

# Pragaro žodynas (Dictionnaire Infernal)

Collin de Plancy, prancūzų rašytojas ir okultizmo entuziastas, gimęs 1794 metais, 1818-aisiais Paryžiuje išleido veikalą, kuris greitai tapo klasika tarp demonologijos mėgėjų. Originalus pavadinimas – „Dictionnaire Infernal“, o lietuviškas vertimas „Pragaro žodynas“ puikiai perteikia esmę: tai enciklopedinis demonų, velnių, šėtonų ir visokios pragaro faunos katalogas, surinktas abėcėlės tvarka. Pirmasis leidimas buvo gana sausas – tekstas be iliustracijų, apie 500 puslapių, kur autorius stengėsi pateikti „mokslinį“ požiūrį į okultizmą. De Plancy tuo metu dar buvo gana skeptiškas: jis aiškino daugelį demoniškų reiškinių kaip liaudies išmonę, suktybes ar psichines ligas, nors vis tiek kruopščiai surašė šimtus vardų iš Biblijos, kabalos, viduramžių grimuarų ir folkloro.

Jacques Collin de Plancy savo „Pragaro žodyną“ rašė ne sausai – nors knyga atrodo kaip enciklopedija, joje juntama ir ironija, ir pašaipa, ypač aprašant prietarus ar groteskiškus demonų paveikslus. Autorius rinko istorijas rimtai, su šaltiniais ir citatomis, bet kartu dažnai perteikė jas taip, kad skaitytojas pajustų absurdiškumą ar komišką pusę. Todėl tekstas šiandien įdomus ne tik tyrinėtojams – jame galima atrasti seniai pamirštų terminų, legendų ir pasakojimų, kurie skaitosi lengvai ir pritraukia net laisvalaikio.

Knyga greitai sulaukė dėmesio, nes XIX amžiaus pradžioje Europa išgyveno tikrą okultizmo renesansą. Romantizmas skatino domėtis tamsiąja puse – gotikiniai romanai, spiritizmas, masonų ložės ir visokie slaptieji būreliai kūrė derlingą dirvą tokiems veikalams. De Plancy per keletą dešimtmečių išleido kelis pataisytus leidimus, o tikrasis šlovės viršūnas atėjo 1863 metais, kai pasirodė šeštasis leidimas su gausiomis iliustracijomis. Jį iliustravo Louis Le Breton, o graviruotojas – kitas menininkas, tad demonai knygoje įgavo veidus: raguoti, sparnuoti, uodeguoti, su kanopomis ar žmogaus kūnais, bet visada groteskiški, kartais net komiški. Būtent šitos iliustracijos – Asmodeus su akiniuotais akiniais, Belphegor ant unitazo, Buer kaip liūto galva su penkiomis kojomis – tapo klasikineis demonų atvaizdais, kuriuos vėliau kopijavo visokie okultistai, nuo Eliphas Levi iki šiuolaikinių metalo grupių viršelių.

Žodynas struktūruotas paprastai: straipsniai abėcėle, pradedant Aamonu ir baigiant Zaebosu. Kiekvienas demonas aprašytas trumpai: jo rangas pragaro hierarchijoje (kunigaikštis, markizas, prezidentas ir pan., pagal viduramžių demonologus kaip Johann Wierus ar „Lemegeton“), išvaizda, galios, kokius žmones gundo ir kokius darbus daro. De Plancy remiasi šaltiniais nuo Senojo Testamento iki Renesanso grimuarų, bet prideda ir savo pastabų. Ankstyvuosiuose leidimuose jis dažnai šaiposi iš prietarų, vadina demonus „vaizduotės kūriniais“, bet vėliau, po asmeninio atsivertimo į katalikybę apie 1830-uosius, tonas pasikeičia – tampa rimtesnis, demonai labiau „tikri“. Vis dėlto net vėlyvuosiuose leidimuose lieka satyros prieskonis: autorius negali atsispirti pagiežingam komentarui apie kvailus burtininkus ar bažnyčios persekiojimus.

Knygoje ne tik demonai. Yra straipsnių apie magijos rūšis – nekromantiją, astrologiją, chiromantiją, – ten minimi ir raganų šabašai, inkvizicijos procesai, garsūs apsidėimai kaip Loudono vienuolių ar Aix-en-Provence atvejais. De Plancy mini ir lietuviškam skaitytojui gal pažįstamus dalykus: velnius iš slavų folkloro, lietuvių laumes ar perkūnus, nors daugiausia dėmesio skiria vakarietiškai tradicijai. Jis rašo apie Lilith, Lucifugą, Mefistofelį, net apie Biblijos

velnią Jobo knygoje. Iliustracijos padaro tekstą gyvą: demonai vaizduojami ne tik baisūs, bet ir juokingi – vienas sėdi ant sosto su karūna, kitas šoka su ragana, trečias laiko knygą. Tai suteikia knygai keistą žavesį: ji vienu metu ir baugina, ir prajuokina.

„Pragaro žodynas“ turėjo didelę įtaką. Jis buvo populiarus ne tik Prancūzijoje, bet ir visoje Europoje – verstas į anglų, vokiečių, italų kalbas. Okultistai kaip Eliphas Levi ar vėliau Aleisteris Crowley rėmėsi juo demonų vardams ir hierarchijoms. Iliustracijos tapo šablonu šiuolaikinei demonologijai: daugelis šiuolaikinių demonų atvaizdų kino filmuose ar žaidimuose kilę būtent iš Le Breton piešinių. Knyga kritikavo bažnyčios fanatizmą – de Plancy pajuokdavo inkvizitorius, kurie degino žmones už niekus, – bet kartu stiprino tikėjimą antgamtinio blogiu. XIX amžiuje, kai mokslas stūmė prietarus, toks veikalas buvo tarsi tiltas tarp senosios demonologijos ir naujosios popkultūros.

„Dictionnaire Infernal“ vertinamas kaip kultūros reliktas: jis rodo, kaip žmonės bandė sutvarkyti chaosą, priskirdami blogiui vardus ir veidus. Skaityti jį smagu ne tik okultizmo mėgėjams – ten pilna keistų istorijų, satyros ir grotesko. 1863 metų leidimas su iliustracijomis laikomas gražiausiu, ir jis dažnai perleidžiamas. Jei domitės demonais ne kaip baime, o kaip kultūros dalimi, ši knyga – tikras lobis. Ji primena, kad žmogaus vaizduotė kuria pragaro gyventojus daug baisesnius nei bet kokia realybė.

## Kontekstas

- **XIX a. kontekstas:** tai laikotarpis, kai Europoje buvo didelis susidomėjimas okultizmu, bet kartu ir racionalizmo banga. De Plancy norėjo parodyti, kad prietarai yra žmonių neišmanymo, baimės ir fanatizmo produktas.
- **Bažnyčios pritarimas:** trečiasis leidimas (1844 m.) gavo Paryžiaus arkivyskupo patvirtinimą, kad knygoje nėra nieko, kas prieštarautų tikėjimui ar dorai. Tai rodo, kad autorius siekė ne skatinti okultizmą, o jį demaskuoti.
- **Tikslas:** sukurti „žodyną“ – enciklopediją, kurioje būtų surinkti visi vardai, pasakojimai ir prietarai, kad skaitytojas galėtų juos pažinti, bet kartu suprasti jų absurdiškumą.

---

## Dictionnaire Infernal

Maldos.lt vertimas

PARIS. — BETHUNE ET PLON SPAUSTUVĖ.

### PRAGARO ŽODYNAS,

APIMANTIS BŪTYBES, ASMENIS, KNYGAS, FAKTUS IR DALYKUS, SUSIJUSIUS SU PASIRODYMAIS, BURTAIS, MAGIJA, SANDĖRIU SU PRAGARU, DEMONAIŠ, RAGANIAIS, OKULTINIAIS MOKSLAIS, GRIMOARAIŠ, KABALA, ELEMENTARIOSIOMIS DVASIOS, DIDŽIUOJU DARBU, STEBUKLAIŠ, KLAIDOMIS IR PRIETARAIŠ, APEIGOMIS, BOHEMIŠKAIŠ MENAIŠ, ĮVAIRIAIS PRIETAIS, LIAUDIES PASAKOMIS, PRANAŠYSTĖMIS IR VISOMIS MELAGINGOMIS, NUOSTABIOMIS, STEBINANČIOMIS, PASLAPTINGOMIS AR ANTGAMTIŠKOMIS TIKAIŠ;

PARUOŠĖ J. COLLIN DE PLANCY.

Trečiasis leidimas, visiškai perdirbtas, papildytas 250 naujų straipsnių.

PARIS.

PAS PAUL MELLIER, LEIDĖJĄ,

ŠV. ANDRIEJAUS MENŲ AIKŠTĖ,

IR LYONE,

PAS [neįskaitoma], KNYGYNĄ,

1844.

DENIS-AUGUSTE AFFRE, Dievo gailestingumu ir Šventojo Apaštališkojo Sosto malone, Paryžiaus arkivyskupas.

Mes nieko neaptikome, kas prieštarautų tikėjimui ar dorai, trečiajame leidime kūrinio, pavadinto Pragaro žodynas, kurį kruopščiai peržiūrėjome.

Duota Paryžiuje, pasirašyta mūsų generalinio vikaro, su mūsų herbų antspaudu ir mūsų sekretoriaus kontrsignacija, tūkstantis aštuoni šimtai keturiasdešimt ketvirtų metų liepos dvidešimt septintąją.

F. Dupanloup, generalinis vikaras.

Jo Ekscelencijos Paryžiaus arkivyskupo įsakymu.

E. Hiron, garbės kanauninkas, sekretoriaus pavaduotojas.

## **PRATARMĖ**

Kaip milžiniškas kolosas, žengiantis per abu pasaulius, Prietarai viešpatauja visatoje.

Trumpam sustojus ir apžvelgus įvairias tautas, kurios apkrauna žemę, ir peržvelgus praeities nacijų metraščius, visur randame religiją ir kultą; tačiau visais laikais ir visose šalyse, kur puikybė atitolina žmogų nuo Dievo duotų taisyklių, net pačios Dievybės idėjos paskęsta chaose, iš kurio išnyra tūkstančiai absurdiškų prietarų.

Senovėje tik viena maža tauta pažinojo Dievą: tai Izraelio tauta. Nuo Jėzaus Kristaus atėjimo visi Jo Bažnyčios vaikai, išplitę po visą žemę, Jį pažįsta ir supranta. Vis dėlto ir pas mus, kaip pas senovės žydus, prietaringi piktnaudžiavimai neišnyko visiškai. Mat prietarai, seno priešo kūrinys, dažnai iškreipia sugedusiose širdyse net tą religiją, kuria dangstosi, ir vėliau tampa tema šėtono vaikams, kurie padeda jam kovoti prieš Bažnyčią.

Senosiose mitologijose būtent prietariai, aptemdydami Dievo sampratą, vertė garbinte Jo vietoje tėvažudystę ir kraujomaišą, žiaurumą, kerštą, paleistuvystę ir vagystę po Jupiterio, Marso, Junonos, Veneros ir Merkurijaus pavidalais. Kartais blogio dvasia švėsdavo dar brutalesnį ir drąsesnį triumfą, kai vadinosi Baalu, Molochu, Belialu ir akiplėšiškai viešpatavo ant altorių, aplaistytų žmogaus krauju. Šie baisūs ekscesai, didelių nusikaltimų bausmės, išnyko prieš Evangeliją, ir nubaidyti demonai turėjo sugalvoti bailesnes apgavystes.

Prietariai, kuriuos jie palaikė, triumfuodami svetimšalių tautų tikėjime, prie katalikybės galėjo prilipti tik kaip nešvarios nuosėdos. Bet jie ne kartą bandė ją griauti; ir nors filosofai giriasi, gerai žinoma, kad būtent Bažnyčia visada daugiausia padarė, kad išnaikintų prietarus, kurių šaltinis – keturios priežastys, su kuriomis krikščionių mokytojai niekada nenustojo kovoti: neišmanymas, puikybė, fanatizmas ir baimė.

Nežinomos ligos, reti atsitikimai, reiškiniai, įvykiai, išeinantys už įprastos tvarkos ribų, buvo aiškinami stebuklingu būdu; ir be šviesos, kurią Bažnyčia nuolat skleidė, mes būtume, kaip Rytų tautos, genijų ir magų valdžioje, užimančių pirmą vietą Tūkstančio ir vienos nakties pasakojimuose.

Troškimas viešpatauti sukūrė būrėjus ir astrologus. Greta tų, kurie skaitė žmogaus likimą žvaigždžių eigoje su visais jo posūkiais, stojo gudruoliai, kurie, neieškodami žemės dalykų dangaus ženkluose, matė sapnuose, paukščių skrydyje, aukų viduriuose, vandens judesyje, vėjo judinamose lapuose, gaidžio giedojime, delne, veidrodžiuose, o vėliau kortose, kaktos raukšlėse, veido bruožuose, kaukolės gumbuose visas žmogaus charakterio subtilybes, jo mintis, neįžengiamus ateities paslaptis ir ėmė dalyti mirtingiesiems viltis ir baimes, gerus ir blogus likimus.

Buvo magų ir raganių, laisvų nuo bet kokios sistemos; jie giriasi bendraujantys su nematomomis galiomis ir dažniausiai tebūdavo apgavikai. Greta raganių, kurie tokiais skelbėsi, neišmanymas ir baimė kasdien kurdavo tokių, kurie visai nebuvo. Matematikai, menininkai, fokusininkai laikyti raganiais.

Magija labai sena. Daugelis mano, kad ją praktikavo Chamas. Matome magų faraono dvare. Kirkė, Medėja, Amfiarajas, Tiresijas, Abaris, Trismegistas, Orfėjas užsiiminėjo raganyste.

Sakoma po Boileau, Sainte-Foix ir kai kurių kitų, kad antikinės pasakos linksmesnės už šiuolaikines; tai netiesa. Priešingai, mūsų prietaruose tamsu tik tai, kas liko iš tamsių laikų prieš N. S. Jėzaus Kristaus atėjimą. Apvaliojo stalo, Karolio Didžiojo eros ir riterių laikų užbūrėtojai, fėjos ir nykštukai tokie pat žavingi kaip antikinės pasakos; karalienė Bazina niekuo nepalyginama su bjauriąja Medėja.

Dar stebėtasi perdėtu faktu raganių, sudegintų XVI amžiuje. Išskyrus kelis kvailus teisėjus, kurie pasitaiko visais laikais, jei studijuosime istorinius dokumentus, pamatysime, kad anksčiau pas mus sudeginti raganai buvo banditai, kuriuos dabartiniai įstatymai pasmerktų kitais terminais. Platonas savo Traktate apie įstatymus nori, kad magai būtų išvaryti iš visuomenės po griežtos bausmės ne tik už galimą žalą nuo jų tariamų kerų, bet ir už norą padaryti blogą. Dom Calmet, kurio švelnumo niekas neabejoja, teisingai pastebi, kad magija,

bedievystės ir piktadarystės dažniausiai kyla iš vaizduotės sutrikimų ir kad žmonės, jiems atsiduodantys, tebūnie tik niekdariai, ištvirkėliai ir vagys.

Prietarai – klaidų šaltinis; ir juo pavojingesni, kad stengiasi susilieti su pačia religija. Kartais iš to kyla, kad tie, kuriuos apšviečia dėl melagingų tikėjimų, rodos, artimai ar tolimai susijusių su religiniais dalykais, vėliau pajunta savo tikėjimą sukrėtą ribose, kurias religija jam nustato. Prietarai gimdo dualizmą, arba daugiau ar mažiau ydingą tikėjimą dviem pradais. Jie gimdo fatalizmą tiems, kurie visur mato neišvengiamą likimą. Jie – baimės vaikai ir daro bailius bei menkaverčius širdis, kurios per mažai tiki esančios Dievo globoje. Prietaringi žmonės gyvena baimėje; net naktis jiems neduoda ramybės.

„Miegas leidžia vergui užmiršti griežtą šeiminingą ir nelaimingam kaliniui – sunkius pančius; žaizdos uždegimas, opa, aštrūs skausmai naktį duoda kiek atokvėpio kenčiantiems; bet, sako Plutarchas, prietarai neduoda atokvėpio, neleidžia sielai nė akimirkos atsikvėpti; ir prietaringi žmonės, net būdraudami, tebekalba apie savo iliuzijas ir negali suprasti, kad nėra nieko tikra tuose šmėklose, kurios juos gąsdina.“

Prietarai, reiškiantys tikėjimus ir praktikas, išeinančias už Bažnyčios nustatytų taisyklių, dar siejasi su erezijomis, schizmomis, visokiais ekscesais. Vis dėlto ne jiems reikia priskirti, kaip darė kalvinistai, Šv. Baltramiejaus skerdynes – visiškai politinį valstybės perversmą, kurio istorija dar neištaisyta; nei skerdynes, priskiriamas pirmiesiems Amerikos užkariautojams – žmogiškų aistrų nusikaltimus; nei inkviziciją – instituciją, pas mus iki šiol vertintą pagal klastingiausias ir melagingiausias duomenis.

Šios knygos autorius per pirmuosius du leidimus pats baisiai nuklydo į klaidas, kurias čia smerkia. Ištrauktas iš Bažnyčios, vienintelio tiesos centro, glėbio, jis paklydo melagingos filosofijos takais ir pripildė savo raštų klaidų, kurių nekenčia ir atsižada. Grįžęs į Romos Bažnyčią Dievo gerumo malone, kurios nebuvo vertas, jis vėliau galėjo suprasti, kad tik Bažnyčia turi priemones veiksmingai kovoti, kaip visada kovojo, su prietaringais paklydimais ir absurdiškais vaizduotės iškrypimais.

Tik keli liudijimai: šventas Augustinas sako, kad prietarai – žmogaus giminės gėda. Origenas juos smerkia stipriau už pačius enciklopedistus, ir ypač svariau. Popiežius Leonas X žymėjo gėda tuos, kurie atsiduodavo būrimams ir kitoms prietaringoms praktikoms. Ketvirtasis Kartaginos susirinkimas juos pašalino iš tikinčiųjų bendrijos. 1590 m. Tulūzoje vykęs provincijos susirinkimas įsakė išpažinėjams ir pamokslininkams dažnais raginimais ir tvirtais argumentais išrauti prietaringas praktikas, kurias neišmanymas įvedė į religiją. Tridento susirinkimas, pasmerkęs įvairias klaidas, griežtai įsakė vyskupams drausti tikintiesiems visa, kas galėtų vesti į prietarus ir papiktinti artimą.

Kas filosofų suinteresuoti šauksmai galbūt pakankamai neužgožė, tai kad vieninteliai žmonės, gyvenantys be prietarų, yra ištikimi Bažnyčios vaikai, nes tik jie turi tikrą šviesą. Priešingai, abejojantys visi tarsi patvirtina tą didį posakį, kad tie, kurie atsiskiria nuo Dievo, klaidžioja protu; mat tarp jų net didžiausi netikintys dažniausiai būna ir didžiausi prietaringi. Jie atmeta apreikštus dogmas; ir, kaip Johnsonas, tiki vaiduokliais; kaip Rousseau, bijo skaičiaus 13; kaip Bayle'as, turi prietarą prieš penktadienį; kaip Volney, ieško sapnų aiškinimo; kaip Helvétius, konsultuojasi su kortų būrėjomis; kaip Hobbes'as, studijuoja ateitį skaičių kombinacijose; kaip

Voltaire'as, bijo ženklų. Minėtas mūsų laikų mokslininkas, ieškantis gyvenimo eliksyro; garsus matematikas, tikintis, kad stichijos pilnos kabalistinių esybių; filosofas, nežinantis, ar tiki Dievą, bet atliekantis grimoaro ceremonijas, kad iškvieštų velnią.

Prietaringi paklydimai niekada nebuvo ryškesni kaip nereliginiais laikais; ir nežinau, ar šiandien negalėtume pakartoti, ką kadaise sakė kunigas Thiers savo Traktato apie prietarus pratarinėje:

„Jie taip plačiai paplitę, kad vienas jų laikosi nė nemanydamas; kitas kaltas, bet pats to nemano.“

Todėl naudinga, bent taip manome, išleisti naują šios knygos leidimą geresne dvasia, kad išsklaidytume klaidas ir smerktinus prietarus, o smalsiems parodytume keistus ar ypatingus tikėjimus, kurie tėra poetiški (kaip dabar sakoma), bet nepavojingi.

Kūriniai, nagrinėjantys šias temas, dažniausiai būna sunkiai virškinami krūvos ekscesų, neišsamios kompiliacijos ar šalti, prastai suderinti svarstymai. Tie, kurie nori šiek tiek pažinti šias sritis ir rinkti retas bei smalsias knygas apie jas, tam turi išleisti dideles sumas ir praleisti daug metų ieškodami. Šiame visiškai perdirbtame naujame Pragaro žodyno leidime tikimės jiems sutaupyti visas išlaidas ir visą vargą. Smalsuoliai čia ras viską, kas susiję su demonais, dvasiomis, nykštukais, fėjadetais, šmėklomis, vaiduokliais, šmėklomis, vampyrais, gulais, raganiais, lamijomis, sabatu, vilkolakiais, apsėstaisiais, kerais, piktadariystėmis, užbūrimais, bohemiečiais, laisvaisiais mūrininkais, magais, gnomais, silfais, salamandromis, fėjomis, ograis, genijais, iškvietais, nuostabomis paslaptimis, alchemija, kabala, talismanais, teismine astrologija, fiziognomija, chiromantija, metoposkopija, kranologija, magnetizmu, būrimo lazdele, horoskopais, sapnais, kortų būrimu ir kitais būdais spėti laimę, liaudies klaidomis ir prietaisais, melagingomis nuomonėmis ir t. t., trumpai tariant, visų knygų apie prietarus santrauką, demonų ir raganių aprašymus bei straipsnius apie demonografus. Čia galės įvertinti, kas yra tie pavojingi šlamštai, nepaisant jų kvailysčių, kurių vis dar ieško vargšai bepročiai: Didysis ir Mažasis Albertas, Grimuarai, Raudonasis drakonas, Saliamono rakteliai, Enchiridionas, taip akiplėšiškai priskiriamas popiežiui Leonui III, ir t. t., ir t. t.

Temomis, kurias šėtoniškas gudrumas taip dažnai siejo su religija, rašytojui kartais pasitaikys klastingų susidūrimų ir subtilių vietų. Tegu išminties dvasia jį veda! Jei kai kuriuose straipsniuose suklystų, iš anksto pareiškia, kad, kaip klusnus šventosios Bažnyčios sūnus, besąlygiškai ir be išlygų jai paklūstantis, atsižada, smerkia ir nekenčia visko, ką Bažnyčia galėtų nepritarti jo knygoje.

## **PRAGARO ŽODYNAS**

### **A**

Aamon – žr. AMONAS.

Aaron – žemojo imperijos magas, gyvenęs imperatoriaus Manuelio Komneno laikais. Pasakojama, kad turėjo Saliamono raktelius, kuriais valdė demonų legionus ir užsiiminėjo nekromantija. Jam išdurė akis, paskui dar nupjovė liežuvį. Bet nemanykite, kad tai kokio

fanatizmo auka; mat pas jį rado žmogų, surakintą grandinėmis per kojas, su vinimi pervertu širdimi ir kitokiomis baisybėmis. (Nicetas, Metraščiai, 4 kn.)

Abaddon – arba Naikintojas, septintosios hierarchijos demonų vadas. Tai naikinantis angelas Apreiškime.

Abadie (Jeannette) – jauna mergina iš Sibouro kaimo Gaskonijoje. Delancre savo Veiksme apie demonų nepastovumą pasakoja, kad Jeannette Abadie miegant sekmadienį per mišias tėvo namuose, demonas pasinaudojo akimirka ir nunešė ją į sabatą (nors sabatas nebūdavo nei sekmadieniais, nei per šventas pamaldas, kai demonams mažai norisi juoktis). Sabate rado didelę kompaniją ir matė, kad pirmininkaujantis turėjo dvi veidus kaip Janas. Be to, nieko nusikalstamo nepadare ir tuo pačiu būdu buvo grąžinta namo. Pabudo ir susirinko mažą relikviją, kurią velnias atsargiai nuėmė jai nuo kaklo prieš nešdamas. Matyt, geras kunigas, kuriam išpažino nuotykį, jai paaiškino, kad tai tik blogas sapnas; mat jos niekas nepersekiojo, nors Delancre sako, kad ten pradėjo raganos amatą. Žr. Rupūžė.

Abalam – pragaro kunigaikštis, mažai žinomas. Žr. Paymonas.

Abano – žr. PIETRAS D’ABANO.

Abaris – skitų magas, Apolono vyriausiasis kunigas, kuris davė jam auksinę strėlę, ant kurios jis jodinėjo oru greičiau už paukštį; todėl graikai vadino jį Aerobatu. Buvo Pitagoro mokytojas, kuris pavogė jo strėlę, kurioje reikia matyti alegoriją. Sakoma, kad Abaris spėdavo ateitį, ramindavo audras, varydavo marą; net sakoma, kad gyveno negerdamas ir nevalgydamas. Iš Pelopo kaulų pagamino Minervos statulą, kurią pardavė trojiečiams kaip talismaną, nukritusį iš dangaus: tai Paladijus, daręs neįveikiamą miestą, kuriame buvo.

Abdel-Azys – arabų astrologas iš dešimto amžiaus, Europoje geriau žinomas kaip Alchabitius. Jo Traktatas apie teisingą astrologiją išverstas į lotynų kalbą per Joną iš Sevilijos. Labiausiai ieškomas leidimas: Alchabitius cum commento, Venecija, 1503, in-4°, 40 puslapių.

Abdias iš Babilono – vienam tokiu vardu rašytojui priskiriama nuostabios kovos, kurią šventas Petras davė Simonui Magui, istorija. Abdijo knyga išversta per Julijų Afrikietį pavadinimu Historia certaminis apostolici, 1566, in-8°.

Abelardas – šiandien garsesnis tragiška meile nei teologiniais kūriniais, kurie teisingai užtraukė švento Bernardo cenzūras ir buvo pilni labai pavojingų klaidų. Mirė 1142 m. Po dvidešimties metų, kai Eloiza palaidota toje pačioje kapavietėje, pasakojama, kad prie jos priartėjęs Abelardo šalti pelenai staiga sušilo ir jis ištiesė rankas priimti tą, kuri buvo jo žmona. Jų palaikai buvo Paraklete, brangioje gotikinėje kapavietėje, perkelta į Paryžių 1799 m.

Bitės – kai kurių demonografų nuomone, jei ragana prieš suėmimą suvalgydavo bičių spiečiaus karalienę, tas stiprinamasis gėrimas duodavo jėgų kentėti kankinimus neprisipažįstant; bet šis atradimas neįsitvirtino. – Kai kuriuose Bretanės kraštuose manoma, kad bitės jaučia šeimininkų džiaugsmus ir skausmus, ir kad nesiseka, jei nepranešama joms apie namus liečiančius įvykius. Tie, kurie taip tiki, nepraleidžia progos prie avilių pritvirtinti juodo audeklo gabalo, kai namuose mirtis, ir raudono – per vestuves ar kitą šventę. – Čerkesai, kurių religija maišosi su krikščionybe, mahometizmu ir stabmeldybe, gerbia Dievo Motiną vardu Meriemė



arba Melissa. Laiko ją bičių globėja, kuri išgelbėjo jų rūšį, paslėpusi vieną rankovėje, kai griaustinis grasino sunaikinti visus vabzdžius. Pajamos iš avilių paaiškina jų dėkingumą už išsaugotą gėrį. – Solinas rašė, kad bitės negali gyventi Airijoje, kad atvežtos ten staiga miršta, ir kad jei airiškos žemės nunešama į kitą kraštą ir pabarstoma aplink avilius, bitės priverstos palikti vietą, nes ta žemė joms mirtina. Tas pats skaitoma Izidoro Kilmėse. – „Ar reikia tyrinėti, priduria tėvas Lebrunas, iš kur tas airiškos žemės piktumas? – Ne, nes pakanka pasakyti, kad tai pasaka, ir kad Airijoje daug bičių.“

Abelis – Adomo sūnus. Musulmonų mokytojai sako, kad turėjo keturiasdešimt aštuonias pėdas ūgio. Galbūt samprotavo pagal penkiasdešimt penkių pėdų pilkapį prie Damasko, vadinamą Abelio kapu. Rabinai prirašė apie jį daug svaichiojimų. Mūsų senoliai, tikėję tiek daug kuo, priskiria jam teisingos astrologijos knygą, jam apreikštą ir paslėptą akmenyje. Po tvano Hermesas Trismegistas ją rado: išmoko gaminti talismanus pagal žvaigždynų įtaką. Knyga vadinasi Liber de virtutibus planetarum et omnibus rerum mundanarum virtutibus. Žr. traktatą De Essentiis essentiarum, melagingai priskiriamą šventam Tomui Akviniečiui, pars I, cap. 1. Žr. ir Fabricius, Codex pseud. Vet. Testam.

Abelis de la Rue – vadintas Trankytoju, batsiuovys ir piktas tipas, suimtas 1582 m. Kulomjė mieste ir sudegintas kaip vagis, raganius, magas, mazgų rišėjas. Žr. str. Sabatas, Mazgai ir kt.

Aben-Ezra – žr. MACHA-HALLA.

Aben-Ragel – arabų astrologas, gimęs Kordoboje penkto amžiaus pradžioje. Paliko horoskopų knygą pagal žvaigždžių stebėjimą, išverstą į lotynų kalbą pavadinimu De Judiciis seu fatis stellarum, Venecija, 1485; labai reta. Sakoma, kad jo spėjimai, kai juos darydavo, išsiskyrė vertingu tikrumu.

Abigoras – aukštesnio rango demonas, didysis kunigaikštis pragaro monarchijoje. Jam paklūsta šešiasdešimt legionų. Pasirodo gražaus raitelio pavidalu, nešinas ietimi, vėliava ar skeptru; sumaniai atsako į viską, kas liečia karo paslaptis, žino ateitį ir moko vadų, kaip pelnyti kareivių meilę.

Bedugnė – tiksliau abysmas. Šventajame Rašte taip vadinama: 1° pragaras, 2° tamsus chaosas, buvęs prieš kūrimą.

Abu-Rihanas – kitaip vadinamas Mohammedu ben Ahmedu, arabų astrologas, miręs 330 m., laikomas turėjusiu aukštą gebėjimą spėti ateitį. Jam priskiriama įžanga į teisingą astrologiją.

Abrakadabra – šiuo garsiu užkeikimo žodžiu, ypač Persijoje ir Sirijoje, sudarydavo magišką figūrą, kuriai priskirdavo galią užkerėti įvairias ligas ir ypač išgydyti drugį. Pakakdavo nešioti ant kaklo tokį filakterį, užrašytą šita tvarka:

ABRACADABRA  
ABRACADABR  
ABRACADA  
ABRACAD  
ABRACA  
ABRAC



ABRA  
ABR  
AB  
A

Abraksas arba Abracax – vienas dievų kai kuriose azijietiškos teogonijose, iš kurio vardo kilęs filakteris abrakadabra. Vaizduojamas ant amuletų su botagu rankoje. Demonografai iš Abrakso padarė demoną su karaliaus galva ir gyvatėmis vietoje kojų. Bazilidiečiai, antro amžiaus eretikai, laikė jį aukščiausiu dievu. Kadangi septynios graikiškos raidės jo varde sudaro graikiškai skaičių 365 – metų dienų skaičių, jie po jo valdžia pastatė kelis genijus, valdžiusius tris šimtus šešiasdešimt penkis dangus, ir priskyrė jiems tris šimtus šešiasdešimt penkias dorybes, po vieną kiekvienai dienai. Bazilidiečiai dar sakė, kad Jėzus Kristus tebuvo geranoriškas šmėkla, Abrakso atsiųsta į žemę. Jie nukrypo nuo savo vado mokymo. Žr. Bazilidas.

Abraomas – visi žino šio patriarcho istoriją iš šventų knygų; bet gal nežinomi pasakojimai, kurių jis tapo objektu. Rytiečiai mato Abraome sumanų astrologą ir galingą magą. Sieja jį su velniu ir stato teisėju prie pragaro vartų. Suidas ir Izidoras priskiria jam abėcėlės ir hebrajų kalbos išradimą. Rabinai laiko Abraomą knygos Apie sapnų aiškinimą autoriumi, kurią, anot jų, Juozapas išstudijavo prieš parduodamas brolių. Jam priskiriamas ir kūrinys Jetzirah, arba Kūrimas, kurį kai kurie laiko rabino Akibos parašytu: žr. tas vardas. Arabai turi šitą kabalistinę knygą apie pasaulio kilmę: vadina Sepher. Sakoma, kad Vossius, viską apie tai samprotavęs atvirkščiai, stebėjosi, kodėl jos nėra kanoninėse knygose. Postelis išvertė į lotynų kalbą: spausdinta Paryžiuje 1552 m.; Mantuvoje 1562 m. su penkiais komentarais; Amsterdame 1612 m. Joje randama magijos ir astrologijos. – „Tai labai senas ir garsus kabalistinis kūrinys, sako daktaras Rossi. Vieni laiko autoriumi Akibą; kiti mano, kad parašytas rašytojo, buvusio anksčiau už Talmudą, kuriame apie ją minima.“ – Kūrinio pavadinimas mini Abraomo vardą; bet pridurkime, kad yra nuomonių, jog parašytas paties Adomo.

Abrahelė – sukubė demonė, žinoma iš nuotykių, kurį pasakoja Nicolas Remy savo Demonolatrijoje, štai jis: – 1581 m. Dalhemo kaime Limburgo krašte piktas piemuo vardu Pierronas smarkiai įsimylėjo kaimynystėje gyvenančią jauną merginą. Tas blogas žmogus buvo vedęs; net turėjo su žmona mažą sūnų. Kartą, kai galvojo apie nusikalstamą meilės mintį, mergina, kurios geidė, pasirodė jam lauke: tai buvo demonas jos pavidalu. Pierronas atskleidė aistrą; tariama mergina pažadėjo atsakyti, jei jis atsiduos jai ir prisieks visada klausyti. Piemuo nieko neatsisakė, ir bjauri meilė buvo priimta. – Netrukus mergina, arba demonas, kurį garbintojas vadino Abrahele, pareikalavo meilės įrodymui paaukoti sūnų. Piemuo gavo obuolį, kurį turėjo duoti vaikui suvalgyti; vaikui įkandus, jis tuoj krito negyvas. Motinos neviltis taip paveikė Pierroną, kad nubėgo ieškoti Abrahelės paguodos. Demonas pažadėjo grąžinti vaikui gyvybę, jei tėvas atsiklaupęs prašys malonės, garbindamas taip, kaip dera tik Dievui. Piemuo atsiklaupė, pagarbino, ir vaikas tuoj atsimerkė. Jį patrynė, sušildė; pradėjo vėl vaikščioti ir kalbėti. Buvo tas pats kaip anksčiau, bet liesesnis, išblyškęs, sukritęs, akys įdubusios, judesiai sunkesni. Po metų demonas, jį gaivinęs, paliko su dideliu triukšmu; vaikas parkrito aukštiekninkas...

– Šita baisi ir neišbaigta istorija baigiasi Nicolas Remy pasakojime šiais žodžiais: „Vaiko kūnas, nepakeliamai dvokiantis, buvo ištrauktas kabliu iš tėvo namų ir palaidotas lauke.“ Daugiau neminima nei sukubės demonės, nei piemens.

Absalomas – prirašyta daug išgalvotų dalykų apie jo plaukus. Lepelletier savo disertacijoje apie Nojaus arką didumą sako, kad kas kartą kerpant Absalomo plaukus, nukirpdavo trisdešimt uncijų.

Susilaikymas – manoma, kad Abaris nevalgė ir kad sumanūs magai gali susilaikyti nuo valgio ir gėrimo. – Nekalbant apie nuostabius pasninkus, minimus kai kurių šventųjų gyvenimuose, Marie Pelet de Laval iš Hainauto gyveno trisdešimt du mėnesius (nuo 1754 m. lapkričio 6 d. iki 1757 m. birželio 25 d.) negaudama jokio maisto, nei kieto, nei skysto. Anne Harley iš Orivalio prie Ruano ištvėrė dvidešimt šešerius metus gerdama tik truputį pieno, kurį tuoj po prarijimo išvemdavo. – Rytiečių supratimu, genijai maitinasi tik kvapniomis garų dūmais, nekurdami išskyrų.

Atsitikimai – daug neįprastų, bet natūralių atsitikimų anksčiau laikyti kerais. Štai kas skaitoma 1841 m. laikraštyje: – „Panelė Adèle Mercier (iš Sent Žilio apylinkių), neseniai lauke rovusi šilkmedžio lapus, buvo įgelta į pakaklę didelės musės, kuri, greičiausiai, ką tik čiulpė pūvantį kokio gyvūno lavoną ir įkandime paliko lašelį ar kelis mirtino sultinio, kuriuo buvo prisisiurbusi. Skausmas iš pradžių labai stiprus tapo nepakeliamas. Panelę Mercier teko parvesti namo ir paguldyti. Įgelta vieta greit baisiai ištinco: tinimas plito. Užklupta šaltos karštinės, įgavusios smarkiausią pobūdį, nepaisant visų jai teiktų priežiūrų, nors įkandimas pridegintas ir šarminas, panelė Mercier kitą dieną mirė baisiausiose kančiose.“ – Ronos laikraštis birželio 3 d. pasakojo: „Jaunas valstietis iš Burgueno apylinkių, norėdamas pasistiprinti vyšniomis, neapdairiai užlipo ant vyšnios, kurią vikšrai paliko suėdę visus lapus. Dvidešimt minučių tenkinęs užgaidą ar apetitą, staiga pajuto smarkų gerklės uždegimą. Nelaimingasis nulipo vos išstenedamas: Dusinu! Dusinu! Po pusvalandžio buvo negyvas. Vikšrai, priduria korespondentas, šiuo metu ant vyšnių, kurias liečia, palieka medžiagą, vos matomą akimi, bet ne mažiau nuodingą. Tad valgyti tokius vaisius be protingos atsargos juos nuplauti – rizikuoti.“

Nuostabūs gimdymai – žr. VAIZDUOTĖ, Gimdymai, Aetitas ir kt.

Achas – demonas, šaukiamas ketvirtadienį. Žr. Iškvietimai.

Ačarai-Rioho – pragarų vadas pas jakutus. Žr. Mang-taar.

Acheronas – skausmo upė, kurios vandenys kartūs; vienas pagonių pragaro upių. Viduramžių pasakojimuose Acheronas – pabaisa. Žr. Fondai.

Acheruzija – pelkė Egipte prie Heliopolio. Mirusieji plaukdavo per ją valtimis, jei būdavo nusipelnę laidojimo garbės. Sakoma, kad mirusiųjų, palaidotų netoliese kapinėse, šešėliai klajodavo prie šitos pelkės, kurią kai kurie geografai vadina ežeru.

Achmetas – arabų būrėjas iš devinto amžiaus, knygos Apie sapnų aiškinimą autorius pagal Rytų mokymus. Originalus tekstas prarastas; bet Rigault išspausdino graikišką ir lotynišką vertimą po Artemidoro Oneirokritikos; Paryžius, 1603, in-4°.

Akonsas (Jacques) – Trento vyskupijos kunigas, ištvirkimo pastūmėtas 1557 m. perėjo į protestantizmą ir išvyko į Angliją. Karalienė Elžbieta skyrė jam pensiją. Todėl savo knygą Apie Šėtono klastas jis dedikavo dieviškajai Elžbietai. Bet šią knygą minime tik dėl pavadinimo: tai ne demonomanijos kūrinys, o prasta ir bjauri diatriba prieš katalikybę.

Adalbertas – eretikas, aštuntame amžiuje sukėlęs triukšmą Galijoje, vienų laikytas sumaniu stebukladariu, kitų – dideliu kabalistu. Dalijo nagų ir plaukų nuokarpas, sakydamas, kad tai galingi apsaugos moyenai; pasakodavo, kad angelas iš pasaulio pakraščių atnešė jam relikvijų ir amuletų su nuostabia šventumu. Net sakoma, kad pašventino altorius sau ir vertė garbinti. Teigė žinantis ateitį, skaitantis mintis ir pažįstantis nusidėjėlių išpažintis vien pažvelgęs. Akiplėšiškai rodė mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus laišką, neva šventas Mykolas jį atnešęs; mokė savo mokinius maldos, prasidedančios taip: „Viešpatie visagali, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėve, Alfa ir Omega, sėdintis soste aukščiausiam, ant cherubinių ir serafimų, ant angelo Urielio, Raguelio, Gabielio, Mykolo, Inijo, Tabuo, Simielio ir Sabaoto, prašau leisti man pasakyti, ką ketinu.“ – Kaip matyti, labai sumanu. Išlikusiame jo memuarų fragmente pasakoja, kad motina, nešiodama jį, regėjo iš dešinio šono išeinantį veršį; tai, anot jo, pranašavę malones, kurias gavo gimdamas per angelo tarnystę.

Šito bepročio paikystes sustabdė įkalindami; ten ir mirė.

Adomas – pirmasis žmogus. Jo kritimas dėl Šėtono vilionių – krikščionybės dogma. Rytiečiai daro iš Adomo neįtikėtiną milžiną, siekiantį mylią ūgio; laiko jį magu, kabalistu; rabinai dar alchemiku ir rašytoju. Jam priskiriamas testamentas, o musulmonai vis gedi dešimties nuostabių traktatų, kuriuos Dievas jam padiktavęs. Dar išrado abėcėlę. Žr. Abraomas.

Adomas (abatas) – Buvo laikas, kai velnią matė visur ir visuose daiktuose, ir gal ne be pagrindo. Bet regėtas pernelyg materialiai. Geras ir naivus Cezaris iš Heisterbacho parašė knygą stebuklingų istorijų, kur velnias – visuotinis mechanizmas; nuolat pasirodo įvairiais apčiuopiamais pavidalais. Ypač tuo metu, kai Prancūzijoje naikino tamplierius. Tada vienas abatas Adomas, valdęs Vaux-de-Cernay abatiją Paryžiaus vyskupijoje, taip buvo apsėstas minties, kad velnias jį tyko, jog atpažindavo jį kiekviename žingsnyje pavidalais, kurių velnias greičiausiai retai teprisigalvodavo.

Kartą grįždamas iš savo ūkio su tokiu pat patikliu tarnu, abatas Adomas pasakodavo, kaip velnias jį kankino kelionėje. Blogio dvasia pasirodė balto nuo šerkšno medžio pavidalu, tarsi artėjančio prie jo. – Keista! – tarė draugas. – Gal tai žirgo bėgimo sukelta iliuzija? – Ne; tai Šėtonas. Mano žirgas išsigando; medis pralėkė šuoliais ir dingo už nugaros. Paliko kažkokį kvapą, gal sieros.

– Rūko kvapą, – sumurmėjo kitas.

– Velnias greit vėl pasirodė, škart juodo raitelio, artėjančio prie mūsų. – Šalin! – sušukau dusliu balsu. – Kodėl puoli mane? Prajojo nepaisydamas. Bet grįžo trečią kartą didelio ir vargšo vyro pavidalu, ilgu liesu kaklu. Užsimerkiau ir vėl pamačiau po akimirkos po mažo vienuolio gobtuvu. Manau, po abitu slėpė skydą, kuriuo grasino. – Bet gal tai paprasti keliauninkai? – pertraukė kitas. – Tarsi neatpažinčiau! Tarsi vėl nematėme jo kiaulės, asilo, riedančios statinės lauke, pagaliau vežimo rato pavidalu, kuris, jei neklystu, mane parbloškė, bet nepadarė žalos.

– Po tiek puolimų kelias baigėsi be kitų nelaimių.

Adamantijus – žydų gydytojas, tapęs krikščioniu Konstantinopolyje Konstanto valdymo laikais, jam dedikavęs du knygas apie fiziognomiją, arba meną spręsti apie žmones iš veido. Šis kūrinys, pilnas prieštaravimų ir svaichiojimų, spausdintas kai kuriose kolekcijose, ypač Senųjų fiziognomonikos raštuose, graikų ir lotynų, J.-G.-F. Franzio rūpesčiu; Altenburgas, 1780, in-8°.

Adamiatai arba adamitai – antro amžiaus eretikai, panašūs į bazilidiečius. Nusirengdavo ir skelbė moterų bendrumą. Aleksandrietis Klemensas sako, kad giriasi turį slaptų Zoroastro knygų, todėl daugelis spėja, kad atsidavę magijai.

Adelgreifas (Jonas Albertas) – vokiečių pastoriaus nesantuokinis sūnus, išmokytas lotynų, graikų, hebrajų ir kelių šiuolaikinių kalbų. Išprotėjo ir manė regįs vizijas; sakė, kad septyni angelai pavedė jam atstovauti Dievui žemėje ir bausti valdovus geležiniais rykštais. Vadino save visuotiniu imperatoriumi, dangaus karalystės karaliumi, Dievo Tėvo siųstuoju, gyvųjų ir mirusiųjų teisėju. Sukėlė daug neramumų savo paikystėmis, kurios, kaip visada, rado šalininkų. Jam priskyrė stebuklą, ir 1630 m. spalio 11 d. Karaliaučiuje sudegino kaip magą, eretiką ir ramybės drumstėją. Drąsiai pranašavo, kad prisikels trečią dieną; visiškai neišsipildė.

Adelitai – ispanų būrėjai, giriantis spėjantys pagal paukščių skrydį ar giesmę, kas laukia gero ar blogo.

Adelungas (Jonas Kristupas) – vokiečių literatas, miręs 1806 m. Dresdene. Paliko kūrinį Žmonijos kvailysčių istorija, arba Garsiausių nekromantų, alchemikų, egzorcistų, būrėjų ir kt. biografijos, septynios dalys; Leipcigas, 1785–1789.

Adeptai – vardas, kuriuo vadinasi alchemikai, teigiantys radę filosofinį akmenį ir gyvenimo eliksyrą. Sako, kad pasaulyje visada vienuolika adeptų; eliksyras daro nemirtingus, tad kai naujas alchemikas atranda didžiojo darbo paslaptį, vienas iš senųjų turi užleisti vietą ir pasitraukti į kitą elementarųjį pasaulį.

Adesas – pragaro karalius. Kai kuriuose senuose poetuose šis žodis reiškia patį pragarą.

Adhab-Algab – musulmonų pragaras, kur blogiečius kankina juodieji angelai Munkiras ir Nekiras.

Adjuracija – egzorcizmo formulė, kuria Dievo vardu įsakoma piktam dvasiai pasakyti ar padaryti, ko reikalaujama.

Adonis – degantis demonas. Demonologų nuomone, atlieka kai kurias funkcijas gaisruose. Mokslininkai mano, kad tas pats kaip hebrajų Tamuzas.

Adramelechas – pragaro didysis kancleris, demonų valdovo garderobo prižiūrėtojas, aukštosios velnių tarybos pirmininkas. Garbintas Sefarvaime, asirų mieste, kur ant jo altorių degino vaikus. Rabinai sako, kad pasirodo mulo ar kartais pavo pavidalu.

Adrijonas – būdamas Mezijoje su pagalbiniu legionu Domicianui valdant pabaigoje, Adrijonas konsultavosi su būrėju (mat tikėjo būrimu ir teismine astrologija), kuris pranašavo, kad taps

imperatoriumi. Neva ne pirmas kartas, kai taip žadėta. Trajanas, jo globėjas, įsūnijo, ir jis tikrai valdė. – Škotijoje jam priskiriama Velnių sienos statyba. – Fulgose, daug tikėjęs astrologija, mini kaip šio mokslo patikimumo įrodymą, kad imperatorius Adrijonas, labai sumanus astrologas, kasmet pirmą pirmo mėnesio dieną užrašydavo, kas jam nutiks per metus, ir mirties metais užrašė tik iki mirties mėnesio, tylėjimu parodydamas, kad numatė savo galą. Bet tas Adrijono knyga, parodyta tik po mirties, tebuvo dienoraštis.

Aeromantija – menas spėti ateitį stebint oro svyravimus ir reiškinius. Pagal šį būrimą kometa pranašauja didelio žmogaus mirtį. Bet tokie nepaprasti ženklai gali priklausyti teratoscopijai. – Pranciškus de La Torre-Blanca sako, kad aeromantija – menas burti laimę iššaukiant šmėklas ore ar demonų pagalba rodant ateities įvykius debesyse kaip stebuklingame žibinte. „O žaibai ir griaustinis liečia augurus, dangaus ir planetų aspektai – astrologiją.“

Aetitas – akmenis rūšis, vadinama erelio akmeniu, nes neva randama erelių lizduose. Jam priskiriama savybė lengvinti gimdymą, kai priištą virš moters kelio, ar vilkinti, jei prie krūtinės. – Dioskoridas sako, kad senovėje naudotas vagims atskleisti. Susmulkintą maišydavo į specialiai keptą duoną; duodavo valgyti visiems įtariamiesiems. Tikėta, kad vagis negalės nuryti net mažiausio gabalėlio su aetitu. Šiuolaikiniai graikai dar naudoja šį seną prietarą, pagražintą paslaptingais žodžiais.

Evolis (Cezaris) – knygos, nelabai vertingos, autorius ar rinkėjas: Traktatėliai apie dieviškuosius atributus ir demonų galią pažinti slaptus dalykus bei jaudinti sielos aistras. Opuscula de divinis attributis et de modo et potestate quam dæmones habent intelligendi et passionis animi excitandi, in-4°; Venecija, 1589.

Agabertė – „Kai kurie kalba, sako Torkvemada, apie moterį vardu Agabertė, milžino Vagnosto dukters iš šiaurės kraštų, didelę užkalbėtoją. Jos kerų galia buvo tokia įvairi, kad retai matydavo tikru pavidalu: kartais sena raukšlėta bobutė, vos besijudinanti, ar vargšė ligota moteris be jėgų; kitais kartais tokia aukšta, kad galva siekė debesis. Taip keisdavo pavidalą lengvai kaip Urgandė Neatpažintoji. Ir pagal tai, ką darė, žmonės manė, kad akimirksniu gali užtemdyti saulę, mėnulį ir žvaigždes, išlyginti kalnus, apversti kalnus, išrauti medžius, išdžiovinti upes ir daryti panašius dalykus taip lengvai, tarsi visi velniai būtų pririšti ir paklustų jos valiai.“ – Ar tai ne tas pats kaip Agrapfena? Žr. tas žodis.

Agaresas – rytinės pragaro dalies didysis kunigaikštis. Pasirodo pono, jojančio ant krokodilo su vanagu kumštyje, pavidalu. Grąžina į kovą savo pusės bėglius ir išblaško priešą. Duoda rangus, moko visų kalbų ir verčia šokti žemės dvasias. Šis demonų vadas iš dorybių ordino: jam paklūsta trisdešimt vienas legions.

Agatas – brangakmenis, kuriam senovėje priskirdavo nebūtų savybių: stiprinti širdį, saugoti nuo maro, gydyti skorpiono ir gyvatės įkandimus.

Agationas – familiarus demonas, pasirodantis tik vidurdienį. Būna žmogaus ar gyvūno pavidalu; kartais leidžiasi uždaromas į talismaną, butelį ar magišką žiedą.

Agatodemonas – arba geras demonas, egiptiečių garbinamas gyvatės su žmogaus galva pavidalu. Sparnuotosios gyvatės ar drakonai, kuriuos senovėje gerbė, vadinti agatodemonais, arba gerais genijais.

Aglā – kabalistinis žodis, kuriam rabinai priskiria galią varyti piktą dvasią. Sudarytas iš pirmų hebrajiškų žodžių raidžių: Athah gabor leolam, Adonai; „Tu galingas ir amžinas, Viešpatie.“ Šį užkeikimą naudojo ne tik žydai ir kabalistai, kai kurie eretiški krikščionys dažnai griebdavosi jo kovai su demonais. Šešiolikrame amžiuje buvo paplitęs, daug magiškų knygų juo pilna, ypač Enchiridionas, juokingai priskiriamas popiežiui Leonui III. Žr. Kabala.

Aglafotis – žolė, auganti Arabijos marmuruose, kuria magai naudodavosi demonams iššaukti. Paskui naudodavo anancitidę ir syrochitą – kitus ingredientus, sulaikančius iššauktus demonus tiek, kiek norima. Žr. Baaras.

Agnanas – demonas, kankinantys amerikiečius pasirodymais ir piktadarybėmis: ypač pasirodo Brazilijoje ir pas topinambus, įvairiausiais pavidalais, tad norintys jį pamatyti gali sutikti visur.

Agobardas – IX amžiaus Liono arkivyskupas. Rašė prieš teismo bandymus ir kelis savo laikų prietarus.

Agrafena Šiganskaja – viena dažniausių ligų Sibiro šiaurės rytų pakrantėse, ypač tarp moterų, – ypatingas nervų jautrumas. Šioje šalyje vadinama mirak, galbūt nuo visiško augalinio maisto trūkumo; bet prietarai priskiria raganos vardu Agrafena Šiganskaja įtakai, kuri, nors mirusi prieš kelis šimtmečius, tebesėja baimę gyventojams ir laikoma užvaldančia ligone. – Ponas de Wrangelis, pasakodamas apie ekspediciją į Sibiro šiaurės rytus, priduria, kad kartais mirak serga ir vyrai; bet tai išimtys.

Agripa (Henris Kornelijus) – gydytojas ir filosofas, Erazmo amžininkas, vienas mokiausių savo laikų žmonių, vadintas Trismegistu, bet ekscentriškas; gimė 1486 m. Kelne, mirė 1535 m. po audringos karjeros pas Grenoblio generalinį iždininką, o ne Lione ar ligoninėje, kaip kai kurie rašė. Buvo susijęs su visais didžiaisiais asmenimis ir ieškomas visų savo epochos kunigaikščių. Dažnai vykdė politines derybas, daug keliavo, ką Thevet savo Garsių vyrų gyvenimuose priskiria manijai „visur rodyti mago triukus, už ką jį greit atpažindavo ir vydavo“. Demonologai, įtūžę ant jo, sako, kad jį galima vaizduoti tik pelėda dėl magiško bjaurumo; patiklių pasakotojų rimtai rašyta, kad kelionėse mokėdavo už nakvynę iš pažiūros gerais pinigais, kurie po kelių dienų pavirsdavo ragų gabaliukais, kriauklėmis ar odos skiautėmis, kartais medžių lapais. – Tiesa, kad dvidešimties darbavosi prie chrisopėjos ar alchemijos; bet niekada nerado didžiojo darbo paslapties. Tiesa ir kad domėjosi keistais dalykais, mėgo paradoksus: jo knyga Apie mokslų tuštybę, laikoma šedevru, tai įrodo. Bet XIII skyriuje smerkia magiją ir prietaringus menus. Tad jei ne kartą turėjo bėgti nuo minios, kaltinusios raganyste, ar negalima manyti, kad aštrus protas, gal net netvarkingi papročiai darė jam priešų, ar diplomato vaidmuo statė jį pavojingas padėtis, ar empirinė medicina, kuria vertėsi, kėlė nelaimių; nebent tikrai studijavo magiją paslaptinguose universitetuose, kurių paslapčių dar nežinome? Žr. Universitetai. Kad ir kaip ten būtų, Luiza Savojetė, Pranciškaus I motina, paėmė jį savo gydytoju. Norėjo, kad būtų ir astrologas, bet atsisakė. Vis tiek sakoma, kad pranašavo garsiajam Burbono konetabliui pergales prieš Prancūziją. Jei tiesa, tai sėjo išdavystę, ir Agripa buvo sukčius ar apgavikas. – Bet jo atitolimą nuo raganių šarlatanizmo rodo faktas, kad Mecėje eidamas sindiko ar



generalinio advokato pareigas (mat šis žmogus vertėsi visokiais amatais), smarkiai stojo prieš Nikolą Saviną, norėjusį sudeginti valstietę kaip raganą. Agripas protinga ir gyva iškalba išteisino merginą. Į tai raganystės šalininkai atsako, kad nenuostabu, jog toks bendras gynė magijos praktikus, nes pats ją praktikavo. – Priduria, kad Luvene dėstydamas užkrėtė mokinius magiškais idėjomis. „Vienas mokinyš, šalia jo skaitęs užkeikimams skirtą knygą, buvo velnio pasmaugtas. Agripa, bijodamas įtarimų dėl mirties savo kambaryje, įsakė piktam dvasiai įeiti į kambarį tik uždusintą kūną, atgaivinti jaunuolį ir prieš paliekant priversti apeiti aikštę septynis ar aštuonis ratus. Velnias pakluso, ir pasmaugtojo kūnas po kelių minučių paradavimo parkrito negyvas prieš būrį bendramokslių, maniusių, kad tai staigi mirtis.“ – Vis dėlto ne dėl tokių dalykų paliko tą mokytoją miestą. Dėl priešiškų, kuriems davė pretekstą išleidęs Okultinės filosofijos knygą. Kaltino ereziją ir magiją; laukiant sprendimo autorius metus praleido Briuselio kalėjime. Ištraukė Kelno arkivyskupas, priėmęs dedikaciją ir viešai pripažinęs, kad autorius ne raganas. Knygos mintys ir komentaras trumpajam Raimundo Lulijaus menui – tik svaichiojimai. Kas labiausiai padarė Agripą dideliu magu – krūva magiškų ir prietarinių ceremonijų, išleista jo vardu po dvidešimt septynerių metų po mirties, pavadinta ketvirtąja Okultinės filosofijos knyga, o iš tikrųjų – padrikų fragmentų rinkinys iš Pietro d’Abano, Pictoriaus ir kitų svajotojų. – Vis dėlto Delancre kaltina tik tris pirmas knygas. „Agripa, sako jis, parašė tris gana dideles knygas apie demonišką magiją; bet prisipažino niekada neturėjęs jokio ryšio su demonu ir kad magija bei raganystė (išskyrus piktadarystes) tėra keli triukai, kuriais piktoji dvasia apgaudinėja neišmanėlius.“ – Thevet nepripažįsta tokių švelninimų. „Negalima neigti, sako jis, kad Agripa nebuvo užkerėtas subtiliausios ir bjauriausios magijos, kuria viešai ir visiems matant vertėsi. Buvo toks gudrus, kad kabliais rankomis griebdavo lobius, kurių daugelis narsių kapitonų negalėdavo laimėti ginklų žvangesiu ir įnirtingais mūšiais. Parašė Okultinės filosofijos knygą, krikščionių smerktą, už kurią išvytas iš Flandrijos, kur daugiau nebuvo toleruojamas; tad pasuko į Italiją, kurią taip užnuodijo, kad geri žmonės vėl jį vijosi, ir nieko skubesnio neturėjo, kaip trauktis į Dole. Galiausiai atvyko į Lioną be turto; ten bandė visokiais būdais prasimaitinti, kiek įmanydamas sukęs lazdos galą; bet tiek mažai uždirbdavo, kad mirė menkoje smuklėje, visų nekenčiamas ir bjaurimas kaip prakeiktu magu, nes visada vedžiojosi velnią juodo šuns pavidalu.“ – Paulius Jovijus priduria, kad mirties akivaizdoje, spaudžiamas atgailauti, nuėmė nuo to šuns, savo familiaro demono, apvadą su vinimis, sudarančiomis nekromantiškus užrašus, ir tarė: Šalin, prakeiktas žvėrie, tu mane pražudei; tada šuo tuoj pabėgo prie Sonos upės, šoko galva žemyn ir daugiau nepasirodė. – Delancre kitaip pasakoja tą mirtį, kuri įvyko ne Liono smuklėje, o, kaip minėjome, Grenoblyje. „Tas vargšas Agripa, sako jis, buvo taip velnio apakintas, kuriam pasidavė, kad nors gerai žinojo jo klaidą ir gudrybes, negalėjo išvengti, taip įsipainiojęs į to velnio tinklus, kad šis įtikino, jog jei leis save nužudyti, mirtis neturės galios, prikels ir padarys nemirtingą; bet nutiko kitaip, mat Agripai nukirtus galvą, apimtam tos klaidingos vilties, velnias iš jo pasityčiojo ir nenorėjo (ir negalėjo) grąžinti gyvybės, kad paliktų galimybę gailėtis nusikaltimų.“ – Wierus, buvęs Agripas mokinyš, sako, kad tas žmogus tikrai labai mėgo šunis, kad studijoje nuolat matyti du, vienas vadintas Ponas, kitas Panelė, ir kad laikyta, jog tie du juodi šunys – du užsimaskavę velniai. – Visa tai netrukdo kai kuriose atsilikusiose provincijose tikėti, kad Agripa nemirė labiau nei Nicolas Flamelis, ir kad laikosi kur nors kampe, ar magijos menu, ar ilgo gyvenimo eliksyrų.

Aguapa – Rytų Indijos medis, kurio šešėlis neva nuodingas. Apsirengęs žmogus, užmigęs po juo, pabunda visas ištinus; o nuogas, sakoma, sprogs be išsigelbėjimo. Gyventojai priskiria tuos žiaurios padarinius velnio piktumui. Žr. Bohun-Upas.



Agerras – Henriko IV laikais Žemutinių Pirėnų dalyje, vadintoje Labūro kraštu, labai rimtai teisė raganystės byloje septyniasdešimt trejų sukčių, vardu Pjeras d’Ageras, darantis daug žalos neva kerų nuodijimais. Kartu su juo suėmė Mariją d’Ager ir Žaną d’Ager, jo anūkes ar dukterėčias, su kitomis merginomis ir raganomis, vedžiojusiomis į sabatą. Žana d’Ager papasakojo bjaurystes, daromas šiurkščiose orgijose, kur buvo nuvesta; ten matė velnią ožio pavidalu. Marija d’Ager paliudijo, kad sabate garbinamas demonas vadinosi Leonardas, kad matė jį ožio pavidalu išeinantį iš didelio ąsočio viduryje susirinkimo, kad pasirodė neįtikėtinais aukštas, ir sabato pabaigoje grįžtantį į savo ąsotį. – Du liudininkai patvirtino matę Pjerą d’Agerą sabate einantį ceremonmeisterio pareigas, matę velnią duodant jam auksinę lazda, kuria kaip mestras de kampas rikiuodavo žmones ir daiktus, ir susirinkimo pabaigoje grąžinantį velniui komandos lazda. Pjeras d’Ageras nuteistas mirti kaip įrodytas raganius. Žr. Ožys ir Sabatas.

Erelis – senovėje visada buvo pranašingas paukštis. Valerijus Maksimas pasakoja, kad erelio regėjimas išgelbėjo karaliui Dejotarui gyvybę, nieko nedariusiam nepasitarus su paukščiais: kaip išmanantis suprato, kad matytas erelis atgraso eiti į paruoštą namą, kuris subiro kitą naktį. – Gilūs mokslininkai sakė, kad erelis turi nuostabių savybių, tarp jų – kad išdžiovintos smegenys, sumaltos, sumaišytos su cikutos sultimis ir suvalgytos troškinyje, taip įsiutina ragautojus, kad jie raunasi plaukus ir draskosi, kol visiškai suvirškina. Knyga su tuo keistu receptu paaiškina poveikį taip: „didelis erelio smegenų karštis sukelia fantastiškas iliuzijas, užkimšdamas garų kanalus ir pripildydamas galvą dūmų.“ Sumanyta ir aišku. Žr. Erelis akmuo. – Alchemijoje erelio vardu vadinami įvairūs moksliniai junginiai. Danguis erelis – gyvsidabrio esencijos kompozicija, laikoma visuotiniu vaistu; Veneros erelis – vario žalės ir amonio druskos junginys, sudarantis šafraną; juodas erelis – nuodingos kadmijos, vadinamos kobaltu, kompozicija, kurią kai kurie alchemikai laiko filosofinio gyvsidabrio medžiaga.

Adatos – kai kuriuose kraštuose būrimas adatomis. – Imama dvidešimt penkios naujos adatos; sudedamos į lėkštę, užpilama vandeniu. Tos, kurios susikabina viena su kita, pranašauja tiek priešų. Pasakojama, kad paprastomis siuvimo adatomis lengva daryti stebuklus, suteikus joms kerinčią galią. Komannas rašo: „Ką magai ir užkalbėtojai daro adata, kuria siūtas mirusiojo drobulė, kuria gali surišti jaunavedžius, to negalima rašyti, kad nekiltų mintis tokio būdo...“

Aiguillette – vadinamas mazgu, kerais, taip paveikiančiais neišmanančių ar prietaringų sutuoktinių vaizduotę, kad kyla tam tikra antipatija su įvairiais padariniais. Šiuos kerus meta piktavaliai, laikomi raganais. Žr. Mazgai.

Magnetas (Magnes) – pagrindinis magnetinės ar traukosios galios šaltinis. Apie magnetą sklinda keli liaudiški klaidingi įsitikinimai, kuriuos verta peržvelgti. Pasakojama nuostabių dalykų, mini daktaras Brownas, apie magnetą, kuris traukia ne tik geležį, bet ir mėsą. Tai silpnas magnetas, daugiausia sudarytas iš molio su negausiomis magnetinėmis ir geležinėmis gijomis. Molis, jo pagrindas, leidžia jam lipti prie lūpų kaip hematitas ar Lemno žemė. Gydytojai, jungiantys šį akmenį su aetitu, be pagrindo priskiria jam galią saugoti nuo abortų. – Sakoma apie visokius magnetus, kad česnakas atima traukos savybę; nuomonė tikrai klaidinga, nors perduota per Šventąjį, Plinijų, Plutarchą, Mathiolį ir kt. Visi bandymai paneigė. Varinė viela, įkaitinta ir užgesinta česnako sultyse, išlaiko polinę galią; magneto gabalas, įkištas į česnaką, traukia taip pat; adatos, paliktos česnake iki surūdijimo, nepraranda traukos. – Tas pats verdiktas kitam teiginiui, kad deimantas trukdo magnetui traukti. Padėkite deimantą (jei

turite) tarp magneto ir adatos – jie susijungs, nors ir per akmenį. Autoriai, kuriuos ginčijame, tikrai palaikė deimantais tai, kas jais nebuvo. – Toje pačioje eilėje, tęsia Brownas, kitas stebuklas iš kai kurių rabinų – kad žmogaus lavonai magnetiniai, ir jei guldomas valtyje, valtį suka, kol mirusiojo galva atsigręžia į šiaurę. – Pranciškus Rubusas, tvirtai patikėjęs, daugumą tokių nepaaiškinamų faktų laiko tikrais. Bet visa, kas stebuklinga, priskiria velnio triukams – lengvas būdas išsisukti. – Trumpai apie Mahometo kapą. Daug kas tiki, kad Medinoje kabo tarp dviejų sumaniai padėtų magnetų akmenų, vieno viršuje, kito apačioje; bet kapas akmeninis kaip visi, pastatytas ant šventyklos grindų. – Tiesą sakant, kažkur skaitoma, kad mahometonai planavo tokį dalyką; taip kilo pasaka, kurią laikas ir atstumas pavertė tiesa, bandyta paremti pavyzdžiais. Plinijuje matome, kad architektas Dinocharas pradėjo skliautą su magnetų akmenimis Arsinoės šventykloje Aleksandrijoje, kad pakabintų karalienės statulą ore; mirė nebaigęs, o planas būtų žlugęs. – Rufinas pasakoja, kad Serapio šventykloje geležinis vežimas kabėjo ant magnetų akmenų: nuėmus akmenis, vežimas krito ir sudužo. Beda taip pat mini iš senų pasakų, kad Belerofonto geležinis žirgas kabėjo tarp dviejų magnetų akmenų. – Greičiausiai dėl mineralinės magneto prigimties kai kurie teigia, kad žaizdos nuo magnetuotų ginklų pavojingesnės ir sunkiau gyja, ką paneigia patirtis; chirurgų pjūviai magnetiniais įrankiais nedaro blogo poveikio. Toje pačioje kategorijoje nuomonė, kad magnetas nuodas, nes autoriai įtraukia į nuodų sąrašą. Priešingai, Gardas de Huerta, ispano vicekaraliaus gydytojas, mini, kad Ceilono karaliai valgydavo iš magnetų akmenų indų, tikėdamiesi išlaikyti jėgas. – Tik magnetinei galiai galima priskirti Aetijaus žodžius, kad podagrą kenčiantis žmogus, laikydamas magnetą rankoje, nejaučia skausmo ar bent palengvėja. Tam pačiam priskirtina Marcelio Empiriko teiginys, kad magnetas gydo galvos skausmus. Šie nuostabūs poveikiai – tik laisvas traukosios galios pratęsimas, kuria visi sutinka. Žmonės, pastebėję slaptą jėgą, traukiančią magnetinius kūnus, priskyrė dar kitokią trauką – skausmo ištraukimą iš visų kūno dalių; taip magnetas tapo meilės eliksyrų. – Sakoma dar, kad magnetas stiprina tėvišką draugystę ir sutuoktinių sąjungą, kartu tinka magišioms operacijoms. Bazilidiečiai iš jo darė talismanus demonams vartyti. – Pasakų apie šio akmens galias gausu. Dioskoridas teigia, kad vagims naudingas pagalbininkas; plėšdami namus, uždega ugnį keturiuose kampuose ir meta magneto gabalus. Dūmai tokie nemalonūs, kad gyventojai priversti bėgti. Nepaisant akivaizdaus kvailumo, po tūkstančio metų po Dioskorido tai perėmė rašytojai, rinkę tariamus Alberto Didžiojo nuostabius sekretus. – Bet nerastume magneto, prilygstančio Laurento Guasijaus. Kardanas tvirtina, kad visos žaizdos nuo ginklų, patrintų tuo magnetu, neskausmingos. – Dar viena pasaka; kažkoks rimtas rašytojas sakė, kad magnetas, raugintas druskoje, gamina mažą žuvelę remorą, traukiančią auksą iš giliausio šulinio. Recepto autorius žinojo, kad patirtimi nepaneigsi; ir tikrai tokiuose dalykuose tikėti tik patikrintais faktais.

Aimaras – žr. LAZDELĖ.

Ajournement – anksčiau gana plačiai tikėta, kad jei skriaudžiamas žmogus mirties akimirką paima Dievą teisėju ir ajournuoja skriaudėją į aukščiausią teismą, visada pasireišk laikinosios Dievo apvaizdos valdymas. Minime tamplierių didžiojo magistro ajournement, citavusį popiežių ir Prancūzijos karalių, tik pastebėdami, kad jis išgalvotas vėliau. Žr. Tamplieriai. Bet Aragonijos karalius Ferdinandas IV buvo ajournuotas dviejų neteisingai nuteistų bajorų ir mirė po trisdešimties dienų. – Enėjas Silvijus pasakoja, kad Pranciškus I, Bretanės kunigaikštis, nužudęs brolių (1450 m.), mirštantis brolis ajournavo žudiką prieš Dievą, ir kunigaikštis mirė nustatytą dieną. – Anksčiau labai pasitikėta tokiais ajournement, miršančiųjų paskutiniai žodžiai kėlė baimę. Minima daug pavyzdžių, rodančių, kad nuteistasis paskutinę valandą gali

taip apeliuoti nuo neteisingo teisėjo; jei tik idėja, barbarų laikais galėjo būti naudinga. Bet ar tik idėja? Delancre sako, kad nekaltas gali ajournuoti teisėją, bet kaltas – ne. Kadangi raganiai ajournuodavo savo teisėjus, jis pasakoja pagal Paulių Jovijų, kad Gonzalvas de Kordoba nuteisęs mirti raganių kareivį, šis sušuko miršiąs neteisingai ir ajournuojąs Gonzalvą prieš Dievo teismą. „Eik, eik, – tarė Gonzalvas, – skubėk ten ir ruošk bylą: mano brolis Alfonsas danguje stos už mane.“ – Ajournement jam nebuvo lemtingas.

Achminas – vidurinės Tebaidos miestas, senovėje garsėjęs didžiausiais magais. Paulius Lucas antrame kelionės aprašyme mini Achmino nuostabųjį gyvatį, kurį musulmonai gerbia kaip angelą, o krikščionys laiko demonu Asmodėjumi. Žr. Hamdi.

Akiba – pirmo mūsų eros amžiaus rabinas, iš paprasto piemens, vildamasis gauti mylimos merginos ranką, tapęs garsiu mokslininku. Žydai sako, kad mokėsi iš elementariųjų dvasių, mokėjo užkeikimais ir savo šlovės dienomis turėjo iki aštuoniasdešimties tūkstančių mokinių... Manoma, kad jis Jetzirah arba Kūrimosi knygos autorius, vienų priskiriamas Abraomui, kitų – pačiam Adomui. Žr. Abraomas.

Alainas de l'Isle (Insulensis) – XII amžiaus bernardinų vienuolis, Osero vyskupas, Merlino pranašysčių aiškinimo autorius (Explanaciones in prophetias Merlini Angli; Frankfurtas, 1608, in-8°). Komentarą parašė 1170 m. dėl didelio triukšmo, kurį kėlė tos pranašystės. Kitas Alainas ar Alanus, gyvenęs tame pačiame amžiuje, paliko alchemikams knygą Dicta de lapide philosophico, in-8°; Leida, 1600.

Alary (Pranciškus) – svajotojas, 1701 m. Ruane išspausdinęs Bombasto grafo, Rožės Kryžiaus riterio, Paracelso sūnėno, pranašystę, išleistą 1609 m. dėl Liudviko Didžiojo gimimo.

Alastoras – griežtas demonas, aukščiausias pragaro monarcho nuosprendžių vykdytojas. Atlieka Nemezidės funkcijas. Zoroastras vadina jį budeliu; Origenas sako, kad tas pats kaip Azazelis; kiti tapatina su naikinančiu angelu. Senovėje piktas dvasias vadino alastorais, o Plutarchas mini, kad Ciceronas iš neapykantos Augustui planavo nusižudyti prie jo židinio, kad taptų jo alastoru.

Albertas Didysis – Albertas Teutonas, Albertas iš Kelno, Albertas iš Ratisbonos, Albertus Grootus, nes vadinamas visais šiais vardais (tikrasis – Albertas de Groot), mokslingas ir dievobaimingas domininkonas, demonografų be pagrindo priskirtas magams, laikomas smalsiausiu iš visų žmonių. Gimė 1205 m. Švabijoje, Lauvingene prie Dunojaus. Jaunystėje buvo proto, po regėjimo su šventąja Mergele, kuriai švelniai tarnavo ir kuri atvėrė jo proto akis, tapo vienu didžiausių savo amžiaus mokytojų. Buvo švento Tomo Akviniečio mokytojas. Senatvėje vėl tapo vidutinybe, tarsi akivaizdu, kad jo nuopelnai ir platus mokslas – laikinas stebuklingas dovana. – Seni rašytojai, pastebėję natūralų jo suvokimo bukumą, sakė, kad iš asilo pavirto filosofu; paskui iš filosofo vėl asilu. – Albertas Didysis buvo Ratisbonos vyskupas ir šventai mirė Kelne, sulaukęs aštuoniasdešimt septynerių. Jo kūriniai išspausdinti tik 1651 m.; sudaro 21 tomą in-fol. Juose matome mokslinį krikščionį; nieko, kas galėtų apkaltinti raganyste. Priešingai, aiškiai sako: „Visi tie pasakojimai apie demonus, klajojančius ore ir iš kurių išgaunamos ateities paslaptys – absurdoi, kurių sveikas protas niekada nepriims.“ – Mat po jo vardu išleistos nuostabių sekretų knygos, prie kurių jis turėjo tiek pat, kiek prie stambios patrankos ir pistoleto išradimo, priskirto Matthieu de Luna. – Mayeris sako, kad iš švento

Dominyko mokinių gavo filosofinio akmens paslaptį ir perdavė šventam Tomui Akviniečiui; turėjo akmenį su natūraliu gyvatės ženklu, traukiantį visas gyvates, jei padėtas jų vietoje; trisdešimt metų naudojo mago ir astrologo mokslą, rinkdamas metalus ir stebėdamas žvaigždes, kad sukurtų kalbantį automata, tarnaujantį orakulu ir atsakantį į visus klausimus: vadinamas Alberto Didžiojo androidas; šventas Tomas Akvinietis sudaužė jį lazda, manydamas, kad velnio kūrinys ar agentas. Akivaizdu, kad visi tie maži faktai – pasakos. Panašūs androidai priskirti Vergilijui, popiežiui Silvestrui II, Rogerui Baconui. Vaucansonas parodė, kad gryna mechanika. – Viena garsiausių Alberto Didžiojo raganysčių Kelne. Vaišino bankietu savo vienuolyne Gijomą II, Olandijos grafą ir romėnų karalių; žiemos viduryje vaišių salė nustebino karaliaus dvarą pavasariška puošyba; bet, priduria, gėlės nuvyto vaišių pabaigoje. Laikais, kai nežinota šiltų oranžerijų, geras ir mokslus vienuolis nustebino elegantišku dėmesiu. – Tai, ką pats vadino magiškomis operacijomis, tebuvo baltoji magija. – Baigiant, jo vardas Albertas Didysis – ne šlovės įgytas, o paprasta pavardės Albert de Groot vertimas. – Jam priskiriama knyga Nuostabūs Alberto Didžiojo sekretai, su traktatais apie žolių, brangiųjų akmenų ir gyvūnų galias ir kt., papildyta smalsiu fiziognomijos santrauka ir apsauga nuo maro, piktybinių karštinių, nuodų ir oro užkrato, ištraukta ir išversta iš senų autoriaus rankraščių, dar nematyti, in-18, in-24, in-12. Išskyrus sveiką protą, ten visko randama, net traktatas apie išmatas, „nors niekingos ir menkos, bet vertinamos, jei naudojamos pagal nurodymus.“ Rinkėjas pradeda malda; paskui duoda filosofo princo mintį, kad žmogus geriausia pasaulyje, dėl didelės simpatijos tarp jo ir dangaus ženklų, kurie virš mūsų ir todėl pranašesni. – Pirmoje knygoje daugiausia, labai netinkamai, apie planetų įtaką vaikų gimimui, nuostabų moters plaukų poveikį, monstrus, kaip sužinoti, ar nėščia nešioja berniuką ar mergaitę, nuodą, kurį senos moterys neša akyse, ypač jei ten šlapios, ir kt.; visos tos grubios svajonės nuobodžios, absurdžios ir labai nešvankios. – Antroje knygoje tam tikrų akmenų ir gyvūnų galios, pasaulio, planetų ir žvaigždžių stebuklai. – Trečioje puikus traktatas apie išmatas, keistos idėjos apie šlapimą, blakes, senus batus ir puvimą; sekretai minkštinti geležį, dirbti metalus, paausuoti alavą ir valyti virtuvės indus. – Ketvirtoje fiziognomijos traktatas su sav <https://lt.wikipedia.org/wiki/Fiziognomija> su moksliniais pastebėjimais, pastabos apie laimingas ir nelaimingas dienas, apsaugos nuo karštinės, vidurių laisvinamieji, tepalų receptai ir panašūs dalykai. Vietose minėsime, kas įdomu iš tų paikysčių; skaitytojas, kaip ir mes, stebėsis, kad kasmet tūkstančiais egzempliorių kaimo vargšams parduodami Alberto Didžiojo sekretai. – Tvirtas Mažojo Alberto lobynas, arba nuostabūs natūralios ir kabalistinės magijos sekretai, tiksliai išversti iš lotyniško originalo Alberti Parvi Lucii liber de mirabilibus naturae arcanis, praturtinti paslaptinomis figūromis ir kaip jas daryti (talismanų figūros), Lionas, pas Beringos brolių įpėdinius, po Agripas ženklų. In-48, 6316 (kabalistinis metalas). – Albertas Didysis taip pat svetimas kitam absurdo rinkiniui, pavojingesniam už pirmą, nors valstiečiai įsivaizduoja, kad ten būdai iššaukti velnią. Ten mazgo rišimo ir atišimo būdai, įvairūs meilės gėrimai, menas sapne sužinoti, už ko tekėsi, sekretai priversti šokti, dauginti balandžius, laimėti lošiant, atgaivinti sugedusį vyną, daryti kabalistinius talismanus, rasti lobius, naudotis šlovės ranka, gaminti degantį vandenį ir graikišką ugnį, keliautojo diržą ir lazda, nematomumo žiedą, simpatijos miltelius, dirbtinį auksą, vaistus nuo ligų ir apsaugas bandai.

Albertas d'Albis – žr. KORTŲ BŪRIMAS.

Albertas de Saint-Jacques – XVII amžiaus vienuolis, išleidęs knygą Šviesa gyviesiems per mirusiųjų patirtį, arba įvairūs mūsų amžiaus sielų iš skaistyklos pasirodymai. In-8°, Lionas, 1673.

Albigiečiai – labai klastingi manichėjų rūšis, kurių erezija kilo Langedoke, centru turėdami Albį. Pripažino du pradus, sakydami, kad Dievas pats iš savęs sukūrė Liuciferį, taip buvusį jo vyresniuoju sūnumi; Liuciferis, Dievo sūnus, sukilo prieš jį; įtraukė į maištą dalį angelų; buvo išvartytas iš dangaus su savo nusikaltimo bendrininkais; tremtyje sukūrė mūsų gyvenamą pasaulį, kuriame viešpatavo ir viskas ėjo blogai. Dar pridurdavo, kad Dievas tvarkai atkurti sukūrė antrą sūnų – Jėzų Kristų. Ši keista dogma turėjo variantų pagal skirtingas sekas. Beveik visos neigė kūno prisikėlimą, pragarą ir skaistyklą, sakydamos, kad mūsų sielos – demonai, įkalinti kūnuose už savo nusikaltimus. – Albigiečiai XII amžiaus pabaigoje taip įsitvirtino, o jų keliai žymėjosi tokiais bjauriais ekscesais, kad maldavimai ir pamokslai liko bergždžias, teko prieš juos kviesti kryžiaus žygį, kurio didvyris buvo Simonas de Montfortas. Šios švento karo istoriją iškreipė ir suklastojo bjauriausiais melais; pamiršta, kad jei albigiečiai būtų nugalėję, Europa vėl nugrimztų į barbarizmą. Tiesa, jų gynėjai – protestantai, paveldėję daugumą jų klaidų.

Albigierijus – demonografas sako, kad apsėstieji per velnią kartais patenka į ekstazes, kurių metu siela keliauja toli nuo kūno ir grįžusi atskleidžia slaptus dalykus. Taip, anot Leloyer, koribantai spėdavo ir pranašaudavo. Šventas Augustinas mini kartaginetį vardu Albigierijus, kuris tuo būdu žinojo viską, kas vyksta toli nuo namų. Dar keisčiau, priduria jis, tas Albigierijus po ekstazių dažnai atskleisdavo, ką kitas slapčiausia galvoja. Ar tai magnetizmas? Šventas Augustinas mini kitą pamišėlį, karščiuodamas apsėstas blogos dvasios, be ekstazės, visiškai budrus, tiksliai pasakodavo, kas vyksta toli. Kunigui, jį slaugančiam, būnant už šešių mylių nuo namų, velnias, kalbantis ligonio burna, sakydavo esantiems, kur kunigas tuo metu ir ką veikia, ir kt. Tie dalykai stebina. Bet nemirtinga siela, anot Aristotelio pastabos, kartais gali keliauti be kūno.

Albinosai – vardas, kurį portugalai davė itin baltos odos žmonėms, dažniausiai juodaodžių vaikams. Juodieji laiko juos pabaisomis, o mokslininkai nežino, kam priskirti tą baltumą. Albinosai išbalę kaip šmėklos; jų akys silpnos ir vangios dieną, bet spindi mėnulio šviesoje. Juodieji, demonams duodantys baltą odą, laiko albinosus demonų vaikais. Mano, kad dieną lengva su jais kovoti; bet naktį albinosai stipresni ir keršija. Loango karalystėje albinosai laikomi lauko demonais ir dėl to sulaukia pagarbos. – Vossius sako, kad Gvinėjoje yra albinosų genčių. Bet kaip tos gentys išliktų, jei tiesa, kad tie nelaimingieji nesidaugina? Atrodo, kad senovėje albinosus pažino. „Patikima, sako Plinijus, kad Albanijoje gimsta asmenys baltaplaukiai, su kurapkų akimis, ir aiškiai mato tik naktį.“ Nemini, kad tauta, o keli ligos paliesti asmenys. „Daug gyvūnų turi albinosus, priduria ponas Salgues; gamtininkai pastebėjo baltus varnus, juodvarnius, kurmius; jų akys raudonos, oda blyškesnė, organizmas silpnėsnis.“

Alborackas – žr. BURACKAS.

Albumazaras – IX amžiaus astrologas, gimęs Chorasaane, žinomas astrologijos traktatu Tūkstančiai metų, kuriame teigia, kad pasaulis galėjo būti sukurtas tik septynioms planetoms susijungus pirmame Avino laipsnyje, o pasaulio pabaiga įvyks toms septynioms planetoms (dabar jų dvylika) susibūrus paskutiniame Žuvų laipsnyje. Iš Albumazaro išversta ir spausdinta

Gėlių traktatas astrologijoje; in-4°, Augsburgas, 1488. Casiri Arabų-ispánų bibliotekoje, I tomas, p. 351, yra jo kūrinių katalogas.

Albunėja – žr. SIBILĖS.

Alchabitius – žr. ABDEL-AZYS.

Alchemija – alchemija arba chemija išskirtinai, dar vadinama hermetine filosofija, – ta iškili chemijos dalis, užsiimanti metalų transmutacijos menu. Jos laukiamas rezultatas – filosofinis akmuo. Žr. FILOSOFINIS AKMUO.

Alchindas – Wierus priskiria prie magų, bet Delrio tenkina priskirdamas prie prietaringų rašytojų, – XI amžiaus arabų gydytojas, vaistais naudodamas užkerėtus žodžius ir skaičių kombinacijas. Demonologai paskelbė jį velnio tarnu dėl knygos Magiškų menų teorija, kurios neskaitė; mat Jeanas Picas de la Mirandole sako žinantis tik tris vyrus, užsiėmusius natūralia ir leidžiama magija: Alchindą, Rogerį Baconą ir Gijomą iš Paryžiaus. Alchindas tiesiog buvo šiek tiek fizikas neišmanymo laikais. – Prie arabiško vardo Alcendi, sulotyninto, kai kurie prideda vardą Jacques. Bet manoma, kad mahometonas. – Jam prikišama rašius absurđų. Pavyzdžiui, aiškina sapnus sakydamas, kad juos kuria elementariosios dvasios, pasirodančios miegant ir vaizduojančios įvairius fantastiškus veiksmus kaip aktoriai, vaidinantys komediją publikai.

Alkoranas – žr. KORANAS.

Žuvėdra – sena nuomonė, tebesanti pakrančių gyventojų, kad žuvėdra arba karalžuvė – natūralus barometras, ir pakabinta už snapo rodo, iš kur pučia vėjas, atsukdama krūtinę į tą horizonto tašką. Šį tikėjimą liaudyje įtvirtino pastebėjimas, kad žuvėdra tarsi studijuoja vėjus ir juos numato, statydama lizdą ant bangų apie žiemos saulėgrįžą. Bet ar tas atsargumas žuvėdrai savitas numatymas? Ar ne tiesiog gamtos instinktas, saugantis rūšį? „Daug kas vyksta, sako Brownas, nes pirmasis variklis taip nusprendė, o gamta vykdo keliais, mums nežinomais.“ – Dar sena paprotys laikyti žuvėdras skryniose, tikint, kad saugo vilnonius audinius nuo kandžių. Gal tam ir kabino kambariuose nuo lubų. „Net manau, priduria Brownas, kad kabindami už snapo neseikė senovės būdu, kurie kabino už nugaros, kad snapas rodytų vėjus. Mat taip Kircheris aprašė jūros kregždę.“ Dar sakykime, kad senovėje laikant tą paukštį tikėta, kad plunksnos atsinaujina tarsi gyvam, ko Albertas Didysis bergždžiai tikėjosi savo bandymuose. – Be vėjų numatymo ir kandžių varymo, žuvėdrai priskiriama brangi savybė praturtinti savininką, palaikyti šeimoje santarvę ir dovanoti grožį moterims, nešiojančioms jos plunksnas. Totoriai ir ostiakai labai gerbia tą paukštį. Godžiai ieško plunksnų, meta į didelį indą vandens, saugo tas, kurios plaukioja, tikėdami, kad pakanka paliesti kuo nors tomis plunksnomis, kad tas pamiltų. Kai ostiakas laimingai gauna žuvėdrą, saugo snapą, letenas ir odą maišelyje, ir kol nešioja tą lobį, mano esąs apsaugotas nuo visų nelaimių. Jam tai talismanas kaip negrų fetišai.

Aldonas – žr. GRANSONAS.

Alectorinė (akmuo) – žr. GAIDYS.

Alektriomantija arba elektromantija – būrimas su gaidžiu, paplitęs pas senovus. Štai jų būdas: – Smėlyje brėžiamas ratas, dalijamas į dvidešimt keturias lygias dalis. Kiekvienoje dalyje



rašoma abėcėlės raidė; ant kiekvienos raidės dedamas miežio ar kviečio grūdas; tada rato viduryje statomas gaidys, pripratintas prie tokio žaidimo; stebima, nuo kurių raidžių nukapoja grūdą; sekama tvarka; tos raidės sudaro žodį, duodantį atsakymą į ieškomą dalyką. Būrėjai, tarp jų Jamblicas, norėdami sužinoti imperatoriaus Valenso įpėdinį, naudojo alektriomantiją; gaidys iškapojo raides théod.... Valensas, sužinojęs, nužudė kelis smalsuolius ir, anot Zonaro, net visus garsius vyrus, kurių vardai prasidėjo lemtingomis raidėmis. Bet nepaisant pastangų, skeptras atiteko Teodosijui Didžiajam. – Ši pranašystė sukurta vėliau. Amianas Marcelinas pasakoja kitaip. Sako, kad Valenso valdžioje tarp magija užsiimančių buvo daug kilmingų ir kelis filosofus. Smalsūs sužinoti valdovo likimą, naktį susirinko viename namų, skirtų jų ceremonijoms; pastatė trikoją iš lauramedžio šaknų ir šakelių, pašventintą baisiais užkeikimais; ant trikojo pastatė dubenį iš įvairių metalų, aplink išdėstė visas abėcėlės raides. Tada išėjo sumaniausias burtininkas, apsisiautęs ilgu šydu, galva nuskusta, rankoje laikydamas verbenos lapus, ir baisiai šaukdamas darė siaubingus iškvietimus su traukuliais. Paskui staiga sustojo prie magiško dubens, stovėjo nejudėdamas, laikydamas žiedą, pakabintą ant siūlo. Tai daktilomantija. Vos baigė tarti užkeikimo žodžius, trikojis sudrebėjo, žiedas sujudėjo ir palietė tai vieną, tai kitą raidę. Tos raidės paeiliui dėliojosi ant stalo, sudarydamos herojinius eilėraščius, nustebinusius visus. – Valensas, sužinojęs apie operaciją ir nemėgdamas, kad pragaras klausiamas apie jo likimą, nubaudė kilminguosius ir filosofus, dalyvavusius raganystėje: net išplėtė draudimą visiems Romos filosofams ir burtininkams. Žuvo daugybė; kilmingieji, nusivylę menu, statančiu į kančias, paliko magiją miniai ir senėms, kurios naudojo tik smulkiems intrigoms ir menkiems piktadarystėms. – Žr. Gaidys, Santuoka ir kt.

Aleuromantija – būrimas miltais. Susukami rašteliai dedami į krūvą miltų; maišoma devynis kartus bet kaip. Paskui masė dalijama smalsuoliams, ir kiekvienas aiškinasi pagal gautus raštelius. Pagonims Apolonas vadintas Aleuromantu, nes vadovavo tam būrimui. Kai kuriuose kraštuose likę pėdsakų, kur vietoj miltų naudoja sėlenas. Tai patobulinimas.

Alexander ab Alexandro – žr. ALESSANDRO.

Aleksandras Didysis – Makedonijos karalius ir kt. Rytiečiai apie jį sukūrė nuostabių legendų, milžiniškų pasakų. Vadina Iskenderiu. Demonografai sako, kad Aristotelis mokė jį magijos; kabalistai priskiria knygą apie elementų savybes; rabinai rašo, kad sapnas sutrukdė blogai elgtis su žydais, kai norėjo įžengti į Jeruzalę kaip užkariautojas. – Aleksandro Didžiojo atvaizdas, išgraviruotas kaip talismanas tam tikromis įtakomis, senovėje laikytas puikia apsauga. Makrienų šeimoje, uzurpavusioje imperiją Valeriano laikais, vyrai visada nešiojo Aleksandro atvaizdą; moterys puošė juo šukuosenas, apyrankes, žiedus. Trebellijus Pollijus sako, kad tas atvaizdas labai padeda visose gyvenimo aplinkybėse, jei nešiojamas auksinis ar sidabrinis. Antiochijos liaudis laikėsi to prietaro, kurį šventas Jonas Chrizostomas vargiai išnaikino. – Žr. legendose Aleksandro Didžiojo legendą.

Aleksandras iš Paflagonijos – apgavikas, II amžiuje gimęs Paflagonijoje, Abonotiko miestelyje. Tėvai skurdžiai, negalėję duoti išsilavinimo, jis pasinaudojo gamtos dovanomis, kad prasimuštų pasaulyje. Buvo baltos odos, gyvos akys, skardus balsas, gražus ūgis, mažai barzdos ir plaukų, bet malonus ir švelnus veidas. Jausdamas polinkį medicinos šarlatanizmui, beveik vaikas prisijungė prie mago, prekiavusio paslaptimis ir meilės bei neapykantos gėrimais, lobiais, palikimais, priešų žlugdymu ir panašiais rezultatais. Tas žmogus, pastebėjęs Aleksandre gudrų protą, gyvą atmintį ir daug akiplėšiškumo, įvedė į savo amato gudrybes. –



Po seno fokusininko mirties Aleksandras susidėjo su Kokonu, bizantiečio kronikininko aprašytu kaip piktu ir drąsiu. Kartu keliavo po kraštus, mokydami apgaudinėti. Sutiko turtingą senę, sužavėtą jų tariamų paslapčių, ir keliavo jos sąskaita nuo Bitinijos iki Makedonijos. – Atvykę ten pastebėjo, kad augina didelius prijaukintus gyvates, žaidžiančius su vaikais be žalos; nupirko gražiausią scenoms, kurias planavo. Sumanytas drąsus planas. Sunku buvo nuspręsti, kur scena. Kokonas rinko Chalcedoną Paflagonijoje dėl įvairių tautų sambūrio. Aleksandras mieliau savo kraštą Abonotikę, nes protų ten bukesni. – Jo nuomonė nugalėjo, abu sukčiai paslėpė varines plokštes grioviamoje senoje Apolono šventykloje, užrašę, kad Eskulapas su tėvu netrukus apsigyvens mieste. Plokštės rastos, gandas greit pasklido po provincijas; Abonotiko gyventojai skubiai paskyrė šventyklą tiems dievams ir pradėjo kasinėti pamatus. – Tada Kokonas mirė nuo gyvatės įkandimo. Aleksandras skubiai jį pakeitė ir, paskelbęs save pranašu prieš grįždamas į gimtinę, pasirodė su ilgais šukuotais plaukais, purpurine balta dryžuota skraiste; rankoje laikė dalgį kaip Persejas, iš kurio motinos pusės kildino save; skelbė orakulą, kad esąs Podaliro sūnus, kuris, pagoniškų dievų papročiu, slapta vedė jo motiną; kartu platino sibilės pranašystę, kad iš Juodosios jūros krantų ateis Ausonijos gelbėtojas. – Kai pasijuto tinkamai paskelbtas, pasirodė Abonotike, kur sutiktas kaip dievas. Kad palaikytų vaidmenį, kramtė šaknį, nuo kurios putojo, ką liaudis priskyrė antžmogiškam entuziazmui. – Slapta paruošė sumaniai padirbtą galvą su žmogaus bruožais, burna, atsiveriančia ir užsiveriančia paslėptu siūlu. Su ta galva ir prijaukinta gyvate iš Makedonijos, kruopščiai slepiama, paruošė didelį stebuklą. Naktį nuėjo prie kasamų šventyklos pamatų ir šalia esančiame šaltinyje paslėpė žąsies kiaušinį su ką tik išsiperėjusiu gyvatuku. Kitą rytą nuėjo į turgaus aikštę, susijaudinęs, dalgis rankoje, tik su auksine skara; užlipo ant aukšto altoriaus ir sušuko, kad ta vieta pagerbta dievo buvimu. Išgirdusi liaudis ėmė melstis, o apgavikas tarė žodžius finikiečių kalba, didindamas bendrą nuostabą. – Paskui nubėgo prie kiaušinio slėptuvės, įbrido į vandenį ir giedojo Apolono bei Eskulapo šlovę, kviesdamas pastarąjį pasirodyti mirtingiesiems; tada panardinęs taurę į šaltinį ištraukė paslaptinę kiaušinę; laikydamas rankoje sušuko: „Žmonės, štai jūsų dievas!“ Visa dėmesinga minia džiaugsmingai sušuko, matydama Aleksandrą sudaužant kiaušinį ir traukiantį mažą gyvatuką, apsivijusį pirštus. Visi ėmė laiminti, vieni prašydami dievo sveikatos, kiti garbės ar turtų. – Drąsindamasis sėkme, Aleksandras paskelbė kitą dieną, kad dievas, vakar matytas mažas, atgavo natūralų dydį. Atsigulė ant guolio, apsirengęs pranašiškais drabužiais, ir laikydamas prie krūtinės Makedonijos gyvatę leido matyti ją apsivijusią kaklą su ilga uodega; bet galvą slėpė po pažastimi, o vietoj jos rodė dirbtinę žmogaus galvą. Scenos vieta silpnai apšviesta; jėjimas viena durimi, išėjimas kita, neleidžiant ilgai stovėti. Spektaklis truko kelias dienas; kartojo atvykstant svetimšaliams. Padaryta dievo atvaizdų vario ir sidabro. – Pranašas, matydamas paruoštus protus, paskelbė, kad dievas duos orakulus, ir rašyti jam užantspauduotus raštelius. Užsidaręs pastatytos šventyklos šventovėje, šaukdavo davusius raštelius ir grąžindavo neatrodančius atplėštus, bet su dievo atsakymu. Rašteliai skaityti taip gudriai, kad neįmanoma pastebėti sulaužyto antspauda. Šnipai ir emisariai pranešdavo pranašui viską, ką sužinodavo, ir padėdavo atsakyti, kurie visada būdavo neaiškūs ar dviprasmiški, pagal atsargų orakulų paprotį. Aukota aukų dievui ir dovanų pranašui. – Norėdamas maitinti susižavėjimą nauja apgaule, Aleksandras vieną dieną paskelbė, kad Eskulapas asmeniškai atsakys į klausimus: vadinosi dievo burnos atsakymai. Apgaulė daroma kelių gervių trachėjų pagalba, viena galva prie drakono dirbtinės galvos, kita prie paslėpto gretimo kambario žmogaus burnos. – Atsakymai proza ar eilėmis, bet visada tokie neaiškūs, kad pranašaudavo ir pralaimėjimą, ir pergalę. Taip imperatorius Markas Aurelijus, kariaudamas su germanais, klausė orakulo. Net sakoma, kad 174 m. pakvietė Aleksandrą į

Romą, laikydamas nemirtingumo dalintoju. Gautas orakulas liepė po nurodytų ceremonijų įmesti du gyvus liūtus į Dunojų, taip užtikrinant greitą taiką po spindinčios pergalės. Įsakymas įvykdytas. Bet liūtai perplaukė upę; barbarai nužudė ir sutriuškino imperatoriaus kariuomenę: į ką pranašas atrėmė pranašavęs pergalę, bet nenurodęs nugalėtojo. – Kitą kartą garsus asmuo klausė dievo, kokį mokytoją duoti sūnui. Atsakyta: – Pitagorą ir Homerą. Vaikas netrukus mirė.

– Orakulas pranašavo, tarė tėvas, duodamas vargšui vaikui du seniai mirusius mokytojus. Jei būtų gyvenęs, būtų mokęsis iš Pitagoro ir Homero kūrinų, ir orakulas vėl būtų buvęs teisingas.

– Kartais pranašas tingėdavo atplėšti raštelius, kai agentai jį informuodavo apie prašymą; rizikuodavo keistomis klaidomis. Kartą davė vaistą nuo šono skausmo atsakydamas į laišką, klausiantį tikrosios Homero tėvynės. – Tas apgavikas nebuvo demaskuotas, mat Marko Aurelijaus priėmimas apgaubė jį pagarba. Pranašavo mirsiąs šimtas penkiasdešimties, perkūno trenktas kaip Eskulapas: mirė septyniasdešimtais nuo kojos opos; bet tai nesutrukdė po mirties turėti statulų ir aukų kaip pusdieviui.

Aleksandras iš Tralės – gydytojas, gimęs Tralėse Mažajoje Azijoje VI amžiuje. Sakoma, kad labai mokytas; jo kūriniai bent rodo didelį patiklumą. Ligoniams siūlė amuletus ir užkeiktus žodžius. Praktinėje medicinoje teigia, kad Heraklio, dusinančio Nemėjos miško liūtą, atvaizdas, išgraviruotas akmenyje ir įstatytas į žiedą, puikus vaistas nuo dieglių. Dar mano, kad podagrą, akmenligę ir karštines puikiausiai išgydo filakteriai ir kerai. Tai bent rodo, kad kitaip gydyti nemokėjo.

Aleksandras III – Škotijos karalius, 1285 m. vedęs Jolantą, Dreuks grafo dukterį. Vestuvių šventės vakarą, šokių pabaigoje, į salę, kur buvo susirinkęs dvaras, įėjo išsekęs šmėkla ir ėmė šokti. Šmėklos šuoliai sutrikdė susirinkusiuosius: šventės nutrūko; išmanantieji pareiškė, kad tas pasirodymas pranašauja greitą karaliaus mirtį. Iš tikrųjų tais pačiais metais medžioklėje Aleksandras, jodamas nepraturtintu žirgu, iškrito iš balno ir žuvo nuo kritimo.

Aleksandras VI – 1492 m. išrinktas popiežiumi; pontifikas, dažnai vertintas su dideliu perdėjimu. Kai kurie kvaili rašytojai teigia, kad turėjo paklusnų familiarą demoną, vėliau perėjusį Cezariui Bordžijai.

Alfaderis – labai svarbus dievas skandinavų teogonijoje. Prieš kurdamas dangų ir žemę, buvo milžinų valdovas. Geriųjų sielos turi gyventi su juo Gimlėje ar Vingolfe; blogieji keliauja į Helaną, iš ten į Niflheimą – devintojo pasaulio apatinį debesų kraštą. Eda duoda jam įvairių vardų: Nikaras (rūstusis), Svidreris (naikintojas), Svideris (padegėjas), Oskė (mirusiųjų rinkėjas) ir kt. – Alfaderio vardu vadintas ir Odinas.

Alfarai – skandinavų genijai. Geri vadinami lios arba šviesiaisiais, blogi – docks arba juodaisiais.

Alfridarija – mokslas, artimas astrologijai, priskiriantis paeiliui įtaką gyvenimui įvairioms planetoms, kiekviena valdanti tam tikrą metų skaičių. Žr. Planetos.

Algolis – arabų astrologai taip vadino velnią.

Alis de Télioux – Švento Petro vienuolyno Lione vienuolė, XVI amžiaus pradžioje pabėgusi iš vienuolyno, praleidusi blogą gyvenimą ir vargingai mirusi. Jos siela grįžo po mirties. Istoriją parašė Adrijonas de Montalembertas, Pranciškaus I kapelionas.

Alkalalai – kamčadalų džiaugsmo šūkis; per šluotų šventę tris kartus šaukia savo trijų didžiųjų dievų garbei: Filiat-Chout-Chi, tėvui; Touilai, sūnui; Gaetchui, anūkui. Šluotų šventė tiems nešvariems žmonėms – židinių šlavimas beržo šluotomis.

Aliette – žr. Etteila.

Aleliuja – hebrajiškas žodis, reiškiantis šlovę Dievui. Geri žmonės daugelyje provincijų vis dar sako, kad giedant aleliuja per gavėnią verkiama šventoji Mergelė. – Šartre buvo keistas paprotys. Kai liaujasi giedoti aleliuja, ji personifikuojama ir vaizduojama suktuku, kurį choristas meta vidury bažnyčios ir plaka rykšte varinėdamas į zakristiją. Tai vadinta Plaktu aleliuja. – Aleliuja dobiliu vadinama augalas, apie Velykas duodantis mažą baltą žvaigždę žiedą. Laikomas specifiku prieš meilės gėrimus. Žr. Alkalalai.

Allix – štai vienas bruožų, kaltinančių senųjų parlamento teisėjų neišmanymą ir lengvabūdiškumą. – Allix, matematikas, mechanikas ir muzikantas, gyveno Eks an Provanse XVII amžiaus viduryje; padarė skeletą, paslėptu mechanizmu grojantį gitara. Bonnet savo Muzikos istorijoje, 82 p., pasakoja tragišką to vargšo mokslininko istoriją. Kabino skeletui ant kaklo gitarą, suderintą unisonu su kita, laikoma jo rankose, ir dėdavo automato pirštus ant grifo; ramia ir giedra diena, atidarytais langais ir durimis, įsitaisydavo kambario kampe ir grodavo pasažus, kuriuos skeletas kartodavo savo gitara. Tikėtina, kad instrumentas skambėjo kaip eolinės arfos, ir pirštų judinimo mechanizmas nieko nedarė garsui. (Citujame poną Fétis nepritardami ir siųsdami prie Vaucansono muzikinių automatų, ne eolinių arfų). – Kad ir kaip ten būtų, tęsia biografą, tas keistas koncertas sukėlė gandų tarp prietaringų Ekso gyventojų; Allix apkaltintas magija, ir Parlamentas pradėjo bylą. Teistas Tournelle rūmuose, negalėjo paaiškinti, kad nuostabus automato poveikis – tik mechaninė problema. Parlamento nuosprendis nuteisė pakarti ir sudeginti viešojoje vietoje su skeletu, kerų bendrininku; nuosprendis įvykdytas 1664 m.

Almanachas – mūsų šiaurės protėviai visų metų mėnulių žymėdavo ant kvadratinio medžio gabaliuko, vadinto al-mon-agt (visų mėnulių stebėjimas): tokia, anot kai kurių autorių, almanachų kilmė ir vardo etimologija. Kiti remiasi arabais, kur al-manack reiškia atmintinę. – Kinai laikomi seniausiais almanachų kūrėjais. Mes turime dvyliką žvaigždynų; jie – dvidešimt aštuonis. Vis tiek jų almanachai panašūs į Matthieu Laensbergho pranašystėmis ir paslaptimis. Bayle pasakoja anekdotą, rodantį, kaip atsitiktinai apakina menkus protus astrologijos tuštybė. Marcellus, retorikos profesorius Lisieux koledže, lotyniškai parašė maršalo de Gassion, žuvusio Lens apgultyje nuo muskietos šūvio, pagyrimą. Buvo beketinas viešai skaityti, kai rektoriui priminė, kad maršalas mirė reformuotoje religijoje, ir laidotuvių kalba negali skambėti katalikiškame universitete. Rektorius sušaukė susirinkimą, kur dauguma nusprendė, kad pastaba teisinga. Marcellus negalėjo perskaityti panegirikos; astrologijos šalininkai triumfavo visiems rodydami, kad Pierre'o Larrivey almanache 1648 metams tarp kitų pranašysčių didelėmis raidėmis parašyta: LATIN PERDU!

Velnių almanachas – su labai smalsiomis pranašystėmis 1737 ir 1738 metams, pragaruose, in-24. Ta pašaipa jansenistams – kažkokio Quesnel, linksmo Dižono geležies prekeivio, darbas, pamiršto vardo, kurį liūdnai išgarsino garsusis apeliuotojas. Tapo retas, mat uždrįstas už per drąsias pranašybes. Minime tik dėl pavadinimo. Jansenistai atsakė sunkiu ir kvailu pamfletu prieš jėzuitus, taip pat uždraustu. Vadintas Dievo almanachas, dedikuotas ponui Carré de Montgeron, 1738 metams, in-24, danguje.

Almoganensai – vardas, kurį ispanai duoda nežinomoms tautoms, spėjančioms pagal paukščių skrydį ir giesmę, laukinių žvėrių susitikimus ir įvairius kitus būdus, kas nutiks. „Jie kruopščiai saugo knygas apie tokį mokslą, kur randamos taisyklės visokiems spėjimams. Jų būrėjai dalijami į dvi klases: vadus ar meistrus ir mokinius bei siekiančius“, sako Laurentas Valla. – Jiems priskiriamas menas nurodyti ne tik kur praėjo paklydę arkliai ir kiti nešuliniai gyvuliai, bet ir kelią, kuriuo nuėjo vienas ar keli žmonės; labai naudinga vagims vytis. Rašantieji apie almoganensus nemini, kokioje provincijoje ar laiku gyveno tie naudingi būrėjai.

Almuchéfi – žr. BACONAS.

Almulus (Saliamonas) – sapnų aiškinimo hebrajiškai autorius. In-8°. Amsterdamas, 1642.

Aloceras – galingas demonas, didysis kunigaikštis pragare; pasirodo raitelio drabužiais, ant milžiniško žirgo; veidas primena liūtą; veido spalva ugninė, akys degančios; kalba rimtai; moko astronomijos ir laisvųjų menų paslapčių; valdo trisdešimt šešis legionus.

Alogricus – žr. ALRUY.

Alomantija – būrimas druska, kurio būdai mažai žinomi. Pagal alomantiją manoma, kad apversta druskinė – blogas ženklas.

Alopecija – kerai, kuriais užkerimi norintiems pakenkti. Kai kurie autoriai alopecija vadina aiguillette rišimo meną, žr. Mazgai.

Alouette – žr. KASA.

Alfitomantija – būrimas miežių duona; tas svarbus būrimas labai senas. Mūsų tėvai, norėdami tarp kelių kaltinamųjų atpažinti kaltą ir priversti prisipažinti, duodavo kiekvienam įtariamajam kietą miežių duonos gabalą. Tas, kuris prarydavo be vargo, nekaltas; nusikaltėlis išduodavo save nevirškinimu. Iš to Dievo teismo papročio kilo liaudies keiksmas: – Jei meluoju, tegul tas duonos gabalas pasmaugia! – Štai kaip praktikuojamas tas būrimas, kuris, anot mokytojų, tikrai veikia tik atskleisti, ką žmogus slepia širdyje. Imama grynų miežių miltai; minkoma su pienu ir druska; be raugo; tas kietas duonas įvyniojamas į riebaluotą popierių, kepamas po pelenais; paskui trinamas verbenos lapais ir duodamas valgyti tam, kuo nepasitikima, ir kuris nevirškina, jei įtarimas pagrįstas. – Prie Laviniumo buvo šventas giraitis, kur praktikuota alfitomantija. Kunigai urve laikė gyvatę, anot kai kurių; drakoną, anot kitų. Tam tikromis dienomis siųsdavo mergaites nešti maisto; akys užrištos, rankoje pyragas iš medaus ir miežių miltų. „Velnius vesdavo tiesiai. Tos, kurios pyrago gyvatę atmesdavo, nebuvo be dėmės“, sako Delrio.

Alfonsas X – Kastilijos ir Leono karalius, vadintas Astronomu ir Filosofu, miręs 1284 m. Jam priklauso Alfonsinės lentelės. Sakydavo, kad jei Dievas būtų kvietęs į kūrimosi tarybą, būtų davęs gerų patarimų. Tas ekscentriškas valdovas tikėjo astrologija. Ištraukęs vaikams horoskopus, sužinojo, kad jaunėlis laimingesnis už vyresnįjį, ir paskyrė įpėdiniu. Bet nepaisant to žmogaus išminties, maniusio galįs patarti Kūrėjui, vyresnysis nužudė jaunėlį, įkalino tėvą ir užgrobė sostą; visko, ko jo mokslas neatskleidė.

Alpielis – angelas ar demonas, pagal Talmudą valdantis vaismedžius.

Alrinachas – Vakarų demonas, demonografų laikomas audrų, žemės drebėjimų, liūčių, krušos ir kt. valdovu. Jis skandina laivus. Pasirodydamas matomas moters bruožais ir drabužiais.

Alrunės – sukubės demonės ar raganos, hunų motinos. Priimdavo visokius pavidalus, bet negalėdavo keisti lyties. – Žr. ir Mandragoros.

Alruy (Dovydas) – žydų magas, Benjamino iš Tudelos minimas; sakėsi Dovydo giminės; girėsi esąs mesijas, skirtas sugrąžinti žydus į Jeruzalę. Persijos karalius įkalino, bet pabėgo tapdamas nematomu. Pasirodė tik prie jūros. Tada ištiesė skraistę ant vandens, pastatė kojas ir perėjo jūrą neįtikėtinu lengvumu, nepaisant persekiotojų su valtimis. – Tai padarė jį garsiu dideliu magu; bet galiausiai turkų princas Scheick-Aladinas, Persijos karaliaus pavaldinys, tiek papirko mago uošvį, kad šis pervėrė jį miegantį. Tokia visada tokių žmonių pabaiga, ir žydai nemoka pigiau nei kiti magai, kad ir kaip talmudistai įtikina, kad piktoji dvasia jiems paklūsta. Mat Talmude žydams dar paslaptis, kad išminčiams, meistrams ir mokytiems jų įstatymuose nieko sunku, kad pragaro ir dangaus dvasios jiems nusileidžia, ir pats Dievas (o šventvagystė!) jiems negali atsispirti. – Tas magas senuose pasakojimuose dar vadintas Alogricus. Žr. Varnas.

Altangatufunas – kalmukų stabas su gyvatės kūnu ir galva, keturiomis driežo kojomis. Tas, kuris su pagarba nešioja jo atvaizdą, mūšiuose nepažeidžiamas. Patikrinti vienas chanas pakabino stabą prie knygos ir paleido į jį geriausius šaulius; strėlės negalėjo pataikyti į knygą, bet pervėrė ją vos nuėmus stabą. Tai kazokų legenda.

Alvéromancie – žr. ALEUROMANTYJA.

Amadeus – vizionierius, manęs per apreiškimą pažinęs du Adomo psalmes: vieną džiaugsmo antplūdyje sukuriant moterį, antrą liūdname pokalbyje su leva po nuopuolio.

Amaïmonas – žr. AMOYMONAS.

Amalarikas – Ispanijos karalius, vedęs princesę Klotildą, frankų karaliaus Childberto seserį. Pamaldi karalienė, nepritardama vyro, puolusio į arianizmą, ekscesams, barbaras jai išdūrė akis. Klotilda nusiuntė broliui nosinę, suteptą krauju, ir Childbertas tuoj žygiavo su kariuomene prieš Amalariką. Žmonių teisingumą aplenkė amžinoji: kol Klotildos kankintojas ėjo prieš frankus, krito pervertas strėlės iš nematomos rankos. Legendininkai rašė, kad tą mirtį padarė velnias; bet strėlė neatėjo iš apačios.

Amalaric (Madelkine) – ragana, ėjusi į sabatą ir apkaltinta vienuolika žmogžudysčių, mirties bausme nubausta septyniasdešimt penkerių La Trimouille baronyje XVI amžiaus pabaigoje.

Amarantas – gėlė, priskiriama nemirtingumo simboliams. Magai karūnas iš amaranto laiko didelių galių, ypač dovanojančiomis malones ir šlovę nešiojantiems.

Amasis – Herodotas pasakoja, kad Egipto karaliui Amasiui surišo aiguillette, ir teko naudoti iškilmingiausius magijos keiksnius kerams nutraukti. Žr. Mazgai.

Amazonės – karių moterų tauta, kurios buvimą Strabonas be pagrindo laiko pasaka. Pranciškus de Torre-Blanca sako, kad jos raganos; dar drąsiau: jos nusidegindavo dešinę krūtį, kad geriau šaudytų iš lanko; tėvas Menestrier mano, kad Efeso Diana puošta tiek daug krūčių todėl, kad amazonės jai pašvęsdavo nusipjautas. Sakoma, kad ta vyrų neturinti respublika gyveno Kapadokijoje ir prie Termodonto. Naujieji laikais manė radę amazonių respublikų, matydami ginkluotas moteris prie Maranjono, todėl upė pavadinta Amazonių upe. Misionieriai stato vieną tautą Filipinuose, Thévenot – kitą Mingrelijoje. Bet, sakoma, moterų respublika neištvertų šešių mėnesių, ir tie nuostabūs valstybės – tik išmonės vaizduotei pralinksminėti. Vis tiek žr. Temiskirė.

Ambrusius arba Ambroise – Anglijos karalius. Žr. Merlinas.

Amduscias – didysis kunigaikštis pragare. Vienaragio pavidalu; bet iššauktas pasirodo žmogaus. Duoda koncertų, jei įsakyta; tada girdėti nematant trimitų ir kitų instrumentų garsai. Medžiai lenkiasi jo balsui; valdo dvidešimt devynių legionus.

Siela – Visos tautos pripažino sielos nemirtingumą; net barbarškiausios gaujos niekada nenusileido iki gyvulio lygio. Gyvulys prisirišęs tik prie žemės: žmogus vienas kelia akis į kilnesnę buveinę. Vabzdys randa savo vietą gamtoje; žmogus – ne savoje. Kai kuriems kraštams nusikaltėlius rišdavo prie lavonų, kad mirtis būtų baisesnė: toks čia žemėje žmogaus likimas. Ta siela, trokštanti tik kilti, svetima kūno atsitikimams, laiko kaitos nepaveikiama, nesunaikins su medžiaga. – Sąžinė, graužatis, noras prasiskverbti į nežinomą ateitį, pagarba kapams, baimė ano pasaulio, tikėjimas sielomis, būdingas tik žmogui, viskas moko, net jei apreiškimas nebūtų čia abejonių išsklaidyti. Materialistai, viską vertinantys kūno akimis, neigia sielos buvimą, nes nemato, bet nemato ir miego, nemato vėjų; nesupranta šviesos, šimtų tūkstančių kitų dalykų, kurių vis tiek negali paneigti. – Visada bandyta apibrėžti, kas ta siela, Dievybės spindulys: vieniems – sąžinė, protas; kitiems – viltis kito gyvenimo, plakančio visų širdyse; tai, pasak Leono Hebrajiečio, smegenys su dviem galiomis – jutimu ir valingu judesiu. Tai liepsna, sakė kitas. Dikearchas tvirtina, kad siela – harmonija ir keturių elementų sutarimas. – Kai kurie nuėjo toli, norėdami sužinoti sielos pavidalą. Vienas mokslininkas net teigė, pagal grįžtančiojo žodžius, kad ji panaši į poliruotą stiklinį rutulį su akimis į visas puses. – Siela, sakoma dar, kaip lengvas skaidrus garas, išlaikantis žmogaus formą. Talmudinis daktaras, gyvenęs atsiskyrėliškai su sūnumi ir keliais draugais, kartą matė draugo sielą taip atsiskiriančią nuo kūno, kad metė šešėlį ant galvos. Suprato, kad draugas mirs, ir maldomis išprašė, kad vargšė siela grįžtų į paliekamą kūną. „Iš tos kvailystės tikiu tiek, kiek reikia tikėti, sako Leloyer, kaip visoms kitoms rabinų kvailystėms ir plepalams.“ – Žydai, anot olando Hoornbeecko, tiki, kad visos sielos sukurtos kartu, poromis – vyro ir moters siela; tad santuokos laimingos ir pilnos švelnumo bei taikos, kai susituokia su pora, sujungta nuo pradžios; priešingu atveju – nelaimingos. Su tuo nelaimiu reikia kovoti, priduria, kol antrąją santuoką susijunginama su pora, sukurta nuo pradžios; bet tokie susitikimai reti. – Žydas Filonas, rašęs apie sielą, mano, kad kaip yra gerų ir blogų angelų, taip gerų ir blogų sielų, ir



sielos, nusileidžiančios į kūnus, atneša geras ar blogas savybes. Visos eretikų ir filosofų kvailystės bei mokymai, neturintys pagrindo Bažnyčios mokyme, spindi panašiais absurdais. – Musulmonai įsitikinę, kad sielos iki teismo dienos lieka kape prie kūno, kurį gaivino. Pagonys tikėjo, kad sielos, atsiskyrusios nuo grubių žemiškų kūnų, po mirties išlaiko subtilesnį ir laisvesnį kūną, panašų į paliekamą, bet didesnį ir didingesnį; tie kūnai švytintys ir žvaigždžių prigimties; sielos išlaiko polinkį į tai, ką mylėjo gyvenime, ir dažnai pasirodo prie kapų. Kai Patroklo siela pakilo prieš Achilą, turėjo jo balsą, ūgį, akis, drabužius, bent išvaizda, bet ne apčiuopiamą kūną. – Origenas mano, kad tos idėjos turi garbingą šaltinį, ir sielos tikrai turi subtilų kūną; remiasi Evangelijos pasakojimu apie Lozorių ir blogąjį turtuolį, kurie abu turi kūnus, nes kalbasi ir mato vienas kitą, ir blogasis turtuolis prašo lašo vandens liežuviui atgaivinti. Šventas Irenėjus, sutinkantis su Origenu, iš to paties pavyzdžio daro išvadą, kad sielos po mirties prisimena, ką darė šiame gyvenime. – Tito kalboje kariams, raginantiems pulti Antonijos bokštą Jeruzalės apgultyje, pastebima nuomonė, panaši į senovės skandinavų. „Žinote, sakė jis, kad žuvusiųjų kare sielos kyla iki žvaigždžių ir priimamos aukštesnėse srityse, kur pasirodo kaip geri genijai; o mirusieji lovoje, nors teisingai gyvenę, grimzta po žeme į užmarštį ir tamsą.“ – Siamiečių sekta tiki, kad sielos po mirties eina ir grįžta kur nori; gerai gyvenusių vyrų sielos įgyja naują jėgą, nepaprastą stiprumą, ir persekioja, puola bei kankina blogųjų sielas visur, kur sutinka. – Platonas Devintoje Įstatymų knygoje sako, kad smurtine mirtimi žuvusių sielos įnirtingai persekioja anoje pusėje žudikų sielas. Tas tikėjimas dažnai kartojosi ir visur neišnykęs. – Senovėje manė, kad visos sielos gali grįžti po mirties, išskyrus skenduolių. Servijus aiškina priežastį: jų nuomone, siela – niekas kitas kaip ugnis, užgęstanti vandenyje, tarsi materialus galėtų sunaikinti dvasinį. – Žinoma, kad mirtis – sielos atsiskyrimas nuo kūno. Visų laikų ir tautų nuomonė, kad sielos, palikusios šį pasaulį, keliauja į kitą – geresnį ar blogesnį, pagal darbus. Senovėje keltininkui Charonui pavedė perkelti sielas į šešėlių buveinę; panaši tradicija pas senus bretonus: tie žmonės sielų buveinę statė saloje tarp Anglijos ir Islandijos. Valtininkai ir žvejai, pasak Tzetzio, nemokėjo jokių mokesčių, nes atlikdavo pareigą perkelti sielas; štai kaip tai vyko: – Apie vidurnaktį išgirdavo beldžiant į duris, eidavo nieko nematydami iki kranto; ten rasdavo laivus, atrodančius tuščius, bet pilnus sielų; nuplukdydavo į šešėlių salą, kur nieko nematydavo; bet girdėdavo senas sielas, ateinančias pasitikti ir sveikinti naujai atvykusias; jos vadindavosi vardais, atpažindavo gimines ir kt. Žvejai, iš pradžių nustebę, priprasdavo prie tų stebuklų ir grįždavo. – Tie sielų pervežimai, galėję slėpti kontrabandą, nebevyksta nuo krikščionybės, atnešusios tikrą šviesą. – Kartais, jei tikėti visiems kronikininkų pasakojimams, sielos klajodavo būriais. XI amžiuje prie Narnio miesto matė begalinę minią baltomis drapanomis, žygiuojančią į Rytus; tas būrys ėjo nuo ryto iki trijų po pietų; bet vakare gerokai sumažėjo. Visi miestiečiai užlipo ant sienų, bijodami priešo kariuomenės; matė praeinant su didžia nuostaba. Vienas miestietis, drąsesnis už kitus, išėjo iš miesto, minioje pastebėjęs pažįstamą, pašaukė vardu ir paklausė, ką reiškia tas piligrimų būrys; baltasis žmogus atsakė: „Mes sielos, neišpirkusios visų nuodėmių ir dar nepakankamai tyrės, einame į šventas vietas atgailos dvasia: ką aplankėme švento Martyno kapą, einame į Notre-Dame de Farfe.“ Narnio miestietis taip išsigando regėjimo, kad sirgo metus. Visas Narnio miestas, anot rimtų šaltinių, matė tą nuostabią procesiją, vykusią vidury dienos. – Prie temos nepamirškime plačiai paplitusio tikėjimo Vokietijoje: kad sielą galima parduoti velniui. Visuose sandėriuose su tamsos dvasia įsipareigojantis parduoda sielą. Vokiečiai dar priduria, kad po to baisaus sandėrio pardavėjas netenka šešėlio. Pasakojama apie studentą, pardavusį sielą velniui, kad taptų jaunos ponios vyru, kurios rankos negalėjo gauti. Pavyko su velnio pagalba. Bet vestuvių metu saulės spindulys krito ant jaunųjų; su siaubu pastebėta, kad jaunuolis be šešėlio: suprasta, kad pardavė sielą, ir viskas nutraukta. – Paprastai kvailiai,



parduodantys sielą, derasi tam tikram metų skaičiui po sandorio. Bet jei parduoda be termino, velnias, skubantis pasinaudoti, ne visada subtilus; štai dėmesio vertas bruožas: – Trys girtuokliai, gerdami, kalbėjosi apie sielos nemirtingumą ir pragaro kančias. Vienas ėmė juoktis ir leptelėjo kvailysčių, vertų progos. Tai buvo kaimo smuklėje. Staiga įėjo aukštas rimtai apsirengęs vyras, atsisėdo prie girtuoklių ir paklausė, iš ko juokiasi. Linksmais kaimietis paaiškino, pridurdamas, kad taip mažai vertina sielą, jog pasiruošęs parduoti brangiausiai ir pigiai, ir iš tų pinigų gers. „Už kiek man parduosi?“ – tarė atėjęs. Nesiderėję sutarė kainą; pirkėjas sumokėjo, ir išgėrė. Iki tol linksmybės; bet nakčiai atėjus pirkėjas tarė: Laikas, manau, kiekvienam eiti namo; tas, kuris nusipirko arklį, turi teisę jį nusivesti. Tad leiskite paimti, kas mano. Taip taręs griebė drebantį pardavėją ir nusivedė kur tas nesitikėjo taip greit patekti; taip, kad kraštas daugiau apie jį negirdėjo naujienų. Žr. Mirtis.

Gyvulių sielos – Mažame labai sumaniame veikale apie gyvulių sielas vienas jėzuitas gudriai išvystė keistą kai kurių senovės filosofų idėją, kad gyvulius gaivina mažiau kalti demonai, taip atliekantys atgailą. Žr. Albigiečiai.

Ametistas – brangakmenis, tamsiai violetinis, senovėje devintas eilėje ant žydų vyriausiojo kunigo krūtinės skydo. Sena liaudies nuomonė priskiria jam galią saugoti nuo girtumo.

Amiantas – nedegios akmens rūšis, kurią Plinijus ir demonografai laiko puikia prieš magijos kerus.

Amilkaras – kartaginiečių generolas. Apguldamas Sirakūzus, miegodamas išgirdo balsą, žadantį, kad kitą vakarą vakarieniaus mieste. Todėl rytą davė šturmą, tikėdamasis paimti Sirakūzus ir ten vakarieniauti, kaip žadėjo sapnas. Paimtas apgultųjų ir tikrai ten vakarieniavo, ne kaip nugalėtojas, kaip tikėjosi, bet kaip belaisvis, kas nesutrukdė sapnui išsipildyti tiksliai. Herodotas pasakoja, kad Amilkaras, pralaimėjęs Gelonui, dingsta mūšio pabaigoje, ir nerastas; tad kartaginiečiai priskyrė prie dievų ir auکوjo jam aukas.

Amonas – Žr. JUPITERIS-AMONAS.

Amniomantija – būrimas iš dangalo ar plėvės, kartais apgaubiančios naujagimio galvą, pavadinta nuo amnios, kaip graikai vadino tą dangalą. Kūdikių ateitį spėdavo pribuvėjos, apžiūrėdamos tą dangalą; pranašaudavo laimingą likimą, jei raudonas, ir nelaimės, jei šviningės spalvos. Žr. Dangalas.

Amonas arba Aamonas – galingas ir stiprus pragaro imperijos markizas. Vilko veidas su gyvatės uodega; spjaudo liepsną; žmogaus pavidalu galva kaip pelėdos su labai aštriomis iltimis. Tvirčiausias demonų kunigaikštis: žino praeitį ir ateitį, ir, jei nori, sutaikina susipykusius draugus. Valdo keturiasdešimt legionų.

Meilė – Tarp nekenksmingų prietarų, susijusių su meile, minėsime šitą: kad vyras paprastai mylimas, jei plaukai natūraliai garbiniuojasi. Roskofe Bretanėje moterys po mišių šluoja Šventos Sąjungos koplyčios dulkes, pučia į pusę, iš kurios turi grįžti vyrai ar mylimieji, ir tikisi tuo švelniu keru pritraukti mylimo širdį. Kitur kvailai tikima, kad mylimas tampama nešiojant ant kaklo tam tikrus žodžius, atskirtus kryžiais. Žr. Meilės gėrimai. Žr. ir Rombas. – Buvo aistringų meilužių, atsidavusių demonui, kad būtų laimingi. Pasakojama, kad tarnas pardavė

sielą velniui, kad taptų šeimininko dukters vyru, kas padarė jį labai nelaimingą. Demonų įkvėpimu priskiriamos ir kai kurios monstruališkos meilės, kaip Pigmaliono aistra statulai. Jaunuolis panašiai pamišo dėl Praksitelio Veneros; atėnietis iš nevilties nusižudė prie Laimės statulos, laikydamas ją nejautria. Tie bruožai tik apgailėtinos beprotybės.

Amoimonas arba Amaimonas – vienas iš keturių pragaro karalių, valdantis rytinę dalį. Šaukiamas rytą nuo devynių iki dvylikos, vakare nuo trijų iki šešių. Asmodėjus – jo leitenantas ir pirmasis jo valstybės kunigaikštis.

Amfiarajas – senovės būrėjas, slėpėsis, kad neitų į Tebų karą, nes numatė ten mirsiąs; taip ir nutiko, kai surastas ir priverstas eiti; bet prisikėlė. Jam pastatyta šventykla Atikoje prie šventos versmės, kuria grįžo iš pragaro. Gydė ligonius, sapnuose nurodydamas vaistus; taip pat davė orakulus už pinigus. Po aukų konsultantas užmigdavo ant avies kailio, ir sapnas visada būdavo aiškinamas po įvykio. Jam priskiriamos eilėmis parašytos pranašystės, nepasiekusios mūsų. Žr. Piromantija.

Amfionas – Pauzanijas, Wierus ir daug kitų priskiria Amfioną prie sumanių magų, nes Tebų sienas atstatė lirai skambant.

Amfisbenė – gyvatė, kuriai priskiriamos dvi galvos abiejuose galuose, abi kandanti vienodai. Daktaras Brownas paneigė tą klaidą, Plinijaus priimtą. „Neneigiama, sako Brownas, kad būta gyvačių su dviem galvomis abiejuose galuose. Aldrovandyje randame tokį driežą, ir gal toks buvo amfisbenė, kurios atvaizdą Cassien du Puy rodė mokytam Faberui. Taip nutinka gyvūnams, vedantiems kelis jauniklius iš karto, ypač gyvatėms, kurių kiaušiniai, sulipę, gali susijungti įvairiomis formomis ir taip išsiperėti. Bet tai monstrai, priešingi įstatymui, kad kiekviena būtybė gimdo panašią, ir pažymėti kaip nereguliarūs gamtos eigoje. Tad abejosime, kad amfisbenė – dvigalvių gyvačių rūšis, kol faktas nepatvirtintas.“

Amuletas – apsauga. Taip vadinami tam tikri prietaringi vaistai, nešiojami ant savęs ar kaklo, saugantys nuo ligos ar pavojaus. Graikai vadino filakteriais, rytiečiai – talismanais. Tai kaprizingi atvaizdai (skarabėjus egiptiečiams), pergamento, vario, alavo, sidabro gabaliukai ar ypatingi akmenys su tam tikrais ženklais ar hieroglifais. – Kadangi tas prietaras kilo iš per didelio prisirišimo prie gyvenimo ir vaikiškos baimės visko, kas gali pakenkti, krikščionybė nesugebėjo jo visur išnaikinti. Nuo pirmų Bažnyčios amžių Tėvai ir Susirinkimai draudė tikintiesiems tas pagoniškas praktikas. Vaizdavo amuletus kaip stabmeldišką likutį pasitikėjimo tariamais pasaulio valdytojais genijais. Thiers surinko daug Tėvų citatų ir kelių Susirinkimų kanonų. – Žmonių įstatymai taip pat draudė amuletus. Imperatorius Konstantinas uždraudė naudoti amuletus ir kerus ligoms gydyti. Tas įstatymas, Amiano Marcelino minimas, vykdytas taip griežtai, kad Valentinianas nuteisė mirti senę, gydžiusią karštinę užkeikimais, ir nukirsdino jaunuolį, liedantį tam tikrą marmurą ir tariantį septynias abėcėlės raides nuo skrandžio skausmo. – Bet reikėjo apsaugų, tad rasta būdas apeiti įstatymą; darė amuletus iš popieriaus su Šventojo Rašto eilutėmis. Įstatymai buvo švelnesni tam papročiu, ir palikta kunigams riboti piktnaudžiavimus. – Šiuolaikiniai graikai, sirgdami, užrašo ligos vardą ant trikampio popieriaus ir kabo ant kambario durų. Labai tiki tuo amuletu. – Kai kurie nešioja švento Jono Evangelijos pradžią kaip apsaugą nuo perkūnijos; ir keista, kad turkai tiki tuo pačiu amuletu, anot Pierre'o Leloyer. – Thyraeus rašo, kad 1568 m. Oranijos princas nuteisė mirti ispanų belaisvį Juliers vyskupijoje; kareiviai pririšo prie medžio ir bandė nušauti, bet kulkos

nekliudė. Nurengė, ar nėra odos šarvų, stabdančių smūgi, rado amuletą su avinėlio atvaizdu; nuėmė, ir pirmas šūvis paklojo negyvą. – Senoje dom Ursino kronikoje skaitoma, kad motina, siųsdama mažą vaiką į Santjago de Kompostelą, užkabino amuletą, jos vyro atimtą iš maurų riterio. To amuleto galia – raminti žiaurių žvėrių įniršį. Kirsdamas mišką, lokys pagrobė mažą princą iš auklės rankų ir nusinešė į olą; bet toli gražu nepadarė žalos, augino su meile; vėliau tapo garsus dom Ursino vardu ir, anot legendos, paveldėjo tėvo Navaros sostą. – Negrų labai tiki amuletų galia. Žemutinės Bretanės gyventojai priskiria jiems galią varyti demoną. Finisterijoje, nešant vaiką krikštyti, kabina juodos duonos gabalą, kad atitolintų kerus ir piktadarystes, kurias senos raganos galėtų mesti. Žr. Alès.

Amis – didysis prezidentas pragare, vienas pragaro monarchijos kunigaikščių. Ten pasirodo liepsnų apsuptas, o čia – žmogaus pavidalu. Moko astrologijos ir laisvųjų menų paslapčių; duoda gerus tarnus; draugams atskleidžia demonų saugomus lobius; jam paklūsta trisdešimt šeši legionai. Jam pavaldūs puolę angelai ir galios. Tikisi po dviejų šimtų tūkstančių metų grįžti į dangų ir užimti septintą sostą; Wierus sako, kad netikėtina.

Amyraut (Mozė) – protestantų teologas, gimęs Anžu 1596 m., miręs 1664 m. Jam priklauso Traktatas apie sapnus, dabar mažai ieškomas.

Anagrama – Ypač XV ir XVI amžiuose būdavo žmonių, ieškančių paslėptų prasmų žodžiuose, išardytuose raidėmis, ir spėjimų anagramose. Minima viena laimingiausių – apie Henriko III žudiką, brolių vadintą Jacques Clément: rasta C'est l'enfer qui m'a créé. – Du religiniai ginčinėinkai, tėvas Proust ir tėvas d'Orléans, darė anagramas; tėvas Proust iš draugo vardo ištraukė l'Anne d'or, o tėvas d'Orléans iš tėvo Proust – Pur sot. – Vienas André Pujon iš aukštutinės Overnės, keliaudamas per Lioną į Paryžių, sapnavo, kad jo vardo anagrama pakarta Riome. Iš tikrųjų kitą dieną kilo ginčas su smuklės vyru, nužudė priešininką ir po aštuonių dienų pakartas Riomo aikštėje. – Sena pasaka, atnaujinta. Delancre mini, kad pakartasis vadinosi Jean de Pruom, su ta pačia anagrama. – J.-B. Rousseau, nenorėjęs pripažinti tėvo, paprasto batsiuvio, pasivadino Verniettes, kurio anagrama Tu te renies. Iš Pierre de Ronsard padaryta rose de Pindare. Karolio II Anglijoje favoritų lygai duotas cabal vardas, nes Clifford, Ashley, Buckingham, Arlington, Lauderdale inicialai sudaro cabal. Norėta pateikti kaip pranašystę Louis quatorzième, roi de France et de Navarre anagramą: Va, Dieu confondra l'armée qui osera te résister. – Žydų kabalistai anagramas laiko trečiąja kabala dalimi: tikslas – raidžių ar žodžių perkėlimuose rasti paslėptas ar paslaptingas prasmes. Žr. Onomantija.

Anamelechas – tamsus demonas, blogų naujienų nešėjas. Garbintas Sefarvaime, asirų mieste. Pasirodydavo putpelės pavidalu. Jo vardas reiškia geras karalius; mokslininkai teigia, kad tas demonas – mėnulis, kaip Adramelechas – saulė.

Anancitidė – žr. AGLAOFOTIS.

Anania arba Anagni (Jeanas) – XV amžiaus teisininkas, keturių knygų Apie demonų prigimtį ir traktato Apie magiją ir piktadarystes autorius. Tie kūriniai mažai žinomi. Anania mirė Italijoje 1458 m.

Ananisapta – kabalistai sako, kad tas žodis, užrašytas ant nekalto pergamento, labai veiksmingas talismanas nuo ligų. Raidės, jų nuomone, initialai žodžių, sudarančių maldą: Antidotum Nazareni Auferat Necem Intoxicationis, Sanctificet Alimenta Poculaque Trinitas Alma.

Anansė – milžiniškas visagalis voras, kuriam Auksinės Pakrantės negrų priskiriama žmogaus sukūrimas.

Anarazelis – vienas demonų, saugantis požeminius lobius, kuriuos perneša iš vietos į vietą, kad paslėptų nuo žmonių paieškų. Tas Anarazelis su draugais Gazieliu ir Fécoru griautų namų pamatus, keltų audras, vidurnaktį skambintų varpais, rodytų šmėklas ir keltų naktines baimes.

Anatema – graikiškas žodis, reiškiantis išstatytas, pažymėtas, pašvęstas. Pagonims anatemos – tinklai, žvejo dedami ant jūros nimfų altoriaus, veidrodis, Laisės pašvęstas Venerai, aukos taurėmis, drabužiais, įrankiais ir įvairiais atvaizdais. Vėliau taikytas bjauriems daiktams, išstatytiems kita prasme, kaip nusikaltėlio galva ar grobis; anatema vadinta auka, pašvęsta požemio dievams. Žydams anatema paprastai bloga prasme. Krikščionims – prakeiksmas ar prakeiktasis. Anatemos smūgiu žmogus atskiriamas nuo tikinčiųjų bendrijos. Daug pavyzdžių rodo anatemos poveikį; kaip paaiškinti pastovų faktą, kad mažai ekskomunikuotųjų klestėjo? – Žr. Ekskomunikacija, Prakeiksmo akmenys ir kt. – Magai ir būrėjai naudoja savotišką anatemą vagims ir kerams atskleisti: štai tas prietaras. Įspėjame, kad smulkmenos gali šokiruoti, ištrauktos iš grimuarų. Imama skaidraus vandens; surenkama tiek akmenėlių, kiek įtariamųjų; verda tame vandenyje; užkasa po slenkščiu, kur turi pereiti vagis ar ragana, pridėjus alavo plokštelę su užrašu Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat. Kiekvienam akmenėliui duotas vieno įtariamojo vardas. – Saulėtekį viskas iškasama; jei kaltininko akmenėlis karštas, jau ženklas. Bet velnias klatingas, tad negana; giedami septyni atgailos psalmi su Šventųjų litanijomis; tariai egzorcizmo maldos prieš vagį ar raganą; vardas rašomas rate; ant vardo kalamas trikampis bronzinis vinis kipariso medžio rankenos plaktuku, tariai griežtai nurodyti žodžiai. Tada vagis išduoda save dideliu šūksniu. – Jei ragana, ir norima tik nuimti kerus, grąžinant juos metėjai, šeštadienį prieš saulėtekį imama metų lazdyno šaka ir tariama malda: „Kerpu tave, metų šakele, tuo vardu, kurį noriu sužeisti, kaip tave žeižu.“ Šaka dedama ant stalo, tris kartus kartojama malda, baigiama žodžiais: Tegul raganus ar ragana būna anatema, o mes saugūs!

Anatolijus – platonikas filosofas, Jamblichio mokytojas, traktato apie simpatijas ir antipatijas autorius, kurio fragmentų Fabricius išsaugojo Graikų bibliotekoje.

Anaksijas – pitagoriečių filosofas, gyvenęs Augusto laikais. Kaltintas magija, nes darė blogus fizikos bandymus, ir Augustas ištrėmė. Išrado pragaro deglą – sieros deginimą tamsioje vietoje, nuo ko dalyviai pasidaro labai bjaurūs.

Andersen (Aleksandras) – žr. VAMPIRAI.

Andrade – gydytojas, 853 m. turėjęs apreiškimų. Mažai smalsūs; bet Duchesne surinko Prancūzų istorikų kolekcijoje.

Andras – didysis markizas pragare. Matomas angelo kūnu, pelėdos galva, ant juodo vilko, rankoje aštrus kardas. Moko žudyti priešus, šeimininkus ir tarnus; kelia nesantaikas ir kivirčius; valdo trisdešimt legionų.

André (Tobijas) – knygos apie blogų angelų galią autorius, retas ir mažai ieškomas. XVII amžius.

Andreæ (Jonas Valentinas) – liuteronas, gimęs Viurtembergo hercogystėje 1586 m., miręs 1654 m. Jo žinios, veikla, paslaptingi užuominos pirmuose kūriniuose laikė jį garsiosios Rožės Kryžiaus brolijos įkūrėju. Keli vokiečių rašytojai priskiria bent jos reorganizaciją, vėliau susijusią su laisvųjų mūrininkų, gerbiančių Andreæ atminimą. – Jo šimtas kūrinių paprastai skelbia slaptų draugijų būtinybę, ypač Christianopolitainę respubliką, Babelio bokštas, Chaosas sprendimų apie Rožės Kryžiaus broliją, Krikščioniškos draugijos idėja, Bendroji pasaulio reforma ir Krikščioniškojo Rosencreutzo cheminės vestuvės. – Andreæ priskiriami nuostabūs kelionės, paslaptingas gyvenimas ir stebuklai, neseniai nukopijuoti vaizduojant Cagliostro fokusus.

Andriagas – išgalvotas gyvūnas, sparnuoto arklio ar grifo rūšis, kurią riterių romanistai kartais duoda magams ir jų didvyriams, randama ir pasakose.

Androalfas – galingas demonas, pragarų imperijos markizas; pasirodo pavo pavidalu su rimtu balsu. Žmogaus pavidalu galima priversti dėstyti geometriją. Astronomas, moko sumaniai ginčytis. Duoda žmonėms paukščių pavidalus; leidžia bendraujantiems su juo išvengti teisėjų nagų. Jam paklūsta trisdešimt legionų.

Androgina – Bodin ir Delancre pasakoja, kad 1536 m. Kazalyje Pjemonte pastebėta ragana vardu Androgina, įeinanti į namus, po ko ten greit mirštama. Suimta ir atiduota teisėjams, prisipažino, kad keturiasdešimt raganų draugų su ja sudarė piktadarystę. Tai tepalas, kuriuo tepdavo durų skląsčius; palietusieji miršta per kelias dienas. – „Tas pats nutiko Ženevoje 1563 m., priduria Delancre, ten įnešė marą, trukusį daugiau septynerius metus. Šimtas septyniasdešimt devynios raganos nukirsdintos Romoje panašiu atveju Klaudijaus Marcelio ir Valerijaus Flako konsulato metu: bet raganystė dar nebuvo gerai atpažinta, tad laikė paprastomis nuodytojomis.“

Androidai – žmogaus pavidalo automatai. – Žr. Mechanika ir Albertas Didysis.

Asilas – Egiptiečiai piešė jo atvaizdą ant pyragų, aukojamų Tifonui, blogio dievui. Romėnai laikė asilo sutikimą blogu ženklu. Bet Arabijoje gerbtas. – Kai kurios tautos matė tame nekaltame gyvulyje paslaptį, ir senovėje būdavo būrimas su asilo galva. – Žr. Kefalonantija. – Čia ne vieta kalbėti apie asilo šventę. Bet minėkime liaudies tikėjimą, kad juodas kryžius ant nugaros – rūšiai duota garbė už Betfagės asilę. Keistas faktas. Bet Plinijus, beveik amžininkas asilės, nešusios mūsų Viešpatį, kruopščiai surinkęs viską apie asilus, nemini jokio pasikeitimo spalvos ir kailio paskirstyme; tad tikėtina, kad asilai visada nešiojo tą žymę. – Madurės indų viena pirmų kastų, cavaravadouks, teigia kilusi iš asilo; tos kastos nariai laiko asilus broliais, gina juos, teisme persekioja ir baudžia tuos, kurie be pagrindo perkrauna ar muša. Lietaus metu duoda pastogę asilui, bet atsisako jo vedžiui, jei ne tam tikros būklės. – Sena pasaka apie asilą: Jupiteris ką tik užėmė imperiją; žmonės, jam atėjus, prašė amžino pavasario, ką jis davė; pavedė Sileno asilui nunešti tą dovaną į žemę. Asilas ištroško ir priėjo prie šaltinio; gyvatė, jį

sauganti, leido gerti už lobį, kurį nešė, ir vargšas gyvulys išmainė dangaus dovaną į truputį vandens. Nuo to laiko, sakoma, seni gyvatės keičia odą ir amžinai jaunėja. – Bet būna gudresnių asilų: pusmyli nuo Kairo dideliame kaime buvo fokusininkas su tokiu išmokytu asilu, kad kaimiečiai laikė užsimaskavusiu demonu. Šeimininkas versdavo šokti; paskui sakydavo, kad sultonas nori statyti gražų pastatą ir nusprendė naudoti visus Kairo asilus kalkėms, skiediniui ir akmenims vežti. Tuo asilas parkrisdavo, ištiesdavo kojas ir užmerkdamo akis tarsi negyvas. Fokusininkas skųsdavosi asilo mirtimi ir prašydavo pinigų kitam pirkti. – Surinkęs truputį: „Ak, sakydavo, nemirė, apsimetė, nes žino, kad neturiu kaip maitinti. Kelkis,“ pridurdavo. Asilas nekildavo. Matydamas tai, šeimininkas skelbdavo, kad sultonas trimitu liepęs rytoj visiems išeiti už Kairo miesto didelėms puotoms. „Nori, pridurdavo, kad kilmingiausios ponios jodintų ant asilų...“ – Asilas keldavosi, keldamas galvą ir ausis iš džiaugsmo. „Tiesa, pridurdavo fokusininkas, kad mano kvartalo valdytojas prašė paskolinti savajam žmonai, senai bedantei.“ Asilas tuo nuleisdavo ausis ir šlubuodavo tarsi raišas. – Tie nuostabūs asilai, sako demonografai, jei ne demonai, tai bent pavirtę žmonės, kaip Apulėjus, pavirtęs asilu. Vincentas de Beauvais pasakoja apie dvi moteris, laikusias smuklę prie Romos, parduodančias svečius turguje, pavertusias paršiukais, viščiukais, avimis. Viena pavertė komediantą asilu, ir, išlaikiusį talentus po nauja oda, vedžiojo į aplinkinius turgus, kur uždirbdavo daug pinigų. Kaimynas brangiai nupirko tą išmokytą asilą; atiduodama ragana tik rekomendavo neleisti į vandenį, ką naujas šeimininkas kurį laiką laikėsi. Bet vieną dieną vargšas gyvulys, nutrūkęs pavadj, įšoko į ežerą, kur atgavo natūralų pavidalą, didžiai nustebindamas vedėją. Byla pateko teisėjui, nubaudusiam abi raganas. – Rabinai labai vertina Balaamo asilę. Tai, sako, privilegijuotas gyvulys, Dievo sukurtas šeštos dienos pabaigoje. Abraomas ja naudojosi nešti malkas Izaoko aukai; vėliau nešė Mozės žmoną ir sūnų dykumoje. Teigia, kad ta asilė kruopščiai maitinama ir laikoma slaptoje vietoje iki žydų Mesijo atėjimo, kuris jos jodamas pavergs visą žemę. Žr. Borackas.

Angatas – velnio vardas Madagaskare, kur laikomas kruvinu ir žiauriu genijumi. Duodamas gyvatės pavidalas.

Angelieris – XVII amžiaus siciliečio, žinomo tik iš krūvos, išleistos dviem tomis, žadėtos dvidešimt keturiomis, pavadinimu Magiška šviesa, arba visų dangaus, žemės ir pragaro dalykų kilmė, tvarka ir pavaldumas ir kt. Mongitore mini Sicilijos bibliotekos I tome.

Angelika – augalas, laikomas apsauga nuo magijos užkerėjimų. Kaip amuletas kabindavo mažiems vaikams ant kaklo nuo piktadarybių.

Angerbode arba Angurbode – milžiniška moteris, pagal skandinavų nuomonę, ištekęjusi už velnio ir pagimdžiusi tris pabaisas: vilką Fenrį, gyvatę Jormungandurą ir demonę Helą, saugojančią požemio pasaulį.

Angelai – Žydai, išskyrus sadukėjus, pripažino ir gerbė angelus, matydami juose, kaip mes, dvasines protingas būtybes, pirmas pagal orumą tarp kūrinių. – Šventasis Raštas kartais demonams palieka angelo vardą, bet tamsos angelai ar blogi angelai. Jų vadas vadinamas didžiuoju drakonu ir senuoju gyvatu dėl pavidalo, kurį priėmė gundydamas moterį. – Zoroastras mokė begalinio angelų ar tarpininkų dvasių skaičiaus, priskirdamas ne tik tarpininkavimo galią, pavaldžią nuolatinei Dievo apvaizdai, bet ir absoliučią galią, kokią pagonyms priskyrė savo dievams. Šventas Paulius pasmerkė garbinimą antriniam dievams.



Musulmonai tiki, kad kiekvienas žmogus turi du angelus sargus, vienas rašo gera, kitas bloga. Tie angelai tokie geri, priduria, kad kai saugomas padaro blogą darbą, leidžia miegoti prieš užrašydami, tikėdamiesi atgailos pabudus. – Persai kiekvienam žmogui duoda penkis angelus sargus: pirmas dešinėje rašo gerus darbus, antras kairėje – blogus, trečias priekyje veda, ketvirtas už nugaros saugo nuo demonų, penktas prie kaktos laiko protą nukreiptą į pranašą. Kiti kelia angelų sargų skaičių iki šimto šešiasdešimt. – Siamiečiai dalija angelus į septynis chorą, apkrauna planetų, miestų, žmonių sargyba. Sako, kad čiaudint blogi angelai užrašo žmonių kaltes. – Teologai pripažįsta devynis angelų chorą trijose hierarchijose: serafimai, cherubimai, sostai; – viešpatystės, kunigaikštystės, dangaus dorybės; – galios, arkangelai ir angelai. – Kad angelai kai kuriais atvejais, Dievui norint, gelbėjo žydus nuo priešų, naujųjų laikų tautos kartais tikėjosi to paties stebuklo. Konstantinopolio paėmimo Mahometo II dieną graikai schizmatikai, pasitikėdami vieno vienuolio pranašyste, tikėjo, kad turkai neįeis į miestą, bet sustos prie sienų nuo angelo su kardu, išvarysiančio iki Persijos sienų. Priešui pasirodžius ant plyšio, liaudis ir kariuomenė bėgo į Šventos Sofijos šventyklą, dar nepraradę vilties; bet angelas neatvyko, ir miestas nuniokotas. – Kardanas pasakoja, kad kartą Milane staiga pasklido gandas, kad ore virš miesto angelas. Nubėgo ir matė, kaip du tūkstančiai susirinkusių, angelą, sklandantį debesyse, ginkluotą ilgu kardu, išskėstais sparnais. Gyventojai šaukė, kad naikinantis angelas; siaubas darėsi visuotinis, kai teisininkas pastebėjo, kad matomas debesyse atspindys balto marmurinio angelo nuo Švento Gotardo varpinės viršaus. Žr. Nuostabios kariuomenės.

Anguekokas – grenlandiečių burtininko rūšis, į kurį kreipiasi visokiame bėdose. Pavyzdžiui, kai jūrų veršiai nepasirodo pakankamai gausiai, eina prašyti anguekoko, kad šis nueitų pas moterį, kuri, anot padavimo, nutempė didelę Disko salą iš Baalio upės, kur ji anksčiau buvo, ir pastatė už daugiau nei šimto mylių ten, kur ji dabar. Legenda pasakoja, kad ta moteris gyvena jūros dugne dideliame name, saugomame jūrų veršių; jūros paukščiai plaukioja jos žuvų taukų lempoje, o bedugnės gyventojai susirenka aplink ją, pritraukti grožio, ir negali palikti, kol anguekokas negriebia jos už plaukų, nenuima kepurės ir nesulaužo kerų, laikusių juos prie jos. Kai grenlandietis suserga, anguekokas tampa gydytoju, gydančiu kūno ir sielos negalias.

Žr. TORNGARSUKAS.

Ungurys – nuostabių sekretų knygoje unguriui priskiriamos stebinančios galios. Jei leidžiama mirti ne vandenyje, paskui visas kūnas dedamas į stiprų actą su grifo krauju ir viskas kišama po mėšlu, tas mišinys „prikels viską, kas jam pateikiama, ir grąžins gyvybę kaip anksčiau“. – Tokie pat autoritetai teigia, kad tas, kuris suvalgo šiltą ungurio širdį, apimamas pranašiško instinkto ir spėja ateitį. – Egiptiečiai garbino ungurį, kurį valgyti teisę turėjo tik kunigai. Praėjusiame amžiuje daug kalbėta apie ungurius iš miltų ar avienos sulčių. Žr. Needhamas. – Nepamirškime šykštuolio bruožo, Gijomo iš Malmesberio pasakojamo: Elginio dekanas iš Murray provincijos Škotijoje, paversto unguriu ir patiektu troškinyje.

Gyvūnai – senosiose mitologijose vaidina didelį vaidmenį. Pagonys kelis garbino – iš baimės, dėkingumo ar metempsichozės mokymo. Kiekvienas dievas turėjo jam atsidavusį gyvūną. Senovės filosofai kartais turėjo keistų minčių apie gyvūnus. Celsas, Origeno gerai nugalėtas, rimtai tvirtino, kad gyvūnai protingesni, išmintingesni, dorybingesni už žmogų (gal sprendė iš savęs), ir artimesni Dievybei. Kai kurie tose idėjose ieško egiptiečių garbinimo kelioms gyvūnų

rūšims kilmės. Bet kiti mitologai sakys, kad tie gyvūnai gerbti, nes paskolino kailius bėgantiems egiptiečių dievams, priverstiems persirengti. Žr. Gyvulių sielos.

– Įvairūs gyvūnai raganystėje labai vertinami, kaip gaidys, katė, rupūžė, vilkas, šuo – ar kad lydi raganas į sabatą, ar dėl pranašysčių, ar kad magai ir demonai skolinasi jų pavidalus. Apie juos kalbėsime atskiruose straipsniuose.

– Mahometo rojuje priimta dešimt gyvūnų: Jonos banginis, Saliamono skruzdė, Izmaelio avinas, Abraomo veršis, Asiso karalienės Sabos asilė, pranašo Salehės kupranugarė, Mozės jautis, septynių miegančiųjų šuo, Belkiso gegutė ir Mahometo asilė. Žr. Borackas. – Trumpai apie liaudies klaidą, dabar nebe labai įsišaknijusią. Anksčiau tikėta, kad visos rūšys, esančios sausumoje, yra ir jūroje. Doktoras Brownas įrodė, kad tas įsitikinimas nepagrįstas. „Sunku rasti ant žemės austrę; o panterą, kupranugarį, kurmį – žuvų gamtos istorijoje. Be to, jūros lapė, šuo, asilas, kiškis nepanašūs į sausumos gyvūnus su tuo pačiu vardu. Jūros arklis ne labiau arklis nei erelis; jūros jautis – tik didelė raja; jūros liūtas – vėžių rūšis; jūros šuo ne labiau panašus į sausumos šunį nei šis į Sirijų, dar vadinamą šunimi.“ – Ilga būtų ir ne vieta čia minėti visas keistenybes, žmogaus proto pagimdytas apie gyvūnus. Žr. Gyvuliai, Ekskomunikacija ir kt.

Anjor ranci – žr. DENIS.

Žiedas – senovėje būdavo daug užkerėtų žiedų ar su amuletais; magai darė žvaigždėtus žiedus, kuriais darydavo stebuklus. Žr. Eleazaras. – Tas tikėjimas taip paplitęs tarp pagonių, kad kunigai negalėjo nešioti žiedų, nebent tokių paprastų, kad akivaizdu – be amuletų. – Magiški žiedai kiek paplito ir tarp krikščionių, ir daug prietarų susiję su paprastu sužadėtuvių žiedu. Tikėta, kad ketvirtame piršte, vadintame žiediniu, eina linija tiesiai į širdį; rekomenduota sužadėtuvių žiedą dėti tik ant to piršto. Akimirka, kai vyras duoda žiedą jaunai žmonai prieš kunigą, labai svarbi, anot senos sekretų knygos. Jei vyras sustabdo žiedą prie piršto įėjimo ir neperžengia antros sąnario, moteris bus valdovė; bet jei įstumia iki piršto pagrindo, jis bus viršininkas ir valdovas. Ta idėja dar gyva, ir jaunos nuotakos paprastai lenkia žiedinį pirštą, kad žiedas sustotų prieš antrą sąnarį. – Anglės, laikydamosi to paties prietaro, labai vertina sužadėtuvių žiedą dėl jo galių. Tikinčios, kad įdėjus tokį žiedą į naktinę kepurę ir padėjus po pagalve, sapne pamatys skirtą vyrą. – Rytiečiai gerbia žiedus ir pirštų žiedus, tiki užkerėtais žiedais. Jų pasakose pilna stebuklų nuo tų žiedų. Ypač be ribų žavisi Saliamono žiedu, kurio galia valdė visą gamtą. Didysis Dievo vardas išgraviruotas ant to žiedo, saugomo drakonų nežinomoje Saliamono kapavietėje: tas, kuris jį paimtų, valdytų pasaulį ir turėtų visus genijus paklusnius. Žr. Sakharas. – Nesant to nuostabaus talismano, perka iš magų žiedus, darančius stebuklus. – Henrikas VIII laimino auksinius žiedus, kurie, anot jo, gydė nuo mėšlungio. – Sekretų kūrėjai išrado magiškus žiedus su keliomis galiomis. Jų knygoje minimas keliautojų žiedas. To žiedo paslaptis ne visai aiški, bet nešiojantis galėdavo be nuovargio nueiti iš Paryžiaus į Orleaną ir grįžti tą pačią dieną. – Bet nematomumo žiedo paslaptis neišnykusi. Kabalistai paliko būdą jį padaryti, iškėlusį Gygę į Lidijos sostą. Pradėti tą operaciją pavasario trečiadienį, Merkurijaus globoje, kai ta planeta susijungia su palankiomis – Mėnuliu, Jupiteriu, Venera ar Saule. Turėti gero fiksuoto ir išvalyto gyvsidabrio: iš jo padaryti žiedą, lengvai užmaunamą ant vidurinio piršto; į akutę įstatyti akmenėlį iš upupės lizdo, aplink žiedą išgraviruoti žodžius: Jėzus praėjęs per jų vidurį nuėjo; tada viską padėti ant fiksuoto gyvsidabrio plokštės, padaryti Merkurijaus kvapą; žiedą įvynioti į tinkamos planetos spalvos

taftą, nunešti į upupės lizdą, iš kurio paimtas akmenėlis, palikti devynias dienas; ištraukus vėl padaryti kvapą kaip pirmą kartą; laikyti mažoje dėžutėje iš fiksuoto gyvsidabrio, naudoti prireikus. Tada užmauti ant piršto; pasukus akmenėlį į išorę, žiedas daro nematomą aplinkiniams; norint būti matomam, pakanka pasukti akmenėlį į vidų ir suspausti kumštį. – Porfirijus, Jamblikas, Pietras d’Apone ir Agripa, ar bent jiems priskiriamos sekretų knygos, teigia, kad žiedas, padarytas taip, turi tą pačią galią. Imti plaukus virš hienos galvos, supinti kaseles, iš jų padaryti žiedą, nunešti į upupės lizdą; palikti devynias dienas; paskui pertraukti per kvapą, paruoštą Merkurijaus globoje. Naudoti kaip kitą žiedą, tik visiškai nuimti nuo piršto, kai nebenorima būti nematomam. – Jei norima apsisaugoti nuo tų kabalistinių žiedų poveikio, turėti žiedą iš rafinuoto ir išvalyto švino; į akutę įstatyti jaunos žebenkštės, vedusios tik kartą, akį; aplink išgraviruoti žodžius: Apparuit Dominus Simoni. Tas žiedas daromas šeštadienį, kai Saturnas opozicijoje Merkurijui. Įvynioti į mirusiojo drobulės gabalą, palikti devynias dienas; ištraukus tris kartus padaryti Saturno kvapą, ir naudoti. – Tie, kurie išrado tuos žiedus, samprotavo pagal antipatijos principą tarp medžiagų, iš kurių sudaryti. Niekio labiau antipatiško hienei nei žebenkštis, o Saturnas beveik visada retrogradinis Merkurijui; ar susitikę zodiako ženklų namuose, visada blogas ir prastas ženklas. – Galima daryti kitus žiedus planetų įtakoje, duodant galių per nuostabius akmenis ir žoles. „Bet tuose ženkluose, žolėse, žvaigždėse ir keruose velnias įsmunka“, kaip sako Leloyer. „Tie, kurie laikosi žvaigždžių valandų, priduria jis, laikosi tik demonų valandų, valdančių akmenis, žoles ir pačias žvaigždes.“ – Iš tikrųjų ne šventieji ar dorų širdžių žmonės kišasi į tuos prietarus.

Annebergas – kasyklų demonas; kartą savo kvapu nužudė dvylika darbininkų, dirbusių sidabro kasykloje, kurios saugotojas buvo. Piktas ir baisus demonas. Dažniausiai pasirodo Vokietijoje; sakoma, kad arklio veidas, milžiniškas kaklas ir klaikios akys.

Metai – Keli kraštai įvairiomis keistesnėmis ar mažiau ceremonijomis švęsdavo naujų metų sugrįžimą. Persijoje jaunuolis prieidavo prie valdovo ir aukodavo, sakydamas, kad atneša naujus metus nuo Dievo. Pas mus dar duodama naujamečių dovanų. Galai metus pradėdavo amalo nuo ažuolo ceremonija, vadinta naujų metų amalu. Druidai su liaudimi eidavo į girią, aplink gražiausią ažuolą statydavo trikampį velėnos altorių, ant kamieno ir dviejų storžiausių šakų raižydavo galingiausių dievų vardus: Teutatą, Esą, Tarantą, Beleną. Paskui vienas, baltu apdaru, aukso serpų kirpdavo amalą; du kiti druidai laikydavo drobę, kad nenukristų ant žemės. Dalijo vandenį, kuriame mirkydavo tą naują amalą, ir įtikindavo liaudį, kad jis gydo kelias ligas ir veikia prieš kerus. – Platoniniais metais vadinamas laiko tarpas, po kurio viskas grįžta į tą pačią vietą. Vieni skaičiuoja penkiolika tūkstančių metų tai revoliucijai, kiti – trisdešimt šešis tūkstančius. Būdavo manančių, kad po tos periodo pasaulis atsinaujins, sielos grįš į kūnus ir pradės naują gyvenimą, panašų į ankstesnį. Pasakojama anekdotas. – Du vokiečiai smuklėje kalbėdami apie didžiuosius platoninius metus, kai viskas grįžta į pradinę būklę, bandė įtikinti smuklininką, kad nieko tikresnio už tą revoliuciją; „tad po šešiolikos tūkstančių metų vėl gersime pas tave tuo pačiu metu ir tame pačiame kambaryje“. Turėdami mažai pinigų, tikri vokiečiai, paprašė kredito iki tol. Smuklininkas sutiko. „Bet, pridūrė, nes prieš šešiolika tūkstančių metų, dieną dienon, valanda valandon, gėrėte čia kaip dabar ir išėjote nemokėję, sumokėkite už praeitį, ir duosiu kredito dabar...“ – Prietariai apie klimatinius metus dar gyvi, nors įrodyta jų kvailumas. Augustas rašė sūnėnui Gajui, ragindamas švęsti gimtadienį, nes perėjo šešiasdešimt trečiuosius – tą didžiąją klimetę, taip baisią žmonėms. – Daug žmonių dar bijo klimatinio metų; bet daugybė statistikos rodo, kad šešiasdešimt trečiaisiais miršta ne daugiau nei prieš tai. Bet prietaras sunkiai miršta. Anot tų idėjų, Pitagoro

svaičiojimų apie skaičius pagimdytų, mūsų temperamentoje kas septyneri metai įvyksta visiška revoliucija; kai kurie sako, kad visiškai atsinaujina; kiti teigia, kad tik kas devyneri: tad klimatiniai metai skaičiuojami septyniais ir devyniais. Keturiasdešimt devinti ir aštuoniasdešimt pirmi labai svarbūs, sako šios doktrinos šalininkai; bet šešiasdešimt treči lemtingiausi, nes septynių ir devynių daugyba. Normandas sakė: „Dar vienas mano pakartas keturiasdešimt devintais! Ir kad sakytų, nereikia bijoti klimatinių metų!“ „Vis tiek nereikia per daug niekinti septynerių periodo, sako ponas Salgues, žyminčio žmogaus kūno vystymosi ir augimo pažangą. Paprastai „pieniniai dantys krinta septyneriais, brendimas pasirodo keturiolika, kūnas nustoja augti dvidešimt vieneriais.“ – Bet tas pastebėjimas ne visai tikslus.

Anijus iš Viterbo (Jonas Nanis) – mokslus baigęs bažnytininkas, gimęs Viterbe 1432 m. Išleido rankraščių rinkinį, pilną pasakų, priskirtų Berozui, Fabijui Piktoriui, Katonui, Archilochui, Manetonui ir kt., žinomą kaip Anijaus Antikvarai. Tas rinkinys mažai vertinamas. – Anijui priklauso Traktatas apie turkų imperiją ir knyga apie būsimas krikščionių pergalės prieš turkus ir saracenus ir kt. Abu kūriniai – Apreiškimo aiškinimai. Autorius mano, kad Mahometas – antikristas, ir pasaulio pabaiga ateis, kai šventųjų tauta (krikščionys) visiškai pavergs žydus ir mahometonus.

Anokiatura – nevalingas užkerėjimas, Corsos liaudies tikėjimu, per akis ar žodžius, bet labai keista prasme, nes paslaptingos galios, valdančios anokiatiuros, turi keistą įprotį daryti priešingai tam, ko linkima. Todėl, bijodami užkerėti vaikus laimindami ar giriami, žmonės, norintys jiems gero, rodo tai keiksmiais ir linkėjimais, tuo palankesniais, kuo baisiau išreikštais.

Anpielis – vienas angelų, rabinų skiriamų paukščiams valdyti; mat kiekviena sukurta rūšį stato po vieno ar kelių angelų globa.

Anselmas iš Parmės – astrologas, gimęs ir miręs Parmos mieste 1440 m. Parašė Astrologijos institucijas, neišspausdintas. Wierus ir keli demonografai priskiria prie raganų. Šarlatanai, gydę žaizdas jo išrastais paslaptiniais žodžiais, vadinti anselmistais; kad geriau apgautų, giriasi gavę gydymo galią ne iš Anselmo iš Parmės, o iš švento Anselmo iš Kenterberio.

Ansuperominas – raganus iš Sent Žan de Liuzo apylinkių, anot Henriko IV laikų patarėjo Pierre'o Delancre surinktų žinių, kelis kartus matytas sabate, jojantis ant ožio pavidalo demono ir fleita grojantis raganų šokiams.

Anija de Viterbas (Jonas Nanis) – mokslus baigęs bažnytininkas, gimęs Viterbe 1432 m. Išleido rankraščių rinkinį, pilną pasakų, priskirtų Berozui, Fabijui Piktoriui, Katonui, Archilochui, Manetonui ir kt., žinomą kaip Anijaus Antikvarai. Tas rinkinys mažai vertinamas. – Anijui priklauso Traktatas apie turkų imperiją ir knyga apie būsimas krikščionių pergalės prieš turkus ir saracenus ir kt. Abu kūriniai – Apreiškimo aiškinimai. Autorius mano, kad Mahometas – antikristas, ir pasaulio pabaiga ateis, kai šventųjų tauta (krikščionys) visiškai pavergs žydus ir mahometonus.

Anokiatura – nevalingas užkerėjimas, Corsos liaudies tikėjimu, per akis ar žodžius, bet labai keista prasme, nes paslaptingos galios, valdančios anokiatiuros, turi keistą įprotį daryti priešingai tam, ko linkima. Todėl, bijodami užkerėti vaikus laimindami ar giriami, žmonės, norintys jiems gero, rodo tai keiksmiais ir linkėjimais, tuo palankesniais, kuo baisiau išreikštais.

Anpielis – vienas angelų, rabinų skiriamų paukščiams valdyti; mat kiekviena sukurta rūšį stav po vieno ar kelių angelų globa.

Anselmas iš Parmės – astrologas, gimęs ir miręs Parmos mieste 1440 m. Parašė Astrologijos institucijas, neišspausdintas. Wierus ir keli demonografi priskiria prie raganių. Šarlatanai, gydę žaizdas jo išrasta paslaptimis žodžiais, vadinti anselmistais; kad geriau apgautų, giriasi gavę gydymo galią ne iš Anselmo iš Parmės, o iš švento Anselmo iš Kenterberio.

AnSUPERominas – raganius iš Sent Žan de Liuzo apylinkių, anot Henriko IV laikų patarėjo Pierre'o Delancre surinktų žinių, kelis kartus matytas sabate, jojantis ant ožio pavidalo demono ir fleita grojantis raganų šokiams.

Antėjus – Kaip sako Boguet, būna šeimų, kur visada atsiras kas nors, pavirstantis vilkolakiu. Evantas, o po jo Plinijus, pasakoja, kad tam tikro Antejaus, arkadiečio, giminėje burtų keliu išrinkdavo vyrą, nuvesdavo prie ežero. Ten nusirengdavo, pakabindavo drabužius ant ąžuolo; perplaukęs vandenį, pabėgdavo į dykynę, kur, pavirtęs vilku, devynerius metus gyvendavo ir bendraudavo su vilkais. Per tą laiką negalėdavo matyti žmonių; kitaip devyneri metai prasidėdavo iš naujo. Pasibaigus terminui grįždavo prie to paties ežero, perplaukdavo ir pareidavo namo, kur nebūdavo nė diena pasenęs nuo pavertimo vilku dienos, tas laikas nesiskaičiuodavo į jo gyvenimo metus.

Antamtapas – indų pragaras, pilnas pasiutusių šunų ir nuožmių vabzdžių. Ten guli ant erškėčių šakų ir nuolat glostomi varnų su geležiniais snapais. Bramiai sako, kad to pragaro kančios amžinos.

Antikristas – Paprastai taip vadinamas bedievis ir žiaurus tironas, Jėzaus Kristaus priešas; jis valdys žemėje, kai pasaulis artės prie pabaigos. Persekiojimai, kuriuos vykdys prieš išrinktuosius, bus paskutinis ir baisiausias jų išbandymas; net mūsų Viešpats pareiškė, kad išrinktieji pražūtų, jei tas laikas nebūtų sutrumpintas jų labui; mat jis skelbsis Mesiju ir darys stebuklus, galinčius suklaidinti net išrinktuosius. – Leloyer mini liaudies nuomonę, kad požeminiai demonai saugo jam paslėptus lobius, kuriais jis vilioja tautas. Dėl stebuklų, kuriuos darys, daugelis vadina jį Dievo beždžione. – Antikristas turės daug pirmtakų; ateis netrukus prieš pasaulio pabaigą. Šventas Jeronimas sako, kad bus žmogus, demono sūnus; kiti manė, kad demonas, apsirengęs tariamu ir fantastišku kūnu. Bet anot švento Ireniejaus, švento Ambraziejaus, švento Augustino ir kelių kitų Tėvų, Antikristas bus žmogus tokios pat prigimties kaip visi kiti, nuo kurių skirsis tik pragaru vertu piktnyyste ir bedievyyste. – Bus žydas iš Dano giminės, anot Malvendos, remiančio savo nuomonę Jokūbo mirštančio žodžiais sūnums: Danas gyvatė kelyje; Jeremijo žodžiais: Dano kariuomenės rydamos žemę; ir Apreiškimo 7 skyriumi, kur šventas Jonas praleido Dano giminę, minėdamas kitas. – „Antikristas visada kariaus; darys stebuklus, stebinsiančius žemę; persekios teisuosius, ir kaip velnias ženklina saviškius, taip ir jis ženklins savuosius antspaudu ant kaktos ar rankos. – Galiausiai ateis Elisas ir Henochas, anot Malvendos, ir atvers žydus. Antikristas juos nužudys, tą mirtį, kurios dar negavo ir gaus tik iš jo. Tada Jėzus Kristus, mūsų Viešpats, nusileis iš dangaus ir nužudys Antikristą dviejų asmenų kalaviju, išėisiančiu iš jo burnos. – Kai kurie teigia, kad Antikristo valdymas truks penkiasdešimt metų; kiti – tik trejus su puse; paskui angelai sutrimituos paskutinį teismą. Antikristo šalininkų slaptažodis bus, anot Boguet: Atsižadu krikšto. – Gana juokinga, kad protestantai, Antikristo pirmtakai, popiežių vadina Antikristu, kaip vagys

šaukiantys „laikyk vagi“, kad atitrauktų paieškas nuo savęs. – Kurį laiką liaudyje bijota, kad Napoleonas – Antikristas. Minime tą smulkmeną kaip paprastą faktą.

– Trečiasis traktatas iš Flandrijos trijų apsėstųjų istorijos, Sebastiano Michaelio, duoda paaiškinimų apie Antikristą pagal egzorcizuotų demonų žodžius. „Bus piktas kaip pasiutęs. Niekada žemėje nebuvo tokios piktos būtybės. Krikščionims darys tai, ką pragare sieloms; nebus žmogiškas kankinimas, o nežmoniškas. Turės daug sinagogos vardų; skraidys oru, kai norės; Belzebubas bus jo tėvas.“ – Viena ragana, turėjusi vizijų, pareiškė, kad Antikristas gims kalbėdamas visokiomis kalbomis, turės nagus vietoj kojų ir neavės šlepečių; Belzebubas, jo tėvas, pasirodys šalia paukščio su keturiomis kojomis, uodega, labai plokščia jaučio galva, ragais ir gana šiurkščiu juodu kailiu pavidalu; ženklins saviškius antspaudu su tuo atvaizdu mažyčiu. – Galėtume cituoti daug panašių dalykų apie Antikristą, bet burleskinės smulkmenos ir juokai tokioje materijoje tinka tik pusiau. – Šaipėsi iš abato Fiard, laikiusio Voltaire'ą ir enciklopedistus Antikristo pirmtakais. Gal šaipūnai klysta.

Antesseris – demonas. Žr. Blokula.

Antropomantija – būrimas apžiūrint išskrostų vyrų ar moterų vidurius. Tas baisus paprotys labai senas. Herodotas sako, kad Menelajas, priešingų vėjų sulaikytas Egipte, savo barbariškam smalsumui paaukojo du vietinius vaikus ir ieškojo likimo jų viduriuose. Heliogabalas praktikavo tą būrimą. Julijonas Atskalūnas savo magiškose operacijose ir naktiniuose aukojimuose, anot pasakojimų, žudydavo daug vaikų, kad apžiūrėtų jų vidurius. Paskutiniame žygyje, būdamas Karoje Mesopotamijoje, užsidarė Mėnulio šventykloje ir, padaręs ką norėjęs su bedievyستės bendrais, užantspaudavo duris, pastatydamas sargybą, nuimamą tik jam grįžus. Žuvo kare su persais, ir įėję į Karos šventyklą Joviano, jo įpėdinio, valdymo metu rado moterį, pakabintą už plaukų, išskėstomis rankomis, praskrostu pilvu ir išplėstomis kepenimis.

Antropofagai – Enicho knygoje sakoma, kad milžinai, gimę iš angelų ir žmonių dukterų sueities, buvo pirmieji žmogėdros. Markas Polas sako, kad jo laikais Tartarijoje labai turėjo teisę valgyti nusikaltėlių mėsą, ir rašytojai pastebi, kad tik krikščionys nebuvo žmogėdros.

Antidas – Sena liaudies tradicija pasakoja, kad šventas Antidas, Besansono vyskupas, kartą laukuose matė liesą ir bjaurų demoną, giriantįsi sukėlusį neramumus Romos Bažnyčioje. Šventasis pašaukė demoną, pastatė ant keturių, užsoko ant nugaros, taip nusigavo į Romą, sutaisė žalą, kuria puolęs angelas taip didžiavosi, ir grįžo į vyskupiją tuo pačiu vežimu.

Antiochus – Sebos vienuolis, gyvenęs VII amžiaus pradžioje. Iš 190 homilijų, vadintų Dieviškųjų Raštų pandektais, 84-oji Apie sapnus kalba apie vizijas ir sapnus.

Antipatija – Astrologai teigia, kad tas priešiško jausmas asmeniui ar daiktui kyla iš žvaigždžių. Tad du žmonės, gimę po tuo pačiu aspektu, jaus abipusį norą artėti ir mylės nežinodami kodėl; kiti nekenčia be priežasties, nes gimę po priešingomis jungtimis. Bet kaip paaiškinti antipatijas, kurias didūs žmonės jautė paprasčiausiems daiktams? Minima daug, kurių nesuprasti. – Lamothe-Levayer negalėjo kęsti jokio instrumento garso, bet didžiausią malonumą jautė griauštiniai. Cezaris krūpčiodavo išgirdęs gaidį. Kancleris Baconas nualpdavo per mėnulio užtemimą. Marija Mediči negalėjo pakęsti rožės vaizdo, net paveiksle, bet mylėjo



visas kitas gėles. Kardinolui Henriui de Cardonne tas pats, ir apalpdavo užuodęs rožes. Maršalui d'Albret prasidėdavo silpna per vaises, kur patiekiamas šernas ar paršelis. Henrikui III negalima būti vienam kambaryje su kate. Maršalui de Schombergui tas pats. Lenkijos karaliui Ladislovui aptemdavo protą pamačius obuolį. Scaligeris drebėdavo nuo kresų. Erazmas užsikrėsdavo karštine užuodęs žuvį. Tycho Brahė kojos linkdavo sutikus kiškį ar lapę. Epėron hercogas nualpdavo pamatęs kiškėną. Cardanas negalėjo kęsti kiaušinių; poetas Ariosto – vonių; Crassus sūnus – duonos; César de Lescalle – dūdmaišio garso. – Dažnai tų antipatijų priežastis pirmi vaikystės įspūdžiai. Viena ponia, labai mėgusi paveikslus ir graviūras, nualpdavo radusi jų knygoje; paaiškino priežastį: maža būdama, tėvas pamatė ją vartant bibliotekos knygas ieškant paveikslėlių; staiga atėmė ir baisiu tonu tarė, kad tuose knygose velniai, kurie pasmaugs, jei drįs liesti... Tos absurdiškos grasinės, įprastos kai kuriems tėvams, visada sukelia pražūtingų padarinių, kurių nebeįmanoma panaikinti. – Plinijus teigia, kad tarp vilko ir arklio tokia antipatija, kad arklys, perėjęs vilko pėdsakais, jaučia kojose tirpimą, neleidžiantį eiti. Amerikoje arklys užuodžia tigrą ir atkakliai atsisako eiti į mišką, kur uoslė praneša apie priešą. Šunys taip pat gerai užuodžia vilkus, su kuriais nesutaria; gal ir mums protinga iki tam tikro laipsnio sekti simpatijos ar antipatijos įspūdžiu, kurį daro pirmą kartą matomi žmonės; mat instinktas būdingas ir žmonėms, nors protu jį įveikiame.

Antipodai – Antipodų buvimas natūraliai laikytas pasaka, kai tikėta, kad žemė plokščia. Bet netiesa, kaip rašyta, kad kunigas Vergilijus ekskomunikuotas popiežiaus Zacharijo už antipodų gynimą; tas Vergilijus priešingai, dėl mokslo apdovanotas garbe ir paskirtas Zalcburgo vyskupu. – Dauguma žmonių, kurių išsilavinimas neišplėtė proto ribų, vis dar tiki, kad žemė tik didelė lėkštė; sunku įtikinti, kad po mumis žmonės galva žemyn, kojomis prieš mūsų. – Senovės mitologai kitu požiūriu mini antipodais vadintus išgalvotus Libijos tautas, turėjusias po aštuonis pirštus ant kojų, pėdas atsuktas į išorę. Dar priduria, kad su tuo bėgdavo kaip vėjas.

Antanas – Šventas Antanas garsus velnio gundymais. Tie, kurie kankino protą, norėdami tiems faktams duoti juokingą pusę, ne visada turėjo tiek proto, kiek norėjo parodyti. Tikrai neprilygsta geram legendininkui, pasakojančiam, kad Antanas, nugalėjęs Šėtoną, privertė jį likti šalia tinkamiausiu pavidalu – kiaule. Žr. Ardents.

Apantomantija – būrimas iš netikėtai pasirodančių daiktų. Tokie ženklai kaip kiškio ar erelio sutikimas.

Aparktiečiai – išgalvotos tautos, senų pasakotojų statytos Šiaurėje. Buvo skaidrūs kaip krištolas, siauros ir aštrios pėdos kaip pačiūžos, labai padedančios čiuožti. Ilga barzda nekabėjo ant smakro, o ant nosies galo. Neturėjo liežuvio, bet du tvirtus dantų eilinius, kuriuos muzikaliai kalendavo vienas į kitą, kad išreikštų mintis. Išėidavo tik naktį, dauginosi prakaitu, kuris sušaldavo ir sudarydavo mažylį. Jų dievas buvo baltas lokys.

Apokalipsė – Toje baisioje knygos, prasidedančios Pradžios knyga, užbaigoje žmogaus protas dažnai paklysdavo. Manija viską aiškinti, kai apsupti tiek paslapčių, kurių nesuprantame, paklaidino daug protų. Radus septingą žvėrį ir Antikristą įvairiuose asmenyse, net Napoleone, kuris bent duoda pikantiškų įžvalgų, vis tiek taip pat toli kaip pirmą dieną. Niutonas, kaip kiti, suklupo aiškindamas Apokalipsę. Tie, kurie skaitė kaip hermetinį eilėrašį, turi pasiteisinimą savo beprotybe. Mes laukime, kol Dievas pakels šydus. – Būdavo kelių

tariamų Apokalipsių: švento Petro, švento Pauliaus, švento Tomo, švento Stepono, Esdro, Mozės, Elijo, Abraomo, net Nojaus žmonos Marijos, paties Adomo. Porfirijus net citavo Zoroastro Apokalipsę.

Apolonijus iš Tianos – pitagoriečių filosofas, gimęs Tianėje Kapadokijoje netrukus po mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus. Filostratas trečio amžiaus pradžioje, daugiau nei šimtą metų po Apolonijaus mirties, kai apie jį niekas nebekalbėjo, sumanė romaną apie jo gyvenimą, kad priešpriešintų ką nors stebuklingo Evangelijai. Sako rašąs pagal Damio, Apolonijaus draugo ir sekretoriaus, paliktus memuarus. Spręsti apie tų rašytojų patikimumą galima iš Damio bruožo, kad, kertaudamas Kaukazą, matė Prometėjo grandines dar prikaltas prie uolos. Filostratas viską priėmė ir papuošė Damio pasakojimus. – Apolonijaus motiną apie nėštumą įspėjo demonas; salamandra buvo jo tėvas, anot kabalistų. Gimstant giedojo gulgės, o iš dangaus krito žaibas. Jo gyvenimas – stebuklų virtinė. Kėlė mirusiuosius, išvadavo apsėstuosius, davė orakulus, matė šmėklas, pasirodydavo toli esantiems draugams, skraidė oru nešamas dvasių, tą pačią dieną rodėsi keliose pasaulio vietose. Suprato paukščių giesmes. – Filostratas pasakoja, kad, atėjęs prie Achilo kapo, norėdamas su juo pasikalbėti, Apolonijus iššaukė jo manes; po žemės drebėjimo aplink kapą pirmiausia pasirodė jaunuolis septynių su puse pėdų ūgio; šmėkla, nepaprasto grožio, paskui išaugo iki aštuoniolikos pėdų. Apolonijus uždavė kvailių klausimų: kadangi šmėkla atsakydavo grubiai, suprato, kad apsėsta demono, kurį išvarė; tada pokalbis tapo tvarkingas. – Kartą Romoje, kur prikėlė merginą, mirusių vestuvių rytą, įvyko mėnulio užtemimas su griauštinu. Apolonijus pažvelgė į dangų ir pranašišku tonu tarė: „Kas nors didelio nutiks ir nenu tiks.“ Po trijų dienų žaibas trenkė į Nerono stalą ir išvertė taurę, kurią kėlė prie burnos; taip išsipildė pranašystė. – Vėliau imperatorius Domicianas, įtaręs raganyste, liepė nuskusti plaukus, kad patikrintų, ar neturi velnio žymių, anot Pierre'o Delancre; bet Apolonijus dingo, nežinia kur prasmego. Ne pirmas kartas taip pabėgo. Nerono laikais prieš jį sudarytas kaltinimas; popierius pasirodė tuščias, kai teisėjas norėjo skaityti. – Iš Romos nuvyko į Efesą. Maras siautėjo mieste; gyventojai prašė išvaduoti. Apolonijus įsakė aukoti dievams; po aukos pamatė velnią elgetos skarmalais; įsakė liaudžiai užmušti akmenimis, kas ir padaryta; nuėmus akmenis, vietoj užmušto elgetos rastas tik juodas šuo, išmestas į šiukšlyną, ir maras liovėsi. – Kai žuvo Domicianas, Apolonijus viešame ginče staiga nutilo ir, pakeitęs balsą, sušuko, velnio įkvėptas: „Gera padarei, Steponai, drąsiai! Žudyk tironą.“ Po trumpos pauzės pridūrė: „Tironas negyvas.“ Tuo metu Steponas žudė Domicianą. – Tada, manoma, burtininkas Vespasionas, norėdamas parodyti, kad moka užkerėti medžius, įsakė guobai pasveikinti Apolonijų; guoba pasveikino, bet plonu ir moterišku balsu. Guobai tai atleistina. – Apolonijus, sakoma, sumaniai darė talismanus; daug jų padarė Tianėje, Romoje, Bizantijoje, Antiochijoje, Babilone ir kitur, kartais prieš gandrų ir skorpionų, kartais prieš potvynius ir gaisrus. Vieni laikė magu, kiti dievu; net po mirties gerbtas. Bet jo gyvenimas, kartojame, apskaičiuotas romanas. Apolonijų praneša demonas. Gimstant giedoja gulgės, visi kiti stebuklai sudėlioti taip, kad būtų galima lyginti, su skirtumu, kad Apolonijaus neverti net to mažo pasisekimo, kurį turėjo. – Žaibas iš dangaus priešpriešinamas Betliejaus žvaigždei; kelių karalių sveikinimo laišakai Apolonijaus motinai – magų garbinimui; jauno Apolonijaus kalbos Eskulapo šventykloje – vaiko Jėzaus ginčui tarp mokytojų; šmėkla, pasirodžiusi kertant Kaukazą – velnio gundymui dykumoje ir kt. „Tie paralelės rodo grubų Filostrato (Liucijeno plėšiko) piktumą ir prastai supintą gudrumą, ir tų pasakų vertė ne priskirti magijai, kaip darė François Picas, o visiškai neigti kaip grubias kvailystes.“ – Hieroklis, drįsęs Diokleciano laikais specialiu raštu lyginti Apolonijų ir mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, paneigtas Eusebijaus, laikančio Apolonijų magu. Leloyer mano, kad Simonas mokė jį juodosios magijos; Amianas Marcelinas

tenkina priskirdamas prie žmonių, turėjusių familiarą demoną, kaip Sokratas ir Numa. – Apie Apolonijaus gyvenimo pabaigą mažai žinoma. Teigiama, kad šimto metų sulaukusį pagrobė velnias, jo tėvas, nors Hieroklis akiplėšiškai tvirtino, kad pakeltas į dangų. Vopiskas sako, kad vėliau Apolonijaus šmėkla pasirodė imperatoriui Aurelianui, apgulusiam Tianą, ir prašė pasigailėti miesto, ką Aurelianas padarė. – Būdavo žmonių, radusių Apolonijų gyvą XII amžiuje. Žr. Artefijus.

Apomazaras – Sapnų reikšmės ir įvykiai pagal indų, persų ir egiptiečių mokymą, Apomazaro. In-8°; Paryžius, 1580. Pamiršta, bet reta krūva.

Apone – žr. PIETRAS IŠ APONĖS.

Pasirodymas – Sunku tiksliai apibrėžti, kas tas pasirodymas. Dom Calmet sako, kad jei sapne matomas kas nors, tai pasirodymas. „Dažnai, priduria, tik vaizduotė paveikta; bet kartais antgamtinis faktas, kai susijęs.“ – Griežta prasme pasirodymas – staigus asmens ar daikto buvimas prieš gamtos dėsnius: pavyzdžiui, mirusiojo, angelo, demono ir kt. – Tie, kurie visiškai neigia pasirodymus, beatodairiški. Spinoza, nepaisant ateizmo, pripažino negalįs neigti nei pasirodymų, nei stebuklų. Blogai samprotaujama sakant, kad kas nutiko anksčiau, turėtų nutikti ir dabar. Daug kas vyko seniau ir nepasikartoja, net materialistų sistemoje. – Turime pripažinti ir tikėti pasirodymais, minimais Šventajame Rašte. Neprivalome to paties tikėjimo paprastoms istorijoms; būna pasirodymų, tikrų ar protinių, labai stebinančių. Švento Makarijaus gyvenime skaitoma, kad vyras, gavęs indėlį, paslėpė nieko nesakydamas žmonai ir staiga mirė. Didelis keblumas, kai indėlio savininkas atėjo jo reikalauti. Šventas Makarijus pasimeldė, anot legendos, ir mirusysis pasirodė žmonai, pareikšdamas, kad prašomi pinigai užkasti po lova, kas pasitvirtino. – Senovėje mirusiųjų pasirodymai pagimdė nekromantiją. Žr. Nekromantija. – Čia galvojame tik apie iliuzinius ar abejotinus pasirodymus, kurių gausybė. Trumpam seksime rašytojais, nieko neabejojančiais. Kartais, sako, pasirodymai tik balsiniai: balsas pašaukia. Bet geruose pasirodymuose dvasia pasirodo. – Kai dvasios matomos vienam žmogui, priduria kabalistai, nieko gero nepranašauja; dviem kartu – nieko blogo; trims retai. – Būna vaizduotės pasirodymų nuo graužaties; žudikai manėsi persekiojami ar vejami aukų. 1726 m. Londone moteris, kaltinama bendrininkavimu vyro nužudyme, neigė; parodytas mirusiojo drabužis, papurtytas prieš ją; išsigandusi vaizduotė pamatė vyrą; puolė po kojų ir pareiškė matanti vyrą. Bet randama nepaaiškinamesnių. – Velnų pasirodymai, kuriems taip mažai reikia rodytis, kad mus suvilioję, silpniems, davė progos daugybei nuostabių pasakų. Paryžiuje sudeginti burtininkai teisme sakė, kad kai velnias nori susikurti oro kūną pasirodyti žmonėms, „reikia palankaus vėjo ir pilnaties“. Ir kai pasirodo, visada su koku trūkumu: per juodas, per blyškus, per raudonas, per didelis, per mažas, arklio kanopa, nagai, uodega ant užpakalio ir ragai ant galvos ir kt.; nebent keistas pavidalas. Taip kalbėjo Simonui Magui ir kitiems šuns pavidalu; Pitagorui – upės; Apolonijui – guobos. – Išskyrus vidurdienio demonus, demonai ir šmėklos pasirodo naktį labiau nei dieną, ir naktį iš penktadienio į šeštadienį mieliau nei kitą, anot Jeano Bodino. – Dvasių pasirodymai, sako Jamblikas, atitinka jų esmę. Dangaus gyventojų vaizdas guodžiantis, arkangelų baisus, angelų mažiau griežtas, demonų klaidus. Sunku, priduria, atpažinti šmėklų pasirodymus; jų tūkstančiai rūšių. – Delancre vis tiek duoda būdų nesuklysti. „Sielas nuo demonų galima atskirti, sako, nes paprastai pasirodo barzdoti vyrai, seniai, vaikai ar moterys, nors liūdnu apdaru ir veidu. Demonai gali taip rodytis. Bet arba laimingojo siela, arba prakeiktojo. Jei laimingojo ir dažnai grįžta, tikrai demonas, nesumušęs netikėtumo smūgio, grįžta kelis kartus dar bandyti. Mat siela nebegrįžta, kai patenkinta,

nebent kartą padėkoti. – Jei siela sakosi prakeiktojo, tikėti, kad demonas, mat prakeistųjų sielos retai paleidžiamos.“ Štai lengvi Pierre'o Delancre būdai! Šiek tiek toliau sako, kad šmėkla šuns oda ar kitu bjauriu pavidalu – demonas; bet velnias toks klatingas, kad ateina ir angelo bruožais. Tad saugotis. Smulkmenoms žr. Vizijos, Šmėklos, Fantomai, Dvasios, Nykštukai, Vampyrai, Grįžtantieji, Sapnai, Nuostabios kariuomenės ir kt. – Štai mažas anekdotas apie pasirodymus, nutikęs La Rošelyje, apie kurį 1843 m. balandį rašė laikraščiai. „Kurį laiką gyventojai jaudinosi dėl grįžtančiųjų, kas vakarą pasirodančių fosforo liepsnų, melsvų ir paslaptinių, pavidalu. Tie grįžtantieji pagauti spąstuose: penki stambūs linksmi valstiečiai iš apylinkių, kas vakarą užlipdavę ant aukštų medžių, nematomu siūlu mesdavo fosforo rutuliukus. Naktį duodavo judesį ir kryptį savo ugnies kamuoliams, ir kai smalsuoliai bėgdavo paskui liepsną, ji tuoj tapsdavo nematoma; bet akimirksniu iškildavo kita priešingoje pusėje, kad atitrauktų dėmesį. Tas žaidimas vyko kelias akimirkas paeiliui, paskui vienu metu, kad rodytų kelias liepsnas kartu. – Ta fokusininkystė apgavo daug netikinčių; bet galiausiai atsirado stipraus proto. Pasislėpęs už gyvatvorės, atidžiai stebėjo sceną ir atspėjo komedijos paslaptį. Pakankamai įsitikinęs, nuėjo policijos, ir penki apgavikai suimti per naują vaidinimą. Koks tikslas? Nežinoma; įdomiausia, kad mokslinė komisija jau ruošė pranešimą apie nuostabų meteorologinį reiškinį tų piktų juokdarių. – Traktatas apie tai, ką galvoti apie dvasių pasirodymus, proga 1706 m. įvykio Sent More, ponas Poupart, Sent Moro kanauninkas prie Paryžiaus. Paryžius, 1707. – Autorius su tinkamu saiku tiki pasirodymais. Pasakoja Sent Moro nuotyki; naujumo metu Paryžiuje tiek triukšmo, kad negalima nutylėti. Ponas de S, *dividešimt penkerių jaunuolis, gyvenantis Sent More, kelis kartus naktį girdėjo beldžiant į duris, bet tarnaitė nubėgus nieko nerasdavo. Paskui traukomi lovos užuolaidos; 1706 m. kovo 22 d. apie vienuoliktą vakarą, būdamas kabinete su trim tarnais, visi keturi aiškiai girdėjo vartant popierius ant stalo. Pirmiausia įtarė naminį katiną; bet kabinete jo nebuvo. Triukšmas kartojo, kai ponas de S nuėjo į miegamąjį; norėjo grįžti į kabinetą su šviesa, ir pajuto prie durų pasipriešinimą, kuris galiausiai užleido; bet nieko nematė, tik išgirdo stiprų smūgį kampe į sieną; tarnai subėgo išgirdę šauksmą, bet nieko nerado. Visi pamažu nusiramino, atsigulė. – Vos ponas ėmė snausti, staiga pažadintas smarkaus kratymo; pašaukė; atnešė du žibintus ir nustebęs pamatė lovą pastumtą bent keturiomis pėdomis. Pastatė į vietą, bet tuoj visi užuolaidos atsivėrė patys, ir lova nubėgo prie židinio. Veltui tarnai laikė lovos kojas, kad sustabdytų; vos ponas S\* atsiguldavo, lova vaikščiodavo po kambarį. Tas nuotykis greit pasklido; keli žmonės norėjo būti liudininkais, ir kitą naktį tie patys stebuklai kartojo; po to dvi ramios naktys. Dvasia vėl triukšmavo 26-ąją; užšovė duris, išmėtė baldus, atidarė spintas; kol ponas de S\* drebėjo visu kūnu, dvasia pagaliau prabilo jam į ausį ir įsakė padaryti tam tikrus dalykus, kuriuos laikė paslaptyste, ir padarė, kai atsigavo iš baimės sukeltos alpimo. Dvasia grįžo po penkiolikos dienų padėkoti ir trenkė kumščiu į langą dėkodama. – Štai garsusis Sent Moro dvasios nuotykis, kurį ponas Poupart protingai laiko vizionieriaus smegenų padariniu. Žr. Meyer.*

**Apulejus** – platonikas filosofas, gimęs Afrikoje, žinomas iš Auksinio asilo knygos. Gyveno II amžiuje prie Antoninų. Jam priskiriama daug stebuklų, į kuriuos jis greičiausiai nė negalvojo. – Visą turtą išleido kelionėms, stengdamasis įšventinti į įvairių religijų paslaptis; paskui nuskurdo. Gražus, mokyta ir sąmojingas, pavergė turtingos Kartaginos našlės Pudentilos širdį ir ją vedė. Jam buvo jaunas, o žmonai šešiasdešimt. Tas amžiaus skirtumas ir Apulejaus skurdas sukėlė įtarimų, kad naudojosi magija ir meilės gėrimais. Net sakoma, kad tuos gėrimus gamino iš žuvų peleky, austrų ir vėžių kojų. Giminaitei, kuriems tas vedybos netiko, apkaltino kerais; stojo prieš teisėjus, ir nors magijos chimeros tada labai tikėtos, Apulejus taip gerai apsigynė,

kad visiškai laimėjo bylą. – Boguet ir kiti demonografai sako, kad Apulejus pavirsta asilu, kaip keli kiti piligrimai, per Larisos raganas, kurias aplankė, norėdamas išbandyti, ar tai įmanoma. Moteris, pavertusi jį asilu, pardavė, paskui atpirko. Vėliau tapo tokiu dideliu magu, kad pats, kai reikia, pavirsdavo arkliu, asilu, paukščiu; perdurdavo kūną kardu be žaizdos; tapsdavo nematomas, puikiai tarnaujamas savo familiaro demono. Net savo knygą Auksinis asilas parašė, anot Delancre'o, kad užmaskuotų asiliškumą. Taillepieđ mano, kad čia painiava, ir jei asilas įsipainiojęs į Apulejaus istoriją, tai kad turėjo dvasią, pasirodančią asilo pavidalu. Tikrieji asilai čia Delancre ir Boguet. – Tie, kurie visur Apulejaus veiksmuose ieško stebuklų, teigia, kad kerais žmona priversta laikyti žvakę, kol jis dirba; kiti sako, kad tą pareigą atlieka familiaras demonas. Kad ir kaip ten būtų, ta moteris ar demonas labai paklusnūs. – Be Kalbos apie magiją, Apulejus paliko traktatėlį Apie Sokrato demoną, De deo Socratis, paneigtą švento Augustino; yra vertimas Apie Sokrato familiarą dvasią su pastabomis, in-12. Paryžius, 1698.

Akielis – demonas, šaukiamas sekmadienį. Žr. Iškvietimai.

Akinas (Mardokėjus d') – Karpentraso rabinas, miręs 1650 m., tapęs krikščioniu ir per krikštą pasikeitęs vardą iš Mardokėjaus į Pilypą. Ieškomas jo Hebrajų kabalaus medžio aiškinimas; Paryžius, in-8°, be datos.

Arachula – piktas oro dvasia kinų prie Sibiro. Žr. Mėnulis.

Araelis – vienas dvasių, Talmudą rašančių rabinų laikomas valdovu paukščių tautos kartu su Anpieliu.

Vorai – Senovėje voratinkliai, prilipę prie vėliavų ir dievų statulų, laikyti blogu ženklu. Pas mus voras, bėgantis ar verpiantis, žada pinigus; vieni teigia, kad ryte – pinigus, vakare – naujieną; kiti priešingai cituoja patarlę: Voras ryte – mažas sielvartas; voras vidurdieny – mažas pelnas; voras vakare – maža viltis. „Bet jei vorai būtų turto ženklas, niekas nebūtų turtingesnis už vargšus“, sako ponas Salgues. – Kai kurie tiki, kad voras visada laimingos naujienos pranašas, jei pavyksta sutraiškyti. Ponas de T, taip tikėjęs, 1790 m. Peterburge davė tragediją Abakas ir Moina. Naktį prieš premjerą, guldamasis, pamatė vorą prie lovos. Vabzdžio vaizdas pradžiugino; skubėjo užtikrinti gerą ženklą sutraiškydamas; čiupo šlepetę; bet jaudulys prašovė, voras dingo. Dvi valandas ieškojo veltui; nusivylęs krito į lovą: „Laimė buvo čia, sušuko, ir praradau! Ak, vargšė mano tragedija!“ Kitą dieną norėjo atšaukti pjesę; bet draugas atkalbėjo; pjesė šovė į viršų, o autorius liko įsitikinęs, kad sutraiškytas voras neša laimę.

– Geri loterijos laikai moterys vakare uždarydavo vorą į dėžutę su devyniasdešimt numerių ant popierių. Voras naktį apversdavo kelis. Ryte apverstieji laikyti laimingais numeriais.

– Vis dėlto voratinkliai naudingi; uždėti ant žaizdos, stabdo kraują ir neleidžia uždegti. Bet gal nereikia tikėti Admirables secrets d'Albert-le-Grand autoriumi, kad voras, sutrintas ir uždėtas ant smilkinių tepalu, gydo tretinę karštinę. – Prieš Lalande'ui parodant, kad vorus galima valgyti, paprastai laikyti nuodais. Vienas vienuolis Le Mane, aukodamas mišias, po konsekracijos voras įkrito į taurę; vienuolis be dvejonų prarijo vabzdį. Tikėtasi, kad ištins; bet taip nenutiko. – Bjaurių istorijų apie vorus daug; bet nepamirškime, kad kalėjime Péliisson prisijaukino vorą, Delille apdainuotą. Bet tarantulas taip pat voras!... – Saksų maršalas, kertaudamas kaimą, nakvojo užėjoje, pilnoje grįžtančiųjų, dusinančių keliauninkus. Minėta

pavyzdžių. Įsakė tarnui budėti pusę nakties, žadėdamas paskui perimti sargybą. Antrą valandą nakties nieko dar nebuvo. Tarnas, akims sunkėjant, ėjo žadinti šeimininko, bet tas neatsiliepė; manė užmigusį ir kratė veltui. Išsigandęs paėmė šviesą, atidengė patalus ir pamatė maršalą kraujo klane. Milžiniškas voras čiulpė kairę krūtinę. Nubėgo pincetų naujam priešui, pagavo vorą ir įmetė į ugnį. Tik po ilgo miego maršalas atsigavo; ir nuo tada užėigoje daugiau nekalbėta apie grįžtančiuosius. – Tos anekdotos negarantuojame, išlikusios keliuose rinkiniuose. Beje, voras turi kuo guostis mūsų panieka. Auksinės Pakrantės negrų žmogaus sukūrimą priskiria dideliamei vorui Anansiui, ir gražiausius vorus gerbia kaip galingas dievybes.

Medžiai – Žinoma, kad senovėje medžiai švęsti dievams: kiparisas Plutonui ir kt. Keli medžiai ir augalai dar atiduoti pragaro dvasioms: laukinė kriaušė, erškėtrožė, figmedis, verbenos, papartis ir kt. – Medžiai kalbėdavo; senovėje šventose giriose girdėti medžiai dejuojantys. Dodonos orakulai – kalbantys ažuolai. Anglijos girioje girdėtas medis, aimanuojantis; sakoma, užkerėtas. Žemės savininkas uždirbo daug pinigų iš smalsuolių, atėjusių stebėti tokio stebuklo. Galiausiai kas nors pasiūlė nupjauti medį; savininkas priešinosi, ne dėl pelno, sakė, o bijodamas, kad drįstantis kirsti kirviu staiga nemirtų; atsirado žmogus, nebijantis staigios mirties, ir nukirto medį: tada atrado vamzdį, einantį kelias sieksnius po žeme, kuriuo sukuriama girdėtos aimanos.

Vaivorykštė – Pradžios knygos 9 skyrius, anot komentatorių, tarsi sako, kad vaivorykštės nebuvo prieš tvaną: bet nežinau, kur matyta, kad jos nebebus keturiasdešimt metų prieš pasaulio pabaigą, „nes sausra prieš visatos užsidegimą sunaikins to meteorito medžiagą“. Vis tiek nuomonė paplitusi tarp besidominčių pasaulio pabaiga. – Vaivorykštė gamtos reiškiny; tikėti, kad jos nebuvo prieš tvaną, nes Dievas padarė savo sandoros ženklą, tas pat, kaip sakyti, kad vandens nebuvo prieš krikšto įsteigimą. Be to, Dievas Pradžios 9 skyriuje nesako, kad deda savo vaivorykštę, o savo lanką kaip sandoros ženklą; kaip priskirti vaivorykštei Izaijo žodžius: Aš dėjau savo lanką ir strėlę debesyse?

Ardents (liga) – dar vadinama pragaro ugnimi. XI ir XII amžiuje nepaaiškinta liga, pasireiškianti kaip vidinė ugnis, ryjanti sergančiuosius. Matantieji ten dangaus rūstybę vadino šventąja ugnimi; priskiriantieji žvaigždžių įtakai – sideracija. Švento Antano relikvijos, Josselino grafo parvežtos iš Šventosios Žemės į La Mothe-Saint-Didier, išgydė kelis nelaiminguosius, tad dar vadinama švento Antano ugnimi. Paryžiuje švęsta šventoji Geneviève des Ardents, prisimenant nuostabius išgijimus nuo šventosios relikvijų.

Ardents – užsidegusios išgaros, pasirodančios ežerų ir pelkių pakrantėse, paprastai rudenį, laikomos paklydėlių ugnelėmis, nes arti žemės ir kartais keičia vietą. Dažnai apakina ir paklaidina. Leloyer sako, kad kai negalima nesekti ardents, tai tikrai demonai. Liudviko XIII valdymo metu Marselyje buvo garsus grįžtantysis – ugninis žmogus. Grafas ir grafienė d'Alais kasnakt matydavo liepsnojančią šmėklą vaikštantį kambaryje, ir jokia žmogiška jėga negalėjo išvaryti. Jauna dama maldavo vyrą palikti namus ir miestą, kur nebegali miegoti. Grafui patiko Marselyje, tad pirmiausia bandė visus būdus išvaryti fantomą. Konsultuotas Gassendi nusprendė, kad tas naktimis vaikštinėjęs ugninis fantomas – užsidegusios garai nuo grafo ir grafienės kvapo; kiti mokslininkai davė tokias pat patenkinamas atsakymus. Galiausiai paslaptis atskleista. Tarnaitė, pasislėpusi po lova, rodydavo fosforą, kuriam baimė davė baisy ūgį ir formas; pati grafienė vaidino tą farsą, kad priverstų vyrą išvykti iš nekenčiamo Marselio...



Argens (Boyer d') – markizas, gimęs 1704 m. Ekse Provanse. Smalsių dalykų apie gnomus, silfus, undinus ir salamandras randama jo Kabalistiniuose laiškuose, arba filosofinėje, istorinėje ir kritinėje korespondencijoje tarp dviejų kabalistų, įvairių elementariųjų dvasių ir pono Astaroto. Geriausias leidimas 1769 m., 7 tomai in-12. Ta knyga, labai blogos dvasios, užkrėsta filosofizmu, kurio autorius vėliau atsižadėjo.

Sidabras – iš velnio gaunamas sidabras paprastai blogo lydinio. Dellrio pasakoja, kad žmogus, gavęs iš demono pilną kapšą aukso, kitą dieną rado tik anglių ir mėšlo. Nežinomas, 1606 m. rugsėjį kertaudamas Franche-Comté kaimą, nupirko iš valstiečio kumelę už aštuoniolika dukatų. Turėdamas tik dvyliką, paliko auksinę grandinę užstatu, žadėdamas sumokėti grįždamas. Pardavėjas viską suvyniojo į popierių, o kitą dieną grandinės neberado, o vietoj dukatų – dvyliką švino plokštelių. – Baigiame kvailu kai kurių kaimiečių papročiu: tikima, kad per Grabnyčias mišių metu kepant blynus iš kiaušinių, miltų ir vandens, kad po mišių dar būtų, turėsi pinigų visus metus. Pinigų visus metus turi ir tas, kuris kišenėje turi, kai pirmą kartą išgirsta gegutę, ir visą mėnesį, jei turi kišenėje, kai pirmą kartą pamato jauna mėnesį.

Geriamasis sidabras – Jei išmanai alchemijos paslaptis ir nori turėti tą panacėją, imk dangaus mėlyno sieros; dėk į stiklinį indą: užpilk puikaus vyno spirito; virškink vonioje dvidešimt keturias valandas; kai vyno spiritas distiliuodamas pritrauks sierą, imk vieną dalį to sieros: užpilk tris kartus tiek baltos gyvsidabrio dvasios, išgautos iš mineralinio vitriolio; gerai užkimšk indą; virškink garų vonioje, kol sieros pavirs skysčiu; tada užpilk labai gero vyno spirito tiek pat svorio; virškink kartu penkiolika dienų; pertrauk per alembiką; atitrauk spiritą šiltoje vonioje, ir liks skystis – tikras geriamasis sidabras, arba sidabro sieros, kurios nebeįmanoma grąžinti į kūną. Tas baltas eliksyras beveik visuotinis vaistas, darantis stebuklus medicinoje, tirpdantis vandenligę ir gydantis visus vidinius negalavimus.

Argouges – žr. FÉJOS.

Arignotė – Liucijus pasakoja, kad Korinte, Kranajo kvartale, niekas nediršo gyventi name, kurį lankė šmėkla. Vienas Arignotė, apsiginklavęs egiptietiškomis magiškoms knygoms, užsidarė tame name nakčiai ir ramiai skaitė kieme. Šmėkla greit pasirodė; norėdama išgąsdinti Arignotę, pirmiausia tapo šunimi, paskui jaučiu ir liūtu. Bet nesutrikęs Arignotė iš knygų tarė užkeikimus, priverčiančius fantomą trauktis į kiemo kampą, kur dingo. Kitą dieną kasė ten, kur šmėkla prasmego; rado skeletą, kuriam davė laidojimą, ir name daugiau nieko nepasirodė. – Tas anekdotas ne kas kita kaip Atenodoro nuotykis, Liucijaus skaitytas Plinijuje, pritaikytas linksmi skaitytojams.

Arimanas – senovės persų pragaro kunigaikštis, blogio šaltinis, juodas demonas, gimęs tamsoje, Oromazo, gėrio principo, priešas. Bet tas amžinas, o Arimanas sukurtas ir turi žūti vieną dieną.

Ariochas – keršto demonas, anot kai kurių demonografų; skirtingas nuo Alastoro, užsiimantis tik pavienių kerštais tų, kurie jį samdo.

Ariolistai – senovės būrėjai, kurių amatas vadintas ariolatija, nes spėdavo prie altorių (ab aris). Konsultuodavo demonus prie altorių, sako Daugis; paskui žiūrėdavo, ar altorius dreba ar jame kas stebuklinga, ir pranašaudavo, ką velnias įkvepia.

Aristėjas – Prokoneso salos šarlatanai, gyvenęs Krezas laikais. Sakydavo, kad siela išeina iš kūno, kai nori, ir grįžta. Vieni pasakoja, kad išeidavo kaip elnias, matant žmonai ir vaikams, Wierus – kaip varnas. – Herodotas ketvirtoje knygoje mini, kad tas Aristėjas, įėjęs į valytojo dirbtuvę, ten krito negyvas; valytojas nubėgo pranešti giminaitei, atėjusiems laidoti; bet kūno neberado. – Visas miestas labai stebėjosi, kai keliautojai grįždami tikino sutikę Aristėją kelyje į Krotoną. Atrodo, kad vampyras. Herodotas priduria, kad po septynerių metų vėl pasirodė Prokoneseje, ten sukūrė poemą ir vėl mirė. Leloyer, laikantis Aristėją ekstazės raganiumi, cituoja šaltinį, kad tą pačią valandą, kai vampyras dingo antrą kartą, perkeltas į Siciliją, kur tapo mokytoju. Dar pasirodė po trijų šimtų keturiasdešimties metų Metaponte, kur liepė statyti paminklus, kuriuos matė Herodoto laikais. Tie stebuklai privertė siciliečius pašvęsti jam šventyklą, kur gerbė kaip pusdievį.

Antipatija – Astrologai teigia, kad tas priešiško jausmas asmeniui ar daiktui kyla iš žvaigždžių. Tad du žmonės, gimę po tuo pačiu aspektu, jaus abipusį norą artėti ir mylės nežinodami kodėl; kiti nekenčia be priežasties, nes gimę po priešingomis jungtimis. Bet kaip paaiškinti antipatijas, kurias didūs žmonės jautė paprasčiausiems daiktams? Minima daug, kurių nesuprasti. – Lamothe-Levayer negalėjo kęsti jokio instrumento garso, bet didžiausią malonumą jautė griauštiniai. Cezaris krūpčiodavo išgirdęs gaidį. Kancleris Baconas nualpdavo per mėnulio užtemimą. Marija Mediči negalėjo pakęsti rožės vaizdo, net paveiksle, bet mylėjo visas kitas gėles. Kardinolui Henriui de Cardonne tas pats, ir apalpdavo užuodęs rožes. Maršalui d'Albret prasidėdavo silpna per vaises, kur patiekiamas šernas ar paršelis. Henrikui III negalima būti vienam kambaryje su kate. Maršalui de Schombergui tas pats. Lenkijos karaliui Ladislovui aptemdavo protą pamačius obuolį. Scaligeris drebėdavo nuo kresų. Erazmas užsikrėsdavo karštine užuodęs žuvį. Tycho Brahė kojos linkdavo sutikus kiškį ar lapę. Epernon hercogas nualpdavo pamatęs kiškėną. Cardanas negalėjo kęsti kiaušinių; poetas Ariosto – vonių; Crassus sūnus – duonos; César de Lescalle – dūdmaišio garso. – Dažnai tų antipatijų priežastis pirmi vaikystės įspūdžiai. Viena ponija, labai mėgusi paveikslus ir graviūras, nualpdavo radusi jų knygoje; paaiškino priežastį: maža būdama, tėvas pamatė ją vartant bibliotekos knygas ieškant paveikslėlių; staiga atėmė ir baisiu tonu tarė, kad tuose knygose velniai, kurie pasmaugs, jei drįs liesti... Tos absurdiškos grasinės, įprastos kai kuriems tėvams, visada sukelia pražūtingų padarinių, kurių nebeįmanoma panaikinti. – Plinijus teigia, kad tarp vilko ir arklio tokia antipatija, kad arklys, perėjęs vilko pėdsakais, jaučia kojose tirpimą, neleidžiantį eiti. Amerikoje arklys užuodžia tigrą ir atkakliai atsisako eiti į mišką, kur uoslė praneša apie priešą. Šunys taip pat gerai užuodžia vilkus, su kuriais nesutaria; gal ir mums protinga iki tam tikro laipsnio sekti simpatijos ar antipatijos įspūdžiu, kurį daro pirmą kartą matomi žmonės; mat instinktas būdingas ir žmonėms, nors protu jį įveikiame.

Antipodai – Antipodų buvimas natūraliai laikytas pasaka, kai tikėta, kad žemė plokščia. Bet netiesa, kaip rašyta, kad kunigas Vergilijus ekskomunikuotas popiežiaus Zacharijo už antipodų gynimą; tas Vergilijus priešingai, dėl mokslo apdovanotas garbe ir paskirtas Zalcburgo vyskupu. – Dauguma žmonių, kurių išsilavinimas neišplėtė proto ribų, vis dar tiki, kad žemė tik didelė lėkštė; sunku įtikinti, kad po mumis žmonės galva žemyn, kojomis prieš mūsų. – Senovės mitologai kitu požiūriu mini antipodais vadintus išgalvotus Libijos tautas, turėjusias po aštuonis pirštus ant kojų, pėdas atsuktas į išorę. Dar priduria, kad su tuo bėgdavo kaip vėjas.

Antanas – Šventas Antanas garsus velnio gundymais. Tie, kurie kankino protą, norėdami tiems faktams duoti juokingą pusę, ne visada turėjo tiek proto, kiek norėjo parodyti. Tikrai neprilygsta geram legendininkui, pasakojančiam, kad Antanas, nugalėjęs Šėtoną, privertė jį likti šalia tinkamiausiu pavidalu – kiaule. Žr. Ardents.

Apantomantija – būrimas iš netikėtai pasirodančių daiktų. Tokie ženklai kaip kiškio ar erelio sutikimas.

Aparktiečiai – išgalvotos tautos, senų pasakotojų statytos Šiaurėje. Buvo skaidrūs kaip krištolas, siauros ir aštrios pėdos kaip pačiūžos, labai padedančios čiuožti. Ilga barzda nekabėjo ant smakro, o ant nosies galo. Neturėjo liežuvio, bet du tvirtus dantų eilinius, kuriuos muzikaliai kalendavo vienas į kitą, kad išreikštų mintis. Išeidavo tik naktį, dauginosi prakaitu, kuris sušaldavo ir sudarydavo mažylį. Jų dievas buvo baltas lokys.

Apokalipsė – Toje baisioje knygos, prasidedančios Pradžios knyga, užbaigoje žmogaus protas dažnai paklysdavo. Manija viską aiškinti, kai apsupti tiek paslapčių, kurių nesuprantame, paklaidino daug protų. Radus septingalvį žvėrį ir Antikristą įvairiuose asmenyse, net Napoleone, kuris bent duoda pikantiškų įžvalgų, vis tiek taip pat toli kaip pirmą dieną. Niutonas, kaip kiti, suklupo aiškindamas Apokalipsę. Tie, kurie skaitė kaip hermetinį eilėrašį, turi pasiteisinimą savo beprotybe. Mes laukime, kol Dievas pakels šydus. – Būdavo kelių tariamų Apokalipsių: švento Petro, švento Pauliaus, švento Tomo, švento Stepono, Esdro, Mozės, Elijo, Abraomo, net Nojaus žmonos Marijos, paties Adomo. Porfirijus net citavo Zoroastro Apokalipsę.

Aristodemas – Mesenijos karalius. Žr. Ofioneus ir Ololigmantija.

Aristolochija – arba grikių šiaudai, tiksliau augalas, vadinamas pistoloche, kuriuo Apulejus teigė galima atrišti aiguillette, greičiausiai per rūkymą. Žr. Mazgai. „Aiguillette“ okultinėje ir maginėje tradicijoje reiškia mazgą ar magišką surišimą, kuris simboliškai „užriša“ žmogaus seksualinę galią, potenciją ar santuokinį ryšį. Tai buvo laikoma vienu iš „mazgų magijos“ pavyzdžių, kai per užkeikimus ar ritualus žmogus būdavo „užrišamas“ – negalėdavo atlikti lytinio akto ar prarasdavo vaisingumą.

Aristomenas – Mesenijos karvedys, toks sumanus ir vikrus, kad kaskart patekęs į priešų atėniečių rankas rasdavo būdą pabėgti. Kad atimtų tą galimybę, nužudė; paskui išskrodė ir rado širdį visą apaugusią plaukais ir gaurais.

Aristotelis – kurį arabų Averojus vadina žmogaus tobulumo viršūne. Jo filosofija visada labai gerbta, ir jo vardas nusipelnė didžiausios šlovės. Bet nereikėjo pyktis dėl jo nuomonių ir kalinti vienu laiku tų, kurie nesutiko, o kitu – tų, kurie priėmė. Tos kivirčiai, beje, kilę tik iš eretikų. – Delancre tarsi sako, kad Aristotelis mokėjo natūralią magiją, bet nė viename rašte nekalba prietaringai. O sena nuomonė, Procopijaus ir kai kurių kitų palaikoma, kad Aristotelis, nesupratęs Euripo potvynių ir atoslūgių priežasties, iš nevilties šoko ten, tardamas blogą kalambūrą: „Kadangi negaliu tavęs pagauti, pagausk mane“; ta nuomonė dabar laikoma paniekinta pasaka. – Čia minėsime tik Aristotelio kūrinius, susijusius su mūsų temomis: 1° Apie būrimą iš sapnų; 2° Apie miegą ir budėjimą, spausdintus jo veikaluose. Galima dar žiūrėti

Michelio iš Efeso pastabas apie būrimo iš sapnų knygą ir Temistijaus parafrazę įvairiems Aristotelio traktatams, ypač tam pačiam.

Aritmomantija arba aritmantija – būrimas skaičiais. Graikai tikrindavo raidžių skaičių ir vertę dviejų kovotojų varduose ir spėdavo, kad tas, kurio vardas daugiau raidžių ir didesnės vertės, laimės. Tos mokslo dėka kai kurie būrėjai numatė, kad Hektoras pralaimės Achilui. – Chaldejai, taip pat ją praktikavę, dalijo abėcėlę į tris dalis, po septynias raides kiekvienoje, priskirdami septynioms planetoms, kad trauktų ženklus. Platonikai ir pitagoriečiai labai atsidadė tam būrimui, apimančiam ir žydų kabala dalį.

Arijus – garsus eretikas, neigęs Jėzaus Kristaus dievybę. Štai kaip pasakojama jo mirtis: – Šventas Aleksandras, Bizantijos vyskupas, matydamas, kad Arijaus šalininkai nori rytoj sekmadienį triumfuoti nešti jį į Viešpaties šventyklą, uoliai meldė Dievą užkirsti skandalą, kad jei Arijus įeis į bažnyčią, neatrodytų, jog erezija įžengė su juo; kitą sekmadienį, kai laukta Arijaus, eretikas girtuoklis pajuto poreikį, nuėjo į slaptą vietą, kur praplyšo per vidurį pilvo, iškrito viduriai ir mirė gėdinga bei nelaiminga mirtimi, anot kai kurių – velnio smūgiu, mat turėjo velnio įsakymą, nes Arijus buvo jo draugas.

Armanvilis – Armanvilio ponis Amjene 1746 m. mušta lovoje; tarnaitė paliudijo, kad velnias blogai elgėsi; namo varpas skambėjo pats; girdėti, kaip vidurnaktį šluojamas palėpė. Net atrodė, kad demonai, triūsiantys tuo darbu, turėjo būgną ir paskui darė karinius manevrus. Ponia, išsigandusi, paliko Amjeną grįžti į Paryžių; to ir norėjo tarnaitė, daugiau piktadarybių nebuvo, ir klaidinga matyti ten ką kita nei piktumą.

Nuostabios kariuomenės – Tito apgultyje Jeruzalėje ir kitais atvejais ore matytos kariuomenės ar šmėklų būriai, reiškiniai dar nepaaiškinti, niekada nieko gero nepranašavę. Plutarchas Temistoklio gyvenime pasakoja, kad Salamino mūšyje ore matytos nuostabios kariuomenės ir vyrų figūros, iš Eginos salos tiesiančios rankas prieš graikų galerą. Paskelbta, kad tai Eakidai, šaukti prieš mūšį. – Kartais sutinkami grįžtančiųjų ir demonų būriai, einantys batalionais ir gaujomis. Žr. Retz ir kt. – 1123 m. Vormso grafystėje kelias dienas matyta gausybė ginkluotų pėsčių ir raitų, einančių ir grįžtančių su dideliu triukšmu, kas vakarą apie noną susirenkantys į kalną, rodos, jų susitikimo vietą. Keli kaimynai priėjo prie tų ginkluotųjų, užkalbindami Dievo vardu paaiškinti, ką reiškia tas begalinis būrys ir koks jų tikslas. Vienas kareivis ar šmėkla atsakė: „Nesame tai, ką manote, nei tikros šmėklos, nei tikri kareiviai; esame sielos tų, žuvusių čia paskutiniame mūšyje. Ginklai ir arkliai, kuriuos matote, mūsų kančios įrankiai, kaip buvo nuodėmių. Mes visi liepsnose, nors jumyse nieko nedega.“ – Sakoma, kad tarp jų pastebėtas grafas Enrikas ir keli kiti ponai, neseniai žuvę, pareiškę, kad galima palengvinti maldomis ir išmalda.

Armidė – Epizodas su Armide Tasse pagrįstas liaudies padavimu, Pierre'o Delancre pasakojamu. Ta sumani užkalbėtoja buvo Arbilano, Damasko karaliaus, duktė; augino dėdė Hidraotas, galingas magas, padaręs ją didžia ragana. Gamta taip dosniai apdovanojo, kad grožiu pranoko gražiausias Rytų moteris. Dėdė išsiuntė kaip baisų priešą į galingą krikščionių kariuomenę, popiežiaus Urbano XI surinktą po Gotfrido Buljoniečio vadu; ir ten, anot Delancre, „ji tikrai užkerėjo kelis kryžiuočių vadus“; bet nesužlugdė krikščionių vilties.

Armomantija – būrimas apžiūrint pečius. Dar ir dabar manoma, kad plačių pečių vyras stipresnis už siaurapečį.

Arnaudus iš Bresės – XII amžiaus vienuolis, Abelardo mokinys. Neramus ir garbėtroška, tapo sektos vadu. Sakydavo, kad geri darbai pranašesni už mišių auką; kas absurdas, mat mišių auka netrukdo geriems darbams, priešingai – įsako; ir jo palyginimas beprasmis. Kaip visi reformatoriai, nusimetė abitą. Sukėlęs didelių neramumų, suimtas ir 1155 m. Romoje sudegintas. Priskirtas prie raganių; nebuvo, bet daug žalos padarė.

Arnauld (Angélique) – Paryžiaus Port-Royal abatės motinos Marijos Angélique Arnauld pasirodymas netrukus prieš įsibrovėlės abatės sesers Marie-Dorothée Perdreau mirtį; pasakojama 1685 m. laiške, Dufossé parašytame po Port-Royal memuarų. „Dvi Port-Royal vienuolės, budėdamos prie Švenčiausiojo Sakramento naktį, staiga pamatė mirusią motiną Angélique, buvusią abatę, keliantis iš vietos, kur palaidota, su abatiška lazda rankoje, einančią per visą chorą ir sėdančią į abatės vietą per vakarines. – Atsisėdusi pašaukė vienuolę, pasirodžiusią toje pačioje vietoje, ir įsakė pašaukti seserį Dorothée, kuri, ar bent jos dvasia, atėjo prieš motiną Angélique, kuri kurį laiką kalbėjo, bet negirdėti, ką sakė; paskui viskas dingo. – Neabejota, kad pašaukė seserį Dorothée prieš Dievą; taip pati ją aiškino, kai dvi vienuolės, buvusios liudininkės, papasakojo. Sušuko: Ak! Greit mirsiu, ir tikrai mirė po penkiolikos dienų ar trijų savaitių.“ Štai!

Arnaudus iš Vilnevės – gydytojas, astrologas ir alchemikas, kurio nereikia painioti, kaip kartais daroma, su ankstesniuoju. Gimė prie Monpeljė; žuvo laivo sudužime 1314 m. – Chemijai daug davė atradimų; tiesa, ieškojo tik filosofinio akmens ir galvojo tik apie auksą, bet rado sieros, druskos ir azoto rūgštis; pirmas pagamino alkoholį ir ratafiją; supažindino su terpentino esencija, sutvarkė distiliavimą ir kt. Prie plačių medicinos žinių maišė astrologines svajones ir pranašavo pasaulio pabaigą 1335 m. – Kaltintas ir magija. François Pegna sako, kad alchemijos mokėjo iš velnio, o Mariana prikiša bandžius iš tam tikrų vaistų moliūge sukurti žmogų. Bet Delrio išteisina Arnaudą iš Vilnevės nuo tų kaltinimų, ir popiežius Klemensas V nebūtų ėmęs jo savo gydytoju, jei būtų užsiiminėjęs magija. – Vis tiek Taragono inkvizicija po trejų metų po mirties sudegino jo knygas su keliomis eretiškomis nuomonėmis. – Ieškomas Arnaud'o iš Vilnevės traktatas apie sapnų aiškinimą, bet daug alchemijos ar magijos kūrinių jam priskiriama be pagrindo. Tokie Fizinių mazgų knyga, arabų knygos vertimas; ir Dvylikos zodiako ženklų talismanai. Melagingai priskiriama ir Trijų apgavikų knyga.

Arnoux – vieno tomo in-12 autorius, 1630 m. Ruane išleisto Kito pasaulio stebuklai, keisto skonio kūrinys, tinkamas silpnoms vaizduotėms trikdyti vizijų ir grįžtančiųjų pasakomis.

Arnufis – egiptiečių burtininkas. Matydamas Marką Aurelijų ir jo kariuomenę įstrigusius tarpekliuose, kur kvadai užkirto kelią, ir mirštančius iš troškulio po deginančių dangumi, savo menu sukėlė gausų lietu, leidusį romėnams atsigerti, kol kruša ir griaustinis krito ant kvadų ir vertė pasiduoti. Taip pasakoja kai kurie pagonių autoriai. Kiti priskiria stebuklą Marko Aurelijaus maldoms; bet krikščionių autoriai vienbalsiai, ir pagrįstai, kariuomenės krikščionių karių maldai.

Arnus – būrėjas, Herkulio nužudytas, nes vertėsi šnipinėjimu. Apolonas atkeršijo už Arnuso, kurį įkvėpdavo, mirtį, siųsdamas marą į Heraklidų stovyklą: kad liautųsi maras, reikėjo įsteigti žaidynes mirusiojo garbei.

Arot – žr. Marot.

Arfaksatas – persų burtininkas, žaibo nužudytas, anot Babilono Abdijo, tą pačią valandą kaip šventų Simono ir Judo kankinystė. – Garsioje Lauduno apsėstumo byloje minimas demonas Arfaksatas.

Švento Anselmo menas – prietaringas gydymo būdas, naudotas apgavikų, vadintų anselmistais. Jie liedavo žaizdoms tam tikrus žodžius. Savo meno paslaptį, sakė, gavę iš švento Anselmo iš Kenterberio. Bet Delrio teigia, kad tikrasis globėjas Anselmas iš Parmės.

Švento Pauliaus menas – Būdas spėti ateitį, neva šventam Pauliui išmoktas kelionėje į trečią dangų, ir keli šarlatanai drįso skelbtis jo paveldėtojai.

Angelių menas – dar vadinamas angelų menu. Tai gebėjimas iššaukti dvasias ir priversti atskleisti paslėptus dalykus. Kiti sako, kad angelų menas – susitarti su savo angelu sargu, kad šis apreikštų viską, ką nori žinoti. Tas prietaringas menas praktikuojamas dviem būdais: per ekstazes, gaunant patarimus, ar per pokalbius su iššauktu angelu, kuris pasirodo, bet tada ne šviesos angelas. Žr. Iškvietimas.

Žymusis menas – savotiška įkvėpta enciklopedija. Prietaringoje knygoje apie žymųjį meną žadama pažinti visus mokslus per keturiolika dienų. Knygos autorius akiplėšiškai teigia, kad Šventoji Dvasia padiktavo šventam Jeronimui. Dar tvirtina, kad Saliamonas išmintį ir visuotines žinias gavo tik perskaitęs tą nuostabią knygą per vieną naktį. Reikėtų, kad jau būtų padiktuota kokiam izraelitui; mat per didelis stebuklas, kad Saliamonas skaitytų švento Jeronimo rankraštį. Bet tokių raštų kūrėjai dėl smulkmenų nesijaudina. – Žilis Burdinas XVI amžiuje išleido tamsų grimuarą Žymusis menas; greičiausiai ne originali kopija, kuri tikriausiai prarasta. Delrio mini, kad jo laikais to meno meistrai mokiniams liepdavo išpažinti nuodėmes, pasninkauti, melstis, užsidaryti, paskui klūpant skaitydavo Žymiojo meno knygą ir įtikindavo tapus tokiais išminčiais kaip Saliamonas, pranašai ir apaštalai. Kai kurie tikėdavo. – Knygą pasmerkė popiežius Pijus V. Maišydamas religinius dalykus su iliuzijomis, autorius, be kita ko, rekomenduoja septynias savaites kasdien giedoti septynias atgailos psalmes ir kas rytą, saulei tekant, giedoti Veni Creator, pradedant jauno mėnulio dieną, kad taip pasiruoštų žymiojo meno pažinimui. Erazmas, minintis tą knygą viename pokalbyje, sako nieko nesupratęs; radęs tik drakonų, liūtų, leopardų piešinius, apskritimus, trikampus, hebrajiškus, graikiškus, lotyniškus ženklus, ir niekas niekada nieko iš to neišmoko. – Kai kurie mokslininkai teigia, kad tikrasis Ars notoria niekada nebuvo užrašytas, ir Dvasia jį skaito kiekvienam pasiruošusiam siekiančiam; skaito miegant, jei po ausimi Saliamono kabalistinis vardas, užrašytas ant aukso plokštelės ar nekalto pergamento. Bet kiti mokyti vyrai tvirtina, kad Ars notoria egzistuoja raštu, ir kad Saliamono. Kas nori, tegu tiki.

Kunigiškas menas – anot kai kurių adeptų, taip egiptiečiai vadino alchemiją. Tas menas, kurio paslaptis, baudžiama mirtimi, rašyta hieroglifais, perduodama tik kunigams po ilgų išbandymų.



Artemidoras – efesietis, gyvenęs Antonino Pijaus laikais. Jam priskiriamas sapnų traktatas Oneirokritikon, pirmą kartą graikiškai išspausdintas Venecijoje 1518 m., in-8°. Ieškomas Rigaut vertimas lotyniškai ir kelios prancūziškos.

Artefijus – XII amžiaus hermetinis filosofas, alchemikų laikomas gyvenusiu daugiau nei tūkstantį metų per filosofinio akmens paslaptis. François Picas mini kai kurių mokslininkų nuomonę, kad Artefijus tas pats kaip Apolonijus iš Tianos, gimęs pirmame amžiuje tuo vardu, miręs dvyliktame kaip Artefijus. Jam priskiriama keli ekscentriški ar smalsūs kūriniai: 1° Menas prailginti gyvenimą (De vita propaganda), kuriame pratarmėje sako rašęs sulaukęs tūkstančio dvidešimt penkerių metų; 2° Didžiosios išminties raktas; 3° knyga apie planetų ženklus, paukščių giesmes, praeities ir ateities dalykus bei filosofinį akmenį. – Kardanas, minintis tuos kūrinius šešioliktoje Įvairovės knygoje, mano, kad parašyti kokio juokdario, norėjusio pasityčioti iš alchemijos šalininkų patiklumą.

Artemija – imperatoriaus Diokleciano duktė. Apsėsta demono, kuris atsispirdavo pagonių egzorcistams ir pasidavė tik šventam Kirijakui, Romos Bažnyčios diakonui. – Mintis juoktis ir pašaipyti iš Bažnyčios apsėstumo ir egzorcizmų kartais ateidavo paklydusiems protams, kuriuos gal reikėtų egzorcizuoti patiems.

Artusas – Bretonijos karalius, garsus Apvaliojo stalo romanuose, gyvenimas apgaubtas pasakų. Sakoma, kad naktimis grįžta į Anglijos ir Bretanės miškus medžioti su triukšmu su šunimis, arkliais ir medžiotojais, kurie tik demonai ar šmėklos, anot Pierre'o Delancro. Kai didysis medžiotojas pasirodė Henrikui IV Fontenblo miške, kai kurie sakė, kad Artuso medžioklė. – Padavimas Huelgoat apylinkėse Finisterijoje saugo smalsų prisiminimą apie milžinišką Artuso pilį. Rodomi granito uolų krūvos kaip jo plačių sienų griuvėsiai. Ten, sakoma, lobiai, saugomi demonų, dažnai skrendančių oru paklydėlių ugnelių pavidalu, kartojant šauksmus aplinkinių aidų. Pelėda, suopis ir varnas – niūrūs svečiai, lankantys tas nuostabias griuvėsius, kur kartais pasirodo Artuso siela su užkerėta svita. Žr. Merlinas.

Arundelis (Tomas) – Priešinęsis (XIV amžius) viklifikų maištams, Chassignon savo Didžiuosiuose ir baisiuose Dievo teismuose, spausdintuose 1581 m. Morgesene pas Jeaną Lépreux, labai galingų Berno ponų spaustuvininką, Chassignon, reformuotas ir visų eretikų gynėjas, sako, kad mirė žiauriai, liežuvis taip ištino, kad nebegalėjo kalbėti, „tas, kuris norėjo užkirsti viklifikų mokiniams burnose švento žodžio srovę“. Bet nedrįsta tirti, ar Tomas Arundelis, kaip Viklifas, pasmaugtas velnio.

Aruspikai – pagonių būrėjai, kurių menas vadintas aruspicija. Apžiūrėdavo aukų vidurius, kad spėtų; reikėjo būti iš geros šeimos, kad verstumeisi tuo kunigystės rūšimi. Spėdavo: 1° paprasčiausiai apžiūrėdami gyvas aukas; 2° jų vidurių būkle išskrostas; 3° liepsna, kylančia nuo deginamų mėsų. – Auka, kurią reikėjo vesti jėga ar kuri pabėgdavo nuo altoriaus, duodavo blogus ženklus; liesa širdis, dvigubos kepenys ar dviguba apvalkalu, ypač širdies ar kepenų nebuvimas, pranašaudavo dideles nelaimes. Galėtum manyti, kad aruspikai mokėjo fokusus, mat širdies trūko abiejuose jaučiuose, aukotuose Cezario nužudymo dieną. – Dar blogas ženklas, kai liepsna nekyla stipriai ir ne skaisti bei gryna; jei degant aukos uodega susiriečia, grasina dideliais keblumais reikaluose. Žr. Hepatoskopija.

Arzeliai – žr. Arklys.

Asafinas – chaldėjų būrėjai ar raganiai, aiškinantys sapnus ir traukiantys horoskopus.

Askarotas – demonografų vadinamas mažai žinomas demonas, saugantis šnipus ir skundikus. Pavaldus demonui Nergalui.

Asd-pacha – turkų demonas, padedantis slaptoms intrigoms, lengvinantis gimdymus, mokantis būdų nutraukti kerus ir kt.

Askietarijonas – burtininkas, pranašavęs imperatoriui Domicianui, kad bus šunų suėstas; imperatorius liepė nužudyti „kas nesutrukdė būti šunų suėstam, atsitiktinai, po mirties“.

Aselė – vandens aselė, uodų rūšis, islandų gerbta, tikint, kad laikant burnoje ar išdžiovintą kiaušidę ant liežuvio, gaunama viskas, ko trokštama. Išdžiovintą kiaušidę vadino norų akmeniu.

Ašmolas (Elijas) – anglų antikvaras ir alchemikas, gimęs 1617 m. Jam priklauso keli naudingi kūriniai ir Ašmolo muziejus Oksforde. Bet 1652 m. Londone išleido tomą in-4°, Britų cheminis teatras, su įvairiomis anglų filosofų eilėmis apie hermetines paslaptis. Po šešerių metų išspausdino Laimės kelią, in-4°, 1658. Tas traktatas ne jo, bet su pratarmė, taip pat apie filosofinį akmenį. Žr. Alchemija.

Prieglobstis – įstatymai, suteikiantys nusikaltėliams prieglobsčio teisę bažnyčiose, paprastai išskirdavo raganus, kurie beje ten prieglobsčio neieškodavo.

Asima – demonas, juokiantis iš blogio. Garbintas Emate, Neftalio giminėje, prieš miestiečiams perkeltiems į Samariją.

Asmodėjus – naikinantis demonas, tas pats kaip Samaelis, anot rabinų. Pragare žaidimų namų prižiūrėtojas, anot kai kurių demonomanų, rašiusių tarsi turistai, aplankę aną pasaulį. Sėja išsiblaškymą ir klaidas. – Rabinai pasakoja, kad kartą nuvertė Saliamoną, bet Saliamonas greit jį sukaustė grandinėmis ir privertė padėti statyti Jeruzalės šventyklą. – Tobijas, anot tų pačių rabinų, išvarė jį su žuvies tulžies dūmais iš jaunos Saros kūno, kurį valdė, angelas Rafaelis įkalino Egipto pakraščiuose. Paulius Lucas sako matęs jį vienoje kelionėje. Iš to juokiamasi; vis tiek Egipto Kurjeryje skaitoma, kad šalies liaudis dar garbina Asmodėjaus gyvatę, turinčią šventyklą Rynanah dykumoje. Dar priduria, kad ta gyvatė persipjauna gabalais, ir akimirksniu nieko nematyti. – Tas Asmodėjus, anot kai kurių, senoji gyvatė, suvilijusi levą. Žydai, vadinantys Asmodaju, laikė jį demonų kunigaikščiu, kaip matyti chaldėjų parafrazėje. Pragare, anot Wierus, stiprus ir galingas karalius su trim galvomis: pirmoji kaip jaučio, antroji kaip žmogaus, trečioji kaip avino. Gyvatės uodega, žąsies kojos, ugninė kvapas; pasirodo ant drakono, rankoje vėliava ir ietis. Bet pragaro hierarchijoje pavaldus karaliui Amomonui. – Šaukiant reikia tvirtai stovėti ir vadinti vardu. Duoda žvaigždėtus žiedus; moko žmones tapti nematomais ir dėsto geometriją, aritmetiką, astronomiją ir mechaninius menus. Žino lobius, kuriuos galima priversti atskleisti; jam paklūsta septyniasdešimt dvi legionai. Tas, kuris jį šaukia, turi saugotis priartėjimo dėl nepakeliamo dvoko. Todėl po nosimi laikyti sidabrinį magišką žiedą, apsaugantį nuo demonų smarvės. Asmodėjus figūravo keliuose apsestumuose.

Astartė – Astaroto patelė, anot kai kurių demonomanų; raguota, bet ne bjauriais kaip kitų demonų, o pusmėnulio formos. Finikiečiai garbino mėnulį Astartės vardu. Sidone tas pats kaip

Venera. Sanchoniatonas sako, kad turėjo du sūnus: Troškimą ir Meilę. Dažnai vaizduota su spinduliais ar jaučio galva. Mokslininkai teigia, kad Astarotas, duodantis turtus, – saulė, o Astartė – mėnulis; bet senovės rytų paminkluose Astartė tas pats kaip Astarotas, o Astarotas kaip Astartė.

Astiagas – medų karalius. Kai Kyras nugalėjo Aziją, paskelbta, kad Astiagas, jo senelis, sapnavo, kad dukters Mandanės įsčiose auga vynuogynas, lapais uždengiantis visą Aziją; ženklas Kyro didybės, Mandanės sūnaus.

Astragalomantija – būrimas kauliukais. Imkite du kauliukus, pažymėtus kaip įprasta 1, 2, 3, 4, 5, 6. Galima mesti vieną kauliuką ar abu kartu; taip gaunama nuo 1 iki 12. Norite spėti keblų reikalą ar prasiskverbti į ateities paslaptis; klausimą užrašykite ant popieriaus, pertraukto per kadagio medžio dūmus; padėkite popierių apverstą ant stalo ir meskite kauliukus. – Rašykite raides, kaip pasirodo. Sudėtos duos atsakymą: 1 reiškia A; 2 – E; 3 – I arba Y; 4 – O; 5 – U; 6 – B, P arba V; 7 – C, K arba Q; 8 – D arba T; 9 – F, S, X arba Z; 10 – G arba J; 11 – L, M arba N; 12 – R. – Jei atsakymas neaiškus, nesistebėkite; likimas kaprizingas. Kai nieko nesuprantate, griebkitės kitų būrimų. – Raidė H nežymima, nes nereikalinga. Likimo taisyklės nepaiso rašybos. PH puikiai reiškia F, CH – X. – Senovėje astragalomantiją praktikavo su kauliukais, pažymėtais abėcėlės raidėmis, ir atsitiktinės raidės sudarydavo atsakymus. Taip duodavo Achajos Herkulio orakulus. Raidės dedamos į urną ir traukiamos kaip loterijos numeriai.

Arijus – žr. ARIUS.

Arzels – žr. Arklys.

Asafinas – žr. ASAPHINS.

Askarotas – žr. ASCAROTH.

Asd-pacha – žr. ASD-PACHA.

Askietarijonas – žr. ASCIÉTARION.

Asrafilis – baisus angelas, musulmonų tikėjimu, turintis sutrimituoti trimitu ir pažadinti visus mirusiuosius paskutiniam teismui. Dažnai painiojamas su Asraeliu.

Asa-foetida – olandai tą augalą vadina velnio šūdu (duivelsdrek).

Asasinais – izmaelitų sekta, girdoma bračiuuku ir mokoma, kad žudymas dogma. Asasinių valdovas vadintas kalnų šejchu ar seniu. Garsus kryžiaus žygių istorijoje. Žr. Tugizmas.

Ašetonas (Gijomas) – anglikonų teologas, miręs 1711 m. 1694 m. išleido mažai ieškomą kūrinių Pasirodymų galimybė.

Astarotas – labai galingas didysis kunigaikštis pragare. Bjauraus angelo veidas, jojantis ant pragaro drakono; dešinėje rankoje gyvatė. Kai kurie magai sako, kad valdo Vakarus, duoda didžiūnų draugystę, ir šaukiamas trečiadienį. Sidoniečiai, filistinai ir kelios žydų sektos garbino. Pragare, sakoma, didysis išdininkas, duoda gerų patarimų kuriant naujus įstatymus. Wierus

moko, kad žino praeitį, dabartį ir ateitį, mielai atsako į klausimus apie slapčiausius dalykus, lengva prakalbinti apie kūrimą, angelų kaltes ir kritimą, kurių istoriją žino visą; bet tvirtina, kad pats nubaustas neteisingai. Kruopščiai moko laisvųjų menų ir valdo keturiasdešimt legionų; šaukiantis turi saugotis priartėjimo dėl nepakeliamo dvoko. Todėl po nosimi laikyti sidabrinį magišką žiedą, apsaugantį nuo demonų smarvės. Astarotas figūravo keliuose apsėstuose.

Astartė – Astaroto patelė, anot kai kurių demonomanų; raguota, bet ne bjauriais kaip kitų demonų, o pusmėnulio formos. Finikiečiai garbino mėnulį Astartės vardu. Sidone tas pats kaip Venera. Sanchoniatonas sako, kad turėjo du sūnus: Troškimą ir Meilę. Dažnai vaizduota su spinduliais ar jaučio galva. Mokslininkai teigia, kad Astarotas, duodantis turtus, – saulė, o Astartė – mėnulis; bet senovės rytų paminkluose Astartė tas pats kaip Astarotas, o Astarotas kaip Astartė.

Astiagas – žr. ASTIAGES.

Astragalomantija – žr. ASTRAGALOMANTYJA.

Asuras – vardas, kurį indai duoda piktoms dvasioms, statančioms keliauninkams pinkles.

Aspamė – „Zorobabelis taip beprotiškai mylėjo Aspamę, kad leidosi plakami kaip vergas ir nuimdavo diademą jai uždėti ant galvos, nevertos tokio papuošalo, sako Delancre, versdavo juoktis ir verkti, kada nori, viskas per meilės gėrimus ir užkerėjimus.“ Gražios ponios kasdien daro tokius ekscesus be užkerėjimo ar gėrimo.

Aspikuletė (Marija d') – Andaye ragana Labūro krašte Henriko IV valdymo metu. Suimta devyniolikos metų, prisipažino vedžiota į savaitę, ten bučiavusi velnią po uodega, ir tas užpakalis buvęs kaip ožio snukis.

Aspidomantija – mažai žinomas būrimas, praktikuojamas Indijoje, anot kai kurių keliautojų. Delancre sako, kad būrėjas ar raganius brėžia ratą, atsisėda ant skydo, marmena užkeikimus, pasidaro baisus ir išeina iš ekstazės tik pranešti dalykų, kurių nori žinoti, ir kuriuos velnias ką tik atskleidė.

Asrafilis – žr. ASRAFIL.

Asa-foetida – žr. ASSA-FCETIDA.

Asasinai – žr. ASSASSINS.

Ašetonas (Gijomas) – žr. ASSHETON.

Astarotas – žr. ASTAROTH.

Žvaigždės – Pirmoji stabmeldystė prasidėjo nuo žvaigždžių garbinimo. Visos tautos jas garbino Mozės laikais. Tik jis sakė hebrajams: „Kai pakeliate akis į dangų, matote saulę, mėnulį ir kitas žvaigždes, saugokitės suklysti ir garbinti jas, nes Dievas jas sukūrė“ (Pakartoto Įstatymo knyga, 4 sk.). Tie, kurie netiki apreiškimu, turėtų paaiškinti, kaip Mozė buvo šviesesnis už visų jį supusių tautų išminčius. – Mahometas Korane sako, kad žvaigždės – dangaus sargybinės,

neleidžiančios demonams priėti ir sužinoti Dievo paslapčių. Yra sektų, manančių, kad kiekvienas dangaus kūnas – angelo buveinė. – Arabai prieš Mahometą garbino žvaigždes. Senovėje laikė jas gyvomis būtybėmis; egiptiečiai tikėjo, kad plaukia laivais per orą kaip mūsų aeronautai; sakydavo, kad saulė su savo valtimi kasnakt kerta Vandenyną, grįždama iš vakarų į rytus. – Kiti fizikai teigė, kad žvaigždės – dangaus akys, o krentančios ašaros sudaro brangakmenius. Todėl pridurdavo, kiekviena žvaigždė turi mėgstamą akmenį.

Astrolabas – įrankis stebėti žvaigždes ir traukti horoskopus. Dažnai panašus į armiliarinę sferą. Astrologas, žinodamas dieną, valandą, gimimo akimirką to, kuriam buria, pastato daiktus taip, kaip tada buvo, ir sudaro temą pagal planetų ir žvaigždynų padėtį. – Senovėje būdavo žmonių, užsiimančių vagių atskleidimu per astrolabą. „Dangus – knyga, kur matoma praeitis, dabartis ir ateitis; kodėl negalima skaityti šio pasaulio įvykių įrankyje, vaizduojančiame dangaus kūnų padėtį?“

Astrologija – menas burti laimę ir spėti įvykius pagal dangaus kūnų vaizdą, padėtį ir įtakas. – Manoma, kad astrologija, dar vadinama teismine, nes susideda iš sprendimų apie asmenis ir daiktus, kilo Chaldėjoje, iš kur pateko į Egiptą, Graikiją ir Italiją. Kai kurie antikvarai jos išradimą priskiria Chamui, Nojaus sūnui; Lamarre komisaras savo Policijos traktate, 7 titulas, 1 skyrius, neatmeta nuomonių, kad ją mokė demonas. Diogenas Laertietis duoda suprasti, kad egiptiečiai žinojo žemės apvalumą ir užtemimų priežastį. Jų astronomijos sumanumo negalima ginčyti; bet vietoj tiesių to mokslo taisyklių pridėjo kitų, pagrįstų tik vaizduote; tai būrimo ir horoskopų traukimo meno pradžia. Jie, anot Herodoto, pirmieji nustatė, kuriam dievui skirtas kiekvienas mėnuo, kiekviena diena, pirmieji stebėjo, po koku ženkle gimęs žmogus, kad spėtų jo laimę, kas nutiks gyvenime ir kokia mirtis. – „Danguje skaičiau viską, kas nutiks tau ir tavo sūnui“, sakydavo savo patiklims vaikams Belas, Babilono valdovas. Pompėjus, Cezaris, Krasas tikėjo astrologija. Plinijus kalba apie ją kaip apie gerbtiną meną. Tas mokslas dar valdo Persiją ir didelę Azijos dalį. „Čia niekas nedaroma be astrologų patarimo, sako Tavernier savo Ispahano aprašyme. Jie galingesni ir baisesni už karalių, kuris visada laiko keturis prie savęs, nuolat konsultuoja ir klausia, kada pasivaikščioti, kada užsidaryti rūmuose, valytis, vilktis karališkus drabužius, imti ar atiduoti skeptrą ir kt. Jie taip gerbiami tame dvare, kad karalius Šachas Sofis, kelis metus kankinamas ligų, kurių menas negalėjo išgydyti, gydytojai nusprendė, kad nusilpo tik dėl astrologų kaltės, neteisingai nustačiusių valandą, kada turėjo užlipti į sostą. Astrologai pripažino klaidą: vėl susirinko su gydytojais, ieškojo danguje tikros palankios valandos, tikrai rado; ir karūnavimo ceremonija atnaujinta, dideliame Šacho Sofio pasitenkinimui, mirusiam po kelių dienų.“ Tas pats Kinijoje, kur imperatorius nedrįsta nieko daryti nepasitaręs su gimimo tema.

– Japonų pagarba astrologijai dar didesnė; pas juos niekas nedrįstų statyti pastato nepasitaręs su astrologu dėl statinio trukmės. Yra net tokių, kurie, pagal žvaigždžių atsakymą, aukoja save ir žudosi dėl laimės tų, kurie gyvens naujame name. – Beveik visi senovės žmonės – Hipokratas, Vergilijus, Horacijus, Tiberijus – tikėjo astrologija. Viduramžiais ja užsikrėtė. Traukti horoskopai Liudvikui XIII ir Liudvikui XIV; ir Boileau sako, kad drąsus autorius nepasieks Parnaso, jei gimdamas žvaigždė nepaskyrė jo poetu. – Astrologijoje danguje žinoma tik septynios planetos ir dvylika zodiako žvaigždynų. Pastarųjų skaičius nepasikeitė; bet dabar dvylika planetų. Kalbėsime tik apie septynias senąsias, astrologų naudojamas. Saulė valdo galvą; Mėnulis – dešinę ranką; Venera – kairę ranką; Jupiteris – skrandį; Marsas – lyties dalis; Merkurijus – dešinę pėdą, Saturnas – kairę; arba Marsas valdo galvą, Venera – dešinę ranką,

Jupiteris – kairę, Saulė – skrandį, Mėnulis – lyties dalis, Merkurijus – dešinę pėdą, Saturnas – kairę.

– „Tarp žvaigždynų Avinas valdo galvą; Jautis – kaklą; Dvyniai – rankas ir pečius; Vėžys – krūtinę ir širdį; Liūtas – skrandį; Mergelė – pilvą; Svarstyklės – strėnas ir sėdmenis; Skorpionas – lyties dalis; Šaulys – šlaunis; Ožiaragis – kelius; Vandenis – blauzdas; Žuvis – pėdas. – „Pasaulis, tai yra imperijos ir miestai, taip pat po žvaigždynų įtaka. Vokiečių astrologai XVI amžiuje skelbė Frankfurtą po Avino, Viurcburgą po Jaučio, Niurnbergą po Dvynių, Magdeburgą po Vėžio, Ulmą po Liūto, Heidelbergą po Mergelės, Vieną po Svarstyklių, Miuncheną po Skorpiono, Štutgartą po Šaulio, Augsburgą po Ožiaragio, Ingolštata po Vandenio, Ratisboną po Žuvų. – Hermis sakė, kad nes septyni skylės galvoje, tad ir danguje septynios planetos joms valdyti: Saturnas ir Jupiteris – ausims, Marsas ir Venera – šnervėms, Saulė ir Mėnulis – akims, Merkurijus – burnai. Leonas Hebrajiečius savo Meilės filosofijoje, išverstojė Duparc Champenois, priima tą nuomonę ir tikslina: „Saulė valdo dešinę akį, Mėnulis – kairę, nes abu dangaus akys; Jupiteris – kairę ausį; Saturnas – dešinę; Marsas – dešinę šnervę; Venera – kairę; Merkurijus – burną, nes valdo kalbą.“ – Dar pridėkime, kad Saturnas valdo gyvenimą, permainas, statinius ir mokslus; Jupiteris – garbę, norus, turtus ir drabužių švarą; Marsas – karą, kalėjimus, santuokas, neapykantą; Saulė – viltį, laimę, pelną, palikimus; Venera – draugystes ir meiles; Merkurijus – ligas, nuostolius, skolas, prekybą ir baimę; Mėnulis – žaizdas, sapnus ir vagystes. Taip bent nusprendžia Admirables secrets d’Albert-le-Grand knyga. – Taip valdydamos viską, kas nutinka žmogui, planetos grąžina tą pačią įvykių eigą, kai vėl atsiduria dangaus horoskopo vietoje. Jupiteris grįžta po dvylikos metų į tą pačią vietą, garbė bus ta pati; Venera po aštuonerių metų – meilės tos pačios ir kt., bet kitam individui. – Nepamirškime, kad kiekviena planeta valdo savaitės dieną: Saulė – sekmadienį, Mėnulis – pirmadienį, Marsas – antradienį, Merkurijus – trečiadienį, Jupiteris – ketvirtadienį, Venera – penktadienį, Saturnas – šeštadienį; kad geltona – Saulės spalva, balta – Mėnulio, žalia – Veneros, raudona – Marso, mėlyna – Jupiterio, juoda – Saturno, mišri – Merkurijaus; kad Saulė valdo auksą, Mėnulis – sidabrą, Venera – alavą, Marsas – geležį, Jupiteris – žalvarį, Saturnas – šviną, Merkurijus – gyvsidabrį ir kt. – Saulė geranoriška ir palanki; Saturnas – liūdnas, niūrus ir šaltas; Jupiteris – saikingas ir gerybingas; Marsas – karštas; Venera – maloni; Merkurijus – nepastovus; Mėnulis – melancholiškas. – Žvaigždynuose Avinas, Liūtas ir Šaulys karšti, sausi ir ugningi; Jautis, Mergelė ir Ožiaragis – sunkūs, šalti ir sausi; Dvyniai, Svarstyklės ir Vandenis – lengvi, karšti ir drėgni; Vėžys, Skorpionas ir Žuvis – drėgni, minkšti ir šalti. – Gimimo akimirka, kai traukiamas horoskopas, ar įvykio dieną, kai ieškoma pasekmių, pirmiausia reikia astrolabe pamatyti, kokie žvaigždynai ir planetos valdo danguje, ir daryti išvadas pagal jų galias, savybes ir pareigas. Jei trys tos pačios prigimties ženklai susitinka danguje, pavyzdžiui, Avinas, Liūtas ir Šaulys, tie trys ženklai sudaro trijų aspektą, nes dalija dangų į tris ir skiriami trimis kitais žvaigždynais. Tas aspektas geras ir palankus. Kai šeštadaliai dalijantys dangų susitinka operacijos valandą, kaip Avinas su Dvyniais, Jautis su Vėžiu ir kt., sudaro šeštadalio aspektą, vidutinį. Kai ketvirtadaliai dalijantys dangų, kaip Avinas su Vėžiu, Jautis su Liūtu, Dvyniai su Mergele, susitinka danguje, sudaro kvadratinį aspektą, blogą. Kai priešingose dangaus dalyse esantys, kaip Avinas su Svarstyklėmis, Jautis su Skorpionu, Dvyniai su Šauliu ir kt., susitinka gimimo valandą, sudaro priešingą aspektą, pikta ir žalingą. Žvaigždės jungtyje, kai dvi planetos susijungia tame pačiame ženkle ar name, ir opozicijoje, kai dviejuose priešinguose taškuose. – Kiekvienas zodiako ženklas užima vietą, vadinamą dangaus namu ar saulės namu; tie dvylika saulės namų taip dalija zodiaką į dvylika dalių. Kiekvienas namas užima trisdešimt laipsnių, nes ratas turi tris šimtus šešiasdešimt. Astrologai vaizduoja namus paprastais numeriais



apvaliame ar kvadratiname paveiksle, padalintame į dvylika langelių. – Pirmas namas – Avino, vadinamas rytų kampu, astrologų žargonu. Gyvenimo namas, nes gimė, kai tas žvaigždynas valdo, gali ilgai gyventi. – Antras namas – Jaučio, vadinamas apatiniais vartais. Turto ir laimės namas. – Trečias namas – Dvynių, vadinamas brolių buveine. Palikimų ir gerų paveldėjimų namas. – Ketvirtas namas – Vėžio. Vadintas dangaus dugnu, žemės kampu, tėvų buveine. Lobio ir paveldėtų gėrybių namas. – Penktas namas – Liūto, vadinamas vaikų buveine; palikimų ir dovanų namas. – Šeštasis namas – Mergelės, vadinamas Marso meile. Sielvartų, nesėkmių ir ligų namas. – Septintasis namas – Svarstyklių, vadinamas vakarų kampu. Santuokų ir vestuvių namas. – Aštuntasis namas – Skorpiono, vadinamas aukštesniais vartais. Baimės, siaubo ir mirties namas. – Devintasis namas – Šaulio, vadinamas saulės meile. Pamaldumo, religijos, kelionių ir filosofijos namas. – Dešimtas namas – Ožiaragio, vadinamas dangaus viduriu. Pareigų, rangų ir karūnų namas. – Vienuoliktas namas – Vandenio, vadinamas Jupiterio meile. Draugų, geradarybių ir laimės namas. – Dvyliktas namas – Žuvų, vadinamas Saturno meile. Blogiausias ir lemingiausias; nuodijimų, vargų, pavydo, niūrumo ir smurtinės mirties namas. – Avinas ir Skorpionas – Marso mylimi namai; Jautis ir Svarstyklės – Veneros; Dvyniai ir Mergelė – Merkurijaus; Šaulys ir Žuvis – Jupiterio; Ožiaragis ir Vandenis – Saturno; Liūtas – Saulės; Vėžys – Mėnulio. – Reikia atidžiai tikrinti planetų susitikimus su žvaigždynais. Jei Marsas, pavyzdžiui, susitinka su Avinu gimimo valandą, duoda drąsos, išdidumo ir ilgo gyvenimo; jei su Jaučiu – turtų ir drąsos. Trumpai, Marsas didina žvaigždynų, su kuriais susitinka, įtaką ir prideda vertės bei jėgos. – Saturnas, duodantis kančias, vargus, ligas, didina blogas įtakas ir gadina geras. Venera priešingai didina geras įtakas ir silpnina blogas. – Merkurijus didina ar silpnina įtakas pagal jungtis. Jei susitinka su Žuvimis, blogomis, tampa mažiau geru; jei su Ožiaragiu, palankiu, geresniu. – Mėnulis prideda melancholijos laimingiems žvaigždynams; liūdesio ar beprotybės – lemingiems. Jupiteris, duodantis turtus ir garbę, didina geras įtakas ir beveik išsklaido blogas. Saulė kylanti duoda valdovų malonių; įtaka beveik kaip Jupiterio; bet leidžiantis pranašauja nesėkmes. – Dar pridėkime, kad Dvyniai, Svarstyklės, Vandenis ir Mergelė duoda grožio viršenybę; Skorpionas, Ožiaragis ir Žuvis – vidutinį grožį. Kiti žvaigždynai daugiau ar mažiau bjaurumo. – Mergelė, Svarstyklės, Vandenis ir Dvyniai duoda gražų balsą; Vėžys, Skorpionas ir Žuvis – jokio ar nemalonaus; kiti žvaigždynai įtakos balsui neturi. – Jei planetos ir žvaigždynai rytuose horoskopo valandą, jų įtaka patiriama gyvenimo ar įmonės pradžioje; viduryje, jei dangaus viršuje, ir pabaigoje, jei vakaruose. – Kad horoskopas neapgautų, operacijas pradėti tiksliai gimimo minutę ar tikslią įvykio, kurio pasekmės ieškoma, akimirką. – Tiems, kuriems nereikia tokio griežtumo, yra paruoštų horoskopų pagal gimimo žvaigždynus. Žr. Horoskopas. – Tokie trumpai to meno, anksčiau taip girto, taip plačiai paplitusio, o dabar kiek primiršto, pagrindai. Astrologai sutinka, kad gaublys sukasi taip greitai, kad žvaigždžių išsidėstymas keičiasi akimirksniu. Tad traukiant horoskopus pribuvėjos turėtų atidžiai žiūrėti į laikrodžius, tiksliai žymėti kiekvieną dienos tašką ir išsaugoti gimusiam jo žvaigždes kaip palikimą. „Bet kiek kartų motinų pavojus trukdo aplinkiniams galvoti apie tai! Ir kiek kartų nėra nė vieno, pakankamai prietaringo, kad tuo užsiimtų! Tarkime, kad atkreipta dėmesio, jei vaikas ilgai gimsta, ir jei, parodžius galvą, likusio kūno nesimato iš karto, kaip nutinka, kokia žvaigždžių padėtis leminga ar palanki? Ta, kuri valdė galvos pasirodymą, ar ta, kuri buvo, kai vaikas visiškai gimė?“ – Štai kelios anekdotos apie astrologus: Tarnas, apvogęs šeimininką, pabėgo su pavogtu daiktu. Pasiūsti vyti, nerado, konsultavo astrologą. Tas, sumanus spėti praeitį, atsakė, kad tarnas pabėgo, nes gimimo metu mėnulis buvo jungtyje su Merkurijumi, saugojančiu vagis, ir ilgesnės paieškos bergždžios. Taip sakant, atvedė tarną, ką tik pagautą, nepaisant Merkurijaus apsaugos. – Astrologai giriasi dviem trim išsipildžiusiomis pranašystėmis, nors dažnai netiesiogiai, tarp tūkstančių

nesėkmingų. Poeto Eschilo horoskope rašyta, kad bus sutraiškintas krentančio namo; sakoma, išėjo į atvirą lauką, kad išvengtų likimo; bet erelis, pagavęs vėžlį, paleido ant galvos, ir žuvo. Jei tas pasakojimas ne po įvykio sukurtas, atsakysime, kad aklas, šaudydamas daug strėlių, gali kartą pataikyti. Kai Europoje tūkstančiai astrologų kasdien darė naujas pranašystes, galėjo pasitaikyti kelios, kurias atsitiktinumas pateisino; ir tos, nors retos, palaikė patiklumą, kurį milijonai melų turėjo sunaikinti. Imperatorius Frederikas Barbarosa, ruošdamasis palikti Vicenzą, ką tik paimtą šturmu, metė iššūkį garsiausiajam astrologui atspėti, pro kuriuos vartus išeis rytoj. Šarlatanai atsakė į iššūkį savo amato triuku; padavė Frederikui užantspaudotą raštelį, rekomenduodamas atplėšti tik išėjus. Imperatorius naktį liepė išgriauti kelias sieksnius sienos ir išėjo per plyšį; tada atplėšė raštelį ir labai nustebo radęs žodžius: „Imperatorius išeis pro naujus vartus.“ To pakako, kad astrologas ir astrologija jam pasirodytų be galo gerbtini. – Žmogus, žvaigždžių gimimo metu nuteistas žūti nuo arklio, labai saugodavosi, vos pamatęs tokį gyvulį. Kartą eidamas gatve, jam ant galvos krito iškaba, ir žuvo nuo smūgio: tai buvo užteigos iškaba su juodu arkliu. – Bet būna ir kitokių anekdotų. Liono buržua, turtingas ir patiklus, liepęs sudaryti horoskopą, iššvaistė visą turtą per laiką, kurį manė turįs gyventi. Nemiręs astrologui paskirta valanda, priverstas prašyti išmaldos, sakydamas: „Pasigailėkite žmogaus, gyvenusio ilgiau, nei tikėjo.“ – Ponia paprašė astrologo atspėti širdyje turimą sielvartą. Astrologas, paklausęs metų, mėnesio, dienos ir gimimo valandos, sudarė horoskopo figūrą ir pasakė daug žodžių, reiškiančių mažai. Ponia davė penkiolikos su monetą. „Ponia, tarė tada astrologas, dar matau jūsų horoskope, kad nesate turtinga. – Tiesa, atsakė ji. – Ponia, tęsė jis vėl žiūrėdamas į žvaigždžių figūras, ar nieko nepraradote? – Praradau, tarė ji, pinigų, ką tik jums davusi.“ – Darahas, vienas iš keturių didžiojo mogolo Šacho Gechano sūnų, labai tikėjo astrologų pranašystėmis. Vienas tų mokytojų galva garantavo, kad užlips į sostą. Darahas tikėjosi. Kad tas astrologas drįsta gyvybę garantuoti tokį neaiškų įvykį: „Nutiks viena iš dviejų, atsakė jis, arba Darahas lips į sostą, ir mano laimė padaryta; arba pralaimės, ir tada jo mirtis tikra, ir nebijau keršto.“ – Heggiažas, arabų generolas po kalifo Validio, paskutinėje ligoje konsultavo astrologą, pranašavusį greitą mirtį. „Tiek tikiu tavo sumanumu, atsakė Heggiažas, kad noriu turėti tave kitame pasaulyje, ir siunčiu pirmą, kad galėčiau naudotis iškart atvykęs.“ Ir liepė nukirsti galvą, nors žvaigždžių paskirta valanda dar neatėjo. – Imperatorius Manuelis, taip pat turėjęs pretenziją į astrologijos mokslą, pagal žvaigždes išleido į jūrą laivyną, turėjusį daryti stebuklus, bet pralaimėjo, sudegė ir nuskendo. – Henrikas VII, Anglijos karalius, klausė astrologo, kur praleis Kalėdas. Astrologas atsakė nežinąs. „Tad aš sumanesnis už tave, atsakė karalius; žinau, kad tu praleisi Londono Tauerėje.“ Ir liepė ten nuvesti. Tiesa, prastas argumentas. – Astrologas, žiūrėdamas į veidą Milanietai Jehanui Galeazui, tarė: „Pone, sutvarkykite reikalus, nes ilgai negyvensite. – Iš kur žinai? paklausė kunigaikštis. – Iš žvaigždžių pažinimo. – O tu kiek gyvensi? – Mano planeta žada ilgą gyvenimą. – Na gerai! Tuoį pat matysi, kad planetomis pasikliauti neverta;“ ir liepė tuoį pakarti.

Astronomantija – būrimas iš žvaigždžių. Tas pats kaip astrologija.

Astilas – garsus būrėjas kentaurų istorijoje. Plutarchas mini kitą būrėją Astifilą. Žr. Kimonas.

Aswith – žr. ASMONDAS.

Atenagoras – platonikas filosofas, II amžiuje priėmęs krikščionybę. Galima skaityti jo Traktatą apie mirusiųjų prisikėlimą, išverstą Gaussart, Sainte-Foy prioro, Paryžius, 1574, ir Dufferrier, Bordo, 1577, in-8°.

Atenaidė – Eritrėjos sibilė. Pranašavo Aleksandro laikais. Žr. Sibilės.

Atenodoras – stoikas filosofas Augusto amžiuje. Pasakojama, kad Atėnuose buvo labai gražus namas, kuriame niekas nedrįso gyventi dėl naktį pasirodančios šmėklos. Atenodoras, atvykęs į miestą, neišsigando, ką kalbama apie tą namą, ir nupirko. – Pirmą naktį, rašydamas, staiga išgirdo grandinių garsą ir pamatė baisų senį, apkrautą grandinėmis, lėtai artėjantį. Tęsė rašymą. Šmėkla pirštu kviesdama sekti. Atenodoras ženklų paprašė palaukti ir tęsė darbą; bet šmėkla taip kaleno grandinėmis prie ausų ir taip įkyrėjo, kad filosofas, nusibodęs, nusprendė pažiūrėti nuotykio. Ėjo su fantomu, kuris dingo kiemo kampe. Atenodoras nustebęs išrovė saują žolės pažymėti vietai, grįžo į kambarį, o rytoj papasakojo magistratams, kas nutiko. Iškasė nurodytoje vietoje; rado lavono kaulus su grandinėmis, davė laidojimą, ir nuo tada, priduria, name ramu. Žr. Ayola ir Arignotė.

Atinijus – Titas Livijus pasakoja, kad didžiųjų žaidimų rytą vienas Romos pilietis vedė vergą per cirką, liepdamas plakti rykštėmis; tai linksmino tą didžią romėnų liaudį. Žaidimai prasidėjo po tos parados; bet po kelių dienų Jupiteris Kapitolietis naktį sapne pasirodė liaudies žmogui vardu Atinijus ir įsakė eiti pas konsulus pasakyti, kad nepatenkintas tuo, kuris vedė šokėjus paskutiniuose žaidimuose, ir kad šventę reikia pradėti iš naujo su kitu šokėju. – Romėnas, pabudęs, bijojo pasirodyti juokingas skelbdamas tą sapną; kitą dieną sūnus, nebuvo ligotas, staiga mirė. Kitą naktį Jupiteris vėl pasirodė ir paklausė, ar gerai pasijuto paniekinęs dievų įsakymą, pridurdamas, kad jei nepaklus, bus blogiau. Atinijus, dar neapsisprendęs kalbėti magistratams, ištiko paralyžius, atėmęs galūnių judesį. Tada liepė nešti neštuvais į senatą ir papasakojo viską. Vos baigęs pasakojimą, atsistojo, sveikata grąžinta. – Tos aplinkybės pasirodė stebuklingos. Suprasta, kad blogas šokėjas – plaktas vergas. To nelaimingojo šeimininkas ieškotas ir nubaustas; įsakyta naujos žaidynės, švęstos su didesne puikybe nei ankstesnės, Romos 265 metais.

Atropė – viena iš trijų Parkų; ji kirpdavo siūlą. Hesiodas vaizduoja labai žiaurią; duodamas juodą apdarą, raukšlėtą veidą ir nesvildantį žvilgsnį.

Atilas – vadintas Dievo rykšte, kurį šventas Lupas, Troyes vyskupas, sulaukė nuo Šampanės niokojimo. Žygiuodamas ant Romos jos sunaikinti, turėjo regėjimą: sapne matė garbingą senolį kunigiškais drabužiais, pliku kardu rankoje, grasindamas nužudyti, jei nepaklus popiežiaus Leono maldavimams; kitą dieną, kai popiežius atėjo prašyti pasigailėti Romos, atsakė, kad taip ir darys, ir toliau nėjo. Paulius Diakonas savo Lombardijos istorijos XV knygoje sako, kad tas nuostabus senolis, visuotinė nuomone, buvo šventas Petras, apaštalų kunigaikštis. – Legendininkai rašė, kad Atila demono sūnus.

Prisilietimas – Plinijus sako, kad Pirras gydė blužnies skausmus liesdamas ligonius didžiuoju dešinės pėdos pirštu; imperatorius Adrianas, liesdamas vandenligių pirštų galais, išleisdavo vandenį iš pilvo. Daug magų ir raganių mokėjo daryti nuostabius išgijimus paprastu prisilietimu. Žr. Kerai, Karališkoji liga ir kt.

Aubigné (Nathan d') – lotyniškai Albineus, garsiojo hugenoto d'Aubigné sūnus. Buvo alchemijos šalininkas. Išleido po Bibliotheca chemica pavadinimu įvairių traktatų rinkinį, ieškomą tikinčių filosofiniu akmeniu.

Aubervilliers – žr. FÉJOS.

Obri (Džonas) – anglų antikvaras mokslininkas, miręs 1697 m. 1696 m. išleido knygą Mišrainė šiais klausimais: Dienų lemtingumas, vietų lemtingumas, ženklai, sapnai, pasirodymai, stebuklai ir prodidžai; perleista 1721 m. su papildymais.

Obri (Nikolė) – XVI amžiaus Lauduno apsėstoji. Bulvėsas, hebrajų kalbos profesorius Montaigu kolegijoje, žmogus, viskuo tikėjęs, parašė tos apsėstumo istoriją, 1566 m. sukėlusią didelį triukšmą. – Nikolė Obri iš Verveno, mėsinių duktė, ištekėjusi už siuvėjo, ėjo melstis ant senelio kapo, mirusio nespėjusio išpažinti; manė matanti jį išeinantį iš kapo, prašantį aukų mišių sielos ramybei, nes esąs skaistykloje. Jauna moteris iš baimės susirgo. Tada įsivaizduota, kad velnias priėmė jos senelio Vieljo pavidalą ir jį užkerėta. Jei ta moteris vaidino komediją, vaidino gerai; mat visam Lauduno miestui įtikino, kad apsėsta Belzebubo, Baltazo ir kelių kitų demonų. Sakydavo, kad dvidešimt devyni velniai, kačių pavidalo ir avies dydžio, kartais ją apgula. Pasiekė, kad egzorcizuotų; paskelbta, kad demonai pabėgo, Astarotas kiaulės pavidalu, Cerberas – šuns, Belzebubas – jaučio. Sunku spręsti apie tuos neįtikėtinus faktus, tokius dažnus XVI amžiuje. Nikolė Obri 1566 m. rugpjūčio 27 d. pristatyta karaliui Karoliui IX, kuris davė dešimt aukso ekiu.

Ožerotas – raganius. Žr. Chorropiqde.

Augurai – romėnų dievų aiškintojai. Konsultuoti prieš visas dideles įmones: spėdavo sėkmę iš paukščių skrydžio, giesmės ir valgymo būdo. Negalima išrinkti magistrato ar duoti mūšio nepasitarus su šventų vištų apetitu ar aukų viduriais. Anibalas, spausdamas Prusiją karalių kariauti su romėnais, tas atsiprašė, kad aukos priešinasi. „Tai yra, atkirto Anibalas, kad mėsuiuko nuomonę vertinate labiau už seno generolo.“ – Augurai spėdavo ateitį ir iš griaustinio bei žaibų, užtemimų, kometų pasirodymo ženklų. Mokslininkai neapsigaudinėjo savo ceremonijomis, ir Ciceronas sakydavo nesuprantantis, kaip du augurai gali žiūrėti vienas į kitą nesijuokdami. – Kai kurie tikrai niekino augurų mokslą; bet jiems blogai baigėsi, nes liaudis jį gerbė. Klaudijui Pulcherui, ruošiantis kariauti su kartaginiečiais, pranešė, kad šventos vištos nenori būti. „Tegul meta į jūrą, atsakė jis, jei nevalgo, tegul geria.“ Bet kariuomenė pasipiktino šventvagyste, ir Klaudijus pralaimėjo mūšį. – Mūsų geriems žmonėms paukščiai ne be pranašystės dovanos. Pelėdos klyksmas pranašauja mirtį. Lakštingalos giesmė žada džiaugsmą; gegutė duoda pinigų, kai kišenėje turi monetų pirmą dieną, kai laimingai išgirsti; ir kt. Jei varna skrenda prieš tave, sako Kardanas, pranašauja būsimą nelaimę; jei dešinėje – dabartinę; jei kairėje – galima išvengti apdairumu; jei virš galvos – mirtį, jei tik krankia: jei tyli, nieko nepranašauja. – Sakoma, kad augurų mokslas iš chaldėjų perėjo pas graikus, paskui romėnus. Žydams draudžiamas Kunigų knygos 19 skyriuje. – Kasparas Peuceris sako, kad augurai ėjo iš penkių dalykų: 1° dangaus; 2° paukščių; 3° dvikojų gyvūnų; 4° keturkojų; 5° kas nutinka žmogaus kūnui namuose ar lauke. Bet senos augurų knygos, Maïole's patvirtintos antrame priede prie jo Šuniškų dienų, augurų objektus dalija į dvylika pagrindinių, pagal dvylika zodiako ženklų: 1° laukinį ar naminį gyvūną įeinantį į namus; 2° susitikimą su gyvūnu kelyje ar gatvėje; 3° griaustinį; 4° žiurkę, graužiančią batą, lapę, dusinančią vištą, vilką, nešantį avį ir kt.; 5° nežinomą triukšmą namuose, priskiriamą kokiam nykštukui; 6° varnos ar pelėdos klyksmą, paukštį, krentantį kelyje ir kt.; 7° katę ar kitą gyvūną, įeinantį pro skylę į namus; laikytą blogu genijumi; 8° žvakę, užgęstančią pačią, demono piktumą; 9° spragsintį ugnį. Senovėje manė, kad Vulkanas tada kalba židinyje; 10° įvairūs ženklai, kai liepsna neįprastai

spindi; 11° kai šokinėja, įsivaizduodavo, kad larai linksminasi ją judindami; 12° staigus liūdesys. Mes išsaugojome kelis tų prietarų pėdsakus, ne be poezijos. – Šiuolaikiniai graikai spėja iš samdytų raudotojų klyksmo. Sako, kad jei girdi asilą blioviant nevalgęs, neišvengiamai nukrisi nuo arklio tą dieną, jei jodinėsi.

Augustas – Leloyer mini po kai kurių senovės autorių, kad imperatoriaus Augusto motina, nėščia juo, sapnavo, kad jos viduriai pakelti į dangų, pranašaujant sūnaus būsimą didybę. Vis tiek kiti demonografai sako, kad Augustas velnio vaikas. – Kabalistai iš to velnio padarė salamandrą. Augusto likime daug stebuklų; Boguet su kitais gerais žmonėmis pasakoja, kad tas imperatorius, ruošdamasis skelbti save viso pasaulio valdovu ir ponu, sutrukdytas mergelės, pamatytos ore su kūdikiu rankose. – Augustas prietaringas; Suetonijus pasakoja, kad jo laikais tikėta, jog jūrų veršio oda saugo nuo žaibo, tad visada nešiojo jūrų veršio odą. Dar silpnumas tikėti, kad žuvis, iššokanti iš jūros prie Akcijaus kranto, pranašauja mūšio laimę. Suetonijus priduria, kad paskui sutikęs asilvedį paklausė asilo vardo; asilvedžiui atsakius, kad asilas vadinasi Nikolas, reiškiantis tautų nugalėtojas, neabejojo pergale; vėliau pastatė bronzines statulas asilvedžiui, asilui ir šokančiai žuviai. Net sako, kad tos statulos pastatytos Kapitolijoje. – Žinoma, kad Augustas gyvas paskelbtas dievu, turėjo šventyklų ir kunigų.

Augustinas (šventas) – Hipono vyskupas, vienas garsiausių Bažnyčios Tėvų. Jokūbo iš Voraginės Auksinėje legendoje graži legenda apie tą didį šventąjį: kartą, paniręs į apmąstymus, matė praeinantį demoną, nešantį milžinišką knygą ant pečių, sustabdė ir paprašė parodyti, kas joje. „Visų žmonių nuodėmių registras, atsakė demonas; renku, kur randu, ir rašau į vietą, kad lengviau žinoti, ką kiekvienas man skolingas. – Parodykite, tarė pamaldus Hipono vyskupas, kokias nuodėmes padariau po atsivertimo?...“ Demonas atvertė švento Augustino straipsnį, kur radau tik mažą pastabą: „Tokią dieną pamiršo pasakyti kompletorijų.“ Prelatas įsakė demonui palaukti akimirką; nuėjo į bažnyčią, sukalbėjo kompletorijų ir grįžo prie demono, prašydamas perskaityti antrą kartą. Pastaba ištrinta. – „Ak, apgavai mane, sušuko velnias,... daugiau nepasigausiu...“ Taip taręs nuėjo nepatenkintas. – Minėjome, kad šventas Augustinas paneigė Apulejaus traktatėlį Apie Sokrato demoną. Iš to Tėvo galima skaityti traktatą apie antikristą ir kelis Dievo miesto skyrius, susijusius su mūsų aptariamais stebuklais.

Išmalda – Anglijoje liaudis tiki, kad keliauninkams, nenorintiems paklysti kelyje, didelė neapdairumas praeiti pro seną moterį nedavus išmaldos, ypač kai ji žiūri tiesiai į tą, kurio gailisi. – Apie išmaldą papasakosime anekdotą, nors nesusijusį su prietarais. Tai puikusias tėvas Bridaine'as, misionierius, visada vargšas, nes viską atiduodavo. Kartą paprašė nakvynės kaimo klebono, turėjusio tik vieną lovą, ir tas pasidalijo. Tėvas Bridaine'as, kaip įprasta, kėlėsi auštant melstis į bažnyčią; išeidamas iš klebonijos rado vargšą elgetą, prašantį išmaldos. „Ak, drauge, nieko nebeturiu“, atsakė geras kunigas, vis tiek liesdamas kapšą, kur labai nustebo ką nors užčiuopęs, nes nieko nebuvo palikęs. Skubiai ištraukė, rado keturių ekiu ritinėlį, sušuko stebuklą, davė ritinėlį elgetai ir ėjo dėkoti Dievui. Netrukus atėjo klebonas: tėvas Bridaine'as tamsoje apsirengė klebono kelnes vietoj savųjų. Keturi ekiu buvo klebono turtas, gal vienintelis lobis. Bet elgeta dingo, teko guostis praradęs pinigų, o tėvas Bridaine'as – mažą stebuklą. – Panašus nuotykis priskiriamas geram XVII amžiaus Briuselio klebonui.

Opetitas (Pjeras) – kunigas raganius iš Foso kaimo, Pias parapijos prie Šaliuso Limozeno krašte, įvykdytas penkiasdešimties metų 1598 m. gegužės 25 d. – Iš pradžių nenorėjo atsakyti

pasaulietiniam teisėjui; byla perduota Bordo parlamentui, kuris įsakė pasaulietiniam teisėjui nagrinėti bylą, prisijungus bažnytinį teisėją. Limožo vyskupas atsiuntė oficialiteto narį asistuoti vice-senešalui ir Peyrat patarėjui klausant raganių. – Klausiamas, ar nebuvo Menkiro sabate, ar nematė Antoine'o Dumonso iš Saint-Laurent, turinčio tiekti žvakes velnio garbinimui; ar jis, Pjeras Opetitas, nelaikė šautuvo joms uždegti ir kt.; atsakė ne, ir meldė Dievo saugoti nuo jo veido, kas, anot Delancre, reiškia, kad raganius. – Klausiamas, ar nenaudojo riebalų, ir ar po sabato neskaitė grimuare, kad ateitų kiaulių banda, kriuksinti ir atsiliepianti: „Tiran, tiran, ramassien, ramassien, mes prašome ratų ir žiedų surinkimui, kurį tau žadėjome“; atsakė nežinąs, ko klausama. – Klausiamas, ar moka užbarstyti ar nuimti barstymą, ir tapti nematomu būdamas kalinys, atsakė ne. – Klausiamas, ar moka aukoti mišias ligoniams išgydyti, atsakė, kad moka garbei penkioms mūsų Viešpaties žaizdoms ir ponui šventam Kozmui. – Kad išgautų tiesą, pagal tuometinius papročius, pritaikė kankinimą. Prisipažino buvęs sabate; skaitęs grimuarą; velnią, avies pavidalu, juodesnį nei baltą, bučiuojant užpakalį; Gratolet, garsus raganius, išmokė barstymo, kraujo stabdymo ir sustabdymo paslapties; jo demonas ar familiaras vadinosi Belzebubu, ir gavo dovanų mažylį pirštą. Pareiškė aukojęs mišias Belzebubo garbei, mokąs barstyti šaukdamas velnio vardą ir įkišdamas liardą į aiguillette; dar pasakė, kad velnias kalbėdavo paprasta kalba su raganiais, ir kai norėdavo nusiųsti kam blogą, sakydavo: „Vach, vech, stest, sly, stu!“ Iki bausmės laikėsi tų juokingų atskleidimų su nepadoriais grubumais. Kad suprastume tuos dalykus, žr. Sabatas straipsnį.

Šiaurės pašvaistė – reta, skaidri, švytinti naktį šiaurėje debesų rūšis. Sunku patikėti, anot Saint-Foix, kiek formų neišmanymas ir prietarai praeities amžiuose davė šiaurės pašvaistei. Ji keldavo skirtingas vizijas tautų protuose, priklausomai nuo to, dažnesnės ar retesnės tos pasirodymai, tai yra, ar gyvenama arčiau ar toliau poliaus. Pirmiausia kėlė siaubą šiaurės tautoms; manė, kad jų laukai dega, priešas prie vartų. Bet reiškinys tapęs beveik kasdienis, priprato. Sako, kad dvasios pykstasi ir kovoja ore. Ta nuomonė ypač paplitusi Sibire. Grenlandiečiai, matydami šiaurės pašvaistę, įsivaizduoja, kad sielos žaidžia danguje kamuolį banginio galva. – Kraštų, esančių tarp arktinių žemių ir Europos pietų galo, gyventojai mato tik liūdnius ar grėsmingus, baisius ar klaikus dalykus; ugninės kariuomenės, krauju srūvančios mūšiai, bjaurios galvos be kūno, ugniniai vežimai, raiteliai, persiveriantys ietimis. Tarsi matoma kraujo lietūs, girdėti šautuvų trenksmai, trimitai, karo ir viešų nelaimių pranašai. Taip mūsų tėvai matė ir girdėjo šiaurės pašvaistėse. Ar stebėtis baisiomis baimėmis, kurias kėlė tokie debesys, kai pasirodydavo? – Liudviko XI kronikoje rašoma, kad 1465 m. Paryžiuje matyta šiaurės pašvaistė, padariusi visą miestą tarsi degantį. Sargybiniai kareiviai išsigando, vienas išprotėjo. Nunešė naujieną karaliui, kuris užsoko ant arklio ir nubėgo ant sienų. Pasklido gandas, kad priešai prie Paryžiaus traukiasi ir padega miestą. Visi susirinko sumišai, ir paaiškėjo, kad didelis siaubo šaltinis tik reiškinys.

Ausititas – mažai žinomas demonas, minimas 1643 m. Lauduno apsėstume.

Auspikijos – augurai, spėjantys ypač iš paukščių skrydžio ir giesmės. Žr. Augurai, Aruspikai, Ornitomantija ir kt.

Automatai – senovėje tikėta, kad tie meno kūriniai demono darbas. Žr. Albertas Didysis, Baconas, Užkerėjimai, Mechanika ir kt.



Apulejus – platonikas filosofas, gimęs Afrikoje, žinomas iš Auksinio asilo knygos. Gyveno II amžiuje prie Antoninų. Jam priskiriama daug stebuklų, į kuriuos jis greičiausiai nė negalvojo. – Visą turtą išleido kelionėms, stengdamasis įšventinti į įvairių religijų paslaptis; paskui nuskurdo. Gražus, mokytas ir sąmojingas, pavergė turtingos Kartaginos našlės Pudentilos širdį ir ją vedė. Jam buvo jaunas, o žmonai šešiasdešimt. Tas amžiaus skirtumas ir Apulejaus skurdas sukėlė įtarimų, kad naudojosi magija ir meilės gėrimais. Net sakoma, kad tuos gėrimus gamino iš žuvų pelekų, austrų ir vėžių kojų. Giminaitei, kuriems tas vedybos netiko, apkaltino kerais; stojo prieš teisėjus, ir nors magijos chimeros tada labai tikėtos, Apulejus taip gerai apsigynė, kad visiškai laimėjo bylą. – Boguet ir kiti demonografai sako, kad Apulejus pavirsta asilu, kaip keli kiti piligrimai, per Larisos raganas, kurias aplankė, norėdamas išbandyti, ar tai įmanoma. Moteris, pavertusi jį asilu, pardavė, paskui atpirko. Vėliau tapo tokiu dideliu magu, kad pats, kai reikia, pavirsdavo arkliu, asilu, paukščiu; perdurdavo kūną kardu be žaizdos; tapsdavo nematomas, puikiai tarnaujamas savo familiaro demono. Net savo knygą Auksinis asilas parašė, anot Delancrė'o, kad užmaskuotų asiliškumą. Taillepieđ mano, kad čia painiava, ir jei asilas įsipainiojęs į Apulejaus istoriją, tai kad turėjo dvasią, pasirodančią asilo pavidalu. Tikrieji asilai čia Delancrė ir Boguet. – Tie, kurie visur Apulejaus veiksmuose ieško stebuklų, teigia, kad kerais žmona priversta laikyti žvakę, kol jis dirba; kiti sako, kad tą pareigą atlieka familiaras demonas. Kad ir kaip ten būtų, ta moteris ar demonas labai paklusnūs. – Be Kalbos apie magiją, Apulejus paliko traktatėlį Apie Sokrato demoną, De deo Socratis, paneigtą švento Augustino; yra vertimas Apie Sokrato familiarą dvasią su pastabomis, in-12. Paryžius, 1698.

Akielis – demonas, šaukiamas sekmadienį. Žr. Iškvietimai.

Akinas (Mardokėjus d') – Karpentraso rabinas, miręs 1650 m., tapęs krikščioniu ir per krikštą pasikeitęs vardą iš Mardokėjaus į Pilypą. Ieškomas jo Hebrajų kabalaus medžio aiškinimas; Paryžius, in-8°, be datos.

Arachula – piktas oro dvasia kinų prie Sibiro. Žr. Mėnulis.

Araelis – vienas dvasių, Talmudą rašančių rabinų laikomas valdovu paukščių tautos kartu su Anpieliu.

Vorai – Senovėje voratinkliai, prilipę prie vėliavų ir dievų statulų, laikyti blogu ženklu. Pas mus voras, bėgantis ar verpiantis, žada pinigų; vieni teigia, kad ryte – pinigų, vakare – naujieną; kiti priešingai cituoja patarlę: Voras ryte – mažas sielvartas; voras vidurdienį – mažas pelnas; voras vakare – maža viltis. „Bet jei vorai būtų turto ženklas, niekas nebūtų turtingesnis už vargšus“, sako ponas Salgues. – Kai kurie tiki, kad voras visada laimingos naujienos pranašas, jei pavyksta sutraiškyti. Ponas de T, taip tikėjęs, 1790 m. Peterburge davė tragediją Abakas ir Moina. Naktį prieš premjerą, guldamasis, pamatė vorą prie lovos. Vabzdžio vaizdas pradžiugino; skubėjo užtikrinti gerą ženklą sutraiškydamas; čiupo šlepetę; bet jaudulys prašovė, voras dingo. Dvi valandas ieškojo veltui; nusivylęs krito į lovą: „Laimė buvo čia, sušuko, ir praradau! Ak, vargšė mano tragedija!“ Kitą dieną norėjo atšaukti pjesę; bet draugas atkalbėjo; pjesė šovė į viršų, o autorius liko įsitikinęs, kad sutraiškytas voras neša laimę.

– Geri loterijos laikai moterys vakare uždarydavo vorą į dėžutę su devyniasdešimt numerių ant popierių. Voras naktį apversdavo kelis. Ryte apverstieji laikyti laimingais numeriais.

– Vis dėlto voratinkliai naudingi; uždėti ant žaizdos, stabdo kraują ir neleidžia uždegti. Bet gal nereikia tikėti Admirables secrets d’Albert-le-Grand autoriumi, kad voras, sutrintas ir uždėtas ant smilkinių tepalu, gydo tretinę karštinę. – Prieš Lalande’ui parodant, kad vorus galima valgyti, paprastai laikyti nuodais. Vienas vienuolis Le Mane, aukodamas mišias, po konsekracijos voras įkrito į taurę; vienuolis be dvejonų prarijo vabzdį. Tikėtasi, kad ištins; bet taip nenutiko. – Bjaurių istorijų apie vorus daug; bet nepamirškime, kad kalėjime Péllisson prisijaukino vorą, Delille apdainuotą. Bet tarantulas taip pat voras!... – Saksų maršalas, kertaudamas kaimą, nakvojo užėjoje, pilnoje grįžtančiųjų, dusinančių keliauninkus. Minėta pavyzdžių. Įsakė tarnui budėti pusę nakties, žadėdamas paskui perimti sargybą. Antrą valandą nakties nieko dar nebuvo. Tarnas, akims sunkėjant, ėjo žadinti šeimininko, bet tas neatsiliepė; manė užmigęs ir kratė veltui. Išsigandęs paėmė šviesą, atidengė patalus ir pamatė maršalą kraujo klane. Milžiniškas voras čiulpė kairę krūtinę. Nubėgo pincetų naujam priešui, pagavo vorą ir įmetė į ugnį. Tik po ilgo miego maršalas atsigavo; ir nuo tada užėjoje daugiau nekalbėta apie grįžtančiuosius. – Tos anekdotos negarantuojame, išlikusios keliuose rinkiniuose. Beje, voras turi kuo guostis mūsų panieka. Auksinės Pakrantės negrų žmogaus sukūrimą priskiria dideliui vorui Anansié, ir gražiausius vorus gerbia kaip galingas dievybes.

Medžiai – Žinoma, kad senovėje medžiai švęsti dievams: kiparisas Plutonui ir kt. Keli medžiai ir augalai dar atiduoti pragaro dvasioms: laukinė kriaušė, erškėtrožė, figmedis, verbenos, papartis ir kt. – Medžiai kalbėdavo; senovėje šventose giriose girdėti medžiai dejuojantys. Dodonos orakulai – kalbantys ąžuolai. Anglijos girioje girdėtas medis, aimanuojantis; sakoma, užkerėtas. Žemės savininkas uždirbo daug pinigų iš smalsuolių, atėjusių stebėti tokio stebuklo. Galiausiai kas nors pasiūlė nupjauti medį; savininkas priešinosi, ne dėl pelno, sakė, o bijodamas, kad drįstantis kirsti kirviu staiga nemirtų; atsirado žmogus, nebijantis staigios mirties, ir nukirto medį: tada atrado vamzdį, einantį kelias sieksnius po žeme, kuriuo sukuriama girdėtos aimanos.

Vaivorykštė – Pradžios knygos 9 skyrius, anot komentatorių, tarsi sako, kad vaivorykštės nebuvo prieš tvaną: bet nežinau, kur matyta, kad jos nebebus keturiasdešimt metų prieš pasaulio pabaigą, „nes sausra prieš visatos užsidegimą sunaikins to meteorito medžiagą“. Vis tiek nuomonė paplitusi tarp besidominčių pasaulio pabaiga. – Vaivorykštė gamtos reiškiny; tikėti, kad jos nebuvo prieš tvaną, nes Dievas padarė savo sandoros ženklą, tas pat, kaip sakyti, kad vandens nebuvo prieš krikšto įsteigimą. Be to, Dievas Pradžios 9 skyriuje nesako, kad deda savo vaivorykštę, o savo lanką kaip sandoros ženklą; kaip priskirti vaivorykštei Izaijo žodžius: Aš dėjau savo lanką ir strėlę debesyse?

Ardents (liga) – dar vadinama pragaro ugnimi. XI ir XII amžiuje nepaaiškinta liga, pasireiškianti kaip vidinė ugnis, ryjanti sergančiuosius. Matantieji ten dangaus rūstybę vadino šventąja ugnimi; priskiriantieji žvaigždžių įtakai – sideracija. Švento Antano relikvijos, Josselino grafo parvežtos iš Šventosios Žemės į La Mothe-Saint-Didier, išgydė kelis nelaiminguosius, tad dar vadinama švento Antano ugnimi. Paryžiuje švęsta šventoji Geneviève des Ardents, prisimenant nuostabius išgijimus nuo šventosios relikvijų.

Ardents – užsidegusios išgaros, pasirodančios ežerų ir pelkių pakrantėse, paprastai rudenį, laikomos paklydėlių ugnelėmis, nes arti žemės ir kartais keičia vietą. Dažnai apakina ir paklaidina. Leloyer sako, kad kai negalima nesekti ardents, tai tikrai demonai. Liudviko XIII valdymo metu Marselyje buvo garsus grįžtantysis – ugninis žmogus. Grafas ir grafienė d’Alais

kasnakt matydavo liepsnojančią šmėklą vaikštančią kambaryje, ir jokia žmogiška jėga negalėjo išvartyti. Jauna dama maldavo vyrą palikti namus ir miestą, kur nebegali miegoti. Grafui patiko Marselyje, tad pirmiausia bandė visus būdus išvartyti fantomą. Konsultuotas Gassendi nusprendė, kad tas naktimis vaikštinėjęs ugninis fantomas – užsidegusios garai nuo grafo ir grafienės kvapo; kiti mokslininkai davė tokias pat patenkinamas atsakymus. Galiausiai paslaptis atskleista. Tarnaitė, pasislėpusi po lova, rodydavo fosforą, kuriam baimė davė baisy ūgį ir formas; pati grafienė vaidino tą farsą, kad priverstų vyrą išvykti iš nekenčiamo Marselio...

Argens (Boyer d') – markizas, gimęs 1704 m. Ekse Provanse. Smalsių dalykų apie gnomus, silfus, undinus ir salamandras randama jo Kabalistiniuose laiškuose, arba filosofinėje, istorinėje ir kritinėje korespondencijoje tarp dviejų kabalistų, įvairių elementariųjų dvasių ir pono Astaroto. Geriausias leidimas 1769 m., 7 tomai in-12. Ta knyga, labai blogos dvasios, užkrėsta filosofizmu, kurio autorius vėliau atsižadėjo.

Sidabras – Iš velnio gaunamas sidabras paprastai blogo lydinio. Dellrio pasakoja, kad žmogus, gavęs iš demono pilną kapšą aukso, kitą dieną rado tik anglių ir mėšlo. Nežinomas, 1606 m. rugsėjį kertaudamas Franche-Comté kaimą, nupirko iš valstiečio kumelę už aštuoniolika dukatų. Turėdamas tik dvyliką, paliko auksinę grandinę užstatu, žadėdamas sumokėti grįždamas. Pardavėjas viską suvyniojo į popierių, o kitą dieną grandinės neberado, o vietoj dukatų – dvyliką švino plokštelių. – Baigiame kvailu kai kurių kaimiečių papročiu: tikima, kad per Grabnyčias mišių metu kepant blynus iš kiaušinių, miltų ir vandens, kad po mišių dar būtų, turėsi pinigų visus metus. Pinigų visus metus turi ir tas, kuris kišenėje turi, kai pirmą kartą išgirsta gegutę, ir visą mėnesį, jei turi kišenėje, kai pirmą kartą pamato jauna mėnesį.

Geriamasis sidabras – Jei išmanai alchemijos paslaptis ir nori turėti tą panacėją, imk dangaus mėlyno sieros; dėk į stiklinį indą: užpilk puikaus vyno spirito; viršink vonioje dvidešimt keturias valandas; kai vyno spiritas distiliuodamas pritrauks sierą, imk vieną dalį to sieros: užpilk tris kartus tiek baltos gyvsidabrio dvasios, išgautos iš mineralinio vitriolio; gerai užkimšk indą; viršink garų vonioje, kol sieros pavirs skysčiu; tada užpilk labai gero vyno spirito tiek pat svorio; viršink kartu penkiolika dienų; pertrauk per alembiką; atitrauk spiritą šiltoje vonioje, ir liks skystis – tikras geriamasis sidabras, arba sidabro sieros, kurios nebeįmanoma grąžinti į kūną. Tas baltas eliksyras beveik visuotinis vaistas, darantis stebuklus medicinoje, tirpdantis vandenligę ir gydantis visus vidinius negalavimus.

Argouges – žr. FÉJOS.

Arignotė – Liucijus pasakoja, kad Korinte, Kranajo kvartale, niekas nediršo gyventi name, kurį lankė šmėkla. Vienas Arignotė, apsiginklavęs egiptietiškomis magiškoms knygoms, užsidarė tame name nakčiai ir ramiai skaitė kieme. Šmėkla greit pasirodė; norėdama išgąsdinti Arignotę, pirmiausia tapo šunimi, paskui jaučiu ir liūtu. Bet nesutrikęs Arignotė iš knygų tarė užkeikimus, priverčiančius fantomą trauktis į kiemo kampą, kur dingo. Kitą dieną kasė ten, kur šmėkla prasmego; rado skeletą, kuriam davė laidojimą, ir name daugiau nieko nepasirodė. – Tas anekdotas ne kas kita kaip Atenodoro nuotykis, Liucijaus skaitytas Plinijuje, pritaikytas linksmam skaitytojams.

Arimanas – senovės persų pragaro kunigaikštis, blogio šaltinis, juodas demonas, gimęs tamsoje, Oromazo, gėrio principo, priešas. Bet tas amžinas, o Arimanas sukurtas ir turi žūti vieną dieną.

Ariochas – keršto demonas, anot kai kurių demonografų; skirtingas nuo Alastoro, užsiimantis tik pavienių kerštais tų, kurie jį samdo.

Ariolistai – senovės būrėjai, kurių amatas vadintas ariolatija, nes spėdavo prie altorių (ab aris). Konsultuodavo demonus prie altorių, sako Daugis; paskui žiūrėdavo, ar altorius dreba ar jame kas stebuklinga, ir pranašaudavo, ką velnias įkvepia.

Aristėjas – Prokoneso salos šarlatanas, gyvenęs Krezas laikais. Sakydavo, kad siela išeina iš kūno, kai nori, ir grįžta. Vieni pasakoja, kad išeidavo kaip elnias, matant žmonai ir vaikams, Wierus – kaip varnas. – Herodotas ketvirtyje knygoje mini, kad tas Aristėjas, įėjęs į valytojo dirbtuvę, ten krito negyvas; valytojas nubėgo pranešti giminaitei, atėjusiems laidoti; bet kūno neberado. – Visas miestas labai stebėjosi, kai keliautojai grįždami tikino sutikę Aristėją kelyje į Krotoną. Atrodo, kad vampyras. Herodotas priduria, kad po septynerių metų vėl pasirodė Prokoneseje, ten sukūrė poemą ir vėl mirė. Leloyer, laikantis Aristėją ekstazės raganiumi, cituoja šaltinį, kad tą pačią valandą, kai vampyras dingo antrą kartą, perkeltas į Siciliją, kur tapo mokytoju. Dar pasirodė po trijų šimtų keturiasdešimties metų Metaponte, kur liepė statyti paminklus, kuriuos matė Herodoto laikais. Tie stebuklai privertė siciliečius pašvęsti jam šventyklą, kur gerbė kaip pusdievį.

Astragalomantija – būrimas kauliukais. Imkite du kauliukus, pažymėtus kaip įprasta 1, 2, 3, 4, 5, 6. Galima mesti vieną kauliuką ar abu kartu; taip gaunama nuo 1 iki 12. Norite spėti keblų reikalą ar prasiskverbti į ateities paslaptis; klausimą užrašykite ant popieriaus, pertraukto per kadagio medžio dūmus; padėkite popierių apverstą ant stalo ir meskite kauliukus. – Rašykite raides, kaip pasirodo. Sudėtos duos atsakymą: 1 reiškia A; 2 – E; 3 – I arba Y; 4 – O; 5 – U; 6 – B, P arba V; 7 – C, K arba Q; 8 – D arba T; 9 – F, S, X arba Z; 10 – G arba J; 11 – L, M arba N; 12 – R. – Jei atsakymas neaiškus, nesistebėkite; likimas kaprizingas. Kai nieko nesuprantate, griebkitės kitų būrimų. – Raidė H nežymima, nes nereikalinga. Likimo taisyklės nepaiso rašybos. PH puikiai reiškia F, CH – X. – Senovėje astragalomantiją praktikavo su kauliukais, pažymėtais abėcėlės raidėmis, ir atsitiktinės raidės sudarydavo atsakymus. Taip duodavo Achajos Herkulio orakulus. Raidės dedamos į urną ir traukiamos kaip loterijos numeriai.

Arijus – garsus eretikas, neigęs Jėzaus Kristaus dievybę. Štai kaip pasakojama jo mirtis: – Šventas Aleksandras, Bizantijos vyskupas, matydamas, kad Arijaus šalininkai nori rytoj sekmadienį triumfuoti nešti jį į Viešpaties šventyklą, uoliai meldė Dievą užkirsti skandalą, kad jei Arijus įeis į bažnyčią, neatrodytų, jog erezija įžengė su juo; kitą sekmadienį, kai laukta Arijaus, eretikas girtuoklis pajuto poreikį, nuėjo į slaptą vietą, kur praplyšo per vidurį pilvo, iškriti viduriai ir mirė gėdinga bei nelaiminga mirtimi, anot kai kurių – velnio smūgiu, mat turėjo velnio įsakymą, nes Arijus buvo jo draugas.

Armanvilis – Armanvilio ponia Amjene 1746 m. mušta lovoje; tarnaitė paliudijo, kad velnias blogai elgėsi; namo varpas skambėjo pats; girdėti, kaip vidurnaktį šluojamas palėpė. Net atrodė, kad demonai, triūsiantys tuo darbu, turėjo būgną ir paskui darė karinius manevrus.

Ponia, išsigandusi, paliko Amjeną grįžti į Paryžių; to ir norėjo tarnaitė, daugiau piktadarybių nebuvo, ir klaidinga matyti ten ką kita nei piktumą.

Nuostabios kariuomenės – Tito apgultyje Jeruzalėje ir kitais atvejais ore matytos kariuomenės ar šmėklų būriai, reiškiniai dar nepaaiškinti, niekada nieko gero nepranašavę. Plutarchas Temistoklio gyvenime pasakoja, kad Salamino mūšyje ore matytos nuostabios kariuomenės ir vyrų figūros, iš Eginos salos tiesiančios rankas prieš graikų galerą. Paskelbta, kad tai Eakidai, šaukti prieš mūšį. – Kartais sutinkami grįžtančiųjų ir demonų būriai, einantys batalionais ir gaujomis. Žr. Retz ir kt. – 1123 m. Vormso grafystėje kelias dienas matyta gausybė ginkluotų pėsčių ir raitų, einančių ir grįžtančių su dideliu triukšmu, kas vakarą apie noną susirenkantys į kalną, rodos, jų susitikimo vietą. Keli kaimynai priėjo prie tų ginkluotųjų, užkalbindami Dievo vardu paaiškinti, ką reiškia tas begalinis būrys ir koks jų tikslas. Vienas kareivis ar šmėkla atsakė: „Nesame tai, ką manote, nei tikros šmėklos, nei tikri kareiviai; esame sielos tų, žuvusių čia paskutiniame mūšyje. Ginklai ir arkliai, kuriuos matote, mūsų kančios įrankiai, kaip buvo nuodėmių. Mes visi liepsnose, nors jumyse nieko nedega.“ – Sakoma, kad tarp jų pastebėtas grafas Enrikas ir keli kiti ponai, neseniai žuvę, pareiškę, kad galima palengvinti maldomis ir išmalda.

Armidė – Epizodas su Armide Tasse pagrįstas liaudies padavimu, Pierre'o Delancre pasakojamu. Ta sumani užkalbėtoja buvo Arbilano, Damasko karaliaus, duktė; augino dėdė Hidraotas, galingas magas, padaręs ją didžia ragana. Gamta taip dosniai apdovanojo, kad grožiu pranoko gražiausias Rytų moteris. Dėdė išsiuntė kaip baisų priešą į galingą krikščionių kariuomenę, popiežiaus Urbano XI surinktą po Gotfrido Buljoniečio vadu; ir ten, anot Delancre, „ji tikrai užkerėjo kelis kryžiuočių vadus“; bet nesužlugdė krikščionių vilties.

Armomantija – būrimas apžiūrint pečius. Dar ir dabar manoma, kad plačių pečių vyras stipresnis už siaurapečių.

Arnaudas iš Bresės – XII amžiaus vienuolis, Abelardo mokinys. Neramus ir garbėtroška, tapo sektos vadu. Sakydavo, kad geri darbai pranašesni už mišių auką; kas absurdas, mat mišių auka netrukdo geriems darbams, priešingai – įsako; ir jo palyginimas beprasmis. Kaip visi reformatoriai, nusimetė abitą. Sukėlęs didelių neramumų, suimtas ir 1155 m. Romoje sudegintas. Priskirtas prie raganių; nebuvo, bet daug žalos padarė.

Arnauld (Angélique) – Paryžiaus Port-Royal abatės motinos Marijos Angélique Arnauld pasirodymas netrukus prieš įsibrovėlės abatės sesers Marie-Dorothee Perdreau mirtį; pasakojama 1685 m. laiške, Dufossé parašytame po Port-Royal memuarų. „Dvi Port-Royal vienuolės, budėdamos prie Švenčiausiojo Sakramento naktį, staiga pamatė mirusią motiną Angélique, buvusią abatę, keliantis iš vietos, kur palaidota, su abatiška lazda rankoje, einančią per visą chorą ir sėdančią į abatės vietą per vakarines. – Atsisėdusi pašaukė vienuolę, pasirodžiusią toje pačioje vietoje, ir įsakė pašaukti seserį Dorothee, kuri, ar bent jos dvasia, atėjo prieš motiną Angélique, kuri kurį laiką kalbėjo, bet negirdėti, ką sakė; paskui viskas dingo. – Neabejota, kad pašaukė seserį Dorothee prieš Dievą; taip pati ją aiškino, kai dvi vienuolės, buvusios liudininkės, papasakojo. Sušuko: Ak! Greit mirsiu, ir tikrai mirė po penkiolikos dienų ar trijų savaitių.“ Štai!

Arnaudas iš Vilnevės – gydytojas, astrologas ir alchemikas, kurio nereikia painioti, kaip kartais daroma, su ankstesniuoju. Gimė prie Monpeljė; žuvo laivo sudužime 1314 m. – Chemijai daug davė atradimų; tiesa, ieškojo tik filosofinio akmens ir galvojo tik apie auksą, bet rado sieros, druskos ir azoto rūgštis; pirmas pagamino alkoholį ir ratafiją; supažindino su terpentino esencija, sutvarkė distiliavimą ir kt. Prie plačių medicinos žinių maišė astrologines svajones ir pranašavo pasaulio pabaigą 1335 m. – Kaltintas ir magija. François Pegna sako, kad alchemijos mokėjo iš velnio, o Mariana prikiša bandžius iš tam tikrų vaistų moliūge sukurti žmogų. Bet Delrio išteisina Arnaudą iš Vilnevės nuo tų kaltinimų, ir popiežius Klemensas V nebūtų ėmęs jo savo gydytoju, jei būtų užsiiminėjęs magija. – Vis tiek Taragono inkvizicija po trejų metų po mirties sudegino jo knygas su keliomis eretiškomis nuomonėmis. – Ieškomas Arnaud'o iš Vilnevės traktatas apie sapnų aiškinimą, bet daug alchemijos ar magijos kūrinių jam priskiriama be pagrindo. Tokie Fizinių mazgų knyga, arabų knygos vertimas; ir Dvylikos zodiako ženklų talismanai. Melagingai priskiriama ir Trijų apgavikų knyga.

Arnoux – vieno tomo in-12 autorius, 1630 m. Ruane išleisto Kito pasaulio stebuklai, keisto skonio kūriny, tinkamas silpnoms vaizduotėms trikdyti vizijų ir grįžtančiųjų pasakomis.

Arnufis – egiptiečių burtininkas. Matydamas Marką Aurelijų ir jo kariuomenę įstrigusius tarpekliuose, kur kvadai užkirto kelią, ir mirštančius iš troškulio po deginančių dangumi, savo menu sukėlė gausų lietu, leidusį romėnams atsigerti, kol kruša ir griaustinis krito ant kvadų ir vertė pasiduoti. Taip pasakoja kai kurie pagonių autoriai. Kiti priskiria stebuklą Marko Aurelijaus maldoms; bet krikščionių autoriai vienbalsiai, ir pagrįstai, kariuomenės krikščionių karių maldai.

Arnus – būrėjas, Herkulio nužudytas, nes vertėsi šnipinėjimu. Apolonas atkeršijo už Arnuso, kurį įkvėpdavo, mirtį, siųsdamas marą į Heraklidų stovyklą: kad liautųsi maras, reikėjo įsteigti žaidynes mirusiojo garbei.

Arot – žr. Marot.

Arfaksatas – persų burtininkas, žaibo nužudytas, anot Babilono Abdijo, tą pačią valandą kaip šventų Simono ir Judo kankinystė. – Garsioje Lauduno apsėstumo byloje minimas demonas Arfaksatas.

Švento Anselmo menas – prietaringas gydymo būdas, naudotas apgavikų, vadintų anselmistais. Jie liedavo žaidžiams tam tikrus žodžius. Savo meno paslaptį, sakė, gavę iš švento Anselmo iš Kenterberio. Bet Delrio teigia, kad tikrasis globėjas Anselmas iš Parmės.

Aiperosas – pragaro imperijos grafas. Tas pats kaip Ipės. Žr. tas žodis.

Azaelis – vienas angelų, sukilusių prieš Dievą. Rabinai sako, kad surakintas ant smailių akmenų tamsioje dykumos vietoje, laukiantis paskutinio teismo.

Azarielis – angelas, Talmudą rašančių rabinų laikomas žemės vandenų valdovu. Žvejai jį šaukia, kad pagautų didelių žuvų.

**Bakotis (Bacoti).** — Bendras Tonkino žynių ir burtininkų pavadinimas. Į bakotį dažniausiai kreipiamasi norint sužinoti naujienų apie mirusiuosius. Jis muša būgną, garsiais šūksniais



šaukiasi mirusiojo, tuomet nutyla, kol velionis jam į ausį kalba nematomas, ir paprastai praneša geras naujienas, nes už jas geriau mokama.

**Badas (Bad).** — Vėjų ir audrų genijus pas persus. Jis valdo dvidešimt antrąjį mėnulio dieną.

**Badukė (Baducke).** — Augalas, kurio vaisius, išgertas su pienu, kaip teigiama, užšaldo jusles. Magai kartais jį naudodavo, norėdami užmegzti adatos virvutę (užkerėti vyrus). Sakoma, jog pakanka duoti išgerti jo užpilo tam, kurį norima „surišti“.

**Baelis (Bael).** — Demonas, minimas „Didžiajame Grimuare“ (*Grand Grimoire*) pačioje pragaro galybių sąrašo pradžioje. Būtent nuo jo ir Wierus pradeda savo garsiosios *Pseudomonarchia daemonum* inventorių. Jis vadina Baelį pirmuoju pragaro karaliumi; jo valdos yra rytinėje dalyje. Jis pasirodo su trimis galvomis: viena panaši į rupūžės, kita į žmogaus, o trečioji į katės. Jo balsas kimus, tačiau jis puikiai kaunasi. Tuos, kurie jį šaukiasi, jis padaro gudrius ir klastingus bei išmoko būdo prireikus tapti nematomais. Jam paklūsta šešiasdešimt šeši legionai. Ar tai tas pats Baalas?

**Betiliai (Bætiles).** — Akmenys, kurių senovės žmonės klausdavo patarimo kaip orakulų ir kuriuos laikė gyvais. Kartais tai būdavo tam tikri talismanai. Saturnas, manydamas praryjęs Jupiterį, prarijo vieną tokį suvystytą akmenį. Būta ir mažų, apvaliai nušlifotų, kuriuos nešiodavo ant kaklo; juos rasdavo kalnuose, kur jie nukrisdavo kartu su griaustinium. — Dažnai betiliai būdavo statulos arba mandragoros; minima keletas stebuklingų, kurie skelbdavo orakulus ir kurių balsas švilpdavo tarsi jaunų anglių. Tikinama netgi, kad kai kurie betiliai nukrito tiesiai iš dangaus; toks buvo juodasis Frygijos akmuo, kurį Scipionas Nasika su didžiule pompa atgabeno į Romą. — Spartoje, Minervos Chalkidikės šventykloje, buvo garbinami šalmo formos betiliai, kurie, sakoma, iškildavo į vandens paviršių suskambus trimitui ir nugrimzdavo vos ištarus atėniečių vardą. Žyniai sakydavo, kad šie akmenys rasti Euroto upėje.

**Bagojė (Bagoé).** — Pranašė, kurią kai kurie laiko Eritrėjos sibile. Sakoma, tai pirmoji moteris, skelbusi orakulus. Ji pranašavo Toskanoje ir apie įvykius daugiausia sprendavo iš griaustinio. Žr. Bigois.

**Žiedas (Bague).** — Žr. ANNEAU.

**Pranašavimo lazdelė (Baguette divinatoire).** — Šakota lazdyno, alksnio, buko ar obels šakelė, kurios pagalba atrandami metalai, paslėpti šaltiniai, lobiai, kerai ir vagys. — Jau seniai tikima, kad lazdelė būtina tam tikriems stebuklams. Ji priskiriama fėjoms ir galingoms raganoms. Medėja, Kirkė, Merkurijus, Bakchas, Zoroastras, Pitagoras, faraono burtininkai, norėję pamėgdžioti Mozės lazdą, turėjo savo lazdeles; Romulas pranašavo su auguro lazda. Alanai ir kitos barbarų tautos atsiklausdavo savo dievų įsmeigdami lazdelę į žemę. Kai kurie kaimo žyniai vis dar teigia galintys daug ką atspėti lazdelės pagalba. Tačiau didžiausią triukšmą ji sukėlė septynioliktojo amžiaus pabaigoje: Žakas Aimaras (*Jacques Aymar*) ją išpopuliarino 1692 metais. Tiesa, dar gerokai anksčiau Delrio<sup>2</sup> tarp prietaringų praktikų nurodė lazdyno lazdelės naudojimą vagims išaiškinti; tačiau Žakas Aimaras atliko tokius įvairius ir taip stebinančius stebuklus, kad tėvas Lebrunas<sup>3</sup> ir mokslininkas Malebranšas<sup>4</sup> priskyrė juos demonui, tuo tarpu kiti juos pakrikštijo okultinės fizikos ar požeminės elektros vardu. — Šis gebėjimas priversti suktis pranašavimo lazdelę duotas tik nedaugeliui privileijuotųjų. Galima

išbandyti, ar gamta suteikė šią dovaną; nieko nėra lengviau. Lazdynas tam yra tinkamiausias medis. Reikia tik nupjauti šakotą šakelę ir laikyti abiejose rankose du viršutinius galus. Užlipus ant ieškomo objekto arba ant pėdsakų, galinčių tą objektą nurodyti, lazdelė pati pasisuka rankoje, ir tai yra neklystantis ženklas. — Iki Žako Aimaro lazdelė buvo naudojama tik alchemijai tinkamų metalų paieškai. Aimaras su savąja darė stebuklus. Jis atrasdavo požeminius vandenis, perkeltas ribas, kerus, vagis ir žudikus. Pasklidus garsui apie jo talentus, 1672 m. jis buvo pakviestas į Lioną atskleisti paslapties, kuri glumino teisingumo vykdytojus. Tų pačių metų liepos 5 d., apie dešimtą valandą vakaro, Lione buvo nužudyti vyno pirklys ir jo žmona, palaidoti savo rūsyje, o visi jų pinigai pavogti. Tai buvo atlikta taip sumaniai, kad net nebuvo įtariama, kas nusikaltimo autoriai. Kaimynas pasikvietė Aimarą. Baudžiamųjų bylų leitenantas ir karaliaus prokuroras nuvedė jį į rūšį. Įėjęs jis pasirodė labai susijaudinęs; jo pulsas pakilo kaip karštinės metu; lazdelė, kurią jis laikė rankoje, greitai sukosi tose dviejose vietose, kur buvo rasti vyro ir žmonos lavonai. Po to, vedamas lazdelės arba vidinio jausmo, jis sekė gatvėmis, kuriomis ėjo žudikai, įžengė į arkivyskupijos kiemą, išėjo iš miesto per Ronos tiltą ir pasuko dešinėn palei upę. — Žudikų skaičius jam paaiškėjo priėjus sodininko namą, kur jis atkakliai tvirtino, jog jų būta trijų, kad jie sėdėjo aplink stalą ir ištuštino butelį, virš kurio sukosi lazdelė. Šias aplinkybes patvirtino dviejų 9–10 metų vaikų parodymai, kurie pareiškė, jog iš tiesų trys prastos išvaizdos vyrai buvo užėję į namą ir ištuštino valstiečio nurodytą butelį. Žudikai buvo persekiojami su dar didesniu pasitikėjimu. Jų pėdsakai, kuriuos lazdelė parodė ant smėlio, atskleidė, jog jie įsėdo į valtį. Aimaras sekė juos vandeniu, sustodamas visose vietose, kur piktadariai buvo išlipę į krantą, atpažindamas lovas, kuriose jie miegojo, stalus, prie kurių sėdėjo, indus, iš kurių gėrė. — Ilgai stebinęs savo palydovus, galiausiai jis sustojo prie Bokero (*Beaucaire*) kalėjimo ir patikino, kad ten yra vienas iš nusikaltėlių. Tarp atvestų kalinių tas, kurį nurodė lazdelė, buvo kuprotas, tądien uždarytas už vagystę mugėje. Šis kuprotas buvo nuvežtas į visas vietas, kurias aplankė Aimaras: visur jis buvo atpažintas. Atvykus į Banjolį, jis galiausiai prisipažino, kad du provansiečiai jį pasamdė kaip tarną dalyvauti šiame nusikaltime; kad jis pats jame nedalyvavo; kad tie du jo ponai įvykdė žmogžudystę ir vagystę ir davė jam šešis su puse ekiu. — Dar labiau stebėtina pasirodė tai, kad Žakas Aimaras negalėjo būti šalia kuproto nejausdamas didelio šleikštulio ir nepraeidavo pro vietą, kur, kaip jautė, buvo įvykdyta žmogžudystė, nejausdamas noro vėmti. — Kadangi kuproto atskleidimai patvirtino Aimaro atradimus, vieni žavėjosi jo žvaigžde ir šaukė apie stebuklą, tuo tarpu kiti skelbė, jog jis burtininkas. Visgi kitų dviejų žudikų rasti nepavyko, o kuprotas buvo gyvas sulaužytas ant rato. Nuo to laiko daugelis žmonių pasirodė esą apdovanoti Žako Aimaro talentu, iki tol nežinotu. Lazdelę sukti ėmė net moterys. Jos jausdavo traukulius ir šleikštulį eidamos pro vietą, kur buvo įvykdyta žmogžudystė; šis negalavimas praeidavo tik išgėrus stiklinę vyno. — Aimaras darė tiek stebuklų, kad netrukus apie jo lazdelę ir veiksmus buvo išleistos knygos. M. de Vanji (*M. de Vagny*), Grenoblio karaliaus prokuroras, išspausdino pasakojimą pavadinimu: *Nuostabi istorija apie mūrininką, kuris, vedamas pranašavimo lazdelės, sekė žudiką keturiasdešimt penkias valandas sausuma ir daugiau nei trisdešimt valandų vandeniu*. Šis valstietis tapo visų pokalbių tema. Vieni filosofai lazdelės stebukluose matė korpuskulių emanacijos poveikį; kiti juos priskyrė Šėtonui. Tėvas Lebrunas buvo tarp pastarųjų, ir Malebranšas priėmė jo nuomonę. — Didžiojo Kondė sūnus, paveiktas gandų apie tokius stebuklus, pasikvietė Aimarą į Paryžių. Iš panelės de Kondė buvo pavogtos dvi mažos sidabrinės žvakidės. Aimaras perėjo keletą Paryžiaus gatvių sukdamas lazdelę; jis sustojo prie auksakalio krautuvės, tačiau šis vagystę neigė ir jautėsi labai įžeistas tokio kaltinimo. Bet kitą dieną į rūmus buvo atsiųsta žvakidžių vertė; kai kurie sakė, jog valstietis pats ją atsiuntė, kad išlaikytų savo reputaciją. — Naujų bandymų metu lazdelė palaikė akmenis sidabru; ji rodė

sidabrą ten, kur jo nebuvo. Žodžiu, ji veikė taip nesėkmingai, kad prarado savo šlovę. Kitų eksperimentų metu lazdelė liko nejudama, kai jai reikėjo suktis. Aimas, kiek susigėdęs, galiausiai prisipažino esąs tik sumanus apgavikas, kad lazdelė neturi jokios galios ir kad jis siekė užsidirbti pinigų šiuo mažu šarlatanizmu... — Jo pirmosios sėkmės metu viena Grenoblio panelė, kurią Aimaro reputacija įtikino, jog ir ji apdovanota gebėjimu sukti lazdelę, bijodama, kad ši dovana nebūtų iš piktojo, nuėjo pasitarti su tėvu Lebrunu. Šis jai patarė melstis Dievui laikant lazdelę. Panelė pasninkavo ir paėmė lazdelę melsdamasi. Lazdelė nebesisuko; iš to buvo padaryta išvada, kad ją judino demonas arba sutrikusi vaizduotė. — Velnio tarpininkavimu imta šiek tiek abejoti, kai garsusis žynys buvo pripažintas šarlatanu. Jam buvo iškrėstas pokštas, kuris gerokai diskreditavo lazdelę. Paryžiaus Šatlė karaliaus prokuroras nuvedė Aimarą į gatvę, kurioje buvo nužudytas sargybos lankininkas. Žudikai buvo suimti, žinomos gatvės, kuriomis jie ėjo, vietos, kur slėpėsi: lazdelė liko nejudama. Aimarą atvedė į Arfos (*La Harpe*) gatvę, kur buvo sučiuptas vagis nusikaltimo vietoje; klastinga lazdelė vėl apvylė visas viltis. — Vis dėlto pranašavimo lazdelė neišnyko; tų, kurie pretendavo ją suką, netgi padaugėjo; ir šis talentas atkeliavo iki pat Belgijos. Henjė (*Heigne*), netoli Goseli (*Gosselies*), atsirado jaunas berniukas, kuris lazdyno lazdelės pagalba rasdavo paslėptus ar pamestus daiktus. Ši lazdelė, sakė jis, negali būti senesnė nei dvejų metų ūglio. — Vienas žmogus, norėdamas išbandyti Henjė vaiko meną, paslėpė ekiu griovio krašte, palei takelį, kuriuo beveik niekas nevaikščiojo. Jis pasikvietė berniuką ir pažadėjo jam skilingą, jei šis ras pamestą pinigą. Berniukas nuėjo nupjauti lazdyno šakelės; ir laikydamas abiem rankom du šios Y formos lazdelės galus, paėjęs įvairiomis kryptimis, jis patraukė pirmyn ir įžengė į takelį. Lazdelė ėmė judėti gyviau. Jis praėjo vietą, kur buvo paslėptas ekiu; lazdelė nustojo suktis. Tuomet vaikas grįžo atgal; lazdelė vėl ėmė judėti labai gyvai; ji suintensyvėjo ties ieškoma vieta. Žynys pasilenkė, paieškojo žolėje ir rado mažąjį ekiu, stebint visiems žiūrovams. — Miestiečiui pastebėjus, norint dar išbandyti lazdelę, kad jis pametė ir kitų pinigų, berniukas vėl ją paėmė, bet ji nebesisuko. — Buvo manoma, kad vaiko talentas įrodytas. Jo paklausė, kas jį to išmokė. „Tai atsitiktinumas, — tarė jis. — Kartą ganydamas tėvo bandą pamečiau peilį, ir, žinodamas viską, kas kalbama apie lazdyno lazdelę, pasidariau tokią, kuri sukosi, kuri leido man rasti tai, ko ieškojau, ir vėliau daugybę kitų pamestų daiktų.“ Tai buvo puiku. Deja, kiti bandymai, atlikti atidžiau stebint, nepavyko, ir buvo pripažinta, kad pranašavimo lazdelė ir čia tebuvo apgaulė. Tačiau ja tikėta visą šimtmetį, o mokslininkai prirašė šimtą tomų jai paaiškinti. — „Ar reikia rinkti argumentus pranašavimo lazdelės bejėgiškumui įrodyti? — priduria M. Salgues<sup>5</sup>. — Tegu pasako, koks ryšys gali būti tarp vagies, vandens šaltinio, metalo gabalo ir lazdyno pagalio. Teigiama, kad lazdelė sukasi dėl traukos. Bet kokia traukos jėga emanacijos, sklindančios iš šaltinio, sidabrinės monetos ar žudiko kūno, gali susukti lazdyno šaką, kurią stiprus vyras tvirtai laiko rankose? Be to, kodėl tas pats žmogus randa šaltinius, metalus, žudikus ir vagis būdamas savo krašte, o nuvykęs į Paryžių neberanda nieko? Visa tai tėra šarlatanizmas. O lazdelės stebuklingumą visiškai sugriauna tai, kad kiekvienas, turėdamas šiek tiek miklumo, gali ją priversti suktis savo noru. Tereikia laikyti dvišakio galus šiek tiek praskėstus taip, kad susidarytų įtampa. Tuomet stebuklą sukuria elastingumo jėga.“ — Vis dėlto Dofinėje ir Heno vis dar tikima pranašavimo lazdele; valstiečiai nevengia jos naudoti, ir ji rado rimtų gynėjų. Formė (*Formey*), „Enciklopedijoje“, šį fenomeną aiškina magnetizmu. Riteris (*Ritter*), Miuncheno profesorius, neseniai rėmėsi galvanizmo reiškiniais, kad pagrįstų pranašavimo lazdelės stebuklus; tačiau mirė atsižadėjęs savo klaidų. — Abatas de La Gardas su dideliu tikėjimu aprašė Žako Aimaro stebuklų istoriją; netgi 1692 m. Pjeras Garnjė (*Pierre Garnier*), Monpeljė daktaras-gydytojas, norėjo įrodyti, kad lazdelės veikimas priklauso nuo natūralios priežasties<sup>6</sup>; ši natūrali priežastis, anot jo, tebuvo korpuskulės, sklindančios iš

žudiko kūno tose vietose, kur jis įvykdė žmogžudystę, ir ten, kur jis praėjo. Niežuotieji ir maru sergantieji, priduria jis, neprakaituoja taip, kaip sveiki žmonės, nes jie yra užkrečiami; lygiai taip pat piktadariai skleidžia atpažįstamas emanacijas; o jei mes jų nejaučiame, tai todėl, kad ne visiems šunims duota turėti gerą uoslę. Tai, sako jis 23 puslapyje, yra neginčijamos aksiomos. „O šios korpuskulės, patekusios į žmogaus, laikančio lazdelę, kūną, jį taip sujaudina, kad iš jo rankų subtilioji materija pereina į pačią lazdelę ir, negalėdama pakankamai greitai išeiti, priverčia ją suktis arba ją sulaužo: kas man atrodo lengviausiai patikimas dalykas pasaulyje...“ — Gerasis tėvas Menestrijė (*Ménestrier*) savo „Pamąstymuose apie lazdelės parodymus“ (*Réflexions sur les indications de la baguette*), Lionas, 1694, stebisi daugybe žmonių, kurie tuomet pranašavo šiuo madingiu būdu. „Kiek daug dalykų, — tęsia jis, — šiandien apima šis talentas! Jis neturi ribų. Juo naudojamosi sprendžiant apie audinių kokybę ir jų kainų skirtumą, atskiriant nekaltuosius nuo kaltųjų, nustatant nusikaltimą. Kasdien ši galia padaro naujų, iki šiol nežinotų atradimų.“ — 1700 m. Tulūzoje netgi buvo vienas šaunus vyras, kuris lazdele atspėdavo, ką veikia nesantys asmenys. Jis klausinėdavo lazdelės apie praeitį, dabartį ir ateitį; ji nusileisdavo atsakydama „taip“ ir pakildavo neigiamam atsakymui. Klausimą buvo galima užduoti balsu arba mintyse; „Kas būtų buvę tikrai stebuklinga, — sako tėvas Lebrunas, — jei daugelis atsakymų (skaityk: dauguma) nebūtų pasirodę klaidingi.“<sup>7</sup> — Ne mažiau nuostabus faktas yra tai, kad lazdelė sukasi tik ties tais objektais, ties kuriais žmogus viduje turi intenciją ją sukti. Taigi, kai ieškoma šaltinio, ji nesisuks virš nieko kito, nors būtų einama per užkastus lobius ar žmogžudystės pėdsakus. Norint atrasti šaltinį, ant lazdelės reikia uždėti šlapią skudurą: jei tada ji sukasi, tai įrodymas, kad toje vietoje yra vandens. Ieškant požeminių metalų, į lazdelės galą paeiliui įstatomi įvairūs metalo gabalėliai, ir pastovus principas yra tas, kad lazdelė nurodo po žeme paslėpto metalo rūšį, paliesdama būtent tą patį metalą. — Kartojame, kad lazdele nebeticima, tačiau kai kuriose provincijose ja vis dar naudojamosi. Anksčiau reikalauta, kad ji būtų iš lazdyno ar kito ypatingo medžio; vėliau naudota visokia mediena ir net banginio ūsai; netgi nebeprašoma, kad lazdelė būtų šakota. — **Pranašavimo lazdelės paslaptis ir būdas priversti ją suktis**, paimta iš „Didžiojo Grimuaro“, 87 psl. — Tą akimirką, kai saulė pasirodo horizonte, kaire ranka paimate nekaltą laukinio lazdyno lazdelę ir nukertate ją dešine ranka trimis kirčiais, sakydami: „Aš tave imu Eloimo, Mutratono, Adonajaus ir Semiforo vardu, kad turėtum Mozės ir Jokūbo lazdos galią atrasti viską, ką norėsiu sužinoti.“ O norint priversti ją suktis, reikia sakyti, tvirtai laikant ją rankose už dviejų galų, sudarančių šakę: „Aš tau įsakau Eloimo, Mutratono, Adonajaus ir Semiforo vardu, atskleisk man...“ (nurodoma, ką norima sužinoti).

**Stebuklinga lazdelė (Baguette magique).** — Kaip jau minėjome, matyti, kad visos fėjos ar raganos turi stebuklingą lazdelę, su kuria atlieka burtus. Bogė (*Boguet*) pasakoja, kad Fransuaza Sekreten (*Françoise Secretain*) ir Tevena Pažė (*Thévenne Paget*) marindavo gyvulius paliesdamos juos savo lazdele; o Kardanas mini raganą iš Pavijos, kuri nužudė vaiką, švelniai sudavusi jam per nugarą savo stebuklinga lazdele. — Lazdele burtininkai taip pat brėžia ratus, atlieka užkeikimus ir visokeriopai veikia. Ši lazdelė turi būti iš lazdyno, tų metų ąglio. Ją reikia nupjauti pirmąjį mėnulio trečiadienį, tarp vienuoliktos valandos ir vidurnakčio, tariant tam tikrus žodžius<sup>10</sup>. Peilis turi būti naujas, o pjaunant traukiamas į viršų. Tada, sako prietarų knygos, lazdelė pašventinama; storajame gale užrašomas žodis *Agla* †, viduryje *On* †, o *Tetragrammaton* † ant plonojo galo, ir sakoma: *Conjuro te cito mihi obedire*, ir t.t.

**Bahamanas (Bahaman).** — Vėjų ir audrų genijus persų mitologijoje (klaida originale, *Bad* yra vėjų genijus, *Bahaman* – taikos ir gyvulių globėjas, žr. toliau). Persų genijus, kuris malšina pyktį ir todėl valdo jaučius, avis ir visus gyvūnus, kuriuos galima prisijaukinti.

**Bahiras (Bahir).** — Seniausios rabinų knygos pavadinimas, kurioje, pasak Bukstorfo, nagrinėjamos giliosios žydų aukštosios kabalos paslaptys.

**Bajanas (Baian).** — Wierus ir dvidešimt kitų demonografų pasakoja, kad Bajanas, bulgarų karaliaus Simeono sūnus, buvo toks didis magas, jog prireikus pasiversdavo vilku, kad įbaugintų savo tautą, ir galėjo įgyti bet kokio kito plėšraus žvėries pavidalą ar net tapti nematomu; kas neįmanoma be galingų demonų pagalbos, kaip sako Ninosas (*Ninauld*) savo „Likantropijoje“.

**Bajeris, Jonas Vilhelmas (Jean-Guillaume Baïer).** — Teologijos profesorius Altorfe, miręs 1729 m. Jis paliko disertaciją pavadinimu: „Disertacija apie Behemotą ir Leviataną, dramblių ir banginį, pagal Jobo knygos 40 ir 41 sk., su Štyberio (*Stieber*) atsakymu“<sup>11</sup>. Bajeris Behemote ir Leviatane matė tik du milžiniškus gyvūnus.

**Žiovilys (Bâillement).** — Ispanės moterys, kai žiovauja, būtinai keturis kartus persižegnoja burną nykščiu, iš baimės, kad velnias ten neįlįstų. Šis prietaras siekia senus laikus, ir daugelis tautų žiovilį laikė pavojinga krize.

**Baji, Pjeras (Pierre Bailly).** — Gydytojas, knygos, išleistos Paryžiuje 1634 m., in-8°, pavadinimu „Festiono sapnai, fiziologiniai paradoksai, su dialogu apie sielos nemirtingumą“, autorius.

**Balaamas (Balaam).** — Garsus midianitų nekromantas, klestėjęs apie 2545 m. nuo pasaulio sukūrimo. Kai izraelitai, klajojantys dykumoje, ruošėsi pereiti Jordaną, Balakas, Moabo karalius, jų baimindamasis, pavedė Balaamui juos prakeikti. Tačiau magas, pasitaręs su Viešpačiu, kurį pažinojo, nors ir tarnavo kitiems dievams, gavo griežtą draudimą pasiduoti šiam kvietimui; ir vis dėlto, sugundytas puikių karaliaus dovanų, jis išvyko į jo stovyklą. Žinoma, kad Viešpaties angelas sustabdė jo asilę, kuri jam prabilo. Balaamas, supykęs ant gyvulio, pamatė angelą, parpuolė kniūbsčias, pažadėjo daryti tai, ką įsakys Izraelio Dievas, ir pasirodė Balako stovykloje labai sutrikęs. Kai jis stojo prieš izraelitų armiją, stebint Balako dvarui, kuris laukė prakeiksmų, jis pasijuto įkvėptas dieviško entuziazmo ir, nepaisant savo valios, paskelbė didingą pranašystę apie šlovingą Dievo tautos likimą. Jis netgi paskelbė Mesiją. Balakas, įsiutęs, jį išvijo; o vėliau hebrajai, nugalėję midianitus, paėmė Balaamą į nelaisvę ir nužudė.

**Šluota (Balai).** — Šluotkotis yra įprastas raganų jojamasis gyvulys, kai jos vyksta į savaitę. Remis (*Remi*) ta proga pasakoja, kad vieno vokiečių batsiuvio žmona, pati to nežinodama, įkišusi savo šluotkočio galą į puodą su raganų tepalu, mechaniškai apsižergė tą kotą ir pasijuto nunešta į Bruchą, kur vyko savaitės. Ji pasinaudojo proga, tapo ragana ir netrukus buvo suimta. — Apie šluotą yra ir kitų tikėjimų. Lesneveno apylinkėse, Bretanėje, niekada nešluojama namų naktį: ten manoma, kad tai išvys laimę; kad sielos ten vaikštinėja, ir šluotos judesiai jas sužeidžia ir atbaido. Šį draudžiamą paprotį jie vadina *mirusiųjų šlavimu*. Jie sako, kad Mirusiųjų dienos išvakarėse (lapkričio 2 d.) kiekviename name sielų yra daugiau nei smėlio grūdelių jūroje ir ant kranto.

**Balanas (Balan).** — Didis ir baisus karalius pragare. Jis turi tris galvas: viena kaip jaučio, kita kaip žmogaus, trečioji kaip avino. Pridėkite prie to gyvatės uodegą ir akis, spjaudančias liepsną. Jis pasirodo raitas ant lokio ir ant kumščio laiko vanagą. Jo balsas kimus ir stiprus. Jis atsako apie praeitį, dabartį ir ateitį. — Šis demonas, kuris anksčiau priklausė viešpatijų ordinui, o dabar vadovauja keturiasdešimčiai pragaro legionų, moko gudrybių, klastos ir būdo prireikus matyti pačiam nebūnant matomam.

**Svarstyklės (Balance).** — Septintasis zodiako ženklas. Gimusieji po šiuo žvaigždynu paprastai myli teisingumą. Sakoma, kad būtent dėl gimimo po Svarstyklių ženklu Liudvikui XIII buvo suteiktas Teisingojo pravardė. — Persai teigia, kad paskutiniąją dieną bus svarstyklės, kurių lėkštės bus didesnės ir platesnės už dangaus plotą, ir kuriose Dievas svėrs žmonių darbus. Viena šių svarstyklių lėkštė vadinsis šviesos lėkštė, kita — tamsos lėkštė. Gerų darbų knyga bus mesta į šviesos lėkštę, kuri spindės labiau už žvaigždes; o blogų darbų knyga — į tamsos lėkštę, šiurpesnę už audringą naktį. Svirtele parodys, kas nusvers ir koku laipsniu. Tik po šio patikrinimo kūnai pereis tiltą, nutiestą virš amžinosios ugnies.

**Balkuan, Mari (Marie Balcoin).** — Laburo krašto ragana, kuri lankė savaitę Henriko IV laikais. Jai buvo iškelta byla, kurioje ji buvo pripažinta kalta, naktiniame susibūrimo suvalgiusi mažo vaiko ausį. Be abejonės, ji buvo sudeginta.

**Banginis (Baleine).** — Mahometas danguje apgyvendina Jono banginį.

**Balis (Bali).** — Demonų kunigaikštis ir pragaro karalius pagal indų tikėjimus. Kadaisė jis kovėsi su Višnumi, kuris jį nutrenkė į bedugnę, iš kurios jis išeina kartą per metus daryti bloga žmonėms; bet Višnu daro tvarką. — Indai Bali vardu taip pat vadina kaukus (naminukus), kuriems aukoja ryžius, kuriuos šie nykštukai būtinai ateina suvalgyti naktį.

**Kulkos (Balles).** — Seniau tikėta, kad tam tikri kariai turėjo kerus prieš kulkas, nes į juos šaudydavo, bet nepataikydavo. Norint juos nužudyti, į šovinius dėdavo sidabrinės monetas, nes niekas negali užburti pinigų.

**Baltazo (Baltazo).** — Vienas iš Laono apsidėmimo demonų. Žr. Aubry. Atrodo, kad šis demonas, arba koks nenaudėlis, apsimetęs juo, nuėjo vakarieniauti su Nikolės Obri (*Nicole Aubry*), apsėstosios, vyro, pretekstu suderinti jos išlaisvinimą, kurio jis neatliko. Vakarieniaujant pastebėta, kad jis gėrė labai daug (*buvait très-sec*); kas įrodė, sako Leloyer, jog vanduo yra priešingas demonams.

**Baltazaras (Balthazar).** — Paskutinis Babilono karalius, Nabuchodonosaro anūkas. Vieną vakarą, savo orgijose išniekinęs šventuosius Jeruzalės indus, jis pamatė ranką, kuri ant sienos ugninėmis raidėmis brėžė šiuos tris žodžius: *Mane, thecel, phares*. Jo žyniai ir astrologai negalėjo nei paaiškinti šių rašmenų, nei išaiškinti jų prasmės. Jis pažadėjo didelį atlygį tam, kuris jam duos išaiškinimą. Tai buvo Danielius, kuris, niekindamas jo dovanas, jam pranešė, kad trys žodžiai reiškia, jog jo metai suskaičiuoti, kad jam liko gyventi tik kelios akimirkos ir kad jo karalystė bus padalinta. Visa tai netrukus išsipildė.

**Baltus, Žanas Fransua (Jean-François Baltus).** — Mokytojas jėzuitas, miręs 1743 m. Skaitykite jo „Atsakymą į Fontenelio Orakulų istoriją“ (*Réponse à l'Histoire des oracles de Fontenelle*), in-



8°, Strasbūras, 1707, kur jis įrodinėja, kad senovės orakulai buvo demono darbas ir kad jie buvo nutildyti Jėzui Kristui atėjus į žemę.

**Banianai (Banians).** — Stabmeldžiai indai, paplitę daugiausia Mogolo imperijoje. Jie pripažįsta Dievą kūrėją; bet garbina velnią, kuriam, kaip sako, pavesta valdyti pasaulį. Jie jį vaizduoja šiurpia figūra. Šio kulto žynys geltonu ženklų kaktose pažymi tuos, kurie pagarbino velnią, kuris nuo tol juos atpažįsta ir nebe taip linkęs daryti jiems bloga.

**Krikštas (Baptême).** — Sakoma, kad raganos savo bjauriose ceremonijose sabate krikštija rupūžes ir mažus vaikus. Rupūžės aprengiamos raudonu aksomu, maži vaikai — juodu aksomu. Šiai pragariškai operacijai velnias nusišlapina į duobę; paimama šio skysčio juodu šlakstytuvu, šlakstoma ant vaiko ar rupūžės galvos, darant kryžiaus ženklus atžagariai kairiąja ranka ir sakant: *In nomine patrica, matrica, araguaco petrica agora, agora Valentia*; kas reiškia: „Vardan Tėvo, Motinos, Aragono Petro, šią valandą, šią valandą, Valencija.“ Ši kvaila bedievytė vadinama velnio krikštu.

**Linijos krikštas (Baptême de la ligne).** — Kertant pusiaują (liniją), jūreiviai verčia asmenis, kertančius ją pirmą kartą, patirti ceremoniją, kurią vadina linijos krikštu, ir kuri susideda iš daugiau ar mažiau nemalonaus apšlakstymo, kurio nemalonumų dažnai išvengiama dosnumu. Personažai, krečiantys šį pokštą, persirengia; Tėvas Linija atvyksta statinėje, lydimas velnio, kurjerio, perukų meistro ir malūnininko. Keleivis, nenorintis duoti jūreiviams gerti, yra apipilamas arba išmaudomas, prieš tai apibarstytas pudra ir sušukuotas. Nelabai žinoma šio papročio kilmė, nei kodėl jame figūruoja velnias.

**Baratas (Barat).** — Nykimo liga, paprastai užkerėjimo rezultatas, kuri neišvengiamai veda į mirtį ir kuri, pagal bretonų nuomones, išgydoma Šventosios Kandidės šaltinio vandenimis, netoli Skaero (*Scaer*), Finistère. Nėra vaiko, kurio nemirkytų šiame šaltinyje kelios dienos po gimimo; tikima, kad jis gyvens, jei išties kojas, ir kad greitai mirs, jei jas sutrauks.

**Barbas (Barbas).** — Demonas. Žr. Marbas.

**Barbatos (Barbatos).** — Didis ir galingas demonas, grafas-kunigaikštis pragare, Robinio Hudo tipas; jis pasirodo šaulio ar medžiotojo pavidalu; jį sutinkama miškuose. Priešais jį keturi karaliai pučia ragus. Jis išmoko pranašauti iš paukščių giesmių, jaučių baubimo, šunų lojimo ir įvairių gyvūnų klyksmų. Jis žino magų paslėptus lobius. Sutaiko susipykusius draugus. Šis demonas, kuris anksčiau priklausė danguje Dorybių ir Viešpatijų ordinams, šiandien priverstas vadovauti trisdešimčiai pragaro legionų. Jis žino praeitį ir ateitį.

**Barzda (Barbe).** — Romėnai su prietaringu kruopštumu saugojo savo pirmąją barzdą. Neronas savąjį laikė aukso dėžutėje, išpuoštoje brangakmeniais.

**Dievo barzda (Barbe-à-Dieu).** — Tjeras savo „Prietarų traktate“ pateikia maldą, vadinamą „Dievo barzda“; tai prietaringa malda, vis dar populiari ir randama įvairiuose rinkiniuose. Štai ji: „Nusidėjėliai ir nusidėjėlės, ateikite su manimi pasikalbėti. Širdis man pilve turėjo smarkiai drebėti, kaip dreba lapas ant drebulės, kaip daro *Loisonni*, kai mato, jog reikia pereiti per mažą šakelę, kuri ne storesnė nei trys moters plaukai kartu sudėjus. Tie, kurie Dievo barzdą mokės,

per lentą pereis, o tie, kurie nemokės, lentos gale atsisės, šauks, bliaus: „Mano Dieve, deja! nelaiminga dalia!“ Tas kaip mažas vaikas, kas Dievo barzdos neišmoksta.“

**Barbelota (Barbeloth).** — Gnostikai, vadinami barbelijotais arba barborionais, sakydavo, jog nemirtingasis Eonas turėjo santykių su skaisčiaja dvasia, vardu Barbelota, kuriai jis paeiliui suteikė išankstinį žinojimą, negendamumą ir amžinąjį gyvenimą; kad Barbelota vieną dieną, būdama linksmesnė nei įprastai, pagimdė šviesą, kuri, išstobulinta dvasios patepimu, pasivadino Kristumi; kad Kristus troško intelekto ir jį gavo; kad intelektas, protas, negendamumas ir Kristus susijungė; kad protas ir intelektas pagimdė Autogeną; kad Autogenas pagimdė Adamą, tobulą žmogų, ir jo žmoną, tobulą pažinimą; kad Adamas ir jo žmona pagimdė medį; kad pirmasis angelas pagimdė Šventąją Dvasią, išmintį arba Pruniką; kad Prunikas pagimdė Protarchontą arba pirmąjį kunigaikštį, kuris buvo įžūlus ir kvailas; kad Protarchontas ir Arogancija pagimdė ydas ir visas jų atšakas. Barbelijotai šiuos stebuklus dėstė hebrajiškai, o jų ceremonijos buvo ne mažiau bjaurios nei jų doktrina ekstravagantiška.

**Kirpėjas (Barbier).** — Plinijus Jaunesnysis turėjo atleistinį, vardu Markas, šiek tiek raštingą žmogų, kuris miegojo vienoje lovoje su savo jaunu broliu. Markas sapne manė matęs asmenį, sėdintį lovūgalyje ir kerpantį jam plaukus nuo pakaušio. Pabudęs jis rado save nuskustą, o plaukus — numestus kambario viduryje. — Tas pats nutiko tuo pačiu metu jaunam berniukui, kuris miegojo su keliais kitais pensione. Jis pamatė pro langą įlipančius du baltai apsirengusius vyrus, kurie jam miegant nukirpo plaukus. Jam pabudus, plaukai rasti išbarstyti ant grindų. — „Kam tai galima priskirti, — sako Dom Kalmetas, — jei ne kaukams?“ arba lovos draugams? — Būta ir kitokių tokio tipo nykštukų, kurie taip pat atlikdavo kirpėjų pareigas. Vokietijos liaudies pasakos jus pamokys, kad vaiduokliai taipogi gali skusti barzdas gyviesiems.

**Barbieris (Barbieri).** — „Dialogai apie mirtį ir atsiskyrusias sielas“ (*Dialoghi della morte e dell' anime separate*), parašyti Barbierio. In-8°. Bolonija, 1600.

**Barzdotasis (Barbu).** — Barzdotuoju demonu vadinamas tas, kuris išmoko filosofinio akmens paslapties. Jis mažai žinomas. Jo vardas tarsi rodytų, kad tai tas pats Barbatos, tačiau pastarasis neturi nieko bendra su demonu filosofu. Tai taip pat nėra Barbas, kuris užsiima mechanika. Sakoma, kad barzdotasis demonas taip vadinamas dėl savo įspūdingos barzdos. Žr. Berith.

**Barestas, Eugenijus (Eugène Barest).** — „Laikų pabaigos“ (*Fin des Temps*) ir keleto pranašiškų idėjų, kurių vertę parodys ateitis, autorius.

**Barkokebas (Barkokebas) arba Barchochebas.** — Apsišaukėlis, dėjęsis žydų Mesiją valdant imperatoriui Adrianui. Pabuvęs plėšiku didžiajame kelyje, jis pakeitė savo vardą iš Barkozibos (melo sūnaus) į Barkokebą (žvaigždės sūnų) ir skelbėsi esąs ta žvaigždė, kurią išpranašavo Balaamas. Jis ėmė daryti stebuklus. Šventasis Jeronimas pasakoja, kad jis spjaudė ugnimi iš burnos, naudodamas uždegtų pakulų gabalėlį, kurį įsidėdavo tarp dantų, kaip dabar daro mugių šarlatanai. Žydai pripažino jį savo Mesiją; jis karūnavosi karaliumi, surinko kariuomenę ir gana ilgai kariavo prieš romėnus. Tačiau galiausiai, 136 metais, žydų kariuomenė buvo išžudyta, o Barkokebas nužudytas. Rabinai tikina, kad kai norėta paimti jo kūną ir nunešti imperatoriui Adrianui, aplink Barkokebo kaklą pasirodė gyvatė, privertusi nešikus ir patį kunigaikštį jausti pagarbą.

**Barno, Mikalojus (Nicolas Barnaud).** — XVI a. gydytojas protestantas, ieškojęs filosofinio akmens. Jis išleido įvairių mažų traktatų apie alchemiją, surinktų trečiajame *Theatrum chemicum* tome, sudarytame Zetznerio; Strasbūras, 1659.

**Barabas (Barrabas).** — „Kai raganos patenka į teisingumo rankas, — sako Pjeras Delankras, — jos apsimeta bjaurisi velniu, savo šeiminku, ir su panieka vadina jį Barabu arba Barabamu.“

**Bartolinas, Tomas (Thomas Bartholin).** — Gimė Kopenhagoje 1619 m. Ieškomas jo veikalas *De unguento armario*. Šis traktatas apie simpatinius miltelius atspindi to meto dvasią ir autoriaus patiklumą. Visgi jame galima rasti ypatingų dalykų, vertų šio tokio dėmesio.

**Bartolas (Barthole).** — Jurisconsultas, miręs Perudžoje 1356 m. Jis pradėjo įvedinėti tvarką jurisprudencijoje; tačiau kai kuriuose jo veikuose galima rasti jo amžiaus keistenybių. Pavyzdžiui, norėdamas supažindinti su proceso eiga, jis sugalvojo bylą tarp Švenčiausiosios Mergelės ir Velnio, kurią sprendė mūsų Viešpats Jėzus Kristus. Šalys pleduoja asmeniškai: Velnius reikalauja, kad žmonių giminė grįžtų jo valdžion; jis pastebi, jog buvo jos šeiminkas nuo Adomo laikų; cituoja įstatymus, skelbiančius, kad tas, iš kurio atimta ilgalaikė valda, turi teisę ją atgauti. Švenčiausioji Mergelė jam atsako, kad jis yra nesąžiningas valdytojas ir kad jo cituojami įstatymai jam netaikomi. Iš abiejų pusių išnaudojami visi keturioliktojo amžiaus bylinėjimosi ištekliai, ir velnio pretenzijos atmetamos.

**Barton, Elžbieta (Élisabeth Barton).** — Kento vienuolė, kuri 1525 m. numatė ir atskleidė ekscesus, į kuriuos netrukus puls jos akyse Anglijoje užgimstanti schizma. Henriko VIII šalininkai sušuko, kad ji apsėsta velnio. Tomo Moro užtarimas ne tik jos neišgelbėjo, bet pražudė: 1533 m. ši pamaldi ir šventa mergelė kartu su daugybe kitų buvo nubausta mirtimi pretekstu raganavimu, pasmerkiant ją reformatams, kurie gyrėsi nešantys šviesą ir laisvę.

**Kojinė (Bas).** — Kas užsimovė vieną kojinę išvirkščiau, tą dieną gaus patarimą, — tikriausiai tą, kad reikia ją išversti atgal.

**Baskanija (Bascanie).** — Tam tikra fascinacija (žavėjimas), kurią naudojo graikų magai; ji taip sudrumsdavo regėjimą, kad visi objektai būdavo matomi atvirkščiai: juodi daiktai — balti, smailūs — apvalūs, gražiausi veidai — bjaurūs, o bjauriausi — gražūs.

**Bazilijus (Basile).** — Mykolas Glikas pasakoja, kad imperatorius Bazilijus, netekęs savo mylimo sūnaus, pasiekė tai, kad netrukus po mirties jį vėl pamatytų, padedamas vienuolio mago; kad jis iš tiesų jį pamatė ir gana ilgai laikė apkabinęs, kol šis išnyko iš jo glėbio. „Taigi tai tebuvo šmėkla, pasirodžiusi jo sūnaus pavidalu.“

**Bazilijus Valentinas (Basile-Valentin).** — Alchemikas, kuris vokiečiams yra tas pats, kas mums Mikalojus Flamelis. Jo gyvenimas apipintas pasakomis, dėl kurių kai kurie manė, jog jis niekada neegzistavo. Jis priskiriamas dvyliktajam, tryliktajam, keturioliktajam ir penkioliktajam amžiams. Netgi pridedama, be įrodymų, kad jis buvo benediktinas Erfurte. Būtent jis savo cheminiuose bandymuose atrado *stibį* (antimonį), kuris savo pavadinimą gavo dėl tos aplinkybės, kad paršeliai, prariję šią metalo liekaną, stebėtinai nutuko, o Bazilijus davė jo vienuoliams, kurie nuo to mirė (*anti-moine* – prieš vienuolį). — Pasakojama, kad ilgai po jo

mirties viena Erfurto katedros kolona stebuklingai atsivėrė ir joje buvo rasta jo knygų apie alchemiją. Bazilijaus veikalai, arba bent tie, kurie turi jo vardą, parašyti aukštaičių vokiečių kalba, buvo išversti į lotynų, o kai kurie iš lotynų į prancūzų kalbą. Adeptai ieško jo „Azoto“ (*Azoth*), „Brolio Bazilijaus Valentino dvylikos filosofijos raktų, traktuojančių apie tikrąją metalų mediciną“, išleistų po „Azoto“ vertimo, in-12, 1660; in-8°, 1669; „Cheminės apokalipsės“ (*Apocalypse chimique*), „Esminių septynių metalų tinktūrų paslapčių ir jų gydomųjų savybių atskleidimo“, in-4°, Paryžius, 1646; „Apie mikrokosmosą, didžiąją pasaulio paslaptį ir žmogaus mediciną“; „Cheminis-filosofinis traktatas apie natūralius ir antgamtinius mineralų ir metalų dalykus“; „Haliografija, apie visų mineralinių, gyvūninių ir augalinių druskų paruošimą, naudojimą ir savybes, surinkta Antonijaus Solmincijaus iš Bazilijaus Valentino rankraščių“ ir kt. Dauguma šių veikalų pastūmėjo naudingąją chemiją į priekį.

**Bazilikas (Basilic).** — Maža gyvatė, pusės metro ilgio, kuri buvo žinoma tik senovės žmonėms. Ji turėjo du pentinus, gaidžio galvą ir skiauterę, sparnus, paprastą gyvatės uodegą ir t.t. Vieni sako, kad ji gimsta iš gaidžio kiaušinio, kurį peri gyvatė arba rupūžė. Bogė savo „Burtininkų diskursų“ 14 skyriuje teigia, kad ji atsiranda susiporavus rupūžei ir gaidžiui, kaip mulas gimsta iš asilo ir kumelės. — Kaimuose vis dar paplitusi nuomonė, kad seni gaidžiai padeda kiaušinį, iš kurio išsiritą gyvatę; šis mažas netobulas kiaušinis, kaip žinoma, tėra vištų ligos padarinys, ir šios pasakos absurdiškumo nebereikia įrodinėti. — Gali būti, kad senovės žmonės savo bandymuose gyvatės kiaušinius palaikė gaidžio kiaušiniiais. Žr. Gaidys. — Kad ir kaip ten būtų, tikima, jog bazilikas žudo savo žvilgsniu; ir cituojamas nežinia koks istorikas, pasakojantis, kad Aleksandrui Didžiajam apgulus vieną Azijos miestą, bazilikas stojo apgultųjų pusėn, įsitaisė pylimo skylėje ir nužudydavo jam iki dviejų šimtų kareivių per dieną. Gerai valdoma patrankų baterija nebūtų padariusi daugiau. — „Tiesa, — priduria M. Salgues, — kad jei bazilikas gali mus numarinti, mes galime jam atsilyginti tuo pačiu, atsukdami į jį poliruotą veidrodžio paviršių; nuodingi garai, kuriuos jis leidžia iš savo akių, atsimuš į stiklą ir atspindžiu grąžins jam mirtį, kurią jis norėjo suteikti. Šią ypatybę mums atskleidžia Aristotelis.“ — Mokslininkai žiūrėjo tiesiai į gyvatę, kuri šiandien vadinama baziliku ir kuri neturi tų priedų, kuriais ją papuošė senovės žmonės, ir, nepaisant visų senų pasakų, iš šio bandymo išėjo sveiki. Tačiau kartojame, roplys, kuriam modernieji duoda baziliko vardą, be abejonės, nėra senovės bazilikas; nes yra išnykusių rūšių.

**Basilidas (Basilide).** — Antrojo amžiaus eretikas, kuris susikūrė sistemą, sumaišydamas Pitagoro ir Simono principus, krikščionių dogmas ir žydų tikėjimus. Jis teigė, kad pasaulį sukūrė angelai. „Dievas (Abraksas), — sakė jis, — pagimdė Intelektą, šis pagimdė Žodį, kuris pagimdė Apdairumą. Apdairumas turėjo dvi dukteris, Galią ir Išmintį, kurios pagimdė dorybes, oro kunigaikščius ir angelus. Angelų buvo trys šimtai šešiasdešimt penki ordina; jie sukūrė tris šimtus šešiasdešimt penkis dangus; paskutiniojo dangaus angelai sukūrė pasaulį po mėnulių; jie pasidalijo jo valdymą. Tas, kuriam atiteko žydai, būdamas galingas, padarė jiems daug stebuklų; bet kadangi jis norėjo pavergti kitas tautas, kilo ginčai ir karai, ir blogis padarė didelę pažangą. Dievas, arba Aukščiausioji Būtybė, sujaudintas čionykščių vargų, atsiuntė Jėzų, savo pirmąjį sūnų, arba pirmąjį sukurtą intelektą, kad išgelbėtų pasaulį. Jis priėmė žmogaus pavidalą, darė stebuklus, apie kuriuos pasakojama, o per kančią suteikė savo išvaizdą Simonui Kirenietčiui, kuris buvo nukryžiuotas vietoj jo, tuo tarpu kai jis, Simono pavidalu, šaipėsi iš žydų; po to jis pakilo į dangų, nebuves tiksliai pažintas.“ — Basilidas šalia šios keistos sistemos taip pat mokė metempsichozės ir suteikė žmonėms dvi sielas, kad suderintų kovas, nuolat kylančias tarp proto ir aistrų. Priduriama, kad jis buvo labai įgudęs žydų kabaloje, ir būtent jis

išrado galingą talismaną *Abrakadabra*, apie kurį jau kalbėjome ir kurio naudojimas ilgą laiką buvo itin paplitęs. Jis sukūrė apokrifinę evangeliją ir pranašystes, kurias paskelbė Barkabo ir Barkofo vardais. Jis talpino Dievą saulėje ir nepaprastai gerbė tris šimtus šešiasdešimt penkis šio šviesulio apsisukimus aplink žemę. Žr. Abraksas.

**Bazilijus (Basilius).** — Šventojo Grigaliaus laikais Romoje gyveno senos ir geros giminės senatorius, vardu Bazilijus, magas, piktadarys ir burtininkas, kuris, tapęs vienuoliu, kad išvengtų mirties bausmės, galiausiai buvo sudegintas kartu su savo bendrininku Pretekstatu, taip pat Romos senatoriumi iš garsios giminės: „Kas rodo, — sako Delankras, — jog raganavimas nėra vien paprastų moteriškių, kaimiečių ir idiotų užsiėmimas.“

**Basantinas, Žakas (Jacques Bassantin).** — Škotų astrologas, kuris 1562 m. išpranašavo serui Robertui Melvilui, jei tikėsime Žako Melvilio, jo brolio, memuarais, dalį įvykių, vėliau nutikusių Marijai Stiuart, tuo metu pabėgusiai į Angliją. Tam reikėjo tik šiek tiek laiko ir žmonių pažinimo. Kitos Basantino pranašystės neišsipildė. Jo didysis traktatas apie astronomiją, arba greičiau astrologiją, buvo išleistas prancūzų ir lotynų kalbomis. Ieškomas lotyniškas leidimas, Ženeva, 1599, kurį leidėjai vadina *ingens et doctum volumen*. Visi jo veikalai pateikia laimingų stebėjimų ir prietaringų idėjų mišinį.

**Jokdariai (Bateleurs).** — Fokusininkai atvirame ore, žalčių ir lazdelių rijikai, kurie seniau, kaip ir iliuzionistai bei netgi komediantai, buvo laikomi burtininkais.

**Batimas (Bathym).** — Žr. MARTHYM.

**Velnio lazda (Bâton du diable).** — Sakoma, kad Tolentine, Ankonos markoje, saugoma lazda, kuria, kaip teigiama, naudojosi velnias.

**Gerojo keliautojo lazda (Bâton du bon voyageur).** — „Visų Šventųjų dienos rytojų nupjaukite tvirtą šeimamedžio šaką, kurios apačią turėsite apkaustyti geležimi; išimkite iš jos šerdį; į tą vietą įdėkite jauno vilko akis, šuns liežuvį ir širdį, tris žalius driežus ir tris kregždžių širdis, visa tai sutrynę į miltelius saulės kaitroje, tarp dviejų popierių, apibarstytų salietra; ant viso to, lazdos šerdyje, padėkite septynis verbenos lapus, nuskintus Šv. Jono Krikštytojo išvakarėse, kartu su įvairiaspalviu akmeniu, kuris randamas kukučio lizde; tada užkimškite lazdos galą koku nors bumbulu pagal savo fantaziją, ir būkite tikri, kad ši lazda apsaugos jus nuo plėšikų, pasiutusių šunų, laukinių žvėrių, nuodingų gyvūnų, pavojų ir pelnys tų, pas kuriuos apsistosite, palankumą.“ — Skaitytojas, kuris niekina tokias paslaptis, neturi pamiršti, kad jos turėjo didelį pasitikėjimą, ir kad daugelyje kaimų vis dar ieškoma, kaip įsigyti gerojo keliautojo lazda...

**Batrachitas (Batrachyte).** — Akmuo, kuris, kaip rodo jo graikiškas pavadinimas, randamas varlės kūne ir kuris, sako geri žmonės, turi didelių galių prieš nuodus ir kerus.

**Batskum-basa (Batscum-bassa) arba Batskum-paša.** — Turkų demonas, kurio šaukiasi Rytuose norėdami gero oro arba lietaus. Jis palankiai nuteikiamas aukojant jam skrudintos duonos riekes, kurias jis labai mėgsta.

**Universalus balzamas (Baume universel).** — Alchemikų sukurtas eliksyras: tai, sako jie, suverenų ir neklystantis vaistas nuo visų ligų; prireikus jis gali net prikelti mirusius. Žr. Alchemija.

**Bavan, Madlena (Madeleine Bavan).** — Ragana, garsėjusi sabato metraščiuose septynioliktame amžiuje. Žr. Sabatas.

**Baksteris (Baxter).** — Anglų rašytojas, septynioliktojo amžiaus pabaigoje išleidęs knygą pavadinimu: „Dvasių pasaulio tikrumas“.

**Bajardas (Bayard).** — Keturių Eimono sūnų žirgas. Jis buvo paprasto arklio dydžio, kai nešė tik vieną brolių, ir pailgėdavo, kai reikėdavo nešti visus keturis. Apie šį garsų jojamąjį gyvulį, pasižymėjusį neįtikėtinu greičiu ir palikusį vienos savo pėdos žymę Soanės miške Brabante, pasakojama daug stebuklų.

**Bajemonas (Bayemon).** — Grimuare, kvilvai priskiriamame popiežiui Honorijui, šis vardas duodamas pragaro vakarų karaliui; jis užkeikiamas tokia malda: „O, labai stiprus karaliau Bajemonai, kuris karaliauji vakarinėse dalyse, aš tave šaukiu ir invokuoju Dievybės vardu; įsakau tau Aukščiausiojo galia atsiųsti man čia priešais šį ratą (įvardijama dvasia, kuria norima pasinaudoti, Pasielis, Rozus ir t.t.) ir kitas dvasias, kurios tau pavaldžios, kad atsakytų į visa, ko jų paklausiu. Jei to nepadarysi, aš kankinsiu tave dieviškosios ugnies kalaviju; padidinsiu tavo kančias ir sudeginsiu tave. Paklusk, karaliau Bajemonai.“

**Bajeris (Bayer).** — 1626 m. (*originale 426*, pataisyta pagal kontekstą\*) Konstanco diecezijos kunigas, vardu Bajeris, paskirtas į Rutheimo parapiją, buvo varginamas šmėklos arba blogosios dvasios, kuri rodėsi prastai apsirengusio, blogos išvaizdos ir labai smirdinčio valstiečio pavidalu. Jis atėjo pasibėsti į duris; įėjęs į kambarį, pasakė jam, kad yra atsiųstas Konstanco kunigaikščio, jo vyskupo, su tam tikru pavedimu, kuris pasirodė esąs melagingas. Tada jis paprašė valgyti. Jam buvo patiekta mėsos, duonos ir vyno. Jis paėmė mėsą abiem rankom ir surijo ją su kaulais, sakydamas: „Žiūrėkite, kaip aš valgau mėsą ir kaulus; darykite ir jūs taip pat.“ Tada paėmė indą, kuriame buvo vynas, ir išgėrė vienu mauku; paprašė dar, kurį išgėrė taip pat. Po to pasitraukė neatsisveikinęs; o tarnaitėi, kuri jį lydėjo iki durų, paklausus jo vardo, atsakė: „Aš gimiau Rutsingėje, ir mano vardas Jurgis Rolenas (*George Raulin*);“ kas taip pat buvo melas. Likusią dienos dalį jis rodėsi kaime, o vakare vidurnaktį grįžo prie klebono durų, šaukdamas baisiu balsu: „Pone Bajerai, aš jums parodysiu, kas aš toks.“ — Trejus metus jis grįždavo kasdien apie ketvirtą valandą po pietų ir kiekvieną naktį prieš aušrą. Jis rodėsi įvairiais pavidalais, tai pudelio, tai liūto ar kito baisaus gyvūno; kartais vyro arba moters pavidalu, arba keldavo namuose triukšmą, panašų į tą, kurį kelia kubilius, rišdamas statines; tam tikromis dienomis atrodė, kad jis nori sugriauti būstą dideliu triukšmu, kurį ten kėlė. Kad turėtų liudininkų, klebonas pasikvietė zakristijoną ir kitus kaimo žmones. Šmėkla visur skleidė nepakeliamą smarvę, bet neišeidavo. Buvo griebtasi egzorcizmų, kurie nedavė jokie poveikio; nutarta apsirūpinti šventinta šakele Verby sekmadienį ir taip pat pašventintu kardu, ir panaudoti juos prieš šmėklą. Tai padaryta du kartus, ir nuo to laiko ji nebepasirodė. Šie dalykai, papasakoti Dom Kalmeto, gali būti paaiškinti baimėmis, kurias koks nors nenaudėlis sukėlė kunigui, baimėmis, kurios galėjo jam sukelti vizijas.

**Bajeris, Jonas (Jean Bayer).** — Protestatų pastorius, gimęs Augsburgėje XVI a. Ieškoma jo tezė tokiu klausimu: „Ar angelų egzistavimas gali būti įrodytas vien natūralia šviesa?“

**Beilis, Fransua (François Bayle).** — Medicinos profesorius Tulūzoje, miręs 1709 m. Iš jo veikalų paminėsime tik „Pasakojimą apie kai kurių tariamai apsėstų asmenų būklę, parengtą Tulūzos



parlamento nurodymu“ (*Relation de l'état de quelques personnes prétendues possédées, faite de l'autorité du parlement de Toulouse*), in-12; Tulūza, 1682. Jis siekia įrodyti, kad demoniakai, jei jie nėra šarlatanai, labai dažnai yra pamišėliai arba ligoniai.

**Bazina (Bazine).** — Garsioji Tiuringijos karalienė, ištekėjusi už Childeriko ir tapusi Chlodvigo motina. Senųjų istorikų ji vaizduojama kaip sumani burtininkė. Žinoma, kad ji buvo Bizingo, Tiuringijos karaliaus, žmona; kad Childerikas, išvytas iš savo valstijų revoliucijos ir radęs prieglobstį Bizingo dvare, patiko jo žmonai; kad, kai jis buvo sugrąžintas į sostą, Bazina viską metė, kad atvyktų pas jį. Childerikas ją vedė. Vestuvių vakarą, likusi viena su juo, ji paprašė praleisti pirmąją naktį atliekant įdomų stebėjimą. Ji nusiuntė jį prie rūmų durų, liepdama ateiti papasakoti, ką ten pamatys. — Childerikas, žinodamas magišką Bazinos galią, suskubo paklusti. Vos išėjęs laukan, jis pamatė didžiulius gyvūnus vaikštinėjančius kieme; tai buvo leopardai, vienaaragiai, liūtai. Nustebęs šiuo reginiu, jis atėjo pranešti apie tai savo žmonai; ji jam tarė orakulo tonu, kurį buvo prisiėmusi iš pradžių, kad neišsigąstų ir grįžtų antrą ir net trečią kartą. Antrą kartą jis pamatė lokius ir vilkus, o trečią — šunis ir kitus mažus gyvūnus, draskančius vienas kitą. — „Stebuklai, kuriuos matei, — tarė ji jam, — yra ateities atvaizdas: jie vaizduoja visų mūsų palikuonių charakterį. Liūtai ir vienaaragiai nurodo sūnų, kuris gims iš mūsų; vilkai ir lokiai yra jo vaikai, stiprūs ir grobio trokštantys kunigaikščiai; o šunys — tai tauta, nepaklusni savo šeimininkų jungui, sukylanti prieš savo karalius, atsidavusi didžiūnų aistroms ir nelaiminga vienu bei kitų auka.“ — Beje, geriau apibūdinti šios pirmosios giminės karalių nebuvo galima; ir jei vizija tėra pasaka, ji gerai sugalvota.

**Behemotas (Béhémoth).** — Sunkus ir kvailas demonas, nepaisant jo titulų. Jo jėga yra jo strėnose, jo valdos — rajumas ir pilvo malonumai. Kai kurie demonomanai sako, kad jis pragare yra vynininkas ir didysis taurininkas. Bodenas mano, kad Behemotas yra ne kas kita kaip Egipto faraonas, persekiojęs hebrajus. Apie Behemotą kalbama Jobe kaip apie milžinišką būtybę. Vieni komentatoriai teigia, kad tai banginis, kiti — kad dramblys; bet buvo ir kitų monstrų, kurių rūšys išnyko. Urbenu Grandjė (*Urbain Grandier*) byloje matyti, kad Behemotas iš tiesų yra demonas. Delankras sako, kad jis palaikytas milžinišku gyvūnu, nes įgyja visų didelių žvėrių pavidalą. Jis prideda, kad Behemotas taip pat tobulai pasiverčia šunimi, lape ir vilku. Jei Wierus, mūsų orakulas demonų klausimais, neįtraukia Behemoto į savo pragaro monarchijos inventorių, jis sako (knyga I, „Apie demonų prestižus“, 21 sk.), kad Behemotas arba dramblys gali būti pats Šėtonas, kurio didžiulė galia taip įvardijama. Galiausiai, kadangi Jobo knygos 40 skyriuje skaitoma, jog Behemotas ėda šieną kaip jautis, rabinai iš jo padarė stebuklingą jautį, skirtą jų Mesijo puotai. Šis jautis, sako jie, toks didžiulis, kad kasdien suryja tūkstančio didžiulių kalnų šieną, nuo kurio tunka nuo pat pasaulio sukūrimo. Jis niekada nepalieka savo tūkstančio kalnų, kur žolė, kurią jis suėdė dieną, atauga naktį kitai dienai. Jie prideda, kad Dievas pradžioje nužudė šio jaučio patelę; nes nebuvo galima leisti tokiai veislei daugintis. Žydai tikisi daug džiaugsmo puotoje, kur jis bus pagrindinis patiekalas. Jie prisiekia savo dalimi Behemoto jaučio.

**Beheritas (Béhérit).** — Demonas, apie kurį turima labai mažai žinių, nebent jis būtų tas pats Beritas. Žr. šį žodį. Jis minimas Louduno apsidėmo byloje. Jis netgi buvo pažadėjęs pakelti pono komisaro kepuraitę ir laikyti ją ore dviejų iečių aukštyje; kas, jo gėdai, neįvyko.

**Bekeris, Baltazaras (Balthasar Bekker).** — Reformatų teologijos daktaras ir pastorius Amsterdame, gimęs 1634 m. „Šis Baltazaras Bekeris, didelis amžinojo pragaro ir velnio, ir dar

didesnis tikslumo priešas, — sako Volteras, — savo laiku sukėlė daug triukšmo savo stora knyga „Užburtas pasaulis“. Tuo metu raganavimas, apsėdimai buvo madingi visoje Europoje, kas jį paskatino kovoti su velniu. „Veltui jam proza ir eilėmis sakyta, kad jis klysta jį puldamas, mat labai jį panašėjo, būdamas siaubingai bjaurus: niekas jo nesustabdė; jis pradėjo nuo visiško Šėtono galios neigimo ir įsidrąsino tiek, kad ėmė tvirtinti, jog šis neegzistuoja. „Jei būtų velnias, — sakė jis, — jis atkeršytų už karą, kurį jam skelbiu.“ Pastoriai, jo kolegos, stojo Šėtono pusėn ir nušalino Bekerį.“ Jis jau anksčiau vaidino laisvamanį ankstesniuose veikaluose. Viename savo katekizmo, „Gavėnios valgis“, jis pragaro bausmes apribojo pasmerktųjų nevirtimi ir apribojo jų trukmę. Jis buvo apkaltintas socianizmu, ir jo katekizmas buvo pasmerktas sinodo. — Autorius nuvyko įsikurti Amsterdame, kur, 1680 m. kometos proga, išleido „Tyrimus apie kometas“, išspausdintus flamandiškai, in-8°, Leuwardene, 1683. — Jis stengiasi įrodyti, kad šie meteorai nėra nelaimių pranašai, ir kovoja su prietaringomis idėjomis, kurias liaudis sieja su jų pasirodymu. Šis veikalas buvo priimtas be pasipriešinimo. Ne taip nutiko su jo knyga *De Betooverde wereld* (Užburtas pasaulis), spausdinta kelis kartus ir išversta į prancūzų kalbą pavadinimu: „Užburtas pasaulis, arba bendrų nuomonių apie dvasias, jų prigimtį, galią, valdymą ir veiksmus, bei apie efektus, kuriuos žmonės gali sukelti bendraudami su jomis ir jų galia, tyrimas; padalinta į keturias knygas“; 4 stori tomai mažo in-12 formato, su autoriaus portretu, Amsterdamas, 1694. — Autorius šiame veikale, dėl kurio prarado pastoriaus vietą, stengiasi įrodyti, kad niekada nebuvo nei apsėstųjų, nei burtininkų; kad viskas, kas kalbama apie piktąsias dvasias, tėra prietarai, ir t.t. Visgi šiek tiek vėliau, gindamas savo nuomones, jis pripažino velnio egzistavimą; bet pridūrė, kad laiko jį prirakinatą pragare ir negalintį daryti žalos. — Nereikėjo taip rimtai persekioti knygos, kurią vien jos daugžodžiavimas turėjo padaryti nepaskaitomą. „Didelė tikimybė, — sako dar Volteras, — kad ji buvo pasmerkta tik iš pykčio, jog sugaišta laiko ją skaitant.“ — Pirmojoje knygoje, arba pirmame tome, turinčiame keturis šimtus puslapių, autorius nagrinėja nuomones, kurias tautos turėjo visais laikais ir kurias dar turi šiandien apie Dievą ir dvasias; jis kalba apie pranašavimus, magijos meną, manichėjus ir velnio iliuzijas; prie esmės jis pereina tik antrajame tome. Šis tomas arba antroji knyga turi 733 milžiniškus puslapius. Autorius nagrinėja dvasių galią, jų įtaką, efektus, kuriuos jos gali sukelti. Jis teigia, kad nėra jokio pagrindo tikėti, jog yra demonų ar angelų, ar vice-dievyų; vis dėlto jis susipainioja su Abraomo ir Loto angelais; sako, kad žaltys, sugundęs mūsų pirmuosius tėvus, buvo ne velnias, o tikras žaltys; tvirtina, kad mūsų Viešpaties gundymas velniu yra alegorija, kaip ir velnio kova su šv. Mykolu; kad nei Jobas, nei šv. Paulius nebuvo kūniškai kankinami velnio; sako, kad apsėstieji yra ligoniai, kad tikrieji velniai yra blogi žmonės, ir t.t. — Trečiajame tome Bekeris nori įrodyti, tuo pačiu daugžodžiavimo stiliumi, kad bendravimas su velniu ir burtininkų sutartys yra tuščios idėjos; jis pastebi, kad šventosios knygos visiškai nemini sutarčių su velniu aktų, kad senovės žyniai buvo kvailiai be talento ir be galios. Ketvirtajame tome jis tyčiojasi iš tų, kurie tiki magija, ir iš teisėjų, smerkiančių burtininkus.

**Belis (Bel).** — Aukščiausioji chaldėjų dievybė. Wierus sako, kad tai senas demonas, kurio balsas skamba tuščiaviduriai. Tautos, kurios jį padarė dievu, pasakojo, kad pradžioje pasaulis tebuvo chaosas, gyvenamas monstrų; kad Belis juos išžudė, sutvarkė visatą, liepė vienam savo tarną nukirsti sau galvą, sumaišė žemę su savo krauju ir iš to suformavo gyvūnus bei žmones.

**Belaamas (Belaam).** — Demonas, apie kurį nežinoma nieko, išskyrus tai, kad 1632 m. jis įėjo į vienos iš Louduno apsėstųjų kūną kartu su Isakaronu ir Behemotu: jis buvo priverstas išsikraustyti.

**Belbachas (Belbach) arba Belbogas (Belbog).** — Žr. BELZEBUBAS.

**Belefantas (Béléphantès).** — Chaldėjų astrologas, kuris, pasak Diodoro Siciliečio, išpranašavo Aleksandrui, kad jo įžengimas į Babiloną jam bus lemtingas: kas ir įvyko, kaip kiekvienas žino.

**Žebenkštis (Belette).** — Senovės žmonės tikėjo, kad žebenkštis veda savo vaikus per burną, nes ji dažnai juos nešioja tarp lūpų, kaip daro katės. Plutarchas pastebi, kad tėbiečiai gerbė žebenkštį, tuo tarpu kiti graikai jos susitikimą laikė lemtingu ženklu. Teigiama, kad jos pelenai, uždėti kaip kompresas, gydo migreną ir kataraktas; o knyga „Nuostabūs Alberto Didžiojo paslaptys“ tikina, kad jei duosite šuniui suėsti žebenkšties širdį ir liežuvį, jis tuoj pat praras balsą. Ji neatsargiai prideda paslaptį, kurią vadina išbandyta ir sertifikuoja kaip neklįstančią: būtent, kad mėgėjui tereikia suvalgyti dar plakančią žebenkšties širdį, kad galėtų pranašauti ateities dalykus...

**Belialas (Bélial).** — Demonas, garbintas sidoniečių. Pragaras nėra priėmęs dvasios, kuri būtų labiau ištvirkusi, labiau pasinėrusi į ydas dėl pačios ydos. Nors jo siela bjauri ir žema, jo išorė viliojanti. Jo laikysena kupina gracijos ir orumo. Jis turėjo kultą Sodomoje ir kituose miestuose; bet jam niekada per daug nedrįsta statyti aukurų. Delankras sako, kad jo vardas reiškia maištingas arba nepaklusnus. — Wierus savo Šėtono monarchijos inventoriuje skiria jam didelį straipsnį. „Tikima, — sako jis, — kad Belialas, vienas iš pragaro karalių, buvo sukurtas iškart po Liuciferio ir kad jis įtraukė daugumą angelų į maištą: todėl jis buvo vienas pirmųjų nuverstas iš dangaus. Kai jis iššaukiamas, aukomis jis priverčiamas nuoširdžiai atsakyti į užduodamus klausimus. Tačiau jis labai greitai ima pasakoti melus, jei nėra prisaikdinamas Dievo vardu sakyti tik tiesą. Kartais jis pasirodo grožio kupino angelo pavidalu, sėdintis ugnies vežime; kalba maloniai; parūpina titulus ir malones, padeda draugams gyventi santarvėje, duoda sumanius tarnus. Jis vadovauja aštuoniasdešimčiai legionų iš Dorybių ordino ir Angelų ordino. Jis tiksliai padeda tiems, kurie jam pasiduoda; jei to nepadarytų, lengva jį nubausti, kaip padarė Saliamonas, kuris uždarė jį butelyje su visais jo legionais,“ kurie sudaro penkių šimtų dvidešimt dviejų tūkstančių dviejų šimtų aštuoniasdešimties demonų armiją. Reikėjo, kad butelis būtų didelio dydžio. — Tačiau Saliamonas buvo toks galingas, kad kita proga jis panašiai įkalino šešis tūkstančius šešis šimtus šešiasdešimt šešis milijonus velnių, kurie negalėjo jam pasipriešinti. — Mokslininkai dar pasakoja, kad Saliamonas įdėjo butelį, kuriame buvo Belialas, į didelį šulinį netoli Babilono ir uždengė jį akmeniu; kad babiloniečiai nusileido į tą šulinį tikėdamiesi rasti lobį; kad jie sudaužė butelį, visi velniai iš jo paspruko, o Belialas, bijodamas būti vėl pagautas, įsitaisė vienoje tuščioje statuloje ir ėmė skelbti orakulus; dėl to babiloniečiai jį garbino.

**Belišė (Beliche).** — Tai vardas, kuriuo vadinamas velnias Madagaskare. Aukojimo metu jam metami pirmieji aukos gabalai, įsitikinus, kad jis nedaro jokio blogio, kol turi ką dėti į dantis.

**Avinas (Bélier).** — Velnias kartais pasiversdavo avinu, ir užkerėtieji patirdavo šią metamorfozę. Būtent sena liaudies tradicija rėmėsi Hamiltonas, kurdamas savo pasaką apie Aviną. — Atrodo, kad avinas turi magiškų savybių; nes kai Leonora Galigaj (*Léonora Galigai*), maršalo d'Ankro žmona, buvo apkaltinta raganavimu, teigta, kad užsiiminėdama kerais ji valgė tik gaidžių skiauteres ir avino inkstus.

**Belinas, Albertas (Albert Belin).** — Benediktinas, gimęs Bezansone 1610 m. Tarp jo veikalų ieškoma: 1° „Talismanų, arba Astralinių figūrų, traktatas“ (*Traité des talismans, ou Figures astrales*), kuriame parodoma, kad jų nuostabūs efektai ar savybės yra natūralūs, kartu su būdu juos gaminti ir naudoti su nauda, in-12, Paryžius, 1671. Prie 1709 m. leidimo pridėtas to paties autoriaus traktatas apie „Pateisintus simpatinius miltelius“; 2° „Nežinomo filosofo nuotyčiai ieškant ir išrandant filosofinį akmenį“ (*Aventures du philosophe inconnu en la recherche et invention de la pierre philosophale*), padalinti į keturias knygas, kurių paskutinėje taip aiškiai kalbama apie būdą jį pagaminti, kad niekada apie tai nebuvo rašyta su tokiu atvirumu. In-12; Paryžius, 1664 ir 1674.

**Belinuncija (Belinuncia).** — Žolė, pašvęsta Belenui, kurios sultis galai naudojo savo strėlėms užnuodyti. Jai priskirta galia prišaukti liūtų. Kai šalį vargindavo sausra, šią žolę rinkdavo su didelėmis ceremonijomis. Druidų žmonos išsirinkdavo jauną mergelę, kuri nusivilkdavo drabužius ir eidavo kitų moterų priekyje ieškodama šventosios žolės; radusi ją, išraudavo dešinės rankos mažuoju pirštu; tuo pačiu metu jos palydovės įjaukdavo medžių šakas ir nešdavo rankose sekdamos paskui ją iki kaimyninės upės kranto; ten panardindavo brangiąją žolę į vandenį, taip pat mirkydavo šakas, kurias purtydavo ant jaunos merginos veido. Po šios ceremonijos kiekviena grįždavo į savo namus; tik jaunoji mergelė privalėdavo likusį kelią eiti atbulomis.

**Belok, Žana (Jeanne Belloc).** — Laburo krašto ragana, sučiupta dvidešimt ketverių metų, valdant Henrikui IV. Pjeras Delankras, kuris ją tardė, sako, kad ji pradėjo lankyti sabatą 1609 m. žiemą; kad ji buvo pristatyta velniui, kuriam pabučiavo pasturgalį, nes tik žymios raganos bučiuodavo jį į veidą. Ji pasakojo, kad sabatas yra tam tikras kaukių balius, kur vieni vaikštinėja savo natūraliu pavidalu, tuo tarpu kiti yra paversti šunimis, katėmis, asilais, kiaulėmis ir kitais žvėrimis. Žr. Sabatas.

**Belmontė (Belmonte).** — Provanso parlamento patarėjas, kuriam ant kojos atsirado maža žaizda, kurioje prasidėjo gangrena; liga greitai plito, ir jis mirė. Kadangi jis persekiojo burtininkus protestantus ir reformatų neramumų kurstytojus, kalvinistų rašytojai jo staigioje mirtyje matė bausmę ir stebuklą. Tai buvo šešiolikto amžiaus.

**Belomantija (Bélomancie).** — Pranašavimas strėlių pagalba. Paimdavo keletą strėlių, ant kurių užrašydavo atsakymus, susijusius su tuo, ko norėta paklausti. Dėdavo palankių ir priešingų; tuomet sumaišydavo strėles ir traukdavo jas atsitiktinai: ta, kurią lemtis ištraukdavo, buvo laikoma dievų valios organu. — Belomantija dažniausiai naudota prieš karines ekspedicijas. Chaldėjai labai tikėjo šiuo pranašavimu. Arabai vis dar pranašauja trimis strėlėmis, kurias uždaro maiše. Ant vienos užrašo: „Isakyk man, Viešpatie“; ant kitos: „Viešpatie, sutrukdyk man“, o ant trečios nerašo nieko. Pirmoji iš maišo ištraukta strėlė nulemia sprendimą, dėl kurio svarstoma. Žr. Strėlės.

**Belfegoras (Belphegor).** — Atradimų ir išradingų išradimų demonas. Jis dažnai įgauna jaunos moters kūną; jis suteikia turtus. Moabitai, kurie jį vadino Baalfegoru, garbino jį ant Fegoro kalno. Rabinai sako, kad jam būdavo atiduodama pagarba ant tualetų kėdės ir aukojamos bjaurios virškinimo liekanos. Tai buvo verta jo. Todėl kai kurie mokslininkai Belfegore mato tik dievą Bezdalių (*Pet*) arba *Crepitus*; kiti mokslininkai teigia, kad tai Priapas. — Seldenas, cituojamas Banjė (*Banier*), teigia, kad jam buvo aukojamos žmonių aukos, kurių mėsą valgė jo

žyniai. Wierus pastebi, kad tai demonas, kuris visada yra atvira burna; pastabą jis be abejonės paėmė iš Fegoro vardo, kuris reiškia, pasak Leloyer, plyšį arba įtrūkimą, nes jį kartais garbino urvuose, ir aukas jam mesdavo pro orlaidę.

**Belas (Bélus).** — Pirmasis asirų karalius; sakoma, kad jis dar būdamas gyvas liepėsi garbinamas šventyklose. Jis buvo didis astrologas: „Aš perskaičiau dangaus registruose viską, kas turi jums nutikti, — sakydavo jis savo vaikams, — ir atskleisiu jums jūsų likimo paslaptis.“ Po mirties jis skelbė orakulus. Belas galėtų būti tas pats, kas Baalas.

**Belzebubas (Belzébut), Belzebubas (Belzébut) arba Beelzebubas (Beelzébut).** — Demonų kunigaikštis pagal Šventąjį Raštą; pirmasis galia ir nusikaltimais po Šėtono, pagal Miltoną; aukščiausiasis pragaro imperijos vadovas, pagal daugumą demonografų. — Jo vardas reiškia musių valdovas. Bodenas teigia, kad jo šventykloje jų visiškai nesimatydavo. Tai buvo labiausiai garbinama Kanaano tautų dievybė, kurią jie vaizduodavo kartais musės pavidalu, dažniausiai su suverenios valdžios atributais. Jis skelbė orakulus, ir karalius Ochozijas klausė jo patarimo dėl ligos, kuri jį neramino; už tai jis buvo subartas pranašo Eliziejaus, kuris jo paklausė, ar Izraelyje nėra Dievo, kad taip einama klausti Belzebubo filistinų žemėje. Jam priskirta galia išvaduoti žmones nuo musių, kurios naikina derlių. — Beveik visi demonomanai jį laiko tamsiosios imperijos valdovu; ir kiekvienas jį vaizduoja pagal savo vaizduotę. Miltonas jam suteikia didingą išvaizdą, ir veide atsispindi aukšta išmintis. Vienas jį daro aukštą kaip bokštą; kitas — mūsų ūgio; kai kurie įsivaizduoja jį gyvatės pavidalu; yra tokių, kurie mato jį ir moters bruožais. — Pragaro monarchas, sako Palingenijus *in Zodiaco vitæ*, yra milžiniško ūgio, sėdintis didžiuliame soste, kaktą apsijuosęs ugnies raiščiu, išpūsta krūtine, išburtusiu veidu, spindinčiomis akimis, pakeltais antakiais ir grėsminga išvaizda. Jo šnervės nepaprastai plačios, o ant galvos du dideli ragai; jis juodas kaip maurus: du dideli šikšnosparnio sparnai pritvirtinti prie jo pečių; jis turi dvi plačias anties pėdas, liūto uodegą ir ilgus plaukus nuo galvos iki kojų. — Vieni sako, kad Belzebubas yra tas pats Priapas; kiti, kaip Porfirijus, painioja jį su Bakchu. Manyta jį atpažinti slavų Belboge arba Belbache (baltajame dieve), nes jo kruvinas atvaizdas visada buvo aplipęs musėmis, kaip Belzebubo pas sirus. Taip pat sakoma, kad tai tas pats Plutonas. Labiau tikėtina manyti, kad tai Baelis, kurį Wierus laiko pragaro imperatoriumi; juo labiau kad Belzebubas savo vardu nefigūruoja pragaro monarchijos inventoriuje. — Saliamono raktai matoma, kad Belzebubas kartais pasirodo monstrų pavidalais, pavyzdžiui, milžiniško veršio arba ožio su ilga uodega; vis dėlto dažnai jis rodosi nepaprastai didelės musės pavidalu. Priduriama, kad supykęs jis vemia liepsnas ir staugia kaip vilkas. Galiausiai kartais Astarotas pasirodo šalia jo, asilo bruožais.

**Benediktas, Jonas (Jean Benedict).** — Vokiečių gydytojas, gyvenęs XVI a. Jam priskiriama knyga apie „Vizijas ir natūralius bei antgamtinius apreiškimus“, kuri yra beveik nežinoma.

**Benediktas VIII (Benoît VIII).** — Šimtas keturiasdešimt aštuntasis popiežius, išrinktas 1012 m., miręs 1024 m. Platina, kurį cituoja Leloyer ir Wierus, rašo, kad praėjus kuriam laikui po mirties Benediktas VIII pasirodė raitas ant juodo žirgo vienam šventam vyskupui nuošalioje vietoje. Vyskupas jo paklausė, kaip čia yra, kad būdamas miręs jis taip rodosi ant juodo žirgo. Į tai popiežius atsakė, jog gyvenime buvo godus kaupti turtus; kad jis yra skaistykloje, bet nėra pasmerktas, nes dalijo išmaldas. Tuomet jis atskleidė vietą, kur buvo paslėpęs turtus, ir paprašė šventojo vyskupo išdalyti juos vargšams. — Po to šmėkla (pagal pasakojimą) taip pat pasirodė popiežiui, savo įpėdiniui, ir maldavo skubiai pasiųsti kurjerį pas Odiloną, Klini (*Cluny*)

abata, kad įspėtų jį melstis Dievui už jo sielos ramybę. Odilonas tai padarė; ir po kelių dienų buvo matyti švytintis vyras, įžengiantis į vienuolyno kiemą su kitais baltai apsirengusiais asmenimis ir puolantis ant kelių prieš Odiloną. Vienuolis paklausė, kas tas tokios kilnios išvaizdos vyras, rodantis tiek pagarbos abatui. Jam buvo atsakyta, kad tai Benediktas VIII, kuris dėl Odilono maldų džiaugiasi palaimintųjų šlove.

**Benediktas IX (Benoît IX).** — Šimtas penkiasdešimtas popiežius, išrinktas 1033 m., neramiais laikais, kai dėl Romos varžėsi partijos. Jam teko kovoti su antipopiežiais, kurie jį labai apjuodino. Kalbėta, kad jis buvo magas ir kad, priešų nuverstas nuo šventojo sosto, du kartus į jį sugrįžo savo magiškos galios dėka. Tai šiek tiek kvaila. Taip pat su tiek pat sveiko proto kalbėta, kad jis pranašavo ateities įvykius ir buvo sumanus kerėtojas. — Calvinistų autorius knygoje apie „Didžiuosius ir baisius Dievo teismus“ netgi prideda, kad jį pasmaugė velnias ir kad po mirties jo siela buvo pasmerkta klaidžioti miškuose laukinio žvėries pavidalu, turinčio ilgaplaukį lokio kūną, katės uodegą ir asilo galvą. Atsiskyrėlis, sutikęs jį, paklausė, kodėl jis tokios išvaizdos. „Aš buvau pabaisa, — atsakė Benediktas, — ir tu matai mano sielą tokią, kokia ji visada buvo.“ Tai labai malonu. Tačiau Benediktas IX, priešingai, mirė atsiskyręs, vilkėdamas ašutinę, pamaldžiai ir šventai, 1054 m. Tai dar viena istorinio šmeižto auka.

**Bensozija (Bensozia).** — Tam tikri XII ir XIII a. kanonistai griežtai pasisako prieš to meto moteris, kurios eidavo į savotišką sabatą, apie kurį mus pasiekė labai mažai žinių. Sakyta, kad fėjos arba moterimis pasivertę demonai įtraukdavo visas damas, kurios norėdavo dalyvauti jų malonumuose; ir kad visos — tiek damos, tiek fėjos ar demonai — raitos ant sparnuotų gyvulių naktimis vykdavo į lenktynes ir šventes ore. Jų vadovė buvo velnienė arba fėja Bensozija, kuriai reikėjo aklaui paklusti su besąlygišku nuolankumu. Sakoma, tai buvo senovės galų Diana; ji taip pat vadinta Noktikula (*Nocticula*), Herodija arba Mėnuliu. Kuserano (*Couserans*) bažnyčios rankraščiuose matyti, kad XIV a. damos turėjo reputaciją jojančios į naktines Bensozijos lenktynes. Visos jos, kaip raganos sabate, įsirašydavo savo vardą į sąrašą ir po to laikė save fėjomis. Dar praėjusiame šimtmetyje Monmorijone (*Montmorillon*), Puatu, ant senovinės šventyklos portiko buvo matoma moteris, dviejų gyvačių nešama į orą. Tai be abejonės buvo raganų arba fėjų laikysenos jų naktinėse kelionėse modelis.

**Bentameleonas (Benthaméléon).** — Titui užėmus Jeruzalę, jis išleido ediktą, draudžiantį žydams laikytis sabato ir apsipjaustyti, bei liepiantį valgyti visokią mėsą. Nusiminę žydai pasiuntė pas Titą rabiną Simeoną, kuris buvo laikomas labai sumaniu žmogumi. Simeonui iškeliavus kartu su rabinu Eleazaru, jie sutiko velnią, vardu Bentameleonas, kuris pasisiūlė juos lydėti, prisipažindamas, kokia jo prigimtis, bet teigdamas esąs linkęs pasitarnauti ir pažadėdamas jeiti į Tito dukters kūną ir išeiti iš jo, kai tik jie jam lieps, kad šiuo stebuklu jie galėtų pelnyti imperatoriaus palankumą. Du rabinai su džiaugsmu priėmė jo pasiūlymą; ir, Bentameleonui ištesėjęs žodį, jie iš tiesų pasiekė edikto atšaukimą.

**Beranda (Bérande).** — Ragana, sudeginta Mobeke (*Maubec*), netoli Bomon de Lomanji, 1577 m. Eidama į bausmės vietą, ji apkaltino vieną panelę dalyvavus sabate; panelė tai neigė; Beranda jai tarė: „Argi nežinai, kad paskutinį kartą, kai šokome prie Pyrago kryžiaus (*Croix du pâtre*), tu laikei nuodų puodą?..“ Ir panelė buvo palaikyta ragana, nes nežinojo, ką atsakyti.

**Berbigjė (Berbiguier).** — Aleksis-Vensanas-Šarlis Berbigjė de Ter-Nev diu Timas (*Alexis-Vincent-Charles Berbiguier de Terre-Neuve du Thym*), gimęs Karpantra, yra autorius, dar



neseniai gyvenęs ir 1821 m. išleidęs veikalą tokiu pavadinimu: „Farfadetai, arba visi demonai nėra iš kito pasaulio“ (*Les Farfadets, ou tous les démons ne sont pas de l'autre monde*), 3 tomai in-8°, papuošti aštuoniomis litografijomis ir autoriaus portretu, apsuptu emblemų, virš kurio užrašytas devizas: „Farfadetų rykštė“. — Autorius, kuris buvo pamišėlis, pradeda dedikacija visiems imperatoriams, karaliams, suvereniems keturių pasaulio dalių kunigaikščiams. „Suvienykite savo pastangas su manosiomis, — sako jis jiems, — kad sunaikintumėte įtaką demonų, burtininkų ir farfadetų, kurie niokoja nelaimingus jūsų valstijų gyventojus.“ Jis prideda, kad yra kankinamas velnio jau dvidešimt trejus metus; ir sako, kad farfadetai (kaukai/demonai) pasiverčia žmogaus pavidalu, kad vargintų žmones. Savo knygos 2 skyriuje jis įvardija visus savo priešus vardais, tvirtindamas, kad tai persirengę demonai, Belzebubo agentai; kad vadindamas juos niekšais ir nenaudėliais, jis įžeidžia ne juos, o demonus, užvaldžiusius jų kūnus. „Mane laiko bepročiu, — šaukia jis, — bet jei būčiau beprotis, mano priešai nebūtų taip kankinami, kaip yra kasdien mano adatų, smeigtukų, sieros, druskos, acto ir jaučio širdžių.“ — Trys tomai yra savotiški autoriaus, kurio neapleidžia velnias, memuarai. Jis įrodinėja farfadetų galią; 4 skyriuje pasakoja, kad 1796 m. jam ateitį būrė Avinjono ragana, vadinama Mansote (*la Mansotte*), kuri tam naudojo taro kortas. „Ji pridėjo, — sako jis, — ceremoniją, kuri, be abejonės, ir atidavė mane į farfadetų rankas. Jos buvo dvi Šėtono mokinės moterys; jos gavo rėtį, tinkamą miltams sijoti, ant kurio smaigaliais pritvirtino žirkles. Baltas sulankstytas popierius buvo padėtas į rėtį. Mansotė ir aš laikėme po vieną žirklių žiedą taip, kad rėtis tokiu būdu kabojo ore. Pagal įvairius rėčio judesius man uždavinėjo klausimus, kurie turėjo pasitarnauti kaip informacija tiems, kurie norėjo mane užvaldyti. Raganos paprašė trijų puodų: viename jos uždarė keletą ant stalo mestų taro kortų, ir būtent kortas su figūromis. Aš jas buvau ištraukęs iš kaladės užrištomis akimis. Antras puodas buvo pripildytas druskos, pipirų ir aliejaus; trečias — lauro lapų. Trys uždengti puodai buvo padėti į alkovą, ir raganos pasitraukė laukti poveikio... Aš grįžau namo dešimtą valandą vakaro; radau tris savo langus atvirus ir išgirdau virš galvos nepaprastą triukšmą. Užsidegu žvakę; nieko nematau. Triukšmas, kurį girdėjau, priminė laukinių žvėrių baubimą; jis truko visą naktį. Tris dienas kentėjau įvairius kankinimus, kol dvi raganos ruošė savo kerus. Jos nenustojo, kol truko jų manevrai, prašyti manęs pinigų. Taip pat reikėjo, kad aš būčiau ten ir duočiau joms sirupo, gaivinančių gėrimų ir valgio; nes jų vidurius rijo pragaro ugnis. Joms prireikė įvairių spalvų kaspinių, kurių jos man niekada negrąžino. Per aštuonias dienas, kol truko jų magija, buvau slegiančio liūdesio apimtas. Ketvirtą dieną jos pasivertė katėmis, kurios lindo po mano lova manęs kankinti. Kitais kartais jos ateidavo kaip šunys: buvau priblokštas vieny kniaukimo ir kitų lojimo. Kokios ilgos buvo tos aštuonios dienos!“ Berbigjė kreipėsi į kortų būrėją, kuris ėmėsi kovoti su dviem raganomis; bet tai jam atnešė tik naujų kančių. Kituose skyriuose autorius vėl buriasi ateitį ir mano esąs apstėtas; jis be paliovos girdi savo ausyse baisių žvėrių klyksmus; jam vaidenasi ir jis jaučia baimes. Dėl bylos jis atvyksta į Paryžių, susipažįsta su nauja burtininke, kuri jam meta kortas. „Aš jos paklausiau, — sako jis, — ar aš visada būsiu nelaimingas; ji man atsakė, kad ne; kad jei noriu, ji mane išgydys nuo dabartinių ir būsimų blogybių, ir kad aš pats galiu pasigaminti vaistą. — Reikia, sakė ji man, nusipirkti lajinę žvakę pas pirmą prekeivę, kurios krautuvė turės du išėjimus, ir pasistengti mokant gauti gražos du denjė.“ Ji rekomendavo man po to išeiti pro duris, priešingas toms, pro kurias įėjau, ir mesti du denjė į orą: ką aš ir padariau. Buvau labai nustebęs išgirdęs dviejų ekiu skambesį vietoj dviejų denjė. Naudojimo būdas, kurį ji man nurodė žvakei, buvo toks: pirmiausia užkurti ugnį, įmesti į ją druskos, ant popieriaus užrašyti pirmojo mane persekiojusio asmens vardą, subadyti šį popierių visomis kryptimis, apvynioti juo žvakę, pritvirtinant smeigtuku, ir leisti jai taip visiškai sudegti. Vos tik viską atlikau, atsargumo dėlei apsiginklavęs peiliu užpuolimo atveju, išgirdau siaubingą triukšmą savo



ir pamatė nuogą, bjaurią šmėklą, kuri jį vijosi... Tai tikrai šmėkla, atsiųsta piemens... Jis ragina savo žirgą, bet šis nebegali bėgti. Kad baimė būtų didesnė, šmėkla užšoka ant arklio strėnų, dviem ilgomis rankomis apveja raitelio kūną ir ima staugti. Keliautojas deda bergždžias pastangas išsilaisvinti nuo monstro, kuris toliau rėkia kимиu balsu. Arklys išsigąsta ir bando numesti ant žemės savo dvigubą naštą; galiausiai gyvulio spyris parbloškia šmėklą, į kurią raitelis vos drįsta pažvelgti. Ji turi purviną barzdą, išblyškusį veidą, paklaikusias akis; ji daro baisias grimasas... Keliautojas sprunka kiek įkabindamas: atvykęs į artimiausią kaimą, papasakoja savo nuotykį. Jam paaiškinama, kad šmėkla, sukėlusi jam tiek baimės, yra pabėgęs beprotis, kurio ieškoma jau kelias valandas. — Piemenų kera kartais turėdavo liūdnųjų pasekmių. Mėsininkas buvo nusipirkęs avių, bet nedavė arbatpinigių ūkio piemeniui. Šis atkeršijo; pereinant tiltą, kuris buvo jų kelyje, avys puolė į vandenį galvomis žemyn. — Taip pat pasakojama, kad vienas piemuo buvo padaręs kerus iš savo gyvulių kanopų rago, kaip tarp jų praktikuojama norint išlaikyti bandą sveiką. Jis nešiojosi šį burtą kišenėje: kaimynystės piemuo sugebėjo jį nugvelbti; ir, kadangi seniai ant jo griežė dantį, sutrynė burtą į miltelius ir užkasė skruzdėlyne kartu su kurmiu, žalia varle ir menkės uodega, sakydamas: *Prakeiktas tu, pražūtis, sunaikinimas*; ir po devynių dienų atkasė savo kerus ir išbarstė juos vietoje, kur turėjo ganytis kaimyno banda, kuri buvo sunaikinta. — Kiti piemenys su trimis akmenukais, paimtais iš skirtingų kapinių, ir tam tikrais magiškais žodžiais sukelia dizenteriją, užkrečia niežais savo priešus ir marina tiek gyvulių, kiek nori. Tokia vis dar yra kaimo žmonių nuomonė. Nors šie vargšai nemoka skaityti, kai kuriuose kaimeliuose taip bijoma jų žinojimo ir galios, kad rūpestingai rekomenduojama keliautojams jų neįžeisti ir praeiti pro šalį neklausiant, kiek valandų, koks bus oras ar panašių dalykų, jei nenori sulaukti debesų, būti paskandinti audrų, patirti didelių pavojų ir pasiklysti atviriausiuose keliuose. — Verta pastebėti, kad visuose savo keruose piemenys naudoja „Tėve mūsų“, „Sveika, Marija“, rožinio devyndienius. Tačiau jie turi ir kitų maldų bei užkalbėjimų bandų išsaugojimui. Žr. Bandos; o apie Brie piemenų istoriją žr. Hocque.

**Beritas (Bérith).** — Kunigaikštis pragare, didis ir baisus. Jis žinomas trimis vardais: kai kurie jį vadina Bealiu, žydai — Beritu, o nekromantai — Bolfriu. Jis pasirodo jauno kareivio bruožais, nuo galvos iki kojų apsirengęs raudonai, raitas ant tos pačios spalvos žirgo, su karūna ant kaktos; jis atsako apie praeitį, dabartį ir ateitį. Jis suvaldomas magiškų žiedų galia; bet nereikia pamiršti, kad jis dažnai meluoja. Jis turi talentą paversti visus metalus auksu; todėl laikomas alchemikų demonu. Jis suteikia titulus ir padaro dainininkų balsus aiškius ir lanksčius. Jam pavaldūs dvidešimt šeši legionai. — Tai buvo Sichemo gyventojų stabas, ir galbūt jis tas pats, kas Sanchoniatono Berutas, kurį mokslininkai laiko Palade arba Diana. Knygos „Tvirtas Mažojo Alberto lobis“ (*Solide trésor du Petit Albert*) autorius pasakoja apie Beritą nuotykį, kuris leistų manyti, kad šis demonas tėra tik kaukas arba nykštukas, jei visgi tai tas pats Beritas. — „Aš buvau, — sako jis, — pilyje, kurioje reikėsi namų dvasia, kuri šešerius metus rūpinosi laikrodžio priežiūra ir arklių šukavimu. Vieną rytą man buvo smalsu patyrinėti šį maniežą: mano nuostaba buvo didelė pamačius bėgiojančias šukas per arklio strėnas, nevaldomas jokios matomos rankos. Arklininkas man pasakė, kad pritraukė šį kauką sau tarnauti paėmęs mažą juodą vištą, kuriai nuleido kraują didelėje kryžkelėje; kad vištos krauju ant popieriaus skiautės užrašė: „Beritas dirbs mano darbą dvidešimt metų, ir aš jam atlyginsiu;“ kad po to užkasęs vištą pėdos gilyje, tą pačią dieną kaukas ėmėsi rūpintis laikrodžiu ir arkliais, ir kad kartais jis pats rasdavo radinių, kurie jam šį tą atnešdavo...“ — Istorikas atrodo manęs, kad šis kaukas buvo mandragora. Kabalistai jame mato tik silfą.

**Berna, Benedetas (Benedetto Berna).** — Burtininkas, kuris, pasak Bodeno ir kai kurių kitų demonografų, prisipažino, būdamas aštuoniasdešimties metų, kad keturiasdešimt metų palaikė ryšius su demonu, kurį vadino Hermiona arba Hermelina, ir kurį visur vedžiodavosi su savimi niekam to nepastebint: sakoma, jis dažnai kalbėdavosi su šia dvasia, kurios niekas nematė; todėl jį laikė pamišėliu (ir tai nebuvo niekas kita). Jis taip pat prisipažino gėręs įvairių mažų vaikų kraują ir padaręs daugybę šlykščių piktadarysčių. Už šiuos faktus jis buvo sudegintas.

**Bernakliai (Bernache ou Bernacle).** — Žr. MACREUSES.

**Bernardas (Bernard).** — Kardanas mano, kad raganavimas dažnai tebuvo tam tikra hipochondrija, sukelta prasto vargšų, persekiojamų kaip burtininkai, maisto. Jis pasakoja, kad jo tėvas kartą išgelbėjo valstietį, vardu Bernardas, kurį ruošiasi nuteisti mirti už raganavimą, pakeisdamas jo įprastą gyvenimo būdą: ryte jam duodavo keturis šviežius kiaušinius, tiek pat vakare su mėsa ir vynu; gerasis žmogus atsikratė savo juodos nuotaikos, nebeturėjo vizijų ir išvengė laužo.

**Bernardas, Samuelis (Samuel Bernard).** — Žr. POULE NOIRE (Juodoji višta).

**Bernardas iš Tiuringijos (Bernard de Thuringe).** — Atsiskyrėlis, kuris X a. viduryje skelbė pasaulio pabaigą. Savo nuomonę jis grindė Apokalipsės ištrauka, kurioje sakoma, kad po tūkstančio metų senasis žaltys bus atrištas. Jis teigė, kad tas žaltys yra Antikristas; kadangi 990-ieji metai jau praėjo, Antikristo atėjimas buvo arti. Jis sakė, kad kai Švč. Mergelės Apreiškimo diena sutaps su Didžiuoju penktadieniu, tai bus tikras pasaulio pabaigos įrodymas; ši pranašystė veltui turėjo progų išsipildyti.

**Bernardas Trevizietis (Bernard-le-Trévisan).** — XV a. alchemikas, kurį kai kurie laiko buvus burtininku, gimęs Padujoje 1406 m. Jis daug dirbo prie didžiojo kūrinio, ir jo nesuprantami veikalai yra ieškomi alchemikų; visi jie sukasi apie filosofinį akmenį.

**Bernoldas (Bernold).** — Žr. BERTHOLD.

**Berkenas, Liudvikas (Louis Berquin).** — Artua bajoras, Pranciškaus I patarėjas, kuris ėmė kalbėti prieš vienuolius ir linkti į liuteronizmą. Jo knygos buvo sudegintos, ir tik karaliaus apsauga išgelbėjo jį nuo viešo atsižadėjimo; bet netrukus jį vėl suėmė. Jis dalyvavo burtininkų orgijose; buvo įrodyta, kad jis garbino velnią; prieš jį buvo pateikti tokie liūdni kaltinimai, kad karalius nebedrįso jo ginti, ir jis buvo sudegintas Grevo aikštėje 1529 m. balandžio 17 d.

**Beridas (Berrid).** — Žr. PURGATOIRE (Skaistykla).

**Bersonas (Berson).** — Teologijos daktaras ir dvaro vizionierius pamokslininkas valdant Henrikui III, kuris įsivaizdavo esąs Henochas ir norėjo vykti skelbti Evangelijos į Levantą kartu su vienu flamandų kunigu, kuris gyrėsi esąs Elisas. Taip pat (*Taillepieu*) sako girdėjęs Bersoną skelbiant šią keistenybę priešais karaliaus brolių Šato-Tjeri (*Château-Thierry*).

**Berta (Berthe).** — Žr. ROBERT, karalius.

**Bertjė, Gijomas Fransua (Guillaume-François Berthier).** — Garsus jėzuitas, mirės 1782 m. Volteras paskelbė pasakojimą apie jėzuito Bertjė ligą, mirtį ir apsiareiškimą; bet tai tėra gana prastas pokštas. Tėvas Bertjė tuomet dar buvo gyvas.

**Bertoldas (Berthold).** — Po Karolio Plikagalvio mirties, Reimso miestietis, vardu Bertoldas arba Bernoldas, sunkiai sirgdamas ir priėmęs sakramentus, keturias dienas nieko nevalgė ir jautėsi toks silpnas, kad vos buvo galima justi šiek tiek plakimo ir kvėpavimo. Apie vidurnaktį jis pasišaukė žmoną ir liepė jai skubiai pakviesti nuodėmklausį. Kunigas dar buvo kieme, kai Bertoldas tarė: „Padėkite čia kėdę; nes kunigas ateina.“ Jis įėjo ir sukalbėjo keletą maldų, į kurias Bertoldas atsakė: po to jis paniro į ekstazę; o kai atsigavo, papasakojo apie kelionę, kurią jo siela ką tik atliko. — Jis buvo nuėjęs į skaistyklą, vedamas dvasios, ir ten matė daug žmonių, kuriuos tai šaldė, tai virė. Tarp prelatų buvo Ebonas, Reimso arkivyskupas, Leopardelė arba Pardulė, Laono vyskupas, ir vyskupas Enėjas, kurie vilkėjo suplyšusius ir aprūkusius drabužius; jų veidai buvo raukšlėti, oda tamsi. Jie jį pašaukė: „Rekomenduokite mūsų draugams, — sakė jie, — melstis už mus.“ Bertoldas pažadėjo. Atsigavęs jis nurodė atlikti pavedimą, vėl krito į ekstazę ir, grįžęs į skaistyklą, prie vartų rado Eboną su kitais prelatais, kurie išėjo vilkėdami baltai ir jam dėkojo. Tada jis pamatė karaliaus Karolio Plikagalvio sielą, gulinčią purvynėje ir tokią sunykusią, kad buvo galima suskaičiuoti jos kaulus ir gyslas. „Paprasykite arkivyskupo Hinkmaro palengvinti mano kančias,“ — tarė karalius. — „Mielai,“ — atsakė Bertoldas. Jis atliko ir šį pavedimą, ir karaliui Karoliui palengvėjo. Be to, jis liepė parašyti jaunojo mirusio monarcho giminaičiams apie apgailėtiną būklę, kurioje šis buvo. — Kiek toliau Bertoldas matė Jesę, Orleano vyskupą, kurį keturi demonai pakaitomis nardino į verdančią dervą ir ledinį vandenį. „Drauge, paprašyk maniškių pasidomėti manimi,“ — tarė jis Bertoldui: gerasis žmogus apsiėmė ir tai; ir pamatė grafą Oterą (*Othaire*), kuris buvo kankinamas. Jis liepė perduoti Otero žmonai, jo vasalams ir draugams, kad šie melstųsi ir dalytų išmaldas už jį. Po viso to Bertoldas pasijuto geriau ir gyveno dar keturiolika metų, kaip jam buvo pažadėjęs tas, kuris jį vedžiojo pas visus šiuos asmenis.

**Bertomė iš Linjono (Berthomé du Lignon), vadinamas Šampanjaku (Champagnat).** — Burtininkas, teistas Monmorigone, Puatu, 1599 metais. Jis prisipažino, kad tėvas jį vedėsi į savaitą nuo pat jaunystės; kad jis pažadėjo velniui savo sielą ir kūną; kad praėjusių Joninių metu jis dalyvavo dideliame sabate, kur velnias vertė juos šokti ratu; kad šis atsistojo šokio viduryje juodo ožio pavidalu, duodamas kiekvienam po uždegtą žvakę, su kuria jie ėjo bučiuoti jam pasturgalio; kad velnias kiekviename sabate jam duodavo keturiasdešimt su įvairia moneta ir miltelių kerams daryti; kad kai jis norėdavo, pašaukdavo velnią, kuris ateidavo pas jį kaip vėjo sūkurys; kad praėjusią naktį jis buvo atėjęs aplankyti jo kalėjime ir pasakė, jog neturi būdo ištraukti jį iš ten, kur jis yra; kad velnias visiems draudė melstis Dievui, eiti į mišias ir atlikti Velykų išpažintį; ir kad jis numarino keletą žmonių ir gyvulių milteliais, kuriuos jam duodavo sabate.

**Bertomėja de La Beduš (Berthomée de La Bedouche).** — Žr. BONNEVAULT.

**Berutas (Béruth).** — Žr. BÉRITH.

**Žvėrys (Bêtes).** — Pasaulio stebukluose figūruoja daug žvėrių. — Žvėrys ilgą laiką buvo pranašavimo įrankiai: burtininkai ir demonai skolinosi jų pavidalus; ir dažnai degintos katės bei šunys, kuriuose manyta atpažįstant pasislėpusį demoną ar raganą. — Kaimuose vaikai vis

dar gąsdinami grasinimu apie Žvėrį su septyniomis galvomis, kurio bjaurumą vaizduotė visur piešia savaip. Nuomonė apie šį milžinišką žvėrį kyla iš Apokalipsės Žvėries. — Prie nepaprastų dalykų pratusios asmenybės kartais matydavo žvėrių šmėklas. Žinomas tas mažas anekdotas apie ligonį, kuriam gydytojas sakė: „Pasitaisykite, nes aš ką tik mačiau velnią prie jūsų durų. — Kokių pavidalų? — paklausė mirštantysis. — Asilo. — Gerai, — atsakė ligonis, — jūs išsigandote savo šešėlio.“ — Mokslininkai taip pat tiki, kad gyvūnai, kuriems jie nepripažįsta sielos, gali vaidintis, ir cituojami tokio pobūdžio vaiduokliai. — Mejeris (*Meyer*), Halės universiteto profesorius, savo „Esė apie apsireiškimus“, § 17, sako, kad vaiduokliai ir šmėklos galbūt tėra žvėrių sielos, kurios, negalėdamos patekti nei į dangų, nei į pragarą, lieka čia klaidžioti įvairiais pavidalais. Kad ši nuomonė turėtų kokią nors pagrindą, reikėtų tikėti, kaip peripatetikai, kad žvėrys turi kokią nors sielą: kas nėra lengva. — Pitagoriečiai nuėjo toliau, jie tikėjo, kad metempsichozės būdu sielos pereina paeiliui iš žmogaus kūno į gyvūno. Jie gerbė gyvulius ir sakydavo vilkui: „Labas, broli.“ — Tėvas Bužanas (*Bougeant*), Jėzaus draugijos narys, mažame sąmojingame veikale „Filosofinė pramoga apie žvėrių kalbą“, juokais priėmė gana keistą sistemą. Jis rado, kad žvėrys turi per daug proto ir jausmų, kad neturėtų sielos; bet jis teigė, kad jie yra animuoti demonų, kurie atgailauja šiame apvalkale laukdami paskutiniojo teismo, kuomet bus nugramzdinti į pragarą. Ši sistema palaikoma pačiu išradingiausiu būdu: tai tebuvo pramoga; ji buvo priimta pernelyg rimtai. Autorius buvo rimtai paneigtas ir priverstas viešai atsižadėti nuomonių, kurias iškėlė tik kaip pasilinksminimą. — Tačiau tėvas Gastonas Pardies, tos pačios Jėzaus draugijos narys, kiek anksčiau rašė, kad žvėrys turi tam tikrą sielą, ir jam nebuvo priekaištauojama. Bet pamanyta, kad kai kuriems protams išradinga tėvo Bužano pramoga gali sukelti klaidingų idėjų.

**Sviestas (Beurre).** — Daugelyje kaimų tikima, kad galima sutrukdyti sumušti sviestą atžagariai skaitant psalmę *Nolite fieri*. Bodenas pridėdą, kad dėl natūralios antipatijos tas pats rezultatas gaunamas įdėjus šiek tiek cukraus į grietinę; ir pasakoja, kad būdamas Šelyje (*Chelles*), Valua, matė tarnaitę, kuri norėjo nuplakti mažą liokajų, nes jis ją taip užkerėjo atžagariai skaitydamas minėtą psalmę, kad nuo pat ryto ji negalėjo sumušti sviesto. Liokajus tuomet natūraliai sukalbėjo psalmę, ir sviestas susimušė. — Finistère, sakoma, sviestas vis dar užkerimas. Šiame krašte taip pat tikima, kad jei paaukojama sviesto šventajam Ervė (*Hervé*), gyvuliams, davusiems grietinę, nieko nereikia bijoti iš vilkų, nes šis šventasis, būdamas aklas, leidosi vedamas vilko.

**Raganų sviestas (Beurre des sorcières).** — Velnias duodavo Švedijos raganoms, tarp kitų joms tarnauti skirtų gyvūnų, kates, kurias jos vadino nešikėmis (*emporteurs*), nes siųsdavo jas vogti kaimynystėje. Šios nešikės, kurios buvo labai ėdrios, naudodavosi proga ir pačios pasivaišinti, ir kartais taip prisikimšdavo pilvą, kad pakeliui būdavo priverstos išvemtį. Jų vėmalų paprastai randama daržuose. „Jie yra geltonos spalvos ir vadinami raganų sviestu.“

**Beverlandas, Adrianas (Adrien Beverland).** — Olandų advokatas iš Midelburgo, „Filosofinių tyrimų apie gimtąją nuodėmę“ autorius, pilnų bjaurių grubybės. Net patys protestantai, jo tikėjimo broliai, tuo pasipiktino ir uždarė šį žmogų į kalėjimą Leidene; jis iš ten pabėgo ir mirė pamišęs Londone 1711 m. Jo beprotybė buvo ta, kad jis manė esąs nuolat persekiojamas dviejų šimtų vyrų, prisiekusių jo mirtį.

**Beirevra (Beyrevra).** — Indų demonas, sielų, klaidžiojančių erdvėje, paverstų oro demonais, vadovas. Sakoma, kad jis turi didelius, labai riestus nagus. Brahma kartą įžeidė aukštesnį dievą,



Beivera, įgaliotas jį nubausti, nukirto jam vieną galvą savo nagu. Nusižeminęs Brahma paprašė atleidimo; ir dievas Esvara, norėdamas jį paguosti, pažadėjo, kad jis bus ne mažiau geriamas su keturiomis likusiomis galvomis, negu buvo anksčiau su penkiomis.

**Biolė (Biaule).** — Piemuo burtininkas. Žr. Hocque.

**Velnio Biblija (Bible du diable).** — Tai, be abejonės, grimuaras ar koks kitas tokio pobūdžio kratinyš. Tačiau Delankras sako, kad velnias įtikina burtininkus, jog turi savo Bibliją, savo šventus sąsiuvinius, savo teologiją ir savo profesorius; ir vienas didelis magas, būdamas ant teisiamųjų suolo Paryžiaus parlamente, prisipažino, kad Tolede buvo septyniasdešimt trys magijos fakulteto magistras, kurie tekstui ėmė Velnio Bibliją.

**Bibliomantija (Bibliomancie).** — Pranašavimas arba tam tikras išbandymas, seniau naudotas burtininkams atpažinti. Jis susidėjo iš to, kad į vieną svarstyklių lėkštę dėdavo magija įtariamą asmenį, o į kitą — Bibliją; jei asmuo sverdavo mažiau, jis buvo nekaltas. Jei sverdavo daugiau, buvo laikomas kaltu: kas beveik visada ir nutikdavo, nes labai mažai in-folio formato knygų sveria tiek, kiek burtininkas. — Taip pat konsultuotasi su likimu ar burtu atverčiant Bibliją auksiniu smeigtuku ir spėjant iš pirmo pasitaikiusio žodžio. Žr. Sortes sanctorum.

**Bietka (Bietka).** — 1597 m. Vilniuje, Lenkijoje (*tuometinėje Abiejų Tautų Respublikoje*), gyveno mergina, vardu Bietka, kuriai merginosi jaunuolis, vardu Zacharijas. Zacharijo tėvams nesutinkant su vedybomis, jis paniro į melancholiją ir pasikorė. Netrukus po mirties jis pasirodė Bietkai, pasakė, kad ateina su ja susijungti ir ištesėti savo vedybų pažadą. Ji leidosi įtikinama; mirusysis ją vedė, bet be liudininkų. — Ši keistenybė ilgai neliko paslaptyste, netrukus sužinota apie Bietkos santuoką su dvasia, iš visų pusių subėgo žmonės pamatyti nuotakos; ir jos nuotykis jai atnešė daug pinigų, nes vaiduoklis rodėsi ir skelbė orakulus; bet jis savo atsakymus duodavo tik su žmonos sutikimu, kurią reikėjo papirkti. Jis taip pat krėtė daug pokštų; žinojo visą dabartį ir šiek tiek pranašavo ateitį. — Po trejų metų italų magas, kuris prieš tą laiką buvo leidęs pasprukti dvasiai, kurią ilgai valdė, atvyko į Lenkiją, išgirdęs gandus apie Bietkos sutuoktinio stebuklus, pareiškė, kad tariamasis vaiduoklis yra jam priklausantis demonas, vėl uždarė jį į žiedą ir išsivežė į Italiją, tvirtindamas, kad jis būtų pridaręs labai didelių blogybių Lenkijoje, jei būtų jį ten palikęs. Taigi vargšė Bietka liko po trejų metų santuokos su demonu. Faktą pasakoja rašytojas, kuris tvirtai tiki šiuo stebuklu ir stebisi tik tuo, kad šis demonas buvo pakankamai materialus, kad kasdien suvalgytų savo tris valgius. Kritikai čia matė tik apgavysčių seriją, pradedant tariamą pasikorimu žmogaus, kuris vėliau vaidino vaiduoklį.

**Bifronsas (Bifrons).** — Demonas, kuris pasirodo pabaisos pavidalu. Kai įgauna žmogaus formą, jis padaro žmogų išmanantį astrologiją ir išmoko pažinti planetų įtaką; jis puikiai moka geometriją; žino žolelių, brangakmenių ir augalų savybes; perneša lavonus iš vienos vietos į kitą. Jį taip pat matė uždegantį fakelus ant mirusiųjų kapų. Jam pavaldūs dvidešimt šeši legionai.

**Bifrostas (Bifrost).** — Eda šiuo vardu vadina trispalvį tiltą, kuris eina nuo žemės į dangų ir kuris tėra vaivorykštė, kuriai skandinavai priskyrė tvirtumą. Jie sakė, kad ji degina kaip žarija, antraip demonai kasdien ją užkoptų. Šis tiltas bus sudaužytas pasaulio pabaigoje, kai pikti genijai, išėję iš pragaro, jį pereis raiti. Žr. Surtur.

**Bigoja (Bigois) arba Bigotis.** — Toskanos ragana, kuri, sakoma, buvo parašiusi mokytą knygą apie pranašingų ženklų, kuriuos duoda žaibai ir griaustinis, pažinimą. Ši mokyta knyga prarasta, ir be abejonės Bigoja yra ta pati Bagojė.

**Bilis (Bilis).** — Madekasai (*Madagaskaro gyventojai*) šiuo vardu vadina tam tikrus demonus, kuriuos taip pat vadina septintojo ordino angelais.

**Bijaras, Pjeras (Pierre Billard).** — Gimęs Mene 1653 m., miręs 1726 m., in-12 tomo, pavadinimu „Žvėris su septyniomis galvomis“ (*La Bête à sept têtes*), pasirodžiusio 1693 m., autorius. Šis veikalas, nukreiptas prieš jėzuitus, yra labai absurdiškas ir kvailas. Pasak Pjero Bijaro, Apokalipsės išpranašautas žvėris su septyniomis galvomis buvo Jėzaus draugija.

**Bilis (Billis).** — Afrikoje bijomi burtininkai, kur jie trukdo ryžiams augti ir bręsti. Melancholiški negrai kartais tampa burtininkais arba biliais; velnias juos užvaldo jų liūdesio priepuolių metu ir tuomet, sako jie, išmoko daryti kerus ir pažinti magiškų augalų savybes.

**Binė (Binet).** — Klodo Binė (*Claude Binet*), XVI a. advokato, ieškomas veikalas „Dvylikos sibilių orakulai, ištraukti iš senovinės knygos, su sibilių figūromis, pavaizduotomis iš natūros Žano Rabelio, išversti iš Žano Dora lotynų kalbos eilėmis į prancūzų kalbą“ (*Oracles des douze sibylles, extraits d'un livre antique, avec les figures des sibylles portraites au vif par Jean Rabel, traduit du latin de Jean Dorat en vers français*). Paryžius, 1586, in-folio. — Taip pat galima pamatyti Benjamino Binė „Pagonių teologijos idėją, tarnaujančią kaip paneigimas Baltazaro Bekerio sistemai apie demonų egzistavimą ir veikimą“ (*Idée de la théologie payenne, servant de réfutation au système de Balthasar Bekker, touchant l'existence et les opérations des démons*), in-12. Amsterdamas, 1699.

**Biragas, Flaminijus de (Flaminio de Biragues).** — Facetijos pavadinimu „Motušės Kardinolės pragaras, pasakojantis apie baisų mūšį, vykusį pragare per vartininko Cerberio ir Kardinolės vestuves“ (*L'Enfer de la mère Cardine, traitant de l'horrible bataille qui fut aux enfers aux nocces du portier Cerberus et de Cardine*), autorius, in-8°, Paryžius, 1585 ir 1597. Tai satyra, kuri su demonografija susijusi tik jei labai norisi. P. Dido (*Didot*) ją perleido šimto egzempliorių tiražu 1793 m. Autorius buvo Prancūzijos kanclerio Renė de Birago sūnėnas.

**Birckas, Humbertas (Humbert Birck).** — Žymus Openheimio miestietis ir pensiono šeimininkas, miręs 1620 m. lapkritį, kelios dienos prieš Šv. Martyną. Šeštadienį po jo laidotuvių name, kuriame jis gyveno su savo pirmąja žmona (mat tapęs našliu vedė antrą kartą), pasigirdo tam tikri garsai. Jo svainis, įtardamas, kad tai jis sugrįžta, tarė jam: „Jei esi Humbertas, pasibelsk tris kartus į sieną.“ Iš tiesų, pasigirdo tik trys smūgiai; paprastai jis beldavo daugiau. Jis taip pat girdėjosi prie šulinio, kur eita semti vandens, ir drumstė kaimynų ramybę, pasireikšdamas pasikartojančiais smūgiais, dejavimu, švilpimu ar graudžiu šauksmu. Tai truko apie šešis mėnesius. — Po metų, ir netrukus po jo metinių, jis vėl pasigirdo stipriau nei anksčiau. Jo paklausė, ko jis nori; jis atsakė kимиu ir žemu balsu: „Pakvieskite ateinančią šeštadienį kleboną ir mano vaikus.“ Klebonas sirgo, tad galėjo ateiti tik kitą pirmadienį, lydimas nemažo būrio žmonių. Mirusiojo paklausė, ar jis nori mišų: jis paprašė trejų; ar nori, kad būtų dalijamos išmaldos; jis tarė: „Noriu, kad vargšams būtų duota aštuoni saikai grūdų; kad mano našlė padarytų dovanų visiems mano vaikams, ir kad būtų pataisyta tai, kas buvo blogai paskirstyta mano paveldėjime, suma siekianti dvidešimt florinų.“ — Paklaustas, kodėl

jis vargina būtent šį namą, o ne kitą, jis atsakė, kad yra verčiamas užkeikimų ir prakeiksmų. Ar jis priėmė bažnyčios sakramentus? „Aš juos priėmiau, — tarė jis, — iš klebono, jūsų pirmtako.“ Jam liepė su vargu sukalbėti „Tėve mūsų“ ir „Sveika, Marija“, nes jam, kaip jis tikino, trukdė piktoji dvasia, kuri neleido pasakyti klebonui daugybės kitų dalykų. — Klebonas, kuris buvo premonstratas iš Visų Šventųjų abatijos, nuvyko į savo vienuolyną pasitarti su vyresniuolu. Jam davė tris vienuolius, kad padėtų patarimais. Jie nuvyko į namus ir liepė Humbertui pabelsti į sieną; jis pabeldė gana tyliai. „Eikite atsinešti akmenį, — tuomet jam tarė, — irelskite stipriau.“ Ką jis ir padarė. Kažkas pakuždėjo kaimynui į ausį, kuo tyliau: „Noriu, kad jis suduotų septynis kartus;“ ir tuoj pat siela sudavė septynis kartus. Kitą dieną buvo atlaikytos trejos mišios, kurių prašė vėlė; taip pat ruošiasi atlikti piligrimystę, kurią jis buvo nurodęs paskutinio pokalbio metu. Pažadėta išdalyti išmalda pirmą dieną, ir, kai tik jo paskutiniai norai buvo įvykdyti, Humbertas Birckas nebepasirodė. — Ši istorija kitaip nepaaiškinta.

**Biskar, Žaneta (Jeannette Biscar).** — Šluba ragana iš Laburo, kurią velnias ožio pavidalu gabendavo į savaitę, kur, norėdama jam atsidėkoti, ji darydavo kūlversčius ir ožiukus.

**Biskajiečiai (Biscayens).** — Valkatos, panašūs į čigonus, kurie burdavo ateitį miestuose ir kaimuose.

**Bitijos (Bithies).** — Skitų tarpe garsios raganos. Plinijus sako, kad jos turėjo tokį pavojingą žvilgsnį, jog galėjo nužudyti arba užkerėti tuos, į kuriuos įdėmiai pažiūrėdavo. Vieno akies vyzdys buvo dvigubas, kitame vyzdys buvo pažymėtas arklio figūra.

**Bitru (Bitru).** — Žr. SYTRY.

**Kiaušinio baltymas (Blanc-d'œuf).** — Pranašavimas iš jo. Žr. OOMANCIE.

**Blanšar, Elžbieta (Élisabeth Blanchard).** — Viena iš Louduno demoniakių. Ji sakėsi apsėsta kelių demonų: Astaroto, Belzebubo, Peru ir Maru, ir t.t. Žr. Grandier.

**Piktžodžiavimas (Blasphème).** — Dažnai grubius žmones, kurie piktžodžiavo, ištikdavo nelaimė. Matyta, kaip pykčio priepuoliuose jie staiga mirdavo. Ar jie uždusdavo nuo įtūžio? ar juos ištikdavo apopleksijos smūgis? ar nubausdavo aukščiausioji galia? ar, kaip kartais sakyta, pasmaugdavo velnias? Torkvemada savo „Heksamerono“ trečiojoje dienoje pasakoja apie piktžodžiautoją, kurį vieną dieną užmušė griaustinis; ir su siaubu pastebėta, kad žaibas jam išplėšė liežuvį. Jei tai atsitiktinumas, jis ypatingas. Monstrelė savo istoriją II tome pasakoja, kad Paryžiaus miestietis, bylinėdamasis rūmuose, išsižadėjo Dievo, kai nuo skliauto nukrito akmuo ir, nieko nesusžeidęs, privertė bėgti teisėjus, bylininkus ir publiką. Tai dar vienas keistas atsitiktinumas. Beje, piktžodžiavimas visada kėlė siaubą.

**Blendikas (Blendic).** — 1582 m. Suasone buvo egzorcizmuojami penki apsėstieji. Jų atsakymų ir traukulių aprašymą parašė Šarlis Blendikas, kilęs iš Artua.

**Bletonas (Bletton).** — Hidroskopas, kuris praėjusio amžiaus pabaigoje Paryžiuje atnaujino pranašavimo lazdelės stebuklus, taikytus šaltinių ir metalų paieškai. Jo šlovė greitai išblėso.

**Blomardina (Bloemardine).** — Moteris iš Briuselio, kuri XIV a. pradžioje sukėlė neramumus Brabante, kur įkūrė savotišką sensimonizmą, panaikinusį santuoką ir dorovę, ir savo

ištivirkusiems mokiniams suteikė laisvosios dvasios brolių ir seserų vardą. Ji turėjo sidabrinį krėslių, kurį jos adeptai laikė galingu stebuklingu talismanu.

**Blokula (Blokula).** — Apie 1670 m. Švedijoje, Moros (*Mohra*) kaime, Elfdaleno provincijoje, kilo raganavimo byla, sukėlusi didelį triukšmą. Ten buvo nusiųsti teisėjai. Septyniasdešimt raganų buvo nuteistos mirti; daugybė kitų suimta, ir penkiolika vaikų įsipainiojo į šiuos debatus. — Kalbėta, kad raganos naktimis rinkdavosi kryžkelėje, ten šaukdavo velnią prie urvo angos, tris kartus sakydamos: „Anteserai (*Antesser*), ateik ir nunešk mus į Blokulą.“ Tai buvo užburta ir prastuomenei nežinoma vieta, kur vyko sabatas. Demonas Anteseras joms pasirodydavo įvairiais pavidalais, bet dažniausiai pilku švarku, su raudonomis kelnėmis, papuoštomis kaspinais, mėlynomis kojinėmis, ruda barzda, smailia skrybėle. Jis jas nunešdavo oru į Blokulą, padedamas pakankamo skaičiaus demonų, daugiausia pasivertusių ožkomis; kai kurios drąsesnės raganos palydą lydėdavo raitos ant šluotkočių. Tos, kurios vedėsi vaikus, įsmeigdavo ietį į savo ožkos pasturgalį; visi vaikai ten susėdavo apsižergę, paskui raganą, ir keliaudavo be kliūčių. — Kai jie atvyksta į Blokulą, prideda pasakojimas, jiems paruošiama šventė; jie atsiduoda velniui, kuriam prisiekia tarnauti; įsiduria į pirštą ir savo krauju pasirašo pasižadėjimą arba paktą; tada jie pakrikštijami velnio vardu, kuris jiems duoda varpų nuogramdų. Jie meta jas į vandenį tardami šiuos bjaurius žodžius: „Kaip ši nuogramda niekada negrįš prie varpų, nuo kurių atskilo, taip tegu mano siela niekada neįžengia į dangų.“ — Didžiausias gundymas, kurį naudoja velnias, yra geras maistas; ir jis jiems iškelia puikią puotą, kurią sudaro kopūstienė su lašiniais, avižinė košė, sviestas, pienas ir sūris. Po valgio jie žaidžia ir mušasi; ir jei velnias geros nuotaikos, jis visus prilupa kartimi, „po ko jis ima juoktis visu pilvu“. Kitais kartais jis jiems groja arfa. Prisipažinimai, kuriuos išgavo tribunolas, atskleidė, kad vaikai, gimę iš raganų santykių su demonais, buvo rupūžės arba gyvatės. — Raganos taip pat atskleidė šią detalę, kad kartais matydavo velnią sergantį, ir tuomet jam taures statydavo kompanijos burtininkai. — Galiausiai velnias joms duodavo gyvūnų, kurie joms tarnavo ir vykdė pavedimus: vienai varną, kitai katę, kurią vadino nešike, nes ją siųsdavo vogti tai, ko geidė, ir ji tai atlikdavo sumaniai. Jis išmokė jas melžti pieną kerais, tokiu būdu: burtininkas įsmeigia peilį į sieną, priiša prie šio peilio virvutę, kurią traukia kaip karvės spenį; ir gyvuliai, kuriuos jis mintyse nurodo, tuoj pat pamelžiami iki išsekimo. Tą patį būdą jie naudojo norėdami pakenkti savo priešams, kurie kentė neįtikėtinus skausmus visą laiką, kol buvo traukiama virvutė. Jie netgi žudydavo tuos, kurie jiems nepatiko, smogdami orui mediniu peiliu. Remiantis šiais prisipažinimais, buvo sudeginta keletas šimtų burtininkų, nors dėl to jų Švedijoje nesumažėjo. — Tai faktai; norint juos suprasti, žr. Sabatas.

**Bobinas, Mikalojus (Nicolas Bobin).** — Burtininkas, teistas Monmorijone, Puatu, 1599 metais. Jis padarė beveik tokį patį prisipažinimą kaip Bertomė iš Linjono. Jis, kaip ir anas, lankė sabatą ir atsidadė velniui, kuris privertė jį išsižadėti Dievo, krikšto ir tėvų. Jis pasakojo, kad po aukojimo velnias kartais pasirodydavo juodo žmogaus pavidalu, turinčio palūžusį senio balsą; kad kai jis šaukdavo velnią, šis ateidavo pas jį kaip žmogus arba ožys; kad kai vykdavo į sabatą, jį nunešdavo vėjas; kad ten jis atsiskaitydavo už savo miltelių panaudojimą, kuriuos visada ištikimai naudojo darydamas blogą; kad nešiojo velnio žymę ant peties; kad kai sukeldavo ligas, jas sukeldavo velnio vardu, ir gydydavo tuo pačiu vardu; kad taip numarino ir išgydė daugelį...

**Bokalis (Bocal).** — Burtininkas, suimtas dvidešimt septynerių metų Laburo krašte, valdant Henrikui IV, apkaltintas tuo, kad buvo matytas sabate, apsirengęs kunigu, ir patarnaujantis

kaip diakonas ar subdiakonas naktimis prieš tris dienas, kai jis aukojo savo pirmąsias mišias Siburo (*Sibour*) bažnyčioje (nes šis nelaimingasis buvo kunigas); ir kai jo paklausė, kodėl jis mišias aukojo verčiau sabate nei bažnyčioje, jis atsakė, kad norėjo pasibandyti ir pamatyti, ar gerai atliks ceremonijas. Remiantis dvidešimt keturių liudininkų, kurie sakė matę jį sabate giedantį mišias, parodymais, jis buvo nuteistas mirti po to, kai buvo degraduotas (*atimti šventimai*). Kai jis buvo vedamas į egzekuciją, buvo taip nusiteikęs atiduoti savo sielą velniui, kuriam ją buvo pažadėjęs, kad niekaip nesugebėjo sukalbėti maldų nuodėmklausiu, kuris jį ragino. Liudininkai pareiškė, kad Bokalo motina, seserys ir visa šeima buvo burtininkai, ir kad kai jis laikė aukų lėkštę sabate, minėtų aukų pinigus atidavė savo motinai, kaip atlygį, be abejonės, už tai, kad ji nuo gimimo jį paaukojo velniui, kaip daro dauguma kitų motinų raganų.

**Bodo, Žana (Jeanne Bodeau).** — Laburo krašto ragana, kuri, pasak Pjero Delankro, pasakojo, kad bjaurioje ceremonijoje, vadinamoje sabato mišiomis, pakylėjimas buvo daromas su juoda trikampės formos ostija.

**Bodilė (Bodilis).** — Kambri (*Cambry*) savo „Kelionėje po Finisterą“ (*Voyage au Finistère*) kalba apie stebuklingą Bodilės šaltinį, esantį už trijų ketvirčių lję nuo Landivizijo (*Landivisiau*). Gyventojai tiki, kad jis turi savybę parodyti, ar jauna mergina nėra nusidėjusi. Reikia pavogti iš tos, kurios išmintį norima taip įvertinti, spygliuką, kuris prisega jos apykaklę vietoj smeigtuko, ir padėti jį ant vandens paviršiaus: viskas gerai, jei jis plūduriuoja; bet jei nuskęsta, vadinasi, yra kaltė.

**Bodenas, Žanas (Jean Bodin).** — Mokytojas Anžu jurisconsultas ir demonografas, miręs nuo maro 1596 m. Veikalas, sukūręs jo reputaciją, buvo jo „Respublika“ (*La République*), kurią La Harpas vadina „Įstatymų dvasios“ užuomazga. Jo „Demonomanija“ (*Démonomanie*) suteikia jam vietą čia; bet sunku vertinti Bodoną. Jam priskiriama knyga pavadinimu: *Colloquium heptapleron de abditis rerum sublimium arcanis*, dialogai šešiose knygos, kur septyni pašnekovai iš įvairių religijų diskutuoja apie savo tikėjimus taip, kad krikščionys dažnai užleidžia pranašumą musulmonams, žydams, deistams. Todėl sakytą, kad Bodenas buvo kartu protestantas, deistas, burtininkas, žydas ir ateistas. Tačiau ar šie dialogai tikrai jo? Jie žinomi tik iš rankraštinių kopijų; nes niekada nebuvo išspausdinti. — Jo „Burtininkų demonomanija“ (*Démonomanie des sorciers*) pasirodė in-4°, Paryžiuje, 1581 m.; buvo išleisti leidimai pavadinimu „Demonų ir burtininkų rykštė“ (*Fléau des démons et des sorciers*) (Niortas, 1616). Šis veikalas padalintas į keturias knygas; viskas, kas jose yra įdomaus, cituojama šiame žodyne. — Autorius apibrėžia burtininką kaip tą, kuris siekia ko nors velniškomis priemonėmis. Jis įrodinėja, kad dvasios gali susijungti ir bendrauti su žmonėmis; nubrėžia skirtumą tarp gerųjų ir blogųjų dvasių nuotaikų ir pavidalų; kalba apie pranašavimus, kuriuos atlieka demonai, apie leistinas ir neleistinas pranašystes. — II knygoje jis tiria, kas yra magija; parodo, kad galima iššaukti piktąsias dvasias; sudaryti paktą su velniu; būti kūniškai nuneštam į sabatą; demonų pagalba gauti apreiškimus per ekstazes; pasiversti vilkolakiu; jis baigia ilgais pasakojimais, įrodančiais, kad burtininkai turi galią siųsti ligas, nevaisingumą, krušas ir audras, žudyti gyvulius ir žmones. — Jei II knyga nagrinėja blogybes, kurias gali daryti burtininkai, tai III knygoje matoma, kad yra būdų joms užkirsti kelią: kad galima išvengti kerų ir raganavimų; kad labai išgydo ligonius, užpultus kitų magų. Jis nurodo neteisėtus būdus užkirsti kelią kerams. Jam niekas nėra svetima. Jis tikina, kad savo amato triukais labai gali gauti didžiūnų ir fortūnos malones, titulus, grožį ir garbę. — IV knygoje jis užsiima būdu persekioti burtininkus, tuo, kas leidžia juos atpažinti, įrodymais, nustatančiais raganavimo nusikaltimą, kankinimais,

kaip puikia priemone priversti prisipažinti. Ilgas skyrius užbaigia kūrinį apie bausmes, kurių nusipelno burtininkai. Jis pasisako už žiaurią mirtį; ir sako, kad jų yra tiek daug, jog teisėjų nepakaktų jiems teisti, nei budelių jiems bausti. „Todėl, — priduria jis, — ar neatsitinka taip, kad iš dešimties nusikaltimų teisėjai nubaudžia tik vieną, ir paprastai matome nuteistus tik vargšus. Tie, kurie turi draugų ar pinigų, išsisuka.“ — Autorius paskui skiria disertaciją Žano Wierus paneigimui dėl to, ką šis buvo pasakęs, jog burtininkai dažniausiai tėra ligoniai ar pamišėliai ir kad nereikėtų jų deginti. „Aš jam atsakysiu, — sako Bodenas, — gindamas teisėjus, kuriuos jis vadina budeliais.“ „Demonomanijos“ autorius prisipažįsta, kad šie baisumai verčia jam plaukus šiauštis ant galvos, ir pareiškia, kad reikia išnaikinti burtininkus ir tuos, kurie jų gailisi, bei sudeginti Wierus knygas.

**Bodri (Bodry).** — Žr. REVENANTS (Vaiduokliai).

**Boecijus (Boèce).** — Vienas žymiausių VI a. romėnų, veikalo „Filosofijos paguoda“ autorius. Laisvalaikiu jis mėgo gaminti matematinius instrumentus, kurių keletą nusiuntė karaliui Chlotarui. Jis sukonstravo saulės laikrodžius visiems saulės aspektams ir klepsidras, kurios, nors be ratų, be svarelių ir be spyruoklių, taip pat rodė saulės, mėnulio ir žvaigždžių eigą, naudojamos tam tikrą kiekį vandens, uždaryto alavo rutulyje, kuris be perstojo sukosi, varomas, kaip sakoma, savo paties svorio. Tai buvo amžinasis judėjimas. Teodorikas vieną tokią klepsidrą padovanojo Gondebdui, burgundų karaliui. Šios tautos įsivaizdavo, kad kažkokia dievybė, uždaryta šioje mašinoje, suteikia jai judėjimą: tai be abejonės yra klaidos, į kurią pateko tie, kurie kaltino jį magija, ištakos. Jie pateikia kaip įrodymą jo automatus; nes tikinama, kad jis buvo padaręs jaučius, kurie baubė, paukščius, kurie giedojo, ir gyvates, kurios šnypstė. Bet Delrio sako, kad tai tėra natūralioji magija.

**Bémė, Jakobas (Jacob Boehm).** — Gimęs 1575 m. Aukštutinėje Lužicoje. Iš batsiuvio tapo alchemiku, ekstazių žmogumi ir sektos vadovu, pasivadinusios bėmistais. Jis išleido vizijų ir svajonių knygą, pavadintą „Aušra“ (*L'Aurore naissante*), kuri buvo persekiojama. Jis aiškino pasaulio sistemą per hermetinę filosofiją ir vaizdavo Dievą kaip alchemiką, užsiėmusį visko kūrimu distiliacijos būdu. Šio iliuminato raštai, sudarantys daugiau nei penkiasdešimt nesuprantamų tomų, Prancūzijoje nežinomi, išskyrus tai, ką išvertė Sen-Martenas (*Saint-Martin*): „Aušra“, „Trys principai“ ir „Trejopas gyvenimas“. Šis svajotojas buvo antropomorfitas ir manichėjas; antruoju pasaulio principu jis laikė dieviškąjį pyktį arba blogį, kurį kildino iš Dievo nosies. Tarp jo alchemijos knygų ieškomas jo „Laikinasis amžinybės veidrodis, arba apie daiktų parašą“ (*Miroir temporel de l'éternité, ou de la Signature des choses*), išverstas į prancūzų kalbą, in-8°; Francfortas, 1669. Jo filosofinės doktrinos vis dar turi šalininkų Vokietijoje.

**Jautis (Bœuf).** — Mozės jautis yra vienas iš dešimties gyvūnų, kuriuos Mahometas patalpina savo rojuje. — Marselyje tam tikros prietaringos idėjos siejamos su riebiu jaučiu, kuris vedžiojamas po šį miestą skambant fleitoms ir timpanams, ne kaip visur per karnavalą, bet Devintinių išvakarėse ir dieną. Mokslininkai manė čia matą pagonybės pėdsaką; kiti teigė, kad tai paprotys, siekiantis žydu atpirkimo ožį. Tačiau Rufi (*Ruffi*), savo Marselio istorijoje, pateikia XIV a. aktą, kuris atskleidžia tikrąją šio papročio kilmę. Švenčiausiojo Sakramento brolijos nariai, norėdami pavaišinti vargšus, nupirko jautį ir pranešė apie tai liaudžiai vedžiodami jį po miestą. Ši puota suteikė tiek džiaugsmo, kad kartojosi kasmet; vėliau prie to prisijungė maži tikėjimai. Senos moterys tikėjo apsaugančios vaikus nuo ligų liepdamos jiems pabučiuoti šį



jautį; visi veržėsi gauti jo mėsos, ir dar šiandien laikoma labai laimingais tie namai, prie kurių durų jis, savo eitynėse, teikiasi palikti savo išmatas. — Tarp gyvulių, kurie kalbėjo, galima suskaičiuoti ir jaučius. Fulgozas praneša, kad šiek tiek prieš Cezario mirtį jautis pasakė savo šeimininkui, kuris jį ragino arti: „Žmonių pritrūks derliui, anksčiau nei derliaus pritrūks žmonėms.“ Titas Livijus ir Valerijus Maksimas rašo, kad per antrąjį Pūnų karą jautis viešoje aikštėje sušuko: „Roma, saugokis!“ Fransua de Tore-Blanka mano, kad šie du jaučiai buvo apsėsti kokio nors demono. Tėvas Engelgravas (*Engelgrave*) (*Lux evangelica*, p. 286 *Dominicales*) cituoja kitą jautį, kuris kalbėjo. Žr. BEHEMOTAS.

**Bogaha (Bogaha).** — Dieviškasis medis Ceilono saloje. Pasakojama, kad šis medis atskriejo oru iš labai tolimos šalies į šią šventąją salą ir suleido šaknis į žemę, kad pasitarnautų kaip pastogė dievui Budai, kurį dengė savo šešėliu visą laiką, kol šis dievas gyveno žemėje. Devyniasdešimt devyni karaliai turėjo garbę būti palaidoti prie didžiojo medžio-dievo. Jo lapai yra puikus apsaugos nuo bet kokių kerų ir burtų priemonė. Jį supa daugybė lūšnelių piligrimams priimti; o gyventojai visur sodina mažus bogahas, po kuriais stato atvaizdus ir uždega lempas. Šis medis, beje, neduoda jokių vaisių ir vertas dėmesio tik dėl kulto, kuris jam teikiamas.

**Bogarmilai, Bogomilai ir Bongomilai (Bogarmiles, Bogomiles et Bongomiles).** — Tam tikra manichėjų rūšis, pasirodžiusi Konstantinopolyje XII a. Jie sakė, kad pasaulį sukūrė ne Dievas, o piktasis demonas. Jie buvo ikonoklastai.

**Bogė, Anri (Henri Boguet).** — Sen Klodo (*Saint-Claude*) žemės didysis teisėjas Burgundijos grafystėje, miręs 1619 m., apgailėtinos knygos, pilnos vaikiško patiklumo ir perdėto uolumo prieš burtininkus, autorius. Ši knyga, išleista XVII a. pradžioje, pavadinta: „Diskursai apie burtininkus, su šešiais patarimais raganavimo klausimais ir instrukcija teisėjui panašioje materijoje“. — Tai procedūrų, kurioms autorius, kaip teisėjas, paprastai pirmininkavo, kompiliacija. Joje randama aštuonerių metų Luizos Majat (*Louise Maillat*), apsėstos penkių demonų, istorija; Fransuazos Sekreten (*Françoise Secretain*), raganos, atsiuntusios minėtus demonus; burtininkų Storojo Žako (*Gros-Jacques*) ir Vilermozo, vadinamo Bailu (*Baillu*); Klodo Gajaro (*Claude Gaillard*), Rolandos Diuvernua (*Rolande Duvernois*) ir keleto kitų istorijos. Autorius detaliai aprašo bjaurastis, vykstančias sabate; sako, kad burtininkai gali sukelti krušą; kad jie turi miltelių, kuriais nuodija; kad jie tepasi pakinklius tepalu, kad nuskristų į sabatą; kad ragana nužudo ką nori vien savo kvėpavimu; kad yra tūkstantis požymių, pagal kuriuos galima juos atpažinti: pavyzdžiui, kad jų rožinio kryžius sulaužytas, kad jie neverkia teisėjo akivaizdoje, kad spjauna ant žemės, kai verčiami atsižadėti velnio, kad po plaukais turi žymių, kurios atsiskleidžia juos nuskutus: kad visi burtininkai ir magai turi talentą pasiversti vilkais; kad dėl paprasto įtarimo, blogai nuplauto, jog buvo sabate, net ir be kito pakenkimo, reikia juos nuteisti; kad visi nusipelno būti sudeginti be sakramentų, ir kad tie, kurie netiki raganavimu, yra nusikaltėliai. Reikia pastebėti, kad šiuose dalykuose griežta buvo ne dvasininkija, o pasauliečiai teisėjai, kurie rodėsi smurtingi ir žiaurūs. — Po šių diskursų eina šeši patarimai, kurių santrauka tokia: — 1° Pranašautojai turi būti nuteisti ugniai, kaip burtininkai ir eretikai, ir tas, kuris buvo sabate, vertas mirties. Todėl reikia suimti asmenį, įtariamą raganavimu, dėl menkiausio kaltinimo, net jei kaltintojas atsiimtų savo žodžius; ir liudyti prieš burtininkus galima priimti visokius asmenis. Reikia sudeginti gyvą, sako jis, užsispyrusį burtininką, ir, iš malonės, pasitenkinti pasmaugimu to, kuris prisipažįsta. — 2° Raganavimo nusikaltime galima nuteisti remiantis paprastais požymiais, spėlionėmis ir prielaidomis; tokiems nusikaltimams nereikia labai tikslų įrodymų. — 3° Raganavimo

nusikaltimas yra tiesiogiai prieš Dievą (kas šiame nusikaltime yra tikra, egzistuoja realiai, nes tai Dievo neigimas ir išsižadėjimas): todėl reikia jį bausti be gailesčio ir be jokio atsižvelgimo... — 4° Nuteisto burtininko turtas turi būti konfiskuotas kaip eretikų; nes raganavimas dar blogiau nei erezija, tuo, kad burtininkai išsižada Dievo. Todėl kartais atleidžiama bausmė atgailaujančiam eretikui; burtininkui niekada negalima atleisti... — 5° Sprendžiama, kad yra raganavimas, kai kaltinamasis verčiasi pranašavimu, kas yra demono darbas; piktžodžiavimai ir prakeikimai taip pat yra požymiai. Galiausiai galima persekioti remiantis viešuoju šauksmu (*gandais*). — 6° Fascinacijos, kurių pagalba burtininkai apakina akis, priversdami daiktus atrodyti tuo, kuo jie nėra, duodami rago ar kartono monetas vietoj tikrų pinigų, yra velnio darbai; ir fascinuotojai, fokusininkai bei kiti magai turi būti baudžiami mirtimi. — Bogė tomą užbaigia instrukcija teisėjui raganavimo bylose. Šis kitas įdomus kūrinys žinomas „Burtininkų kodekso“ pavadinimu. Žr. Kodeksas.

**Bohemiečiai (Bohémiens).** — Nėra žmogaus, kuris nebūtų girdėjęs apie Bohemietes ir apie tas klajoklių bandas, kurios Bohemiečių, Biskajiečių ir Egiptiečių arba Gitanų vardu XV a. pasklido po Europą, ypač Vokietiją, Olandiją, Belgiją, Prancūziją ir Ispaniją, pretenduodamos mokėti burti ateitį ir turėti kitų stebuklingų paslapčių. Flamandai juos vadino *heyden*, t.y. pagonimis, nes laikė juos žmonėmis be religijos. Jiems duota ir įvairių kitų pravardžių. — Istorikai kildino juos, remdamiesi paprastomis spėlionėmis, iš Asirijos, Kilikijos, Kaukazo, Nubijos, Abisinijos, Chaldėjos. Belonas, netikras dėl jų kilmės, tvirtina, kad bent jau jie nebuvo egiptiečiai; nes jis sutiko jų Kaire, kur jie buvo laikomi svetimšaliais lygiai taip pat, kaip ir Europoje. Tad būtų buvę natūraliau tikėti pačiais Bohemiečiais ir sakyti su jais, kad tai žydų rasė, vėliau susimaišiusi su krikščionimis valkatomis. Štai kas, mūsų manymu, yra tiesa apie šiuos paslaptinius klajoklius. — Apie keturioliktojo amžiaus vidurį, Europą, ir ypač Nyderlandus, Vokietiją ir Prancūziją, siaubiant marui, žydai buvo apkaltinti, nežinia kodėl, užnuodiję šulinius ir šaltinius. Šis kaltinimas sukėlė prieš juos visuotinį įniršį. Daugelis žydų pabėgo ir pasislėpė miškuose. Jie susibūrė, kad būtų saugiau, ir įsirengė didelės apimties požemius. Manoma, kad būtent jie iškasė tuos didžiulius urvus, kurių vis dar randama Vokietijoje ir kurių vietiniai niekada neturėjo intereso tyrinėti. — Po penkiasdešimties metų šie atstumtieji ar jų palikuonys, turėdami pagrindo manyti, kad tie, kurie jų taip nekentė, yra mirę, kai kurie išdrįso išeiti iš savo slėptuvių. Krikščionys tuomet buvo užsiėmę religiniais karais, sukeltais Jano Huso erezijos. Tai buvo palanki diversija. Remdamiesi savo šnipų pranešimais, pasislėpę žydai paliko savo urvus, tiesa, be jokių išteklių apsaugoti nuo skurdo; bet per savo pusę amžiaus trukusią vienvakę jie studijavo pranašavimus ir ypač meną burti ateitį iš rankos; kas nereikalauja nei instrumentų, nei aparato, nei jokių išlaidų; ir jie tikėjosi, kad chiromantija parūpins jiems šiek tiek pinigų. — Pirmiausia jie išsirinko vadą, vardu Cundelis (*Zundel*). Tada, kadangi reikėjo deklaruoti, kas juos atvedė į Vokietiją, kas jie tokie, iš kur atvyko, ir kadangi jų galėjo klausinėti ir apie religiją; kad neatsiskleistų per aiškiai, bet ir neišsižadėtų savęs, jie susitarė sakyti, kad jų tėvai seniau gyveno Egipte, kas tiesa apie žydus; ir kad jų protėviai buvo išvaryti iš savo šalies už tai, kad nenorėjo priimti Mergelės Marijos ir jos sūnaus Jėzaus. — Liaudis suprato šį atsisakymą kaip tą laiką, kai Juozapas išvežė dieviškąjį Vaikelį į Egiptą, kad apsaugotų nuo Erodo paieškų; tuo tarpu žydai valkatos tai suprato kaip persekiojimą, kurį jie patyrė prieš penkiasdešimt metų. Iš čia kilo Egiptiečių vardas, kuriuo jie buvo vadinami ir kuriuo imperatorius Zigmantas suteikė jiems pasą. — Jie susikūrė argotą arba užmaskuotą žargoną, sumaišytą iš hebrajų ir prastos vokiečių kalbos, kurį tarė su užsienietišku akcentu. Mokslininkai, kurie nematė toliau, buvo pamaloninti radę tam tikrų vokiečių kalbos terminų patarmėje, kurią laikė egiptietiška. Jie taip pat iškraipė daugelį pavadinimų; vaiką

vadino rėksniu, apsiaustą — vėjo gaudytoju, batą — vaikščiotu, paukštį — skrajūnu. Vis dėlto daugybė hebrajiškų žodžių, išlikusių Bohemiečių kalboje, vieni patys pakankami išduoti jų žydišką kilmę. — Jie turėjo ypatingus papročius ir susikūrė įstatymus, kuriuos gerbė. Kiekviena banda išsirinkdavo karalių, kuriam visi privalėjo paklusti. Kai tarp jų moteris ištekėdavo, ji apsiribodavo, kaip visa ceremonija, molinio puodo sudaužymu priešais vyrą, kurio gyvenimo drauge norėjo tapti; ir ji gerbė jį kaip savo vyrą tiek metų, kiek šukių susidarė iš puodo. Pasibaigus šiam laikui, sutuoktiniai buvo laisvi išsiskirti arba kartu sudaužyti naują molinį puodą. Būtų galima pacituoti daug tokio pobūdžio keistenybių. — Kai tik naujieji Egiptiečiai pamatė, kad nėra atstumiami, jie ėmė melsti vokiečių gailestingumo. Kad neatrodytų našta, jie tikino, jog dėl ypatingos dangaus malonės, kuris juos vis dar saugojo bausdamas, namai, kuriuose jie kartą buvo priimti, nebėra pavojuje sudegti. Jie taip pat ėmė sakyti gerąją naujieną (*burti ateitį*) iš veido apžiūros, kūno ženklų, ir daugiausia iš rankos ir pirštų linijų tyrimo. Jie pranašavo tokius gražius dalykus, o jų pranašės rodė tokį sumanumą, kad moterys ir jaunos merginos nuo tada elgėsi su jais palankiai. — Tuo tarpu įniršis prieš žydus buvo atslūgęs; jie vėl buvo įsileisti į kaimus, vėliau į miestus. Tačiau visada liko šių valkataujančių bandų, kurios tęsė klajoklišką gyvenimą, visur atidengdamos ateitį ir prie šios profesijos pridėdamos daugybę materiališkesnių sukčiavimų. Netrukus, nors žydų tauta buvo šių bandų branduolys, jose įvyko toks įvairių tautų susimaišymas, kad tarp jų nebuvo nei vyraujančios religijos, nei tėvynės. Jie perkeliavo Nyderlandus ir perėjo į Prancūziją, kur juos vadino Bohemiečiais, nes jie atvyko iš Bohemijos. — Paskjė (*Pasquier*), savo tyrinėjimuose, maždaug taip pasakoja apie jų paslaptinę pasirodymą Prancūzijos žemėje ir atvykimą prie Paryžiaus vartų 1427 m.: — Jų buvo šimtas dvidešimt; vienas iš jų vadų turėjo hercogo titulą, kitas — grafo; jie turėjo dešimt raitelių palydai. Jie sakė, kad atvyko iš Žemutinio Egipto, išvyti iš savo šalies saracėnų; kad buvo nuvykę į Romą išpažinti savo nuodėmių popiežiui, kuris jiems paskyrė atgailą klajoti septynerius metus po pasaulį, negulant į jokią lovą. (Apsišvietę žmonės, be abejonės, nepatikėjo šia pasaka.) — Jie buvo apgyvendinti La Šapel (*La Chapelle*) kaime, netoli Paryžiaus; ir didelė minia ėjo jų žiūrėti. — Jie buvo garbanotais plaukais, tamsaus gymio ir ausyse nešiojo sidabrinius žiedus. Kadangi jų moterys sakė gerąją naujieną (*būrė*) ir atsidavė prietaringoms bei blogoms praktikoms, Paryžiaus vyskupas juos ekskomunikavo, uždraudė eiti pas juos konsultuotis ir pasiekė jų pašalinimą. — XVI a. buvo užkrėstas Bohemiečiais. Orleano luomai 1560 m. pasmerkė juos ištrėmimui, gresiant galeromis, jei išdrįstų pasirodyti. Pakęsti kai kuriuose kraštuose, kuriuos skaldė erezija, vyti kitose vietose kaip Chamo, magijos išradėjo, palikuonys, jie niekur nesirodė kitaip, kaip tik kaip opa. Flandrijoje kalbėta, kad jie buvo tokie raganavimo ekspertai, jog vos davus jiems monetą, visos tos, kurias turėjai kišenėje, tuoj pat išskrisdavo ir lėkdavo prisijungti prie pirmosios, liaudies nuomonė, kurią galima išversti kitais terminais ir kuri reiškia, kad Bohemiečiai buvo sukčiai. — Jų bandų sumažėjo XVII a. Visgi jų dar matyta retų būrių prieš šešiasdešimt metų. Pagal naujus Europos valstybių policijos įstatymus, bohemiečių draugijos yra išardytos. Tačiau vis dar šen bei ten yra individų, kurie buria ateitį, ir kvailių, kurie eina jų konsultuotis. Žr. Chiromantija.

**Bohinumas (Bohinum).** — Armėnų stabas, padarytas iš juodo metalo, nakties simbolis; jo vardas kilęs iš hebrajiško žodžio *bohu*, nusiaubimas, kaip sako Leloyer. Tai blogio demonas.

**Bomijus, Jonas (Jean Bohmijus).** — Kai kurie ieško jo „Psichologijos arba Traktato apie dvasias“, išleisto 1632 m. Amsterdame, knygos, kurioje netrūksta erezijų.

**Bohon-Upas (Bohon-Hupas).** — Medis-nuodas, augantis Javos saloje, už trisdešimties lję nuo Batavijos. Pasmerkti nusikaltėliai seniau eidavo rinkti gumos, kuri iš jo teka ir kuri yra toks greitas ir stiprus nuodas, kad paukščiai, skrendantys oru virš šio medžio, krenta negyvi, bent jau taip buvo pasakojama. Paskelbus nuosprendį, minėti nusikaltėliai galėjo rinktis: arba žūti nuo budelio rankos, arba bandyti parnešti dėžutę upo gumos. Fersechas (*Foersch*) pasakoja, kad apklausęs vieną malajų dvasininką, gyvenusį toje laukinėje vietoje, šis žmogus jam pasakė, jog matė praeinant apie septynis šimtus nusikaltėlių, iš kurių sugrįžo tik dvidešimt du; kad prieš ne daugiau kaip šimtą metų ta šalis buvo gyvenama tautos, kuri atsidavė Sodomos ir Gomoros nuodėmėms; kad Mahometas nenorėjo ilgiau pakęsti jų bjaurių papročių; kad jis paragino Dievą juos nubausti; ir kad Dievas išaugino iš žemės bohon-upą, kuris sunaikino kaltuosius ir padarė šalį amžinai negyvenamą. Malajai laiko šį medį pranašo pykčio įrankiu; ir mirtis, kurią jis suteikia, pas juos laikoma garbinga; štai kodėl nusikaltėliai, einantys ieškoti nuodų, paprastai apsirengia savo gražiausiais drabužiais.

**Medis (Bois).** — Senovės žmonės turėjo pranašavimą, kuris buvo atliekamas kelių medžio gabalėlių pagalba. Žr. Ksilomantija (*Zylomancie*). Jie tikėjo, kad miškai gyvenami keistų dievybių; ir prietaringose šalyse ten vis dar bijoma kaukų. Kamčiadalai sako, kad miškai pilni piktų dvasių. Šios dvasios turi vaikų, kurie be paliovos verkia, kad priviliotų keliautojus, kuriuos vėliau paklaidina ir iš kurių kartais atima protą. — Galiausiai, dažniausiai miškuose burtininkai rengia sabatą.

**Gyvybės medis (Bois de vie).** — Tai pavadinimas, kurį alchemikai duoda tobulam didžiojo kūrinio akmeniui, aiškiau vadinamam universaliu balzamu arba panacėja, kuri gydo visas ligas ir užtikrina tiems, kurie ją turi, negėstančią jaunystę. — Žydai gyvybės medžiu vadina dvi lazdas, kurios laiko susuktą juostą, ant kurios užrašyta jų įstatymo knyga. Jie įsitikinę, kad prisilietimas prie šių lazdų stiprina regėjimą ir grąžina sveikatą. Jie taip pat tiki, kad nėra geresnio būdo palengvinti moterų gimdymą, kaip parodyti joms šias lazdas, kurių joms neleidžiama liesti.

**Buastu, Pjeras (Pierre Boistuaou arba Boaistuaou), vadinamas Lonė (Launay).** — Nantietis, miręs Paryžiuje 1566 m. Ieškomi du reti ir įdomūs jo veikalai: 1° „Nuostabios istorijos, surinktos iš įvairių autorių“ (*Histoires prodigieuses, extraites de divers auteurs*), in-8°, 1561. Prie keturiasdešimties Buastu istorijų Teseranas (*Tesserant*) pridėjo penkiolika. Belforė (*Belleforêt*), Huajė (*Hoyer*) ir Marjonvilis (*Marionville*) jas perleido su nauju tęsiniu 1575 m., šeši tomai in-16; — 2° „Tragiškos istorijos, surinktos iš Bandelio (*Bandel*) itališkų veikalų ir išverstos į prancūzų kalbą“ (*Histoires tragiques, extraites des œuvres italiennes de Bandel, et mises en langue française*), 1568 m. ir vėlesniais metais, 7 tomai in-16. Tik šešios pirmosios pirmo tomo istorijos buvo išverstos Buastu; kitos yra Belforė, kuris buvo jam gerokai prastesnis, vertimas. Žr. Vizijos, Simpatija, Apsireiškimai.

**Bojanis, Mykolas (Michel Bojani).** — Galima paskaityti jo „Sapnų istoriją“, išleistą 1587 m. Mes ją žinome tik iš pavadinimo.

**Bolakrė, Žilis (Gilles Bolacrė).** — Geras žmogus, gyvenęs namuose Turo priemiestyje, kur jis tvirtino, jog vaidenasi dvasios, neleidžiančios jam miegoti. Tai buvo šešioliktame amžiuje. Jis buvo išsinuomojęs tą namą; ir kadangi ten kilo toks triukšmas ir nematomų dvasių, sabatų ir kaukų klegesys, kad jam nedavė jokios ramybės, jis žūtbūt norėjo nutraukti nuomos sutartį.

Byla buvo perduota Turo prezidialiniam teismui, kuris panaikino nuomą. Savininkas apskundė sprendimą Paryžiaus parlamentui; jo advokatas, metras Renė Šopenas (*René Chopin*), įrodinėjo, kad dvasių vizijos tėra bobučių pasakos, baidyklės mažiems vaikams. Parlamentas nieko nenusprendė ir grąžino bylą Turnelės (*Tournelle*) tribunolui, kuris savo nuosprendžiu paliko galioti nuomos panaikinimą.

**Bolfris (Bolfri).** — Žr. BÉRITH.

**Bolingbrokas (Bolingbroke).** — Žr. GLOCESTER.

**Bolomantija (Bolomancie).** — Tai Belomantija. Žr. šį žodį.

**Boloto (Bolotoo).** — Įsivaizduojama sala, kurioje Tongos salų čiabuviai patalpina savo rojų. Jie tiki, kad jų vadų sielos ten tampa antros eilės dievybėmis. Boloto medžiai, sako jie, apkrauti geriausiais vaisiais ir visada pasidengę gražiausiais žiedais, kurie atgimsta kaskart, kai juos nuskinai. Ši dieviška buveinė pilna nemirtingų gyvūnų, kurie žudomi tik dievų ir išrinktųjų maistui; bet vos tik vienas nužudomas, kitas jį pakeičia.

**Bona, Jonas (Jean Bona).** — Mokyta ir pamaldus kardinolas, miręs 1674 m. Ieškomas jo „Traktatas apie dvasių atskyrimą“, in-12, išleistas 1673 m. ir išverstas abato Lerua de Hotfonteno (*Leroy de Hautefontaine*), 1676. Šio veikalo 20 skyrius su didele šviesa nagrinėja tai, kas sunkiausia vizijų ir privačių apreiškimų materijoje.

**Bonasai (Bonasses).** — Žr. GULLETS (klaida originale, turėtų būti *Guylets* arba nuoroda neaiški, bet tekste parašyta GULLETS. Galbūt *Gullets*? Arba *Bonasus*?).

**Bonatis, Gvidas (Gui Bonati).** — XIII a. Florencijos astrologas. Sakoma, jis gyveno originaliu būdu ir turėjo meną pranašauti ateitį. Romos kariuomenė, valdant popiežiui Martynui IV, apgulė Forlį, Romanijos miestą, ginamą Monferato grafo. Bonatis, kuris ten buvo pasitraukęs, matydamas, kad miestas ruošiasi išpuoliui, pranešė grafiui, jog šis bus sužeistas mūšyje. Įvykis patvirtino pranašystę; ir Monferato grafas, kuris buvo pasiėmęs su savimi tai, ko reikėjo žaizdai sutvarstyti, nuo to laiko labai vertino astrologiją. Visgi Bonatis gyvenimo pabaigoje pripažino savo mokslo tuštybę, tapo pranciškonu ir mirė atgailaudamas 1300 m. Jo veikalus surinko Jokūbas Kauteras (*Jacques Cauterus*) pavadinimu *Liber astronomicus*, in-4° retas. Augsburgas, 1491.

**Bonika (Bonica).** — Įsivaizduojama Amerikos sala, kurioje Deotatas, spagirinis (*alcheminis*) gydytojas, patalpina šaltinį, kurio vandenys, skanesni už geriausią vyną, turi galią atjauninti.

**Bonifacas VIII (Boniface VIII).** — Popiežius, išrinktas 1294 m. gruodžio 24 d. Pasakota, kad būdamas dar tik kardinolu, jis liepė pradurdinti sieną, kuri ribojosi su popiežiaus Celestino lova, ir per pūtimo vamzdelį jam šaukė, kad šis atsisakytų tiaros, jei nori būti išgelbėtas; kad gerasis popiežius Celestinas pakluso šiam balsui, kurį manė sklindant iš dangaus, ir užleido vietą Bonifacui. — Tačiau šis pasakojimas tėra apgavystė, visiškai išgalvota protestantų, kurie sukūrpė šį šmeižtą kaip ir daugelį kitų. Tiesa ta, kad popiežius Celestinas atsisakė tiaros, norėdamas užsiimti vien savo siela. Kardinolas Kajetanas (vėliau Bonifacas VIII) čia niekuo dėtas.

**Buriama ateitis (Bonne aventure).** — Ateities spėjikai (*Diseurs de bonne aventure*) pirmųjų imperatorių laikais Romoje buvo tapę tokie gausūs, kad ten turėjo broliją; ir kitą dieną po Kaligulos nužudymo, magai, atvykę iš Egipto ir Sirijos, turėjo teatre surengti pragarų vaizdavimą. Apie meną burti ateitį žr. Chiromantija, Kartomantija, Astrologija, Metopskopija, Horoskopai, Kraniologija ir kiti būdai.

**Gerosios (Bonnes).** — Tam tikrose provincijose gerosiomis vadinamos palankios fėjos, savotiškos moteriškos lyties kaukės (*farfadets femelles*) be pykčio, kurios myli vaikus ir mėgsta juos supti. Apie jas turima mažai detalių; bet sakoma, kad iš jų lopšinėms dainininkėms (*berceuses*) ir kilo vaikų auklių (*bonnes d'enfants*) pavadinimas. Habondija yra jų karalienė.

**Bonė, Žana (Jeanne Bonnet).** — Buasi (*Boissy*) ragana Foreze, sudeginta 1583 m. sausio 15 d. už tai, kad gyrėsi turėjusi ryšių su velniu.

**Mėlyna kepurė (Bonnet bleu).** — Žr. DÉVOUEMENT (Pasisiūlymas/Aukojimasis).

**Smaila kepurė (Bonnet pointu), arba Dvasia su kepure.** — Žr. HECDECKIN.

**Bonevo (Bonnevault).** — XVI a. Puatu burtininkas, vardu Pjeras Bonevo, buvo suimtas, nes lankė sabatą. Jis prisipažino, kad pirmą kartą, kai ten buvo nuvestas tėvų, jis atsidavė velniui, leisiantis jam pasiimti savo kaulus po mirties; bet kad nenorėjo atiduoti savo sielos. Vieną dieną, grįždamas iš Monmorijono, kur buvo nusipirkęs du krovinius avių, kuriuos gabenosi ant dviejų kumelių, jis išgirdo kelyje ginkluotus žmones; bijodamas, kad jie neatimtų avių, jis pasišaukė velnią, kuris atėjo pas jį kaip vėjo sukūrys ir nunešė jį su dviem kumelėmis į jo būstą. Jis taip pat prisipažino, kad savo milteliais numarino įvairius asmenis; galiausiai jis buvo nuteistas mirti. Žr. Tilletroux. — Žanas Bonevo, jo brolis, taip pat buvo apkaltintas raganavimu; ir bylos dieną, susirinkimo akivaizdoje, jis pasišaukė velnią, kuris pakėlė jį nuo žemės apie keturias ar penkias pėdas ir leido nukristi ant grindų kaip vilnos maišui, be jokio garso, nors jo kojos buvo surakintos. Pakeltas dviejų lankininkų, jis rastas su oda, mėlyna, pereinančia į juodą spalvą; jis putojo ir labai kentėjo. Paklaustas apie tai, atsakė, jog paprašęs velnio ištraukti jį iš bėdos, šis negalėjo jo pakelti, nes, kadangi jis buvo davęs priesaiką teisingumui, velnias nebeturėjo jam galios. — Maturinas Bonevo, dviejų ankstesniųjų giminaitis, apkaltintas kaip ir jie raganavimu, buvo apžiūrėtas ekspertų. Ant dešiniojo peties jam rado mažos rožės formos žymę, į kurią įsmeigė ilgą smeigtuką, jam nejaučiant jokio skausmo, iš ko nuspręsta, jog jis tikrai burtininkas. Jis prisipažino, kad vedęs pirmąją santuoką Bertomėją de La Beduš (*Berthomé de La Bedouche*), kuri buvo ragana kaip ir jos tėvas bei motina, matė ją krosnyje džiovinant gyvates ir rupūžes kerams; kad ji tuomet nusivedė jį į sabatą, ir kad ten jis matė velnią, turintį juodas degančias akis kaip žvakę. Jis sakė, kad sabatas vykdavo keturis kartus per metus: Šv. Jono Krikštytojo išvakarėse, Kalėdų išvakarėse, Užgavėnių antradienį ir Velykų išvakarėse. Jis buvo pripažintas kalto numarines septynis asmenis kerais; matydamas, kad yra pasmerktas, jis prisipažino, jog buvo burtininkas nuo šešiolikos metų. — Būtų galima atlikti įdomių studijų apie visus šiuos procesus, tokius gausius reformacijos neramumų metu.

**Bonzos (Bonzes).** — Kinų bonzos paprastai verčiasi ateities pranašavimu ir demonų egzorcizmu; jie taip pat ieško filosofinio akmens. Kai bonza pažada prišaukti lietų; jei per šešias dienas jis neištesis pažado, jam duodama lazdy. — Bonzų yra ir Konge. Tikima, kad jų sielos



klaidžioja aplink vietas, kuriose jie gyveno. Kai matomas sūkurys, šluojantis lygumą ir keliantis dulkes bei smėlį, čiabuviai šaukia, kad tai bonzų dvasia.

**Bofometas (Bophomet).** — Žr. TÊTE DE BOPHOMET (Bofometo galva).

**Borakas (Borak).** — Mahometo kumelė, kurią jis patalpino savo rojuje. Ji turėjo žmogaus veidą ir su kiekvienu žingsniu ištįsdavo tiek, kiek gali aprėpti geriausias regėjimas.

**Boraksas (Borax).** — Tam tikras akmuo, kuris, pasak mokslininkų, randamas rupūžių galvoje; jam priskiriami įvairūs stebuklingi efektai, pavyzdžiui, užmigdymo. Retai kada pavyksta jį surinkti, ir nėra tikra, ar tai kas kita nei sukietėjęs kaulas.

**Borboritai (Borborites).** — Žr. GÉNIES (Genijai).

**Bordis (Bordi) arba Al-Bordis.** — Kalnas, kuris, pasak persų, yra žemės kiaušinis; jie sako, kad iš pradžių jis buvo labai mažas, pradžioje išaugo, pagimdė pasaulį ir taip padidėjo, kad šiandien savo viršūne remia saulę. Jie jį talpina mūsų gaublio viduryje. Jie dar sako, kad šio kalno papėdėje knibžda daugybė divų arba blogųjų genijų; ir kad apačioje yra tiltas, kuriuo sielos pereina į kitą pasaulį, po to, kai atsiskaito už tai, ką padarė šiame.

**Bordžija, Cezaris (César Borgia).** — Jam priskiriama garbė turėjus familiarų demoną.

**Boris, Juozapas Pranciškus (Joseph-François Borri).** — XVII a. apsišaukėlis ir alchemikas, gimęs Milane 1627 m. Jis pradėjo nuo veiksmų, kurie privertė jį ieškoti prieglobsčio bažnyčioje, turinčioje prieglobsčio teisę. Vėliau atrodė, kad pakeitė elgesį; paskui pasiskelbė įkvėptas dangaus ir teigė, kad Dievas jį išsirinko reformuoti žmones ir atkurti savo karalystę čia, žemėje. Turi būti, sakė jis, tik viena religija, pavaldi popiežiui, kuriam reikia armijų, kurių vadu bus jis, Boris, kad išnaikintų visus nekatalikus. Jis rodė stebuklingą kalaviją, kurį jam davė šv. Mykolas; sakėsi danguje matęs švytinčią palmę, kuri jam skirta. Jis tvirtino, kad Švenčiausioji Mergelė buvo dieviškos prigimties, pradėta per įkvėpimą, lygi savo sūnui ir kaip jis esanti Eucharistijoje; kad Šventoji Dvasia įsikūnijo joje, kad antroji ir trečioji Trejybės paslaptys yra žemesnės už Tėvą, kad Liuciferio nuopuolis paskui save nutempė daugybę angelų, gyvenusių oro regionuose. Jis sakė, kad būtent per šių maištingų angelų tarnystę Dievas sukūrė pasaulį ir įkvėpė gyvybę žvėrimis, bet kad žmonės turi dievišką sielą, kad Dievas mus sukūrė prieš savo valią, ir t.t. Galiausiai jis pasiskelbė esąs pats įsikūnijusi Šventoji Dvasia. — Jis buvo suimtas po Inocento X mirties, ir 1661 m. sausio 3 d. pasmerktas kaip eretikas ir kaltas dėl daugelio piktadarysčių. Bet jam pavyko pabėgti į šiaurę, ir jis privertė karalienę Kristiną išleisti daug pinigų, žadėdamas jai filosofinį akmenį. Tačiau jis jai neatskleidė savo paslapčių. Jis norėjo persikelti į Turkiją, kai buvo suimtas mažame kaimelyje kaip sąmokslininkas. Popiežiaus nuncijus jį pareikalavo, ir jis buvo nuvežtas į Romą, kur mirė kalėjime 1695 m. rugpjūčio 10 d. — Jis yra knygos autorius, pavadintos: „Riterio Borio kabineto raktas, kurioje randama įvairių mokslinių, cheminių ir labai įdomių laiškų, taip pat politinių instrukcijų, kitų dėmesio vertų dalykų ir daug gražių paslapčių.“ Ženeva, 1681, mažas in-12. Ši knyga yra dešimties laiškų rinkinys, kurių du pirmieji sukasi apie elementariausias dvasias. Abatas de Vilaras (*Villars*) pateikė jų santrauką veikale, pavadintame: *Le Comte de Gabalis*.

**Bosas, Fransuaza (Françoise Bos).** — 1606 m. sausio 30 d. Gejo (*Gueille*) teisėjas pradėjo procesą prieš blogo elgesio moterį, kurią viešasis šauksmas kaltino turint bjaurius santykius su demonu inkubu. Ji buvo išteklėjusi ir vadinosi Fransuaza Bos. Be to, ji suvedžiojo keletą savo kaimynių ir įkalbėjo jas susitepti su šiuo tariamu demonu, kuris turėjo įžūlumo vadintis Šventosios Dvasios kapitonu; bet kuris, pagal minėtų kaimynių liudijimą, buvo labai smirdantis. Ši šlykšti byla baigėsi Fransuazos Bos nuteisimu, kuri buvo sudeginta 1606 m. liepos 14 d. — Iš dokumentų nagrinėjimo daroma prielaida, kad gundytojas buvo apgailėtinas valkata.

**Bostas, Žanas diu (Jean du Bosc).** — Ruano pagalbos teismo pirmininkas, nukirsdintas kaip maištininkas 1562 m. Išliko jo knyga pavadinimu: „Traktatas apie septyneto skaičiaus galią ir savybes“ (*Traité de la vertu et des propriétés du nombre septénaire*).

**Botanomantija (Botanomancie).** — Pranašavimas naudojant verbenos ir viržių lapus ar šakeles, ant kurių senovės žmonės išraižydavo besikonsultuojančiojo vardus ir klausimus. — Taip pat burtasi tokiu būdu: kai naktį pūsdavo stiprus vėjas, anksti ryte eidavo pažiūrėti nukritusių lapų išsidėstymo, ir šarlatanai iš to pranašaudavo arba skelbdavo tai, ką liaudis norėjo sužinoti.

**Botis (Botis).** — Žr. OTIS.

**Botris (Botris) arba Botridė.** — Augalas, kurio lapai plaukuoti ir karpyti, o žiedai mažose kekėse. Paslapčių žinovai priskiria jam stebinančias savybes, ypač tą, kad jis padeda lengvai išeiti mirusiems vaikams iš motinos įsčių.

**Bubenhorenas (Boubenhoren).** — Žr. PACTE (Sutartis/Paktas).

**Ožys (Bouc).** — Didelio juodo ožio su žėrinčiomis akimis pavidalu velnias leidžiasi garbinamas sabate; jis dažnai priima šią figūrą savo susitikimuose su raganomis, ir sabatų šeimininkas daugelyje bylų nėra vadinamas kitaip, kaip tik juodu ožiu arba didžiuoju ožiu. Ožys ir šluotkotis taip pat yra įprastas raganų jojamasis gyvulys, kai jos per kaminą išvyksta į savo naktinius susirinkimus. — Pas egiptiečius ožys vaizdavo dievą Paną, ir daugelis demonografų sako, kad Panas yra sabato demonas. Pas graikus ožys buvo aukojamas Bakchui; kiti demonomanai mano, kad sabato demonas yra Bakchas. Galiausiai žydų atpirkimo ožys (Azazelis) vaidenosi miškuose ir dykumose, pašvęstose demonams: štai dar, pagal tam tikras nuomones, motyvai, kurie patalpino ožį į sabatą. Žr. Sabatas. — Knygos „Nuostabūs Alberto Didžiojo paslaptys“ autorius II knygos 3 skyriuje sako, kad jei pasitirnsite veidą ožio krauju, virusiu su stiklu ir actu, tuoj pat turėsite šiurpių ir baisių vizijų. Tą patį malonumą galima suteikti svetimšaliams, kuriuos norima sutrikdyti. Kaimiečiai sako, kad velnias dažnai pasirodo ožio pavidalu tiems, kurie jį iššaukia su grimuaru. Būtent didelio ožio pavidalu jis nusinešė Vilhelmą Raudonąjį, Anglijos karalių. — Štai ožio nuotykis, kuris čia gali rasti savo vietą. Keliautojas, gulėdamas užkeigos kambaryje, kaimynystėje, pats to nežinodamas, turėjo ožką ir ožių kompaniją, nuo kurios jį skyrė tik labai plona medinė pertvara, keliose vietose kiaura. Jis atsigulė neapžiūrėjęs savo buveinės ir ramiai miegojo, kai sulaukė ožio, savo kaimyno, vizito; šis pasinaudojo anga, kad ateitų jo aplankyti. Jo kanopų triukšmas pažadino svetimšalį, kuris iš pradžių jį palaikė vagimi. Gyvulys prisiartino prie lovos ir uždėjo ant jos dvi savo kojas. Keliautojas, svyrudamas tarp pasirinkimo greitai pasitraukti ar energingai pulti, nusprendė sučiupti tariamą vagį. Jo

kojos, kurios pirmiausia atsirado lovos krašte, pradėjo jį intriguoti; jo išgąstis padidėjo, kai palietė smailų snukį, ilgą barzdą, ragus... Įsitikinęs, kad tai negali būti niekas kitas kaip velnias, jis visiškai sutrikęs iššoka iš lovos. Tik išaušusi diena jį nuramino, supažindindama su jo tariamu demonu. Žr. Grimuaras.

**Mėsininkas (Boucher).** — Ambroise Paré savo knygoje apie Monstrus, 28 skyriuje, pasakoja, kad tarnui, vardu Bušė (*Boucher* - Mėsininkas), pasinėrusiam į nešvapias mintis, pasirodė demonas arba šmėkla moters pavidalu. Jis nusekė paskui gundytoją; bet tuoj pat jo pilvas ir šlaunys užsiliepsnojo, visas kūnas užsidegė, ir jis vargingai mirė.

**Bušė, Margarita Ragium (Marguerite Ragum Bouche).** — Mūrininko žmona iš Solonės, XVI a. pabaigoje; ji rodė tam tikrą gyvą marionetę, kurią ekspertai atskleidė esant kauką. 1603 m. birželį Romoranteno (*Romorantin*) paprastasis teisėjas, sumanus žmogus, ėmėsi kelti bylą lėlei. Moteris prisipažino, kad metras Žanas, Blua smuklininkas, iškabos „Gulbė“ savininkas, pas kurį ji tarnavo, liepė jai tris mėnesius prižiūrėti šią marionetę arba mandragorą, kad ji davė jai valgyti iš pradžių su baime, nes ji buvo labai pikta, kad kai jos šeimininkas eidavo į laukus, sakydavo jai: „Rekomenduoju tau savo žvėrį, ir tegul niekas prie jo nesiartina be tavęs.“ Ji pasakojo, kad kartą Žanui išvykus į kelionę, ji tris dienas nedavė žvėriui ėsti, tad jam grįžus, šis smarkiai smogė jam į veidą... Ji turėjo beždžionės pavidalą, kurią gerai slėpė, nes ji buvo tokia bjauri, jog niekas nedrįso į ją žiūrėti. Remiantis šiais parodymais, teisėjas liepė kankinti moterį Bušę, o vėliau Paryžiaus parlamentas ją nuteisė kaip raganą. Gana tikėtina, kad marionetė buvo tiesiog tikra beždžionė.

**Sabato sultinys (Bouillon du sabbat).** — Pjeras Delankras tikina veikale „Pilnai įtikinta netikėjimas ir raganavimo klaidatikystė“, dešimtajame traktate, kad raganos sabate verda mirusius vaikus ir pakaruoklio mėsą, prideda užburtų miltelių, juodųjų sorų, varlių; iš viso to jos išgauna sultinį, kurį geria sakydamos: „Aš atsigėriau iš timpanono, ir štai aš prisiekusi raganavimui.“ Priduriama, kad išgėrusios šio sultinio, raganos pranašauja ateitį, skraido ore ir įgyja galią daryti kerus.

**Bulė, Tomas (Thomas Boullé).** — Pikaro vikaras, burtininkas kaip ir jis, ir įsipainiojęs į Madlenos Bavan bylą. Jis buvo pripažintas kaltu užmezgęs ir atmezgęs adatos virvutę (*kerai vyrans*), stovėjęs ant žarijų nesudegdamas ir padaręs daugybę bjaurasties. Jis ištvėrė kankinimus nieko nesakydamas, nes turėjo tylėjimo burtą, kaip pastebi Buarožė (*Boisroger*). Tačiau, nors nieko neprisipažino, kadangi turėjo burtininkų žymę ir buvo atlikęs gėdingų veiksmų; po viešos atgailos jis buvo sudegintas gyvas Ruane, Senojoje turgavietėje, 1647 m. rugpjūčio 22 d.

**Buleno, Žakas (Jacques Boulleno).** — Astrologas Bulonėje-la-Gras, gimęs Dolio diecezijoje Bretanėje. Jis parašė keletą astrologijos traktatų, kurių mes nežinome; išpranašavo Paryžiaus neramumus valdant Karoliui VI, taip pat Turo užėmimą, kurį atliko Dofinas. Jis taip pat, sakoma, sudarė Potono de Sentraj (*Pothon de Saintrailles*) horoskopą, kuriame, kaip tikinama, pataikė tiksliai.

**Bulvezas (Boulvèse).** — Hebrajų kalbos profesorius Montegiu (*Montaigu*) kolegijoje. Jis parašė Laono apsidėmo istoriją 1556 m.; tai Nikolės Obri nuotykis. Tai buvo nepaprastai patiklus žmogus.

**Bundšešas (Boundschesch).** — Amžinybės knyga, labai gerbiama senovės persų. Joje rašoma, kad Ormuzdas yra gėrio ir tyro pasaulio autorius, Arimanas — blogio ir netyro pasaulio autorius. Vieną dieną, kai Ormuzdas jį nugalėjo, Arimanas, norėdamas atkeršyti, nužudė jautį, kurį Ormuzdas buvo sukūręs: iš šio jaučio kraujo gimė pirmasis žmogus, kuriam Ormuzdas suteikė penkiolikmečio paauglio jėgą ir gaivumą, užpildamas ant jo lašą sveikatos vandens ir lašą gyvybės vandens (*eau-de-vie*). Šis pirmasis žmogus vadinosi Kaid-Mordsas; jis gyveno tūkstantį metų ir karaliavo penkis šimtus šešiasdešimt. Jis išaugino medį, iš kurio vaisių gimė žmonių giminė. Arimanas, arba velnias, gyvatės pavidalu sugundė pirmąją porą ir ją sugadino; pirmieji nupuolę žmonės tuomet apsirengė juodais drabužiais ir liūdnei laukė prisikėlimo; nes jie įvedė nuodėmę į pasaulį. Čia matoma iškraipyta Pradžios knygos tradicija.

**Burinjon, Antuanetė (Antoinette Bourignon).** — Vizionierė, gimusi Lilyje 1616 m., mirusi 1680 m. Fryzijoje. Ji buvo tokia bjauri, kad jai gimus dvejojta, ar jos neuždusinti kaip pabaisos. Ji guodėsi dėl bjaurėjimosi, kurį kėlė, skaitydama prastai suvirškintas knygas, kurios uždegė jos gyvą ir karštą vaizduotę. Ji turėjo vizijų ir ekstazių. Dvidešimties metų, kadangi buvo turtinga, atsirado vyras, kuris norėjo ją vesti; bet eidama prie altoriaus ji pabėgo persirengusi berniuku. Ji visur matė demonus ir magus. Ji keliavo per Olandiją ir bendravo su eretikais, rabinais, burtininkais; nes Amsterdame tuomet buvo profesionalių burtininkų. — Jos gausūs veikalai, kurie visi buvo išspausdinti jai prižiūrint, prancūzų, flamandų ir vokiečių kalbomis, kovoja prieš bet kokią išorinį kultą ir bet kokią liturgiją, pasisakydami už nepriimtina mistinį tobulumą. Garsiausi jos raštai yra traktatas apie „Naująjį Dangų ir Antikristo karalystę“ ir jos knyga apie „Žmonių aklumą ir šviesą, gimusią tamsoje“.

**Buris (Boury).** — Žr. FLAQUE.

**Buru (Bourru).** — Paryžiečiai seniau pasakodavo daug pasakų apie įsivaizduojamą šmėklą, kurią vadino vienuoliu Buru (*le moine bourru* - niurzgančiu/šiurkščiu vienuoliu); jis naktimis klaidžiodavo gatvėmis, nusukdavo sprandą tiems, kurie iškišdavo galvą pro langą, ir krėtė daugybę pokštų. Atrodo, kad tai buvo tam tikra kaukų rūšis. Auklės ir žindyvės gąsdino vaikus vienuolio Buru grėsme. Baubas (*Croque-mitaine*) jį pakeitė.

**Budelis (Bourreau).** — Aukštųjų darbų vykdytojas seniau turėjo įvairių prerogatyvų. Daugelyje provincijų jam netgi priskirta privilegija gydyti tam tikras ligas paliečiant ranka, kai jis grįždavo iš mirties bausmės vykdymo. Mūsų kaimuose vis dar tikima, kad budelis yra šiek tiek burtininkas, ir neretai prietaringi ligoniai kreipiasi į jį gydymo, nors jis nebeteri pakaruoklio taukų.

**Buzantropija (Bousanthropie).** — Proto liga, kuri ištikdavo tam tikrus vizionierius ir įtikindavo juos, kad jie paversti jaučiais. Tačiau buzantropai yra daug retesni nei vilkolakiai arba likantropai prietarų analuose. Žr. Likantropija.

**Bakalauro sagos (Bouton de bachelier).** — Jauni anglų valstiečiai seniau manė iš anksto sužinosią, kokia bus jų sėkmė pas jaunas merginas, kurioms norėjo pirštis, nešiodami kišenėje augalą, vadinamą bakalauro saga (*Bouton de bachelier*), gaisrenų (*lychnis*) rūšies, kurio žiedas panašus į drabužio sagą. Jie sprendavo, ar reikia tikėtis, ar nusivilti, pagal tai, ar šios sagos išsiskleisdavo, ar ne.

**Bovilis arba Bovė, Bovilus (Charles de Boville, Bovelles, Bovillus).** — Pikardietis, miręs apie 1553 m. Savo knygoje *De sensu* jis nori įtvirtinti nuomonę, kad pasaulis yra gyvūnas, nuomonę, beje, seną, kurią vėliau ne kartą atnaujino ir gana neseniai Feliksas Nogarė (*Félix Nogaret*). Dar minimi Bovilo „Laiškai“, jo „Raimundo Lulijaus gyvenimas“, jo „Traktatas apie dvylika skaičių“ ir jo „Trys dialogai apie sielos nemirtingumą, prisikėlimą ir Pasaulio pabaigą“.

**Bokshernas, Markas Zuerijus (Marc Zuerius Boxhorn).** — Olandų kritikas, gimęs Berg-op-Zome 1612 m. Ieškomas jo „Traktatas apie sapnus“, kuris laikomas retu ir įdomiu veikalu.

**Bračeskas, Jonas (Jean Braccesco).** — Brešijos alchemikas, klestėjęs XVI a. Jis komentavo arabo Geberio veikalą, tokiaime pat tamsiame kratinyje kaip ir komentuojama knyga. Įdomiausias jo traktatas yra „Gyvybės medis“, kuriame sužinoma apie mediciną, kurios pagalba mūsų pirmieji tėvai gyveno devynis šimtus metų.

**Bragadinis, Markas Antonijus (Marc-Antoine Bragadini).** — Iš Venecijos kilęs alchemikas, nukirsdintas Bavarijoje 1595 m., nes gyrėsi gaminąs auksą, kurį gavo tik iš demono dosnumo, kaip sako to meto pasakojimai. Jo bausmė įvykdyta Miunchene, hercogo Vilhelmo II įsakymu. Taip pat buvo suimti du juodi šunys, kurie visur lydėjo Bragadinį ir kurie buvo pripažinti esą jo familiarūs demonai. Jiems buvo iškelta byla; jie buvo nužudyti viešoje aikštėje muškietų šūviais.

**Brahmanai (Brahmanes).** — Bramai ir braminai, Brahmos sekėjai Indijoje. Jie tiki, kad Brahmos siela paeiliui perėjo per aštuoniasdešimt tūkstančių skirtingų kūnų ir šiek tiek su didesniu malonumu apsistojo baltame dramblyje, todėl jie garbina baltąjį dramblių. Jie yra pirmoji iš keturių tautos, garbinančios Brahmą, kastų. Šie filosofai, apie kuriuos pripasakota tiek dalykų, seniau gyveno iš dalies miškuose, kur konsultuodavosi su žvaigždėmis ir užsiiminėjo raganavimu, ir iš dalies miestuose, kad mokytų moralės indų kunigaikščius. Kai einama jų klausytis, sako Strabonas, tai reikia daryti didžiausioje tyloje. Tas, kuris kosėjo ar spjaudė, būdavo pašalinamas. Brahmanai tiki metempsichoze, valgo tik vaisius arba pieną ir negali paliesti gyvūno, nesusiteršdami. — Jie sako, kad žvėrys yra animuoti nupuolusių angelų sielų, sistema, iš kurios tėvas Bužanas išpešė išradinę naudą. — Siamo brahmanai tiki, kad žemė pražus nuo ugnies ir kad iš jos pelenų atgims kita, kuri džiaugsis amžinu pavasariu. — Teisėjas Bogė, kuris savo laiką buvo burtininkų rykštė, laiko brahmanus įžymiais magais, kurie darė gerą orą ir lietu atidarydami arba uždarydami dvi statines, kurias turėjo savo valdžioje. — Leloyer, 337 puslapyje, tikina, kad brahmanai, arba braminai, visada parduoda vėjus velnio pagalba; ir cituoja venecijietį locmaną, kuris XVI a. iš jų nusipirko.

**Brandenburgas (Brandebourg).** — Pomeranijos ir Elektorato Markos kaimuose vis dar tikinama, kad kaskart, kai turi mirti kas nors iš Brandenburgo namų, ore pasirodo dvasia didelės balto marmuro statulos pavidalu. Bet tai yra gyva moteris. Ji pereina pilies, kurioje gyvena asmuo, turintis mirti, apartamentus, ir niekas nedrįsta sulaikyti jos eigos. Šis apsieirškimas vyksta jau labai seniai; ir pasakojama, kad vienas pažas, išdrįsęs kartą stoti priešais didžiąją baltą moterį, buvo jos taip smarkiai parbloškštas ant žemės, kad liko negyvas vietoje.

**Geležinė ranka (Bras-de-Fer).** — Piemuo burtininkas. Žr. Hocque.

**Avis (Brebis).** — Žr. TROUPEAUX (Bandos).

**Brenas (Brennus).** — Galų karvedys. Kai jis užėmė Delfus ir išniekino Apolono šventyklą, kilo žemės drebėjimas, lydimas griauštinių ir žaibų, ir akmenų lietus krito nuo Parnaso kalno: kas sukėlė tokią sumaištį jo žmonėms, kad jie leidosi nugalimi; o Brenas, jau sužeistas, nusižudė.

**Brifanas (Briffant).** — Mažai žinomas demonas, nors ir legiono vadas, kuris XVII a. pradžioje buvo įsikūręs vienoje Bovė (*Beauvais*) apšėstojoje.

**Brigita (Brigitte).** — Šventosios Brigitos apreiškimuose yra siaubingų pragaro aprašymų. Religijos priešai šiuose raštuose rado temą savo išpuoliams. Tačiau tai nėra kanoninės knygos; bažnyčia neliepia jomis tikėti, ir jos skirtos ne visokiems skaitytojams.

**Brinviljė, Mari-Margerita, markizė de (Marie-Marguerite, marquise de Brinvilliers).** — Moteris, kuri nuo 1666 iki 1672 m. nuodijo, be neapykantos motyvų, kartais net be naudos, gimines, draugus, tarnus; ji ėjo net į ligonines duoti nuodų ligoniams. Visus šiuos nusikaltimus reikia priskirti siaubingai beprotybei arba tam žiauriam sugedimui, kuriam seniau nematyta kito paaiškinimo kaip velnio apsėdimas. Todėl sakyta, kad ji buvo parsidavusi Šėtonui. Nuo septynerių metų amžiaus Brinviljė, sakoma, pradėjo savo nusikalstamą karjerą, ir patikliems protams buvo leista bijoti joje baisaus įsikūnijusio demono. Ji buvo sudeginta 1676 m. Nuodijimai tęsėsi po jos mirties. Žr. Voisin. — 1842 m. „Pranašikajame almanache“ M. Eugenijus Barestas bandė pateisinti markizę de Brinviljė; ir nėra neįmanoma, kad ji nebūtų buvusi labai apjuodinta.

**Briošė, Žanas (Jean Brioché).** — Dantų traukėjas, kuris apie 1650 m. išgarsėjo savo talentu virkdyti marionetes. Palingminės Paryžių ir provincijas, jis nuvyko į Šveicariją ir sustojo Zoloturne (*Soleure*), kur surengė pasirodymą gausiai susirinkusiai publikai, kuri neįtarė, ką pamatys, nes šveicarai nežinojo marionečių. Vos pamatę Pantaloną, velnią, gydytoją, Polišinėlį ir jų keistus palydovus, jie išplėtė išsigandusias akis. Nuo pat žmogaus atminties tame krašte nebuvo girdėta kalbant apie tokias mažas, judrias ir plepias būtybes. Jie įsivaizdavo, kad šie maži žmogeliukai, kurie taip gerai kalbėjo, šoko, mušėsi ir ginčijosi, negalėjo būti niekas kitas kaip kaukų trupė, pavaldi Briošė. — Šiai idėjai pasitvirtinus per žiūrovų tarpusavio pasikalbėjimus, kai kurie nubėgo pas teisėją ir įskundė magą. — Teisėjas, išsigandęs, liepė savo lankininkams suimti burtininką ir privertė jį stoti prieš save. Briošė buvo surištas, atvestas prieš teisėjus, kurie norėjo pamatyti bylos įkalčius; buvo atneštas teatras ir mediniai demonai, kurie liesti tik drebant; ir Briošė buvo nuteistas būti sudegintas kartu su savo įranga. Šis nuosprendis jau turėjo būti įvykdytas, kai pasirodė kažkoks Diumonas (*Dumont*), šveicarų gvardijos kapitonas Prancūzijos karaliaus tarnyboje; smalsaudamas pamatyti prancūzų magą, jis atpažino nelaimingąjį Briošė, kuris jį tiek juokino Paryžiuje. Jis skubiai nuvyko pas magistratą. Pasiekęs, kad nuosprendis būtų atidėtas vienai dienai, jis paaiškino jam reikalą, privertė suprasti marionečių mechanizmą ir gavo įsakymą paleisti Briošė į laisvę. Pastarasis grįžo į Paryžių, pasižadėjęs sau daugiau nebegalvoti juokinti šveicarų jų šalyje.

**Brizomantija (Brizomantie).** — Pranašavimas įkvepiant Brizai, miego deivei; tai buvo menas atspėti ateities ar paslėptus dalykus per natūralius sapnus. Žr. Oneirokritika.



**Broselianda (Brocéliande).** — Užburtas miškas. Žr. Merlinas.

**Brohonas, Žanas (Jean Brohon).** — Kutansų (*Coutances*) gydytojas XVI a. Mėgėjai ieško jo: 1° „Nuostabios ir stebuklingos kometos aprašymas, su kometų pranašavimo traktatu“, in-8°. Paryžius, 1568. — 2° „Almanachas, arba Astrologinis žurnalas, su prognostiniais sprendimais 1572 metams“, Ruanas, 1571, in-12.

**Brokas, Kornelijus (Corneille Broc).** — Jaunas berniukas iš Laburo krašto, kurį Pjeras Delankras tardė kaip burtininką XVII a. pradžioje. Jis prisipažino, kad buvo verčiamas bučiuoti velniui pasturgalį. „Nežinau, ar jis tai sakė iš kuklumo, — prideda Delankras, — nes jis labai mandagus vaikas. Bet jis pridūrė, kad pareiškė velniui, jog verčiau mirs nei bučiuos jam pasturgalį, tad pabučiavo tik į veidą; ir jam buvo labai sunku ištrūkti iš sabato, kurio bjaurastis jis nepritarė.“

**Brosjė, Marta (Marthe Brossier).** — Romoranteno audėjo duktė, kuri 1569 m., būdama dvidešimt dvejų metų, pasiskelbė apsėstą ir konvulsionierę. Ji leidosi egzorcizmuojama; apsėdimo efektai darėsi vis stebuklingesni. Ji keliavo po miestus; ir velnias per jos burną kalbėjo hebrajiškai, graikiškai, lotyniškai, angliškai ir t.t. Taip pat sakytą, kad ji atskleidžia paslaptis. Tikinama, kad savo šuoliuose ji kartais pakildavo keturias pėdas nuo žemės. — Orleano oficialas, kuris ja nepasitikėjo, pasakė jai, kad eina jos egzorcizmuoti, ir Despotero gramatikoje asmenavo veiksmazodžius *nexo* ir *texo*; demonas tuoj pat ją parbloškė ant žemės, kur ji ėmė rangytis. Šarlis Mironas, Anžė vyskupas, pas kurį ji buvo atvesta, liepė ją saugoti patikimame name. Jai nežinant į jos gėrimą įpylė švento vandens, kuris nesuveikė labiau nei paprastas vanduo; jai pasiūlė paprasto vandens šlakstyklėje, kurį ji palaikė švęstu, ir tuoj pat ji krito ant žemės, ėmė blaškytis ir daryti įprastas grimasas. Vyskupas, su Vergilijumi rankoje, apsimetė norįs ją egzorcizmuoti ir rimtu tonu ištare *Arma virumque cano*. Martos traukuliai būtinai padvigubėjo. Tuomet įsitikinęs apgavyste, Šarlis Mironas išvijo tariamą apsėstą iš savo vyskupijos, kaip ji buvo išvyta iš Orleano. Paryžiuje gydytojų nuomonės apie jos būklę iš pradžių išsiskyrė; bet netrukus jie nusprendė, kad čia daug apgaulės, mažai ligos, ir kad velnias čia niekuo dėtas. *Nihil a dæmone, multa ficta, a morbo pauca*. Parlamentas ėmėsi bylos ir nuteisė Martą grįžti į Romoranteną pas tėvus, uždraudžiant iš ten išvykti, gresiant kūno bausme. — Visgi po kurio laiko ji pasiprašė nuvedama pas Klermono vyskupą, kurį tikėjosi apgauti; bet parlamento sprendimas privertė ją bėgti. Ji pasislėpė Romoje, kur buvo uždaryta į bendruomenę; ten jos apsėdimas baigėsi. Apie šią bylą galima pamatyti kardinolo d'Osa (*d'Ossat*) laiškus ir brošiūrą pavadinimu: „Tikras diskursas apie Martos Brosjė faktą“, parašytą gydytojo Maresko (*Marescot*), kuris dalyvavo egzorcizmuose. (In-8°. Paryžius, 1599.)

**Brokolakai (Broucolaques).** — Žr. VAMPYRAI.

**Mirties karutis (Brouette de la mort).** — Žemutinės Bretanės valstiečių tarpe visuotinai paplitusi nuomonė, kad kai kam nors lemta netrukus išleisti paskutinį atodūsi, kaimynystėje pravažiuoja mirties karutis. Jis apdengtas balta paklode, ir jį valdo šmėklos; mirštantysis netgi girdi jo rato garsą. Kai kuriuose kantonuose šis karutis yra Mirties vežimas, *carrick an Nankou*, ir pelėdos klyksmas praneša apie jo pravažiamą.

**Braunas, Tomas (Thomas Brown).** — Anglų gydytojas, miręs 1682 m. Jis kovojo su klaidomis mokytame veikale, kurį abatas Sušė (*Souchay*) išvertė į prancūzų kalbą pavadinimu „Esė apie

populiarias klaidas, arba daugelio nuomonių, priimtų kaip teisingos, bet kurios yra klaidingos arba abejotinos, tyrimas“. 2 tomai in-12. Paryžius, 1733 ir 1742. Ši knyga, naudinga pasirodymo metu, tokia yra ir šiandien, nors daugelis tų klaidų išsisklaidė. Daktaro Brauno žinios plačios, jo sprendimai dažnai teisingi; visgi kartais jis vieną klaidą pakeičia kita. — „Esė apie populiarias klaidas“ padalinta į septynias knygas. Pirmojoje ieškoma paplitusių klaidų šaltinio; jos kyla iš žmogaus proto silpnumo, smalsumo, žmogaus meilės stebuklams, klaidingų idėjų, skubotų sprendimų. Antrojoje knygoje nagrinėjamos klaidos, kurios priskiria tam tikras stebuklingas galias mineralams ir augalams: tokios yra antgamtinės savybės, suteikiamos magnetui, ir Jerichono rožės privilegija, kuri, gerų žmonių nuomone, pražysta kasmet Kalėdų išvakarėse. — Trečioji knyga skirta gyvūnams ir kovoja su stebuklais, pasakojamais apie juos, ir savybėmis, kurias šarlatanai priskiria kai kurioms jų dalims ar išskyroms. Ketvirtoji knyga nagrinėja klaidas, susijusias su žmogumi. Autorius griaua širdies galią, priskiriamą bevardžiui pirštui, liaudies pasaką, kildinančią sveikinimo čiaudint paprotį iš epidemijos, kurios metu mirdavo čiaudint, ypatingą žydų smarvę, pigmėjus, klimakterinius metus. — Penktoji knyga skirta klaidoms, atėjusioms per dailininkų kalnę; pavyzdžiui, mūsų pirmųjų tėvų bamba, Abraomo auka, kur jo sūnus Izaokas vaizduojamas vaiku, nors jam buvo keturiasdešimt metų. Šeštojoje knygoje autorius aptaria klaidingas ar rizikingas nuomones, susijusias su kosmografija ir istorija. Jis kovoja su laimingomis ir nelaimingomis dienomis, vulgariomis idėjomis apie negrų spalvą. Galiausiai septintoji knyga skirta tam tikrų priimtų tradicijų tyrimui, apie Negyvąją jūrą, Babelio bokštą, Trijų Karalių šventės karalius ir t.t. Mokslininkas nerodo patiklumo; tačiau jis tikėjo, kaip kiekvienas krikščionis, burtininkais ir demonais. Daktaras Hačinsonas (*Hutchinson*) cituoja faktą apie tai savo „Esė apie raganavimą“. 1664 m. Norviče turėjo būti teisiami du asmenys, kaltinami raganavimu; didžioji prisiekusiųjų žiuri pasikonsultavo su Braunu, kurio nuomonė ir žinios buvo gerbiamos. Braunas pasirašė liudijimą, kurio originalas išsaugotas, kuriame pripažįsta burtininkų egzistavimą ir velnio įtaką; jis ten netgi cituoja faktus, panašius į tuos, dėl kurių buvo persekiojami tie du kaltinamieji, ir pateikia juos kaip neginčijamus. Būtent ši nuomonė nulėmė kaltinamųjų nuteisimą.

**Braunis (Brownie).** — Škotų kaukas. Karalius Jokūbas Braunį laikė Šėtono agentu; Kirkas (*Kirck*) jį laiko gerąja dvasia. Orknio salose vis dar atliekamos pieno libacijos akmenis, vadinamo Braunio akmeniu, įduboje, kad būtų užtikrinta jo apsauga. Šių salų liaudis laiko Braunį švelniu ir taikiu; bet jei jį įžeidžia, jis daugiau nebepasirodo.

**Briuhezenas, Pjeras Van (Pierre Van Bruhesen).** — Daktaras ir astrologas iš Kampino, miręs Briugėje 1571 m. Jis išleido šiame mieste 1550 m. savo „Didįjį ir amžinąjį almanachą“, kuriame skrupulingai nurodo, remdamasis teisminės astrologijos principais, dienas, tinkamas vidurių laisvinimui, maudymuisi, skutimuisi, kraujo nuleidimui, plaukų kirpimui ir taurių statymui. Šis Lježo almanacho modelis sukėlė tiek triukšmo Briugėje, kad magistratas, kuris tikėjo astrologija, labai griežtai uždraudė bet kam, užsiimančiam kirpėjo amatu jo mieste, ko nors imtis ant savo bendrapiliečių smakro nelaimingomis dienomis. Fransua Rapaertas, Briugės gydytojas, tuomet išleido prieš Briuhezeną „Didįjį ir amžinąjį almanachą, arba empirikų ir šarlatanų rykštę“. Tačiau Pjeras Haschartas, chirurgas, astrologijos šalininkas, gynė Briuhezeną savo „Astrologiniame skyde prieš Fransua Rapaerto astrologų rykštę“: ir nuo to laiko almanachai buvo kuriami pagal Briuhezeno modelį, ir jie nenustojo turėti milžiniškos paklausos.

**Bruleferis (Brulefer).** — Tai vardas, kurį „Tikrieji Saliamono rakteliai“ duoda demonui arba dvasiai, kurią šaukiamasi norint būti mylimam.

**Brunhilda (Brunehaut).** — Austrazijos karalienė VI a., kaltinta daugybe nusikaltimų ir galbūt daugelio istorinių šmeižtų auka. Amžiuje, kuriame ji gyveno, nereikia stebėtis tarp jos nusikaltimų randant raganavimą ir kerus.

**Brunas (Bruno).** — Filosofas, gimęs Noloje, Neapolio karalystėje, XVI a. viduryje. Jis išleido Londone, 1584 m., savo knygą „Triumfuojančio žvėries išvaymas“. Ši knyga buvo uždrausta. Tai iš esmės kvaila, detalėse pikta kritika visoms religijoms, ir ypač krikščionių religijai. — Autorius, panoręs vėl pamatyti savo tėvynę, 1598 m. buvo suimtas Venecijoje, pervežtas į Romą, nuteistas ir sudegintas 1600 m. vasario 17 d. už savo akivaizdžias bedievytes ir blogą moralę. Jis buvo sugaišęs daug laiko hermetinių svajonių studijoms; jis netgi paliko raštų apie alchemiją ir kitų veikalių, iš kurių kai kurie pasidalijo jo laužo likimu. Galbūt stebina toks griežtumas, bet tuomet nusikaltimai, kurie taip buvo persekiojami ir kurie trikdė visuomenę, kėlė daugiau siaubo, nei šiandien pas mus kelia žmogžudystė.

**Brunonas (Brunon).** — „Imperatorius Henrikas III plaukė valtimi Dunojumi, savo Bavarijos kunigaikštystėje, lydimas Brunono, Viurcburgo vyskupo, ir keleto kitų senjorų. Plaukiant pro Greino pilį, kilo neišvengiamas pavojus jam ir jo žmonėms nuskęsti pavojingoje vietoje; tačiau jis laimingai išsigelbėjo iš šio pavojaus. Bet tuoj pat uolos viršūnėje buvo pastebėtas juodas vyras, kuris pašaukė Brunoną, sakydamas: „Vyskupe, žinok, kad aš esu velnias, ir kad ir kur būtum, tu esi mano. Šiandien negaliu tau padaryti nieko blogo; bet tu mane pamatysi netrukus.“ Brunonas, kuris buvo doras žmogus, persižegnojo, ir po to, kai užkeikė velnią, nežinia kur šis dingo. Bet netrukus, imperatoriui pietaujant Ebersberge su savo kompanija, sijos ir lubos žemutiniame kambaryje, kuriame jie buvo, įlūžo; imperatorius įkrito į kubilą, kur nesusižeidė, o Brunonas krisdamas taip susilaužė visą kūną, kad nuo to mirė. — Iš šio Brunono arba Bruno turime keletą komentarų Psalmėms.“ — Šioje pasakoje, papasakotoje Leloyer, tėra viena maža bėda — viskas joje netiesa.

**Brutas (Brutus).** — Plutarchas praneša, kad likus nedaug laiko iki Filipų mūšio, Brutui esant vienam ir susimąsčiusiam savo palapinėje, jis pamatė milžiniško dydžio šmėklą, kuri stojo priešais jį tyloje, bet su grėsmingu žvilgsniu. Brutas jos paklausė, ar ji dievas, ar žmogus, ir ko nori. Šmėkla jam atsakė: „Aš tavo piktasis genijus, ir laikiu tavęs Filipų laukuose.“ „Ką gi, mes ten pasimatysime!“ atsakė Brutus. Šmėkla išnyko; bet sakoma, kad ji vėl pasirodė Cezario žudikui naktį prieš Filipų mūšį, kuriame Brutus nusižudė savo ranka.

**Biukaj, Mari (Marie Bucaille).** — Jauna normandė iš Valonės, kuri praėjusiame amžiuje norėjo apsimesti šventąja. Bet netrukus jos vizijos ir ekstazės tapo įtartinos; ji kartais sakėsi apgulta demonų; ji leidosi lydimą tariamo vienuolio, kuris dingo, kai tik norėta ištirti faktus; ji pasiskelbė apsėstąja. Norint įsitikinti jos daromų stebuklų tiesa, ji buvo uždaryta į vienutę. Pripažinta, kad Mari Biukaj vizijos tebuvo apgavystės; kad ji nebendravo nei su angelais, nei su velniu. Ji buvo nuplakta ir paženklinta, ir viskas baigėsi.

**Buceris, Martynas (Martin Bucer).** — Didelis Liuterio šalininkas, miręs Kembridže 1551 m. „Jam esant prie mirties, padedant draugams, ten atsirado ir velnias, pasitikdamas jį tokia bjauria išvaizda, kad nebuvo nieko, kas iš baimės beveik nebūtų praradęs gyvybės. Tas velnias

jį šiurkščiai nusinešė, prapjovė jam pilvą ir užmušė nusukdamas sprandą, ir nusinešė jo sielą, kurią stūmė priešais save, į pragarą.“

**Bakingamas, Džordžas Viljersas, hercogas (George Villiers, duc de Buckingham).** — Jokūbo I favoritas, miręs Portsmute 1628 m., garsus ypač savo tragiška pabaiga. — Žinoma, kad jį nužudė Feltonas, karininkas, kuriam jis buvo padaręs neteisybę. Šiek tiek prieš jo mirtį Viljamas Parkeris, senas jo šeimos draugas, vidury dienos pamatė šalia savęs senojo sero Džordžo Viljerso, hercogo tėvo, kuris jau seniai buvo miręs, šmėklą. Parkeris iš pradžių palaikė šį pasirodymą savo juslių iliuzija; bet netrukus atpažino savo seno draugo balsą, kuris paprašė įspėti Bakingamo hercogą būti budrų, ir išnyko. Parkeris, likęs vienas, apmąstė šį pavedimą ir, manydamas jį sunkiu, apleido jo vykdymą. Šmėkla sugrįžo antrą kartą ir prie prašymų pridėjo grąsinimus, tad Parkeris nusprendė jam paklusti; bet jis buvo palaikytas bepročiu, ir Bakingamas paniekino jo įspėjimą. Šmėkla pasirodė trečią kartą, skundėsi sūnaus užkietėjimu ir, ištraukusi durklą iš po savo rūbo: „Eik dar kartą, — tarė ji Parkeriui, — pranešk nedėkingajam, kad matei įrankį, kuris turi suteikti jam mirtį.“ Ir bijodama, kad jis neatmestų šio naujo įspėjimo, šmėkla atskleidė draugui vieną intymiausių hercogo paslapčių. — Parkeris grįžo į dvarą. Bakingamas, iš pradžių paveiktas matydamas jį žinantį jo paslaptį, netrukus vėl prabilo pašaipiu tonu ir patarė pranašui eiti gydytis savo beprotybės. Vis dėlto, po kelių savaičių Bakingamo hercogas buvo nužudytas. Nesakoma, ar Feltono peilis buvo tas pats durklas, kurį Parkeris matė šmėklos rankoje. Beje, šią viziją galima paaiškinti. Žinota, kad hercogas turėjo daug priešų, ir kai kurie jo draugai, baimindamiesi dėl jo gyvybės, galėjo labai lengvai susikurti haliucinacijas.

**Bukonas (Bucon).** — Piktas velnias, minimas Saliamono „Rakteliuose“. Jis sėja pavydą ir neapykantą.

**Budas (Budas).** — Eretikas, kuris buvo Manio mokytojas ir manichėjų erezijos autorius. Tai buvo, sako Pjeras Delankras, magas, brahmanų mokinytis ir pilnai bendravęs su demonais. Vieną dieną, kai jis norėjo atlikti kažkokią magišką auką, velnias pakėlė jį nuo žemės ir nusuko jam sprandą: vertas atlygis už vargą, kurį jis įdėjo atkurdamas per manicheizmą Šėtono galią!

**Bueras (Buer).** — Antros klasės demonas, pirmininkaujantis pragare; jis turi žvaigždės arba rato su penkiais stipiniais formą ir juda riedėdamas aplink save. Jis moko filosofijos, logikos ir vaistinių žolelių savybių. Jis duoda gerus tarnus, grąžina sveikatą ligoniams ir vadovauja penkiasdešimčiai legionų.

**Biunjo, Etjenas (Étienne Bugnot).** — Liudviko XIV kambario bajoras, retos knygos autorius, pavadintos: „Nauja istorija, tarnaujanti įrodymu skaistyklos tiesai, patvirtinta protokolais, surašytais 1663 ir 1664 m., su pėstininkų pulkininko Andrė Biunjo gyvenimo santrauka ir jo pasirodymu po mirties“. In-12, Orleanas, 1665. Šis Andrė Biunjo buvo Etjeno brolis. Jo pasirodyme ir apreiškimuose nėra nieko originalaus.

**Erškėčių krūmas (Buisson d'épines).** — Pagal gana keistą paprotį, kai senovės graikų namuose būdavo ligonis, prie durų pririšdavo erškėčių krūmą, kad atbaidytų piktąsias dvasias.

**Biulė, Žanas Batistas (Jean-Baptiste Bullet).** — Bezansono akademikas, miręs 1775 m. ieškomos jo „Disertacijos apie prancūzų mitologiją ir apie keletą įdomių Prancūzijos istorijos punktų“. In-12, Paryžius, 1771.

**Bunė (Bune).** — Galingas demonas, didysis pragaro kunigaikštis. Jis turi drakono su trimis galvomis formą, iš kurių tik trečioji yra žmogaus. Jis kalba tik ženklais; jis perkelia lavonus, vaidenasi kapinėse ir surenka demonus ant kapų. Jis praturtina ir padaro iškalbingais tuos, kurie jam tarnauja; pridedama, kad jis jų niekada neapgauna. Jam paklūsta trisdešimt legionų. — Demonai, pavaldūs Bunei ir vadinami Buniais (*Bunis*), yra bijomi totorių, kurie juos vadina labai piktadariais. Reikia turėti švarią sąžinę, kad būtum saugus nuo jų klastos; nes jų galia didelė, o skaičius milžiniškas. Tačiau krašto burtininkai juos prisijaukina, ir būtent Bunių pagalba jie giriasi atidengiantys ateitį.

**Bungi, Tomas (Thomas Bungey).** — Anglų vienuolis, Rodžerio Beikono draugas, su kuriuo demonografi jį kaltina septynerius metus dirbus prie nuostabiosios bronzinės galvos, kuri kalbėjo, kaip žinoma. Priduriama, kad Tomas buvo magas, ir kaip įrodymas pateikiama tai, jog jis išleido knygą apie natūraliąją magiją *De magia naturali*, šiandien mažai žinomą. Tačiau Delrio išteisina jį nuo kaltinimo magija], ir pripažįsta, kad jo knygoje tėra tik tam tikra dozė prietaringų idėjų. Kitas įrodymas, kad jis nebuvo magas, o tik šiek tiek matematikas, yra tas, kad jis buvo išrinktas pranciškonų provincijolu Anglijoje.

**Buniai (Bunis).** — Žr. BUNE.

**Buplagas (Buplage) arba Buptagas.** — „Po mūšio tarp karaliaus Antiocho ir romėnų, karininkas, vardu Buplagas, žuvęs kovoje, kur gavo dvylika mirtinų žaizdų, staiga atsistojo romėnų armijos nugalėtojos viduryje ir sušuko plonu balsu žmogui, kuris jį plėšė:

Liaukis, romėnų kareivi, taip plėšti  
Tuos, kurie nužengė į aptemusį pragarą...

“ Jis eilėmis pridūrė, kad romėnų žiaurumas netrukus bus nubaustas ir kad tauta, kilusi iš Azijos, ateis nusiaubti Europos; tai gali žymėti frankų arba turkų įsiveržimą į imperijos žemes. Po to, nors ir miręs, jis užlipo į ąžuolą ir išpranašavo, kad bus suėstas vilko; kas ir įvyko, nors jis buvo ąžuole: kai vilkas prarijo kūną, galva dar kalbėjo romėnams ir uždraudė jiems jį laidoti. Visa tai atrodo labai neįtikėtina. Romos imperiją sugriovė ne Azijos, o šiaurės tautos.

**Burgo, Pjeras (Pierre Burgot).** — Vilkolakis, sudegintas Bezansone 1521 m. kartu su Mišeliu Verdenu (*Michel Verdun*).

**Barou, Džordžas (George Burrough).** — Anglikonų religijos pastorius Saleme, Naujojoje Anglijoje, pakartas kaip burtininkas 1692 m. Jis buvo kaltinamas užkerėjęs dvi moteris, kurios ką tik buvo mirusios. Jo blogas įprotis kvailai girtis, kad žino viską, kas apie jį kalbama jam nesant, buvo priimtas kaip įrodymas, kad jis bendrauja su velniu.

**Burtonas, Robertas (Robert Burton).** — Veikalo „Melancholijos anatomija“, pasirašyto Jaunesniojo Demokrito slapyvardžiu (in-4°, 1624), autorius, miręs 1639 m. Jo tėvynėje Anglijoje astrologija jo laikais buvo labai gerbiama. Jis ja tikėjo ir norėjo, kad jo horoskopais nebūtų abejojama. Viešai išpranašavęs savo mirties dieną, atėjus tai valandai, jis nusižudė

vardan astrologijos šlovės ir tam, kad jo prognozės nebūtų paneigtos. Manoma, kad Kardanas ir kai kurie kiti žvaigždžių mokslo žinovai pasielgė taip pat.

**Busas (Busas).** — Pragaro kunigaikštis. Žr. Prufilas.

**Butadjė (Butadieu).** — Rausvasis demonas, minimas XVII a. bylose.

**Bukstorfas, Jonas (Jean Buxtorf).** — Vestfalielis, hebrajų literatūros žinovas, miręs 1629 m. Smalsuoliai skaito jo „Talmudo santrauką“, „Rabinų biblioteką“ ir „Judaikos sinagogą“. Šiame veikale, kuriame nagrinėjamos žydų dogmos ir ceremonijos, pilna rabinų svajonių, šalia kurių galima rasti ir įdomių tyrinėjimų.

**Biletas (Byleth).** — Stiprus ir baisus demonas, vienas iš pragaro karalių pagal Wierus „Pseudomonarchiją“. Jis pasirodo raitas ant balto žirgo, lydimas trimitų ir visų rūšių muzikantų. Egzorcistui, kuris jį šaukiasi, reikia didelio atsargumo, nes jis paklūsta tik su įniršiu. Norint jį priversti paklusti, reikia rankoje turėti lazdyno lazdele; ir, atsisukus į tą pusę, kuri skiria rytus nuo pietų, už rato, kuriame stovima, nubrėžti trikampį; tuomet skaitoma malda, kuri sukausto dvasias, ir Biletas nuolankiai atvyksta į trikampį. Jei jis nepasirodo, vadinasi, egzorcistas neturi galios, ir pragaras niekina jo valdžią. Taip pat sakoma, kad duodant Biletui taurę vyno, reikia ją padėti trikampyje; jis paklūsta noriau ir gerai tarnauja tam, kuris jį vaišina. Kai jis pasirodo, reikia pasirūpinti jį maloniai priimti, pagirti jo gerą išvaizdą, parodyti, kad vertinate jį ir kitus karalius, jo brolius: jis tam jautrus. Taip pat nereikia pamiršti visą laiką, kol būnama su juo, ant kairės rankos viduriniojo piršto mūvėti sidabrinį žiedą, kurį reikia laikyti jam prieš veidą. Nors šios sąlygos sunkios, užtat tas, kuris pavergia Biletą, tampa galingiausiu žmogumi. — Anksčiau jis priklausė Galybių ordinui; jis tikisi vieną dieną sugrįžti į dangų, į septintąjį sostą, kas sunkiai tikėtina. Jis vadovauja aštuoniasdešimčiai legionų.

**Baironas (Byron).** — „Vampyras“, novelė, išversta iš anglų kalbos (priskiriama lordui Baironui) H. Faberio; in-8°, Paryžius, 1819. Ši novelė, išleista lordo Bairono vardu, nėra šio poeto kūrinys, jis jos išsigynė. Autorius nesilaikė liaudies idėjų apie vampyrus, jis savąjį pernelyg išaukštino. Tai šmėkla, kuri keliauja po Graikiją, lankosi Atėnų draugijose, keliauja po pasaulį, veda, kad galėtų išsiurbti savo žmoną. Moravijos vampyrai buvo nepaprastai baisūs, bet turėjo mažiau galios. Šis gi, nors ir pilkomis negyvomis akimis, daro užkariavimus. Sakoma, kad tai populiarus šiuolaikinės Graikijos istorija, kurią lordas Baironas papasakojo draugų rate, o jaunas gydytojas klaidingai užrašė; nes jis akimirkai vėl išpopuliarino baisenybes, kurias reikėjo palikti užmarštyje.

## C

**Kaaba (Caaba).** — Žr. KAABA.

**Kakrinolas (Caacrinolaas).** — Dar vadinamas Kasimolaru (*Caassimolar*) ir Glasialabolu (*Glassialabolas*), didysis pragaro prezidentas. Jis pasirodo šuns pavidalu ir juda kaip šuo, bet su grifo sparnais. Jis suteikia laisvųjų menų žinias ir, keistu kontrastu, įkvepia žmogžudystėms. Sakoma, kad jis gerai pranašauja ateitį. Šis demonas padaro žmogų nematomą ir vadovauja trisdešimt šešiams legionams. — „Didysis Grimuaras“ jį vadina Klasijalabolu (*Classijalabolas*)



ir laiko tik tam tikru seržantu, kuris kartais tarnauja kaip jojamasis gyvulys Nebirui (*Nébiros*) arba Naberui. Žr. Cerberis.

**Kabadas (Cabadès).** — Žr. ZOUBB-ADEYER.

**Kabala (Cabale) arba Kabbala (Cabbale).** — Pikas dela Mirandola sako, kad šis žodis, kuris savo hebrajiškoje kilmėje reiškia tradiciją, yra vardas eretiko, rašiusio prieš Jėzų Kristų, ir kurio sekėjai buvo pavadinti kabalistais. — Senoji žydų kabala, pasak kai kurių, yra savotiška paslaptinė masonerija; pasak kitų, tai tėra mistinis Biblijos aiškinimas, menas rasti paslėptas prasmes skaidant žodžius ir būdas daryti stebuklus tam tikru būdu tariamų žodžių galia. Žr. Temura ir Teomantija. Šis stebuklingas mokslas, jei tikėsime rabinais, išlaisvina jį turinčius nuo žmogiškųjų silpnybių, suteikia jiems antgamtinių gėrybių, perteikia pranašystės dovaną, galią daryti stebuklus ir meną paversti metalus auksu arba filosofinį akmenį. Ji taip pat moko, kad pasaulis po mėnuliui turi gyvuoti tik septynis tūkstančius metų, o visa, kas yra aukščiau mėnulio – keturiasdešimt devynis tūkstančius. Žydai išsaugo kabalą žodine tradicija; jie tiki, kad Dievas ją davė Mozei Sinajaus kalno papėdėje; kad karalius Saliamonas, paslaptinės figūros, vadinamos Žydų kabalos medžiu, autorius, buvo labai įgudęs joje ir kad jis geriau už bet ką kitą gamino talismanus. Tostatas netgi sako, kad Mozė darė stebuklus savo lazda tik todėl, kad joje buvo išgraviruotas didysis Dievo vardas. Valderamas pastebi, kad apaštalai taip pat darė stebuklus Jėzaus vardu, o šios sistemos šalininkai cituoja keletą šventųjų, kurių vardas prikėlė mirusius. — Graikų kabala, išrasta, kaip sakoma, Pitagoro ir Platono, atnaujinta valentiniečių, savo jėgą sėmėsi iš kombinuotų graikiškų raidžių ir darė stebuklus su abėcėle. — Didžioji kabala, arba kabala tikrąja modernia prasme, yra menas bendrauti su elementariosiomis dvasia; ji taip pat puikiai panaudoja tam tikrus paslaptinius žodžius. Ji aiškina pačius neaiškiausius dalykus skaičiais, raidžių tvarkos keitimu ir ryšiais, kuriems kabalistai susikūrė taisyklės. Štai kokios yra, pasak kabalistų, įvairios elementariosios dvasios. — Kiekvienas iš keturių elementų yra gyvenamas ypatingų būtybių, daug tobulesnių už žmogų, bet, kaip ir jis, pavaldžių mirties dėsniams. Oras, ta milžiniška erdvė tarp žemės ir dangaus, turi kilnesnių gyventojų nei paukščiai ir uodai; tos plačios jūros turi kitokių gyventojų nei delfinai ir banginiai; žemės gelmės skirtos ne vien kurtams; o ugnies elementas, dar kilnesnis už kitus tris, nebuvo sukurtas tam, kad liktų nenaudingas ir tuščias. — Salamandros gyvena ugnies regione; silfai – oro erdvėje; gnomai – žemės viduje; o undinės arba nimfos – vandenų gelmėse. Šios būtybės sudarytos iš pačių tyriausių elementų, kuriuose gyvena, dalių. Adomas, tobulesnis už juos visus, buvo jų natūralus karalius; bet po savo nuopuolio, tapęs nešvarus ir grubus, jis prarado bet kokį ryšį su šiomis substancijomis, prarado visą valdžią joms ir atėmė šį pažinimą iš savo palikuonių. — Tačiau nusiraminkite, gamtoje rasta priemonių susigrąžinti šią prarastą galią. Norint atgauti valdžią salamandroms ir turėti jas savo paslaugoms, reikia įgaubtais veidrodžiais pritraukti saulės ugnį į stiklo rutulį; jame susidarys saulės milteliai, kurie patys apsivalo nuo kitų elementų ir kurie, praryti, yra suvereni priemonė iškvėpti ugnį, esančią mummyse, ir padaryti mus, taip sakant, ugninės materijos. Nuo to momento ugnies sferos gyventojai tampa mūsų pavaldiniais ir jaučia mums tokią pat draugystę, kokią jaučia savo panašiesiems, visą pagarbą, kurią privalo jausti savo Kūrėjo vietininkui. Taip pat, norint valdyti silfus, gnomus, nimfas, reikia pripildyti stiklo rutulį oro, žemės ar vandens ir palikti jį, gerai uždarytą, saulėje mėnesį laiko. Kiekvienas iš šių taip išgrynintų elementų yra magnetas, pritraukiantis jam būdingas dvasias. — Jei to vartojama kasdien keletą mėnesių, netrukus ore pamatoma skraidanti silfų respublika, nimfos miniomis ateina į krantą, o gnomai, lobių ir kasyklų sergėtojai, išdėlioja savo turtus. Nėra jokios rizikos užmegzti ryšius su jais, jie

pasirodys esą labai padorūs žmonės, mokyti, geradariai ir bijantys Dievo. Jų siela yra mirtinga, ir jie neturi vilties vieną dieną džiaugtis Aukščiausiąja Būtybe, kurią pažįsta ir garbina. Jie gyvena labai ilgai ir miršta tik po kelių šimtmečių. Bet kas yra laikas palyginus su amžinybe?... Tačiau nėra neįmanoma rasti vaisto šiai blogybei; nes lygiai kaip žmogus, sudaręs sąjungą su Dievu, tapo dieviškumo dalininku, taip ir silfai, gnomai, nimfos ir salamandros tampa nemirtingumo dalininkais, sudarydami sąjungą su žmogumi (mes perrašome kabalistų daktarus). Taigi, nimfa ar silfidė tampa nemirtinga, kai jai pasiseka ištekėti už išminčiaus; o gnomas ar silfas nustoja būti mirtingas tą akimirką, kai veda žmonių dukrą. — Todėl šios būtybės mėgaujasi būdamos su mumis, kai jas šaukiame. Kabalistai tikina, kad senovės deivės, ir tos nimfos, kurios imdavo vyrus iš mirtingųjų tarpo, ir tie demonai inkubai bei sukubai, ir tos fėjos, kurios naujaisiais laikais rodydavosi mėnulio šviesoje, tėra silfai, arba salamandros, arba undinės. Visgi yra gnomų, kurie verčiau renkasi mirti, nei rizikuoti, tapdami nemirtingais, būti tokie pat nelaimingi kaip demonai. Tai velnias (vis sako mūsų autoriai) įkvepia jiems šiuos jausmus; nėra nieko, ko jis nepadarytų, kad sutrukdytų šioms vargšėms būtybėms įamžinti savo sielą per sąjungą su mumis. — Kabalistai privalo atsisakyti bet kokio bendravimo su žmonių gimine, jei nori neįžeisti silfų ir nimfų, kurių sąjungos siekia. Tačiau kadangi išmintingų kabalistų skaičius labai mažas, nimfos ir silfidės kartais pasirodo mažiau išrankios ir naudoja visokias gudrybes, kad juos sulaikytų. — Vienas jaunas Bavarijos didikis buvo nepaguodžiamas dėl žmonos mirties. Silfidė priėmė mirusiosios pavidalą ir prisistatė sielvartaujančiam jaunuoliui, sakydama, kad Dievas ją prikėlė, kad paguostų jį dideliame sielvarte. Jie gyveno kartu keletą metų, bet jaunas didikis nebuvo pakankamai doras žmogus, kad išlaikytų išmintingąją silfidę: ji vieną dieną dinga, palikusi jam tik savo sijonus ir apgailėstąjį, kad neklausė jos gerų patarimų. — Daugelis pirmųjų amžių eretikų sumaišė žydų kabalą su krikščionybės idėjomis, ir pripažino tarp Dievo ir žmogaus keturias tarpinių būtybių rūšis, iš kurių vėliau padarytos salamandros, silfai, undinės ir gnomai. Chaldėjai, be abejonės, yra pirmieji, kurie susapnavo šias būtybes; jie sakė, kad dvasios buvo mirusiųjų sielos, kurios, norėdamos pasirodyti šio pasaulio žmonėms, eidavo pasiimti kieto kūno mėnulyje. Rytiečių kabala taip pat yra menas bendrauti su genijais, kurie iššaukiami barbariškais žodžiais. Beje, visos kabalos skiriasi detalėmis; bet iš esmės jos labai panašios. — Apie šias materijas pasakojama daugybė anekdotų. Sakoma, kad Homeras, Vergilijus, Orfėjas buvo mokyti kabalistai. — Tarp galingiausių žodžių kabaloje ypač gerbiamas garsusis žodis *Agla*. Norint surasti pametus daiktus, sužinoti apreiškimais naujienas iš tolimų šalių, priversti pasirodyti nesančius, reikia atsisukti į rytus ir garsiai ištarti didįjį vardą *Agla*! Jis atlieka visus šiuos stebuklus, net kai jį taria neišmanėliai. Žr. *Agla*. — Išsamesnių žinių apie kabalos svajones galima pasisemti įvairiuose veikaluose, kurie specialiai apie tai traktuoja, bet kurie nėra labai rekomenduotini: 1° „Grafas de Gabalis, arba Pokalbiai apie slaptuosius mokslus“ (*Le comte de Gabalis, ou Entretiens sur les sciences secrètes*), parašytas abato de Vilaro (*Villars*). Geriausias leidimas yra 1742 m., in-12; 2° „Pagalbiniai genijai“ (*Les Génies assistants*), „Grafo de Gabalio“ tęsinys, in-12, tais pačiais metais; 3° „Nesutaikomas gnomas“ (*Le Gnome irréconciliable*), „Pagalbinių genijų“ tęsinys; 4° „Nauji pokalbiai apie slaptuosius mokslus“ (*Nouveaux entretiens sur les sciences secrètes*), naujas „Grafo de Gabalio“ tęsinys, tais pačiais metais; 5° „Kabalistiniai laišakai“ (*Lettres cabalistiques*), markizo d'Aržano (*d'Argens*); Hagara, 1741, 6 tomai in-12. Šiame veikale, pilname, kaip ir ankstesnieji, pasmerktų vietų, reikia skaityti kabalisto Abukibako laiškus. Žr. Gnomai, Undinės, Salamandros, Silfai, Zedechijas ir t.t.

**Kabyrai (Cabires).** — Mirusiųjų dievai, labai seniai garbinti Egipte. Bošaras (*Bochart*) mano, kad šiuo vardu reikia suprasti tris pragaro dievybes: Plutoną, Proserpiną ir Merkurijų; kiti

Kabyrus laikė magais, kurie užsiėmė žmonių nusikaltimų išpirkimu ir kurie po mirties buvo gerbiami. Jų šauktasi pavojuose ir nelaimėse. Vyksta dideli ginčai dėl jų vardų, kurie buvo atskleidžiami tik pašvęstiesiems. Tai, kas tikra, yra tai, jog Kabyrai yra demonai, kurie seniau pirmininkavo tam tikram sabatui. Šios orgijos, vadinamos Kabyrų šventėmis, buvo švenčiamos tik naktį: pašvęstasis, po baisių išbandymų, būdavo apjuosiamas purpurine juosta, vainikuojamas alyvmedžio šakomis ir sodinamas į apšviestą sostą, kad vaizduotų sabato šeimininką, tuo tarpu aplink jį buvo atliekami hieroglifiniai šokiai.

**Kakodemonas (Cacodémon).** — Piktasis demonas. Tai vardas, kurį senovės žmonės davė piktosioms dvasias; taip pat jie taip specialiai vadino baisių pabaisą, šiurpią šmėklą, kuri nebuvo pakankamai atpažįstama, kad būtų pavadinta kitaip. Kiekvienas žmogus turėjo savo gerąjį ir blogąjį demoną, kakodemoną. Astrologai taip pat vadino dvyliktąjį saulės namą, kuris yra pats blogiausias iš visų, kakodemonu, nes Saturnas ten skleidžia savo piktąsias įtakas, ir iš ten galima tikėtis tik baisių pranašysčių.

**Kaktonitas (Cactonite).** — Stebuklingas akmuo, kuris, pasak kai kurių, yra ne kas kita kaip kornalinas. Jam priskiriamos didelės savybės. Senovės žmonės iš jo darydavo talismanus, kurie užtikrindavo pergalę.

**Kakas (Cacus).** — Senovės ogorų rūšis. Jis buvo Vulkano sūnus ir pro nasrus spjaudė ugnį. Šis milžiniško ūgio monstras, pusiau žmogus, pusiau ožys, rijo praeivius savo urve, Aventino kalno papėdėje, ir kabino jų galvas ant savo durų. Jį pasmaugė Herkulis. — Kakas kartais vaizduojamas su žvėries galva ant žmogaus kūno.

**Lavonas (Cadavre).** — Pagal žydų įstatymą, kiekvienas, palietęs lavoną, tapdavo nešvarus; jis privalėjo apsivalyti prieš eidamas į Viešpaties palapinę. Kai kurie Mozės įstatymų kritikai sprendė, kad šis potvarkis buvo prietaringas. Mums atrodo, priešingai, sako Beržjė, kad jis buvo labai išmintingas. Tai buvo atsargumo priemonė prieš pagonių prietarus, kurie klausinėdavo mirusiųjų, kad sužinotų iš jų ateitį ar paslėptus dalykus; piktnaudžiavimas, griežtai uždraustas žydams, bet vyravęs tarp daugumos tautų. Žr. Magnetas.

**Kadmėja arba Kadmija (Cadmée ou Cadmie).** — Kurią dažniau vadina kalaminu, bituminga fosilija, suteikianti geltoną atspalvį raudonam variui, ir kurią kai kurie chemikai naudoja auksui gaminti.

**Kadjerė (Cadière).** — Žr. GIRARD.

**Kaducėjus (Caducée).** — Būtent su šia lazdele, papuošta dviem susipynusiomis gyvatėmis, Merkurijus vedė sielas į pragarą ir prirėkęs jas iš ten ištraukdavo.

**Kadulas (Cadulus).** — Pamaldus kareivis, apie kurį legenda pasakoja, kad jis buvo apsėstas velnio lokio pavidalu. Jis išsilaisvino malda.

**Kekulas (Cæculus).** — Mažas demonas, gimęs iš kibirkšties, kuri išlėkė iš Vulkano kalvės į Prenestos įsčias. Jis buvo užaugintas tarp laukinių žvėrių. Jį atpažino iš tos ypatybės, kad jis gyveno ugnyje kaip savo elemente. Jo akys, kurios buvo labai mažos, buvo tik šiek tiek pažeistos dūmų. Kabalistai iš jo padarė salamandrą.

**Kafas (Caf).** — Žr. KAF.

**Kaliostras (Cagliostro).** — Džuzepe Balsamo, garsus XVIII a. nuotykių ieškotojas, žinomas Aleksandro, grafo de Kaliostro vardu, gimė, sakoma, Palerme 1743 m., neturtingų tėvų šeimoje. Pirmaisiais savo metais jis rodė polinkį į sukčiavimą; dar visai jaunas išviliojo šešiasdešimt uncijų aukso iš auksakalio, pažadėjęs jam atiduoti lobį, paslėptą grotoje, saugomą pragaro dvasių; jis nuvedė jį į tą grotą, kurioje vargšas žmogelis buvo primuštas lazdomis. Tuomet Kaliostras pabėgo ir keliavo su alchemiku, vardu Altotas (*Althotas*), po Graikiją, Egiptą, Arabiją, Persiją, Rodą, Maltą. Ten praradęs savo bendrininką, jis persikėlė į Angliją, o iš Anglijos į Prancūziją, gyvendamas iš savo cheminių mišinių (jis dėjosi filosofinio akmens žinovu) arba iš fokusų ir žemų intrigų. Jis atvyko į Strasbūrą, kur 1780 m. buvo sutiktas su tam tikru triumfu; ten jis išgydė tam tikrus ligonius, kurie jo laukė, su tokiu staigiu sumanumu, kad manyta, jog jie buvo papirkti ir jų liga apsimestinė, nebent velnias būtų buvęs Kaliostro paslaugoms, kaip daugelis sakė ir kaip leido manyti jo nusikaltėlio fizionomija. — Vieni jį laikė nepaprastu žmogumi, įkvėptuoju; kiti — niekingu šarlatanu; kai kurie jį matė kaip keliaujantį tamplierių masonerijos narį, nuolat turtingą dėl gausios paramos, kurią gaudavo iš įvairių ordino ložių; tačiau dauguma sutaria priskirti prabangą, kurią jis demonstravo, dar mažiau garbingam šaltiniui. — Jis gyrėsi bendraujęs su angelais; ir jis priversdavo (pilvakalbyste) atvirame lauke girdėti balsus, sklindančius iš dangaus. Jis įsteigė savotišką egiptietišką kabalą. Jauni berniukai ir jaunos mergaitės, kuriuos jis vadino savo mokiniiais arba balandėlėmis, būdami nekaltumo būsenos, atsistodavo priešais krištolo grafiną, ir ten, uždengti širmos, jie gaudavo, per didžiojo kopto (jis pats buvo tas didysis koptas) rankų uždėjimą, gebėjimą bendrauti su dvasiomis: jie matydavo tame grafine viską, ką norėdavo matyti. — Šių mokinių ar balandėlių darbai neapsiribojo šia ceremonija; Kaliostras juos dar mokė atskleisti okultinius dalykus, ateities įvykius ir įdomias materijas. Priduriama, kad jis rodė Paryžiaus ir Versalio didžiūnams veidrodžiuose, po stiklo gaubtais ir induose gyvus ir judančius vaiduoklius, taip pat mirusius asmenis, kuriuos prašyta pamatyti. Pasakojama net tokia istorija. — Vieną dieną Kaliostrui esant kompanijoje su keliais savo draugais, šie pareiškė norą sužinoti, ką tuo metu veikia viena jų draugijos dama. Tuoj pat jis ant parketo nubrėžė kvadratą, perbraukė rankomis per jį, ir visi pamatė išryškėjant damos figūrą, žaidžiančią kortomis (*tressettes*) su trimis savo draugėmis. Nusiūsta į tos damos namus, ir ji rasta iš tiesų toje pačioje pozoje, tuo pačiu užsiėmimu ir su tais pačiais asmenimis. — Taip pat pasakojama, kad per vakarienes, kurios Paryžiuje sukėlė didelį triukšmą, jis šaukdavosi garsių mirusiųjų: tokių kaip Sokratas, Platonas, Kornelis, d'Alembertas, Volteras ir kt. Savo „Laiške prancūzų tautai“, datuotame Londone, 1786 m. birželio 20 d., jis išpranašavo, kad Bastilija bus sugriauta. Bet apie tai jau seniai buvo galvojama. — Kaliostras buvo labai susibičiuliavęs su vienu fokusininku, kuris sakėsi padedamas dvasios, kuri dvasia, kaip teigiama, buvo žydo kabalisto siela, nužudžiusio savo tėvą magijos menu prieš mūsų Viešpaties atėjimą. Jis įžūliai sakė, kad stebuklai, kuriuos jis darė, buvo specialios Dievo apsaugos padarinys...; kad Aukščiausioji Būtybė, norėdama jį padrąsinti, teikėsi suteikti jam palaimingą viziją ir t.t.; kad jis atėjo atversti netikinčiųjų. — Jis gyrėsi dalyvavęs Kanos vestuvėse...; taigi jis buvo mūsų Viešpaties amžininkas. Kitur sakoma, kad Kaliostras gimė prieš tvaną. — Jis buvo suimtas Romoje 1789 m. ir nuteistas kaip praktikuojantis masonerijos priedangoje. Jis pasismaugė savo kalėjime 1795 m. Sakoma, jis parašė pasakojimą apie keletą tariamai magiškų operacijų, taip pat apie menkų metalų pavertimą auksu, atliktą Varšuvoje 1780 m. — Jam priskiriama lėkšta brošiūra, kuri mokė senas moteris rasti loterijos numerius savo sapnuose. Paryžiuje kasmet buvo parduodama daugybė šio kratinio egzempliorių, kurio pavadinimas toks:

„Tikrasis Kaliostras arba loterijos akcininkų reguliatorius, papildytas naujomis kabalomis, atliktomis Kaliostro, ir t.t.“, in-8°, su autoriaus portretu, po kuriuo užrašyta šie trylika skiemenų: *Kad žinotum, kas jis, reiktų būti juo pačiu.*

**Kainas (Caïn).** — Rabinai sako, kad nežinodamas, kaip nužudyti savo brolių Abelį, Kainas pamatė ateinantį velnią, kuris jam davė žmogžudystės pamoką padėdamas paukštį ant akmens ir sutraiškydamas jam galvą kitu akmeniu. — Antrajame amžiuje buvo baisių žmonių sekta, kurie šlovino nusikaltimą ir kuriuos vadino kainitais. Šie nelaimėliai jautė didelę pagarbą Kainui, baisiems Sodomos gyventojams, Judui ir kitiems piktadariams. Jie turėjo Judo evangeliją, ir tobulumu laikė be gėdos daryti pačius gėdingiausius veiksmus.

**Kainanas (Caïnan).** — Kainanas, Arfaksado sūnus, priskiriamas astronomijos traktatui, išraižytam ant dviejų kolonų Seto vaikų, ir kurį jis atrado po tvano ir nurašė. Taip pat teigiama, kad Kainanas atrado tam tikrus veikalus, parašytus milžinų, kurie mūsų nepasiekė.

**Kajumaratas (Caïumarath) arba Kaid-Mordsas.** — Pirmasis žmogus pagal persus. Žr. BOUNDSCHESCH.

**Kala (Cala).** — Žr. CALA.

**Kalamitai (Calamités).** — Žr. CALAMITÉS.

**Kalaja (Calaya).** — Žr. CALAYA.

**Kalseranas Rošė (Calcerand-Roches).** — Žr. CALCERAND-ROCHEZ.

**Kalchas (Calchas).** — Žr. CALCHAS.

**Kaleguejerai (Caleguejers).** — Žr. CALEGUEJERS.

**Kalendorius (Calendrier).** — Žr. CALENDRIER.

**Kali (Cali).** — Žr. CALI.

**Sabato taurė (Calice du Sabbat).** — Žr. CALICE DU SABBAT.

**Kaligula (Caligula).** — Žr. CALIGULA.

**Kalmetas (Calmet).** — Žr. CALMET.

**Kalundronijus (Calundronius).** — Žr. CALUNDRONIUS.

**Kalvinas (Calvin).** — Žr. CALVIN.

**Kambionai (Cambions).** — Žr. CAMBIONS.

**Chameleonas (Caméléon).** — Žr. CAMÉLÉON.

**Kamerarijus (Camérarius).** — Žr. CAMÉRARIUS.

**Kampanela (Campanella).** — Žr. CAMPANELLA.

**Kampetis (Campetti).** — Žr. CAMPETTI.

**Kamiu (Camuz).** — Žr. CAMUZ.

**Kanatė (Canate).** — Žr. CANATE.

**Vėžys (Cancer).** — Žr. CANCER.

**Kang-Hi (Cang-Hy).** — Žr. CANG-HY.

**Kanikula (Canicule).** — Žr. CANICULE.

**Kanidija (Canidia).** — Žr. CANIDIA.

**Kanterma (Canterme).** — Žr. CANTERME.

**Kantvelis (Cantwel).** — Žr. CANTWEL.

**Kaosai (Caous).** — Žr. CAOUS.

**Kapnomantija (Capnomancie).** — Žr. CAPNOMANCIE.

**Kapautas (Cappautas).** — Žr. CAPPAUTAS.

**Kaperonas (Capperon).** — Žr. CAPPERON.

**Ožiaragis (Capricorne).** — Žr. CAPRICORNE.

**Kapucinas (Capucin).** — Žr. CAPUCIN.

**Kaku (Caqueux) arba Kaku (Cacoux).** — Žr. CAQUEUX.

**Karabija (Carabia).** — Žr. CARABIA.

**Karakala (Caracalla).** — Žr. CARACALLA.

**Rašmenys (Caractères).** — Žr. CARACTÈRES.

**Kardanas (Cardan).** — Žr. CARDAN.

**Karenas (Carenus).** — Žr. CARENUS.

**Karlostadas (Carlostad).** — Žr. CARLOSTAD.



**Karmentos (Carmentes).** — Žr. CARMENTES.

**Karnavalas (Carnaval).** — Žr. MASCARADES (Maskaradai).

**Karnoetas (Carnoet).** — Žr. TROU DU CHATEAU (Pilies skylė).

**Karnus (Carnus).** — Akarnanijos žynys, kuris, Kodrui valdant išpranašavęs dideles nelaimes, buvo nužudytas strėlėmis kaip burtininkas. Apolonas atsiuntė marą, kad atkeršytų už jo mirtį.

**Caronas (Caron).** — Pasakojama, kad pragaro valtininko mitas į Graikiją atkeliavo iš Memfio. Erebo ir Nakties sūnus, jis kėlė per Kokitą ir Acheroną siaura valtimi. Senas ir godus, jis priimdavo tik tų sielas, kurie buvo palaidoti ir kurie jam sumokėdavo už perkėlimą. Joks mirtingasis jam gyvam esant negalėjo ten patekti, nebent turėtų aukso šakelę, pašvęstą Proserpinai, kuri tarnautų kaip leidimas; ir pamaldusis Enėjas turėjo gauti ją iš sibilės, kai norėjo patekti į Plutono karalystę. Ilgai prieš šio princo perplaukimą, pragaro valtininkas buvo išstremtas metams į tamsią Tartaro vietą už tai, kad priėmė į savo valtį Herkulį, kuris neturėjo šio leidimo. — Mahometas Korane, 28 skyriuje, sumaišė Caroną su Korė (*Coré*), kurį žemė prarijo, kai šis įžeidinėjo Mozę. Arabas Mutardis savo veikale apie Egiptą laiko Caroną hebrajų įstatymų leidėjo dėde, ir, kadangi šis uoliai rėmė jo partiją, pastarasis, sako jis, išmokė jį alchemijos ir didžiojo kūrinio paslapties, kuria naudodamasis jis sukaupė milžiniškus turtus. Herodotas nurodė mums patikimiausią nuomonę: Caronas iš pradžių buvo paprastas Vulkano žynys, bet sugebėjo Egipte uzurpuoti suverenią valdžią. Pasiekęs didybės viršūnę, jis norėjo padaryti savo vardą nemirtingą kūriniu, kuris visais amžiais liudytų jo didybę. Mokestis, kurį jis uždėjo laidojimui, suteikė jam lėšų, kurios palengvino jo sumanymą. Būtent jam turime būti dėkingi už Egipto labirintą, kuris iš pradžių buvo rūmai, kuriuose jam patiko gyventi, o vėliau liaudies nuomonėje tapo pragaro dalimi.

**Karpentjė, Ričardas (Richard Carpentier).** — Anglų benediktinas XVII a. Ieškoma jo: 1° „Antikristo žlugimas“ (*La Ruine de l'Antéchrist*), in-8°, 1648; 2° „Įrodymai, kad astrologija yra nekalta, naudinga ir tiksli“ (*Preuves que l'astrologie est innocente, utile et précise*), in-4°, Londonas, 1653. Jis išleido dar vieną keistenybę, pavadintą „Tobulas Dievo įstatymas, pamokslas, kuris nėra pamokslas, kuris buvo sakytas ir nebuvo sakytas, 1652“.

**Karpokratai (Carpocratiens).** — II a. ereziarchai, kurie savo vadovu laikė Karpokratą, magijos profesorių, pasak šv. Irenėjaus. Jie pasakojo, kad angelai kilo iš Dievo per begalinę kartų seką, kad minėti angelai vieną dieną sumanė sukurti pasaulį ir sielas, kurios buvo sujungtos su kūnais tik todėl, kad pamiršo Dievą. Karpokratas teigė, kad viskas, ką mes išmokstame, tėra prisiminimas. Angelus jis, kaip ir mes, laikė demonais; sakė, kad jie yra žmogaus priešai, ir manė jiems įtiksiąs pasiduodamas visoms savo aistroms ir gėdingiausiems malonumams. Jo mokiniai kultivavo magiją; darė užkerėjimus ir turėjo stebuklingų paslapčių. Jie žymėjo savo sekėjus ant ausies ir darė daugybę bjaurysčių. Ši sekta ilgai neišsilaikė.

**Kara, Žanas Lui (Jean-Louis Carra).** — Praėjusio amžiaus nuotykių ieškotojas, tapęs žirondistu ir giljotinuotas 1793 m. Tarp kitų veikalų jis paliko „Fizinį gyvūnų magnetizmo tyrimą“, in-8°, 1785.

**Kryžkelės (Carrefours).** — Vietos, kur susikerta keturi keliai. Kryžkelėse burtininkai paprastai renka į savaitę. Daugelyje provincijų vis dar rodomos kai kurios iš šių baimę keliančių kryžkelių, kurių viduryje stovėjo stulpai, kuriuos burtininkai arba demonai naktinės šventės metu apjuosdavo žibintais. Taip pat rodomas didelis ratas ant žemės, kur demonai šoko, ir teigiama, kad žolė ten nebegali augti. Kryžkelėje taip pat pjaunama juoda višta, norint iššaukti velnią.

**Kartagra (Cartagra).** — Skaistyklos sritis. Žr. Gamygyn.

**Kortos (Cartes).** — Žr. CARTOMANCIE (Kartomantija).

**Kartikėja (Carticeya).** — Indų dievybė, vadovaujanti genijų ir angelų armijoms; jis turi šešis veidus, daugybę akių ir daugybę rankų, ginkluotų vėzdais, kardais ir strėlėmis. Jis išdidžiai jojo ant pavo.

**Kartomantija (Cartomancie).** — Pranašavimas kortomis, geriau žinomas kaip menas mesti kortas. — Sakoma, kad kortos buvo išrastos Karolio VI beprotybei prablaškyti; bet Aljetė (*Alliette*), rašęs Eteilos (*Etteilla*) vardu, mus tikina, kad kartomantija, t.y. menas mesti kortas, yra daug senesnė. Jis kildina šį pranašavimą iš Alfoso lazdelių žaidimo (tai garsaus graiko, išstremto į Ispaniją, vardas, sako jis). Jis priduria, kad vėliau šis stebuklingas mokslas buvo patobulintas. Naudotos dažytos lentelės; ir kai Žakmenas Gringoneras (*Jacquemin Gringonneur*) pasiūlė kortas karaliui Karoliui Mylimajam, jam tereikėjo perkelti ant kartono tai, kas geriausiems žiniams buvo žinoma ant lentelių. Gaila, kad šis teiginys nepagrįstas jokiais įrodymais. — Visgi žaidimo kortos yra senesnės už Karolį VI. Buasonadas (*Boissonade*) pastebėjo, kad mažasis Žanas de Sentrė (*Jehan de Saintré*) buvo pagerbtas Karolio V malone tik todėl, kad nežaidė nei kortomis, nei kauliukais. Jos turėjo būti žinomos ir Ispanijoje, kai Alfonsas XI jas uždraudė 1332 m. Juostos ordino statutuose. — Kad ir kaip ten būtų, kortos, iš pradžių toleruotos, vėliau buvo pasmerktos; ir kai kurių patiklių asmenų prote vis dar išlieka nuomonė, kad kas laiko kortas, laiko velnią. Perkeltine prasme tai dažnai tiesa. „Tie, kurie daro triukus su kortomis, dažniausiai yra burtininkai,“ — sako Bogė. Jis cituoja italų grafą, kuris įduodavo jums į rankas vynu dešimtakę, o jūs rasdavote širdžių karalių. Ką jis pasakytų apie dabartinius iliuzionistus? — Nereikia nė sakyti, kad kortose rasta visko: istorijos, sabeizmo, raganavimo. Buvo netgi mokslininkų, kurie figūrose įžvelgė visą alchemiją; o kai kurie kabalistai teigė jose atpažįstantys keturių elementų dvasias. Būgnai yra salamandros, širdys — silfai, kryžiai — undinės, o vynai — gnomai. Pereikime prie meno mesti kortas. — Kartomantijai naudojama trisdešimt dviejų kortų pikių kaladė (*piquet*). Širdys ir kryžiai paprastai yra geri ir laimingi; būgnai ir vynai — paprastai blogi ir nelaimingi. Figūros širdyse ir būgnuose reiškia blondinus arba šatenus; figūros vynuose ar kryžiuose reiškia brunetus arba tamsius šatenus. Štai ką reiškia kiekviena korta: —

**Aštuonios širdys.** — Širdžių karalius yra garbingas vyras, siekiantis jums padaryti gera: jei jis apverstas, jo garbingi ketinimai bus sustabdyti. Širdžių dama yra dora ir kilniaširdė moteris, iš kurios galite tikėtis paslaugų; jei ji apversta, tai ženklas, kad jūsų viltys vėluos. Širdžių valetas yra narsus jaunuolis, dažnai kariškis, kuris turi įeiti į jūsų šeimą ir siekia jums būti naudingas; jam bus sutrukdyta, jei jis apverstas. Širdžių tūzas praneša malonią naujieną; jis reiškia puotą ar draugų pietus, kai yra apsuptas figūrų. Širdžių dešimtakė yra staigmena, kuri suteiks daug džiaugsmo; devynakė žada susitaikymą, ji sutvirtina ryšius tarp asmenų, kuriuos norima

supykdyti. Aštuonakė žada pasitenkinimą iš vaikų pusės. Septynakė praneša apie gerą santuoką. —

**Aštuoni būgnai.** — Būgnų karalius yra gana svarbus vyras, kuris galvoja jums pakenkti, ir pakenks, jei bus apverstas. Dama yra pikta moteris, kuri kalba apie jus blogai ir kuri pakenks, jei bus apversta. — Valetas yra kariškis arba pasiuntinys, kuris atneša jums nemalonių žinių, o jei apverstas — liūdnų žinių; būgnų tūzas praneša apie laišką; būgnų dešimtakė — apie būtiną ir nenumatytą kelionę; devynakė — apie pinigų vėlavimą; aštuonakė — apie žingsnius, kurie nustebins iš jauno vyro pusės; septynakė — apie laimėjimą loterijoje; jei ji yra su būgnų tūzu — geros naujienos. —

**Aštuoni vynai.** — Karalius vaizduoja komisarą arba teisininką, su kuriuo turėsite nemalonumų; jei jis apverstas — bylos pralaimėjimas. Dama yra našlė, kuri siekia jus apgauti; jei ji apversta, ji jus apgaus. Valetas yra jaunuolis, kuris sukels jums nemalonumų; jei apverstas — išdavystės ženklas. Tūzas — didelis liūdesys; dešimtakė — įkalinimas; devynakė — vėlavimas reikaluose; aštuonakė — bloga naujiena; jei po jos eina būgnų septynakė — ašaros ir nesantaika. Septynakė — ginčai ir kančios, nebent ją lydėtų širdys. —

**Aštuoni kryžiai.** — Karalius yra teisingas vyras, kuris jums pasitarnaus; jei jis apverstas, jo sąžiningi ketinimai patirs vėlavimą. Dama yra moteris, kuri jus myli; pavydi moteris, jei ji apversta. Valetas žada santuoką, kuri neįvyks be išankstinių keblumų, jei jis apverstas. Tūzas — pelnas, nauda, gautini pinigai; dešimtakė — sėkmė; jei po jos eina būgnų devynakė — pinigų vėlavimas; praradimas, jei ji yra šalia vynų devynakės. Devynakė — pasisėkimas; aštuonakė — pagrįstos viltys; septynakė — silpnybės; ir jei po jos eina devynakė — palikimas. — Keturi karaliai iš eilės — garbė; trys karaliai iš eilės — sėkmė prekyboje; du karaliai iš eilės — geri patarimai. — Keturios damos iš eilės — didelės apkalbos; trys damos iš eilės — apgavystės; dvi damos iš eilės — draugystė. — Keturi valetai iš eilės — užkrečiama liga; trys valetai iš eilės — tinginystė; du valetai iš eilės — ginčas. — Keturi tūzai iš eilės — mirtis; trys tūzai iš eilės — ištvirkavimas; du tūzai iš eilės — priešiškus. — Keturios dešimtakės iš eilės — nemalonūs įvykiai; trys dešimtakės iš eilės — būsenos pasikeitimas; dvi dešimtakės iš eilės — praradimas. — Keturios devynakės iš eilės — geri darbai; trys devynakės iš eilės — neapdairumas; dvi devynakės iš eilės — pinigai. — Keturios aštuonakės iš eilės — nesėkmės; trys aštuonakės iš eilės — santuoka; dvi aštuonakės iš eilės — nemalonumai. — Keturios septynakės iš eilės — intrigos; trys septynakės iš eilės — pramogos; dvi septynakės iš eilės — mažos naujienos. — Yra keli būdai mesti kortas. Patikimiausias metodas yra traukti jas po septynias, taip: — Sumaišius kaladę, skaičiuojamos kortos po septynias, atidedant į šalį septintąją iš kiekvieno paketo. Operacija kartojama tol, kol gaunama dvylika kortų. Išdėliojate šias dvylika kortų ant stalo vieną šalia kitos ta tvarka, kuria jos iškrito; tada ieškote, ką jos reiškia, pagal kiekvienos kortos vertę ir padėtį, kaip buvo paaiškinta. — Bet prieš metant kortas, nereikia pamiršti pažiūrėti, ar asmuo, kuriam metama, iškrito iš kaladės. Paprastai širdžių karalius imamas šviesiaplaukiui vedusiam vyrui; kryžių karalius — tamsiaplaukiui vedusiam vyrui; širdžių dama — šviesiaplaukei moteriai ar panelei; kryžių dama — tamsiaplaukei moteriai ar panelei; širdžių valetas — šviesiaplaukiui jaunuoliui; kryžių valetas — tamsiaplaukiui jaunuoliui. — Jei korta, vaizduojanti asmenį, kuriam atliekama operacija, nėra tarp dvylikos atsitiktinai iškritusių kortų, ji surandama likusioje kaladėje ir tiesiog padedama dvylikos iškritusių kortų gale. Jei, priešingai, ji ten yra, asmeniui, kuriam buriama (arba traukiama pačiam, jei konsultuojamasi dėl savęs), liepiama ištraukti tryliktą kortą

užverstu žaidimu. Ji taip pat padedama dvylikos išdėliotų kortų gale, nes pripažinta, kad reikia trylikos kortų. — Tuomet trumpai paaiškinama žaidimo visuma. Paskui, pradėdant nuo kortos, vaizduojančios asmenį, kuriam klausiama likimo, skaičiuojama septynios ir sustojama; interpretuojama vidinė ir santykinė kortos, ties kuria sustota, vertė; vėl skaičiuojama septynios, ir vėl aiškinama, taip perbėgant visą žaidimą kelis kartus, kol grįžtama tiksliai prie tos kortos, nuo kurios pradėta. Jau turėtų būti matyta daug dalykų. Tačiau lieka svarbi operacija. — Surenkamos trylika kortų, sumaišomos, perkeliama kairiąja ranka. Po to jos išdėliojamos užverstos į šešis paketus: 1° asmeniui, 2° namams arba jo vidui, 3° tam, ko jis tikisi, 4° tam, ko jis nesitiki, 5° jo staigmenai, 6° jo pagudai arba minčiai. — Šešios pirmosios kortos taip išdėliotos ant stalo, rankoje lieka septynios. Daromas antras ratas, bet korta dedama tik ant kiekvieno iš penkių pirmųjų paketų. Trečiame rate dvi paskutinės kortos dedamos ant numerių 1 ir 2. Tada paeiliui atverčiamas kiekvienas paketas ir aiškinama pradėdant nuo pirmojo, kuris turi tris kortas, kaip ir antrasis, ir baigiant paskutiniu, kuris turi tik vieną. — Štai ir visas kortų metimo menas; metodai skiriasi, bet rezultatai nesiskiria. — Baigsime nurodydami būdą padaryti tai, kas vadinama „sėkmė“ (*la réussite*). — Taip pat paimkite trisdešimt dviejų kortų pikių kaladę. Padarykite aštuonis paketus po keturias užverstas kortas kiekviename ir išdėliokite juos ant stalo; atverskite pirmąjį kiekvieno paketo kortą; imkite vienodos vertės kortas po dvi, pavyzdžiui, dvi dešimtakes, du karalius, du tūzus ir t.t., visada atversdami ant kiekvieno paketo kortą, kuri seka po tos, kurią nuimate. Kad sėkmė būtų užtikrinta, reikia, kad tokiu būdu nuimtumėte visas kortas iš žaidimo, po dvi, iki paskutiniųjų. — Šios sėkmės daromos norint sužinoti, ar projektas ar reikalas pavyks, arba ar dalykas, kuriuo abejojama, įvyko. — Aljetė (*Alliette*), Eteilos vardu, išleido ilgą traktatą apie šią materiją. Dar paminėsime „Tobulą orakulą, arba naują būdą mesti kortas, kurio pagalba kiekvienas gali susidaryti savo horoskopą“. In-12, Paryžius, 1802. Ši maža knygelė, 92 puslapių, dedikuota gražiai lyčiai Alberto d'Albi (*Albert d'Alby*). Leidėjas yra M. de Valemberas (*M. de Valember*), kuris pastebi, jog „Tobulas orakulas“ turėjo pasirodyti 1788 m.; kad cenzūra jį sustabdė, ir kad tik 1802 m. juo galėta pradžiuginti visuomenę. Šios knygos metodas painus; autorius nori, kad būtų naudojama dvidešimt kortų, išdėstytų po penkias tokiu būdu: viena viduryje, viena viršuje, viena apačioje ir po vieną iš kiekvieno šono, kas sudaro kryžį. Viršutinė korta reiškia tai, kas turi įvykti netrukus, dešinė korta įvyks tolimesniu laiku; apatinė korta skirta praeičiai; kairioji korta — kliūtims; vidurinė korta — dabarčiai. Tuomet aiškinama pagal principus. — Bet gana apie kartomantiją. Mes nenorėjome nieko nusišėpti apie šį mokslą damoms, kurios konsultuojasi su savo kortomis ir abejoja Dievu. Vis dėlto paprašysime jų pastebėti, kad ši didi priemonė pakelti uždangą, slepiančią nuo mūsų ateitį, kartais pasirodydavo klaidinga. Viena iš garsiausių kortų metikų išdėliojo kortas jaunam bebarzdžiui vyrui, kuris buvo persirengęs mergina. Ji jam pažadėjo turtingą ir gražų vyrą, tris berniukus, vieną mergaitę, sunkius, bet nepavojingus gimdymus. — Viena dama, kuri pradėjo abejoti savo pasitikėjimu kortomis, vieną dieną pasidarė „sėkmė“, kad sužinotų, ar ji pusryčiaavo. Ji vis dar sėdėjo prie stalo priešais tuščias lėkštes, jos skrandis buvo pilnas; vis dėlto kortos jai pranešė, kad ji nevalgiusi, nes „sėkmė“ nepavyko.

**Kazobonas, Mederikas (Médéric Casaubon).** — Izaoko Kazobono sūnus, gimęs Ženevoje 1599 m. Yra jo „Traktatas apie entuziazmą“, išleistas 1655 m., in-8°. Šis veikalas nukreiptas prieš tuos, kurie entuziazmą priskiria dangaus arba demono įkvėpimui. Jam taip pat priklauso „Traktatas apie patiklumą ir netikėjimą dvasiniuose dalykuose“, in-8°, Londonas, 1670. Jame jis įtvirtina dvasių, atgamtinių stebuklų ir burtininkų realumą. Taip pat minėsime jo „Tikrą ir

ištikimą pasakojimą apie tai, kas įvyko tarp Džono Di (*Jean Déé*) ir tam tikrų dvasių“, 1659, in-fol.

**Kazis (Casi).** — Garsios pagodos ant Gango kranto pavadinimas. Indai siekia privilegijos ten mirti: nes Esvara (*Eswara*) nepraleidžia progos paskutinę akimirką papūsti jiems į dešinę ausį, kad juos apvalytų: todėl jie labai rūpinasi mirti gulėdami ant kairiojo šono.

**Kasmanas, Otonas (Othon Casmann).** — Vokiečių mokslininkas XVI a., knygos apie angelus, pavadintos „Angelografija“, autorius. Jis paliko kitą veikalą, kurio kai kurie asmenys ieško, apie gamtos paslaptis.

**Kasandra (Cassandra).** — Priamo duktė, kuriai Apolonas suteikė pranašystės dovaną, norėdamas ją suvedžioti; bet kai ji gavo dovaną, nenorėjo atsakyti į dievo švelnumą, ir dievas diskreditavo jos prognozes. Todėl, nors ir būdama didelė burtininkė ir ragana, kaip sako Delankras, ji negalėjo nei sutrukdyti Trojos žlugimo, nei pati apsisaugoti nuo Ajakso smurto.

**Kasijus iš Parmos (Cassius de Parme).** — Antonijus ką tik buvo pralaimėjęs Akcijaus mūšį; Kasijus iš Parmos, kuris buvo jo pusėje, pasitraukė į Atėnus: ten, vidury nakties, kai jo protas buvo pasinėręs į nerimą, jis pamatė priešais save pasirodantį juodą vyrą, kuris jam kalbėjo susijaudinęs. Kasijus jo paklausė, kas jis toks. „Aš tavo demonas,“ — atsakė šmėkla. Šis piktasis demonas buvo baimė. Išgirdęs šiuos žodžius, Kasijus išsigando ir pasišaukė savo vergus; bet demonas dingo, nesileisdamas pamatomas kitoms akims. Įsitikinęs, kad sapnuoja, Kasijus vėl atsigulė ir bandė užmigti; vos tik liko vienas, demonas vėl pasirodė tomis pačiomis aplinkybėmis. Romėnas nebeturėjo daugiau jėgų nei iš pradžių; jis liepė atnešti šviesos, praleido likusią naktį tarp savo vergų ir nebedrįso likti vienas. Po kelių dienų jis buvo nužudytas Akcijaus nugalėtojo įsakymu.

**Kaso (Casso) arba Vieversys.** — Tikinama, kad tas, kuris nešios ant savęs šio paukščio kojas, niekada nebus persekiojamas; priešingai, jis visada turės pranašumą prieš savo priešus. Jei įvyniosite vieversio dešinę akį į vilko odos gabalėlį, žmogus, kuris tai nešios, bus švelnus, malonus ir linksmas; o jei įdėsite ją į vyną, tapsite mylimas to, kuris jį gers.

**Kasotidė (Cassotide).** — Delfų šaltinis, kurio pranašiška galia įkvėpdavo moteris, kurios ten skelbė orakulus.

**Kastenis, Gabrielis de (Gabriel de Castaigne).** — Liudviko XIII kapelionas, pranciškonas ir alchemikas. Jam priskiriamas „Geriamasis auksas, gydantis nuo visų ligų“ (*L'Or potable qui guérit de tous maux*), in-8°, retas, Paryžius, 1611; „Žemiškasis rojus, kur randamas visų ligų išgydymas“ (*Le Paradis terrestre, où l'on trouve la guérison de toute maladie*), in-8°, Paryžius, 1615; „Didysis metalinės gamtos stebuklas, kad, imituojuojant ją be sofistikačių, visi netobuli metalai pavirs grynu auksu, ir nepagydomos ligos bus išgydytos“ (*Le Grand Miracle de nature métallique, que, en imitant icelle sans sophistiqueries, tous les métaux imparfaits se rendront en or fin, et les maladies incurables se guériront*), in-8°, Paryžius, 1615.

**Kastalija (Castalie).** — Šaltinis Antiochijoje, Dapnės priemiestyje; jo vandenys buvo pranašiški, ir šalia buvo garsus orakulas, kuris išpranašavo imperiją Adrianui. Kai šis orakulas išsipildė,

Adrianas liepė užversti šaltinį dideliais akmenimis, bijodamas, kad kitas ten nenuieitų ieškoti tos pačios malonės, kurią jis gavo.

**Kastelinis, Lukas (Luc Castellini).** — Brolis pamokslininkas XVII a. Jo „Traktate apie stebuklus“ randama pragariškų stebuklų.

**Bebras (Castor).** — Tai labai sena ir labai paplitusi nuomonė, kad bebras susižaloja, norėdamas išvengti medžiotojų persekiojimo. Ji randama egiptiečių hieroglifuose, Ezopo pasakėčiose, pas Plinijų, pas Aristotelį, pas Elianą; tačiau ši nuomonė vis tiek yra šiandien pripažinta klaida.

**Kastoras ir Poluksas (Castor et Pollux).** — Jupiterio ir Ledos sūnūs. Iš jų padaryti jūrų dievai; ir senovėje jūreiviai Kastoro ir Polukso ugnimis vadino tai, ką mūsų jūreiviai vadina Šv. Elmo ugnimis. Graikų ir romėnų istorijos pilnos Kastoro ir Polukso pasirodymų. Kai Paulius Emilijus kariavo Makedonijoje, Publijus Vatinijus, grįždamas į Romą, staiga priešais save pamatė du jaunos, gražius ir gerai sudėtus vyrus, raitus ant baltų žirgų, kurie jam pranešė, kad karalius Persėjas išvakarėse buvo paimtas į nelaisvę. Vatinijus suskubo nunešti šią naujieną senatui; tačiau senatoriai, manydami, kad žemina savo charakterio didybę, apsistodami ties vaikiškais dalykais, liepė įkalinti šį žmogų. Visgi, kai iš konsulo laiškų buvo patvirtinta, kad Makedonijos karalius iš tiesų buvo paimtas tą dieną, Vatinijus buvo išleistas iš kalėjimo, apdovanotas keliais akrais žemės, ir senatas pripažino, kad Kastoras ir Poluksas yra respublikos globėjai. Pauzanijas paaiškina šį pasirodymą: „Tai buvo, — sako jis, — jauni vyrai, apsirengę Tindaridų kostiumais ir pasiūsti, kad padarytų įspūdį patiklims protams.“ — Žinoma, kad Kastoras ir Poluksas tapo Dvynių žvaigždynu.

**Kastro, Alfonsas de (Alphonse de Castro).** — Garsus pamokslininkas, gimęs Samoroje (*originale Pérou - Peru, bet greičiausiai klaida, turėtų būti Zamora, Ispanija*), ir vienas iš labiausiai mokytų XVI a. teologų, knygos prieš magus autorius.

**Katabolikai (Cataboliques).** — „Tie, kurie skaitė senovės autorius, žino, kad kataboliniai demonai yra demonai, kurie nusineša žmones, juos žudo, laužo ir daužo, turėdami jiems šią galią. Apie šiuos katabolinius demonus Fulgencijus pasakoja, kad tam tikras Kampesteris (*Campester*) buvo parašęs specialią knygą, kuri mums labai praverstų, jei ją turėtume, kad tiksliai sužinotume, kaip šie velniai elgėsi su savo pagalbininkais magais ir burtininkais.“

**Kataldas (Catalde).** — Taranto vyskupas VI a. Tūkstantį metų po jo mirties pasakojama, kad jis vieną naktį pasirodė vizijoje jaunam tarantiečiui XVI a. ir pavedė jam kasti nurodytoje vietoje, kur jis buvo paslėpęs ir užkasęs savo ranka rašytą knygą, kol dar buvo gyvas, sakydamas jam, kad vos tik atgavęs šią knygą, jis nedelsdamas nuneštų ją Ferdinandui, Aragono ir Neapolio karaliui, kuris tuomet valdė. Jaunas vaikas iš pradžių nepatikėjo šia vizija, nors Kataldas jam rodėsi beveik kasdien, ragindamas padaryti tai, ką jam įsakė. Galiausiai, vieną rytą prieš aušrą, kai jis meldėsi, pamatė Kataldą su vyskupo rūbais, kuris jam griežtai tarė: „Tu nepaisai ieškoti knygos, kurią tau nurodžiau, ir nusiūsti ją karaliui Ferdinandui; būk tikras, šį kartą visiems laikams, kad jei neįvykdysi to, ką tau įsakiau, tau bus blogai.“ — Vaikas, įbaugintas šių grasinimų, paskelbė savo viziją visiems žmonėms; susijaudinusi liaudis susirinko palydėti jį į nurodytą vietą. Atvyko, kasė žemę; rado mažą švininę skrynią, taip gerai uždarytą ir užcementuotą, kad oras negalėjo į ją patekti, ir skrynios dugne pamatė knygą, kurioje



pranašystės forma buvo aprašytos visos nelaimės, turinčios ištikti Neapolio karalystę, karalių Ferdinandą ir jo vaikus, kurios ir įvyko; nes Ferdinandas žuvo pirmame susirėmime; jo sūnus Alfonsas, vos tapęs sosto šeimininku, buvo sutriuškintas savo priešų ir mirė tremtyje. Ferdinandas, jaunesnysis, žuvo vargingai pačiame jėgų žydėjime, prislėgtas karų, ir Frederikas, mirusiojo Ferdinando anūkas, matė deginamą, plėšiamą ir griaunamą savo šalį.

**Katalonos (Catalonos) arba Babailanos.** — Filipinų salų indų žynės. Jos skaito ateitį ir pranašauja tai, kas turi įvykti. Kai jos paskelbia gėrį ar blogį tiems, kurie jų klausia, jos paaukvoja kiaulę, kurią nužudo ieties smūgiu ir kurią šokdamos aukoja piktosioms dvasioms ir protėvių sieloms, kurios, indų nuomone, įsikuria po dideliais medžiais.

**Katanancėja (Catanancée).** — Augalas, kurį Tesalijos moterys naudojo savo meilės gėrimams (*filtrams*). Jo aprašymą galima rasti Dioskorido veikaluose.

**Kataramonachija (Cataramonachia).** — Anatema, kurią skelbia graikų popai. Kai kuriose Morėjos salose sakoma, kad ši anatema sukelia lėtą karštinę, nuo kurios mirštama per šešias savaites.

**Katelas, Loranas (Laurent Catelan).** — Monpeljė vaistininkas XVII a. Jis paliko „Vienaragio prigimties, medžioklės, galių, savybių ir naudojimo istoriją“, Monpeljė, in-8°, 1624, ir „Retą ir įdomų diskursą apie augalą, vadinamą mandragorą“, Paryžius, in-12, 1639.

**Katarinas, Ambraziejus (Ambroise Catharin).** — Florencijos dominikonas, miręs Romoje 1553 m., Savonarolos pranašysčių paneigimo autorius ir „Traktato apie mirtį ir prisikėlimą“.

**Kotryna (Catherine).** — Žr. REVENANTS (Vaiduokliai).

**Kotryna (Šventoji).** — Žr. INCOMBUSTIBLES (Nedegieji).

**Kotryna Mediči (Catherine de Médicis).** — Garsioji Prancūzijos karalienė, gimusi Florencijoje 1519 m., mirusi 1589 m. Ji tikėjo ne tik teismine astrologija, bet ir magija. Sakoma, ji nešiojo ant pilvo veliūmo odą, kiti sako — papjauto vaiko, nusėtą figūromis, raidėmis ir įvairių spalvų ženklais. Ji buvo įsitikinusi, kad ši oda turi galią apsaugoti ją nuo bet kokio pasikėsimo į jos asmenį. Ji liepė pastatyti Suasono rūmų koloną, kurios viduje buvo sraigtiniai laiptai, skirti užlipti į armiliariją, esančią viršuje. Ji ten eidavo konsultuotis su žvaigždėmis kartu su savo astrologais, kuriais ji buvo apsupta iki pat mirties. — Ši princesė, kuri buvo labai apjuodinta, turėjo daug priešų, ypač reformatų, kurie nevengė jokio šmeižto. Jie ją vaizduoja kaip buvusią labai įgudusią iššaukiant dvasias; prideda, kad ant vaiko odos, kurią ji nešiojo ant kaklo, buvo pavaizduotos kelios pagonių dievybės. Sunkiai susirgusi, ji, pasak jų, perdavė ponui de Memui (*M. de Mesmes*) hermetiškai uždarytą dėžutę, prisaikdindama jį niekada jos neatidaryti ir grąžinti jai, jei ji pasveiks. Ilgai po to depozitoriaus vaikai, atidarę dėžutę su viltimi rasti brangakmenių ar lobį, atrado tik senovinės formos, platų ir ovalų medalį, kuriame Kotryna Mediči buvo pavaizduota klūpanti, garbinanti Furijas ir teikianti joms auką. Ši pasaka parodo dvidešimties kitų vertę. Kotryna Mediči pergyveno poną de Memą ir nebūtų pamiršusi atsiimti dėžutės. — Ji prie savo asmens laikė keletą astrologų, tarp kurių nereikia pamiršti garsiojo Luko Gauriko. Jie jai išpranašavo, kad Sen Žermeną pamatys ją mirštant. Nuo to laiko ji nebenorėjo gyventi Sen Žermen an Lè (*Saint-Germain-en-Laye*); ir sakoma, kad ji niekada

daugiau ten nemiegojo. Tačiau kadangi Mikalojus de Sen Žermenas, Nazareto vyskupas, patarnavo jai mirties valandą, pranašystė buvo laikoma išsipildžiusia.

**Katonas (Angelo Catho).** — Mokslininkas, įgudęs astrologijoje, kuris išpranašavo Karoliui Drąsiajam jo lemtinę mirtį. Burgundijos hercogas j tai nekreipė dėmesio ir prarado viską, kaip žinoma. Deja, niekas neįrodo, kad pranašystė buvo padaryta laiku. Liudvikas XI taip vertino Angelo Katoną dėl jo mokslo, kad suteikė jam Vieno (*Vienne*) arkivyskupiją Dofinėje.

**Katonas Cenzorius (Caton le Censeur).** — Savo knygoje *De Re Rustica* jis moko, tarp įvairių vaistų, kaip atstatyti išnirusius sąnarius, ir netgi pateikia užburtus žodžius, kuriuos reikia naudoti.

**Katoptromantija (Catoptromancie).** — Pranašavimas veidrodžio pagalba. Daugelyje kaimų vis dar galima rasti žynių, kurie naudoja šį seniau plačiai paplitusį pranašavimą. Kai patiriamas nuostolis, vagystė, arba gaunama smūgių paslapčiomis, kurių autorius norima sužinoti, einama pas burtininką ar žynį, kuris įveda besikonsultuojantį į pusiau apšviestą kambarį. Į jį galima įeiti tik užrištomis akimis. Žynys atlieka iššaukimus, ir velnias veidrodyje parodo praeitį, dabartį ir ateitį. Nepaisant raiščio, patiklūs kaimiečiai tokiomis progomis būna taip įsiaudrinę, kad būtinai pamato kažką. — Seniau šiam pranašavimui naudotas veidrodis, kurį laikydavo ne priešais, bet už nugaros vaikui, kuriam užrišdavo akis. — Pauzanijas kalba apie kitą katoptromantijos efektą. „Patre, — sako jis, — priešais Cereros šventyklą buvo šaltinis, atskirtas nuo šventyklos siena; ten konsultuotasi su orakulu ne dėl visų įvykių, bet tik dėl ligų. Ligonis nuleisdavo į šaltinį veidrodį, pakabintą ant siūlo taip, kad jis tik pagrindu liestų vandens paviršių. Pasimeldęs deivei ir sudeginęs smilkalų, jis žiūrėdavo į save tame veidrodyje, ir, priklausomai nuo to, ar matydavo savo veidą išblyškusį ir subjaurotą, ar riebų ir raudoną, jis labai užtikrintai nusprendėdavo, ar liga mirtina, ar jis pasveiks.“

**Katanis, Pranciškus (François Cattani).** — Fjezolės vyskupas, miręs 1595 m., knygos apie magijos prietarus autorius.

**Košmaras (Cauchemar).** — Taip vadinamas spaudimas krūtinėje, priespauda ir pasunkėjęs kvėpavimas, kurie atsiranda miegant, sukelia varginančius sapnus ir liaujasi tik pabudus. XV a. nelabai žinota, kas yra košmaras, kurį tuomet vadino ir *chauche-poulet*. Iš jo padarė monstrą; tai buvo greitas būdas išspręsti sunkumą. Vieni šiame atsitikime matė raganą ar šmėklą, kuri spaudė miegančių žmonių pilvą, atimdavo kalbą ir kvėpavimą ir neleido šaukti bei pabusti, kad pasikviestų pagalbos; kiti — demoną, kuris smaugė žmones. Gydytojai matė ne ką aiškiau; nežinota kito vaisto apsisaugoti nuo košmaro, kaip tik pakabinti skylėtą akmenį savo namų arklidėje; o Delrio, sutrikęs, manė išsprendęs klausimą sakydamas, kad Košmaras yra Belzebubo parankinis; kitur jis jį vadina *incubus morbus*. — Prancūzijos respublikos karų Italijoje metu apleistoje bažnyčioje buvo apgyvendintas prancūzų pulkas; valstiečiai įspėjo kareivius, kad naktį toje vietoje jaučiamasi beveik uždusintiems ir kad matoma, kaip per krūtinę pereina didelis šuo; kareiviai iš to juokėsi. Jie atsigulė po tūkstančio pokštų. Ateina vidurnaktis, visi jaučiasi prislėgti, nebevėpuoja ir mato kiekvienas ant savo skrandžio juodą šunį, kuris galiausiai išnyko ir leido jiems atgauti jausmus. Jie pranešė faktą savo karininkams, kurie patys atėjo ten miegoti kitą naktį ir buvo kankinami tos pačios šmėklos. Kaip paaiškinti šį faktą? „Valgykite mažai, laikykite vidurius laisvus, nemiegokite ant nugaros, ir jūsų košmaras paliks jus be grimuarų,“ — sako M. Salgues. Tikra, kad šalyse, kur nebevalgoma vakarienės,

košmarų būna mažiau. — Bodenas pasakoja, kad Valua krašte, Pikardijoje, jo laikais buvo tam tikrų burtininkų ir raganų, kuriuos vadino košmarais (*cauchemares*), kuriuos išvyti buvo galima tik maldomis.

**Košonas, Pjeras (Pierre Cauchon).** — Bovė vyskupas XV a. Jis persekiojo Žaną d'Ark kaip raganą ir liepė ją sudeginti Ruane. Jis mirė staiga 1443 m. Popiežius Kalikstas IV po mirties ekskomunikavo šį paniekintą prelatą, kurio kūnas buvo iškastas ir išmestas į sąvartyną.

**Kauzatanas (Causathan).** — Demonas arba piktasis genijus, kurį Porfirijus gyrėsi išvijęs iš viešosios pirties.

**Kozimomantija (Causimomancie).** — Pranašavimas ugnimi, naudotas senovės magų. Tai buvo laimingas ženklas, kai degūs objektai, įmesti į ugnį, joje nesudegdavo.

**Kajė, Pjeras Viktoras Palma (Pierre-Victor-Palma Cayet).** — Mokytojas Turo rašytojas XVI a. Be „Devynerių metų chronologijos“ ir „Septynerių metų chronologijos“, jis paliko „Nuostabią ir graudžią daktaro Fausto, didžiojo mago, istoriją“, išverstą iš vokiečių į prancūzų kalbą, Paryžius, 1603, in-12; ir „Tikrą istoriją, kaip imperatoriaus Trajano siela buvo išlaisvinta iš pragaro kančių šv. Grigaliaus Didžiojo maldomis“, išverstą iš Alfonso Čakono (*Chacon*) lotynų kalbos, in-8°, reta; Paryžius, 1607. — Kajė visą gyvenimą ieškojo filosofinio akmens, kurio talento rasti neturėjo; taip pat kalbėta, kad jis buvo magas, bet dedikacijoje, kurią jis įdėjo Fausto istorijos pradžioje, galima matyti, kad jis nė negalvojo užsiimti magija. Hugenotai, kurių partiją jis buvo palikęs, apkaltino jį sudarius paktą su velniu, kad šis išmokytų jį kalbų; tai tuomet buvo didelis įžeidimas; Kajė jiems gyvai atkeršijo knygoje, kurioje gynė nuo jų skaistyklos doktriną.

**Kaimas (Caym).** — Aukštesnės klasės demonas, didysis pragaro prezidentas; jis paprastai pasirodo strazdo pavidalu. Kai pasirodo žmogaus pavidalu, atsako iš degančio žarijų vidurio; rankoje laiko aštrų kardą. Sakoma, tai pats sumaniausias pragaro sofistas; ir savo argumentų klasta jis gali privesti iki nevilties labiausiai užgrūdintą logiką. Būtent su juo Liuteris turėjo tą garsųjį ginčą, kurio aplinkybės mums išsaugojo. Kaimas suteikia supratimą apie paukščių giesmes, jaučių baubimą, šunų lojimą ir bangų ošimą. Jis žino ateitį. Šis demonas, kuris anksčiau priklausė angelų ordinui, dabar pragare vadovauja trisdešimčiai legionų.

**Kajolis (Cayol).** — Savininkas Marselyje, miręs šio amžiaus pradžioje. Vienas jo ūkininkų atnešė jam kartą dvylika šimtų frankų, už kuriuos jis pažadėjo kvitą rytojui, nes buvo užsiėmęs. Valstietis grįžo tik po kelių dienų. Ponas Kajolis buvo ką tik miręs nuo apopleksijos. Jo sūnus, perėmęs jo turtą, atsisako tikėti faktu, kurį pasakoja valstietis, ir reikalauja dvylikos šimtų frankų teisme. Valstietis buvo nuteistas mokėti antrą kartą. Tačiau naktį po šio nuosprendžio ponas Kajolis pasirodė savo sūnui, visiškai pabudusiam, ir priekaištavo jam dėl elgesio: „Man buvo sumokėta, — pridūrė jis; — pažiūrėk už veidrodžio, kuris yra ant mano kambario židinio, ten rasi mano kvitą.“ Jaunuolis atsikelia drebėdamas, randa tėvo kvitą ir skuba sumokėti išlaidas, kurias padarė vargšui ūkininkui, pripažindamas savo klaidą.

**Kazotas, Žakas (Jacques Cazotte).** — Gimęs Dižone 1720 m., giljotinuotas 1793 m., poemos „Olivjė“ (*Olivier*), kurioje daugelis epizodų sukasi apie magiškus stebuklus, autorius. Sėkmė, kurios sulaukė šis ypatingas kūrinys, paskatino jį išleisti „Įsimylėjusį velnią“ (*Le Diable*

*amoureux*). Kadangi šiame veikale yra užkeikimų ir kitų grimuarų kalbų, vienas svetimšalis kartą atėjo paprašyti jo išmokyti jį užkeikti velnią, mokslo, kurio Kazotas nemokėjo. — Tai, kas jam dar suteikia vietą šiame rinkinyje, yra jo pranašystė, papasakota La Harpo, kurioje ilgai manyta, kad jis išpranašavo revoliuciją su dauguma jos detalių. Bet sakoma, kad buvo išspausdintas tik šio kūrinio fragmentas. Vėliau manyta atradus pilnesnį variantą, o kai kurie dabar mano, kad pranašystė buvo suklastota.

**Kebas arba Cefas (Cébus ou Céphus).** — Monstras, garbintas egiptiečių. Tai buvo tam tikras satyras arba beždžionė, kuri, pasak Plinijaus, turėjo pėdas ir rankas panašias į žmogaus. Diodoras jam priskiria liūto galvą, panteros kūną ir ožkos dydį. Priduriama, kad Pompėjus atgabeno vieną tokį į Romą, ir kad daugiau niekada tokio nebuvo matyta.

**Ceko d'Askolis, Pranciškus Stabilis, vadinamas (Cecco d'Ascoli, Francesco Stabili).** — Astrologijos profesorius, gimęs Ankonos markoje XIII a. Jis taip pat užsiėmė magija ir erezija. Sakoma, kas nėra tikra, kad jis buvo sudegintas 1327 m. kartu su savo astrologijos knyga, kuri, kaip manoma, yra Sakrobosko sferos komentaras. Jis sakė, kad danguje susiformuodavo piktosios dvasios, kurias žvaigždynų pagalba priversdavo daryti stebuklingus dalykus. Jis tvirtino, kad žvaigždžių įtaka yra absoliuti, ir pripažino fatalizmą. Pagal jo doktriną, mūsų Viešpats Jėzus Kristus buvo neturtingas ir patyrė gėdingą mirtį tik todėl, kad gimė po žvaigždynu, kuris būtinai sukėlė šį efektą...; priešingai, Antikristas bus turtingas ir galingas, nes gims po palankiu žvaigždynu. — Kartą Ceko paklausė, kas yra mėnulis; jis atsakė: „Tai žemė kaip ir mūsų, *ut terra terra est*.“ Daug ginčytasi dėl šio astrologo, dar žinomo Ceko Askulano (*Cecus Asculan*), o dažniausiai Kikaus Eskulano (*Chicus Æsculanus*) vardu. Delrio jame mato tik prietaringą žmogų, kuriam ne viskas gerai su galva. Nodė (*Naudé*) laiko jį mokytu bepročiu. Kai kurie autoriai, priskiriantys jį prie nekromantų, priskiria jam familiarią dvasią, vardu Floronas, iš kerubų ordino, kuris Floronas padėdavo jam darbuose ir duodavo gerų patarimų, kas nesutrukdė jam parašyti juokingų knygų.

**Cefalonomantija (Céphalonomancie).** — Žr. KÉPHALONOMANCIE.

**Ceramas (Céram).** — Viena iš Molukų salų. Jos pietinėje pakrantėje stūkso kalnas, kuriame, sakoma, gyvena piktieji genijai. Ambono salos gyventojai, kurie visi yra labai prietaringi, retai praplaukia matydami šį kalną nepaaukoję šiems piktiesiems genijams, taip sutrukdydami jiems sukelti audras. Dieną jie į kokoso kevalą įdeda gėlių ir mažą monetą; naktį įdeda aliejaus su mažais uždegtais dagčiais ir paleidžia šį kevalą plaukti pasroviui.

**Keraunoskopija (Céraunoscopie).** — Pranašavimas, praktikuotas senovės žmonių stebint griaustinį ir žaibus bei tiriant oro reiškinius.

**Cerberis (Cerbère).** — Cerberus arba Naberus pas mus yra demonas. Wierus priskiria jį prie pragaro imperijos markizų. Jis stiprus ir galingas; pasirodo varno pavidalu; jo balsas kimus: vis dėlto jis suteikia iškalbą ir malonumą; moko laisvųjų menų. Jam paklūsta devyniolika legionų. — Matyti, kad tai nebėra senovės Cerberis, tas baisus trigalvis šuo, nepaperkamas pragaro vartininkas, dar vadinamas šimtagalviu žvėrimi (*centiceps bellua*) dėl daugybės gyvačių, kuriomis buvo papuošti jo trys karčiai. Hesiodas jam priskiria penkiasdešimt šuns galvų; bet paprastai sutariama pripažinti jam tik tris. Jo dantys buvo juodi ir aštrūs, o įkandimas sukeldavo staigią mirtį. Manoma, kad Cerberio pasaka kilo iš egiptiečių, kurie kapavietes

saugodavo dogais. — Čia daugiausia turėjome užsiimti demonu Cerberiu. 1586 m. jis sudarė sąjungos paktą su pikardiete, vardu Mari Marten. Žr. Martin.

**Magiški ratai (Cercles magiques).** — Vargu ar galima saugiai iššaukti demonus neatsistojus į ratą, kuris apsaugotų nuo jų puolimo, nes jų pirmasis judesys būtų sugriebti, jei nebūtų imamas priemonių. Štai kas apie tai rašoma kratinyje, pavadintame „Popiežiaus Honorijaus grimuaru“: — „Ratai turi būti daromi anglimi, pašlakstyti švęstu vandeniu arba palaiminto kryžiaus medžiu... Kai jie bus taip padaryti, ir aplink ratą parašyti keli Evangelijos žodžiai, šlakstoma švęstu vandeniu sakant tam tikrą prietaringą maldą... Po šios maldos sukalbama kokia nors užkeikimo formulė, ir dvasios pasirodo.“ Žr. Conjuraton. — „Didysis Grimuaras“ prideda, kad įeinant į šį ratą nereikia turėti su savimi jokio netaurus metalo, tik auksą arba sidabrą, kad būtų galima mesti monetą dvasiai. Ši moneta suvyniojama į baltą popierių, ant kurio nieko neparašyta; ji metama dvasiai, kad ši negalėtų pakenkti: ir kol ji pasilenkia ją paimti priešais ratą, tariamas užkeikimas. „Raudonasis drakonas“ rekomenduoja tas pačias atsargumo priemones. — Mums lieka pakalbėti apie ratus, kuriuos burtininkai daro sabate savo šokiams. Jų dar rodoma kaimuose; jie vadinami sabato ratu arba fėjų ratu, nes tikėta, kad fėjos brėždavo šiuos magiškus ratus šokdamos mėnulio šviesoje. Jie kartais būna septynių ar aštuonių sieksnių skersmens ir turi pėdos pločio nuplikusią veją aplinkui, su žalia veja viduryje. Kartais ir visas vidurys yra sausas ir išdžiūvęs, o kraštas apaugęs žalia veja. Džesopas (*Jessorp*) ir Volkeris (*Walker*), „Filosofiniuose sandoriuose“, priskiria šį reiškinį griauštiniui: jie pateikia priežastį, kad dažniausiai šie ratai pastebimi po audrų. — Kiti mokslininkai teigė, kad šie magiški ratai yra skruzdėlių darbas, nes dažnai randama šių vabzdžių, dirbančių ten miniomis. — Šiandien menkai apsišvietusiuose kaimuose sausos vietos vis dar laikomos sabato ratu; Lotaringijoje pėdsakai, kuriuos ant vejų palieka vėjo sūkūriai ir žaibo vagos, visada laikomi fėjų šokio pėdsakais, ir valstiečiai prie jų artinasi tik su baime.

**Karstas (Cercueil).** — Dievo teismas arba išbandymas karstu ilgą laiką buvo naudojamas. Kai žudikas, nepaisant tyrimų, likdavo nežinomas, aukos kūnas būdavo visiškai išrengiamas; jis būdavo padedamas ant karsto, ir visi įtariamieji prisidėję prie nužudymo privalėdavo jį paliesti. Jei būdavo pastebimas judesys, pasikeitimas akyse, burnoje ar bet kurioje kitoje mirusiojo dalyje, jei žaizda kraujuodavo, — tas, kuris lietė lavoną šio nepaprasto judesio metu, buvo laikomas ir persekiojamas kaip kaltas. Ričardas Liūtaširdis sukilo prieš savo tėvą Henriką II, kurį pakeitė soste. Pasakojama, kad po Henriko mirties Ričardui atvykus į Fontevro (*Fontevrault*), kur velionis karalius buvo nurodęs save palaidoti, priartėjus maištingam sūnui, nelaimingo tėvo kūnas išmetė kraują per burną ir nosį, ir tas kraujas užtiško ant naujojo valdovo. Cituojama keletas panašių pavyzdžių, kurių baisi moralė nebuvo per stipri barbariškais laikais.

**Cerdonas (Cerdon).** — II a. eretikas, cerdoniečių vadovas. Jis mokė, kad pasaulis buvo sukurtas demono, ir pripažino du lygius galia principus.

**Cerera (Cérès).** — Kas buvo Cereros misterijos Eleusine, jei ne raganavimo, magijos ir sabato simboliai? Šiose orgijose šokta skambant ragui, kaip raganų sabate, ir ten vyko bjaurių dalykų, kuriuos pašvęstiesiems buvo draudžiama atskleisti. — Pauzanijus rašo, kad arkadiečiai vaizdavo Cererą su moters kūnu ir arklio galva. — Cereros vardas duotas planetai, atrastai Piacio (*Piazzi*) 1801 m. Ši planeta dar neturi jokios įtakos horoskopams. Žr. Astrologija.

**Elnias (Cerf).** — Nuomonė, suteikianti labai ilgą gyvenimą tam tikriems gyvūnams, ir ypač elniams, yra labai sena. Hesiodas sako, kad žmogaus gyvenimas baigiasi devyniasdešimt šešerių metų; kad varnos gyvenimas yra devynis kartus ilgesnis, o elnio gyvenimas keturis kartus ilgesnis už varnos. Pagal šį skaičiavimą elnio gyvenimas yra trys tūkstančiai keturi šimtai penkiasdešimt šešeri metai. Plinijus praneša, kad praėjus šimtui metų po Aleksandro mirties miškuose buvo pagauta keletas elnių, kuriems šis princas pats buvo uždėjęs antkaklius. 1037 m. Sanliso (*Senlis*) miške rastas elnias su antkakliu, turinčiu šiuos žodžius: *Cæsar hoc me donavit*. „Cezaris man tai davė;“ bet koks Cezaris? Šios aplinkybės visgi sustiprino Hesiodo pasaką. Tačiau elniai gyvena tik trisdešimt penkis-keturiasdešimt metų. Tai, kas kalbama apie jų ilgą gyvenimą, priduria Biufonas, nepagrįsta jokių pagrindų; tai tėra populiarus prietaras, kurio absurdiškumą pastebėjo net Aristotelis. Sanliso miško elnio antkaklis gali atrodyti mįsle tik tiems asmenims, kurie nežino, jog visi Vokietijos imperatoriai buvo vadinami Cezario vardu. — Kita tradicija apie elnią yra ta, kad dalis, skirta dauginimuisi, jam nukrenta kasmet. Pastebėjus tai, kas vyksta su jo ragais, įtikėta, kad tas pats atsitinka ir su minėta dalimi. Patirtis ir protas lygiai taip pat griauja tokią absurdišką nuomonę.

**Cerintas (Cériothe / Cérinthe).** — Eretikas apaštaltų laikais. Jis sakė, kad Dievas sukūrė genijus, kuriems pavesta valdyti pasaulį; kad vienas šių genijų padarė visus žydų istorijos stebuklus; kad šių dvasių vaikai tapo demonais, ir kad Dievo sūnus atėjo į žemę tik tam, kad sugriautų piktųjų angelų galią. Jis buvo parašęs apreiškimus, kuriuos teigė jam buvus suteiktus angelo, su kuriuo gyrėsi familiariai bendravęs. „Bet tas angelas, kaip sako Leloyer, buvo tikras demonas, ir niekas kitas.“

**Cernas (Cerne).** — Pasenęs žodis. Seniau tai buvo pavadinimas rato, kurį labai brėždavo savo lazdele norėdami iššaukti demonus.

**Ceromantija arba Kiromantija (Céromancie ou Ciromancie).** — Pranašavimas vašku, kurį ištirpindavo ir lašindavo lašas po lašo į indą su vandeniu, kad iš figūrų, kurias sudarydavo šie lašai, ištrauktų laimingus ar nelaimingus ženklus. Turkai ypač stengdavosi taip atskleisti nusikaltimus ir vagystes. Jie ištirpindavo vaško gabalėlį ant mažos ugnies, murmeldami keletą žodžių, paskui nuimdavo tą ištirpusį vašką nuo žarijų ir rasdavo jame figūras, kurios nurodydavo vagį, jo namus ir slėptuvę. Elzase XVI a., ir galbūt dar ir šiandien, kai kas nors suserga ir geros moteriškos nori sužinoti, kas jam atsiuntė ligą, jos paima tiek vienodo svorio žvakių, kiek įtaria būtybių ar asmenų; jas uždega, ir tas, kurio žvakė sudega pirmoji, jų manymu, yra ligos kaltininkas.

**Smegenys (Cervelle).** — Su tam tikrų žvėrių smegenimis daromi stebuklai. „Nuostabių Alberto Didžiojo paslapčių“ autorius 3 knygoje sako, kad kiškio smegenys padeda vaikams išdygti dantims, kai jomis patrinamos dantenos. Jis prideda, kad asmenys, kurie bijo vaiduoklių, išsigydo nuo savo paninių baimių, jei dažnai valgo kiškio smegenų. Katino ar katės smegenys, jei jomis patrinama gerklės išorė, per mažiau nei dvi dienas išgydo ten jaučiamus uždegimus, bet po stiprios karštinės krizės. — Pirmieji žmonės nevalgė jokio gyvūno smegenų iš pagarbos galvai, kurią laikė gyvybės ir jausmų buveine.

**Cezarijus arba Cezarius, Pjeras (Pierre Césaire ou Césarius).** — Cituo vienuolis, miręs 1240 m. Jam turime būti dėkingi už stebuklų rinkinį, kuriame labai dažnai figūruoja demonai. Šis



rinkinys buvo įtrauktas į draudžiamų knygų sąrašą Ispanijoje. Jis kelis kartus cituojamas šiame žodyne.

**Cezarijus, Šv. (St Césaire).** — Žr. MIRABILIS LIBER.

**Cezalpinas, André (André Césalpin).** — XVI a. gydytojas, gimęs Arece (Arezzo), Toskanoje, „Tyrimų apie demonus“ autorius, kur paaiškinama Hipokrato ištrauka, susijusi su antgamtinėmis tam tikrų ligų priežastimis. Šis traktatas, parašytas Pizos arkivyskupo prašymu, pasirodė tuo metu, kai šio miesto vienuolyno vienuolės buvo apsėstos demono. Arkivyskupas klausė visų mokslininkų, ar šių vargšų merginų traukuliai turėjo natūralią, ar antgamtinę priežastį. Cezalpinas, specialiai paklaustas, atsakė cituojama knyga. Jis pradeda išdėstydamas daugybę faktų, priskiriamų demonams ir magijai. Tada jis aptaria šiuos faktus; pripažįsta, kad demonai egzistuoja, bet kad jie vargu ar gali materialiai bendrauti su žmogumi; baigia paklusdamas bažnyčios tikėjimui. Jis pareiškia, kad Pizos vienuolių apsėdimas yra antgamtinis; kad medicinos pagalba čia nepakankama, ir kad gerai kreiptis į egzorcistų galią.

**Cezaris, Gajus Julijus (Caïus Julius César).** — Apie šį garsų žmogų pasakojama keletas stebinančių stebuklų. Svetonijus praneša, kad Cezariui esant su savo armija prie Rubikono krantų, kuriuos jo kareiviai dvejojo peržengti, pasirodė milžiniško ūgio nepažįstamasis, kuris švilpaudamas žengė link generolo. Kareiviai subėgo jo pažiūrėti; tuoj pat šmėkla pagriebė vieno iš jų trimtį, sugaudė ataką, perėjo upę; ir Cezaris sušuko, nebesvarstydamas: „Eikime ten, kur dievų ženklai ir mūsų priešų neteisybė mus šaukia.“ Armija entuziastingai nusekė paskui jį. — Kai jis išlipo Afrikoje kariauti su Juba, jis pargriuvo ant žemės. Romėnai sutriko dėl šio ženklo; bet Cezaris nuramino dvasias apkabindamas žemę ir sušukdamas, tarsi jo griuvimas būtų buvęs tyčinis: „Afrika, tu esi mano, nes aš tave laikau savo glėbyje.“ — Buvo giriama stebėtina jo žvilgsnio jėga; sakyta, kad nuo Galijos krantų jis matė, kas vyksta britų saloje. Rodžeris Beikonas, kuris neabejoja šiuo faktu, sako, kad Julijus Cezaris stebėjo visa, kas vyko stovyklose ir Anglijos miestuose, tik naudodamas didelius veidrodžius, skirtus šiam tikslui. — Tikinama, kad keli astrologai išpranašavo Cezariui jo lemtingą mirtį; kad jo žmona Kalpurnija patarė jam saugotis kovo idų; kad žynys Artemidoras taip pat bandė jį išgąsdinti grėsmingais ženklais, kai jisėjo į senatą, kur turėjo būti nužudytas, — visi dalykai, papasakoti po įvykio. — Priduriama, kad jo mirties akimirka pasirodė kometa. Dar sakoma, kad šmėkla persekiojo Brutą, jo žudiką, Filipų mūšyje; ir kad tą pačią dieną Kasijus manė matęs mūšio įkarštyje Cezarį atlekaint pas jį visu greičiu, su žaibuojančiu žvilgsniu. Sakoma, išsigandęs šios baisios vizijos jis persivėrė savo kardu. Kad ir kaip ten būtų, Julijus Cezaris buvo įtrauktas į dievų gretas Augusto įsakymu, kuris teigė, kad Venera nusinešė jo sielą į dangų. Šventyklose jis buvo vaizduojamas su žvaigžde ant galvos, dėl kometos, kuri pasirodė jo mirties momentu.

**Cezaris (César).** — Šarlatanai, gyvenęs Paryžiuje valdant Henrikui IV, astrologas, nekromantas, chiromantas, fizikas, žynys, magiškų triukų darytojas; jis būrė ateitį iš rankos linijų apžiūros; gydė tardamas žodžius ir prisilietimais. Jis traukė dantis be skausmo, gana brangiai pardavinėjo mažus auksinius žiedelius, emaliuotus juodai, kaip talismanus, turinčius stebuklingų savybių nuo visų ligų. Jis puikiai atlikinėjo fokusus ir rodė velnią su ragais. Kalbant apie jo paskutinę operaciją, atrodo, kad jis norėjo nubausti smalsuolius už tai, kad jie tuo patikėjo; nes jie visada grįždavo taip gerai apkulti Belzebubo pavaldinių, kad pats magas būdavo priverstas jiems prisipažinti, jog labai neatsargu siekti su jais susipažinti. 1611 m. Paryžiuje pasklido gandas, kad kerėtojas Cezaris ir kitas jo draugas burtininkas buvo

pasmaugtas velnio. Buvo netgi išleista maža spauda su šio pragariško nuotyčio detalėmis. Tikra yra tai, kad Cezaris staiga nustojo rodytis; visgi jis nebuvo miręs, netgi nebuvo palikęs Paryžiaus. Bet jis tapo nematomas, kaip kai kurie kiti, kuriuos valstybė imasi apgyvendinti.

**Cezara (Césara).** — Airiai tiki kilę iš Cezaros, Nojaus anūkės, kuri pasislėpė jų saloje, kur, dėl ypatingos malonės, buvo apsaugota nuo tvano vandenų.

**Cezionija (Césonie).** — Kaligulos žmona. Svetonijus pasakoja, kad norėdama būti mylima savo augusto sutuoktinio, ji davė jam išgerti filtro (*meilės gérimo*), kuris galutinai atėmė jam protą. Teigiama, kad šiame filtre buvo hipomano, tai yra mėsos gabalėlis, kuris kartais, sakoma, randamas ant naujagimio kumeliuko kaktos. Žr. Hipomanas.

**Curavatai (Ceurawats).** — Indų sektantai, kurie taip bijo sunaikinti gyvūnus, kad dengia burną audeklu, jog neprarytų vabzdžių. Jie pripažįsta gerą ir blogą principą, ir tiki amžina transmigracija į skirtingus žmonių ar žvėrių kūnus.

**Ceilonas (Ceylan).** — Gyventojai tiki, kad ši sala buvo vieta, kurioje Adomas ir Ieva gyveno po to, kai buvo išvaryti iš malonumų sodo.

**Čakonas, Alfonsas (Alphonse Chacon), lotyniškai Ciaconius.** — Ispanų dominikonas XVI a., traktato, išversto Kajė (*Cayet*): „Kaip Trajano siela buvo išlaisvinta iš pragaro“, autorius.

**Čagranas (Chagran).** — Višnaus griaustinis. Indai jį vaizduoja rato, spjaudančio ugnį į visas puses, kaip mūsų fejerverkų saulės, pavidalu.

**Velnio grandinė (Chaîne du diable).** — Tai tradicija tarp senų Šveicarijos moterų, kad šventasis Bernardas laiko velnią prirakintą viename iš kalnų, supančių Klervo (*Clairvaux*) abatiją; ir šia tradicija remiasi krašto kalvių paprotys kiekvieną pirmadienį, prieš pradedant darbą, suduoti tris kūjo smūgius į priekalą, kad priveržtų velnio grandinę, jog jis negalėtų pasprukti.

**Šė, Pjeras (Pierre Chais).** — Protestatų pastorius, gimęs Ženevoje 1701 m. Savo knygoje pavadinimu „Paraidinis Šventojo Rašto aiškinimas ir t.t.“, išverstoje iš anglų Stekhauso (*Stackhouse*), 3 tomų in-8°, 1738, jis įdėjo įdomią disertaciją, kurios autorius yra jis pats, apie demoniakus.

**Chalcedonas (Chalcédoine).** — Pasakojama, kad persams sugriovus Chalcedoną prie Bosforo, Konstantinas Didysis norėjo jį atstatyti, nes mėgo tą vietą; bet atskrido ereliai, kurie savo nagais atėmė akmenis iš darbininkų rankų; šis stebuklas pasikartojo tiek kartų, kad teko atsisakyti miesto atstatymo, tad imperatorius nuvyko statyti Konstantinopolio...

**Chaldėjai (Chaldéens).** — Teigiama, kad jie atrado astrologiją arba bent jau ją patobulino. Jie taip pat buvo sumanūs magai.

**Chamas (Cham).** — Trečiasis Nojaus sūnus, juodosios magijos išradėjas arba saugotojas. Jis patobulino pranašavimus ir prietaringus mokslus. Ceko d'Askolis sako, savo komentaro apie Sakrobosko sferą 4 skyriuje, matęs magijos knygą, parašytą Chamo, ir turinčią „Nekromantijos elementus ir praktiką“. Jis šio baisaus mokslo išmokė savo sūnų Misraimą, kuris dėl savo

daromų stebuklų buvo pavadintas Zoroastru, ir apie šį velnišką meną sukūrė šimtą tūkstančių eilių, pagal Suidą, ir tris šimtus tūkstančių, pagal kitus. — Chamo bjaurastys, sakoma, užtraukė jam baisią bausmę; jis buvo nusineštas velnio savo mokinių akivaizdoje. — Berosas teigia, kad Chamas yra tas pats Zoroastras; Anijus Viterbietis savo pastabose prie tariamo šio rašytojo teksto mano, kad Chamas galėtų būti senovės pagonių Pano tipas, Kircheris sako, kad tai jų Saturnas ir Ozyris, kiti teigia, kad būtent jis buvo garbinamas Jupiterio Amono vardu. — Dar sakoma, kad Chamas išrado alchemiją, ir kad jis paliko pranašystę, kuria naudojosi eretikas Izidorius, norėdamas pritraukti prozelitų. Mes jos nežinome kitaip, kaip tik iš Sando ištraukos, kuris sako, kad Chamas šioje pranašystėje skelbė sielos nemirtingumą.

**Šamanai (Chamans).** — Jakutų žyniai burtininkai. Žr. MANG-TAAR.

**Apsėsti kambariai (Chambres infestées).** — Žr. DESHOULIÈRES, DESPILLIERS, ATHÉNAGORE, AYOLA ir kt.

**Kupranugaris (Chameau).** — Musulmonai jaučia savotišką pagarbą šiam gyvūnui; jie tiki, kad nuodėmė jį per daug apkrauti ar versti dirbti daugiau nei arklį; šios pagarbos kupranugariui priežastis ta, kad jis ypač dažnas šventose Arabijos vietose ir kad būtent jis neša Koraną vykstant į piligrimystę į Meką. Šių gyvūnų varovai, pagirdę juos baseine, paima putų, kurios bėga jiems iš burnos, ir pamaldžiai pasitrina barzdą, sakydami: „O, tėve piligrime! o, tėve piligrime!“ Jie tiki, kad ši ceremonija apsaugo juos nuo nelaimių kelionėje. — Knygoje „Nuostabios Alberto Didžiojo paslaptys“, II knygoje, 3 sk., rašoma, kad „jei kupranugario kraujas įdedamas į jaučio odą žibant žvaigždėms, dūmai, kurie iš to išeis, privers manyti matant milžiną, kurio galva atrodys liečianti dangų, Hermis tikina tai pats išbandęs. Jei kas nors suvalgys šio kraujo, jis greitai taps bepročiu; ir jei uždegsite lempą, kuri buvo įtrinta tuo pačiu krauju, atrodys, kad visi esantys turi kupranugario galvas, su sąlyga, kad kambario neapšviestų jokia kita lempa.“ Žr. Jonas Krikštytojas.

**Čamadajus (Chammadaï).** — Tas pats kas Asmodėjus.

**Čamosas (Chamos).** — Meilikavimo demonas, pragaro tarybos narys. Amonitai ir moabitai garbino saulę Chamoso, Kamošo (*Kamosch*) ar Kemošo (*Kemosch*) vardu; ir Miltonas jį vadina bjauriuoju Moabo vaikų siaubu. Kiti jį painioja su Jupiteriu Amonu. Vosijus manė, kad tai graikų ir romėnų Comus, kuris buvo žaidimų, šokių ir balių dievas. Tie, kurie kildina šį žodį iš hebrajiško *Kamos*, teigia, kad jis reiškia paslėptą dievą, t.y. Plutoną, kurio buveinė yra pragare.

**Šamujaras (Chamouillard).** — Adatos virvutės užmezgėjas (*užkerėtojas*), kuris Paryžiaus parlamento sprendimu 1597 m. buvo nuteistas būti pakartas ir sudegintas už tai, kad užkerėjo panelę de la Barjer (*de la Barrière*). Žr. Ligatūros.

**Juoko laukas (Champ du Rire).** — Hanibalas, apgulęs Romą, pasitraukė, sakoma, nuo šio miesto, išgąsdintas tuščių baimių ir vaiduoklių, kurie sudrumstė jo dvasią. Romėnai, matydami jį nutraukiant apgultį, kėlė tokius džiaugsmo šūksnius ir taip garsiai juokėsi, kad vieta, iš kurios jis pasitraukė, buvo pavadinta Juoko lauku.

**Šampjė, Simforjenas (Symphorien Champier).** — XV a. Lionietis, kuris 1503 m. išleido „Doringųjų damų laivą“ (*La Nef des Dames vertueuses*), keturiose knygose, maišytose proza ir

eilėmis, kurių trečiojoje yra sibilių pranašystės. Jis buvo klaidingai įtariamas esąs knygos apie Tris apsišaukėlius autorius; tačiau jis paliko mažą knygelę pavadinimu: *De Triplici disciplina*, in-8°, Lionas 1508. Jam taip pat priskiriami „Dialogai apie būtinybę persekioti magus“.

**Grybas (Champignon).** — Olandai grybą vadina velnio duona (*duivelsbrood*).

**Žvakė (Chandelle).** — Kardanas teigia, kad norint sužinoti, ar lobis paslėptas požemyje, kur dėl to kasama, reikia turėti didelę žvakę, pagamintą iš žmogaus taukų, įstatytą į lazdyno gabalą, puse mėnulio formos, taip, kad su dviem šakom sudarytų trišakę. Jei žvakė, uždegta požemyje, kelia daug triukšmo garsiai spragsėdama, tai ženklas, kad ten yra lobis; kuo labiau artėjama prie lobio, tuo labiau žvakė spragsės; galiausiai ji užges, kai bus visai šalia. Todėl reikia turėti kitų žvakių žibintuose, kad neliktum be šviesos. Kai yra svarių priežasčių manyti, kad lobius saugo mirusių žmonių dvasios, verta turėti šventintų žvakių vietoj paprastų; ir jos užkeikiamos Dievo vardu pareikšti, ar galima ką nors padaryti, kad jos būtų nuramintos; niekada nereikia pamiršti įvykdyti tai, ko jos paprašys. — Žvakės tarnauja ne vienam tikslui. Visuose demonografuose matoma, kad raganos sabate eina bučiuoti velniui pasturgalio su juoda žvake rankoje. Bogė sako, kad jos eina uždegti šių žvakių nuo deglo, kuris yra ant velnio ožio galvos, tarp dviejų ragų, ir kad jos užgęsta ir išnyksta, kai tik jam paaukojamos. — Nepamirškime, kad trys žvakės ant stalo yra blogiausias ženklas; ir kad kai mažos anglys atsiskiria nuo žvakės liepsnos, jos praneša, pasak kai kurių, vizitą; bet pagal labiau paplitusią nuomonę — naujieną: malonią, jei jos padidina šviesą, nemalonią, jei ją susilpnina.

**Gaidžio giedojimas (Chant du coq).** — Jis išsklaido sabatą. Žr. Gaidys.

**Chaomantija (Chaomancie).** — Menas pranašauti ateities dalykus stebint orą. Šį pranašavimą naudoja kai kurie alchemikai, kurie mums neatskleidė jo paslapties.

**Vėjuotos skrybėlės (Chapeaux venteux).** — Žr. ERIC.

**Rožinis (Chapelet).** — Pastebėta kaip faktas, kad visi raganų rožiniai turėjo sulaužytą ar apgadintą kryžių: nepilnas rožinio kryžius buvo netgi raganavimo požymis.

**Pasmerktojo koplyčia (Chapelle du Damné).** — Raimondas Diokras (*Raymond Diocres*), Paryžiaus Dievo Motinos katedros kanauninkas, mirė turėdamas šventumo reputaciją apie 1084 metus. Jo kūnui atneštam į katedros chorą, ties mirusiųjų ofico žodžiais: *Responde mihi quantas habes iniquitates*, ir t.t., jis pakėlė galvą iš karsto ir tarė: *Justo judicio Dei accusatus sum*. (Aš buvau apkaltintas teisingame Dievo teisme.) Išsigandę dalyviai sustabdė pamaldas ir atidėjo jas rytojui. Tuo tarpu kanauninko kūnas buvo padėtas į vieną Dievo Motinos katedros koplyčią, kuri nuo tol vadinama Pasmerktojo koplyčia. — Kitą dieną oficas buvo pradėtas iš naujo, ir kai buvo prieita prie tos pačios eilutės, numirėlis vėl prabilo ir tarė: *Justo Dei judicio judicatus sum*. (Aš buvau nuteistas teisingame Dievo teisme.) Dar kartą oficas atidėtas kitai dienai; ir ties ta pačia eilute numirėlis sušuko: *Justo Dei judicio condemnatus sum*. (Aš buvau pasmerktas teisingame Dievo teisme.) Tuomet, sako kronika, kūnas buvo išmestas į sąvartyną; ir šis stebuklas, pasak kai kurių, tapo šventojo Brunono, kuris ten dalyvavo, pasitraukimo į atsiskyrėlius priežastimi. Nors šis anekdotas ginčijamas, jis jamžintas paminkluose. Tapyba jį pasisavino, ir Le Siueras (*Le Sueur*) panaudojo jį savo gražiojoje šventojo Brunono galerijoje.

**Šapiu, Gabrielis (Gabriel Chapuis).** — Gimęs Ambuaze 1546 m. Paminėsime jo veiklą tokiu pavadinimu: „Dangiškieji, žemiškieji ir pragariškieji pasauliai, ir t.t.“, parengtą pagal Donio „Pasaulius“, in-8°, Lionas, 1583. Tai satyrinis kūrinys.

**Mirties vežimas (Char de la mort).** — Žr. BROUETTE (Karutis).

**Charadrius (Charadrius).** — Nešvarus paukštis, kurio mes nepažįstame; rabinai sako, kad jis stebuklingas, ir kad jo žvilgsnis gydo geltą. Tam reikia, kad ligonis ir paukštis žiūrėtų vienas į kitą įdėmiai; nes jei paukštis nusuktų žvilgsnį, ligonis tuoj pat mirtų.

**Netyrumo anglis (Charbon d'impureté).** — Vienas iš Louduno apsėdimo demonų. Žr. Grandier.

**Šarlatanai (Charlatans).** — Seniau per dažnai burtininkams ar velniui priskirdavo tai, kas tebuvo šarlatanų darbas. Jei galvotume kaip XVI amžiuje, visi mūsų iliuzionistai būtų burtininkai. — Štai kas skaitoma Schouteno kelionėje į Rytų Indijas: „Bengalijoje buvo šarlatanas, kuris, atlikęs keletą lankstumo triukų, paėmė dvidešimties pėdų ilgio nendrę, kurios gale buvo maža, trijų ar keturių colių pločio lentelė; jis įstatė šią nendrę sau į juosmenį, po ko dvidešimt dvejų metų mergina lengvai užsoko jam iš nugaros ant pečių ir, užlipusi į nendrės viršūnę, atsisėdo ant jos, sukryžiuojusi kojas ir ištiesusi rankas. Po to vyras, balansuodamas abiem rankom, pradėjo eiti dideliais žingsniais, visą laiką nešdamas tą merginą ant nendrės galo, įtempęs pilvą, kad atsiremtų, ir be paliovos žiūrėdamas į viršų, kad išlaikytų mašiną pusiausvyroje. Mergina mikliai nusileido, vėl užlipo ir pasilenkė pilvu ant lazdos, plodama rankomis ir kojomis vienomis į kitas. Tuomet šarlatanas užsidėjo lazda ant galvos nelaikydamas jos nei rankomis, nei pečiais, ta pati mergina ir kita maža penkiolikos metų morė užlipo ant jos viena paskui kitą; vyras taip nešė jas aplink aikštę, bėgdamas ir lankstydamasis, be jokios žalos joms. Šios dvi merginos ėjo lynu žemyn galva ir atliko daugybę kitų labai nuostabių jėgos triukų. Tačiau, nors daugelis iš mūsų manė, kad visi šie lankstumo triukai atlikti velnišku menu, man atrodo, kad jie galėjo būti padaryti natūraliai; nes šios merginos, kurios buvo labai miklios, subtilios ir kurių galūnės buvo nepaprastai lanksčios, darė visa tai dėl to, kad buvo pripratusios ir ištreniruotos.“ — Buvo visokių rūšių šarlatanų: 1728 m., Lo (*Law*), garsiausio šarlatano, laikais, kitas, vardu Vilaras (*Villars*), patikėjo keletui draugų, kad jo dėdė, kuris gyveno beveik šimtą metų ir mirė tik dėl nelaimingo atsitikimo, paliko jam vandens paslaptį, kuris galėjo lengvai prailginti gyvenimą iki šimto penkiasdešimties metų, su sąlyga, kad bus laikomasi saiko. Matydamas praeinančią laidotuvių procesiją, jis gūžčiodavo pečiais iš gailėsčio. „Jei velionis, — sakydavo jis, — būtų gėręs mano vandens, jis nebūtų ten, kur yra.“ Jo draugai, kuriems jis dosniai jo davė, ir kurie šiek tiek laikėsi nurodyto režimo, pasijuto geriau ir jį išgyrė; tada jis pardavinėjo butelį po šešis frankus; paklausa buvo milžiniška. Tai buvo Senos vanduo su trupučiu salietros. Tie, kurie jo gėrė ir laikėsi režimo, ypač jei buvo gimę su gera sveikata, per kelias dienas atgavo puikią sveikatą. Kitiems jis sakydavo: „Jūs patys kalti, jei nesate visiškai išgydyti.“ Galiausiai sužinota, kad Vilaro vanduo tebuvo upės vanduo; jo nebenorėta, ir nueita pas kitus šarlatanus. Žr. Asilas, Ožka, Aleksandras iš Paflagonijos ir t.t.

**Karolis Martelis (Charles-Martel).** — Šventasis Eucherijus, Orleano vyskupas, turėjo viziją, kurioje manė esąs angelo nuneštas į skaistyklą. Ten jis pamatė Karolį Martelį, kuris atgailavo už plėšimus, kuriuos padarė, ir tuos, kuriuos patyrė. — Prie šios vizijos pridedama pasaka, kad

Karloio Martelio kapas buvo atidarytas ir jame rasta gyvatė, kuri tebuvo demonas. Ir dėl to filosofai, užsipuldami dvasininkiją, kaltino ją apgaulėmis. Tačiau Karolio Martelio kapas Sen Deni buvo atidarytas tik 1793 m. profanatorių.

**Karolis Didysis (Charlemagne).** — Berto Didžiapėdės legendoje skaitoma, kad Pipinui Trumpajam norint vesti Bertą, Laono grafo dukterį, kurios jis nepažinojo, tie, kurie ją atvežė, pakišo jam kitą moterį, kurią Pipinas vedė. Jie buvo pavedę žudikams nužudyti princesę Ardėnų miške. Sukėlusi jų gailestį, ji išgelbėjo savo gyvybę su sąlyga, kad dėsias mirusia. Ji pasislėpė pas malūnininką, kur gyveno kelerius metus. — Vieną dieną Pipinas, pasiklydęs medžioklėje, atvyko pas šį malūnininką; jo astrologas jam pranešė, kad ten yra mergina, skirta kažkam didingam. Berta buvo atpažinta, grąžinta į savo teises: ji tapo Karolio Didžiojo motina. — Legenda prideda, kad pirmoji Pipino žmona pagimdė sūnų, kuris vėliau, išrinktas popiežiumi Leono III vardu, karūnavo Karolį Didįjį Vakarų imperatoriumi. — Būtų ilga čia pasakoti visus stebuklus, pasakojamus apie Karolį Didįjį. Jo valdymas yra mūsų riterinių romanų mėgstamiausia epocha. Šalia jo visada matomi kerėtojai, milžinai, fėjos. Netgi sakyta, kad jis karą į Ispaniją perkėlė tik todėl, kad šventasis Jokūbas jam pasirodė įspėdamas atimti jo kūną iš saracėnų rankų. Jo karai Saksonijoje ne mažiau turtingi stebuklais, ir jo privataus gyvenimo aplinkybės metraštininkų taip pat pasakojamos nepaprastai. — Sakoma, kad senatvėje jis tapo taip beprotiškai įsimylėjęs vieną vokiетę, jog dėl to apleido ne tik savo karalystės reikalus, bet net ir rūpinimąsi savo paties asmeniu. Tai moteriai mirus, jo aistra neužgeso, tad jis toliau mylėjo jos lavoną, su kuriuo nenorėjo skirtis. Arkivyskupas Turpenas (*Turpin*), sužinojęs apie šios baisios aistros trukmę, vieną dieną, princui nesant, nuėjo į kambarį, kuriame buvo lavonas, kad pažiūrėtų, ar neras ten kokio burtų ar kerų, kurie būtų šio sutrikimo priežastis. Jis kruopščiai apžiūrėjo mirusį kūną ir po liežuviu rado žiedą, kurį pasiėmė. Tą pačią dieną Karolis Didysis, grįžęs į savo rūmus, labai nustebo radęs ten tokį smirdantį karkasą; ir, pabudęs tarsį iš gilaus miego, liepė jį skubiai palaidoti. — Tačiau aistrą, kurią jautė lavonui, jis tuomet pajuto arkivyskupui Turpenui, kuris nešiojo žiedą: jis sekiojo jį visur ir negalėjo jo palikti. Prelatas, išsigandęs šios naujos beprotybės ir bijodamas, kad žiedas nepatektų į rankas tų, kurie galėtų juo piktnaudžiauti, įmetė jį į ežerą, kad niekas ateityje negalėtų juo pasinaudoti. Nuo to laiko Karolis Didysis įsimylėjo ežerą, nebenorėjo nuo jo nutolti, pastatė šalia jo rūmus ir vienuolyną, ir įkūrė Acheno miestą, kuriame norėjo būti palaidotas. Jaučiama, kad visas šis pasakojimas tėra pasaka. Žr. Vėtin ir kt.

**Karolis Plikagalvis (Charles-le-Chauve).** — Antrasis Karolio vardu tarp frankų karalių. Jis turėjo šią viziją, kurios detales, kaip teigiama, užrašė pats. — Vieną sekmadienio naktį, grįžęs iš rytinių pamaldų, kai jis ruošėsi ilsėtis, baisus balsas pasiekė jo ausis. „Karoli, — tarė jam šis balsas, — tavo dvasia išeis iš tavo kūno; tu ateisi ir pamatysi Dievo teismus, kurie pasitarnaus tau arba kaip apsauga, arba kaip ženklas. Tavo dvasia visgi bus tau grąžinta po kurio laiko.“ Tą akimirką jis buvo dvasia pagautas; tas, kuris jį nusinešė, buvo akinančio baltumo. Jis įdėjo jam į ranką siūlą kamuolį, kuris skleidė nepaprastą šviesą: „Paimk šį siūlą, — tarė jam, — ir tvirtai pririšk prie savo dešinės rankos nykščio, tokiu būdu aš tave vesiu į pragaro labirintus, bausmių ir kančių buveinę.“ Tuoj pat vadovas ėjo priešais jį greitai, vyniodamas šviečiančių siūlų kamuolį; jis atvedė jį į gilius slėnius, pilnus ugnies ir liepsnojančių šulinių, kur virė derva, siera, švinas, vaškas ir kitos medžiagos. — „Pastebėjau, — sako monarchas, — prelatus, kurie tarnavo mano tėvui ir mano protėviams. Nors ir drebėdamas, aš visgi jų paklausiau, norėdamas iš jų sužinoti, kokia jų kančių priežastis; jie man atsakė: „Mes buvome tavo tėvo ir tavo protėvių pareigūnai; ir vietoj to, kad skatintume juos ir jų tautas taikai ir vienybei, mes



sėjome tarp jų nesantaiką ir neramumus: štai kodėl esame šiuose požemiuose. Čia ateis tie, kurie tave supa ir mėgdžioja mus blogyje.“ — Kol karalius, visas drebėdamas, stebėjo šiuos dalykus, pamatė, kaip ant jo puola baisūs demonai, kurie su degančiais geležiniais kabliais norėjo pagriebti jo siūlą kamuolį ir išplėsti jam iš rankų; bet stipri šviesa, kurią jis skleidė, trukdė jiems jį nutverti. Tie patys demonai norėjo paimti karalių ir įmesti į sieros šulinius; jo vedlys išgelbėjo jį nuo spąstų, kurie jam buvo spendžiami, ir nuvedė ant aukštų kalnų, iš kur veržėsi ugnies srautai, lydę ir virinę visų rūšių metalus. „Ten, — sako karalius, — aš radau senjorų, kurie tarnavo mano tėvui ir mano broliams, sielas: vieni ten buvo panardinti iki smakro, kiti iki pusės. Jie sušuko kreipdamiesi į mane: „Deja! Karoli, matai, kaip mes baudžiami už tai, kad piktybiškai sėjome neramumus ir nesantaiką tarp tavo tėvo, tavo brolių ir tavęs...“ Aš negalėjau, — sako monarchas (kuris čia atrodo rašas politinę brošiūrą savo laikmečio dvasia), — aš negalėjau susilaikyti ne dejavęs dėl jų kančių. Pamačiau atlekiančius į mane drakonus, kurių liepsnojantys nasrai siekė mane praryti; mano vadovas sustiprino mane šviečiančio kamuolio siūlu, kuriuo mane apvyniojo, ir ta šviesa taip apakino pavojingus gyvūnus, kad jie negalėjo manęs pasiekti. — Mes nusileidome į slėnį, kurio viena pusė buvo tamsi ir niūri, nors pilna degančių krosnių. Radau priešingą pusę labai apšviestą ir labai malonią. Aš ypač stengiausi apžiūrėti tamsiąją pusę: ten mačiau savo giminės karalius, kankinamus keistų bausmių. Širdį spaudžiant nerimui ir liūdesiui, aš maniau kiekvieną akimirką būsiąs pats įmestas į tas bedugnes juodų milžinų. Baimė manęs neapleido. Kitoje slėnio pusėje pastebėjau du šaltinius, kurių vienas buvo labai karšto vandens, o kitas švelnesnio ir drungnesnio. Pamačiau dvi statines, pilnas vieno ir kito vandens; ir vienoje atpažinau savo tėvą, Liudviką Pamaldųjį, kuris ten buvo panardintas iki šlaunų. Jis visgi mane nuramino ir tarė: „Mano sūnau Karoli, nieko nebijok, žinau, kad tavo dvasia sugrįš į tavo kūną; Dievas leido tau čia ateiti, kad pamatytum bausmes, kurių nusipelnė mano nuodėmės. Jei maldomis ir išmaldomis man padėsi tu, mano ištikimi vyskupai ir visos dvasininkų luomas, aš neužtruksiu būti išlaisvintas iš šios statinės. Mano brolis Lotaras ir jo sūnus Liudvikas dabar džiaugiasi rojumi. — Pažiūrėk į savo kairę, — pridūrė mano tėvas.“ Tą akimirką pasukau galvą, pastebėjau dvi dideles statines verdančio vandens. „Štai kas tau skirta, — tęsė jis, — jei nepasitaisysi ir neatgailausi.“ — Tuomet mano vadovas man tarė: „Sek paskui mane į tą dalį, kuri yra dešinėje šio slėnio, kur yra visa rojaus šlovė.“ Nė kiek nepaėjęs pamačiau tarp pačių garsiausių karalių savo dėdę Lotarą, sėdintį ant nepaprasto dydžio topazo ir karūnuotą turtinga diadema; jo sūnus, Liudvikas, buvo tokiam pat spindesyje. Vos mane pamatęs, labai švelniu balsu jis mane pašaukė ir prabilo šiais žodžiais: „Karoli, kuris esi mano trečiasis įpėdinis Romos imperijoje, priartėk. Žinau, — tęsė jis, — kad atėjai pamatyti bausmių ir kančių vietų, kur tavo tėvas ir mano brolis dar kurį laiką dejuoja. Bet, Dievo gailestingumu, jie greitai bus išlaisvinti iš savo kančių, kaip ir mes patys buvome ištraukti šv. Petro, šv. Denio ir šv. Remigijaus, kuriuos Dievas paskyrė karalių ir prancūzų tautos globėjais, maldomis. Žinok taip pat, kad tu neužtruksi būti nuverstas nuo sosto, po ko gyvensi trumpai.“ Ir Liudvikas, atsisukęs į mane: „Romos imperija, — tarė jis, — kurią tu valdee, turi netrukus pereiti į Liudviko, mano dukters sūnaus, rankas.“ — Tą akimirką aš pamačiau tą jauną vaiką. „Perduok jam suverenią valdžią, — tęsė Liudvikas, — ir duok jam jos ženklus patikėdamas šį kamuolį, kurį laikai.“ Tuoj pat aš atrišau jį nuo savo rankos, kad jam atidučiau. Tuo jis tapo apgaubtas imperijos, ir visas kamuolys perėjo į jo ranką. Vos tik jis tapo jo šeimininku, tapo visas spindintis šviesa, ir mano dvasia sugrįžo į mano kūną. — Taigi, visi turi žinoti, kad, kad ir kas būtų daroma, jis valdys Romos imperiją, kurią Dievas jam skyrė, ir kai aš pereisiu į kitą gyvenimą, tai įvykdys Viešpats, kurio galia tęsiasi per visus amžius gyviesiems ir mirusiems.“ Kartojame: politinė brošiūra.

**Karolis VI (Charles VI).** — Prancūzijos karalius. Šis princas, pas kurį jau buvo pastebėtas susilpnėjęs protas, vykęs kariauti į Bretanę, kelyje buvo apimtas baimės, kuri galutinai sutrikdė jo smegenis. Jis pamatė iš krūmo Meno miške išeinantį bjaurios išvaizdos nepažįstamąjį, vilkintį baltu drabužiu, plika galva ir basomis kojomis, kuris sugriebė jo arklio vadžias ir sušuko kimiu balsu: „Karaliau, neįeik toliau; grįžk atgal, tu išduotas!“ Monarchas, netekęs savitvardos, ištraukė kardą ir atėmė gyvybę pirmiesiems keturiems sutiktiems asmenims, šaukdamas: „Pirmyn prieš išdavikus!“ Jo kardui lūžus ir jėgoms išsekus, jis buvo paguldytas į vežimą ir parvežtas į Meną. — Miško šmėkla iki šiol yra sunkiai išsprendžiama problema. Ar tai buvo beprotis, atsidūręs ten atsitiktinai? ar tai buvo Bretanės hercogo, prieš kurį žygiavo Karolis, emisaras? Visi to meto samprotavimai vedė prie stebuklingumo arba raganavimo. Kad ir kaip ten būtų, karalius tapo visiškai pamišęs. Laono gydytojas Gijomas de Harseli (*Guillaume de Harsely*) buvo pakviestas į Kreijo (*Creil*) pilį, ir po šešių mėnesių priežiūros ir tausojimo karaliaus sveikata atsistatė. — Tačiau 1393 m. jo būklė tapo beviltiška po kito neatsargumo. Karalienė vestuvių proga rengė kaukių balių. Karalius atvyko persirengęs laukiniu, vesdamas su savimi jaunos didikės su tais pačiais kostiumais, surištus geležine grandine. Jų apdarai buvo padaryti iš drobės, išteptos derva, ant kurios buvo prilipdytos pakulos. Orleano hercogas, norėdamas atpažinti kaukes, prikišo deglą: liepsna greitai persimetė, penki didikai sudegė; bet pasigirdus šauksmui: „Gelbėkite karalių“, Karolis liko gyvas dėl Bery kunigaikštienės, kuri uždengė jį savo apsiaustu ir sustabdė liepsną, sumanumo. — Karaliaus būklė kasdien blogėjo; Orleano hercogas buvo įtariamas jį užkerėjęs. Jordanas de Mejeris (*Jordan de Mejer*), *de Divin.*, cap. 43, rašo, kad šis hercogas, norėdamas išnaikinti karališkąją giminę, patikėjo savo ginklus ir žiedą atskalūnui, kad pašvęstų juos velniui ir užburtų kerais; kad viena matrona iššaukė demoną Monžua (*Montjoie*) bokšte, netoli Linji; kad vėliau hercogas pasinaudojo užburtais ginklais, kad atimtų protą karaliui Karoliui, savo broliui, taip subtiliai, jog iš pradžių to nepastebėta. Pirmasis užkerėjimas įvyko netoli Bovė; jis buvo toks stiprus, kad karaliui nukrito nagai ir plaukai. Antrasis, įvykęs Mene, buvo dar stipresnis; niekas negalėjo užtikrinti, ar karalius gyvas, ar ne. Vos atsigavęs: „Maldauju jūsų, — tarė jis, — ištraukite iš manęs šį kalaviją, kuris veria mano kūną dėl mano brolio Orleano galios.“ Taip kalba Mejeris. Gydytojo, kuris buvo išgydęs karalių, nebebuvo; iš Gijenės glūdumos buvo atvežtas šarlatanas, kuris vadinosi burtininku ir gyrėsi išgydysiąs karalių vienu žodžiu; jis atsivežė grimuarą, kurį vadino *Simagorad*, kurio pagalba valdė gamtą. Dvariškiai jo paklausė, iš kur jis gavo šią knygą, jis įžūliai atsakė, kad „Dievas, norėdamas paguosti Adomą dėl Abelio mirties, jam ją davė, ir kad ši knyga paveldėjimo keliu atėjo iki jo.“ Jis gydė karalių šešis mėnesius ir tik pablogino ligą. — Savo šviesiais momentais nelaimingasis princas įsakydavo pašalinti visus įrankius, kuriais galėtų suduoti. „Geriau noriu mirti, — sakydavo jis, — negu daryti bloga.“ Jis nuoširdžiai tikėjo esąs užkerėtas. Du vienuoliai empirikai, kuriems neapdairiai jis buvo patikėtas, davė jam nemalonių gėrimų, darė magiškus įplovimus; vėliau jie buvo pakarti, kaip buvo įsipareigoję tuo atveju, jei karaliaus sveikata nepasitaisys po šešių mėnesių gydymo. Beje, to meto mada buvo turėti šalia savęs burtininkų ar šarlatanų, kaip vėliau didžiūnai turėjo juokdarius, nykštukų ir beždžionių.

**Karolis IX (Charles IX).** — Prancūzijos karalius. Ar patikėsite, kad vienas iš Karolio IX gydytojų astrologų jam užtikrinus, jog jis gyvens tiek dienų, kiek kartų galės apsisukti ant kulno per valandą, jis kasryt atsidėdavo šiam iškilmingam pratimui per šį laiko tarpą, ir kad pagrindiniai valstybės pareigūnai, generolai, kancleris, seni teisėjai visi sukosi ant vienos kojos, kad pamėgdžiotų princą ir įtikytų jam? — Tikinama, kad po Šv. Baltramiejaus žudynių Karolis IX matė kruvinus varnus, turėjo baisių vizijų ir per baisias kančias gavo savo priešlaikinės mirties

ženklą. Priduriama, kad jis mirė dėl vaškinių atvaizdų, padarytų pagal jo panašumą ir prakeiktų magijos menu, kuriuos jo priešai, burtininkai protestantai, lydė kasdien su užkerėjimo ceremonijomis, ir kurie gesino karaliaus gyvybę tuo pat metu, kai patys tirpo. Tais laikais, kai kas nors mirdavo nuo džiovos ar sielvarto, buvo skelbiama, kad burtininkai jį užkerėjo. Gydytojai vertė burtininkus atsakyti už ligonius, kurių jie neišgydydavo.

**Karolis II (Charles II).** — Lotaringijos hercogas. Žr. Sabatas.

**Karolis Drąsusis (Charles-le-Téméraire).** — Burgundijos hercogas. Jis dingo po Morato mūšio; ir tarp metraštininkų yra tokių, kurie sako, kad jį nusinešė velnias, kaip Rodrigą; kiti mano, kad jis pasislėpė vienuoje ir tapo atsiskyrėliu. Ši tradicija tapo M. d'Arlankuro (*d'Arlincourt*) romano „Atsiskyrėlis“ (*le Solitaire*) tema.

**Karolis II (Charles II).** — Anglijos karalius. Nors ir labai išsilavinęs, Karolis II, kaip ir jo tėvas, labai pasitikėjo teismine astrologija. Jis taip pat ieškojo filosofinio akmens. Žr. Alchemija.

**Kerai (Charmes).** — Užbūrimas, raganavimas, tam tikras žodžių išdėstymas, eilėmis arba proza, kuris naudojamas stebuklingiems efektams sukelti. Viena moteris, iš nežinia kokio krašto, kuriai labai skaudėjo akis, nuėjo į viešąją mokyklą ir paprašė mokinio kokių nors magiškų žodžių, kurie galėtų užkerėti jos ligą ir ją išgydyti, žadėdama atlygį. Mokinys jai davė raštelį, suvyniotą į skudurą, ir uždraudė jį atidaryti. Ji jį nešiojo ir pasveiko. Viena kaimynė, sirgusi ta pačia liga, nešiojo raštelį ir taip pat pasveiko. Šis dvigubas incidentas sužadino jų smalsumą; jos išvyniojo skudurą ir perskaitė: „Tegu velnias tau išplečia abi akis ir užkemša jas purvu...“ — Delrio cituoja burtininką, kuris, uždegęs tam tikrą užburtą lempą, priversdavo visus kambaryje esančius asmenis šokti priešais jį. „Tokie kerai, — sako jis, — paprastai veikia per žodžius, kurie priverčia veikti velnią.“ — Visa senovė pastebėjo, kad burtininkai kerėdavo gyvates, kurios kartais nužudo kerėtoją. Zalcburgo burtininkas visos liaudies akivaizdoje surinko į duobę visas gyvates iš vienos lję spindulio ir ten jas visas numarino, išskyrus paskutinę, kuri buvo didelė ir kuri, įnirtingai šokusi ant burtininko, jį nužudė. „Iš to matyti, kad tai ne žodis *hipokindo*, kaip sako Paracelsas, nei kiti panašūs žodžiai, nei tam tikri 91 psalmės žodžiai vieni daro šiuos stebuklus; nes kaip gyvatės būtų išgirdusios žmogaus balsą iš vienos lję spindulio, jei velnias nebūtų įsikišęs?“ — Niketas (*Nicétes*) ta proga nurodo kerus, kurie veikia be žodžių pagalbos: „Užmušama gyvatė, angis ir bet koks gyvūnas, turintis geluonį, — sako jis, — apspjaunant jį prieš pusryčius...“ Figjė (*Figuier*) teigia, kad kelis kartus užmušė gyvates tokiu būdu, sušlapinęs seilėmis pagalį ar akmenį ir sudavęs smūgį į gyvatės galvą... — Cituojama daugybė kitų kerų, kurių poveikis mažiau tikras nei stebinantis. Kai kuriuose Finistero kaimuose naudojamas šis: slapta padedama ant altoriaus keturias monetas (*pièces de six liards*), kurios po mišių sutrinamos į miltelius; ir šie milteliai, nuryti su stikline vyno, sidro ar degtinės, padaro nepažeidžiamą bėgimą ir imtynėse. Šie kerai, beje, atliekami nežinant klebonui; nes Bažnyčia visada griežtai draudė šiuos prietarus. — „Didysis Grimuaras“ pateikia būdą užkerėti šaunamuosius ginklus ir padaryti jų poveikį neklystantį; užtaisant reikia sakyti: „Tegu Dievas turi čia dalį, o velnias išeitį;“ o taikantis reikia sakyti sukryžįvus kairę koją ant dešinės: *Non tradas.... Mathon. Amen*, ir t.t. — Dauguma kerų taip atliekami žodžiais, pasakytais ar užrašytais šia prasme; *kerai* (*charme*) kilę iš lotyniško žodžio *carmen*, kuris reiškia ne tik eiles ir poeziją, bet ir nustatytų žodžių formulę, nuo kurios negalima nukrypti. *Carmina* vadinti įstatymai, jurisconsultų formulės, karo paskelbimai, sutarties sąlygos, dievų iššaukimai. Titas Livijus vadina *lex horrendi carminis* įstatymą, kuris pasmerkė myriop

Horacijų, savo sesers žudiką. — Kai turkai praranda vergą, kuris pabėgo, jie užrašo užkeikimą ant popieriaus, kurį pritvirtina prie to vergo lūšnos ar celės durų, ir jis priverstas kuo greičiau grįžti genamas nematomos rankos, kuri jį vejasi dideliais lazdos smūgiais. Plinijus sako, kad jo laikais tam tikrų kerų pagalba buvo gesinami gaisrai, stabdomas kraujas iš žaizdų, atstatomi išnirę sąnariai, gydoma podagra, sulaikomas vežimas nuo apvirtimo ir t.t. — Visi senovės žmonės tvirtai tikėjo kerais, kurių formulę paprastai sudarė tam tikros graikiškos ar lotyniškos eilės. — Bodenas pasakoja „Demonomanijos“ 3 knygos 5 skyriuje, kad Vokietijoje raganos kerais išdžiovina karvių pieną, ir kad keršijama atkerėjimu (*contre-charme*), kuris yra toks: puode virinamas išdžiūvusios karvės pienas, recituojant tam tikrus žodžius (Bodenas jų nenurodo) ir mušant puodą lazda. Tuo pačiu metu velnias suduoda raganai tiek pat smūgių, kol ji nuima kerus. — Taip pat sakoma, kad jei kitą dieną po to, kai esi įkalintas, nevalgęs nurysi duonos plutą, ant kurios bus užrašyta: *Senozam, Gozoza, Gober, Dom*, ir po to miegosi ant dešinio šono, išeisi greičiau nei per tris dienas. — Vežimai sustabdomi padėjus kelio viduryje pagalį, ant kurio užrašyti šie žodžiai: *Jerusalem, omnipotens, etc., convertis-toi, arrête-toi là*. Tada reikia pereiti kelią, kuriuo matoma atvykstant arklius. — Pistoletui suteikiamas šimto žingsnių nuotolis apvyniojus kulką popieriumi, kuriame įrašyti trijų karalių vardai. Taikantis reikia pasirūpinti sulaikyti kvėpavimą ir sakyti: „Aš tave užkeikiu eiti tiesiai ten, kur noriu šauti.“ — Kareivis gali apsisaugoti nuo šaunamųjų ginklų smūgio su vilko ar ožio odos gabalėliu, ant kurio užrašys, kai saulė įeina į Avino ženklą: „Arke, pistoletai, patranka ar kitas šaunamasis ginklas, aš tau įsakau, kad negalėtum šauti žmogaus vardu, ir t.t.“ — Arklys, kuriam įkalta vinis į kanopą, išgydomas tris kartus sukryžius nykščius ant jo pėdos, ištariant paskutinio nužudyto žudiko vardą, tris kartus sukalbant tam tikras maldas. Yra begalė kitų kerų. — Kerai skiriami nuo užbūrimo (*enchantement*) tuo, kad pastarasis buvo atliekamas dainomis. Dažnai jie painiojami. Žr. Atkerėjimai, Užbūrimai, Pakenkimai (*Maléfices*), Talismanai, Žodžiai, Filakterijos, Ligatūros, Medžioklė, Filtrai ir t.t.

**Šartjė, Alenas (Alain Chartier).** — Poetas XV a. pradžioje. Jam priskiriamas traktatas apie „Pragaro ugnies prigimtį“, kurio mes nesame smalsūs pažinti.

**Chartumainai (Chartumins).** — Chaldėjų burtininkai, kurie turėjo didelę įtaką pranašo Danieliaus laikais.

**Chasdimai (Chasdims).** — Chaldėjos astrologai. Jie sudarinėjo horoskopą, aiškino sapnus ir orakulus, ir įvairiais būdais numatė ateitį.

**Šasanjonas, Žanas de (Jean de Chassanion).** — XVI a. protestantų rašytojas. Jam turime būti dėkingi už knygą „Apie didžiuosius ir baisius Dievo teismus ir bausmes, ištikusius pasaulį, daugiausia didžiūnus, dėl jų piktadarysčių“. In-8°; Morgesas, 1584. Šiame labai šališkame veikle vyksta dideli stebuklai protestantų naudai. Šasanjonas taip pat parašė tomą apie milžinus.

**Medžioklė (Chasse).** — Stebuklingos paslaptys medžioklei. Sumaišykite drignių cukrų su jauno kiškio krauju ir oda; šis mišinys pritrauks visus apylinkės kiškus. — Pakabinkite ažuolo amalą su kregždės sparnu ant medžio; visi paukščiai ten susirinks iš dviejų su puse lję atstumo. Taip pat sakoma, kad žmogaus kaukolė, paslėpta karvelidėje, pritraukia visus aplinkinius balandžius. — Išmirkykite sėklą, kokią norite, vyno nuosėdose, tada meskite paukščiams: tie, kurie jos paragaus, apsvaigs ir leis sugaunami rankomis. Ir Mažasis Albertas prideda: „Turėkite

pelėdą, kurią priiriškite prie medžio; uždekite visai šalia didelį deglą, kelkite triukšmą būgnu; visi paukščiai atskris būriu kariauti su pelėda, ir jų bus galima nušauti kiek norėsite smulkiais šratais.“ — Apie Šv. Huberto medžioklę žr. Veneur (Medžiotojas), o apie stebuklingus medžiotojus žr. Veneur, Arthus, M. de Laforêt ir kt.

**Šasenas, Mikalojus (Nicolas Chassen).** — Mažas Franekerio burtininkas XVII a., kuris pasižymėjo būdamas šešiolikos metų. Šis jaunuolis, olandas ir kalvinistas, būdamas mokykloje, darė keistas grimasas, vartė akis ir kraipė visą kūną; jis rodė draugams prinokusias vyšnias vidury žiemos; paskui, kai jiems pasiūlydavo, atsiimdavo ir suvalgydavo. Pamokslo metu, kur mokiniai turėjo atskirą vietą, jis traukdavo pinigų iš suolo, ant kurio sėdėjo. Jis sakė, kad daro visus šiuos triukus padedamas piktosios dvasios, kurią vadino Serugu. — Baltazaras Bekeris sako „Užburtame pasaulyje“, kad nuėjęs į tą mokyklą, pamatė ant grindų ratą, padarytą kreida, kuriame buvo nubraižyti ženklai, iš kurių vienas priminė gaidžio galvą, ir keletas skaičių viduryje; jis taip pat pastebėjo lenktą liniją kaip rankinių girnų rankeną: visa tai buvo pusiau nutrynta. Mokiniai matė Šaseną darant šiuos magiškus ženklus. Kai jo paklausė, ką jie reiškia, jis iš pradžių tylėjo; vėliau pasakė, kad padarė juos žaidimui. Norėta sužinoti, kaip jis gavo vyšnių ir pinigų; jis atsakė, kad dvasia jam juos davė. „Kas ta dvasia? — Bechebutas“, — atsakė jis. Jis pridūrė, kad velnias jam pasirodydavo žmogaus pavidalu, kai norėdavo jam padaryti gera, kitais kartais ožio arba veršio pavidalu; kad jis visada turėjo vieną iškreiptą pėdą; ir t.t. Bet, sako Bekeris, galiausiai buvo pripažinta, kad visa tai tebuvo žaidimas, kurį Šasenas išbandė norėdamas tapti reikšmingas tarp savo amžiaus vaikų; stebimasi tik tuo, kad jis sugebėjo tai palaikyti prieš tiek protingų žmonių daugiau nei metus.

**Šasis (Chassi).** — Demonas, kuriam Marianų salų gyventojai priskiria galią kankinti tuos, kurie patenka į jo rankas. Pragaras jiems yra Šasio namai.

**Šastenė, Leonarda (Léonarde Chastenet).** — Sena aštuoniasdešimties metų moteris, elgeta Puatu, apie 1591 m., ir ragana. Akistatoje su Maturinu Bonevo, kuris tvirtino matęs ją sabate, ji prisipažino, kad ten ėjo su savo vyru; kad velnias, kuris ten rodėsi ožio pavidalu, buvo labai smirdantis žvėris. Ji neigė dariusi kokius nors kerus. Visgi ji buvo nuteista, remiantis devyniolikos liudininkų parodymais, nužudžiusi penkis artojus ir keletą gyvulių. — Kai pamatė esanti pasmerkta, ji prisipažino, kad sudarė paktą su velniu, davė jam savo plaukų ir pažadėjo daryti visą blogį, kokį galės. Ji pridūrė, kad naktį, kalėjime, velnias atėjo pas ją katino pavidalu, kuriam pasakius, jog norėtų būti mirusi, tas velnias jai padavė du vaško gabalėlius, sakydamas, kad ji juos suvalgytų ir numirtų; ko ji nenorėjo daryti. Ji turėjo tuos vaško gabalėlius; juos apžiūrėjo, ir negalėjo nuspręsti, iš kokios medžiagos jie sudaryti. Ši ragana buvo nuteista, ir tie vaško gabalėliai sudeginti kartu su ja.

**Skaistybė (Chasteté).** — Nuostabių paslapčių knygos, kurios nieko negerbia, nurodo gėrimus, kurie, pasak jų, turi efektą atskleisti skaistybę, bet kurie, remiantis patirtimi, neatskleidžia nieko.

**Katė (Chat).** — Katė užima vietą prietarų istorijoje. Romėnų kareiviui netyčia užmušus katę Egipte, visas miestas sukilo; veltui karalius jį užtarė, jis negalėjo jo išgelbėti nuo liaudies įniršio. Pastebėjime, kad Egipto karaliai Aleksandrijoje buvo surinkę milžinišką biblioteką, ir kad ji buvo vieša; egiptiečiai kultivavo mokslus, bet dėl to ne mažiau garbino kates. — Mahometas labai gerbė savo katę. Gyvūnas kartą atsigulė ant pranašo liemenės kabančios rankovės ir



atrodė taip giliai susimąstęs, kad Mahometas, skubėdamas į maldą ir nedrįsdamas jo pažadinti iš ekstazės, nuplovė, sakoma, savo liemenės rankovę. Grįžęs jis rado savo katę atsigaušančią iš snaudulio, ir ši, pastebėjusi savo šeimininko dėmesį, atsistojo jam nusilenkti ir išrietė nugarą lanku. Mahometas, supratęs, ką tai reiškia, užtikrino katei, kuri darė kuprą (*faisait le gros dos*), vietą savo rojuje. Po to, tris kartus perbraukęs ranka per gyvūną, jis jam šiuo prisilietimu suteikė savybę niekada nenukristi kitaip, kaip tik ant kojų. Ši pasaka pas turkus nėra laikoma juokinga. — Štai anekdotas, kuriame katė vaidina blogą vaidmenį: — Maršalo de Liuksemburgo adjutantas atvyko apsistoti užėjoje, kurios reputacija nebuvo raminanti. Velnias, sakyta, ateidavo kiekvieną naktį į tam tikrą kambarį, nusukdavo sprandą tiems, kurie išdrįsdavo ten miegoti, ir palikdavo juos pasmaugtus lovoje. Dideliam skaičiui keliautojų užpildžius užėjo, kai adjutantas ten įžengė, jam pasakė, kad tuščias tėra tik velnio lankomas kambarys, kuriame niekas nenorėjo apsistoti. „O! gerai, aš, — atsakė jis, — nepysiu susipažinęs su juo; tegu pakloja man lovą tame kambaryje, aš pasirūpinsiu likusiu.“ Apie vidurnaktį karininkas pamatė nusileidžiant velnią per kaminą įsiutusio žvėries pavidalu, nuo kurio teko gintis. Vyko įnirtinga kova, kardo smūgiais iš kariškio pusės, nagų ir dantų smūgiais iš žvėries pusės; ši kova truko valandą; bet galiausiai velnias liko vietoje; adjutantas pasikvietė žmones, atpažinta didžiulė laukinė katė, kuri, pasak šeimininko pranešimo, jau buvo pasmaugusi penkiolika asmenų. — Bodeno „Demonomanijoje“ skaitoma, kad Vernono burtininkai, kuriems buvo iškelta byla 1566 m., lankydavosi ir paprastai rinkdavosi senoje pilyje begalinio kačių skaičiaus pavidalu. Keturi vyrai, kurie nusprendė ten miegoti, buvo užpulti šios daugybės kačių; vienas iš šių vyrų ten buvo nužudytas, kiti sužeisti; visgi jie sužeidė ir keletą kačių, kurios vėliau rastos moterų pavidalu, bet labai realiai sužalotos. — Žinoma, kad katės dalyvauja sabate, kad ten šoka su raganomis, ir kad minėtos raganos, taip pat kaip ir velnias, jų šeimininkas, noriai priima šio gyvūno pavidalą. Bogė skaitoma, kad artojas netoli Strasbūro buvo užpultas trijų didelių kačių, ir kad gindamasis jis jas rimtai sužeidė. Po valandos teisėjas liepė pakviesti artoją ir uždarė jį į kalėjimą už tai, kad sumušė tris miesto damas. Nustebęs artojas tikino, kad sumušė tik kates, ir pateikė pačius akivaizdžiausius įrodymus: jis buvo pasilikęs kailio. Jis buvo paleistas, nes pamatyla, kad velnias kaltas šioje byloje. — Nebūtų galo, jei primintume viską, ką demonomanai prisisapnavo apie kates. Bogė dar sako, kad katė, patrynus ją žole, vadinama *népeta*, pastoja vietoje, ši žolė atstoja patiną. Burtininkai taip pat naudoja kačių smegenis, kad sukeltų mirtį; nes tai nuodas, pasak Bodeno ir kai kurių kitų. Žr. Blokula, RAGANŲ SVIESTAS, METAMORFOZĖS ir t.t.

**Velnio pilis (Château du Diable).** — Keletas senų dvarų turi šį pavadinimą tradicijose ir liaudies pasakose.

**Pelėda (Chat-huant).** — Žr. HIBOU (Pelėda), CHOUETTE (Pelėda), Chasse (Medžioklė), Chevesche ir kt.

**Katilas (Chaudière).** — Paprastai geležiniame katile raganos nuo neatmenamų laikų verda savo kergus ant verbenos ir kitų magiškų augalų ugnies.

**Šodron, Madlena Mišelė (Magdeleine-Michelle Chaudron).** — Ženevietė, apkaltinta raganavimu 1652 m. Sakoma, kad sutikusi velnią išeinantį iš reformatų miesto, jis priėmė jos pagarbinimą ir įspaudė ant viršutinės lūpos savo parašą ar žymę. Šis mažas parašas padaro odą nejautrią, kaip tvirtina demonografai. — Velnias įsakė Mišelei Šodron užkerėti dvi mergaites, ji pakluso; tėvai apkaltino ją velniava, apklaustos mergaitės paliudijo, kad yra



apsėstos. Buvo pakviesti tie, kurie laikyti gydytojais; jie ieškojo ant Mišelės Šodron velnio antspaudo, kurį protokolas vadina šėtoniškomis žymėmis; jie įsmeigė ten adatą. Mišelė savo riksmis parodė, kad šėtoniškos žymės nepadaro nejautriu. — Teisėjai, nematydami pilno įrodymo, liepė ją kankinti. Ši nelaimingoji, pasiduodama kankinimų smurtui, prisipažino viską, ko norėta. Ji buvo sudeginta, prieš tai pakarta ir pasmaugta.

**Velnio katilas (Chaudron-du-Diable).** — Bedugnė, esanti Tenerifės viršukalnės viršūnėje. Ispanai davė Velnio katilo pavadinimą šiai bedugnei dėl garso, kuris girdimas įmetus akmenį; jis ten aidi kaip tuščias varinis indas, į kurį būtų daužoma milžiniško dydžio plaktuku. Salos čiabuviai įsitikinę, kad tai pragaras ir kad ten gyvena piktųjų sielos.

**Šikšnosparnis (Chauve-souris).** — Karibai laiko šikšnosparnius geraisiais angelais, kurie naktį saugo namų saugumą; jų nužudymas pas juos yra šventvagystė: pas mus tai vienas iš gyvūnų, figūruojančių sabate.

**Šavinji, Žanas Emė de (Jean-Aimé de Chavigny).** — Astrologas, Nostradamo mokinys, mirė 1604 m. Jis parašė: „Pirmasis prancūziškojo Jano veidas, apimantis Prancūzijos neramumus nuo 1534 iki 1589 m.“; „Valua namų pabaiga, ištraukta ir surinkta iš Mišelio Nostradamo centurių ir komentarų“ (lotyniškai ir prancūziškai), Lionas, 1594, in-8°; ir naujas leidimas, papildytas, pavadinimu „Komentarai apie Nostradamo centurias ir prognozes“, Paryžius, in-8°, retas; „Plejados“, padalintos į septynias knygas, paimtos iš senųjų pranašysčių ir sugretintos su Nostradamo orakulais, Lionas, 1603; plačiausias leidimas yra 1606 m. Tai pranašysčių rinkinys, kuriame autorius žada Henrikui IV visatos imperiją. Žr. Nostradamus.

**Čaksas (Chax) arba Skoksas (Scox).** — Demonas. Žr. Scox.

**Čekė (Cheke).** — Graikų kalbos profesorius Kembridže, miręs 1557 m. Jis parašė knygą, kurią dedikavo karaliui Henrikui VIII ir kurią įdėjo prieš savo lotynišką Plutarcho traktato „Apie prietarus“ vertimą. Jis turėjo astrologijos žinių ir tvirtai tikėjo žvaigždžių įtaka, nors jos jam žadėjo laimę kaip tik tais atvejais, kai jis buvo nelaimingiausias.

**Čemenai (Chemens).** — Genijai arba dvasios, kurias karibai laiko pavestomis saugoti žmones. Jie jiems aukoja pirmuosius vaisius ir deda šias aukas savo lūšnos kampe, ant stalo, padaryto iš demblių, kur, kaip jie teigia, genijai susirenka gerti ir valgyti; kaip įrodymą jie pateikia indų judėjimą ir triukšmą, kurį, kaip įsivaizduoja, kelia šios dievybės vakarieniamados.

**Būtinybės marškiniai (Chemise de nécessité).** — Vokiečių raganos seniau nešiojo marškinius, pasiūtus bjauriu būdu ir išmargintus kryžiais, sumaišytais su velniškais rašmenimis, kurių galia jos tikėjo esančios apsaugotos nuo visų blogybių. Tai vadinta būtinybės marškiniais. — Finistero gyventojai vis dar išsaugo keletą prietaringų idėjų apie mažų vaikų marškinius. Jie tiki, kad jei jie nuskęsta tam tikrų šaltinių vandenyje, vaikas mirs tais metais; priešingai, jis gyvens ilgai, jei drabužis plūduriuos.

**Šeriurtas (Chériourt).** — Baisus angelas, kuriam pavesta bausti nusikaltimą ir persekioti nusikaltėlius, pagal gebrų doktriną.

**Šenė de Bua, Fransua Aleksandras Oberas de la (François-Alexandre-Aubert de la Chesnaye des Bois).** — Kapucinas, miręs 1784 m. Jo yra „Astrologas šulinyje“, 1740, in-12; ir „Kritiniai

laiškai, su moraliniais sapnais, apie „Žydų laiškų“ autoriaus (markizo d'Aržano) filosofinius sapnus“, in-12, 1745.

**Ketebas (Cheteb) arba Čerebas (Chereb).** — Žr. DEBER.

**Arklys (Cheval).** — Šis gyvūnas senovės žmonėms buvo pranašavimo įrankis karui. Svedai, gyvenę Germanijoje, bendromis lėšomis maitino šventuosiuose miškuose arklius, iš kurių traukė augurus. Vyriausiasis žynys ir tautos vadas buvo vieninteliai, kurie galėjo juos liesti: jie juos kinkydavo į šventus vežimus ir atidžiai stebėdavo jų žvengimą ir prunkštimą. Nebuvo pranašingų ženklų, kuriais žyniai ir tautos vadovai tikėtų labiau. — Dar matoma, kad pas tam tikras tautas dievybės būdavo palankiai nuteikiamos nustumiant arklius į upes. Kartais pasitenkinta paliekant juos gyventi laisvėje kaimyninėse pievose, pašventus juos. Julijus Cezaris, prieš peržengdamas Rubikoną, pašventė šiai upei daugybę arklių, kuriuos paliko apylinkių ganyklose. — Prietaringa tradicija teigė, kad arklių rūšis, vadinama *arzels*, turinti baltą žymę ant užpakalinės dešinės kojos, buvo nelaiminga ir lemtinga mūšiuose. Seniau taip pat tikėta, kad arkliai neturi tulžies; bet tai šiandien beveik visuotinai pripažinta klaida. Žr. Drapé, Bayard, Troupeaux ir t.t.

**Imperatoriškas riteris (Chevalier Impérial).** — Žr. ESPAGNET.

**Pragaro riteriai (Chevaliers de l'Enfer).** — Tai demonai, galingesni už tuos, kurie neturi jokio titulo, bet mažiau galingi už grafus, markizus ir kunigaikščius. Juos galima iššaukti nuo aušros iki saulėtekio ir nuo saulėlydžio iki nakties.

**Ševaljė, Gijomas (Guillaume Chevalier).** — Bearno bajoras, moralinių ketureilių rinkinio, pavadinto: „Mirtis arba Pasaulio pabaiga, padalinta į tris vizijas“, autorius, in-4°, 1584.

**Ševanas, Žakas (Jacques Chevanes).** — Kapucinas, labiau žinomas Žako Oteniečio (*Jacques d'Autun*) vardu, pagal gimimo vietą, miręs Dižone 1678 m. Jo yra „Mokytas netikėjimas ir neišmanantis tikėjimas, magų ir burtininkų klausimu“. Lionas, 1671, in-4°. Šis rinkinys, pilnas įdomių keistenybių, kurių reikšmingas vietas cituojame savo vietose, yra atsakymas į Nodė (*Naudé*) apologiją visiems didiesiems asmenims, įtariamais magija. Laimei autoriui, sako abatas Papijonas, irzlusis Nodė jau seniai buvo miręs, kai pasirodė ši knyga.

**Pelėda (Chevesche).** — Pelėdos rūšis, kurią Torkvemada apibrėžia kaip labai triukšmingą naktinį paukštį, kuris stengiasi įeiti ten, kur yra vaikai; ir, kai ten patenka, čiulpia jų kūno kraują ir jį geria. Demonografa *chevesche* vardą davė raganoms, nes, panašiai kaip šis paukštis, jos čiulpia kraują tų, kuriuos gali pagauti, ir ypač mažų vaikų. Tai be abejonės yra vampyrų idėjos ištakos. Raganos, kurios čiulpia kraują, taip pat turi tam tikrą analogiją su arabų *gholes* (gulėmis). Žr. LAMIES (Lamijos).

**Plaukai (Cheveux).** — „Paimkite moters plaukų jos ligos dienomis; padėkite juos po žeme, patręšta mėšlu, pavasario pradžioje, ir, kai jie įsils nuo saulės kaitros, iš jų susidarys gyvatės.“ — Kai kurie pasakotojai tikina, kad blogieji angelai buvo įsimylėję moterų plaukus, ir kad demonai inkubai pirmiausia prisiriša prie moterų, turinčių gražius plaukus. Raganos duoda savo plaukų velniui, kaip sutarties, kurią sudaro su juo, užstatą; demonas juos labai smulkiai sukarpo, tada sumaišo su tam tikrais milteliais; jis perduoda juos burtininkams, kurie juos

naudoja krušai sukelti; iš kur kyla tai, kad krušoje paprastai randama mažų plaukelių, kurie neturi kitos kilmės... — Su šiais pačiais plaukais daromi ir įvairūs kiti kerai. — Bretanėje tikima, kad pučiant plaukus į orą, jie paverčiami gyvūnais; mažieji Plugasnu (*Plougasnou*) berniukai, mainydamiesi tarpusavyje, patvirtina perleidimą pūstelėdami vėjui plauką, nes plaukas seniau buvo nuosavybės emblema. Plaukų, naujaisiais laikais, netgi rasta po antspaudais: jie atstojo parašus. — Galiausiai yra prietaringų asmenų, kurie tiki, jog reikia stebėti laiką kerpantis plaukus ir karpant nagus. — Seniau buvo garbinamas kuodas, kuriuo romėnai prisiekdavo, ir kurį aukodavo dievams. Atrodo, kad jie buvo jautrūs šioms dovanoms, nes, kai Berenikė paaukojo savo kasas, jie iš jų padarė žvaigždyną. Pas frankus buvo mandagu duoti vieną savo plauką, ir tik karališkosios šeimos turėjo privilegiją leisti jiems augti visu ilgiu.

**Kaiščiavimas (Chevillement).** — Kerų rūšis, naudojama burtininkų ir ypač piemenų. Ji trukdo šlapintis. Šio kero pavadinimas kilęs iš to, kad jam atlikti naudojamas medinis ar geležinis kaištis, kuris įkalamas į sieną, atliekant daugybę užkeikimų. „Aš pažinojau asmenį, — sako Vekeris, — kuris mirė nuo kaiščiavimo: tiesa, jis turėjo akmenligę.“ O velnias, kuris kartais mėgsta pasilinksinti, kartą užkaišė vaistininko švirkštą, įkišdamas savo uodegą į stūmoklį. Žr. Noals. — Norint išvengti šio kero poveikio, reikia nusispjauti ant dešinės kojos bato prieš aunantis. Tai artima tam, ką skaitome pas Tibulą, kad senovės žmonės tris kartus spjaudavo sau į užantį, kad atsikerėtų arba išvengtų burtų. Knygoje, pavadintoje „Urotopėgnija arba kaiščiavimas“, matoma, kad statinės, lygintuvai, krosnys, skalbiniai, vėjo malūnai ir tie, kurie yra ant upelių ir upių, taip pat gali būti surišti ir užkerėti. Žr. Ligatūros.

**Ožkos (Chèvres).** — Šie gyvūnai buvo labai gerbiami Mendese, Egipte. Buvo draudžiama juos žudyti, nes tikėta, kad Panas, didžioji šio miesto dievybė, pasislėpė ožkos pavidalu; todėl jis ir vaizduotas su ožkos snukiu, ir jam aukotos avys. — Dažnai demonai ar burtininkai įgaudavo ožkos pavidalą. Klodas Šapiui de Sent-Amuras (*Claude Chappuis de Saint-Amour*), lydėjęs Henriko III ambasadorių prie Aukštosios Portos, pasakoja, kad Konstantinopolio viešojoje aikštėje matė fokusuininkus, kurie vertė ožkas atlikti daugybę vikrumo ir iliuzijos triukų, visiškai nuostabių, po ko, įdėję joms į burną dubenėlį, liepdavo eiti prašyti išlaikymo tai iš gražiausio ar bjauriausio, tai iš turtingiausio ar vyriausio kompanijoje: ką jos darydavo mikliai, tarp keturių penkių tūkstančių žmonių, ir tokiu būdu, kad atrodė, jog jos nori kalbėti. Argi kas nors nemato aiškiai, kad šios ožkos buvo taip paversti vyrai ar moterys, arba persirengę demonai?.. Žr. Ožys.

**Šibadai (Chibados).** — Burtininkų sekta, daranti stebuklus Angolos karalystėje.

**Čikota (Chicota).** — Tongos salų paukštis, kuris turi įprotį nusileisti iš dangaus aukštybių keldamas didelius klyksmus. Čiabuviai įsitikinę, kad jis turi dovaną pranešauti ateitį; kai jis nusileidžia prie praeivio, manoma, kad tai tam, jog praneštų jam kokią nelaimę.

**Kikus Eskulanas (Chicus Æsculanus).** — Žr. CECCO D'ASCOLI.

**Šuo (Chien).** — Šunys paprastai buvo ištikimi magų palydovai; tai buvo velnias, kuris sekė juos šiuo pavidalu, kad sukeltų mažiau įtarimų. Leonas iš Kipro rašo, kad velnias kartą išėjo iš apsėstojo juodo šuns pavidalu. — Būtent juoda spalva nurodo velnią po šuns kailiu. Geri žmonės gana dažnai skęsta Kempere (*Quimper*); senės ir vaikai tikina, kad tai velnias, didelio juodo šuns pavidalu, nustumia praeivius į upę. Finistère, kur druidiškos idėjos nėra visai

užgesusios, yra daug prietarų, susijusių su šunimi. Laukiname Sen-Ronalio (*Saint-Ronal*) kantone vis dar tikima, kad piktadarių siela pereina į juodo šuns kūną. — Senovės magai taip pat tikėjo, kad demonai rodosi šunų pavidalu; ir Plutarchas, Cimono gyvenime, pasakoja, kad piktasis genijus, persirengęs juodu šunimi, atėjo pranešti Cimonui, kad šis netrukus mirs. — Justiniano laikų šarlatanai turėjo tokį sumanų šunį, kad, kai visi susirinkimo asmenys padėdavo ant žemės savo žiedus, jis juos grąžindavo neklysdamas, vieną po kito, tiems, kam jie priklausė. Šis šuo minioje taip pat atskirdavo, kai šeimininkas jam liepdavo, turtingus ir vargšus, padorius žmones ir apgavikus: „Kas parodo, — sako Leloyer, — kad čia būta magijos, ir kad tas šuo buvo demonas.“ — Delankras pasakoja, kad 1530 m. demonas, veidrodžio pagalba, atskleidė Niurnbergo pastorius lobius, paslėptus urve netoli miesto ir uždarytus krištolo induose: pastorius pasiėmė su savimi vieną draugą kaip palydovą; jie ėmė kasti ir atrado tam tikrą skrynią, šalia kurios gulėjo milžiniškas juodas šuo. Pastorius suskubo žengti pirmyn, kad pagriebtų lobjį; bet vos tik įžengė į urvą, šis įgriuvo po jo kojomis ir jį prarijo. Pastebėkite, kad tai pasaka, ir kad niekas nematė to didelio šuns. Tačiau pagal šiuos bruožus galima spręsti, kokią idėją apie šunis turėjo menkai civilizuotos tautos. Senovės žmonės Furijas vadino pragaro kalėmis; aukodavo juodus šunis pragaro dievybėms. Mūsų protėviai didžiausius nusikaltėlius kardavo tarp dviejų šunų. Visgi kai kurios tautos mąstė kitaip; šuo netgi buvo pagerbtas išskirtiniu būdu. Elianas kalba apie vieną Etiopijos šalį, kurios gyventojai karaliumi turėjo šunį; jie priimdavo jo meilikavimus ir lojimą kaip jo palankumo ar pykčio ženklus. — Gebrai labai gerbia šunis. Tavernjė raštuose skaitoma, kad kai gebras yra agonijoje, giminaičiai paima šunį, kurio snukį priglaudžia prie mirštančiojo burnos, kad jis priimtų jo sielą su paskutiniu atodūsiu. Šuo jiems taip pat pasitarnauja sužinant, ar velionis yra tarp išrinktųjų. Prieš laidojant kūną, jis padedamas ant žemės: atvedamas šuo, kuris nepažinojo mirusiojo, ir duonos gabalėliu priviliojamas kuo arčiau kūno. Kuo arčiau šuo prieina, tuo laimingesnis velionis. Jei jis prieina tiek, kad užlipa ant jo ir išplėšia iš burnos duonos gabalėlį, kuris ten buvo įdėtas, tai tikras ženklas, kad velionis yra gebrų rojuje. Tačiau šuns nutolimas yra prietaras, verčiantis netekti vilties dėl mirusiojo laimės. — Yra ir žmonių, kurie laiko garbe būti kilę iš šuns. Pegu ir Siamo karalystės pripažįsta šunį savo giminės pradininku. Taigi Pegu ir Siame labai gerbiama šunys, su kuriais kitur elgiamasi taip blogai. — Visgi pagerbta ir keletas šios rūšies individų: toks yra ispanų dogas Barecilas (*Barecillo*), kuris draskė indėnus San Dominge ir kuriam per dieną buvo mokama trijų kareivių alga... — Būtų galima dar daug pasakyti apie šunis. Ypač Bretanėje paklydusio šuns staugimas praneša mirtį. Reikia, kad mirties šuo būtų juodas; ir jei jis liūdnai loja vidurnaktį, tai neišvengiama mirtis, kurią jis praneša kam nors iš šeimos tam, kuris jį girdi. — Wierus sako, kad demonai visiems laikams išvaromi patrynus kambario, kuriame jie vaidenasi, sienas juodo šuns tulžimi arba krauju. Žr. Agripa, Bragadinis, Miegantieji ir t.t.

**Šiflet, Žanas (Jean Chifflet).** — Turnė kanauninkas, gimęs Bezansone apie 1614 m. Jis išleido: *Joannis Macarii Abraxas, seu apistopistus, quæ est antiquaria de gemmis basilidianis disquisitio commentariis illust.*, Antverpenas, 1657, in-4°. Ši disertacija nagrinėja graviruotus akmenis, turinčius kabalistinį vardą *abraxas*, kuriuo Basilidas, II a. eretikas, vadino Dievą kūrėją ir saugotoją. Ji įdomi, ir komentaras, kurį Šiflet pridėjo, yra vertinamas.

**Čija arba Čaja, Abrahamas Ben (Abraham Ben Chija ou Chaja).** — Ispanų rabinas XI a. Jis parašė hebrajiškai „Apreiškėjo tomą“, kuriame kalba apie laiką, kada ateis Mesijas, ir apie tą, kai įvyks visuotinis prisikėlimas. Pikas dela Mirandola cituoja šį veikalą savo traktate prieš astrologus.

**Childerikas I (Childéric Ier).** — Žr. BASINE ir CRISTALLOMANCIE.

**Childerikas III (Childéric III).** — Chilperiko II sūnus ir paskutinis pirmosios giminės karalius. 742 m. jis paskelbė ediktą prieš burtininkus, kuriame įsako, kad kiekvienas vyskupas, padedamas bažnyčių gynėjo magistrato, dėtų visas pastangas, kad neleistų savo vyskupijos žmonėms pulti į pagoniškus prietarus. Jis draudžia aukas manams, kerus, filtrus, augurus, užbūrimus, pranašavimus ir t.t.

**Chilperikas I (Chilpéric Ier).** — Prancūzijos karalius, Lotaro I sūnus. Šventasis Grigalius Turietis, remdamasis Gontrano, Chilperiko brolio, liudijimu, praneša šią stebuklingą viziją. Gontranas matė savo brolio Chilperiko sielą surištą ir apkrautą grandinėmis, kurią jam pristatė trys vyskupai. Vienas buvo Tetrikas, kitas Agrikola, trečiasis Nicetijus iš Liono. Agrikola ir Nicetijus, humaniškesni už aną, sakė: „Prašome jį atišti ir, nubaudus, leisti jam išeiti.“ Vyskupas Tetrikas atsakė su kartėliu širdyje: „Taip nebus; bet jis bus nubautas dėl savo nusikaltimų.“ Galiausiai, sako Gontranas, rezultatas buvo tas, kad ta vargšė siela buvo įmesta į verdantį katilą, kurį mačiau iš tolo. Negalėjau sulaikyti ašarų, kai pamačiau apgailėtiną būklę Chilperiko, įmesto į katilą, kur staiga jis pasirodė ištirpęs ir išnykęs.

**Chimera (Chimère).** — Įsivaizduojama pabaisa, gimusi Likijoje, kurią poetai sako nugalėjęs Belerofontą; ji turėjo liūto galvą ir krūtinę, ožkos pilvą ir drakono uodegą. Jos pražioti nasrai vėmė liepsnas. Demonografai sako, kad tai buvo demonas.

**Chemija (Chimie).** — Seniau ji painiota su alchemija. Chemija, pasak persų, yra prietaringas mokslas, kuris ištraukia tai, kas subtiliausia žemiškuose kūnuose, kad panaudotų tai magiškiems tikslams. Jie laiko Caroną (Penkiaknygės Korę) šio juodo mokslo, kurio jis išmoko, sako jie, iš Mozės, išradėju.

**Chionas (Chion).** — Heraklėjos filosofas, Platono mokinyš. Sapne jis buvo įspėtas nužudyti Klearchą, Heraklėjos tironą, kuris buvo jo draugas. Jam pasirodė moteris, kuri prieš akis jam iškėlė gerą vardą, kurį jis įgis nužudęs tironą; ir, pastūmėtas šios vizijos, jis jį nužudė. Tačiau tai, kas įrodo, jog tai buvo velniška vizija, yra tai, kad nužudžius Klearchą, pakenčiamą tironą, jį pakeitė Satyras, jo brolis, daug žiauresnis už jį, ir kurio niekas negalėjo sušvelninti.

**Chiorgoras (Chiorgaur).** — Žr. GAURIE.

**Chiridirelės (Chiridirellès).** — Demonas, kuris padeda keliautojams bėdoje ir parodo jiems kelią, kai jie pasiklysta. Sakoma, kad jis pasirodo tiems, kurie jį šaukiasi, raito praeivio pavidalu.

**Chiromantija (Chiromancie).** — Menas sakyti gerąją naujieną (*burti ateitį*) apžiūrint rankos linijas. Šis mokslas, kurį išgarsino Bohemiečiai, yra, sakoma, labai senas. Jo principus dėstome straipsnyje Ranka.

**Chodaras (Chodar).** — Demonas, kurį nekromantai taip pat vadina Belialu; jo apygarda yra Rytai, ir jis vadovauja prestižų (*iluzijų*) demonams.

**Šokė (Louis Choquet).** — Labai retos misterijos autorius, pavadintas: „Šventojo Jono Zebediejaus Apokalipsė, kurioje sudėtos vizijos ir apreiškimai, kuriuos tas šventasis Jonas turėjo Patmo saloje“; in-fol., Paryžius, 1541.

**Šoropik, Mari (Marie Chorropique).** — Bordo ragana Henriko IV laikais, kuri prisipažino atsidavusi velniui per kažkokį Ožero d'Armorą (*Augerot d'Armores*), kuris nusivedė ją į dykrą, kur ji rado didį poną, apsirengusį juodai, kurio veidas buvo uždengtas šydu. Jis buvo apsuptas daugybės prabangiai apsirengusių žmonių. Mari Šorropik ištarus Jėzaus vardą, viskas tuoj pat dingo. Jos vadovas grįžo jos pasiimti tik po trijų valandų, išbarė už tai, kad ištarė mūsų Viešpaties vardą, ir nuvedė į sabatą, prie malūno, kur ji vėl rado tą patį juodąjį poną, su kažkokiu Manžueniu (*Menjoin*), kuris nešė molinį puodą, kuriame buvo didelių vorų, išpūstų baltu vaistu, ir dvi rupūžės, kurias užmušė lazdos smūgiais, ir kurias liepė Mari nulupti. Tada Ožero sugrūdo tuos vorus grūstuvėje su rupūžėmis. Jie išbarstė šį mišinį ganyklose, kad numarintų gyvulius. Po to jie nuėjo į Iraurio (*Irauris*) miestelį, kur be triukšmo paėmė vaiką iš lopšio: Ožero ir Manžuenas jį pasmaugė ir padėjo tarp jo tėvo ir motinos, kurie miegojo, kad tėvas manytų, jog jo žmona jį uždusino. Jie nunuodijo ir kitus; ir per visas šias egzekucijas Mari Šorropik laukė jų prie namų durų. Ką galvoti apie šiuos pasakojimus? — Ji dar sakė, kad kitame sabate matė dvi raganas, kurios atnešė vaiko širdį, kurio motina pasidarė abortą, ir kad jos ją pasiliko, kad paaugotų velniui. Ši ragana buvo sudeginta 1576 m. spalio 2 d.

**Pelėda (Chouette).** — Pelėdos rūšis, balandžio dydžio, kuri pasirodo tik auštant arba artėjant nakčiai. Pas atėniečius ir siciliečius šis paukštis buvo geras ženklas; visur kitur pelėdos susitikimas buvo blogas ženklas. Šis prietaras vis dar gyvuoja daugelyje šalių.

**Čunas (Choun).** — Dievybė, garbinta peruviečių, kurie taip pasakojo jos istoriją. Iš šiaurinių pasaulio dalių atėjo žmogus, kuris turėjo kūną be kaulų ir raumenų, ir kuris vadinosi Čunas; jis nuleisdavo kalnus, užpildavo slėnius ir prasiskindavo kelią neprieinamose vietose. Šis Čunas sukūrė pirmuosius Peru gyventojus, išmokė juos maitintis žolelėmis ir laukiniais vaisiais. Tačiau vieną dieną, įžeistas kai kurių peruviečių, jis pavertė sausais smėlynais dalį žemės, anksčiau labai derlingos; sustabdė lietus, išdžiovino augalus; o vėliau, apimtas gailesčio, atvėrė šaltinius ir privertė tekėti upes, kad atitaisytų blogį, kurį padarė...

**Kopūstai (Choux).** — Tai gana neretas tikėjimas, kad negalima valgyti kopūstų Šv. Stepono dieną, nes jis pasislėpė kopūstų lysvėje, kad išvengtų kankinystės.... Kvaila pasaka ir absurdiškas prietaras.

**Chrizolitai (Chrisolytes).** — VI a. eretikai, kurie sakė, kad Mūsų Viešpats paliko savo kūną ir sielą pragare, ir kad į dangų pakilo tik su savo dievyste.

**Kristoforas (Christophe).** — Seniau, remiantis nuomone, išreikšta šia eilute:

*Christophorum videas, postea tutus eas,*

tikėta, kad tas, kuris ryte pamatė kokį nors šv. Kristoforo atvaizdą, visą dieną yra saugus.

**Kristovalas de la Garada (Christoval de la Garrade).** — Žr. MARISSANE.

**Chrizolitas (Chrysolithe).** — Brangakmenis, kurį Albertas Didysis laiko apsauga nuo beprotybės. Jis dar turi, sako jis, galią sukelti atgailą širdyje žmogaus, kuris padarė klaidų...

**Chrizomalas (Chrysomallon).** — Garsiojo avino, nešusio aukso vilną, vardas. Sakoma, kad jis skraidė ore, puikiai plaukė, bėgo elnio greičiu, ir kad Neptūnas, kurio sūnus jis buvo, apdengė



jį aukso šilku vietoj vilnos. Jis taip pat turėjo kalbos dovaną ir duodavo gerų patarimų. Jis yra pirmasis zodiako ženklas.

**Chrizopėja (Chrysopée).** — Aukso gamyba (*darbas*). Tai graikiškas pavadinimas, kurį alchemikai duoda filosofiniam akmeniui arba menui paversti visus metalus grynu auksu.

**Chrizopolas (Chrysopole).** — Demonas. Žr. OLIVE.

**Chrizoprazas (Chrysoprase).** — Brangakmenis, kuriam prietarai prisiskyrė savybę stiprinti regėjimą, džiuginti dvasią ir daryti žmogų dosnų bei linksmą.

**Ciceronas, Markas Tulijus (Cicéron, Marcus Tullius).** — Leloyer sako, kad šmėkla pasirodė Cicerono žindyvei: tai buvo demonas iš tų, kurie vadinami familiariais genijais. Jis jai išpranašavo, kad ji žindo vaiką, kuris ateityje padarys daug gero valstybei. „Bet iš kur jis visa tai gavo, kas nors manęs paklaus? Atsakysiu: Velnio paprotys yra mikčioti apie ateities dalykus.“ Ciceronas iš tiesų tapo tuo, ką žinome. — Būtent jis sakė, kad nesupranta, kaip du augurai gali žiūrėti vienas į kitą nesijuokdami. Jis kovojo su prietaringomis idėjomis keliuose savo veikaluose, ypač trijose knygose apie „Dievų prigimtį“, „Tuskulo pokalbiuose“ ir dviejose knygose apie „Pranašavimą“. — Valerijus Maksimas pasakoja, kad Ciceronui, triumvirų įtrauktam į proskripcijas, pasitraukus į savo namus Formijose, kur tiranų palydovai netruko jį persekioti, šiomis nerimo akimirkomis jis pamatė varną išplėšiant saulės laikrodžio rodyklę: tai buvo pranešimas, kad jo karjera baigta. Varnas tuomet prisiartinio prie jo, tarytum norėdamas leisti pajusti, kad jis greitai taps jo grobiu, ir paėmė jį už drabužio apačios, kurios nenustojo traukti tol, kol vergas atėjo pasakyti romėnų oratoriui, kad atvyksta kareiviai suteikti jam mirties. Šiandieniniai varnai yra labiau laukiniai.

**Dangus (Ciel).** — Toks straipsnis į šį žodyną gali patekti tik kalbant apie kokius nors kvailus tikėjimus. Musulmonai pripažįsta devynis dangus; tarp krikščionių buvo eretikų, kurie skelbė jų esant tris šimtus šešiasdešimt penkis, su angelais, specialiai valdančiais kiekvieną dangų. Žr. Basilidas. Bodenas tikina, kad yra dešimt dangų, kurie pažymėti dešimčia tabernakulio uždangų ir šiais žodžiais: „Dangūs yra tavo pirštų darbai,“ kurių yra dešimt. — Rabinai teigia, kad dangus sukasi be perstojo ir kad pasaulio gale yra vieta, kur dangus liečia žemę. Talmude skaitoma, kad rabinas Bar-Chana, sustojęs toje vietoje pailsėti, padėjo savo skrybėlę ant vieno iš dangaus langų, ir kad, norėdamas ją pasiimti po akimirkos, jos neberado, nes dangūs ją nusinešė savo eigoje; tad jam reikėjo laukti pasaulių apsisukimo, kad ją atgautų.

**Žvakės (Cierges).** — Skaere (*Scaer*) vestuvių metu uždegamos dvi žvakės; viena pastatoma priešais vyrą, kita — priešais žmoną: mažiau ryški šviesa parodo tą iš dviejų, kuris turi mirti pirmas. Vanduo ir ugnis, kaip ir pas senovės žmones, vaidina didelį vaidmenį Bretanėje: Gengamo (*Guingamp*) pusėje ir kitur, kai negalima rasti skenduolio kūno, uždegta žvakė dedama ant duonos kepalą, kuris paleidžiamas pasroviui; sakoma, kad lavonas randamas toje vietoje, kur duona sustoja.

**Gandras (Cigogne).** — Tikima, kad jis apsaugo nuo gaisrų namus, kuriuose apsigyvena; ši klaida nebėra labai paplitusi. Taip pat sakoma, kad gandrai įsikuria tik laisvose valstybėse; tačiau egiptiečiai, kurie visada turėjo karalius, teikė jam kultą; ir Tesalijoje, kuri buvo monarchinė, užmušti gandrą buvo mirtinas nusikaltimas, nes šalis pilna gyvačių, o gandrai jas

naikina. Galiausiai jie labai dažni Turkijoje, Egipte ir Persijoje, kur mažai galvojama apie respublikines idėjas.

**Cilanas, Jurgis Kristupas Maternus (Georges-Chrétien-Maternus de Cilano).** — Vengras iš XVIII a., parašęs knygą apie saturnalių kilmę ir šventimą pas romėnus, ir, Antonijaus Sinjatelio (*Antoine Signatelli*) vardu, „Tyrimus apie milžinus“.

**Kimerijus (Cimeriès).** — Didis ir galingas demonas, pragaro imperijos markizas. Jis vadovauja Afrikos dalims; moko gramatikos, logikos ir retorikos. Jis atskleidžia lobius ir atidengia paslėptus dalykus; padaro žmogų lengvą bėgime ir suteikia buržua kariškių šaunią laikyseną. Markizas Kimerijus, dvidešimties legionų kapitonas, visada raitas ant didelio juodo žirgo.

**Kapinės (Cimetièrè).** — Ispanijoje, IV a., nebuvo leidžiama uždegti žvakių vidury dienos kapinėse, iš baimės sutrikdyti dvasias. Tikėta, kad mirusiųjų sielos lankosi kapinėse, kur palaidoti jų kūnai. — Kaimuose vis dar tikima, kad skaistyklos sielos grįžta į kapines; netgi sakoma, kad demonai mėgsta ten rodytis, ir kad būtent jiems atbaidyti ten statomi kryžiai. Pasakojama baisių anekdotų; mažai kaimiečių pereitų kapines vidurnaktį. Jie visada turi istoriją apie vieną iš jų, kurį primušė siela (arba greičiau koks nors piktas pokštininkas), priekaištavusi jam, kad trukdo jos atgailai. Žr. Apsireiškimai. — Henris Etjenas (*Henri Estienne*) ir katalikybės priešai taip pat pasakojo juokingų nuotykių, kuriuose dvasininkams priskiria mažas apgaules šiam tikėjimui palaikyti; bet šios istorijos yra išgalvotos. — Kartais, per didelius karščius, matyta liepsnojančių garų išeinant iš kapinių; šiandien žinoma, kad jie turi natūralią priežastį.

**Kimerai (Cimmériens).** — Tautos, gyvenusios aplink Meotidės pelkes, kurių palikuonys yra kimbrai. Daugelis mokslininkų toje šalyje patalpino urvą, per kurį einama į pragarą. Leloyer sako, kad kimerai buvo dideli burtininkai, ir kad Odisėjas nuvyko pas juos tik tam, kad jų pagalba apklaustų pragaro dvasias.

**Cimonas (Cimon).** — Atėnų karvedys, Miltiado sūnus. Sapne pamatęs įpykusių kalę, kuri lojo ant jo ir sakė žmogaus balsu: „Ateik, tu padarysi malonumą man ir mano vaikams“, jis nuėjo pasitarti su žyniu, vardu Astifilas (*Astyphile*), kuris interpretavo jo viziją taip: „Šuo yra priešas tam, ant kurio loja; o savo priešui negalima padaryti didesnio malonumo, kaip mirti, ir šis žmogaus balso sumaišymas su lojimu nurodo medą, kuris tave nužudys.“ Graikai kariavo su persais ir medais. Deja žyniui, sapnas neišsipildė, ir Cimonas mirė tik nuo ligos.

**Cincinatulas arba Cincinatas (Cincinnatulus ou Cincinnatus) (mažasis garbanius).** — Dvasia, kuri, pasak Rodigino (*Rhodiginus*), kalbėjo per moters, vardu Jokaba (*Jocaba*), kuri buvo pilvakalbė, burną.

**Penki (Cinq).** — Šiuolaikiniai graikai atsiprašo tardami skaičių penki, kuris yra labai blogo ženklų, nes reiškia neapibrėžtą skaičių, atstumtą kabalistų.

**Kionai (Ciones).** — Žr. KIONES.

**Cipas Venelijus (Cippus Venelius).** — Vienos Italijos dalies vadas, kuriam, dalyvavus jaučių kautynėse ir visą naktį vaizduotėje turėjus ragus, kitą dieną ant kaktos išaugo ragai. Kiti sako, kad šis kunigaikštis, pergalingai įžengdamas į Romą, pažiūrėjęs į Tiberį pastebėjo, jog jam

išaugo ragai; jis pasikonsultavo su žyniais, kad sužinotų, ką jam pranašauja tokia nepaprasta aplinkybė. Šį stebuklą galima paaiškinti keliais būdais; jam pasakė tik tiek, kad tai ženklas, jog jis valdys Romoje; bet jis ten nebenorėjo įžengti. Šis susilaikymas yra stebuklingesnis už ragus.

**Kirkė (Circé).** — Garsioji burtininkė, pavertusi Odisėjo palydovus kiaulėmis. Ji mokėjo gaminti magiškus gėrimus ir kerus, kuriais, padedant velniui, drumstė orą, kėlė krušas ir audras, ir siuntė žmonėms kūno bei proto ligas. Šventasis Jonas Auksaburnis Odisėjo palydovų metamorfozę laiko alegorija.

**Cirkoncelionai (Circoncillions).** — IV a. fanatikai, donatistų sektos nariai. Jie pasirodė Afrikoje. Iš pradžių ginkluoti lazdomis, kurias vadino Izraelio lazdomis, jie vykdė visokius plėšimus pretekstu atkurti lygybę. Netrukus jie griebėsi pavojingesnių ginklų žudyti katalikus. Jie taip pat vadinti skotopetais (*scotopètes*); jie labai vertino velnią ir pagerbdavo jį persipjaudami gerkles, nusiskandindami, mesdamiesi patys ir mesdami savo žmonas į prarajas. Po Frydricho Barbarosos, XIII a., vėl pasirodė cirkoncelionai, kurie smerkė katalikus. Šie smurtingi sektantai ilgai neišsilaikė.

**Vaškas (Cire).** — Iš vaško raganos darydavo mažas magiškas figūrėles, kurias tirpindavo prieš ugnį, kad užkerėtų (*envoûter*) ir pražudytų tuos, kuriuos laikė priešais. 1574 m. Paryžiuje buvo nukirsdintas bajoras, pas kurį rasta maža vaško lėlė, kurios širdies vieta buvo perverta durklu. Žr. Užkerėjimas (*Envoûtement*).

**Siruelas, Pjeras (Pierre Ciruelo).** — XV a. Aragono mokslininkas, kuriam priklauso astrologijos knyga, kurioje jis gina astrologus ir jų mokslą nuo Piko dela Mirandolos argumentų.

**Citavimas (Citation).** — Formulė, naudojama šaukti dvasias ir priversti jas pasirodyti. Žr. Evokacija (iššaukimas).

**Citu (Citu).** — Šventė Peru, kurios metu visi gyventojai tepdavosi tešla, į kurią buvo įmaišę šiek tiek kraujo, paimto iš tarpupurvio savo vaikams. Jie manė tuo apsisaugoti visam mėnesiui nuo bet kokių negalavimų. Žyniai po to atlikdavo užkeikimus, kad nuvytų ligas, ir peruviečiai tikėjo, kad visos karštinės buvo nuvytos už penkių ar šešių lėjų nuo jų būstų.

**Klairon, Kler-Žozef-Leris de Latuid, žinoma Hipolitos vardu (Claire-Josèphe-Leyris de Latude, connue sous le nom d'Hippolyte Clairon).** — Prancūzų tragikė, mirusi 1803 m. Savo „Memuaruose“, išleistuose 1799 m., ji pasakoja istoriją apie vaiduoklį, kuris, jos manymu, yra pono de S.... siela, Bretanės pirklio sūnaus, kurio meilė jį atstūmė dėl jo pikto ir melancholiško būdo, nors ir suteikė jam savo draugystę. Ši nelaiminga aistra nuvedė jį į kapus. Jis norėjo ją pamatyti savo paskutinėmis akimirkomis; bet panelė Klairon buvo atkalbėta nuo šio žingsnio; ir jis su neviltimi sušuko: „Ji nieko nelaimės, aš ją persekiosiu po savo mirties tiek pat, kiek persekiojau gyvas!“ — Nuo to laiko panelė Klairon girdėjo, apie vienuoliktą valandą vakaro, kelis mėnesius, aštrų klyksmą; jos tarnai, draugai, kaimynai, net policija girdėjo šį triukšmą visada tą pačią valandą, visada sklindantį po jos langais ir atrodantį sklindant tik iš oro tuštumos. Šie klyksmai kuriam laikui liovėsi; bet juos pakeitė, visada vienuoliktą valandą vakaro, šautuvo šūvis, paleistas į jos langus, nepadarant jokios žalos. Gatvė buvo pilna šnipų, ir šis triukšmas buvo girdimas, visada trenkiantis tą pačią valandą, į tą patį lango stiklą, niekam taip ir nepamačius, iš kurios vietos jis sklido. Po šių sprogimų sekė rankų plojimas, paskui

melodingi garsai. Galiausiai viskas liovėsi po kiek daugiau nei dvejų su puse metų. — Štai ką sako „Memuarai“, išleisti panelės Rokur (*Raucourt*). Kas netrukdo šiam faktui būti tik mistifikacija, kuri būtų sukėlusi daugiau triukšmo Paryžiuje, jei tai būtų buvę kas kita.

**Klaras (Clarus).** — Šventasis Augustinas pasakoja, kad jaunas kilmingas vyras, vardu Klaras, atsidavęs Dievui Hipono vienuolyne, įtikėjo, jog bendrauja su angelais; jis apie tai kalbėjo vienuolyne. Broliams atsisakius tuo tikėti, jis išpranašavo, kad kitą naktį Dievas jam atsiųs baltą rūbą, su kuriuo jis pasirodys tarp jų. Iš tiesų, apie vidurnaktį vienuolynas sudrebėjo, jaunuolio celė pasirodė švytinti šviesa, pasigirdo daugelio žmonių, kurie vaikščiojo ir kalbėjosi tarpusavyje, triukšmas, nors jų nebuvo matyti. Klaras išėjo iš savo celės ir parodė broliams tuniką, kuria vilkėjo: tai buvo nuostabaus baltumo ir tokio nepaprasto plonumo audinys, kad niekada nebuvo matyta nieko panašaus. Likusią nakties dalį praleido giedodami psalmes padėkai; paskui norėta nuvesti jaunuolį pas šventąjį Augustiną; bet jis tam priešinosi, sakydamas, kad angelai jam tai uždraudė. Tačiau jo nebuvo klausoma; ir, kai jis buvo vedamas nepaisant jo pasipriešinimo, tunika išnyko dalyvių akyse; iš ko nuspręsta, kad visa tai tebuvo tamsos dvasios iliuzija.

**Klasijalabolas (Classyalabolas).** — Žr. CAACRINOLAAS.

**Klodos (Claude).** — Lavalio prioras, XVI a. pabaigoje išspausdinęs knygą pavadinimu: „Dialogai apie Likantropiją“.

**Kloderis, Gabrielius (Gabriel Clauder).** — Saksonijos mokslininkas, miręs 1691 m., Gamtos smalsuolių akademijos narys. Jis paliko šios draugijos Memuaruose įvairių keistų opusų: tokių kaip: „Velniškas kliedesio vaistas“ ir „Dvidešimt penkeri metai demono buvimo žemėje“. Jo sūnėnas Frydrichas Vilhelmas Kloderis tos pačios akademijos Efemeridėse pateikė mažą traktatą apie nykštukus.

**Klonekas (Clauneck).** — Demonas, turintis galią turtams, gėrybėms: jis leidžia rasti lobių tam, kuriam tarnauja pagal paktą. Jis mylimas Liuciferio, kuris leidžia jam švaistyti pinigų. Jis atsilygina paslaugumu už paslaugumą tam, kuris jį šaukia.

**Klozetė (Clauzette).** — 1681 m. pabaigoje pamišusi mergina, Mari Klozetė, ėmė lakstyti laukais Tulūzos apylinkėse, šaukdamasi Roberto vardo, kurį vadino visų velnių šeimininku. Ją palaikė apsėstąja, ir visi norėjo ją pamatyti. Keturios jaunos merginos, dalyvavusios pirmuose egzorcizmuose, taip pat įtikėjo esančios apsėstos. Tulūzos generalinis vikaras, norėdamas išbandyti, ar apsėdimas tikras, liepė iš pradžių naudoti apsimestinius egzorcizmus; ir paprastas vanduo, pasaulietinės knygos skaitymas, pasauliečio, apsirengusio kunigu, tarnystė taip pat smarkiai sujaudino tariamas apsėstąsias, kurios nebuvo įspėtos, lyg kunigas būtų skaitęs ritualą su švento vandens šlakstymais. Gydytojai pareiškė, kad velnias šioje byloje niekuo dėtas. Apsėstosios vėmė sulenktus smeigtukus; bet pastebėta, kad jos slėpė juos burnoje, kad išspjautų žiūrovų akivaizdoje. Tulūzos parlamentas paskelbė apie apgavystę ir išsklaidė šią juokingą bylą.

**Saliamono raktai (Clavicules de Salomon).** — Žr. SALOMON.

**Klajus, Jonas (Jean Clay).** — Vokiečių literatas, miręs 1592 m. Ieškoma jo *Alkumistica*, maža poema vokiečių eilėmis prieš alchemikų ir aukso gamintojų beprotybę.

**Kledonizmantija (Clédonismancie).** — Pranašavimas iš tam tikrų žodžių, kurie, išgirsti ar ištarti įvairiuose susitikimuose, buvo laikomi geru ar blogu ženklu. Šis pranašavimas ypač buvo naudojamas Smirnoje; ten buvo šventykla, kurioje taip skelbti orakulai. Vienas vardas kartais suteikdavo geros sėkmės augurą. Leotichidas, raginamas samiečio pradėti karą prieš persus, paklausė šio samiečio vardo; ir, sužinojęs, kad jis vadinasi Hegesistratas, žodis, kuris reiškia „armijos vedlys“, jis atsakė: „Aš priimu Hegesistrato augurą“. Patogu visame tame buvo tai, kad žmogus buvo laisvas priimti arba atmesti ženklą reiškiantį žodį. Jei jį pagaudavo tas, kuris jį išgirdo, ir jei jis paveikdavo vaizduotę, jis turėdavo visą savo įtaką; bet jei klausytojas jį praleisdavo pro ausis, jei jį greitai neatkreipdavo dėmesio, auguras neturėdavo galios.

**Auksinis raktas (Clef d'or).** — Pavadinimu „Auksinis raktas“ buvo išleista keletas kvailų knygelių, mokančių neklystančių būdų praturtėti loterijoje, ir kurios, kai loterijos dar egzistavo, gamino tik mulkius. „Auksinis raktas arba Tikrasis fortūnos lobis“, kuris retkarčiais buvo perspausdinamas Lilyje, pas Castiaux, yra ne kas kita, kaip simpatinių skaičių atradimas, kuriuos autorius giriasi radęs, ir kas jam atnešė tris šimtus tūkstančių frankų per dvejus su puse metų. Blogai yra taip nebaudžiamai meluoti, kad suviliotum vargšus žmones nusigyventi loterijose. Mat penki simpatiniai skaičiai būtinai iškrenta, sako jis įžūliai, per penkis tiražus, sekančius po indikacinio numerio iškritimo. Taigi reikia juos sekti tik penkis tiražus, kad praturtėtum. Pavyzdžiui, skaičiaus 4 simpatiniai skaičiai yra 30, 40, 50, 70, 76. Šie penki numeriai iškris per penkis tiražus, sekančius po 4 iškritimo, galbūt ne visi iš karto, bet bent jau du ar trys kartu. Beje, simpatiniai skaičiai yra įsivaizduojami, ir kiekvienas juos dėlioja savo nuožiūra.

**Kleidomantija arba Kleidonomantija (Cléidomancie ou Cleidonomancie).** — Pranašavimas rakto pagalba. Delrio ir Delankro veikaluose matoma, kad šis pranašavimas buvo naudojamas vagystės ar žmogžudystės autoriui nustatyti. Aplink raktą apvyniodavo raštelį su įtariamojo vardu; tada tą raktą pririšdavo prie Biblijos, kurią mergelė laikydavo rankose. Tuomet žynys pusbalsiu murmėdavo įtariamų asmenų vardus, ir būdavo matoma, kaip popierius pasisuka ir juntamai juda. — Dar buriama kitu būdu naudojant kleidomantiją. Tvirtai pririšamas raktas ant pirmojo knygos puslapio; knyga užrišama virvele taip, kad rakto žiedas liktų išorėje; asmuo, kuris nori šiuo būdu atskleisti kokią paslaptį, įdeda pirštą į rakto žiedą, tyliai tardamas vardą to, kurį įtaria. Jei jis nekaltas, raktas lieka nejudamas; jei kaltas, jis pasisuka su tokia jėga, kad nutraukia virvelę, laikančią knygą. Kazokai ir rusai dažnai naudoja šį pranašavimą, bet jie deda raktą skersai, o ne plokščiai, taip, kad spaudimas priverčia jį padaryti ketvirtį apsisukimo. Jie tiki taip sužiną, ar namai, kuriuose jie yra, turtingi, ar jų šeima sveika jiems nesant, ar jų tėvas dar gyvas ir t.t. Jie tuo naudojasi ypač lobių paieškai. Matyta, kaip jie Prancūzijoje ne kartą griebėsi šio rakto ant Šv. Jono Evangelijos orakulo 1814 m. invazijos metu.

**Kleonikė (Cléonice).** — Pauzanijas, lakedemoniečių karvedys, Vičencoje nužudęs dorybingą jauną merginą, vardu Kleonikė, kuri jam pasipriešino, gyveno nuolatinėje baimėje ir iki pat mirties nesiliovė matęs šios jaunos merginos šmėklos šalia savęs. Jei žinotume, kas vyko prieš vizijas, dažnai rastume jų šaltinį sąžinės graužatyje.

**Kleopatra (Cléopâtre).** — Sakoma, kad nuomonė, jog Kleopatra nusižudė dviem angimis, yra klaidinga. Plutarchas Marko Antonijaus gyvenime sako, kad niekas niekada nesusižinojo, kaip ji mirė. Kai kurie tikina, kad ji išgėrė nuodų, kuriuos turėjo įpročio nešiotis savo plaukuose. Toje vietoje, kur ji mirė, nerasta jokios angies; sakoma tik tiek, kad ant dešinės rankos pastebėti du vos įžiūrimi įdūrimai; tuo remdamasis Augustas iškėlė idėją, kuri tapo populiari, apie jos mirties būdą. Tikėtina, kad ji įsidūrė užnuodyta adata.

**Kleromantija (Cléromancie).** — Menas burti ateitį metant burtus, tai yra kauliukus, akmenukus, juodas ar baltas pupas. Juos kratydavo inde ir, pasimeldę dievams, išversdavo ant stalo bei pranašaudavo ateitį pagal objektų išsidėstymą. Buroje, Achajoje, buvo Herkulio orakulas, kuris buvo duodamas ant lentos su kauliukais. Piligrimas, pasimeldęs, mesdavo keturis kauliukus, kurių taškus apžiūrėdavo žynys, ir iš to darydavo spėjimą apie tai, kas turi įvykti. Reikėjo, kad šie kauliukai būtų padaryti iš paaukotų gyvulių kaulų. Dažniausiai užrašydavo ant kauliukų ar mažų lentelių, kurias sumaišydavo urnoje; tada liepdavo traukti burtą pirmam pasitaikiusiam jaunam berniukui; ir jei ištrauktas užrašas turėjo ryšį su tuo, ką norėta sužinoti, tai buvo tikra pranašystė. Šis pranašavimas buvo paplitęs Egipte ir pas romėnus; ir gatvėse bei viešose aikštėse dažnai būdavo galima sutikti kleromantų, kaip mūsų šventėse sutinkama kartomantų (kortų metikų). Žr. Astragalomantija.

**Klevė (Clèves).** — Sakoma, kad velnias yra šių kilnių namų galva ir Klevės grafų tėvas. Kabalistai teigia, kad tai buvo silfas, kuris atvyko į Klevę oru, nuostabiu laivu, traukiamu gulbių, ir kuris vieną dieną, vidurdienį, visų akivaizdoje išvyko savo oro laivu. „Ką jis padarė daktarams, kad šie priversti jį laikyti demonu?“ — sako abatas de Vilaras (*Villars*). Būtent atminti šiai stebuklingai kilmei, įvairiai aiškinamai, Klevės šalyje buvo įsteigtas Gulbės riterių ordinas.

**Klimakterinis (Climatérique).** — Žr. METAI (ANNÉE).

**Klisteretas (Clistheret).** — Demonas, kuris vidury dienos padaro naktį, o vidury nakties — dieną, kai toks jo kaprizas, jei tikėsime Saliamono „Rakteliais“.

**Varpai (Cloches).** — Senovės žmonės žinojo varpus, kurių išradimas priskiriamas egiptiečiams. Jie buvo žinomi Atėnuose ir pas romėnus. Musulmonai savo minaretuose neturi varpų; jie tiki, kad varpų garsas išgąsdintų palaimintųjų sielas rojuje. — Krikščionių bažnyčiose varpai visuotinai pradėti naudoti tik apie septintąjį amžių. Pas Alkuiną matoma, kad krikšto ceremonija, kuri juos pašventina, vyko jau Karolio Didžiojo laikais. — Sakoma, kad būtent todėl, jog jie yra krikštyti, varpai yra nekenčiami Šėtono. Tikinama, kad kai velnias neša savo pavaldinius į sabatą, jis priverstas juos paleisti, jei išgirsta varpų garsą. Torkvemada savo „Heksamerone“ pasakoja, kad moteris, grįžtanti iš sabato, nešama oru piktosios dvasios, išgirdo varpą, skambinantį „Viešpaties Angelą“. Tuo pat velniui ją paleidus, ji nukrito į erškėčių krūmą upės pakraštyje. Ji pamatė jaunuolį, kurio paprašė pagalbos ir kuris, ilgai prašomas, sutiko palydėti ją namo. Jis taip ją spaudė prisipažinti apie savo nuotykių aplinkybes, kad ji jam papasakojo; vėliau ji jam davė mažų dovanų, kad paskatintų jį nieko nesakyti; tačiau dalykas vis tiek pasklido. — Kai kuriuose kraštuose tikima, kad tai velnias sukelia audras ir kad todėl varpai nuveja audras. Taigi valstiečiai skambina varpais, kai tik išgirsta griaustinį, kas dabar pripažinta kaip neatsargumas. Šiuo klausimu pacituosime faktą, užfiksuotą Mokslų akademijos memuaruose: „1718 m. rugpjūčio 15 d. didžiulė audra apėmė



Žemutinę Bretanę; žaibas trenkė į dvidešimt keturias bažnyčias, esančias tarp Landernau ir Sen Pol de Leono; tai buvo būtent tos, kuriose skambinta norint nuvyti žaibą; tos, kuriose neskambinta, liko nepaliestos.“ Visgi M. Salgues mano, kad varpų garsas nepritraukia griaustinio, nes jų judėjimas yra mažo intensyvumo; tačiau pats triukšmas smarkiai sujudina orą, ir būgno garsas aukštoje vietoje galbūt sukeltų tą patį efektą pritraukdamas žaibą. Tam tikrose šalyse taip pat tikėta, kad galima apsisaugoti nuo bet kokio audrų poveikio nešiojant ant savęs gabalėlį virvės, kuri buvo pririšta prie varpo jo krikšto metu. — Mums lieka pasakyti žodį apie Velnio varpą. Diuso (*Dusaulx*), lankydamas Pirėnus pėsčiomis, buvo nuvestas savo gido, tikro kalniečio, į pelkę, tarsi norint parodyti jam ką nors įdomaus. Jis teigė, kad seniau toje vietoje buvo paskandintas varpas; kad po šimto metų velnias, kuriam tuomet priklausė visi požeminiai metalai, užvaldė šį varpą, ir kad vienas piemuo prieš nedaug laiko girdėjo jį skambant Kalėdų naktį kalno viduje. „Labai gerai, — tarė Diuso, — ar tai, kas palaikyta varpo garsu, negalėjo kilti iš požeminių vandenų, garmančių į kokią nors ertmę? — O! ne,“ — atsakė gidas. — Yra garsių varpų. Pirėnuose labai gerbiamas slėnio varpas; jam priskiriama visokių stebuklingų kilmų: dažniausia ta, kad jį nuliejo angelai. Jį girdi, arba galbūt mano girdi, kartais; bet nežinoma, kur jis kabo. Tai šis varpas, pasak kalniečių, turi pažadinti jų patriarchus, miegančius uolų plyšiuose, ir pašaukti žmones į paskutinįjį teismą. — Kai Ferdinandas Katalikas susirgo liga, nuo kurios mirė, garsusis Vilelos (*Villela*) varpas (kuris yra dešimties sieksnių apimties) suskambo, sakoma, pats savaime; kas atsitinka, kai Ispanijai gresia kokia nelaimė. Tuoj pat buvo paskelbta, kad jis praneša karaliaus mirtį, kuris iš tiesų mirė netrukus po to.

**Klofjė (Cloye).** — Afrikos paukštis, juodas ir didelis kaip varnėnas. Negrams tai pranašingas paukštis. Jis pranašauja gerus įvykius, kai giedodamas kyla į orą; jis pranašauja blogus, jei leidžiasi žemyn. Norėdami kam nors pranešti apie lemtingą mirtį, jie sako, kad klofjė giedoja virš jo.

**Kloto (Clotho).** — Viena iš trijų Parkų, jauniausia. Ji verpia likimus; jai priskiriamas milžiniško aukščio verpstis. Dauguma mitologų ją kartu su seserimis talpina prie Plutono buveinės vartų. Lukianas ją sodina į Carono valtį; bet Plutarchas sako, kad ji yra mėnulyje, kurio judėjimą valdo.

**Vinys (Clou).** — Apie vinis yra keletas mažų prietarų, iš kurių galima pasipelnyti. Šiuolaikiniai graikai įsitikinę, kad įkalus karsto vinį į apsėsto namo duris, visiems laikams nuvejami vaiduokliai ir šmėklos. — Bogė kalba apie raganą, kuri sužeistam arkliui sakydavo tam tikrus žodžius maldos forma ir įkaldavo į žemę vinį, kurios niekada neištraukdavo. Romėnai, norėdami nuvyti marą, įkaldavo vinį į akmenį, esantį dešinėje Jupiterio šventyklos pusėje; jie tą patį darydavo prieš kerus ir burtus, ir norėdami numalšinti nesantaiką, kylančią tarp piliečių. „Taip pat yra tokių, kurie, norėdami įgyti pranašumą prieš savo priešus, įkala vinį į medį. Na, kokią galią gali turėti ši taip įkalta vinis?“

**Chlodvigas (Clovis).** — Chilperiko I sūnus. Chilperikui liko tik šis pirmosios žmonos sūnus; jis buvo pakankamai neatsargus, kad be užuolankų pasisakytų apie Fredegundą, kurią laikė savo prieše. Ji nusprendė juo atsikratyti. Chlodvigas mylėjo jauną merginą iš žemo luomo: Fredegundos emisaras atėjo pasakyti karaliui, kad tai burtininkės duktė; kad Chlodvigas naudojosi šios moters kerais, kad atsikratytų savo dviejų brolių (manoma, nuuodytų) ir kad rengė sąmokslą prieš karalienės gyvybę. Senoji moteris, kankinama, buvo priversta

prisipažinti esanti ragana. Chlodvigas, pripažintas kaltu, buvo nurengtas savo prabangiais drabužiais ir nuvestas į kalėjimą, kur žudikai jį nudūrė, jei istorikai sako tiesą; o monarchui buvo įteigta, kad jis nusižudė pats. Burtininkė, kurios duktė taip pat ką tik buvo nužudyta, išsigando savo prisipažinimų ir juos atšaukė; bet buvo paskubėta ją nutildyti nuvedant ant laužo. Bent jau taip pasakoja metraštininkai, tiesa, nelabai palankūs Fredegundai.

**Kobalai (Cobales).** — Pikti ir klastingi genijai iš Bakcho palydos, kurio sargybiniais ir juokdariais jie buvo. Pasak Leloyer, Kobalai, žinomi graikams, buvo švelnūs ir taikūs demonai, kai kurių vadinami *geraisiais žmogeliais* arba *mažaisiais kalnų žmogeliais*, nes jie pasirodo senų žemo ūgio nykštukų pavidalu; jie apsirengę trumpai, pusnuogiai, rankovė atraitota ant peties, ir ryši odinę prijuostę ant strėnų. „Ši demonų rūšis šiuo metu gana linksma, nes tai pamatysite juos besijuokiančius, tai besilinksminančius, tai šokinėjančius iš džiaugsmo ir krečiančius tūkstančius beždžioniškų pokštų; jie mėgdžios beždžiones ir dėsis labai užsiėmę, nors nieko neveiks. Šią valandą pamatysite juos kasant aukso ar sidabro gyslas, kraunant tai, ką iškasė, ir dedant į krepšius bei kitus tam paruoštus indus, sukant virvę ir skriemulį, kad įspėtų viršuje esančius traukti metalą, ir labai retai matoma, kad jie skriaustų darbininkus, nebent būtų labai išprovokuoti pašaipų, įžeidimų ir juoko, kurių jie nepakenčia. Tuomet jie pirmiausia mes žemių ir mažų akmenukų kasėjams į akis, o kartais juos sužeis.“

**Koboliai (Coboli).** — Genijai arba demonai, garbinti senovės sarmatų. Jie tikėjo, kad šios dvasios gyvena slapčiausiose namų vietose ir net medžio plyšiuose. Joms aukodavo skaniausius valgius. Kai jos ketindavo įsikurti kokiame nors būste, apie tai taip pranešdavo šeimos tėvui: naktį jos sukraudavo krūvas skiedrų ir priberdavo įvairių gyvūnų mėšlo į pieno indus; malonus būdas prisistatyti. Jei kitą dieną namų šeimininkas palikdavo tas skiedras krūvoje ir duodavo savo šeimai gerti taip suteptą pieną, tuomet koboliai tapdavo matomi ir nuo tol gyvendavo su juo; bet jei jis išsklaidydavo skiedras ir išpildavo pieną, jie eidavo ieškoti kitos pastogės.

**Kokonas (Cocconas).** — Žr. ALEKSANDRAS IŠ PAFLAGONIJOS.

**Kiaulė (Cochon).** — Ar tiesa, kaip tiki liaudis, kad iš visų gyvūnų kiaulė yra tas, kurio organizmas turi daugiausia panašumų su žmogaus? „Šiuo klausimu, — sako M. Salgues, — geriausia pasikliauti Kiuvjė (*Cuvier*). Štai ką jam atskleidė jo tyrimai. Žmogaus ir kiaulės skrandis neturi jokio panašumo: žmogaus šis organas yra dūdmaišio formos; kiaulės — rutuliškas; žmogaus kepenys padalintos į tris skiltis; kiaulės — į keturias; žmogaus blužnis trumpa ir suspausta; kiaulės — ilga ir plokščia; žmogaus žarnyno kanalas lygus septyniems aštuoniems kūno ilgiams; kiaulės — penkiolika aštuoniolika kartų to paties ilgio. Jos širdis rodo žymius skirtumus nuo žmogaus; ir pridėsiu, mokslininkų ir gražiakalbių pasitenkinimui, kad jos smegenų turis taip pat daug mažesnis, kas įrodo, jog jos intelektualiniai gebėjimai žemesni nei mūsų akademikų.“ — Būtų galima daug pasakyti apie kiaulę. Velnias kartais pasirodydavo jos pavidalu. Neapolyje pasakojama, kad seniau jis dažnai pasirodydavo šia forma toje pačioje vietoje, kur vėliau buvo pastatyta Švč. Marijos Didžiosios bažnyčia, kas nelabai džiugino neapoliečius. Kai tik bažnyčia buvo pradėta statyti, keistas pasirodymas liovėsi. Būtent šio įvykio atminimui vyskupas Pomponijus liepė pagaminti bronzinį paršeljį, kuris vis dar yra ant šios bažnyčios portalo. — Kamerarijus pasakoja, kad viename Vokietijos mieste sergantis žydas atėjęs pas senę ir paprašęs moters pieno, kurį manė tinkamu jį išgydyti, ragana sugalvojo pamelžti paršavedę ir atnešė pieną žydui, kuris jį išgėrė. Pienui pradėjus veikti, žydas

pastebėjo, kad kriuksi, ir atspėjo raganos klastą, kuri be abejonės norėjo priversti jį patirti Odisėjo palydovų metamorfozę. Jis išpylė likusį pieną jo negėręs, ir tuoj pat visos kaimynystės kiaulės išgaišo.

**Koklesas, Baltramiejus (Barthélémy Coclès).** — XVI a. chiromantas. Jis taip pat turėjo astrologijos ir fizionomikos žinių. Jis išpranašavo Lukui Gaurikui, garsiam to meto astrologui, kad šis neteisingai patirs skausmingą ir gėdingą bausmę, ir Lukas Gaurikas iš tiesų buvo nuteistas kankinimui estrapada (*kankinimas pakabinant už rankų*) Bolonijos tirono Džovanio Bentivoljo, kuriam jis išpranašavo artimą išvymą. Koklesas išpranašavo, kad pats bus nužudytas ir žus nuo smūgio į galvą; jo horoskopas tiksliai išsipildė, nes Hermis Bentivoljo, tirono sūnus, sužinojęs, kad jis taip pat ėmėsi pranašauti jo žlugimą, liepė jį nužudyti plėšikui, vardu Kaponis, 1504 m. rugsėjo 24 d. Tikinama netgi, kad žinodamas jam gresiantį likimą, jis kurį laiką nešiojo geležinę kepuraitę ir išeidavo tik ginkluotas dvirankiu kardu. Dar sakoma, kad tas, kuris turėjo jį nužudyti, atėjęs pas jį pasikonsultuoti prieš pat įvykį, jis jam išpranašavo, kad greičiau nei per dvidešimt keturias valandas šis įvykdys žmogžudystę. Tikėtina, kad šios pranašystės buvo sukurtos tik po įvykio. — Koklesas rašė apie fizionomiką ir chiromantiją; bet jo knyga patyrė pakeitimų. Originalus leidimas yra: *Physiognomiae ac chiromanciae Anastasis, sive compendium ex pluribus et penè infinitis autoribus, cum approbatione Alexandri Achillini*, Bolonija, 1504, in-fol. Pratarmė parašyta Achilinio.

**Kokojas (Cocoio).** — Demonas sukubas, garbinamas Vakarų Indijoje ir minimas Bodeno.

**Kokitas (Cocyte).** — Viena iš senovės pragaro upių. Ji juosė Tartarą ir buvo sudaryta tik iš blogųjų ašarų.

**Burtininkų kodeksas (Code des Sorciers).** — Žr. SORCIERS (Burtininkai).

**Kodronkis, Batistas (Baptiste Codronchi).** — Imolos gydytojas XVI a. Jis paliko traktatą apie klimakterinius metus, apie būdą išvengti pavojaus ir apie priemones prailginti gyvenimą.

**Celikoiai (Coelicoles).** — Žydų sekta, kuri garbino žvaigždes ir žvaigždžių angelus sargus.

**Širdis (Cœur).** — Šiuolaikiniai samprotautojai kritikavo tai, kas pasakyta Ekleziasto knygoje, jog išminčiaus širdis yra dešinėje pusėje, o kvailio — kairėje. Bet šią maksimą reikia suprasti kaip Jonos žodžius apie tuos niniviečius, kurie nemokėjo atskirti savo dešinės rankos nuo kairės, t.y. gėrio nuo blogio. — Kad žmogaus širdis yra kairėje krūtinės pusėje, tai nuomonė, kuri, griežtai kalbant, gali būti paneigta vien apžiūra, sako daktaras Braunus; nes akivaizdu, kad širdies pagrindas ir centras yra tiksliai viduryje. Viršūnė, tiesa, pasvirusi į kairę pusę; bet apie laikrodžio rodyklę sakoma, kad ji yra centre, nors viršūnė siekia ciferblato perimetrą. — Priminsime, kad kai kurie žmonės turėjo plaukuotą širdį. Žr. Aristomenas.

**Kepurėlė (Coiffe).** — Apie membraną, vadinamą kepurėle (*gaubtuvu*), kuri kartais dengia vaikų galvą, kai jie išeina iš motinos įsčių, susidaryta įvairių nuomonių. Prietaringi asmenys ją rūpestingai saugo kaip laimės priemonę, ir apie laimingą žmogų sakoma, kad jis gimė su marškinėliais (*né coiffé*). Sakyta netgi, kad ši kepurėlė skleidžia savo palankų poveikį ir tiems, kurie ją nešiojasi su savimi. Spartianas kalba apie šį prietarą Antonino gyvenime; jis sako, kad pribuvėjos paprastai parduodavo šias natūralias kepurėles patikliams teisininkams, kurie

tikėjosi iš jų laimingų rezultatų savo byloms. Jie buvo įsitikinę, kad šis talismanas padės jiems laimėti visas bylas. Dėl jų buvo varžomasi pas mus XVI amžiuje. Kai kuriose provincijose tikėta, kad kepurėlė atskleidžia pašaukimą vienuoliškam gyvenimui. Pribuvėjos pas mus taip pat pranašaudavo vaiko, kuris atsinešdavo kepurėlę ant galvos, likimą. Žr. Amniomantija. — Prieš imperatoriui Makrinui įžengiant į sostą, jo žmona pagimdė jam sūnų, kuris gimė su kepurėle. Buvo išpranašauta, kad jis pakils į aukščiausią rangą, ir jis buvo pramintas Diadematu (*Diadematus*). Bet kai Makrinas buvo nužudytas, Diademata ištiko tas pats likimas: jis buvo proskribuotas ir nužudytas kaip ir jo tėvas.

**Kuarjer, Klod (Claude Coirières).** — XVI a. ragana. Būdama įkalinta, ji davė tam tikrų taukų vienam Fransua Gajarui (*François Gaillard*), taip pat kaliniui, kuris, jais pasitrynęs rankas, buvo išneštas iš kalėjimo padedant velniui, kuris visgi leido jį vėl sučiupti.

**Kolarbasas (Colarbasse).** — Valentininkų eretikas, kuris skelbė kabalą ir astrologiją kaip religinius mokslus. Jis buvo Valentino mokinys. Jis sakė, kad žmonių gimimas ir gyvenimas priklauso nuo septynių planetų; kad visa tiesos tobulybė ir pilnatvė yra graikų abėcėlėje, kadangi Jėzus Kristus buvo pavadintas Alfa ir Omega.

**Kola, Antidė (Antide Colas).** — XVI a. ragana, kuri kartu su velniu, kurį vadino Lizabet, buvo sučiupta ir uždaryta į kalėjimą, remiantis chirurgo Mikalojaus Miljero (*Millière*) pranešimu. Ji prisipažino, kad būnant įkalintai Betonkūre (*Betoncourt*), velnias jai pasirodė juodo žmogaus pavidalu ir ragino ją iššokti pro langą arba pasikarti; bet kad kitas balsas ją atkalbėjo. Pripažinta ragana, ši moteris buvo sudeginta Dolyje 1599 m., ir taip paprastai baigiasi istorijos, pasakojamos Bogė.

**Kolis, Henris (Henry Coley).** — Anglų astrologas, miręs 1690 m. Jam priklauso „Astrologijos elementų raktas“, Londonas, 1675, in-8°. Tai pilnas šio fantastinio mokslo traktatas. Jame randamas menas sudaryti visų rūšių horoskopų temas su apskaičiuotų gimimų pavyzdžiais.

**Collanžas, Gabrielis de (Gabriel de Collanges).** — Matematikas, gimęs Overnėje 1524 m. Savo žinias jis naudojo tik kabalos ir skaičių paslapčių paieškai. Jis yra Tritemijaus „Poligrafijos ir visuotinio kabalistinio rašto“ vertėjas, Paryžius, 1561, in-4°. Minimi keli jo veikalai, iš kurių nė vienas nebuvo išspausdintas, kaip ir jo Agripas „Okultinės filosofijos“ vertimas. Jis paliko rankraštį „Traktatas apie laimingą ir nelaimingą santuoką“.

**Kolehitai (Collehits).** — Akmuo, kuris, kaip tikinama, tinka demonams varyti ir nuo kerų apsisaugoti. Bet reikėjo jį apibūdinti.

**Kolemanas, Žanas (Jean Colleman).** — Astrologas, gimęs Orleane; karalius Karolis VII jį labai vertino. Liudvikas XI, sakoma, davė jam pensiją, nes jis išmokė jį skaičiuoti almanachus. Sakoma, kad Kolemanas taip uoliai studijavo mėnulio eigą, kad nuo didelio darbo tapo raupsuotas.

**Koliras (Collyre).** — Nino (*Nynauld*) „Likantropijoje“ matoma, kad vienas burtininkas darė tam tikrą kolirą (*akių vaistą*) iš žmogaus tulžies, juodos katės akių ir dar kelių dalykų, kurių neįvardija; „kuris leido matyti ir pasirodyti ore ar kitur demonų šešėliams“.

**Kolokinto piratai (Colokyntho-Pirates).** — Pasakiški piratai, kurie Lukiano tikrojoje istorijoje plaukiojo ant didelių moliūgų arba kolokintų, šešių uolekčių ilgio. Kai šie išdžiūdavo, jie juos išskobdavo; sėklos jiems tarnavo kaip akmenys mūšiuose, o lapai — kaip burės, kurias jie pririšdavo prie nendrinio stiebo.

**Balandžiai (Colombes).** — Jupiterio šventykloje Dodonėje buvo du balandžiai, kurie buvo rūpestingai saugomi; jie atsakydavo žmogaus balsu, kai jų būdavo klausiama. Tačiau Pauzanijus rašo, kad tai buvo moterys žynės, kurias vadino Dodonės balandėmis. — Persai, įsitikinę, kad saulė bjaurisi baltais balandžiais, laikė juos blogo ženklo paukščiais ir nepakentė jų savo šalyje.

**Velnio kolona (Colonne du Diable).** — Prahoje saugomi trys akmenys iš kolonos, kurią velnias atnešė iš Romos, kad sutraiškytų kunigą, su kuriuo buvo sudaręs paktą, ir nužudytų jį aukojantį mišias. Tačiau šventasis Petras, jei tikėtume liaudies legenda, pasirodęs numetė tris kartus iš eilės velnią ir jo koloną į jūrą, ir ši diversija davė kunigui laiko atgailauti. Velnias dėl to taip nusiminė, kad sulaužė koloną ir pabėgo.

**Kombadas (Combadasus).** — Japonų mieganti dievybė. Tai buvo bonza, apie kurį pasakojamas toks anekdotas: aštuonerių metų jis pastatė didingą šventyklą; ir, teigdamas esąs pavargęs nuo gyvenimo, paskelbė, kad nori pasitraukti į urvą ir ten miegoti dešimt tūkstančių metų: pasekoje jis ten įėjo; išėjimas buvo tuoj pat užmūrytas: japonai tiki jį vis dar gyvą.

**Komediantai (Comédiens).** — „Būtų gerai, kaip sako Bogė, išvyti mūsų komediantus ir žonglierius, nes jie daugiausia yra burtininkai ir magai, neturintys kito tikslo, kaip tik tuštinti mūsų kišenes ir mus ištvirkinti.“ Bogė ne visai neteisis.

**Komenijus, Janas Amosas (Jean Amos Comenius).** — XVII a. filologas. Jis paliko „Šviesą tamsoje“, Olandija, 1657, in-4°, tą patį papildytą naujais spinduliais, 1665, 2 tomai in-4°, pav. Tai lotyniškas Koterio (*Kotter*), Dabricijaus (*Dabricius*) ir Kristinos Poniatovskos (*Christine Poniatowska*), sumanių žmonių, kurių mes nepažįstame, tariamų pranašysčių ir vizijų vertimas.

**Kometos (Comètes).** — Kometose visada matyti ženklai, pranašaujantys liūdniausias negandas. Kometa pasirodė, kai Kserksas atvyko į Europą su aštuoniolika šimtų tūkstančių vyrų (mes jų neskaičiavome); ji pranašavo Salamino pralaimėjimą. Viena pasirodė prieš Peloponeso karą; viena prieš atėniečių pralaimėjimą Sicilijoje; viena prieš tėbiečių pergalę prieš lakedemoniečius; viena, kai Filipas nugalėjo atėniečius; viena prieš Scipionui užimant Kartaginą; viena prieš Cezario ir Pompėjaus pilietinį karą; viena Cezario mirties metu; viena Titui užimant Jeruzalę; viena prieš Romos imperijos išblaškymą gotų; viena prieš Mahometo invaziją ir t.t.; viena pagaliau prieš Napoleono žlugimą. — Visos tautos vienodai laiko kometas blogu ženklu; visgi, jei ženklas lemtingas vieniems, jis laimingas kitiems, nes vienus išstinkantis didelis pralaimėjimas kitiems suteikia didžią pergalę. — Kardanas taip aiškina kometų įtakos žemės ekonomikai priežastis: „Jos padaro orą subtilesnį ir retesnį, — sako jis, — sušildydamos jį labiau nei įprastai: asmenys, kurie gyvena minkštai, kurie neduoda kūnui jokio fizinio krūvio, kurie maitinasi per daug delikačiai, kurie yra silpnos sveikatos, senyvo amžiaus ir miega neramiai, kenčia mažiau gyvybingame ore ir dažnai miršta nuo per didelio silpnumo. Tai dažniau atsitinka princams nei kitiems, dėl jų gyvenimo būdo; ir pakanka, kad prietarai ar

neišmanymas būtų priskyre kometoms lemtingą galią, kad pastebėtume, joms pasirodžius, atsitikimus, kurie būtų buvę visiškai natūralūs bet kuriuo kitu metu. — Taip pat nereikėtų stebėtis matant po jų sekančią sausrą ir marą, nes jos išdžiovina orą ir nepalieka jam jėgų sulaikyti maringus garus. Galiausiai kometos sukelia maištus ir karus, sušildydamos žmogaus širdį ir pakeisdamos humorą į juodąją tulžį.“ — Apie Kardaną sakyta, kad jis turėjo dvi sielas: vieną, kuri sakė protingus dalykus, kitą, kuri mokėjo tik kliedėti. Po tokių kalbų astrologas vėl panyra į savo vizijas. Kai kometa pasirodo prie Saturno, sako jis, ji pranašauja marą, suverenių pontifikų mirtį ir revoliucijas vyriausybėse; prie Marso — karus; prie saulės — didelės nelaimės visame gaublyje; prie mėnulio — potvynius ir kartais sausras; prie Veneros — kunigaikščių ir didikų mirtį; prie Merkurijaus — įvairias nelaimes labai dideliu skaičiumi. — Vistonas (*Whiston*) atliko didelius algebrinius skaičiavimus norėdamas įrodyti, kad nepaprasti tvano vandenys buvo atnešti kometos, ir kad kai Dievas nuspręs pasaulio pabaigą, būtent kometa jį sudegins...

**Komjė, Klodas (Claude Comiers).** — Teologijos daktaras, miręs 1693 m. Jis yra „Traktato apie pranašystes, vaticinacijas, numatymus ir prognozavimus“ autorius. Jis taip pat rašė apie pranašavimo lazdelę ir sibiles.

**Kompitalijos (Compitales).** — Dievų Larų arba židinio kaukų šventės pas senovės romėnus. Pradžioje jiems aukodavo vaikus, kuriuos Brutus pakeitė aguonų galvutėmis.

**Pragaro grafai (Comtes de l'Enfer).** — Demonai, užimantys aukštesnę vietą pragaro hierarchijoje, ir kurie vadovauja daugybei legionų. Jie iššaukiami bet kurią dienos valandą, su sąlyga, kad tai būtų laukinė vieta, kurios žmonės nėra pratę lankyti.

**Konklamacija (Conclamation).** — Romėnų ceremonija pagonybės laikais. Ji susidėjo iš mirusio asmens šaukimo garsiais riksmiais, siekiant sulaikyti bėgančią sielą arba ją pažadinti, jei ji dar buvo prisirišusi prie kūno.

**Kondė (Condé).** — Ponios de Sevinjė laiške prezidentui de Monso (*Monceau*) skaitoma, kad likus trims savaitėms iki didžiojo Kondė mirties, kai jo laukta Fontenblo, ponas de Vernijonas (*M. de Vernillon*), vienas iš jo bajorų, grįždamas iš medžioklės apie trečią valandą ir artėdamas prie Šantiji (*Chantilly*) pilies (įprastos princo rezidencijos), pamatė viename jo kabineto lange šmėklą, apsirengusią šarvais, kuri atrodė sauganti palaidotą žmogų; jis nulipo nuo arklio ir prisiartinio, vis dar ją matydamas; jo tarnas matė tą patį ir jį įspėjo. Jie paprašė vartininko kabineto rakto; bet rado langus uždarytus ir tylą, kuri nebuvo sudrumsta šešis mėnesius. Tai buvo papasakota princui, kuris buvo kiek paveiktas, bet pasijuokė arba apsimetė pasijuokęs; tačiau visi sužinojo šią istoriją ir drebėjo dėl šio princo, kuris mirė po trijų savaičių.

**Konformantai (Conformants).** — Sektantai, pasirodę Vokietijoje XIII ir XVI a., ir gavę savo vardą dėl papročio miegoti visiems kartu, prisidengiant artimo meile. Sakoma, kad pirmieji garbino Liuciferio atvaizdą ir gaudavo iš jo orakulus.

**Konferentai (Conférentes).** — Senovės dievai, apie kuriuos kalba Arnobijus, ir kurie, pasak Leloyer, buvo demonai inkubai.



**Konfucijus (Confucius).** — Žinoma, kad šis filosofas Kinijoje garbinamas kaip dievas. Jam ypač auojamas šilkas, kurio likučiai išdalijami jaunoms merginoms, įsitikinus, kad tol, kol jos saugo šiuos brangius amuletus, yra apsaugotos nuo visų pavojų.

**Užkeikėjai (Conjurateurs).** — Magai, prisiimančys galią užkeikti demonus ir audras.

**Užkeikimas (Conjuration).** — Egzorcizmas, žodžiai ir ceremonijos, kuriais išvaromi demonai. Romos bažnyčioje, norint išvaryti demoną iš apsėstųjų kūno, naudojamos tam tikros formulės arba egzorcizmai, švento vandens šlakstymai, maldos ir tam tikslui įsteigtos ceremonijos. — Prietaringi ir nusikalstami asmenys, užsiimančys magija, piktnaudžiauja šiuo žodžiu ir vadina užkeikimais savo bedieviškus burtus. Šia prasme užkeikimas yra bjaurių arba absurdiškų žodžių ir ceremonijų, burtininkų priimtų demonams iššaukti, derinys. Pradedama atsistoiant į magišką ratą (žr. Ratas); tuomet skaitomos šios formulės. Jos paimtos iš Grimuarų. —

**Visuotinis užkeikimas dvasioms.** „Aš (įvardijamas vardas), aš tave užkeikiu, dvasia (įvardijama dvasia, kurią norima iššaukti), didžiojo gyvojo Dievo vardu, ir t.t., ir t.t., aš tave užkeikiu man pasirodyti, kaip aukščiau pasakyta; antraip šventasis arkangelas Mykolas, nematomas, nutrenks tave į patį pragaro dugną; ateik tad (įvardijama dvasia), vykdyti mano valios.“ —

**Magiškos knygos užkeikimas.** „Aš tave užkeikiu ir įsakau, dvasios, visos ir kiek jūsų yra, priimti šią knygą palankiai, kad kaskart, kai mes skaitysime minėtą knygą, arba kai ji bus skaitoma būdama patvirtinta ir pripažinta esanti tinkamos formos ir vertės, jūs turėtumėte pasirodyti gražiu žmogišku pavidalu, kai būsite pašauktos, pagal tai, kaip skaitytojas nuspręs, visomis aplinkybėmis ir t.t.; aš jus užkeikiu ateiti tuoj pat atlikus užkeikimą, kad įvykdytumėte, be delsimo, viską, kas parašyta ir paminėta savo vietoje šioje minėtoje knygoje: jūs paklusite, tarnausite, mokysite, duosite, darysite viską, kas yra jūsų galioje, naudai tų, kurie jums įsakys, visa tai be apgaulės. — Ir jei atsitiktinai kuri nors iš pašauktų dvasių tarp jūsų negalėtų ateiti ar pasirodyti, kai bus pareikalauta, ji privalės atsiųsti kitas, turinčias jos galią, kurios iškilmingai prisieks vykdyti viską, ko skaitytojas galės paprašyti; užkeikiu jus visas, per švenčiausius visagalio gyvojo Dievo vardus, ir t.t.“ —

**Demonų užkeikimas.** „Dėmesio, ateikite visos, dvasios. Jūsų karaliaus galia ir valdžia, ir septyniomis jūsų karalių karūnomis bei grandinėmis, visos pragaro dvasios privalo pasirodyti man priešais šį ratą, kai aš jas pašauksiu. Ateikite visos mano įsakymu, daryti viską, kas yra jūsų galioje, būdamos rekomenduotos; ateikite tad iš rytų, pietų, vakarų ir šiaurės; aš jus užkeikiu ir įsakau, galia ir valdžia to, ir t.t.“ —

**Užkeikimai kiekvienai savaitės dienai.** Pirmadieniui, Liuciferiui. Šis bandymas dažnai atliekamas nuo vienuoliktos iki dviliktos, ir nuo trečios iki ketvirtos. Reikės anglies, šventintos kreidos ratui nubrėžti, aplink kurį bus parašyti tam tikri magiški žodžiai. Tada skaitoma tokia formulė: —

„Aš tave užkeikiu, Liuciferi, gyvuojau Dievu, ir t.t.“ — Antradieniui, Nambrotui. Šis bandymas atliekamas naktį, nuo devintos iki dešimtos valandos; jam reikia duoti pirmą akmenį, kurį randi, kad būtum priimtas oriai ir garbingai. Elgiamasi kaip pirmadienį; nubrėžiamas ratas, aplink kurį užrašoma: „Paklusk man, Nambrotai, paklusk man, ir t.t.“ Po to skaitoma ši formulė: — „Aš tave užkeikiu, Nambrotai, ir tau įsakau visais vardais, kuriais gali būti priverstas ir surištas, ir t.t.“ — Trečiadieniui, Astarotui. Šis bandymas atliekamas naktį, nuo dešimtos iki vienuoliktos; jis užkeikiamas norint gauti karaliaus ir kitų malonę. Rate užrašoma: „Ateik, Astarotai; ateik, Astarotai; ateik, Astarotai;“ tada skaitoma ši formulė: — „Aš tave užkeikiu, Astarotai, piktoji dvasia, Dievo žodžiais ir dorybėmis, ir t.t.“ — Ketvirtadieniui, Achamui. Šis bandymas atliekamas naktį, nuo trečios iki ketvirtos; jis pasirodo karaliaus pavidalu. Reikia jam duoti šiek tiek duonos, kad jis išeitų. Aplink ratą užrašoma: „Per šventąjį Dievą, ir t.t.;“ tada skaitoma formulė, kuri seka: — „Aš tave užkeikiu, Achamai; įsakau tau visomis Dievo

karalystėmis; veik, aš tave prisaikdinu, ir t.t.“ — Penktadieniui, Bešetai (*Béchet*). Šis bandymas atliekamas naktį, nuo vienuoliktos iki dvyliktos; jam reikia duoti riešutą. Rate užrašoma: „Ateik, Bešetai; ateik, Bešetai; ateik, Bešetai;“ ir tada sakomas šis užkeikimas: — „Aš tave užkeikiu, Bešetai, ir verčiu tave ateiti pas mane; aš tave užkeikiu dar kartą, ir t.t.“ — Šeštadieniui, Nabamai. Šis bandymas atliekamas naktį, nuo vienuoliktos iki dvyliktos, ir vos jam pasirodžius reikia duoti degintos duonos ir paklausti, kas jam patinka: jo rate užrašoma: „Nejeik, Nabamai; nejeik, Nabamai; nejeik, Nabamai;“ ir tada skaitomas toks užkeikimas: — „Aš tave užkeikiu, Nabamai, Šėtono vardu, Belzebubo vardu, Astaroto vardu ir visų dvasių vardu, ir t.t.“ — Sekmadieniui, Akieliui (*Aquiel*). Šis bandymas atliekamas naktį, nuo vidurnakčio iki pirmos valandos; jis paprašys plauko nuo jūsų galvos; reikia jam duoti lapės plauką; jis jį paims. Rate užrašoma: „Ateik, Akieli; ateik, Akieli; ateik, Akieli.“ Tada skaitomas toks užkeikimas: — „Aš tave užkeikiu, Akieli, visais vardais, parašytais šioje knygoje, kad be delsimo būtum čia pasiruošęs man paklusti, ir t.t.“ — **Labai stiprus užkeikimas, visoms dienoms ir bet kurią dienos bei nakties valandą, paslėptiems lobiams, tiek žmonių, tiek dvasių.** „Aš jums įsakau, demonai, kurie gyvenate šiose vietose, arba bet kurioje pasaulio dalyje bebūtumėte, ir kokia galia jums bebūtų suteikta Dievo ir šventųjų angelų šioje pačioje vietoje, aš jus siunčiu į giliausią pragaro bedugnę. Taigi, eikite visos, prakeiktos dvasios ir pasmerktieji, į amžinąją ugnį, kuri jums paruošta, ir visi jūsų kompanionai; jei būsite man maištingi ir nepaklusnūs, aš jus verčiu ir įsakau visomis jūsų aukštesniųjų demonų galiomis, ateiti, paklusti ir teigiamai atsakyti į tai, ką aš jums įsakysiu J. K. vardu, ir t.t.“ Žr. Pjeras d'Aponė, ir t.t. — Mes tik nurodėme šias nesuvokiamas kvailystes. Komentarai nereikalingi.

**Konstantinas (Constantin).** — Visi žino, kad, paveiktas stebuklingo kryžiaus pasirodymo ir įspėjimo, kuris jam buvo duotas, jog jis nugalės šiuo ženklu, Konstantinas Didysis atsivertė ir uždėjo kryžių ant savo vėliavų. — Iki XVI a. joks rašytojas nebuvo užsipuolęs Konstantino vizijos; visi amžininkų paminklai liudija šį stebuklą. Tačiau protestantai, matydami, kad tai gali pasitarnauti kryžiaus kulto įteisinimui, ėmėsi daryti iš to karinę gudrybę... Praėjusio amžiaus filosofai nepraleido progos nukopijuoti jų svačiomųjų. — Ž. B. Diuvuazenas (*J.-B. Duvoisin*), Nanto vyskupas, ir abatas de l'Estokas (*de l'Estocq*), Sorbonos daktarai, išleido disertacijas apie Konstantino viziją.

**Konstantinas Kopronimas (Constantin Copronyme).** — Konstantinopolio imperatorius ikonoklastas. Jis buvo, sakoma, magas. Jis sumaniai užkeikdavo demonus, sako Leloyer; jis iššaukdavo mirusiuosius, atlikdavo bjaurias aukas ir velnio invokacijas. Jis mirė nuo ugnies, kuri apėmė visą jo kūną, ir kurios stiprumas buvo toks, kad jis tik rėkė.

**Konsteliacijos (Constellations).** — Jų yra dvylika, tai dvylika Zodiako ženklų, kuriuos astrologai vadina dvylika saulės namų, būtent: Avinas, Jautis, Dvyniai, Vėžys, Liūtas, Mergelė, Svarstyklės, Skorpionas, Šaulys, Ožiaragis, Vandenis ir Žuvis. Jos puikiai įvardijamos šiose dviejose techninėse eilutėse, kurias visi žino:

Sunt            aries,            taurus,            gemini,            cancer,            leo,            virgo,  
Libraque, scorpius, arcitenens, caper, amphora, pisces.

— Ateitis buriama šių konsteliacijų pagalba. Žr. Horoskopai ir Astrologija.

**Atkerėjimai (Contre-Charmes).** — Kerai, naudojami sunaikinti kitų kerų poveikį. Kai kerėtojai veikia užkerėtus gyvūnus, jie barsto druską, paruoštą dubenyje su krauju, paimtu iš vieno iš pakenktų gyvūnų. Po to devynias dienas skaitomos tam tikros formulės. Žr. Gratianne, Amuletai, Burtas, Pakenkimai, Ligatūros ir t.t.

**Konvulsijos (Konvulsijos).** — IX a. įtartinai asmenys padėjo vienoje Dižono bažnyčioje relikvijas, kurias, pasak jų, atgabeno iš Romos, ir kurios buvo šventojo, kurio vardą jie pamiršo. Vyskupas Teobaldas atsisakė priimti šias relikvijas remdamasis tokiu neaiškiu teiginiu. Visgi jos darė stebuklus. Tie stebuklai buvo konvulsijos (traukuliai) tiems, kurie ateidavo jų garbinti. Vyskupo pasipriešinimas greitai pavertė šias konvulsijas epidemija; ypač moterys stengėsi jas išpopuliarinti. Teobaldas pasikonsultavo su Amolonu, Liono arkivyskupu, kurio sufraganu jis buvo. „Uždrauskite, — atsakė jam vyskupas, — šias pragariškas fikcijas, šius bjaurius stebuklus, kurie gali būti tik iliuzijos ar apgavystės. Ar kada nors matyta prie kankinių kapų šių lemtingų stebuklų, kurie, užuot gydę ligonius, verčia kūnus kentėti ir drumsčia protus?..“ — Ši fanatiškos manijos rūšis kartojoisi keletą kartų; ji sukėlė didelį triukšmą XVIII a. pradžioje, ir daugybės bėpročių traukuliai bei grimasos vėl buvo palaikyti stebuklais. Melancholiški ir tulžingi žmonės turi daug polinkio į šias apgavystes; ypač jei tuo metu, kai jų protas sutrikęs, jie stipriai susitelkia į svajojimą, jie visada galiausiai krinta į ekstazę ir įtikina save, kad gali ir pranašauti. Ši liga persiduoda silpniems protams, ir kūnas tai pajaučia. Iš to kyla, pridėda Briue (*Brueys*), kad stipriausių priepuolių metu konvulsionieriai krenta ant žemės, kur lieka kartais apšvaigę. Kitais kartais jie nepaprastai blaškosi; ir būtent šiose skirtingose būsenose girdima juos kalbant prislopintu balsu ir deklamuojant visas ekstravagancijas, kurių pilna jų pamišusi vaizduotė. — Visi girdėjo apie konvulsijas ir absurdiškus stebuklus, vykusius Prancūzijos sostinėje ant diakono Paryžiaus (*Paris*), žmogaus, nežinomo gyvam esant ir pernelyg išgarsėjusio po mirties, kapo. Fanatiška bėprotybė nuėjo taip toli, kad vyriausybė buvo priversta 1732 m. uždaryti Sen-Medaro kapines, kur Paryžius buvo palaidotas. Dėl to vienas pokštininkas sukūrė šias dvi eilutes:

Karaliaus vardu, draudžiama Dievui,  
Daryti stebuklą šioje vietoje.

— Nuo to laiko konvulsionieriai rengė savo seansus privačiose vietose ir rodė save kaip reginį tam tikromis mėnesio dienomis. Žmonės bėgo jų žiūrėti, ir jų reputacija netrukus pranoko bohemičių; paskui ji žlugo, nužudyta pajuokos.

**Kopernikas (Copernic).** — Garsus astronomas, miręs 1543 m. Paprastai sakoma, kad jo sistema buvo pasmerкта Romos dvaro: kas yra netiesa ir išgalvota. Jis gyveno Romoje iš gero kanauninko beneficijos ir ten laisvai dėstė astronomiją. Bet apie tai žr. straipsnį GALILĖJUS.

**Gaidys (Coq).** — Gaidys, sakoma, turėjo galią priversti bėgti pragaro galybes; ir kadangi pastebėta, kad demonas, vadinamas pragaro liūtu, dingsta, kai pamato ar išgirsta gaidį, taip pat pasklido nuomonė, kad gaidžio giedojimas ar vaizdas išgąsdina ir priverčia bėgti liūtą. Tokia bent jau Pjero Delankro nuomonė. „Bet reikia atsakyti šiems mokslininkams, — sako M. Salgues, — kad mes turime liūtų savo žvėrynuose; kad jiems buvo parodyti gaidžiai; kad šie gaidžiai giedoja, ir kad liūtai, užuot jų išsigandę, parodė tik norą suėsti giedantį paukštį; kad kaskart, kai gaidys buvo įleistas į liūto narvą, toli gražu ne gaidys užmušė liūtą, o priešingai — liūtas suėdė gaidį.“ — Žinoma, kad sabate viskas išnyksta, kai tik užgieda gaidys. Cituojama

keletas demonų ir raganų susirinkimų pavyzdžių, kuriuos pirmasis gaidžio giedojimas išskleidė; netgi sakoma, kad šis garsas, kuris mums yra, tarsi per nuolatinį stebuklą, gyvas laikrodis, priverčia demonus ore išmesti tai, ką jie neša: tai maždaug tokia pati galia, kokia priskiriama varpų garsui. Kad sutrukdytų gaidžiui giedoti per jų naktinius susirinkimus, burtininkai, pamokyti velnio, rūpestingai įtrina jam galvą ir kaktą alyvuogių aliejumi arba uždeda ant kaklo vynuogių vėrinį. — Su šiuo paukščiu, drąsos ir budrumo simboliu, prancūzų emblema, siejama daug prietaringų idėjų. Sakoma, kad vieną dieną Vitelijui vykdant teisingumą Vjene (*Vienne*) Dofinėje, gaidys atsitūpė jam ant peties; jo žyniai tuoj pat nusprendė, kad imperatorius tikrai kris nuo galo rankos; ir iš tiesų, jį nugalėjo galas iš Tulūzos. — Gaidžiu buvo pranašaujami ateities įvykiai (žr. *Alektriomantija*). — Taip pat sakoma, kad gaidžių skrandyje susidaro akmuo, vadinamas alektoriniu akmeniu, nuo graikiško gyvūno pavadinimo. Senovės žmonės šiam akmeniui teikė savybę suteikti drąsos ir jėgų: būtent jo galiai jie priskyrė nepaprastą Milono Krotoniečio jėgą. Jam taip pat priskirta dovana praturtinti, o kai kurie jį laikė filtru (*meilės gėrimu*), kuris malšina troškulį. — Seniau manyta, kad gaidys turi savybių, tinkamų raganavimui. Kalbėta, kad prieš atlikdama savo kerus, Leonora Galigaj valgė tik gaidžių skiauteres ir avino inkstus, kuriuos liepdavo užkerėti. Kaltinimuose prieš ją matoma, kad ji aukojo gaidžius demonams. Tam tikri žydai *kipur* (*chipur*) arba atleidimo dienos išvakarėse savo nuodėmes perkelia ant balto gaidžio, kurį vėliau pasmaugia, iškepa, kurio niekas nenori valgyti ir kurio vidurius išmeta ant savo namo stogo. Tam tikrose prietaringose vietovėse gaidys būdavo aukojamas šventajam Kristoforui, kad būtų gautas išgijimas. — Galiausiai tikėta, kad gaidžiai deda kiaušinius, ir kad, šiems kiaušiniams esant prakeiktiems, iš jų išsivysta gyvatė arba bazilikas. „Šis prietaras buvo labai paplitęs Šveicarijoje; ir mažoje Bazelio kronikoje Grosas rimtai pasakoja, kad 1474 m. rugpjūtį vienas šio miesto gaidys, apkaltintas ir pripažintas kaltu dėl šio nusikaltimo, buvo nuteistas mirti. Budelis jį viešai sudegino kartu su jo kiaušiniu vietoje, vadinamoje Kablenbergu, stebint didelei miniai žmonių.“ Žr. Bazilikas, Santuoka ir t.t.

**Koralas (Corail).** — Kai kurie autoriai rašė, kad koralas turi galią stabdyti kraują ir atbaidyti piktąsias dvasias. Marsilijus Ficinas teigia, kad koralas nuveja panines baimes ir apsaugo nuo žaibo bei krušos. Licetis tam duoda tokią priežastį, kad koralas išskiria šiltus garus, kurie, kildami į orą, išsklaido viską, kas gali sukelti krušą ar griaustinį. Braunus savo „Esė apie populiarias klaidas“ sako, jog jis linkęs manyti, kad paprotys dėti koralų vėrinius ant vaikų kaklo, tikintis padėti jiems išdygti dantis, turi prietaringą kilmę, ir kad seniau koralas buvo naudojamas kaip amuletas arba apsauga nuo kerų.

**Varnas (Corbeau).** — Blogo ženklo paukštis, kuris prietaringose idėjose praneša nelaimės ir kartais mirtį. Visgi jis turi stebuklingų savybių. „Nuostabių Alberto Didžiojo paslapčių“ knyga sako, kad jei išvirsite jo kiaušinius ir vėliau padėsite juos atgal į lizdą, iš kurio paėmėte, tuoj pat varnas nuskris į salą, kur palaidotas Alogrikus (*Alogricus*), kitaip vadinamas Alrujumi (*Alrui*), ir atneš akmenį, su kuriuo palietęs savo kiaušinius, sugrąžins jiems pirminę būseną; „kas yra visiškai stebėtina.“ Šis akmuo vadinamas indišku akmeniu, nes paprastai randamas Indijoje. — Burta iš varno giedojimo, jei jo kranksėjimą galima vadinti giedojimu. M. Boris Sen-Vensanas (*Bory Saint-Vincent*) mano, kad tai kalba. Islandijoje ji interpretuojama valstybės reikalams pažinti. Liaudis laiko jį žinančiu viską, kas vyksta toli, ir taip pat labai gerai pranešančiu ateitį. Jis ypač numato mirtis, kurios turi ištikti šeimą, ir atskrenda nutūpti ant namo stogo, nuo kurio pakyla skristi aplink kapines, su nenutrūkstamu klyksmu ir balso moduliacijomis. Islandai sako, kad vienas jų mokslininkų turėjo dovaną suprasti varno idiomą,

ir kad šiuo būdu jis žinojo pačius slapčiausius dalykus. — Hesiodas sako, kad varna gyvena aštuonis šimtus šešiasdešimt ketverius metus, tuo tarpu kai žmogus turi gyventi tik devyniasdešimt šešerius, ir tikina, kad varnas gyvena tris kartus ilgiau nei varna: kas sudaro du tūkstančius penkis šimtus devyniasdešimt dvejus metus... — Bretanėje tikima, kad du varnai globoja kiekvieną namą, ir kad jie praneša gyvenimą ir mirtį. Finistero gyventojai taip pat tikina, kad ant uolos, nutolusios nuo kranto, matomos jų karaliaus Gralono ir jo dukters Dahut sielos, kurios jiems pasirodo dviejų varnų pavidalu; jos išnyksta iš akių tų, kurie prie jų prisiartina. Žr. Odinas, Ciceronas, Augurai ir t.t.

**Pakaruoklio virvė (Corde de pendu).** — Patiklūs žmonės seniau teigė, kad su pakaruoklio virve išvengiama visų pavojų ir sekasi žaidime. Tereikėjo susiveržti smilkinius pakaruoklio virve, kad išsigydytum migreną. Gabalėlį šios virvės nešiodavo kišenėje, kad apsaugotų nuo dantų skausmo. Galiausiai, naudojamas patarlės posakis *turėti pakaruoklio virvės*, norint nurodyti nuolatinę sėkmę, ir Anglijos prastuomenė vis dar bėgioja paskui pakaruoklio virvę.

**Orleano pranciškonai (Cordeliers d'Orléans).** — Didelis triukšmas kilo dėl Orleano pranciškonų bylos, kuri įvyko valdant Pranciškui I. Protestantai ja pasinaudojo; ir iš nusižengimo, kuris gana prastai įrodytas, padarė nusikaltimą vienuoliams. Galbūt tai buvo jų pagyrimas stebėtis, kad ne visi jie buvo angelai. Štai istorija. — Sen-Mesmeno (*Saint-Mesmin*) senjoras, Orleano prevo, kuris linko į Liuterio klystkelius, tapo našliu. Jo žmona, kaip ir jis, buvo slapta liuteronė. Jis ją palaidojo be deglių ir be ceremonijų; ji nebuvo priėmusi paskutinių sakramentų. Orleano pranciškonų vienuolyno globėjas ir saugotojas (*custode*), pasipiktinę šiuo papiktinimu, paslėpė, sakoma, vieną savo novicijų bažnyčios skliautuose su instrukcijomis. Per rytines pamaldas šis novicijus kėlė triukšmą ant skliautų. Egzorcistas, kuris galėjo ir nebūti įtrauktas į paslaptį, paėmė ritualą ir, manydamas, kad tai dvasia, paklausė jos, kas ji tokia? Jokio atsakymo. — Ar ji nebylė? — Ji sudavė tris smūgius. Tą dieną toliau neita. Kitą ir dar kitą dieną tas pats incidentas pasikartojė. „Šmėkla ar dvasia, — tarė tuomet egzorcistas, — ar tu esi tokio siela?“ — Jokio atsakymo. — „Tokio?“ Jokio atsakymo. Buvo išvardinta keletas asmenų, palaidotų bažnyčioje. Ištarus Luizos de Maro (*Louise de Mareau*), Fransua de Sen-Mesmeno, Orleano prevo, žmonos vardą, dvasia sudavė tris smūgius. „Ar tu liepsnose?“ — Trys smūgiai. — „Ar esi pasmerkta už tai, kad dalijaisi Liuterio klaidomis?“ — Trys dideli smūgiai. Padėjėjai buvo išsigandę. Ruošiasi pranešti Sen-Mesmeno senjorui, kad pašalintų iš bažnyčios savo liuteronę; bet jis nesutriko. Jis nulėkė į Paryžių ir gavo iš Valstybės tarybos komisarų sprendimą, kuris nuteisė aštuonis Orleano pranciškonus viešai atgailauti už tai, kad suklastojo netikrus apsireiškimus (1534). — Įrodymas, kad ši kaltė buvo individuali, yra tai, kad ji buvo pasmerkta bažnytinės valdžios, ir kad aštuoni nuteistieji, iš kurių tik du buvo kalti (globėjas ir saugotojas), buvo ištremti niekam neapskundus ir nepareiškus pretenzijų.

**Korė (Coré).** — Datano ir Abirono bendrininkas. Mahometonai, kurie jį painioja su valtininku Caronu, laiko jį Mozės pusbroliu, kuris, matydamas jį vargšą, išmokė jį alchemijos, kurios pagalba jis įgijo tokius didelius turtus, kad jam reikėjo keturiasdešimties kupranugarių nešti jo auksą ir sidabrą. Yra ir kitų, kurie teigia, kad keli kupranugariai buvo apkrauti vien tik jo seifų raktais. Mozei įsakius izraelitams mokėti dešimtinę nuo visų savo gėrybių, Korė atsisakė paklusti, netgi sukilo prieš savo geradarį, skleisdamas apie jį šmeižtus, kurie būtų atėmę jam valdžią tarp žmonių, jei Mozė nebūtų pasiskundęs Dievui, kuris leido jam nubausti nedėkingąjį; tuomet Mozė jį prakeikė ir įsakė žemei jį praryti, kas ir įvyko.

**Varna (Corneille).** — Varnos kranksėjimas senovės žmonių buvo laikomas labai blogu ženklu tam, kuris pradėdavo kokią nors darbą; jos šauktasi prieš vedybas, nes tikėta, kad varnos po vieno iš poros mirties laikosi tam tikros našlystės. Žr. Varnas.

**Kornelijus (Cornélius).** — Pagonių žynys Padujoje, apie kurį kalba Aulas Gelijus. Jis patirdavo ekstazes, ir jo siela keliaudavo už kūno ribų; Farsalo mūšio dieną jis kelių liudininkų akivaizdoje pasakė matęs stiprų mūšį, nurodydamas nugalėtojus ir bėglius; ir galiausiai staiga sušuko, kad Cezaris nugalėjo.

**Ragai (Cornes).** — Visi tamsiosios imperijos gyventojai nešioja ragus; tai esminė pragaro uniformos dalis. — Matyta vaikų, gimusių su ragais, ir Bertolinas mini Šv. Justino vienuolyno vienuolį, kuris turėjo du ant galvos. Maršalas de Lavardenas (*Lavardin*) atvedė karaliui laukinį žmogų, kuris turėjo ragus. 1699 m. Paryžiuje rodytas prancūzas, vardu Trujonas (*Trouillon*), kurio kaktą puošė avino ragas. — Neapolio karalystėje ir kituose kraštuose ragai laikomi apsauga nuo kerų. Namuose laikomi papuošti ragai; o gatvėje ar pokalbiuose, įtariant burtininką, jam diskretiškai parodomi ragai pirštais, kad paralyžiuotų jo magiškus ketinimus. Vaikams ant kaklo kaip papuošalas kabinama pora mažų ragų.

**Oldenburgo ragas (Cornet d'Oldenbourg).** — Žr. OLDENBOURG.

**Korespondencija (Correspondance)** — su pragaru. Žr. BERBIGUIER.

**Korsnedas (Corsned).** — Bandyto rūšis pas anglosaksus, kurią sudarė tai, kad kaltinamasis nevalgęs turėdavo suvalgyti unciją pašventintos duonos arba sūrio, su daugybe ceremonijų. Jei kaltinamasis buvo kaltas, šis maistas turėjo jį uždusinti sustodamas gerklėje; bet jei jis praeidavo lengvai, kaltinamasis buvo skelbiamas nekaltu.

**Koribantizmas (Corybantiasme).** — Beprotybės rūšis. Tie, kurie ja sirgo, įsivaizdavo matą vaiduoklius prieš savo akis ir nuolat girdėjo švilpimus; jie miegodavo atmerktomis akimis. Šį kraujo klijedį demonomanai dažnai laikydavo velnio apsėdimu.

**Kozingas (Cosingas).** — Kerenų, Trakijos tautos, kunigaikštis ir Junonos žynys. Jis sugalvojo keistą būdą numalšinti savo maištaujančius pavaldinius. Jis įsakė surišti keletą ilgų kopėčių vieną su kita ir paskleidė gandą, kad ruošiasi lipti į dangų, pas Junoną, kad pareikalautų ataskaitos dėl savo tautos nepaklusnumo. Tuomet trakai, prietaringi ir grubūs, pasidavė Kozingui ir prisiekė jam likti ištikimi.

**Koskinomantija (Cosquinomancie).** — Pranašavimo rūšis, atliekama naudojant rėtį, sietą ar sietelį. Rėtį dėdavo ant replių, kurias laikydavo dviem pirštais; tada vardydavo asmenis, įtariamus vagyste ar koku slaptu nusikaltimu, ir kalto laikydavo tą, kurio vardui skambant rėtis pasisukdavo ar sudrebėdavo, tarytum tas, kuris laikė reples, negalėtų pajudinti rėčio savo noru! — Vietoj rėčio taip pat dedamas (nes šie pranašavimai vis dar praktikuojami) sietelis ant ašies, norint sužinoti vagystės autorių; taip pat vardijami įtariamieji, ir sietelis pasisuka ties vagies vardu. Tai kaimuose vadinama sieto sukimu (*tourner le sas*). Šis prietaras ypač paplitęs Bretanėje.



**Šonkaulis (Côte).** — Dievas paėmė šonkaulį iš Adomo, kad padarytų mūsų motiną levą. Tačiau nereikia dėl to manyti, kaip daro prastuomenė, kad Adomo palikuonyse vyrai turi vienu šonkauliu mažiau nei moterys.

**Kaklas (Cou).** — Senovės žmonės laikė palankiu ženklą plakimą kairėje kaklo pusėje, ir lemtingu tą, kuris vyko dešinėje.

**Gimdymas (Couches).** — Kai kuriose šalyse teigta, kad moterys lengvai pagimdys pririšus jų juostą prie bažnyčios varpo ir paskambinus tris kartus. Kitur gimdyvė apsimaudavo savo vyro kelnes. Žr. Aétite.

**Gegutė (Coucou).** — Bretanėje tikima, kad skaičiuojant gegutės kukavimą, sužinomi tikslūs metai, kada teks tuoktis. Jei ji sukukuos tris kartus, susituoksi po trejų metų ir t.t. — Taip pat daugumoje provincijų tikima, kad jei turi pinigų su savimi pirmą kartą išgirdęs gegutę, turėsi jų visus metus. — Belkio gegutė, apie kurią žinome beveik tik vardą, yra vienas iš dešimties gyvūnų, kuriuos Mahometas patalpina savo rojuje.

**Kukulamponai (Coucoulampons).** — Antros eilės angelai, kurie, nors ir materialūs, pasak Madagaskaro gyventojų, yra nematomi ir atsiskleidžia tik tiems, kuriuos pagerbia specialia apsauga. Jų yra abiejų lyčių; jie tuokiasi tarpusavyje ir yra pavaldūs mirčiai; bet jų gyvenimas daug ilgesnis nei žmonių, ir jų sveikata niekada netrikdoma ligų. Jų kūnas atsparus nuodams ir visiems nelaimingiems atsitikimams.

**Pragaro dvaras (Cour infernale).** — Wierus ir kiti demonomanai, susipažinę su intymiomis pragaro žiniomis, atrado, kad ten yra kunigaikščių, didikų, karininkų ir t.t. Jie net suskaičiavo demonų skaičių ir atskyrė jų pareigas, titulus ir galią. — Pagal tai, ką jie parašė, Šėtonas nebėra pragaro valdovas; Belzebubas karaliauja jo vietoje. Štai dabartinė pragaro vyriausybės būklė. — **Kunigaikščiai ir didieji dignitoriai.** — Belzebubas, aukščiausiasis pragaro imperijos vadovas, Musės ordino įkūrėjas. Šėtonas, opozicijos partijos vadovas. Eurinomas, mirties kunigaikštis, ordino didžiojo kryžiaus kavalierius. Molochas, ašarų šalies kunigaikštis, ordino didžiojo kryžiaus kavalierius. Plutonas, ugnies kunigaikštis. Leonardas, didysis Sabatų magistras, Musės kavalierius. Baalberitas, sąjungų šeimininkas. Proserpina, archivelnienė, suvereni piktyjų dvasių kunigaikštienė. — **Ministerijos.** — Adramelekas, didysis kancleris, Musės ordino didžiojo kryžiaus kavalierius. Astarotas, didysis išdininkas. Nergalas, slaptosios policijos viršininkas. Baalas, pragaro armijų vyriausiasis generolas, Musės ordino didžiojo kryžiaus kavalierius. Leviatanas, didysis admiras, Musės kavalierius. — **Ambasadoriai.** — Belfegoras, ambasadorius Prancūzijoje. Mamonas, ambasadorius Anglijoje. Belialas, ambasadorius Turkijoje. Rimonas, ambasadorius Rusijoje. Tamuzas, ambasadorius Ispanijoje. Hutginas, ambasadorius Italijoje. Martinetas, ambasadorius Šveicarijoje. — **Teisingumas.** — Liuciferis, didysis teisėjas. Alastoras, aukštųjų darbų vykdytojas (*budelis*). — **Kunigaikščių namai.** — Verdeletas, ceremonmeisteris. Sukar Benotas, eunuchų vadovas. Chamosas, didysis kamerheris, Musės kavalierius. Melchomas, išdininkas-mokėtojas. Nisrochas, virtuvės šefas. Behemotas, didysis taurininkas. Dagonas, didysis duonininkas. Mulinas, pirmasis kamerdineris. — **Mažieji malonumai.** — Kobalas, spektaklių direktorius. Asmodėjus, lošimo namų superintendantas. Nybas, didysis paradistas (*paradiste* - galbūt turima omenyje fokusininkas ar paradų rengėjas). Antikristas, iliuzionistas ir nekromantas. Bogė jį vadina Dievo beždžione. Matyti, kad demonomanai pasirodo gana malonūs tamsiosios buveinės

gyventojams. Tegu Dievas duoda, kad po tiek svajonių jie nebūtų nusipelnę eiti palaikyti jiems kompanijos! M. Berbigjė 1821 m. parašė, nurašęs šį pragaro dvaro kunigaikščių sąrašą: „Šis dvaras taip pat turi savo atstovus žemėje: Moro (*Moreau*), magas ir burtininkas Paryžiuje, Belzebubo atstovas. — Pinelis tėvas, gydytojas Salpetriere, Šetono atstovas. — Bonė, tarnautojas Versalyje, Eurinomo atstovas. — Bužas, Mikalojaus partneris, Plutono atstovas. — Mikalojus, gydytojas Avinjone, Molocho atstovas. — Batistas Prijeras (*Baptiste Prieur*), iš Muleno, Pano atstovas. — Prijeras vyresnysis, jo brolis, vaistažolių pirklys, Lilit atstovas. — Etjenas Prijeras, iš Muleno, Leonardo atstovas. — Paponas-Lominis, Prijerų pusbrolis, Baalberito atstovas. — Žaneton Lavalet, Mansotė ir Vodeval, archivelnienės Proserpinos, kuri norėjo užsiundyti ant manęs tris velnes, atstovės, ir t.t.“ Žr. Berbiguier.

**Kuriliai (*Courils*).** — Maži demonai arba pikti burtininkai, sugedę ir šokėjai, kurių tikėjimą M. Kambri rado įsitvirtinusį Finistero pakrantėse. Jie sutinkami mėnulio šviesoje, šokinėjantys aplink pašventintus akmenis ar druidų paminklus; jei jie sugriebia jus už rankos, reikia sekti jų judesius, jie palieka jus išsekusį vietoje, kai pasitraukia. Todėl bretonai naktį rūpestingai vengia vietų, gyvenamų šios rūšies demonų. Priduriama, kad Kuriliai prarado didelę dalį savo galios atvykus katalikybės apaštalams į šalį.

**Vestuvinis vainikas (*Couronne nuptiale*).** — Pas Entlebucho gyventojus Šveicarijoje, vestuvių dieną, po puotos ir šokių, moteris, apsirengusi geltonai, paprašo jaunosios žmonos mergystės vainiko, kurį sudegina ceremonijoje. Ugnies spragsėjimas, sakoma, yra blogas ženklas naujai susituokusiems.

**Bato dirželis (*Couroie de soulier*).** — Pas romėnus buvo blogas ženklas nutraukti bato dirželį išeinant iš namų. Tas, kuriam nutikdavo ši nelaimė, manė negalėsiąs užbaigti pradėto darbo ir atidėdavo tuos, kurių ketino imtis.

**Kurtinjerė (*Courtinière*).** — Bretonų bajoras, vardu M. de La Kurtinjerė, priėmęs vieną dieną savo pilyje keletą kaimyninių senjorų, vaišino juos keletą dienų. Jiems išvykus, jis pasiskundė žmonai, kad ji nebuvo jiems pakankamai maloni; ir nors jis šiuos priekaištus išsakė padoriais žodžiais, ši moteris, išdidaus būdo, neatsakė nė žodžio, bet viduje nusprendė atkeršyti. — Ponui de La Kurtinjerei atsigulus ir giliai miegant, dama, papirkusi du savo tarnus, liepė jiems papjauti vyrą, kurio kūną jie nunešė į rūšį. Jie ten iškasė duobę, palaidojo jį, o ant duobės pastatė statinę, pilną sūdytos kiaulienos. — Dama kitą dieną paskelbė, kad jos vyras išvyko į kelionę; kiek vėliau ji pasakė, kad jis buvo nužudytas miške, nešiojo gedulą, rodė sielvartą ir užsakė pamaldas kaimyninėse parapijose. — Tačiau šis nusikaltimas visgi neliko nenubaustas: velionio brolis, atvykęs paguosti svainės ir prižiūrėti jos reikalų, vaikščiodamas vieną dieną pilies sode ir žiūrėdamas į gėlių parterį, galvodamas apie brolių, patyrė kraujavimą iš nosies, kas jį nustebino, nes niekada nebuvo patyręs tokio atsitikimo. Tą pačią akimirką jam pasirodė pono de La Kurtinjerės šešėlis, kuris jam davė ženklą sekti paskui. Jis nusekė paskui šmėklą iki rūšio, kur pamatė ją išnykstant. Šis stebuklas sukėlė jam įtarimų, jis apie tai pasikalbėjo su našle, kuri pasirodė išsigandusi. Brolio įtarimai sustiprėjo dėl šio sutrikimo, jis liepė kasti toje vietoje, kur matė išnykstant fantomą. Buvo atrastas lavonas, kuris buvo iškeltas ir atpažintas Kemper-Korentino (*Quimper-Corentin*) teisėjo. Kaltieji, suimti, buvo nuteisti: našlė (Mari de Sornin) — nukirsti galvą, o visi jos kūno nariai išblaškyti, po to sudeginti ir pelenai išbarstyti vėjais; du tarnai — nukirsti dešinę ranką, o po to pakarti ir pasmaugti, jų kūnai taip pat sudeginti. — Šis įvykis nutiko XVI a. pabaigoje.

**Kraka (Craca).** — Burtininkė, kuri, pasak Sakso Gramatiko, paversdavo mėsą akmenimis ar kitais daiktais, kai tik pamatydavo ją padėtą ant stalo.

**Spjūvis (Crachat).** — Kai burtininkai atsižada velnio, jie tris kartus spjauna ant žemės; jie tikina, kad velnias tuomet nebeturi jiems jokios galios; jie taip pat spjaudo, kai gydo skrofuliozę. — Senovės žmonės turėjo įprotį tris kartus spjauti sau į užantį, kad apsisaugotų nuo bet kokių kerų ir nužiūrėjimo. — Spjauti ant savęs: blogas ženklas. Žr. Kaiščiavimas.

**Mėnulio spjūvis (Crachat de la lune).** — Alchemikai taip vadina filosofinio akmens materiją prieš jos paruošimą. Tai tam tikras sušalęs vanduo, be kvapo ir skonio, žalios spalvos, kuris išeina iš žemės naktį arba po audros. Jo vandeninė substancija labai laki ir išgaruoja nuo menkiausios šilumos per itin ploną odele, kuri ją sulaiko. Ji netirpsta nei acte, nei vandenyje, nei vyno spirite; bet jei uždaroma į gerai užantspauduotą indą, ji pati ištirpsta į smirdantį vandenį. Hermetiniai filosofai ją surenka prieš saulėtekį, naudodami stiklą arba medį, ir išgauna tam tikrus baltus miltelius, panašius į krakmolą, kurie vėliau sukuria arba nesukuria filosofinį akmenį.

**Kraniologija (Crânologie).** — Žr. PHRÉNOLOGIE.

**Rupūžė (Crapaud).** — Rupūžės užima vietą raganavime. Raganos jas myli ir lepina. Jos visada pasirūpina turėti keletą, kurias pripratina joms tarnauti, ir kurias aprenkia žalio aksomo livrėjomis. — Pjeras Delankras sako, kad didžiosioms raganoms paprastai padeda koks nors demonas, kuris visada būna ant jų kairiojo peties rupūžės pavidalu, turinčios du mažus ragelius ant galvos; jį gali matyti tik tie, kurie yra arba buvo burtininkai. — Velnias krikštija šias rupūžes sabate. Žaneta Abadi (*Jeannette Abadie*) ir kitos moterys atskleidė, kad matė tokių rupūžių, aprengtų raudonu aksomu, o kai kurios — juodu aksomu; jos ryšėjo varpelį ant kaklo ir kitą ant užpakalinių kojų. — 1610 m. rugsėjį vienas žmogus, vaikščiodamas laukuose netoli Bazo (*Bazas*), pamatė šunį, kuris blaškėsi prie duobės; liepęs kasti, jis rado du didelius puodus, apverstus vienas ant kito, surištus ties angomis ir apvyniotus audeklu; šuniui nerimstant, puodai buvo atidaryti, jie pasirodė pilni sėlenų, kurių viduje ilsėjosi didelė rupūžė, aprenpta žalia tafta. Tai neabejotinai buvo ragana, kuri ją ten padėjo kokiam nors kerui. Mes dabar juokiamės iš tokių dalykų; bet tai buvo rimti dalykai XVI amžiuje, kurių dvasia mums nėra gerai paaiškinta. — Liaudis įsitikinusi, sako M. Salgues, kad rupūžė turi gebėjimą priversti nualpti tuos, į kuriuos įdėmiai žiūri, ir šį teiginį patvirtina tam tikras abatas Ruso (*Rousseau*), kuris praėjusio amžiaus eigoje paskelbė keletą gamtos istorijos stebėjimų; jis teigia, kad vien rupūžės vaizdas sukelia spazmus, traukulius, net mirtį. Jis pasakoja, kad didelė rupūžė, kurią jis laikė uždarytą stiklainyje, įdėmiai į jį pažiūrėjo, ir jis tuoj pat pajuto širdies plakimą, nerimą, konvulsinius judesius, ir kad būtų neabejotinai miręs, jei jam nebūtų suteikta pagalba. — Elianas, Dioskoridas, Nikandras, Etijas (*Ætius*), Gesneris taip pat rašė, kad rupūžės kvėpavimas mirtinas ir kad jis užkrečia vietas, kur ji kvėpuoja. Cituojamas pavyzdys dviejų įsimylėjėlių, kurie, suvalgę šalavijo, per kurį buvo perėjusi rupūžė, tuoj pat mirė; bet tai tėra pasakos, paneigtos, kaip ir daugelis kitų, bandymais. — Orinoko krantuose, be abejonės norėdami paguosti rupūžę dėl mūsų paniekos, indėnai teikė jai kulto garbę; jie rūpestingai saugodavo rupūžes po indais, kad gautų lietaus arba gero oro, pagal poreikį; ir jie buvo taip įsitikinę, jog nuo šių gyvūnų priklauso tai suteikti, kad juos plakdavo kaskart, kai malda nebuvo greitai išklaudyta.

**Rupūžės akmuo (Crapaudine).** — Akmuo, randamas rupūžių galvoje; raganos jo ieško savo kerams. Daugelis rašytojų tikina, kad tai labai retas objektas; bet kai kurie neigia šio akmens egzistavimą. Visgi Tomas Braunas nemano fakto neįmanomu, nes, sako jis, kasdien randama akmeninių substancijų menkių, karpų, didelių sraigių be kiautų galvose. Yra manančių, kad šie rupūžės akmenys yra mineralinės konkrecijos, kurias rupūžės išvemia prarijusios, kad pakenktų žmogui. Bet tai irgi tėra juokingos pasakos.

**Krapulė (Crapoulet).** — Žr. ZOZO.

**Krateisė (Cratéis).** — Burtininkų ir kerėtojų deivė, garsiosios Scilos motina.

**Krescencas (Crescence).** — Kardinolas, Šventojo Sosto legatas Tridento susirinkime, kuris mirė ramiai 1552 m. Žanas de Šasanjonas, hugenotas, nemėgdamas šio Bažnyčios kunigaikščio, nes jis pasisakė prieš protestantus, parašė, kad velnias juodo šuns pavidalu atėjo pas jį paskutinę akimirką ir jį pasmaugė, kas nėra tiesa. Bet žr. Carlostad ir Luther.

**Krespetas, Pjeras (Pierre Crespet).** — Celestinų vienuolis, miręs 1594 m., traktato prieš magiją autorius, pavadinto: „Dvi knygos apie Šėtono ir piktųjų dvasių neapykantą žmogui ir t.t.“ Paryžius, 1590, in-8°. Šis veikalas retas ir įdomus.

**Rėtis (Crible).** — *Kalbėti į rėtį* yra sena patarlė, kuri reiškė priversti šokti sietą paslaptinių žodžių pagalba. Teokritas vadino žmones, turinčius šią galią, rėčio burtininkais arba rėčio raganomis. — „Aš buvau, — sako Bodenas, — prieš dvidešimt metų viename name Paryžiuje, kur jaunas vyras privertė judėti rėtį jo neliesdamas, tam tikrų prancūziškų žodžių galia, ir tai darė kompanijos akivaizdoje; ir įrodymas, — sako jis, — kad tai buvo piktosios dvasios galia, yra tas, kad nesant šiam jaunuoliui bandyta veikti tarant tuos pačius žodžius (ir nepavyko).“ Žr. COSQUINOMANCIE.

**Krierienai (Criériens).** — Sudužusių laivų skenduolių vaiduokliai, kuriuos Seno (*Sein*) salos gyventojai Bretanėje tiki girdį prašant kapo per tą duslį garsą, kuris eina prieš audras. Senovės bretonai sakydavo: „Uždarykime duris, girdisi krierienai, sukurs eina jiems iš paskos.“

**Kristalomantija (Cristalomancie).** — Pranašavimas kriošto lo pagalba. Ženklo buvo traukiami iš veidrodžių ir kriošto lo vazų, kuriose, sakoma, demonas įsikurdavo. Karalius Childerikas ieškojo ateities mažo kriošto lo rutulio prizmėse. Žr. Chien. — Dabartiniai žyniai vis dar pranašauja iš veidrodžio. Šis anekdotas supažindins su jų metodu. — Vargšas Sezano (*Sézanne*) artojas, iš kurio pavogė šešis šimtus frankų, nuėjo pasitarti su žyniu 1807 m. Žynys pareikalavo dvylikos frankų, uždėjo jam tris nosines, sulankstytas ant akių, baltą, juodą ir mėlyną, liepė jam tuomet žiūrėti į didelį veidrodį, kuriame jis iššaukdavo velnią ir visus tuos, kuriuos norėjo iššaukti. „Ką matote?“ — paklausė jis. — „Nieko,“ — atsakė valstietis. Tuomet burtininkas kalbėjo garsiai ir ilgai; jis rekomendavo geram žmogui galvoti apie tą, kurį įtarė galėjus jį apvogti, įsivaizduoti daiktus ir asmenis. Valstietis įsiauadrino ir pro tris nosines, kurios veržė jam akis, manė matęs veidrodyje praeinantį vyrą, kuris turėjo mėlyną darbinį apsiaustą, plačiabrylę skrybėlę ir klumpes. Po akimirkos jis manė jį atpažįstąs ir sušuko, kad mato savo vagį. „Ką gi! — tarė žynys, — paimsite jaučio širdį ir šešiasdešimt kartelių vinių, kurias susmaigstysite kryžiumi į tą širdį; virsite ją naujame puode su rupūže ir rūgštyinės lapu: po trijų dienų vagis, jei nebus miręs, ateis atnešti jums jūsų pinigų arba bus užkerėtas.“ — Valstietis padarė viską,

kas jam buvo rekomenduota, bet pinigai negrįžo; iš ko jis padarė išvadą, kad jo vagis galėjo būti užkerėtas...

**Kritomantija (Critomancie).** — Pranašavimas, praktikuotas naudojant mėsą ir pyragus. Buvo apžiūrima pyragų, aukojamų aukojimo metu, tešla ir miežių miltai, barstomi ant aukų, kad iš jų būtų gauti ženklai.

**Krokodilai (Crocodiles).** — Šiuolaikiniai egiptiečiai tikina, kad seniau krokodilai buvo švelnūs gyvūnai, ir jie taip pasakoja jų žiaurumo kilmę. Humetas, Egipto valdytojas valdant Gizarui Al-Mutaciliui, Bagdado kalifui, liepęs sudaužyti į gabalus švininę didelio krokodilo statulą, kurią rado kasdami senos pagonių šventyklos pamatus, tą pačią egzekucijos valandą krokodilai išlindo iš Nilo ir nuo to laiko nenustojo kenkti savo rajumui. — Plinijus ir Plutarchas liudija, kad egiptiečiai iš vietos, kur krokodilai deda kiaušinius, sužino, iki kur pakils Nilo potvynis; bet būtų sunku, sako Tomas Braunus, suprasti, kaip šie gyvūnai galėjo atspėti efektą, kuris savo aplinkybėmis priklauso nuo itin tolimų priežasčių, t.y. nuo krantų matavimo Etiopijoje. — Tėbų ir Moerio ežero gyventojai teikė ypatingą kultą krokodilams; jie dėjo jiems į ausis brangakmenius ir aukso papuošalus, maitino pašvęsta mėsa. Po mirties juos balzamuodavo ir dėdavo į urnas, kurias nešdavo į labirintą, tarnavusį karalių kapaviete. Ombitai prietarumą stūmė net iki to, kad džiaugdavosi matydami savo vaikus pagrobtus krokodilų; tačiau likusioje Egipto dalyje šie gyvūnai kėlė siaubą. Tie, kurie juos garbino, sakė, kad per septynias dienas, skirtas Apio gimimo šventėms, jie pamiršdavo savo natūralų žiaurumą ir nedarydavo jokio blogio; bet aštuntą dieną, po pietų, vėl tapdavo įsiutę.

**Kryžius (Croix).** — Kryžiai, kuriuos raganos nešioja ant kaklo ir savo rožiniuose, ir tie, kurie randami vietose, kur vyksta sabatas, niekada nėra sveiki, kaip matyti iš tų, kurie randami kapinėse, užkrėstose burtininkų, ir vietose, kur vyksta sabatai. Priežastis ta, sako demonomanai, kad velnias negali prisitarti prie sveiko kryžiaus.

**Kryžiaus išbandymai (Croix, Épreuves de la).** — Žr. ÉPREUVES.

**Kryžius, Madlena de La (Croix, Madeleine de La).** — Kordobos vienuolė, kuri XVI a. vedė blogą gyvenimą, vadindamasi ragana ir girdamasi turinti demoną familiarą. Fransua de Tore-Blanka pasakoja, kad ji pagal norą turėdavo rožių žiemą, sniego rugpjūčio mėnesį, ir kad ji pereidavo per sienas, kurios prieš ją atsiverdavo. Ji buvo suimta inkvizicijos; bet viską prisipažinusi, buvo priimta atgailai; nes inkvizitoriai nebuvo tokie žiaurūs, kokius juos pavaizdavo knygos.

**Kromeruas (Croméruach).** — Pagrindinis airių stabas prieš šv. Patriko atvykimą į jų šalį. Šventajam prisitartinus, jis nuvirto, sako legendos, o žemesnės dievybės sulindo į žemę iki smakro. Pasak tam tikrų pasakojimų, šio stebuklo atminimui vis dar matomos jų galvos žemės paviršiuje lygumoje, kurios nebėra.

**Kromniomantija (Cromniomancie).** — Pranašavimas svogūnais. Tie, kurie jį praktikavo, Kalėdų išvakarėse dėdavo svogūnus ant altoriaus; virš jų užrašydavo asmenų, apie kuriuos norėta gauti žinių, vardus. Svogūnas, kuris sudygdavo greičiausiai, pranešdavo, kad asmuo, kurio vardą jis nešiojo, džiaugiasi gera sveikata. — Šis pranašavimas naudojamas keliuose Vokietijos kantonuose tarp jaunų merginų, kurios taip siekia sužinoti, kas bus jų vyras.

**Baubas (Croque-Mitaine).** — Ogrų rūšis, kuria Paryžiuje gąsdinami maži neklaužados vaikai. Šiandien, kai jo dantys iškrito, jis tenkinasi tuo, kad uždaro juos į tamsų kambarį ir duoda rykščių, nepaisant amžiaus šviesos. Žr. Babau.

**Kruzemburgas (Crusembourg).** — Žr. ALCHEMIJA.

**Kubomantija (Cubomancie).** — Pranašavimas kauliukais. Augustas ir Tiberijus labai pasitikėjo šiuo būdu atsiklausti likimo. Graikai taip pat juo naudojos. Tai beveik tas pats, kas astragalomantija. Žr. šį žodį.

**Varis (Cuivre).** — Teokritas tikina, kad grynas varis natūraliai turi galią nuvyti šmėklas ir vaiduoklius; todėl lakedemoniečiai mušdavo į katilą kaskart, kai mirdavo vienas iš jų karalių.

**Kultas (Culte).** — Demonai gaudavo kultą visoje visatoje, prieš krikščionybę. Jupiteris ir kiti dievai iš tikrųjų buvo tik demonai; bet velnias gavo labiau specialų kultą iš žmonių, kurie gerai žinojo, kad kreipiasi į jį, o ne į dievą. Taip raganos sabate garbina velnią jo vardu. Kultas, kurį jos jam teikia, daugiausia susideda iš jo pasturgalio bučiavimo, klūpinti, su juoda žvake rankoje. — Tam tikros Afrikos tautos neteikia jokio kulto Dievui, kurį laiko geru, ir aukoja velniui dėl priešingos priežasties.

**Kunegunda (Cunégonde).** — Henriko II, Vokietijos imperatoriaus, žmona. Ji buvo įtarta svetimavimu ir apsivalė nuo kaltinimo eidama basomis, be nelaimingų atsitikimų, per ugnį įkaitintus noragus. Žr. Išbandymai.

**Kupajus (Cupai).** — Žr. KUPAI.

**Kiuro de la Šambras (Cureau de la Chambre).** — Sumanus gydytojas, miręs 1669 m. Išliko jo diskursas apie chiromantijos ir metopskopijos principus. Paryžius, 1653, in-8°. Jis taip pat išspausdintas pavadinimu „Menas pažinti žmones“.

**Kurma (Curma).** — Šventojo Augustino laikais valstietis, iš Hipono apylinkių, vardu Kurma, vieną rytą mirė ir išbuvo dvi ar tris dienas be jausmų. Kai ruoštas jį laidoti, jis atsimerkė ir paklausė, kas vyksta pas kitą kaimynystės valstietį, kuris, kaip ir jis, vadinosi Kurma: jam atsakė, kad pastarasis ką tik mirė tą akimirką, kai jis pats prisikėlė. „Tai manęs nestebina, — tarė jis; — buvo suklysta dėl vardų; man ką tik pasakė, kad mirti turėjo ne Kurma sodininkas, o Kurma kalvis.“ Jis tuo pačiu papasakojo, kad matė pragarą; ir nuo tol gyveno geresnį gyvenimą.

**Kursonas (Curson).** — Žr. PURSAN.

**Kurcijus (Curtius).** — Romėnų gladiatoriaus sūnus. Sakoma, kad šmėkla jam taip pranešė jo mirtį. Jis lydėjo Afrikos gubernatoriaus leitenantą, neturėdamas jokios sargybos šalia savęs; vieną dieną galerijoje jis pamatė aukšto ūgio moters šmėklą, kuri jam pasakė, kad ji yra Afrika ir kad atėjo pranešti jam laimės. Ji patikino, kad jis turės didelę garbę Romoje ir kad grįš į Afriką ne kaip tarnas, bet kaip vyriausiasis vadas, ir kad ten mirs. Ši pranašystė visiškai išsipildė; Kurcijus tapo kvestoriumi, vėliau pretoriumi; gavo konsulo privilegijas ir buvo pasiųstas gubernatoriumi į Afriką; bet išlipęs į krantą pasijuto ištiktas ligos, nuo kurios mirė. Tikėtina, kad ši pasaka buvo sukurta po įvykio kitam Kurcijui. Žr. DÉVOUEMENT (Pasisiūlymas).



**Cilindrai (Cylindres).** — Tam tikri apvalūs amuletai, kuriuos persai ir egiptiečiai nešiojo ant kaklo ir kurie buvo papuošti figūromis ir hieroglifais.

**Cimbolai (Cymbale).** — Tai vardas, kurį burtininkai duoda katilui, kuriame valgo savo kopūstienę su lašiniais sabato susirinkimuose.

**Cinantropija (Cynanthropie).** — Beprotybės rūšis, kuria sergantieji įsitikina esą paversti šunimis. Tai, kaip ir buzantropija, vilkolakio būsenos atmaina. Žr. Likantropija.

**Cinobalanai (Cynobalanes).** — Įsivaizduojama tauta, kurią Lukianas vaizduoja su šuns snukiais ir jojančią ant sparnuotų gilių.

**Cinokefalas (Cynocéphale).** — Beždžionė, kurią egiptiečiai maitino savo šventyklose, kad žinotų saulės ir mėnulio konjunkcijos laiką. Buvo įsitikinta, kad ta aplinkybė gyvūnas, tapęs aklas, atsisakydavo bet kokio maisto. Jo atvaizdas, patalpintas ant klepsidry, buvo grynai hieroglifinis. Teigta, kad kiekvieną dienos valandą cinokefalas labai tiksliai suklykdavo.

**Kiprijonas (Cyprien).** — Prieš atsiversdamas į krikščionybę, šventasis Kiprijonas užsiiminėjo magija. Aukso legendoje matoma, kad jis iššaukdavo demonus ir kad būtent bandymai, kuriuos jis atliko dėl jų bejėgiškumo prieš paprastą kryžiaus ženklą, atvedė jį į tikėjimą.

**Sirano de Beržerakas (Cyrano de Bergerac).** — Žymus XVII a. rašytojas. Jo raštuose randami du laiškai apie burtininkus. Mums nereikia nurodyti jo istorijų apie saulės ir mėnulio imperijas. Jis taip pat parašė „Kelionę į pragarą“; tai pokštas: — „Šią naktį atsidūriau pragare, — sako jis; — bet tie pragarai man pasirodė labai skirtingi nuo mūsų. Radau ten žmones labai bendraujančius; todėl įsimačiau į jų kompaniją. Tuo metu buvo užsiimta visų mirusiųjų, kurie skundėsi esą blogai suporuoti, namų keitimu; vienas jų, matydamas, kad esu svetimšalis, paėmė mane už rankos ir nuvedė į teismo salę. Atsistojome visai šalia teisėjo kėdės, kad gerai girdėtume visų šalių ginčus. — Pirmiausia pamačiau Pitagorą, kuris, labai varginamas komediantų trupės, dėstė, kad jų nuolatiniai tauškalai atitraukia jį nuo aukštų spekuliacijų. Teisėjas jam pasakė, kad, laikant jį didelės atminties žmogumi, nes po penkiolikos šimtų metų jis prisiminė buvęs Trojos apsiaustyje, jis buvo suporuotas su personažais, kurie jos nestokoja. Visgi jo argumentai buvo išklausti, ir jis buvo perkeltas kitur. — Aristotelis, Plinijus, Elianas ir daugelis kitų gamtininkų buvo apgyvendinti su maurais, nes jie pažinojo žvėris: gydytojas Dioskoridas — su lotaringais, nes puikiai pažinojo vaistažoles (*simples* - ir paprastus žmones). Ezopas ir Apulėjus sudarė vieną ūkį dėl savo stebuklų panašumo; nes Ezopas iš asilo padarė žmogų, priversdamas jį kalbėti, o Apulėjus iš žmogaus padarė asilą, priversdamas jį bliauti. — Kaligula norėjo būti patalpintas į prabangesnį butą nei Darijaus, kaip patyręs šlovingesnių nuotykių; nes, sakė jis, aš, Kaligula, savo arklį padariau konsulu, o Darijus tapo imperatoriumi savo arklio dėka. Dedalas gavo į kolegas seržantus, antstolius, prokurus, asmenis, kurie kaip ir jis vogė (*voler* - ir skristi, ir vogti), kad išsigelbėtų. Tesėjas nusekė paskui audėjus, žadėdamas išmokyti juos vesti siūlą. Neronas pasirinko Erostratą, tą garsų beprotį, kuris sudegino Dianos šventyklą, mėgstantį kaip ir jis šildytis didelėmis malkomis. Achilas paėmė Euridikę už rankos: „Eikime, — tarė jis jai, — eikime; geriau mūsų nesuporuosi, nes abu turime sielą kulne.“ — Niekada nebuvo įmanoma atskirti Furijų nuo bakalėjininkų, taip jos bijojo pritrūkti deglių. Fechtuotojai buvo apgyvendinti su batsiuviais, nes amato tobulumas susideda iš gero bato (*botte* - ir batas, ir dūris) padarymo; budeliai — su gydytojais, nes jiems mokama už žudymą;

Echo — su mūsų šiuolaikiniais autoriais, nes jie, kaip ir ji, sako tik tai, ką kiti pasakė; Orfėjas — su Pont-Neuf dainininkais, nes jie mokėjo pritraukti žvėris. — Kai kurie buvo apgyvendinti atskirai, tarp jų Midas, vienintelis žmogus, kuris skundėsi buvęs per daug turtingas; Fokionas, kuris davė pinigų, kad mirtų; ir Pigmalionas taip pat neturėjo kompaniono, nes niekada nebuvo kito tokio kaip jis, kuris būtų vedęs nebylią moterį...”

**Dabaida (Dabaïda).** — Panamos čia buviai turi stabą šiuo vardu, moterį, kuri gimė kaip mirtingoji ir buvo sudievinata po mirties. Kai griaudžia ar žaibuoja, manoma, kad Dabaida pyksta; tuomet jos garbei deginami vergai.

**Daktilomantija (Dactylomancie).** — Pranašavimas naudojant žiedus, nulietus esant tam tikram žvaigždžių išsidėstymui, prie kurių būdavo pritvirtinti kerai ir magiški rašmenys. Sakoma, kad su vienu iš tokių žiedų Gigas tapdavo nematomas, pasukęs akutę į delno vidų. — Klemensas Aleksandrietis kalba apie du žiedus, kuriuos turėjo Fokidės tironai ir kurie garsu įspėdavo apie laiką, tinkamą tam tikriems reikalams; tačiau tai nesutrukdė jiems pakliūti į demono, kuris savo klasta spėndė jiems sąžastus, nagus. Žr. Žiedai.

**Dadžalas (Dadjal).** — Antikristo vardas pas chaldėjus; jų kalboje tai reiškia melagį ir apgaviką par excellence.

**Dagobertas I (Dagobert Ier).** — Prancūzijos karalius, miręs 638 metais, būdamas trisdešimt septynerių. Sena legenda pasakoja, kad po jo mirties geras atsiskyrėlis, vardu Jonas, pasitraukęs į mažą salelę netoli Sicilijos krantų, sapne pamatė ant jūros karaliaus Dagoberto sielą, prirakintą valtyje, ir velnius, kurie ją kankino, plukdydami link Sicilijos, kur ketino ją įmesti į Etnos bedugnes. Siela šaukėsi pagalbos šventojo Denio, šventojo Mauricijaus ir šventojo Martyno, kuriuos karalius, būdamas gyvas, labai gerbė; trys šventieji nusileido vilkėdami švytinčiais rūbais, sėdėdami ant spindinčio debesies; jie puolė piktąsias dvasias, atėmė iš jų vargšę sielą ir nusinešė ją į dangų. — Įdomus paminklas, Dagoberto antkapis, iškaltas apie šventojo Liudviko laikus, vaizduoja šias stebuklingas aplinkybes. Pagrindinis fasadas padalintas į tris juostas. Pirmojoje matomi keturi velniai (du turi asilo ausis), kurie valtimi plukdo karaliaus sielą; antroji vaizduoja šventąjį Denį, šventąjį Mauricijų ir šventąjį Martyną, lydimus dviejų angelų, su švento vandens indu ir šlakstytuvu, kurie veja demonus. Trečiojoje juostoje matoma kylanti siela, o iš debesies išlenda ranka jai priimti. Juokdariai šaipėsi iš šios viduramžių poezijos, legendos ir paminklo, esančio Sen Deni; bet kas gi blogo šiuose pasakojimuose, kurių Bažnyčia niekada neliepė laikyti tikėjimo tiesomis ir kurie vis dėlto yra gėlės? Blogybė ta, kad šios gėlės kartais krenta priešais kiaules.

**Dagonas (Dagon).** — Antros eilės demonas, kepėjas ir didysis duonininkas pragaro rūmuose. Filistinai jį garbino pabaisos pavidalu, kuriame žmogaus liemuo buvo sujungtas su žuvies uodega. Jam priskiriamas žemdirbystės išradimas, kuris buvo priskirtas ir daugeliui kitų. — Pirmojoje Karalių knygoje matoma, kad filistinams užgrobus Viešpaties skrynią ir pastačius ją savo šventykloje Azote, šalia Dagono stabo, kitą dieną tas stabas rastas sudaužytas, o jo galva ir abi rankos gulėjo ant durų slenksčio. „Štai kodėl, — sako šventasis autorius, — Dagono aukotojai ir visi, kurie įeina į jo šventyklą, nelipa ant durų slenksčio.“

**Dahuta (Dahut).** — Žr. Isas.

**Damnetas arba Damarchas (Damnetus ou Damachus).** — Senovės vilkolakis. Pasakojama, kad Arkadijoje suvalgęs mažo vaiko, paaukoto Jupiteriui Likėjui, vidurius, jis buvo paverstas vilku; tačiau po dešimties metų atgavo savo pirmąjį pavidalą; jis netgi laimėjo imtynių prizą olimpinėse žaidynėse.

**Danielius (Daniel).** — Vienas iš keturių didžiųjų pranašų. Jam priskiriamas traktatas „Sapnų menas“. Rytiečiai jį taip pat laiko geomantijos išradėju.

**Danis (Danis).** — Praėjusio amžiaus burtininkas. 1705 metų gegužės 1-ąją, penktadienį, penktą valandą vakaro, Denisas Milanžas de la Rišardjeras, Paryžiaus parlamento advokato sūnus, būdamas aštuoniolikos metų, patyrė tokius keistus letargijos ir beprotybės priepuolius, kad gydytojai nežinojo, ką ir sakyti. Jam davė vėmimo vaistų, o tėvai jį nuvežė į savo namus Nuazi le Grane (*Noisy-le-Grand*), kur jo liga paūmėjo; tad buvo nuspręsta, kad jis užkerėtas. Jo paklausė, ar jis nebuvo susivirčijęs su koku piemeniu; jis papasakojo, kad tų metų balandžio 18 dieną, kai raitas jojo per Nuazi kaimą, jo arklys staiga sustojo Ferė (*Feret*) gatvėje, ties koplyčia, ir jis niekaip negalėjo priversti jo judėti iš vietos; tuo metu jis pamatė nepažįstamą piemenį, kuris jam tarė: „Pone, grįžkite namo, nes jūsų arklys neis į priekį.“ Tas žmogus, kuris jam pasirodė esąs apie penkiasdešimties metų, buvo aukšto ūgio, blogos fizionomijos, juoda barzda ir plaukais, rankoje laikė piemens lazda, o šalia buvo du juodi šunys trumpomis ausimis. — Jaunuolis pasišaipė iš piemens žodžių; tačiau jis nepajėgė priversti arklio eiti pirmyn ir buvo priverstas jį parvesti už pavadžio namo, kur susirgo, nes burtininkas jam buvo užleidęs kerus. — Ponas de la Rišardjeras tėvas darė tūkstančius dalykų sūnui išgydyti. Vieną dieną, kai jaunuolis vienas grįžo į savo kambarį, jis ten rado tą senąjį piemenį, sėdintį krėse su savo lazda ir dviem juodais šunimis. Ši vizija jį išgąsdino; jis pašaukė žmones; bet niekas, išskyrus jį, nematė burtininko. Visgi jis tvirtino, kad mato jį labai aiškiai; jis netgi pridūrė, kad tas piemuo vadinasi Danis, nors nežinojo, kas jam galėjo atskleisti šį vardą. Jis ir toliau jį matydavo, kai likdavo vienas. Apie šeštą valandą vakaro jis krito ant žemės sakydamas, kad piemuo yra ant jo ir jį traiško; ir, visų dalyvaujančiųjų, kurie nieko nematė, akivaizdoje, jis išsitraukė iš kišenės smailų peilį, kuriuo sudavė penkis ar šešis smūgius į veidą tam nelaimėliui, kurio manėsi užpultas. — Galiausiai, po aštuonių savaitių kančių, jis nuvyko į Sen Morą (*Saint-Maur*), tikėdamas, kad tą dieną pasveiks. Jam tris kartus pasidarė bloga; bet po mišių jis pamatė šventąjį Morą stovintį benediktino abitu, o kairėje — piemenį kruvinu veidu nuo penkių peilio dūrių, su lazda rankoje ir dviem šunimis šalia. Jis sušuko, kad yra išgydytas, ir nuo tos akimirkos iš tiesų pasveiko. — Po kelių dienų, medžiodamas Nuazi apylinkėse, jis vynuogynuose iš tikrųjų pamatė savo piemenį; šis vaizdas sukėlė jam siaubą; jis sudavė burtininkui šautuvo buožę per galvą: „Ak! pone, jūs mane užmušite!“ — sušuko piemuo bėgdamas; bet kitą dieną jis atėjo pas poną de la Rišardjerą, puolė jam po kojų, prisipažino, kad vadinasi Danis, kad jau dvidešimt metų yra burtininkas, kad iš tiesų buvo jam užleidęs kerus, nuo kurių jis kentėjo, kad tie kerai turėjo trukti metus; kad jis nuo jų pasveiko po aštuonių savaitių tik dėl atliktų maldų; kad praeiksmas grįžo ant jo, Danio, ir kad jis prašosi pasigailėjimo. Tada, kadangi lankininkai jį persekiojo, piemuo užmušė savo šunis, numetė lazda, persirengė, pabėgo į Torsj, atgailavo ir po kelių dienų mirė. — Tėvas Lebrunas, kuris plačiai aprašo šį nuotykį, mano, kad čia tikrai galėjo būti raganavimas.

**Dvasių šokis (Danse des Esprits).** — Olaus Magnus savo „Šiaurės tautų istorijos“ trečiojoje knygoje rašo, kad jo laikais daugelyje tų šalių dar buvo matomos dvasios ir šmėklos, šokančios ir šokinėjančios, daugiausia naktimis, skambant visokių rūšių muzikos instrumentams. Šį šokį

vietiniai gyventojai vadina elfų šokiu. Saksas Gramatikas mini šiuos fantastinius šokius savo „Danijos istorijoje“. Pomponijus Mela, aprašydamas Etiopiją, sako, kad už Atlaso kalno buvo matyti deglai ir girdėti fleitos bei varpeliai, o dienai išaušus ten nieko nebebūdavo randama. Priduriama, kad šmėklos priversdavo šokti tuos, kuriuos sutikdavo savo kelyje, ir šie neabejodavo, jog tai įspėjimas, kad jie greitai mirs. Tokių dalykų nebepasitaiko. Žr. Kaukai.

**Fėjų šokis (Danse des Fées).** — Mūsų protėviai teigė, kad fėjos gyvena apleistuose miškuose ir kad jos ateidavo šokti ant vejų mėnulio šviesoje.

**Milžinų šokis (Danse des Géants).** — Merlinas, norėdamas atlikti dvarišką gestą, sakoma, atgabeno iš Airijos į Angliją uolų, kurios įgavo milžinų pavidalus ir šokdamos nuėjo sudaryti trofėjaus karaliui Ambrosijui. Tai vadinama milžinų šokiu (Stounhendžas). Rašytojai dar ne taip seniai tvirtino, kad šios uolos vis dar šoka karūnuojant Anglijos karalius.

**Mirties šokis (Danse des Morts).** — Mirties šokių, kurie tapo daugelio paveikslų tema, kilmė siekia viduramžius; jie ilgą laiką buvo madingi. Iš pradžių karnavalo metu dažnai būdavo matomos kaukės, vaizduojančios mirtį; jos turėjo privilegiją šokti su visais sutiktaisiais, paimdamos juos už rankos, ir asmenų, kuriuos jos versdavo šokti su savimi, išgąstis linksmino publiką. Netrukus šioms kaukėms kilo mintis eiti į kapines atlikti savo šokio mirusiųjų garbei. Taip šie šokiai tapo šurpiu pamaldumo pratimu; juos lydėjo liūdnos sentencijos, ir nežinoma, kodėl tuomet jie gavo makabriškųjų šokių pavadinimą. Buvo padaryta šių šokių atvaizdų, kuriuos liaudis gerbė. — Makabriškieji šokiai be galo išplito XV ir XVI amžiuose; gambiausi menininkai buvo samdomi tapyti juos vienuolynų vestibuliuose ir ant kapinių sienų. — Bazelio Mirties šokis pirmiausia buvo atliktas šiame mieste 1435 m. ten susirinkusio susirinkimo įsakymu. Jį išgarsino tai, kad vėliau jį perpiešė Holbeinas. „Šio šokio idėja teisinga ir tikra, — sakė prieš kurį laiką vienas iškilius *Journal des Débats* redaktorius: — šis pasaulis yra didelis balius, kuriame mirtis duoda ritmą. Šokama daugiau ar mažiau kontradansų, su didesniu ar mažesniu džiaugsmu; bet šiam šokiui galiausiai visada vadovauja mirtis; o kas yra tie visų rangų ir luomų šokėjai? Mirštantieji ilgesniu ar trumpesniu laikotarpiu. — Aš žinau du Mirties šokius, — tęsia tas pats rašytojas, — vieną Dresdene, kapinėse anapus Elbės; kitą Overnėje, nuostabioje La Šez Djė (*La Chaise-Dieu*) bažnyčioje. Pastaroji yra freska, kurią kasdien graužia drėgmė. Šiuose dviejuose Mirties šokuose mirtis yra įvairaus amžiaus ir luomų vyrų choro priekyje: ten yra karalius ir elgeta, senis ir jaunuolis, ir mirtis juos visus traukia paskui save. Šie du Mirties šokiai išreiškia liaudies idėją pačiu paprasčiausiu būdu: Holbeino genijus šią idėją praturtino savo garsiajame Mirties šokyje Dominikonų vienuolyne. Bazelyje tai buvo freska, ir ji sunyko, kaip pamažu nyksta freskos. Bazelio muziejuje išliko keletas jos liekanų ir spalvotų miniatiūrų. Holbeino šokis nėra, kaip Dresdeno ar La Šez Djė, nenutrūkstama šokėjų grandinė, vedama Mirties; kiekvienas šokėjas turi savo mirtį, aprengtą skirtingai, pagal mirštančiojo padėtį; tokiu būdu Holbeino šokis yra epizodų serija, sujungta tame pačiame rėme; Holbeino dramoje yra keturiasdešimt viena scena, ir šiose keturiasdešimt vienoje scenoje — begalinė įvairovė. Nė viename šių paveikslų nerasite tos pačios pozos, tos pačios laikysenos, tos pačios išraiškos. Holbeinas suprato, kad žmonės mirtyje panašūs ne labiau nei gyvenime, ir kad, kaip visi gyvename savaip, taip visi turime ir savo mirimo būdą. — Holbeinas bjaurų ir šlykštų skeletą, kuriuo įsivaizduojame mirtį, aprengia pačiu komiškesniu būdu, atributais išreikšdamas personažą, kurį nori pavaizduoti, charakterį ir įpročius. Kiekvienas iš šių paveikslų yra išradingumo šedevras. — Neįtikėtina, su koku menu jis suteikia gyvybės ir jausmo išraišką šioms bjauriems skeletams, šioms sudžiūvusioms figūroms. Visos jo mirtys

gyvena, mąsto, kvėpuoja; visos turi gestą, fizionomiją, beveik sakyčiau — gyvybės žvilgsnį ir spalvas. — Holbeinas papildė liaudišką Mirties šokio idėją; nežinomas Liucernos tilto tapytojas taip pat papildė Holbeino šokį. Liucernos tilto tapyba nėra brangūs meno kūriniai, bet jie turi labai pastebimą išradingumo vertę. Tapytojas trikampiuose, kuriuos sudaro sijos, laikančios tilto stogą, pavaizdavo įprastas gyvenimo scenas ir kaip mirtis jas staiga nutraukia. Pas Holbeiną mirtis priima visų luomų kostiumus ir atributus, tuo parodydama, kad mes visi esame pavaldūs jos būtinybei. Liucernos tilte mirtis gyvena su mumis; ar vykstame į iškylą, ji apsirengia vežiku, pliaukši botagu; vaikai juokiasi ir džiūgauja: tik motina skundžiasi, kad vežimas važiuoja per greitai. Ką darysi? Tai mirtis vairuoja; ji skuba atvykti. Einate į balių, štai mirtis įeina kaip kirpėjas, su šukomis rankoje. Skubėkite, sako jauna mergina, skubėkite! Aš nenoriu atvykti per vėlai. — Aš darysiu greitai! Ji daro greitai: nes vos tik palietė savo kaulėtu pirštu šokėjos kaktą, ta septyniolikmetė kakta nuvyto lygiai taip pat, kaip ir gėlės, kurios turėjo ją puošti. — Liucernos tiltas rodo mums Mirtį šalia mūsų ir visur: prie stalo, kur ji su servetėle aplink kaklą laiko taurę ir kelia tostus; dailininko dirbtuvėje, kur kaip pameistrys tepliotojas ji laiko paletę ir trina dažus; sode, kur apsirengusi sodininku, su laistytuvu rankoje, ji veda šeiminką pažiūrėti, ar išsiskleidė jo tulpės; krautuvėje, kur kaip pardavėjas, sėdintis ant audinių ryšulių, ji atrodo viliojančiai ir kviečia pirkėjus; sargybos poste, kur su būgnu rankoje ji muša surinkimą; kryžkelėje, kur kaip fokusininkė ji surenka žiopių; teisme, kur apsirengusi advokatu, ji daro išvadas, vienintelis advokatas (sako legenda prastomis vokiečių eilėmis po kiekvienu paveikslu), kuris eina greitai ir laimi visas bylas; ministro priėmimo kambaryje, kur kaip prašytojas, nuolankia išvaizda ir sulenkta nugara, ji pateikia petiją, kuri bus išklaušyta; galiausiai mūšyje, kur ji bėga batalionų priekyje, ir, kad priverstų sekti paskui save, ji užsirišo vėliavą ant kaklo...”

**Sabato šokis (Danse du Sabbat).** — Pjeras Delankras tikina, kad sabato šokiai padaro žmones įsiutusius ir priverčia moteris persileisti. Velnias, sakoma, mokė įvairių šokių Ženevos burtininkus; šie šokiai buvo labai šiurkštūs, nes jis naudojo rykštes ir lazdas, kaip tie, kurie moko šokti gyvūnus. Tame krašte buvo jauna moteris, kuriai velnias davė geležinę lazdelę, turėjusią galią priversti šokti asmenis, kuriuos ji paliesdavo; ji tyčiojosi iš teisėjų proceso metu ir tvirtino jiems, kad jie negalės jos numarinti; bet ji apsiriko. — Demonai šoka su raganomis ožio ar bet kokio kito gyvūno pavidalu. — Šokama paprastai ratu, nugaromis į vidurį, retai po vieną ar poromis. Yra trys šokio rūšys: pirmoji vadinasi čigonų šokiu; antroji atliekama kaip mūsų amatininkų kaimuose, t.y. visą laiką šokinėjant, atsukus nugarą; trečiajame šokyje sustojama vora, laikantis už rankų ir tam tikru ritmu. Šie šokiai atliekami skambant mažam būgneliui, fleitai, smuikui ar kitam instrumentui, kuris mušamas lazdele; tai vienintelė sabato muzika; tačiau burtininkai tikino, kad pasaulyje nėra geriau atliekamų koncertų.

**Saulės šokis (Danse du Soleil).** — Daugelyje kaimų vis dar paplitęs tikėjimas, kad Velykų dieną saulė šoka. Tačiau ši žavinga liaudies tradicija tėra poezija, kaip ir trys saulės, kurios pateka horizonte Trejybės rytą.

**Epideminiai šokiai (Dances épidémiques).** — XIV amžiuje atsirado šokėjų sekta, kuri keliavo per Liuksemburgą, Lježo kraštą, Heno ir Reino provincijas, šokdama su įniršiu ir teigdama, kad šokių metu patiria stebuklingas vizijas. Manoma, kad jie buvo apsėsti, nes išgydyti buvo tik egzorcizmais.

**Dafnefagai (Daphnéphages).** — Pranašautojai, kurie prieš atsakydami į jiems užduodamus klausimus valgydavo lauro lapų, nes, šiam medžiui esant pašvęstam Apolonui, jie tikėjo taip esą įkvėpti šio dievo.

**Dafnomantija (Daphnomancie).** — Pranašavimas lauru. Jo šakelę mesdavo į ugnį; jei ji degdama spragsėdavo, tai buvo laimingas ženklas; bet jei degdavo be garso, prognozė buvo bloga.

**Magiškiosios ietys (Dards magiques).** — Lapiai, kurie seniau garsėjo kaip dideli burtininkai, o dabar tokie yra labai mažai, sakoma, laidydavo švino ietis, piršto ilgio, į savo nesančius priešus ir tikėjo siunčią jiems su šiomis užburtomis ietimis ligas ir didelius skausmus.

**Darudžiai (Daroudji).** — Taip persai vadina trečiąją savo piktųjų genijų klasę.

**Dožis (Daugis).** — Mažai žinomas autorius knygos prieš burtininkus, pavadintos „Traktatas apie magiją, raganavimą, apsėdimus, varginimus ir kerus, kur įrodoma jų tiesa ir realybė, su saugiu ir lengvu metodu juos atskirti, ir reglamentai prieš žynius, burtininkus, magus ir t.t.“; Paryžius, in-12, 1732.

**Delfinas (Dauphin).** — Nelabai žinoma, kuo pagrįstas šis senas liaudies tikėjimas, kad delfinas yra žmogaus draugas. Senovės žmonės jį pažinojo taip netobulai, kad beveik visada vaizdavo su lanku išriesta nugara, nors jo nugara plokščia kaip kitų žuvų. Eliano ir kitų gamtininkų raštuose randama pasakojimų apie vaikus, kurie jūroje jodinėja ant prijaukintų delfinų; tai stebuklai, kurie mums nebesikartoja. Žinoma, kad delfinas yra greičio simbolis: ir būtent emblematine prasme, norint priminti, kad reikia skubėti atsargiai, delfinas buvo vaizduojamas apsivijęs inkarą; nes netiesa, kad iš meilės žmogui jis veda inkarą į jūros dugną, kaip pasakojo mūsų protėviai.

**Dovydas (David).** — Pasak rytiečių, šis pranašas-karalius priversdavo sau paklusti žuvis, paukščius ir akmenis; jie prideda, kad geležis, kurią jis laikydavo rankose, suminkštėdavo, ir kad ašaros, kurias jis liejo per keturiasdešimt dienų, kai verkė dėl savo nuodėmės, priversdavo augti augalus. Adomas, sako musulmonai, atidavė šešiasdešimt savo gyvenimo metų, kad prailgintų Dovydo, kurio šlovingą karaliavimą numatė, gyvenimą.

**Dovydas-Jurgis (David-George).** — Gento stiklius, kuris 1525 m. ėmė keliauti po Nyderlandus, sakydamas, kad jis yra Mesijas, atsiųstas į žemę užpildyti dangaus, kuriame buvo per daug tuščios vietos. Jis buvo paskelbtas ieškomu; bet keitė vardus, kad išvengtų persekiojimo. Tikėta, kad jis susikalba su paukščiais; nes jis kalbėjo su jais įvairiomis kalbomis, ir šie paukščiai kartais atnešdavo jam grobio maistui. Bazelyje jis vadinosi Žanu Bruchu (*Jean Bruch*), sakydamasis esąs Dievo sūnėnas, kurį vadino savo dėde, visgi pridurdamas, kad gimė Olandijoje. Jis taip pat norėjo dėtis pranašu Danieliumi, kurį Dievas siunčia į šį pasaulį atkurti Izraelio karalystės ir Jokūbo palapinės. Jis užkerėdavo protus, sako Delankras, tuo tarpu kai kiti burtininkai užkerėdavo kūnus. Po trylikos metų, kuriuos praleido Bazelyje, jis mirė, taip apgavęs žmones, kad jam buvo surengtos didingos laidotuvės, ir jis buvo palaidotas Šv. Leonardo bažnyčioje. Jo mokiniai stebėjosi jo mirtimi, nes tikėjo jį esant nemirtingą; jis buvo išpranašavęs, kad prisikels trečią dieną po mirties. Kai pamatyta, kad ši pranašystė po trejų



metų neišsipildė, jis buvo pripažintas apsišaukėliu; jis buvo iškastas iš karsto ir nuneštas ant ešafoto, kur buvo sudegintas kartu su knygomis, kurias buvo parašęs, 1559 m. rugpjūčio 26 d.

**Deividas Džounsas (David-Jones).** — Anglų jūreiviai šiuo vardu vadina piktąjį genijų, kuris vadovauja visoms piktosioms jūros dvasios. Jis yra visuose uraganuose; kartais jį matydavo milžiniško ūgio, rodantį tris eiles aštrių dantų savo didžiulėje burnoje, atmerkusi dideles baises akis ir plačias šnerves, iš kurių veržėsi mėlynos liepsnos.

**Deberas (Deber).** — Hebrajų teologai sako, kad Deberas reiškia demoną, kuris kenkia naktį; o Ketebas arba Čerebas — tą, kuris kenkia vidurdienį.

**Decijus, Publijus (Publius Décius).** — Romėnų karo prieš lotynus metu konsulai Publijus Decijus ir Manlijus Torkvatas, stovyklaudami netoli Vezuvijaus, abu tą pačią naktį susapnavo tą patį sapną: miegodami jie pamatė aukšto ūgio vyrą, kuris jiems pasakė, kad viena iš dviejų armijų turi nužengti pas šešėlius, ir kad ta bus nugalėtoja, kurios vadas pasiaukos mirties galioms. Kitą dieną konsulai, papasakoję vienas kitam savo sapną, paaukojo auką, kad dar kartą įsitikintų dievų valia, ir aukų viduriai patvirtino tai, ką jie matė. Tad jie susitarė tarpusavyje, kad tas, kuris pirmas pamatys savo batalionus traukiantis, pasiaukos tėvynės labui. Kai mūšis prasidėjo, Decijus, pamatęs, kad jo vadovaujamas sparnas linksta, pasiaukoj, ir kartu su savimi visą priešų armiją, požemių dievams, ir metėsi į lotynų gretas, kur gavo mirtį, užtikrindamas Romai šlovingą pergalę. — Jei šis dvigubas konsulų sapnas ir aukų ženklai, paskelbti abiejose armijose, tebuvo politinis ėjimas, Decijaus pasiaukojimas buvo didis patriotizmo aktas, net ir pas romėnus.

**Dekremsas (Decremps).** — Praėjusio amžiaus iliuzionistas, kuris išleido „Baltosios magijos traktatą“.

**Dedšailas (Dedschail).** — Velnias pas daugelį arabų genčių.

**Deifobė (Déiphobe).** — Kumų sibilė. Žr. Sibilės.

**Išskyros (Déjections).** — De Haenas, paskutiniame savo „Traktato apie magiją“ skyriuje, sako, kad jei matoma išeinant iš bet kurių žmogaus kūno dalių, be didelio sužalojimo, daiktus, kurie natūraliai negalėtų ten patekti, pavyzdžiui, peilius, stiklo šukes, geležį, dervą, ašutų kuokštus, kaulus, vabzdžius, dideles sulenktas adatas, anglis ir t.t., visa tai reikia priskirti demonui ir magijai. Žr. Išmatos.

**Delankras, Pjeras (Pierre Delancré).** — Garsus demonografas, gimęs Bordo XVI amžiuje. Jam buvo pavesta ištirti daugybės nenaudėlių, kaltinamų raganavimu, bylas; jo patiklus protas liko įsitikinęs visomis sabato ir burtininkų ekstravagancijomis. Jis mirė Paryžiuje apie 1630 m. Išliko du jo ieškomi veikalai šiomis temomis: — 1° „Pilnai įtikinta netikėjimas ir raganavimo klaidatikystė, kurioje plačiai ir įdomiai aptariama raganavimo, fascinacijos, prisilietimo, skopelizmo, pranašavimo, ligatūros ar magiško surišimo, apsireiškimų ir begalės kitų retų ir naujų temų tiesa ar iliuzija“, parašyta P. Delankro, karaliaus patarėjo jo Valstybės taryboje. Paryžius, Nicolas Buon, 1612. In-4°, beveik 900 puslapių, gana retas, dedikuotas karaliui Liudvikui XIII; padalintas į dešimt traktatų. Pirmajame autorius įrodinėja, kad viskas, kas sakoma apie burtininkus, yra tiesa. Antrasis, pavadintas „Apie fascinaciją“, įrodinėja, kad

raganos žavi, užkerėdamos, tik velnio pagalba. Trečiajame traktate, skirtame „Apie prisilietimą“, matoma, ką burtininkai gali padaryti lytėjimu, daug galingesniu už žvilgsnį. Ketvirtasis traktatas, kuriame kalbama apie skopelizmą, mus moko, kad šiuo slaptu mokslu žmonėms pakenkiama tiesiog įmetant užburtus akmenis į jų sodą. Kitas traktatas detalai aprašo visus pranašavimus. Šeštajame traktate sužinoma viskas, kas susiję su ligatūromis (*užrišimais*). Septintasis sukasi apie apsireiškimus. Autorius, kuris niekuo neabejoja, jų pateikia daugybę. Aštuntajame traktate jis užsipuola žydus, atskalūnus ir ateistus. Devintajame kyla prieš eretikus, kurių pasirodymas visais laikais sukeldavo daugiau ar mažiau absurdiškus ar bjaurius fanatizmus. Paskutiniame traktate jis šaukiasi prieš teisėjų netikėjimą ir klaidatikystę raganavimo byloje. Viską užbaigia žymių nuosprendžių prieš burtininkus rinkinys. — 2° „Blogųjų angelų ir demonų nepastovumo paveikslas, kuriame plačiai aptariamas raganavimas ir burtininkai; labai įdomi ir naudinga knyga, su diskursu, apimančiu procesą, kurį Ispanijos ir Navaros inkvizitoriai iškėlė penkiasdešimt trims magams, atskalūnams, žydams ir burtininkams Logronjo mieste Kastilijoje 1610 m. lapkričio 9 d.; kuriame matoma, kiek teisingumo vykdymas Prancūzijoje yra juridiskiau traktuojamas ir gražesnis formomis nei visose kitose imperijose, karalystėse, respublikose ir valstijose“, parašyta P. Delankro, karaliaus patarėjo Bordo parlamente; Paryžius, Nicolas Buon, 1612, in-4° apie 800 puslapių, labai ieškomas, ypač kai yra su graviūra, vaizduojančia sabato ceremonijas. Šis veikalas padalintas į šešias knygas: pirmoji apima tris diskursus apie demonų nepastovumą, didelį burtininkų skaičių ir Laburo krašto moterų polinkį į raganavimą. Antroji knyga nagrinėja sabatą penkiuose diskursuose. Trečioji sukasi apie tą pačią temą ir apie burtininkų paktus su velniu, taip pat penkiuose diskursuose. Ketvirtoji knyga, kurioje yra keturi diskursai, skirta vilkolakiams; penktoji knyga, trijuose diskursuose, — prietarams ir apsireiškimams; ir šeštoji — kunigams burtininkams, penkiuose diskursuose. — Visa, kas šiuose veikaluose yra įdomaus, randa savo vietą šiame Žodyne.

**Delanglis, Liudvikas (Louis Delangle).** — Ispanų gydytojas ir didis astrologas. Pasakojama, kad jis išpranašavo karaliui Karoliui VII Freminji (*Frémigny*) mūšį 1450 m.; jis taip pat išpranašavo, pasak kai kurių autorių, mažojo Pjemonto princo įkalinimą, taip pat marą Lionė kitais metais. Jis buvo kaltinamas prietaringumu, nors vadinosi tik astrologu. Karalius jam skyrė keturių šimtų livrų pensiją ir nusiuntė praktikuoti savo mokslo į Lioną. Jis parašė keletą knygų ir išvertė iš ispanų į lotynų kalbą Jono iš Sevilijos „Gimimus“ (*Nativités*). Priduriama, kad jis numatė savo mirties dieną. Sakoma, jis liepė atlikti pamaldas už save prieš penkiolika dienų, kurios tęsėsi iki nurodytos valandos, kai jis iš tiesų mirė.

**Delrio, Martynas Antonijus (Martin-Antoine Delrio).** — Gimęs Antverpene 1551 m., mokytas jėzuitas, knygos pavadinimu „Magiški tyrimai“ autorius, šešiose knygose, kur kruopščiai nagrinėjami įdomūs menai ir tušti prietarai; in-4°, Liuvenas, 1599, dažnai perspausdinta. Ši garsioji knyga, kuri savo laiku buvo labai populiari, buvo sutrumpinta ir išversta į prancūzų kalbą Andrė Diušeno (*André Duchesne*), Paryžius, in-4°, ir in-8°, 2 t., 1611, labai ieškoma. Autorius rodo save apskritai šiek tiek patiklų, bet labiau apsišvietusį nei dauguma jo amžiaus rašytojų. Jo veikalas padalintas į šešias knygas: pirmoji nagrinėja magiją apskritai, natūralią ir dirbtinę, bei prestižus (*iluzijas*); antroji — pragariškąją magiją; trečioji — pakenkimus (*maléfices*); ketvirtoji — pranašavimus ir spėjimus; penktoji — teisėjo pareigas ir procesą raganavimo byloje; šeštoji — nuodėmklausio pareigas ir leistinus bei draudžiamus vaistus prieš raganavimą. Apskritai, šios magiškos diskvizicijos yra keistų faktų rinkinys, sumaišytas su samprotavimais ir mokytomis citatomis.

**Tvanas (Déluge).** — Žr. Is, NOJUS ir t.t.

**Demokritas (Démocrite).** — Garsus filosofas, klestėjęs Graikijoje apie tris šimtus metų po Romos įkūrimo. XV ir XVI a. rašytojai kaltino jį magija; kai kurie jam netgi priskyrė alchemijos traktatą. Pselas teigia, kad jis išsidūrė sau akis tik po to, kai visą savo turtą išleido filosofinio akmens paieškomis. Demokrito aklumas glumino daugelį žmonių. Tertulianas sako, kad jis atėmė sau regėjimą, nes tai buvo jam blogų geismų priežastis. Plutarchas mano, kad tai buvo tam, jog galėtų laisviau filosofuoti, ir tai yra labiausiai paplitusi nuomonė, nors ji tokia pat nepagrįsta kaip ir kitos. — Demokritas nebuvo aklas, jei tikėsime Hipokratu, kuris pasakoja, kad pakviestas abderiečių gydyti tariamos šio filosofo beprotybės, jis rado jį užsiėmusį tam tikrų knygų skaitymu ir keleto gyvūnų skrodimu; ko jis nebūtų galėjęs daryti, jei būtų buvęs aklas. Jauni abderiečiai, žinodami, kad Demokritas užsidarė nuošaliame kape, kad filosofuotų, vieną dieną apsirengė velniais su ilgais juodais drabužiais ir baisiomis kaukėmis; tada nuėjo pas jį ir ėmė šokti aplinkui; Demokritas neatrodė tuo išgąsdintas, jis net nepakėlė akių nuo savo knygos ir toliau rašė. Jis juokėsi iš visko, sakoma mums, bet jo juokas buvo moralinis, ir jis matė kitaip nei žmonės, iš kurių jis tyčiojosi. Tikėkime tad su Skaligeriu, kad jis buvo aklas morališkai, *quod aliorum more oculis non uteretur*. — Sakyta, kad jis suprato paukščių giesmes ir kad įgijo šį stebuklingą gebėjimą suvalgęs gyvatę, gimusią iš tam tikrų paukščiųkų sumaišyto kraujo; bet ko tik nebuvo prikaltėta! Taip pat sakyta, kad jis bendravo su velniu, nes gyveno atsiskyręs.

**Barzdotasis demonas (Démon barbu).** — Žr. BARBU.

**Demoniakai (Démoniaques).** — Žr. POSSÉDÉS (Apsėstieji).

**Demonokratija (Démonocratie).** — Demonų valdymas, tiesioginė piktųjų dvasių įtaka, kai kurių Amerikos, Afrikos, Azijos, Sibiro, Kamčiatkos ir kt. genčių religija, kurios garbina velnią aukščiau visko.

**Demonografija (Démonographie).** — Istorija ir aprašymas to, kas susiję su demonais. Demonografais vadinami autoriai, kurie rašo šia tema, kaip Delankras, Leloyer, Wierus ir kt.

**Demonolatrija (Démonolâtrie).** — Demonų kultas. Lione, apie 1819 m., išleistas in-12 tomas, pavadintas: „Prietarai ir filosofų demonolatrija“. Ši knyga turi trūkumą būti kartais triviali, bet joje yra gerų dalykų.

**Demonologija (Démonologie).** — Diskursas ir traktatas apie demonus, pavyzdžiui, karaliaus Jokūbo demonologija. Žr. šį vardą. Taip pat žr. Walter Scott.

**Demonomantija (Démonomancie).** — Pranašavimas demonų pagalba. Šis pranašavimas vyksta per orakulus, kuriuos jie skelbia, arba per atsakymus, kuriuos duoda tiems, kurie juos iššaukia.

**Demonomanija (Démonomanie).** — Manija tų, kurie tiki viskuo, kas pasakojama apie demonus ir burtininkus, kaip Bodenas, Leloyer, Delankras ir kt. Bodeno veikalas vadinasi „Burtininkų demonomanija“; bet čia šis žodis reiškia velniavą. Žr. Bodin.

**Demonai (Démmons).** — Tai, ką tiksliai žinome apie demonus, apsiriboja tuo, ko mus moko Bažnyčia: kad tai yra nupuolę angelai, kurie, netekę Dievo regėjimo po savo maišto, kvėpuoja tik blogiu ir siekia tik kenkti. Jie pradėjo savo niūrų valdymą sugundydami mūsų pirmuosius tėvus; jie toliau kovoja prieš ištikimuosius angelus, kurie mus saugo, ir triumfuoja prieš mus, kai mes jiems drąsiai nesipriešiname. — Mes čia negalime pateikti dogminio traktato apie demonus. Privalome apsiriboti pranešdami keistas ir ypatingas nuomones, kurioms šios prakeiktos būtybės suteikė susidomėjimo. — Senovės žmonės pripažino tris demonų rūšis: geruosius, bloguosius ir neutralius. Tačiau jie demonu vadino bet kokią dvasią. Mes demonu vadiname tamsos angelą, piktąją dvasią. — Beveik visos tradicijos demonų egzistavimą nukelia anksčiau nei materialaus pasaulio sukūrimas. Tarp žydų svajotojų Aben-Ezra teigia, kad tai reikia nustatyti antrąją kūrimo dieną. Manasas Ben-Israelis, kuris laikosi tos pačios nuomonės, prideda, kad sukūręs pragarą ir demonus, Dievas patalpino juos debesyse ir pavedė jiems kankinti nedorėlius. Žmogus nebuvo sukurtas antrąją dieną; taigi nebuvo jokio nedorėlio, kurį reikėtų bausti. Be to, demonai neišėjo juodi iš Kūrėjo rankų; jie tėra šviesos angelai, tapę tamsos angelais dėl savo nuopuolio. — Origenas ir kai kurie filosofai tvirtina, kad gerosios ir blogiosios dvasios yra senesnės už mūsų pasaulį; kad nėra tikėtina, jog Dievas sugalvojo staiga, tik prieš septynis ar aštuonis tūkstančius metų, viską sukurti pirmą kartą, kad angelai ir demonai liko nemirtingi po pasaulių, buvusių prieš mūsų, žlugimo, ir t.t. Manis, tie, kuriuos jis kopijavo, ir tie, kurie priėmė jo sistemą, laiko velnią amžinu ir žiūri į jį kaip į blogio principą, lygiai kaip Dievas yra gėrio principas. Jis buvo pakankamai paneigtas. Tad dėl demonų turime laikytis visuotinės Bažnyčios nuomonės. Dievas sukūrė angelų chorus. Visa ši dangiškoji kariauna buvo tyra ir nelinkusi į blogį. Kai kurie leidosi užvaldomi puikybės; jie išdrįso manyti esą tokie pat didingi kaip jų Kūrėjas, ir įtraukė į savo nusikaltimą dalį angelų armijos. Šėtonas, pirmasis iš Serafimų ir didžiausias iš visų sukurtų būtybių, stojo maištininkų priešakyje. Jis danguje džiaugėsi negęstančia šlove ir nepripažino kito šeimininko, kaip tik Amžinąjį. Beprožiška ambicija lėmė jo pražūtį; jis norėjo valdyti pusę dangaus ir sėdėti soste, tokiame pat aukštame kaip Kūrėjo. Arkangelas Mykolas ir pareigoje likę angelai stojo su juo į kovą. Šėtonas buvo nugalėtas ir nutrenktas į bedugnę su visais savo šalininkais. — Dievas ištrėmė nupuolusius angelus toli nuo dangaus, į vietą, kurią vadiname pragaru arba bedugne. — Kai kurios nuomonės pragarą talpina mūsų gaublio centre. Daugelis rabinų sako, kad demonai gyvena ore, kurį pripildo. Šventasis Prosperas juos talpina rūkuose. Svindemas (*Swinden*) norėjo įrodyti, kad jie gyvena saulėje; kiti juos apgyvendino mėnulyje. Apsiribokime žinojimu, kad jie yra žemesnėse vietose, toli nuo saulės ir nuo mūsų, kaip sako Miltonas, ir kad Dievas visgi leidžia jiems gundyti žmones, esančius žemėje, ir lenkti juos į blogį. — Kiekvienas krikščionis žino skaudžią ir neginčijamą gimtosios nuodėmės istoriją, kurios amžinąsias pasekmes ištaisė dieviškasis atpirkimas. Taip pat žinoma, kad nuo Mesijo atėjimo demonų galia, apribota siaurose ribose, apsiriboja žemu ir tamsiu vaidmeniu, kuris pagimdė keletą liūdnyų pasakojimų, dažnai sumaišytų su melu. — Nelabai žinoma, kaip įsivaizduoti demonų skaičių. Visgi Wierus, tarytum būtų juos suskaičiavęs, sako, kad jie pasidalinę į šešis tūkstančius šešis šimtus šešiasdešimt šešis legionus, kurių kiekvieną sudaro šeši tūkstančiai šeši šimtai šešiasdešimt šeši tamsos angelai; taip jis pakelia skaičių iki keturiasdešimt penkių milijonų, ar maždaug tiek, ir priskiria jiems septyniasdešimt du kunigaikščius, hercogus, markizus, prelatus ar grafus. — Tačiau jų yra daug daugiau, ir jie turi savo gerą dalį blogyje, kuris daromas čia, žemėje, nes blogi įkvėpimai ateina tik iš jų. Gėda ir nelaimė tam, kuris jų klauso! — Pagal Mykolą Pselą, demonai skirstomi į šešis didelius skyrius. Pirmieji yra ugnies demonai, kurie gyvena tolimuose jos regionuose; antrieji yra oro demonai, kurie skraido aplink mus ir turi galią sukelti audras; tretieji yra žemės demonai, kurie maišosi su žmonėmis

ir užsiima jų gundymu; ketvirtieji yra vandenų demonai, kurie gyvena jūroje ir upėse, kad ten keltų audras ir laivų sudužimus; penktieji yra požeminiai demonai, kurie ruošia žemės drebėjimus, pučia ugnikalnius, verčia griūti šulinius ir kankina kalnakasius; šeštieji yra tamsos demonai, taip vadinami todėl, kad gyvena toli nuo saulės ir nesirodo žemėje. Nelabai žinoma, kur Mykolas Pselas rado šiuos gražius dalykus; bet būtent šioje sistemoje kabalistai sugalvojo salamandras, kurias talpina ugnies regionuose; silfus, kurie pripildo orą; undines arba nimfas, kurios gyvena vandenyje, ir gnomus, kurie įsikūrę žemės viduje. — Mokslininkai teigė, kad demonai dauginasi tarpusavyje kaip žmonės; taigi, jų skaičius turi didėti, ypač jei atsižvelgsime į jų gyvenimo trukmę, kurią kai kurie mokslininkai malonėjo apskaičiuoti; nes yra tokių, kurie nelaiko jų nemirtingais. Hesiodas duoda jiems šešių šimtų aštuoniasdešimt tūkstančių keturių šimtų metų gyvenimą. Plutarchas, kuris nelabai supranta, kaip buvo galima patirti tokį ilgą gyvenimą, sumažina jį iki devynių tūkstančių septynių šimtų dvidešimties metų... — Būtų galima dar daug pasakyti apie demonus ir apie įvairias nuomones, kurios apie juos susidarytos. Paprastai šiuos dalykus rasite prie jų straipsnių šiame žodyne. — Molukiečiai įsivaizduoja, kad demonai įlenda į jų namus per stogo angą ir atneša užkrėstą orą, kuris sukelia raupus. Kad išvengtų šios nelaimės, jie toje vietoje, pro kurią praeina šie demonai, pastato tam tikras mažas medines statulėles jiems išgąsdinti, kaip mes keliame šiaudinius žmones ant savo vyšnių paukščiams baidyti. Kai šie salų gyventojai išeina vakare ar naktį, laiku, skirtu piktyjų dvasių ekskursijoms, jie visada su savimi nešiojasi svogūną ar česnako skiltelę, kartu su peiliu ir keliais medžio gabalėliais; ir kai motinos guldo savo vaikus į lovą, jos nepamiršta padėti šių apsaugą jiems po galva. — Čingulajai (*Chingulais*), kad jų vaisiai nebūtų pavogti, skelbia, kad atidavė juos demonams. Nuo to laiko niekas nedrįsta jų liesti. — Siamo gyventojai nežino kitų demonų, kaip tik nedorėlių sielas, kurios, išeidamos iš pragarų, kur buvo laikomos, klaidžioja tam tikrą laiką šiame pasaulyje ir daro žmonėms visą blogį, kokį gali. Tarp jų taip pat yra nubausti nusikaltėliai, negyvi gimę vaikai, moterys, mirusios gimdymo metu, ir tie, kurie buvo nužudyti dvikovoje. Žr. Velnias.

**Baltieji demonai (Démons blancs).** — Žr. FEMMES BLANCHES (Baltosios moterys).

**Familiarūs demonai (Démons familiers).** — Demonai, kurie prisijaukina ir mėgsta gyventi su žmonėmis, kuriems gana noriai padeda. Žr. BÉRITH. — Vienas Šveicarijos istorikas pasakoja, kad Regensbergo baronas pasitraukė į savo Bazelio pilies bokštą, kad ten su didesniu atidumu atsidėtų Šventojo Rašto ir grožinės literatūros studijoms. Liaudis buvo tuo labiau nustebusi dėl šio prieglobsčio pasirinkimo, kad bokštas buvo gyvenamas demono, kuris iki tol niekam nebuvo leidęs įeiti; bet baronas buvo aukščiau tokios baimės. Jo darbų viduryje demonas jam pasirodydavo, sakoma, pasaulietiniais drabužiais, atsisėdavo šalia jo, uždavinėdavo klausimus apie jo tyrimus ir kalbėdavosi su juo apie įvairius dalykus, niekada nedarydamas jam jokio blogo. Patiklus istorikas pridėjo, kad jei baronas būtų norėjęs užduoti klausimų demonui, jis būtų išgavęs daug naudingų paaiškinimų. Žr. Dvasios, Kaukai, Farfadetai ir t.t.

**Vidurdienio demonai (Démons de midi).** — Senovės žmonės daug kalbėjo apie tam tikrus demonus, kurie ypač rodydavosi vidurdienį tiems, su kuriais buvo sudarę familiarumo sutartį. Žr. Agathion. Šie demonai lanko tuos, prie kurių prisiriša, žmonių ar žvėrių pavidalu, arba leidamiesi uždarami į rašmenį, skaičių, buteliuką, ar tuščiaavidurį žiedą. „Jie žinomi, — pridėjo Leloyer, — magams, kurie jais naudojasi, ir, mano didžiam apgailestavimui, esu priverstas pasakyti, kad jų naudojimas yra pernelyg dažnas.“ Žr. Empusa.

**Denisas Anžoranas (Denis Anjorrand).** — Paryžiaus daktaras, gydytojas ir astrologas XIV a. Būtent jis išpranašavo Velso princo atvykimą ir astrologiškai iš anksto pavaizdavo karaliaus Jono paėmimą į nelaisvę Puatjė; bet į tai nekreipta dėmesio. Visgi, po to, kai dalykas įvyko, jis buvo labai vertinamas dvare.

**Denisas Kartūzas (Denis-le-Chartreux).** — Pamaldus XV a. rašytojas, gimęs Lježo krašte. Paminėsime tik jo veikalą „Apie keturis paskutinius žmogaus tikslus“, kuriame jis nagrinėja, pagal savo laiko ir šalies idėjas, skaistykla ir pragarą.

**Denisas iš Venseno (Denis de Vincennes).** — Monpeljė fakulteto gydytojas ir didis astrologas. Pakviestas tarnauti hercogui Liudvikui Anžu, jis buvo labai įgudęs savo privačiuose sprendimuose, tarp kurių vieną padarė minėtam hercogui, kuris buvo mažojo karaliaus Karolio VI globėjas, kurio pagalba jis rado karaliaus Karolio V lobį, apie kurį žinojo tik vienas žmogus, vardu Eraras de Serezė (*Errart de Serreuzé*), dorybingas, diskretiškas ir išmintingas vyras. Šiame lobyje, kurį Denisas iš Venseno atrado savo menu, buvo aštuoniolika milijonų aukso. Kai kurie (atsižvelgiant į tai, kad šis karalius visada kariavo) sako, kad Žanas de Mengas (*Jean de Meung*), „Rožės romano“ autorius, sukaupė jam šį lobį filosofinio akmens galia.

**Dantys (Dents).** — Apie dantis taip pat yra keletas nuostabių istorijų; ir pirmiausia matyta vaikų, gimusių su dantimis; Liudvikas XIV turėjo du, kai atėjo į pasaulį. Pyras, Epyro karalius, vietoj dantų turėjo vientisą kaulą viršutiniame žandikaulyje ir tokį patį apatiniam. Persijoje netgi buvo žmonių rasė, kurie atsinešdavo tokius kaulus gimdami; Gorgonų respublika turėjo būti labai bjauri, kaip sako M. Salgues, jei tiesa, kad šios moterys visoms turėjo tik vieną akį ir vieną dantį, kuriuos skolindavo viena kitai. — 1591 m. Silezijoje pasklido gandas, kad septynerių metų vaikui iškritus dantis, jam išaugo vienas auksinis. Teigta, kad jis buvo iš dalies natūralus, iš dalies stebuklingas, ir kad jis buvo atsiųstas iš dangaus šiam vaikui, kad paguostų krikščionis, varginamus turkų, nors nelabai matyti ryšio tarp šio danties ir turkų, ir nematyti, kokią paguodą krikščionys galėjo iš to gauti. Ši naujiena užėmė daugelį mokslininkų ir sukėlė ne vieną ginčą tarp to meto didžiųjų vyrų, kol vienas auksakalys, apžiūrėjęs šį dantį, nustatė, kad tai paprastas dantis, ant kurio buvo labai sumaniai uždėtas aukso lapelis: bet iš pradžių pradėta ginčytis ir rašyti knygas, o tik paskui pasikonsultuota su auksakaliu. — Pridursime, kad Senlis kaimelyje yra viešas šaltinis, kurio vanduo, sakoma, verčia dantis iškristi be tinimo ir be skausmo. Iš pradžių jie kliba burnoje kaip varpo šerdis, vėliau iškrenta natūraliai. Šiame kaime daugiau nei pusė gyventojų neturi dantų. — „Nuostabiose Alberto Didžiojo paslapytse“ matoma, kad dantų skausmas numalšinamas prašant išmaldos šventojo Lauryno garbei. Tai prietaras. — Šparagų šaknys yra, sakoma, labai geras specifikas: išdžiovintos ir uždėtos ant sergančių dantų, jos išrauna juos be skausmo. Mes to nebandėme.

**Derodonas, Davidas (David Dérodon).** — XVII a. dialektikas. Pasakojama, kad vienas profesorius, spaudžiamas nežinomo oponento, jam tarė, jau pasirengęs pasiduoti: „Tu esi velnias arba tu esi Derodonas.“ Šis mokslininkas paliko „Diskursą prieš teisminę astrologiją“, in-8°, 1663.

**Dersailis (Dersaïl).** — Laburo krašto burtininkas, kuris nešiojo dubenį sabate apie 1610 m. Kelios raganos prisipažino mačiusios jį ten renkantį aukas per sabato mišias, ir tikino, kad jis naudojo tuos pinigus burtininkų ir savo paties reikalam.



**Debordas (Desbordes).** — Lotaringijos hercogo Karolio IV kamerdineris. Šis tarnas 1628 m. buvo apkaltintas pagreitinęs princesės Kristinos, hercogo motinos, mirtį ir sukėlęs įvairias ligas, kurias gydytojai priskyrė kerams. Karolis IV įtarė Debordą nuo medžioklės išvykos, kur jis patiekė hercogui didingus pietus be jokių kitų paruošimų, tik su maža trijų aukštų dėžute, kurioje buvo išskirtinis valgis. Kitu atveju jis leido sau atgaivinti tris pakaruoklius (nes jis visada viską darė po tris), kurie jau tris dienas kabojo kartuvėse; ir jis jiems įsakė atiduoti pagarbą hercogui, po ko pasiuntė juos atgal į kartuves. Taip pat patvirtinta, kad jis įsakė gobeleno personažams atsiplėšti ir ateiti šokti salone. Karolis IV, išgąsdintas šių stebuklų, norėjo, kad būtų pradėtas tyrimas prieš Debordą. Jam buvo iškelta byla ir jis buvo nuteistas ugniai.

**Dekartas, Renė (René Descartes).** — Vienas žymiausių XVII a. vyrų. Jis buvo persekiojamas Olandijoje, kai pirmą kartą paskelbė savo nuomones. Voetas (*Voetius*), kuris turėjo daug įtakos Utrechte, apkaltino jį ateizmu; jis netgi sumanė išprovokuoti jo pasmerkimą neleidamas jam apsiginti, ir, su protestantišku švelnumu, liepti sudeginti jį Utrechte ant labai aukšto laužo, kurio liepsna būtų matoma iš visų Jungtinių Provincijų.

**Dykumos (Déserts).** — Ypač dykumose ir apleistose vietose burtininkai rengia savo sabatą, o demonai — savo orgijas. Tokiose vietose velnias pasirodo tiems, kuriuos nori nupirkti ar kuriems nori tarnauti. Čia taip pat jaučiama baimė ir matomi vaiduokliai. Žr. taip pat Kryžkelės.

**Defontenas (Desfontaines).** — 1695 m. tam tikras ponas Bezuelis (kuris vėliau tapo Valonės klebonu), būdamas penkiolikos metų mokinys, susipažino su prokuroro, vardu d'Abakenas (*d'Abaquène*), vaikais, taip pat mokiniais. Vyresnysis buvo jo amžiaus; jaunesnysis, šiek tiek jaunesnis, vadinosi Defontenu; tai buvo tas iš dviejų brolių, kurį Bezuelis mylėjo labiau. Vaikščiodami kartu 1696 m., jie kalbėjosi apie perskaitytą istoriją dviejų draugų, kurie buvo pasižadėję, kad tas, kuris mirs pirmas, ateis pranešti naujienų apie savo būklę išgyvenusiajam. Mirusysis sugrįžo, sakoma, ir papasakojo draugui stebinančių dalykų. Jaunasis Defontenas pasiūlė Bezueliui duoti vienas kitam panašų pažadą. Bezuelis iš pradžių nenorėjo; bet po kelių mėnesių sutiko tuo momentu, kai jo draugas ruošėsi išvykti į Kaną (*Caen*). Defontenas išsitraukė iš kišenės du mažus paruoštus popierėlius, vieną pasirašytą savo krauju, kuriame pasižadėjo mirties atveju ateiti aplankyti Bezuelio; kitą, kuriame buvo užrašytas tas pats pažadas, pasirašė Bezuelis. Defontenas išvyko su broliu, ir du draugai susirašinėjo. — Buvo praėję šešios savaitės, kai Bezuelis nebegavo laiškų, kai 1697 m. liepos 31 d., būdamas pievoje antrą valandą po pietų, staiga pasijuto apsvaigęs ir apimtas silpnumo, kuris visgi praėjo; kitą dieną, tą pačią valandą, jis patyrė tą patį; poryt, savo silpnumo metu, jis pamatė savo draugą Defonteną, kuris jam darė ženklą ateiti pas jį. Kadangi jis sėdėjo, jis atsitraukė ant savo kėdės. Aplinkiniai pastebėjo šį judesį. Defontenui nesiartinant, Bezuelis atsistojo eiti jo pasitikti; tuomet šmėkla prisiartinė, paėmė draugą už kairės rankos ir nuvedė už trisdešimties žingsnių, į nuošalią gatvelę. „Aš tau pažadėjau, — tarė jis jam, — kad jei mirsiu anksčiau už tave, ateisiu tau to pasakyti: aš nuskendau užvakar upėje, Kane, apie šią valandą. Buvau pasivaikščiojime; buvo taip karšta, kad mums kilo noras išsimaudyti. Upėje man pasidarė silpna, ir aš nugrimzdau į dugną. Abatas de Menil-Žanas (*Ménil-Jean*), mano draugas, panėrė; aš sugriebiau jo koją, bet ar jis pamanė, kad tai laiška, ar norėjo greitai iškilti į paviršių, jis taip stipriai sujudino pakinklį, kad sudavė man didelį smūgį į krūtinę ir numetė į upės dugną, kur labai gilu.“ — Defontenas paskui papasakojo draugui daug kitų dalykų. Bezuelis norėjo jį apkabinti, bet rado tik šešėlį; vis dėlto jo ranka buvo taip stipriai laikoma, kad jam liko skausmas. Jis nuolat matė vaiduoklį, šiek tiek didesnį nei gyvą, pusiau nuogą; jis savo

šviesiuose plaukuose nešiojo įpintą raštelį, kuriame Bezuelis tegalėjo įskaityti žodį *in*. Jis turėjo tą patį balso tembrą; neatrodė nei linksmas, nei liūdnas, bet visiškai ramus; paprašė draugo, kai jo brolis sugrįš, įpareigoti jį pasakyti tam tikrus dalykus tėvui ir motinai; paprašė sukalbėti už jį septynias psalmes, kurias buvo gavęs kaip atgailą praėjusį sekmadienį ir kurių dar nebuvo sukalbėjęs; po to nutolo sakydamas: *Iki pasimatymo*, kas buvo įprastas terminas, kurį jis vartojo atsisveikindamas su draugais. — Šis pasirodymas pasikartojo keletą kartų. Tai būtų galima paaiškinti nuojautomis, simpatija ir t.t. Abatas Bezuelis papasakojo detales per pietus 1708 m., dalyvaujant abatui de Sen Pjerui (*Saint-Pierre*), kuris tai plačiai mini savo „Politinių raštų“ IV tome.

**Deforžas, Pjeras Žanas Batistas Šudaras (Pierre-Jean-Baptiste Choudard Desforges).** — Gimęs Paryžiuje 1746 m., daugiau nei lengvabūdis autorius. „Tūkstantyje ir viename prisiminime arba Vedybiniuose vakaruose“ (*Mille et un souvenirs ou Veillées conjugales*), jam priskiriamoje nemoralioje knygoje, jis pasakoja keletą istorijų apie šmėklas, kurios buvo atkartotos įvairiuose rinkiniuose.

**Dezuljer (Deshoulières).** — Ponia Dezuljer, nuvykusi praleisti kelių mėnesių dvare, už keturių lįė nuo Paryžiaus, gavo leidimą pasirinkti gražiausią pilies kambarį; bet jai buvo uždraustas vienas, kurį vaiduoklis lankė kiekvieną naktį. Ponia Dezuljer jau seniai norėjo pamatyti vaiduoklius; ir, nepaisant jai išsakytų prieštaraimų, ji įsikūrė būtent tame apsėstame kambaryje. Atėjus nakčiai, ji atsigulė, pasiėmė knygą pagal savo įprotį; ir, baigusi skaityti, užgesino šviesą ir užmigo. Netrukus ją pažadino triukšmas prie durų; jos buvo blogai uždarytos; jos atsidarė, kažkas įėjo, žengdamas gana garsiai. Ji prabilo labai ryžtingu tonu, nes nebijojo. Jai nebuvo atsakyta. Dvasia nuvertė seną širmą, kuri su triukšmu patraukė lovos užuolaidas; ji vėl prakalbo sielai, kuri, visada judėdama lėtai ir be žodžių, praėjo pro lovos tarpą, nuvertė stalėlį ir atsirėmė į antklodę. Čia ponia Dezuljer parodė visą savo tvirtybę. „Ak! — tarė ji, — aš sužinosiu, kas tu esi!“ Tuomet, ištiesusi abi rankas link tos vietos, kur girdėjo šmėklą, ji sugriebė dvi plaukuotas ausis, kurias turėjo kantrybės laikyti iki ryto. Vos tik išaušo, pilies žmonės atėjo pažiūrėti, ar ji nemirė. Paaiškėjo, kad tariamas vaiduoklis buvo didelis šuo, kuriam buvo patogiau miegoti šiame apleistame kambaryje nei kieme.

**Depiljė (Despilliers).** — Grafas Depiljė tėvas, miręs su imperatoriaus Karolio VI lauko maršalo laipsniu, dar tebuvo kirasirų kapitonas, kai būdamas žiemos stovykloje Flandrijoje, vienas jo kavaleristas atėjo pas jį prašyti pakeisti būstą, sakydamas, kad kiekvieną naktį į jo kambarį ateina dvasia, kuri neleidžia jam miegoti. Depiljė pasijuokė iš jo paprastumo ir išsiuntė; bet kareivis grįžo po kelių dienų ir pakartojo tą patį prašymą; jis vėl buvo išjuoktas. Galiausiai jis grįžo trečią kartą ir patikino savo kapitoną, kad bus priverstas desertuoti, jei jam nepakeis būsto. Depiljė, žinojęs šį vyrą kaip gerą kareivį, tarė jam keikdamasis: „Aš noriu šią naktį eiti miegoti su tavimi ir pamatyti, kas ten yra.“ — Apie dešimtą valandą vakaro kapitonas nuvyko į savo kavaleristo būstą ir, pasidėjęs užtaisytus pistoletus ant stalo, atsigulė apsirengęs, kardas šalia. Apie vidurnaktį jis išgirsta kažką įeinant į kambarį, kas akimirksniu apverčia lovą aukštyr kojomis ir uždaro kapitoną bei kareivį po čiužiniu ir šiaudiniu dembliu. Išsilaisvinęs kaip galėdamas, grafas Depiljė, kuris visgi buvo labai drąsus, grįžo namo visiškai sutrikęs ir liepė iškeldinti kavaleristą. Vėliau jis pasakojo savo nuotykį, manydamas, kad turėjo reikalą su koku demonu. Visgi paaiškėjo, kad kaukas tebuvo beždžionė.

**Deriu (Desrues).** — Nuodytojas, sulaužytas ant rato ir sudegintas Paryžiuje 1777 m., būdamas trisdešimt dvejų metų. Jis buvo nubaustas prieš penkiolika dienų, kai staiga pasklido gandas, kad jis kiekvieną naktį grįžta į Grevo aikštę. Matytas vyras su chalatu, laikantis krucifiksą rankoje, lėtai vaikstantis aplink erdvę, kurią užėmė jo ešafotas ir laužas, ir šaukiantis liūdnu balsu: *Aš ateinu ieškoti savo kūno ir kaulų*. Kelios naktys praėjo taip, niekam nedrįstant prisiartinti pakankamai arti, kad sužinotų, kas galėjo būti šios kiek niūrios komedijos autorius. Keli patrulio ir sargybos kareiviai buvo išgąsdinti; bet pagaliau teroras baigėsi; vienas drąsuolis išdrįso žengti į aikštę; jis sugriebė šmėklą ir nuvedė į sargybos postą, kur buvo atpažinta, kad šis vaiduoklis buvo Deriu brolis, turtingas Senliso užėigos savininkas, kuris iš nevilties išprotėjo.

**Likimas (Destinée).** — Žr. FATALISME (Fatalizmas).

**Devinjė (Desvignes).** — Paryžietė, kuri XVII a. pradžioje turėjo nervų priepuolių, iš kurių norėjo pasipelninti susikurdama pragyvenimo šaltinį. Vieni sakė ją esant raganą ar apsėstąją, kiti laikė pranaše. Tėvas Lebrunas, kuris kalba apie ją savo „Prietarų istorijoje“, pripažino, kaip ir gydytojai, kad jos atveju būta didelės apgavystės. Triukšmas, kurį ji sukėlė, staiga nutilo.

**Gedulas (Deuil).** — Pirmieji poetai sakė, kad sielos po mirties eina į tamsiąją imperiją: galbūt laikydamiesi šių idėjų, sako Sen-Fua (*Saint-Foix*), jie manė, kad juoda spalva yra gedulo spalva. Kinai ir siamiečiai renkasi baltą, tikėdami, kad mirusieji tampa geraisiais genijais. Turkijoje gedulas nešiojamas mėlynas arba violetinis; Etiopijoje — pilkas; Peru, kai ispanai ten įžengė, jis buvo nešiojamas pelės pilkumo spalvos; Japonijoje balta yra gedulo ženklas, o juoda — džiaugsmo; Kastilijoje gedulo drabužiai seniau buvo iš balto seržo. Persai rengėsi rudai ir nusiskusdavo kartu su visa šeima ir visais gyvūnais. Likijoje vyrai gedulo metu nešiojo moteriškus drabužius. Pas mus Ana Bretanietė, Liudviko XII žmona, pakeitė į juodą gedulą, kuris iki tol dvare buvo nešiojamas baltas. — Arge rengdavosi baltai ir keldavo dideles puotas. Delose nusikirpdavo plaukus ir dėdavo ant mirusiojo kapo. Egiptiečiai daužydavosi krūtines ir tepdavosi veidą purvu. Jie nešiojo geltonus arba nudžiūvusių lapų spalvos drabužius. Pas romėnus moterys privalėjo gedėti savo vyrų mirties, o vaikai — tėvo, visus metus. Vyrai negalėjo gedėti savo žmonių, nei tėvai savo vaikų, jei šiems nebuvo trejų metų. — Didysis žydų gedulas trunka metus, jis vyksta mirus tėvams. Vaikai nesirengia juodai; bet jie privalo visus metus nešioti drabužius, kuriuos vilkėjo tėvo mirties metu, be teisės juos pakeisti, kad ir kokie suplyšę jie būtų. Jie pasninkauja kasmet tą pačią dieną. Vidutinis gedulas trunka mėnesį; jis vyksta mirus vaikams, dėdėms ir tetoms. Per tą laiką jie nedrįsta nei praustis, nei kveptintis, nei skustis barzdos, nei net kirptis nagų; jie nevalgo šeimoje. Mažasis gedulas trunka savaitę: jis vyksta mirus vyrui arba žmonai. Grįžęs iš laidotuvių, gedintis sutuoktinis nusiplauna rankas, nusiauna batus ir atsisėda ant žemės, visada laikydamasis šios pozos ir tik dejuodamas bei verkdamas, nedirbdamas nieko iki septintos dienos. — Kinai gedėdami rengiasi stora balta drobe ir verkia tris mėnesius. Magistratas neatlieka savo pareigų; bylininkas sustabdo savo bylas. Jaunuoliai gyvena atsiskyrę ir negali tuoktis trejus metus. — Karibų gedulas susideda iš plaukų nusikirpimo ir griežto pasninkavimo, kol kūnas supūva; po to jie lėbauja, kad išvytų bet kokį liūdesį iš savo dvasios. Pas kai kurias Amerikos tautas gedulas atitiko mirusiojo amžių. Buvo nepaguodžiamai gedima vaikų mirties, ir beveik nebuvo verkiama senelių. Vaikų gedulas, be trukmės, buvo bendras, ir jų gailėjosi visas kantonas, kuriame jie gimė. Jų mirties dieną niekas nedrįsdavo prisiartinti prie tėvų, kurie keldavo baisų triukšmą savo namuose, pasiduodavo įniršio priepuoliams, staugdavo kaip beviltiški, rovėsi plaukus, kandžiojosi,

draskėsi visą kūną. Kitą dieną jie krisdavo ant lovos, kurią sudrėkindavo ašaromis. Trečią dieną jie pradėdavo dejavimus, kurie trukdavo visus metus, per kuriuos tėvas ir motina niekada nesiprausdavo. Likusi miesto dalis, užjausdama jų sielvartą, verkdamo tris kartus per dieną, kol kūnas būdavo nuneštas į kapus.[^175] Žr. Laidotuvės.

**Deumas (Deumus) arba Deumo.** — Kalikuto gyventojų Malabare dievybė. Ši dievybė, kuri tėra velnias, garbinamas Deumo vardu, turi karūną, keturis ragus ant galvos ir keturis kumpus dantis burnoje, kuri yra labai didelė; ji turi smailią ir kumpą nosį, kojas kaip gaidžio, ir tarp jų laiko sielą, kurią atrodo pasiruošusi praryti[^176].

**Devo (Devaux).** — XVI a. burtininkas, pas kurį rasta žymė ant nugaros juodo šuns formos. Kai į ją įsmeigdavo smeigtuką, jis nejausdavo jokio skausmo; bet kai ruošdavosi įsmeigti adatą, jis labai skųsdavosi, nors ir nematydamo to, kuris laikė pirštus virš žymės[^177].

**Žyniai (Devins).** — Žmonės, kurie buria ir pranašauja ateities dalykus. Amžiuje, tokiam apsišvietusiam, koks dedasi mūsų šis, vis dar yra asmenų, kurie tiki žyniais; dažnai netgi šie tokie patiklūs asmenys yra gavę išsilavinimą, kuris turėtų juos pakelti aukščiau vulgarių prietarų. — Dvi kilmingos damos išgirdo kalbant apie burtininkę, kuriai ateitis nebuvo paslėpta; jos nusprendė pas ją pasikonsultuoti ir nuvyko pas ją eidamos į spektaklį, t.y. visu savo pasipuošimu. Papuošalai, kuriuos jos demonstravo, paveikė raganą: „Ponios, — tarė ji joms, — jei norite skaityti ateitį, turite apsiginkluoti drąsa. Žinokite, kad visi mes šiame pasaulyje turime dvasią, kuri mus nuolat lydi, bet kuri bendrauja tik tiek, kiek yra verčiama aukštesnės galios. Tik nuo manęs priklauso suteikti jums privatų pokalbį su jūsiške; bet ji nepasiduos mano užkeikimams, jei nesutiksime su tam tikromis absoliučiai būtinomis sąlygomis.“ Damos nekantriai paklausė, kokios tos sąlygos: „Štai jos, — tęsė senė; — reikia nusivilkti drabužius, kurie jus dengia, ir akimirkai padėti šiuos prabangos dirbinius, kurie įrodo, kiek žmonių giminė iškrypo. Adomas buvo nuogas, kai kalbėjosi su dvasia.“ — Dvi damos dvejoja; jos iš pradžių linkusios pasitraukti; bet padrąsina viena kitą, ir smalsumas nugali. Suknelės ir papuošalai padedami į kambarį, ir kiekviena dama nueina į atskirą kabinetą. Jos ten išbuvo dvi valandas sunkiai apsakomame nekantrume. Galiausiai, nematydamos pasirodant dvasios, jos pradeda manyti, kad buvo apgautos. Baimė jas apima, jos ima šaukti; jų tarnai, kaimynai subėga, ir jos ištraukiamos iš jų kalėjimo. Tariamą raganą, jas uždariusi, išsikraustė su jų drabužiais ir savaisiais[^178]. — Iš didiko namų pavogus sidabrinę lėkštę, tas, kuris buvo atsakingas už indus, nuėjo su vienu savo draugu pas senę, kuri pelnėsi duoną burdama. Manydami jau atradę vagį ir atgavę lėkštę, jie anksti ryte atvyko į burtininkės namus, kuri, atidariusi duris ir pastebėjusi, kad jos išteptos purvu ir nešvarumais, sušuko visa įpykusi: „Jei žinočiau tą nenaudėlį, kuris tai padarė mano durims naktį, mesčiau viską jam į veidą.“ Tas, kuris atėjo pas ją konsultuotis, pažvelgęs į savo draugą: „Kodėl, — tarė jam, — mes einame prarasti pinigų? ar ši senė galės mums pasakyti, kas mus apvogė, kai ji nežino dalykų, kurie liečia ją pačią?“[^179] Žr. Kristalomantija, Astrologija, Chiromantija, Kartomantija, Pranašavimai.

**Pasisiūlymas (Dévouement).** — Išsipirkimas pasisiūlant mirčiai (*sorte de ceux qui se dévouent*), arba likimas tų, kurie paaukojami. Graikų ir romėnų istorijos pateikia daug pasisiūlymo pavyzdžių. Mes čia nepriminsime Decijaus pasisiūlymo (Žr. šį vardą), nei Kodro, nei daugybės kitų. Buvo ir miestų, kur vienam žmogui užkraudavo prakeiksmus, kad jis neštų visas viešas nelaimes, kurių nusipelnė liaudis. Valerijus Maksimas pateikia romėnų riterio,

vardu Kurcijus, pavyzdį, kuris norėjo pritraukti sau visas nelaimes, gresiančias Romai. Žemė buvo baisiai atsivėrusi turgavietės viduryje; manyta, kad ji atgaus savo pirmąją būklę tik tada, kai bus pamatytas koks nors nepaprastas pasiaukojimo veiksmas. Jaunas riteris sėda ant arklio, apjoja miestą visu greičiu ir metasi į prarają, kurią sukėlė žemės atsivėrimas, ir kuri, kaip matyta, po to beveik akimirksniu užsivėrė. — Servijaus komentare Vergilijui matoma, kad Marselyje, vos pastebėjus kokią maro pradžią, maitindavo vargšą žmogų geriausiais valgiais: jį vedžiodavo po visą miestą garsiai kraunant ant jo prakeiksmus, o paskui jį išvėdavo, kad maras ir visos blogybės išeitų kartu su juo<sup>[180]</sup>. — Žydai aukodavo ožį savo nuodėmių atleidimui. Žr. Azazelis. — Štai modernesnių bruožų: Inkvizitorius Lotaringijoje, aplankęs kaimą, tapusį beveik tuščiu dėl mirtingumo, sužinojo, kad ši rykštė priskiriama palaidotai moteriai, kuri po truputį rijo įkapių drobulę, į kurią buvo įvyniota. Jam taip pat pasakė, kad mirtingumo rykštė liausis, kai numirė, kuri buvo prakeikusi kaimą (*qui avait dévoué le village* - čia greičiau *kuri buvo "pasiėmusi" kaimą*, vampyrizmo prasme), praris visą savo drobulę. Inkvizitorius, sušaukęs tarybą, liepė atkasti kapą. Rasta, kad įkapės jau prarytos ir suvirškintos. Pamatęs šį reginį, lankininkas ištraukė kardą, nukirto lavonui galvą, išmetė ją iš kapo, ir maras liovėsi. Po tikslaus tyrimo išaiškinta, kad ši moteris buvo atsidavusi magijai ir kerams<sup>[181]</sup>. Beje, šis anekdotas tinka vampyrizmui. — Šasanjono „Didžiuosiuose ir baisiuose Dievo teismuose“ skaitoma: „Kareivis, keliavęs per Vokietiją, pasijutęs sergąs, liko užkeičtas ir davė saugoti savo pinigus šeimininkei; po kelių dienų, kai pasveiko, jis pareikalavo jų iš tos moters, kuri jau buvo susitarusi su vyru juos pasilikti: taigi ji jam tai paneigė ir apkaltino jį, tarytum jis būtų ją įžeidęs. Kareivis savo ruožtu apkaltino šeimininkę neištikimybe; tai išgirdęs šeimininkas išmetė vargšą žmogų iš namų, kuris išsitraukė kardą ir dūrė juo į duris. Šeimininkas ėmė šaukti vagis, sakdamas, kad jis norėjo įsilaužti į jo namus, dėl ko kareivis buvo uždarytas į kalėjimą ir jam iškelta byla magistrato, kuris norėjo jį nuteisti mirti. — Atėjus dienai, kai nuosprendis turėjo būti paskelbtas ir įvykdytas, velnias įėjo į kalėjimą ir pranešė kaliniui, kad jis pasmerktas mirti; visgi, jei šis norėtų jam atsiduoti, jis jam pažadėjo, kad jam nieko blogo nenutiks. Kalinys atsakė, kad verčiau norėtų mirti nekaltas, nei būti išlaisvintas tokiu būdu. Velnias vėl jam nupasakojo pavojų, kuriame jis buvo, ir matydamas, kad gaišta laiką, pažadėjo jam padėti nemokamai, sakdamas, kad padarys tiek, jog atkeršys jo priešams. Jis jam patarė, kai bus pašauktas į teismą, įrodinėti savo nekaltumą, pareiškiant apie jam padarytą skriaudą; ir kad dėl šios priežasties jis paprašytų teisėjo duoti jam advokatu tą, kurį matys ten esant su mėlyna kepure: tai yra, jį, demoną, kuris jam padės. Kalinys priėmė šį pasiūlymą. Būdamas teisme, po to, kai išklaušė jam pateiktą kaltinimą, jis nepamiršo paprašyti advokato, kuris jam prisistatė: kas jam buvo suteikta. Tuomet šis sumanus teisės daktaras pradėjo ginti ir subtiliai teisinti savo klientą, sakdamas, kad jis buvo melagingai apkaltintas ir todėl blogai teisiamas; kad šeimininkas pasiliko jo pinigus ir jį prievartavo; ir papasakojo, kaip viskas vyko. Dar daugiau, jis nurodė vietą, kur pinigai buvo padėti. Šeimininkas, nustebęs, gynėsi ne mažiau stipriai ir tvirtai, ir įžūliai neigė atsiduodamas velniui; tai buvo tai, ko laukė tas malonus daktaras su mėlyna kepure, kuris, neprašydamas daugiau, paliko bylą, sugriebė šeimininką, išnešė jį iš teismo salės ir pakėlė taip aukštai į orą, kad niekada vėliau nebuvo sužinota, kas jam nutiko. Taip kareivis buvo išvaduotas iš bausmės ir išteisintas keistu būdu, didžiai nustebus visiems dalyviams<sup>[182]</sup>.“ — Cituojama daug tokio pobūdžio istorijų, tarp jų nuotykis turtingos panelės iš Antverpeno, koketės ir išdidžios, kuri gyveno tuo metu, kai hercogas d'Alansonas (*d'Alençon*) kelias dienas viešpatavo Brabante. Suirzusi dėl tam tikrų nesklandumų, nutikusių jos tualetui, kuriuo ji labai rūpinosi, ji įsiuto ir savo įniršyje atsidavė velniui. Ji krito pasmaugta. Žr. Užkerėjimas (*Envoûtement*).



**Velnius (Diable).** — Tai bendras vardas, kurį duodame visų rūšių demonams. Jis kilęs iš graikiško žodžio, reiškiančio Šetoną, numestą iš dangaus. Tačiau sakoma *velnius*, kai kalbama apie piktąją dvasią, jos specialiai neišskiriant. Sakoma *Velnius*, norint specialiai įvardyti žmonių priešą. — Apie velnią sukurta tūkstančiai pasakų. Pacituosime tik dvi ar tris. — Vienas kartūzas, besimelsdamas savo celėje, staiga pajunta neįprastą alkį, ir tuoj pat pamato įeinančią moterį, kuri tebuvo velnius. Ji prisiartina prie židinio, užkuria ugnį ir, radusi žirnių, kuriuos vienuoliui buvo davę pietums, pakepina juos, sudeda į dubenį ir dingsta. Kartūzas tęsia savo maldas, paskui paklausia vyresniojo, ar gali valgyti žirnius, kuriuos paruošė velnius. Šis atsako, kad nereikia išmesti jokio Dievo sukurto daikto, jei jis priimamas su padėka. Vienuolis suvalgė žirnius ir patikino, kad niekada nebuvo valgęs nieko geriau paruošto<sup>[183]</sup>. — Nieko nesakysime apie šį mažą bruožą. Štai kiti, kurie rodo, kad dažnai velniu palaikyti žmonės, kurie nebuvo iš kito pasaulio. — Bretonų pirklys išplaukė prekybos reikalais į Indiją ir paliko žmonai rūpintis namais. Ši moteris buvo išmintinga; vyras nebijojo pratęsti savo kelionės ir būti išvykęs kelerius metus. — Ir štai, vieną karnavalo dieną, dama, norėdama pasilinksinti, surengė savo giminėms ir draugams mažą balių, po kurio turėjo sekti vaišės. Kai sėdo lošti, įėjo kaukė, apsirengusi prokuroru, su bylų maišais rankoje, ir pasiūlė damai sužaisti iš kelių pistolių; ji priėmė iššūkį ir laimėjo: kaukė pateikė dar kelias aukso monetas, kurias pralošė netardama nė žodžio. Keletas asmenų, norėjusių žaisti prieš jį, pralaimėjo; jis leidosi laimimas tik tada, kai žaidė dama. — Kilo įžeidžiančių įtarimų dėl priežasties, skatinusios jį pralaimėti. „Aš esu turtų dievas, — tarė tuomet kaukė, traukdama iš kišenių kelias pinigines, pilnas luidoro. Aš lošiu visa tai, ponია, prieš viską, ką jūs laimėjote.“ Dama sudrebėjo nuo šio pasiūlymo ir atsisakė iššūkio kaip apdairi moteris. Kaukė pasiūlė jai tą auksą nelošiant; bet ji nenorėjo jo priimti. Šis nuotykis ėmė darytis nepaprastas. Viena pagyvenusi dama, buvusi ten, įsivaizdavo, kad ši kaukė gali būti pats velnius. Ši idėja pasklido susirinkime, ir kadangi pusbalsiu kalbėta tai, kas galvota, kaukė, tai išgirdusi, ėmė kalbėti keliomis kalbomis, kad patvirtintų juos šioje nuomonėje; po to staiga sušuko, kad išėjo iš pragaro ateiti pasiimti damos, kuri jam atsidavė, ir kad nepaliks vietos tol, kol jos neužvaldys, kad ir kokių kliūčių būtų bandoma tam sudaryti... — Visų akys nukrypo į damą. Patiklūs žmonės buvo apimti baimės, kiti pusiau išsigandę; namų šeimininkė ėmė juoktis. Galiausiai netikras velnius nusiėmė kaukę ir leidosi atpažįstamas kaip damos vyras, kuri sušuko iš džiaugsmo jį atpažinusi. „Aš atsinešu su savimi turtus“, — tarė jis. Paskui atsisukęs į lošėjus: „Jūs esate mulkiai, — pridūrė jis; — mokykitės lošti.“ Jis jiems grąžino jų pinigus, ir balius tęsėsi. — Senas Jungtinių Valstijų pirklys, pasitraukęs iš prekybos, ramiai gyveno iš kelių rentų, įgytų darbu. Jis išėjo vieną vakarą atsiimti dvylikos šimtų dolerių, kurie jam buvo skolingi. Jo skolininkas, neturėdamas daugiau tuo momentu, jam sumokėjo tik pusę sumos. Grįžęs namo, jis ėmė skaičiuoti pinigus, kuriuos ką tik gavo. Kol jis buvo užsiėmęs šiuo rūpesčiu, išgirdo kažkokį triukšmą, pakėlė akis ir pamatė nusileidžiant per kaminą į savo kambarį patį velnią. Jis buvo su kostiumu: visas jo kūnas, padengtas šiurkščiais ir juodais plaukais, buvo šešių pėdų aukščio. Dideli ragai kyšojo ant kaktos, lydimi kabančių ausų; jis turėjo skeltas pėdas, nagus vietoj rankų, uodegą, snukį, kokio niekur nepamatysi, ir akis, kokių retai pamatysi. — Išvydęs šį personažą, senas pirklys sudrebėjo. Velnius prisiartino ir jam tarė: „Turi man tuoj pat atiduoti dvylika šimtų dolerių, jei nenori, kad nusineščiau tave į pragarą.“ — „Deja! — atsakė pirklys, — aš neturiu to, ko prašote...“ „Tu meluoji, — šiurkščiai pertraukė velnius; — aš žinau, kad tu juos ką tik gavai.“ „Sakykite, kad turėjau juos gauti, bet man tegalėjo duoti tik šešis šimtus. Jei norite palikti mane iki rytojaus, pažadu jums sumokėti sumą...“ „Ką gi! — pridūrė velnius po akimirkos apmąstymo, — aš sutinku; bet kad rytoj, dešimtą valandą vakaro, rasčiau čia dvylika šimtų dolerių gerai suskaičiuotų, arba aš tave nusinešiu be pasigailėjimo. Ypač tegu niekas nesužino



apie mūsų susitikimą, jei brangini gyvybę.“ — Taręs šiuos žodžius, jis išėjo pro duris. Kitą rytą pirklys, kuris buvo gero būdo, kaip matyti, nuėjo pas seną draugą ir paprašė paskolinti šešis šimtus dolerių. Jo draugas paklausė, ar jam jų labai skubiai reikia? „O! taip, labai skubiai, man jų reikia iki nakties. Tai mano garbės reikalas, o galbūt ir daugiau.“ „Bet argi vakar negavote sumos?“ „Aš ja disponavau.“ „Tačiau aš nežinau jokio jūsų reikalas, kuriam būtinai reikėtų pinigų.“ „Sakau jums, kad tai mano gyvybės klausimas...“ Draugas, nustebedęs, prašo paaiškinti tokią paslaptį. Jam atsakoma, kad paslaptis negali būti išduota. „Pagalvokite, — sako jis pirkliui, — kad niekas mūsų nesiklauso; pasakykite man savo reikalą: aš jums paskolinsiu šešis šimtus dolerių.“ „Žinokite tad, kad velnias atėjo pas mane; kad aš turiu jam duoti dvylika šimtų dolerių šį vakarą, ir kad turiu tik šešis šimtus. — Pirklio draugas daugiau neprieštaravo; jis žinojo, kad šio vargšo draugo vaizduotė lengvai išgąsdinama. Jis ištraukė iš savo skrynios prašomą sumą ir mielai ją paskolino; bet aštuntą valandą vakaro jis nuvyko pas seną pirklių. „Ateinu palaikyti jums kompanijos, — tarė jam, — ir kartu palaukti velnio, kurį nepyksiu pamatęs.“ Pirklys atsakė, kad tai neįmanoma, arba kad jie rizikuoja būti nusinešti abu. Po debatų jis leido draugui laukti įvykio gretimame kabinete. — Lygiai dešimtą valandą pasigirsta triukšmas kamine; velnias pasirodo su vakarykščiu kostiumu. Senis, drebedamas, ėmė skaičiuoti ekiu. Tuo pačiu metu įėjo vyras iš kabineto. „Ar tu tikrai velnias?“ — tarė jis tam, kuris prašė pinigų... Paskui, matydamas, kad šis neskuba atsakyti, ir kad jo draugas dreba, jis išsitraukė iš kišenės du ilgus pistoletus ir, pridėjęs juos velniui prie gerklės, pridūrė: „Noriu sužinoti, ar tu atsparus ugniai...“ Velnias atsitraukė ir bandė pasiekti duris. „Atsiskleisk greitai, arba tu miręs...“ Demonas suskubo nusiimti kaukę ir nusimesti pragarišką kostiumą. Po šia maskuote rastas gerojo pirklio kaimynas, kuris kartais apgaudinėdavo žmones ir kuris dar nebuvo įtartas. Jis buvo teisiama kaip sukčius, ir pirklys iš to sužinojo, kad velnias nėra vienintelis, kuris nusiteikęs mums kenkti. — Mes dažnai įsivaizduojame velnią kaip juodą pabaisą; negrai jam priskiria baltą spalvą. Japonijoje Sinto sektos šalininkai įsitikinę, kad velnias tėra lapė. Afrikoje velnias apskritai gerbiamas. Aukso Kranto negrai niekada nepamiršta, prieš valgydami, mesti ant žemės duonos gabalėlio, kuris skirtas piktajam genijui. Autės (*Auté*) kantone jie jį įsivaizduoja kaip milžiniško dydžio gigantą, kurio pusė kūno supuvusi, ir kuris savo prisilietimu sukelia neišvengiamą mirtį; jie nepamiršta nieko, kas galėtų nukreipti šio monstro pyktį. Jie visur išdėlioja jam valgius. Beveik visi gyventojai praktikuoja keistą ir ekstravagantišką ceremoniją, kuria jie apsimeta varą velnią iš savo kaimų: aštuonias dienas prieš šią ceremoniją jai ruošiamasi šokiais, puotomis ir t.t.; leidžiama nebaudžiamai įžeidinėti net labiausiai pasižymėjusius asmenis. Atėjus ceremonijos dienai, liaudis pradeda, nuo pat ryto, kelti baisius klyksmus; gyventojai bėgioja į visas puses kaip pamišę, mėtydami priešais save akmenis ir viską, ką randa po ranka; moterys naršo visus namų kampus ir šveičia visus indus, bijodamos, kad velnias nebūtų įlindęs į puodą ar kitą rakandą. Ceremonija baigiasi, kai gerai apieškoma ir gerai pavargstama; tada įsitikinama, kad velnias toli. — Filipinų salų gyventojai giriasi turį pokalbį su velniu; jie pasakoja, kad kai kurie iš jų, išdrįsę kalbėti su juo vieni, buvo nužudyti šio piktadario genijaus: todėl jie susirenka dideliu skaičiumi, kai nori pasitarti su velniu. Maldyvų salų gyventojai, susirgę, naudoja viską, kad palankiai nuteiktų velnią. Jie jam aukoja gaidžius ir vištas. — Amsterdame buvo išleista „Velnio istorija“, 2 tomai in-12, kuri yra savotiškas prastas romanas, kur velnio nuotykiams pritaikyti autoriaus fantazijai. M. Frederikas Suljė (*Frédéric Soulié*) „Velnio memuaruose“ išėikvojo daug talento kurdamas nemoralią knygą, kuri būtų galėjusi būti labai ypatinga ir labai pikantiška, jei autorius būtų gerbęs tai, ką gerbia visos doros širdys. Žr. Demonai.

**Jūros velnias (Diable de mer).** — „Didelis triukšmas tarp jūreivių; staiga sušukta: Štai velnias, reikia jį pagauti. Tuo pat visi pabudo, visi čiupo ginklus. Matėsi tik ietys, harpūnai ir muškietos; aš pats nubėgau pamatyti velnio, ir pamačiau didelę žuvį, panašią į rają, tik ji turi du ragus kaip jautis. Ji padarė keletą manevrų, visada lydimą baltos žuvies, kuri retkarčiais išplaukia į žvalgybą ir grįžta pasislėpti po velniu. Tarp dviejų ragų jis neša mažą pilką žuvytę, kurią vadina velnio locmanu, nes ji jį veda ir įgelia, kai pamato žuvį; ir tada velnias šauna kaip strėlė. Pasakoju jums viską, ką tik mačiau.[^184]“

**Deimantas (Diamant).** — Prietariai ilgą laiką priskyrė šiam akmeniui stebuklingų savybių, tokių kaip, be kita ko, gebėjimas užkirsti kelią epilepsijos simptomams ir sudužti, kai krizė per stipri, kad jis galėtų ją įveikti. Tikro deimanto milteliai stabdė, sakoma, dizenteriją ir gydė nuodingų gyvūnų įkandimus. Mantos slėnio gyventojai Peru garbino deimantą (*greičiausiai smaragdą, nes Manta garsėjo smaragdu, bet tekste "deimantas"*), didelį kaip stručio kiaušinis, ir jam aukojo kitus deimantus.

**Diambilišė (Diambiliche).** — Velnio vardas Madagaskaro saloje. Jis ten labiau gerbiamas nei patys dievai: žyniai jam aukoja visų aukų pirmąsias dalis.

**Didjė (Didier).** — VI a. Bordo apsišaukėlis, kuris pasirodė tuo laiku Turo mieste. Jis gyrėsi bendraujęs su šventuoju Petru ir šventuoju Pauliumi; jis netgi tikino, kad yra galingesnis už šventąjį Martyną, ir vadino save lygiu apaštalams. Sugebėjęs patraukti liaudį, jam iš visų pusių vedė ligonius gydyti; ir štai, pavyzdžiui, kaip jis gydė paralytikus. Jis liepdavo paguldyti ligonį ant žemės, paskui liepdavo taip stipriai tempti galūnes, kad kartais šis nuo to mirdavo; jei pasveikdavo, tai buvo stebuklas. Visgi Didjė tebuvo magas ir burtininkas, kaip sako Pjeras Delankras; nes jei kas nors slapta apie jį kalbėjo blogai, jis jam priekaištaudavo pamatęs; ko jis negalėjo žinoti kitaip, kaip tik per demoną, kuris jam eidavo atskleisti viską, kas vyko. Kad geriau apgautų visuomenę, jis turėjo gobtuvą ir ožkos kailio drabužį. Žmonių akivaizdoje jis buvo blaivus, bet kai būdavo vienas, valgydavo tiek, kad žmogus nebūtų galėjęs pakelti mėsos kiekio, kurį jis prarydavo. Galiausiai jo apgavystės buvo atskleistos, jis buvo suimtas ir išvytas iš Turo miesto; ir daugiau apie jį nieko negirdėta.

**Didronas (Didron).** — Mokytojas archeologas, paskelbęs įdomią „Velnio istoriją“.

**Didimas (Didyme).** — Žr. FLANDRIJOS APSĖSTOSIOS (POSSÉDÉES DE FLANDRE).

**Diematai (Diémats).** — Maži atvaizdai su rašmenimis, kuriuos Javos salos kariai nešioja kaip talismanus ir su kuriais jie tiki esą nepažeidžiami: įsitikinimas, kuris prideda jiems drąsos.

**Digbis (Digby).** — Beprotis ir apsišaukėlis, žinomas Simpatinio daktaro vardu. Jis turėjo paslaptį simpatinių miltelių, kuriais gydė ligonius jų nematydamas ir sukeldavo karštinę medžiams. Šie milteliai, sudaryti iš ligonio nagų nuokarpų, šlapimo ar plaukų, įdėti į medį, perduodavo, sakė jis, ligą medžiui.

**Dindartė, Mari (Marie Dindarte).** — Jauna septyniolikos metų ragana, kuri prisipažino dažnai lankiusi sabatą. Kai ji būdavo viena, o kaimynės jau būdavo išvykusios arba nesančios, velnias jai duodavo tepalo, kuriuo ji pasitėpdavo, ir tuo pat nusiskraidindavo oru. Taip ji keliavo 1609

m. rugsėjo 27 d. naktį; kitą dieną ją pastebėjo ir suėmė. Ji taip pat prisipažino nuvedusi į savaitą vaikų, ant kurių buvo rasta velnio žymė. Žr. Sabatas.

**Kalakutai (Dindons).** — Ilgai teigta, kad kalakutus mums iš Indijos atvežė tėvai jėzuitai; visgi tai klaida. Indijos vištos buvo atvežtos į Graikiją 3559 m. nuo pasaulio sukūrimo, kaip įrodo Arundelio marmurai, ir jos pritapo Beotijoje. Aristotelis netgi aprašė fizinę ir moralinę kalakutų istoriją; graikai juos vadino *meleagrides*, nes į jų šalį juos atvežė karalius Meleagras. Jie buvo dažni pas romėnus; bet vėliau jų rūšis tapo retesnė Europoje, ir XVI a. pradžioje jie buvo rodomi kaip reti žvėrys. Pirmieji, kuriuos pamatė Prancūzija, buvo atvežti Žako Kero 1450 m. Amerigas Vespučis su jais supažindino tik po penkiasdešimt ketverių metų. Vėliau jų importas priskirtas jėzuitams, nes jie jų daug atsiuntė į Europą.

**Dinskops (Dinscops).** — Klevės krašto ragana ir sibilė, apie kurią Bodenas kalba savo ketvirtojoje knygoje. Ji užkerėdavo ir pakenkdavo visiems tiems, link kurių ištiesdavo ranką. Ji buvo sudeginta; ir kai jos raganiška bei velniška ranka buvo gerai iškepusi, visi tie, kuriems ji buvo sukėlusį kokią ligą, pasveiko.

**Diokletianas (Dioclétien).** — Būdamas dar tik žemesniojo rango karininku armijoje, jis vieną dieną suvedinėjo sąskaitas su smuklininke Tongre, Belgijos Galijoje. Kadangi ši moteris, kuri buvo druidė, priekaištavo jam dėl šykštumo: „Aš būsiu dosnesnis, — atsakė jis juokdamasis, — kai būsiu imperatorius. — Tu juo būsi, — atsakė druidė, — kai užmuši šerną.“ Diokletianas, nustebęs, pajuto savo sieloje nubundant ambiciją ir rimtai stengėsi pagreitinti šios pranašystės, kurią mums išsaugojo Vopiskas, išsipildymą. Jis ypač atsidėjo šernų medžioklei. Tačiau jis matė kelis princus pasiekiant sostą, niekam net nepagalvojus jo ten iškelti; ir jis nuolat kartoją: „Aš vis žudau šernus, bet kiti gauna naudą.“ Jis buvo konsulas ir ėjo svarbias pareigas. Kai Numerianas buvo nužudytas savo uošvio Arijaus Aperio, visos Diokletiano viltys atgijo: armija iškėlė jį į sostą. Pirmasis jo valdžios panaudojimas buvo tas, kad jis pats savo kardą nužudė klatingąjį Aperą, kurio vardas reiškia šerną, sušukdamas, kad pagaliau nužudė lemtingąjį šerną. — Žinoma, kad vėliau Diokletianas buvo vienas didžiausių Bažnyčios persekiotojų.

**Diokras (Diocres).** — Žr. PASMERKTOJO KOPLYČIA.

**Diodoras iš Katanijos (Diodore de Catane).** — Burtininkas ir magas, kurio atminimą ilgai saugojo Katanijos žmonės. Tai buvo didžiausias savo laiko magas; jis taip apžavėdavo žmones, kad jie įsivaizduodavo esą paversti žvėrimis; jis akimirksniu parodydavo smalsuoliams tai, kas vyko tolimiausiose šalyse. Kadangi jis buvo suimtas kaip magas, jis norėjo pasirodyti stebukladariu. Tad jis leidosi velnio pernešamas iš Katanijos į Konstantinopolį ir iš Konstantinopolio į Kataniją per vieną dieną, kas staiga pelnė jam didelę reputaciją liaudyje; bet, nors ir buvo sučiuptas nepaisant savo sumanumo ir galios, jis buvo įmestas į degančią krosnį ir sudegintas.

**Dionas iš Sirakūzų (Dion de Syracuse).** — Vieną naktį gulėdamas savo lovoje, pabudęs ir susimąstęs, jis išgirdo didelį triukšmą ir atsikėlė pažiūrėti, kas galėjo jį sukelti. Galerijos gale jis pamatė aukšto ūgio moterį, bjaurią kaip Furijos, kuri šlavė jo namus. Jis tuoj pat pasikvietė draugus ir paprašė jų praleisti naktį šalia jo; bet šmėkla nebepasirodė, o po kelių dienų Diono

sūnus iššoko pro langą ir užsimušė. Jo šeima buvo sunaikinta per kelias dienas ir, „taip sakant, iššluota ir išnaikinta iš Sirakūzų, kaip Furija, kuri tebuvo velnias, atrodė jį įspėjusi šluota.“

**Dionisijus dal Borgo (Dyonisio dal Borgo).** — Italų astrologas, dėstęs teologiją Paryžiaus universitete XIII a. Vilanis pasakoja (X knygoje), kad jis tiksliai išpranašavo Kastručijaus, Pistojos tirono, mirtį.

**Diopitas (Diopite).** — Fokusuininkas, gimęs Lokruose, kuris, apkeliavęs Graikiją, pasirodė Tėbų teatre rodyti triukų. Jis turėjo ant kūno du ožio kailius, vieną pilną vyno, kitą — pieno, kurių pagalba jis leido šiuos du skysčius iš savo burnos, tad buvo priskirtas prie burtininkų.

**Diskursai (Discours).** — „Diskursas apie dvasias kaukes“ (*Discours des esprits follets*), išspausdintas „Galantiškajame Merkuryje“ 1680 m. — „Siaubingas diskursas apie keistą demonų apsireiškimą bajoro namuose Silezijoje“, in-8°, Lionas, Jean Gazeau, 1609, 7 puslapių brošiūra. — „Diskursas apie sapnų tuštybę ir apie nuomonę tų, kurie tiki, jog tai yra nuojautos“. Žr. Sapnai.

**Ginčai (Disputes).** — Bjaurusis Henrikas VIII turėjo tokią aistrą argumentacijai, kad nesibodėjo ginčytis su vargšu argumentuotoju, vardu Lambertas. Vestminsteryje buvo sušauktas neeilinis susirinkimas smūgiams vertinti. Karalius, matydamas, kad turi reikalų su stipriu priešininku, ir nenorėdamas likti nugalėtas, davė Lambertui pasirinkti: sutikti su jo nuomone arba būti pakartam. Taip Alžyro dėjus, žaisdamas pikę partiją su savo viziriu, jam sakydavo: „Dėk čirvą arba aš tave pasmaugsiu.“ Lambertas nepadėjo čirvo; jis buvo pasmaugtas.

**Divai (Dives).** — Persai taip vadina piktąsias dvasias; jie pripažįsta vyriškus ir moteriškus divus ir sako, kad prieš Adomo sukūrimą Dievas sukūrė Divus arba vyriškus genijus ir patikėjo jiems pasaulio valdymą septyniems tūkstančiams metų; po to Periai arba moteriški genijai juos pakeitė ir užvaldė pasaulį dar dviem tūkstančiams metų, valdant Džan-ben-Džanui, jų valdovui; tačiau šioms būtybėms patekus į nemalonę dėl savo nepaklusnumo, Dievas prieš juos pasiuntė Iblisą, kuris, būdamas kilnesnės prigimties ir sudarytas iš ugnies elemento, buvo išauklėtas tarp angelų. Iblisas, gavęs dieviškus įsakymus, nusileido iš dangaus ir kariavo prieš Divus ir Perius, kurie susivienijo gynybai; Iblisas juos nugalėjo ir užvaldė šį gaublj, kuris tuomet dar buvo gyvenamas tik genijų. Iblisas nebuvo išmintingesnis už savo pirmtakus; Dievas, norėdamas palaužti jo puikybę, sukūrė žmogų ir įsakė visiems angelams atiduoti jam pagarbą. Iblisui atsisakius, Dievas atėmė iš jo valdžią ir jį prakeikė. Kaip matyti, tai tėra Šventojo Rašto iškraipymai.

**Pranašavimai (Divinations).** — Jų yra daugiau nei šimtas rūšių. Žr. Alektriomantija, Alfitomantija, Astragalomantija, Astrologija, Botanomantija, Kartomantija, Katoptromantija, Chiromantija, Kristalomantija, Kraniologija, Dafnomantija, Gastromantija, Hidromantija, Lampadomantija, Metopskopija, Mimika, Nekrologija (*Nekromantija*), Onomantija, Ornitomantija, Fizionomika, Piomantija, Rabdomantija, Teomantija ir t.t., ir t.t.

**Dogdo (Dogdo) arba Dodo, ir dar Dodu.** — Žr. ZOROASTRE.

**Pirštas (Doigt).** — Makasaro karalystėje, jei ligonis merdi, žynys paima jam už rankos ir švelniai trina vidurinį pirštą, kad šiuo trynimu palengvintų kelią sielai, kuri, pasak jų, visada išeina per

piršto galą. — Turkai kartais valgo ryžius pirštais; bet kai tai daro, naudoja tik tris pirmuosius pirštus, nes yra įsitikinę, kad velnias valgo kitais dviem. — Tam tikruose šiuolaikinės Graikijos kraštuose manoma esant užkerėtam, kai matoma ką nors ištiesiant ranką ir atkišant penkis pirštus.

**Bevardis pirštas (Doigt annulaire).** — Priimta nuomonė, kad ketvirtasis kairės rankos pirštas turi širdies galią, kad ši galia kyla iš gyslos, arterijos ar venos, kuri jam perduodama iš širdies, ir dėl šios priežasties jis labiau nei kiti pirštai nusipelno nešioti žiedą. Levinas Lemnijas tikina, kad ši ypatinga gysla yra arterija, o ne vena, kaip teigia senovės žmonės. Jis prideda, kad žiedai, nešiojami ant šio piršto, veikia širdį; kad apalpimo atveju jis turėjo įprotį trinti šį pirštą vietoj bet kokio vaisto; kad podagra jį puola retai, bet visada vėliau nei kitus pirštus, ir kad pabaiga visai arti, kai jis ima stingti.

**Dožarcabala (Dojartzabal).** — Jauna penkiolikos ar šešiolikos metų ragana, kuri prisipažino apie 1609 m. buvusi nuvesta į sabatą kitos raganos, kuri buvo kalinama kalėjime; ką pastaroji neigė, sakydama, kad būdama prirakinta prie storų geležinių grandinių ir saugoma, ji negalėjo išeiti iš kalėjimo; ir kad, jei būtų išėjusi, nebūtų ten sugrįžusi. Jaunuolė visgi paaiškino, kad, kai ji gulėjo šalia motinos, ta ragana atėjo jos pasiimti katės pavidalu... kad nuneštų į sabatą, ir kad, nepaisant grandinių, raganos gali vykti į tuos susirinkimus, nors velnias ir negali jų išlaisvinti iš teisingumo rankų. Ji dar patikino, kad velnias, kuris taip ją pagrobė nuo motinos šono, į jos vietą padėjo figūrą, kuri į ją panašėjo. Ši tariama ragana, kuri tikriausiai vykdė tik mažą kerštą, nebuvo nubausta.

**Domfronas, Gerenas de (Guérin de Domfront).** — Gijomo de Belemo (*Guillaume de Bellême*), Domfrono senjoro, sūnus; klastingai nukirtęs galvą savo priešui, miegojusiam jo namuose, jis, sakoma, buvo pasmaugtas velnio.

**Domingina-Maletana (Domingina-Maletana).** — Ragana, kuri varžybose su kita ragana nušoko nuo Rūnos (*Rhune*) kalno, skiriančio tris karalystes — Prancūziją, Ispaniją ir Navarą, viršūnės ir laimėjo prizą.

**Domicianas (Domitien).** — Vieną dieną, kai jis kėlė puotą Romos senatoriams savo triumfo prieš dakus proga, Domicianas liepė jiems įeiti į salę, kurią buvo liepęs išmušti juodai ir kuri buvo apšviesta kapų lempomis. Kiekvienas svečias buvo pasodintas priešais karstą, ant kurio pamatė užrašytą savo vardą... Vaikų trupė, ištepta juodai, atliko šokį, vaizduojantį pragaro šešėlius. Baigus šokį, jie išsiskirstė, kiekvienas prie svečio, kurį turėjo aptarnauti. Patiekalai buvo tokie patys, kokie aukoti mirusiesiems laidotuvių ceremonijose. Šiame susirinkime viešpatavo mirtina tyla. Domicianas kalbėjo vienas; jis pasakojo tik kruvinas istorijas ir senatoriams kalbėjo tik apie mirtį. Svečiai pagaliau išėjo iš puotos salės ir buvo palydėti, kiekvienas į savo namus, vyrų, apsirengusių juodai, ginkluotų ir tylinčių. — Vos jie atsikvėpė, Imperatorius pareikalavo juos sugrįžti; bet tai buvo tam, kad atiduotų jiems indus, kuriuose jiems buvo patiekta, ir kiekvienam po vieną iš tų mažų vergų, kurie vaidino demonų vaidmenį. — Tai tikrai buvo tirono malonumas.

**Dopė, Fransua Amadėjus (François-Amédée Doppet).** — Penkių šimtų tarybos narys, „Teorinio ir praktinio gyvūnų magnetizmo traktato“, Turinas, 1784, vienas tomas in-8°;

„Mesmero laidotuvių kalbos su jo testamentu“, Ženeva, 1785, in-8°; „Okultinės medicinos arba Natūraliosios ir medicininės magijos traktato“, 1786, in-4°, autorius.

**Dorė, Katerina (Catherine Dorée).** — XVII a. ragana, kuri buvo sudeginta gyva už tai, kad nužudė savo vaiką velnio įsakymu; ji barstė miltelius ir gydė užkerėtuosius, dėdama jiems balandį ant skrandžio. — Barba Dorė, kita ragana, buvo Katerinos giminaitė.

**Miegantieji (Dormants).** — Septynių Miegčiųjų istorija pas arabus dar garsesnė nei pas krikščionis. Mahometas ją įtraukė į savo Koraną, o turkai ją pagražino. Valdant imperatoriui Decijui, 250 m. po Kristaus, vyko didelis krikščionių persekiojimas. Septyni jaunuoliai, tarnavę imperatoriui, nenorėdami išsižadėti savo tikėjimo ir bijodami kankinystės, pasislėpė urve, esančiame netoli Efezo; ir, dėl ypatingos malonės, jie ten miegojo giliu miegu du šimtus metų. Mahometonai tikina, kad šio miego metu jie turėjo stebinančių apreiškimų ir sapne sužinojo viską, ką galėtų sužinoti žmonės, praleidę tokį laiką uoliai studijuodami. Jų šuo, arba bent jau vieno iš jų, nusekė paskui juos į slėptuvę ir pasinaudojo, kaip ir jie, savo miego laiku. Jis tapo labiausiai išsilavinusiu šunimi pasaulyje. — Valdant Teodosijui Jaunesniajam, 450 Viešpaties metais, septyni Miegantieji pabudo ir įžengė į Efezo miestą, manydami, kad tik gerai išsimiegojo; bet jie rado viską labai pasikeitusį. Krikščionių persekiojimai jau seniai buvo pasibaigę; krikščionys imperatoriai užėmė abu imperijos sostus Rytuose ir Vakaruose. Brolių klausimai ir nuostaba, kurią jie rodė gaudami atsakymus, nustebino visus. Jie naiviai papasakojo savo istoriją. Liaudis, apimta susižavėjimo, nuvedė juos pas vyskupą, šis pas patriarchą, o patriarchas pas imperatorių. Septyni Miegantieji atskleidė pačius keisčiausius pasaulio dalykus ir išpranašavo ne mažiau keistų. Jie, be kita ko, paskelbė Mahometo atėjimą, jo religijos įsitvirtinimą ir sėkmę, kas turėjo įvykti du šimtus metų po jų pabudimo. Patenkinę imperatoriaus smalsumą, jie vėl pasitraukė į savo urvą ir ten mirė visiems laikams: šis urvas vis dar rodomas netoli Efezo. — Kalbant apie jų šunį Kratimą arba Katmirą, jis baigė savo karjerą ir gyveno tiek, kiek gali gyventi šuo, neskaičiuojant tų dviejų šimtų metų, kuriuos jis miegojo kaip ir jo šeimininkai. Tai buvo gyvūnas, kurio žinios pranoko visų jo amžiaus filosofų, mokslininkų ir šviesuolių žinias; todėl visi skubėjo jį vaišinti ir lepinti; o musulmonai jį talpina Mahometo rojuje, tarp Balaamo asilės ir to asilo, kuris nešė Mūsų Viešpatį Verbų dieną. — Ši istorija labai panaši į Epimenido iš Kretos pasaką, kuris, užmigęs vidurdienį urve beieškodamas vienos savo paklydusios avies, pabudo tik po aštuoniasdešimt septynerių metų ir vėl ėmėsi ieškoti savo avies, tarytum būtų miegojęs tik trumpą laiką. — Delrio sako, kad vienas valstietis miegojo visą rudenį ir žiemą nepabusdamas.

**Durdanai (Dourdans).** — Žr. ESPRITS (Dvasios).

**Durlė, Simona (Simone Dourlet).** — Žr. FLANDRIJOS APSĖSTOSIOS.

**Dvylika (Douze).** — Tai laimingas skaičius. Apaštalų buvo dvylika, sako Cezarijus Heisterbachietis, nes skaičius dvylika susideda iš keturis kartus trys, arba tris kartus keturi. Jie buvo išrinkti dvylika, prideda jis, kad paskelbtų keturiuose pasaulio kraštuose švenčiausios Trejybės tikėjimą. Dvylika apaštalų, sako jis toliau, yra dvylika Zodiako ženklų, dvylika metų mėnesių, dvylika dienos valandų, dvylika sužadėtinės karūnos žvaigždžių. Dvylika apaštalų taip pat yra dvylika Jokūbo sūnų, dvylika dykumos šaltinių, dvylika Jordano akmenų, dvylika varinės jūros jaučių, dvylika dangiškosios Jeruzalės pamatų.



**Drakas (Drac).** — Žr. OGRES (Ograi).

**Drakonitas arba Drakontija (Draconites ou Dracontia).** — Pasakiškas akmuo, kurį Plinijus ir kai kurie senovės gamtininkai patalpino drakono galvoje; norint jį gauti, reikėjo užmigdyti drakoną prieš nukertant jam galvą.

**Drakonas (Dragon).** — Drakonai sukėlė daug triukšmo, ir kadangi mes jų nebematome, skeptikai juos paneigė; bet Kiuvjė ir šiuolaikiniai geologai pripažino, kad drakonai egzistavo. Tai tiesiog išnykusi rūšis. Tai buvo tam tikros sparnuotos gyvatės. Filostratas sako, kad norėdami tapti burtininkais ir žyniais, arabai valgydavo skraidančio drakono širdį arba kepenis. — Netoli Beiruto rodoma vieta, kur šventasis Jurgis užmušė milžinišką drakoną; šiose vietose, pašventintose šventojo Jurgio drąsos, stovėjo bažnyčia, kurios nebėra. — Legendose minima daug drakonų, gali būti, kad kai kurie jų yra alegorijos. — Velnias dažnai vadinamas senuoju drakonu, ir kartais jis priimdavo šio nuostabaus gyvūno pavidalą: taip jis pasirodė šventajai Margaritai. Sakoma, kad drakonas, apie kurį kalba Posidonijus, užėmė arpo žemės plotą, ir kad jis prarijo kaip piliulę visą ginkluotą raitelį; bet tai tebuvo mažas drakonas, palyginus su tuo, kuris rastas Indijoje ir kuris, pasak Maksimo Tyriečio, užėmė penkis arpus žemės. — Kinai drakonams teikia savotišką kultą. Jų matoma ant jų drabužių, knygų, paveiksluose. Jie laiko jį savo laimės principu; įsivaizduoja, kad jis tvarko metų laikus ir pagal savo norą siunčia lietų bei griaustinį. Jie įsitikinę, kad visos žemės gėrybės patikėtos jo globai, ir kad jis paprastai gyvena ant aukštų kalnų. — Drakonas taip pat buvo labai svarbus pas mūsų protėvius; ir visos mūsų pasakos apie drakonus turi siekti gilią senovę. Štai Njoro (*Niort*) drakono kronika. — Kareivis buvo nuteistas mirti už dezertavimą; jis sužinojo, kad Njore, jo tėvynėje, milžiniškas drakonas jau tris mėnesius daro žalos, ir kad žadamas geras atlygis tam, kuris sugebės išlaisvinti kraštą. Jis pasisiūlo; jam leidžiama kovoti su pabaisa, ir pažadama malonė, jei pavyks ją sunaikinti. Prisidengęs stiklo kauke ir visiškai apsiginklavęs, narsus kareivis eina į tamsų urvą, kur tūno sparnuotoji pabaisa, kurią randa miegančią. Pažadinta pirmojo sužeidimo, ji pakyla, pakimba ore ir skrenda prieš užpuoliką. Visi žiūrovai pasitraukia, jis vienas lieka ir laukia jos tvirtai stovėdamas. Drakonas krenta ant jo ir parbloškia savo svoriu; bet tą akimirką, kai jis išsižioja, kad jį prarytų, kareivis pasinaudoja proga ir suvaro durklą jam į gerklą. Pabaisa krenta jam po kojų. Narsusis kareivis jau ruošėsi skinti pergalės vaisius, kai, pastūmėtas lemtingo smalsumo, nusiėmė kaukę, kad ramiai apžiūrėtų baisųjį priešą, kurį ką tik nugalėjo. Jau buvo jį apėjęs, kai mirtinai sužeista ir kraujuose plaukianti pabaisa sukaupė jėgas, kurios atrodė išsekusios, staiga šoko nugalėtojų ant kaklo ir perdavė jam tokius nuodus, kad jis mirė savo triumfo viduryje. — Dar neseniai Njoro ligoninės kapinėse buvo matomas senas antkapis žmogaus, mirusio nuo gyvatės nuodų. Ar tai alegorija? — Monse jums papasakos istoriją apie drakoną, kuris niokojo Heno, kol buvo užmuštas narsiojo Žilio de Šino (*Gilles de Chin*) 1132 m. O ką pasakysite apie Rodo drakoną? — Žr. Karnoeto pilies skylė.

**Raudonasis drakonas (Dragon rouge).** — „Raudonasis drakonas, arba menas valdyti dangiškąsias, orines, žemiškas, pragariškas dvasias, su tikra paslaptimi priversti kalbėti mirusiųsias, laimėti kaskart statant loterijose, atrasti paslėptus lobius, ir t.t., ir t.t.“, in-18, 1521. — Dažnai perspausdinamas kratinytis, kurio esmę rasite šiame Žodyne. Žr. Užkeikimai, Lazdelė, Iššaukimai, Paktai, Loterijos, ir t.t., ir t.t.

**Drapė (Drapé).** — Eg-Morte (*Aigues-Mortes*) Lu Drapė (*Lou Drapé*) vadinamas pasakiškas arklys, kuris yra vaikų siaubas, kuris sulaiko juos šiek tiek po tėvų sparnu ir tramdo motinų

aplaidumą. Tikinama, kad kai Lu Drapė praeina, jis susirenka ant savo nugaros, vieną po kito, visus pasiklydusius vaikus; ir kad jo strėnos, iš pradžių įprasto dydžio, pailgėja prireikus tiek, kad sutalpintų penkiasdešimt ar šimtą vaikų, kuriuos jis nusineša nežinia kur.

**Drifas (Driff).** — Pavadinimas, duotas Batlerio (*Buttler*) akmeniui, kuriam priskirta savybė ištraukti nuodus; jis buvo, sakoma, sudarytas iš samanų, susidariusių ant kaukolių, jūros druskos, vario vitriolio, sumaišyto su žuvų klijais. Stebuklingumas buvo nustumtas tiek, kad teigta, jog pakanka paliesti šį akmenį liežuvio galu, kad būtum išgydytas nuo baisiausių ligų, Van Helmontas jį labai giria.

**Droliai (Drolles).** — Droliai yra demonai arba kaukai, kurie tam tikrose šiaurės šalyse rūpinasi arklių šukavimu, daro viską, kas jiems įsakoma, ir įspėja apie pavojus. Žr. Farfadetai, Beritas ir t.t.

**Druidai (Druides).** — Galų žyniai. Jie mokė išminties ir moralės pagrindinius tautos asmenis. Jie sakė, kad sielos amžinai cirkuliuoja iš šio pasaulio į kitą; t.y. kad tai, kas vadinama mirtimi, yra įėjimas į kitą pasaulį, o tai, kas vadinama gyvenimu, yra išėjimas, kad sugrįžtum į šį pasaulį. — Otuno druidai priskyrė didelę galią gyvatės kiaušiniui; savo vėliavose herbe jie turėjo žydrame lauke sidabrinės susisukusias gyvates, virš kurių — ažuolo amalas su žaliais gilėmis. Druidų vadovas turėjo raktus kaip simbolį. — Mažoje Senos (*Sena*) saloje, dabar Sen (*Sein*), priešais Kempero krantą, buvo druidžių kolegija, kurias galai vadino Senomis (pranašėmis). Jų buvo devynios, jos saugojo amžiną skaistybę, skelbė orakulus ir turėjo galią sulaikyti vėjus bei sukelti audras; jos taip pat galėjo įgyti bet kokios rūšies gyvūnų pavidalą, gydyti labiausiai įsisenėjusias ligas ir pranašauti ateitį. Buvo ir kitų druidžių, kurios tekėdavo, bet jos išeidavo tik kartą per metus ir praleisdavo tik vieną dieną su savo vyrais.

**Druzas (Drusus).** — Imperatoriaus Augusto įgaliotas vadovauti romėnų armijai, kuri kariavo Vokietijoje. Druzas ruošėsi pereiti Elbę, jau pasiekęs keletą pergalių, kai pasirodė didinga moteris ir jam tarė: „Kur taip skubi, Druzai? argi niekada nepavargsi nugalėti? Žinok, kad tavo dienos artėja prie pabaigos.“ Druzas, sutrikęs, apsuko žirgą, liepė trimituoti atsitraukimą ir mirė ant Reino kranto. Tuo pačiu metu buvo matyti du nepažįstami riteriai, kurie jodinėjo aplink romėnų stovyklos apkasus, ir apylinkėse girdėta moterų skundai bei dejavimai; kas nėra stebuklas esant sutriuškinimui.

**Draidenas, Džonas (Jean Dryden).** — Garsus anglų poetas, miręs 1707 m. Pasakojama, kad jis mesdavo kauliukus savo vaikų gimimo dieną, kad atspėtų jų lytį; ir jo pranašystė, susijusi su sūnumi Čarlzu, išsipildė, kas nėra labai nuostabu. Žr. Astragalomantija.

**Dualizmas (Dualisme).** — Yra žemės drebėjimų, audrų, uraganų, upių potvynių, maringų ligų, nuodingų žvėrių, plėšrių gyvūnų, iš prigimties pikty, klaidingų ir žiaurių žmonių. Taigi, geraširdė būtybė, sakė dualistai, negali būti blogio autorė; vadinasi, yra dvi būtybės, du principai: vienas geras, kitas blogas, vienodai galingi, bendraamžiai ir nenustojantys kovoti vienas su kitu. — Dievas davė žmogui laisvą valią: jam rinktis tarp gėrio ir blogio. Žmogus be aistrų, priverstas daryti gera negalėdamas daryti bloga, būtų dorybingas be nuopelnų. Pasaulyje be pavojų ir poreikių žmogus gyventų be malonumų. Dorybė spindi tik kontraste su yda; ir Dievui patalpinus mirtinguosius šiame pasaulyje kaip išbandymų vietoje, neapdovanojama mašina, kuri veikia gerai tik todėl, kad ji gerai surinkta. — Gerai pamąščius

apie dualizmą, sako Sen-Fua, manau, kad jis pasirodys dar absurdiškesnis nei stabmeldystė. Lapiai sako, kad Dievas, prieš sukurdamas žemę, pasitarė su pikta dvasia, kad nuspręstų, kaip viską sutvarkys. Dievas ketino pripildyti medžius smegenų, ežerus — pieno, ir apkrauti augalus bei medžius pačiais gražiausiais vaisiais. Deja, toks žmogui tinkamas planas nepatiko piktajai dvasiai, ir dėl to Dievas nepadarė dalykų taip gerai, kaip būtų norėjęs. — Tam tikras Ptolemėjas teigė, kad didžioji Būtybė turėjo dvi žmonas; kad iš pavydo jos nuolat viena kitai prieštaravo, ir kad blogis, tiek moralėje, tiek fizikoje, kilo vien iš jų nesantaikos, vienai mėgaujantis gadinti, keisti ar naikinti viską, ką darė kita.

**Diufė, Šarlis Žeromas de Sisternė (Charles-Jérôme de Cisternay Dufay).** — Chemikas, nors ir karo žmogus. Jis užsiėmė didžiuoju kūrinio ir išleido daug pinigų ieškodamas filosofinio akmens. Mirė 1723 m.

**Dufas (Duffus).** — Škotijos karalius. Šio princo ligos metu buvo suimta keletas jo karalystės burtininkų, kurie kepino prie mažos ugnies atvaizdą, padarytą pagal karaliaus panašumą, kerus, kurie, pagal jų prisipažinimus, sukėlė monarcho ligą. Iš tiesų, po jų suėmimo Dufo sveikata pasitaisė.

**Diulo (Dulot).** — Magas. Žr. Marigny.

**Diumonas, Antuanas (Antoine Dumons).** — XVII a. burtininkas, kaltintas tiekus žvakes sabatui velnio garbinimui.

**Dun kamus (Dun camus).** — Žr. PACTE (Sutartis).

**Diupleksas, Scipionas (Scipion Dupleix).** — Valstybės patarėjas ir Prancūzijos istoriografas, miręs 1661 m. Tarp jo labai reikšmingų veikalų galima pamatyti „Apie budėjimo ir miego, sapnų apie gyvenimą ir mirtį priežastį“. Paryžius, 1615, in-12; Lionas, 1620, in-8°.

**Dsigofkas (Dsigofk).** — Japonų pragaro dalis, kur nedorėliai kankinami pagal jų nusikaltimų skaičių ar pobūdį. Jų kančios trunka tik tam tikrą laiką, kuriam pasibaigus jų sielos siunčiamos atgal į pasaulį, kad animuotų nešvarių gyvūnų kūnus, kurių ydos atitinka tas, kuriomis tos sielos buvo susitepusios; iš ten jos pereina paeiliui į kilnesnių gyvūnų kūnus, kol sugrįžta į žmogaus kūnus, kur gali vėl iš naujo nusipelnyti arba nusidėti.

**Disos (Dysers).** — Senovės keltų deivės, kurios, kaip manyta, vedė herojų sielas į Odino rūmus, kur šios sielos gėrė alų iš taurių, padarytų iš jų priešų kaukolių.

## E

**Eatuak (Éatuas).** — Otaheiti (*Taitis*) antraeiliai dievai, jų aukščiausiosios dievybės Taroataihetoomoo ir uolos Lepapa vaikai. Eatuak, sakoma, pagimdė pirmąjį žmogų. Šie dievai yra abiejų lyčių: vyrai garbina vyriškus dievus, o moterys — moteriškas dievybes. Jie turi šventyklas, į kurias skirtingos lyties asmenys neįleidžiami, nors turi ir kitų, kur vyrai ir moterys gali įeiti. Eatuak vardas taip pat duodamas paukščiams, tokiems kaip garnys ir tulžys. Taitiečiai ir salų gyventojai, jų kaimynai, skiria ypatingą dėmesį šiems paukščiams, jų nežudo ir nedaro jokios žalos; bet jie neteikia jiems jokio kulto ir atrodo turintys jų atžvilgiu tik prietaringų idėjų, susijusių su gera ar bloga laime, tokių, kokių liaudis pas mus turi apie liepsnelę ir kregždę.

Taitiečiai tiki, kad pats didysis Eatuak yra pavaldus žemesniems genijams, kuriems jis suteikė egzistenciją, kad jie dažnai jį ryja, bet jis turi galią atsikurti.

**Vanduo (Eau).** — Beveik visos senovės tautos iš šio elemento, kuris, pasak kai kurių filosofų, buvo visko principas, padarė dievybę: gebrai jį gerbia; viena jų šventųjų knygų draudžia naudoti vandenį naktį ir niekada visiškai nepripildyti indo vandens virinimui, kad neiššipiltų keli lašai. Kabalistai vandenį apgyvendina undinėmis. Žr. šį žodį.

**Kartusis vanduo (išbandymas) (Eau amère, Épreuve de l').** — Jis vyko taip pas senovės žydus: kai vyras įtardavo savo žmoną blogiu, jis reikalavo, kad ji apsivalytų pagal įstatymą. Teisėjas siųsdavo šalis į Jeruzalę, į didžiąją tarybą, sudarytą iš šešiasdešimties seniūnų. Moteris buvo raginama gerai ištirti savo sąžinę prieš pasiduodant atsitiktinumui gerti karčius vandenį. Jei ji atkakliai tvirtino esanti švari nuo nuodėmės, ją vedė prie Šventų Švenčiausiosios durų ir vedžiojo, kad nuvargintų ir duotų laiko pamąstyti savyje. Tada jai duodavo juodą drabužį. Kunigas turėjo užrašyti jos vardą ir visus žodžius, kuriuos ji pasakė; tada, liepęs atnešti molinį puodą, įpildavo jį kriauklele didelės stiklinės vertės vandens; paimdavo dulkių iš tabernakulio su karčiųjų žolelių sultimis, nugramdydavo užrašytą vardą ant pergamento ir duodavo gerti moteriai, kuri, jei buvo kalta, tuoj pat išblykšdavo; akys jai apsiblausdavo, ir ji netrukdamo mirė; bet jai nieko nenutikdavo, jei ji buvo nekalta.

**Švėstas vanduo (Eau bénite).** — Tai labai senas paprotys Bažnyčioje, ir apaštalinė tradicija, laiminti maldomis, egzorcizmais ir ceremonijomis vandenį, kuriuo šlakstomi tikintieji ir daiktai, skirti jų naudojimui. Šiuo palaiminimu Bažnyčia prašo Dievo apvalyti nuo nuodėmės tuos, kurie juo naudosis, nuvyti nuo jų išganymo prieš pinkles ir šio pasaulio negandas. Apaštališkosiose konstitucijose švėstas vanduo vadinamas priemone nuodėmei išpirti ir demonui nuvyti. — Sabate taip pat naudojamas tam tikras švėstas vanduo. Burtininkas, atliekantis šventvagiškas apeigas (kurios vadinamos sabato mišiomis), turi juo apšlakstyti dalyvius.

**Verdantis vanduo (išbandymas) (Eau bouillante, Épreuve de l').** — Jis seniau naudotas tiesiai atskleisti kankinimuose, kuriuos neapdairiai vadino Dievo teismais. Kaltinamasis panardindavo ranką į indą, pilną verdančio vandens, kad paimtų žiedą, pakabintą daugiau ar mažiau giliai. Tada paciento ranką apvyniodavo audeklu, ant kurio teisėjas ir priešinga šalis uždėdavo savo antspaudus. Po trijų dienų juos nuimdavo; jei nesimatydavo nudegimo žymių, kaltinamasis būdavo išteisinamas. Žr. Išbandymai.

**Angelų vanduo (Eau d'ange).** — Norint pasigaminti gero angelų vandens, turėkite didelį distiliavimo aparatą, į kurį įdėkite šias medžiagas: benzoino, keturias uncijas; stirakso, dvi uncijas; citrininio santalo, vieną unciją; gvazdikėlių, dvi drachmas; du ar tris gabalėlius Florencijos vilkdalgio; pusę citrinos žievelės; du muskato riešutus; cinamono, pusę uncijos; dvi pintas gero šaltinio vandens; pusę pintos apelsinų žiedų vandens; pusę pintos barkūno vandens; viską sudėkite į gerai uždarytą distiliavimo aparatą ir distiliuokite vandens vonelėje; ir šis distiliatas bus išskirtinis angelų vanduo, taip pavadintas, nes receptą perdavė angelas.

**Šaltas vanduo (išbandymas) (Eau froide, Épreuve de l').** — Jis buvo labai naudojamas IX a., ir taikytas ne tik burtininkams ir eretikams, bet ir bet kokiam kaltinamajam, kurio nusikaltimas nebuvo akivaizdus. Kaltasis, arba tariamai toks, būdavo metamas, dešine ranka prižiūrimas prie

kairės kojos, į baseiną arba didelį kubilą, pilną vandens, virš kurio buvo meldžiamasi, kad jis negalėtų išlaikyti nusikaltėlio: tokiu būdu tas, kuris skęsdavo, būdavo skelbiamas nekaltu.

**Skaistinamasis vanduo (Eau lustrale).** — Paprastas vanduo, kuriame užgesindavo degantį nuodėgulį, paimtą iš aukojimo židinio. Kai namuose būdavo mirusysis, prie durų pastatydavo didelį indą, pilną skaistinamojo vandens, atnešto iš kito namo, kuriame nebuvo mirties. Visi tie, kurie ateidavo į gedulo namus, išeidami apsišlakstydavo šiuo vandeniu. Druidai naudojo skaistinamąjį vandenį kerams nuvyti.

**Eberhardas (Ébérard).** — Tryro arkivyskupas, miręs 1067 m. Pagrasinęs žydams išvyti juos iš savo miesto, jei per tam tikrą laiką, kurį jis jiems davė pasimokyti, jie nepriims krikščionybės, šie nelaimėliai, kurie sakėsi privesti iki nevilties, papirko burtininką, kuris už pinigus pakrikštijo jiems vyskupo vardu vaško atvaizdą, prie kurio jie pritvirtino dagčius ir žvakes; jie jas uždegė Didįjį Šeštadienį, kai prelatas ruošėsi teikti krikštą. Jam atliekant šią šventą funkciją, statulai esant pusiau sudegusiai, Eberhardas pasijuto nepaprastai blogai; jis buvo nuneštas į zakristiją, kur (sako kronika) netrukus mirė.

**Iblisas (Éblis).** — Vardas, kurį mahometonai duoda velniui. Jie sako, kad jų pranašo gimimo akimirką Ibliso sostas buvo numestas į pragaro dugną, o pagonių stabai buvo nuversti.

**Ebroinas (Ébroin).** — Voragino Jokūbo raštuose (legenda 114) skaitoma: — Maža grupė pamaldžių vienuolių naktį grįžo į vienuolyną. Jie atvyko prie didelės upės kranto ir sustojo ant žolės akimircai pailsėti. Netrukus jie išgirdo keletą irkluotojų, kurie leidosi upe dideliu greičiu. Vienas iš vienuolių paklausė jų, kas jie tokie: „Mes esame demonai, — atsakė irkluotojai, — ir nešame į pragarą Ebroino, rūmų majordomo, sielą, kuris tironizavo Prancūziją ir kuris paliko Sankt Galeno vienuolyną, kad grįžtų į pasaulį.“

**Ebronas (Ébron).** — Demonas, garbintas Turnė Chlodvigo laikais. Jis minimas tarp demonų Godfrido Bulijiečio romane, sename eilėraštyje, kurio autorius buvo iš Heno.

**Aidas (Écho).** — Beveik visi fizikai aidą susidarymą priskyrė garso atspindžiui, panašiam į tą, kurį patiria šviesa, krisdama ant poliruoto kūno. Taigi aidas sukuriamas vienos ar kelių kliūčių pagalba, kurios perima garsą ir priverčia jį grįžti atgal. — Yra paprastų aidų ir sudėtinių aidų. Pirmuosiuose girdimas paprastas garso pakartojimas; kituose jis girdimas vieną, du, tris, keturis kartus ir daugiau. Yra tokių, kurie atkartoja kelis žodžius iš eilės vieną paskui kitą; šis reiškinys įvyksta kaskart, kai esama tokiu atstumu nuo aidų, kad yra laiko ištarti kelis žodžius, kol pirmojo pakartojimas pasiekia ausį. Didžiojoje Vilbertano (*Villebertain*) pilies alėjoje, už dviejų lėjų nuo Trua, girdimas aidas, kuris du kartus atkartoja dvylikos skiemenų eilutę. — Kai kurie aidai įgijo savotišką garsenybę. Cituojamas Simonetos vynuogyno aidas, kuris kartuoja tą patį žodį keturiasdešimt kartų. Vudstoke (*Woodstock*), Anglijoje, buvo toks, kuris kartuoja tą patį garsą iki penkiasdešimties kartų. Už kelių lėjų nuo Glazgo, Škotijoje, yra dar ypatingesnis aidas. Žmogus groja aštuonių ar dešimties natų trimito melodiją; aidas jas tiksliai atkartoja, bet trečdaliu žemiau, ir tai iki trijų kartų, pertraukiamų mažos tylos. — Buvo gana paprastų žmonių, kurie ieškojo orakulų aiduose. Praėjusių amžių rašytojai mums išsaugojo keletą prasto skonio dialogų šia tema. — *Meilužis*: Sakyk man, žiauri meile, ar mano laimė išgaravo? — *Aidas*: Taip (*Oui* - *avoui/évanoui*). — *Meilužis*: Tu taip nekalbi, kai vilioji mūsų širdis, ir kai tavo pažadai įtraukia jas į lemtingus įsipareigojimus. — *Aidas*: Aš meluoju. — *Meilužis*: Iš

gailėsčio, nesijuok iš mano kančios. Atsakyk man, ar man lieka kokia viltis, ar ne? — *Aidas*: Ne. — *Meilužis*: Ką gi! viskas baigta, tu nori mano mirties, aš į ją bėgu (*j'y cours*). — *Aidas*: Bėk (*Cours*). — *Meilužis*: Kraštas, sužinojęs apie tavo griežtumą, nebebus toks beprotis, kad pasakytų apie tave pagyrimo žodį (*mot d'éloges*). — *Aidas*: Išsikraustyk (*Déloge*). — Senovės škotai tikėjo, kad aidas yra dvasia, kuriai patinka kartoti garsus. Žr. Lavisari.

**Žaibai (Éclairs).** — Seniau žaibams buvo teikiamas savotiškas kultas burna sukeliant triukšmą; o romėnai Papisma (*Papysma*) vardu garbino kaimo dievybę, kad ji apsaugotų žemės gėrybes nuo jų. Rytų graikai jų labai bijo.

**Užtemimai (Éclipses).** — Tarp pagonių buvo bendra nuomonė, kad mėnulio užtemimai kyla iš magiškos tam tikrų žodžių galios, kuriais mėnulis nuplėšiamas iš dangaus ir pritraukiamas prie žemės, kad būtų priverstas išskirti putas ant žolių, kurios dėl to tampa tinkamesnės kerėtojų burtams. Norint išlaisvinti mėnulį iš jo kančios ir išvengti kerų galios, buvo trukdoma jam girdėti žodžius keliant baisų triukšmą. Užtemimas paprastai pranešdavo dideles nelaimes, ir senovėje dažnai matoma armijų, atsisakančių kauti dėl užtemimo. — Peru, kai saulė užtemdavo, vietiniai sakydavo, kad ji pyksta ant jų, ir manėsi gresiant didelei nelaimei. Jie dar labiau bijojo mėnulio užtemimo. Jie laikė jį sergančiu, kai jis atrodė juodas, ir manė, kad jis neišvengiamai mirs, jei visiškai užtems; kad tuomet jis nukris iš dangaus, kad jie visi žus ir kad ateis pasaulio pabaiga; jie taip to bijojo, kad vos jam pradėjus temti, keldavo baisų triukšmą trimitais, ragais ir būgnais; plakdavo šunis, kad šie lotų, tikėdamiesi, jog mėnulis, kuris jautė meilę šiems gyvūnams, pasigailės jų klyksmų ir pabus iš snaudulio, kurį jam sukėlė liga. Tuo pačiu metu vyrai, moterys ir vaikai maldavo jį, su ašaromis akyse ir dideliais šauksmais, nesileisti mirti, iš baimės, kad jo mirtis netaptų jų visuotinės žūties priežastimi. Visas šis triukšmas liaudavosi tik tada, kai mėnulis, vėl pasirodęs, sugražindavo ramybę į išgąsdintus protus. — Talapunai (*Talapoins*) teigia, kad kai mėnulis užtemsta, tai drakonas jį ryja, ir kad kai jis vėl pasirodo, tai drakonas atiduoda savo pietus. — Senose germanų mitologijose du vilkai be paliovos persekiojo saulę ir mėnulį; užtemimai buvo kovos su šiais monstraais. — Patiklūs europiečiai taip pat seniau laikė užtemimus blogais ženklais; saulės užtemimas, įvykęs 1654 m. rugpjūčio 12 d., buvo paskelbtas kaip tvano, panašaus į tą, kuris įvyko Nojaus laikais, arba greičiau ugnies tvano, kuris turėjo atnešti pasaulio pabaigą, pranašas. Ši pranašystė taip išgąsdino, kad vienas kaimo klebonas (tai maža pasakėčia, kurią pasakojame), negalėdamas išklausti visų savo parapijiečių, kurie bijojo mirti tomis aplinkybėmis, išpažinčių, ir žinodamas, kad viskas, ką jis galėtų jiems protingo pasakyti šiuo klausimu, nenusvers baisių pranašysčių, buvo priverstas jiems paskelbti per pamokslą, kad jie taip neskubėtų, ir kad užtemimas atidėtas dviem savaitėm<sup>1</sup>. — Indijoje įsitikinę, kad kai saulė ir mėnulis užtemsta, tam tikras demonas juodais nagais ištiesia juos ant dangaus kūnų, kuriuos nori pagrobti; tuo metu matoma upes, pilnas indų galvų, kurie yra vandenyje iki kaklo. — Lapiai taip pat įsitikinę, kad mėnulio užtemimai yra demonų darbas. — Kinai, prieš atvykstant misionieriams, teigė, kad užtemimus sukelia piktasis genijus, kuris paslepia saulę dešine ranka, o mėnulį — kaire. Tačiau ši nuomonė nebuvo visuotinė, nes kai kurie iš jų sakė, kad saulės viduryje yra didelė skylė, ir kad, kai mėnulis atsiduria priešais, ji natūraliai turi netekti šviesos. — Dievas, sako persai, laiko saulę uždarytą vamzdyje, kuris gale atsidaro ir užsidaro langine. Ši graži pasaulio akis apšviečia visatą ir ją šildo per šią skylę; ir kai Dievas nori nubausti žmones atimdamas šviesą, jis siunčia angelą Gabrielių uždaryti langinės, kas sukelia užtemimus. — Mandingai, negrai mahometonai, gyvenantys Afrikos gilumoje, priskiria mėnulio užtemimus milžiniškai katei, kuri padeda leteną tarp mėnulio ir žemės; ir visą laiką, kol trunka užtemimas, jie nenustoja



dainuoti ir šokti Mahometo garbei. — Meksikiečiai, išsigandę, pasninkaudavo per užtemimus. Moterys save žalodavo, o merginos nuleisdavo kraują iš rankų. Jie įsivaizdavo, kad mėnulis buvo sužeistas saulės dėl kokio nors namų ginčo.

**Eggorai (Ecrégores).** — Milžinų tėvai, pagal apokrifinę Henoch knyga. Angelai, kuriuos jis taip vadina, susirinko ant Hermono kalno patriarcho Jaredo laikais ir prisiekė praeiksmis nesiskirti tol, kol nepagrobs žmonių dukterų.

**Rašysena (Écriture).** — Menas spręsti apie žmones iš jų rašysenos, pagal Lavaterį. — Visi mūsų kūno judesiai gauna savo modifikacijas iš temperamento ir charakterio. Išminčiausias judesys nėra idioto judesys, laikysena ir eisena pastebimai skiriasi choleriko nuo flegmatiko, sangviniko nuo melancholiko. — Iš visų kūno judesių nėra tokių įvairių kaip rankos ir pirštų; o iš visų rankos ir pirštų judesių patys įvairiausi yra tie, kuriuos darome rašydami. Mažiausias žodis, mestas ant popieriaus, kiek taškų, kiek vingių savyje slepia!.. — Taip pat akivaizdu, tęsia Lavateris, kad kiekvienas paveikslas, kiekviena atskira figūra, ir, stebėtojo bei žinovo akyse, kiekvienas brūkšny išsaugo ir primena dailininko idėją. — Tegu šimtas dailininkų, tegu visi to paties meistro mokiniai piešia tą pačią figūrą, tegu visos šios kopijos panašios į originalą pačiu stebėtiniausiu būdu, jos vis tiek turės, kiekviena, ypatingą charakterį, atspalvį ir potėpį, kurie jas išskirs. — Jei privaloma pripažinti charakteringą išraišką tapybos darbams, kodėl norėtume, kad ji visiškai išnyktų piešiniuose ir figūrose, kurias brėžiame ant popieriaus? Kiekvienas iš mūsų turi savo nuosavą, individualią ir nepakartojamą rašyseną, arba kurią bent jau būtų galima padirbti tik labai sunkiai ir labai netobulai. Išimčių yra per mažai, kad sugriautų taisyklę. — Ar ši neginčijama rašysenų įvairovė nebūtų pagrįsta realiu moralinio charakterio skirtumu? — Bus prieštaraujama, kad tas pats žmogus, kuris visgi turi tik vieną ir tą patį charakterį, gali įvairinti savo rašyseną. Bet šis žmogus, nepaisant savo charakterio pastovumo, veikia ar bent atrodo veikiantis dažnai tūkstančiais skirtingų būdų. Lygiai kaip švelni dvasia kartais pasiduoda protrūkiams, taip ir gražiausia ranka leidžia sau, progai pasitaikius, neatsargią rašyseną; bet ir tuomet ji turės visiškai kitokį charakterį nei terlionė žmogaus, kuris visada rašo blogai. Atpažinsite pirmojo gražią ranką net jo blogiausioje rašysenoje, tuo tarpu kai antrojo kruopščiausia rašysena visada atsiduos jo terlione. — Ši vieno ir to paties asmens rašysenos įvairovė tik patvirtina tezę; iš to seka, kad dvasios nuotaika, kurioje esame, daro įtaką mūsų rašysenai. Su tuo pačiu rašalu, su ta pačia plunksna ir ant to paties popieriaus žmogus visiškai kitaip formuos savo rašyseną, kai tvarkys nemalonų reikalą, arba kai nuoširdžiai bendraus su savo draugu. — Kiekviena tauta, kiekviena šalis, kiekvienas miestas turi savo ypatingą rašyseną, lygiai kaip jie turi fizionomiją ir formą, kurios jiems būdingos. Visi, kurie turi kiek platesnį susirašinėjimą, galės patikrinti šios pastabos teisingumą. Protingas stebėtojas eis toliau, ir jis spręs apie savo korespondento charakterį jau vien iš adreso (turiu omenyje adreso rašyseną, nes stilius suteikia dar pozityvesnių požymių), maždaug taip, kaip knygos pavadinimas dažnai leidžia mums pažinti autoriaus mąstysenos būdą. — Graži rašysena būtinai suponuoja tam tikrą proto tikslumą, ir ypač tvarkos meilę. Norint rašyti gražią ranką, reikia turėti bent jau energijos, darbštumo, tikslumo ir skonio gyslelę, kiekvienam efektui suponuojant priežastį, kuri jam analogiška. Bet tie žmonės, kurių rašysena tokia graži ir elegantiška, ją galbūt nutapytų dar geriau, jei jų protas būtų labiau išlavintas ir papuoštas. — Rašysenoje skiriama raidžių substancija ir kūnas, jų forma ir apvalumas, jų aukštis ir ilgis, jų padėtis, jų ryšys, tarpas, kuris jas skiria, tarpas, kuris yra tarp eilučių, rašysenos švarumas, jos lengvumas ar sunkumas. Jei visa tai yra tobuloje harmonijoje, visiškai nesunku atrasti kažką gana tikslaus esminiame rašančiojo charakteryje. — Kreiva rašysena praneša apie nenuoširdų,

klastingą, nepastovų charakterį. Dažniausiai yra nuostabi analogija tarp kalbos, eisenos ir rašysenos. — Nelygios raidės, blogai sujungtos, blogai atskirtos, blogai išlygiuotos, ir tarytum atskirai numestos ant popieriaus, praneša apie flegmatišką, lėtą, mažai tvarką ir švarą mylintį būdą. — Labiau susieta, nuoseklesnė, energingesnė ir tvirtesnė rašysena praneša daugiau gyvybės, daugiau šilumos, daugiau skonio. Yra rašysenų, kurios nurodo lėtumą sunkaus žmogaus ir nerangios dvasios. — Gerai suformuota, gerai suapvalinta rašysena žada tvarką, tikslumą ir skonį. Nepaprastai kruopšti rašysena praneša daugiau tikslumo ir tvirtumo, bet galbūt mažiau proto. — Rašysena laisva kai kuriose savo dalyse, suspausta kitose, tai ilga, tai siaura, tai kruopšti, tai aplaidi, leidžia įžvelgti lengvabūdišką, neaiškų ir nepastovų charakterį. — Mesta rašysena, raidės mestos, taip sakant, vienu brūkšniu, ir kurios praneša apie rašančiojo gyvumą, nurodo karštą dvasią, ugnį ir kaprizus. — Rašysena, šiek tiek pasvirusi į dešinę ir gerai bėganti, praneša aktyvumą ir įžvalgumą. Rašysena gerai susieta, bėganti ir beveik statmena, žada subtilumą ir skonį. Originali ir tam tikru būdu rizikinga rašysena, be metodo, bet graži ir maloni, neša genijaus antspaudą ir t.t. — Nereikia nė sakyti, kiek ši sistema, kartu su keliomis teisingomis pastabomis, yra pilna perdėjimų. Žr. Fizionomika.

**Skrofuliozė (Écrouelles).** — Delankras sako, kad tie, kurie gimsta teisėtai septintu vyriškos lyties vaiku, be mergaičių įsiterpimo, gydo skrofuliozę ją paliesdami. Senieji Anglijos karaliai, pasak tam tikrų autorių, turėjo šią galią. Kai Jokūbas II buvo parvežtas iš Ročesterio į Vaitholą (*White-Hall*), jam pasiūlyta leisti atlikti kokį nors karališką aktą, pavyzdžiui, paliesti sergančiuosius skrofulioze. Niekas neprisistatė. — Ši dovana pašalinti skrofuliozę rankų uždėjimu buvo priskiriama ir Prancūzijos karaliams. Liudvikas XIII 1639 m. Fontenblo palietė dvylika šimtų skrofulioze sergančiųjų. Ši prerogatyva kildinama nuo Chlodvigo. Žr. Lancinet.

**Voverės (Ecureuils).** — Sirianai (*Komijų tauta*), Rusijos Europos dalies gentys, medžioklėje voverėms taiko prietaringą idėją, kurios neįmanoma išrauti. Jie visą dieną ieško voverių tik raudonųjų eglių viršūnėse, jei pirmoji ryte nušauta buvo ant šios rūšies medžio; ir jie yra tvirtai įsitikinę, kad veltui ieškotų kitur. Jei, priešingai, ant paprastosios pušies (*pinus sylvestris*) jie pastebėjo savo pirmąją voverę, jie visą medžioklės dieną žvalgysis tik į šios rūšies medžius.

**Edelenas, Gijomas (Guillaume Édeline).** — XV a. teologijos daktaras, Sen Žermen an Lė (*Saint-Germain-en-Laye*) prioras. Jis buvo viešai parodytas ir įspėtas Evrė (*Évreux*) už tai, kad atsidavė velniui norėdamas patenkinti savo pasaulietines aistras. Jis prisipažino, kad nusigabeno į savaitę ant šluotos; ir kad savo gera valia atidavė pagarbą priešui, kuris buvo avino pavidalu, kurį jam tuomet atrodė bučiuojąs brutaliai po uodega kaip pagarbos ir homažo ženklą. Atėjus teismo dienai, jis buvo nuvestas į viešąją aikštę su popierine mitra ant galvos; inkvizitorius paragino jį atgailauti ir perskaitė nuosprendį, kuris pasmerkė jį kalėjimui, duonai ir vandeniui. „Tuomet minėtas metras Gijomas pradėjo dejuoti ir gailėtis dėl savo piktadarystės, šaukdamasis Dievo, vyskupo ir teisingumo malonės.“

**Idrisas (Édris).** — Vardas, kurį musulmonai duoda Enohui arba Henochui, apie kurį jie sukūrė įvairių tradicijų. Nuolatiniuose karuose, kuriuos kariavo Seto ir Kaino vaikai, Henochas, sako jie, buvo pirmasis, kuris įvedė paprotį imti belaisvius; jis buvo gavęs iš dangaus, kartu su mokslo ir išminties dovana, trisdešimt tomų, pilnų abstrakčiausių žinių; pats jis parašė daug kity, taip pat mažai žinomų kaip ir pirmieji. Dievas pasiuntė jį pas Kainitus, kad sugrąžintų juos į gerą kelią; bet šiems atsisakius jo klausyti, jis paskelbė jiems karą ir pavergė jų žmonas bei vaikus. Rytiečiai jam priskiria siuvimo ir rašto, astronomijos, aritmetikos ir dar labiau

geomantijos išradimą. Be to, sakoma, kad jis buvo netyčinė stabmeldystės priežastis. Vienas jo draugas, nuliūdęs dėl jo paėmimo į dangų, velnio kurstomas, sukūrė jo atvaizdą, taip gyvai išreikštą, kad ištisas dienas su juo kalbėdavosi ir teikdavo jam ypatingą pagarbą, kuri pamažu išsigimė į prietarus. Žr. HENOCH.

**Begėdžiai (Effrontés).** — Eretikai, pasirodę XVI a. pirmoje pusėje. Jie neigė Šventąją Dvasią, praktikavo įvairius prietarus, atmetė krikštą ir pakeitė jį ceremonija, kuri susidėjo iš kaktos grandymo vinimi iki kraujo, po to patepant aliejumi. Dėl šios žymės, kuri jiems likdavo, jie gavo begėdžių (*effrontés* - pažodžiui *be kaktos* arba *jžūlūs*) vardą.

**Egerija (Egérie).** — Nimfa, kuri padėjo Numai Pompilijui jo projekte civilizuoti romėnus. Demonomanai iš jos padarė demoną sukubą, o kabalistai — elementariąją dvasią, undinę pagal vienus, salamandrą pagal kitus, kurie sako ją esant Vestos dukterimi. Žr. Zoroastras ir NUMA.

**Egipanai (Egipans).** — Demonai, kuriuos pagonys sakė gyvenant miškuose ir kalnuose, ir kuriuos vaizdavo kaip mažus plaukuotus vyrus, su ragais ir ožio kojomis. Senovės žmonės kalba apie tam tikrus Libijos monstrus, kuriems duodavo tą patį vardą; jie turėjo ožio snukį ir žuvies uodegą: taip vaizduojamas ožiaragis. Ši figūra randama daugelyje egiptiečių ir romėnų paminklų.

**Egitas (Egithe).** — Tam tikra šluba vanago rūšis, apie kurią keista idėja senovės žmonėms buvo įdiegusi nuomonę, kad jo susitikimas yra laimingiausias ženklas jaunavedžiams.

**Elaida (Élaïs).** — Viena iš Anijaus dukterų, kuri, būdama burtininkė, viską, ką paliesdavo, paversdavo aliejumi.

**Eleazaras (Éléazar).** — Magas, tautybe žydas, kuris pririšdavo prie apsėstųjų nosies žiedą, kuriame buvo įstatyta šaknis, kuria naudojosi Saliamonas, ir kuri, kaip manoma, buvo scylė. Vos demonui ją užuodus, jis parblokšdavo apsėstąjį ant žemės ir jį apleisdavo. Tuomet magas recituodavo žodžius, kuriuos Saliamonas buvo palikęs raštu; ir to princo vardu jis uždrausdavo demonui grįžti į tą patį kūną; po to pripildydavo ąsotį vandens ir įsakydavo minėtam demonui jį apversti. Piktoji dvasia pakludavo; šis ženklas buvo įrodymas, kad jis paliko savo buveinę.

**Eleazaras iš Gamizos (Éléazar de Gamiza).** — Hebrajų autorius, palikęs įvairių veikalų, iš kurių keli buvo išspausdinti, o kiti liko rankraščiuose. Išskiriamas jo „Traktatas apie sielą“, cituojamas Piko dela Mirandolos knygoje prieš astrologus, ir „Kabalistinis Penkiaknygės komentaras“.

**Elementai (Éléments).** — Elementai, pasak kabalistų, apgyvendinti dvasinių substancijų. Ugnis yra salamandrų buveinė; oras — silfų; vandenys — undinių arba nimfų, o žemė — gnomų. — Pasak demonomanų, elementai gausiai apgyvendinti demonų ir dvasių.

**Dramblys (Éléphant).** — Apie dramblys pripasakota nuostabių dalykų. Senose knygos vis dar skaitoma, kad jis neturi sąnarių ir kad dėl šios priežasties priverstas miegoti stovėdamas, atsirėmęs į medį ar sieną; kad jei nukrenta, negali atsikelti. Šią klaidą patvirtino Diodoras Sicilietis, Strabonas ir kiti rašytojai. Plinijus taip pat sako, kad dramblys bėga išgirdęs kiaulę: ir iš tiesų, 1769 m. matyta, kad įvedus kiaulę į Versalio žvėryną, jos kriuksėjimas sukėlė tokį

smarkų susijaudinimą ten buvusiam drambliui, kad jis būtų sulaužęs savo grotas, jei nešvarus gyvūnas nebūtų tuoj pat išvestas. — Elianas pasakoja, kad matytas dramblys, kuris savo straubliu rašė ištisus sakinius, ir netgi kalbėjo; Kristupas Akosta tikina tą patį<sup>2</sup>. Dionas Kasijus šiam gyvūnui priskiria religinius jausmus. Ryte, sako jis, jis pasveikina saulę savo straubliu; vakare atsiklaupia; ir, pasirodžius jaunam mėnuliui horizonte, jis prirenka gėlių, kad sudarytų jam puokštę. Žinoma, kad drambliai labai mėgsta muziką; Arianas sako, kad buvo vienas, kuris vertė šokti savo draugus skambant cimbolams. Romoje matyta dramblių, šokančių piritą ir atliekančių pavojeingus šuolius ant lyno... Galiausiai, prieš Germaniko rengtas šventes, dvylika dramblių su dramatiniais kostiumais atliko baletą veiksme; vėliau jiems buvo patiekta užkandžių; jie padoriai užėmė vietas ant gultų, kurie jiems buvo paruošti. Drambliai patinai vilkėjo togas; patelės — tunikas. Jie elgėsi su visu gerai išauklėtų svečių mandagumu, rinkosi patiekalus su nuovoka ir pasižymėjo ne mažesniu saikingumu nei mandagumu. — Bengalijoje baltasis dramblys turi dievybės garbę; jis niekada neėda kitaip, kaip tik iš paaukuoto sidabro indų. Kai jį veda pasivaikščioti, dešimt kilmingų asmenų neša baldakimą virš jo galvos. Jo eisena yra savotiškas triumfas, ir visi šalies instrumentai jį lydi. Tos pačios ceremonijos laikomasi, kai jį veda gerti. Išlipus iš upės, dvaro didikas nuplauna jam kojas sidabriname dubenyje. — Štai apie baltąjį dramblių išsamesnės detalės: — Asmuo, įsikūręs Kalkutoje prieš dvejus metus, neseniai rašė į Marselio *Sémaphore* laišką, kurio ši ištrauka primena vieną keisčiausių Indijos tautų prietarų. — „Noriu jums atsiųsti pasakojimą, kurį man ką tik papasakojo ponas Smitsonas (*Smithson*), anglų keliautojas, visai neseniai atvykęs iš Juthijos (*Juthia*), Siamo karalystės sostinės. Ponas Smitsonas mane labai pralinksmino tų siamiečių sąskaita, kurie ir toliau tebegarbina savo baltuosius dramblius. Jau keletą mėnesių liūdesys tvyrojo dvare ir tarp visų Juthijos gyventojų: tik vienas baltasis dramblys išgyveno po tam tikro užkrato, kuris įsimetė į šventąsias arklides. Karalius liepė paskelbti trimitais, kad duos dešimt vergų, tiek akurų žemės, kiek dramblys gali apeiti per dieną, ir vieną savo dukterį į žmonas tam laimingam siamiečiui, kuris ras kitą baltąjį dramblių. — Ponas Smitsonas buvo priėmęs į savo tarnybą, atlikti keletą pavedimų mieste, vargšą vienaakį, kuprotą, visiškai išsekusį iš skurdo žmogelį, vardu Tungug-Pura. Šis Tungug-Pura palietė užjaučiančią anglų keliautojo širdį, kuris liepė jį nuprausti, aprengti ir maitino savo virtuvėje. Tungugas, nepaisant savo menkos ir kvailos išvaizdos, puoselėjo didžiulę ambiciją savo drobinuose marškiniuose, vieninteliame drabužyje; jis išgirdo Siamo imperatoriaus proklamaciją ir atėjo susikaupęs prisistatyti ponui Smitsonui, kuris labai juokėsi girdėdamas jį pareiškiant, jog jis eina ieškoti baltojo dramblio ir kad yra pasiryžęs mirti, jei neras šventojo gyvūno. Tungug-Pura ponui Smitsonui nepadarė labai gabaus medžiotojo įspūdžio: baltieji drambliai labai mažu skaičiumi randami vandens ir miškų prieglobsčiuose, kurie labai sunkiai prieinami. Tačiau niekas negalėjo pakeisti Tungugo pasiryžimo, kuris, su dėkingumu suspaudęs mažą pinigų sumą, kuria jį apdovanojo šeimininkas, išvyko su lanku, strėlėmis ir prasta pistoletų pora. — Ponas Smitsonas, kuriam leisiu kalbėti, man pasakojo tą vakarą: „Po penkių mėnesių mane pažadino visų karaliaus armijos būgnų garsas; baisus triukšmas užpildė miestą. Apsirengiu ir nusileidžiu į gatvę, kur vyrai, moterys, vaikai bėgiojo šaukdami iš džiaugsmo. Pasiteiravau apie viso šio triukšmo priežastį; man atsakė, kad atvyksta baltasis dramblys. Smalsaudamas dalyvauti šio didžio ir aukšto personažo priėmime, nuvykau prie miesto vartų, prieš kuriuos plyti didžiulė aikštė, apsupta medžių ir kanalų; minia ją užpildė. Po plačiu baldakimu prabangiai apsirengę pareigūnai laukė imperatoriaus, kuris netrukus pasirodė su visais savo ministrais ir vergais: priešais jį buvo mojuojama didžiule plunksnų vėduokle. — Šventasis dramblys, atvykęs išvakarėse, praleido naktį po prabangia palapine, kurios vėliavas aš mačiau. Netrukus gongai, būgnai, cimbolai suskambo savo aštriais ir veriančiais garsais; aš buvau gana patogiai įsitaisęs;

talapunų procesija ėmė žygiuoti, šie žyniai atrodė rimti ir ėjo lėtai; triguba kareivių eilė supo kilnųjį gyvūną, kuris atrodė liguistas ir sunkiai ėjo. — Šalia manęs sušuko: Štai tas, kuris jį pagavo. — Aš pažiūrėjau ir pamačiau mažą vienaakį ir kuprotą žmogų, kuris laikė vieną iš daugelio paauguotų kaspinu, užrištą drambliui ant kaklo; tas žmogus buvo mano tarnas Tungug-Pura. Štai jis ir karaliaus žentas. Vieną dieną jis atvyko pas mane palankine ir atrodė labai patenkintas savo nauja padėtimi. — Baltasis dramblys, kuris sukūrė jo turtus, pasirodė jam už penkiasdešimties dienų kelio nuo Juthijos, pelkėje, kur jis gulėjo, prislėgtas karštinės, kuria šios rūšies gyvūnai serga; nes jų balta spalva, kaip žinoma, yra ligos rezultatas. Tungug-Pura prisiartinio prie dramblio, nuvalė jį, užpylė vandens ant žaizdų ir spuogų ant nugaros, ir taip gausiai teikė savo rūpestį ir glamones protingam žvėriui, kad šis palaižė Tungugą savo straubliu ir ėmė sekti paskui jį su mažo šuniuko klusnumu. Taip Tungugas, padedamas visų pirma beveik nesitikėto atsitiktinumo, sugebėjo užvaldyti baltąjį dramblių. Vargšas kuprotas dabar turi vergų ir turi princesę, kurios vardas Siamo kalba reiškia nakties akis.“

**Elfai (Elfes).** — Skandinavų genijai. Baltijos pakrantėse tikima, kad yra Elfų karalius, kuris valdo Sterno salą, Miodo (*Mœ*) salą ir Riugeno salą. Jis turi vežimą, traukiamą keturių juodų eržių. Jis keliauja iš vienos salos į kitą skrodamas orą; tuomet labai gerai girdimas jo arklių žvangimas, o jūra visa juoda. Šis karalius turi didelę armiją savo įsakymams; jo kareiviai yra ne kas kita kaip didieji ažuolai, kuriais nusėta sala. Dieną jie pasmerkti gyventi po medžio žieve; bet naktį jie atgauna savo šalimą ir kalaviją, ir išdidžiai vaikštinėja mėnulio šviesoje. Karo metu karalius juos surenka aplink save. Matoma juos klaidžiojant virš kranto, ir tuomet vargas tam, kuris bandytų įsiveržti į šalį!3 Žr. DVASIŲ ŠOKIS.

**Eligor (Éligor).** — Tas pats kas Abigor. Žr. Abigor.

**Elinas (Élinas).** — Albanijos karalius. Žr. Mélusine.

**Gyvybės eliksyras (Élixir de vie).** — Gyvybės eliksyras, pasak Treviziečio, yra ne kas kita, kaip filosofinio akmens redukcija į gyvsidabrio vandenį; jis taip pat vadinamas geriamuoju auksu. Jis gydo visokių rūšių ligas ir prailgina gyvenimą gerokai už įprastų ribų. Tobulasis arba raudonasis eliksyras paverčia varį, šviną, geležį ir visus metalus auksu, grynesniu nei kasyklų. Tobulasis baltasis eliksyras, dar vadinamas talko aliejumi, paverčia visus metalus labai grynu sidabru. — Štai kito gyvybės eliksyro receptas. Norėdami pasigaminti šį eliksyrą, paimkite aštuonis svarus laiškinių prožirnių sulčių, du svarus agurklės sulčių, stiebų ir lapų, dvylika svarų Narbonos ar kito geriausio krašto medaus; viską pavirkite kartu, kad nugraibytumėte putas, perkoškite per hipokraso maišą ir nuskaidrinkite. Atskirai užpilkite ir laikykite dvidešimt keturias valandas keturias uncijas gencijono šaknies, supjaustytos griežinėliais, trijose pintose baltojo vyno, ant šiltų pelenų, retkarčiais pamaišydami; nukoškite šį vyną per audeklą nespausdami; supilkite šį skystį į minėtas sultis su medumi, lėtai virinkite viską, kol sutirštės iki sirupo; atvėsinkite glazūruotame moliniame dubenyje, tada supilstykite į butelius, kuriuos laikysite vidutinės temperatūros vietoje, kad galėtumėte naudoti, geriant kiekvieną rytą po šaukštą. Šis sirupas prailgina gyvenimą, atstato sveikatą nuo visokių rūšių ligų, netgi podagros, išsklaido vidurių karštį; ir net jei kūne liktų tik mažas plaučių gabalėlis, o visa kita būtų sugedę, jis išlaikytų gerąją dalį ir atstatytų blogąją; jis gydo skrandžio skausmus, išialgiją, galvos svaigimą, migreną ir apskritai vidinius skausmus. — Šią paslaptį vargšas Kalabrijos valstietis perdavė tam, kuris buvo paskirtas Karolio V tos gražios laivyno armijos, kurią jis siuntė į Barbariją, generolu. Gerasis žmogus buvo šimto trisdešimt dvejų metų amžiaus, kaip jis

patikino šį generolą, kuris buvo apsistojęs pas jį ir, matydamas jį tokio garbaus amžiaus, pasiteiravo apie jo ir daugelio jo kaimynų, kurie buvo beveik visi tokio pat amžiaus kaip jis, gyvenimo būdą.<sup>4</sup> — Pasakojama, kad vienas šarlatanų kartą atnešė Kinijos imperatoriui Li-kon-panui stebuklingą eliksyrą ir paragino jį išgerti, žadėdamas, kad šis gėrimas padarys jį nemirtingą. Ministras, kuris dalyvavo, veltui bandęs atkalbėti valdovą, paėmė taurę ir išgėrė skystį. Li-kon-panas, supykęs dėl tokio įžūlumo, nuteisė mandariną mirti, kuris jam tarė ramiau veidu: „Jei šis gėrimas suteikia nemirtingumą, jūs veltui stengsitės mane numarinti; o jei jis jo nesuteikia, argi būsite toks neteisingas, kad nužudytumėte mane už tokią menką vagystę?“ Ši kalba nuramino imperatorių, kuris pagyrė savo ministro išmintį ir apdairumą.<sup>5</sup>

**Pragaro pašlovinimas (Éloge de l'Enfer).** — Kritinis, istorinis ir moralinis veikalas; naujas leidimas, Hagara, 1759, 2 tomai in-12, pav. — Tai labai sunkiai parašyta satyrinė knyga.

**Elositas (Élossite).** — Akmuo, turintis galią gydyti galvos skausmus. Nelabai žinoma, kur jis randamas.

**Elksajus (Elxaï) arba Elcezajus.** — Elcezaicų vadovas, II a. eretikas, kuris Šventąją Dvasią laikė moterimi ir siūlė liturgiją, kurios maldos buvo absurdiški keiksmai.

**Emaginkiljerai (Émaguinquilliers).** — Milžinų rasė, lameno, mirties dievo pas indus, tarnai. Jiems pavesta kankinti nedorėlius pragaruose.

**Embarė (Embarrer).** — Žr. LIGATURES (Ligatūros).

**Embungala (Embungala).** — Stabmeldys Kongo žynys. Jis tarp šių kraštų juodaodžių laikomas tokiu dideliu burtininku, kad vienu švilpuko pūstelėjimu gali priversti ateiti prieš save ką tik nori, naudoti jį kaip vergą ir netgi parduoti, jei mano esant reikalinga.

**Smaragdas (Émeraude).** — Prietariai ilgą laiką priskyrė šiam akmeniui stebuklingų savybių, tokių kaip, be kita ko, gebėjimas užkirsti kelią epilepsijos simptomams ir sudužti, kai krizė per stipri, kad jis galėtų ją įveikti. Tikro smaragdo milteliai stabdė, sakoma, dizenteriją ir gydė nuodingų gyvūnų įkandimus. Mantos slėnio gyventojai Peru garbino smaragdą, didelį kaip stručio kiaušinis, ir jam aukojo kitus smaragdus.

**Ema (Emma).** — Ričardo II, Normandijos hercogo, duktė. Ši princesė ištekėjo už Eterledo, Anglijos karaliaus, ir susilaukė dviejų sūnų, iš kurių vienas valdė po tėvo mirties; tai šventasis Eduardas. Šis princas su pagarba klausėsi pamaldžių savo motinos patarimų; bet Godvinas, Kento grafas, kuris buvo jo ministras ir su apmaudu matė savo valdžią dalijamą su Ema, siekė pražudyti šią princesę: jis apkaltino ją įvairiais nusikaltimais ir sugebėjo pasiekti, kad jo kaltinimą paremtų keletas didikų, nepatenkintų kaip ir jis Emos galia. Karalius atėmė iš motinos visus jos turtus. — Princesė kreipėsi į Alviną, Vinčesterio vyskupą, savo giminaitį. Kento grafas, norėdamas pašalinti tokį galingą gynėją, apkaltino princesę gėdingais ryšiais su šiuo prelatu: šis bjaurus kaltinimas, paremtas princesės ir vyskupo priešu, padarė įspūdį Eduardo protui; jis parodė silpnumą atiduoti motiną teismui, ji buvo nuteista apsivalyti ugnies išbandymu. — To meto paprotys reikalavo, kad kaltinamasis pereitų basomis per devynis ugnyje įkaitintus noragus, ir nuosprendis skelbė, kad Ema žengs per šiuos noragus devynis žingsnius už save ir penkis už Vinčesterio vyskupą: ji praleido naktį prieš šį pavojingą



išbandymą maldoje; po to ji ėjo per devynis noragus tarp dviejų vyskupų, apsirengusi kaip paprasta miestietė ir nuogomis kojomis iki kelių. Ugnis jai nepadarė jokios žalos, tad jos nekaltumas buvo pripažintas.

**Emodas (Émodes).** — Madlenos de La Paliud demonas. Žr. Gaufridi.

**Emoilas (Emole).** — Genijus, kurio šaukdavosi bazilidiečiai savo magiškose ceremonijose.

**Empusa (Empuse).** — Vidurdienio demonas, kurį Aristofanas savo komedijoje „Varlės“ vaizduoja kaip baisią šmėklą, kuri priima įvairius pavidalus: šuns, moters, jaučio, angies, kuri turi žiaurų žvilgsnį, vieną asilo ir vieną varinę koją, liepsną aplink galvą, ir kuri siekia tik daryti blogą. — Graikų ir rusų valstiečiai, išsaugoję populiarias idėjas, susijusias su šiuo monstru, dreba šienapjūtės ir javapjūtės metu vien nuo minties apie Empusą, kuri, sakoma, laužo rankas ir kojas šienpjuviams ir pjovėjams, jei jie nepuola veidu į žemę ją pamatę. Rusijoje netgi sakoma, kad Empusa ir vidurdienio demonai, kurie pavaldūs šiam baisiam fantomui, kartais vidurdienį klaidžioja gatvėmis našlės drabužiais ir laužo rankas tiems, kurie drįsta žiūrėti jiems į veidą. — Būdas užkeikti Empusą ir priversti ją paklusti senovėje buvo ją įžeidinėti; kiekvienas turi savo skonį. — Vaskas da Gama, cituojamas Leloyer<sup>6</sup>, praneša, kad Kalikuto mieste yra šventykla, skirta demonams, kurie yra tam tikra Empusų rūšis. Niekas nedrįsta įeiti į šias šventyklas, ypač trečiadienį, kol nepraėjo vidurdienis; nes jei įeitų tą valandą, mirtų tą pačią akimirką.

**Enarchas (Énarque).** — Jis sugrįžo iš kito pasaulio (arba iš sinkopės) praleidęs keletą dienų pragare, ir papasakojo pačiam Plutarchui viską, kas susiję su Plutonu, Minu, Eaku, Parkomis ir t.t.<sup>7</sup>

**Smilkalai (Encens).** — „Sachalito regione, kuris yra ne kas kita kaip Tartaso karalystė, smilkalai, kurie ten buvo renkami, buvo kraunami į dideles krūvas tam tikroje vietoje, netoli uosto, kur atplaukdavo pirkliai. Šie smilkalai nebuvo niekieno saugomi, nes vietą pakankamai saugojo demonai; ir tie, kurie atplaukdavo arti tos vietos, nebūtų drįsę, slapta ar atvirai, paimti nė vieno smilkalų grūdo ir įsidėti į savo laivą be kunigaikščio leidimo ir aiškaus sutikimo; antraip jų laivai būdavo sulaikomi slaptos demonų, smilkalų sergėtojų, galios, ir negalėdavo pajudėti nei išplaukti iš uosto<sup>8</sup>.“

**Užbūrimai (Enchantements).** — Užbūrimu vadinamas menas daryti stebuklus dainuojamais žodžiais; tačiau šio žodžio prasmė buvo labai išplėsta. — Pasak Leono Afrikiečio, pačiame Maroko citadelės pagrindinių bokštų viršuje buvo matomi trys aukso obuoliai, neįkainojamos vertės, taip gerai saugomi užbūrimu, kad Fezo karaliai niekada negalėjo jų paliesti, kad ir kokių pastangų dėjo. Šių aukso obuolių nebėra. — Markas Polas pasakoja, kad totoriai, paėmę aštuonis Zipangu (*Japonijos*) salos gyventojus, su kuriais kariavo, ruošėsi juos nukirsdinti; bet negalėjo to padaryti, nes šie saliečiai nešiojo ant dešinės rankos, tarp odos ir mėsos, mažą užburtą akmenėlį, kuris darė juos nejautrius kardų ašmenims; tad teko juos užmušti lazdomis, kad numatintų. Žr. Magiški žodžiai, Kerai, Fascinacija, Užburtas bokštas ir t.t. — Dažnai užbūrimu vadinama kažkas stebuklingo. Menai taip pat sukūrė užbūrimų, bet natūralių ir laikomų magijos darbu tik tų, kurie jai nemokamai priskiria viską, kas nepaprasta. — „Ponas Van Estinas, — sako Dekremsas savo „Atskleistoje baltojoje magijoje“, — aprodė mums savo mašinų kabinetą. Įėjome į salę, gerai apšviestą didelių langų, įrengtą kupole. „Jūs matote, —

tarė jis mums, — viską, ką sugebėjau surinkti pikantiško ir įdomaus mechanikoje;“ tačiau mes visose pusėse matėme tik gobelenus, kuriuose buvo pavaizduotos naudingos mašinos, tokios kaip laikrodžiai, siurbiai, presai, vėjo malūnai, Archimedo sraigčiai ir t.t. „Visi šie kūriniai matyt labai vertingi, — juokdamasis tarė ponas Hilas; — jie gali akimirksniai pradžiuginti akį, bet atrodo, kad jie niekada nesukels didelių efektų savo judesiais.“ Ponas Van Estinas atsakė švilpuko pūstelėjimu: tuoj pat keturi gobelenai pakyla ir dingsta, salė padidėja, ir mūsų apakusios akys mato tai, ką žmogaus išradingumas sukūrė labiausiai stebinančio: vienoje pusėje — gyvatės, kurios šliaužia, gėlės, kurios skleidžiasi, paukščiai, kurie gieda; kitoje — gulbės, kurios plaukia, antys, kurios lesa ir virškina, vargonai, grojantys patys, ir automatai, skambinantys klavesinu. Ponas Van Estinas davė antrą švilpuko signalą, ir visi judesiai sustojo. — Po akimirkos pamatėme antį, plaukiojančią ir besiturškančią vazoje, kurios viduryje buvo medis. Keletas gyvačių šliaužiojo aplink kamieną ir ėjo paeiliui slėptis lapijoje. Gretimame narve buvo dvi kanarėlės, kurios giedojo akomponuodamos, žmogus, grojantis fleita, kitas, kuris šoko, mažas medžiotojas ir kinų akrobatas, visi dirbtiniai ir paklūstantys komandai. Žr. *Mechanika*.

**Enchiridionas (Enchiridion).** — Žr. LÉON.

**Energumenas (Énergumène).** — Energumenais vadinti tie, kurie buvo apsėsti demono.

**Vaikai (Enfants).** — Ar galėtumėte patikėti, kad beprotybės mokslininkai ir gydytojai be klientų ieškojo būdų nustatyti dar negimusio vaiko lytį, ir kad šia absurdiška tema prirašyta kvailų knygų, kurios randa skaitytojų? Žr. *Lytis*.

**Velnio vaikai (Enfants du Diable).** — Žr. CAMBIONS.

**Pragaras (Enfers).** — Žemesnės vietos, kur nedorėliai po mirties patiria bausmę, kurios nusipelnė savo nusikaltimais. Neigti, kad po mirties yra bausmės ir atlygiai, reiškia neigti Dievo egzistavimą, nes jis negali būti kitoks, kaip tik būtinai teisingas. Tačiau paveikslai, kuriuos tam tikri poetai ir kiti rašytojai mums nupiešė apie pragarą, dažnai tebuvo vaizduotės vaisiai. Reikia tikėti tuo, ko moko Bažnyčia, nenuklystant į detales, kurių Dievas nepanoro atskleisti. — Senovės žmonės, dauguma modernių, ir ypač kabalistai, pragarą talpina žemės centre. Daktaras Svindemas (*Swinden*), tyrinėdamas pragaro ugnį, teigia, kad pragaras yra saulėje, nes saulė yra amžinoji ugnis. Kai kurie pridūrė, kad pasmerktieji palaiko šią ugnį nuolatinėje veikloje ir kad dėmės, kurios pasirodo saulės diske po didžiųjų katastrofų, atsiranda tik dėl perpildymo... — Miltonė (tai bent jau poezija) bedugnė, į kurią buvo nutrenktas Šėtonas, nutolusi nuo dangaus tris kartus tiek, kiek pasaulio centras nutolęs nuo ašigalio krašto, t.y., pagal astronomų skaičiavimus, per 990 000 000 ljė. — Miltono pragaras yra milžiniškas rutulys, apsuptas trigubo ryjančios ugnies skliauto; jis patalpintas senovinio chaoso ir beformės nakties prieglobstyje. Ten matomos penkios upės: Stikšas, bjaurus šaltinis, pašvęstas Neapykantai; Acheronas, juoda ir gili upė, kurioje gyvena Skausmas; Kokitas, taip pavadintas dėl veriančių raudų, kurios aidai jo liūdnuose krantuose; sraunusis Flegetonas, kurio bangos, virstančios ugnies srautais, neša įniršį į širdis; ir ramus Letas, kuris vingiuota vaga plukdo savo tylūs vandenys. — Už šios upės driekiasi dykuma, tamsi ir ledinė zona, nuolat plakama audrų ir milžiniškos krušos tvano, kuri, užuot ištirpusi krisdama, kyla krūvomis, panašiomis į senovinės piramidės griuvėsius. Aplinkui — šiurpios bedugnės, sniego ir ledo prarajos. Šaltis ten sukelia ugnies efektą, o sušalęs oras degina ir plėšo. Būtent ten tam tikrais nustatytais laikais visi atstumtieji yra tempiami Furijų su harpijų sparnais. Jie paeiliui jaučia

dviejų temperatūros kraštutinių kančias, kančias, kurias jų greita kaita daro dar baisesnės. Išplėšti iš savo ryjančios ugnies lovos, jie panardinami į ledo krūvas; nejudrūs, beveik užgesę, jie silpsta, dreba ir vėl metami į pragaro žarijų vidurį. Taip jie eina ir grįžta nuo vienos kančios prie kitos, ir, kad perpildytų taurę, jie kaskart kerta Letą: kirsdami jį stengiasi pasiekti kerintį vandenį; jie trokštų tik vieno lašo, jo užtektų, kad saldžiai užsimiršę prarastų visų savo kančių pojūtį. Deja! Medūza baisiu žvilgsniu, gyvatėmis pasišiaušusia galva, priešinasi jų pastangoms; ir, panašiai kaip tas vanduo, kurio taip veltui siekė Tantalas, bėgantis vanduo pasprunka nuo lūpų, kurios jį siurbia... — Prie pragaro vartų stovi dvi šiurpios figūros: viena, vaizduojanti moterį iki juosmens, baigiasi milžiniška gyvatės uodega, susisukusia ilgais žvynuotais vingiais ir ginkluota gale mirtinu geluonimi. Aplink jos strėnas — įsiutusių šunų gauja, kurie, be paliovos žiodami savo plačius cerberių nasrus, nuolat virpina orą bjauriausiu staigimu. Šis monstras yra Nuodėmė, duktė be motinos, išėjusi iš Šėtono smegenų; ji laiko pragaro raktus. Kita figūra (jei taip galima vadinti beformę šmėklą, fantomą be substancijos ir atskirų narių), juoda kaip naktis, žiauri kaip Furijos, baisi kaip pragaras, mojuoja grėsmingu akstimi; ir tai, kas atrodo esant jos galva, turi karališkos karūnos išvaizdą. Šis monstras yra Mirtis, Šėtono ir Nuodėmės duktė. — Mes vis dar sekame Miltonu, šiuo didžiu poetu. Po to, kai pirmasis žmogus tapo kaltas, Mirtis ir Nuodėmė nutiesė tvirtą ir platų kelią per bedugnę. Liepsnojanti praraja kantriai priėmė tiltą, kurio stebėtinai ilgis nusidriekė nuo pragaro krašto iki tolimiausio šio trapaus pasaulio taško. Būtent šiuo lengvu susisiekimu piktosios dvasios eina ir grįžta į žemę, kad gadintų ar baustų žmones. — Bet jei atstumtųjų buveinė yra bjauri, jos gyventojai ne mažiau bjaurūs. Cituokime dabar Tasą. Kai kими ir liūdnu garsu pragaro trimitas sušaukia amžinųjų šešėlių gyventojus, Tartaras sudreba savo juodose ir giliose prarajose; tamsus oras atsako ilgomis dejonėmis. Staiga bedugnės galybės subėga skubiais žingsniais: kokios keistos, šiurpios, baisios šmėklos! Siaubas ir mirtis gyvena jų akyse; kai kurie, turėdami žmogaus veidą, turi laukinių žvėrių kojas; jų plaukai supinti iš gyvačių; jų milžiniškos ir dvišakos strėnos susisuka vingiuotais linkiais. — Matomos nešvarios Harpijos, Kentaurai, Sfinksai, Gorgonės, Scilos, kurios loja ir ryja; Hidros, Pitonai, Chimeros, kurios vemia liepsnų ir dūmų srautus; Polifemai, Gerionai, tūkstančiai monstrų, keistesnių nei kada nors sapnavo vaizduotė, sumišę ir susimaišę kartu. Jie užima vietas vieni kairėje, kiti dešinėje savo niūraus monarcho. Sėdėdamas jų viduryje, jis laiko rankoje grubų ir sunkų skeptrą; jo išdidi kakta, ginkluota ragais, aukščiau pranoksta aukščiausią uolą, stačiausią skardį: Kalpė, pats didžiulis Atlasas šalia jo tebūtų paprastos kalvos. — Šiurpi didybė, įspausta jo žiaurioje išvaizdoje, didina siaubą ir dvigubina jo puikybę. Jo žvilgsnis, kaip lemtinga kometa, spindi nuodų, kuriais pasrūvę jo akys, ugnimi. Ilga, tanki, bjauri barzda dengia jo smakrą ir leidžiasi ant plaukuotos krūtinės; jo burna, varvanti nešvariu krauju, atsiveria kaip plati bedugnė: iš šios užkrėstos burnos veržiasi nuodingas kvapas ir liepsnų bei dūmų sūkuriai. Taip Etna iš savo degančių šonų su baisiu triukšmu išmeta juodus sieros ir bitumo srautus. Skambant jo baisyam balsui, bedugnė dreba, Cerberis nutyla išsigandęs, Hidra nebylo, Kokitas sustoja nejudėdamas. — Štai keletas kelionių į pragarą, pasiskolintų iš viduramžių metraštininkų, kurios mažiau malonios nei poetų paveikslai, bet taip pat turi savo naivumo žavesį. — Tiuringijos landgrafas mirė. Jis paliko po savęs du sūnus, maždaug to paties amžiaus, Liudviką ir Hermaną. Liudvikas, kuris buvo vyresnis ir religingesnis (nes jis mirė pirmajame kryžiaus žygyje), po tėvo laidotuvių paskelbė tokį ediktą: „Jei kas nors galės man atnešti tikrų žinių apie būklę, kurioje dabar yra mano tėvo siela, aš jam duosiu gerą ūkį...“ Vienas vargšas kareivis, išgirdęs apie šį pažadą, nuėjo pas savo brolių, kuris garsėjo kaip iškilus klerkas ir kurį laiką vertėsi nekromantija; jis bandė jį suvilioti ūkio viltimi, kurį jie draugiškai pasidalytų. „Aš kartais iššaukdavau velnią, — atsakė klerkas, — ir gaudavau iš jo tai, ko norėjau; bet nekromanto amatas pernelyg pavojingas, ir aš jau seniai

jo atsižadėjau.“ Tačiau mintis tapti turtingam nugalejo klerko skrupulus: jis pašaukė velnią, kuris tuoj pat pasirodė ir paklausė, ko iš jo norima. „Man gėda, kad taip ilgai tave apleidau, — klastingai atsakė nekromantas; — bet aš grįžtu pas tave. Nurodyk man, prašau, kur yra landgrafo, mano buvusio šeimininko, siela? — Jei nori eiti su manimi, — tarė velnias, — aš tau ją parodysiu. — Mielai eičiau, — atsakė klerkas, — bet per daug bijau nebegrįžti. — Prisiekiu tau Aukščiausiuoju ir jo grėsmingais sprendimais, — tarė demonas, — kad jei pasitikėsi manimi, aš tave nuvesiu be žalos pas landgrafą ir parvesiu čia.“ Nekromantas, nuramintas tokios iškilmingos priesaikos, užlipo ant demono pečių, kuris pakilo skristi ir nunešė jį prie pragaro vartų. Klerkas turėjo drąsos apžiūrėti prie vartų tai, kas ten vyko, bet neturėjo jėgų įeiti. Jis pamatė tik šiurpią šalį ir pasmerktuosius, kankinamus tūkstančiais būdų. Jis ypač pastebėjo didelį velnią, baisios išvaizdos, sėdintį ant šulinio angos, kuri buvo uždengta plačiu dangčiu, ir šis reginys privertė jį drebėti. Tuo tarpu didysis velnias sušuko demonui, nešusiam klerką: „Ką ten neši ant pečių? ateik čia, aš tave nukrausiu. — Ne, — atsakė demonas; — tas, kurį nešu, yra vienas mano draugų; aš jam prisiekiu, kad nepadarysiu jam jokios žalos; ir pažadėjau, kad jūs turėsite gerumo parodyti jam landgrafo, jo buvusio šeimininko, sielą, kad grįžęs į pasaulį jis visur skelbtų jūsų galią.“ Didysis velnias tuomet atidarė savo šulinį ir pūtė ragą su tokia jėga ir stiprumu, kad griaustinis ir žemės drebėjimai būtų tik labai švelni muzika palyginus. Tuo pačiu metu šulinys išspjovė degančios sieros srautus, ir po valandos landgrafo siela, kuri kilo iš bedugnės tarp kibirkščiųuojančių sūkurių, parodė galvą virš skylės ir tarė klerkui: „Matai priešais save tą nelaimingą prinčą, kuris buvo tavo šeimininkas ir kuris dabar norėtų niekada nebūti karaliavęs...“ Klerkas atsakė: „Jūsų sūnui smalsu sužinoti, ką jūs čia veikiate ir ar jis gali jums kuo nors padėti? — Tu žinai, kur aš esu, — atsakė landgrafo siela, — aš beveik neturiu vilties; visgi, jei mano sūnūs nori grąžinti tam tikras valdas, kurias tau įvardysiu ir kurios man priklausė neteisėtai, jie man palengvins.“ Klerkas atsakė: „Senjorai, jūsų sūnūs manimi netikės. — Aš tau pasakysiu paslaptį, — atsakė landgrafas, — kurią žinau tik aš ir mano sūnūs.“ Tuo pačiu metu jis įvardijo valdas, kurias reikėjo grąžinti, ir davė paslaptį, kuri turėjo įrodyti klerko teisingumą. — Po to landgrafo siela sugrįžo į bedugnę; šulinys užsidarė, ir nekromantas grįžo į Tiuringiją, raitas ant savo demono. Tačiau grįžęs iš pragaro, jis buvo toks sunykęs ir išblyškęs, kad buvo sunku jį atpažinti. Jis papasakojo princams, ką matė ir girdėjo; ir vis dėlto jie nenorėjo sutikti grąžinti valdų, kurias jų tėvas prašė atiduoti. Tik landgrafas Liudvikas tarė klerkui: „Aš pripažįstu, kad tu matei mano tėvą ir manęs neapgaudinėjai; todėl aš tau duosiu atlygį, kurį pažadėjau. — Pasilikite savo ūkį, — atsakė klerkas; — aš turiu galvoti tik apie savo išganyką.“ Ir jis tapo Cituo vienuoliu. — Matyti, kad legendos autorius nelabai tiksliai nurodo, ar vietos, kurias jo herojus manė aplankęs, yra skaistykla, ar pragaras. Cituosime dar vieną gerą anglų vienuolį, kurio kelionę aprašė Pjeras Garbingasis, Klini abatas, ir Denisas Kartūzas. Šis keliautojas kalba pirmuoju asmeniu: „Turėjau šventąjį Mikalojų vadovu, — sako jis; — jis vedė mane lygiu keliu iki milžiniškos, baisios erdvės, pilnos mirusiųjų, kurie buvo kankinami tūkstančiais baisių būdų. Man pasakė, kad tie žmonės nėra pasmerkti, kad jų kančia baigsis su laiku, ir kad aš matau skaistyklą. Nesitikėjau ją rasti tokią rūšią; visi tie nelaimingieji verkė karštomis ašaromis ir leido didelius dejavimus. Nuo tada, kai pamačiau visus šiuos dalykus, aš gerai žinau, kad jei turėčiau kokį giminaitį skaistykloje, iškęščiau tūkstantį mirčių, kad jį iš ten ištraukčiau. — Kiek toliau pamačiau slėnį, kuriuo tekėjo baisi ugnies upė, kylanti sukuriais į milžinišką aukštį. Toje upės pakrantėje buvo toks stingdantis šaltis, kad nejmanoma to įsivaizduoti. Šventasis Mikalojus mane ten nuvedė ir parodė kenčiančiuosius, kurie ten buvo, sakydamas, kad tai vis dar skaistykla. — Skverbdamiesi giliau, atvykome į pragarą. Tai buvo sausas laukas, padengtas tirštomis tamsybėmis, perkirstas verdančios sieros upelių; ten nebuvo galima žengti žingsnio neužlipus

ant bjaurių, išsigimusių vabzdžių, nepaprastai didelių ir leidžiančių ugnį pro šnerves. Jie ten buvo nusidėjėlių kankinimui, kuriuos kankino kartu su demonais. Šie, su kabliais, griebdavo nubaustas sielas ir mesdavo jas į katilus, kur tos sielos lydėsi su skystomis medžiagomis; po to joms grąžindavo jų formą naujiems kankinimams. — Šie kankinimai vyko tvarkingai, ir kiekvienas buvo kankinamas pagal savo nusikaltimus.“ — Toliau jis mato prelatus, riterius, damas, vienuolius, princus. Bet visi šie pasakojimai šiek tiek panašūs. Žr. Vétin, Berthold, Charles-le-Chauve, Engelbrecht ir kt. — Būtų labai ilga perpasakoti skirtingų tautų jausmus apie pragarą. — Druzai sako, kad viskas, kas valgoma pragaruose, turės tulžies ir kartumo skonį, ir kad pasmerktieji ant galvos, kaip amžino pasmerkimo ženklą, nešios kiaulės šerių kepurę, pusantros pėdos ilgio. — Graikai vaizdavo pragarą kaip plačią ir tamsią vietą, padalintą į kelis regionus: vieną baisų, kur matėsi ežerai, kurių užkrėstas ir dumblinas vanduo skleidė mirtinus garus, ugnies upė, geležies ir vario bokštai, degančios krosnys, pabaisos ir furijos, įniršusios kankinti piktadarius; kitą — besijuokiantį, taikų, skirtą išminčiams ir herojams. Arčiausiai žemės esanti vieta buvo Erebas; ten matėsi Nakties rūmai, Miego ir Sapnų rūmai; tai buvo Cerberio, Furijų ir Mirties buveinė; ten šimtą metų klaidžiojo nelaimingosios šešėliai, kurių kūnai nebuvo gavę laidojimo apeigų; ir kai Odisejas iššaukė mirusiuosius, tie, kurie pasirodė, išėjo tik iš Erebo. Kitas pragaras buvo nedorėlių pragaras: ten kiekvienas nusikaltimas buvo baudžiamas, sąžinės graužatis rijo savo aukas, ir girdėjosi aštrūs skausmo klyksmai. Tikrasis Tartaras ėjo po pragaro: tai buvo dievų kalėjimas; apsuptas triguba varine siena, jis laikė plačius žemės ir jūrų pamatus. Eliziejaus laukai, laiminga dorybingų šešėlių buveinė, sudarė ketvirtąjį pragaro skyrių; norint ten patekti, reikėjo pereiti Erebą. — Pas šiuolaikinius žydus teisieji bus laimingi, nedorėliai bus kankinami pragare, o tie, kurie yra vidurinėje būsenoje, tiek žydai, tiek pagony, nusileis į bedugnę su savo kūnais, ir jie verks dvylika mėnesių, kildami ir leisdami iš mažiau skausmingos vietos į griežtesnę. Pasibaigus šiam terminui, jų kūnai bus sunaikinti, sielos sudegintos, ir vėjas jas išsklaidys po teisiųjų kojomis. Rabinai prideda, kad pirmąją metų dieną Dievas atlieka sielų, esančių pragare, skaičiaus ir būklės patikrinimą. — Romėnų pragaras buvo padalintas į septynias skirtingas provincijas: pirmoji talpino negyvus gimusius vaikus, kaip neturinčius būti nei apdovanotais, nei nubaustais; antroji buvo skirta nekaltiesiems, nuteistiems mirti; trečiojoje gyveno savižudžiai; ketvirtojoje klaidžiojo kreivapriešai; penktoji provincija buvo gyvenama herojų, kurių šlovė buvo sutepta žiaurumu; šeštoji buvo Tartaras arba kančių vieta, o septintoji — Eliziejaus laukai, kaip pas graikus. — Musulmonų pragaras turi septynis vartus, ir kiekvieni turi savo ypatingą bausmę. Šis pragaras pilnas ugnies ir sieros srautų, kur pasmerktieji, apkrauti septyniasdešimties uolekčių grandinėmis, bus nuolat nardinami ir vėl nardinami piktyčių angelų. Prie kiekvienų iš septynių vartų yra devyniolikos angelų sargyba, visada pasiruošusi vykdyti savo žiaurumą pasmerktųjų ir ypač netikinčiųjų atžvilgiu, kurie amžinai bus šiuose požeminiuose kalėjimuose, kur gyvatės, varlės ir varnos dar labiau apsunkins šių nelaimėlių kančias. Mahometonai ten liks daugiausia tik septynis tūkstančius metų; pasibaigus šiam laikui, pranašas gaus jų išlaisvinimą. Pasmerktiesiems bus duodama tik karčių vaisių, panašių į velnių galvas; jų gėrimas bus semiamas iš sieros ir deginančio vandens šaltinių, kurie sukels jiems skausmingus dieglius. — Kai kurie japonai teigia, kad nedorėlių bausmė yra pereiti į lapės kūną. — Gebrai sako, kad nedorėliai yra aukos ryjančios ugnies, kuri juos degina, bet nesunaikina. Viena iš jų pragaro kančių yra bjaurus kvapas, kurį skleidžia nusikaltėlių sielos; vienos gyvena baisiuose požemiuose, kur bus dusinamos tirštų dūmų ir ryjamos begalės nuodingų vabzdžių ir roplių įkandimų; kitos bus panardintos iki kaklo į juodus ir ledinius upės vandenį; anas sups įsiutę velniai, kurie jas draskys dantimis; kitos bus pakabintos už kojų, ir šioje būsenoje jas badys durklu visose kūno vietose. — Formozos saloje tikima, kad žmonės



po mirties eina per siaurą bambukinį tiltą, po kuriuo yra gili duobė, pilna nešvarumų. Tiltas įlūžta po tų, kurie blogai gyveno, žingsniais, ir jie nugrama į šią baisią duobę. — Kafrai pripažįsta trylika pragarų ir dvidešimt septynis rojus, kur kiekvienas randa vietą, kurią nusipelnė užimti pagal savo gerus ar blogus darbus. Misipipės laukiniai tiki, kad kaltieji pateks į nelaimingą šalį, kur nėra medžioklės. Virginiečiai pragarą talpina Vakaruose, ir būtent viename pasaulio gale. — Floridiečiai įsitikinę, kad nusikaltėlių sielos perkeliamos į šiaurės kalnų vidurį; kad jos lieka veikiamos lokių rajumo ir sniego bei šalnų žvARBumo. — Kalmukai turi pragarą kroviniams gyvuliams; ir tie, kurie blogai atliko savo pareigas čia, pasak jų, yra pasmerkti be poilsio nešioti kitame pasaulyje sunkiausias naštas. — Dantės pragaras yra garsus. Šio pragaro forma primena piltuvą arba apverstą kūgį. Erdvė, esanti nuo pragaro vartų iki Acherono upės, dalijasi į dvi dalis: pirmojoje yra sielos tų, kurie gyveno be reputacijos; jas kankina širšės, kurios gelia joms veidą: šie pasmerktieji bėga paskui vėliavą, kuri be paliovos sukasi ratu. Antrojoje yra vaikai, mirę be krikšto; šie šešėliai leidžia nuolatines dejavimus. Aplink pragarą yra koncentriniai ratai. Antrasis ratas talpina gašlūnus; jie be paliovos blaškomi, nešiojami šen bei ten vėjo sūkurių. Trečiasis užpildytas ēdrūnų, gulinčių purve ir nuolat veikiamų baisaus lietaus, sniego ir krušos tvano. Ketvirtajame yra palaidūnai ir šykštuoliai; jie pasmerkti amžinai ridenti vieni prieš kitus milžiniškus svorius. Kiti ratai taip pat padalinti.

**Engastrimizmas (Engastrimisme).** — Pilvakalbių menas, kuris seniau priskirtas magijai.

**Engastrimitai (Engastrimithes) arba Engastrimandrai.** — Žyniai, kurie savo atsakymus leisdavo išgirsti savo pilve. Žr. Pilvakalbiai.

**Engelbrechtas, Jonas (Jean Engelbrecht).** — Vokiečių vizionierius, miręs 1642 m.; jis buvo protestantas ir tokio melancholiško būdo, kad dažnai bandė nusižudyti. Vieną vakarą, apie vidurnaktį, jam pasirodė, kad jo kūnas strėlės greičiu nuneštas į oro vidurį. Po labai trumpos kelionės jis atsidūrė prie pragaro vartų, kur viešpatavo gili tamsa ir iš kur sklido smarvė, kuriai nėra nieko lygaus žemėje. Jis išgirdo pasmerktųjų klyksmus ir dejavimus. Velnių legionas norėjo jį nutempti į bedugnę; jis išsilaisvino iš jų nagų, pasimeldė, ir visas šis baisus reginys išnyko. Šventoji Dvasia jam pasirodė, sako jis, balto žmogaus pavidalu ir nuvedė jį į rojų. Kai Engelbrechtas paragavo dieviškosios buveinės malonumų, angelas jam įsakė grįžti į žemę ir paskelbti tai, ką jis matė, girdėjo ir jautė, su pavedimu raginti žmones atgailauti. Engelbrechtas grįžo į gyvenimą ir papasakojo savo viziją. Viename savo veikalų (nes jis parašė veikalų, nors nemokėjo skaityti) jis sako, kad visi dalyviai jo pasakojimo metu jautė baisią pragaro smarvę, ir kad jis pats, išlipęs iš lovos, vis dar buvo ja užkrėstas; bet niekas, išskyrus jį, neįjautė švelnių palaimintųjų buveinės kvėpalų. Nuo tada jis skelbė, kad buvo miręs ir prisikėlė, ir šiais stebuklais grindė savo misijos tiesą. — Jis turėjo ir kitų vizijų; keturiasdešimt naktų girdėjo tokią harmoningą dangišką muziką, kad negalėjo susilaikyti neprisijungęs savo balso. Protestantų pastoriai manė jame atpažįstant kažką antgamtinio; bet kai tik jis jiems prikaišiojo jų godumą, jie pareiškė, kad viskas tėra demono darbas. Keliaudamas po Žemutinę Saksoniją, jis pamokslavo, sakė jis, kaip gavo įsakymą iš aukštybių. Vieną dieną pasakodamas apie savo ekstazes, jis pasakė matęs palaimintųjų sielas skraidant aplink jį kibirkščių pavidalu, ir kad, norėdamas įsimaišyti į jų šokį, paėmė saulę viena ranka, o mėnulį — kita. Visi šie absurdiškumai nesutrukdė jam rasti prozelitų tarp reformatų. Jis paliko įvairių veikalų: 1° „Tikras gyvenimas ir istorija“, Amsterdamas, 1690, in-4°: tai pasakojimas apie jo ekskursiją į pragarą ir rojų; 2° „Dieviškas ir dangiškas mandatas ir įsakymas, išduoti dangiškosios



kanceliarijos“, Bremenas, 1625, in-4°; šio rašto nėra rinkinyje, pavadintame: „Jono Engelbrechto darbai, vizijos ir apreiškimai“, Amsterdamas, 1680, in-4°.

**Mįslė (Énigme).** — Senose Neapolio istorijose skaitoma, kad valdant Robertui Gviskarui buvo rasta statula auksine galva, ant kurios buvo parašyta: *Gegužės kalendose, kai saulė patekės, aš turėsiu galvą visą auksinę*. Robertas ilgai ieškojo šios mįslės prasmės; bet nei jis, nei jo karalystės mokslininkai negalėjo jos išspręsti. Tačiau karo belaisvis, saracėnas pagal tautybę, pažadėjo karaliui ją išaiškinti, jei šis suteiks jam laisvę be išpirkos. Jis patarė princui stebėti pirmosiomis gegužės dienomis statulos galvos šešėlį, tekant saulei, ir liepti kasti žemę toje vietoje, kur kris tas šešėlis. Robertas paklausė šio patarimo ir rado didelių lobių, kurie jam pasitarnavo jo karuose Italijoje; jis apdovanojo saracėną, ne tik suteikdamas jam laisvę, bet ir duodamas gerų pinigų sumų. — Pranašavimuose yra daug mįslių. Galima pamatyti tėvo Menestrijė, Jėzaus draugijos nario, mįslių traktatą, pavadintą: „Mįslingų paveikslų filosofija“, kur aptariamos mįslės, hieroglifai, orakulai, pranašystės, burtai, pranašavimai, loterijos, talismanai, sapnai, Nostradamo centurijos ir lazdelė. Lionas, 1694, in-12.

**Pagrobimas (Enlèvement).** — Čia kalbame tik apie tuos, kurie buvo pagrobti velnio. Viena vokietė buvo įpratusi keiktis ir sakyti kareivinių žodžius; ji greitai tapo pavyzdžiu kai kurioms savo šalies moterims, ir reikėjo pavyzdžio, kad sustabdytų netvarką. Vieną dieną, kai ji su energija tarė šiuos žodžius, kurie ypač liūdni moters lūpose: *Tegu velnias mane nusineša!....* velnias atėjo ir ją nusinešė. — Daugelyje knygų skaitoma, kad tam tikras Makono grafas, smurtingas ir bedievis žmogus, vykdė savotišką tironiją prieš dvasininkus ir prieš tai, kas jiems priklausė, nesivargindamas slėpti ar pagražinti savo smurto. Vieną dieną, kai jis sėdėjo savo rūmuose, gerai lydimas, ten buvo matyti įjojant nepažįstamąjį ant arklio, kuris prisiartino prie pat grafo ir tarė jam: „Sek paskui mane, turiu su tavimi pasikalbėti.“ Grafas sekė paskui jį, traukiamas antgamtinės jėgos. Atėjęs prie vartų, rado paruoštą žirgą, užsėdo ant jo ir buvo nuneštas į orą, šaukdamas baisiu balsu tiems, kurie dalyvavo: „Padėkite! gelbėkite!....“ Jis buvo pamestas iš akių, ir niekas neabejojo, kad velnias jį nusinešė. — Tame pačiame mieste buvo antstolis, kuris taip pat buvo pagrobtas velnio savo pietų metu ir nuneštas tris kartus aplink Makoną, matant visiems gyventojams, kurie tikina jo nematę sugrįžtant. Žr. Agripa, Simonas, Gabrielė d'Estrė (*Gabrielle d'Estrées*), Liuteris ir t.t.

**Henochas (Énoch).** — Žr. ÉDRIS.

**Užkerėjimas (Ensorcellement).** — Daug žmonių manėsi užkerėti, nors tebuvo kokios haliucinacijos žaislas. *Journal des Débats* 1814 m. kovo 5 d. buvo rašoma apie šį faktą: — „Prieš tris dienas ponas Žakas Koklenas, gyvenantis Maršė Sen Žan (*Marché Saint-Jean*) gatvėje, nr. 21, Paryžiuje, trečiame aukšte, grįžo namo apie vienuoliktą valandą vakaro, galva įkaitusia nuo vyno. Atėjęs į antro aukšto aikštelę, jis mano esąs savo namuose; ramiai nusirengia, meta po vieną savo drabužius pro platų langą, išeinantį į kiemą, ir kurį girtas palaiko savo alkova; tada pasidaro naktinę kepuraitę iš savo kaklaraiščio, ir turėdamas ant kūno tik marškinius, pats metasi pro langą, manydamas krintąs į savo lovą.... Tik kitą dieną, apie šeštą valandą ryto, kiti namo gyventojai pastebėjo šį nelaimingą įvykį. Nelaimingojo Kokleno kūnas gulėjo be judesių ant kiemo grindinio. Visgi šis žmogus, būdamas tik dvidešimt septynerių metų ir apdovanotas didele fizine jėga, nebuvo miręs, nors jo kūnas buvo baisiai sužalotas. Nuneštas namo, jis gyveno dar dvi dienas; bet jo būklė buvo beviltiška, ir jis mirė po šešiasdešimties valandų

žiauriausių kančių.“ — Kitais laikais ar kitose šalyse čia būtų įžvelgtas užkerėjimas. Žr. visgi Keraį, Žodžiai, Piemenys ir t.t., ir t.t.

**Entuziastai (Enthousiastes).** — Šis vardas duotas tam tikriems sektantams, kurie, būdami varginami demono, manėsi esą įkvėpti.

**Apžavėjimas (Envoûtement).** — Burtininkai daro, sakoma, savo priešų vaškinę figūrą, ją bado, kankina, tirpdo prieš ugnį, kad gyvi ir sielą turintys originalai jaustų tuos pačius skausmus. Tai vadinama *apžavėjimu (envoûter)*, nuo figūros vardo, *vols* arba *voult*; žr. šį žodį. Žr. taip pat Duffus, Charles IX, Gloucester ir t.t.

**Eonas iš Etualio (Éon de l'Étoile).** — XII a. tam tikras Eonas iš Etualio, bretonų bajoras, piktnaudžiaudamas būdu, kuriuo buvo tariami šie žodžiai: *Per eum qui venturus est* (tarta *per Eon*), skelbėsi esąs Dievo Sūnus, kuris turi ateiti teisti gyvųjų ir mirusiųjų, dėjosi tokiu, turėjo šalininkų, vadinamų Eoniečiais, kurie ėmė plėsti bažnyčias ir vienuolynus.

**Eonai (Éons).** — Pasak gnostikų, Eonai yra gyvos ir protingos būtybės, kurias mes vadiname dvasios. Graikai jas vadino demonais; šis žodis turi tą pačią prasmę. Šie tariami Eonai buvo arba personifikuoti Dievo atributai, arba hebrajiški žodžiai, paimti iš Šventojo Rašto, arba barbariški žodžiai, sukurti savo nuožiūra. Taip iš Pleromos, dievybės, kilo Sofija – išmintis, Nus – intelektas, Sigė –yla, Logas – žodis, Achamot – apdairumas ir t.t. Vienas šių Eonų suformavo pasaulį, kitas valdė žydus ir sukūrė jų įstatymą, trečias atėjo tarp žmonių Dievo Sūnaus arba Jėzaus Kristaus vardu. Jų dauginimas nieko nekainavo; vieni buvo vyriški, kiti moteriški, ir iš jų santuokos kilo gausi šeima. Eonai kilo iš Dievo per emanaciją ir gamtos būtinybę. Šių svajonių išradėjai dar sakė, kad žmogus turi dvi sielas, vieną jutiminę, kurią gavo iš Eonų, ir kitą protingą ir mąstančią, kurią Dievas jam davė, kad ištaisytų nerangių Eonų klaidas.

**Avino mentė (Épaule de mouton).** — Žiro (*Giraud*), cituojamas M. Gotrelis (*Gautrel*) jo „Memuare apie dalį, kurią flamandai vaidino normanams užkariaujant Angliją“, sako, kad flamandai, atvykę į Angliją, žinojo ateitį ir praeitį iš dešinės avino mentės, nuluptos nuo mėsos, ne keptos, o virtos vandenyje, apžiūros: „nuostabiu ir tikrai pranašišku menu, — pridėda tas pats rašytojas, — jie žino dalykus, kurie tą pačią akimirką vyksta toli nuo jų; jie praneša su didžiausiu tikrumu, pagal tam tikrus ženklus, karą ir taiką, žudynes ir gaisrus, karaliaus ligą ir mirtį. Tai iki tokio lygio, kad jie numatė, likus metams, valstybės perversmą po Henriko I mirties, pardavė visą savo turtą ir išvengė savo žlugimo palikdami karalystę su savo turtais.“ — Visgi to meto istorikuose matoma, kad šis faktas, pateiktas Žiro, nėra tikslus, ir kad, priešingai, šiems flamandams nutiko daug dalykų, kurių jie nebuvo numatę.

**Efialtai (Éphialtes) arba Hifialtai, Efeles.** — Vardas, kurį eoliečiai duodavo tam tikrai demonų inkubų rūšiai.

**Epikūras (Épicure).** — „Kas galėtų neapgaildestauti Epikūro likimo, kuris turi nelaimę būti laikomas susiejusiu aukščiausių gėrį su juslių malonumais, ir kurio atminimas ta proga buvo suteptas? Jei pamąstytume, kad jis gyveno septyniasdešimt metų, kad parašė daugiau veikalų nei bet kuris kitas filosofas, kad tenkinosi duona ir vandeniu, ir kad, kai norėdavo pietauti su Jupiteriu, pridėdavo tik šiek tiek sūrio, greitai atsisakytume šios klaidingos išankstinės nuomonės. Tegu pasikonsultuoja su Diogenu Laertiečiu, ras jo raštuose Epikūro gyvenimą, jo

laiškus, testamentą, ir įsitikins, kad faktai, kurie prieš jį pateikiami, yra šmeižiški. Kas davė pagrindą šiai klaidai, yra tai, kad blogai suprasta jo doktrina; iš tiesų, jis laimę siejo ne su kūno malonumais, bet su sielos, ir su ramybe, kurią, pasak jo, galima pasiekti tik per išmintį ir dorybę.“ Taip sako kai kurie kritikai, kovojantys su kitais.

**Epilepsija (Épilepsie).** — Anglijos karaliai ne tik gydė skrofuliozę, bet ir laimino žiedus, kurie saugojo nuo mėšlungio ir nuomario. Ši ceremonija vykdavo Didįjį Penktadienį. Karalius, norėdamas suteikti žiedams jų gydomąją galią, trynė juos tarp rankų. Šie žiedai, kurie buvo auksiniai arba sidabriniai, buvo siunčiami į visą Europą kaip neklystantys apsaugos būdai; apie tai minima įvairiuose senuose paminkluose. — Yra ir kitų naivių būdų gydyti epilepsiją, kurie neįpareigoja kirsti jūros. Mūsų protėviai tikėjo išsigydą pririšę prie ligonio rankos vinį, ištrauktą iš krucifikso. Tas pats gydymas vyko uždėjus jam ant krūtinės ar į kišenę trijų karalių magų vardus: Kasparas, Baltazaras, Melchioras. Šis receptas nurodytas senose knygose.

|               |             |                 |              |                  |                  |               |
|---------------|-------------|-----------------|--------------|------------------|------------------|---------------|
| <i>Gaspar</i> | <i>fert</i> | <i>myrrham,</i> | <i>thus</i>  | <i>Melchior,</i> | <i>Balthazar</i> | <i>aurum,</i> |
| <i>Hæc</i>    | <i>tria</i> | <i>qui</i>      | <i>secum</i> | <i>portabit</i>  | <i>nomina</i>    | <i>regum,</i> |

*Solvitur a morbo, Christi pietate, caduco.*

**Išbandymai (Épreuves).** — Gotikinis išbandymas, kuris tarnavo burtininkams atpažinti, turi daug bendra su protingu būdu, kurį naudoja liaudis norėdama įsitikinti, ar šuo pasiutęs, ar ne. Minia susirenka ir kankina, kiek įmanoma, šunį, kurį kaltina pasiutlige. Jei pasmerktas gyvūnas ginasi ir kanda, jis pasmerkiamas vienbalsiai, remiantis principu, kad pasiutęs šuo kanda viską, ką sutinka. Jei jis bando, priešingai, pasprukti ir bėgti kiek įkabindamas, išsigelbėjimo viltis prarasta be galimybės; juk puikiai žinoma, kad pasiutęs šuo bėga su jėga ir tiesiai prieš save nesukdamas. — Įtariama ragana buvo panardinama į vandenį, rankos ir kojos stipriai surištos kartu. Jei plūduriuodavo, ją tuoj pat ištraukdavo, kad įmestų į laužą, kaip įrodytą esant nusikaltėlę, nes išbandymų vanduo ją atstūmė iš savo glėbio. Jei skęsdavo, jos nekaltumas nuo tol buvo nepriekaištingas; bet šis pateisinimas jai kainuodavo gyvybę. — Buvo daugybė kitų išbandymų. Kryžiaus išbandymas paprastai susidėjo iš to, kad du priešininkai turėjo stovėti ištiestomis rankomis priešais kryžių, tas, kuris išlaikydavo ilgiausiai, laimėdavo bylą. Tačiau dažniausiai teisiniai išbandymai seniau vyko vandeniui arba ugnimi. Žr. Verdantis vanduo, Karstas, Karšta geležis, Ordalijos ir t.t.

**Erebas (Érèbe).** — Pragaro upė: ji taip pat laikoma pragaro dalimi ir pačiu pragaru. Buvo ypatinga kunigystė sieloms, kurios buvo Erebe.

**Ergena (Ergenna).** — Etrurijos žynys senovėje.

**Erikas su vėjuota skrybėle (Éric au chapeau venteux).** — Hektoras Boecijus rašo, kad Švedijos karalius Erikas arba Henrikas, pramintas Vėjuota skrybėle, keitė vėjus sukdamas kepurę ant galvos, kad parodytų demonui, su kuriuo buvo sudaręs paktą, iš kurios pusės jų nori; ir demonas taip tiksliai duodavo vėją, kurio prašė kepurės signalas, kad karališkąją galvos apdangalą visiškai saugiai buvo galima laikyti vėtrunge.

**Erichto (Érichtho).** — Ragana, kuri Cezario ir Pompėjaus kare iššaukė numirėlį, kuris išpranašavo visas Farsalo mūšio aplinkybes.

**Erokonopai (Éroconopes).** — Įsivaizduojamos tautos, kurias Lukianas vaizduoja kaip sumanius lankininkus, jojančius ant uodų-monstrų.

**Erokordakai (Érocordacès).** — Kita įsivaizduojama tauta, kurią tas pats autorius vaizduoja kovojančią ropėmis vietoj strėlių.

**Eromantija (Éromantie).** — Viena iš šešių pranašavimo rūšių, praktikuotų persų oro pagalba. Jie apsigaubdavo galvą servetėle, pastatydavo ore indą, pilną vandens, ir pusbalsiu išstardavo savo norų objektą. Jei vanduo imdavo burbuliuoti, tai buvo laimingas ženklas.

**Erotilas (Érotylos).** — Pasakiškas akmuo, kurio savybę pranašavimui giria Demokritas ir po jo Plinijus.

**Populiarios klaidos (Erreurs populaires).** — Kai Dantė išleido savo „Pragarą“, jo amžiaus paprastumas priėmė jį kaip tikrą pasakojimą apie jo nusileidimą į tamsiąsias buveines. Tuo metu, kai pirmą kartą pasirodė Tomo Moro „Utopija“, ji sukėlė juokingą nesusipratimą. Šis poetinis romanas pateikia įsivaizduojamos respublikos modelį saloje, kuri, kaip manoma, buvo naujai atrasta Amerikoje. Kadangi tai buvo amžius, sako Grendžeris, Budėjus (*Buddæus*) ir kiti rašytojai palaikė pasaką tikra istorija ir manė esant svarbiu dalyku nusiųsti misionierius į tą salą. — Tik ilgai po Svifto „Guliverio kelionių“ pasirodymo daugelis jo skaitytojų liko įsitikinę, kad jos išgalvotos. — Populiarių klaidų yra tiek daug, kad jos visos netilptų į šią knygą. Mes nekalbėsime apie fizines klaidas ar nežinojimo klaidas: čia kelsime balsą tik prieš klaidas, pagimdytas mokslininkų. Taip Kardanas turėjo šalininkų, kai skelbė, kad Naujajame Pasaulyje vandens lašai virsta mažomis žaliomis varlėmis. Kedrenas labai stebuklingai rašė, kad visi pirmosios giminės frankų karaliai gimdavo su nugaros stuburu, apaugusiu ir pasišiaušusiu šerno šeriais. Liaudis kai kuriose provincijose tvirtai tiki, kad vilkė pagimdo, kartu su vilkiukais, mažą šuniuką, kurį suėda vos jam išvydus dieną. — Žr. daugumą šio Žodyno straipsnių.

**Eras arba Eros (Érus ou Er).** — Zoroastro sūnus. Platonas tikina, kad jis išėjo iš savo kapo praėjus dvylikai dienų po to, kai buvo sudegintas ant laužo, ir kad papasakojo daug dalykų apie gerųjų ir blogųjų likimą kitame pasaulyje.

**Iliuzija (Escamotage).** — Ji kartais laikyta raganavimu; velnias, sako Leloyer, dažnai tuo užsiimdavo. Delrio (2 kn., 2 klaus.) praneša, kad Tryre nubausta aukščiausia bausme labai žinoma ragana, kuri priversdavo viso kaimynystės karvių pieną attekėti į indą, padėtą sienoje. Šprengeris (*Sprenger*) taip pat tikina, kad tam tikros raganos naktį atsistoja savo namo kampe, laikydamos indą priešais save; kad jos įsmeigia peilį ar kokį kitą įrankį į sieną; kad ištisia ranką melžti, šaukdamosi velnio, kuris dirba su jomis melždamas tą ar kitą karvę, kuri atrodo riebiausia ir pieningiausia; kad demonas skuba spausti karvės spenius ir nešti pieną į vietą, kur yra ragana, kuri jį taip pradagina (*escamote*). Žr. Fascinacija, Kerai, Agripa ir t.t. Kaimuose iliuzionistai vis dar turi burtininkų vardą.

**Eschilas (Eschyle).** — Graikų tragikas, kuriam buvo išpranašauta, kad jis mirs nuo namo griūties; dėl to jis nuėjo gyventi į atvirą lauką; bet pasaka prideda, kad erelis, kuris nešėsi vėžlį naguose, numetė jį ant plikos poeto galvos, manydamas, kad tai uola; ir pranašystė išsipildė.

**Ezdra (Esdras).** — Apie jam priskiriamus raštus žr. PICO DELLA MIRANDOLA.

**Espanjė, Žanas d' (Jean d'Espagnet).** — Hermetinis filosofas, parašęs du traktatus, pavadintus: vienas — „Atkurtos fizikos enchiridionas“; kitas — „Hermetinės filosofijos paslaptis“; tiesa, pastarasis jam ginčijamas ir priskiriamas nežinomajam, kuris vadinosi imperatoriškuoju riteriu. „Filosofijos paslaptis“ apima didžiojo kūrinio praktiką, o „Enchiridionas“ — fizinę teoriją, kuria remiasi metalų transmutacija. D'Espanjė taip pat yra pratarė, esančios prieš Pjero Delankro „Traktatą apie demonų nepastovumą“, autorius. Šioje pratarėje skaitoma, kad raganos turi paprotį vogti mažus vaikus, kad pašvęstų juos demonui.

**Espanjolis, Žanas I' (Jean l'Espagnol).** — Teologijos daktaras, Sen Remi de Reinso didysis prioras, knygos pavadinimu: „Žymi anglų atsivertimo istorija ir t.t.“, autorius; in-8°, Duè, 1614. Dvidešimtoji anotacija, kuri prasideda 266 puslapyje ir eina iki 306-ojo, yra traktatas apie dvasių apsireiškimus, kur, šalia pakenčiamų ir vidutiniškų dalykų, randama gerų pastebėjimų.

**Dvasios (Esprits).** — Senovės žmonės tikėjo, kad dvasios, kurias jie vadino demonais arba genijais, buvo pusdieviai. Kiekviena tauta, sako Apulėjus, net kiekviena šeima ir kiekvienas žmogus turi savo dvasią, kuri jam vadovauja ir kuri prižiūri jo elgesį. Visos tautos joms jautė pagarbą, o romėnai jas garbino. Jie neapguldavo miestų ir nepradėdavo karų tol, kol jų žyniai nebūdavo iššaukę krašto genijaus. Kaligula netgi nubaudė viešai keletą jų, kurie jas prakeikė. — Buvo filosofų, kurie įsivaizdavo, kad šios dvasios tėra mirusiųjų sielos, kurios, kartą atsiskyrusios nuo savo kūnų, nuolat klajoja žemėje. Šis jausmas jiems atrodė tuo labiau tikėtinas, kad jie įsivaizdavo matą šmėklas prie kapų kapinėse, vietose, kur buvo nužudyta kokių nors asmenų. „Dvasios, — sako Vekeris, — yra oro valdovai; jos gali sukelti audras, plėšyti debesis ir nešti juos kur nori su dideliais sūkuriomis; pakelti jūros vandenį, suformuoti krušą ir viską, kas joms patinka.“ — Šiaurės Amerikos gilumoje yra laukinių genčių, kurios įsivaizduoja, kad kai žmogus palaidojamas nepadėjus šalia jo visko, kas jam priklausė, jo dvasia grįžta žmogaus pavidalu ir rodosi ant medžių arčiausiai jo namų, ginkluota šautuvu; pridedama, kad ji negali mėgautis ramybe tol, kol daiktai, kurių ji reikalauja, nebus padėti į jos kapą. — Siamiečiai pripažįsta daugybę dvasių, pasklidusių ore, kurių galia labai didelė ir kurios labai piktadaringos. Jie braižo tam tikrus magiškus žodžius ant popieriaus lapų, kad apsisaugotų nuo jų klastos. Kai ruošia vaistus, jie apklijuoja indo kraštus daugybe šių popierių, bijodami, kad dvasios neišsineštų vaistų galios. — Kabalistiniai autoriai teigė, kad dvasios yra materialios būtybės, sudarytos iš gryniausios elementų substancijos; kad kuo ši materija subtilesnė, tuo daugiau jos turi galios ir veikimo. Šie autoriai jas skirsto į dvi rūšis: aukštesniasias ir žemesniasias: aukštesniosios yra arba dangiškos, arba orinės; žemesniosios yra arba vandens, arba žemės. Tie, kurie tikėjo, kad šios dvasios yra materialios būtybės, pavergė jas mirčiai kaip ir žmones. Kardanas sako, kad dvasios, kurios pasirodė jo tėvui, leido jam suprasti, jog jos gimsta ir miršta kaip mes; bet kad jų gyvenimas ilgesnis ir laimingesnis nei mūsų. — Gijomas Paryžietis rašo, kad 1447 m. Puatjė, Šv. Pauliaus parapijoje, buvo dvasia, kuri daužė langus ir vitražus ir mėtėsi akmenimis nieko nesužeisdama. Cezarijus rašo, kad Kelno prevo duktė buvo taip kankinama piktosios dvasios, kad tapo pamišėle. Tėvas buvo įspėtas išsiųsti dukterį už Reino ir pakeisti jai vietą; ką jis ir padarė. Dvasia buvo priversta palikti dukterį, bet ji taip primušė tėvą, kad šis mirė po trijų dienų. — Papasakosime keletą istorijų apie dvasias. „Karolio IV, vadinamo Gražiuoju, valdymo pradžioje mirusio miestiečio, mirusio prieš kelerius metus, dvasia pasirodė viešojoje Arlio aikštėje Provanse; ji pasakojo nuostabių dalykų apie kitą pasaulį. Arlio jakobinų prioras, doras žmogus, pamanė, kad ši dvasia yra persirengęs demonas. Jis nuėjo į aikštę; staiga dvasia atskleidė, kas ji, ir paprašė,

kad ją ištrauktų iš skaistyklos. Taip pakalbėjusi, ji dingo; ir, kadangi buvo meldžiamasi už jos sielą, ji daugiau niekada nebuvo matyta.“ — 1750 m. Princo de Konti (*Conti*) karininkas, gulėdamas L'Isle-Adam pilyje, pajuto, kaip staiga nuimama jo antklodė; jis ją užsitraukia atgal. Veiksmas kartojamas tol, kol galiausiai karininkas, susierzinęs, prisiekia sunaikinti piktą pokštininką, griebiasi kardo, ieško visuose kampuose ir nieko neranda. Nustebęs, bet drąsus, jis nori, prieš pasakodamas savo nuotyki, dar kartą išbandyti kitą dieną, ar įkyruolis sugrįš. Jis kruopščiai užsirakina, atsigula, ilgai klausosi ir galiausiai užmiega: tada jam iškrečiamas tas pats pokštas kaip ir išvakarėse. Jis šoka iš lovos, atnaujina savo grasinimus ir gaišta laiką paieškomis. Baimė jį apima; jis pasikviečia grindų poliruotoją, kurio paprašo miegoti jo kambaryje, nesakydamas jam dėl kokios priežasties; bet dvasia, kuri atliko savo pokštą, nebepasirodo. Kitą naktį jis pasiima poliruotoją, kuriam papasakoja, kas jam nutiko, ir jie atsigula abu. Fantomas netrukus ateina, užgesina žvakę, kurią jie buvo palikę degančią, nudengia juos ir pabėga. Kadangi jie visgi spėjo pamatyti deformuotą, baisų ir šokinėjantį monstrą, poliruotojas sušuko, kad tai velnias, ir nubėgo ieškoti švęsto vandens; bet tą akimirką, kai jis kėlė šlakstytuvą, kad pašlakstytų kambarį, dvasia jį atima ir dingsta... Abu čempionai ima rėkti; subėga žmonės; naktis praleidžiama nerime, o ryte ant namo stogo pastebima didelė beždžionė, kuri, ginkluota šlakstytuvu, mirkė jį į latako vandenį ir šlakstė praeivius. — 1210 m. Epinalio miestietis, vardu Hugas, buvo aplankytas dvasios, kuri darė nuostabius dalykus ir kalbėjo nesirodydama. Jo paklausė vardo ir iš kokios vietos jis atvyko? Jis atsakė, kad yra jauno vyro iš Klerentinos, kaimo už septynių lė nuo Epinalio, dvasia; ir kad jo žmona dar gyva. Vieną dieną Hugui įsakius savo tarnui pabalnoti arklį ir duoti jam ėsti, tarnas delsė daryti tai, kas jam buvo liepta; dvasia atliko jo darbą, visų didžiai nuostabai. Kitą dieną Hugas, norėdamas nuleisti kraują, liepė dukrai paruošti tvarsčių. Dvasia nuėjo paimti naujų marškinių kitame kambaryje, suplėšė juos juostomis ir atėjo įteikti šeimnininkui, sakydama jam išsirinkti geriausias. Kitą dieną namų tarnaitė ištiesė skalbinius sode džiūti, dvasia nunešė juos į palėpę ir sulankstė švariau, nei būtų galėjusi padaryti sumaniausia skalbėja. Kas nuostabu, tai, kad per šešis mėnesius, kuriuos ji lankėsi tuose namuose, ji niekam nepadarė jokio blogo ir teikė tik geras paslaugas, priešingai nei įprasta jos rūšies atstovams. Žr. Hecdekin. — 1746 m. pabaigoje pasigirdo tarytum atodūsiai, sklindantys iš pono Lahardo, vieno iš Konstanco miesto tarybos narių, spaustuvės kampo. Spaustuvės vaikinai iš pradžių iš to tik juokėsi. Bet pirmosiomis sausio dienomis pasigirdo daugiau triukšmo nei anksčiau. Buvo smarkiai beldžiama į sieną, ties tuo pačiu kampu, kur iš pradžių girdėti atodūsiai; prieita iki to, kad spaustuvininkams imta skaldyti antausius ir mėtyti jų kepures ant žemės. Dvasia tęsė savo manevrus keletą dienų, vieniems skaldydama antausius, į kitus mėtydama akmenis; taip, kad rinkėjai buvo priversti apleisti tą spaustuvės kampą. — Buvo atlikta daug kitų triukšmų, kuriuose smagiosios fizikos bandymai tikriausiai sudarė didelę dalį; ir galiausiai šis farsas baigėsi. Žr. Vaiduokliai, Apsireiškimai, Droliai ir t.t. — Štai istorija dvasios, kuri buvo pašaukta į teismą. — 1761 m. Sautamso (*Southams*) ūkininkas, Voriko (*Warwick*) grafystėje (Anglija), buvo nužudytas grįždamas namo: kitą dieną kaimynas atėjo pas to ūkininko žmoną ir paklausė, ar jos vyras grįžo; ji atsakė, kad ne, ir kad ji dėl to labai nerimauja. „Jūsų nerimas, — atsakė tas žmogus, — negali prilygti manajam; nes, kai aš šiąnakt gulėjau, dar neužmigęs, jūsų vyras man pasirodė padengtas žaizdomis ir pasakė, kad jį nužudė jo draugas Džonas Dikas (*John Dick*) ir kad jo lavonas įmestas į mergelio duobę.“ — Ūkininkė, sunerimusi, atliko paieškas. Mergelio duobėje rasta kūnas, sužeistas vietose, kurias nurodė kaimynas. Tas, kurį vaiduoklis apkaltino, buvo sučiuptas ir atiduotas į teisėjų rankas, kaip smarkiai įtariamas žmogžudyste. Jo byla buvo nagrinėjama Vorike; prisiekusieji būtų jį nuteisę taip pat neapgalvotai, kaip taikos teisėjas jį suėmė, jei lordas Raimondas, vyriausiasis teisėjas, nebūtų



sustabdęs nuosprendžio. „Ponai, — tarė jis prisiekusiesiems, — manau, kad suteikiate daugiau svorio vaiduoklio liudijimui nei jis nusipelno. Kad ir kaip vertintume tokio pobūdžio istorijas, mes neturime jokios teisės sekti savo asmeninių polinkių šiuo klausimu. Mes sudarome teisingumo tribunolą ir turime vadovautis įstatymu; o aš nežinau jokio egzistuojančio įstatymo, kuris priimtų vaiduoklio liudijimą; ir net jei toks būtų, vaiduoklis nepasirodo, kad duotų parodymus. Antstoliai, — pridūrė jis, — pašaukite vaiduoklį.“ — Ką antstolis padarė tris kartus, vaiduokliui nepasirodžius. — „Ponai, — tęsė lordas Raimondas, — kalinys, kuris yra užtvaroje, yra, pagal nepriekaištingų žmonių liudijimą, be dėmės reputacijos, ir tyrimo eigoje nepasirodė, kad tarp jo ir mirusiojo būtų buvę kokių nors ginčų. Aš jį laikau visiškai nekaltu, ir, kadangi prieš jį nėra jokių įrodymų, nei tiesioginių, nei netiesioginių, jis turi būti paleistas. Tačiau dėl daugelio aplinkybių, kurios mane nustebino byloje, aš stipriai įtariu asmenį, kuris matė vaiduoklį, esant žudiku; tokiu atveju nesunku suvokti, kad jis galėjo nurodyti vietą, žaizdas, mergelio duobę ir visa kita be jokios antgamtinės pagalbos; dėl šių įtarimų aš manau turįs teisę jį suimti, kol bus atlikti išsamesni tyrimai.“ — Šis žmogus iš tiesų buvo suimtas; jo namuose atlikta krata; rasti jo nusikaltimo įrodymai, kurį jis pats galiausiai prisipažino, ir jis buvo nubaustas kitoje sesijoje.

**Elementariosios dvasios (Esprits élémentaires).** — Kabalistai elementus apgyvendina, kaip jau sakytą, įvairiomis dvasiomis. Salamandros gyvena ugnyje; Silfai — ore; Gnomai — žemėje; vanduo yra Undinių arba Nimfų buveinė. Žr. šiuos žodžius.

**Familiarūs demonai (Esprits familiers).** — Skaligeris, Ceko d'Askolis, Kardanas ir daugelis kitų vizionierių turėjo, kaip Sokratas, familiarias dvasias. Bodenas sako pažinojęs žmogų, kurį visada lydėjo familiaria dvasia, kuri jam suduodavo mažą smūgį į kairę ausį, kai jis elgėsi gerai, ir traukdavo už dešinės ausies, kai elgėsi blogai. Šis žmogus buvo taip pat įspėjamas, ar tai, ką nori valgyti, yra gera ar bloga, ar jis yra su padoriu žmogumi ar su nenaudėliu ir t.t. Tai buvo labai naudinga.

**Dvasios kaukės (Esprits follets).** — Žr. FEUX FOLLETS (Klaidžiojančios ugnys).

**Esenai (Esséniens).** — Garsi sekta tarp žydų. Esenai turėjo ypatingų prietarų. Jų žyniai teigė žiną ateitį iš šventųjų knygų studijavimo, atliekamo su tam tikrais pasiruošimais; jie ten rasdavo net mediciną ir visus mokslus, per kabalistines kombinacijas.

**Esterelė (Esterelle).** — Žr. FÉES (Fėjos).

**Gyvybės tvenkinys (Etang de la vie).** — Išėję iš tilto, kur vyksta išrinktųjų ir pasmerktųjų atskyrimas, persų daktarai palaimintuosius nuveda į šį tvenkinį, kurio vandenys balti ir saldūs kaip medus. Sielų patogumui, palei visą tvenkinį yra ąsočiai, panašūs į žvaigždes, visada pilni šio vandens: tikintieji jo gers prieš įeidami į rojų, nes tai amžinojo gyvenimo vanduo, ir išgėrus tik vieną lašą, daugiau nieko nebetrokštama.

**Čiaudulys (Eternument).** — Jus sveikina, kai čiaudite, kad parodytų, sako Aristotelis, jog gerbia jūsų smegenis, sveiko proto ir dvasios buveinę. Šis mandagumas siekia net tautas, kurias mes laikome barbariškoms. Kai Monomotapos imperatorius nusičiaudėdavo, jo pavaldiniams apie tai būdavo pranešama sutartu signalu, ir visose jo valstijose kildavo visuotinės ovacijos. Tėvas Famjenas Strada teigia, kad norint rasti šių sveikinimų kilmę, reikia grįžti iki Prometėjo; kad šis

garsus Jupiterio klastotojas, pavogęs saulės spindulį mažoje dėžutėje, kad įkvėptų gyvybę savo statulai, įleido jį į šnerves kaip tabako žiupsnį, kas ją tuoj pat privertė nusičiaudėti. — Rabinai tvirtina, kad Adomui reikia priskirti pirmojo čiaudulio garbę. Laikų pradžioje, sakoma, tai buvo blogas ženklas ir mirties pranašas. Ši būsena tęsėsi iki Jokūbo, kuris, nenorėdamas mirti dėl tokios menkos priežasties, meldė Dievą pakeisti šią dalykų tvarką; ir iš to, pasak šių daktarų, kilo paprotys linkėti laimės, kai čiaudima. — Rasta labiau tikėtina šio mandagumo priežastis; tai, kad valdant popiežiui Grigaliui Didžiajam Italijoje kilo maro rūšis, kuri pasireiškė čiauduliu; visi maru sergantieji čiaudėjo; buvo rekomenduojamasi Dievui, ir iš to kilo populiarinė nuomonė, kad paprotys sveikintis kyla iš epidemijos, kuri nusinešdavo visus tuos, kurių gleivinė buvo per stipriai dirginama. — Apskritai, čiaudulys pas senovės žmones buvo priimamas tai gera, tai bloga prasme, priklausomai nuo laiko, vietos ir aplinkybių; geras čiaudulys buvo tas, kuris įvykdavo nuo vidurdienio iki vidurnakčio, ir kai mėnulis buvo Jaučio, Liūto, Svarstyklų, Ožiaragio ir Žuvų ženkluose; bet jei jis ateidavo nuo vidurnakčio iki vidurdienio, jei mėnulis buvo Mergelės, Vandenio, Vėžio, Skorpiono ženkle, jei lipdavote iš lovos ar nuo stalo, tuomet reikėjo pasivesti Dievui. — Čiaudulys, kai girdimas dešinėje, graikų ir romėnų buvo laikomas laimingu ženklu. Graikai, kalbėdami apie gražų asmenį, sakydavo, kad meilės dievai nusičiaudėjo jam gimus. — Kai Senaro karalius nusičiaudėdavo, jo dvariškiai atsukdavo jam nugarą, suduodami ranka per dešinį sėdmėnį.

**Etnofromai (Ethnophrones).** — VII a. eretikai, kurie prie krikščionybės prijungė pagoniškus prietarus, astrologiją, augurus, apvalymus, laimingas ir nelaimingas dienas, įvairius pranašavimus.

**Etjenas (Etienne).** — Žmogus, vardu Etjenas, turėjo blogą įprotį kalbėti su savo žmonėmis taip, lyg kalbėtų su velniu, visada turėdamas velnią burnoje. Vieną dieną, grįžęs iš kelionės, jis pašaukė savo tarną tokiais žodžiais: „Ateik čia, gerasis velnie, numauk man kelnes.“ Vos tik ištarė šiuos žodžius, nematomas nagas atrišo jo apatines kelnes, numetė keliaraiščius ir nutraukė kelnes iki kulnų. Etjenas, išsigandęs, sušuko: „Pasitrauk, Šėtone, tai ne tu, o mano tarnas, kurį aš šaukiu.“ Velnias pasitraukė nepasirodęs, ir metras Etjenas daugiau nebesišaukė šio vardo. Žr. Guido.

**Etna (Etna).** — Krikščionybė išvijo iš Etnos ir Lipari salų Vulkaną, Kiklopus ir Milžinus; bet demonai užėmė jų vietą; ir kai buvo įsteigta Vėlinių šventė, kad iš skaistyklos būtų ištraukta ir į rojų gražinta daugybė kenčiančių sielų, buvo girdėti, kaip pasakoja šventas atsiskyrėlis, baisūs triukšmai Etnoje ir kurtinantys sprogimai kaimyninėse salose. Tai Šėtonas ir visas jo dvaras, Šėtonas ir visa jo demonų tauta kaukė iš nevilties ir garsiai reikalavo sielų, kurias naujasis tikėjimas iš jų atėmė.

**Žvaigždės (Etoiles).** — Mahometas sako, kad stabilios žvaigždės ir krintančios žvaigždės yra dangaus sargybiniai, kurie trukdo velniams prisiartinti ir sužinoti Dievo paslaptis. — Romėnai žvaigždėse matė dievybes. — Etėjai stebėdavo, tam tikrą metų dieną, Sirijaus žvaigždės patekėjimą: jei ji atrodė tamsi, jie tikėjo, kad ji praneša marą.

**Etrafijus (Etraphill).** — Vienas iš musulmonų angelų, jis visada stovi: būtent jis pūs trimitą, skelbiantį teismo dieną.

**Naujametinės dovanos (Etrennes).** — Tolimais laikais pas mūsų protėvius, užuot ką nors davus vieni kitiems šeimose pirmąją metų dieną, net nedrįsta nieko skolinti kaimynui; bet kiekvienas dėdavo prie savo durų stalus, apkrautus mėsa praeiviams. Ten taip pat dėdavo prietaringas dovanas dvasioms. Galbūt tai buvo likutis to kulto, kurį romėnai teikė, pirmąją metų dieną, dievybėms, kurios globojo mažas draugų dovanas. Kad ir kaip ten būtų, Bažnyčia buvo priversta, valdant Karoliui Didžiajam, uždrausti prietaringas dovanas, kurias mūsų protėviai dėdavo ant savo stalų. Kanonai šias dovanas vadina velnio dovanomis (*étrennes du diable*).

**Eteila (Etteilla).** — Šiuo užmaskuotu vardu, kuris yra Aljetės (*Alliette*) anagrama, buvo išleista keletas kartomantijos traktatų.

**Eubijus (Eubius).** — Knygos pavadinimu „Apolonijaus apsireiškimai, arba Šiandieninių apsireiškimų įrodymas“ autorius. In-4°, Amsterdamas, 1735. (Lotyniškai.)

**Eucharistija (Eucharistie).** — „Išbandymas Eucharistija buvo atliekamas priimant komunią. Taip Lotaras, Lotaringijos karalius, prisiekė, priimdamas komunią iš popiežiaus Adriano II rankų, kad atstūmė Valdradą, savo sugyventinę; kas buvo melas. Kadangi Lotaras mirė po mėnesio, 868 m., jo mirtis buvo priskirta šiai šventvagiškai priesaikai. Šį išbandymą uždraudė popiežius Aleksandras II.“

**Eumekas (Eumèces).** — Pasakiškas akmuo, taip pavadintas dėl savo pailgos formos, ir kuris, sakoma, randamas Baktrijoje; jam priskirta savybė pranešti miegančiam asmeniui tai, kas vyko jo miego metu, jei jis miegojo su šiuo akmeniu padėtu ant galvos.

**Eurinomas (Eurynome).** — Aukštesnysis demonas, mirties kunigaikštis, pasak kai kurių demonomanų. Jis turi didelius ir ilgus dantis, baisų kūną, pilną žaizdų, ir drabužį iš lapės kailio. Pauzanijus sako, kad jis minta dvėselieną ir negyvais kūnais. Delfų šventykloje jis turėjo statulą, kuri vaizdavo jį tamsios spalvos, rodantį didelius dantis kaip alkanas vilkas ir sėdintį ant suopio odos.

**Šv. Jono Evangelija (Evangile de saint Jean).** — Kaimuose tikima, kad tas, kuris nešiojasi su savimi šv. Jono Evangeliją, *In principio erat verbum*, parašytą ant nekaltos odos pergamento ir uždarytą į žąsies plunksnos vamzdelį, pirmąjį metų sekmadienį, valandą prieš saulėtekį, bus nepažeidžiamas ir apsisaugos nuo daugybės blogybių.

**Ieva (Eve).** — Musulmonai ir talmudistai jai, kaip ir mūsų pirmajam tėvui, priskiria vienos lję ūgį. Žr. SAMAEL.

**Iššaukimai (Évocations).** — Tas, kuris nori iššaukti velnią, privalo jam paaukoti šunį, katę ar vištą, su sąlyga, kad šie trys gyvūnai būtų jo nuosavybė; tuomet jis prisiekia amžiną ištikimybę ir paklusnumą, ir gauna žymę, kurios pagalba mėgaujasi absoliučia valdžia trimis pragaro dvasioms: vienai žemės, kitai jūros, trečiai oro. — Taip pat galima priversti velnią ateiti skaitant tam tikras grimuarų formules. Žr. Užkeikimai. — Du Maltos riteriai turėjo vergą, kuris gyrėsi turįs paslaptį iššaukti demonus ir priversti juos atskleisti paslėptus dalykus. Jį nuvedė į seną pilį, kur įtarta esant užkastų lobų. Vergas nusileido į požemį, atliko savo iššaukimus: uola atsivėrė, ir iš jos išniro skrynia. Jis keletą kartų bandė ją pagriebti, bet negalėjo to padaryti,

nes skrynia grįždavo į uolą, kai tik jis prisiartindavo. Jis atėjo pasakyti riteriams, kas jam nutiko, ir paprašė šiek tiek vyno jėgoms atgauti. Jam jo davė. Po kurio laiko, jam negrįžtant, nueita pažiūrėti, ką jis daro; jis rastas gulintis negyvas, ant viso kūno turintis peiliuko įpjovas, vaizduojančias kryžių. Riteriai nunešė jo kūną ant jūros kranto ir įmetė su akmeniu po kaklu. — Apie sielų iššaukimą žr. Nekromantija.

**Eksaelis (Exael).** — Dešimtas iš pirmųjų žmonių; jis, pagal Henoch knyga, išmokė žmones gaminti ginklus ir karo mašinas, aukso ir sidabro dirbinius, kurie patinka moterims, ir brangakmenių naudojimą, bei grimą.

**Ekskomunikacija (Excommunication).** — Kartais žmonės piktnaudžiavo ekskomunikacijų naudojimu; ir tuo remiantis imta šaukti prieš šias ekskomunikacijas, kurios visgi padarė tokių didelių paslaugų visuomenei barbariškais amžiais. Tačiau vargu ar istorijoje rastume ekskomunikuotąjį, reguliariai nubaustą Šventojo Sosto, kuris būtų klestėjęs iki galo. Net Napoleonas gali būti nesenas pavyzdys. — Graikų „Menėjose“, spalio 15 d., skaitoma, kad vienuolis iš Sketės dykumos, buvęs ekskomunikuotas savo vyresniojo už koją nepaklusnumą, išėjo iš dykumos ir atvyko į Aleksandriją, kur buvo suimtas miesto valdžios, nurengtas šventas rūbas, tada smarkiai raginamas aukoti netikriems dievams. Atsiskyrėlis didvyriškai priešinosi; jis buvo kankinamas įvairiais būdais, kol galiausiai jam nukirto galvą; jo kūną išmetė už miesto. Krikščionys naktį jį paėmė ir, įvynioję į įkapes, palaidojo bažnyčioje kaip kankinį. — Tačiau šventosios mišios aukojimo metu diakonui garsiai sušukus kaip įprasta: „Tegu katechumenai ir tie, kurie nekomunikuoja, pasitraukia“, staiga matyta kapą atsiveriant patį savaime ir kankinio kūną pasitraukiant į bažnyčios vestibulį. Po mišių jis pats sugrįžo į savo kapą. Vienas pamaldus senelis, meldęsis tris dienas, per apreiškimą sužinojo, kad šis vienuolis užsitraukė ekskomunikaciją už nepaklusnumą savo vyresniajam ir kad jis lieka surištas tol, kol tas pats vyresnysis jam suteiks išrišimą. Tad nuvykta į dykumą, atvestas vyresnysis, kuris liepė atidaryti kankinio karstą ir davė jam išrišimą, po ko jis ilsėjosi ramybėje savo kape. — Tai stebuklingas faktas, kurio mes nepretenduojame pateikti kaip neginčijamo. — Antrajame Limožo susirinkime, vykusiam 1031 m., Kahoro vyskupas pasakoja nuotyki, kuris jam buvo ypatingas ir kurį jis pristatė kaip visai neseną: „Vienam mūsų vyskupijos riteriui žuvus ekskomunikuotam, aš nenorėjau nusileisti jo draugų maldoms, kurie mane karštai prašė suteikti jam išrišimą: aš norėjau padaryti iš to pavyzdį, kad kiti būtų paveikti baimės; jis buvo palaidotas keleto bajorų, be bažnytinių ceremonijų ir be kunigų dalyvavimo, bažnyčioje, dedikuotoje šventajam Petriui. — Kitą rytą jo kūnas rastas išmestas iš žemės ir nuogas numestas toli nuo kapo, kuris liko sveikas ir be jokios žymės, rodančios, kad jis būtų buvęs liestas. Jį palaidoję bajorai jame rado tik įkapes, į kurias jis buvo įvyniotas; jie jį palaidojo antrą kartą ir užpylė duobę didžiuliu kiekiu žemių ir akmenų. — Kitą dieną jie vėl rado kūną išmestą iš kapo, be jokių požymių, kad kas nors būtų dirbęs. Tas pats kartojosi iki penkių kartų; galiausiai jie jį palaidojo, kaip galėjo, toli nuo kapinių, profaniškoje žemėje; kas pripildė kaimyninius senjorus tokio didelio siaubo, kad jie visi atėjo prašyti taikos.“ — Žanas Bromtonas savo kronikoje pasakoja, kad šventajam Augustinui, Anglijos apaštalui, pasakius prieš visą liaudį, prieš pradedant mišias: „Tegu joks ekskomunikuotasis nedalyvauja šventoje aukoje!“, matyta išeinant iš bažnyčios numirėlį, kuris buvo palaidotas prieš daugelį metų. Po mišių šventasis Augustinas, eidamas paskui kryžių, nuėjo paklausti to numirėlio, kodėl jis išėjo. Velionis atsakė, kad mirė ekskomunikuotas. Šventasis paprašė šio ekskomunikuotojo pasakyti, kur palaidotas kunigas, kuris jam paskelbė nuosprendį. Nuvykta ten. Augustinas paprašė kunigo atsikelti: jis tai padarė, ir šventojo vyskupo prašymu davė išrišimą ekskomunikuotajam, ir abu numirėliai sugrįžo į savo kapus. —

Kritikai ims šaukti, kreips į mus kokį šaltą pokštą; mes juos įspėjame, kad pateikiame šią legendą tik kaip liaudies tradiciją, kurios negarantuojame. — Graikai schizmatikai tiki, kad ekskomunikuoti kūnai nepūva žemėje, bet išlieka juodi ir smirdantys. — Anglijoje *doctors commons* tribunolas vis dar ekskomunikuoja; ir 1837 m. jis nubaudė šia bausme meduolių pardavėją, vardu Studberis (*Studberry*), už tai, kad pasakė įžeidžiantį žodį kitam parapijiečiui anglikonų zakristijoje. Žr. Interdiktas.

**Išmatos (Excréments).** — Žinoma, kad dalai lama, nepriklausomų totorių religijos vadovas, laikomas dievu. Jo išmatos saugomos kaip šventi dalykai. Išdžiovinus ir sutrynus į miltelius, jos uždamos į aukso dėžutes, papuoštas brangakmeniais, ir siunčiamos didžiausiems kunigaikščiams. Jo šlapimas yra eliksyras, tinkamas gydyti visų rūšių ligas. — Butano karalystėje taip pat džiovinamos karaliaus stambiosios išmatos ir, uždarius jas į mažas dėžutes, jos parduodamos turguose mėsai apibarstyti. Žr. Išskyros, Fientos, Tanchelmas ir t.t.

**Egzorcizmas (Exorcisme).** — Užkeikimas, malda Dievui ir įsakymas demonui išeiti iš apsėstųjų kūno. Dažnai jis skirtas tik apsaugoti juos nuo pavojaus. Kartais egzorcizmas ir užkeikimas laikomi sinonimais; tačiau užkeikimas tėra formulė, kuria įsakoma demonui pasitraukti; egzorcizmas yra visa ceremonija. — Žmonės, užsiimantys magija, taip pat turi savo egzorcizmus iššaukimui ir išsiuntimui. Žr. Užkeikimai. — Štai keista legenda apie egzorcizmą: Cezarijus Heisterbachietis rašo, kad Gijomas, Šventosios Agotos abatas Lježo diecezijoje, nuvykęs į Kelną su dviem savo vienuoliais, buvo priverstas susidurti su apsėstąja. Jis uždavė piktajai dvasiai klausimų, į kuriuos ši atsakė kaip norėjo. Velniui sakant tiek pat melo, kiek atsakymų, abatas tai pastebėjo ir užkeikė jį sakyti tiesą, jis pakluso. Jis pranešė gerajam abatui, kaip laikosi keletas velionių, apie kuriuos jis norėjo sužinoti naujienų. Vienas iš brolių, kurie jį lydėjo, norėjo užmegzti pokalbį su velniu. „Tylėk, — tarė jam piktoji dvasia, — tu vakar pavogei dvyliką su iš savo abato; tie dvylika su dabar yra tavo juostoje.“ — Abatas, tai išgirdęs, sutiko duoti išrišimą savo vienuoliui; po to jis įsakė velniui palikti apsėstąją. „Kur norite, kad eičiau? — paklausė demonas. — Aš atversiu burną, — atsakė abatas, — tu įeisi į vidų, jei galėsi. — Ten per karštą, — atsakė velnias; — jūs priėmėte komuniją. — Na gerai! stok čia; ir abatas, kuris buvo linksmas, atkišo savo nykštį. — Ačiū, jūsų pirštai pašventinti. — Tokiu atveju eik kur nori, bet išeik. — Ne taip greitai, — atsakė velnias; — aš turiu leidimą pasilikti čia dar dvejus metus.“ — Tuomet abatas tarė velniui: „Pasirodyk mūsų akims savo natūraliu pavidalu. — Jūs to norite? — Taip. — Žiūrėkite.“ Tuo pačiu metu apsėstoji ėmė augti ir pūstis baisiu būdu; per dvi minutes ji jau buvo aukšta kaip trijų šimtų pėdų bokštas, jos akys tapo degančios kaip krosnys, o bruožai — šiurpūs. Du vienuoliai krito nualpę; abatas, kuris vienintelis išlaikė drąsą, prisaikdino velnią grąžinti apsėstąją dydį ir formą, kurią ji turėjo iš pradžių. Velnias vėl pakluso ir tarė Gijomui: „Jūs gerai darote būdamas tyras, nes joks žmogus negali, nemirdamas, pamatyti manęs tokio, koks esu, jei jis yra susitepęs.“ — Galėtume pacituoti daug tokio pobūdžio keistų pasakų; bet kam?

**Išpirkimas (Expiation).** — Senovės arabai nukirpdavo ausį kokiam nors gyvūnui ir paleisdavo jį į laukus kaip atpirkimą už savo nuodėmes. — Žydas, sako Sen-Fua, apsiginkluoja peiliu, paima gaidį, apsuka jį tris kartus apie galvą ir perpjauna jam gerklę, sakydamas: „Aš perkeliu tau savo nuodėmes; dabar jos tavo: tu eini į mirtį, o aš grįžtu į amžinojo gyvenimo kelią...“

**Ekstazės (Extases).** — Ekstazė (laikoma fizine krize) yra dvasios pagava, jautimų sustabdymas, kurį sukelia stiprus kokio nors nepaprasto ir antgamtinio objekto stebėjimas. Melancholikai

gali patirti ekstazes. Šventasis Augustinas mini kunigą, kuris savo noru apsimesdavo mirusiu, ir kuris liko miręs, be abejonės, labai ne savo noru, vieno iš savo bandymų metu. Jei jis vaidino mirusį, tai darė gerai. Šis kunigas vadinosi Pretekstatu; ekstazės metu jis nejautė nieko, kas jam buvo daroma. — Demonomanai ekstazę vadina persikėlimu tik dvasia, nes jie pripažįsta persikėlimą kūnu ir krauju, padedant velniui. Ragana išsitepė taukais, tada krito be jausmų; o po trijų valandų sugrįžo į savo kūną, pasakodama naujienas iš daugelio šalių, kurių nepažinojo, ir tos naujienos vėliau pasitvirtino. — Kardanas sako pažinojęs bažnyčios žmogų, kuris krisdavo be gyvybės ir be kvapo kaskart, kai to norėdavo; ši būseną paprastai trukdavo kelias valandas; jį kankindavo, mušdavo, degindavo kūną, o jis nejausdavo jokio skausmo; bet girdėdavo neaiškiai, tarytum iš labai toli, triukšmą, kurį kėlė aplink jį. Kardanas taip pat tikina, kad jis pats krisdavo į ekstazę savo noru; kad tuomet girdėdavo balsus nieko nesuprasdamas ir visiškai nejautė skausmo. — Prestantijaus tėvas, suvalgęs užkerėto sūrio, manė, kad tapęs arkliu nešė labai sunkius krovinius, nors jo kūnas nebuvo palikęs lovos; ir tai, kas tebuvo košmaras, sukėlė nevirškinimo, buvo palaikyta ekstaze, sukelta kerų.

**Ezechielis (Ézéchiël).** — Musulmonai sako, kad išdžiūvę kaulai, kuriuos atgaivino pranašas Ezechielis, buvo Davardano miesto, kurį sunaikino maras, liekanos, ir kurį jis atstatė paprasta malda.

**Faalas (Faal).** — Pavadinimas, kurį Sen Žan d'Akro gyventojai suteikia astrologinių stebėjimų rinkiniui, kuriuo jie konsultuojasi daugybe progų.

**Faberis, Albertas Otonas (Albert-Othon Faber).** — Hamburgo gydytojas, gyvenęs XVII a.; jis parašė keletą svajonių apie geriamąjį auksą.

**Faberas, Abraomas (Abraham Fabert).** — Iš paprasto kareivio tapo Prancūzijos maršalu ir išgarsėjo valdant Liudvikui XIV. Tai buvo taip nepaprasta, kad jis buvo apkaltintas savo sėkmę skolingas bendravimui su velniu!..

**Fabras, Pjeras Žanas (Pierre-Jean Fabre).** — Monpeljė gydytojas, XVII a. pradžioje pastūmėjęs chemiją į priekį. Jis ją maišė su trupučiu alchemijos. Parašė apie šią materiją ir apie spagirinę mediciną. Įdomiausias jo veikalas yra „Krikščionis alchemikas“ (*Alchimista christianus*), in-8°; Tulūza, 1632.

**Fabricijus, Jonas Albertas (Jean-Albert Fabricius).** — Vokiečių bibliografas, gimęs Leipcige 1668 m. Jo apokrifinių knygų, kurias Bažnyčia atmetė iš Senojo ir Naujojo Testamento, rinkinyje yra įdomių dalykų apie Rytų prietarus ir liaudies pasakas.

**Ferfaksas, Edvardas (Édouard Fairfax).** — XVI a. anglų poetas, knygos pavadinimu „Demonologija“, kurioje apie raganavimą kalbama su gana dideliu patiklumu, autorius.

**Ferfolkai (Fairfolks).** — Kaukų rūšis, kuri rodosi Škotijoje ir yra maždaug tas pats, kas mūsų fėjos.

**Fakonė (Fakone).** — Japonijos ežeras, kuriame gyventojai talpina savotišką limbą, apgyvendintą visų vaikų, mirusių nesulaukus septynerių metų. Jie įsitikinę, kad šių vaikų sielos kenčia tam tikras kančias toje vietoje ir kad jos ten kankinamos tol, kol yra išperkamos praeivių. Bonzos parduoda popieriaus lapus, ant kurių užrašyti Dievo vardai. Kadangi jie tikina,



jog vaikai patiria palengvėjimą, kai šie popieriai metami į vandenį, ežero krantai jais būna nukloti. — Nesunku šiose apeigose atpažinti iškraipytas Bažnyčios tradicijas.

**Falkonė, Noelis (Noël Falconet).** — Gydytojas, miręs 1734 m. Iš jo veikalų paminėsime tik jo „Laiškus ir pastabas apie tariamą geriamąjį auksą“; jie gana įdomūs.

**Fanatizmas (Fanatisme).** — Bažnyčia visada jį smerkė, kaip smerkia visus kraštutinumus. Naujojo Pasaulio užkariautojų fanatizmo aktus vykdė piktadariai, prieš kuriuos dvasininkija kėlė balsą visomis išgalėmis. Tai galima pamatyti Baltramiejaus de Las Kaso (*Barthélemi de Las Casas*) gyvenime ir raštuose. — Filosofai rašytojai dažnai vadino fanatizmu tai, kas juo nebuvo. Jie klydo arba klaidino, kai, pavyzdžiui, Šv. Baltramiejaus žudynes priskyrė religijai, kuri ten buvo svetima; kai gynė Sevenų fanatikus ir t. t. Labai dažnai didelio fanatizmo būta erezijose ir raganavime. — Valdant Liudvikui XII, Paryžiaus universiteto studentas, įsitikinęs, kad Homero religija yra teisingoji, išplėšė šventąją ostiją iš kunigo, kuris ją konsekrovo, rankų ir sutrypė kojomis. Štai fanatizmas. — Žydai pateikė daugybę to pavyzdžių. Galiausiai, labai didelis fanatizmas egzistuoja tarp daugelio šiuolaikinių filosofų. „Yra politinis fanatizmas, literatūrinis fanatizmas, karinis fanatizmas, filosofinis fanatizmas.“ Iš pradžių fanatikais vadinti tariami pranašautojai, kurie skelbė savo orakulus šventyklose (*fana*). Šiandien fanatizmu vadinamas bet koks aklas uolumas.

**Fanijus, Gajus (Caïus Fannius).** — Istorikas, kuris mirė iš baimės rašydamas veikalą prieš Neroną. Jis buvo baigęs tris knygas ir pradėjo ketvirtąją, kai Neronas, kurio pilną vaizduotę jis turėjo, pasirodė jam sapne ir, perversęs pirmąsias tris jo veikalo knygas, pasitraukė nepalietęs ketvirtosios, kuri buvo pradėta. Šis sapnas sukrėtė Fanijų; jis patikėjo jame matęs ženklą, kad jo veikalas nebus baigtas, ir iš tiesų netrukus mirė.

**Fantasmagoriana (Fantasmagoriana).** — Liaudies pasakų rinkinio, kuriame apsireiškimai ir šmėklos vaidina pagrindinius vaidmenis, pavadinimas. Šios pasakos daugiausia išverstos iš vokiečių kalbos, 2 tomai in-12; Paryžius, 1812.

**Fantasmagorija (Fantasmagorie).** — Optinis reginys, patobulintos stebuklingosios lempos (laterna magica) rūšis, kuri neišmanėlių akyse gali atrodyti kaip raganavimas.

**Šmėklos (Fantômes).** — Dvasios arba blogo ženklo vaiduokliai, kurie labai gąsdino mūsų protėvius, nors jie gerai žinojo, kad šmėklų visiškai nebijoma, jei rankoje laikoma dilgėlė su kraujažole. — Žydai teigia, kad pasirodžiusi šmėkla negali atpažinti asmens, kurį turi išgąsdinti, jei šis veidą prisidengęs šydu; tačiau kai tas asmuo kaltas, jie tvirtina, remdamiesi Bukstorfu, kad kaukė nukrenta, idant šešėlis galėtų jį pamatyti ir persekioti. — Dažnai matyta šmėklų, ateinančių pranešti mirtį; viena tokia tuo tikslu pasirodė Škotijos karaliaus Aleksandro III vestuvėse, kuris netrukus po to mirė. — Kamerarijus praneša, kad jo laikais bažnyčiose kartais būdavo matomos šmėklos be galvų, apsirengusios vienuoliais ir vienuolėmis, sėdinčios tikrųjų vienuolių ir seserų, kurios turėjo greitai mirti, klauptuose. — Ispanų riteris išdrįso puoselėti nusikalstamą aistrą vienuolei. Vieną naktį, eidamas per vienuolyno bažnyčią, kurios raktą buvo gavęs, jis pamatė uždegtas žvakes ir kunigus, kurių nepažinojo, užsiėmusius mirusiųjų ofico laikymu aplink karstą. Jis priėjo prie vieno iš jų ir paklausė, už ką laikomos pamaldos. „Už jus“, — tarė jam kunigas. Visi kiti jam atsakė tą patį; jis išėjo išsigandęs, sėdo ant arklo, grįžo namo, ir du šunys jį pasmaugė prie jo durų. — Dama, keliaujanti viena pašto karieta, buvo užklupta

nakties netoli kaimo, kur sulūžo jos vežimo ašis. Buvo ruduo, oras šaltas ir lietingas; kaime nebuvo užėigos; jai nurodė pilį. Kadangi ji pažinojo jos šeimininką, nedvejodama ten nuvyko. Vartininkas išėjo jos pasitikti ir pasakė, kad šiuo metu pas juos daug žmonių, atvykusių švęsti vestuvių, ir kad jis eina pranešti senjorui apie jos atvykimą. Nuovargis, netvarkinga tualetu būklė ir noras tęsti kelionę paskatino keliautoją paprašyti vartininko netrukdyti savo šeimininko. Ji paprašė tik kambario. Visi buvo užimti, išskyrus vieną, nuošaliame pilies kampe, kurio jis nedrįso jai siūlyti dėl jo prastos būklės; bet ji pasakė, kad pasitenkins juo, jei tik jai paruos gerą lovą ir gerą ugnį. Kai tai, ko ji norėjo, buvo padaryta, ji lengvai pavakarieniavo ir, gerai sušilusi, atsigulė. Ji jau ėmė snausti, kai grandinių žvangėjimas ir liūdni garsai privertė ją krūptelėti ir pabusti. Triukšmas artėja, durys atsidaro, ji mato, prie savo ugnies šviesos, įeinančią šmėklą, padengtą balkšvais skarmalais; jos veidas išblyškęs ir liesas, barzda ilga ir tanki, grandinės, kuriomis ji buvo apsivijusi kūną, viskas skelbė kito pasaulio gyventoją. Šmėkla prisiartina prie ugnies, atsigula šalia visu ilgiu, vartosi į visas puses dejuodama, paskui, išgirdusi lengvą judesį prie lovos, greitai atsikelia ir prisiartina. Kokia amazonė būtų išdrįsusi pasitikti tokį priešininką? Nors mūsų keliautojai drąsos netrūko, ji nedrįso jo laukti, įslydo į tarpą tarp lovos ir sienos ir, su tokiu miklumu, kurį baimė suteikia net mažiausiai lengvoms, vienais marškiniais pasileido bėgti kiek įkabindama, nėrė į ilgus ir tamsius koridorius, vis persekiojama baisiosios šmėklos, kurios grandinių trynimąsi į sienas ji girdėjo. Galiausiai ji pastebėjo silpną šviesą ir, atpažinusi vartininko duris, pabeldė į jas ir nualpo ant slenksčio; jis atėjo atidaryti, liepė nunešti ją į savo lovą ir suteikė visą pagalbą, kuri buvo jo galioje. Ji papasakojo, kas jai nutiko. „Deja! — sušuko vartininkas, — mūsų beprotis bus nutraukęs grandinę ir pabėgęs!“ Tas beprotis buvo pilies šeimininko giminaitis, saugomas jau kelerius metus. Jis iš tiesų pasinaudojo savo sargų, kurie buvo išėję į vestuves, nebuvimu, kad nusimestų grandines, ir atsitiktinumas atvedė jo žingsnius į keliautojos kambarį, kuri atsipirko didele baime. Žr. Apsireiškimai, Dvasios, Vaiduokliai, Spektrai, Dezuljer ir t.t., ir t.t.

**Skraidanti šmėkla (Fantôme volant).** — Žemutinėje Bretanėje tikima, kad kilus audrai ore girdima skraidanti šmėkla, kurią kaltina išraunant medžius ir griauinant lūšnas.

**Fapisija (Fapisia).** — Žolė, garsi tarp portugalų, kurie ją naudojo kaip puikų specifinį vaistą demonams išvaryti.

**Fakyras (Fakir).** — Indijoje yra fakyry, kurie yra sumanūs ir galingi žonglieriai. M. Osborn knygoje „Randžito Singo dvaras ir stovykla“ skaitoma: — „Šio indų princo dvare anglų misija turėjo progą pamatyti personažą, vadinamą fakyru, palaidotą ir prisikėlusį žmogų, kurio žygdarbiai kėlė triukšmą Pandžabo provincijose. — Šis fakyras yra labai gerbiamas sikhų dėl savo gebėjimo leisti palaidojamam gyvam tam tikram laikui. Mes buvome girdėję apie jį tiek daug istorijų, kad mūsų smalsumas buvo sužadintas. Jau keleri metai jis verčiasi tuo, kad leidžiasi laidojamas. Kapitonas Veidas (*Wade*) man sakė buvęs vieno jo prisikėlimo liudininku po kelių mėnesių palaidojimo. Preliminari ceremonija vyko dalyvaujant Randžitui Singui, generolui Venturai ir pagrindiniams sirdarams. Pasiruošimai truko keletą dienų, buvo specialiai įrengtas rūsys. Fakyras baigė savo galutinius pasiruošimus valdovo akivaizdoje; jis užsikimšo vašku ausis, nosį ir visas kitas angas, per kurias oras būtų galėjęs patekti į jo kūną. Išimtis buvo tik burna. Tai padarius, jis buvo nurengtas ir įdėtas į drobinį maišą, prieš tai jam atvertus liežuvį atgal, kad uždarytų gerklės angą, ir panirus į savotišką letargiją; maišas buvo uždarytas ir užantspauduotas Randžito Singo antspaudu ir įdėtas į pušinę dėžę, kuri, taip pat uždaryta ir užantspauduota, buvo nuleista į rūšį. Ant viršaus užpilta ir suminta žemė, pasėta

miežių ir pastatyta sargyba. Atrodo, kad maharadža, labai skeptiškai žiūrėdamas į šią mirtį, du kartus siuntė žmones atkasti žemę, atidaryti rūšį ir apžiūrėti karstą. Kiekvieną kartą fakyras rastas toje pačioje padėtyje ir su visais gyvybės sustojimo požymiais. Pasibaigus dešimčiai mėnesių, nustatytam terminui, kapitonas Veidas lydėjo maharadžą stebėti ekshumaciją: jis pats atidžiai apžiūrėjo kapo vidų; matė atidarant spynas, sulaužant antspaudus ir išnešant dėžę ar karstą į gryną orą. Kai iš jo ištraukė fakyrą, pirštai, uždėti ant jo arterijos ir širdies, negalėjo pajusti jokio plakimo. Pirmas dalykas, kuris buvo padarytas norint grąžinti jį į gyvenimą, ir tai pavyko ne be vargo, buvo atstatyti liežuvį į natūralią vietą. Kapitonas Veidas pastebėjo, kad pakaušis buvo degantis, bet likusi kūno dalis labai vėsi ir sveika. Jį apšlakstė šiltu vandeniu, ir po dviejų valandų prisikėlusysis jautėsi taip pat gerai, kaip ir prieš dešimt mėnesių. Jis teigia savo rūsyje sapnuojąs pačius nuostabiausius sapnus: todėl bijo būti pažadintas iš savo letargijos. Jo nagai ir plaukai nustoja augti: vienintelė jo baimė yra būti apgraužtam kirmėlių ar vabzdžių; kad nuo to apsisaugotų, jis liepia pakabinti dėžę, kurioje ilsisi, rūšio centre. — Šis fakyras turėjo nevykusią užgaidą padaryti savo mirties ir prisikėlimo bandymą priešais anglų misiją, kai ji atvyko į Lahorą. Tačiau anglai, su žiauriu nepasitikėjimu, pasiūlė jam pritaikyti keletą papildomų atsargumo priemonių: jie parodė spynas, priklausančias jiems, ir kalbėjo apie tai, kad prie kapo pastatys europiečius sargybinius. Fakyras iš pradžių bandė diplomatiją; jis sutriko ir galiausiai atsisakė paklusti britų sąlygoms. Randžitas Singas supyko. „Aš gerai matau, — tarė fakyras kapitonui Osbornui, — kad jūs norite mane pražudyti, ir kad aš neišeisiu gyvas iš savo kapo.“ Kapitonas, nenorėdamas turėti ant sąžinės vargšo šarlatano mirties, atsisakė bandymo.“ Žr. JAMAMBUXES.

**Farfadetai (Farfadets).** — Dvasios, kaukai arba familiarūs demonai, kuriuos paprasti žmonės tiki matą arba girdį naktį. Kai kurie pasirodo gyvūnų pavidalais, dauguma lieka nematomi. Jie paprastai teikia geras paslaugas. Patiklūs keliautojai teigė, kad Indija pilna šių gerųjų ar blogųjų dvasių ir kad jos nuolat bendrauja su šalies žmonėmis. — Štai farfadeto istorija: „1124 metais, artėjant vynuogių rinkimo metui, vieno Cituo vienuolyno brolis virėjas pavedė dviem tarnams naktį saugoti vynuogynus. Vieną vakarą vienas iš šių dviejų vyrų, labai norėdamas miego, garsiai pašaukė velnią ir pažadėjo jam gerai atsilyginti, jei šis norėtų pasaugoti vynuogyną vietoj jo. Jam vos baigus tarti šiuos žodžius, pasirodė farfadetas.“ „Štai aš pasiruošęs, — tarė jis tam, kuris jį kvietė. — Ką man duosi, jei atliksiu tavo pareigą? — Aš tau duosiu krepšį vynuogių, — atsakė tarnas, — su sąlyga, kad budėsi iki ryto.“ — Farfadetas priėmė pasiūlymą, ir tarnas grįžo namo ilsėtis. Brolis virėjas, kuris dar nemiegojo, paklausė jo, kodėl jis paliko vynuogyną? „Mano draugas jį saugo, — atsakė jis, — ir jis jį gerai pasaugos. — Eik, eik, — atkirto virėjas, kuris nieko daugiau nežinojo, — tavo draugui gali prireikti tavęs.“ Tarnas nedrįso prieštarauti ir išėjo; bet jis gerai saugojosi pasirodyti vynuogyne. Jis pašaukė kitą tarną, papasakojo jam apie sumanymą, kurio ėmėsi; ir abu, pasikliaudami gera kauko apsauga, įėjo į mažą grotą, kuri buvo šalia vynuogyno, ir ten užmigo. Viskas praėjo taip gerai, kaip buvo galima tikėtis; farfadetas buvo ištikimas savo postui iki ryto, ir jam buvo atiduotas pažadėtas vynuogių krepšys. Taip baigiasi pasaka. Žr. BERBIGUIER, BÉRITH, DVASIOS, KLAIDŽIOJANČIOS UGNYS, Orthon ir t.t.

**Farmeris, Hjugas (Hugues Farmer).** — Anglikonų teologas, miręs 1787 m. Jam priklauso „Esė apie Naujojo Testamento demoniakus“, 1775, kurioje jis bando gana nerangiai įrodyti, kad ligos, priskiriamos demono apsėdimui, yra natūralių priežasčių, o ne kokios nors piktosios dvasios veikimo rezultatas.

**Fascinacija (Fascination).** — Tam tikra kero rūšis, dėl kurios daiktai matomi ne tokie, kokie yra. Vienas Bohemijos burtininkas, cituojamas Bogè, paversdavo šieno ryšulius kiaulėmis ir parduodavo jas kaip tokias, visgi įspėdamas pirkėją neplauti šių gyvulių jokiam vandenyje; bet vienas Bohemiečio prekės pirkėjas, nepaklausęs šio patarimo, pamatė vietoj kiaulių šieno ryšulius, plaukiančius vandenyje, kuriame jis norėjo nuprausti savo gyvulius. Delrio pasakoja, kad tam tikras magas, naudodamas tam tikrą lanką ir tam tikrą virvę, įtemptą ant to lanko, iššaudavo tam tikrą strėlę, pagamintą iš tam tikro medžio, ir staiga priešais save padarydavo upę, tokią plačią kaip tos strėlės skrydis. Ir kiti praneša, kad vienas žydų burtininkas rijo žmones ir šieno vežimus, kirtu galvas ir ketvirčiavo gyvus žmones, o paskui viską atstatydavo į labai gerą būklę. — Hercogo Vladislovo kare prieš Gremozislasą, Bohemijos hercogą, viena sena ragana pasakė savo posūniui, kuris buvo Vladislovo pusėje, kad jo šeimininkas žus mūšyje su didžiąja savo armijos dalimi, ir kad, kalbant apie jį, jis gali išsigelbėti nuo skerdynių, darydamas tai, ką ji jam patars; t.y., kad jis užmuštų pirmąjį, kurį sutiks kovoje; kad nupjautų jam abi ausis ir įsidėtų į kišenę; tada kardo smaigaliu padarytų kryžių ant žemės tarp priekinių savo arklio kojų, ir pabučiavęs tą kryžių skubėtų bėgti. Jaunuolis, įvykdęs visus šiuos dalykus, grįžo sveikas ir gyvas iš mūšio, kuriame žuvo Vladislovas ir didžioji jo karių dalis; bet grįžęs į pamotės namus, šis jaunas karys rado savo žmoną, kurią mylėjo labiau už viską, pervertą kardo dūrio, miršančią ir be ausų... — Maurų moterys įsivaizduoja, kad yra burtininkų, kurie fascinuoja vien savo žvilgsniu ir žudo vaikus. Ši idėja joms bendra su senovės romėnais, kurie garbino dievą Fasciną (*Fascinus*), kuriam priskirta galia apsaugoti vaikus nuo fascinacijų ir kerų. Žr. Akis, Kerai, Užbūrimai, Prestižai ir t.t.

**Fatalizmas (Fatalisme).** — Doktrina tų, kurie pripažįsta neišvengiamą likimą. — Jei kas nors sutinka vagį, fatalistai sako, kad jam buvo lemta būti nužudytam vagies. Taigi ši lemtis pajungė keliautoją vagies geležtei, ir ilgai prieš tai suteikė vagiui ketinimą ir jėgą, kad jis turėtų, nustatytu laiku, valią ir galią nužudyti aną. O jei kas nors sutraiškomas griūvančio pastato, siena nuvirto todėl, kad tam žmogui buvo lemta būti palaidotam po savo namo griuvėsiais... Sakykite verčiau, kad jis buvo užverstas griuvėsiais todėl, kad siena nuvirto. — Kur būtų žmonių laisvė, jei jiems būtų neįmanoma išvengti aklo likimo, neišvengiamos lemties? — Ar yra kas laisvesnio, kaip vesti, pasirinkti tą ar kitą gyvenimo būdą? Ar yra kas labiau atsitiktinio, kaip žūti nuo kardo, nuskęsti, susirgti?... Dorybingam žmogui, kuris didelėmis pastangomis sugeba nugalėti savo aistras, vadinasi, nebereikia stengtis daryti gera, nes jis negali būti ydingas?... Tai šiek tiek Kalvino doktrina.

**Faunai (Faunes).** — Kaimo dievai, nežinomi graikams. Jie skiriami nuo satyrų ir silvanų, nors taip pat turi ožio ar ožkos ragus ir ožio pavidalą nuo juosmens žemyn; bet jų bruožai ne tokie bjaurūs, veidas linksmesnis nei satyrų ir mažiau brutalumo. Senieji tėvai laiko juos demonais inkubais; o štai istorija, kurią apie juos pateikia žydų daktarai: „Dievas jau buvo sukūręs faunų ir satyrų sielas, kai jį pertraukė sabato diena, todėl jis negalėjo jų sujungti su kūnais, ir jie taip ir liko grynos dvasios ir netobuli kūriniai. Taip pat, pridėda jie, šios dvasios bijo sabato dienos ir slepiasi tamsybėse, kol ji praeina; kartais jos priima kūnus, kad gąsdintų žmones; bet jos yra pavaldžios mirčiai. Tačiau jos gali prisiartinti taip arti dangiškųjų inteligencijų, kad kartais iš jų pavagia žinojimą apie tam tikrus ateities įvykius, kas privertė jas paskelbti pranašystes, didžiai stebinant mėgėjus.“

**Faustas, Jonas (Jean Faust).** — Garsus vokiečių magas, gimęs Veimare XVI a. pradžioje. Drąsos kupinas genijus, nenugalimas smalsumas, didžiulis noras žinoti — tokios buvo jo ryškios

savybės. Jis išmoko medicinos, teisės, teologijos; jis įsigilino į astrologų mokslą; kai išsėmė gamtos mokslus, jis metėsi į magiją: bent jau taip sako visos jo istorijos. Jis dažnai painiojamas su Fustu, Gutenbergo partneriu spaudos išradime; ir žinoma, kad kai pasirodė pirmosios spausdintos knygos, šaukta apie magiją! teigta, kad jos yra velnio darbas; ir be Liudviko XI bei Sorbonos apsaugos, spauda vos gimusi Paryžiuje būtų buvusi uždusinta. Kad ir kaip ten būtų, štai pagrindiniai Fausto legendos bruožai. — Smalsaudamas užmegzti ryšius su aukštesniojo pasaulio būtybėmis, jis atrado baisią formulę, kuri iššaukia demonus. Iš pradžių jis susilaikė ją pasinaudoti; bet vieną dieną, vaikščiodamas užmiesčio laukuose su savo draugu Vagneriu (*Wagner*), jis pastebėjo juodą pudelį, kuris bėgdamas aplink jį darė greitus ratus; ugninis pėdsakas švytėjo paskui šunį. Faustas nustebęs sustoja; ratai, kuriuos darė šuo, darėsi vis mažesni; netrukus jis prisiartina prie Fausto ir meilinasi jam. Mokslininkas grįžta namo susimąstęs, o pudelis seka paskui. — Faustas vėl atsidūrė vienas tik tam, kad pasiduootų niūrioms mintims. Šuo, jo naujasis palydovas, jį pertraukdavo staugimu. Faustas žiūri į jį, stebisi matydamas jį augant, supranta, kad priėmė demoną, griebia savo magijos knygą, atsistoja į ratą, ištaria formulę ir įsako dvasiai pasirodyti. Šuo blaškosi, jį apgaubia dūmai, ir jo vietoje jis mato demoną jauno, elegantiškai apsirengusio didiko kostiumu. Tai buvo demonas Mefistofelis, antrasis iš nupuolusių arkangelų, ir, po Šėtono, baisiausias pragaro legionų vadas... — Įvairūs legendų kūrėjai šį įvykį pasakoja su variantais. Vidmanas (*Widman*) sako, kad nusprendęs iššaukti demoną, Faustas nuėjo į tankų Manžealo (*Mangeall*) mišką, netoli Vitenbergo; ten jis padarė ant žemės magišką ratą, atsistojo viduryje ir ištare užkeikimo formulę taip greitai, kad aplink jį kilo baisus triukšmas. Visa gamta atrodė sudrebėjusi. Medžiai linko iki žemės, dideli griaustinio smūgiai pertraukdavo tolimus iškilmingos muzikos garsus, su kuriais maišėsi klyksmai, dejavimai, kardų žvangėjimas. Stiprūs žaibai plėšė juodą šydą, dengusį dangų. Pasirodė ugninė masė, pamažu įgavo formą ir sudarė šmėklą, kuri, prisiartinusi prie rato nekalbėdama, vaikščiojo aplinkui nelygiu žingsniu ketvirtį valandos. Galiausiai dvasia apsiliko pilko vienuolio figūrą ir kostiumą ir užmezgė pokalbį su Faustu. — Daktaras pasirašė savo krauju, ant nekaltos odos pergamento, su geležine plunksna, kurią jam padavė demonas, paktą, kuriuo Mefistofelis įsipareigojo tarnauti jam dvidešimt ketverius metus, po kurių Faustas priklausys pragarui. Vidmanas savo „Fausto istorijoje“ pateikia šio pakto sąlygas, kurio dublikatas, kaip tikinama, rastas tarp daktaro popierių. Jis buvo parašytas ant pergamento tamsiai raudonais rašmenimis ir skelbė: 1° kad dvasia visada ateis pagal Fausto įsakymą, pasirodys jam juntamu pavidalu ir priims tą, kurį jis įsakys apsilvkti; 2° kad dvasia darys viską, ką Faustas jai įsakys; 3° kad ji bus tiksli ir nuolanki kaip tarnas; 4° kad ji atvyks bet kurią valandą, kai bus pašaukta; 5° kad namuose ji bus matoma ir atpažįstama tik jo. Savo ruožtu Faustas atsiduodavo velniui, be jokios teisės į atpirkimą ar būsimą dieviškojo gailestingumo prieglobstį. Demonas jam davė, kaip šios sutarties užstatą, skrynią pilną aukso; nuo tol Faustas buvo pasaulio šeimininkas, kurį jis apkeliavo su spindesiu. — Jis visur vyko, kai nekeliavo oru, turtingais ekipažais, lydimas savo demono. Vieną dieną Rozentalio kaimelyje jis pamatė jauną, naivią merginą, kurią Vidmanas vaizduoja pranokstančia grožiu visas žemės gražuoles ir kurią vadina Margarita. Jis ją įsimylėjo; bet ji buvo dorybinga. Mefistofelis, norėdamas atitraukti jį nuo šios aistros, kurios bijojo, nuvedė jį į dvarą. Karolis V, žinodamas jo magišką talentus, paprašė jo parodyti Aleksandrą Didįjį; Faustas tuoj pat privertė pasirodyti garsųjį Makedonijos karalių. Jis atėjo mažo kresno žmogaus pavidalu, raudonu veidu, su savotiška ruda barzda, veriančiu žvilgsniu ir išdžia laikysena. Jis nusilenkė imperatoriui ir netgi tarė jam keletą žodžių kalba, kurios Karolis V nesuprato. Beje, jam buvo uždrausta kalbėti. Viskas, ką jis galėjo padaryti, buvo gerai jį apžiūrėti, taip pat Cezarį ir keletą kitų, kuriuos Faustas jam akimirkai atgaivino. — Kerėtojas atliko tūkstančius panašių stebuklų. Jei tikėtume jo istorikais, jis be



saiko naudojosi savo antgamtinė galia. Vieną dieną, susitikęs prie stalo smuklėje su dvylika ar penkiolika girtuoklių, kurie buvo girdėję apie jo burtus, šie maldavo jo parodyti ką nors. Faustas pragrėžė stalą grąžtu ir išleido iš jo pačius delikačiausius vynus. Vienam iš svečių nepakišus taurės pakankamai greitai po srove, skystis užsidegė krisdamas ant žemės, ir šis stebuklas išgąsdino kai kuriuos dalyvius. Doktoras sugebėjo išsklaidyti jų nerimą; ir šie žmonės, kurių galvos buvo įkaitusios, vienbalsiai paprašė jo parodyti jiems vynuogyną, pilną prinokusių vynuogių. Jie manė, kadangi buvo gruodis, jis negalės sukurti tokio stebuklo. Faustas jiems pranešė, kad tuoj pat, neišeidami iš už stalo, jie pamatys vynuogyną, kokio norėjo, bet su sąlyga, kad visi liks savo vietose ir lauks, kol jis jiems lieps pjauti vynuogių kekes, užtikrindamas, kad kiekvienas, kuris nepaklus, rizikuoja gyvybe. Visiems pažadėjus paklusti, magas taip apžavėjo šių žmonių, kurie buvo girti, akis, kad jiems pasirodė matą labai gražų vynuogyną, apkrautą tiek ilgų vynuogių kekių, kiek jų buvo svečių. Šis vaizdas juos sužavėjo; jie paėmė savo peilius ir ruošėsi pjauti kekes, kai tik Faustas duos signalą. Jis mėgavosi laikydamas juos kurį laiką tokioje pozoje, paskui staiga pradangino vynuogyną ir vynuoges; ir kiekvienas iš šių girtuoklių, manydamas rankoje laikęs savo kekę, kad ją nupjautų, atsidūrė viena ranka laikantis savo kaimyno nosį, o kita — pakeltą peilį, taip, kad jei jie būtų pjovę kekes nelaukdami Fausto įsakymo, būtų vienas kitam nusipjovę nosis. — Sakytą, kad Faustas, kaip Agripa, mokėjo sumaniai atsiskaityti su savo kreditoriais rago ar medžio monetomis, kurios atrodė geros tą akimirką, kai išeidavo iš jo piniginės, ir atgaudavo savo tikrąją formą po kelių dienų. Bet velnias jam duodavo pakankamai pinigų, kad jam nereikėtų naudotis tokiomis apgavystėmis. Vekeris sako, kad jis nemėgo triukšmo ir kad dažnai savo magijos galia nutildydavo žmones, kurie jį vargino, „liudija ta tam tikra diena, kai jis užrišo burnas pusšimčiui girtų valstiečių, kad sutrukdytų jiems plepėti ir rėkauti, kaip jie darė.“ — Jis nebuvo atsisakęs savo brangaus projekto vesti Margaritą; bet demonas jį nuo to atkalbinėjo juo labiau, kad, kaip sako Vidmanas, priklausydamas pragaru pagal savo paktą, jis nebeturėjo teisės disponuoti savimi ar kurti naujo ryšio. Mefistofelis tad jį nuolat nuo to tolino. Faustas lankė savaitę; jis tęsė savo pragariško likimo eigą. Kai pakto laikas baigėsi, jis sudrebėjo nuo minties apie likimą, kuris dabar jam buvo skirtas. Jis norėjo pabėgti į bažnyčią ar bet kokią kitą šventą vietą, kad melstų dieviškojo gailestingumo; Mefistofelis jam sutrukdė; jis nuvedė jį drebantį ant aukščiausio Saksonijos kalno. Faustas norėjo pavesti save Dievui: „Nusivilk ir mirk, — tarė jam demonas, — tu dabar priklausai mums.“ — Po šių žodžių tamsos dvasia pasirodė Fausto akyse milžino, aukšto kaip dangaus skliautas, pavidalu; jo degančios akys svaidė žaibus, burna vėmė ugnį, varinės kojos drebino žemę. Jis sugriebė savo auką su juoko pliūpsniu, kuris nuskambėjo kaip griaustinis, sudraskė jo kūną į gabalus ir nutrenkė jo sielą į pragarą. — Pasimokykite iš to, broliai, kad ne viskas yra pelnas blogoje kompanijoje. — Mes sakėme, kad spaudos išradimas privertė persekioti Faustą kaip burtininką; tikinta, kad raudonas rašalas jo Biblijose buvo kraujas; tiesa, kad jis turi ypatingą blizgesį, ir kad buvo galima tikėti bent jau neišmanymo amžiuje, jog paslaptis buvo duota velnio. — Dar sakoma, kad jis Vokietijoje platino almanachus, kurie, diktuojami Mefistofelio, visada pranašavo tiksliai, ir todėl turėjo dar didesnę pasisekimą nei Matjė Lansbergas, kuris kartais klysta. Tačiau nerandama nė vieno iš šių almanachų. — Fausto ir Kristupo Vagnerio, jo tarno, burtininko kaip ir jis, gyvenimą parašė Vidmanas, Francfortas, 1587, in-8°, išversta į kelias kalbas, o į prancūzų — Viktoro Palmos Kajė; Paryžius, 1603, in-12. Adelungas skyrė jam didelį straipsnį savo „Žmonijos beprotybių istorijoje“. Visi demonografiškai apie jį kalbėjo; Gėtė jo nuotykius sudėjo į keistą dramą ar dialogizuotą kroniką. Ponai Dezoras (*Desaur*) ir de Sen-Ženjesas (*de Saint-Geniès*) 1825 m. išleido „Fausto nuotykius ir jo nusileidimą į pragarą“, romaną 3 tomis in-12, kuriame



nerandama viso vokiečių legendų stebuklingumo. M. Marmjė (*Marmier*) taip pat pateikė įdomią Fausto legendą.

**Fechneris, Jonas (Jean Fechner).** — Lotyniško traktato apie pneumatiką, arba dvasių doktriną pagal garsiausius to meto filosofus, autorius. Breslau, in-12, 1698.

**Vaisingumas (Fécondité).** — Rimti rašytojai tvirtina, kad vėjas apvaisina kumeles ir kurapkas. Varonas sako, kad tam tikru metų laiku vėjas padaro vaisingas Luzitanijos kumeles ir vištas. Vergilijus, Plinijus, Kolumela priėmė šią pasaką ir priskiria ją prie nuolat teisingų faktų, nors negali pasakyti priežasties. — Seniau buvo palaikoma daug tokio pobūdžio įžūlybių, kurios šiandien pripažįstamos klaidomis. Buvo paskelbtas nuosprendis, priimtas 1537 m. Grenoblio parlamento, kuris būtų pripažinęs moters vaisingumą, sukeltą vien vaizduotės galios. Šis tariamas nuosprendis tėra gana prastas pokštas.

**Fėjos (Fées).** — Jei genijų istorijos senos Rytuose, Bretanė galbūt turi teisę pretenduoti į fėjas ir ogrus. Mūsų fėjos (*fées*) arba fados (*fades*) (*fatidicæ*) neabejotinai yra mūsų protėvių druidės. Pas bretonus, nuo neatmenamų laikų, ir visoje likusioje Galijoje, pirmųjų frankų karalių laikais, buvo visuotinai tikima, kad druidės perpranta gamtos paslaptis ir išnyksta iš regimojo pasaulio. Savo galia jos panėšėjo į Rytų burtininkes; iš jų padarytos fėjos. Sakyta, kad jos gyveno šulinių dugne, sraunų pakraščiuose, tamsiuose urvuose. Jos turėjo galią suteikti žmonėms gyvūnų pavidalus ir miškuose kartais atlikdavo tas pačias funkcijas kaip pagonybės nimfos. Jos turėjo karalienę, kuri jas kasmet sušaukdavo į visuotinį susirinkimą, kad nubastytų tas, kurios piktnaudžiavo savo galia, ir apdovanotų tas, kurios darė gera. Tam tikruose Škotijos kraštuose sakoma, kad fėjos įpareigosios palydėti į dangų naujagimių sielas ir kad jos padeda tiems, kurie jų šaukiasi, nutraukti Šėtono kerus. — Visose pasakose ir senuose riteriniuose romanuose, kur fėjos vaidina tokį didelį vaidmenį, matoma, kad nors ir nemirtingos, jos buvo pavaldžios dėsniui, kuris vertė jas kasmet, kelioms dienoms, priimti gyvūno pavidalą, ir toje metamorfozėje statė jas į visus pavojus, net mirties, kurią jos galėjo gauti tik smurtinę. Jos buvo skirstomos į geras ir piktas fėjas; buvo įsitikinta, kad jų draugystė ar neapykanta nulemia šeimų laimę ar nelaimę. — Gimus vaikams, bretonai labai rūpinosi padengti nuošaliame kambaryje stalą, gausiai apkrautą, su trimis įrankiais, kad paskatintų motinas, arba fėjas, būti jiems palankioms, pagerbti juos savo apsilankymu ir apdovanoti naujagimį kokiomis nors laimingomis savybėmis. Jie šioms paslaptinėms būtybėms jautė tokią pat pagarbą kaip pirmieji romėnai karmentoms, vaikų globėjoms deivėms, kurios pirmininkavo jų gimimui, giedojo jų horoskopą ir gaudavo iš tėvų kultą. — Fėjų randama pas visas senąsias Šiaurės tautas, ir buvo visur priimta nuomonė, kad kruša ir audros negadina vaisių tose vietose, kuriose jos gyvena. Jos ateidavo vakare, mėnulio šviesoje, šokti nuošaliose pievose. Jos persikeldavo taip greitai kaip mintis visur, kur norėdavo, raitos ant grifo, arba ant Ispanijos katino, arba ant debesies. — Netgi tikinta, kad dėl dar vieno jų likimo kaprizo fėjos buvo aklos namuose ir turėjo šimtą akių lauke. Frėjus (*Frey*) pastebi, kad tarp fėjų, kaip ir tarp žmonių, buvo priemonių ir galios nelygybė. Riteriniuose romanuose ir pasakose dažnai matoma gera fėja, nugalėta piktosios, kuri turi daugiau galios. — Kabalistai taip pat priėmė fėjų egzistavimą, bet jie teigia, kad jos yra silfidės arba oro dvasios. Karolio Didžiojo ir Liudviko Pamaldžiojo laikais matyta daugybė šių dvasių, kurias legendų kūrėjai vadino demonais, kabalistai silfais, o mūsų metraštininkai fėjomis. Kornelijus Kempenietis tikina, kad Lotaro laikais Fryzijoje buvo daugybė fėjų, kurios gyveno grotose, aplink kalnus, ir kurios išeidavo tik mėnulio šviesoje. Olaus Magnus sako, kad jo laikais jų daug matyta Švedijoje. „Jų buveinė, — pridėdavo jis, — yra

tamsūs urvai, giliausiuose miškuose; jos pasirodo kartais, kalba su tais, kurie jų klausia, ir staiga išnyksta.“ Fruasaras (*Froissart*) rašo, kad Kefalonijos saloje taip pat buvo daugybė fėjų; kad jos saugojo šalį nuo bet kokios nelaimės ir kad familiariai bendravo su salos moterimis. — Vokietijos baltosios moterys taip pat yra fėjos; bet anos buvo beveik visada pavojaingos. Leloyer pasakoja, kad škotai turėjo fėjų, arba *fairs*, arba *fairfolks*, kurios ateidavo naktį į pievas. Šios fėjos atrodo esančios strigos arba burtininkės, apie kurias kalba Ausonijus. Hektoras Boecijus savo „Škotijos analuose“ sako, kad trys šios fėjos išpranašavo Banko (*Banquo*), Stiuartų giminės pradininkui, būsimą jo namų didybę. Šekspyras savo „Makbete“ iš jų padarė tris raganas. — Išliko daug tikėjimo fėjomis paminklų: tokios yra Šablė (*Chablais*) grotos, vadinamos fėjų grotomis. Prie jų prieinama tik su vargu. Kiekviena iš trijų grotų dugne turi baseiną, kurio vanduo laikomas turinčiu stebuklingų savybių. Vanduo, kuris laša viršutinėje grotoje per uolą, skliaute suformavo vištos, perinčios viščiukus, figūrą. Šalia baseino matomas ratelis, arba verpimo ratas, su verpste. „Apylinkių moterys, — sako vienas praėjusio amžiaus rašytojas, — teigia mačiusios seniau, gilumoje, suakmenėjusią moterį virš ratelio. Todėl nelabai drįsta artintis prie šių grotų; bet nuo to laiko, kai moters figūra dingo, tapta mažiau bailiems.“ — Netoli Ganžo (*Ganges*), Langedoke, rodoma kita fėjų grotą, arba panelių grotą, apie kurią pasakojamos stebuklingos pasakos. Merlingene, Šveicarijoje, matoma juoda cisterna, vadinama fėjos šuliniu. Netoli Bor-Sen-Žoržo (*Bord-Saint-Georges*), už dviejų lję nuo Šambono (*Chambon*), vis dar gerbiami seno šulinio, vadinamo fėjų arba fadų šuliniu, griuvėsiai ir septyni baseinai, pavadinti fadų duobėmis. Netoli ten, ant Bono (*Beaune*) uolos, matomi du žmogaus pėdos atspaudai: vienas yra šventojo Marcialio pėdos; kitas, pasak tradicijos, priklauso fėjų karalienei, kuri įniršio momentu taip stipriai trenkė dešine koja į uolą, kad paliko joje žymę. Priduriama, kad nepatenkinta kantonų gyventojais, ji išdžiovino mineralinius šaltinius, kurie pildė fėjų duobes, ir privertė juos tekėti į Evo (*Évaux*), kur jie yra ir dabar. — Netoli Domremi buvo matomas Fėjų medis; Žana d'Ark netgi buvo apkaltinta turėjusi ryšių su fėjomis, kurios ateidavo šokti po tuo medžiu. Mažoje Konkuri (*Concourie*) saloje, už vienos lję nuo Sento (*Saintes*), pastebimas aukštas žemės kauburys, vadinamas Fėjų kalnu. Bretanė pilna panašių liekanų; daugelis šaltinių ten vis dar pašvęsti fėjoms, kurios paverčia auksu, deimantu ranką tų neatsargiųjų, kurie sutepa jų šaltinių vandenį. — Talemanas de Reo (*Tallemant des Réaux*) pasakoja stebuklingą fėjos istoriją, kuri susijusi su Krua (*Croy*), Salmų (*Salm*) ir Basompjerų (*Bassompierre*) giminių kilme. — Grafas d'Anževeileris (*Angewieiller*), vedęs grafienę de Kinspein, paprastai eidavo į medžioklę; kai grįždavo vėlai arba norėdavo išvykti anksti ryte nepažadindamas žmonos, jis miegodavo mažame kambarėlyje virš savo pilies įėjimo vartų. Ten jam buvo pastatytas medinis gultas, gerai išdirbtas pagal to meto madą. — Ir štai vieną pirmadienį, lipdamas į savo kambarį virš vartų, jis ten rado miegančią fėją. Jis jos nesutrikdė; ir penkiolika metų ji grįždavo ten kiekvieną pirmadienį, iki tam tikros dienos, kai grafienė, įėjusi į tą kambarį, pamatė fėjos galvos apdangalą ir jį pajudino. Fėja, pamačiusi esanti atrasta, pasakė grafui, kad daugiau nebegrįš, ir davė jam taurę, šaukštą ir žiedą, rekomenduodama padalinti šias tris dovanas trims dukterims, kurias jis turėjo. „Šie užstatai, — tarė ji, — atneš laimę namams, į kuriuos jie įeis, kol bus ten saugomi; ir visa nelaimė ištiks tą, kuris pavogs vieną iš šių brangių daiktų.“ — Po šių žodžių fėja išėjo, ir grafas d'Anževeileris daugiau niekada jos nebematė. Jis ištekino savo tris dukteris už trijų senjorų iš Krua, Salmų ir Basompjerų giminių, ir davė kiekvienai po žemę ir fėjos užstatą. Krua gavo taurę ir Anževeilerio žemę; Salmas gavo žiedą ir Fenestranžo (*Fenestrance*) žemę, o Basompjeras gavo šaukštą su Ansveilerio (*Answeiller*) žeme. Trys abatijos buvo šių užstatų saugotojos, kai vaikai buvo nepilnamečiai: Nivelų (*Nivelles*) — Krua, Remenekūro (*Remenecour*) — Salmams, Epinalio — Basompjerams; ir iš tiesų šios trys giminės

ilgai klestėjo. — Kalbant apie kitą fėjos pranašystę, susijusią su šių daiktų vagyste, jos tiesa buvo pripažinta pono de Panžo (*M. de Pange*), Lotaringijos senjoro, namuose, kuris pavogė iš Salmų princo žiedą, kurį šis mūvėjo ant piršto, vieną dieną radęs jį užsnūdusį nuo per didelio gėrimo. Šis ponas de Panžas turėjo keturiasdešimties tūkstančių ekiu pajamas; jis turėjo gražių žemių; buvo Lotaringijos hercogo finansų superintendantas. Tačiau grįžęs iš Ispanijos, kur jam niekas nepavyko, nors ten ilgą laiką darė daug išlaidų (jis buvo ambasadorius, įgaliotas gauti karaliaus Pilypo II dukterį savo šeiminkui), jis rado visą savo turtą iššvaistytą, mirė iš sielvarto, ir jo trys dukterys, kurias buvo ištekinęs, buvo paliktos savo vyrų. — Negalima pasakyti, iš kokios medžiagos yra šios fėjos dovanos. Jos grubios. Pasakojama, kad Diana de Dampmarten (*Diane de Dampmartin*), markizė d'Avrė (*Havré*), iš Krua giminės, rodydama taurę numetė ją, ir ji sudužo į kelis gabalus. Ji juos surinko, sudėjo atgal į dėklą sakydama: „Jei negaliu jos turėti sveikos, turėsiu bent jau gabalais;“ ir kitą dieną, atidariusi dėklą, rado taurę tokią pat sveiką kaip anksčiau... — Tai, prideda Talemanas, graži maža pasakėčia. — Šv. Armentaro legendoje, parašytoje 1300 metais, skaitoma keletas detalių apie fėją Esterelę, kuri gyveno prie šaltinio, kur provansiečiai jai nešdavo aukas. Ji duodavo užburtų gėrimų moterims. Dievo Motinos de l'Esterel vienuolynas buvo pastatytas toje vietoje, kurioje gyveno ši fėja. — Meliumzina (*Mélusine*) taip pat buvo fėja; jos likime buvo ta ypatybė, kad ji privalėjo kiekvieną šeštadienį priimti gyvatės formą apatinėje savo kūno dalyje. Fėja, kuri ištekėjo už d'Argužų (*Argouges*) senjoro XV a. pradžioje, buvo, sakoma, įspėjusi jį niekada nekalbėti apie mirtį jai girdint; bet vieną dieną, kai ji vertė ilgai laukti, vyras, netekęs kantrybės, jai tarė, kad ji tikėtų eiti ieškoti mirties. Tuo pat fėja dingo, palikdama savo rankų žymes ant sienų, į kurias keletą kartų trenkė iš apmaudo. Nuo to laiko kilminga d'Argužų giminė savo herbe nešioja tris rankas, išdėstytas stulpu, ir fėją šalmo papuošale. Meliumzinos sutuoktinis taip pat matė ją dingstant, nes negalėjo nugalėti smalsumo pažiūrėti į ją pro duris jos šeštadienio metamorfozės metu. — Fėjų karalienė yra Titanija, karaliaus Oberono, kuris įkvėpė Vylandui (*Wieland*) poemą, garsią Vokietijoje, žmona.

**Felgenhaveris, Paulius (Paul Felgenhaver).** — Vokiečių vizionierius XVI a. Jis gyrėsi gavęs iš Dievo dabarties, praeities ir ateities pažinimą; jis skelbė astralinę dvasią, pavaldžią atgimusiems, kuri astralinė dvasia, pavaldi atgimusiems, suteikė pranašams ir apaštalams galią daryti stebuklus ir varyti demonus. Būdamas įkalintas dėl kažkokio skandalo, kurį sukėlė, jis parašė knygą, kurioje įrodinėjo savo misijos dieviškumą savo kančiomis. Jame jis pasakoja apie apreiškimą, kuriuo Viešpats, sakė jis, jį apdovanojo. Jo pagrindiniai veikalai yra: 1° „Chronologija arba pasaulio metų veiksmingumas“, be spausdinimo vietos nurodymas, 1620, in-4°. Jis ten stengiasi įrodyti, kad pasaulis yra 235 metais senesnis nei manoma; kad Jėzus Kristus gimė 4235 m. nuo sukūrimo; ir jis randa didelių paslapčių šiame skaičiuje, nes jame telpa dvigubas septynetas; o kadangi pasaulis negali egzistuoti ilgiau nei šešis tūkstančius metų, jis 1620 m. tegalėjo tikėtis 145 metų trukmės. Paskutinis teismas buvo labai arti, ir Dievas jam buvo apreiškęs epochą, kuri buvo 1765 m. 2° „Laikų veidrodis, kuriame, nepriklausomai nuo įspėjimų, skirtų visiems žmonėms, akims parodoma tai, kas buvo ir yra tarp visų Valstybių, parašytas Dievo malone ir Šventosios Dvasios įkvėpimu“, 1620, in-4°; 3° „Paštininkas arba Naujasis kalendorius ir prognosticon astrologico-propheticum, pristatytas visai visatai ir visiems kūriniams“, 1656, in-12 (vokiškai).

**Moterys (Femmes).** — Buvo doktrina, priimta kai kurių eretikų, kad moterys yra gyvuliai, *mulieres non esse homines*. Makono susirinkimas pasmerkė šią ekstravaganciją. — Čia neatkartosime visų tūkstančio ir vienos klaidų, kurios buvo skleidžiamos prieš moteris.

Delankras ir Bodenas tikina, kad jos daug labiau linkusios į raganavimą nei vyrai, ir kad baisus dalykas yra moteris, kuri susitaria su velniu. — Senovės filosofai taip pat sako, kad moterų buvimas tam tikromis dienomis sutraukia pieną, aptemdo veidrodžius, išdžiovina laukus, pagimdo gyvates ir padaro šunis pasiutusius. Filosofai yra labai kvaili.

**Baltosios moterys (Femmes blanches).** — Kai kurie baltųjų moterų vardą duoda silfidėms, nimfoms ir fėjoms, kurios rodydavosi Vokietijoje; kiti tuo supranta tam tikrus vaiduoklius, kurie sukelia daugiau baimės nei žalos. Yra tam tikra nelabai pavojingų šmėklų rūšis, sako Delrio, kurios pasirodo kaip moterys, visos baltos, miškuose ir pievose; kartais netgi jos matomos arklidėse, laikančios uždegtas vaško žvakes, nuo kurių lašina lašus ant arklių kuodų ir karčių, kuriuos šukuoja ir po to labai gražiai supina; šios baltosios moterys, prideda tas pats autorius, taip pat vadinamos sibilėmis ir fėjomis. — Bretanėje baltosios moterys, kurias vadina skalbėjomis arba nakties dainininkėmis, dainuodamos skalbia savo skalbinius mėnulio šviesoje nuošaliuose šaltiniuose; jos kviečia praeivius gręžti skalbinius ir sulaužo ranką tam, kuris joms padeda nenoriai. — Erazmas kalba apie baltąją moterį, garsią Vokietijoje, ir kurios pasaka tokia: „Dalykas, kuris bene labiausiai pastebimas mūsų Vokietijoje, sako jis, yra baltoji moteris, kuri pasirodo, kai mirtis ruošiasi pasibėsti į kokio nors kunigaikščio duris, ir ne tik Vokietijoje, bet ir Bohemijoje. Iš tiesų, ši šmėkla rodėsi mirštant daugumai Noihauso ir Rozenbergo didikų, ir ji vis dar rodosi šiandien. Vilhelmas Slavata, tos karalystės kancleris, pareiškia, kad ši moteris negali būti ištraukta iš skaistyklos tol, kol Noihauso pilis stovės; ji ten pasirodo ne tik kai kas nors turi mirti, bet ir kai turi įvykti vestuvės arba gimti vaikas; su tuo skirtumu, kad kai ji pasirodo su juodais drabužiais, tai mirties ženklas; ir, priešingai, džiaugsmo liudijimas, kai matoma visa balta. Gerlanijus liudija girdėjęs sakant baroną Ungenadeną, imperatoriaus ambasadorių prie Portos, kad ši baltoji moteris visada pasirodo juodu drabužiu, kai pranašauja Bohemijoje ką nors iš Rozenbergų šeimos mirštant. Senjorui Vilhelmui Rozenbergui susigiminiavus su keturiais suvereniais Brunsviko, Brandenburgo, Badeno ir Pernšteino namais, vienu po kito, ir dėl to patyrus didelių išlaidų, ypač per Brandenburgo princesės vestuves, baltoji moteris tapo familiaria šiuose keturiuose namuose ir keliuose kituose, kurie su juo susiję. — Kalbant apie jos elgesio būdus, ji kartais labai greitai pereina iš kambario į kambarį, turėdama ant juosmens didelį raktų ryšulį, kuriais atidaro ir uždaro duris tiek dieną, tiek naktį. Jei atsitinka, kad kas nors ją pasveikina, su sąlyga, kad jai leidžiama daryti savo, ji prabyla našlės balso tonu ir su kilmingo asmens orumu, ir, padariusi mandagų nusilenkimą galva, nueina. Ji niekada niekam nesako blogų žodžių; priešingai, ji žiūri į visus kukliai ir droviai. Tiesa, kad dažnai ji supykdamo ir netgi mėtydamo akmenis į tuos, iš kurių girdėdamo netinkamas kalbas tiek prieš Dievą, tiek prieš jos tarnystę; ji rodo gerumą vargšams ir labai sielvartauja, kai jiems nepadedama pagal jos norą. Ji davė to ženklą, kai švedams užėmus pilį, jie pamiršo duoti vargšams košės valgį, kurį ji įsteigė būdama gyva. Ji sukėlė tokį didelį triukšmą (*charivari*), kad kareiviai, kurie ten budėjo, nežinojo kur dėtis. Net generolai nebuvo apsaugoti nuo jos įkyrumo, kol galiausiai vienas jų priminė kitiems, kad reikia išvirti košės ir išdalyti vargšams; kas padarius, viskas nurimo.“

**Karštos geležies išbandymas (Épreuve du fer chaud).** — Tas, kurį nuteisdavo karštos geležies išbandymui, privalėjo nešti devynis ar dvylika žingsnių raudoną geležies strypą, sveriantį apie tris svarus. Šis išbandymas taip pat buvo atliekamas įkišant ranką į geležinę pirštinę, išimtą iš krosnies, arba einant per įkaitintą geležį. Žr. Ema. — Didimoteko vyras, įtardamas žmonos ištikimybę, pasiūlė jai prisipažinti nusikaltimą arba įrodyti savo nekaltumą paliečiant karštą geležį. Jei ji prisipažintų, ji mirtų; jei bandytų išbandymą, bijojo būti sudeginta. Ji kreipėsi į

Didimoteko vyskupą, rekomenduotiną prelatą; ji prisipažino jam savo kaltę verkdama ir pažadėjo ją išpirkti. Vyskupas, įsitikinęs jos atgaila, pasakė jai, kad tuomet ji gali be baimės pasiduoti išbandymui. Ji paėmė ugnyje įkaitintą geležį, tris kartus apėjo aplink kėdę, visada laikydama ją rankoje, ir vyras buvo visiškai nuramintas. Šis įvykis nutiko valdant Jonui Kantakuzenui. — Malabaro pakrantėje karštos geležies išbandymas taip pat buvo naudojamas. Nusikaltėlio ranką apdengdavo banano lapu ir uždėdavo raudoną geležį; po to karaliaus skalbėjų viršininkas apvyniodavo kaltinamojo ranką servetėle, pamirkyta ryžių vandenyje; ją surišdavo virvėmis; tada karalius pats uždėdavo savo antspaudą ant mazgo. Po trijų dienų ranką atrišdavo ir paskelbdavo kaltinamąjį nekaltu, jei nelikdavo jokios nudegimo žymės; bet jei būdavo kitaip, jis būdavo siunčiamas myriop. — Beje, karštos geležies išbandymas yra labai senas; nes apie jį kalbama Sofoklio „Elektroje“.

**Ferdinandas IV, vadinamas Atidėtuju (Ferdinand IV, dit l'Ajourné).** — Kastilijos ir Leono karalius, gimęs 1285 m. Nuteisęs mirti du brolius, kuriuos kaltino nužudžius Kastilijos senjorą išeinant iš rūmų, jis norėjo, kad nuosprendis būtų įvykdytas, nors kaltinamieji protestavo savo nekaltumą ir nors prieš juos nebuvo jokių įrodymų. Tuomet, sako to meto istorikai, du broliai pakvietė (*ajournèrent*) Ferdinandą pasirodyti po trisdešimties dienų karalių teisėjo tribunole; ir, lygiai po trisdešimties dienų, karalius, pasitraukęs po pietų miegoti, buvo rastas negyvas savo lovoje.

**Fernandas, Antonijus (Antoine Fernand).** — Ispanų jėzuitas, gana įdomaus komentaro apie Senojo Testamento vizijas ir apreiškimus, išleisto 1617 m., autorius.<sup>1</sup>

**Feragius (Ferragus).** — Milžinas, apie kurį kalbama arkivyskupo Turpeno kronikoje. Jis buvo dvylikos pėdų ūgio, o oda tokia kieta, kad jokia ietis ar kardas negalėjo jos perdurti. Jį nugalėjo vienas iš Karolio Didžiojo narsuolių.

**Ferjė, Ožė (Auger Ferrier).** — Gydytojas ir astrologas, mažai žinomos knygos, pavadintos: „Astronominiai sprendimai apie gimimus, arba horoskopai“, in-16, kurią dedikavo karalienei Kotrynai Mediči, autorius. Ožė Ferjė paliko dar vieną mažą lotynišką traktatą *De somniis*, išspausdintą Lione 1549 m. kartu su Hipokrato traktatu apie nemigą.

**Fetišai (Fétiches).** — Gvinėjos negrų dievybės. Šios dievybės įvairios: tai džiovinėti gyvūnai, medžių šakos, patys medžiai, kalnai ar bet kas kita; jie turi mažų, kuriuos nešioja ant kaklo ar rankos, pavyzdžiui, kriauklelės. Jie gerbia medį, kurį vadina fetišų medžiu; prie jo kojų pastato stalą, apkrautą palmių vynu, ryžiais ir soromis. — Šis medis yra orakulas, su kuriuo konsultuojamasi svarbiomis progomis; jis niekada nepraleidžia progos pranešti savo atsakymą per juodą šunį, kuris, pasak mūsų demonografų, yra velnias. — Milžiniška uola, vadinama Tabra, kuri išsikiša į jūrą pusiasalio pavidalu, yra didysis Korsikos kyšulio fetišas. Jai teikiama ypatinga pagarba, kaip galingiausiam iš fetišų. Konge niekas negeria nepaaukojęs savo pagrindiniam fetišui, kuris dažnai yra dramblio iltis.

**Ugnis (Feu).** — Daugelis tautų garbino šį elementą. Persijoje buvo daromi aptvarai, uždaryti sienomis ir be stogo, kur buvo laikoma ugnis. Didžiūnai ten mesdavo esencijas ir kvėpalus. Kai Persijos karalius merdėdavo, ugnis būdavo užgesinama pagrindiniuose karalystės miestuose, kad būtų vėl uždegta tik karūnuojant jo įpėdinį. — Tam tikri totoriai niekada neprieina prie svetimšalių nepraėję tarp dviejų ugnių, kad apsivalytų; jie labai rūpinasi gerti atsisukę veidu į



pietus, ugnies garbei. Jakutai, Sibiro tauta, tiki, kad ugnyje egzistuoja būtybė, kuri dalija gėrį ir blogį; jie jai aukoja nuolatines aukas. — Žinoma, kad pagal kabalistus ugnis yra salamandrių elementas. Žr. šį žodį. — Tarp prietaringų išbandymų, vadintų Dievo teismais, nereikia pamiršti ugnies išbandymo. Kai Ispanijoje reikėjo nuspręsti, ar ten bus išlaikyta mozarabiška liturgija, ar bus laikomasi romėnų apeigų, iš pradžių nuspręsta užbaigti ginčą dvikova, kurioje dvi liturgijas atstovautų du čempionai; bet vėliau nuspręsta, kad tinkamiau įmesti abi liturgijas į ugnį ir pasilikti tą, kurios ugnis nesunaikins; šis stebuklas, sakoma, įvyko mozarabiškos liturgijos naudai. Žr. Karšta geležis.

**Joninių laužas (Feu de la Saint-Jean).** — 1634 m. Kempere, Bretanėje, gyventojai vis dar statydavo kėdes prie Joninių laužų, kad jų mirę giminaičiai galėtų patogiai jais džiaugtis. — Bretanėje pasilieamas Joninių laužo nuodėgulis, kad apsisaugotų nuo griaustinio. Merginos, norėdamos būti tikros, kad ištekęs tais metais, privalo sušokti aplink devynius laužus tą pačią naktį: kas nėra sunku, nes šie laužai taip gausiai dega laukuose, kad jie atrodo iliuminuoti. Kitur išsaugota ta pati nuomonė, kad reikia saugoti Joninių laužo nuodėgulus kaip puikius apsaugos būdus, kurie, be to, neša laimę. — Paryžiuje seniau į Joninių laužą mesdavo du dvilyktus mažų kačiukų (be abejonės, velnio simbolių), nes buvo įsitikinę, kad burtininkai tą naktį rengia savo didįjį savaitę. Taip pat sakyta, kad Joninių naktis buvo tinkamiausia kerams, ir kad tuomet reikėjo rinkti visas žoleles, kurių reikėjo burtams.

**Graikiška ugnis (Feu grégeois).** — Apie baisiąją graikišką ugnį ir būdą ją pagaminti. Ši ugnis tokia stipri, kad sudegina viską, ką paliečia, ir negali būti užgesinta, nebent šlapimu, stipriu actu ar smėliu. Ji gaminama iš gyvos sieros, vynakmenio, sakokolo (*sarcocolla*), pikio, perkepintos valgomosios druskos, naftos ir paprasto aliejaus; viskas gerai virinama, kol įmestas audeklo gabalas sudega; maišoma geležine mentele. Nereikia rizikuoti daryti šį mišinį kambaryje, bet kieme; nes jei ugnis pagautų, būtų labai sunku ją užgesinti<sup>2</sup>. — Tai be abejonės nėra Archimedo graikiška ugnis.

**Šv. Elmo ugnis (Feu Saint-Elme), arba Šv. Germano ugnis, arba Šv. Anselmo ugnis.** — Princas Radzivilas (*Radziwiłł*) savo „Kelionėje į Jeruzalę“ kalba apie ugnį, kuri kelis kartus pasirodė ant didžiojo laivo, kuriuo jis plaukė, stiebo viršūnės; jis ją vadino Šv. Germano ugnimi, kiti — Šv. Elmo ugnimi ir Šv. Anselmo ugnimi. Pagonyš šį stebuklą priskyrė Kastorui ir Poluksui, nes kartais ji pasirodo dviguba. Fizikai sako, kad tai tėra degantis garas. Tačiau senovės žmonės tikėjo matą ten kažką antgamtinio ir dieviško<sup>3</sup>.

**Klaidžiojančios ugnys (Feux follets).** — Klaidžiojančiomis ugnimis arba dvasiomis kaukėmis vadinami tie degantys garai, kuriuos žemė, įkaitinta vasaros karščių, išleidžia iš savo gelmių, daugiausia ilgomis Advento naktimis; ir, kadangi šios liepsnos natūraliai rieda link žemų vietų ir pelkių, valstiečiai, kurie laiko jas piktosiomis dvasios, įsivaizduoja, kad jos nuveda į prarają paklydusį keliautoją, kurį jų spindesys apakina ir kuris laiko jų apgaulingą šviesą vadovu. Olaus Magnus sako, kad jo laikų keliautojai ir piemenys sutikdavo dvasias kaukes, kurios taip išdegindavo vietą, pro kurią praeidavo, kad ten daugiau neaugo nei žolė, nei žaluma<sup>4</sup>. — Jaunuolis, grįždamas iš Milano labai tamsią naktį, kelyje buvo užkluptas audros; netrukus jis pamanė tolumoje matęs šviesą ir girdįs keletą balsų savo kairėje; netrukus jis įžiūrėjo ugninį vežimą, kuris lėkė link jo, valdomas vadeliotų, kurių pasikartojantys šūksniai leido suprasti šiuos žodžius: *Saugokis!* Jaunuolis, išsigandęs, paragino savo arklį; bet kuo labiau jis bėgo, tuo labiau vežimas jį spaudė. Galiausiai, po valandos bėgimo, jis atvyko, iš visų jėgų pavesdamas



save Dievui, prie bažnyčios durų, kur viskas prasmego. Ši vizija, prideda Kardanas, buvo didelio maro pranašas, kuris netrukus pasireiškė, lydimas daugelio kitų negandų<sup>5</sup>.

**Pupos (Fèves).** — Pitagoras draudė savo mokiniams valgyti pupas, daržovę, kuriai jautė ypatingą pagarbą, nes jos tarnavo jo magiškoms operacijoms ir jis gerai žinojo, kad jos turi sielą. Sakoma, kad jis jas virdavo; po to keletą naktų laikydavo mėnulio šviesoje, kol jos virsdavo krauju, kurį jis naudojo rašyti ant išgaubto veidrodžio tai, kas jam atrodė tinkama. Tuomet, atsukęs šias raides į mėnulio veidą, kai jis būdavo pilnas, jis parodydavo savo tolimiems draugams, šio šviesulio diske, viską, ką buvo parašęs ant savo veidrodžio. — Pitagoras savo idėjas apie pupas pasisėmė iš egiptiečių, kurie nelietė šios daržovės, įsivaizduodami, kad jos tarnauja kaip prieglobstis tam tikroms sieloms. Pasakojama, kad jis verčiau leidosi nužudomas tų, kurie jį persekiojo, nei bėgo per pupų lauką. Tai bent jau labai paplitusi abejotina legenda. — Kad ir kaip ten būtų, senovės žmonės auکوjo juodas pupas požemio dievybėms. Egipte, Nilo pakrantėse, buvo mažų akmenukų, panašių į pupas, kurie nuvydavo demonus. Festas teigia, kad pupos žiedas turi kažką liūdno, ir kad vaisius tiksliai primena pragaro vartus... — Knygoje „Pilnai įtikinta netikėjimas ir raganavimo klaidatikystė“, 263 puslapyje, Delankras sako, kad vedžiodamas juodą pupą, švariomis rankomis, po apsėstą namą, ir metant ją po to sau už nugaros, keliant triukšmą variniu puodu, ir devynis kartus prašant vaiduoklių bėgti, jie priverčiami apleisti vietą. — Venecijos jaunos merginos praktikavo su juodomis pupomis pranašavimą, kuris dar nėra išėjęs iš mados. Kai norima sužinoti, kuri iš daugelio širdžių bus ištikimiausia, paimamos juodos pupos, kiekvienai suteikiamas vardas vieno iš jaunuolių, kurie merginasi, tada jos metamos ant grindų: pupa, kuri krisdama sustoja, praneša apie tikrą mylimąjį; tos, kurios nuklysta su triukšmu, yra nepastovūs mylimieji.

**Fiaras (Fiard).** — Autorius „Filosofinių laiškų apie magiją“, in-8°; „Prancūzijos, apgautos XVIII a. magų ir demonolatrių“, in-8°; „Filosofų prietarų ir demonolatrijos“, in-12, veikalų, išleistų prieš keturiasdešimt metų. Nėra nieko patikresnio už šį gerąjį abatą, kuris Kaliostre, Mesmere, Sen-Žermene, šiuose šarlatanuose, mato tikrus burtininkus. Į tą patį sąrašą jis įtraukia Robertsoną, Olivjė ir visus iliuzionistus. Jis teigia, kad Volteras buvo demonas, ir kas žino?

**Ficinas, Marsilijus (Marsile Ficino).** — Florencijos filosofas, gimęs 1433 m. Vieną dieną, ginčydamasis su savo mokiniu Mykolu Merkačiu (*Michele Mercati*) apie sielos nemirtingumą, kadangi jie nesutarė, jie susitarė, kad tas, kuris pirmas paliks pasaulį, ateis pranešti naujienų kitam; netrukus po to jie išsiskyrė. Vieną vakarą, kai Mykolas, visiškai budrus, užsiėmė savo studijomis, jis išgirdo arklio, atlekiančio dideliu greičiu prie jo durų, garsą ir tuo pačiu metu Marsilijaus balsą, šaukiantį jam: — „Mykolai, nieko nėra tikresnio už tai, kas sakoma apie kitą gyvenimą.“ — Mykolas atidarė langą ir pamatė savo mokytoją Ficiną, raitą ant balto žirgo, jojantį šuoliais tolyn. Jis šaukė jam sustoti; bet Marsilijus tęsė savo kelią, kol dingo iš akių. Jaunuolis, priblokštas, tuoj pat pasiuntė į Ficino namus ir sužinojo, kad jis ką tik mirė. — Marsilijus Ficinas išleido apie astrologiją, alchemiją, apsireiškimus ir sapnus įvairių veikalų, tapusių retais.

**Ištikimybė (Fidélité).** — „Nuostabiose Alberto Didžiojo paslaptysė“ skaitoma, kad padėjus deimantą ant miegančios moters galvos, sužinoma, ar ji ištikima, ar neištikima; nes jei ji neištikima, ji pabunda krūpčiodama ir blogos nuotaikos; jei, priešingai, ji ištikima, ji pabunda

maloniai. — Mažasis Albertas sako, kad galima būti visiškai tikram dėl moters ištikimybės, kai jai duodama suvalgyti vilko nugaros stuburo smegenų<sup>6</sup>.

**Fienas, Tomas (Thomas Fien).** — Antverpenietis, įdomios knygos apie nuostabius vaizduotės efektus, *De viribus imaginationis*, Londonas 1657, autorius.

**Išmatos (Fientes).** — Apie daugelio rūšių išmatų galias ir savybes. Kadangi žmogus yra kilniausias kūrinys, jo išmatos taip pat turi ypatingą savybę gydyti daugelį ligų; Dioskoridas ir Galenas jas vertina ir tikina, kad jos pašalina gerklės skausmus ar anginas. Štai būdas jas paruošti: jaunam, gero temperamento žmogui tris dienas duodama valgyti lubinų ir gerai iškeptos duonos, kurioje yra raugo ir druskos; duodama gerti klaredo (*clairret*) vyno, ir išsaugomos išmatos, kurias jis pašalina po trijų dienų šio režimo. Jos sumaišomos su tiek pat medaus, ir duodama gerti bei nuryti kaip opiatą, arba dedama kaip kompresas: vaistas yra neklystantis, nesakysime, ar malonus. — Apie šuns išmatas. Jei uždaromas šuo ir jam tris dienas duodama graužti tik kaulų, surenkamos jo išmatos, kurios, išdžiovintos ir sutrintos į miltelius, yra nuostabus vaistas nuo dizenterijos. Paimama upės akmenukų, jie įkaitinami, paskui sumetami į indą, pilną šlapimo, į kurį įdėta šiek tiek šių šuns išmatų miltelių; duodama gerti ligoniui du kartus per dieną, tris dienas, jam nežinant, ką jam duodama. — Šios išmatos taip pat yra vienas geriausių sausinančių vaistų senoms piktoms ir įsisenėjusioms opoms... — Apie vilko išmatas. Kadangi žinoma, kad šis gyvūnas dažnai praryja kaulus su savo grobio mėsa, paimami kaulai, randami jo išmatose, nes, smulkiai sutrinti, išgerti su vynu, tai specifinis vaistas nuo dieglių... — Apie jaučio ir karvės mėšlą. Jaučio ar karvės mėšlas, šviežias ir naujas, suvyniotas į vynuogių ar kopūstų lapus ir pašildytas pelenuose, gydo uždegimus, sukeltus žaizdų. Tas pats mėšlas malšina išialgiją. Jei sumaišomas su actu, turi savybę pūliuoti skrofuliozines liaukas ir gumbus. Galenas sako, kad vienas Mysijos gydytojas gydė visų rūšių vandenliges, dėdamas ant patinimo šiltą karvės mėšlą. Šis mėšlas, taip pat uždėtas ant bičių, širšių ir kitų įgėlimų, tuoj pat pašalina skausmą. — Kiaulės mėšlas. Šis mėšlas gydo kraujo spjaudymą. Jis pakepinamas su tiek pat ligonio kraujo skreplių, pridedant šviežio sviesto, ir duodama jam nuryti... — Ožkos mėšlas. Ožkos mėšlas turi galią pūliuoti visų rūšių auglius. Galenas labai dažnai gydė šiuos auglius ir kelių sukietėjimus, maišydamas šį mėšlą su miežių miltais ir oksikratu (*vandens ir acto mišiniu*), ir dėdamas kaip kompresą ant sukietėjimo; jis nuostabus nuo kiaulytės, sumaišytas su šviežiu sviestu ir riešutų aliejaus nuosėdomis. Ši paslaptis atrodys juokinga; bet ji teisinga; nes išgydyta daugiau nei dvidešimt žmonių nuo geltos, duodant jiems gerti kiekvieną rytą, aštuonias dienas, nevalgius, penkis mažus ožkos spiras baltame vyne... — Apie avies mėšlą. Niekada nereikia vartoti šio mėšlo per burną, kaip kitų gyvūnų; bet dėti jį išoriškai ant skaudamos vietos; jis turi tas pačias savybes kaip ožkos mėšlas. Jis gydo visų rūšių karpas, kietus furunkulus ir votis, jei sumaišomas su actu ir uždėdamas ant skaudamos vietos. — Apie karvelių ir naminių balandžių mėšlą. Nuo sėdynkaulio skausmų karvelių ar naminių balandžių mėšlas yra nuostabus, sumaišytas su rėžiukų sėklomis; o kai norima subrandinti auglį ar pūlinį, galima naudoti kompresą, į kurį įeina uncija šio mėšlo, dvi drachmos garstyčių ir rėžiukų sėklų, uncija distiliuoto senų čerpių aliejaus. Tikra, kad daugelis žmonių buvo išgydyti šiuo mėšlu, sumaišytu su persikų kauliukų aliejumi. — Galenas sako, kad žąsies mėšlas nenaudingas dėl savo aštrumo; bet esama tikrų, kad jis taip pat gydo geltą, kai sumaišomas su baltu vynu ir geriamas devynias dienas. — Dioskoridas sako, kad vištos mėšlas gali būti veiksmingas tik gydant nudegimus, kai sumaišomas su rožių aliejumi; bet Galenas ir Egineta tikina, kad sumaišytas su oksimeliu (*medaus ir acto mišiniu*), šis mėšlas malšina dusulį ir palengvina tiems, kurie suvalgė grybų; nes jis priverčia išvemt

viską, kas apsunkina širdį. Vienas Galeno laikų gydytojas gydė dieglius šiuo mėšlu, sumaišytu su hipokrasu, pagamintu iš medaus ir vyno. — Pelės mėšlas, sumaišytas su medumi, priverčia atželti plaukus, kai jie nuslinkę, jei ta vieta trinama šiuo mišiniu... — Norint išsaugoti grožį, štai labai svarbi paslaptis gražiajai lyčiai: tai būdas pasigaminti grimą. Imama mažų driežų išmatų, baltojo vyno akmens, elnio rago drožlių, baltojo koralo ir ryžių miltų, po lygiai kiekvieno; viskas labai smulkiai sutrinama grūstuvėje, tada mirkoma distiliuotame vandenyje iš tokio pat kiekio migdolų, vynuoginių arba sodo sraigių ir tūbės žiedų, po to įmaišoma tiek pat balto medaus, ir vėl viskas sutrinama kartu. Šis mišinys turi būti laikomas sidabriname arba stikliniame inde, ir juo trinamas veidas ir rankos.<sup>7</sup> — Štai singuliari farmakopėja.

**Finnes (Suomiai).** — Albertas Krancas rašo, jog Finnes arba suomiai yra burtininkai, turintys galią pažinti ateitį ir paslėptus dalykus; kad jie panyra į ekstazę, o pabudę pasakoja, ką regėję, ir kaip tiesos liudijimą atneša žiedą ar papuošalą, kurį jų siela paėmė keliaudama po tolimus kraštus. — Delankras teigia, kad šie Šiaurės burtininkai jūrininkams parduoda vėjus, uždarytus odmaišiuose, kuriais šie vėliau naudojasi savo nuožiūra. Tačiau vieną dieną kažkoks nemokša, nežinojęs, kas tuose maišiuose slypi, juos pradūrė, ir iš jų išsiveržė tokia įnirtinga audra, kad laivas pražuvo. — Olausas Magnusas sako, kad kai kurie iš šių magų parduodavo jūrininkams tris magiškus mazgus, surištus dirželiu. Atrišus pirmąjį mazgą, pūsdavo švelnūs ir palankūs vėjai; antrasis sukeldavo smarkesnius; trečiasis iššaukdavo pačius baisiausius uraganus.

**Finskalden.** — Magijos rūšis, paplitusi tarp islandų; ją į Islandiją atnešė vienas vietinis magas, tuo tikslu keliavęs į Laplandiją. Ji susideda iš gebėjimo valdyti dvasią, kuri seka paskui burtininką kirmino ar musės pavidalu ir padeda jam daryti stebuklus.

**Fioravanti (Leonardas).** — XVI a. gydytojas, chirurgas ir alchemikas. Tarp gausių jo veikalų išsiskiria „Paslapčių, apimančių mediciną, chirurgiją ir alchemiją, santrauka“, išleista Venecijoje 1571 m., vėliau 1666 m. ir Turine 1580 m.

**Fiorina.** — Žr. **FLORINE**.

**Flaga.** — Skandinavų piktoji fėja; kai kurie teigia, kad tai tebuvo burtininkė, kuri jodinėjo ant erelio.

**Flambeaux (Fakelai).** — Trys viename kambaryje uždegti fakelai yra mirties ženklas. Tad pasirūpinkite, kad jų būtų du arba keturi.

**Flamel (Nikola).** — Garsus XIV a. alchemikas. Nežinoma nei jo gimimo data, nei vieta; nėra tikra, ar jis gimė Paryžiuje, ar Pontuaze. Jis buvo viešasis raštininkas prie Nekaltųjų kapinių, prisiekęs knygininkas, poetas, tapytojas, matematikas, architektas; galiausiai, iš buvusio vargšo jis tapo turtingu, nes jam nusišypsojo laimė rasti filosofinį akmenį. Pasakojama, kad vieną naktį jam miegant pasirodė angelas, laikantis gana įspūdingą knygą, aptrauktą dailiai apdirbtu variu, su lapais iš plonos žievės, išraižytais su dideliu meistriškumu ir prirašytais geležine adata. Įrašas didelėmis paaukuotomis raidėmis skelbė dedikaciją žydų tautai, kurią parašė Abraomas Žydas, kunigaikštis, kunigas, astrologas ir filosofas. — „Flameli, — tarė angelas, — pažvelk į šią knygą, kurios tu visai nesupranti: daugeliui kitų, ne tau, ji liktų nesuvokiama; bet vieną dieną tu joje išvysi tai, ko niekas kitas negalėtų pamatyti.“

Tai taręs, Flamelis ištiesė rankas, norėdamas paimti šią brangią dovaną, tačiau angelas ir knyga išnyko, o jis pamatė aukso srautus, riedančius jų pėdsakais. Nikola pabudo; tačiau sapnas taip ilgai nesipildė, kad jo vaizduotė jau buvo gerokai atvėsusi, kai vieną dieną knygoje, kurią jis ką tik buvo nusipirkęs sendaikčių turguje, atpažino tą patį įrašą, kurį matė sapne, tą patį viršelį, tą pačią dedikaciją ir to paties autoriaus vardą. Ši knyga buvo skirta metalų transmutacijai, o lapų skaičius buvo 21, kas sudaro paslaptinę skaičių – tris kartus septyni.

Nikola ėmėsi studijų; tačiau, negalėdamas suprasti figūrų, jis davė įžadą (taip teigia hermetinių istorijų pasakotojai), kad gautų jų išaiškinimą, kurį visgi gavo tik iš vieno rabino. Tuo pat metu buvo surengta piligriminė kelionė į Santjago de Kompostelą, ir Flamelis iš jos grįžo visiškai apšviestas.

Štai kokią maldą, pasak tų pačių pasakotojų, jis sukalbėjo, kad gautų šviesą: — „Visagalis Dieve, amžinasis, šviesos Tėve, iš kurio kyla visos gėrybės ir visos tobulos dovanos, meldžiu Tavo begalinio gailestingumo; leisk man pažinti Tavo amžinąją išmintį, tą, kuri supa Tavo sostą, kuri sukūrė ir padarė, kuri viską valdo ir išsaugo. Teikis man ją atsiųsti iš dangaus, Tavo šventovės, ir nuo Tavo garbės sosto, kad ji būtų ir veiktų manyje; nes ji yra visų dangiškųjų ir slaptųjų menų valdovė, kuriai priklauso visų dalykų mokslas ir supratimas; padaryk, kad ji lydėtų mane visuose mano darbuose; kad per jos dviasią aš įgyčiau tikrąjį supratimą; kad aš neklystamai žengčiau kilniame mene, kuriam pasišvenčiau, ieškodamas stebuklingojo išminčių akmens, kurį Tu paslėpei nuo pasaulio, bet kurį esi įpratęs atskleisti bent jau savo išrinktiesiems; kad šį didįjį darbą, kurį turiu atlikti čia, žemėje, aš pradėčiau, tęsčiau ir sėkmingai užbaigčiau; kad, būdamas patenkintas, džiaugčiausi juo amžinai. Prašau Tavęs to per Jėzų Kristų, dangiškąjį, kartinį, stebuklingąjį akmenį, įkurtą nuo amžinybės, kuris valdo ir karaliauja su Tavimi,“ ir t. t. Ši malda turėjo poveikį, nes Flamelis iš pradžių pavertė gyvsidabrį sidabru, o netrukus varį – auksu.

Vos tik įgijęs filosofinį akmenį, jis panorėjo, kad viešieji paminklai liudytų jo pamaldumą ir klestėjimą. Jis taip pat nepamiršo visur pastatyti savo skulptūrų ir atvaizdų, lydimų herbo, kuriame ranka laiko rašalinę herbo formos skydą. Jis taip pat liepė išraižyti savo žmonos portretą, kuri lydėjo jį alcheminiuose darbuose, portretą. Flamelis buvo palaidotas Paryžiaus Šv. Jokūbo skerdyklų (Saint-Jacques-la-Boucherie) bažnyčioje. Po jo mirties daugelis žmonių įsivaizdavo, kad visi šie paveikslai ir alegoriniai raižiniai yra kabalistiniai simboliai, slepiantys prasmę, kuria galima pasinaudoti. Jo namas, senojoje Marivaux gatvėje, Nr. 16, jų vaizduotėje tapo vieta, kurioje turėjo būti paslėpti lobiai; vienas velionio draugas, turėdamas tokią viltį, įsipareigojo jį nemokamai restauruoti; jis viską išgriovė ir nieko nerado.

Kiti tvirtino, kad Flamelis nemirė ir kad jam liko gyventi dar tūkstantis metų; jis netgi galėtų gyventi ilgiau dėl atrasto universalaus balzamo. Kad ir kaip ten būtų, keliautojas Polis Lukas (Paul Lucas) viename iš savo pasakojimų tvirtina kalbėjęs su dervišu arba turkų vienuoliu, kuris buvo sutikęs Nikolą Flamelį ir jo žmoną, išplaukiančius į Indiją. Nepasitenkinta vien tuo, kad iš Flamelio padarytas adeptas, iš jo padarytas ir autorius. 1561 m., praėjus šimtu keturiasdešimt trejiems metams po jo mirties, Žakas Gohori (Jacques Gohorry) išleido in-18 formatu, pavadinimu „Metalinė transformacija“, tris traktatus prancūzišku ritmu: „Mokslų mylėtojų fontanas“, „Gamtos priekaištai klaidžiojančiam alchemikui“ su atsakymu, kurį parašė Žanas de Mengas (Jean de Meung), ir „Filosofinį santrauką“, priskiriamą Nikolui Flamelui. Jam taip pat priskiriamas „Trokšamas troškimas“ arba „Filosofijos lobynas“, kitaip vadinamas „Šešių žodžių knyga“, kuri randama kartu su

kosmopolito „Sieros traktatu“ ir Karolio VI karališkuoju veikalu, Paryžius, 1618, 1629, in-8°. Jis taip pat laikomas didžiojo „Filosofinio akmens paaiškinimo visų metalų transmutacijai“ autoriumi, in-8°, Paryžius, 1628. Leidėjas žadėjo „Mano, Nikolo Flamelio, ir mano žmonos Pernelės tobulą džiaugsmą“, kuris taip ir nepasirodė; galiausiai buvo išleista „Cheminė muzika“, labai retas leidinys, ir kiti niekalai, kurių niekas nebeieško. Apibendrinant, Flamelis buvo darbštus žmogus, kuris susikrovė šiojį tokį turtą dirbdamas su žydais; o kadangi jis tai darė paslapčia, tai buvo priskirta stebuklingoms priemonėms. Abatas de Vilaras (Villars) veikale „Grafas de Gabalis“ (Comte de Gabalis) pavertė Flamelį chirurgu, kuris bendravo su elementariosiomis dvasia. Apie jį pripasakota tūkstančiai keistų istorijų; o mūsų dienomis, 1818 m. gegužę, koksai lengvatikių ieškotojas, o gal pokštininkas, Paryžiaus kavinėse išplatino savotišką skelbimą, kuriame pareiškė, esąs tas pats garsusis Nikola Flamelis, kuris prieš daugiau nei keturis šimtus metų ieškojo filosofinio akmens Marivaux gatvės kampe Paryžiuje; kad jis apkeliavo visas pasaulio šalis ir kad jis jau keturis amžius pratęsia savo gyvenimą gyvybės eliksyro, kurį jam pasisekė turėti, pagalba. Keturi šimtmečiai tyrinėjimų, sakė jis, padarė jį labai mokytą ir patį išmintingiausią iš alchemikų. Jis gaminąs auksą savo nuožiūra. Smalsuoliai galėjo prisistatyti pas jį Cléry gatvėje, Nr. 22, ir užsirašyti į sąrašą, kas kainavo tris šimtus tūkstančių frankų, už ką jie būtų įšventinti į meistro paslaptis ir be vargo užsitikrintų milijono aštuonių šimtų tūkstančių frankų rentą...

**Flaque (Louis-Eugène).** — Burtininkas, teistas Amjene 1825 metais. Jis buvo apkaltintas sukčiavimu pasitelkiant magiškas ir kabalistines operacijas, bendrininkavimu su Boury, dažytoju, gyvenusiu Aukštųjų Ragų gatvėje (rue des Hautes-Cornes) Amjene, bei François Russe, artoju iš Konti. 1825 m. kovo mėnesį Amjeno karališkasis teismas patvirtino nuosprendį, kuriame teigiama, kad minėti trys asmenys apgaulingais manevrais įtikino privačius asmenis paslaptingos antgamtinės galios egzistavimu; dėl to vienas iš minėtų asmenų perdavė Boury 192 frankų sumą, o Boury pristatė klientą asmeniui, persirengusiam demonu, Nuro (Naours) miške. Demonas pažadėjo klientui aštuonis šimtus tūkstančių frankų, kurie niekada nepasirodė. Boury, Flaque ir Russe vis tiek pasiliko 192 frankus, tačiau davėjas juos padavė į teismą. Boury buvo nuteistas penkiolikai mėnesių kalėjimo, Flaque ir Russe – vieneriems metams, penkiasdešimties frankų baudai ir išlaidų atlyginimui. Štai kas paaiškėjo per teismo debatus. Boury vertėsi chirurgo amatu Mirvo (Mirvaux) komunoje; iš pradžių, ne visada sėkmingai gydymas, jis įtikindavo savo ligonius, kad ant jų užleisti kerai, ir patardavo ieškoti už jį labiau patyrusio žiniuonio; vis dėlto jis imdavo užmokestį ir pasišalindavo. Šios apgavystės tebuvo įžanga į rimtesnius pokštus. 1820 m. ratų meistras Louis Pâque, pristigęs pinigų, nuvyko į Amjeną ir pasiskolino iš staliaus. Boury pasakė, kad parūpins pinigų geresnėmis sąlygomis, jei bus sumokėtas avansas. Ratų meistras nuėjo pas jį, ir Boury pareiškė, kad geriausias būdas yra parduoti sielą velniui. Jis paprašė dviejų šimtų frankų pragaro tarybai sušaukti; Louis Pâque juos davė. Boury susitvarkė taip, kad gavo septynis ar aštuonis tūkstančius frankų. Galiausiai buvo sutarta, kad davus dar keturis luidorus, Pâque gaus šimtą tūkstančių frankų; deja, jis tegalėjo duoti du. Nepaisant to, jis su Boury, Flaque ir tokiu ponu de Noyencourt išvyko į Sen Žervė (Saint-Gervais) mišką. Boury ištraukė iš kišenės prirašytą popierių, kurį liepė dalyviams laikyti už kampų: buvo vidurnaktis; Flaque atliko tris užkeikimus. Velnias nepasirodė. Noyencourt ir Boury tuomet pasakė, kad velnias tą dieną užsiėmęs, ir paskyrė kitą susitikimą Nuro miške. Pâque pasiėmė dukterį; Boury jam buvo sakęs, kad operacijoje turi dalyvauti jo pirmagimis. Flaque ir Boury šaukėsi velnio lotyniškai. Velnias pasirodė; jis vilkėjo

rausvai melsvą apsiaustą, dėvėjo galionuotą skrybėlę ir nešiojo kardą. Jo ūgis buvo apie penkias pėdas ir šešis colius. Šio demono vardas buvo Robertas, o jį lydinčio tarno – Saday. Boury tarė velniui: „Štai žmogus, kurį tau pristatau, jis trokšta gauti keturis šimtus tūkstančių frankų už keturis luidorus, ar gali jam juos duoti?“ Velnias atsakė: „Jis juos gaus.“ Pâque padavė jam pinigų, o velnias privertė jį kartu su Boury ir Flaque keturiasdešimt penkias minutes bėgti aplink mišką, prieš atiduodant 400 000 frankų: vienas iš burtininkų bėgdamas pametė batą. Staiga Pâque pastebėjo stalą su žvakėmis ant jo; jis sušuko. „Tylėk, – tarė jam Flaque, – tavo reikalas žlugo.“ Pâque pabėgo per mišką ir sugrįžo priešais velnią, kuris jam tarė: „Niekše, tu kirtai mišką, užuot jį apibėgęs. Pasitrauk neatsigręždamas, arba aš nusuksiu tau sprandą.“

Dar viena operacija vyko tame pačiame miške; ir kai vargšas Pâque pareikalavo pinigų, velnias jam tarė: „Kreipkis į biurą.“ Tai buvo krūmas... Kadangi ten nieko nebuvo, demonas pažadėjo, kad suma atsidurs rytojaus dieną Flaque rūsyje; Pâque ten nuvyko kitą dieną su savo žmona ir to žmogaus žmona, kuris buvo davęs 192 frankus už pirmąjį reikalą. Bet Boury išvarė juos pro duris, pareiškęs, kad eis skųstis karaliaus prokurorui. Pâque suprato, kad yra apgautas, ir pasitraukė praradęs savo pinigų... Ir vis dėlto mes gyvename devyniolikto amžiuje, ir turime aštuoniolikto amžiaus šviesą!

**Flauros.** — Didysis pragaro generolas. Jis pasirodo baisaus leopardo pavidalu; o kai įgauna žmogišką formą, rodo šiurpų veidą su liepsnojančiomis akimis; jis žino praeitį, dabartį ir ateitį, sukursto visus demonus ar dvasias prieš savo priešus – egzorcistus, ir vadovauja dvidešimčiai legionų.

**Flavia-Vénéria-Bessa.** — Moteris, kuri pastatė koplyčią senųjų pragaro valdovų Plutono ir Prozerpinos garbei, gavusi įspėjimą sapne.

**Flavin.** — Knygos, pavadintos „Mirusiųjų sielų būklė“ (L'État des âmes trépassées), autorius, in-8°, Paryžius, 1579.

**Flaxbinder.** — Profesorius Hanovas, Dancigo bibliotekininkas, nors ir kovojęs prieš vaiduoklius ir įvairių tautų paklydimus dėl sugrįžėlių ir šmėklų, vis dėlto pasakoja šį faktą: „Flaxbinderis, geriau žinomas kaip Johannes de Curiis, jaunystės metus praleido nesaikingai lėbaudamas. Vieną vakarą, kai jis buvo pasinėręs į bjauriausių malonumų svaigulį, jo motina pamatė šmėklą, kuri veidu ir laikysena taip panėšėjo į jos sūnų, kad ji palaikė ją pačiu sūnumi. Ši šmėkla sėdėjo prie knygomis apversto rašomojo stalo ir atrodė giliai pasinėrusi tai į mąstymą, tai į skaitymą. Įsitikinusi, kad mato savo sūnų, ir maloniai nustebinta, ji džiaugėsi šiuo netikėtu pasikeitimu, kai staiga gatvėje išgirdo to paties Flaxbinderio, kuris buvo kambaryje, balsą. Ji buvo siaubingai išgąsdinta; mažiau ir būti negalėjo: tačiau pastebėjusi, kad tas, kuris vaidino jos sūnaus vaidmenį, nekalbėjo, atrodė niūrus, paklaikysiu žvilgsniu ir tylus, ji nusprendė, kad tai turėtų būti šmėkla; ir, šiai išvadai padvigubinus jos siaubą, ji suskubo atidaryti duris tikrajam Flaxbinderiui. Jis įeina, prisiartina; šmėkla nepajuda. Flaxbinderis, suakmenėjęs nuo šio reginio, drebdamas priima sprendimą atsiriboti nuo ydos, atsisakyti savo netvarkingo gyvenimo, pagaliau mokytis ir imituoti vaiduoklį. Vos tik jis sumanė šį pagirtiną planą, šmėkla nusišypsojo šiek tiek rūsčiai, kaip mokslininkai, užvertė knygas ir išskrido...“

**Flèches (Strėlės).** — Štai koks būrimas strėlėmis praktikuojamas tarp turkų. Jei jie turi eiti į karą, leisti į kelionę ar pirkti kokią prekę, jie paima keturias strėles, sustato jas smaigaliais



vieną prieš kitą ir duoda laikyti dviem žmonėms; tada priešais save ant pagalvėlės padeda nuogą kardą ir skaito tam tikrą Korano skyrių; tuomet strėlės kurį laiką kaunasi, ir galiausiai vienos užlipa ant kitų; jei nugalėtojos buvo pavadintos krikščionimis (nes turkai dvi vadina turkais, o kitoms dviem duoda savo priešo vardą), tai ženklas, kad krikščionys laimės; jei kitaip – priešingai. (Žr. **BÉLOMANCIE**).

**Flins.** — Senieji vandalai šiuo vardu garbino didelį akmenį, kuris vaizdavo Mirtį, apdengtą ilga drobulė, laikančią lazda rankoje ir liūto kailį ant pečių. Šios tautos tikėjo, kad ši dievybė gali juos prikelti po mirties.

**Florent de Villiers.** — Žr. **VILLIERS**.

**Florine (Florina ir Florinda).** — Demono familiaras, kuris, pasak Piko della Mirandolos, ilgą laiką bendravo su burtininku, vardu Pinè (Pinet).

**Floron.** — Cecco d'Ascoli demonas familiaras. Jis priklauso pasmerktųjų cherubinų ordinui.

**Flotilde.** — Šis asmuo nežinomas, bet jos vizijos išliko. Jos randamos Duchesne rinkinyje.

**Flots (Bangos).** — Kambris (Cambry) pasakoja apie gana įdomų būrimo būdą, praktikuojamą Pluganu (Plougasnou) apylinkėse: burtininkai arba žiniuoniai aiškina jūros judėjimą, bangas, dūžtančias į krantą, ir pagal šį stebėjimą pranašauja ateitį.

**Fo arba Foé.** — Vienas pagrindinių kinų dievų. Jis gimė Indijoje apie tūkstantį metų prieš mūsų erą. Jo motina, būdama nėščia, susapnavo, kad prarijo baltą dramblių – pasaka, davusi pradžią pagarbai, kurią Indijos karaliai rodo šios spalvos drambliams. Jis baigė savo dienas būdamas septyniasdešimt devenerių metų. Bonzos tikina, kad jis gimė aštuonis tūkstančius kartų ir paeiliui perėjo per daugybės gyvūnų kūnus, kol pakilo iki dievybės. Todėl pagodose jis vaizduojamas drakono, dramblio, beždžionės ir kt. pavidalu. Jo pasekėjai garbina jį kaip žmonijos įstatymų leidėją.

**Focalor.** — Generolas pragare. Jis pasirodo žmogaus su grifo sparnais pavidalu. Šiuo pavidalu jis žudo miestėlus ir meta juos į bangas; jis įsakinėja jūrai, vėjams ir apverčia karo laivus. Jis tikisi sugrįžti į dangų po tūkstančio metų, bet klysta; jis vadovauja trisdešimčiai legionų ir nenoriai paklūsta egzorcistui.

**Follet.** — Žr. **FEUX FOLLETS, LUTINS, FARFADETS** ir kt.

**Fong-Chwi (Fong-Šui).** — Paslapti operacija, praktikuojama Kinijoje statant pastatus, o ypač kapus. Jei kas nors netyčia stato nepalankioje padėtyje kaimynų atžvilgiu, ir jo namo kampas yra priešais kito namo šoną, to pakanka, kad būtų tikima, jog viskas prarasta. Iš to kyla neapykanta, kuri trunka tiek pat, kiek pastatas. Vaistas – pastatyti kambaryje terakotinį drakoną ar kokią kitą pabaisą, kuri meta siaubingą žvilgsnį į lemtingąjį namo kampą ir taip atremia visas įtakas, kurių galima baimintis. Kaimynai, kurie imasi šios atsargumo priemonės nuo pavojaus, nepamiršta kasdien kelis kartus aplankyti pabaisos, kuriai pavesta budėti jų gynyboje. Jie degina smilkalus prieš ją, ar greičiau prieš dvasią, kuri ją valdo ir kurią jie tiki esant nuolat užsiėmusią šiuo rūpesčiu.

**Fong-Onhang.** — Pasakiškas paukštis, kuriam kinai priskiria beveik tas pačias savybes kaip feniksui. Moterys puošiasi šio paukščio atvaizdu, kurį nešioja auksinį, sidabrinį ar varinį, priklausomai nuo jų turtų ir padėties.

**Fontaines (Šaltiniai).** — Bretanėje vis dar teigiama, kad šaltiniai užverda, kai kunigas gieda prefaciją Švenčiausiosios Trejybės dieną. (Žr. **HYDROMANCIE**). Pikardijoje, Kusy (Coucy) pilyje, buvo šaltinis, vadinamas Mirties šaltiniu, nes jis išdžiūdavo, kai turėdavo mirti Kusy giminės senjoras.

**Fontenettes (Charles).** — Knygos „Disertacija apie Grenoblio merginą, kuri ketverius metus negeria ir nevalgo“ (1737, in-4°) autorius; stebuklas, kurį priskyrė velniui, ir kurio mažiau tamsias priežastis aiškina Fontenettes.

**Foray arba Morax.** — Žr. **MORAX**.

**Forcas, Forras arba Furas.** — Riteris, didysis pragaro prezidentas; jis pasirodo tvirto vyro pavidalu, su ilga barzda ir baltais plaukais; jis joja ant didelio žirgo ir laiko aštrų ieitį. Jis žino žolelių ir brangakmenių galias; moko logikos, estetikos, chiromantijos, piromantijos ir retorikos; padaro žmogų nematomą, išradingą ir gražbylį; padeda surasti pamestus daiktus; atidengia lobius ir turi savo pavaldume dvidešimt devynis demonų legionus.

**Force (Jėga).** — Milonas Krotonietis nebuvo vienintelis, turėjęs nepaprastą jėgą. Louis de Boufflers, pramintas Stipriuoku, XIV a. pasižymėjo nepaprasta jėga ir vikrumu. Kai jis sukryžiuodavo kojas, buvo neįmanoma priversti jį pajudėti pirmyn ar atgal nė žingsnio. Jis be vargo perlauždavo pasagą; o sugriebęs jautį už uodegos, nutempdavo jį kur norėjo. Jis pakeldavo žirgą ir nusinešdavo ant pečių. Jis dažnai matytas, ginkluotas visais šarvais, užšokantis ant žirgo nesiremdamas ir nedėdamas kojos į balnakilpę. Jo bėgimo greitis buvo ne mažiau įspūdingas, nes jis pralenkdavo lengviausią ispanišką žirgą dviejų šimtų žingsnių distancijoje. — Tam tikras Barsabas, tarnavęs Prancūzijos kariuomenėje XVIII a. pradžioje, vieną dieną Liudviko XIV akivaizdoje pakėlė žirgą kartu su raiteliu. Kitą kartą jis nuėjo pas kalvį ir davė jam pakaustyti pasagą. Kalviui kiek pasitraukus, Barsabas paėmė priekalą ir paslėpė po apsiaustu. Kalvis netrukus atsigrėžė kalti pasagos; jis labai nustebo neberadęs priekalo, ir dar labiau nustebo pamatęs šį karininką be vargo padedantį jį atgal į vietą. Gaskonas, kurį Barsabas įžeidė kompanijoje, iškvietė jį į dvikovą: „Labai mielai, – atsakė Barsabas, – duokite ranką.“ Jis paėmė gaskono ranką ir taip stipriai suspaudė, kad visi pirštai buvo sutraiškyti. Taip jis padarė jį nepajėgiu kovoti. — Maršalas Saksas buvo to paties kalibro. — Senovėje žmonės, apdovanotus nepaprasta jėga, laikė apsėstais velnio.

**Forêts (Miškai).** — Tamsūs miškai yra vietos, kur, kaip sako Leloyeris, velniai maišosi su burtininkais. Šie velniai ten patogiai rengia savo orgijas po lapija, ir nėra vietų, kur jie mieliau pasirodytų regimi.

**Forneus.** — Markizas pragare, panašus į jūrų pabaisą. Jis moko žmogų aukščiausių reikalų, daro gera savo draugams ir bloga priešams; jo valdžioje yra dvidešimt devyni sostų ir angelų legionai.

**Forras.** — Žr. **FORCAS**.

**Fortes Épaules (Stiprūs Pečiai).** — Dižono liaudis tiki tokio vardo kaukų egzistavimu, kurie nešioja krovinius ir primena ponios d'Aulnoy „Stipriąją nugarą“ pasakoje apie riterį Fortunė.

**Foudre (Žaibas).** — Imperatorius Augustas kruopščiai saugojo ruonio odą, kad apsisaugotų nuo žaibo. — Tiberijus tuo pačiu tikslu nešiojo lauro vainiką. — Kai žaibas ateidavo iš rytų ir, tik palietęs ką nors, grįždavo į tą pačią pusę, tai buvo tobulos laimės ženklas. — Šiuolaikiniai graikai išveja šunis ir kates, kai griaudėja, nes manoma, kad jų buvimas pritraukia žaibą į namus.

**Fougère (Papartis).** — „Niekam nėra paslaptis blogi ir velniški būdai, kuriais naudojamosi paparčiui rinkti. Birželio 23-įją, Šv. Jono Krikštytojo išvakarėse, po keturiasdešimties dienų pasninko, daugelis burtininkų, vedami Šėtono, tą naktį renka sėklą šios žolės, kuri neturi nei stiebo, nei žiedo, nei sėklos, ir kuri atgimsta iš tos pačios šaknies; kas dar blogiau, nelabasis žaidžia su šiais vargšais burtininkais, pasirodydamas jiems tą naktį, vidury audrų, koku nors monstrišku pavidalu, kad dar labiau juos išgąsdintų. Jie mano apsisaugą savo egzorcizmais, ratais ir ženklais, kuriuos braižo ant žemės aplink save; tada jie patiesia naują plonos lino ar kanapių drobės staltiesę po paparčiu, kurį tiki matą pražystant per valandą, kad surinktų sėklą. Jie suvynioja ją į taftą arba į gryną pergamentą ir kruopščiai saugo sapnams atspėti ir dvasioms iššaukti. Demonas savo klastomis ir melagystėmis įtikina juos, kad ši sėkla tinkama ne tik būrimui, ir kad jei įdėsi aukso ar sidabro į piniginę, kurioje laikoma paparčio sėkla, kitą dieną kiekis padvigubės. Jei įvykis neįvyksta, magai apkaltins jus nesąžiningumu arba pasakys, kad padarėte kokį nusikaltimą, taip mes leidžiamės į šias bjaurias Šėtono apgaules.“

**Foulques.** — Albגיעčių karo metu gyveno piktas grafas Fulkas, kuris turėjo bjaurų įprotį keiktis ir burnoti. Vieną dieną, jodamas ant žirgo, jis įnirtingai piktžodžiavo, buvo numestas nuo balno ir nebepakilo. Manoma, kad jį užmušė velnias, jo didysis draugas.

**Fourberies (Apgavystės).** — Žr. **SORCIERS, SABBAT** ir kt. — Taip pat žr. **CAGLIOSTRO** ir kitus apsišaukėlius.

**Fourmis (Skruzdėlės).** — Tesaliečiai garbino šiuos gyvūnus, iš kurių tikėjo kilę. Graikai buvo tokie kvailai pasipūtę, kad mieliau kildino save iš Eginos miško skruzdėlių, nei pripažino esą svetimšalių tautų kolonijos. — Skruzdėlė buvo Cereros atributas; ji teikė medžiagos augurų stebėjimams.

**Francs-Maçons (Laisvieji Mūrininkai / Masonai).** — Masonai savo kilmę kildina iki Saliamono laikų ir apipina ją stebuklingomis pasakomis. Tai ordinas, kuris, atrodo, atsirado Anglijoje ir kurio pradinis tikslas buvo bažnyčių statyba. Dabar šis mūryjimo skonis yra grynai alegorinis ir jo paskirtis gerokai pasikeitė: formuoti širdį, tvarkyti protą, priminti gerą tvarką – štai, sako masonai, ką reikia skriestuvais ir kampainis. Bet tiesa ta, kad masonija, kaip slapta draugija, įkurta praėjusio amžiaus pradžioje anglo lordo Montagiu, yra ne kas kita, kaip protestantizmas, pasiekęs abejingumo būseną, ir slaptas sąmokslas prieš katalikybę. — Kai masonija, kuri dabar griauja, statė, buvo tik vienas didysis meistras, rezidavęs Anglijoje; šiandien kiekviena šalis turi savąjį. — Masonų susirinkimai paprastai vadinami ložėmis. Ložė turi sudaryti bent septyni nariai. Ložės pirmininkas vadinamas Garbinguoju (Vénérable). Jam pavaldūs du prižiūrėtojai, kurie vykdo ordino reglamentus. — Iškilminguose susirinkimuose kiekvienas brolis turi baltos odos arba šilko prijuostę, kurios raišteliai taip pat balti ir iš tokios

pat medžiagos kaip prijuostė; mokiniai ją nešioja visai lygią, pameistrys apsiuva ložės spalvomis, meistrai išsiuvinėja kampainį, skriestuvą, dvi kolonas ir įvairius ordino papuošimus. Meistrai taip pat nešioja mėlyną juostą, ant kurios kabo kampainis ir skriestuvai. — Puotoje šviesos turi būti trikampio formos, stalas padengtas trimis, penkiems, septyniems, devyniems ir t.t. asmenims, priklausomai nuo svečių skaičiaus, bet visada nelyginiam skaičiui. Visi vartojami terminai pasiskolinti iš artilerijos, kaip kad darbuose vartojami pasiskolinti iš architektūros. Pirmasis tostas geriamas už kunigaikštį, kuriam paklūstama, antrasis už didįjį meistrą, trečiasis už ložės Garbingąjį. Tada geriama už prižiūrėtojus, naujai priimtuosius ir visus brolius. — Masono sūnus vadinamas Loufton (dauguma prancūzų neteisingai sako Louveteau – vilkiūkštis); jis gali būti priimtas keturiolikos metų. Profano (ne masono) sūnus gali būti priimtas tik dvidešimt vienerių. — Tarp daugelio paslaptinių ženklų, matomų ložėse, liepsnojančios žvaigždės viduryje pastebima G raidė, pirmoji žodžio God (angliškai Dievas) raidė. — Masonijoje yra trys pagrindiniai laipsniai. Reikia būti mokiniu prieš tampant pameistriu, ir pameistriu prieš tampant meistru. Meistrai įeina į ložę tik su siaubo gestu, ir tai Adoniramo arba Hiramio mirties atminimui, kurio istorija pasakojama įvairiai. — Ši istorija ar pasaka skirta tik mulkiams pralinksminėti. Taip galima vadinti tuos, kurie puošiasi trimis minėtais laipsniais ir kurie nėra įšventinti į didžiąsias paslaptis, skirtas aukštesniems pareigūnams. — Vieni jums sakys, kad šiame pasakojime kalbama apie Hiramą, Tyro karalių, kuris sudarė sąjungą su Saliamonu ir labai jam padėjo statant šventyklą. — Kiti pasakoja, kad šis Hiramus buvo puikus aukso, sidabro ir vario meistras; kad jis buvo Tyro gyventojas ir moters iš Neftalio genties sūnus; kad Saliamonas jį pasikvietė iš Tyro dirbti prie šventyklos papuošimų, kaip rašoma ketvirtojoje Karalių knygoje; kad tarp kitų darbų jis pastatė prie įėjimo į šventyklą dvi varines kolonas, kurių kiekviena buvo aštuoniolikos uolekčių aukščio ir keturių skersmens; kad vieną pavadino Jakin, prie kurios mokėdavo mokiniams, o kitą Booz, prie kurios mokėdavo pameistriams,

ir

t.t.

Tačiau štai Adoniramo arba Hiramio istorija pagal labiausiai paplitusią nuomonę tarp masonų. Jie teigia, kad ji paimta iš Talmudo, kur skaitoma, jog garbingasis Hiramus davė Saliamonui masono drabužį ir charakterį, kurį šis didžiavosi nešiodamas. — Adoniramas, kuriam Saliamonas pavedė vadovauti savo šventyklos statybos darbams, turėjo tiek daug darbininkų, kuriems reikėjo mokėti, kad negalėjo jų visų pažinoti. Kad nerizikuotų sumokėti mokiniui kaip pameistriui, o pameistriui kaip meistrui, jis susitarė su meistrais dėl žodžių ir prisilietimų, kurie padėtų atskirti juos nuo pavaldinių, ir taip pat davė pameistriams atpažinimo ženklus, kurie nebuvo žinomi mokiniams. — Trys pameistrai, nepatenkinti savo užmokesčiu, sumanė pareikalauti meistro žodžio iš Adoniramo, kai tik ras jį vieną, arba jį nužudyti, jei jis nenorės jiems jo pasakyti. Jie laukė jo vieną vakarą šventykloje ir atsistojo vienas šiaurėje, kitas pietuose, trečias rytuose. Adoniramui įėjus vienam pro vakarų vartus ir norint išeiti pro pietų, vienas iš trijų pameistrių pareikalavo meistro žodžio, keldamas virš jo rankoje laikomą plaktuką. Adoniramas jam pasakė, kad negavo meistro žodžio tokiu būdu. Tuoj pat pameistras sudavė jam plaktuką per galvą. Smūgis nebuvo pakankamai stiprus, kad jį parblokštų, Adoniramas pabėgo link šiaurės vartų, kur sutiko antrąjį, kuris padarė tą patį. Vis dėlto, šiam antrajam smūgiui palikus jam dar šiek tiek jėgų, jis bandė išeiti pro rytų vartus, kur trečiasis, pareikalavęs to paties kaip pirmieji du, pribagė jį. Žudikai užkasė kūną po akmenų krūva, o atėjus nakčiai, nunešė jį ant kalno, kur palaidojo; ir, kad galėtų atpažinti vietą, ant kapo pasodino

akacijos

šakelę.

Saliamonas, septynias dienas nematęs Adoniramo, įsakė devyniems meistrams jo ieškoti. Šie devyni meistrai ištikimai įvykdė įsakymą; po ilgų ir bevaisių paieškų, trys iš jų, pasijutę pavargę, atsitiktinai atsisdėjo toje vietoje, kur buvo palaidotas Adoniramas; vienas iš trijų mechaniškai

išrovė akacijos šakelę ir pastebėjo, kad žemė toje vietoje neseniai judinta. Trys meistrai, smalsaudami sužinoti priežastį, ėmė kasti ir rado Adoniramo kūną. Tada jie pašaukė kitus, ir visi atpažinę savo vadovą, manydami, kad kokie nors pameistrai galėjo įvykdyti nusikaltimą ir galbūt išgavo iš Adoniramo meistro žodį, tuoj pat jį pakeitė ir nuėjo atsiskaityti Saliamonui apie šį įvykį. Kunigaikštis buvo sujaudintas; jis įsakė visiems meistrams pernešti Adoniramo kūną į šventyklą, kur jis buvo palaidotas su didelėmis iškilėmis. Ceremonijos metu visi meistrai ryšėjo baltos odos prijuostes ir mūvėjo pirštines, kad parodytų, jog nė vienas iš jų nesusitėpė rankų savo vadovo krauju. — Tokia yra Adoniramo istorija. — Masonų ordinas pretenduoja į rimtumą, nors yra nulipdytas ir maitinamas juokingumais. To būtų maža, jei jis neturėtų pražūtingų tendencijų religijos atžvilgiu. Todėl Šventasis Sostas keturiais skirtingais aktais oficialiai pasmerkė masoniją. Paslaptingos jų ložių apgavystės užtraukė jiems burtininkų reputaciją kaimuose. — Be riterių ordinų, kuriuos jie sukūrė savo pramogai, tarp jų yra keletas schizmų, ir galima būtų paminėti daug tokio pobūdžio daugiau ar mažiau absurdiškų slaptųjų draugijų. Mopsai Vokietijoje buvo masonai, kurių emblema buvo buldogas. Kitas sekta vadinasi Laisvės ordinu, ir jie savo įkūrėju laiko Mozę. Prūsijos riteriai savo kilmę kildina nuo Babelio bokšto, kiti nuo Nojaus. — Moterys į masonus priimamos tik įvaikinimo ložėse, ložėse, kuriose rengiami baliai ir puotos. Tada pakeičiami žodžiai ir ženklai, kad nebūtų atskleistos ordino paslaptys.

**Frank (Christian).** — Vizionierius, miręs 1590 m.; jis dažnai keitė religiją, dėl ko buvo pramintas Vêtrunge. Jis tikėjo, kad japonų religija geresnė už kitas, nes buvo skaitęs, kad jos tarnai patiria ekstazes.

**Frank (Sébastien).** — Kitas XVI a. vizionierius, apie kurio gyvenimą turima mažai tikslų duomenų, nors savo laiku jis kėlė visuomenės dėmesį. 1531 m. jis išleido traktatą „Apie Gėrio ir Blogio pažinimo medį, nuo kurio Adomas valgė mirtį, ir nuo kurio dar ir šiandien visi žmonės ją valgo“. Pasak jo, Adomo nuodėmė tėra alegorija, o medis – tik Adomo asmuo, valia, mokslas, gyvenimas. Frankas mirė 1545 m. Iš jo dar liko Erazmo „Pagarbos beprotų bei“ vertimas į vokiečių kalbą; Agripas „Traktatas apie mokslų tuštybę“ ir „Pagarba asilui“, išversti į vokiečių kalbą; „Paradoxa“ arba du šimtai aštuoniasdešimt stebuklingų diskursų, paimtų iš Šventojo Rašto, Ulmas, 1533, in-8°. „Rašto liudijimas apie geruosius ir bloguosius angelus“, 1535, in-8°, ir kt. Ar nebuvo jis anksčiau minėtojo tėvas?

**Franzotius.** — Knygos „Apie angelų būrimą“ autorius, in-4°, Frankfurtas arba Venecija, 1632.

**Frayeur (Išgąstis).** — Pironas dažnai pasakodavo, kad jam buvo apie dešimt metų, kai vieną žiemos vakarą, vakarienėjant su šeima tėvo namuose, pasigirdo baisūs riksmi, sklindantys iš kaimyno statinių meistro namų; nuėjo pažiūrėti, kas tai. Iš baimės sustingęs berniukas nuvedė smalsuolius į kambarį, iš kurio sklido riksmi, kurie netrukus dar sustiprėjo. — „Ak! ponai, — tarė drebantįs statinių meistras, gulėdamas skersai lovos, — teikitės kuo greičiau pakviesti chirurgą, nes jaučiu, kad man neilgai liko gyventi.“ — Pirono tėvas, pavedęs tarnui įvykdyti tariamo ligonio norus, priėjo prie jo ir paklausė apie ligos priežastį: — „Matote, mano brangus kaimyne, — atsakė statinių meistras, — nelaimingiausią žmogų! Ak! prakeikta moteris! man buvo sakę, kad tavo ryšiai su bjauriausia Burgundijos ragana neilgai trukus man bus mirtini...“ — Šios kalbos sukėlė įtarimą, kad šio žmogaus galva pasimaišiusi, todėl laukta atvykstant chirurgo. — „Pone, — sušuko statinių meistras, pamatęs jį įeinant, — maldauju jūsų pagalbos, aš miręs žmogus!“ — „Pirmiausia sužinokime, — tarė jam chirurgas, — apie ką

eina kalba.“ — „Ak! argi turiu būti priverstas, sakydamas, iš kur kyla mano skausmai, paniekti pačią savo žmoną! — atsakė vargšas žmogus, — bet ji to nusipelnė, ir mano būklėje aš nebeturiu ko saugoti. Tad žinokite, kad grįžęs namo šį vakarą, praleidęs ne daugiau kaip dvi valandas pas vyno pirklių ant kampo, mano žmona, kuri mane visada laiko girtu, taip mane išvedė iš kantrybės, kad buvau priverstas, norėdamas ramiai atsigulti, būti su ja kiek grubus; dėl to, pagrasinusi man kerštu, ji pabėgo iš namų; aš nusirengiau, kad lipčiau į lovą; bet tą akimirką, kai ruošiausi lipti... Dieve! piktoji būtybė! ranka, kad nesakyčiau geležinis strypas, karštesnis už žariją, nukrito ant mano dešiniojo sėdmens, ir skausmas, kurį pajutau, kartu su baime, kuri mane apėmė, privertė mane taip nusilpti, kad netikiu išgyvensi!... Bet jūs juokiatės, man rodos? na ką gi! ponai, pažiūrėkite, ar kokia kita ranka, nei paties Liuciferio, galėjo kada nors suduoti tokį antausį!“ — Pirmą kartą pamačius žaizdą, jos juodumą ir nagus, kurie atrodė joje įsispaudę, dauguma dalyvių buvo sukrėsti, o mažasis Pironas norėjo bėgti. Bet ligonis buvo nuramintas dėl minčių, kurias jis buvo susidaręs tiek apie savo žmoną, tiek apie tariamą raganą; chirurgas pritaikė jam tinkamus vaistus: paliko jį šiek tiek jo baimėje, kas jį truputį atpratino nuo girtuokliavimo. Šį vaistą panaudojo žmona (pasitelkusi giminaitį, kurį paslėpė namuose), kad pataisyty statinių meistro nesusilaikymą.

**Fribourg (Freiburgas).** — P. Lucien Brun paskelbė šią kuriozišką legendą apie du Freiburgus. — Wilfridas de Thanenburgas, vienas iš turtingų Freiburgo (Brisgau) bajorų, šventė sužadėtuves su kilminga Rosenbergo paveldėtoja. Reino vynai, geriausių metų, liejosi laisvai į dažnai tuštinamas taures. — Senasis burmistras Konradas de Blumenthalis švelniai pasidavė komunikatyviam impulsui ir nepraleido progos, po atskleidimų, kurių istorija neišsaugojo, išlieti nemenką dozę blogos nuotaikos prieš arkivyskupą Adhemarą, kuris karpė jo privilegijas. Svečiai stebėjosi šia neregėta drąsa, kurios nuopelnus, beje, priskyrė tokajui, ir kiekvienas priminė burmistrai arkivyskupo pretenzijas, po kurių sekdamas tiek pat garbingo magistrato nusileidimų. — „Šventasis Konradai, Ponai! — sušuko jis įgiltas, — argi aš nemokėsiu uždėti apynasrio jo kėsinimuisi? — Na! bet mes turime visas priežastis tuo tikėti! — tarė jam vienas kaimynas. — Na ką gi! noriu, kad Šėtonas mus nusineštų, ir kartu su mumis pusę mūsų gerojo miesto, jei vakar aš jau nepriverčiau jo pajusti, kaip man nepatinka jo arogancija, ir jei rytoj...“ — Tuo momentu pašaipus juoko pliūpsnis, kelių vazų ir brangios skrynios kritimas nutraukė burmistrą: — „Kas drįsta juoktis?“ — sušuko jis įsiutęs, nors ir šiek tiek sunerimęs dėl melo, kurį ką tik ištarė; „kas nori, kad įrodyčiau tai, ką sakau?“ — „Tai tu keli visą šį triukšmą!“ — tarė Wilfridas išsigandusiam senam tarnui. — „Ne, pone, bet kai buvo paminėtas velnias, aš pajutau...“ — „Degėsius, lažinuosi, — sušuko Wilfridas juokdamasis; — na ką gi! duok mums vyno ir palik velnią ramybėje, jei jis ten gali likti.“ — Šis pokštas nukreipė dėmesį, ir svečiai netrukus pamiršo Blumenthalio pyktį ir trumpą incidentą, kuris iš to kilo; vis dėlto jie labai linksminosi dėl seno taurininko perkreipto veido, kuris labai tvirtai teigė matęs bėgančius miškus ir vos neatsitrenkęs į mėnulį, kuris nebuvo žmogaus aukštyje. — O štai kas vyko. — Burmistrą už žodžio pagavo pats Šėtonas, kuris mokymo tikslais vedžiojo jauną velnią. „Mano sūnau, — buvo jam sakęs, — kai sužinosi, kad pas kokį jauną beprotį planuojama šventė, pasikviesk be baimės, velnias orgijoje niekada nėra ne vietoje, priešingai.“ Ir jie nuėjo pas Wilfridą de Thanenburgą. — Žinoma, kas vyko prieš ir po burmistro žodžių. Šėtonas davė ženklą savo mokiniui, ir vienas iš dešinės, kitas iš kairės, jie džiaugsmingai paėmė tolimiausią nuo katedros Freiburgo pusę ir pabėgo kaip vagys. Tai jų džiaugsmas ir šis staigus judesys nutraukė burmistrą. — Du demonai nelabai žinojo, ką daryti su šiuo turtingu grobiu; jie pagrobė Freiburgą kaip tikri vagys, kurie ima iš pomėgio, instinktyviai, negalvodami, kad pragaro vartai, kad ir kokie platūs būtų, ir nors praleidžiantys nepaprasto pločio sąžines, veltui



atvėrė savo dvi sąvaras prieš pusę miesto, beveik tokio pat dydžio ir daug mažiau elastingo bei suspaudžiamo pobūdžio. Taigi jie tęsė savo oro kelią be nustatyto tikslo ir kalbėjosi apie šį bei tą. — Taip jie kilo Reinu iki Bazelio, ne be susižavėjimo turtingomis Elzaso lygumomis; tada, pasukę šiek tiek į dešinę, jie pasistūmėjo į Šveicariją. Šėtonas vis dar postringavo. — Staiga jį nutraukė staigus naštos sukrėtimas, kurios jo jaunas bendražygis nustojo laikyti. Pamatęs prarają, virš kurios sklendė, visą apsuptą stačių uolų ir juodų miškų, pakibusių virš bedugnės, kurios dugne griaudėjo putojanti srovė, Šėtonas suprato, kad kitą staiga išgąsdino laukinis šios nekultūringos gamtos vaizdas, ir kad šis siaubo judesys sukėlė kritimą. Jis pats stačia galva nėrė žemyn kartu su juo; Freiburgas juos sekė. — Nelaimingas miestas vis dėlto nebuvo smarkiai apgadintas. Jis nusileido šiek tiek grubiai ant griovos šlaito ir riedėjo šen bei ten piltuvo dugne. Šis miestas dabar yra Freiburgas Šveicarijoje, kur matote (dalykas, visiškai paaiškinamas be legendos) vienas ant kito sukrautus namus ir gatves, einančias ant stogų. Šėtonas ir jo bendražygis, matydami miestą įsikuriantį toje vietoje, nusprendė, kad originalu būti šio iš debesų nukritusio miesto įkūrėjais, ir paliko svečius bei koloniją atpažinti savo valdas. — Ir vis dėlto visur skaitysite, kad 1178 metais Bertholdas V de Zaehringen įkūrė Freiburgą Uechtlande, be jokių veikalų, beje, labai vertingų, kurie pasakytų nors žodį apie įkūrėją. — Štai kas yra istorija!

**Frisson des cheveux (Plaukų šiaušimasis).** — Tam tikrose provincijose seniau sakydavo, kad plaukų šiaušimasis praneša apie demono buvimą arba praėjimą.

**Front (Kakta).** — Būrimas iš kaktos raukšlių. Žr. **MÉTOPOSCOPIE**.

**Frotonas.** — Albertas Krantzas rašo, kad Frotonas, Danijos karalius, buvo nužudytas raganos, pavirtusios karve. Šis karalius tikėjo magija ir savo dvare laikė garsią raganą, kuri savo noru galėjo įgauti įvairių gyvūnų pavidalus. Ji turėjo sūnų, ne mažiau piktą už ją pačią, su kuriuo pavogė karaliaus lobius ir pabėgo. Frotonas, pastebėjęs vagystę ir sužinojęs, kad ragana su sūnumi išvykę, neabejojo, jog jie kalti. Jis nusprendė nueiti į senės namus. Ragana, pamačiusi karalių įeinant į jos namus, tuojau pasitelkė savo meną: pavirto karve, o jos sūnus — jaučiu. Karalius pasilenkė, norėdamas atidžiai apžiūrėti karvę, įsitikinęs, kad tai ragana. Tačiau karvė staiga įnirtingai puolė jį ir taip smarkiai trenkė į šoną, kad iš karto jį užmušė.

mušė jį vietoje.

**Fruit défendu (Uždraustas vaisius).** — Žr. **TABAKAS, ADOMO OBUOLYS, ADOMAS** ir kt.

**Fruitier (Vaisininkas).** — Žmogus, gaminantis sūrį ir sviestą Juros kalnuose, yra kantono daktaras. Jį vadina vaisininku (fruitier); jis yra burtininkas, kaip ir pridera. Viešasis turtas yra jo rankose; jis savo nuožiūra gali priversti sūrius sugesti ir apkaltinti tuo stichijas. Jo valdžios pakanka, kad tame krašte atvertų ar uždarytų Paktoło šaltinius; galima numanyti, kokią pagarbą jam suteikia ši galia ir kaip su juo skaitomasi! Jei pridėsite tai, kad jis gyvena pertekluje ir pusę dienos neturi ką veikti, tik galvoti apie būdus, kaip įgyti dar daugiau pasitikėjimo; kad jis paeiliui, atskirai mato kiekvieno namo žmones, ateinančius gaminti sviesto į sūrinę; kad praleidžia su jais visą rytą; kad be vargo gali juos prakalbinti ir iš jų sužinoti, jiems patiems to net neįtariant, intymiausias jų šeimų ar kaimynų paslaptis; jei gerai pasversite visas šias aplinkybes, nenustebsite sužinoję, kad jis beveik visada yra burtininkas, arba bent jau

žiniuonis; kad į jį kreipiamasi ką nors pametus, kad jis pranašauja ateitį, kad galiausiai kantone jis mėgaujasi didžiuliu kreditu ir yra žmogus, kurio labiausiai bijoma įžeisti.

**Fumée (Dūmai).** — Visose Finistero komunose, pasak Kambrio, kiekviename žingsnyje matyti papročiai, senesni už katalikų religiją. Kai asmuo ruošiasi baigti būtį, konsultuojamasi su dūmais. Jei jie kyla lengvai, mirštantysis gyvens palaimintųjų buveinėje. Jei jie tiršti, jis turi nusileisti į nevilties urvus, į pragaro cavernas. — Anglijoje yra savotiška patarlė, kad dūmai visada krypsta į gražiausią asmenį. Ir nors ši nuomonė, regis, neturi jokio pagrindo gamtoje, ji visgi yra labai sena. Viktorinas ir Kzaubonas tai pastebėjo, remdamiesi Atėnėjo personažu, kur parazitas save apibūdina taip: „Aš visada pirmas atvykstu prie gerų stalų, dėl ko kai kurie sumanė mane vadinti sriuba. Nėra durų, kurių neatidaryčiau kaip taranas; panašus į botagą, aš prilipnu prie visko, ir, kaip dūmai, visada rišuosiu prie gražiausios.“ — Šampanėje sakoma, kad židinio dūmai, kai jie veržiasi laukan, krypsta į didžiausius smagurius.

**Fumée (Martynas).** — Ženijė (Génillé) senjoras; jis išleido, kaip išverstą iš Atenagoro, romaną, kurio autorius yra jis pats, pavadintą: „Apie tikrą ir tobulą meilę“ (Du vrai et parfait amour). Kad ir koks lėkštas būtų šis romanas, Fumée rado būdą padaryti jį ieškomą adeptų dėl įvairių užuominų ir ypač dėl kurioziškos ištraukos, kurioje, po alegorijos šydu, jis aprašo didžiojo kūrinio sumaištį. Ši ištrauka, tapusi garsia tarp meno vaikų, randama 345 puslapyje, 1612 m. leidime, kuris yra mažiau retas nei pirmasis, taip pat Davido Laigneau „Mistinėje harmonijoje“ (Harmonie mystique), Paryžius, 1636, in-8°.

**Fumigations (Smilkymai).** — Kai kurie mokytieji mano, kad geri kvapai išveja demonus – padarus, kurie smirda ir kurie negali mylėti, kaip sakė viena didi šventoji. — Egzorcistai naudoja įvairius smilkymus demonams išvaryti; magai juos taip pat kviečia paparčio ir verbenos smilkymais; bet tai tėra šalutinės ceremonijos.

**Funérailles (Laidotuvės).** — Žr. **MORT** (Mirtis).

**Furcas (tas pats kaip Forcas).** — Žr. šį vardą.

**Furfur.** — Grafas pragare. Jis pasirodo elnio pavidalu su liepsnojančia uodega; jis kalba tik melą, nebent būtų uždarytas trikampyje. Jis dažnai įgauna angelo pavidalą, kalba kimiu balsu ir palaiko sąjungą tarp vyrų ir žmonių. Jis prišaukia žaibus, blyksnius ir griaustinį tose vietose, kur gauna įsakymą. Jis atsako į klausimus apie abstrakčius dalykus. Jo valdžioje yra dvidešimt šeši legionai.

**Furies (Furijos).** — Senovės pragaro dievybės, dievų keršto tarnaitės, įpareigtos vykdyti pragaro teisėjų nuosprendžius.

**Fusely (Henris).** — Garsus anglų tapytojas, mėgęs pragariškus siužetus, kurį vadino velnio oficialiu tapytoju, nes jis jį dažnai tapė. Jis sakydavo savo draugams: — „Ak! jei būčiau galėjęs nutapyti velnią tokį, kokį mačiau! būčiau pralenkęs Mikelandželą, o jūs visi būtumėte mirę iš baimės ir susižavėjimo.“

**Gaap (kitai vadinamas Tap).** — Žr. **TAP**.

**Gabinus arba Gabienus.** — Sicilijos kare, tarp Oktaviano ir Seksto Pompėjaus, vienas iš Oktaviano žmonių, vardu Gabinijus, patekęs į nelaisvę, buvo nukirsdintas. Vilkas nusinešė tą galvą; ją atėmė iš vilko, ir vakarop pasigirdo, kaip ta galva dejuoja ir prašo su kuo nors pasikalbėti. Žmonės susibūrė aplinkui; tuomet tos galvos burna pasakė susirinkusiems, kad ji atėjo iš pragaro atskleisti Pompėjui svarbių dalykų. Pompėjus tuoj pat pasiuntė vieną iš savo leitenantų, kuriam numirėlis pareiškė, kad Pompėjus bus nugalėtojas. Vėliau galva poemoje apdainavo nelaimės, kurios grėsė Romai; po to ji nutilo, kaip pasakoja Plinijus ir Valerijus Maksimas. — Jei šis nutikimas turi kokį nors pagrindą, tai buvo apgavystė, sugalvota karių drąsai pakelti; tačiau ji neturėjo sėkmės: Sekstas Pompėjus, nugalėtas ir be išteklų, pabėgo į Aziją, kur jį nužudė Marko Antonijaus žmonės.

**Gabkar.** — Rytiečiai tiki pasakišku miestu, vadinamu Gabkaru, kuris, pasak jų, yra dykumoje, gyvenamoje džinų.

**Gabriel (Gilles).** — XVII a. parašė krikščioniškos moralės palyginimo su velnio morale apybraižą: *Specimina moralis christianae et moralis diabolicae in praxi*. Briuselis, 1675, in-12.

**Gabrielle.** — Prancūzijos Veksene buržua, turintis keturias dukteris ir norintis turėti berniuką, paskutiniąją pavadina Gabriele – tai laikoma keru, kuris, jų manymu, neabejotinai atneš jam sūnų.

**Gabrielle d'Estrées.** — Henriko IV meilužė, mirusi 1599 m. Ji siekė ištekėti už karaliaus ir buvo apsistojusi Zameto, turtingo to meto finansininko, namuose. Vaikštinėdama sode, ji buvo ištikta žaibiškos apopleksijos. Ji buvo nunešta pas savo tetą, ponį de Sourdis. Ji praleido blogą naktį; kitą dieną jai prasidėjo konvulsijos, nuo kurių ji visa pajuodo; jos burna persikreipė, ir ji mirė baisiai subjaurota. Apie jos mirtį kalbėta įvairiai; daugelis tuo kaltino velnią. Buvo paskleista žinia, kad jis ją pasmaugė.

**Gabrielle de P.** — Knygos „Vaiduoklių ir demonų, pasirodžiusių tarp žmonių, istorija“ (*Histoire des Fantômes et des Démons qui se sont montrés parmi les hommes*), in-12, 1819, ir „Demoniana, arba Anekdota apie demonų, kaukų ir šmėklų pasirodymus“ (*Démoniana, ou Anecdotes sur les apparitions de démons, de lutins et de spectres*), in-18, 1820, autorė.

**Gaeth.** — Mirties dievas pas kamčiadalus. Žr. **LÉZARDS** (Driežai).

**Gaffarel (Jacques).** — Hebraistas ir orientalistas, gimęs Provanse 1601 m., miręs 1681 m. Pagrindiniai jo veikalai yra: „Dieviškosios kabalos slaptos paslaptys, apgintos nuo sofistų paradoksų“, Paryžius, 1625, in-4°. „Negirdėtos įdomybės apie persų talismaninę skulptūrą, patriarchų horoskopą ir žvaigždžių skaitymą“, Paryžius, 1629, in-8°. „19 kabalistinių sąsiuvinų, kuriais naudojosi Dž. Pikas della Mirandola, rodyklė“, Paryžius, 1654, in-8°. „Visuotinė požeminio pasaulio istorija, apimanti gražiausių urvų ir rečiausių grotų, rūsių, skliautų, cavernų ir spelunkų aprašymą“. Šio paskutinio veikalo prospektas buvo išspausdintas Paryžiuje 1666 m., in-folio, 8 lapų; jis labai retas. Kalbant apie pačią knygą, ji nepasirodė dėl autoriaus mirties. Sakoma, kad tai buvo beprotybės ir erudicijos paminklas. Jis matė grotas net žmoguje, kurio kūnas turi tūkstančius ertmių: jis keliavo po pragaro, skaistyklos ir limbo urvus ir t. t.

**Gailan.** — Arabai taip vadina savotišką miškų demoną, kuris žudo žmones ir gyvūnus.

**Gaillard.** — Žr. **COIRIÈRES.**

**Gaius.** — Aklasis, stebuklingai išgydytas Antonino laikais. Eskulapas sapne jį įspėjo ateiti prie jo aukuro, ten parpulti, tada pereiti iš dešinės į kairę, padėti penkis pirštus ant aukuro, pakelti ranką ir uždėti ją ant akių. Jis pakluso ir atgavo regėjimą liaudies akivaizdoje, kuri audringai plojo. Tai buvo beždžioniavimas, daromas siekiant atsverti tikrus krikščionybės stebuklus.

**Galachide arba Garachide.** — Juosvas akmuo, kuriam autoriai priskyrė keletą stebuklingų savybių, be kita ko – saugoti tą, kuris jį laiko, nuo musių ir kitų vabzdžių. Norint jį išbandyti, vasarą žmogų ištepavo medumi ir duodavo jam laikyti šį akmenį dešinėje rankoje; jei bandymas pavykdavo, pripažindavo, kad akmuo tikras. Taip pat buvo teigiama, kad laikant jį burnoje, galima sužinoti kitų paslaptis.

**Galanta.** — XVI a. ragana. Vieną dieną ji davė paragauti obuolio Šventosios Dvasios bažnyčios sargo Bajonoje dukrai, kuri norėjo gauti tris krepšius obuolių. Vos tik mergaitė atsikando obuolio, ji susirgo didžiąja liga (epilepsija), ir kerų galia buvo tokia stipri, kad ji buvo kankinama visą gyvenimą. Kai tik ji pamatydavo raganą, prieuoliai tapdavo labai smarkūs: „tai buvo patvirtinta mūsų akivaizdoje“, kaip sako Delankras. Mūsų dienomis to nepriskirtų burtams; bet tada raganą persekiojo.

**Galien (Galenas).** — Didžiausias senųjų laikų gydytojas po Hipokrato. Jam priskiriamas „Traktatas apie užkerėjimus“, ir gydytojai empirikai dažnai piktnaudžiavo jo vardu.

**Galigai (Léonora).** — Maršalo d'Ancre Concino Concini, kurį 1617 m. nužudė minia, žmona. Ji buvo laikoma ragana. Buvo paskleista, kad savo kerais ji užbūrė karalienę; ypač po to, kai pas ją buvo rasti trys tomiai, pilni magiškų ženklų, penki aksomo ritiniai, skirti didžiūnų protams valdyti, amuletai, kuriuos ji dėjos ant kaklo, *agnus dei*, kurie palaikyti talismanais, ir laiškas, kurį Leonora liepė parašyti raganai, vardu Izabelė. Teisme buvo nustatyta, kad maršalas ir jo žmona apžavėjimui naudojo vaškines figūrėles, kurias laikė mažuose karsteliuose; kad jie konsultavosi su magais, astrologais ir burtininkais; kad buvo atsigabenę tokių iš Nansi gaidžiams aukoti, ir kad šiose ceremonijose Galigai valgė tik gaidžių skiauteres ir avino inkstus, kuriuos prieš tai liepdavo užkerėti. Ji taip pat buvo apkaltinta leidusi save egzorcizuoti tam tikram Mathieu de Montanay, šarlatanui burtininkui. Sakoma, kad remiantis jos pačios prisipažinimais, 1617 m. jai buvo nukirsta galva, o kūnas sudegintas. Tačiau pirmininkui Courtinui paklausus, kokiais kerais ji užbūrė karalienę, ji išdidžiai atsakė: „Mano burtai buvo ta galia, kurią stiprios sielos turi silpnoms sieloms.“

**Galilée (Galilėjus).** — Protestantai, sekami jansenistų, daug postringavo apie tariamą persekiojimą, kurį patyrė Galilėjus dėl savo astronominių atradimų. Buvo keliamas triukšmas dėl jo tariamo pasmerkimo Romos inkvizicijos tribunole. Tačiau jau seniai įrodyta, kad šiuose netiksluose pasakojimuose meluojama. Galilėjus buvo pasmerktas ne kaip astronomas, bet kaip blogas teologas; nes jis norėjo aiškinti Bibliją. Jo atradimai, remiantys Koperniko sistemą, nebūtų jam sukėlę daugiau priešų nei tam kitam mokslininkui. Būtent jo užsispyrimas norėti savaip suderinti Bibliją ir Koperniką privertė inkviziciją juo susidomėti. Tuo pačiu metu kaip ir jis Romoje gyveno keletas garsių vyrų, ir Šventasis Sostas nebuvo apsuptas nemokšų. 1611 m.,

per savo pirmąją kelionę į Romą, Galilėjus buvo gerbiamas ir apipiltas kardinolų bei didžiūnų, kuriems jis rodė savo atradimus, pagyromis. Kai jis ten grįžo 1615 m., kardinolas Delmontė nubrėžė jam ratą, kuriame jis turėjo apdairiai užsidaryti. Tačiau jo užsidegimas ir tuštybė paėmė viršų. „Jis reikalavo, – sako Gvičardinis (Guichardin), – kad popiežius ir Šventoji Oficija paskelbtų Koperniko sistemą pagrįsta Biblija.“ Jis šiuo klausimu rašė memorandumą po memorandumo. Paulius V, pavargęs nuo jo reikalavimų, sutiko, kad šis ginčas būtų sprendžiamas kongregacijoje. Nepaisant viso karščio, kurį rodė Galilėjus, jis nebuvo paliestas kongregacijos dekreto, kuris tik paskelbė, kad Koperniko sistema neatrodo suderinama su Biblija. Prieš išvykstant jam buvo suteikta labai maloni popiežiaus audiencija, o Belarminas apsiribojo, neuždrausdamas jam jokios astronominės hipotezės, uždrausdamas tik jo teologines pretenzijas. — Po penkiolikos metų, 1632 m., pontifikuojant Urbonui VIII, Galilėjus išspausdino savo garsiuosius dialogus *Delle due massime sistemi del mondo* su suklastotu leidimu ir patvirtinimu; niekas nepareiškė pretenzijų. Jis vėl išleido savo 1616 m. rašytus memorandumus, kuriuose stengėsi Žemės sukimąsi aplink savo ašį paversti dogmos klausimu. Jo išsišokimai privertė jį iškviesti į Romą. Jis atvyko ten 1633 m. vasario 13 d. Jis buvo apgyvendintas ne inkvizicijoje, bet Toskanos pasiuntinio rūmuose. Po mėnesio jis buvo perkeltas ne į inkvizicijos kalėjimą, kaip rašė daugybė melagių, bet į fiskalo apartamentus. Po aštuoniolikos mėnesių, atšaukęs savo nuomonę, t. y. atsisakęs bandymo suderinti Koperniką ir Bibliją (o tai ir buvo vienintelis klausimas), jis grįžo į savo tėvynę. Štai ką jis rašė 1633 m. tėvui Récénéri, savo mokiniui: — „Popiežius mane laikė vertu savo pagarbos. Buvau apgyvendintas nuostabiuose Kalno Trejybės rūmuose. Kai atvykau į Šventąją Oficiją, du tėvai dominikonai labai mandagiai pakvietė mane pateikti savo apologiją. Buvau priverstas atšaukti savo nuomonę kaip geras katalikas. Bausmei man uždraudė dialogus ir atleido po penkių mėnesių buvimo Romoje. Kadangi Florencijoje siautė maras, man buvo užtikrinta buveinė mano geriausio draugo, Sienos arkivyskupo monsinjoro Pikolominio rūmuose, kur mėgavausi visiška ramybe. Šiandien esu savo užmiesčio namuose Arčetre (Arcetere), kur kvėpuoju tyru oru šalia savo brangios tėvynės.“ — Nepaisant to, maištingi filosofai ir toliau vaizduos Galilėjų kaip prietarų ir fanatizmo auką. — Visame tame mes nesprendžiame apie Galilėjaus sistemą, dėl kurios neįmanoma, kad paskutinis žodis dar nebūtų tartas. — Neseniai buvo rasti Galilėjaus rankraščiai, apie kuriuos buvo sakoma, kad juos sudegino inkvizicija. O kad taip būtų galima atrasti, Bažnyčios priešų naudojimui, sąžiningumą!

**Gamahé arba Camaïeu.** — Talismano rūšis, susidedanti iš atvaizdų ar ženklų, natūraliai įsirėžusių į tam tikrus akmenis, kuriems prietarai priskyrė didelių galių, nes tikima, kad jie sukurti dvasių įtakos. Gafarelis sako, kad Albertas Didysis turėjo vieną iš tokių akmenų, ant kurio buvo gyvatė, turinti tą nuostabią galią pritraukti kitas gyvates, kai ji buvo padedama toje vietoje, kur jos rinkdavosi. Kiti akmenys, priduria jis, gydo įkandimus ir išvaro nuodus. Georgijus Agrikola praneša, kad randama akmenų, turinčių kokių nors kūno dalių ar augalų formą ir pasižyminčių stebuklingomis savybėmis; pavyzdžiui, tie, kurie vaizduoja kraują, stabdo kraujavimą ir t. t.

**Gamouïis.** — Dvasios, kurios, pasak Kamčiatkos gyventojų, sukelia žaibus, savo kivirčiuose svaiddamos viena į kitą pusiau sudegusius nuodėgulus, kurie šildė jų lūšnas. Kai lyja lietus, tai Gamujai išmeta gėrimo perteklių.

**Gamygyn.** — Didysis pragaro markizas; tai galingas demonas. Jis matomas mažo žirgo pavidalu; bet kai tik įgauna žmogaus pavidalą, kalba kimiū balsu ir diskutuoja apie laisvuosius

menus; jis taip pat priverčia pasirodyti prieš egzorcistą sielas, žuvusias jūroje, ir tas, kurios kenčia toje skaistyklos dalyje, kuri vadinama *Cartagra* (tai yra sielų kančia); jis aiškiai atsako į visus jam užduodamus klausimus; jis pasilieka pas egzorcistą tol, kol įvykdo viską, kas jam įsakyta; vis dėlto ten apačioje jam pavaldūs trisdešimt legionų.

**Gandillon (Pierre).** — Franš-Kontė burtininkas, sudegintas apie 1610 m. už tai, kad naktį lakstė kiškio pavidalu.

**Gandreid.** — Magijos rūšis, naudojama islandų, kuri suteikia galimybę keliauti oru; sakoma, kad ji naujai išrasta, nors pavadinimas žinomas nuo senų laikų. Tačiau seniau oro kavalakadas priskirdavo velniui ir tam tikroms dvasioms. Islandai šiandien teigia, kad tai raganos, jojančios ant arklio šonkaulių ir blauzdikaulių vietoj šluotkočio, keliauja oru. — Žemutinės Saksonijos ir Braunšveigo hercogystės raganos sėdasi raitos ant to paties jojamojo gyvūno; ir visi kiti kaulai, esantys laukuose, sutrupa priartėjus vienam iš šių naktinių raitelių. Jų ekipažo paruošimo menas susideda iš tam tikros odos dirželio, kurį jie vadina *Gandreid-Jaum*, ant kurio įspaudžia savo runas arba magiškus ženklus.

**Ganga-Gramma.** — Moteriškas demonas, kurio indai labai bijo, ir todėl jam rodo didelę pagarbą. Ji turi vieną galvą ir keturias rankas; kairėje rankoje laiko mažą dubenėlį, o dešinėje – šakutę su trimis smaigaliais. Ji vežama procesijoje vežime su didele pompa, ir kartais atsiranda fanatikų, kurie iš pamaldumo leidžiasi sutraiškomi po jos ratais. Ožiai yra įprastos aukos, kurias jai aukoja. Lygų ar kokio kito pavojaus atveju atsiranda indų, kurie duoda įžadą, jei išsigelbės, atlikti Ganga-Grammos garbei šią ceremoniją: jiems į nugaros odą įsmeigiami kabliai, kuriais jie pakeliami į orą; ten jie atlieka keletą vikrumo triukų žiūrovų akivaizdoje. Atsiranda paprastų ir patiklių moterų, kurioms įteigiama, kad ši ceremonija maloni Ganga-Grammai ir nesukelia jokio skausmo. Kai jos jį pajunta, jau per vėlu atsisakyti, jos jau ore, ir dalyvių riksmas užgožia jų dejuotes. Kita atgailos rūšis, vis to paties demono garbei, susideda iš leidimo perverti kūną virvele ir šokimo, kol kiti žmonės tempia tą virvelę. Naktį po jos šventės dienos jai aukojamas buivolas, kurio kraujas surenkamas į indą; jis pastatomas priešais stabą, ir tikinama, kad kitą dieną jis randamas tuščias. Kai kurie autoriai sako, kad seniau vietoj buivolo buvo aukojama žmogaus auka.

**Ganguy (Simone),** vadinama Mažąja Motina. — Ragana, Madlenos Bavan draugė. Neatrodo, kad ji būtų buvusi sudeginta.

**Ganna.** — Germanų pranašė; ji pakeitė Veledą; ji keliavo į Romą, kur gavo didelę pagarbą iš Domiciano.

**Gantière.** — Ragana. 1582 m. Paryžiaus parlamentas patvirtino La Fertė (La Ferté) antstolio mirties nuosprendį moteriai Gantière. Ji prisipažino, kad Lofardė (Lofarde) ją nunešė į savaitę; kad velnias ją paženklino; kad jis vilkėjo geltoną drabužį; kad jis jai davė aštuonis su atvaizdu savo mokesčiui sumokėti; bet grįžusi namo ji jų savo nosinėje neberado.

**Garde des troupeaux (Bandų saugojimas).** — Žr. TROUPEAUX.

**Gargantua.** — Populiarus milžiniško ūgio herojus, kurio legenda nesutampa su Rabelais romanu. Nors pasakojimai, kuriais kaimuose apie šį nepaprastai edrų milžiną, tėra pasakos,



netoli Aigues-Mortes rodomas senas bokštas, vadinamas Gargantua bokštu; ir naktį nedrįstama prie jo artintis, bijant būti sugriebtam dvidešimt penkių metrų rankos.

**Gargouille (Gargula).** — „Ką jums pasakyti apie Ruano gargulą? Tikra tai, kad kasmet šio miesto metropolinė kapitula Šeštinių dieną pristatydavo parlamentui nusikaltėlį, kuris gaudavo malonę šv. Romano ir gargulos garbei. Tradicija teigė, kad tuo metu, kai šv. Romanas užėmė Ruano vyskupo sostą, drakonas, pasislėpęs netoli miesto, puldavo praeivius ir juos prarydavo; šis drakonas ir vadinamas gargula; šv. Romanas, lydimas mirti pasmerkto nusikaltėlio, nuėjo užpulti pabaisos tiesiog jos urve; jis ją surakino ir atvedė į viešą aikštę, kur ji buvo sudeginta, didžiam diecezininkų pasitenkinimui.“ — Ši legenda buvo ginčijama neigiant drakonus, kurių egzistavimą dabartiniai geologai vis dėlto pripažįsta buvus realų. Visgi gali būti, kad šis drakonas čia yra alegorija. Istorikai praneša, kad šv. Romano laikais Ruano miestui grėsė potvynis; kad šis šventas prelatas turėjo laimę jį sustabdyti savo rūpesčiu ir maldomis. Štai ir paprastas gargulos stebuklo paaiškinimas. Šis žodis mūsų senojoje kalboje reiškia įsiveržimą, vandens kunkuliavimą. Mokslininkai žodį *hydra* bus išvertę žodžiu *drakonas*.

**Garibaut (Jeanne).** — Ragana, žr. **GRENIER** ir **PIERRE-LABOURANT**.

**Garinet (Jules).** — Knygos „Magijos istorija Prancūzijoje“ (Histoire de la magie en France), Paryžius, 1818, in-8°, autorius. Šio kūrinio pradžioje randamas sabato aprašymas, disertacija apie demonus ir diskursas apie prietarus, susijusius su magija pas senovės ir šių laikų žmones. Autorius, būdamas labai jaunas, kai išleido šią knygą, suteikė jai filosofinį ir amoralų atspalvį, kuriam jo brandus protas šiandien turėtų nepritarti.

**Garnier (Gilles).** — Vilkolakis, nuteistas Dolyje (Dole) valdant Liudvikui XIII, kaip suėdęs kelis vaikus. Jis buvo sudegintas gyvas, o jo pelenai išbarstyti vėjais. — „Henris Camus, teisės daktaras ir karaliaus patarėjas, išdėstė, kad Gilles Garnier vynuogyne pagavo dešimties metų mergaitę, ją užmušė ir nužudė, nutempė į La Serre mišką, ir kad, nepasitenkinęs ją suvalgęs, atnešė jos savo žmonai; kad kitą dieną, būdamas vilko pavidalu (siaubingas persirengimas, kurį jis be abejo naudojo medžioklei), jis taip pat nužudė ir suėdė jauną berniuką, už lygos nuo Dolio, tarp Grédisans ir Monotée; kad žmogaus, o ne vilko pavidalu jis pagavo kitą berniuką, dvylikos ar trylikos metų, ir nusinešė jį į mišką, kad pasmaugtų...“

**Garosmancie.** — Žr. **GASTROMANCIE**.

**Garuda.** — Pasakiškas paukštis, dažnai vaizduojamas su jauno gražaus vyro galva, baltu vėriniu ir erelio kūnu. Jis tarnauja Višnu kaip jojamasis gyvūnas, kaip erelis tarnavo Jupiteriui. Indai pasakoja, kad jis gimė iš kiaušinio, kurį padėjo jo motina Diti ir perėjo penkerius metus.

**Gastrocnémide.** — Įsivaizduojama šalis, apie kurią kalba Lukianas, kur vaikai buvo nešiojami blauzdos raumenyje; jie būdavo išimami per įpjovą.

**Gastromancie arba Garosmancie.** — Būrimas, kuris buvo atliekamas pastatant tarp kelių uždegtų žvakių apvalius stiklo indus, pilnus skaidraus vandens; tyliai pašaukus ir paklausus demonų, liepiama jaunam berniukui ar jaunai moteriai įdėmiai žiūrėti į šių indų paviršius; tada atsakymas skaitomas vaizduose, kuriuos nupiešia šviesos lūžiai stikle. — Kita gastromantijos rūšis buvo atliekama žiniuonio, kuris atsakydavo nejudindamas lūpų, todėl atrodydavo, kad

girdimas balsas iš oro. Šio būrimo pavadinimas reiškia būrimą pilvu; todėl norint jį praktikuoti, reikia būti pilvakalbiu arba apsėstuoju, arba burtininku. Pastaruoju atveju uždegami fakelai aplink keletą stiklinių su skaidriu vandeniu, tada vanduo sujudinamas šaukiant dvasią, kuri netrukus atsako plonu balsu veikiančiojo burtininko pilve. — Šarlatanai, randantys mažiausiuose dalykuose patikimų būdų apkvailinti liaudį ir sėkmingai vykdyti savo apgavystes, pilvakalbystę laiko dideliu privalumu. — Liono pirklys, būdamas kaime su savo tarnu, išgirdo balsą, kuris jam įsakė, dangaus vardu, atiduoti dalį turto vargšams ir apdovanoti savo tarną. Jis pakluso ir laikė stebuklingais žodžius, kurie sklido iš jo tarno pilvo. Seniau taip mažai žinota, kas yra pilvakalbis, kad didžiausi asmenys šį talentą visada priskirdavo demonų buvimui. Fotijus, Konstantinopolio patriarchas, viename iš savo laiškų sako: „Buvo girdėta piktoji dvasia kalbant asmens pilve, ir jis tikrai nusipelno turėti purvą būstu.“

**Gâteau des Rois (Karalių pyragas).** — Absentuojančiųjų dalis, dalijant Trijų Karalių pyragą, kruopščiai saugoma; tam tikruose prietaringuose namuose ji rodo tų nesančių asmenų sveikatos būklę: jei ji gerai išsilaiko – sveikata; jei atsiranda dėmių ar įtrūkimų – ligą.

**Gâteau triangulaire de Saint-Loup (Šv. Lupo trikampis pyragas).** — Prietaringi žmonės kepa šį pyragą liepos 29 d., prieš patekiant saulei; jis sudarytas iš grynų kvietinių, ruginių ir miežinių miltų, suminkytų su trimis kiaušiniiais ir trimis šaukštais druskos, trikampio formos. Jis atiduodamas kaip išmalda pirmajam sutiktam vargšui, kad būtų panaikinti kerai.

**Gaufridi (Louis-Jean-Baptiste).** — Marselio klebonas, kuris, neištikimas savo pareigoms, pasinėrė į netvarkingą gyvenimą ir dėjos burtininku XVI a. pabaigoje. — Pasakojama, kad velnias jam pasirodė vieną dieną, kai jis skaitė magijos knygą; jie užmezgė pokalbį ir susipažino. Kunigas atidavė save velniui pagal visas taisykles sudarytu paktu, su sąlyga, kad šis suteiks jam galią suvedžioti ir sugundyti, pučiant į veidą. Velnias sutiko tuo labiau, kad šiame sandėryje matė dvigubą naudą. — Apostatas įsimylėjo bajoro dukrą, Madleną de La Palud, kurios istorija tapo garsia. Tačiau netrukus išsigandusi mergina pasitraukė į uršuliečių vienuolyną. Gaufridi, įsiutęs, pasiuntė ten, kaip sako to meto pasakojimai, legioną velnių; kunigo raganavimas buvo įrodytas. Provanso parlamento nuosprendžiu jis buvo pasmerktas sudeginti 1611 m. balandį.

**Gauric.** — Genijus arba kaukas, kurį Žemutinės Bretanės kaimiečių prietarai tiki matą šokantį aplink akmenų krūvas arba druidų paminklus, senųjų salos gyventojų kalba vadinamus žodžiu *chiorgaur*, kurį vertė kaip *chorea gigantum*, arba milžinų šokis.

**Gauric (Luc).** — Neapolio astrologas, gimęs 1476 m., kuris, pasak Mezeray ir prezidento de Thou, pozityviai išpranašavo, kad karalius Henrikas II bus nužudytas dvikovoje ir mirs nuo žaizdos akyje, kas ir įvyko. Bet ar jis nepranašavo po fakto? — Jekaterina Mediči visiškai pasitikėjo Luku Gauriku. Bentivoljas (Bentivoglio), Bolonijos senjoras, nuteisė jį penkiems estrapados (kankinimo) ratams už tai, kad šis išdrįso jam išpranašauti, jog jis bus išvytas iš savo valdų; ką nebuvo sunku numatyti, atsižvelgiant į dvasių, kurios nekentė šio senjoro, nusiteikimą. Gaurikas mirė 1558 m. Iš jo liko „Dangiškosios sferos aprašymas“, išspausdintas jo „Raštuose“, Bazelis, 1575, 3 tomai in-fol. Ten taip pat randama „Pagarba astrologijai“. — Jo broliui Pomponijui Gaurikui priskiriama knyga, kurioje kalbama apie fizionomiką, natūraliąją astrologiją ir t. t.; bet neatrodo, kad šis kūrinys būtų Pomponijaus, greičiau Luko. — Luko Gauriko astrologinis traktatas yra gana įdomi knyga; norėdamas įrodyti astrologijos tiesą, jis

sudaro visų garsių asmenybių, kurių gimimo valandą sugebėjo sužinoti, horoskopus; jis įrodinėja, kad viskas, kas jiems nutiko, buvo išpranašauta jų horoskope, – lyg ten nerastum visko, ko nori!

**Gauthier (Jean).** — Alchemikas. Karolis IX, apgautas jo pažadų, davė jam šimtą dvidešimt tūkstančių livrų, ir adeptas ėmėsi darbo; bet padirbėjęs aštuonias dienas, jis pabėgo su monarcho pinigais: buvo pasiūsta vytis, jį sugavo ir pakorė.

**Gauthier.** — Škotų sąmokslininkas, žr. **WALTER**.

**Gauthier de Bruges.** — Pasakojama, kad šis pranciškonas, popiežiaus Mikalojaus III paskirtas vyskupu ir Klemenso V nušalintas, apeliavo į Dievą dėl šio nušalinimo ir paprašė, kad laidojant jam į rankas įdėtų apeliacijos aktą. Praėjus kuriam laikui po jo mirties, popiežius Klemensas V, atvykęs į Puatjė ir apsistojęs pranciškonų vienuolyne, panorėjo aplankyti to, kurį nušalino, palaikus; pridėdama, kad jis liepė atidaryti kapą ir buvo išgąsdintas pamatęs Gauthier de Bruges, džiovinta ranka mojuojantį apeliacijos aktu.

**Gazardiel.** — Angelas, kuris, pasak Talmudo, vadovauja Rytams, kad pasirūpintų saulės patekėjimu, ir ją pažadintų, jei ši nepatekėtų.

**Gaze (Théodore de).** — Ūkio Kampanijoje savininkas XVI a.; ūkį dirbo nuomininkas. Vieną dieną šis geras žmogus, dirbdamas lauke, atrado apvalų indą, kuriame buvo uždaryti mirusiojo pelenai; tuoj pat jam pasirodė šmėkla, kuri įsakė padėti tą patį indą su tuo, kas jame buvo, atgal į žemę, antraip ji numarins jo vyriausiąjį sūnų. Artojas nepaisė šių grasinimų, ir po kelių dienų jo vyriausias sūnus buvo rastas negyvas lovoje. Kiek vėliau ta pati šmėkla jam pasirodė, pakartodama tą patį įsakymą, ir pagrasino numarinti antrąjį sūnų. Artojas apie visa tai pranešė Teodorui de Gazai, kuris pats atvyko į savo ūkį ir liepė viską padėti į vietą: gerai žinodamas, sako Leloyeris, kad su mirusiais juokauti nevalia...

**Gaziel.** — Demonas, atsakingas už požeminių lobių saugojimą, kuriuos jis perkelia iš vienos vietos į kitą, kad paslėptų nuo žmonių. Tai jis sudrebina namų pamatus ir sukelia vėjus, lydimus liepsnų. Kartais jis suformuoja šokus, kurie staiga išnyksta; jis kelia siaubą dideliu varpų ir skambaliukų triukšmu; jis atgaivina lavonus, bet tik akimirkai.

**Géants (Milžinai).** — Pasakų milžinai turėjo žiaurų ir gąsdinantį žvilgsnį, ilgus plaukus, didelę barzdą, gyvatės kojas ir pėdas, o kai kurie – šimtą rankų ir penkiasdešimt galvų. Homeras vaizduoja Aloidus, žymius milžinus, kaip tokio didžiulio ūgio, kad būdami devynerių metų jie buvo devynių uolekčių storumo, trisdešimt šešių aukščio, ir kasmet paaugdavo per uolektį apimties ir per sieksnį ūgio. — Talmudistai tikina, kad arkoje buvo milžinų. Kadangi jie ten užėmė daug vietos, teko, pasak jų, išvaryti raganosį, kuris sekė arką plaukdamas. — Prancūzijos karaliaus Karolio Gražiojo vestuvėse buvo matyta moteris iš Zelandijos, nepaprasto ūgio, šalia kurios aukščiausi vyrai atrodė kaip vaikai; ji buvo tokia stipri, kad kiekviena ranka pakeldavo po dvi statines alaus ir lengvai panešdavo aštuonis vyrus ant sijos. — Tikra, kad visais laikais buvo žmonių, kurių ūgis ir jėga viršijo įprastą. Meksikoje rasta žmonių kaulų, tris kartus didesnių už mūsų, o Kretos saloje, sakoma, lavonas, kurio ilgis keturiasdešimt penkios pėdos... Hektoras Boecijus sako matęs žmogaus palaikus, kurie buvo keturiolikos pėdų. — Kalbant apie jėgą, paminėsime Miloną Krotonietį, tiek kartų nugalėtoją

Olimpinėse žaidynėse; tą švedą, kuris be ginklų nužudė dešimt ginkluotų kareivių; tą milanietį, kuris nešė arklį, pakrautą grūdais; tą Barsabą, kuris Liudviko XIV laikais pakėlė raitelį su jo ekipažu ir arkliu; tuos milžinus ir Herkulus, kurie kasdien rodomi publikai. Tačiau skirtumas tarp jų ir kitų žmonių yra mažas, lyginant jų tikrąjį dydį su tuo milžinišku dydžiu, kurį tradicijos suteikia senovės milžinams.

**Geber.** — Indijos karalius ir didis magas, kuriam priskiriamas absurdiškas traktatas apie septynių planetų santykį su septyniais Dievo vardais, ir keletas kitų nežinomų opusų.

**Gédi.** — Stebuklingas akmuo, kuris, getų nuomone, turėjo galią, įmerktas į vandenį, pakeisti orą ir sukelti vėjus bei audringus lietus. Nebėra žinoma šio akmens forma.

**Gello arba Gilo.** — Tai buvo mergina, turėjusi maniją grobti mažus vaikus. Sakoma net, kad kartais ji juos suvalgydavo, ir kad vieną dieną nusinešė mažąjį imperatorių Mauricijų; bet negalėjo jam padaryti jokios žalos, nes jis turėjo amuletų. Jos vaiduoklis klaidžiojo Lesbo saloje, kur, pavydėdama visoms motinoms, ji numarindavo jų įsčiose nešiojamus vaikus, šiek tiek prieš jiems gimstant. Matyti, kad tai buvo VI amžiaus baidyklė.

**Géloscopie (Geloscopija).** — Būrimo rūšis, atliekama iš juoko. Teigiama, kad taip galima pažinti žmogaus charakterį ir jo gerus ar blogus polinkius. Nuoširdus juokas tikrai nerodo veidmainiškos sielos, o kartais galima nepasitikėti dirbtiniu juoku. Žr. **PHYSIOGNOMONIE**.

**Gématrie (Gematrija).** — Tai viena iš kabalos dalių pas žydus. Ji susideda iš hebrajiško žodžio raidžių paėmimo kaip skaičių arba aritmetinių dydžių, ir kiekvieno žodžio aiškinimo pagal jų sudarančių raidžių aritmetinę vertę. Pasak kitų, tai aiškinimas, atliekamas sukeičiant raides.

**Gemma (Cornélius).** — Mokyta Leveno profesorius, knygos „Apie dieviškuosius ženklus ir nuostabius dalykus“ (De naturae divinis characterismis...), išleistos Antverpene pas Christophe Plantin, karališkąjį architipografą, 1575 m., in-12, autorius.

**Génération.** — Žr. **ENFANTS**.

**Gengues.** — Japonų žiniuoniai, kurie verčiasi paslėptų dalykų atskleidimu ir pamestų daiktų radimu. Jie gyvena lūšnose, pakibusiose ant kalnų viršūnių, ir visi yra nepaprastai bjaurūs. Jiems leidžiama tuoktis, bet tik su moterimis iš jų kastos ir sektos. Vienas keliautojas teigia, kad būdingas šių žiniuonių ženklas yra ragas, kuris jiems auga ant galvos. Jis priduria, kad jie visi parduoti velniui, kuris jiems pakužda orakulus; kai jų terminas baigiasi, velnias įsako laukti jo ant tam tikros uolos. Vidurdienį, arba dažniau vakarop, jis praeina pro susirinkimo vidurį; jo pasirodymas sukelia didelį jaudulį. Nenugalima jėga tuomet pagauna šiuos nelaimėlius, kurie nugarma paskui jų ir daugiau nebepasirodo.

**Géniane.** — Pasakiškas akmuo, kuriam priskirta galia nuliūdinti jį nešiojančiųjų priešus. Trinant savo akmenį, buvo galima iš labai toli visokeriopai erzinti draugus, kuriais skundžiamasi, ir atkeršyti nesusikompromituojant. Mokytieji nenurodo, kur randamas šis kurioziškas akmuo.

**Génies (Genijai).** — Angelų tradicija, pasiekusi pagonis iškraipyta, pavertė juos genijais. Kiekvienas turėjo savo genijų. Egipto magas įspėjo Marką Antonijų, kad jo genijus nugalėtas

Oktaviano genijaus; ir įbaugintas Antonijus pasitraukė pas Kleopatrą. Neronas, „Britanike“, sako kalbėdamas apie savo motiną: „Mano nustebęs genijus dreba prieš jos.“ Borboritai, pirmųjų Bažnyčios amžių eretikai, mokė, kad Dievas negali būti blogio autorius; kad saulės, žvaigždžių ir planetų eigai valdyti jis sukūrė nesuskaičiuojamą daugybę genijų, kurie buvo, yra ir visada bus geri ir darytojai; kad jis sukūrė žmogų abejingai kartu su visais kitais gyvūnais, ir kad žmogus turėjo tik letenas kaip šunys; kad taika ir santarvė viešpatavo žemėje daugelį amžių, ir kad joje nebuvo daroma jokių netvarkų; kad, nelaimei, vienas genijus pamilo žmonių giminę, davė jai rankas, ir štai blogio kilmė ir epocha. — Tuomet žmogus įsigijo dirbtinių jėgų, pasigamino ginklų, užpuolė kitus gyvūnus, sukūrė stebinančių darbų, ir rankų miklumas padarė jį išdidų; išdidumas įkvėpė jam nuosavybės troškimą ir norą turėti tam tikrus daiktus išskiriant kitus; prasidėjo ginčai ir karai; pergalė sukūrė tironus ir vergus, turtuolius ir vargšus. — Tiesa, priduria borboritai, kad jei žmogus niekada nebūtų turėjęs nieko kito, tik letenas, jis nebūtų statęs nei miestų, nei rūmų, nei laivų; nebūtų plaukiojęs jūromis; nebūtų išradęs rašto, nei rašęs knygų; ir taip jo proto žinios nebūtų išsiplėtusios; bet taip pat jis būtų patyręs tik fizines ir kūniškas blogybes, kurios nepalyginamos su tomis, kurios kankina sielą, blaškomą ambicijų, puikybės, godumo, rūpesčių auginant šeimą, ir gėdos, paniekos, skurdo bei bausmių baimės. — Aristotelis pastebi, kad žmogus yra viršesnis už gyvūnus ne todėl, kad turi ranką; bet turi ranką todėl, kad yra viršesnis už gyvūnus. — Arabai netiki, kad Adomas buvo pirmoji protinga būtybė, gyvenusi žemėje, bet tik visų dabar egzistuojančių žmonių tėvas. Jie mano, kad žemė buvo apgyvendinta, prieš sukuriant Adomą, būtybėmis, kurių rūšis aukštesnė už mūsų: kad šių būtybių, sukurtų Dievo kaip ir mes, sudėtyje buvo daugiau dieviškos ugnies ir mažiau dumblo. Šios būtybės, kurios gyveno žemėje tūkstančius amžių, yra genijai, kurie vėliau buvo išsiųsti į atskirą regioną, bet iš kurio neįmanoma jų iššaukti ir priversti pasirodyti dar kartais, magiškų žodžių ir talismanų galia. Yra dvi genijų rūšys, priduria jie: periai, arba gerieji genijai, ir divai, arba blogieji genijai. Džian-ben-džian (Gian-ben-gian), kurio vardu jie buvo pavadinti džinais arba genijais, yra pirmasis ir garsiausias iš jų karalių. Džinnistanas (Ginnistan) yra malonumų ir stebuklų šalis, į kurią jie buvo ištremti Taimuralo (Taymural), vieno iš seniausių Persijos karalių. — Tai vėlgi iškraipyti senosios tradicijos pėdsakai. — Kinai turi genijų, kurie vadovauja vandenims, kalnams; ir kiekvienas iš jų garbinamas iškilmingomis aukomis. — Žr. **FÉES** (Fėjos), **ANGES** (Angelai) ir kt.

**Génirade.** — Gydytojas materialistas, šv. Augustino draugas ir labai žinomas Kartaginoje dėl savo didelių gebėjimų. Jis abejojo, ar yra kitas pasaulis be šio. Bet vieną naktį sapne pamatė jaunuolį, kuris jam tarė: „Sek paskui mane.“ Jis nusekė ir atsidūrė mieste, kur išgirdo nuostabią melodiją. — Kitą kartą jis pamatė tą patį jaunuolį, kuris jam tarė: „Ar pažįsti mane? — Labai gerai, — atsakė jis. — O iš kur mane pažįsti? — Génirade papasakojo jam tai, ką šis buvo jam parodęs mieste, į kurį buvo nivedęs. Jaunuolis pridūrė: „Ar sapne, ar pabudęs visa tai matei? — Tai buvo sapne, — atsakė gydytojas. Jaunuolis tarė: — Kur dabar yra tavo kūnas? — Mano lovoje. — Ar gerai žinai, kad dabar nieko nematai kūno akimis? — Žinau. — Kokiomis gi akimis mane matai?... Gydytojui dvejojant ir nežinant ką atsakyti, jaunuolis dar tarė: Kaip matai ir girdi mane dabar, kai tavo akys užmerktos ir pojūčiai nutirpę; taip po mirties gyvensi, matysi, girdėsi, bet dvasios akimis. Tad neabejok daugiau.“ — Génirade padarė išvadą, kad jei siela gali taip keliauti miegant, vadinasi, ji nėra pririšta prie materijos; ir jis atsivertė.

**Gennadius.** — Konstantinopolio patriarchas. Eidamas į savo bažnyčią, jis sutiko bjaurią šmėklą. Jis atpažino, kad tai velnias, jį užkeikė ir išgirdo balsą, sakantį: „Įspėju tave, Genadijau, kad kol gyvas, aš negalėsiu pakenkti graikų bažnyčiai; bet po tavo mirties aš ją sugriaušiu.“

Patriarchas atsiklaupė, pasimeldė už savo bažnyčią ir netrukus mirė. Tai vyko tuo metu, kai Mahometas II užkariavo imperiją.

**Geoffroi d'Iden.** — XIII a. senjoras Humbertas, Gišaro de Belioc sūnus, Makono vyskupijoje, paskelbęs karą kitiems savo kaimynystės senjorams, Žofrua d'Idenas (Geoffroi d'Iden) mūšyje gavo žaizdą, nuo kurios vietoje mirė. Maždaug po dviejų mėnesių Žofrua pasirodė Milonui d'Anta ir paprašė pasakyti Humbertui de Belioc, kurio tarnyboje prarado gyvybę, kad jis kenčia kančias už tai, kad padėjo jam neteisingame kare ir kad prieš mirtį neatgailavo už savo nuodėmes; kad prašo pasigailėti jo ir jo paties tėvo Gišaro, kuris paliko jam didelius turtus, kuriais jis piktnaudžiauja ir kurių didelė dalis įgyta neteisėtai; kad tiesa, Gišaras, Humberto tėvas, priėmė vienuolystę Klini (Cluny), bet neturėjo laiko nei visiškai patenkinti Dievo teisingumo, nei atitaisyti skriaudų artimui; tad jis maldavo paaukoti už jo tėvą ir už jį mišių auką, duoti išmaldos ir pasitelkti gerų žmonių maldas, kad jiems abiem būtų suteiktas greitas išvadavimas iš kančių, kurias jie kenčia. Jis pridūrė: „Pasakykite jam, kad jei jis jūsų nepaklausys, būsiu priverstas pats eiti jam pranešti tai, ką tik nurodžiau.“ — Milonas d'Anta įvykdė savo pavedimą; Humbertas išsigando, bet geresnis netapo. Vis dėlto, bijodamas, kad Gišaras, jo tėvas, ar Žofrua d'Idenas neateitų jo varginti, jis nedrįso pasilikti vienas, ypač naktį; visada norėjo turėti šalia savęs ką nors iš savo žmonių. — Taigi vieną rytą, būdamas visiškai pabudęs savo lovoje, jis pamatė prieš save pasirodantį Žofrua, ginkluotą kaip mūšio dieną, kuris rodė jam mirtiną žaizdą, kurią buvo gavęs ir kuri atrodė dar visai šviežia. Jis jam smarkiai priekaištavo dėl mažo gailestingumo jam ir jo paties tėvui, kuris dejavo kančiose. „Saugokis, — pridūrė jis, — kad Dievas nesielgtų su tavimi rūstybėje ir neatimtų iš tavęs gailestingumo, kurio tu mums atsisakai, ir ypač gerai saugokis vykdyti sprendimą, kurį priėmei eiti į karą su grafu Amedėjumi; jei ten eisi, prarasi gyvybę ir turtus.“ — Humbertas ruošėsi atsakyti vaiduokliui, kai atvyko ginklanešys Richardas de Marsay, Humberto patarėjas, grįžtantis iš mišių; tuoj pat numirėlis išnyko. Nuo to momento Humbertas rimtai ėmėsi palengvinti savo tėvo ir Žofrua dalią, ir atliko kelionę į Jeruzalę nuodėmėms išpirkti. — Šį faktą pasakoja Petras Garbingasis.

**Géomancie arba Géomance (Geomantija).** — Būrimas žeme. Jis susideda iš saujos dulkių ar žemės metimo atsitiktinai ant stalo, kad būtų sprendžiama apie būsimus įvykius iš linijų ir figūrų, kurios susidaro; tai maždaug tas pats, kas kavos tirščiai. Žr. **MARC DE CAFÉ.** — Pasak kity, ji atliekama tai braižant ant žemės linijas ir apskritimus, iš kurių tikimasi atspėti tai, ką norima sužinoti; tai darant atsitiktinai, ant žemės ar popieriaus, daugybę taškų nesilaikant jokios tvarkos; figūros, kurias atsitiktinumas tuomet suformuoja, pagrindžia sprendimą apie ateitį; tai galiausiai stebint plyšius ir įtrūkimus, kurie natūraliai atsiranda žemės paviršiuje, iš kur, sakoma, kyla pranašiški garai, kaip iš Delfų urvo.

**Gerbert.** — Žr. **SYLVESTRE II.**

**Géréahs.** — Ceilono gyventojai tiki, kad planetas užėmusios dvasios, kurios yra jų likimo arbitrai. Jie priskiria joms galią padaryti savo favoritus laimingus nepaisant demonų. Jie suformuoja tiek molinių atvaizdų, vadinamų Géréahs, kiek įsivaizduoja esant blogai nusiteikusių dvasių, ir suteikia joms monstriškas formas; puota, kuri seka šia proga, lydimą būgnų ir šokių iki aušros; atvaizdai išmetami ant didžiųjų kelių, kur jie gauna smūgius ir išsekina piktavalių demonų pyktį.



**Germanicus (Germanikas).** — Romėnų generolas, kurį nunuodijo Plancina. Nesakoma, ar kvepalais, ar nuodais; bet kas tikra, sako Tacitas, tai, kad jo būste rasta kaulų ir mirusiųjų pelenų, išplėštų iš kapų, ir Germaniko vardas, užrašytas ant švino plokštelės, kuri buvo paaukota pragarui.

**Gerson (Jean Charlier de).** — Pamaldus ir mokytas Paryžiaus universiteto kancleris, miręs 1429 m., knygos „Dvasių tyrimas“ (Examen des esprits), kurioje randama taisyklių netikroms apraiškomis atskirti nuo tikrų, ir „Reformuotos astrologijos“ autorius, kuri turėjo didelę sėkmę. Čia nekalbame apie jo pamaldumo veikalus.

**Gert (Berthomine de).** — Ragana iš Prešako (Préchac) miesto Gaskonėje, kuri apie 1608 m. prisipažino, kad kai ragana, grįžtanti iš sabato, užmušama kelyje, velnias turi įprotį priimti jos pavidalą ir priversti ją pasirodyti bei numirti savo namuose, kad išlaikytų gerą reputaciją. Bet jei tas, kuris ją užmušė, turi kokią vaškinę žvakę ar dagtį su savimi ir padaro kryžių ant mirusiosios, velnias, nepaisant visos savo galios, negali jos iš ten ištraukti, ir todėl yra priverstas ją ten palikti.

**Gervais (Gervazas).** — Reimso arkivyskupas, miręs 1067 m., apie kurį pasakojamas šis nuotykis. Vienas normanų riteris, kuris jį pažinojo, norėdamas dėl savo sielos poreikio vykti į Romą aplankyti šventųjų apaštalių kapų, praėjo pro Reimsą, kur paprašė arkivyskupo palaiminimo, tada grįžo į savo kelią, nuo kurio buvo nukrypęs. Jis atvyko į Romą ir atliko savo maldas. Tada norėjo vykti į Šv. Angelo kalną. Kelyje jis sutiko atsiskyrėlį, kuris jo paklausė, ar pažįsta Gervazą, Reimso arkivyskupą; į ką keliauninkas atsakė, kad pažįsta. — „Gervazas mirė“, — atsakė atsiskyrėlis. — Normanas liko priblokštas; jis paprašė nepažįstamojo pasakyti, kaip jis sužinojo šią naujieną. — Atsiskyrėlis jam atsakė, kad praleidęs naktį maldoje savo celėje, išgirdo daugybės žmonių, einančių pro jo celę ir keliančių didelį triukšmą, garsą; kad atidarė langą ir paklausė, kur jie eina; kad vienas iš jų atsakė: — „Mes esame Šėtono angelai, ateiname iš Reimso. Mes nešėmės Gervazo sielą; bet dėl jo gerų darbų ją ką tik iš mūsų atėmė, kas mus žiauriai piktina.“ — Piligrimas įsidėmėjo laiką ir dieną, kada tai sužinojo, ir grįžęs į Reimsą rado, kad arkivyskupas Gervazas mirė tą pačią valandą.

**Geyserio.** — Gotų demoniakas, kurio sielą velnias nusinešė į pragarą, po to, kai jo kūnas sprogo, kaip Bucerio ir Arijaus, jam gulint lovoje.

**Ghilcul arba Gilgul.** — Tarp šiuolaikinių žydų tai metempsichozė arba sielų persikėlimas į kitus kūnus, doktrina, priimta kai kuriose jų sektose.

**Ghirardelli (Corneille).** — Pranciškonas, gimęs Bolonijoje XVI a. pabaigoje. Jis studijavo astrologiją ir metoposkopiją; iš jo žinomi astrologiniai diskursai, almanachai, kaip Matthieu Laensbergho, galiausiai „Fizionominė Kefalonija“ (Céphalonie Physionomique), su šimtu nupieštų galvų ir sprendimais apie kiekvieną veidą, kurie sprendimai uždaryti sonete, papildytame dvieliu; in-4°, 1630.

**Gholes.** — Tikėjimas vampyrais, gholais, lamijomis, kurie yra maždaug tos pačios rūšies šmėklos, paplitęs nuo neatmenamų laikų tarp arabų, persų, šiuolaikinėje Graikijoje ir visuose Rytuose. „Tūkstantis ir viena naktis“ ir daugelis kitų arabų pasakų sukasi apie šią medžiagą, ir dabar šis baisus prietaras neša siaubą į daugelį šiuolaikinės Graikijos ir Arabijos kraštų.

**Ghoolée-Beenban.** — Vampyras, arba lamija, arba gholas. Afganai tiki, kad kiekvieną vienumą, kiekvieną dykumą jų šalyje gyvena demonas, kurį jie vadina *Ghoolée-Beenban*, arba vienvietės šmėkla. Jie dažnai apibūdina genties žiaurumą sakydami, kad ji laukinė kaip dykumos demonas.

**Giall.** — Skandinavų pragaro upė. Ji pereinama tiltu, vadinamu Giallar.

**Gian-Ben-Gian.** — Žr. **GÉNIES**.

**Gibel.** — Vulkaninis kalnas, kurio viršūnėje yra krateris, iš kurio, priglaudus ausį, girdimi dejavimai ir baisus kunkuliavimas. Graikai į šią angą mesdavo aukso ir sidabro indus, ir laikydavo geru ženklu, kai liepsna jų neatmesdavo; nes jie manė tuo numaldą pragaro dievus, kurių įėjimu laikė šią angą.

**Gilbert.** — Demonas, apie kurį kalba Olausas Magnusas. Jis rodydavosi pas ostrogotus; ir urve buvo prirakinęs mokslininką Katilą, švedų nekromantą, kuris jį įžeidė.

**Gilo.** — Žr. **GELLO**.

**Gimi arba Gimin.** — Genijai, kuriuos musulmonai laiko tarpinės prigimtės tarp angelo ir žmogaus. Tai mūsų kaukai (esprits follets).

**Ginguérers.** — Penktoji milžinų arba blogųjų genijų gentis pas rytiečius.

**GINNES.** — Moteriški genijai pas persus, kurie sako, kad jas prakeikė Saliamonas, ir kad jos suformuotos iš skystos ir kunkuliuojančios ugnies, prieš sukuriant žmogų.

**Ginnistan.** — Įsivaizduojama šalis, kur Saliamonui pavaldūs genijai turi savo rezidenciją, pagal populiarias persų nuomones. Žr. **GÉNIES**.

**Ginnungagap.** — Bedugnės, pragaro dalies, pavadinimas pas skandinavus.

**Gioerninca-Vedur.** — Islandai šiuo vardu vadina magišką galią sukelti audras ir viesulus, ir pražudyti valtis bei laivus jūroje. Ši prietaringa idėja priklauso tiek pat šiuolaikinei magijai, kiek ir senajai. Įrankiai, kuriuos naudoja įšventintieji, yra labai paprasti: pavyzdžiui, žuvies galvos žiauna, ant kurios jie nupiešia arba išraižo įvairius magiškus ženklus, tarp jų dievo Toro galvą, iš kurio pasiskolino šią magijos rūšį. Didysis menas susideda iš vieno ar dviejų ženklų naudojimo, ir visa jų paslaptis ta, kad žodžiai *Thor*, *hafot* ar *hafut* galėtų būti perskaityti prieš juos arba jiems nesant, nesuprantami tiems, kurie nėra prileisti prie šių paslapčių pažinimo.

**Giourtasch.** — Paslaptingas akmuo, kurį Rytų turkai tiki gavę iš rankų į rankas nuo savo protėvių, siekiant iki Jafeto, Nojaus sūnaus, ir kuriam priskiria galią parūpinti lietaus, kai jiems jo reikia.

**Girard (Jean-Baptiste).** — Jėzuitas, gimęs Dolyje 1680 m. Jėzaus draugijos priešai nepagailėjo jokių pastangų pavaizduoti jį kaip skandalingą žmogų. Jie apkaltino jį suvedžiojus merginą, vardu Catherine Cadière; ir šia tema sukūrė visus bjauriausius romanus. Ši mergina, beprotė ar ligonė, atrodė apsėsta pagal to meto idėjas, arba galbūt tokia buvo, ir teko ją uždaryti

Bresto uršuliečių vienuolyne. Dėl kai kurių jos kildesčių Provanso parlamentas iškėlė bylą. Tačiau viską ištyrus ir pasvėrus, teko apsiriboti Catherine Cadière grąžinimu šeimai. Nepavyko net rasti būdo įtraukti tėvą Girardą į šią bylą kaip kaltininką, nors prieš jį buvo sukeltos trys smurtinės partijos: jansenistai, parlamentas ir filosofai. — Tai nesutrukdė antireliginiams rašytojams atgaivinti pasmerktus šmeižtus jo atžvilgiu.

**Girtanner.** — Giotingeno daktaras, kuris paskelbė, kad XIX amžiuje visi turės metalų transmutacijos paslaptį; kad kiekvienas chemikas mokės pasigaminti aukso; kad virtuvės įrankiai bus auksiniai ir sidabriniai, kas, pasak jo, labai prisidės prie gyvenimo prailginimo, kuriam šiandien kenkia vario, švino ir geležies oksidai, kuriuos praryjame su maistu. Geri šių dienų chemikai dalijasi šia nuomone. Žr. **ALCHIMIE**.

**Gitanos.** — Ispaniškas žodis, reiškiantis egiptiečius. Žr. **BOHÉMIENS**.

**Giwon.** — Japonų dvasia. Gyventojai tiki, kad ji ypač rūpinasi jų gyvybės išsaugojimu ir gali apsaugoti nuo bet kokio nelaimingo atsitikimo, pavyzdžiui, kritimų, blogų susitikimų, ligų, ir ypač nuo raupų. Todėl jie turi paprotį dėti Giwono atvaizdą ant savo namų durų.

**Glanville.** — Anglikonų dvasininkas iš Abbey-Church Bate (Bath), miręs 1680 m. Jam priskiriamas traktatas apie „Vizijas ir pasirodymus“, in-8°, Londonas, 1700; bet jis tikrai yra veikalo „Filosofiniai svarstymai apie burtininkų egzistavimą ir raganavimą“ (1666, in-4°) autorius.

**Glaphyra.** — Aleksandro, to baisaus Erodo, kurį vadino Erodu Didžiuoju, sūnaus, žmona. Ši princesė, praradusi Aleksandrą, ištekojo už Archelao, savo svainio, ir mirė tą pačią vestuvių naktį, vaizduotei sutrikus nuo pirmojo vyro vizijos, kuris atrodė priekaištaująs jai dėl šių antrųjų vestuvių su jo broliu.

**Glasyalabolas.** — Žr. **CAACRINOLAAS**.

**Glocester.** — Valdant Henrikui VI, Glosterio hercogienės priešai, norėdami ją pražudyti, apkaltino ją raganavimu. Buvo teigiama, kad ji turėjo slaptų pokalbių su Rogeriu Bolingbrocke'u, įtariamu nekromantija, ir Marie Gardemain, laikyta ragana. Buvo pareikšta, kad šie trys asmenys kartu, pasitelkę velniškas ceremonijas, padėjo ant lėtos ugnies vaškinius karaliaus atvaizdus, tikėdamiesi, kad šio valdovo jėgos seks tirpstant vašku, ir jam visiškai ištirpus Henriko VI gyvenimas baigsis. Toks kaltinimas turėjo be vargo įsitvirtinti tame patikliame amžiuje; kuo labiau jis tolo nuo sveiko proto, tuo labiau atrodė vertas tikėjimo. Visi trys buvo pripažinti kaltais, ir nei rangas, nei nekaltumas negalėjo jų išgelbėti. Hercogienė buvo nuteista kalėti iki gyvos galvos, Rogeris Bolingbrocke'as pakartas, o Marie Gardemain sudeginta Smitfilde.

**Glubbdubdrib.** — Burtininkų sala Guliverio kelionėse. Sviftas ten pasakoja labai pikantiškas istorijas.

**Gnomes (Gnomai).** — Elementariosios dvasios, žmogaus draugai, sudaryti iš subtiliausių žemės dalelių, kurios viduriuose jie gyvena, pasak kabalistų. — Žemė, sako jie, beveik iki centro pilna gnomų, mažo ūgio žmonių, lobių, kasyklų ir brangakmenių sergėtojų. Jie myli žmones, yra išradingi ir lengvai valdomi. Jie aprūpina kabalistus visais reikalingais pinigais ir

už savo paslaugas beveik neprašo nieko, tik garbės būti valdomiems. Gnomidės, jų žmonos, yra mažos, bet malonios, ir labai įdomiai apsirengusios. — Gnomai gyvena ir miršta panašiai kaip žmonės; jie turi miestus ir buriasi į bendruomenes. Kabalistai teigia, kad tie garsai, kuriuos girdėdavo, pasak Aristotelio, tam tikrose salose, kur visgi niekas nematė žmonių, buvo ne kas kita, kaip gnomų linksmybės ir vestuvių šventės. Jie turi mirtingą sielą; bet gali įgyti nemirtingumą sudarydami sąjungas su žmonėmis. Žr. **CABALE, PYGMÉES, NAINS** (Nykštukai). — Yra tikimybė, kad šios pasakos apie gnomus kildinamos iš kai kurių senųjų keliautojų po Laplandiją pasakojimų.

**Gnostiques (Gnostikai).** — Eretikai, kurie pripažino daugybę genijų, visko pasaulyje kūrėjų. Jų vardas reiškia apsišvietusieji; jie jį pasirinko, nes manė esą labiau apsišvietę nei kiti žmonės. Jie atsirado pirmame ir antrame amžiuje, daugiausia Rytuose. Tarp genijų jie garbino tuos, kurie, jų manymu, suteikė žmonijai svarbiausias paslaugas. Jie sakė, kad genijus, išmokęs žmones valgyti gėrio ir blogio pažinimo medžio vaisių, padarė mums kai ką labai reikšmingo... Jie garbino jį po tuo pavidalu, kurį jis buvo prisiėmęs, ir laikė gyvatę uždarytą narve: kai švėsdavo savo misterijas, atidarydavo narvą ir pašaukdavo gyvatę, kuri užlipdavo ant stalo, kur buvo duona, ir apsilvyniodavo aplinkui. Tai jie vadino savo eucharistija... — Gnostikai, prie kurių jungėsi bazilidiečiai, ofitai, simoniečiai, karpokratiečiai ir kt., dėjo dideles pastangas prieš katalikybę. Jų gyvatė, kaip ir kiti, ten tegalėjo nusidildyti dantis. Žr. **TÊTE DE BAPHOMET, ÉONS** ir kt.

**Goap.** — Pietų demonų karalius. Jį galima iššaukti nuo trijų ryto iki vidurdienio ir nuo devynių vakaro iki vidurnakčio.

**Gobbino.** — Žr. **IMAGINATION**.

**Gobelins.** — Naminių kaukų rūšis, kurie slepiasi slaptose namų vietose, po malkų krūvomis. Jie maitinami skaniausiais valgiais, nes atneša šeimininkams grūdų, pavogtų iš svetimų svirnų. — Sakoma, kad Gobelinų manufaktūra Paryžiuje savo vardą gavo iš kokių tai kaukų, kurie pradžioje ateidavo dirbti su darbininkais ir mokyti juos gaminti gražius kilimus. Iš jų, priduriama, gauta sodrių spalvų paslaptis.

**Gobes.** — Kaimuose *gobes* vadinami sferiniai rutuliai, kurie kartais randami atrajojančių gyvūnų skrandyje ir kurie susidaro iš savaime prarytų plaukų, susimaišiusių su pašarais ir suklijuotų skrandžio sulčių. Daugumą kaimo žmonių sunku įtikinti, kad šie rutuliai nėra kerų pasekmė.

**Godeslas.** — Kai Maastrichto vyskupijoje buvo skelbiamas pirmasis kryžiaus žygis, bulė leido seniems ir ligoniams atsipirkti nuo kelionės į Šventąją Žemę tam tikra įmoka; malūnininkas, vardu Godeslas, kuris buvo kartu turtingas, senas ir lupikautojas, susitvarkė taip, kad davė tik penkis sidabro markes, kad turėtų laisvę likti savo malūne. Kaimynai pranešė mokesčio rinkėjui, kad malūnininkas Godeslas galėjo duoti keturiasdešimt markių be vargo ir nesumažindamas palikimo vaikams; bet jis tvirtino priešingai ir taip gerai įtikino dalintoją, kad jį paliko ramybėje. Jo apgavystė, sako legenda, buvo nubausta. — Vieną dieną, kai smuklėje jis tyčiojosi iš piligrimų, kurie vyko į šventą kelionę, sakydamas jiems: „Reikia pripažinti, kad esate kvailiai, jog keliaujate per jūras ir rizikuojate gyvybe, kai aš už penkias sidabro markes pasilieku savo namuose ir turėsiu tiek pat nuopelnų, kiek ir jūs“, nutiko štai kas: — Sugrįžęs

namo, malūnininkas atsigulė, bet išgirdo, kad sukasi jo malūno girtos, ir visa mašina savaime juda su įprastu triukšmu. Jis pašaukė pameistrį ir liepė eiti pažiūrėti, kas suka malūną. Šis nuėjo, bet buvo taip išsigandęs, kad sugrįžo nelabai supratęs, ką matė. „Tai, kas vyksta jūsų malūne, mane taip išgąsdino, — atsakė jis, — kad net jei mane užmuštumėte, aš ten nebegrįžčiau.“ — „Kad ir pats velnias būtų, — sušuko malūnininkas, — aš eisiu ir pamatysiu.“ — Taigi jis iššoko iš lovos, apsimovė kelnės, atidarė malūno duris, įėjo ir pamatė du didelius juodus žirgus, saugomus negro, kuris jam tarė: „Lipk ant šio žirgo, jis paruoštas tau.“ — Malūnininkas, drebedamas, bandė išsisukti; velnias jam sušuko baisyje: „Jokio delsimo! Nusivilk savo drabužį ir sek paskui mane...“ O Godeslas nešiojo mažą kryželį, prisegtą prie savo drabužio; jis nepagalvojo, kad šis ženklas jį saugojo; jis padarė tai, kas jam buvo liepta, ir užlipo ant juodo žirgo, ar veikiau ant demono, ant kurio jam buvo liepta sėsti. Velnias užšoko ant kito žirgo, ir šie keturi personažai nutolo, keliaudami į pragarą. Ten malūnininkui parodė liepsnojančią kėdę, kurioje nebuvo galima tikėtis nei ramybės, nei poilsio, ir jam tarė: „Tu grįši į savo namus, mirsi po trijų dienų ir sugrįši čia, kad praleistum visą amžinybę ant šios degančios kėdės.“ Po šių žodžių velnias parlydėjo Godeslą į jo malūną. Jo žmona, kuriai jo nebuvimas pasirodė ilgas, pagaliau atsikėlė ir nustebo radusi jį gulintį ant grindų, mirštantį iš baimės. Kadangi jis kalbėjo apie pragarą, velnią, mirtį, degančią kėdę, buvo pasiųsta pakviesti kunigo, kad jį nuramintų. „Man nereikia išpažinties, — tarė jis kunigui, — mano likimas nulemtas. Mano kėdė paruošta, mano mirtis ateis po trijų dienų; mano bausmė neišvengiama.“ Ir tas nelaimingasis mirė nenorėdamas atgailauti.

**Godvinas (Godwin).** — Anglų rašytojas, išleidęs „Nekromantų gyvenimą“, arba garsiausių asmenybių, kurioms įvairiais amžiais buvo priskiriama antgamtinė galia, istoriją.

**Goetija (Goétie).** — Menas iššaukti piktąsias dvasias tamsią naktį požeminiuose urvuose, netoli kapų ir mirusiųjų kaulų, aukojant juodas aukas, naudojant magiškas žoleles, raudas, dejavimus ir aukojant mažus vaikus, kurių viduriuose buvo ieškoma ateities. Žr. **THÉURGIE**.

**Gogiai (Goguis).** — Žmogaus pavidalo demonai, kurie lydi piligrimus Japonijoje jų kelionėse, priverčia juos įlipti į svarstyklės ir verčia išpažinti savo nuodėmes. Jei piligrimai nutyli kokią nors klaidą šiame patikrinime, velniai nusveria svarstyklės taip, kad jie negali išvengti kritimo į prarają, kurioje susilaužo visus narius.

**Gūžiai (Goîtres).** — Arabai teigia gydą šią negalią amuletais. Daktaras Abernethy, paklaustas, kaip išgydyti gūžį, atsakė: „Manau, kad geriausias vaistas būtų švilpti...“

**Gomoris (Gomory).** — Stiprus ir galingas pragarų hercogas; jis pasirodo moters pavidalu, su hercogo karūna ant galvos, ir joja ant kupranugario; jis atsako apie dabartį, praeitį ir ateitį; atskleidžia paslėptus lobius; jis vadovauja dvidešimt šešiams legionams.

**Gonderikas (Gonderic).** — Vandalų karalius, kuriam, sekant Geizeriko ir Bucerio pavyzdžiu, velnias prapjovė vidurius, ir kurio siela, pasak kronikininkų, buvo nuvesta į pragarą.

**Gonenas (Gonin).** — Senovės prancūzai vadino metru Gonenu (*maître-gonin*) savo smulkius burtininkus, kerėtojus, fokusininkus ir rankų miklumo meistrus.

**Gontranas (Gontran).** — Helinandas pasakoja, kad kareivis, vardu Gontranas, iš Reimso arkivyskupo Henriko palydos, užmigo vidury laukų po pietų; kadangi jis miegojo atvira burna, tie, kurie jį lydėjo ir buvo pabudę, pamatė iš jo burnos išeinantį baltą žvėrelį, panašų į mažą žebenkštį, kuris nubėgo tiesiai prie upelio netoliese. Vienas ginklanešys, matydamas jį bėgiojantį upelio krantu ir ieškantį perėjimo, ištraukė savo kardą ir padarė mažą tiltą, kuriuo žvėrelis perėjo ir nubėgo toliau. — Netrukus pamatė jį sugrįžtantį, ir tas pats ginklanešys vėl padarė jam tiltą iš savo kardo. Žvėrelis perėjo antrą kartą ir sugrįžo į miegančiojo burną, kur ir įlindo. Tada jis pabudo; ir paklaustas, ar nieko nesapnavo miegodamas, atsakė, kad jaučiasi pavargęs ir ap sunkęs, nes bėgo ilgą kelią ir du kartus ėjo per geležinį tiltą. Bet kas dar nuostabiau, jis nuėjo keliu, kuriuo buvo bėgusi žebenkštis; kasė mažos kalvos papėdėje ir atkasė lobį, kurį jo siela buvo mačiusi sapne... — Velnias, sako Wierus, dažnai naudojami šiomis machinacijomis, kad apgautų žmones ir priverstų juos patikėti, jog siela yra kūniška ir miršta kartu su kūnu; nes daugelis žmonių tikėjo, kad tas baltas žvėrelis buvo to kareivio siela, nors tai tebuvo velnio apgavystė...

**Go (Goo).** — Išbandymas popierinėmis piliulėmis, kurias jamabos (*jammabos*), Japonijos fakurai, priverčia nuryti asmenis, įtariamus vagyste ar kitu nusikaltimu. Šis popierius yra prirašytas magiškų ženklų ir juodų paukščių atvaizdų; jamabas paprastai uždeda savo antspaudą. Liaudis įsitikinusi, kad jei tas, kuris išgeria šią piliulę, yra kaltas, jis negali jos suvirškinti ir žiauriai kenčia tol, kol prisipažįsta nusikaltęs. Žr. **KHUMANO-GOO**.

**Gorsonas (Gorson).** — Vienas iš pagrindinių demonų, Vakarų karalius; jis matomas ryte, devintą valandą.

**Bedugnės (Gouffres).** — Iš jų dažnai buvo daromi siaubo objektai. Ant kalno, esančio netoli Vilfranšo, randamos trys bedugnės arba dideli tvenkiniai, kurie visada yra audrų teatras; to krašto gyventojai tiki, kad dugne tūno velnias, ir tereikia ten įmesti akmenį, kad tuoj pat kiltų audra.

**Gulas (Goul).** — Lervų arba raganų-vampyrų rūšis, atitinkanti senovės empūsas. Tai tas pats, kas gholas.

**Guleho (Gouleho).** — Mirties genijus pas Draugystės salų gyventojus. Jis valdo savotišką tamsią karalystę, kur keliauja sielos.

**Gra (Graa).** — Šlamučių rūšis (augalas), kurią islandai seniau naudojo magijai ir burtininkams atbaidyti.

**Šventinti grūdai (Grains bénits).** — Kaimuose vis dar naudojamos (ir šį paprotį Bažnyčia smerkia kaip prietaringą) tam tikrais šventintais grūdais, kurie turi savybę išlaisvinti apsėstuosius prisilietimu, užgesinti gaisrus ir liepsnas, apsaugoti nuo griaustinio, nuraminti audras, išgydyti marą, karštinę, paralyžių, išvaduoti nuo skrupulų, dvasios nerimo, pagundų prieš tikėjimą, nevilties, magų ir burtininkų.

**Kviečių grūdai (Grains de blé).** — Kalėdų dienos būrimas. Daugelyje Šiaurės provincijų Kalėdų dieną atliekama ceremonija, kuri būtinai turi tiksliai pranešti, kiek vargo teks patirti pragyvenimui einamaisiais metais. Šį būrimą ypač praktikuoja valstiečiai. Susirenkama prie



didelės ugnies, įkaitinama apvali geležinė plokštė, ir, kai ji degina, ant jos padedama dvylika kviečių grūdų ant dvylikos kreida pažymėtų taškų, kuriems suteikti dvylikos metų mėnesių vardai. Kiekvienas sudegęs grūdas pranašauja nepriteklių ir brangumą tą mėnesį, kurį jis žymi; o jei visi grūdai išnyksta, tai užtikrintas ženklas, kad metai bus vargingi. Liūdnas būrimas!

**Raganų taukai (Graise des sorciers).** — Tikinama, kad velnias savo kerams naudoja žmogaus taukus. Raganos tepasi šiais taukais, kad keliautų į savaitę per kaminą; bet Prancūzijos raganos tiki, kad pasikišusios šluotą tarp kojų, jos nuskrieja be taukų ar tepalų. Italijos raganos visada turi ožį prie durų, kad jas nuneštų.

**Gralonas (Gralon).** — Žr. IS.

**Grandjė (Urbanas) (Grandier (Urbain)).** — Urbano Grandjė istorija yra dar viena iš tų liūdnujų intrigu, kurių rakto iki šiol neturėjome. Apsėdimų, į kuriuos jis buvo įpainiotas, pasakojimo ėmėsi keli rašytojai, beveik visi neišmanėliai arba piktavaliai, ypač kalvinistas Saint-André, kurio „Ludeno velnių istorija“ (*Histoire des diables de Loudun*) suklaidino daugybę žmonių. Laimei, šiandien turime kitus vadovus. 1829 m. buvo išleista gerojo ir pamaldaus tėvo Surino (Surin) knyga, iki tol likusi neišleista, kuri leis mums būti teisingesniems. Uršuliečių vienuolynas Ludene buvo įkurtas 1626 m. Po septynerių metų ten prasiveržė grėsmingi simptomai. Buvo kilę didelių ginčų tarp dviejų Ludeno Šventojo Kryžiaus kolegijos kanauninkų. Vienas buvo ponas Mignonas, išmintingas ir dorybingas žmogus, o kitas – Urbanas Grandjė, žmogus raštingas, šmaikštus, kandus ir labiau išlaidaujančio gyvenimo būdo, nei priderėjo jo luomui, kaip sako to meto raštai. Jis rodydavosi pasaulyje, nesilaikė labai griežtų papročių ir prisidengdamas anonimiškumu kūrė dainas bei pamfletus. Jam priskiriama politinė brošiūra, pavadinta „Ludeno batsiuve“ (*La Cordonnière de Loudun*), mažas raštas, nukreiptas prieš Rišeljė. Mignonas, visuotinai pripažintas doru žmogumi, vienuolių buvo pasirinktas jų sąžinės vadovu. Grandjė, kuris būtų norėjęs turėti priėjimą prie šių damų, patyrė nesėkmę visose savo pastangose: nė viena nenorėjo net jo matyti. Neapykanta, kurią jis jautė Mignonui, ir apmaudas, kurį nuo tada pajuto uršulietėms, įtraukė jį į manevrą, kuriam, kaip manyta, jis nebuvo pajėgus. Kilęs teismo procesas jį tuo apkaltino, nors jis niekada neprisipažino, kad jo veiksmas buvo juodosios magijos darbas. — Čia pacituosime vieną knygos, kuria remiamės, leidėjo pastabą: „Pagrindinis motyvas, vertęs neigti Ludeno apsėdimą, buvo tariamas reiškinių, pateiktų kaip įrodymai, negalimumas ar absurdiškumas. Ar šis negalimumas ar absurdiškumas gali būti teisėtai priešpastatomas dabar, kai didžiausi netikintys pripažįsta, ar bent jau nedrįsta ginčyti, daugybės kitų analogiškų reiškinių, lygiai taip pat nepaprastų, lygiai taip pat keistų, lygiai taip pat stebuklingų, realumo, kurie, sakoma, kasdien įvyksta pasitelkus magnetizmą?“ — Taigi, kad pasakytume tiesiai, Urbanas Grandjė nusprendė ne magnetizuoti uršulietes (šis žodis tada dar neegzistavo), bet jas užburti, duoti joms velnių, padaryti jas apsėdomis, atiduoti konvulsijoms, ir, svarbiausia, pasiekti, kad jos įsimylėtų jį, nors jo nepažinojo. Jis įvykdė savo sumanymą šitaip: į vienuolyną buvo įmesta rožių krūmo šaka su keliais žiedais; visos, kurios jas pauostė, buvo užvaldytos piktųjų dvasių ir atiduotos kerams, kurie vertė jas dūsauti dėl Urbano Grandjė, kurio jos niekada nebuvo mačiusios, Dievui leidžiant šią negandą ir jų pojūčių sutrikimą dėl priežasčių, kurių mes neturime nei teisės, nei poreikio gilintis. Jos buvo lyg beprotės, traukėsi į nuošalias vietas, šaukė Grandjė; ir kai, ar dėl haliucinacijos, ar dėl Šėtono veiksmo, įsivaizduojamas ar tikras Grandjė pavidalas staiga pasirodydavo prieš jas, jos bėgdavo nuo jo su siaubu; nes šių vargšų merginų širdis liko tyra; tik jų pojūčiai buvo apgulti. Nė viena iš jų niekada nesutiko su įtaigomis, kurios jas bandė.

Mignonas, padedamas išmintingo klebono, egzorcizavo vyresniąją, kurią kankino keistos krizės ir kurios kūnas kartais pakildavo nuo žemės veikiant slapta jėgai. Dalykas netrukus sukėlė tiek triukšmo, kad teko jį perduoti įprastiems magistratams. Pats karalius, informuotas apie tai, kas vyksta, įsakė Martinui de Laubardemontui, teisingumo intendantui provincijoje, imtis vadovauti procesui. Šis žmogus, pernelyg apjuodintas, tyrime parodė lėtumą ir pagirtiniausią nuosaikumą. Tokiam sunkiam atvejui spręsti jis surinko keturiolika teisėjų iš įvairių kaimyninių prezidialų: Puatjė, Anžero, Tūro, Orleano, Šinono, La Flešo ir kt. Geras vienuolis rekoletas, tėvas Laktancijus (Lactance), egzorcizavo apsėstąsias Puatjė vyskupo ir didelio būrio apsišvietusių vyrų akivaizdoje, kol teisėjai rinko parodymus prieš Grandjė. Ant jo kūno buvo rasti ženklai, kuriais burtininkai visada būdavo paženklinę. Buvo įrodyta, kad jis yra vargšų seserų apsėdimo autorius; ir net jei jis nebūtų buvęs burtininkas, tyrimas būtų bent jau įrodęs jo blogą gyvenimą ir blogus papročius. Tarp jo popierių buvo rasta skandalingą knygą, kurią jis rašė prieš kunigų celibatą. Bet ten nerasta, kaip sakė blogi pokštininkai, pakto originalo, kurį jis galėjo sudaryti su velniu; o tokio pobūdžio dokumentai, kurie buvo paskelbti, buvo suklastoti vėliau. Grandjė savo kalėjime niūniavo to meto dainą: „Laimingas Partenices ir Alidoro prieglobstis“, kai atėjo jam pranešti, kad jis nuteistas sudeginti; kas ir buvo įvykdyta didžiojoje Ludeno turgavietėje. Varnas būrys, kurį kai kurie pavertė balandžių būriu, skraidė aplink laužą. Atrodo, kad jis mirė blogai. Po jo mirties, apsėdimui nepasibaigus, egzorcizmai tęsėsi. Demonai, kuriuos reikėjo išvaryti, vadinami: Asmodėjus, Leviatanas, Behemotas, Elimi, Grezilas, Amanas, Easas, Astarotas, Zabulonas ir kt. Tėvas Laktancijus mirė iš nuovargio; jį pakeitė tėvas Dupinas; ir galiausiai karalius pavedė jėzuitams sutramdyti šią hidrą. Labai šventas ir labai apsišvietęs žmogus, tėvas Surinas, kuris su dideliu pasisekimu pamokslavo Marenose (Marennes), buvo įpareigotas atlikti šią sunkią operaciją. Tai buvo silpnas ir ligotas žmogus, bet didelio pamaldumo. Galiausiai jis pasiekė visišką pergalę. Tačiau jis neišėjo iš šios kovos be sunkių randų; nes ilgus metus, leidus Dievui, kurio paslaptys mums ne visos žinomos, tėvas Surinas gyveno varginamas ir kentė kančias, kurios pavertė jo gyvenimą kankinyste. Žr. jo knygą, kurią nurodėme.

**Grange du diable (Velnio daržinė).** — Beveik nėra provincijos, kurioje kokioje nors nuošalioje fermoje nebūtų rodoma prastos reputacijos daržinė, vadinama Velnio daržine. Pasakojama, kad dėl pakto su bėdos ištiktu valstiečiu ją visada per vieną naktį pastato velnias, ir visur gaidžio giedojimas priverčia jį pabėgti dar nelaimėjus lažybų; nes visose tose daržinėse trūksta kokios nors neuždengtos skylės ar ko nors kito. Garsiausia tokia daržinė minima Brabante.

**Granson.** — Paulius Diakonas (*Hist. Longob.*) pasakoja šią istoriją. Du lombardų senjorai, vardu Aldonas ir Gransonas, užsitraukę Lombardijos karaliaus Kuniberto nemalonę, sužinojo, kad šis kunigaikštis nusprendė juos nužudyti. Jis tarėsi apie šį sumanymą su savo favoritu, kai didelė musė nutūpė jam ant kaktos ir skaudžiai įgėlė; Kunibertas nuvijo vabzdį, bet šis grįžo į ataką ir taip įkyrėjo, kad sukėlė didelį pyktį. Favoritas, matydamas savo šeimininką susierzinusį, uždarė langą, kad neleistų priešui išskristi, ir ėmėsi vaikytis musę, o karalius išsitraukė durklą, kad ją užmuštų. Gerokai paprakaitavęs, Kunibertas pasivijo bėglį vabzdį, smogė jam; bet nukirto tik vieną koją, ir musė dingo. — Tą pačią akimirką Aldonas ir Gransonas, buvę kartu, pamatė priešais save pasirodantį kažkokį žmogų, kuris atrodė visiškai išsekęs ir turėjo medinę koją. Šis žmogus įspėjo juos apie karaliaus Kuniberto kėslus, patarė bėgti ir tuoj pat išnyko. Du senjorai padėkojo dvasiai už tai, ką ji dėl jų padarė; po to jie pasišalino, kaip to reikalavo aplinkybės.

**Gratarole (Guillaume).** — XVI a. gydytojas, miręs 1568 m. Jis yra knygos „Stebėjimai apie įvairias žmogaus kūno dalis sprendžiant apie jo moralines savybes“ (*De praedictione morum naturarumque hominum...*) autorius, Bazelis, 1554, in-8°. Jis taip pat parašė veikalą apie Antikristą, kurio mes nežinome. Galiausiai, traktatus apie alchemiją ir apie meną sudaryti almanachus.

**Gratianne (Jeannette).** — Siburo (Sibour) arba Siboro gyventoja, XVII a. pradžioje; apkaltinta raganavimu šešiolikos metų amžiaus, ji paliudijo, kad buvo nuvesta į savaitę; kad vieną dieną velnias nuplėšė nuo jos varinį papuošalą, kurį ji nešiojo ant kaklo; šis papuošalas buvo sugniaužto kumščio formos, su nykščiu, prakištu tarp pirštų, ką to krašto moterys laikė apsauga nuo bet kokio apžavėjimo ir kerų. Todėl velnias negalėjo jo nusinešti, bet paliko prie durų. Ji taip pat tikino, kad vieną dieną grįžtant iš sabato ji pamatė velnią juodo vyro pavidalu su šešiais ragais ant galvos, uodega užpakalyje, dviem veidais ir t.t.; kad, pristatyta jam, ji gavo didelę saują aukso; kad jis privertė ją išsižadėti savo Kūrėjo, Švenčiausiosios Mergelės, visų šventųjų ir visų savo giminių.

**Gratidia.** — Pranašė, kuri apgavo Pompėjų, kaip praneša Horacijus: nes jam paklausus apie Farsalo karo baigtį, ji patikino, kad jis bus nugalėtojas; vis dėlto jis buvo nugalėtas.

**Gratoulet.** — Žymus burtininkas, mokęs paslapties „užtvenkti“ arba užrišti adatą (*nouer l'aiguillette* – sukelti impotenciją), ir parsidavęs Belzebubui. Jis davė raganavimo pamokų Pjerui Opeti (Pierre Aupetit), nuteistam 1598 m.

**Greatrakes (Valentin).** — Empirikas, sukėlęs triukšmą Anglijoje XVII amžiuje; gimė Airijoje 1628 m. Jo mirties data nežinoma. Jis užėmė puikias pareigas, bet jam buvo pasimaišę protas; 1663 m. jam pasirodė, kad girdi balsą, sakantį, jog jis turi dovaną gydyti skrofuliozę; jis panorėjo tuo pasinaudoti ir netgi įtikėjo esąs pašauktas gydyti visas ligas; tai jam pelnė didelį garsą. Tačiau Lismoro vyskupo teismo nuosprendis uždraudė jam gydyti. Jo metodas buvo uždėti rankas ant sergančios vietos ir lengvai trinti iš viršaus į apačią. Jis lietė net apsėstuosius, kurie krisdavo į konvulsijas vos jį pamatę ar išgirdę kalbant. Daugelis rašytojų iš jo tyčiojosi. Saint-Evremondas rašė prieš patiklumą, rodomą jam. Tačiau Greatrakesas turėjo gynėjų, ir Deleuze savo „Gyvūnų magnetizmo istorijoje“ pristatė jį tokioje šviesoje, kuri leidžia manyti, kad jis buvo magnetizuotojas.

**Grégoire VII (Šv. Grigalius VII).** — Vienas didžiausių popiežių, XI a. išgelbėjęs Europą. Kadangi jis nuveikė didžių dalykų vienybės labui, turėjo priešų tarp visų eretikų, o vėliau ir tarp protestantų, kurie apkaltino jį magija ir net bendravimu su velniu. Jų melagystes kvailai kartojo katalikai. Šis šventas popiežius neseniai buvo apgintas; nes istoriją, kuri pagaliau atiduoda jam teisingumą, parašė protestantas (Voigtas).

**Grêle (Kruša).** — Romėnai, kai debesis atrodydavo pasiruošęs virsti kruša, aukodavo ériukus arba įpjovę pirštą išleisdavo kraujo, kurio garai, kildami iki debesies, jį išsklaidydavo arba visiškai išblaškydavo: ką Seneka atmeta kaip beprotybę.

**Grenier (Jean).** — Vilkolakis, klestėjęs apie 1600 metus. Apkaltintas Jeanne Garibaut ir kitų, kad suėdė vaikus, nors jam tebuvo vos penkiolika metų, jis prisipažino, kad yra „juodo kunigo“

(sabato kunigo), kuris nešiojo vilko kailį ir išmokė jį amato, sūnus. Nežinoma, kas nutiko šiam jaunuoliui. — Žr. **POIRIER** ir **PIERRE LABOURANT**.

**Grenouille (Varlė).** — Ne paslaptis tas nuostabus valstiečių receptas, kad krūmynų varlė, perpjauta ir uždėta ant inkstų, taip skatina šlapinimąsi, kad vandenlige sergantieji pasveiksta. — Žr. **MESSIE DES JUIFS** (Žydų Mesijas), **TREMBLEMENTS DE TERRE** (Žemės drebėjimai) ir kt.

**Griffon (Grifas).** — Brownas tikina, kad yra grifų, tai yra mišrių gyvūnų, kurie priekyje panašūs į erelį, o gale į liūtą, su stačiomis ausimis, keturiomis kojomis ir plačia uodega.

**Grigri.** — Demonas familiaras, kurį mato amerikiečiai, ypač Kanados ir Gvinėjos miškuose.

**Grillandus (Paul).** — Kastilietis, „Traktato apie kerus“ (*De maleficiis*), išleisto Lione 1555 m., „Traktato apie burtus, lamijas, kankinimus ir t. t.“, Lionas, 1536, ir keleto kitų tokio pobūdžio veikalų autorius. Jis kažkur pasakoja, kad vienas advokatas, buvęs „surištas“ (impotentiškas) galingų kerų, kurių joks medicinos menas negalėjo pagydyti, kreipėsi į magą, kuris jam davė išgerti tam tikro gėrimo prieš miegą ir liepė nieko nebijoti. Pusę dvylikos nakties kilo smarki audra su žaibais; jis iš pradžių pamanė, kad namas griūva jam ant galvos; netrukus išgirdo didelius riksmus, dejavimus ir pamatė savo kambaryje daugybę žmonių, kurie daužė vienas kitą kumščiais ir kojomis, draskėsi nagais ir dantimis; jis atpažino tam tikrą moterį iš gretimo kaimo, kuri turėjo raganos reputaciją ir kurią jis įtarė užleidus jam ligą; ji skundėsi labiau už visus ir pati draskėsi veidą bei rovėsi plaukus. Ši misterija truko iki vidurnakčio; po to įėjo vyriausiasis burtininkas; viskas išnyko; jis pareiškė ligoniui, kad šis pasveiko: kas buvo tiesa.

**Grimaldi.** — Valdant Liudvikui Pamaldžiamam, visoje Europoje kilo epideminė liga, kuri išplito tarp galvijų. Tarp liaudies pasklido gandas, kad Grimaldis, Benevento hercogas, Karolio Didžiojo priešas, sukėlė šią žalą, liepęs savo parankiniams visur išbarstyti mirtinus miltelius. Buvo suimta daugybė nelaimėlių, įtariamų šiuo nusikaltimu; baimė ir kankinimai privertė juos prisipažinti, kad jie iš tiesų barstė tuos miltelius, nuo kurių krito bandos. Šv. Agobardas, Liono arkivyskupas, stojo jų ginti ir įrodė, kad jokie milteliai neturi galios užkrėsti oro; ir kad net darant prielaidą, jog visi Benevento gyventojai, vyrai, moterys, jaunuoliai, seniai ir vaikai, būtų pasklidę po visą Europą, kiekvienas sekamas trijų vežimų tų miltelių, jie niekada nebūtų galėję sukelti tos blogybės, kuri jiems buvo priskiriama.

**Grimoire (Grimuaras).** — Visi žino, kad skaitant Grimuarą galima iššaukti velnią; bet reikia pasirūpinti, kad vos jam pasirodžius, mestum jam ką nors į galvą – seną batą, pelę, skudurą; kitaip rizikuojate, kad jums nusuks sprandą. — Ta baisi maža knygelė, žinoma Grimuaros vardu, seniau laikyta paslaptyje, buvo labai teisingai deginama, kai tik būdavo konfiskuota. Čia pateiksime keletą pastabų apie tris žinomiausius Grimuarus. — „Popiežiaus Honorijaus Grimuaras (sic), su rečiausių paslapčių rinkiniu“; su Romos rubrika, 1670, in-16, papuoštas figūromis ir ratais. Pirmieji penkiasdešimt puslapių apima tik užkeikimus; žiūrėkite **CONJURATIONS** ir **ÉVOCATIONS**. „Rečiausių paslapčių rinkinyje“ randama ta, kuri priverčia tris paneles ateiti vakare šokti į kambarį. Reikia, kad tame kambaryje viskas būtų išplauta; kad ten nebūtų matyti nieko pakabinto ar kabančio, kad ant stalo būtų užtiesta balta staltiesė, padėta trys kvietinės duonos kepalėliai, trys kėdės, trys stiklinės vandens; tada sukalbama tam tikra užkeikimo formulė, ir trys asmenys, kuriuos norima matyti, ateina, sėda prie stalo ir šoka, bet vidurnaktį viskas išnyksta. — Tame pačiameje knygoje randama daug tokio pobūdžio

kvailysčių, kurias pateikiame atitinkamose vietose. — *Grimorium verum*, arba patikimiausi Saliamono rakteliai, hebrajų rabino, kuriuose glūdi tiek natūralios, tiek antgamtinės paslaptys, nors ir labai paslėptos, tuoj pat pasirodo, jei tik operatorius atlieka tai, kas būtina ir reikalinga; tačiau reikia žinoti, kad tai atliekama tik demonų galia: iš hebrajų kalbos išvertė Plaingière, su įdomių paslapčių rinkiniu. Memfyje, pas egiptietį Alibeką, 1517, in-16 (*sic omnia*), o antraštės kitoje pusėje: „Tikrieji Saliamono rakteliai“, Memfyje, pas egiptietį Alibeką, 1517. — „Didysis Grimuaras“ su didžiuoju Saliamono rakteliu ir juodąja magija arba didžiojo Agripas pragaro jėgomis, skirtas paslėptiems lobiams atrasti ir priversti visas dvasias paklusti; su visais magijos menais, in-18, be datos ir vietos pavadinimo. — Šie du grimuarai, kaip ir anas, talpina paslapčių, kurias pateikiame čia prie įvairių straipsnių, su kuriais jos susijusios. — Štai anekdotas apie grimuarą: — Vienas smulkus kaimo senjoras pasiskolino iš savo piemens grimuarą, su kuriuo šis gyrėsi galįs priversti velnią pasirodyti. Senjoras, smalsaudamas pamatyti velnią, pasitraukė į savo kambarį ir ėmė skaityti žodžius, kurie verčia tamsos dvasią pasirodyti. Tą akimirką, kai jis susijaudinęs tarė tuos galingus skiemenis, durys, kurios buvo blogai uždarytos, staiga atsidarė: pasirodė velnias, ginkluotas ilgais ragais ir visas apaugęs juodais plaukais... Smalsusis senjoras neteko sąmonės ir krito mirtinai išsigandęs ant grindų, žegnodamasis. — Jis ilgai išbuvo be niekieno pagalbos. Galiausiai atsimerkė ir nustebęs apsižvalgė savo kambaryje. Apžiūrėjo baldus, norėdamas pamatyti, ar niekas nesugadinta: didelis veidrodis, buvęs ant kėdės, buvo sudaužytas – tai buvo velnio darbas. Deja, pasakos grožiui, netrukus tam vargšui senjorui atėjo pasakyti, kad jo ožys pabėgo ir kad jį sugavo priešais to paties kambario duris, kur jis taip puikiai suvaidino velnią. Jis veidrodyje pamatė į save panašų ožį ir sudaužė stiklą, norėdamas kovoti su savo atvaizdu.

**Grisgris.** — Tam tikrų fetišų pavadinimas pas Afrikos maurus, kurie juos laiko pavaldžiomis galiomis. Tai maži rašteliai, ant kurių nubraižytos magiškos figūros arba Korano puslapiai arabiškais rašmenimis; šie rašteliai parduodami gana brangiai, ir gyventojai laiko juos užtikrinta apsauga nuo visų blogybių. Kiekvienas grisgris turi savo formą ir savybę.

**Groënjette.** — Baltijos pakrantėse, kaip ir daugelyje kalnuotų Europos kraštų, yra mirusių medžiotojų, pasmerktų už savo piktadarystės amžinai bėgioti per pelkes ir brūzgynus. Sternsklint gyventojai vakarais dažnai girdi Groënjette šunų lojimą, mato jį praeinantį slėniu, pasmerktąjį medžiotoją su ietimi rankoje; ir jie padeda priešais savo duris šiek tiek avių jo žirgui, kad savo bėgime jis nesumindžiotų jų pasėlių.

**Grossesse (Nėštumas).** — Paryžiuje ilgą laiką tikėta, kad nėščia moteris, kuri žiūrisi į veidrodį, mano matanti velnią; pasaka, paremta tuo, kad viena nėščia moteris išsigando savo šešėlio tuo metu, kai žiūrėjosi į veidrodį, ir buvo įtikinta savo akušerio, kuris jai pasakė, kad visada pavojinga žiūrėti nėščiai. Taip pat tikinama, kad nėščia moteris, kuri žiūri į lavoną, turės išblyškusį ir pajudusį vaiką. Tam tikruose Brazilijos kantonuose joks vyras nežudo gyvūno per savo žmonos nėštumą, manydamas, kad vaisius, kurį ji nešioja, nuo to nukentės. Žr. **IMAGINATION.** — Dar nežinoma, dėl kokios priežasties kai kurios atskiros bažnyčios ilgą laiką atsisakydavo laidoti moteris, mirusias nėščias; tai turbūt buvo daroma tam, kad paskatintų moteris labiau rūpintis savo vaikais? 4074 m. Ruane surengtas susirinkimas nurodė, kad niekur nebūtų atsisakyta laidoti šventintoje žemėje moterų, mirusių nėščių ar gimdymo metu.

**Grosse-Tête (Robertas Didžiagalvis).** — Linkolno vyskupas, kuriam Guveras (Gouvérus) priskiria androidą, panašų į Alberto Didžiojo.

**Guacharo.** — Tumerekiri (Tuméréquiri) kalne, esančiame netoli Kumanos, yra Guacharo urvas, garsus tarp indėnų. Jis milžiniškas ir tarnauja kaip buveinė tūkstančiams naktinių paukščių, kurių riebalai teikia guacharo aliejų. Iš jo išteka gana didelė upė; viduje girdimas liūdnas šių paukščių klyksmas, kurį indėnai priskiria sieloms, kurias jie laiko priverstomis įeiti į šį urvą, kad pereitų į kitą pasaulį. Ši tamsi buveinė, sako jie, išplėšia iš jų gaudžias dejones, kurios girdimos išorėje. Kumanos gubernijos indėnai, neatsivertę į tikėjimą, vis dar gerbia šią nuomonę. Tarp šių tautų iki dviejų šimtų lygų nuo urvo pasakymas „nusileisti į Guacharo“ yra mirti sinonimas.

**Guayotta.** — Blogasis genijus, kurį Tenerifės salos gyventojai priešpastato Achguaya-Xerac, kuris pas juos yra gėrio principas.

**Guécuba.** — Blogio dvasia pas araukanus, žr. **TOQUI**.

**Gueldre (Geldernas).** — Olandų istorikų raštuose randamas šis pasakojimas: „Baisi nepaprasto dydžio pabaisa siaubė kaimus, ryję gyvulius ir pačius žmones; ji nuodijo šalį savo mariniu kvapu. Du drąsūs žmonės, Wichardas ir Lupoldas, ėmėsi išvaduoti kraštą nuo tokios baisios nelaimės ir jiems pavyko. Pabaisa mirdama kelis kartus išleido atodūsį, kuris atrodė reiškiantis žodį *ghelre*. Du nugalėtojai panorėjo, kad jų triumfo atminimui miestas, kurį jie pastatė, gautų *ghelre* vardą, iš kurio mes padarėme Gelderną (Gueldre).“

**Gui de chène (Amalas).** — Parazitinis augalas, prisitvirtinantis prie ąžuolo, kurį druidai laikė šventu. Gruodžio mėnesį, kurį vadino šventuoju mėnesiu, jie eidavo jo rinkti su didelėmis ceremonijomis. Pirmieji giedodami žengė žiniuoniai, paskui šauklės, sekamas trijų druidų, nešančių aukai reikalingus daiktus. Galiausiai pasirodydavo vyriausiasis druidas, lydimas visos liaudies; jis užlipdavo į ąžuolą, nupjaudavo amalą auksiniu pjautuvu, panardindavo jį į šventintą vandenį ir šaukdavo: „Naujųjų metų amalui!“ Buvo tikima, kad amalo užkerėtas vanduo labai veiksmingas prieš burtus ir gydo daugelį ligų. Žr. **GUTHEYL**. — Daugelyje provincijų įsitikinę, kad jei pakabinsi ąžuolo amalą ant medžio su kregždės sparnu, visi paukščiai susirinks ten iš dviejų su puse lygos atstumo.

**Guido.** — Senjoras, vardu Gvido (Guido), mirtinai sužeistas mūšyje, pasirodė kartą visais ginklais apsirengęs kunigui, vardu Steponas, praėjus kuriam laikui po jo mirties, ir paprašė pasakyti jo broliui Anselmui grąžinti jautį, kurį jis, Gvido, buvo paėmęs iš valstiečio, ir atlyginti žalą, kurią jis padarė kaimui, kuris jam nepriklausė, pridurdamas, kad jis pamiršo išpažinti šias dvi nuodėmes savo paskutinėje išpažintyje ir kad dėl to yra kankinamas. „Kad patikėtumėte tuo, ką jums sakau, – tęsė jis, – kai grįšite į savo būstą, rasite, kad iš jūsų pavogti pinigai, kuriuos skyrėte kelionei į Santjago de Kompostelą.“ Steponas, grįžęs namo, iš tiesų rado savo skrynią išlaužtą ir pinigus paimtus; bet jis negalėjo įvykdyti savo pavidimo, nes Anselmo nebuvo. — Po kelių dienų tas pats Gvido vėl jam pasirodė ir priekaištavo dėl aplaidumo. Steponas pasiteisino kaip galėjo ir nuėjo pas Anselmą, kuris jam šiurkščiai atsakė, kad neprivalo atgailauti už brolio nuodėmes. Numirėlis pasirodė trečią kartą kunigui ir išreiškė savo nepasitenkinimą dėl mažo gailėstingumo, kurį brolis jam rodė; tada jis paprašė jo paties padėti jam šioje bėdoje. Steponas grąžino jaučio kainą, sukalbėjo maldas, davė išmaldos, rekomendavo sielą pažįstamiems geriems žmonėms; ir Gvido daugiau nebepasirodė.



**Guillaume (Vilhelmas).** — Mynheer Clatz, Julicho hercogystės bajoro, tarnas XV amžiuje. Šis Vilhelmas buvo apsėstas velnio ir paprašė egzorcisto eretiko pastoriaus, vardu Bartholomée Panen, žmogaus, kuris imdavo pinigų už velnio išvymą, ir kuris šioje situacijoje liko susigėdęs. Kadangi demoniakas balo, jo gerklė tino, ir buvo baiminamasi, kad jis visiškai uždus, senjoro Clatzo žmona, pamaldi dama, kaip ir visa jos šeima, ėmė kalbėti Juditos maldą. Tuomet Vilhelmas pradėjo vemti, be kitų liekanų, jaučiaganio diržą, akmenis, siūlų kamuolius, druską, adatas, vaiko drabužio skiautes, pavo plunksnas, kurias prieš aštuonias dienas jis buvo išrovęs iš paties pavo uodegos. Jo paklausė apie ligos priežastį. Jis atsakė, kad eidamas keliu sutiko nepažįstamą moterį, kuri pūtė jam į veidą, ir kad visa jo liga prasidėjo nuo to momento. Tačiau pasveikęs jis paneigė šį faktą ir pridūrė, kad demonas privertė jį padaryti šį prisipažinimą, ir kad visų tų medžiagų jo kūne nebuvo; bet kad jam vemiant demonas pakeisdavo tai, kasėjo iš jo burnos.

**Guillaume de Carpentras.** — Astrologas, kuris Sicilijos karaliui Renė ir Milano hercogui pagamino astrologines sferas, pagal kurias buvo sudaromi horoskopai. Jis pagamino vieną karaliui Karoliui VIII, kuri jam kainavo tūkstantį du šimtus ekų; šioje sferoje buvo daug naudingų dalykų, ir ji buvo pagaminta taip, kad joje buvo galima rasti visus planetų judėjimus bet kurią dienos ir nakties valandą; vėliau jis tai surašė raštu į astrologines lenteles.

**Guillaume-le-Roux (Vilhelmas Rudasis).** — Vilhelmo Užkariautojo sūnus ir Anglijos tironas XI amžiuje; tai buvo bjaurus princas, be tikėjimo, be moralės, ateistas, piktžodžiautojas ir žiaurus. Jis padarė daug blogo Anglijos bažnyčiai; išvijo Kenterberio arkivyskupą ir nenorėjo, kad ši vieta būtų užimta jam gyvam esant, kad galėtų naudotis pajamomis, kurios jai priklausė. Jis paliko kunigus skurde ir pasmerkė vienuolius didžiausiam vargui. Jis ėmėsi neteisingų karų ir tapo visuotinai nekenčiamas. — Vieną dieną medžiojant (1100 metais, keturiasdešimt ketvirtaisiais jo gyvenimo ir tryliktaisiais valdymo metais), jis buvo nužudytas nematomos rankos paleista strėle; jam atiduodant paskutinį kvapą, Kornvalio grafas, kuris buvo kiek nutolęs nuo medžioklės, pamatė didelį juodą ir gauruotą ožį, kuris nešėsi subjaurotą ir kiaurai perversą žmogų. — Grafas, sutrikęs nuo šio reginio, vis dėlto sušuko ožiui sustoti ir paklausė jo, kas jis toks, ką neša, kur eina? Ožys atsakė: — „Aš esu velnias, nešu Vilhelmą Rudąjį ir einu pristatyti jį Dievo teismui, kur jis bus pasmerktas už savo tironiją; ir jis eis su mumis.“

**Guillaume de Paris.** — Demonografų minimas kaip tas, kuris padarė kalbančias statulas, sekdamas Rogerio Bacono pavyzdžiu – dalykas, kuris gali būti padarytas tik velniškomis operacijomis.

**Gullets arba Bonasses.** — Demonai, kurie tarnauja žmonėms Norvegijoje ir kurie samdosi už mažą kainą. Jie prižiūri arklius, šukuoja juos, trina, kamanos, balnoja, sušukuoja jų karčius ir uodegas kaip geriausi arklininkai: jie atlieka net pačius prasčiausius namų ruošos darbus. Žr. **BERITH**.

**Gurme.** — Baisus šuo, savotiškas keltų pragaro Cerberis. Kol pasaulis egzistuoja, šis šuo pririštas prie urvo įėjimo; bet paskutinę dieną jis turi būti paleistas, užpulti dievą Tyrą arba Torą ir jį nužudyti.

**Gusoyn.** — Didysis hercogas pragare. Jis pasirodo kupranugario pavidalu. Jis atsako apie dabartį, praeitį, ateitį ir atskleidžia paslėptus dalykus. Jis padidina orumą ir sutvirtina garbę. Jam pavaldūs keturiasdešimt penki legionai.

**Gustaph.** — Žr. **ZOROASTRE**.

**Gutheyl arba Guthyl.** — Vardas, kuriuo germanai garbino ažuolo amalą. Jie jam priskyrė stebuklingas savybes, ypač prieš epilepsiją, ir rinko jį su tomis pačiomis ceremonijomis kaip ir galai. Tam tikrose Aukštutinės Vokietijos vietose šis prietaras išliko, ir gyventojai dar ir šiandien turi paprotį bėgioti iš namo į namą ir iš miesto į miestą, šaukdami: „Gutheyl! Gutheyl!“ — Šiauriečiai įsivaizdavo, kad žmogus, turintis ažuolo amalo, ne tik negali būti sužeistas, bet ir neabejotinai sužeis visus tuos, į kuriuos paleis strėlę. Būtent dėl šių magiškų savybių, priskiriamų ažuolo amalui, Elzase jis vadinamas *Marentakein*, tai yra šmėklų krūmokšnis.

**Guymond de La Touche.** — Dramaturgas, praėjusio amžiaus filosofas. 1760 m. vasario 11 d. jis nuėjo pas raganą Paryžiuje, norėdamas iš jos pasijuokti ir atskleisti jos naudojamas gudrybes. Jis lydėjo didžią kunigaikštienę, kuri ta proga parodė daugiau dvasios stiprybės nei jis. Religinis kiekvieno bandymo aparatas, žiūrovų tylą, kai kuriuos apėmęs siaubas pradėjo veikti Guymondą, kuris vis dėlto dėjos netikinčiu. Tą akimirką, kai jis, visas sutrikęs, žiūrėjo, kaip smeigiamos adatos į jaunos merginos gerklę: „Jūs labai nekantraujate, — tarė jam ragana, — išsiaiškinti, kas čia daroma. Kadangi esate toks smalsus, žinokite, kad mirsite po trijų dienų.“ Šie žodžiai padarė Guymondui stulbinantį įspūdį, jis paniro į gilią melancholiją; ir ši pranašystė, taip pat kaip ir tai, ką jis matė, sukėlė jame tokį perversmą, kad jis susirgo ir iš tiesų mirė po trijų dienų, 1760 m. vasario 14 d.

**Gyromancie (Giromantija).** — Būrimo rūšis, atliekama einant ratu arba sukantis aplink ratą, kurio apskritime buvo surašytos raidės. Sukantis tol, kol apsvaigstama ir nukrentama, iš raidžių, esančių tose vietose, kur buvo nukrista, derinio buvo daromi spėjimai apie ateitį. Žr. **ALECTRYOMANCIE**.

**Gymnosophistes (Gimnosofistai).** — Filosofai, taip vadinami todėl, kad vaikščiojo nuogi arba be drabužių. Demonomanams gimnosofistai yra magai, kurie priversdavo medžius nusilenkti ir kalbėti su žmonėmis kaip protingi padarai. Tespesionas, vienas iš šių išminčių, įsakė medžiui pasveikinti Apolonijų, ir šis nusilenkė, ir, nuleidęs viršūnę bei aukščiausias šakas, pasakė jam komplimentus aiškiai, bet moterišku balsu, kas pranoksta natūraliąją magiją.

**Haagenti.** — Didysis prezidentas pragare. Jis pasirodo jaučio su grifo sparnais pavidalu. Kai pasirodo turėdamas žmogaus veidą, jis padaro žmogų sumanų visuose dalykuose; jis tobulai išmoko meno paversti visus metalus auksu ir iš skaidraus vandens padaryti puikų vyną. Jis vadovauja trisdešimt trimis legionams.

**Habondia.** — Fėjų, baltųjų moterų, gerųjų, raganyų, lervų, furijų ir harpijų karalienė, kaip tikina Pierre Delancre savo knygoje apie Demonų nepastovumą.

**Haborym.** — Gaisrų demonas, dar vadinamas Aym. Pragare jis turi hercogo titulą; jis pasirodo raitas ant angies, su trimis galvomis: viena gyvatės, kita žmogaus, trečia katės. Rankoje jis laiko

uždegtą fakelą. Jis vadovauja dvidešimt šešiams legionams. Kai kurie sako, kad tai tas pats kaip Raum; kas mums atrodo abejotina.

**Haceldama arba Hakeldama.** — Tai reiškia kraujo paveldą arba dalį. Šis žodis tapo bendras visoms krikščionybės kalboms nuo šventojo pasakojimo, kuris mus moko, kad po to, kai Judas pasikorė, žydų kunigai už trisdešimt sidabrinių, kuriuos jam davė už mūsų Viešpaties išdavystę, nupirko lauką, kuris buvo skirtas svetimšaliams laidoti ir gavo Haceldama vardą. Šis laukas vis dar rodomas svetimšaliams. Jis nedidelis ir uždengtas skliautu, po kuriuo, kaip teigiama, ten padėti kūnai suirsta per tris ar keturias valandas.

**Haleine (Kvapas).** — Stiprus ir aštrus kvapas yra didelio proto ženklas, sako vienas mokslininkas, ir priešingai, priduria jis, silpnas kvapas yra išsekusio temperamento ir silpno proto ženklas.

**Hallucination.** — Žr. **VISIONS.**

**Halphas.** — Didysis pragaro grafas. Jis pasirodo gandro pavidalu, su triukšmingu balsu. Jis stato miestus, įsakinėja karams ir vadovauja dvidešimt šešiams legionams. Tai galbūt tas pats kaip Malphas.

**Haltias.** — Lapiai šiuo vardu vadina garus, kylančius nuo ežerų, kuriuos jie laiko dvasiomis, kurioms pavesta saugoti kalnus.

**Hamlet (Hamletas).** — Danijos princas, kuriam pasirodė jo tėvo šmėkla, prašydama keršto, kurio jis ėmėsi. Šekspyras išgarsino šią niūrią istoriją. Vis dar rodomas ant kalvos netoli Elsinoro Hamleto kapas, kurį supa ir saugo baimingi tikėjimai.

**Handel.** — Garsus saksonų muzikas; 1700 m. būdamas Venecijoje karnavalo metu, jis grojo arfa maskarade. Jam tada tebuvo šešiolika metų, bet jo vardas muzikoje jau buvo labai žinomas. Dominykas Skarlatis (Scarlatti), tuometinis sumanus šio instrumento muzikas, išgirdo jį ir sušuko: „Tik saksonas Hendelis arba velnias gali taip groti...“

**Hanneton (Karkvabalis).** — Kafrarijoje yra karkvabalių rūšis, kuri neša laimę, kai įskrenda į lūšną. Jam aukojamos avys. Jei jis nutupia ant negro, negras tuo labai didžiuojasi.

**Hannon.** — Kartaginos generolas, pasižymėjęs šia apgavyste: jis maitino paukščius, kuriuos išmokė sakyti: Hanonas yra dievas. Tada jis paleisdavo juos į laisvę.

**Haquin (Hakonas).** — Senosios Skandinavijos istorijos mini seną Švedijos karalių, vardu Hakonas, kuris pradėjo valdyti III amžiuje ir mirė tik V amžiuje, sulaukęs dviejų šimtų dešimties metų, iš kurių šimtą devyniasdešimt valdė. Jam jau buvo šimtas metų, kai jo pavaldiniams sukilus prieš jį, jis pasikonsultavo su Odino orakulu, kuris buvo garbinamas netoli Upsalos. Jam buvo atsakyta, kad jei jis paaukos vienintelį jam likusį sūnų, jis gyvens ir valdys dar šešiasdešimt metų. Jis sutiko, ir jo dievai tesėjo žodį. Dar daugiau, jo jėgos atgijo sulaukus šimto penkiasdešimties metų; jam gimė sūnus ir paeiliui dar penki, nuo šimto penkiasdešimties iki šimto šešiasdešimties metų. Matydamas save artėjantį prie pabaigos, jis bandė dar ją pratęsti; ir orakulai jam atsakė, kad jei paaukos vyriausiąjį iš savo vaikų, valdys dar dešimt metų; jis tai padarė. Antrasis jam pelnė dar dešimt valdymo metų, ir taip toliau iki

penktojo. Galiausiai jam beliko tik tas vienas; jis buvo nepaprastai paliejęs, bet vis dar gyveno; kai norint paaukoti šią paskutinę savo giminės atžalą, liaudis, pavargusi nuo monarcho ir jo barbariškumo, išvijo jį iš sosto; jis mirė, ir jo sūnus jį pakeitė. — Delankras sako, kad šis monarchas buvo didis burtininkas ir kovojo su savo priešais pasitelkęs stichijas. Pavyzdžiui, jis siųsdavo jiems liūtų ar krušą.

**Haridi.** — Gyvatė, garbinama Achmine (Akhmin), Aukštutinio Egipto mieste. Prieš kelis šimtmečius ten mirė dervišas; kalno papėdėje jam pastatė kapą su kupolu, žmonės ėjo melstis jam. Kitas dervišas pasinaudojo jų patiklumu ir pasakė, kad Dievas perkėlė velionio dvasią į gyvatės kūną. Jis prisijaukino vieną iš tų, kurios yra dažnos Tėbuose ir nedaro žalos; šis roplys pakluso jo balsui. Dervišas savo gyvatės pasirodymui suteikė visą šarlatanizmo aparatą, apakino varguomenę ir apsimetė gydąs visas ligas. Keletas sėkmių suteikė jam populiarumą. Jo įpėdiniais nebuvo sunku išlaikyti pelningą apgavystę; jie nuėjo dar toliau, suteikdami savo gyvatei nemirtingumą, ir įžūlumą nuvarė iki viešo bandymo; gyvatė buvo supjaustyta gabalais emyro akivaizdoje ir padėta po indu dviem valandoms. Tą akimirką, kai indas buvo pakeltas, dervišo tarnai be abejo sugebėjo pakišti panašią; buvo šaukiama apie stebuklą, ir nemirtingasis Haridi įgijo naują pagarbos laipsnį. — Polis Lukas pasakoja, kad norėdamas įsitikinti stebuklingais dalykais, kurie buvo pasakojami apie šį gyvūną, jis specialiai nuvyko į Achminą; kad kreipėsi į Asan-Bėjų, kuris liepė pakviesti dervišą su gyvate arba angelu, nes toks vardas jai duodamas; kad šis dervišas ištraukė iš užančio, jo akivaizdoje, gyvūną, kuris buvo vidutinio dydžio žaltys ir atrodė labai romus.

**Harpe (Arfa).** — Pas kaledoniečius, kai garsiam kariui grėsdavo didelis pavojus, arfos pačios skleidavo liūdną ir pranašiską garsą; dažnai kario protėvių šešėliai skambindavo stygomis. Tuomet bardai pradėdavo mirties giesmę, be kurios joks karys nebuvo priimamas į debesų rūmus, ir kurios poveikis buvo toks išganingas, kad šmėklos grįždavo į savo buveinę, kad ten su džiaugsmu priimtų ir aprengtų fantastiškais ginklais mirusį herojų.

**Harppe.** — Thomas Bartholinas, rašęs XVII a., remdamasis senovine burtininke, vardu Landela, kurios veikalas niekada nebuvo išspausdintas, pasakoja nutikimą, kuris turi būti iš XIII arba XIV a. — Šiaurės gyventojas, vardu Harpė (Harppe), būdamas prie mirties, įsakė savo žmonai palaidoti jį stovintį priešais virtuvės duris, kad jis neprarastų visiškai savo mėgstamų troškinių kvapo ir galėtų patogiai stebėti, kas vyksta jo namuose. Našlė klusniai ir ištikimai įvykdė tai, ką jai buvo liepęs vyras. — Praėjus kelioms savaitėms po Harpės mirties, jį dažnai matydavo bjaurios šmėklos pavidalu, kuri žudė darbininkus ir taip vargino kaimynus, kad niekas nebedrįso pasilikti kaime. Valstietis, vardu Olausas Pa, buvo pakankamai drąsus užpulti šį vampyrą; jis smogė jam didelį smūgį ietimi ir paliko ietį žaizdoje. Šmėkla išnyko, ir kitą dieną Olausas liepė atidaryti mirusiojo kapą; jis rado savo ietį Harpės kūne toje pačioje vietoje, kur buvo smogęs šmėklai. Lavonas nebuvo suiręs; jį ištraukė iš žemės, sudegino, pelenus išmetė į jūrą, ir buvo išsivaduota nuo jo pražūtingų pasirodymų. — „Harpės kūnas, čia sako Dom Calmet (jei pripažinsime šio fakto tikrumą), vadinasi, realiai išėjo iš žemės, kai pasirodė. Šis kūnas turėjo būti apčiuopiamas ir pažeidžiamas, nes rasta ietis žaizdoje. Kaip jis išėjo iš kapo ir kaip jį sugrįžo? Tai sunkumas; nes kad ant jo kūno rasta ietis ir žaizda, tai neturėtų stebinti, kadangi teigiama, jog burtininkai, kurie pasiverčia šunimis, vilkolakiais, katėmis ir t.t., nešioja savo žmogiškuose kūnuose žaizdas, kurias gavo tose pačiose kūnų dalyse, kurias jie buvo prisiėmę ir kuriose pasirodė.“ Labiausiai tikėtina dėl šios nepatvirtintos istorijos yra tai, kad tai pasaka. — Žr. **VAMPIRES**.

**Harvilliers (Jeanne).** — Ragana iš Kompjeno apylinkių, XVI a. pradžioje. Savo teismo procese ji papasakojo, kad motina ją pristatė velniui, kai jai buvo vos dvylika metų; kad tai buvo didelis juodai apsirengęs negras; kad jis atvykdavo, kai ji norėdavo, apsiavęs batais, su pentiniais ir susijuosęs kardu; kad tik ji viena matė jį ir jo žirgą, kurį jis palikdavo prie jos durų. Žanos motina buvo sudeginta kaip ragana; ji pati, kuri, beje, padarė kitų nusikaltimų, taip pat buvo sudeginta, būdama penkiasdešimties metų, 1578 metų balandžio paskutinę dieną. — Žr. **SORCIERS**.

**Hasard (Atsitiktinumas).** — Atsitiktinumas, kurį senovės žmonės vadino Fortūna, visada turėjo platų kultą, nors pats savaime yra niekas. Lošėjai, kariai, nuotykių ieškotojai, tie, kurie ieško laimės loterijos ratuose, kortų tvarkoje, kauliukų kritime, ruletės sukime, dūsauja tik dėl atsitiktinumo. Kas gi yra atsitiktinumas? Atsitiktinis įvykis, sukeltas progos arba priežasčių, kurių nesugebėta numatyti, laimingas vieniems, nelaimingas kitiems. — Vokietis, šokdamas Aženo mieste ant žvyro, 1597 m., prie Vokiečio šuolio (*Saut de l'Allemand*), trečiuoju šuoliu krito negyvas. Pasigėrėkite atsitiktinumu, keistumu ir vardo, šuolio bei šuolininko sutapimu, rimtai sako Delankras: Vokietis šoka Vokiečio šuolį, ir mirtis, trečiuoju šuoliu, priverčia jį atlikti mirties šuolį... Matyti, kad net XVI a. žodžių žaisme buvo randama stebuklingų atsitiktinimų.

**Hatton II.** — Pramintas Bonose, Mainco arkivyskupo sosto uzurpatorius, gyvenęs 1074 m. Jis atsisakė maitinti vargšus bado metu ir netgi liepė sudeginti daržinę, pilną žmonių, kurie prašė duonos; jis žuvo apgailėtinais. Pranešama, kad šis įsibrovėlis, susirgęs bokšte, esančiame mažoje saloje ant Reino kranto, buvo užpultas tiek daug žiurkių, kad buvo neįmanoma jų išvyti. Jis liepėsi pernešamas kitur, tikėdamasis jų atsikratyti, bet žiurkės, pasidauginusios, perplaukė upę, pasivijo jį ir suėdė. — Popielius II, Lenkijos karalius, susitepęs nusikaltimais, taip pat buvo suėstas žiurkių.

**Haussy (Marie de).** — XVI a. ragana, kurią kita ragana savo išpažintyje pareiškė mačiusi šokančią sabatę su Faks (Faks) parapijos burtininku, kuris garbino velnią.

**Hécate (Hekaté).** — Velniai, vadovaujanti gatvėms ir kryžkelėms. Pragare ji atsakinga už kelių ir viešųjų takų policiją. Ji turi tris veidus: dešinysis arklio, kairysis šuns, vidurinis moters. Delrio sako: „Jos pasirodymas priverčia žemę drebėti, ugnis įsižiebtį ir šunis loti.“ — Hekaté, pas senovės žmones, taip pat buvo triguba Hekaté: Diana žemėje, Prozerpina pragare, Mėnulis danguje. Tai, pasak astronomų, trys mėnulio fazės.

**Hécla (Hekla).** — Islandai seniau teigė, kad pragaras yra jų saloje, ir jį lokalizavo Heklos kalno bedugnėje. Jie taip pat tikėjo, kad triukšmas, kurį sukelia ledai, kai jie daužosi ir kaupiasi ant jų krantų, kyla iš pasmerktųjų riksmų, kankinamų didelio šalčio, ir kad yra sielų, pasmerktų amžinai šalti, kaip yra tokių, kurios dega amžinose ugnyse. Kardanas sako, kad šis kalnas garsus šmėklų ir dvasių pasirodymais. Jis mano kartu su Leloyeriu, kad būtent šiame Heklos kalne burtininkų sielos baudžiamos po mirties.

**Hecdekin.** — 1130 metais demonas, kurį saksai vadino Hecdekin, tai yra *dvasia su kepure*, dėl kepurės, kurią jis dėvėjo, atvyko praleisti kelių mėnesių Hildesheimio mieste, Žemutinėje Saksonijoje. Hildesheimio vyskupas buvo ir valdovas. Dėl šių dviejų titulų demonas nusprendė prisirišti prie jo namų. Taigi jis įsitaisė rūmuose ir netrukus ten tapo žinomas teigiamai, tai paslaugiai pasirodydamas tiems, kuriems jo reikėjo, tai apdairiai dingdamas, kai tapdavo

įkyrus, tai darydamas nuostabius ir sunkius dalykus. — Jis duodavo gerų patarimų diplomatiniais reikalais, nešiojo vandenį į virtuvę ir patarnavo virėjams. Tai vyko dvyliktame amžiuje; papročiai tada buvo paprastesni nei šiandien. Taigi jis lankydavosi virtuvėje ir salone; ir virėjai, matydami jį kasdien vis labiau savą, linksminosi jo draugijoje. — Bet vieną vakarą vienas iš jų ėmė jį įžeidinėti, kai kurie sako, netgi ėmėsi veiksmų. Supykęs demonas nuėjo skystis rūmų valdytojui, iš kurio negavo jokio pasitenkinimo; tada jis nusprendė atkeršyti. Jis pasmaugė virėją, primušė kelis kitus, prilupo rūmų valdytoją ir išėjo iš namų, kad niekada ten nebegrįžtų.

**Erodas (Hérode).** — Katalonijoje pasakojama, jog mirtį nešusi Erodo šokėja nuskendo Segrės upėje, tekančioje pro Leridą, kuri karts nuo karto sukelia baisius nusiaubimus. Senos moterys priduria, kad upės dugne kartu su ja palaidotas ir pats Erodas.

**Hehugastas (Héhugaste).** — Silfidė, kuri artimai bendravo su imperatoriumi Augustu. Kabalistai teigia, jog Ovidas buvo ištremtas į Tomus vien dėl to, kad užklupo Augustą su ja akis į akį. Pasakojama, kad silfidė taip įsižeidė, jog princas neužtikrino tinkamos apsaugos nuo pašalinių akių, kad paliko jį amžiams.

**Hekakontalitas (Hékacontalithos).** — Akmuo, kuriame, sakoma, slypi kiti šešiasdešimt skirtingų akmenų. Trogloditai jį aukodavo velniui savo burtų metu.

**Helė (Héla).** — Senovės germanų mirusiųjų karalienė. Jos gerklė visada atvira, tačiau niekada nepasisotina. Ji vadinosi tuo pačiu vardu kaip ir pragaras.

**Helena (Hélène).** — Adiabėnų karalienė, kurios kapas buvo matomas Jeruzalėje. Jis buvo sumeistrautas taip gudriai, kad jį atverti ir užverti būdavo galima tik vienintelę metų dieną. Bandant tai padaryti kitu metu, viskas tiesiog sulūždavo.

**Helenejonas (Hélénéion).** — Augalas, kurį Plinijus kildina iš Helenos ašarų, pralietų prie ąžuolo, kur ji buvo pakarta. Buvo tikima, kad šis augalas gražina moteris, o vyrus, įmaišiusius jo į vyną, padaro linksmus.

**Helgafelis (Helgafell).** — Kalnas ir kantonas Islandijoje, seniau turėjęs didžiulę šlovę islandų protuose. Kai ginčytis linkusios šalys nesutardavo, jos keliaudavo į Helgafelį ieškoti patarimo; buvo manoma, kad viskas, kas ten nusprendžiama, baigsis sėkmingai. Kai kurios šeimos net tikėjo, jog po mirties jos sugrįš gyventi į šį kantoną. Kalnas laikytas šventa vieta: niekas nedrįsdavo į jį pažvelgti ne nusiplovęs veido ir rankų.

**Helijas (Hélias).** — „Nuostabus ir stebuklingas pasirodymas, ištikęs Žaną Heliją 1623 metų pirmąją dieną, Sen Žermeno priemiestyje, Paryžiuje.“ Štai ką pasakoja vienas kilmingas ponas: „Sekmadienį, 1623 metų sausio 1-ąją, apie ketvirtą valandą po pietų nuvykau į Dievo Motinos katedrą pas didįjį penitenciarą, kad susitartume dėl mano tarno Žano Helijo atsivertimo, nes šis norėjo palikti savo ereziją ir priimti tikrąjį tikėjimą. Likusią dienos dalį praleidau pas Sorbonos daktarą de Šventąją Dvasią ir grįžau apie šeštą valandą. Šuktelėjau tarną prieš lipdamas į kambarį, bet jis neatsiliepė. Paklausiau, ar jis ne arklidėse, bet niekas nieko nežinojo. Pakilau aukštyn, tarnaitė man švietė. Radau abejas duris užrakintas, o raktus paliktus spynose. Įėjęs į pirmąjį kambarį vėl pašaukiau tarną – jokio atsakymo. Radau jį pusiau gulintį



prie ugnies, galvą atrėmusį į sieną, akis ir burną pravėrusį. Maniau, jis girtas, ir bakstelėjęs koja tariau: „Kelkis, girtuokli!“ Jis pasuko akis į mane ir sušuko: „Pone, aš pražuvęs, aš miręs, ką tik velnias norėjo mane nusinešti!“ Jis papasakojo, kad įėjęs į kambarį, užrakinęs duris ir užsikūręs ugnį, jis atsistojo, išsitraukė rožinį, ir tuo metu iš kamino tarp malkų iškrito didelė deganti anglis, o balsas jam tarė: „Na ką, vadinasi, nori mane palikti?“ Manydamas, kad tai aš kalbu, jis atsakė: „Atleiskite, pone, kas jums tai sakė?“ – „Aš puikiai matau, – tarė velnias, – tu ką tik buvai bažnyčioje. Kodėl nori mane palikti? Aš geras šeimininkas, štai, imk pinigų, kiek tik nori.“ – „Aš jų nenoriu“, – atsakė Helijas. Velnias, pamatęs, kad šis atsisako pinigų, pareikalavo atiduoti rožinį: „Išmesk tuos kauliukus, kuriuos turi kišenėje, arba įmesk juos į ugnį.“ Tarnas atsakė: „Dievas man to neliepė, aš tavęs neklausysiu.“ Tuomet velnias jam pasirodė visas juodas, o Helijas jam tarė: „Tu ne mano šeimininkas, nes jis nešioja baltą apykaklę ir blizgančius drabužius.“ Tą pačią akimirką jis persižegnojo ir velnias pranyko.“

**Heliogabalas (Héliogabale).** — Romos imperatorius ir nekromantas, niekinęs bet kokią religiją. Bodinas tikina, kad jis lankydavosi sabatuose ir ten garbino velnią.

**Heliotropas (Héliotrope).** — Brangakmenis, žalias su raudonais taškeliais ar gyslelėmis, kuriam senovės žmonės priskyrė daugybę pasakiškų galių, pavyzdžiui, padaryti nematomu tą, kuris jį nešioja. Taip pat sklando legendos apie augalą heliotropą, kuris, sakoma, seka saulės kelią.

**Enochas (Hénoch).** — Rabinai tiki, kad Enochas, paimtas į dangų, buvo priskirtas prie angelų ir kad jis yra tas pats, kuris žinomas Metratono bei Mykolo vardais – vienas pirmųjų dangaus kunigaikščių, vedantis Izraelitų nuopelnų ir nuodėmių registrą. Jie priduria, kad jo mokytojai buvo pats Dievas ir Adomas. Šv. Judas savo laiške taip pat mini Enochą. Šie šventi žodžiai davė pagrindą II amžiuje suklastoti vadinamąją „Enocho knygą“, pilną vizijų apie angelų kritimą.

**Henrikas III (Henri III).** — Prancūzijos karalius, Jekaterinos Mediči sūnus; jis buvo apakintas motinos prietarų. Amžininkai jį vaizdavo kaip burtininką. Viename iš pamfletų jam priekaištaujama, kad Luvruose jis laikė magijos mokyklas ir gavo dovanų iš magų dvasios familiarą, vardu Teragonas. Šis kaltinimas raganavimu įdavė durklą į Žako Klemano rankas. Lygiškiai dar anksčiau bandė nužudyti Henriką III badydami vaškines figūras (apžavėjimas). Buvo teigiama, kad Henrikas de Valua ir jo numylėtiniai viešai vertėsi raganavimu, o pas d'Epernoną buvo rasta skrynia su hebrajiškais, chalidėjiškais ir kitais nepažįstamais rašmenimis, veidrodžiais ir tepalais, kurie tuoj pat buvo sudeginti.

**Henrikas III (Henri III), imperatorius.** — Dar būdamas jaunas, būsimasis imperatorius gavo iš vieno kleriko sidabrinę dūdelę, kuria vaikai purškia vandenį. Už tai jis pažadėjo tam klerikui, kad tapęs valdovu, padarys jį vyskupu. 1139 m. tapęs imperatoriumi, jis tesėjo žodį. Tačiau netrukus sunkiai susirgo ir tris dienas išgulėjo be sąmonės. Pabudęs jis liepė atšaukti tą vyskupą ir jį nušalino. Savo keistą sprendimą jis pagrindė tuo, kad tas tris dienas demonai naudojo ta pačia sidabrine dūdele (kuri buvo vyskupystės kaina), kad pūstų į jį ugnį, kurios jokia žemiška ugnis negali atstoti.

**Henrikas IV (Henri IV), Anglijos karalius.** — Jis persekiojo burtininkus, bet skatino kitus šarlatanus. Evelinas savo veikale rašo, kad Henrikas IV, nuskurdęs dėl savo didelių išlaidų, bandė užpildyti iždą pasitelkęs alchemiją. Išliko net oficialus dokumentas, kuriame jis išreiškia

rimtą tikėjimą filosofiniu akmeniu ir ragina visus jo ieškoti, atleisdamas nuo bet kokių anksčiau buvusių draudimų. Be to, jam buvo išpranašauta, kad jis mirs Jeruzalėje: jis staiga susirgo Vestminsterio abatijoje ir mirė kambaryje, pavadintame „Jeruzalės kambariu“.

**Henrikas IV (Henri IV), Prancūzijos karalius.** — Atliktas įdomus tyrimas dėl skaičiaus 14, susijusio su šiuo karaliumi. Jis gimė 14 šimtmečių, 14 dešimtmečių ir 14 metų po krikščioniškosios eros pradžios. Į pasaulį atėjo gruodžio 14 d. ir mirė gegužės 14 d. Jis gyveno keturis kartus po 14 metų, 14 savaitių ir 14 dienų. Galiausiai, jo varde *Henri de Bourbon* buvo 14 raidžių.

**Hepatoskopija (Hépatoscopie).** — Būrimas tiriant paaukotų gyvulių kepenis. Kai kurie burtininkai ateities ieškodavo ir katės, kurmio, driežo ar juodos vištos viduriuose.

**Heraidė (Héraïde).** — Makedonijos moteris, kuri ištekėjo, o vėliau, vyrui išvykus, pavirto vyru. Senovės nuomone, tai buvo hermafroditė.

**Herbadila (Herbadilla).** — Bretanės legenda pasakoja, jog kažkada Grand-Lieu ežero vietoje buvo derlingas slėnis, kuriame nantiškiai paslėpė savo lobius nuo Cezario legionų. Ten jie pastatė prabangų miestą Herbadilą. Tačiau prabanga atnešė ir romėniškas ydas. Vieną dieną šv. Martynas, pailsėjęs po ažuolu, išgirdo balsą: „Bėk iš šio nuodėmingo miesto!“ Jam pasišalinus, iš gilios prarajos išsiveržė vandenys ir paskandino Bretanės Babiloną. Sakoma, kad ežero dugne vis dar girdimi skęstančio miesto varpai, o pro šalį einantiemsaiduokliams (crierens) tenka klaidžioti audroje. Netoliese yra akmuo, vadinamas „Šv. Martyno sene“ – tai buvusi moteris, kuri išeidama iš miesto atsigręžė ir pavirto statula.

**Klystžolė (Herbe qui égare).** — Sakoma, kad yra tam tikra žolė, ant kurios užmynus prarandama orientacija. Ji gausiai augo aplink Meluzinos pastatytą Lizinjanų (Lusignan) pilį; užmynę ant jos, keliauninkai klaidžiodavo ratais, kol burtų nepažeistas vedlys juos išvesdavo.

**Gaidžio žolė (Herbe de coq).** — Panamos gyventojai giria žolę, kuri, sakoma, akimirksniu priaugina nukirstą gaidžio galvą, jei tik nepažeistas stuburas. Keliautojai veltui prašė ją parodyti – tai tebuvo liaudies pasaka.

**Herenbergas (Hérenberg).** — Autorius, 1733 m. parašęs „Filosofines ir krikščioniškas mintis apie vampyrus“.

**Hermafroditai (Hermaphrodites).** — Dar gerokai prieš Antuanetę Burinjon (Antoinette Bourignon), XVII a. skelbusią šią tezę, atsirado novatorių sekta, mokiusi, kad Adomas gimė būdamas kartu ir vyras, ir moteris. Plinijus tikino, kad Afrikoje už dykumos egzistavo androgynų tauta. Romos įstatymai juos laikė monstra ir smerkė mirti. Titas Livijus mini atvejį, kai gimęs tokiam vaikui, jis buvo uždarytas į dėžę ir išmestas į jūrą.

**Hermelina (Hermeline).** — Demonas familiaras, kuris keturiasdešimt metų lankė Benedotą Berną. Bernas su juo valgė, gėrė ir kalbėjosi, o kitiems jis buvo nematomas, todėl žmonės manė, kad jis išprotėjo.

**Hermis (Hermès).** — Jam priskiriama daugybė stebuklingų knygų apie demonus ir astrologiją. Jis teigė, kad kadangi galvoje yra septynios skylės, yra ir septynios planetos, kurios jas valdo:

Saturnas ir Jupiteris – ausis, Marsas ir Venera – šnervės, Saulė ir Mėnulis – akis, o Merkurijus – burną.

**Hermialitai (Hermialites).** — II a. eretiko Hermo mokiniai. Jie garbino visatą-Dieva, sakydami, kad šis pasaulis yra Dievas ir kartu pragaras.

**Hermotimas (Hermotime).** — Klazomenietis, kurio siela galėdavo palikti kūną, keliauti į tolumus kraštus ir grįžusi pasakoti stebuklus. Kartą jam išėjus, o kūnui gulint kaip negyvam, jo priešai jį sudegino, taip atimdami sielai galimybę grįžti į savo apvalkalą.

**Heronas (Héron).** — Atsiskyrėlis, praleidęs penkiasdešimt metų Tebaidės dykumoje, bet leidęsis velnio (pasirodžiusio angelo pavidalu) įtikinamas įsokti į šulinį. Velnias sakė, kad dėl jo šventumo angelai jį pagaus. Jis iššoko, sulūžo ir po trijų dienų mirė.

**Pelėda (Hibou).** — Blogą lemintis paukštis, vadinamas mirties pasiuntiniu. Liaudies prietarai sako, kad pelėdos klyksmas pranašauja mirtį, o jos kiaušinio omletas išgydo girtuoklystę. Ji paslaptinga, nes mėgsta vienvėrę, kapines ir bokštus. Plinijus sako, kad jos pasirodymas pranašauja nevaisingumą. Tačiau senovės frankai bausdavo tuos, kurie pavogdavo pelėdą, apsigyvenusią kaimyno karvelidėje, nes ten ji laikyta gėrio ženklu.

**Ierarchija (Hiérarchie).** — Agripa sakė, kad yra tiek pat gerųjų angelų, kiek ir blogųjų: devynios kiekvienos rūšies ierarchijos. Vyras (Wierus) sudarė Šėtono monarchijos inventorių, suskaičiavęs 72 kunigaikščius ir milijonus velnių.

**Hieroglifai (Hiéroglyphes).** — Egiptiečiai turėjo daug prietaringų idėjų: vyrų giminę jie vaizdavo kaip grifą, nes manė, kad visi grifai yra patelės, kurias apvaisina vėjas. Širdį vaizdavo dviem drachmomis, nes vienerių metų vaiko širdis tiek sveria. Nevaisingumą ar vieną vaiką turinčią moterį vaizdavo liūte, nes tikėjo, kad ji veda tik kartą.

**Hipokindo (Hipokindo).** — Magiškas žodis, kuris, ištartas tam tikru būdu, sužavi gyvates ir neleidžia joms pakenkti. Apie tai rašė Paracelsas.

**Hiparchas (Hipparchus).** — Jam priskiriamas veikalas „Dvasių knyga“.

**Hipokratas (Hippocrate).** — Viduramžių legendos jį vaizduoja kaip didį magą, panašų į Virgilijų. Jam priskiriamas „Traktatas apie sapnus“ bei „Žvaigždžių aspektai“.

**Hipogrifas (Hippogriffe).** — Pasakiškas gyvūnas (arklys su grifo galva), ant kurio jodavo riterių romanų herojai.

**Hipomanas (Hippomane).** — Mėsinga atauga ant ką tik gimusio kumeliuko kaktos, kurią motina tuoj pat suėda. Senovėje ji buvo naudojama meilės gėrimams gaminti. Taip pat tai yra žolė, kuri priverčia arklius pasiusti.

**Hipomantija (Hippomancie).** — Keltų būrimas iš baltų žirgų žvengimo ir elgesio. Žirgai buvo auginami šventose giraitėse, o jų judesiai buvo laikomi dievų valios apraiška.

**Hipomirmėkai (Hippomyrmèces).** — Įsivaizduojama tauta Mėnulyje (pagal Lukianą), jodinėjanti ant sparnuotų skruzdėlių.

**Hipopodai (Hippopodes).** — Pasakiški žmonės su arklio pėdomis, kuriuos antikos geografs talpino Europos šiaurėje.

**Hirigojenas (Hirigoyen).** — XVII a. burtininkas, matytas šokantis sabate su velniu.

**Kregždės (Hirondelles).** — Plutarkas pasakoja apie Besą, kuris nužudė savo tėvą. Vieną dieną jis nudaužė kregždžių lizdą. Paklaustas kodėl, jis atsakė, kad kregždės jam nuolat rėkia: „Tu nužudei tėvą!“ Taip jo nusikaltimas iškilo aikštėn ir jis buvo pakartas. Elijanas sako, kad kregždės buvo pašvęstos penatams, todėl jų negalima žudyti.

**Istorija (Histoire).** — Infernalinėje bibliografijoje yra daug baisių istorijų: „Istorija apie mergaitę, apsėstą fantastiškos dvasios“, „Velnio istorija“ (1729), „Stebuklinga istorija apie mergaitę, palaidotą maro metu ir po penkiolikos metų grįžusią ieškoti savo kaulų“.

**Hokas (Hocque).** — Po 1682 m. edikto burtininkų sumažėjo, tačiau Bri srityje vis dar veikė piemenų gauja, marinusi galvijus. 1691 m. buvo suimtas Etjenas Hokas. Buvo tikima, kad kerai nustos veikti tik Hokui mirus. Kai burtas buvo nuimtas, tuo pačiu metu šešių lygų atstumu Hokas mirė baisiuose traukuluose.

**Hofmanas (Hoffmann).** — Garsus vokiečių fantastinių pasakų autorius, kurio kūryboje antgamtiniai reiškiniai užima svarbiausią vietą.

**Holda.** — Senovės galų naktinis sabatas. Vokietijoje liaudis vis dar tiki į Holdą – gerąją verpėją (fėją), kuri slapta lanko darbščias šeimininkes ir neša joms turtus.

**Skrajojantis olandas (Hollandais errant).** — Fantastiškas laivas-vaiduoklis prie Gerosios Vilties kyšulio. Tai laivas, pasmerktas amžinai klajoti dėl jame įvykdyto nusikaltimo ar maro, kurio niekas neįsileido į uostus. Jūreiviai jį laiko labai blogu ženklu.

**Holeras (Hollère).** — Danų magas, kuris per jūras kėlėsi ant milžiniško kaulo, išraižyto magiškais ženklais.

**Akmens anglis (Houille).** — Jos pavadinimas Hainaut srityje kildinamas iš kalvio, vardu *Prudhomme-le-Houilleux*, kuriam anglies gyslą parodė angelas ar baltai apsirengęs senis.

**Humanė (Houmané).** — Moteriška dvasia, valdanti žvaigždes pas rytiečius.

**Hurijos (Houris).** — Mahometo rojaus mergelės, gimstančios iš apelsinų sėklų. Jų seilės kvepia kvepalais.

**Hubneris (Hubner).** — Bohemijos sugrįžėlis, kuris po mirties pasirodydavo mieste ir net apkabindavo sutiktus draugus.

**Hugonas (Hugon).** — Vaiduoklis Turas (Tours) mieste, kuriuo gąsdindavo vaikus. Sakoma, kad būtent nuo jo prancūzų reformatai buvo praminti hugenotais.

**Hugas Didysis (Hugues-le-Grand).** — Henrikas Gvalbertas rašo, kad mirties valandą jį aplankė būrys juodų vyrų. Vyriausiasis pasisiūlė jį išgelbėti, jei šis jį pagarbins. Hugas persižegnojo ir demonai išnyko.

**Verdantis aliejus (Huile bouillante).** — Naudotas kaip teismo bandymas (*ordalija*). Jei kaltinamasis ištraukdavo ranką neapsisvilinęs, jis būdavo išteisinamas.

**Balzamo aliejus (Huile de baume).** — Senovinis vaistas nuo kurčumo, odos ligų ir burtų.

**Talko aliejus (Huile de talc).** — Alchemikai jo ieškojo kaip filosofinio akmens dalies, bet niekam nepavyko jo išgauti.

**Hu-Džum-Sinas (Hu-Jum-Sin).** — Kinų alchemikas, nukovęs drakoną ir gyvas pakilęs į dangų.

**Hulenas (Hulin).** — Orleano prekybininkas, kuris bandė nusiimti kerus juos perduodamas savo sūnui, bet galiausiai pats mirė pajuodęs.

**Hunerikas (Hunéric).** — Vandalų karalius. Prieš prasidedant katalikų persekiojimui Afrikoje, buvo matomi ženklai: milžinas ant kalno rėkė „Išeikite!“, o bažnyčiose pasirodydavo etiopų būriai.

**Hunai (Huns).** — Istorikai teigia, jog Hunai kilo iš demonų ir raganų sąjungos dykumose. Jie buvo tokie bjaurūs, kad juos vadino velnio vaikais.

**Kukutis (Huppe).** — Paukštis, kurio akys, nešiojamos ant krūtinės, sutaiko su priešais.

**Hutginas (Hutgin).** — Saksų dvasia, kuri mėgo bendrauti su žmonėmis ir jiems tarnauti. Kartą jis sutiko saugoti vieno keliautojo žmoną, bet grįžusiam vyrui pasakė: „Daugiau man jos nepalik, lengviau sužiūrėti visas Saksonijos kiaules nei tavo žmoną.“

**Hiacintas (Hyacinthe).** — Brangakmenis, saugantis nuo maro, žaibo ir gausinantis turtus.

**Hidraotas (Hydraoth).** — Taso (Tasso) poemoje minimas magas, Armidės dėdė.

**Hidromantija (Hydromancie).** — Būrimas iš vandens. Yra 10 rūšių: nuo vardų rašymo ant vandens iki tvenkinių bangavimo stebėjimo.

**Hiena (Hyène).** — Egiptiečiai tikėjo, kad hiena kasmet keičia lytį. Akmuo iš hienos akies po liežuviu suteikdavo pranašystės dovaną.

**Himera (Hyméra).** — Sirakūzų moteris, kuri sapne pamatė prie Jupiterio sosto prikaustytą raudonsveidį vyrą – Italijos blogą lemti. Pamačiusi Dionisijų Tironą, ji jį atpažino, o šis liepė ją nužudyti.

**Ialysiens (Ialysiečiai).** — Tauta, kurios žvilgsnis viską gadino. Jupiteris juos pavertė uolomis.

**Ibis.** — Šventas Egipto paukštis. Už jo nužudymą grėsė mirtis. Egiptiečiai jį gerbė kaip nekaltumo simbolį.

**Ichneumonas (Ichneumon).** — Nilo žiurkė, kurią egiptiečiai garbino. Plinijus sakė, kad ji įlenda į miegančio krokodilo pilvą ir jį suėda, bet modernūs keliautojai tai laiko pasaka.

**Ichthio mantija (Ichthyomancie).** — Būrimas iš žuvų vidurių. Ją naudojo Tiresijas ir Polidamas.

**Ida.** — Ida iš Leveno (Louvain) – šventoji, kurią velnias bandydavo gundyti įvairiais pavidalais, bet ji visada nugalėdavo.

**Idiotas (Idiot).** — Škotijoje idiotas šeimoje laikytas ne nelaimės, o palaiminimo ženklu.

**Stabai (Idoles).** — Stabai senovėje kalbėdavo ar judėdavo tik dėl demonų veiklos ar kunigų apgavysčių. Šv. Grigalius Stebukladarys išvarė demonus iš vienos šventyklos tiesiog parašęs raštelį „Grigalius Šėtonui: grįžk atgal“.

**Ifurinas (Ifurin).** — Galų pragaras. Tamsus, pilnas gyvačių ir baisaus šalčio, kur kankinami žudikai ir išdavikai.

**Ignorancija (Ignorance).** — Nežinojimas skatindavo prietarus: manyta, kad jūra sūri, jog nesugestų, o potvyniai skirti tik laivams į uostus įvesti.

**Iles (Salos).** — Baltijos jūros žvejai tikėjo, kad salas sukūrė burtininkai kaip poilsio stoteles savo kelionėse.

**Illuminatai (Illuminés).** — Vokietijos masonų rūšis, tikėjusi antrąja rega. 1575 m. ispanų illuminatai teigė, kad pasiekę šventumą gali nusidėti nebaustai.

**Nelyginis skaičius (Impair).** — Prietarai nelyginiams skaičiams suteikdavo magišką galią. Romėnai lyginius skaičius laikė mirtinais. Magijoje operacijos atliekamos nelyginį skaičių kartų.

**Impostūros (Impostures).** — Apgavystės: pavyzdžiui, tarnas pro dūmų vamzdį įtikino našlę tekėti už jo, apsimesdamas jos mirusiu vyru.

**Keiksmi (Imprécations).** — Tikėta, kad piktžodžiautojus velnias nusineša gyvus. Šviežiai užfiksuoti atvejai Vokietijoje ir Savojoje pasakoja apie žmones, kuriuos demonai išnešė per orą jiems bekeikiant.

**Gaisrai (Incendies).** — 1807 m. vienas profesorius pardavinėjo „miltelius nuo gaisro“, teigdamas, kad apibarstytas pastatas taps nedegus.

**Nedegūs žmonės (Incombustibles).** — Ispanijoje sveikintojai (*saludadores*) vaikščiodavo per ugnį. 1774 m. prancūzas liepdavo dėti anglis jam į burną. Tai buvo cheminių tepalų (alūno, sieros) poveikis, kurį vėliau moksliškai paaiškino daktaras Sementinis.

**Inis Fail (Inis Fail).** — Likimo akmuo Vestminsteryje, ant kurio karūnuojami Anglijos karaliai.

**Inkvizicija (Inquisition).** — Tribunolas, įkurtas 1200 m. kovai su albigiečiais. Ispanijoje tai buvo labiau politinis nei bažnytinis įrankis, kurį karaliai naudojo tvarkai palaikyti. Jėzuitas Mase



(Maistre) įrodė, kad inkvizicija niekada pati nevykdavo mirties bausmės – nuteistuosius ji perduodavo pasaulietinei valdžiai.

**Interdiktas (Interdit).** — Bažnytinė bausmė, sustabdanti sakramentus visai vietai. Naudota kaip tramdomoji priemonė prieš tironus.

**Nematomumas (Invisibilité).** — Magai tikėjo, kad galima tapti nematomu nešiojant kregždės širdį arba atliekant ilgą ceremoniją su juodu katinu ir veidrodžiu.

**Io (Io).** — Graikų io, paversta karve, demonologų laikoma burtininke.

**Ipė (Ipès).** — Pragaro princas angelo pavidalu su liūto galva ir žąsies kojomis.

**Islandija (Islande).** — Tikėta, kad islandai gali rodyti praeities vaizdus veidrodžiuose.

**Is (Is).** — Paskendęs Bretanės miestas. Karalius Gralonas bėgo nuo potvynio, bet turėjo išmesti savo dukrą Dahut į vandenį, nes ji buvo demonas.

**Iwanjis.** — Molukų burtininkai, kurie neva ėda lavonus.

Supratau. Štai visas J raidės skyrius, išverstas ir restauruotas.

**Džabamijas (Jabamiah).** — Galingas elementariosios kabalos žodis, kurį ištarus išmintingam kabalistui, atstatomos nukirstos galūnės.

**Berno jakobinai (Jacobins de Berne).** — Žr. JETCERIS (JETZER).

**Jokūbas I (Jacques Ier).** — Anglijos karalius Jokūbas I, kurį Henrikas IV taip linksmai vadino „metru Žaku“ (*maître Jacques*), nepasitenkino vien tuo, kad visur liepė deginti burtininkus; jis dar parašė storą knygą, pavadintą „Demonologija“ (*Démonologie*), norėdamas įrodyti, kad burtininkai palaiko šlykščius ryšius su velniu. Šioje knygoje randama visų to meto idėjų, iš kurių kai kurios yra gana ribotos.

**Žadeitas (Jade).** — Akmuo, kuriam indai priskyrė, be kitų stebuklingų savybių, gebėjimą palengvinti inkstų skausmus jį pridėjus ir varyti smėlį iš pūslės. Jie taip pat laikė jį geriausiu vaistu nuo epilepsijos ir buvo įsitikinę, kad nešiojamas kaip amuletas jis apsaugo nuo nuodingų gyvūnų įkandimų. Šios tariamos savybės prieš keletą metų buvo jį išpopuliarinusios Paryžiuje; tačiau šis stebuklingas akmuo prarado savo reputaciją, o jo didžiosios galios priskirtos pasakoms.

**Džakisai (Jakises).** — Piktosios dvasios, pasklidusios ore, pasak japonų. Rengiamos šventės jų malonei pelnyti.

**Jamabuksai (Jamambuxes).** — Japonų fanatikų rūšis; jie klaidžioja po kaimus ir dedasi familiariai bendraujantys su velniu. Sakoma, kad laidotuvėse jie nepastebimai pagrobia kūną ir prikelia mirusiuosius. Tris mėnesius mušę save lazdomis, jie dideliu būriu sulipa į valtį, nuplaukia į atvirą jūrą, praduria valtyje skylę ir nusiskandina savo dievų garbei. Šios rūšies fakyrai, kaip tikinama, duoda įžadus pačiam velniui, kuris jiems pasirodo baisiu pavidalu. Jie

atskleidžia pamestus ar pavogtus daiktus; tam tikslui sukryžiuotomis kojomis ant žemės pasodina mažą berniuką; tada užkeikia velnią įeiti į jaunuolio kūną, kuris ima putoti, vartyti akis ir baisiai kraipytis. Jamabuksas, leidęs jam pasidaužyti, įsako sustoti ir pasakyti, kur yra tai, ko ieškoma; jaunuolis paklūsta ir kimiu balsu ištaria vagies vardą, vietą, kur jis padėjo pavogtą daiktą, laiką, kada jį paėmė, ir būdą, kaip jį atgauti.

**Jamblichas (Jamblique).** — IV a. filosofas platonikas, gimęs Sirijoje, imperatoriaus Konstantino Didžiojo laikais. Jis buvo Anatolijaus ir Porfirijaus mokinys. Jis pripažino egzistuojant žemesnio rango demonų arba dvasių klasę, tarpininkus tarp Dievo ir žmonių. Jis užsiiminėjo būrimais, ir straipsnyje „Alektromantija“ (Gaidiškias būrimas) matėme, kad būtent jis šiuo būdu išpranašavo Teodosijaus atėjimą į sostą. Nežinoma, kur, kada ir kaip jis mirė; tačiau Bodinas tikina, kad jis pats nusinuodijo, norėdamas išvengti bausmės, kurią Valentas skyrė magams. — Pasakojama, kad vieną dieną būdamas Gadaros mieste Sirijoje, norėdamas pademonstruoti savo magijos mokslą, jis liaudies akivaizdoje iš šaltinio iššaukė du genijus arba demonus; jis juos vadino Erosu ir Anterosu (Meile ir Antimeile); Meilė turėjo auksinius plaukus, supintus ir krintančius ant pečių; jie atrodė spindintys kaip saulės spinduliai; kitas buvo mažiau ryškus; tai sukėlė visos minios susižavėjimą. Leloyeris dar sako, kad būtent Jamblichas ir Maksimas pražudė Julianą Apostatą. — Ieškomas Jamblichio traktatas „Apie egiptiečių, chaldėjų ir asirų paslaptis“ (*De mysteriis Aegyptiorum...*). Jame jis pasirodo esąs patiklus visoms astrologų svajonėms.

**Jambras ir Jamnas (Jambrès et Jamnès).** — Seniausi egiptiečių burtininkai, kuriuos šventosios knygos mini vardais po Chamo. Jie priversdavo atsirasti varles, gyvates; jie pavertė Nilo vandenį krauju ir stengėsi savo kerais panaikinti stebuklą, kuriuos Dievas darė per Mozę, tiesą.

**Džama-Lokonas (Jamma-Locon).** — Indų pragaras, iš kurio po tam tikro kančių ir vargo laiko sielos sugrįžta į šį pasaulį, kad įkvėptų gyvybę pirmajam kūnui, į kurį gali įeiti.

**Keliaraištis (Jarretière).** — Keliaraiščio paslaptis keliautojams. Reikia priskinti žolės, vadinamos kiečiu, tuo metu, kai saulė įžengia į pirmąjį Ožiaragio ženklą; leiskite jai šiek tiek padžiūti pavėsyje ir pasidarykite keliaraiščius iš jauno kiškio odos, tai yra, atpjovę dviejų colių pločio kiškio odos dirželį, padarykite jį dvigubą ir į vidų įsiūkite minėtą žolę; nešiokite juos ant kojų. Nėra tokio žirgo, kuris galėtų ilgai sekti pėsčią žmogų, turintį šiuos keliaraiščius. — Arba paimkite jauno vilko odos gabalą, padarykite du keliaraiščius ir ant jų savo krauju užrašykite šiuos žodžius: *Abumalith cados*; būsite nustebinti greičiu, kuriuo keliausite turėdami šiuos keliaraiščius ant kojų. Kad užrašas nenusitrintų, pravartu keliaraištį apsiūti baltu siūlu rašto pusėje. — „Yra dar vienas būdas pasidaryti keliaraištį, kurį skaičiau sename rankraštyje gotiškėmis raidėmis. Štai receptas. Gaukite pakarto vagies plaukų, supinkite juos į kasas, iš kurių suformuokite keliaraiščius, ir įsiūkite juos tarp dviejų audinių, kokios norite spalvos; pririškite juos prie jauno kumeliuko užpakalinių kojų; tada paleiskite kumeliuką, priverskite jį bėgti, kol uždus, ir su malonumu naudositės šiais keliaraiščiais.“ — Seniau buvo teigiama, kad magai galėjo duoti užburtą keliaraištį, su kuriuo per trumpą laiką buvo galima nukeliauti didelį atstumą. Tai galbūt septynmyliu batų kilmė.

**Gelta (Jaunisse).** — Vengrijos karaliai tikėjo turį privilegiją gydyti geltą prisilietimu.

**Islandijos gagatas (Jayet d'Islande).** — Senieji islandai priskyrė antgamtinės galias šiam gagatui, kurį laikė juodoju gintaru. Pagrindinė jo savybė buvo apsaugoti nuo bet kokių burtų tą, kuris jį nešiojo. Antra, jie laikė jį priešnuodžiu. Trečioji savybė buvo išvaryti dvasias ir vaiduoklius, kai jis deginamas namuose; ketvirtoji – apsaugoti nuo epideminių ligų kambarius, kurie buvo juo iškvėpinti. Dauguma šių prietaringų idėjų vis dar gyvuoja.

**Jono Evangelija (Jean, Évangile de Saint).** — Žr. **BIBLIOMANCIE**.

**Jonas (Jean).** — Magas, Apolonijo Tianiečio sekėjas. Jis keliavo iš miesto į miestą, versdamasis šarlatanizmu, ir ant kaklo nešiojo geležinę grandinę. Kurį laiką pagyvenęs Lione, jis įgijo tokį didelį garsą dėl savo stebuklingų gydymų, kad krašto valdovas priėmė jį į savo akivaizdą. Jonas padovanojo šiam kunigaikščiui nuostabų užburtą kardą; mūšyje jis stebuklingai apsisupdavo šimtu aštuoniasdešimčia ištrauktų peilių. Jis taip pat davė jam skydą su veidrodžiu, kuris, kaip jis teigė, turėjo galią atskleisti didžiausias paslaptis. Šie ginklai vieną dieną dingo arba buvo pavogti; iš to Delankras daro išvadą, kad jei Prancūzijos karaliai, kaip Italijos hercogai, įkurtų senienų arsenalus (ką jie daro dabar), ten būtų rasta tokių užburtų ginklų, pagamintų kokio nors mago ar burtininko.

**Jonas (Jean).** — Schizmatinis Konstantinopolio patriarchas. Zonaras pasakoja, kad graikų imperatorius Teofilis, matydamas, jog jam reikia numalšinti sukilusią provinciją, vadovaujamą trijų kapitonų, pasikonsultavo su patriarchu Jonu, sumaniu kerėtoju. Šis liepė pagaminti tris didelius varinius plaktukus, įdavė juos į rankas trimis tvirtiems vyrams ir nuvedė šiuos vyrus į cirko vidurį, priešais bronzinę statulą su trimis galvomis. Jie savo plaktukais nudaužė dvi iš šių galvų, o trečiajai nulenkę kaklą, jos nenudaužė. Netrukus po to įvyko mūšis tarp Teofilio ir sukilėlių: du kapitonai buvo nužudyti, trečiasis sužeistas ir išvestas iš rikiuotės, ir viskas grįžo į vėžes.

**Jonas XXII (Jean XXII).** — Popiežius, miręs 1334 m., po aštuoniolikos metų pontifikato. Jam priskiriamas veikalas „Apaštališkųjų rūmų mokesčiai“ (*Taxes de la chambre apostolique*), išverstas į prancūzų kalbą pavadinimu „Atsitiktinių popiežiaus krautuvėlės dalių mokesčiai“. Tai protestanto klastotojo pramanas. Jonui XXII taip pat priskiriamas „Filosofų eliksysras, arba metalų transmutacijos menas“, knyga, kurios jis neparašė. Ši knyga buvo išversta iš lotynų į prancūzų kalbą; in-12, Lionas, 1557. — Taip pat sakoma, kad Jonas XXII arba Jonas XXI užsiiminėjo astrologija ir linksminosi skaičiuodamas orų permainas. Apie tai prikurtą išgalvotų pasakėlių.

**Jonas arba Ivanas Vasiljevičius (Jean ou Iwan Basilowitz).** — Maskvos didysis kunigaikštis XIV a., žiaurus tironas; mirties patalė jis, sakoma, paniro į baisius alpimus; ir jo siela atliko sunkias keliones. Pirmojoje jis buvo kankinamas tamsioje vietoje už tai, kad kalėjime laikė nekaltus kalinius; antrojoje ekskursijoje jis buvo dar labiau kankinamas už tai, kad apkrovė liaudį mokesčiais; ir jo įpėdinis Teodoras pasirūpino jį iš dalies nuo jų atleisti. Ivanas mirė trečiosios kelionės metu; jo kūnas skleidė tokį bjaurų smarvę, kad nebuvo galima prieiti; tai privertė manyti, kad jo sielą nusinešė velnias; tuo labiau, kad kūnas dingo laidotuvėms skirtą dieną.

**Jonas Krikštytojas (Jean-Baptiste).** — Yra valstiečių, kurie tiki, kad jis gimė kupranugaryje. Žr. straipsnį **TROUPEAUX** (Bandos), apsauga nuo niežų.

**Žanas d'Arasas (Jean d'Arras).** — XIV a. prancūzų rašytojas, kuris sudarė Meluzinos romaną. Žr. šį žodį.

**Žanas d'Estampas (Jean d'Estampes).** — Senovinės kronikos praneša, kad Žanas d'Estampas, vienas iš Karolio Didžiojo sargybinių, mirė 1139 m., pragyvenęs 336 metus; bet kiti sako, kad jis gyveno tik 250 metų: deja, jo ilgaamžiškumo paslaptis niekam nežinoma.

**Žanas de Mengas (Jean de Meung).** — Astrologas, sukūręs „Rožės romaną“, kuriame gerai parodo savo žinias, nors jam tebuvo devyniolika metų, kai jį rašė. Jis taip pat yra knygos, pavadintos „Traktatas apie gimimų kryptį ir metų revoliucijas“, autorius; jis išvertė „Airijos stebuklą“ knygą. Teigiama, kad būtent jis išpranašavo Prancūzijos konetablo Bertrano diu Geskleno (Bertrand du Guesclin) žygdarbius.

**Žanas de Milanas (Jean de Milan).** — XV a. astrologas, kuris išpranašavo Velaskesui, Hispaniolos arba San Domingo gubernatoriui, laimingą karo Peru, kurio ėmėsi Fernandas Kortesas, baigtį.

**Žanas de Sicilija (Jean de Sicile).** — Sumanus astrologas ir teologas, kuris išpranašavo imperatoriaus Zigmanto karūnavimą. Tai taip pat jis pranešė Busiko (Boucicault), kas jam nutiks, ir įspėjo apie išdavystę, kurią prancūzams rengė Monferato markizas ir grafas Pranciškus, kurios jis išvengė pabėgdamas.

**Žana d'Ark (Jeanne d'Arc).** — Vadinama Orleano Mergelė, gimusi Šampanėje, Domremi (Domrémy) kaime netoli Vokulero (Vaucouleurs), Lotaringijos pasienyje, 1410 m. Niekada Prancūzija nebuvo užgriūta tokių didelių nelaimių, kaip per tą pusę amžiaus, kuris ėjo prieš tuos atmintinus metus, kai buvo matyti, kaip jos karių, jau bepasiduodančių svetimšalių jungui, drąsa atgimsta išgirdus aštuoniolikmetės merginos balsą. Karolis VII jau buvo beuždudęs Šinono (Chinon) miestą priešui, kai Žana d'Ark pasirodė šioje vietoje 1429 m. vasario pabaigoje. Tai tebuvo paprasta valstietė. Jos tėvas vadinosi Žakas d'Arkas, motina – Izabelė Romė. Nuo pat ankstyvos vaikystės ji rodė pavyzdžio neturintį drovumą ir vengė malonumų, kad visa atsiduotų Dievui; bet ji mokėsi valdyti arklius, ir joje jau buvo pastebimas karingas įkarštis, kuris turėjo išskirti prancūzų išvadotoją. Šešiolikos metų Žanos širdis užsidegė. Apie vidurdienį ji tikėjo savo tėvo sode matanti arkangelą Mykolą ir angelą Gabrielių, šventąją Kotryną ir šventąją Margaritą, visus spindinčius šviesa. Šios šventosios vadovavo jos veiksmams. Balsai (nes ji taip išsireikšdavo) jai įsakė eiti į Prancūziją ir priversti nutraukti Orleano apgultį. Nepaisant prieštaravimų, ji pakluso ir pirmiausia nuvyko į Vokulėrą. Žanas de Mecas (Jean de Metz) ėmėsi pristatyti ją karaliui. Jie abu atvyko 1429 m. vasario 24 d. į Šinoną, kur Karolis laikė savo dvarą. Žana atsiklaupė prieš jį. „Aš nesu karalius, – tarė jis jai, norėdamas išbandyti; – štai jis, – pridūrė, rodydamas į vieną iš savo palydos didikų. – Kilnysis kunigaikštis, – tarė jam jaunoji mergelė, – tai jūs, o ne kitas; aš esu siųsta Dievo, kad suteikčiau pagalbą jums ir jūsų karalystei, ir dangaus karalius per mane jums praneša, kad būsite išgelbėtas ir karūnuotas Reimso mieste, ir būsite dangaus karaliaus, kuris yra tikrasis Prancūzijos karalius, vietininkas.“ — Nustebęs Karolis pasivedė ją į šalį, ir po trumpo pokalbio pareiškė, kad Žana jam pasakė tokių slaptų dalykų, kurių niekas negalėjo žinoti, tik Dievas ir jis: tai pelnė dvaro pasitikėjimą. Tačiau liko išaiškinti vieną abejonę – ar ji tyra: kas buvo pripažinta; ar ji įkvėpta dangaus, ar pragaro: kas atrodė turį būti aiškinama dangaus naudai. Po keleto pasitarimų jai buvo duota arklių ir vyrų;

ji buvo apginkluota kardų, kuris, pagal jos apreiškimą, buvo rastas užkastas Šv. Kotrynos de Fierbois bažnyčioje; ji tuoj pat nuvyko prie Orleano sienų ir kovėsi su drąsa, kuri užtemdė didžiausius karvedžius. Ji išvijo anglus iš Orleano, vėliau, pagal gautą įsakymą, liepė vainikuoti savo karalių Reimse, grąžino jam Trua, Šaloną, Oserą ir didžiąją dalį jo karalystės. Po to ji norėjo pasitraukti, sakydama, kad jos misija baigta. Tačiau ji buvo davusi per daug savo narsos įrodymų, tad nenorėta jai suteikti šios laisvės. Tai buvo jos nelaimių priežastis; netrukus, įsiveržusi į Kompjeną ginti šios vietos nuo Burgundijos hercogo, ji buvo paimta vieno Pikardijos bajoro, kuris ją pardavė Žanui de Liuksemburgui, o šis perpardavė anglams. Norėdami atkeršyti už tai, kad ji juos per dažnai nugalėdavo, šie apkaltino ją naudojusi burtus ir magiją savo pergalėms. Ji buvo atvedinta prieš korumpuotą tribunolą, kuris paskelbė ją fanatike ir ragana. Šis procesas būtų juokingas, jei nebūtų žiaurus. Baisiausia tai, kad nedėkingas monarchas, kuris jai buvo skolingas savo karūną, ją apleido; jis manė, kad ji jam daugiau nereikalinga. — Procesas vyko aktyviai; tryliktojoje posėdyje norėta priversti ją suprasti skirtumą tarp triumfuojančios bažnyčios ir kariaujančios bažnyčios. Jos paklausė, ką ji apie tai mano. „Aš atsiduodu Šventojo Sosto teismui“, — atsakė ji. Jos paklausė, ar nuo pat vaikystės šventieji, kurie jai rodėsi, kalbėjo angliškai ar prancūziškai, ar jie turėjo auskarų, žiedų ir t. t. „Jūs iš manęs vieną atėmėte, — atsakė ji vietoj atsakymo, — grąžinkite man jį. — Ar šventieji nuogi, ar apsirengę? — Ar manote, kad Dievas neturi kuo jų aprengti?“ — Kai buvo primygtinai klausama apie šv. Mykolo plaukus, ji tarė: „Kodėl jam turėjo juos nukirpti? — Ar matėte fėjų? — Nesu jų mačiusi, girdėjau apie jas kalbant; bet aš jomis visiškai netikiu. — Ar turite mandragorą? ką su ja padarėte? — Aš jos neturėjau; nežinau, kas tai yra. Sakoma, kad tai pavojingas ir nusikalstamas dalykas.“ — Kartais keli teisėjai klausinėdavo ją vienu metu. „Gražūs tėvai, — sakydavo ji, — vienas po kito, prašau.“ Tyrimo metu Ligny-Luxembourg atvyko jos aplankyti, lydimas Voriko (Warwick) ir Strafordo: „Aš gerai žinau, — tarė ji jiems, — kad šie anglai mane numarins, manydami, kad po mano mirties laimės Prancūzijos karalystę; bet jei jų būtų šimtas tūkstančių kartu su tais, kurie yra dabar, jie neturės šios karalystės.“ — Išvarginta blogo elgesio, ji sunkiai susirgo. Bedfordas, Vinčesteris, Vorikas pavedė dviem gydytojams ją rūpintis ir įsakė saugoti, kad ji nemirtų sava mirtimi; Anglijos karalius ją per brangiai nusipirko, kad netektų džiaugsmo ją sudeginti. Gegužės 24 d. ji buvo nuvesta į Ruano abatijos kapinių aikštę. Guillaume Érard sakė kalbą prieš Prancūzijos karalių ir prancūzus; tada, kreipdamasis į Mergelę: „Tau, Žana, aš kalbu, ir sakau tau, kad tavo karalius yra eretikas ir schizmatikas.“ Budelis laukė aukos aikštės gale su vežimu, kad nuvežtų ją ant laužo. Bet visa ši bauginanti aparatūra turėjo tikslą tik išgauti iš jos prisipažinimą. Jai perskaitė formulę, kuria ji pasižadėjo niekada nejoti ant žirgo, leisti augti plaukams, ateityje nebenešioti ginklų. Reikėjo mirti arba pasirašyti šį raštą. Ji pasirašė, bet buvo pakištas kitas lapelis, kuriuo ji pripažino esanti ištvirtusi, eretikė, maištininkė, demonų šaukėja ir ragana. Ši klasta pasitarnavo kaip nuosprendžio pagrindas. Ji buvo nuteista praleisti likusį gyvenimą amžiname kalėjime, su skausmo duona ir sielvarto vandeniu. Teisėjai po nuosprendžio buvo apmėtyti akmenimis liaudies; tuo pačiu metu anglai norėjo juos išžudyti, kaltindami, kad jie paėmė Anglijos karaliaus pinigus tik tam, kad jį apgautų. „Nesijaudinkite, — tarė vienas iš jų, — mes ją dar sučiupsiu.“ — Žana buvo pažadėjusi nebenešioti vyriškų drabužių ir vėl apsivilko savo lyties rūbus. Naktį jos kalėjimo sargybiniai atėmė jos drabužius ir pakeitė juos vyriškais. Išaušus diena, ji paprašė, kad ją atrakintų, tai yra, atlaisvintų grandinę, kuri ją rišo per liemenį. Tada, pamačiusi vyriškus drabužius, ji maldavo grąžinti jai vakarykščius, bet jai buvo atsakyta neigiamai. Ji liko gulėti iki vidurdienio. Tada buvo priversta apsirengti vieninteliais turimais drabužiais. Įėjo pasamdyti liudininkai konstatuoti jos nepaklusnumo; subėgo teisėjai. Tuoj pat ji buvo pasmerkta kaip recidyvistė, eretikė, ragana, ekskomunikuota,

atstumta nuo Bažnyčios prieglobsčio. Jai perskaitė mirties nuosprendį, kurį ji išklausė tvirtai. Ji paprašė leisti priimti eucharistiją: tai jai buvo suteikta. Massieu, Ruano Šv. Klaudijaus klebonas, kuriam buvo pavesta nuvesti ją pas teisėjus, leido jai pasimelsti priešais koplyčią. Šis atlaidumas užtraukė jam kruvinus priekaištus. Žana ėjo į egzekuciją gegužės 30 d., lydima šimto dvidešimties vyrų eskortos. Ji buvo apdengta moteriškais drabužiais; ant galvos uždėta kartoninė mitra, ant kurios buvo užrašyti žodžiai: Eretikė, recidyvistė, apostatė, stabmeldė. Du tėvai dominikonai ją prilaikė; kelyje ji šaukė: „Ak! Ruanai, Ruanai, ar tu būsi mano paskutinė buveinė?“ Senosios Turgavietės aikštėje buvo pastatyti du ešafoto paaukštinimai. Teisėjai laukė savo aukos, apkrautos grandinėmis. Jos veidas buvo aplietas ašaromis: ją užkėlė ant laužo, kuris buvo labai aukštas, kad visa liaudis galėtų ją matyti. — Pajutusi artėjančią liepsną, ji įspėjo abu vienuolius pasitraukti. Kol išsaugojo gyvybės likučius, tarp skausmo išplėštų dejonų, ji buvo girdima tariant Jėzaus vardą ir bučiuojant medinį kryžių, kurį laikė surakintomis rankomis. Paskutinis atodūsis, ilgai tęęsis, pranešė, kad ji mirė. — Tada Vinčesterio kardinolas liepė surinkti jos pelenus ir įsakė juos išmesti į Seną. Jos širdis liko ugnies nepaliesta: ji rasta sveika ir nepažeista. Priešais laužą buvo lentelė su užrašu, vadinančiu Žaną žudike, demonų šaukėja, apostate ir netikinčia Jėzaus Kristaus tikėjimu. — Liudvikas XI liepė reabilituoti Žanos d'Ark atminimą. Du jos teisėjai buvo sudeginti gyvi, du kiti iškasti, kad taip pat ugnyje išpirktų savo neteisingą nuosprendį; bet Mergelės procesas visada liks gėdos dėmė anglams, o taip pat ir to meto prancūzams.

**Žana Dibison (Jeanne Dibisson).** — Ragana, suimta dvidešimt devenerių metų amžiaus: ji buvo kelis kartus matyta šokanti sabate; ji sakė, kad tie, kurie ten eina, laiką randa tokį trumpą, kad negali išeiti be apgailestavimo. Neatrodė, kad ji būtų buvusi sudeginta.

**Žana diu Har (Jeanne du Hard).** — Ragana, sučiupta penkiasdešimt šešerių metų amžiaus. Ji minima Marijos Šoropik (Marie Chorropique) byloje už tai, kad palietė jai ranką, kuri tapo tarsi negyva. Nesakysime, ar ji buvo sudeginta.

**Žana (Motina) (Jeanne (Mère)).** — Sena netekėjusi venecijietė, žinoma motinos Žanos vardu, taip apsuko galvą Guillaume Postel savo svajonėmis, kad jis knygoje, parašytoje apie ją, teigė, jog moterų atpirkimas dar nebuvo užbaigtas ir kad ši venecijietė turėjo užbaigti didįjį darbą. Tai buvo motina, kurios ieškojo sensimonistai. Žr. **POSTEL**.

**Žana Sautkot (Jeanne Southcott).** — Praėjusio amžiaus anglų vizionierė, kuri subūrė sektą su keistomis ceremonijomis. Kartais vis dar girdima kalbant apie šią fanatikę. Prieš maždaug trisdešimt metų šimtas sektantų susirinko miške netoli Sidenhemo ir pradėjo savo prietaringą kultą paaukodami mažą juodą paršiuką, kurį sudegino, kad jo pelenus išbarstytų sau ant galvų. Šie bepročiai sako ir tiki, kad Žana Sautkot, kurią jie vadina Siono dukra, pakilo į dangų ir sugrįš su Mesiju.

**Jechielis (Jéchiel).** — Rabinas ir kabalistas. Žr. **LAMPE MERVEILLEUSE** (Stebuklinga lempa).

**Jehova (Jehovah).** — Šis didingas vardas dažnai vartojamas žydų kabalistų. Jis randamas bjauriuose ir absurdiškuose juodosios magijos užkeikimuose.

**Dženunai (Jenounes).** — Rūšis genijų, tarpinių tarp angelų ir velnių: jie lankosi giraitėse ir prie šaltinių, pasislėpę įvairių roplių pavidalu, rizikuodami būti sumindyti praeivių. Dauguma ligų



yra jų keršto rezultatas. Kai arabas negaluoja, jis įsivaizduoja įžeidęs vieną iš šių nematomų agentų; jis tuoj pat kreipiasi į burtininkę, kuri nueina prie gretimo šaltinio, ten degina smilkalus ir auchoja gaidį ar vištą, aviną ar avį, priklausomai nuo lyties, ligonio padėties ar ligos pobūdžio.

**Šv. Jeronimas (Jérôme, Saint).** — Buvo begėdiškai išdrįsta priskirti jam nekromantijos knygas, ypač „Ars notoria“. Žr. šį žodį.

**Jeruzalė (Jérusalem).** — Prieš Tito, Vespasiano sūnaus, įvykdytą Jeruzalės sugriovimą, sakoma, dvylika naktų iš eilės buvo matomas mėnulio užtemimas. Vieną vakarą, besileidžiant saulei, ore pasirodė karo vežimai, raiteliai, ginkluotų žmonių kohortos, kurios, susimaišiusios su debesimis, dengė visą miestą ir apsupo jį savo batalionais. Apgulties metu ir likus nedaug dienų iki miesto žlugimo, staiga pasirodė visiškai nepažįstamas žmogus, kuris ėmė bėgioti gatvėmis ir viešosiomis aikštėmis, tris dienas ir tris naktis be perstojo šaukdamas: „Vargas tau, Jeruzale!“ Jį plakė rykštėmis, draskė smūgiais, kad priverstų pasakyti, iš kur jis atsirado; bet neišleidęs nė vienos dejonės, neatsakęs nė vieno žodžio, neparodęs nė menkausio kančios ženklų, jis visą laiką šaukė: „Vargas tau, Jeruzale!“ Galiausiai, trečią dieną, tą pačią valandą, kai pasirodė pirmą kartą, būdamas ant pylimo, jis sušuko: „Vargas man pačiam!“ ir po akimirkos jį užmušė apgulėjų mestas akmuo.

**Jezabelė (Jésabel).** — Izraelitų karalienė, kurią Jehu liepė suėsti šunims po to, kai ji buvo numesta nuo bokšto viršaus, ir kurią Bodinas priskiria prie raganų.

**Jetceris (Jetzer).** — Ši Berno dominikonų (jakobinų) byla sukėlė didelį triukšmą; o religijos priešai ją iškraipė su dideliu nesąžiningumu. Štai visa istorija: Dominikonai arba jakobinai nesutarė su pranciškonais (kordeljeriais) dėl Švenčiausiosios Mergelės Nekaltojo Prasidėjimo fakto. Dominikonai jo nepripažino. Taigi XVI a. pradžioje Berno dominikonų vienuolyne, kuris tuo metu buvo labai atsipalaidavęs, buvo keturi blogi vienuoliai, kurie sugalvojo bjaurią apgavystę, kad priverstų patikėti, jog Švenčiausioji Mergelė pasisako prieš pranciškonus, gynusius vieną gražiausių jos privilegijų. Tarp jų buvo jaunas, paprastas ir patiklus vienuolis, vardu Jetceris; jie jam naktį rodydavo skaistyklos sielas ir įtikino, kad jis jas išlaisvins, gulėdamas kryžiumi koplyčioje šventųjų mišių metu; vėliau jam parodė šventąją Barborą, kurią jis labai garbino, ir kuri jam pranešė, kad jis skirtas didiems dalykams. Dar viena šventvagiška apgavystė sub-prioras, kuris buvo vienas iš keturių nusikaltusių vienuolių, suvaidino Švenčiausiosios Mergelės personažą, naktį prisiartino prie Jetcerio ir davė jam tris kraujo lašus, sakydamas, kad tai trys ašaros, kurias Jėzus Kristus išliejo dėl Jeruzalės. Šios trys ašaros reiškė, kad Švenčiausioji Mergelė tris valandas buvo gimtojoje nuodėmėje. Šis paaiškinimas buvo pagardintas išpuoliais prieš pranciškonus. Jetceris, kuris buvo nuoširdus ir tiesios sielos, nerimavo dėl aistros, kuri prasiveržė šiame reikale, ir ypač sutriko atpažinęs sub-prioro balsą Švenčiausiosios Mergelės balse. Kad jį sutvirtintų, jį užmigdė gėrimu ir norėjo stigmatizuoti; vėliau, kadangi jis nepateisino į jį dėtą vilčių, norėjo jį nunuodyti ir uždarė, bet jis rado būdą pabėgti; jis pabėgo į Romą, kur atskleidė visą intrigą. Šventasis Sostas liepė persekioti piktadarius vienuolius. Keturi kalti dominikonai buvo sudeginti 1509 m. kovo 31 d. prie Berno vartų. Tačiau tokių didelių išniekinimų nelaimė ta, kad Bažnyčios priešai pamiršta atitaisymą arba jį nutyli, ir pasilieka tik skandalą.

**Ketvirtadienis (Jeudi).** — Tą dieną burtininkai rengia vieną iš savo bjauriausių sabatų, jei tikėsime demonomanais.

**Žaidimas (Jeu).** — Paimkite ungurį, nugaišusį dėl vandens trūkumo; paimkite jaučio, užmušto šunų įniršio, tulžį; įdėkite ją į to ungurio odą kartu su drachma grifo kraujo; suriškite ungurio odą abiejuose galuose pakaruoklio virve ir padėkite tai į karštą mėšlą penkiolikai dienų; tada išdžiovinkite krosnyje, kūrenamą paparčiais, surinktais Šv. Jono išvakarėse; tada pasidarykite apyrankę, ant kurios varno plunksna ir savo paties krauju užrašykite šias keturias raides HVTY, ir nešiodami šią apyrankę ant rankos, susikrausite turtus visuose žaidimuose.

**Joachimas (Joachim).** — Floros abatas Kalabrijoje, gyvas būdamas laikytas pranašu ir palikęs pranašysčių knygų, kurias 1215 m. pasmerkė Laterano susirinkimas. Jam taip pat priskiriamas veikalas, pavadintas „Amžinoji Evangelija“.

**Jobas (Job).** — Alchemikai sako, kad Jobas po savo negandų sužinojo filosofinio akmens paslaptį ir tapo toks galingas, kad pas jį lijo aukso druska; idėja, panaši į arabų, kurie teigia, kad sniegas ir lietus, kritę pas jį, buvo brangūs. — Izidorius Idumėjoje lokalizuoja Jobo šaltinį, skaidrų tris metų mėnesius, drumstą tris mėnesius, žalią tris mėnesius ir raudoną kitus tris mėnesius. Tai galbūt tas šaltinis, kurį, pasak musulmonų, angelas Gabriėlius ištryško treptelėjęs koja, ir kuriame nusiprausęs Jobas pasveiko.

**Jocaba.** — Žr. CINCINNATULUS.

**Džonsonas (Samuel) (Johnson (Samuel)).** — Džonsonas, netikintis viskuo, kas tebuvo nepaprasta, su didesniu pasitikėjimu priimdavo viską, kas dvelkė stebuklu, laikydamas pasaka, pavyzdžiui, gamtos reiškinių, ir noriai klausydamasis pasakojimo apie sapną; šešis mėnesius abejojęs Lisabonos žemės drebėjimu, ir ėjęs medžioti Cock-Lane vaiduoklio; atmesdamas keltų genealogijas ir poetas, ir pareikšdamas esąs pasirengęs tikėti Škotijos kalniečių antrąja rega. Religijoje kai kurios jo nuomonės buvo daugiau nei liberalios, ir tuo pačiu metu jis gyveno po tam tikrų prietaringų praktikų tironija.

**Joli-Bois.** — Žr. VERDELET.

**Dienos (Jours).** — Magai ir burtininkai nieko negali išburti penktadienį ir sekmadienį; kai kurie netgi sako, kad velnias paprastai nerengia savo orgijų ir susirinkimų šiomis dienomis; tačiau ši nuomonė nėra visuotinė. — Jei karpysite nagus savaitės dienomis, turinčiomis r raidę (prancūziškai *mardi, mercredi, vendredi* – antradienis, trečiadienis, penktadienis), atsiras ateromų ant pirštų. Nelengva nurodyti to priežastį. — Pagal kitą tikėjimą, karpant nagus tik penktadienį, niekada neskaudės dantų. — Sudarytos laimingų ir nelaimingų dienų lentelės kiekvienam mėnesiui. Tačiau kadangi jos visos skiriasi, vienos laiminga diena būnant nelaiminga kitoje, paliekame mėgėjams rūpestį susidaryti šias lenteles savo naudojimui pagal savo norą.

**Jozuė Ben-Levis (Josué Ben-Lévi).** — Rabinas, toks gudrus ir toks išmintingas, kad apgavo dangų ir pragarą kartu. Būdamas arti mirties, jis taip gerai papirko velnią, kad privertė jį pažadėti nunešti jį iki rojaus vartų, sakydamas, kad nori tik pamatyti dieviškosios buveinės vietą ir kad išeis iš pasaulio labiau patenkintas. Velnias, nenorėdamas atsisakyti jam suteikti šį pasitenkinimą, nunešė jį iki rojaus vartelių; bet Jozuė, matydamas save taip arti, greitai įšoko vidun, palikdamas velnią už nugaros, ir prisiekė gyvuoti Dievu, kad iš ten neišeis. Dievas, sako

rabinai, pasibodėjo tuo, kad rabinas sulaužytų priesaiką, ir sutiko, kad jis pasilikėtų su teisuoliais. Žr. **MESSIE DES JUIFS**.

**Judas Iskarijotas (Judas Iscariote).** — Po savo gėdingos išdavystės jis buvo apsėstas velnio ir pasikorė ant šėivamedžio. Flamandai šėivamedžio žievės parazitines ataugas vis dar vadina Judo prakaitu.

**Dievo teismas (Jugement de Dieu).** — Žr. **ÉPREUVES** (Išbandymai).

**Amžinasis žydas (Juif errant).** — Amžinojo žydo legendoje matoma, kad šis personažas buvo batsiuovys pagal profesiją ir vadinosi Ahasveru, bet daina jį vadina Izaoku Lakedemu. Būdamas dešimties metų, jis girdėjo sakant, kad trys karaliai ieško naujojo Izraelio karaliaus; jis nusekė paskui juos ir kartu aplankė šventąjį Betliejaus tvartelį. Jis dažnai eidavo klausytis mūsų Viešpaties. Kai Judas pardavė savo mokytoją, Ahasveras taip pat apleido tą, kuris buvo išduodamas. Kai Jėzų vedė į Kalvariją, apkrautą jo mirties įrankiu, gerasis Išganytojas norėjo akimirką pailsėti priešais batsiuvio krautuvę, kuris, bijodamas susikompromituoti, jam tarė: „Eik toliau, aš nenoriu, kad nusikaltėlis ilsėtųsi prie mano durų.“ Jėzus pažvelgė į jį ir atsakė: „Aš einu ir ilsėsiuosi; bet tu eisi ir nesiilsėsi; tu eisi tol, kol pasaulis gyvuos, ir paskutiniojo teismo dieną pamatysi mane sėdintį mano tėvo dešinėje.“ — Batsiuovys tuoj pat paėmė lazda į ranką ir ėmė eiti, negalėdamas niekur sustoti. Jau aštuoniolika amžių jis keliauja per visas žemės rutulio šalis Amžinojo žydo vardu. Jis atlaikė mūšius, laivų sudužimus, gaisrus. Jis visur ieškojo mirties ir jos nerado. Jis visada turi penkis su savo pinigine. Niekas negali pasigirti jį matęs; bet mūsų seneliai mums sako, kad jų seneliai jį pažinojo ir kad jis pasirodė prieš daugiau nei šimtą metų tam tikruose miestuose. Mūsų senelių protėviai sakė tą patį, ir geri žmonės tiki asmeniniu Amžinojo žydo egzistavimu. — Tačiau tai tėra išradinga alegorija, vaizduojanti visą žydų tautą, klajojančią ir išblaškytą nuo to laiko, kai ant jos krito prakeiksmas. Jų rasė neišnyksta, nors ir susimaišiusi su įvairiomis tautomis, ir jų turtai visais laikais yra maždaug tokie patys, kaip ir jų jėgos. Religija, kurią jie išpažįsta, iki šiol skyrė juos iš kitų žmonių ir visada darys juos atskira tauta pasaulio viduryje.

**Žydai (Juifs).** — Be to žaibo smūgio, kuris visur ženklina žydus ir leidžia juos visur atpažinti; ant jų yra daugybė apleidimo ženklų, į kurį juos įstūmė Dievo prakeiksmas. Kol jie buvo ištikima tauta, jie nepaliestą saugojo šventųjų raštų lobyną. Po jų nusikaltimo Mozės mokymai pas juos užgožti neįtikėtinų Talmudo absurdiškumų, ir prasmė nebėra su jais. — Šventoji Žemė, kuri buvo derlingiausia ir gražiausia pasaulio šalis, prakeikta kartu su tauta, kurią nešiojo, tapo tokia baisi, kad nebemaitina savo retų gyventojų. Visur nekenčiami, žydai, kurie skerdė ir kankino krikščionis kaskart, kai būdavo stipresni, visose vietose buvo nekenčiami ir sunkiai pakenčiami. Jums sakys, kad dažnai jie buvo persekiojami už įsivaizduojamus nusikaltimus; bet skolinama tik turtingiems, ir jų istorija rimtai pilna pernelyg tikrų nusikaltimų. Jie buvo jėga išvaryti iš Ispanijos, kurią norėjo valdyti; bet be smurtinių krikščionių karalių priemonių pusiasalis šiandien būtų žydų ir maurų grobis. — Kartais be abejonės persekiojant juos trūko žmogiškumo; bet jie nebuvo tremiami neduodant trijų mėnesių išvykti, o jie užsispyrę pasilikdavo šalyse, kur jų galvos buvo už įstatymo ribų. Tarp priemonių, kurios buvo naudojamos jiems aptikti, yra viena ypatinga, kurią mini Tostatas savo knygoje apie Demonus; tai buvo varinė galva, androidas, kuris, pasak jo, Ispanijoje atskleidavo pasislėpusius žydus. — Jie vertėsi lupikavimu ir plačiai plėšė krikščionis tose šalyse, kur buvo pakenčiami; vėliau, kai jie viską pasiglemždavo, kunigaikščiai, kuriems reikėjo pinigų,

priversdavo juos viską atvėrė su smurtu. Tokiais atvejais jie ypač patyrė didelių priespaudų pas anglus. Karalius Jonas vieną dieną įkalino turtingus savo karalystės žydus, kad priverstų juos duoti jam pinigų; vienas iš jų, kuriam rove septynis dantis vieną po kito, taip skatindamas prisidėti, sumokėjo tūkstantį sidabro markių už aštuntąjį. Henrikas III išlupo iš Aarono, Jorko žydo, keturiolika tūkstančių sidabro markių, ir dešimt tūkstančių karalienei. Jis pardavė kitus savo šalies žydus savo broliui Ričardui vienerių metų laikotarpiui, kad šis grafas išskrustų tuos, kuriems jis jau buvo nulupęs odą, kaip sako Motiejus Paryžietis... — Apskritai, kai žydai buvo toleruojami, jie buvo atskiriami nuo kitų gyventojų gėdingais ženklais. Pilypas Drąsusis Prancūzijoje priverstė juos nešioti ragą ant galvos: jiems buvo draudžiama maudytis Senoje; ir kai juos kardavo, tai visada tarp dviejų šunų. — Velykų šventės dieną Tulūzoje buvo senas paprotys suduoti antausį miesto žydui. Pasakojama, kad Aimerikas, Roššua (Rochechouart) vikontas, lydimas savo kapeliono Hugo, būdamas Tulūzoje Velykų sekmadienį, kanauninkai pavedė Hugui atlikti šią ceremoniją. Kapelionas sudavė žydui tokį stiprų smūgį, kad ištaškė jam smegenis; tas nelaimėlis krito negyvas: kas yra netiesa. Tulūzos žydai paėmė jį iš katedros ir palaidojo savo sinagogos kapinėse nedrįsdami skųstis, priduria Diuloras (*Dulaure*), kuris buvo melagis. Tikroji šio fakto tiesa, ir mes toli gražu to neteisiname, yra ta, kad antausis parbloškė žydą. Žr. **BOHÉMIENS**. — „Prieš palikdamas Jafą, papasakosiu jums apie paprotį, kurio galbūt nežinote ir kuris yra įsigalėjęs tarp šio miesto graikų. Kiekvieną vakarą, per gavėnią, maži graikų šeimų vaikai eina prie krikščionių namų durų ir prašo monotoniškais riksmomis, kuriuos galima palaikyti rauda, malkų arba parų (smulkių monetų) malkoms pirkti: „Duokite, duokite, — sako jie; — ir kitais metais jūsų vaikai bus susituokę; ir jų dienos bus laimingos; ir jūs ilgai džiaugsitės jų laime.“ Malkos, kurių prašo šie vaikai, skirtos žydams deginti. Būtent Didįjį ketvirtadienį vakare graikai uždega laužus; kiekviena maža grupė uždega savąjį. Pagaminama šiaudinė žmogaus figūra su žydišku kostiumu, ir auka-iškamša taip atvedama prie laužo, lydimą riksmų ir švilpimų. Vaikai rimtai svarsto, kokią bausmę skirti Izraelitui; vieni sako: Nukryžiuokime jį, jis nukryžiuavo Jėzų Kristų; kiti: Nukirskime jam barzdą ir rankas, paskui galvą; dar kiti: Prapjaukime jį, išplėškime jam vidurius, nes jis nužudė mūsų Dievą. Tuomet grupės vadovas taria žodį: „Kam reikia, — sako jis, — griebtis visų šių kankinimų? Štai jau uždegta ugnis; sudeginkime žydą.“ Ir žydas metamas į liepsnas. „Ugnie, ugnie, — šaukia vaikai, — nepasigailėk jo, praryk jį; jis pliaukštelėjo Jėzui Kristui; jis prikėlė jam kojas ir rankas.“ Ir vaikai taip išvardija visas kančias, kurias žydai priverstė iškentėti Išganytoją. Kai auka sudeginta, jos pelenai išbarstomi vėjais su praeiksmomis; ir tada visi išsiskirsto, patenkinti nubaudę Kristaus budelį. — Tokie papročiai patys save apibūdina ir jiems nereikia jokių apmąstymų.“ — Įvairios religijos daugiau ar mažiau toleruojamos turkų ir persų valstybėse. Žydai Konstantinopolyje sumanė pokalbį pasakyti, kad jie bus vieninteliai, kurie eis į Rojų. „O kur būsime mes?“ — paklausė jų keli turkai, su kuriais jie kalbėjosi. Žydai, nedrįsdami jiems atvirai pasakyti, kad jie ten nepateks, atsakė, kad jie bus kiemuose. Didysis viziris, informuotas apie šį ginčą, pasiuntė pakviesti sinagogos vadovus ir jiems pasakė, kadangi jie patalpino musulmonus rojaus kiemuose, teisinga, kad jie parūpintų jiems palapines, jog jie nebūtų amžinai veikiami oro negandų. Teigiama, kad nuo to laiko žydai, be įprasto mokesčio, moka didelę sumą už didžiojo senjoro ir visų jo namų palapines, kai jis vyksta į kariuomenę.

**Julianas Apostatas (Julien l'Apostat).** — Gimė 331 m., Romos imperatorius, mirė 363 m. — Permainingas savo filosofijoje, nepastovus savo mąstysenoje, pabuvęs krikščionimi, jis vėl atkrito į pagonybę. Tik Bažnyčios priešai rado kai kuriose tariamose savybėse pretekstų jį girti. Šis išminčius konsultavosi su Apolonu ir auکوjo akmeniniams dievams, nors žinojo tiesą.

Demonomanai priskyrė jį magams; ir tiesa, kad su Maksimu ir Jamblichu jis iššaukdavo dvasias ir ieškojo ateities nekromantijos būdu. Jis turėjo vizijų; Amianas Marcelinas praneša, kad prieš pat mirtį, rašant savo palapinėje, sekant Julijaus Cezario pavyzdžiu, jam pasirodė Romos genijus išblyškusi veidu. — Jis buvo nužudytas strėlės, kurios niekas nematė atskriejant, būdamas trisdešimt dvejų metų. Aršus Jėzaus Kristaus priešas, jis, sakoma, krisdamas surinko saujon šiek tiek savo kraujo ir metė jį į dangų, sakdamas: „Tu nugalėjai, Galilėjiet!” — Po jo mirties rūmuose, kuriuose jis gyveno, rasta kaulų ir karstų, pilnų galvų ir negyvų kūnų. Karų mieste Mesopotamijoje, stabų šventykloje, rasta negyva moteris, pakabinta už plaukų, ištiestomis rankomis, prapjautu ir tuščiu pilvu. Teigiama, kad Julianas ją paaukojo, norėdamas numaldyti pragaro dievus, kuriems buvo pasišventęs, ir kad apžiūrėjęs šios moters kepenis sužinoję karo, kurį tada kariavo prieš persus, baigtį. — Apie Apostato mirtį, sakoma, buvo pranešta keliose vietose vienu metu, tą pačią akimirką, kai ji įvyko. Vienas iš jo tarnų, vykęs pas jį į Persiją, užkluptas nakties ir priverstas apsistoti bažnyčioje nesant užiegos, sapne pamatė susirinkusius apaštalus ir pranašus, kurie apraudojo Bažnyčios nelaimės valdant tokiam bedieviui kunigaikščiui kaip Julianas, ir vienas iš jų, atsistojęs, patikino kitus, kad eina to ištaisyti. Kitą naktį tas tarnas, sapne pamatęs tą patį susirinkimą, pamatė ateinantį vakarykštį vyrą, kuris pranešė apie Juliano mirtį. Filosofas Didimas iš Aleksandrijos taip pat sapne matė vyrus, jojančius ant baltų žirgų ir skriejančius oru, sakant: „Praneškite Didimui, kad šią valandą Julianas Apostatas užmuštas.“

**Jung.** — Vokiečių autorius, be abejo, dar gyvas; jis parašė veikalą apie dvasias, pavadintą „Geister-Kunde teorija“ (*Theorie der Geister-Kunde*), Niurnbergas, 1808, in-8°.

**Jupiteris-Amonas (Jupiter-Ammon).** — Egiptiečiai nešiojo ant širdies, kaip galingą apsaugą, amuletą arba filakteriją, kuri buvo plokštelė, ant kurios jie užrašydavo Jupiterio-Amono vardą. Šis vardas jų, ir net romėnų, sąmonėje buvo toks didis, kad tikėta, jog pakanka jį pašaukti, kad gautum visokeriopų gėrybių. Žinoma, kad Jupiteris-Amonas turėjo avino ragus. Jo statula, garbinta Tėbuose, Aukštutiniam Egipte, buvo automatas, kuris linkčiodavo galva.

**Keiksmas (Jurement).** — „Gėdingas dalykas, sako vienas geras legendų kūrėjas, taip dažnai be reikalo kartoti velnio vardą. Įpykęs tėvas sako savo vaikams: „Ateikite čia, blogi velniai.“ Kitas sušunka: „Štai ir tu, geras velnie!“ Šis, kuriam šalta, praneša sakdamas: „Velnias! koks atšiaurus oras.“ Tas, kuris dūsauja prie stalo, sako, kad turi velnišką alkį. Kitas, kuris netenka kantrybės, linki, kad velnias jį nusineštų. Kompanijos išminčius, užminęs mįslę, drąsiai sušunka: „Aš atsiduoodu velniui, jei atspėsite.“ Jei dalykas atrodo supainiotas, jums pranešama, kad velnias ten įsimaišė. Jei koks niekniekis pamestas, sakoma, kad jis pas visus velnius. Darbštus žmogus užsnūsta, pokštininkas ateina pasakyti, kad velnias jį sūpuoja. — Kas blogiausia, kad žmonės vartoja velnio vardą gerąja prasme; taip apie vidutinišką dalyką jums pasakys: „Tai ne velnias.“ Jei žmogus padaro daugiau nei prašoma, sakoma, kad jis dirba kaip velnio tarnas. Pamatę penkių pėdų dešimties colių grenadierių, sušunka: „Koks didelis velnias!“ Apie tą, kuris jus stebina savo protu, vikrumu ar talentais, sakote: „Koks velnias žmogus!“ Dar sakoma: „Velnio jėga, velnio protas, velnio drąsa; atviras žmogus yra geras velnias; žmogus, kurio gailimasi – vargšas velnias; linksmas žmogus turi velniškai daug proto ir t.t.; ir daugybė panašių žodžių. — Įpykęs tėvas vieną dieną tarė savo sūnui: „Eik po velnių.“ Sūnus išėjęs netrukus sutiko velnią, kuris jį nusivedė; ir jo daugiau nebematė. Kitas žmogus, supykęs ant savo dukters, kuri per godžiai valgė dubenį pieno, neapdairiai jai pasakė: „Kad tu prarytum velnią į savo pilvą!“ Mergaitė tuoj pat pajuto demono buvimą ir buvo apsėsta kelis

mėnesius. Blogos nuotaikos vyras atidavė savo žmoną velniui; tą pačią akimirką, lyg būtų išėjęs iš vyro burnos, demonas įėjo per ausį į tos vargšos damos kūną. Šios pasakos verčia jus juoktis, tegu jos jus pataiso!“ — Gaskonų advokatas griebėsi didelių figūrų, kad sujaudintų savo teisėjus. Jis bylinėjosi XV amžiuje, tais laikais, kai Dievo teismai dar buvo naudojami. Vieną dieną, kai jis gynė Mansečio (Manceau) bylą, pašaukto į teismą dėl pinigų sumos, kurios skolą jis neigė, kadangi nebuvo jokio liudininko bylai išaiškinti, teisėjai paskelbė, kad bus griebtasi teisinio išbandymo. Priešingos šalies advokatas, žinodamas Gaskono karingumo stoką, pareikalavo, kad advokatai patirtų išbandymą taip pat, kaip ir jų klientai; Gaskonas sutiko tik su sąlyga, kad išbandymą pasirinks jis pats. — Tai vyko Le Mane. Atėjus dienai, gaskonų advokatas, ilgai mąstęs apie priemones, kurių turėjo imtis, kad nepatirtų jokio pavojaus, žengė prieš teisėjus ir paprašė, kad prieš griebiantis smurtinės ordalijos, jam būtų leista pirmiausia išbandyti šią, tai yra, kad jis garsiai ir tvirtai atiduotų velniui save ir savo klientą, jei jie būtų palietę pinigų, kurių skolą neigė. Teisėjai, nustebę dėl Gaskono drąsos, įtikėjo, kad jis būtinai stiprus savo nekaltumu, ir ruošėsi jį išteisinti; bet prieš tai įsakė priešingos šalies advokatu išstarti tokį patį pasišventimą, kokį ką tik padarė gaskonų advokatas. „To nereikia,“ — tuoj pat sušuko iš salės gilumos kimus balsas. Tuo pačiu metu pasirodė juoda, bjauri pabaisa, su ragais ant kaktos, šikšnosparnio sparnais ant pečių, ir tiesianti nagus link gaskonų advokato... Čempionas, drebėdamas, suskubo atšaukti savo žodį, maldaudamas teisėjus ir dalyvius ištraukti jį iš tamsos angelo nagų. „Aš nusileisiu, — atsakė velnias, — tik tada, kai nusikaltimas bus atskleistas...“ Tardamas šiuos žodžius, jis dar pasistūmėjo link bylininko mansečio ir gaskonų advokato. Du melagiai sutrikę suskubo prisipažinti; vienas, kad buvo skolingas reikalaujamą sumą; kitas, kad sąmoningai gynė blogą bylą. Tada velnias pasitraukė, bet vėliau sužinota, kad antrasis advokatas, žinodamas, koks bailus yra Gaskonas, buvo informuotas apie jo idėją; kad jis atitinkamai aprengė savo tarną juodu keistai sukirptu drabužiu ir aprūpino jį sparnais bei ragais, kad atskleistų tiesą per šį tarnavimą.

**Kaaba (Kaaba).** — Ši garsi vieta Mekoje, šventyklos aptvare, yra, sakoma, Abraomo namas, jo pastatytas pagal musulmonų tikėjimus. Slenkstis yra akmens luitas, kuris buvo, sako arabai, Saturno statula, seniau stovėjusi ant pačios Kaabos ir nuversta stebuklo, kaip ir visi kiti vietos stabai, Mahometo gimimo akimirka. — Kaaba yra mažas, apie penkiolikos pėdų pastatas. Musulmonai jį vadina kvadratinio namu ir Dievo namais; Korane ji įvardijama kaip švenčiausia vieta žemėje: todėl geri musulmonai savo maldose visada atsigręžia į Kaabą, ir reikia būti mažai pamaldžiam, kad bent kartą gyvenime neatliktum ten piligrimystės. Ten garbinamas garsusis juodasis akmuo, kuris tarnavo kaip pastoliai Abraomui, kai jis mūrijo kvadratinį namą. Pasakojama, kad jis pats pakildavo ir nusileisdavo, pagal patriarcho norus. Jį jam atnešė angelas Gabrieliuss; ir pridedama, kad šis akmuo, matydamas save apleistą po to, kai jo nebereikėjo, ėmė verksti; Abraomas jį paguodė pažadėdamas, kad jis bus nepaprastai gerbiamas musulmonų; ir jis iš tiesų padėjo jį prie durų, kur jį bučiuoja visi piligrimai.

**Kačeris (Kacher).** — Senas magas, kuris pasakiškoje senųjų Kašmyro karalių istorijoje pavertė ežerą, užėmusį šią gražią šalį, į nuostabų slėnį, ir suteikė vandenims stebuklingą išėjimą perkirsdamas kalną, vadinamą Barabulė.

**Kafas (Kaf).** — Milžiniškas kalnas, kuris supa horizontą iš visų pusių, kaip sako musulmonai. Žemė yra šio kalno viduryje, prideda jie, kaip pirštas žiedo viduryje. Jo pamatas yra akmuo Sachratas (*Sakhrat*), kurio mažiausia skeveldra daro didžiausius stebuklus. Būtent šis akmuo,



padarytas iš vieno smaragdo, sukelia žemės drebėjimus, judėdamas pagal tai, kaip Dievas jam įsako. Norint pasiekti Kafo kalną, reikia pereiti didžiulius tamsius regionus, ko negalima padaryti be aukštesnės būtybės vedimo. Sakoma, kad tai džinų buveinė. Apie šį kalną dažnai kalbama rytietiškosiose pasakose. Žr. **SACHRATAS (SAKHRAT)**.

**Kaha (Kaha).** — Kera, naudojami Markizo salose. Gyventojai priskiria Kahai daugumą savo ligų. Štai kaip jis atliekamas: „Koks nors burtininkas bus pagavęs jūsų seilių, ir tada jis jus surišo baisyuoju Kaha arba krašto kerais, suvyniodamas šias seiles į medžio lapo gabalėlį ir laikydamas savo galioje. Jis ten laiko jūsų sielą ir gyvybę surakintas. Šiai ligai štai koks vaistas: tie, kurie turėjo galią užleisti ant jūsų kerus, turi ir galią juos nuimti, už kokią nors dovaną. Taigi burtininkas ateina atsigulti šalia jūsų; jis mato arba girdi blogio ar ligos genijų, kai jis įeina į jus ir kai išeina, nes atrodo, kad šie genijai dažnai vaikšto; ir jis pagauna jį tarsi skrendantį, arba sugriebia jį trindamas jums ranką, ir savo ruožtu uždaro jį į lapą, arba gali jį sunaikinti.“

**Kajumaras (Kaioumorts).** — Pirmojo žmogaus vardas, kuris išėjo iš jaučio priekinės kojos, pagal magų doktriną; jį nužudė Divai; bet jis prisikels teismo dieną. Jo siela šaukiama pas gebrus. Žr. **BUNDAHIŠNAS (BOUNDSCHEGH)**.

**Kalpataru (Kalpa-Tarou).** — Pasakiškas medis, ant kurio senovės indai skindavo viską, ko tik galėjo trokšti.

**Kamlatas (Kamlat).** — Magiška operacija, naudojama Sibiro totorių, kuri susideda iš velnio iššaukimo naudojant magišką būgną, turintį rėčio, arba tiksliau tamburino formą. Burtininkas, atliekantis Kamlatą, sumurma keletą totoriškų žodžių, bėgioja į šalis, atsisėda, atsistoja, daro baisias grimasas ir šiurpius traukulius, vartydamas akis, jas užmerkdamas ir gestikuluodamas kaip beprotis. Po ketvirčio valandos jis apsimeta, kad savo užkeikimais iššaukia velnią, kuris visada ateina iš Vakarų pusės, lokio pavidalu, kad apreikštų jam, ką jis turi atsakyti; jis leidžia suprasti, kad kartais yra žiauriai kankinamas demono, ir kankinamas net miegant. Kad tuo įtikintų savo klausytojus, jis apsimeta pabundęs krūpčiodamas ir rėkdamas kaip apstėstas.

**Kamošas ir Kemošas (Kamosch et Kemosch).** — Žr. **CHAMOSAS (CHAMOS)**.

**Kara-Kalfas (Karra-Kalf).** — Aukščiausias magijos laipsnis Islandijoje. Naujaisiais laikais, kai būdavo praktikuojamas *karra-kalf*, velnias pasirodydavo naujagimio veršiuko pavidalu, dar nenuvalytu motinos. Tas, kuris norėjo būti įšventintas į magus, privalėjo nuvalyti veršiuką savo liežuviu; ir tokiu būdu jis pasiekdavo didžiausių paslapčių pažinimą.

**Katakanas (Katakhanès).** — Tai vardas, kurį Kandijos (Kretos) salos gyventojai duoda savo vampyrams. Jokiame Levanto krašte tikėjimas vampyrais arba katakanais nėra toks visuotinis kaip šioje saloje, kur taip pat tikima kalnų, oro ir vandenų demonais. Štai pasakojimas, neseniai papasakotas anglų keliautojui M. Pashley, kuris jį perduoda taip, kaip jam buvo papasakota. Mes jį skolinamės iš „Britų apžvalgos“ (1837 m. kovas): — „Vieną dieną Kalikrati kaimą, Sfakia rajone, aplankė katakanas; gyventojai stengėsi išsiaiškinti, kas jis ir iš kur atėjo. Šis katakanas žudė ne tik vaikus, bet ir suaugusiuosius, ir plėtė savo siaubimą iki pat aplinkinių kaimų. Jis buvo palaidotas Šv. Jurgio bažnyčioje Kalikratyje, ir virš jo kapo buvo pastatyta arka. Piemuo, ganydamas savo avis ir ožkas prie bažnyčios, buvo užkluptas liūtis ir atbėgo slėptis po kapo arka. Nusiėmęs ginklus, kad galėtų pailsėti, jis sudėjo juos kryžiumi šalia akmens, kuris

jam atstojo pagalvę. — Atėjo naktis. Katakanas, pajutęs poreikį išeiti daryti bloga žmonėms, tarė piemeniui: „Kūmai, pasitrauk iš ten, nes turiu reikalų, kurie verčia mane išeiti.“ Piemuo neatsakė nei pirmą, nei antrą, nei trečią kartą; jis įtarė, kad katakanas yra visų apylinkėje įvykdytų žmogžudysčių autorius. Todėl ketvirtą kartą, kai šis jį užkalbino, piemuo tarė: — „Aš nesikelsiu iš čia, kūmai, nes bijau, kad tu esi nieko vertas, ir galėtum man pakenkti; bet jei reikia, kad aš atsikelčiau, prisiek savo įkapėmis, kad manęs neliesi, ir tada aš atsikelsiu.“ Katakanas iš pradžių neištarė reikalaujamų žodžių; bet piemeniui atkakliai nesikeliant, jis galiausiai davė reikalaujamą priesaiką. Tuomet piemuo atsikėlė ir nuėmė savo ginklus nuo kapo; katakanas tuoj pat išėjo, ir pasveikinęs piemenį, jam tarė: „Kūmai, tu neturi išeiti; lik sėdėti čia; turiu reikalų, kuriais būtina pasirūpinti, bet aš grįšiu po valandos ir tau kai ką pasakysiu.“ Taigi piemuo jo laukė, katakanas nuėjo maždaug už dešimties mylių, kur gyveno du jauni neseniai susituokę sutuoktiniai; jis abu juos paprovė. Jam grįžus, piemuo pastebėjo, kad vampyro rankos suteptos krauju, ir kad jis parsineša kepenis, į kurias pūtė, kaip daro mėsininkai, kad jos atrodytų didesnės. „Sėskime, kūmai, – tarė jam katakanas, – ir valgykime kepenis, kurias atsinešiau.“ Bet piemuo apsimetė valgąs; jis rijo tik duoną ir numetė kepenų gabalus ant savo kelių. — O kai atėjo laikas skirtis, katakanas tarė piemeniui: „Kūmai, apie tai, ką matei, negalima kalbėti, nes jei tai padarysi, mano dvidešimt nagų įsmigs į tavo ir tavo vaikų veidus.“ — Nepaisant to, piemuo negaišo laiko; jis tuoj pat nuėjo viską papasakoti kunigams ir kitiems asmenims; ir buvo nueita prie kapo, kuriame katakano kūnas rastas tiksliai tokios būklės, kokios buvo laidojant; visi buvo įtikinti, kad būtent jis buvo kaltas dėl blogybių, slėgusių kraštą. Buvo surinkta didelis kiekis malkų, kurios sumestos į kapą, ir lavonas sudegintas. Piemens nebuvo; bet kai katakanas buvo pusiau sudegęs, jis atvyko pažiūrėti ceremonijos pabaigos, ir tada vampyras spjovė; tai buvo kraujo lašas, kuris nukrito ant piemens pėdos; ši pėda išdžiūvo, lyg būtų buvusi sudeginta ugnies. Kai tai pamatė, kruopščiai apieškojo pelenus, ir ten dar rado katakano mažojo piršto nagą; jį sutrynė į dulkes. — Tokia yra baisi Kalikračio vampyro istorija. Be abejo, būtent dėl šio potraukio, kurį, kaip manoma, šios piktosios būtybės jaučia žmogaus kepenims, reikia priskirti šį sušukimą, kurį Tavernjė priskiria vienai Kandijos moteriai: „Verčiau suvalgyčiau savo vaiko kepenis!“ Žr. **VAMPYRAI (VAMPIRES)**.

**Kaibora (Kaybora).** — Miškų dvasia, kurios egzistavimu vis dar tiki amerikiečiai; jie sako, kad ši dvasia pagrobia vaikus, paslepia juos medžių drevėse ir ten maitina.

**Kelbis (Kelby).** — Dvasia, kurią škotų prietarai laiko gyvenančia upėse įvairiais pavidalais, bet dažniausiai arklio. Ji laikomas piktavaliu ir kartais neša deglą. Jo žvilgsniui taip pat priskiriama apžavėjimo galia.

**Kelė ir Nisrokas (Kélen et Nysrock).** — Demonai, kuriems demonografai paveda vadovauti ištvirtinimams, šokiams, orgijoms.

**Kena (Kenne).** — Pasakiškas akmuo, kuris susidaro elnio akyje, ir kuriam priskiriamos savybės prieš nuodus.

**Kefalonomantija (Képhalonomancie).** — Būrimas, kuris buvo atliekamas darant įvairias ceremonijas virš virtos asilo galvos. Ji buvo įprasta germanams. Lombardai ją pakeitė ožkos galva. Delrio įtaria, kad šios rūšies būrimas, paplitęs tarp netikinčių žydų, davė pagrindą kaltinimui, kad jie garbina asilą. Senovėje ji buvo praktikuojama dedant ant degančių žarijų asilo galvą, kalbant prietaringas maldas, tariant vardus tų, kurie buvo įtariami nusikaltimu, ir

stebint momentą, kai žandikauliai susiglausdavo su lengvu trakstelėjimu. Tuo momentu ištartas vardas nurodydavo kaltininką. — Velnias taip pat kartais atvykdavo nepasirodydamas, kad atsakytų į klausimus, kuriuos jam turėta užduoti.

**Khumano-Go (Khumano-Goo).** — Išbandymo rūšis, naudojama Japonijoje. *Go* vadinamas mažas popierius, pilnas magiškų ženklų, varno ir kitų paukščių atvaizdų. Teigiama, kad šis popierius yra užtikrinta apsauga nuo piktybių dvasių galios, ir japonai rūpinasi jo nusipirkti, kad pakabintų prie įėjimo į savo namus; bet tarp šių *go* tie, kurie turi didžiausią galią, atkeliauja iš tam tikros vietos, vadinamos *Khumano*; todėl jie vadinami *Khumano-go*. — Kai kas nors kaltinamas nusikaltimu ir nėra pakankamai įrodymų jį nuteisti, jis verčiamas išgerti tam tikrą kiekį vandens, į kurį įdedamas gabalėlis *khumano-go*. Jei kaltinamasis nekaltas, šis gėrimas jam neturi jokio poveikio; bet jei jis buvo kaltas, jis pajunta dieglius, kurie priverčia jį prisipažinti. Žr. taip pat **GO (GOO)**.

**Kijūnas (Kijoun).** — Stabo vardas, kurį izraelitai garbino dykumoje, ir kuris, atrodo, buvo saulė. Pranašas Amosas apie jį kalba V skyriuje.

**Kionai (Kiones).** — Stabai, paplitę Graikijoje, kurie tebuvo pailgi akmenys kolonų formos, iš ko ir kilo jų pavadinimas.

**Kobalas (Kobal).** — Klastingas demonas, kuris kandžiojasi juokdamasis, pragaro farsų, kurie turbūt nelabai linksmi, generalinis direktorius; komediantų globėjas.

**Koranas (Koran).** — Žr. **MAORIDATAS (MAORIDATH)**.

**Kugai (Koughas).** — Demonai arba piktosios dvasios, kurių bijo aleutai, salų gyventojai kaimynystėje su Kamčiatka. Jie priskiria savo pavergimo būseną ir skurdą rusų kugų pranašumui prieš savuosius; jie taip pat įsivaizduoja, kad svetimšaliai, kurie atrodo smalsūs pamatyti jų ceremonijas, neturi jokio kito tikslo, kaip tik įžeisti jų kugas ir paskatinti jas atitraukti savo globą nuo krašto žmonių.

**Kratimas arba Katmiras (Kratim ou Katmir).** — Tai vardas, duodamas septynių miegančiųjų šuniui. Žr. **MIEGANTIEJI (DORMANTS)**.

**Kulmanas (Kuhlmann (Quirinus)).** — Vienas iš XVII a. vizionierių, gimęs Breslau 1651 m. Jis buvo apdovanotas gyvu protu; aštuonerių metų susirgęs, patyrė organų sutrikimą ir tikėjo turįs vizijų. Kartą jis įsivaizdavo matęs velnią, lydimą daugybės pavaldžių demonų; kitą dieną jis įtikėjo, kad jam pasirodė Dievas: nuo to momento jis nuolat matė šalia savęs spindinčią šviesos aureolę. Jis keliavo po šiaurę lydimas labai prastos reputacijos; jis išviliojo pinigus iš tų, kurie rodė jam pasitikėjimą, kad panaudotų juos, kaip sakė, Dievo karalystės plėtrai. Jis buvo išvytas iš Olandijos 1675 m. pradžioje; norėjo susidėti su Antuanete Burinjon (Bourignon), kuri atmetė jo pasiūlymus. Jis buvo suimtas Rusijoje dėl maištingų pranašysčių ir sudegintas Maskvoje 1689 m. spalio 3 d. Liubeke jis išleido „Traktatą apie Adomo ir Saliamono įlietąją išmintį“; jam priskiriama apie keturiasdešimt opusų, kurių vienintelis nuopelnas yra jų retumas.

**Kupajus (Kupay).** — Vardas, kurį peruviečiai davė velniui. Tardami jo vardą, jie spjaudavo ant žemės, rodydami pasibjaurėjimą. Jis taip pat rašomas *Cupai*, ir tai taip pat vardas, kurį Floridos gyventojai duoda pragaro valdovui.

**Kutuktai (Kutuktus).** — Totoriai-Kalkos tiki, kad jų vyriausiasis pontifikas, kutuktas, yra nemirtingas; ir praėjusiame amžiuje jų fakyrų liepė iškasti ir išmesti į sąvartyną vieno mokslininko kūną, kuris savo raštuose atrodė tuo abejojęs.

---

**Labadie (Jean).** — XVII a. fanatikas, gimęs 1610 m. Burge (Bourg) prie Dordonės. Jis manė esąs naujas Jonas Krikštytojas, atsiųstas skelbti antrojo Mesijo atėjimo, ir įsivaizdavo turįs apreiškimų. Jis tikino, kad Jėzus Kristus jam pareiškė siunčiąs jį į žemę kaip savo pranašą; netrukus jis nuėjo tiek toli, kad pasiskelbė apsilikęs dieviškumu ir dalijęsis mūsų Viešpaties vardu bei substancija. Tačiau prie sektanto ambicijų jis pridėjo malonumų pomėgį; religijos kaukę jis naudojo savo bjauriems tikslams, ir tebuvo niekingas veidmainis. Jis mirė 1674 m. Štai keletas jo kūrinių: „Didžiojo karaliaus Jėzaus šauklys“ (*Le Hérauld du grand roi Jésus*), Amsterdamas, 1667, in-12. „Tikrasis egzorcizmas arba vienintelis būdas išvaryti velnią iš krikščioniškojo pasaulio“; „Karališkoji karaliaus Jėzaus Kristaus giesmė“. Šie veikalai yra pasmerkti.

**Laburas (Labour).** — Gaskonės kraštas, kurio gyventojai atsidavė bendravimui su velniu ir leidosi į ilgas keliones. Kol vyrai būdavo išvykę, Delankras sako, kad moterys tapdavo raganomis. Henrikas IV 1609 m. pasiuntė minėtą Pierre Delancre, Bordo parlamento patarėją, apvalyti kraštą nuo burtininkų, kurie, sužinoję apie jo atvykimą, pabėgo į Ispaniją. Vis dėlto jis keletą jų liepė sudeginti.

**Labourant.** — Žr. **PIERRE LABOURANT**.

**Ežeras (Lac).** — Grigalius Turietis pasakoja, kad Gevodane (Gévaudan) buvo kalnas, vadinamas Helanija, kurio papėdėje buvo didelis ežeras; tam tikru metų laiku kaimiečiai rinkdavosi ten iš visų pusių puotauti, aukoti aukas ir tris dienas mesti į ežerą begalę visokių atnašų. Pasibaigus šiam laikui, pagal tradiciją, kurią pasakoja Grigalius Turietis, kildavo audra su žaibais ir griauštiniu; po jos sekdamas vandens ir akmenų tvanas. Šios scenos truko iki IV amžiaus pabaigos. Šimtą metų prieš krikščioniškąją erą Tulūzoje taip pat buvo garsus ežeras, pašvęstas dienos dievui, į kurį tektosagai mesdavo aukas – auksą, sidabrą dideliais kiekiais, tiek luitais ir monetomis, tiek apdirbtus ir suformuotus. — Šv. Sulpicijaus, Buržo vyskupo, gyvenime skaitoma, kad jo laikais Beryje (Berry) buvo prastos reputacijos ežeras, kurį vadino Demonų ežeru. Žr. **PILATE, HERBADILLA** ir kt.

**Lacaille (Denyse de).** — 1612 m. Bovė (Beauvais) miestas tapo egzorcizmo, apie kurį parašyti tik neautoritetingi pokštai, teatru. Apsėstoji buvo senė, vardu Denizė de Lakaj. Pateikiame šį dokumentą sutrumpintai; nemanome, kad jis labai rimtas: — Nuosprendžio, paskelbto prieš demonus, išėjusius iš Denizės de Lakaj kūno, ištrauka. — „Mes, būdami tinkamai informuoti, kad daugybė demonų ir piktųjų dvasių vargino ir kankino tam tikrą moterį, vardu Denizė de Lakaj, iš Landelio (Landelle), suteikėme Laurentui Lepot visą galią užkeikti minėtas piktąsias dvasias. Minėtas Lepot, ėmęsis šios pareigos, atliko keletą egzorcizmų ir užkeikimų, iš kurių

išėjo keletas demonų, kaip rodo protokolas. Matydami, kad diena iš dienos pasirodydavo vis daugiau velnių; kadangi yra tikra, jog tam tikras demonas, vardu Lissi, sakėsi apsėdęs minėtą Denizę, mes įsakome, norime, nurodome, liepiame minėtam Lissi nusileisti į pragarą, išeiti iš minėtos Denizės kūno ir niekada į jį negrįžti; ir, kad užkirstume kelią kitų demonų sugrįžimui, mes įsakome, norime, nurodome ir liepiame Belzebubui, Šetonui, Motelu ir Briffault, keturiems vadams, taip pat keturiems legionams, kurie yra jų valdžioje, ir visiems kitiems, tiek tiems, kurie yra ore, vandenyje, ugnyje, žemėje ir kitose vietose, kurie dar turi kokią nors galią minėtai Denizei de Lakaj, pasirodyti dabar ir nedelsiant, kad jie kalbėtų vienas po kito, pasakytų savo vardus taip, kad juos būtų galima išgirsti, ir kad jie būtų užrašyti. — O jei nepasirodys, mes juos atiduodame ir metame į pragaro galią, kad būtų kankinami labiau nei įprastai; ir jei nepaklus mums, po to, kai bus pašaukti tris kartus, įsakome, norime, nurodome, kad kiekvienas iš jų gautų aukščiau paskirtas bausmes, uždrausdami tam pačiam Lissi ir visiems tiems, kurie būtų apsėdę minėtos Denizės de Lakaj kūną, kada nors įeiti į kokį nors kūną, tiek protingų būtybių, tiek kitų. — Dėl to minėtas Lissi, piktoji dvasia, pasiruošęs išeiti, pasirašė šį raštą.

Pasirodžius Belzebubui, Lissi pasitraukė į dešinę ranką; Belzebubas pasirašė; taip pat Belzebubui pasitraukus, pasirodė Šetonas ir pasirašė už savo legioną, pasitraukdamas į kairę ranką; pasirodęs Motelu pasirašė už visą savąjį, pasitraukdamas į dešinę ausį; tuoj pat pasirodė Briffault ir pasirašė šį raštą. — Pasirašė LISSI; BELZEBUBAS; ŠĖTONAS; MOTELU; BRIFFAULT.

Šių penkių demonų ženklas ir žymė uždėti ant protokolo originalo. Bovė, 1612 m. gruodžio 12 d.“

**Lachanoptères.** — Įsivaizduojami gyvūnai, kuriuos Lukianas talpina mėnulio rutulyje. Tai buvo dideli paukščiai, apaugę žolėmis vietoj plunksnų.

**Lachus.** — Dangaus genijus, kurio vardą bazilidiečiai raižydavo ant savo magiško magneto akmenų; šis talismanas saugojo nuo kerų.

**Laci (Jean).** — Knygos „Pranašiški įspėjimai“ (*Avertissements prophétiques*), išleistos 1708 m., vieno tomo in-8°, autorius; pasirodė įvairių tokio pobūdžio kūrinių tariamų Sevenų (Cévennes) pranašų proga.

**Laensbergh (Mathieu).** — Garsus Lježo gyventojas, kuris liaudies tarpe laikomas didžiausiu šių laikų matematiku, astrologu ir pranašu. Jo pranašystės kaimuose vis dar randa gerų žmonių, kurie laikytų nuodėme jomis abejoti, ir kurie, kai jo almanachas pranašauja lietu giedrą dieną, tenkinasi sakydami: „Lyja kitur.“ Pirmasis Mathieu Laensbergho almanachas pasirodė 1636 m.

**Lafin (Jacques).** — Burtininkas, kuris buvo apkaltintas apžavėjimu; sakoma net, kad pas jį rasta vaškinių atvaizdų, kuriuos jis priversdavo kalbėti.

**Laica.** — Fėjų pavadinimas pas peruviečius. Laikos paprastai buvo geradare, o dauguma kitų burtininkų savo malonumą rasdavo darydamos bloga.

**Lamia.** — Libijos karalienė, kuri prapjaudavo nėščių moterų pilvus, kad suėstų jų vaisius. Ji davė savo vardą lamijoms.

**Lamijos (Lamies).** — Demonai, randami dykumose moterų pavidalu, su drakono galvomis kojų galuose. Jos taip pat lankosi kapinėse, ten atkasa lavonus, juos suėda ir palieka tik mirusiųjų kaulus. — Po ilgo karo Sirijoje keletą naktų buvo matyti lamijų būriai, kurie rijo kareivių lavonus, palaidotus žemės paviršiuje. Buvo sugalvota jas medžioti, ir keletas jaunuolių nušovė keletą arkebūzomis; kitą dieną paaiškėjo, kad šios lamijos tebuvo vilkai ir hienos. — Senojoje Libijoje sutinkama labai greitai bėgančių lamijų; jų balsas yra gyvatės šnypštimas. Kad ir kokia būtų lamijų buveinė, tikra, sako Leloyeris, kad jos egzistuoja, nes šis tikėjimas buvo gyvas pas senovės žmones. Filosofas Menipas buvo įsimylėjęs lamiją. Ji jį traukė prie savęs; laimei, jis buvo įspėtas ja nepasitikėti, antraip būtų buvęs suėstas. Panašios į raganas, priduria Leloyeris, šie demonai labai mėgsta mažų vaikų kraują. Demonomanai nesutaria dėl lamijų formos; Torquemada savo „Heksamerone“ sako, kad jos turi moters figūrą ir arklio kojas; kad jos taip pat vadinamos *chevesches* (pelėdomis), dėl riksmo ir šių paukščių pomėgio šviežiai mėšai. Pasak vieno, tai savotiškos sirenos; kiti jas lygina su Arabijos gholais. — Apie šias keistas moteris prikalbėta daug keistenybių. Kai kurie teigia, kad jos mato tik per akinius. Wierus daug kalba apie šias pabaisas savo veikalo apie Prestižus trečiojoje knygoje. Jis netgi paskyrė Lamijoms atskirą veikalą.

**Lamotte le Vayer (François).** — Literatas, gimęs Paryžiuje 1588 m., miręs 1672 m. Pasak Naudé, tai buvo Prancūzijos Plutarchas, panašus į senovės žmones savo nuomonėmis ir papročiais. Jis paliko „Opusculus apie Miegą ir Sapnus“, in-8°, Paryžius, 1643.

**Lampadomantija (Lampadomancie).** — Būrimas, kuriame buvo stebima lempos šviesos forma, spalva ir įvairūs judesiai, siekiant iš to gauti ženklų ateičiai.

**Stebuklinga lempa (Lampe merveilleuse).** — Šv. Liudviko laikais Paryžiuje gyveno garsus rabinas, vardu Jechielis, didelis stebuklų darytojas ir toks sumanus apžavėti akis magijos ar fizikos iliuzijomis, kad žydai jį laikė vienu iš savo šventųjų, o paryžiečiai – burtininku. Naktį, kai visi miegodavo, jis dirbdavo prie stebuklingos lempos šviesos, kuri skleidė jo kambaryje tokią tyrą šviesą kaip dienos. Jis nepildavo į ją aliejaus; ji švietė nuolat, niekada negesdama ir nereikalaudama jokio kuro. Buvo sakoma, kad velnias prižiūrėjo šią lempą ir ateidavo praleisti nakties su Jechieliu. Todėl visi praeiviai beldėsi į jo duris, norėdami jį nutraukti. Kai beldėsi didikai ar padorūs žmonės, lempa skleidė ryškią šviesą, ir rabinas eidavo atidaryti; bet kaskart, kai įkyruoliai keldavo triukšmą norėdami sutrukdyti jo darbą, lempa išbalkdavo; rabinas, įspėtas, suduodavo plaktuku per didelę vinį, įkaltą kambario viduryje; tuoj pat žemė prasiverdavo ir prarydavo blogus pokštininkus. — Neužgęstančios lempos stebuklai stebino visą Paryžių. Šv. Liudvikas, apie tai išgirdęs, liepė pakviesti Jechielį, norėdamas jį pamatyti; jis liko patenkintas, sako žydai, stebinančiu šio rabino mokslu.

**Amžinosios lempos (Lampes perpétuelles).** — Atidarius kai kuriuos senovinius kapus, pavyzdžiui, Cicerono dukters, rasta lempų, kurios skleidė šiek tiek šviesos keletą akimirkų, ir netgi keletą valandų; iš to buvo daroma prielaida, kad šios lempos visada degė kapuose. Bet kaip tai įrodyti? sako tėvas Lebrunas; švytėjimas pasirodydavo tik po to, kai kapai būdavo atidaryti ir į juos patekdavo oro. O nėra nuostabu, kad urnose, kurios buvo palaikytos lempomis, buvo medžiaga, kuri, gavusi oro, tapdavo švytinti kaip fosforas. Žinoma, kad kartais užsižiebia liepsnos rūsiuose, kapinėse ir visose vietose, kur yra daug druskos ir salietros. Jūros vanduo, šlapimas ir tam tikra mediena skleidžia šviesą ir net liepsnas, ir neabejojama, kad šis efektas kyla iš druskų, kurių gausu tokio pobūdžio kūnuose. — Tačiau be to Feraris aiškiai



parodė savo mokytoje disertacijoje, kad tai, kas buvo pasakojama apie šias amžinąsias lempas, rėmėsi tik pasakomis ir išgalvotomis istorijomis.

**Lamponas (Lampon).** — Atėnų žiniuonis. Vieną dieną Perikliui iš jo užmiesčio namų atnešė aviną, kuris turėjo tik vieną labai stiprų ragą kaktos viduryje; dėl to Lamponas išpranašavo (ką visi numatė), kad valdžia, iki tol padalinta tarp dviejų frakcijų, Tukidido ir Periklio, susivienys to asmens rankose, pas kurį šis stebuklas įvyko.

**Nėgės (Lamproies).** — Žuvis, kuriai buvo priskirtos devynios akys; bet pripažinta, kad tai buvo liaudies klaida, pagrįsta tuo, kad nėgės galvos šonuose turi ertmes, kurios neturi jokio ryšio su smegenimis.

**Lancinet.** — Prancūzijos karaliai nuo neatmenamų laikų savinasi garbę gydyti skrofuliozę (kaklo limfmazgių tuberkuliozę). Pirmasis, kuris buvo išgydytas, buvo riteris, vardu Lancinet. Štai kaip pasakojamas šis faktas. — Buvo riteris Lancinet, kurio patarimais karalius Chlovis paprastai naudojosi, kai reikėdavo kariauti su priešais. Sirgdamas šia skrofuliozės liga, ir norėdamas pasinaudoti receptu, apie kurį kalba Kornelijus Celsas, sakantis, kad skrofuliozė išgydoma valgant gyvatę, pabandęs tai du kartus, ir šiam vaistui nepadėjus, vieną dieną, kai karalius Chlovis snūduriavo, jam pasirodė, kad jis švelniai paliečia Lancinet kaklą, ir tą pačią akimirką minėtas Lancinet pasveiko taip, kad net neliko jokio rando. — Karalius atsikėlė linksmesnis nei įprastai, vos tik išaušo, pasikvietė Lancinet ir pabandė jį išgydyti paliesdamas, kas ir įvyko; ir nuo to laiko ši dorybė ir gebėjimas tapo tarsi paveldimi Prancūzijos karaliams, ir persidavė jų palikuonims. — Tai be prieštaraimų stebuklas: bet bus pastebėta, kad Chlovio laikais niekas nesivadino Lancinet; kad nei Chlovis, nei Chlotaras, nei karalius Dagobertas, nei joks Merovingas nesigyrė gydęs šaltus auglius; kad šis paslaptis buvo taip pat nežinoma Karolingams, ir kad reikia nusileisti iki Kapetingų, norint rasti jos kilmę.

**Landėla.** — Burtininkė. Žr. **HARPPE**.

**Langeat.** — Prancūzijos ministras, kuris naudojosi daugybe šnipų, ir kuris dažnai buvo kaltinamas bendravimu su velniu.

**Liežuvis (Langue).** — Diodoras Sikulas rašo, kad senieji Taprobanos gyventojai turėjo dvigubą liežuvį, perskeltą iki šaknies, kas nepaprastai pagyvindavo jų pokalbį ir palengvindavo malonumą kalbėti su dviem asmenimis vienu metu. Mahometas savo rojuje matė dar nuostabesnių angelų; nes kiekvienas jų turėjo septyniasdešimt tūkstančių galvų; kiekvienoje galvoje septyniasdešimt tūkstančių burnų, ir kiekvienoje burnoje septyniasdešimt tūkstančių liežuvių, kurie kalbėjo septyniasdešimt tūkstančių skirtingų kalbų.

**Pirminė kalba (Langue primitive).** — Seniau tikėta, kad jei vaikai būtų palikti gamtos mokymui, jie patys išmokytų pirminę kalbą, tai yra tą, kuria kalbėjo Adomas, kuri, manoma, yra hebrajų. Tačiau, deja, patirtis įrodė, kad šis teiginys tebuvo liaudies klaida. Ožkų užauginti vaikai kalba ožių idioma, ir neįmanoma nustatyti, kad kalba nebuvo apreiškta.

**Languet.** — Sen-Siulpiso (Saint-Sulpice) klebonas, turėjęs ypatingą talentą išvaryti tam tikras piktąsias dvasias; kai jam atvesdavo vieną iš tų tariamų apsėstųjų, kurios sukėlė tiek skandalų, jis atbėgdavo su dideliu šlakstykle, pilna paprasto vandens, kurį pildavo jai ant galvos,

sakydamas: „Prisiekiu tave tuoj pat keliauti į Salpetrierą (prieglaudą-kalėjimą), antraip aš tave tuoj pat ten nuvešiu.“ Apšėstoji daugiau nebepasirodydavo.

**Lanthila.** — Vardas, kurį Molukų gyventojai duoda aukštesnei būtybei, valdančiai visus Netos arba piktavalius genijus.

**Lapalud.** — Žr. **PALUD.**

**Lapiai (Lapons).** — Lapiai šiek tiek skiriasi nuo kitų tautų. Didžiausių ūgis neviršija pusantro metro; jie turi didelę galvą, plokščią veidą, plumpą nosį, mažas akis, plačią burną, storą barzdą, kuri jiems kabo ant krūtinės. Jų žieminis drabužis yra elnio kailis, sukirtas kaip maišas, siekiantis kelius, ir sujuostas ant klubų diržu, papuoštu sidabro plokštelėmis; tai davė pagrindą daugeliui istorikų sakyti, kad šiaurėje yra žmonių, gauruotų kaip žvėrys, ir kurie nenaudoja jokių kitų drabužių, tik tuos, kuriuos jiems davė gamta. — Sakoma, kad pas juos yra magijos mokykla, į kurią tėvai siunčia savo vaikus, įsitikinę, kad magija jiems būtina norint išvengti priešų, kurie patys yra dideli magai, pinklių. Jie paveldi demonus familiarus, kuriais naudojasi, perduodami juos vaikams, kad šie juos panaudotų nugalėti kitų šeimų, kurios jiems priešiškos, demonus. — Savo magijos operacijoms jie dažnai naudoja būgną. Kai nori sužinoti, kas vyksta svetimoje šalyje, vienas iš jų muša šį būgną, padėjęs ant jo, toje vietoje, kur nupieštas saulės atvaizdas, žalvarinius žiedus, sujungtus to paties metalo grandinėle. Jis muša į šį būgną dvišakiu plaktuku, padarytu iš kaulo, taip, kad šie žiedai judėtų. Smalsuolis tuo pačiu metu aiškiu balsu dainuoja dainą, kurią lapiai vadina *jonk*; visi esantys, vyrai ir moterys, prideda po savo posmelį, kartis nuo karto paminėdami vietas, apie kurią nori ką nors sužinoti, pavadinimą. Lapis, kuris muša būgną, vėliau užsideda jį ant galvos tam tikru būdu, ir tuoj pat krenta ant žemės, nejudėdamas, nerodydamas jokių gyvybės ženklų. Dalyviai toliau dainuoja, kol jis atsigauna; nes jei nustojama dainuoti, žmogus miršta, sako jie, kas jam nutinka ir tuo atveju, jei kas nors bando jį pažadinti paliesdamas ranka ar koja. Nuo jo taip pat vejamose musės ir kiti gyvūnai, kurie galėtų jį atgaivinti. — Kai jis pats atgauna sąmonę, atsako į klausimus, kurie jam užduodami apie vietą, į kurią jis buvo pasiųstas. Kartais jis atsibunda tik po dvidešimt keturių valandų, priklausomai nuo to, ar kelias, kurį jam teko nukeliauti, buvo ilgas ar trumpas; ir kad neliktų jokių abejonių dėl jo pasakojimo tiesos, jis giriasi parnešęs iš tos šalies, kurioje buvo, pareikalautą ženklą, pavyzdžiui, peilį, žiedą, batą ar ką nors kita. — Lapiai taip pat naudojami tuo pačiu būgnu, kad sužinotų ligos priežastį arba atimtų gyvybę ar sveikatą savo priešams. — Tarp šių tautų tam tikri magai turi savotišką odinį krepšį, kuriame laiko magiškas muses arba demonus, kuriuos kartis nuo karto paleidžia prieš savo priešus, arba prieš jų gyvulius, arba tiesiog audroms sukelti ir audringiems vėjams pakelti. Galiausiai jie turi savotišką strėlę, kurią meta į orą, ir kuri, jų nuomone, sukelia mirtį viskam, ką sutinka. Tam pačiam tikslui jie dar naudoja kamuoliuką, vadinamą *tyre*, riešuto dydžio, labai lengvą, beveik apvalų, kurį siunčia prieš savo priešus, kad juos pražudytų; jei nelaimei šis kamuoliukas kelyje sutinka kokį kitą asmenį ar gyvūną, jis neabejotinai sukelia jam mirtį. Žr. **FINNES.**

**Larai (Lares).** — Larai senovėje buvo demonai arba genijai, židinio sergėtojai. Ciceronas, versdamas Platono Timėją, vadina larais tai, ką Platonas vadina demonais. Festas juos vadina dievais arba žemesniaisiais demonais, stogų ir namų sergėtojais. Apulėjus sako, kad larai buvo ne kas kita, kaip sielos tų, kurie gerai gyveno ir gerai atliko savo karjerą. Priešingai, tie, kurie gyveno blogai, klaidžiojo kaip valkatos ir gąsdino žmones. Pasak Servijaus, dievų larų kultas kilo iš to, kad seniau buvo paprotys laidoti kūnus namuose; tai davė progą patikliai liaudžiai

įsivaizduoti, kad jų sielos ten taip pat pasilieka kaip pagalbiniai ir palankūs genijai, ir juos gerbti kaip tokius. Galima pridurti, kad vėliau įsigalėjus papročiui laidoti mirusiuosius prie didžiųjų kelių, tai galėjo būti priežastis, dėl kurios jie pradėti laikyti kelių dievais. Tokia buvo platonikų nuomonė, kurie iš gerųjų sielų darė larus, o iš blogųjų – lemūrus. Jų statulos buvo statomos oratorijoje, kurią buvo rūpinamasi laikyti švariai. Tačiau kartais jiems buvo prarandama pagarba, pavyzdžiui, mirus brangiems asmenims; jie buvo kaltinami, kad netinkamai budėjo dėl jų išsaugojimo ir leidosi užklumpami piktųjų dvasių. Kaligula liepė išmesti savuosius pro langą, nes, sakė jis, buvo nepatenkintas jų tarnyba. Kai jauni berniukai tapdavo pakankamai dideli, kad nusiimtų bules (amuletus), kurias nešiodavo tik pirmojoje vaikystėje, jie kabindavo jas ant dievų larų kaklo. Vergai ten taip pat kabindavo savo grandines, kai gaudavo laisvę. Žr. **LARVES**.

**Ašaros (Larmes).** — Moterys, apkaltintos raganavimu, buvo laikomos tikromis raganomis, kai norėdavo verkti ir negalėdavo. Ragana, apie kurią kalba Boget (Boguet) savo pirmajame pranešime, negalėjo išspausti nė ašaros, nors kelis kartus stengėsi teisėjo akivaizdoje: „Nes patirtis parodė, kad burtininkai nelieja ašarų: kas suteikė progą Šprangeriui, Grilandui ir Bodinui sakyti, kad viena stipriausių prezumpcijų, kurią galima iškelti prieš burtininką, yra ta, kad jis neverkia.“

**Larivey (Pierre).** — Senas XVI a. dramaturgas, gimęs Trua (Troyes) 1596 m. Jis išgarsėjo „Almanachu su didelėmis pranašystėmis, viskas kruopščiai apskaičiuota“, kurį leido nuo 1618 iki 1647 m. Taip jis aplenkė Matju Lansbergą. Jis nevalgė žuvies, nes, pagal jo horoskopą, turėjo mirti užspringęs ašaka – pranašystė, kuri neišsipildė. — Almanachai, kurie ir toliau leidžiami jo vardu, vis dar labai vertinami Prancūzijos pietuose, kaip Matju Lansbergo šiaurėje.

**Lervos (Larves).** — Piktųjų sielos, kurios, kaip sakoma, klaidžioja šen bei ten, kad gąsdintų gyvuosius; jos dažnai painiojamos su lemūrais, bet lervos turi kažką baisesnį. — Kai Kaligula buvo nužudytas, sakoma, kad jo rūmai tapo negyvenami dėl lervų, kurios juos užėmė, kol jam nebuvo surengta laidotuvių pompa. Žr. **FANTÔMES, SPECTRES** ir kt.

**Lonė (Jean Launay).** — Garsus Sorbonos daktaras, gimęs 1603 m. gruodžio 21 d. Valderike, Kutanso vyskupijoje. Jis paliko pedantišką veikalą, pavadintą: „Disertacija apie Simono Stokijaus viziją“, vienas tomas in-8°: Paryžius, 1653 ir 1663.

**Lauras (Laurier).** — Medis, kurį Apulėjus priskiria prie augalų, saugančių žmones nuo piktųjų dvasių. Senovėje taip pat tikėta, kad jis saugo nuo žaibo.

**Lauthu.** — Tonkino magas, kuris teigė buvęs nešiotas septyniasdešimt metų motinos įsčiose. Jo mokiniai laikė jį visų dalykų kūrėju. Jo moralė labai palaida; ja vadovaujasi liaudis, tuo tarpu kai dvaras seka Konfucijumi.

**Lavateris (Louis Lavater).** — Protestantų teologas, gimęs Kyburge 1527 m., traktato apie „Šmėklas, lemūrus ir t. t.“ autorius. Ciurichas, 1570, in-12, keletą kartų perleistas.

**Lavateris (Jean-Gaspard Lavater).** — Gimęs Ciuriche 1741 m., miręs 1801 m., garsus meno spręsti apie žmones iš fizionomijos autorius. Žr. **PHYSIOGNOMONIE**.

**Lavisaris (Lavisari).** — Kardanas rašo, kad italas, vardu Lavisari, vieno kunigaikščio patarėjas ir sekretorius, vieną naktį atsidūręs vienas takelyje, palei upę, ir nežinodamas, kur yra brasta jai pereiti, sušuko, tikėdamasis būti išgirstas apylinkėse. Jo šauksmą pakartojo balsas iš kitos vandens pusės, jis įsitikino, kad kažkas jam atsako, ir paklausė: „Ar turiu čia pereiti?“ Balsas jam atsakė: „Čia.“ Tada jis pamatė, kad yra ant bedugnės krašto, kur vanduo krito sūkuriais. Išsigandęs pavojaus, kurį ši bedugnė jam kėlė, jis dar kartą sušuko: „Ar turiu čia pereiti?“ Balsas jam atsakė: „Pereik čia.“ Jis nedrįso rizikuoti, ir palaikęs aidą velniu, pamanė, kad šis nori jį pražudyti, ir grįžo atgal.

**Lazaras (Denys Lazare).** — Serbijos princas, gyvenęs 788-aisiais hidžros metais. Jis yra knygos „Sapnai“, išleistos 1686 m., 1 tomas in-8°, autorius. Jis teigia turėjęs naktinių vizijų Stefano, Melišo ir Prahos karalystėse.

**Leapartie.** — Bukagalvis normanų senjoras, kuris 1735 m. išleido memorandumą, norėdamas įrodyti savo vaikų ir kelių kitų mergaičių, kurios kopijavo šių jaunų panelių ekstravagancijas, apsėdimą ir obsesiją. — Jis nusiuntė Sorbonai ir Paryžiaus medicinos fakultetui stebėjimus, kad sužinotų, ar apsėstųjų būseną galima paaiškinti natūraliai. Jis išdėstė, kad apsėstosios supranta lotyniškai; kad jos piktos; kad kalba kaip eretikės; kad nemėgsta varpų garso; kad loja kaip kalės; kad vienos iš jų lojimas panašus į dogo; kad jų tarnaitė Anne Néel, nors ir stipriai surišta, išsilaisvino, kad įšoktų į šulinį: ko ji negalėjo padaryti, nes kažkas ją sekė; bet kad norėdama išvengti šio persekiojimo, ji metėsi į uždarytas duris ir perėjo kiaurai, ir t. t. — Pasklidus gandui, kad Leapartie panelės apsėstos, kunigas, vardu Heurtin, silpnas ar intrigantas, ėmėsi šio reikalo, sukėlė skandalą, darė ekstravagancijas. Bet ponas de Luynes, Bajė vyskupas, liepė jį uždaryti seminarijoje; o panelės, patalpintos į religines bendruomenes, tuoj pat tapo ramios.

**Lebrunas (Charles Lebrun).** — Garsus tapytojas, gimęs Paryžiuje 1619 m., miręs 1690 m. Jam priklauso „Traktatas apie žmogaus fizionomiją, palygintą su gyvūnų“, 1 tomas in-folio.

**Lebrunas (Pierre Lebrun).** — Oratorietis, gimęs Brinjolyje (Brignolles) 1661 m., miręs 1729 m. Jo kūriniai: 1° „Laiškai, kurie atskleidžia filosofų iliuziją apie burtų lazdelę ir sugriauna jų sistemas“, 1693, in-12; 2° „Kritinė prietaringų praktikų, kurios suvedžiojo tautas ir suglumino mokslininkus, istorija“, 1702, 3 tomai in-12, su priedu, 1737, in-12. — Mes dažnai turime progos jį cituoti.

**Lekanomantija (Lécanomancie).** — Būrimas vandeniu. Ant vario plokštelių buvo rašomi magiški žodžiai, jos dedamos į indą, pilną vandens, ir mergelė, žiūrinti į tą vandenį, matydavo tai, ką norėta sužinoti, arba ką ji norėjo ten matyti. — Arba pripildydavo sidabrinį indą vandens per gražią mėnesieną; tada peilio ašmenimis atspindėdavo žvakės šviesą į indą, ir ten matydavo tai, ką norėjo sužinoti. — Taip pat per lekanomantiją senovėje į dubenį, pilną vandens, dėdavo brangakmenius ir aukso bei sidabro plokšteles, išraižytas tam tikrais ženklais, kurias aukodavo demonams. Užkeikus juos tam tikrais žodžiais, jiems pateikdavo klausimą, į kurį norėjo atsakymo. Tada iš vandens dugno pasigirdavo žemas balsas, panašus į gyvatės šnypštimą, kuris duodavo norimą sprendimą. Glikas praneša, kad Nektanebas, Egipto karalius, šiuo būdu sužinojo, kad bus nuverstas; o Delrio pridėjo, kad jo laikais šis būrimas vis dar buvo madingas tarp turkų. Senovėje ji buvo gerai žinoma chaldėjams, asirams ir egiptiečiams.

Vigenère priduria, kad taip pat mesdavo išlydytą verdantį šviną į dubenį, pilną vandens; ir iš susidariusių figūrų gaudavo atsakymą į tai, ko klausė.

**Lešiai (Lechies).** — Miškų demonai, satyrų rūšis pas rusus, kurie suteikia jiems žmogaus kūną nuo viršutinės dalies iki juosmens, su ragais, ausimis, ožio barzda, o nuo juosmens žemyn — ožio formas. Kai jie eina laukais, susitraukia iki žolės lygio; bet kai bėga miškais, susilygina ūgiu su aukščiausiais medžiais. Jų riksmas baisus. Jie be paliovos klaidžioja aplink vaikščiotojus, pasiskolina jiems pažįstamą balsą ir nuklaidina juos prie savo urvų, kur mėgaujasi kutendami juos iki mirties.

**Lecoq.** — Burtininkas, kuriam įvykdyta mirties bausmė Somiure XVI amžiuje, už tai, kad gamino nuodus ir užkeikimus prieš vaikus. Tuo metu sklido gandas, kad jis ir kiti burtininkai užleido velniškus kerus ant pūkinių patalų, kuriuose turėjo užsiveisti tam tikros gyvatės, kurios geltų ir žudytų miegančius gerus žmones; taip, kad niekas nebedrįso gultis. Lecoqą sugavo ir sudegino, po to visi nuėjo miegoti.

**Ledu (Mademoiselle Ledoux).** — Kortų būrėja, kuri buvo teisiama Paryžiuje 1848 m. liepos 14 d.; ji nuteista dvejiems metams kalėjimo ir dvylikos frankų baudai už tai, kad nurodė vienai jaunai panelei naktį eiti į piligriminę kelionę į Kalvariją prie Paryžiaus ir nunešti ten keturias menkės uodegas, suvyniotas į keturis audeklo gabalus, atkirptus iš ketvirčiuoto audeklo, kad šia kabalistine priemone atitrauktų turtingo jaunuolio širdį nuo devynių našlių ir panelių, kurios jį persekiojo vedybomis.

**Ležandras (Legendre (Gilbert-Charles)).** — Sen-Oben-siur-Luar (Saint-Aubin-sur-Loire) markizas, gimęs Paryžiuje 1688 m., miręs 1746 m. Jam priklauso „Traktatas apie nuomonę, arba Memuarai, skirti žmogaus dvasios istorijai“, Paryžius, 1733, 6 tomai in-12; veikalas, kuriuo M. Salgues labai pasinaudojo savo knygai „Apie klaidas ir prietarus, paplitusius visuomenėje“.

**Legionai (Légions).** — Pragare yra šeši tūkstančiai šeši šimtai šešiasdešimt šeši demonų legionai. Kiekvieną pragarą sudaro šeši tūkstančiai šeši šimtai šešiasdešimt šeši velniai, kas bendrą visų šių demonų skaičių pakelia iki keturiasdešimt keturių milijonų keturių šimtų trisdešimt penkių tūkstančių penkių šimtų penkiasdešimt šešių, kuriems vadovauja septyniasdešimt du vadai, pagal Wierus skaičiavimą. Tačiau kiti geriau informuoti mokslininkai demonų skaičių pakelia daug aukščiau.

**Leleu (Augustin).** — Šolno hercogo teisių kontrolierius Pikinji grandinėje, kuris gyveno Amjene, Nuotykių gatvėje (rue de l'Aventure), ir kurio namą keturiolika metų vargino demonai. Pasiskundęs jis gavo leidimą atlikti apkrėstų namų pašventinimą, kas privertė velnius išsinešdinti.

**Lemnija (Lemnia).** — Atėnų ragana, kuri buvo nubausta mirtimi, pasak Demosteno, už tai, kad užbūrė, užkerėjo ir numarino galvijus; nes šioje respublikoje buvo įsteigti teismo rūmai, skirti burtininkams persekioti.

**Lemnius arba Lemmens (Livin).** — Gimęs 1505 m. Zirikžėje, Zelandijoje, gydytojas ir teologas, išleido knygą apie tai, kas astrologijoje tiesa ir kas melas, ir kitą apie slaptus gamtos stebuklus.

**Lemūrai (Lémures).** — Piktieji genijai arba pasmerktų mirusiųjų sielos, kurios (pagal prietaringus tikėjimus) grįžta kankinti gyvųjų; jos dažnai painiojamos su lervomis, bet lervos turi kažką baisesnį. — Kai Kaligula buvo nužudytas, sakoma, kad jo rūmai tapo negyvenami dėl lervų, kurios juos užėmė, kol jam nebuvo surengta laidotuvių pompa. Žr. **FANTÔMES, SPECTRES** ir kt.

**Lenglè-Dufresnu (Lenglet-Dufresnoy (Nicolas)).** — Gimęs Bovè 1674 m. ir miręs 1755 m. Jam priklauso: 1° „Hermetinės filosofijos istorija, lydimą argumentuoto šio mokslo rašytojų katalogo, su tikruoju filaletu, patikrintu pagal originalus“, 1742, 3 tomai in-12; 2° „Istorinis ir dogmatinis traktatas apie pasirodymus, vizijas ir privačius apreiškimus, su pastabomis apie T. Dom Calmet disertacijas apie pasirodymus ir sugrįžėlius“, 1751, 2 tomai in-12; 3° „Senujų ir naujų disertacijų apie pasirodymus, vizijas ir sapnus rinkinys, su istorine pratarme ir autorių, rašiusių apie dvasias, vizijas, pasirodymus, sapnus ir burtus, katalogu“, 1752, 4 tomai in-12. — Mes dažnai semiamės iš šių veikalų.

**Le Normant (Martin).** — Astrologas, vertintas karaliaus Jono, kuriam išpranašavo pergalę, kurią šis laimėjo prieš flamandus.

**Lenormant (Mademoiselle).** — Sibilė, kuri triukšmingai veikė Sen Žermeno priemiestyje imperijos ir restauracijos laikais. Ji būrė kortomis ir kavos tirščiais. Mirė 1843 m. Ji išleido memuarus ir sibilės prisiminimus. Po jos mirties jos vardu taip pat buvo išleistos tariamos pranašystės. Vienintelis tikras faktas visame tame yra tai, kad imperijos laikais panelė Lenormant buvo viena iš Napoleono policijos organų.

**Leonas III (Léon III).** — Išrinktas popiežiumi 795 m. Buvo begėdiškai išdrįsta priskirti jam lėkštybių ir juokingų dalykų rinkinį, supainiotą figūrose ir mistiškuose bei nesuprantamuose žodžiuose, parašytą vizionieriaus daugiau nei po trijų šimtų metų po jo, pavadinimu *Enchiridion Leonis papae*. Pridurta, kad jis nusiuntė šią knygą Karoliui Didžiajam. — Štai tikslus šio veikalo pavadinimas: „Popiežiaus Leono Enchiridionas, duotas kaip brangi dovana šviesiausiam imperatoriui Karoliui Didžiajam, neseniai išvalytas nuo visų klaidų.“ Roma, 1670, pailgas in-42, su vinjete – apskritimu, perkirstu trikampiui, ir aplinkui šiais žodžiais legendoje: formavimas, reformavimas, transformavimas. Po įspėjimo išmintingiesiems kabalistams, knyga prasideda Šv. Jono Evangelija, po kurios eina paslaptys ir maldos velniui užkeikti. Žr. **CONJURATIONS** ir kt.

**Leonardas (Léonard).** — Pirmojo rango demonas, didysis sabatų meistras, pavaldžių demonų vadas, raganavimo, juodosios magijos ir burtininkų generalinis inspektorius. Jis dažnai vadinamas Didžiuoju Negru. Jis pirmininkauja sabatui aukšto ožio pavidalu; turi tris ragus ant galvos, dvi lapės ausis, pasišiaušiusius plaukus, apvalias, liepsnojančias ir plačiai atmerktas akis, ožio barzdą ir veidą užpakalyje. Raganos jį garbina bučiuodamos šį apatinį veidą su žalia žvake rankoje. Kartais jis panašus į kurtą arba jautį, arba į didelį juodą paukštį, arba į medžio kamieną, viršuje turintį tamsų veidą. Jo pėdos, kai jis jas turi sabate, visada yra žąsies. Tačiau ekspertai, kurie matė velnią sabate, pastebi, kad jis neturi pėdų, kai priima medžio kamieno



pavidalą, ir kitomis nepaprastomis aplinkybėmis. — Leonardas yra tylus ir melancholiškas; bet visuose burtininkų ir velnių susirinkimuose, kur jis privalo dalyvauti, jis pasirodo naudingai ir rodo išdidų rimtumą.

**Leopoldas (Léopold).** — Imperatoriaus Rudolfo sūnus. Jis ėmėsi magijos ir studijavo velnio menus, kuris jam pasirodė ne kartą. Nutiko taip, kad jo brolis Frydrichas buvo paimtas į nelaisvę mūšyje, kovodamas prieš Liudviką Bavarietį. Leopoldas, norėdamas nusiųsti jam magą, kad išlaisvintų jį iš imperatoriaus kalėjimo nemokant išpirkos, užsidarė su tuo magu kambaryje, užkeikdamas ir šaukdamas velnią, kuris pasirodė jiems pėsčio pasiuntinio pavidalu ir kostiumu, su nudėvėtais ir suplyšusiais batais, gobtuvu ant galvos; kalbant apie veidą, jo akys buvo traiškanotos. Jis jiems pažadėjo, magui net nepajudėjus, ištraukti Frydrichą iš bėdos, su sąlyga, kad šis sutiks. Jis tuoj pat nusikėlė į kalėjimą, pakeitė drabužius ir formą, priėmė mokinio išvaizdą, su staltiese aplink kaklą, ir pakvietė Frydrichą įlįsti į staltiesę, ko šis atsisakė persižegnodamas. Velnias susigėdęs grįžo pas Leopoldą, kuris dėl to jo nepaliko; nes ligos, nuo kurios mirė, metu, vieną dieną atsikėlęs sėdėti, jis įsakė savo magui, kurį laikė samdiniu, pašaukti velnią, kuris pasirodė juodo ir bjauraus vyro pavidalu; Leopoldas vos jį pamatęs tarė: „Gana“, ir paprašė, kad jį paguldytų atgal į lovą, kur jis ir mirė.

**Lesażas (Lesage).** — Žr. LUXEMBOURG.

**Leskorjer (Marie Lescorière).** — Sena ragana, suimta XVI a., devyniasdešimties metų amžiaus. Ji atsakė tardymo metu, kad ji laikoma ragana, nors tokia nėra; kad ji tiki Dievą, meldėsi jam kasdien ir jau seniai paliko velnią; kad ji keturiasdešimt metų nebuvo sabate. Paklausta apie sabatą, ji pasakė, kad matė velnią žmogaus ir ožio pavidalu, kad atidavė jam kaspinus, kuriais rišosi plaukus, kad velnias davė jai ekiu, kurį ji įsidėjo į piniginę; kad velnias jai ypač rekomendavo nesimelsti Dievui, kenkti geriems žmonėms, ir tam davė miltelių dėžutę; kad jis atėjo pas ją katės pavidalu, ir kad, kadangi ji nustojo eiti į sabatą, jis ją apmėtė akmenimis; kad kai ji šaukdavo velnią, jis ateidavo pas ją šuns pavidalu dieną ir katės pavidalu naktį; kad kartą ji paprašė jo numarinti vieną kaimynę, ką jis ir padarė; kad kitą kartą einant per kaimą, šunys ją sekė ir apkandžiojo; kad tą akimirką ji pašaukė velnią, kuris juos užmušė. Ji taip pat sakė, kad sabate nedaroma nieko kito, tik rodoma pagarba velniui, kuris žada tai, ko jo prašoma: kad jam aukojama bučiuojant į užpakalį, kiekvienam laikant žvakę rankoje.

**Lesko (Lescot).** — Parmos žiniuonis, kuris abejingai sakydavo kiekvienam žmogui, norinčiam jį išbandyti: „Galvokite ką norite, ir aš atspėsiu, ką galvojate“, nes jam tarnavo demonas.

**Lespes (Lespèce).** — Italas, kuris buvo prarytas prancūzų laivyno viešnagei Zantės uoste metu, valdant Liudvikui XII. Jis buvo Fransua de Gramono brigantinoje. Vieną dieną, gerai išgėręs, jis ėmė lošti kauliukais ir pralošė visus pinigus. Jis keikė Dievą, šventuosius, mergelę Mariją, Dievo motiną, ir šaukėsi velnio pagalbos. Atėjus nakčiai, kai bedievis pradėjo knarkti, didelė ir baisi pabaissa, su žėrinčiomis akimis, prisiartino prie brigantino. Kai kurie jūreiviai palaikė šį žvėrį jūrų pabaissa ir norėjo jį nuvyti; bet jis priplaukė prie laivo ir nuėjo tiesiai pas eretiką, kuris bėgo į visas puses. Bėgdamas jis suklupo ir įkrito į šios baisios gyvatės nasrus.

**Letė (Léthé).** — Upė, kuri drėkino dalį Tartaro ir tekėjo iki Eliziejaus. Jos bangos vertė šešėlius, priverstus iš jos gerti, pamiršti gyvenimo, kurį jie paliko, malonumus ir vargus. — Letė buvo vadinama Aliejaus upe, nes jos tėkmė buvo rami, ir dėl tos pačios priežasties Lukanas ją vadina

*Deus tacitus*, tylos dievu; nes ji neskleidžia jokio murmėjimo. Būtent prie Letės krantų nedorėlių sielos, atpirkusios savo nusikaltimus ilgomis kančiomis, ateidavo prarasti savo nelaimių atminimą ir pasisemti naujos gyvybės. Ant jos krantų, kaip ir ant Kokito, buvo vartai, vedantys į Tartarą.

**Laiškai (*Lettres sur les diverses apparitions d'un bénédictin de Toulouse*)**, in-4°, 1679. — Sakoma, kad šie pasirodymai buvo kelių Šv. Mauro kongregacijos novicijų apgavystės, kurie norėjo apgauti savo vyresnius. Jie buvo pašalinti iš ordino.

**Pragariški laiškai (*Lettres infernales*)**, — arba Pragarų kampanijų laiškai, išleisti 1734 m. Tai tėra satyra prieš pirmuosius generolus.

**Lekė-Karenas (*Leuce-Carin*)**. — II a. eretikas, apokrifinės knygos, pavadintos „Apaštalių kelionės“, autorius. Jis ten pasakoja absurdus.

**Leukofilė (*Leucophylle*)**. — Pasakiškas augalas, kuris, pasak senovės žmonių, augo Fasis upėje Kolchidėje. Jam buvo priskiriama galia užkirsti kelią neištikimybei; bet reikėjo jį skinti laikantis tam tikrų atsargumo priemonių, ir jis buvo randamas tik auštant, pavasario pradžioje, kai buvo švenčiamos Hekatės misterijos.

**Leviatanas (*Léviathan*)**. — Didysis pragaro admirolas, pasak demonomanų. Wierus jį vadina didžiuoju melagiu. Jis visais laikais užsiėmė žmonių, kurie keliauja po pasaulį, apsėdimu. Jis moko juos meluoti ir apgauti. Jis yra atkaklus, tvirtas savo poste ir sunkiai išvaromas. — Leviatano vardas taip pat duodamas mišiniškai žuviai, kurią rabinai sako esant skirtą Mesijai puotai. Ši žuvis tokia monstriška, kad vienu ypu praryja kitą, kuri, nors ir mažesnė už ją, vis dėlto yra trijų lygų ilgio. Visa vandenų masė laikoma ant Leviatano. Dievas pradžioje sukūrė juos du, patiną ir patelę; bet, bijodamas, kad jie apvers žemę ir pripildys visatą savo panašiu, Dievas, sako rabinai, užmušė patelę ir pasūdė ją Mesijai, kuris turi ateiti, puotai. — Hebrajų kalba Leviatanas reiškia vandens pabaisą. Atrodo, kad tai banginio pavadinimas Jobo knygoje, 41 sk. Samuelis Bochartas mano, kad tai taip pat krokodilo pavadinimas.

**Luisas (*Mathieu-Grégoire Lewis*)**. — Romanų ir pjesių autorius, gimęs 1773 m. ir miręs 1818 m. Jam priklauso „Vienuolis“ (*Le Moine*), 1795, 3 tomų in-12, siaubingas ir pavojingas kūrinys, sukėlęs daugiau triukšmo nei vertas; „Pilies šmėkla“, opera arba drama su muzika, ir kt.

**Driežai (*Lézards*)**. — Kamčiadalai jaučia jiems prietaringą baimę. Tai, sako jie, Gaetho (mirties dievo) šnipai, kurie ateina jiems išpranašauti dienų pabaigą. Jei juos pagauna, supjausto į mažus gabalėlius, kad jie nieko nenuneštų pasakyti mirties dievui. Jei driežas pabėga, žmogus, kuris jį matė, panyra į liūdesį ir kartais miršta iš baimės mirti. — Negrai, gyvenantys abiejuose Senegalo krantuose, priešingai, nenori leisti, kad driežai būtų žudomi aplink jų namus. Jie įsitikinę, kad tai jų tėvo, motinos ir artimų giminių sielos, kurios ateina daryti *folgar*, tai yra džiaugtis su jais.

**Libanijus (*Libanius*)**. — Magas, gimęs Azijoje, kuris Konstancijai apgulus Raveną, siuntė magiškas priemones vietoje ginklų priešams nugalėti.

**Libanomantija (*Libanomancie*)**. — Būrimas, atliekamas smilkalais. Štai kokias ceremonijas, pasak Diono Kasijaus, senovės žmonės praktikavo libanomantijoje. Paimama, sako jis,

smilkalų, ir pasimeldus dėl dalykų, kurių prašoma, šie smilkalai metami į ugnį, kad jų dūmai nuneštų maldas į dangų. Jei tai, ko trokštama, turi įvykti, smilkalai užsidega tuoj pat, net jei nukristų šalia ugnies, ugnis atrodo einanti jų ieškoti, kad suvartotų; bet jei norai, kuriuos suformavote, neturi būti išpildyti, arba smilkalai neįkrenta į ugnį, arba ugnis nuo jų pasitraukia ir jų nesuvartoja. Šis orakulas, priduria jis, pranašauja viską, išskyrus tai, kas susiję su mirtimi ir santuoka.

**Libertinai (Libertins).** — Fanatikai, atsiradę Flandrijoje XVI a. viduryje ir paplitę Prancūzijoje, kur jų vadovas buvo siuvėjas iš Pikardijos, vardu Kventinas (Quintin). Jie išpažino lygiai tą patį panteizmą kaip ir mūsų dienų filosofai, ir vokiečių svajotojai juos kopijuoja. Jie laikė rojų ir pragarą iliuzijomis ir atsidavė savo julsėms. Vardas, kurį jie sau davė, kaip išlaisvintieji (*affranchis*), tapo įžeidimu.

**Vienaragis (Licorne).** — Vienaragio ragas saugo nuo burtų. Torkemada (Torquemada), sakoma, visada turėjo vieną ant savo stalo. Gerosios Vilties kyšulio vienaragiai aprašomi su arklio galvomis, kiti su elnio galvomis. Sakoma, kad Šv. Morkaus rūmų šulins negali būti užnuodytas, nes į jį įmesta vienaragių ragų. Beje, nesutariama dėl to, kas susiję su šiais gyvūnais, kurių veislė, atrodo, išnykusi. Žr. **CORNES** (Ragai).

**Gebenė (Lierre).** — Nežinome, kodėl flamandai gebenę vadina velnio siūlu (*Duivels-Naaigaren*).

**Kiškis (Lièvre).** — Apie kiškį pasakojami stebuklingi dalykai. Evaksas ir Aaronas sako, kad jei sujungsi jo kojas su strazdo galva, tai padarys žmogų, kuris juos nešios, tokį drąsų, kad jis nebijos net mirties. Tas, kuris prisiriš juos prie rankos, eis visur, kur norės, ir sugrįš be pavojaus. O jei duosite jų suėsti šuniui kartu su žebenkšties širdimi, tikra, kad jis niekada nepaklus, net jei jį užmuštumėte. — Jei seniai pamato kiškį kertantį didįjį kelią, jie beveik visada iš to spėja ką nors bloga. Tačiau iš esmės tai tėra senovės augurų grasinimas, išreikštas šiais žodžiais: *Inauspicatum dat iter oblatus lepus*. Ši idėja, matyt, neturėjo kito pagrindo, kaip tik tai, kad turime bijoti, kai bailus gyvūnas prabėga prieš mus; taip pat lapė, jei ji ten prabėga, pranašauja mums kokią apgavystę. Šie prietaringi stebėjimai buvo uždrausti žydams, kaip matyti pas Maimonidą, kuris priskiria juos menui tų, kurie piktnaudžiauja įvykiais, kad paverstų juos laimingu ar lemtingu ženklu. Šiuolaikiniai graikai, jei kiškis perkerta karavano kelią, sustoja, kol koks nors praeivis, kuris jo nematė, nutrauks kerus pereidamas tą patį kelią.

**Didysis Kiškis (Lièvre (le grand)).** — Čipuvianai (Chipiouyans), laukinė gentis, gyvenanti Šiaurės Amerikos viduje, tiki, kad Didysis Kiškis, vardas, kurį jie duoda Aukščiausajai Būtybei, plaukdamas ant vandenų su visais keturkojais, kurie sudarė jo dvarą, suformavo žemę iš smėlio grūdėlio, paimto iš vandenyno, o žmones iš gyvūnų kūnų; bet Didysis Tigras, vandenų dievas, pasipriešino Didžiojo Kiškio planams. Štai, pasak jų, principai, kurie nuolat kovoja. Žr. taip pat **SAKIMOUNI**.

**Ligatūra (Ligature).** — Šis vardas duodamas specialiam kerui, kuriuo buvo surišama ir paralyžiuojama kokia nors fizinė vyro ar moters galia. Kaiščiavimu (*chevillement*) vadintas burtas, kuris uždarydavo lataką ir trukdydavo, pavyzdžiui, natūraliems išmatoms. Užtvenkimu (*embarrer*) vadinta magiška kliūtis, kuri trukdė judėti. Ligatūra specialiau vadintas keras, kuris paveikdavo impotenciją ranką, koją ar bet kurį kitą narį. — Garsiausias iš šių burtų yra

tas, kuris visose knygose, kur kalbama apie prietarus, pas kleboną Thiersą, pas tėvą Lebruną ir visus kitus, vadinamas adatos užrišimu arba užrišta adata (*nouement de l'aiguillette*), padorus gėdingo dalyko pavadinimas. Beje, tai liaudies terminas. — Ši tokia subtili materija, kurios būtime norėję išvengti, užima per daug vietos prietaringose bjaurybėse, kad būtų nutylėta. — Rabinai Chamo priskiria adatos užrišimo išradimą. Graikai žinojo šį kerą. Platonas pataria tiems, kurie tuokiasi, saugotis šių žavesių ar ligatūrų, kurios drumsčia šeimų ramybę. Adatą rišdavo ir romėnai; šis paprotys perėjo iš pagonybės magų pas šiuolaikinius burtininkus. Ypač daug rišdavo viduramžiais; keli susirinkimai paskelbė anatamą adatų rišėjams; kardinolas diu Peronas (du Perron) netgi liepė įtraukti į Evrė (Evreux) ritualą maldas prieš užrištą adatą; nes niekada šis keras nebuvo dažnesnis nei XVI amžiuje. — „Adatos užrišimas tampa toks dažnas, sako Pierre Delancre, kad beveik nėra vyrų, kurie drįstų tuoktis, nebent slapta. Žmogus atsiduria surištas nežinodamas kieno, ir tiek daug būdų, kad gudriausias nieko nesupranta. Tai keras skirtas vyrui, tai moteriai, arba abiem. Jis trunka dieną, mėnesį, metus. Vienas myli ir nėra mylimas; sutuoktiniai kandžiojasi, draskosi ir stumia vienas kitą; arba velnias įterpia tarp jų vaiduoklį ir t. t.“ Demonologas išdėsto visus keistus ir keblus tokios varginančios aplinkybės atvejus. — Tačiau vaizduotė, paveikta burtų baimės, dažniausiai padarydavo visą blogį. Burtininkams buvo priskiriami nelaimingi atsitikimai, kurių nesuprasta, nesivarginant ieškoti tikrosios priežasties. — Taigi impotencija dažniausiai buvo sukeliamą tik kero baimės, kuri paveikdavo protus ir susilpnindavo organus; ir ši būsena baigdavosi tik tada, kai įtariama ragana sutikdavo išgydyti ligonio vaizduotę pasakydama jam, kad jį atstato. Viena jaunamartė iš Njoro (Niort), sako Bodinas, apkaltino savo kaimynę ją surišus. Teisėjas liepė uždaryti kaimynę į kalėjimą. Po dviejų dienų jai pradėjo ten nusibosti, ir ji sugalvojo pranešti jaunavedžiams, kad jie atišti; ir nuo tada jie buvo atišti. — Šio sutrikimo detalės beveik visada tokios gėdingos, kad negalima pateikti doram skaitytojui šio *enchenillement*, kaip jį vadina Delankras. — Vestuvės Rusijoje retai vyksta be kokios nors šios rūšies baimės. „Mačiau jauną vyrą, sako vienas keliautojas, išeinantį kaip įsiutusį iš savo žmonos kambario, besiraunantį plaukus ir rėkiantį, kad jis užkerėtas. Buvo griebtasi vaisto, naudojamo pas rusus, tai yra kreiptis į baltąsias raganas, kurios už nedidelį pinigą nutraukia kerus ir atiša adatą; kas ir buvo būklės, kurioje mačiau šį jaunuolį, priežastis.“ — *Adatos užrišimas*. — Manome, kad privalome pateikti šią kvailą formulę, kurią skaitome „Mažoji Alberto nuostabių paslapčių“ pirmame skyriuje: — „Tegu paima ką tik nužudyto vilko lyties organą, nueina prie to, kurį nori surišti, durų ir pašaukia jį vardu. Vos tik jis atsilieps, suriš organą balto siūlo raištelio, ir vargšas žmogus tuoj pat taps impotentu.“ — Kas stebina, tai kad kaimo žmonės tiki tokiomis formulėmis, jas naudoja, ir kad leidžiama viešai pardavinėti knygas, kurios jas pateikia. — Ovidijaus ir Virgilijaus kūriniuose randami procesai, kuriuos naudojo jų laikų adatų rišėjai. Jie imdavo mažą vaškinę figūrėlę, kurią apvyniodavo kaspinais ar virvelėmis; tardavo užkeikimus virš jos galvos, verždami virveles vieną po kitos; tada smeigdavo į kepenų vietą adatas ar vinis, ir kerai būdavo baigti. — Bodinas tikina, kad yra daugiau nei penkiasdešimt būdų užrišti adatą. Klebonas Thiersas pateikia keletą šių būdų, kurie vis dar naudojami kaimuose. — *Prieš užrištą adatą*. — Šio kero išvengiama nešiojant žiedą, kuriame įstatyta dešinė žebenkšties akis; arba įsidėjus druskos į kišenę, arba pažymėtų monetų į batus, kai lipama iš lovos; arba, pasak Plinijaus, įtrynus vilko taukais slenkstį ir durų staktas, kurios uždaro miegamąjį. — Hinkmaras, Reimso arkivyskupas, pagrįstai pataria sutuoktiniams, kurie manosi esą apžavėti adatos užrišimu, sakramentų praktiką kaip veiksmingą vaistą; kiti nurodydavo pasninką ir išmaldą. — Mažasis Albertas pataria prieš užrištą adatą suvalgyti keptą genį su šventinta druska, arba kvėpuoti mirusiojo danties, įmesto į žarijas, dūmais. — Kai kuriuose kraštuose tikimasi atišti adatą užsivilkus du marškinius išvirkščiai vieną ant kito. Kitur praduriama baltojo vyno statinė,

kurios pirmoji čiurkšlė praleidžiama per nuotakos žiedą. Arba devynias dienas, prieš patekiant saulei, rašomas ant gryno pergamento žodis *auigazirtor*. Kaip matyti, nėra jokios ekstravagancijos, kuri nebūtų sugalvota. — Pabaigai pateiksime kuriozišką pavyzdį apie mažai naudotą adatos užrišimo būdą: „Viena ragana, norėdama sukelti mirtiną neapykantą tarp dviejų būsimų sutuoktinių, užrašė ant dviejų raštelių nepažįstamus ženklus ir liepė jiems nešiotis su savimi. Kadangi šie kerai neveikė pakankamai greitai, kaip ji norėjo, ji užrašė tuos pačius ženklus ant sūrio, kurį davė jiems valgyti; tada paėmė juodą viščiuką, kurį perplovė pusiau, vieną dalį paaukojo velniui, o kitą davė jiems, iš ko jie pasigamino vakarienę. Tai juos taip nuteikė, kad jie nebegalėjo vienas į kitą žiūrėti. — Ar yra kas nors juokingiau, priduria Delankras, vis dėlto įsitikinęs fakto tikrumu, ir ar galima tame įžvelgti ką nors, kas galėtų priversti du žmones, kurie myli vienas kitą, mirtinai nekęsti?“ Sakoma, kad burtininkai turi paprotį užkasti gyvačių galvas ir odas po durų slenksčiu arba namo kampuose, kad pasėtų ten neapykantą ir nesantaiką; bet tai tėra matomi ženklai susitarimų, kuriuos jie sudarė su Šetonu, kuris yra neapykantos kero šeimininkas ir autorius. — Kartais, tęsia jis, velnias neina taip toli, ir tenkinasi vietoj neapykantos atnešdamas tik užmarštį, panardindamas vyrus į tokią užmarštį apie jų žmonas, kad jie visiškai praranda jų atminimą, lyg niekada nebūtų pažinoję. Vienas jaunuolis iš Etrurijos taip įsimylėjo raganą, kad paliko žmoną ir vaikus, jog apsigyventų su ja, ir tai tęsėsi tol, kol jo žmona, įspėta apie kerus, atėjusi pas jį, taip kruopščiai išnaršė raganos namus, kad po jos lova rado kerus, kurie buvo rupūžė, uždaryta puode, su užsiūtomis ir užkimštomis akimis, kurią ji paėmė, ir atvėrusi akis, liepė sudeginti. Tuo pat metu ir prisirišimas, kuriuos jis anksčiau jautė savo žmonai ir vaikams, staiga sugrįžo į jaunuolio atmintį, kuris susigėdęs ir atgailaujantis grįžo namo, ir likusias dienas praleido geros nuotaikose. — Delankras cituoja kitus keistus šio kero poveikio pavyzdžius, pavyzdžiui, sutuoktinius, kurie nekentė vienas kito iš arti ir mylėjo iš toli. Tai dalykai, kurie matomi ir mūsų dienomis, negalvojant ieškoti kerų. — Tėvas Lebrunas neatrodo tikįs adatų rišėjais; vis dėlto jis pateikia abato Gvilberto de Nogent (Guilbert de Nogent) pasakojimą, kuris sako, kad jo tėvas ir motina turėjo užrištą adatą septynerius metus, ir kad po šio skausmingo tarpo sena moteris nutraukė kerus ir grąžino jiems santuokos naudojimą. — Kartojame, šios ligos baimė, kuri vargu ar galėjo egzistuoti kur kitur nei silpnose vaizduotėse, seniau buvo labai paplitusi. Niekas šiandien tuo nesiskundžia miestuose; bet kaimuose vis dar rišamos adatos; dar daugiau, vis dar naudojami čia aprašyti procesai, nes prietarai neprogresuoja. Ir kol mums garsiai giriama šviesos pažanga, mes gyvename už kelių lygų nuo vargšų valstiečių, kurie turi savo žiniuonis, burtininkus, ženklus, kurie tuokiasi tik drebėdami ir kurių galvos apsėstos pragariškų baimių. Žr. **CHEVALEMENT, IMAGINATIONS, MALÉFICES** ir kt.

**Lilit (Lilith).** — Wierus ir daugelis kitų demonomanų laiko Lilit sukubų demonų kunigaikščiu arba kunigaikštene. — Lilit pavaldūs demonai nešioja tą patį vardą kaip jų vadovas, ir, kaip Lamijos, siekia pražudyti naujagimius; todėl žydai, norėdami juos atbaidyti, turi paprotį rašyti keturiuose moters, kuri ką tik pagimdė, kambario kampuose: „Adomai, Ieva, lauk iš čia Lilit.“

**Lilis (William) (Lilly (William)).** — XVII a. anglų astrologas, įgijęs reputaciją paskelbęs Karolio I horoskopą. Mirė 1681 m. Jo paties parašytame gyvenime yra tokių naivių detalių ir kartu tokia akivaizdi apgavystė, kad neįmanoma atskirti, kuo jis tiki, o kuo ne. Būtent jis pateikė didžiausią dalį medžiagos knygai, pavadintai „Astrologų beprotybė“. Lilio nuomonės ir jo tariamasis mokslas turėjo tokį populiarumą jo amžiuje, kad Gatakeris buvo priverstas rašyti prieš šią visuotinę apgaulę. Tarp daugelio juokingų raštų, kurių pavadinimai pakankamai

nurodo temą, paminėsime Lilio: 1° „Jaunasis anglas Merlinas“, Londonas, 1644; 2° „Žvaigždžių pasiuntinys“, 1645; 3° „Pranašysčių rinkinys“, 1646.

**Sraigės (Limaçons).** — Sraigės turi didelių savybių žmogaus kūnui, sako „Mažojo Alberto nuostabių paslapčių“ autorius, ir jis iškart nurodo keletą kvailysčių. Daugelis žmonių abejojo, ar sraigės turi akis. Ši abejonė buvo išsklaidyta mikroskopų pagalba: apvalūs ir juodi taškai ant jų ragų yra jų akys, ir tikra, kad jos turi keturias.

**Limbas (Limbes).** — Tai teologų pašventintas žodis, reiškiantis vietą, kur šventųjų patriarchų sielos buvo laikomos laukiant Jėzaus Kristaus atėjimo. Limbu taip pat vadinama vieta, kur keliauja vaikų, mirusių be krikšto, sielos.

**Limyra (Limyre).** — Likijos šaltinis, kuris teikė orakulus per savo žuvis. Konsultuojantieji joms duodavo ésti. Jei žuvis puldavo prie maisto, ženklas buvo palankus; jei atsisakydavo, ypač jei atmesdavo uodegomis, tai buvo blogas ženklas.

**Linurgas (Linurgus).** — Pasakiškas akmuo, kuris, sakoma, buvo randamas Achelojaus upėje. Senovės žmonės jį vadino *Lapis Linens*; jį vyniodavo į drobę, ir kai jis pabąldavo, buvo tikimasi geros sėkmės vedybų projektuose.

**Liūtas (Lion).** — Jei iš jo odos padarysite diržus, tas, kuris jais susijuos, nebijos savo priešų; jei valgysite jo mėsos arba gersite jo šlapimo tris dienas, pasveiksite nuo keturadienės karštinės...; jei nešiosite šio gyvūno akis po pažastimi, visi žvėrys bėgs nuo jūsų nuleidę galvas. — Velnias kartais pasirodydavo šio gyvūno pavidalu. Vienas iš demonų, apsėdusių Elizabetą Blanšar, vadinamas Pragaro liūtu. Žr. **MESSIE DES JUIFS**.

**Lisi (Lissi).** — Mažai žinomas demonas, kuris apsėdo Denizę de La Kaj (Denise de La Caille) ir pasirašė išvaymo protokolą.

**Sabato litanijos (Litanies du sabbat).** — Penktadieniais ir trečiadieniais sabate buvo giedamos šios litanijos, jei tikėsime pasakojimais:

|              |            |                 |        |                  |
|--------------|------------|-----------------|--------|------------------|
| Liuciferi,   |            | pasigailėk      |        | mūsų.            |
| Belzebubai,  |            | pasigailėk      |        | mūsų.            |
| Leviatane,   |            | pasigailėk      |        | mūsų.            |
| Baalai,      | serafinų   | kunigaikšti,    | melski | už mus.          |
| Baalberitai, |            | cherubinų       |        | kunigaikšti,     |
| Astarotai,   |            | sostų           |        | kunigaikšti,     |
| Rozjė        | (Rosier),  | viešpatysčių    |        | kunigaikšti,     |
| Karo         | (Carreau), | galybių         |        | kunigaikšti,     |
| Belijau      | (Bélias),  | dorybių         |        | kunigaikšti,     |
| Perjė        | (Perrier), | kunigaikštysčių |        | kunigaikšti,     |
| Olivjė       | (Olivier), | arkangelų       |        | kunigaikšti,     |
| Žunjė        | (Junier),  | angelų          |        | kunigaikšti,     |
| Sarkuei      |            |                 |        | (Sarcueil),      |
| Dūmaburni    |            |                 |        | (Fume-Bouche),   |
| Ugnies       |            | Akmenie         |        | (Pierre-de-Feu), |



|                      |         |                |
|----------------------|---------|----------------|
| Karnivo              |         | (Carnivean),   |
| Terjė                |         | (Terrier),     |
| Peiliadary           |         | (Coutellier),  |
| Žvakidė              |         | (Candelier),   |
| Behemote,            |         |                |
| Oilette,             |         |                |
| Beljegorai,          |         |                |
| Sabatanai,           |         |                |
| Garandjė             |         | (Garandier),   |
| Dolersai,            |         |                |
| Stiprusis            | Akmenie | (Pierre-Fort), |
| Aksafatai            |         | (Axaphat),     |
| Prizjė               |         | (Prisier),     |
| Kakosai,             |         |                |
| Liusernai (Lucesme). |         |                |

**Litomantija (Lithomancie).** — Būrimas akmenimis. Jis buvo atliekamas daužant kelis akmenukus vieną į kitą, ir iš garso, daugiau ar mažiau aiškaus ar aštraus, buvo sprendžiama apie dievų valią. Šiam būrimui taip pat priskiriamas prietaras tų, kurie tiki, kad ametistas turi galią per sapnus atskleisti ateities įvykius tiems, kurie jį turi. Taip pat sakoma, kad jei pašlakstysi ametistą vandeniui ir prikiši prie magneto, jis atsakys į užduodamus klausimus, bet silpnu balsu, kaip vaiko.

**Lituas (Lituus).** — Auguro lazda, užlenkta storiausiame ir masyviausiame gale. Lituas, kuris buvo naudojamas renkant Numą, antrąjį Romos karalių, buvo saugomas Marso šventykloje. Pasakojama, kad jis buvo rastas sveikas po visuotinio Romos gaisro.

**Knygos (Livres).** — Beveik visos knygos, kuriose yra stebuklingų paslapčių ir būdų iššaukti velnią, buvo priskirtos didiems asmenims: Abeliui, Adomui, Aleksandrui, Albertui Didžiajam, Danieliui, Hipokratui, Galenui, Leonui III, Hermiui, Platonui, šv. Tomui, šv. Jeronimui, mulkių akyse jie laikomi magijos knygų autoriais. — Dauguma šių knygų yra nesuprantamos, ir tuo labiau žavisi kvailiai, kuo mažiau jas supranta. Žr. šiuos didžius vyrus pagal jų vardus. — „Stebuklų knyga“ (*Le Livre des prodiges*), arba Nuostabios ir įdomios istorijos bei nuotyčiai apie šmėklas, sugrįžėlius, dvasias, vaiduoklius, demonus ir t. t., papasakotos patikimų asmenų. 1 tomas in-12, 5-asis leidimas, Paryžius, 1821. — Beprasmė kompiliacija. Žr. **MIRABILIS LIBER**.

**Lizabet.** — Demonas. Žr. **COLAS**.

**Lokis (Locki).** — Pas skandinavus žemės drebėjimai buvo personifikuoti dieve, blogame dieve, demone, vardu Lokis. Paskleidęs blogį visoje Skandinavijoje, kaip sėjėjas sėklą, Lokis galiausiai buvo prikautytas prie aštrių uolų. Kai jis vartosi, kaip ligonis, ant savo pjaunančių akmenų lovos, žemė dreba; kai jis putoja ir lieja ant savo galūnių seiles, kurios yra nuodai, jo nervai patiria konvulsijas ir žemė juda.

**Lofardė (Lofarde).** — Ragana, kurią 1583 m. apkaltino jos bendrininkė moteris Gantière, kad ši ją nunešė į sabatą, kur velnias ją paženklino; jis vilkėjo geltoną drabužį.

**Lokmanas (Lokman).** — Garsus Rytų pasakėtininkas, gyvenęs, sakoma, Dovydo laikais; jis buvo pramintas Išmintinguoju. Persai sako, kad jis rado paslaptį, kaip prikelti mirusiuosius, ir pasinaudojo šia paslaptimi sau; jie suteikia jam trijų šimtų metų ilgaamžiškumą; kai kurie teigia, kad jis gyveno tūkstantį metų. Jis paliko daug alegorinių pasakojimų, kurie mėgaujasi didele šlove. Azijos rašytojai jam priskiria daugumą veiksmų, kuriuos graikai priskiria Ezopui.

**Lolardas (Gautier) (Lollard).** — Eretikas, kuris 1315 m. pradėjo sėti savo klaidas, kurias perėmė iš albigiečių. Jis mokė, kad demonai buvo išvyti iš dangaus neteisingai, kad jie vieną dieną ten bus sugrąžinti, ir kad šv. Mykolas ir kiti angelai tada bus amžinai pasmerkti. Jis skelbė sugedusius papročius. Jo mokiniai padarė daug blogo; pats jis buvo sudegintas Kelne 1322 m.

**Ilgaamžiškumas (Longévitė).** — Matyta, ypač Šiaurės šalyse, žmonių, kurie prailgino savo gyvenimą už įprastų ribų. Šis ilgaamžiškumas gali būti priskirtas tik tvirtai konstitucijai, blaiviam ir aktyviam gyvenimui, gaiviam ir tyram orui. Dar nėra nė penkiasdešimt metų, kai Kotzebue sutiko Sibire senį, geros sveikatos, vaikstantį ir dirbantį, savo šimtas trisdešimt antraisiais metais. — Keliautojai Šiaurėje miško pakraštyje rado senį žila barzda, kuris liejo karštas ašaras. Jie paklausė jo skausmo priežasties. Senis atsakė, kad tėvas jį sumušė. Nustebę keliautojai palydėjo jį į tėvo namus ir užtarė jį. Po to jie paklausė tėvo, už ką jis nubaudė savo sūnų. — „Jis neparodė pagarbos savo seneliui“, — atsakė senasis žmogus. — Stebuklų ieškotojai pridėjo savuosius prie gamtos stebuklų. Torkemada pasakoja, kad 1531 m. Trento senis, būdamas šimto metų, atjaunėjo ir gyveno dar penkiasdešimt metų; o Langijus sako, kad Bonikos salos, Amerikoje, gyventojai gali lengvai nesenti, nes toje saloje yra šaltinis, kuris visiškai atjaunina. Žr. **HAQUIN**. — Kai Karolis V pasiuntė karinį laivyną į Barbaryją, generolas, vadovavęs šiai ekspedicijai, praėjo pro kaimą Kalabrijoje, kur beveik visi valstiečiai buvo šimto trisdešimt dvejų metų amžiaus, ir visi tokie sveiki ir žvalūs, lyg jiems būtų buvę tik trisdešimt. Tai buvo, sako pasakojimai, burtininkas, kuris juos atjaunino. — 1773 m. netoli Kopenhagos mirė jūreivis, vardu Drakenbergas, šimto keturiasdešimt šešerių metų. Paskutinį kartą vesdamas, jis buvo šimto vienuolikos metų, o šimto trisdešimties, kai jo žmona mirė. Jis įsimylėjo aštuoniolikmetę merginą, kuri jį atstūmė; iš pykčio jis prisiekė likti nevedęs ir tesėjo žodį. — 1670 m., valdant Karoliui II, Jorkšyre mirė Henris Dženkinsas, gimęs 1501 m., valdant Henrikui VII. Jis puikiai prisiminė dalyvavęs Flandrijos ekspedicijoje valdant Henrikui VIII, 1513 m. Jis mirė sulaukęs šimto šešiasdešimt devenerių metų, pragyvenęs aštuonis karalius, neskaičiuojant Kromvelio valdymo. Paskutinis jo amatas buvo žvejo. Būdamas daugiau nei šimto metų, jis perplaukdavo upę. Jo anūkė mirė Korke šimto trylikos metų. — Žr. **DORMANTS, FLAMEL, JEAN D'ESTAMPES, LOKMAN, ZOROASTRE** ir kt.

**Lota (Loota).** — Paukštis, kuris, Draugystės salų gyventojų nuomone, mirties akimirka suėda paprastų žmonių sielas, ir kuris tam tikslui vaikštinėja ant jų kapų.

**Loray.** — Žr. **ORAY**.

**Loterija (Loterie).** — Loteriją išrado genujietis. Ji buvo įsteigta Genujoje 1720 m., Prancūzijoje 1753 m. Ji neseniai panaikinta. Tarp daugelio vizionierių sugalvotų būdų laimėti loterijoje, dažniausias buvo sapnai. Sapnas, nežinant kodėl, nurodydavo sapnuotojui skaičius, kurie turėjo iškristi kito rato metu. Jei sapne matomas erelis, sako knygos, kurios moko šio mokslo, jis duoda: 5, 20, 46. Angelas: 20, 46, 56. Ožys: 10, 13, 90. Plėšikai: 1, 19, 33. Grybas: 70, 80, 90. Pelėda: 13, 85. Rupūžė: 4, 46. Velnias: 4, 70, 80. Kalakutas: 8, 40, 66. Drakonas: 8, 12, 43,

60. Vaiduokliai: 1, 22, 52. Moteris: 4, 9, 22. Mergina: 20, 35, 58. Varlė: 3, 19, 27. Mėnulis: 9, 46, 79, 80. Malūnas: 15, 49, 62. Lokys: 21, 50, 63. Pakaruoklis: 17, 71. Blusos: 45, 57, 83. Žiurkės: 9, 40, 56. Šmėkla: 31, 43, 74, ir t. t. — Taigi, iš šimto tūkstančių žmonių, kurie lošė loterijoje, buvo šimtas tūkstančių skirtingų sapnų, o iškrisdavo tik penki skaičiai; be to, jokia sistema nebuvo panaši. Jei Kaliostras už tokį sapną duodavo skaičius 11, 27, 82, kitas nurodydavo visai priešingus. — *Paslaptis laimėti loterijoje*. — Ar galima patikėti, kad nuostabių paslapčių knygos rimtai pateikia šį procesą? Reikia prieš einant miegoti tris kartus sukalbėti toliau pateiktą formulę; po to padėti ją po pagalve, užrašytą ant gryno pergamento; ir miego metu jūsų planetos genijus ateis pasakyti valandą, kada turite pirkti bilietą, ir sapne atskleis skaičius. Štai formulė: — „Viešpatie, parodyk man mirusįjį, valgantį gerą mėsą, gražią obelį arba tekančią vandenį, visus gerus ženklus; ir atsiųsk man angelus Urielį, Rubielį ar Barachielį, kad jie mane pamokytų skaičių, kuriuos turiu paimiti, kad laimėčiau, per tą, kuris ateis teisti gyvųjų ir mirusiųjų bei amžiaus ugnimi.“ Tada sukalbėkite tris Tėve Mūsų ir tris Sveika Marija už skaistyklos sielas.

**Ludenas (Loudun).** — Apie Ludeno apsidėmą žr. **GRANDIER**. — Ludeno velnių istorija yra labai šališko kalvinisto darbas.

**Liudvikas I (Louis Ier),** pramintas Pamaldžiuoju. — Karolio Didžiojo sūnus, gimęs 778 m., miręs 840 m. Sakoma, kad astrologai jo dvare turėjo didelę malonę. Mirties patalę, pasakojama, tą akimirką, kai gavo palaiminimą, jis pasisuko į kairę pusę, vartė akis kaip supykęs žmogus ir ištare šiuos vokiškus žodžius: *hutz, hutz!!!* (lauk, lauk!). Iš to buvo padaryta išvada, kad jis kreipėsi į velnią, kurio artėjimo bijojo.

**Liudvikas XI (Louis XI).** — Prancūzijos karalius, gimęs 1423 m., miręs 1483 m. Vienas astrologas išpranašavo mirtį asmeniui, kurį karalius mylėjo, ir tam asmeniui iš tiesų mirus, jis patikėjo, kad astrologo pranašystė buvo to priežastis. Jis liepė atvesti jį pas save, ketindamas išmesti pro langą. „Tu, kuris dediesi gimusiu tokiu sumaniu žmogumi, — tarė jam, — pasakyk man, koks bus tavo likimas?“ Pranašas, kuris įtarė kunigaikščio kėslus, jam atsakė: „Sire, numatau, kad mirsiu likus trims dienoms iki jūsų didenybės.“ Karalius juo patikėjo ir labai saugojosi jį nužudyti. Bent jau tokia pasaka apie šį tokį keistą karalių.

**Liudvikas XIII (Louis XIII).** — Prancūzijos karalius, gimęs 1601 m., miręs 1641 m., pramintas Teisinguoju, nes gimė po Svarstyklių ženklų. Kai jis vedė infantę Oną Austrę, buvo įrodyta, sako Sent-Fua (Saint-Foix), kad tarp jų buvo nuostabus ir labai herojiškas atitikimas. Varde *Loys de Bourbon* yra trylika raidžių. Šiam princui buvo trylika metų, kai santuoka buvo nuspręsta; jis buvo tryliktasis Prancūzijos karalius Loys vardu. Ona Austrė taip pat turėjo trylika raidžių savo varde; jos amžius buvo trylika metų, ir Ispanijos rūmuose buvo trylika infantų tuo pačiu vardu. Ona ir Loys buvo to paties ūgio; jų padėtis buvo lygi; jie buvo gimę tais pačiais metais ir tą patį mėnesį.

**Liudvikas XIV (Louis XIV).** — Žr. **ANAGRAMMES**.

**Liudvikas Vengras (Louis de Hongrie).** — Netrukus prieš šio princo mirtį, įvykusią 1526 m., jam pietaujant, užsidarius Budos citadelėje, prie jo durų pasirodė prastai apsirengęs luošys, kuris labai primygtinai reikalavo pasikalbėti su karaliumi. Jis tikino turįs pranešti itin svarbių dalykų. Iš pradžių jis buvo paniekintas, ir net nesiteikta apie jį pranešti. Jis šaukė dar garsiau ir

protestavo, kad gali atskleisti tik pačiam karaliui tai, kas jam pavesta. Buvo nueita pasakyti Liudvikui, kas vyksta. Princas pasiuntė patį iškiliausią iš šalia buvusių senjorų, kuris apsimetė karaliumi; jis paklausė to žmogaus, ką šis turi jam pasakyti. Jis atsakė: „Žinau, kad jūs nesate karalius; bet kadangi jis niekina mane išklaudyti, pasakykite jam, kad jis tikrai netrukus mirs.“ Tai pasakęs jis dingo, ir karalius netrukus mirė.

**Luiza Savojetė (Louise de Savoie).** — Angulemo kunigaikštienė, Pranciškaus I motina, mirusi 1532 m. Ji turėjo keletą prietaringų įsitikinimų ir ypač bijojo kometų. Brantomas pasakoja, kad likus trims dienoms iki mirties, pastebėjusi naktį didelę šviesą savo kambaryje, ji liepė atitraukti užuolaidą ir buvo sukrėsta pamačiusi kometa: „Ak! — tarė ji tada, — štai ženklas, kuris nepasirodo žemos kilmės asmeniui; uždarykite langą. Tai kometa, kuri pranašauja man mirtį; tad reikia tam ruoštis.“ Gydytojai vis dėlto ją tikino, kad jai dar ne taip blogai. „Jei nebūčiau mačiusi, — tarė ji, — savo mirties ženklo, aš tuo tikėčiau, nes nesijaučiu tokia nusilpusi.“ — Ši kometa nebuvo vienintelė, išgąsdinusi Luizą Savojetę. Vaikščiodama Romorantino miške 1514 m. rugpjūčio 28 d. naktį, ji pamatė vieną vakaruose ir sušuko: „Šveicarai! Šveicarai!“ Ji liko įsitikinusi, kad tai buvo įspėjimas, jog karalius turės didelių reikalų prieš juos.

**Vilkas (Loup).** — Pas senovės germanus ir skandinavus velnias arba blogio principas buvo vaizduojamas kaip didžiulis išsižiojęs vilkas. — Kempe, Bretanėje, gyventojai savo laukuose padeda trikojį arba šakutę, kad apsaugotų galvijus nuo vilkų ir kitų plėšrių žvėrių. — Plinijus sako, kad jei vilkas pamato žmogų prieš tai, kai šis pamato jį, tas žmogus užkims ir praras balsą; pasaka, kuri gyvuoja visoje Italijoje. — Ispanijoje dažnai kalbama apie burtininkus, kurie jodinėja ant vilkų, atsukę nugarą į žvėries galvą, nes negalėtų joti kitaip dėl greičio. Jie nukeliauja šimtą lygų per valandą. Šių vilkų uodega yra stati kaip lazda, o gale yra žvakė, kuri apšviečia kelią. — Kaime nėra žmogaus, kuris jums nepatvirtintų, kad avys užuodžia vilko buvimą; kad banda niekada neperžengs vietos, kur buvo užkasta kokia nors vilko vidurių dalis; kad smuikas su stygomis, pagamintomis iš vilko žarnų, priverstų bėgti visą avidę. Išsilavinę ir be prietarų žmonės patikrino visus šiuos tikėjimus ir pripažino jų absurdumą. Kirkeris šiuo klausimu pakartojo demonstratyvius bandymus; jis netgi nuėjo taip toli, kad pakabino vilko širdį aviai po kaklu, ir taikus gyvūnas vis tiek rupšėjo žolę. Žr. **ORAISON DU LOUP** (Vilko malda).

**Loup-Garou (Vilkolakis).** — Žr. **LYCANTHROPIE** (Likantropija).

**Luvjė apsidėimas (Louviers (Possession de)).** — Žr. **PICAUD**.

**Loyer (Pierre le).** — La Brosso senjoras, karaliaus patarėjas Anžero prezidiale ir demonografas, gimęs Huillé, Anžu provincijoje, 1550 m., autorius veikalo „Diskursas ir istorija apie šmėklas, vizijas ir dvasių, angelų, demonų bei sielų, pasirodančių regimai žmonėms, pasirodymus; padalinta į aštuonias knygas...“ Paryžius, pas Nicolas Buon, 1605, 1 tomas in-4°. Šis keistas tomas dedikuotas *Deo optimo maximo*, jis padalintas į aštuonias knygas. Pirmoji apima šmėklos apibrėžimą; sadukiejų, kurie neigia pasirodymus ir dvasias, paneigimą; epikūrininkų, kurie laiko dvasias kūniškomis, paneigimą, ir t. t. Antroji knyga traktuoja, su to meto fizika, mūsų pojūčių iliuzijas, prestižus, ekstazes ir burtininkų metamorfozes, filtrus (meilės gėrimus). Trečioji knyga nustato dvasių laipsnius, pareigas, rangus ir pagerbimus; Filiniono ir Polikrito istorijas, ir įvairius šmėklų bei demonų nuotykius. Kitoje knygoje sužinoma, kokiems

asmenims šmėklos pasirodo; ten kalbama apie demoniakus, šalis, kur šmėklos ir demonai rodosi mieliau. Sokrato demonas, stebuklingi balsai, nuostabūs ženklai, velniški sapnai, tam tikrų sielų kelionės už kūno ribų užima vietą šioje knygoje. Penktoji traktuoja sielos esmę, jos kilmę, prigimtį, būseną po mirties, sugrįžėlius. Šeštoji knyga visa skirta sielų pasirodymui; ten įrodinėjama, kad pasmerktųjų ir palaimintųjų sielos negrįžta, bet tik sielos, kurios kenčia skaistykloje. Septintojoje knygoje matoma, kad Endoro pitonė privertė pasirodyti velnią po Samuelio sielos pavidalu. Šioje knygoje kalbama apie magiją, demonų iššaukimą, burtininkus ir t. t. Paskutinė knyga skirta egzorcizmų, smilkymų, maldų ir kitų antivelniškų priemonių nurodymui. — Autorius, pripildęs savo veikalą tyrimų ir nesusisteminto mokslo, kovoja su įprasta nuomone, kad reikia ką nors duoti velniui, norint jį išsiųsti. „Dėl to, kad duoti ką nors velniui, sako jis, egzorcizmas to negali padaryti, net iki galvos plauko, net iki žolės stiebelio pievoje; nes žemė ir visa, kas joje gyvena, priklauso Dievui.“

**Liubinas (Lubin).** — Žuvis, kurios tulžis padėjo Tobijui atgauti regėjimą. Sakoma, kad ji turi didelę galią prieš oftalmiją (akių uždegimą), ir kad jos širdis tinka demonams išvaryti.

**Liuciferis (Lucifer).** — Dvasios, kuri valdo Rytus, vardas, pagal magų nuomonę. Liuciferis buvo šaukiamas pirmadienį rate, kurio viduryje buvo jo vardas. Jis tenkinosi pele kaip atlygiu už savo paslaugas. Jis dažnai laikomas pragaro karaliumi. Liuciferis įsakinėja europiečiams ir azijiečiams. Jis pasirodo gražiausio vaiko pavidalu ir figūra. Kai supyksta, jo veidas liepsnoja, bet vis dėlto nieko monstriško. Tai, pasak kai kurių demonografų, didysis pragaro justiciarijus (teisėjas).

**Liuciferianai (Lucifériens).** — Vardas, duotas Liuciferio, Kaljario schizmatinio vyskupo IV amžiuje, šalininkams.

**Lukumorienai (Lucumoriens).** — Maskvos caro pavaldiniai, kurie, sekdami švilpiko pavyzdžiu, nuo spalio mėnesio iki kito balandžio pabaigos lieka lyg mirę, pasak Leloyerio.

**Lukianas (Lucien).** — Graikų rašytojas, kurio gyvenimo ir mirties laikas nežinomas. Buvo sakoma, kad Larisos burtininkai, pas kuriuos jis nuvyko norėdamas patikrinti, ar jų magijos menas yra matomas, pavertė jį asilu, kaip ir Apulėjų; taip jis tapo burtininku.

**Ludlam.** — Ragana, fėja arba burtininkė, labai garsi, kurios buveinę Surėjaus grafystės gyventojai Anglijoje lokalizuoja urve netoli Farnhamo pilies, žinomame tame krašte *Ludlam's Hole* (Motinos Ludlam urvas) vardu. Liaudies tradicija teigia, kad ši ragana nebuvo viena iš tų piktavalių būtybių, kurios užima garbingą vietą demonologijoje; priešingai, ji darė gera visiems, kurie deramai prašė jos globos. Vargšai kaimynystės gyventojai, neturėdami virtuvės rakandų ar žemdirbystės įrankių, turėjo tik pareikšti jai savo poreikius, ir rasdavo ją pasirengusią paskolinti tai, kas jiems buvo būtina. Žmogus, norintis gauti vieną iš šių daiktų, eidavo prie urvo vidurnaktį, apibėgdavo jį tris kartus ir tada sakydavo: „Geroji motina Ludlam, būk maloni atsiųsti man tokį daiktą; pažadu jį grąžinti po dviejų dienų.“ Sukalbėjus šią maldą, pasitraukdavo; kitą dieną, anksti ryte, grįždavo prie urvo, prie kurio įėjimo rasdavo prašytą daiktą. Tie, kurie šaukėsi motinos Ludlam, ne visada pasirodydavo tokie sąžiningi kaip ji; vienas valstietis kartą atėjo paprašyti paskolinti didelį katilą ir laikė jį ilgiau nei buvo pažadėjęs; motina Ludlam, įsižeidusi dėl šio netikslumo, atsisakė priimti savo katilą, kai jį jai atnešė; ir nuo to laiko ji keršija tuo, kad nebepaskolina nieko, ko jos prašoma.

**Lugubre (Liūdnas paukštis).** — Brazilijos paukštis, kurio gedulingas klyksmas girdimas tik naktį; dėl to vietiniai gyventojai jį gerbia, būdami įsitikinę, kad jis įpareigotas atnešti jiems žinių apie mirusiuosius. Leri (Léry), prancūzų keliautojas, pasakoja, kad eidamas per kaimą papiktino gyventojus tuo, kad nusijuokė iš dėmesio, su kuriuo jie klausėsi šio paukščio klyksmo. „Tylėk, – šiurkščiai jam tarė vienas senis, – netrukdyk mums klausytis naujienų, kurias mums siunčia mūsų seneliai.“

**Lumière merveilleuse (Stebuklinga šviesa).** — Paimkite keturias uncijas žolės, vadinamos gyvatžole (*serpentinette*), įdėkite į uždegtą molinį puodą, tada pūdykite arklio mėšle, tai yra karštame mėšle, penkiolika dienų; ji pavirs mažais raudonais kirminais, iš kurių išgausite aliejų pagal meno principus; šiuo aliejumi užpildysite lempą, ir kai ji bus uždegta kambaryje, ji sukels miegą ir užmigdys taip giliai tuos, kurie bus minėtame kambaryje, kad nebus galima nė vieno pažadinti, kol lempa degs.

**Lune (Mėnulis).** — Didžiausia sabėjų dievybė po saulės. Pindaras jį vadina nakties akimi, o Horacijus – tylos karaliene. Dalis rytiečių jį garbino Uranijos vardu. Tai egiptiečių Izidė, finikiečių Astartė, persų Milita, arabų Alilat, graikų Selenė ir romėnų Diana, Venera, Junona. Cezaris šiaurės tautoms ir senovės germanams nepriskiria jokių kitų dievybių, tik ugnį, saulę ir mėnulį. Mėnulio kultas perėjo į Galiją, kur mėnulis turėjo orakulą, aptarnaujamą druidžių Seino (Sein) saloje, pietinėje Žemutinės Bretanės pakrantėje. Tesalijos burtininkės gyrėsi turinčios didelį ryšį su mėnuliu ir galinčios savo kerais išvaduoti jį nuo drakono, kuris norėjo jį praryti (kai jis būdavo užtemęs), arba priversti jį savo noru nusileisti į žemę. Idėja, kad šis dangaus kūnas gali būti gyvenamas, davė pagrindą išradingoms fikcijoms: tokios, be kita ko, yra Lukiano, Cyrano de Bergerac kelionės ir Ariosto pasaka, kuri mėnulyje patalpina didžiulį sandėlį, pilną buteliukų su etiketėmis, kuriuose uždarytas kiekvieno individo sveikas protas. Neseniai Heršelio vardu buvo išleistas juokingas tariamų mėnulio gyventojų aprašymas. — Peruviečiai laikė mėnulį saulės seserimi ir žmona, bei savo inkų motina; jie vadino jį visų dalykų motina ir jautė jam didžiausią pagarbą. Tačiau jie nebuvo pastatę jam šventyklos ir neaukojo aukų. Jie taip pat teigė, kad juodos dėmės, matomos mėnulyje, buvo padarytos lapės, kuri, pakilusi į dangų, taip stipriai jį apkabino, kad padarė tas dėmes spausdama. Pasak taitiečių, dėmės, kurias matome mėnulyje, yra tam tikros rūšies medžių giraitės, kurios seniau augo Taityje; atsitiktinamui sunaikinus šiuos medžius, sėklas balandžiai nunešė į mėnulį, kur jos suklestėjo. — Mahometonai jaučia didelę pagarbą mėnuliui; jie niekada nepamiršta jo pasveikinti, kai tik jis pasirodo, atkišti jam atviras pinigines ir prašyti, kad jose daugintųsi monetos jam augant. — Mėnulis yra Javos gyventojų nikaborinų dievybė. Kai įvyksta mėnulio užtemimas, kinai stabmeldžiai, Sibiro kaimynai, kelia baisius riksmus ir staugimą, skambina varpais, daužo į medį ar katilus ir muša didžiosios pagodos cimbolus. Jie tiki, kad piktoji oro dvasia Arachula puola mėnulį, ir kad jų triukšmas turi ją išgąsdinti. — Yra žmonių, kurie teigia, kad mėnulis apdovanotas nepaprastu apetitu; kad jo skrandis, kaip stručio, virškina akmenis; matydami sukirmijusį laivą, jie sako, kad tai mėnulis jį taip sužalojo, ir kad jo spinduliai gali graužti marmurą. — Kiek žmonių nedrįsta kirptis plaukų per mėnulio delčią! sako p. Salgues. Tačiau gydytojai sutiko, kad mėnulis veikia žmogaus kūną. Dauguma tautų taip pat tikėjo, kad mėnulio patekėjimas yra paslaptingas signalas, kuriam esant šmėklos išeina iš savo kapų. Rytiečiai pasakoja, kad lamijos ir gholai eina atkasti mirusiųjų kapinėse ir rengia savo baisias puotas mėnesienoje. Tam tikruose Rytų Vokietijos kantonuose buvo teigiama, kad vampyrai pradėdavo savo antpuolius tik patekęs mėnuliui, ir kad jie privalėdavo grįžti į žemę gaidžiui užgiedojus. Pati keisčiausia idėja, ir ši idėja buvo priimta kai kuriuose kaimuose, yra ta, kad



mėnulis atgaivina vampyrus. Taigi, kai vienas iš šių šmėklų, persekiojamas naktinėse klajonėse, būdavo peršautas kulka ar ietimi, buvo manoma, kad jis gali mirti antrą kartą; bet kad veikiamas mėnulio spindulių, jis atgauna prarastas jėgas ir galią vėl siurbti gyvuosius.

**Lundi (Pirmadienis).** — Rusijoje pirmadienis laikomas nelaiminga diena. Tarp liaudies ir prietaringų asmenų nenoras tą dieną ko nors imtis, ypač kelionės, yra toks visuotinis, kad nedaugelis žmonių, kurie tam nepritaria, paklūsta iš pagarbos bendrai nuomonei.

**Lure (Guillaume).** — Teologijos daktaras, nuteistas kaip burtininkas Puatjė 1453 m., įrodytas kaltu savo paties prisipažinimu, liudininkais ir tuo, kad pas jį rasta sutartis su velniu, kuria jis išsižadėjo Dievo ir atsidavė tam velniui.

**Lusignan.** — Teigiama, kad Lizinjanų giminė tiesiogiai kilusi iš Meluzinos. Žr. **MÉLUSINE**.

**Liuteris (Luther (Martin)).** — Garsiausias XVI a. religijos reformatorius, gimęs 1484 m. Saksonijoje ir miręs 1546 m. Iš pradžių jis buvo vargingos padėties, išsilavinimą gavo iš vienuolių labdaros ir įstojo pas Erfurto augustinus. Tapęs teologijos profesoriumi, jis supyko netapęs atlaidų judu, tai yra, negavęs laikyti jų kasos; jis rašė prieš popiežių ir pamokslavo prieš Romos Bažnyčią. — Liuteris įsimylėjo Kotryną Borą (Catherine Bore), vienuolę; jis pagrobė ją iš vienuolyno kartu su aštuoniomis kitomis seserimis, paskubėjo ją vesti ir išleido raštą, kuriame lygino šį pagrobimą su tuo, kurį Jėzus Kristus atliko kančios dieną, kai išplėšė sielas iš Šėtono tironijos... — Kalbant apie jo mirtį, jo priešai tikino, kad velnias jį pasmaugė; kiti, kad jis mirė staiga eidamas į tualetą, kaip Arijus, po per didelės vakarienės; kad kitą dieną po laidotuvių atidarius jo kapą, kūno nerasta, ir kad iš jo sklido nepakenčiamas sieros kvapas. — Georgijus Apaštalas sakė, kad jis buvo demono ir raganos sūnus. — Mirus Liuteriui, sako labiausiai paplitę pasakojimai, gedinčių demonų būrys atvyko pasiimti šio pragaro draugo; jie buvo apsirengę varnais. Jie nematomai dalyvavo laidotuvėse; o Tyrėjas (Thyræus) prideda, kad vėliau jie nusinešė velionį toli nuo šio pasaulio, kur jis turėjo tik praeiti. — Dar pasakojama, kad jo mirties dieną visi demonai, buvę tam tikrame Brabanto mieste, išėjo iš apsėstųjų kūnų ir sugrįžo kitą dieną; ir paklausti, kur praleido praėjusią dieną, atsakė, kad savo kunigaikščio įsakymu vyko į Liuterio laidotuves. — Liuterio tarnas, kuris jam patarnavo mirties valandą, pareiškė, patvirtindamas tai, kad iškišęs galvą pro langą įkvėpti oro šeimininko mirties akimirka, pamatė daugybę bjaurių ir šiurpių dvasių, kurios šokinėjo ir šoko aplink namą, ir varnų, kurie lydėjo kūną karksėdami iki Vitenbergo... — Liuterio ginčas su velniu sukėlė daug triukšmo. Vieną dieną vienuolis grubiai pasibeldė į jo duris, prašydamas su juo pasikalbėti. Renegatas atidarė; tariamas vienuolis akimirka žiūrėjo į reformatorių ir tarė: „Atradau tavo nuomonėse tam tikrų popiežinių klaidų, apie kurias norėčiau su tavimi pasitarti. — Kalbėk, atsako Liuteris...“ Nepažįstamasis iš pradžių pasiūlė keletą gana paprastų diskusijų, kurias Liuteris lengvai išsprendė: bet kiekvienas naujas klausimas buvo sunkesnis už ankstesnį, ir tariamas vienuolis netrukus pateikė labai keblių silogizmų. Liuteris įsižeidęs jam šiurkščiai tarė: — „Tavo klausimai pernelyg painūs; šiuo metu turiu kitų reikalų nei tau atsakinėti.“ Tačiau jis kėlėsi argumentuoti toliau, kai pastebėjo, kad vienuolis turi skeltą pėdą, o rankas ginkluotas nagais. „Ar tu ne tas, tarė jam, kuriam Kristaus gimimas turėjo sutraiškyti galvą?“ Ir velnias, kuris su savo draugu tikėjosi proto kovos, o ne įžaidimų antplūdžio, gavo į veidą Liuterio rašalinę, kuri buvo švininė. Vitenberge ant sienos vis dar rodomi rašalo tiškai. Šis faktas su tam tikrais detalių skirtumais randamas Liuterio knygoje apie privačias mišias, pavadinimu „Liuterio konferencija su velniu“. Jis pasakoja, kad vieną dieną pabudęs apie vidurnaktį,

Šėtonas ginčijosi su juo, apšvietė jį dėl katalikybės klaidų ir paskatino atsiskirti nuo popiežiaus. Tai suteikia jo sektai gana liūdną kilmę. — Abatas Kordemua (Cordemoy) mano, su didele tikimybe, kad tam tikri kritikai klysta teigdami, jog šis kūrinys ne Liuterio. Tikra, kad jis buvo didelis vizionierius.

**Kaukai (Lutins).** — Kaukai priklauso demonų skaičiui, kurie turi daugiau klastos nei juodo pykčio. Jie mėgsta kankinti žmones, krėsti liokajų pokštus, ir tenkinasi sukeldami daugiau baimės nei žalos. Kardanas kalba apie vieną savo draugą, kuris, miegodamas kambaryje, kuriame vaidenosi kaukai, pajuto šaltą ir minkštą kaip vata ranką braukiant jam per kaklą ir veidą ir bandant atverti burną. Jis gerai saugojosi žiovauti; bet pabudęs krūpčiodamas išgirdo didelių juoko pliūpsnius, nieko aplink save nematydamas. — Leloyeris pasakoja, kad jo laikais buvo blogų berniūkščių, kurie rengdavo savo sabatus ir kaukystes kapinėse, kad įtvirtintų savo reputaciją ir priverstų bijoti, o kai tai pasiekdavo, eidavo į namus ragauti gero vyno. — Kaukai (*lutins*) taip vadinosi todėl, kad kartais mėgdavo imtis (*lutter*) su žmonėmis. Termese (Thermesse) buvo vienas, kuris mušdavosi su visais, atvykstančiais į tą miestą. Beje, sako geri legendų kūrėjai, kaukai į savo žaidimus neįdėda nei žiaurumo, nei smurto...

**Lutšinas (Lutschin).** — Lutšino, milžiniškos uolos Šveicarijoje, papėdėje teka srautas, kuriame nuskendo broližudys, norėdamas nusiplauti kruviną durklą. Naktį, tą valandą, kai buvo įvykdytas nusikaltimas, prie srauto vis dar girdimi atodūsiai ir lyg mirštančio žmogaus karkimas. Taip pat sakoma, kad žudiko siela klaidžioja apylinkėse, ieškodama ramybės, kurios negali rasti.

**Imtynininkai (Lutteurs).** — Demonai, kurie mėgsta imtynes ir mažus rankų žaidimus. Iš jų vardo pavadinti kaukai (*lutins*).

**Liuksemburgas (Luxembourg (François de Montmorency)).** — Prancūzijos maršalas, gimęs 1628 m., miręs 1695 m. Jis buvo apkaltintas atidavęs save velniui. Vienas iš jo žmonių, vardu Bonardas, norėdamas surasti pasimetusius popierius, kreipėsi į tam tikrą Lesažą (Lesage), kad juos atgautų. Šis Lesažas buvo pakrikusio proto žmogus, kuris vertėsi raganavimu ir būrimu. Jis jam liepė lankyti bažnyčias, kalbėti psalmes; Bonardas pakluso viskam, ko iš jo reikalauta, bet popieriai neatsirado. Mergina, vardu Diupen (la Dupin), juos laikė; Bonardas, stebint Lesažui, atliko užkeikimą maršalo de Liuksemburgo vardu; Diupen nieko negrąžino. Nusivylęs Bonardas privertė maršalą pasirašyti paktą, kuriuo šis atsiduoda velniui. Po šių intrigų Diupen rasta nužudyta. Tuo apkaltintas maršalas. Paktas buvo pateiktas teisme. Lesažas paliudijo, kad maršalas kreipėsi į velnią ir į jį, kad numarintų Diupen. Šios merginos žudikai prisipažino, kad supjaustė ją ketvirčiais ir įmetė į upę maršalo įsakymu. Jį turėjo teisti perų teismas; bet Luvua (Louvois), kuris jo nemėgo, liepė uždaryti jį į požemį. Jo bylą nagrinėjo aplaidžiai; galiausiai akistaton su juo suvedė Lesažą ir kitą burtininką, vardu Davaux, su kuriais jis buvo apkaltintas darius burtus, kad numarintų ne vieną asmenį. — Tarp baisių kaltinimų, kurie sudarė proceso pagrindą, Lesažas sakė, kad maršalas sudarė paktą su velniu, kad galėtų apvesdinti vieną iš savo sūnų su Luvua šeima. Procesas truko keturiolika mėnesių. Nuosprendžio nebuvo nei už, nei prieš. La Voisin, La Vigoureux ir Lesažas, įsivėlę į šiuos nusikaltimus, buvo sudeginti Grevo aikštėje. Maršalas de Liuksemburgas buvo paleistas, praleido kelias dienas kaime, tada grįžo į dvarą ir atsiėmė sargybos kapitono pareigas.

**Liuksemburgienė (Luxembourg (La Maréchale de)).** — „Ponia maršalienė de Liuksemburg turėjo kamerdinerį senį, kuris jai tarnavo ilgą laiką ir prie kurio ji buvo prisirišusi. Šis senis staiga sunkiai susirgo. Maršalienė nerimavo. Ji nesiliovė siųsti klausti naujienų apie šį žmogų ir dažnai pati eidavo sužinoti. Jausdamasi labai gerai, ji pabunda vidury nakties su keistu nerimu; nori paskambinti, kad paklaustų, ką veikia jos kamerdineris; atitraukia lovos užuolaidas; tą akimirką, stipriai paveikta vaizduotė, ji mano matanti savo apartamentuose vaiduoklį, apdengtą balta drobule; ji mano girdinti šiuos žodžius: — „Nesijaudinkite dėl manęs, aš nebe šiame pasaulyje, ir prieš Sekmines jūs ateisite pas mane.“ Karštinė ją apėmė, ir netrukus ji atsidūrė prie mirties slenksčio. Kas labiausiai prisidėjo prie jos baimės padidavimo, tai tai, kad tą pačią akimirką, kai ją ištiko ši vizija, minėtas žmogus iš tiesų mirė. Maršalienė vis dėlto pergyveno įsivaizduojamo vaiduoklio pranašystę, ir šis prisikėlimas smarkiai pakenkė smėkloms ateičiai.“

**Likaonas (Lycaon).** — Foronėjaus sūnus, Arkadijos karalius, kuriai davė Likaonijos vardą. Jis pastatė kalnuose Likosūros miestą, seniausią visoje Graikijoje, ir ten pastatė aukurą Jupiteriui Likajui, kuriam pradėjo aukoti žmonių aukas. Jis žudydavo, kad suvalgytų, visus svetimšalius, kurie keliavo per jo valdas. Jupiteriui atvykus pas jį apsistoti, Likaonas ruošėsi atimti jam gyvybę, kol svečias miegos; bet prieš tai norėjo įsitikinti, ar tai ne dievas, ir liepė patiekti vakarienei vieno iš savo svečių (kiti sako – vergo) narius. Kerštinga ugnis, uždegta Jupiterio įsakymu, netrukus sunaikino rūmus, o Likaonas buvo paverstas vilku: tai seniausias vilkolakis.

**Likas (Lycas).** — Temesos demonas, išvytas čempiono Eutimijaus, ir kuris buvo labai garsus tarp graikų. Jis buvo nepaprastai juodas, turėjo bjaurų veidą ir visą likusį kūną, ir dėvėjo vilko kailį kaip drabužį.

**Lichnomantija (Lychnomancie).** — Būrimas, atliekamas stebint lempos liepsną; išliko keletas pėdsakų. Kai kibirkštis atsiplėšia nuo dagties, ji praneša naujieną ir tos naujienos kryptį. — Žr. **LAMPADOMANCIE.**

**Lūšis (Lynx).** — Senovės žmonės pasakoja stebuklus apie lūšį. Ne tik priskiria jam gebėjimą matyti per sienas, bet ir savybę gaminti brangakmenius. Plinijus rimtai pasakoja, kad jo šlapimo srovelės virsta gintaru, rubiniais ir karbunkulais; bet jis prideda, kad iš pavydo šis šykštus gyvūnas pasirūpina paslėpti iš mūsų šiuos turtus, užkasdamas žemėmis savo brangius išskyras. Jei ne tai, mes už dyką turėtume gintarą, rubinus ir karbunkulus.

**Šilingė (Lysimachie).** — Augalas, taip pavadintas todėl, kad padėtas ant jungo, į kurį buvo pakinkyti jaučiai ir kiti gyvuliai, turėjo galią neleisti jiems muštis.

**Lizimachas (Lysimaque).** — Žiniuonis, apie kurį kalba Demetrijus Faleriškis savo knygoje apie Sokratą, kuris pelnėsi duoną aiškindamas sapnus tam tikromis astrologinėmis lentelėmis. Jis paprastai būdavo prie Bacho šventyklos.

**Ma.** — Japoniškas žodis, reiškiantis piktąją dvasią; jis priskiriamas lapei, kuri daro didelę žalą Japonijoje, kur tam tikri sektantai pripažįsta tik vieną demonų rūšį, skirtą vien tik lapei įkvėpti gyvybę.

**Mab.** — Fėjų karalienė Šekspyro kūryboje.

**Maberta (Maberthe).** — „Flandrijos apsėstųjų istorijoje“ (II t., p. 275) rašoma, kad vienoje Europos karalystėje buvo jauna mergina, vardu Maberta, garsėjusi savo gyvenimo būdu, kurią 1618 m. iš gailėstingumo į savo namus priėmė senjoras de Svertas (de Swert). Ji dėjosi šventąja ir gyrėsi, kad jos Dievas dažnai su ja kalbasi. Tačiau ji atsisakė aptarti šiuos stebuklus su vyskupu. Kadangi sklido kalbos, jog vieną dieną velnias paėmė ją už rankos ir vaikščiojo su ja, de Svertas reikalavo, kad ji apie tai pasikalbėtų su vyskupu, ką galiausiai ji sutiko padaryti; po pokalbio, kuris visus suglumino, ji išėjo iš namų sakydama: „Jei jie žinotų, ką aš žinau, sakytų, kad aš ragana.“ Galiausiai šioje merginoje buvo atskleistos didelės bjaurystės. Kai jai kalbėdavo apie atsivertimą, ji atsakydavo: „Pagalvosiu apie tai; dienoje yra dvidešimt keturios valandos.“ Manoma, kad galiausiai ji buvo sudeginta.

**Macha-Hala arba Mesa-Hala (Macha-Halla ou Messa-Hala).** — Arabų astrologas VIII mūsų eros amžiuje. Iš jo turime keletą veikalų, kurių sąrašas yra pas Kazirį (Casiri). Pagrindiniai išversti į lotynų kalbą: 1° „Traktatas apie Elementus ir dangiškus dalykus“; 2° kitas, „Apie pasaulio metų revoliuciją“; 3° trečiasis, „Apie planetų reikšmę gimimams“, Niurnbergas, 1549. Bodleiano biblioteka tarp savo rankraščių turi hebrajišką jo „Astrologinių problemų“ vertimą, atliktą Aben-Ezros.

**Machlijai (Machlyes).** — Pasakiška Afrikos tauta, kuri, kaip teigia Plinijus, turėjo abi lytis ir dvi krūtis: dešiniąją panašią į vyro, o kairiąją į moters.

**Ledinės antys (Macreuses).** — Antys, priklausančios ančių šeimai, kurios labai dažnos Anglijos, Škotijos ir Airijos pakrantėse. Apie jas prikūrta daug pasakų. Keli autoriai tikino, kad šie paukščiai atsiranda be kiaušinių; vieni juos kildina iš kriauklių, randamų jūroje; kiti teigė, kad yra medžių, panašių į gluosnius, kurių vaisiai virsta ledinėmis antimis, ir kad šių medžių lapai, nukritę ant žemės, virsta paukščiais, o tie, kurie nukrenta į vandenį, tampa žuvimis. Nuostabu, sako tėvas Lebrunas, kad šie niekalai buvo taip dažnai kartojami, nors įvairūs autoriai pastebėjo ir patvirtino, kad ledinės antys peri taip pat, kaip ir kiti paukščiai. Albertas Didysis tai aiškiai pareiškė, o vėliau vienas keliautojas Škotijos šiaurėje rado didelius ledinių ančių būrius ir kiaušinius, kuriuos jos turėjo perėti, ir kurių jis valgė. — „Dar nepraėjo nė treji metai, kai vienas Normandijos laikraštis mums rimtai pasakojo, sako M. Salgues, kad Granvilio pakrantėje buvo sužvejotas laivo stiebas, kuris daugiau nei dvidešimt metų gulėjo po vandeniu; kad buvo labai nustebta radus jį aplipusį labai keista žuvimi, kurią normanai vadina \*bernacle\* arba \*bernache\*. O šis \*bernache\* yra ilga žarna, pilna gelsvo vandens, kurios gale yra kriauklė, kurioje slepiasi paukštis, iš kurio atsiranda ledinė antis. Ši absurdiška naujiena pasklido; ir paryžiečiai, priduria M. Salgues, buvo labai nustebę sužinoję, kad yra žąsų, kurios gimsta žarnos gale mažoje kriauklėje.“ — Džonstonas savo „Gamtos

taumatografijoje“ praneša, kad ledinės antys susiformuoja supuvusiame medyje, kad supuvęs medis virsta kirmėle, o kirmėlė paukščiu. Boecijus (Boëtius) yra tas, kurio autoritetas jam atrodo svarbiausias. Šis mokslininkas praneša, kad 1490 m. Škotijos pakrantėje buvo sužvejotas supuvusio medžio gabalas, atidarytas vietos senjoro akivaizdoje, ir jame rasta daugybė kirmėlių; bet kas ypač nustebino garbingąjį baronetą ir žiūrovus, tai kad kelios iš šių kirmėlių pradėjo įgauti paukščio formą, vienos turėjo plunksnų, o kitos dar buvo visai plikos. Šis reiškinys atrodė toks nuostabus, kad medžio gabalas buvo padėtas į gretimą bažnyčią, kur buvo saugomas. Boecijus pridėjo, kad jis pats buvo panašaus stebuklo liudininkas: kad vienos parapijos netoli jūros kranto pastorius, sužvejojęs didelį kiekį dumblių ir nendrių, pastebėjo jų šaknų galuose keistus moliuskus, juos atidarė ir vietoj žuvies rado paukštį. Autorius tikina, kad pastorius jam pranešė apie šį stebuklą, ir kad jis pats buvo šio fakto tiesos liudininkas...

**Makrodoras (Macrodon).** — Škotų gydytojas, apie kurį pasakojamas šis nuotykis: „1371 metais žmogus, vardu Trua-Rje (Trois-Rieux), įsipareigojo škotų gydytojui, vardu Makrodoras (abu Bordo gyventojai), tarnauti jam kaip demonas po savo mirties; tai yra, kad jo dvasia ateis jam paklusti visuose dalykuose ir atskleisti tai, kas paslėpta nuo žmonių. Kad pasiektų šiuos tikslus, jie pasirašė paktą kraujo raidėmis ant gryno pergamento. Šis Makrodoras buvo laikomas burtininku ir magu; jis baigė gyvenimą apgailėtinais, kaip ir visa jo šeima. Pas jį buvo rastas minėtas pasižadėjimas kartu su apvalia varine plokštele, vidutinio dydžio, ant kurios buvo išraižyti septyni Dievo vardai, septyni angelai, septynios planetos ir daugybė kitų figūrų, ženklų, linijų, taškų, visi nežinomi...“

**Magarai (Magares).** — Mingrelijos burtininkai, labai bijomi to krašto žmonių, nes jie „riša adatą“ (sukelia impotenciją). Todėl vestuvių ceremonija visada vyksta slapta, ir nežinant dienos, bijant, kad šie tariami burtininkai neužleistų kokių nors nemalonių kerų ant sutuoktinių.

**Magai (Mages).** — Zoroastro sekėjai, ugnies garbintojai ir didieji magai. Būtent iš jų magija arba magų mokslas gavo savo pavadinimą. Jie skelbė astronominę metempsichozę; tai yra, pagal jų doktriną, sielos, išėjusios iš šio pasaulio, keliaudavo gyventi paeiliui visose planetose, prieš sugrįždamos į žemę.

**Magija ir Magai (Magie et Magiciens).** — Magija yra menas sukelti gamtoje dalykus, viršijančius žmogaus galią, padedant demonams arba naudojant tam tikras ceremonijas, kurias religija draudžia. Tas, kuris verčiasi šiuo menu, vadinamas magu. Skiriama juodoji magija, natūralioji magija, \*coelestialis\*, tai yra teisminė astrologija, ir \*coeremonialis\*; pastaroji susideda iš demonų iššaukimo, remiantis formaliu arba tyliu paktu, sudarytu su pragaro jėgomis. Jos įvairios šakos yra kabala, kerėjimas, burtai, mirusiųjų ir piktųjų dvasių iššaukimas, paslėptų lobių ir didžiausių paslapčių atradimas; būrimas, pranašystės dovana,

gebėjimas magiškais terminais ir paslaptimis praktikomis išgydyti sunkiausias ligas, apsaugoti nuo visų blogybių, visų pavojų amuletu, talismanų pagalba; lankymasis sabate ir t. t. — Natūralioji magija, pasak demonografų, yra menas pažinti ateitį ir sukelti nuostabius efektus natūraliomis priemonėmis, bet viršijančiomis paprasto žmogaus supratimą. Dirbtinė magija yra menas apžavėti akis ir stebinti žmones automatais, fokusais ar fizikos triukais. — Baltoji magija yra menas atlikti stebinančias operacijas iššaukiant geruosius angelus, arba tiesiog miklumu ir be jokio iššaukimo. Pirmuoju atveju teigiama, kad Saliamonas yra jos išradėjas; antruoju atveju baltoji magija yra tas pats, kas natūralioji magija, sumaišyta su dirbtine magija. — Juodoji arba velniška magija, kurios moko velnias, ir kuri praktikuojama jam veikiant, yra menas bendrauti su demonais, remiantis su jais sudarytu paktu, ir naudotis jų tarnyste, kad būtų padaryti dalykai, viršijantys gamtą. Būtent šia magija yra užsikrėtę tie, kurie vadinami tikraisiais magais. Chamas, sakoma, buvo jos išradėjas arba greičiau saugotojas; nes Dievas atsiuntė tvaną, sako demonomanai, tik tam, kad apvalytų žemę nuo magų ir burtininkų, kurie ją teršė. Chamas išmokė magijos ir raganavimo savo sūnų Misraimą, kuris dėl didžiųjų stebuklų, kuriuos darė, buvo pavadintas Zoroastru. Jis sukūrė šimtu tūkstančių eilių šia tema, ir buvo nusineštas velnio savo mokinių akivaizdoje. — Nereikia čia įrodinėti faktų, aprašytų Šventajame Rašte apie magiją ir magus, tiesos. Juos ginčija tik netikinčiųjų, kurie nusprendė neigti, nesąžiningumas. Tai greičiau padaroma. Visos tautos pripažino magijos egzistavimą. Tačiau šiam juodajam menui buvo priskirta daug atsitikimų, kurie nebuvo jo produktas; ir tikra, kad praėjusių amžių rašytojai magijos istorikus apgaubė pernelyg dideliu patiklumu. Magija, sako jie, suteikia tiems, kurie ją valdo, galią, kuriai niekas negali pasipriešinti; vienu lazdelės mostu, žodžiu, ženklu jie apverčia stichijas, pakeičia nekintamą gamtos tvarką, atiduoda pasaulį pragaro jėgoms, paleidžia audras, vėjus ir viesulus, žodžiu, valdo šaltį ir karštį. Magai ir burtininkai, sako Veckeris (Vecker), nešami oro labai lengvu judesiu, eina kur nori, ir keliauja vandenimis, kaip piratas Odonas, kuris skraidė šen bei ten atviroje jūroje be valties ar laivo... — Pasakojama, kad vienas magas nukirto galvą tarnui kelių asmenų, kuriuos norėjo pralinksminėti, akivaizdoje, ketindamas ją vėl uždėti; bet kol jis ruošėsi atstatyti tą galvą, pamatė kitą magą, kuris užsispyręs jam trukdė, kad ir kaip jis būtų prašęs; staiga jis privertė išaugti leliją ant stalo, ir nukirtęs jai galvą, jo priešas krito ant žemės be galvos ir be gyvybės. Tada jis atstatė tarno galvą ir pabėgo. — Bet štai mažiau groteskiškas faktas. — Hamelio gyventojai prie Vėzerio, Žemutinėje Saksonijoje, 1284 metais buvo kankinami stebinančio kiekio žiurkių ir pelių, tiek, kad jiems nebuvo likę nė grūdo, kuris nebūtų apgadintas, ir daugelis iš jų galvojo, kaip išsigelbėti nuo šios negandos, kai staiga pasirodė svetimšalis, nepaprasto ūgio, kuris ėmėsi už sutartą pinigų sumą tą pačią valandą išvaryti visas peles iš miesto teritorijos. Sudarius sandorį, jis išsitraukė fleitą iš savo krepšio ir ėmė ją groti. Tuo pat visos žiurkės, buvusios namuose, po stogais, grindyse, išėjo būriais vidury dienos ir sekė paskui fleitininką iki Vėzerio, kur šis, pasikėlęs drabužius, įbrido į upę, ir žiurkės, kurias jis viliojo, ten nuskendo. — Kai jis taip įvykdė savo pažadą, atėjo pareikalauti pinigų, dėl kurių buvo sutarta; bet nerado miestiečių nusiteikusių jam sumokėti. Šis nesąžiningumas jį įsiutino; jis pagrasino jiems baisiu kerštu, jei jie jo tuo pat nepatenkins. Miestiečiai pasijuokė iš jo ir jo grasinimų. — Bet kitą dieną magas jiems pasirodė baisiu veidu, medžiotojo pavidalu; jis dėvėjo purpurinę skrybėlę ant galvos; jis grojo kita fleita, visiškai skirtinga nuo pirmosios, ir visi miesto vaikai, nuo ketverių iki dvylikos metų, spontaniškai sekė paskui jį. Jis nuvedė juos į urvą po kalnu už miesto, ir nuo to laiko niekas nebematė nė vieno iš jų, ir nesužinojo, kas nutiko visiems tiems vaikams. — Po šio stebinančio nuotykio Hamelyje įsigalėjo paprotys skaičiuoti metus nuo vaikų išėjimo, atminimui tų, kurie buvo prarasti tokiu būdu; o Transilvanijos analai sako, kad maždaug tuo metu į Transilvaniją atvyko keletas vaikų, kurių kalbos niekas



nesuprato, ir kad tie vaikai, ten įsikūrę, jamžino ir savo kalbą, taip, kad dar ir šiandien ten kalbama vokiečių saksonų dialektu. — Pirmasis šios istorijos įrodymas yra Hamelio bažnyčios vitražas, ant kurio ji nupiešta, su keletu raidžių, kurių laikas dar neištrynė. Antrasis įrodymas buvo ant vartų, vadinamų Naujaisiais, kur buvo matomos lotyniškos eilės, skelbiančios, kad 1284 m. magas pagrobė iš gyventojų šimtą trisdešimt vaikų ir nuvedė juos po Kopenbergo (Coppenberg) kalnu. — Šie įrašai ne visiškai įrodo, kad ši istorija tiesa, bet tik tai, kad taip buvo tikima. — Mušembergas (Mouchemberg) „Argenio tęsinyje“ pasakoja keistus mago Leksilo (Lexilis) nuotykius. Šiam magui patekus į kalėjimą Tuniso valdovo įsakymu (faktas įvyko šiek tiek prieš Romos spindesį), tuo metu nutiko keistas nuotykis kalėjimo prižiūrėtojo, kur kalėjo Leksilas, sūnui. Šis jaunuolis ką tik buvo vedęs, ir giminaičiai šventė vestuves už miesto. Vakare buvo žaidžiama kamuoliu. Norėdamas turėti laisvesnę ranką, jaunas vyras nusiėmė nuo piršto vestuvinį žiedą ir užmovė jį ant netoliese buvusios statulos piršto. Pažaidęs jis grįžta prie statulos pasiimti žiedo; bet ranka buvo susigniaužusi, ir jam buvo neįmanoma jo nuimti. Jis nieko nesakė apie šį stebuklą; bet kai visi sugrįžo į miestą, jis vienas grįžo prie statulos, rado ranką atvirą ir ištiestą kaip anksčiau, tačiau be žiedo, kurį ten buvo palikęs. Šis antrasis įvykis jį labai nustebino. Vis dėlto jis nuėjo pas savo šeimą. Bet veltui jis norėjo priartėti prie savo žmonos. Kietas kūnas nuolat stėjo priešais jį. — „Tai mane tu turi apkabinti, — galiausiai jam buvo pasakyta, — nes tu mane šiandien vedei: aš esu statula, ant kurios piršto užmovei savo žiedą.“ — Jaunas vyras, išsigandęs, atskleidė dalyką savo tėvams. Tėvas jam patarė eiti pas Leksilą į jo kamerą; jis davė jam raktą. Jaunuolis nuėjo ir rado magą miegantį ant stalo. Ilgai laukęs, kol jis pabus, jis švelniai patraukė jį už kojos; pėda su koja liko jam rankose... — Leksilas, pabudęs, sušuko; kameros durys užsidarė pačios. Drebančias jauną parpuolė po mago keliais, atsiprašė už savo nerangumą ir maldavo jo pagalbos. Magas pažadėjo jį išvaduoti nuo statulos, su sąlyga, kad jis bus paleistas į laisvę. Sudarius sandorį, jis prisitaisė koją į vietą ir išėjo. — Tapęs laisvas, Leksilas parašė laišką, kurį davė jaunuoliui: „Eik vidurnaktį, — tarė jis jam, — į gretimą kryžkelę, kur susieina keturios gatvės; lauk stovėdamas ir tyloje to, ką atsitiktinumas tau atves. Tu ten ilgai nebūsi nematęs praeinant daugybės personažų, riterių, pėstininkų, liokajų, bajorų; vieni ginkluoti, kiti beginkliai; vieni liūdni, kiti linksmi. Kad ir ką matytum ir girdėtum, saugokis kalbėti ar judėti. Po šios grupės seks tam tikras... galingo stoto, sėdintis vežime, tu paduosi jam tavo laišką, nesakydamas nė žodžio, ir viskas, ko trokšti, įvyks.“ — Jaunuolis padarė tai, kas jam buvo nurodyta, ir pamatė praeinant didelę procesiją. Kompanijos šeimininkas atvyko paskutinis, sėdėdamas triumfo vežime. Jis pravažiavo pro prižiūrėtojo sūnų; ir mesdamas į jį baisius žvilgsnius, paklausė, koks įžūlumas jį privertė stoti jam skersai kelio? Jaunuolis, mirdamas iš baimės, vis dėlto turėjo drąsos ištiesti ranką ir paduoti laišką. Dvasia, atpažinusi antspaudą, tuoj pat jį perskaitė ir sušuko: „Ar šis Leksilas dar ilgai bus žemėje!...“ Po akimirkos jis pasiuntė vieną iš savo žmonių nuimti žiedo nuo statulos piršto, ir jaunas vyras nustojo būti varginamas. — Tuo tarpu prižiūrėtojas pranešė Tuniso valdovui, kad Leksilas pabėgo. Kol jo buvo ieškoma visur, magas įėjo į rūmus, sekamas dvidešimties jaunų merginų, kurios nešė rinktinius patiekalus kunigaikščiui. Bet, pripažindamas, kad nieko nėra valgęs skanesnio, Tuniso karalius vis tiek atnaujino įsakymą suimti Leksilą. Sargybiniai, norėdami jį sugauti, jo vietoje rado tik pastipusį šunį, ant kurio pilvo visi laikė rankas... — Šis triukas sukėlė visuotinį juoką. Kai visi nusiramino, nuėjo prie mago namų; jis buvo prie savo lango, žiūrėdamas į ateinančius žmones. Vos tik kareiviai jį pamatė, jie nubėgo prie jo durų, kurios tuoj pat užsidarė. Karaliaus vardu sargybos kapitonas įsakė jam pasiduoti, grasindamas išlaužti duris, jei jis atsisakys paklusti. „O jei pasiduosiu, — tarė Leksilas, — ką su manimi darysite? — Mes jus mandagiai nuvesime pas kunigaikštį. — Dėkoju už jūsų mandagumą; bet kuriuo keliu eisime į rūmus? — Šia gatve,“ — atsakė kapitonas,

rodydamas pirštu. Ir tuo pačiu metu jis pamatė didelę upę, kuri atėjo link jo didindama savo vandenį ir užpildė gatvę, kurią jis ką tik nurodė, taip, kad per akimirką jie atsidūrė joje iki kaklo. Leksilas, juokdamasis, jiems šaukė: „Grįžkite į rūmus, nes aš nenoriu ten eiti kaip pudelis.“ — Kunigaikštis, sužinojęs apie tai, nusprendė verčiau prarasti karūną nei palikti magą nenubaustą. Jis pats apsiginklavo, kad galėtų jį vytis, ir rado jį laukuose ramiai vaikštinėjantį. Kareiviai jį apsupo, kad sugautų; bet Leksilui padarius gestą, kiekvienas kareivis atsidūrė su galva, įsprausta tarp dviejų kuolų, su dviem elnio ragais, kurie neleido jam pasitraukti. Jie ilgai liko tokioje padėtyje, kol vaikai daužė jiems per ragus rykštėmis... — Magas šokinėjo iš džiaugsmo matydamas šį reginį, o kunigaikštis buvo įsiutęs. Pastebėjęs ant žemės, prie Leksilo kojų, kvadratinį pergamento gabalėlį, ant kurio buvo nubraižyti ženklai, Tuniso karalius pasilenkė ir jį pakėlė, nematant magui. Vos tik jis paėmė šiuos ženklus į rankas, kareiviai prarado ragus; kuolai išnyko: Leksilas buvo sugautas, surakintas, nuvestas į kalėjimą, o iš ten ant ešafoto, kad būtų sulaužytas ratais. Bet čia jis suvaidino dar vieną savo amato triukšmą; nes kai budelis smogė jam geležiniu strypu, smūgis teko būgnui, pilnam vyno, kuris išsiliejo aikštėje, ir Leksilas Tunise daugiau nebepasirodė. — Štai kita istorija, kurią pasakoja Wierus. — Magdeburgo magas pelnėsi duoną rodydamas savo amato triukus, užkeikimus, apžavėjimus ir prestižus viešame teatre. Vieną dieną, kai jis už pinigus rodė mažą arkliuką, kurį vertė atlikti, savo magijos jėga, neįtikėtinus dalykus, baigęs savo žaidimą, sušuko, kad per mažai uždirba su žmonėmis ir kad kils į dangų... Taigi metęs savo botagą į orą, botagas ėmė kilti. Mažasis arkliukas, sugriebęs žandikauliais botago galą, taip pat pakilo. Kerėtojas, lyg norėdamas sulaikyti savo arkliuką, sugriebė jį už uodegos ir taip pat buvo pakeltas. Šio sumanuso mago žmona sugriebė savo vyro kojas, kurį sekė; galiausiai tarnaitė įsikibo į savo šeiminingas kojas, liokajus į tarnaitės kojas, ir netrukus botagas, mažasis arkliukas, burtininkas, žmona, virėja, liokajus pakilo taip aukštai, kad jų nebesimatė. — Kol visi žiūrovai stovėjo apstulbę iš susižavėjimo, atėjo žmogus, kuris jų paklausė, kodėl jie žiopso į varnas; ir kai sužinojo: „Būkite ramūs, — tarė jiems, — jūsų burtininkas nepažuvo, aš ką tik mačiau jį kitame miesto gale, einantį į savo užėigą su visa savo svita...“ Žr. **HOQUE, AGRIPPA, FAUST** ir kt. — Pasakojama, kad Hemmingijus, garsus teologas, vieną dieną pacitavo dvi barbariškas eiles vienoje iš savo paskaitų ir pridūrė, norėdamas pajuokauti, kad jos gali išvartyti karštinę, nes yra magiškos. Vienas iš jo klausytojų išbandė tai su savo tarnu ir jį išgydė. Vėliau receptas pasklido, ir atsitiko taip, kad daugelis karščiuojančiųjų pasijuto geriau. Hemmingijus po to jautėsi privalęs pasakyti, kad kalbėjo taip tik juokaudamas ir kad tai tebuvo proto žaismas. Nuo tada vaistas prarado galią; bet buvo daug tokių, kurie nenorėjo atsisakyti pasitikėjimo, kurį jam buvo suteikę. — Ligos dažnai egzistuoja tik vaizduotėje: vienas žmogus pasveiks pasitelkęs šarlataną, kuriuo pasitiki; kitas nepasveiks su puikiu gydytoju, kuriuo nepasitiki. — Visais laikais, visose mažai apsišvietusiose tautose, buvo daug magų, ir prieš juos daug prirašyta. Čia paminėsime keletą iš tūkstančio ir vieno tomo, kurie nagrinėja šią temą \*ex professo\*: 1° Decremps'o „Baltosios magijos, arba fokusininkavimo traktatas“; 2° Portos „Natūralioji magija“; 3° „Tikroji juodoji magija, arba Paslapčių paslaptis“, rankraštis, rastas Jeruzalėje, Saliamono kape, kuriame yra keturiasdešimt penki talismanai, su nurodymais, kaip juos naudoti, ir jų stebuklingomis savybėmis; plius visi magiški ženklai, žinomi iki šios dienos, išverstas iš mago Iroé-Grego hebrajų kalbos, Roma, 1750. Šis kvailas kūrinys pristatomas kaip Saliamono raštas. Jame daugiausia randami užkeikimai; 4° \*Trinum magicum\*, arba Magijos paslapčių traktatas, apimantis tyrimus apie natūraliąją, dirbtinę ir prietaringąją magiją, talismanus, Zoroastro orakulus, egiptiečių, hebrajų, chaldėjų misterijas ir t. t., in-8°, Frankfurtas, 1673; 5° Saint-André, karaliaus patarėjo-gydytojo, laiškai kai kuriems jo draugams magijos, kerų ir burtininkų tema ir t. t., Paryžius, in-12, 1725; 6° M. Daugis

„Traktatas apie magiją, burtus, apsėdimus, obsesijas ir kerus“ ir t. t.; Paryžius, in-12, 1732. — Žr. **BODIN, DELANCRE, LOYER, WIERUS** ir kt.

**Islandiška magija (Magie islandaise).** — Pirmoji šių tautų magija susideda iš oro dvasių iššaukimo ir privertimo jas nusileisti į žemę, kad jomis pasinaudotų. Ji buvo laikoma didžiūnų magija; tačiau pastarieji turėjo ir antrąją, kuri susidėjo iš paukščių, ypač varnų, giedojimo aiškinimo – paukščių, labiausiai išmanančių valstybės reikalus ir geriausiai gebančių pranašauti ateitį; bet kadangi Islandijoje jų nėra, varnai atlikdavo šią funkciją: karaliai net nesigėdijo naudotis šia magija.

**Magnetizmas (Magnétisme).** — Slaptas mokslas, seniau praktikuotas eretiko Marko, atnaujintas Mesmero ligoms gydyti, patobulintas rankinei praktikai Puységur'o, ir kuris sukelia stebinančius efektus, kaip sakoma, bet kartais tamsius; nes ne visi pakelia šviesą. Pigault-Lebrun, kuris niekuo netikėjo, tikėjo magnetizmu. Gaskonas, atvykęs į Paryžių 1819 m. spalį prašyti vietos, nuėjo pas garsų magnetizuotoją. „Pone grafe, — tarė jam, — mane kankina liga, kuriai gydytojai nieko negali... aš nuolat jaučiu poreikius... nerimą... jaučiu nepakenčiamą tuštumą... didelį apetitą... esu linksmos nuotaikos, ir sielvartauju...“ — Ši liga atrodė tokia paini, kad buvo apleisti kiti gydymai, norint užsiimti juo. Gaskonas buvo pavalgydintas garbingai; tą patį vakarą norėta jį magnetizuoti. Jį taip gerai užmigdė, kad jis nepatyrė jokios somnambulizmo krizės ir negalėjo jį nieką atsakyti. Bandymas buvo kartojamas keletą kartų, ligoniui niekada nenorint kalbėti savo magnetiniame miege. Jis atrodė tik dar įdomesnis; juo rūpinosi geriau, ir, norint pagaliau sužinoti jį kankinančios ligos priežastį, jis buvo atvestas pabudęs pas damą, kuri kartais leidosi magnetizuojama, kuri tokiomis aplinkybėmis būrė su didžiausiu talentu. Vos tik ji palietė gaskoną, sušuko, kad jis turi kaspinuotį, pažeistą blužnį ir daugybę kitų ligų. Visi šaukė apie stebuklą; bet kitą dieną, kai norėta užbaigti operaciją, gaskonas sutrikdė visuotinį džiūgavimą. „Tuštuma, apie kurią jums kalbėjau, — tarė jis, — yra mano pinigine; aš sirgau dėl to, kad neturėjau pinigų; ką tik gavau vietą, esu pasveikęs ir dėkingas už gerą maistą, kuriuo mane vaišinate, nes neturėjau kredito.“ — Magnetizmo šalininkai gali skaityti M. Deleuze „Kritinę gyvūnų magnetizmo istoriją“, 2 tomai in-8°, Paryžius, 1813. Netikintieji taip pat gali pasikonsultuoti su M. Thouret „Tyrimais ir abejonėmis dėl gyvūnų magnetizmo“, in-12, 1784.

**Magoa.** — Vienas galingiausių demonų, Rytų karalius; jis iššaukiamas šia malda, tariama rato viduryje. Pasak vieno Grimuaros, ji gali būti naudojama bet kurią dieną ir valandą: — „Aš tave užkeikiu ir šaukiuosi, o galingasis Magoa, Rytų karaliau, įsakau tau paklusti, kad atvyktum pats arba atsiųstum man be uždelsimo Masajelį, Asielį, Satielį, Arduelį, Akoribą, ir nedelsiant, kad atsakytų į viską, ką noriu žinoti ir daryti, ir t. t.“

**Maja (Louise Maillat).** — Maža demoniakė, gyvenusi 1598 m.: ji prarado galūnių valdymą; nustatyta, kad ji apsėsta penkių demonų, kurie vadinosi Vilkas, Katė, Šuo, Džoli (\*Joly\*) ir Grifas. Du iš šių demonų pirmiausia išėjo per jos burną kumščio dydžio kamuolių pavidalu; vienas raudonas kaip ugnis; o kitas, kuris buvo katė, išėjo visiškai juodas; kiti pasišalino su mažesniu smurtu. Visi šie demonai, išėję iš jauno asmens kūno, apsuko kelis ratus prie ugnies ir dingo. Sužinota, kad tai Fransuaza Sekreten (Françoise Secrétain) privertė tą mergaitę praryti šiuos velnius mėšlo spalvos duonos plutoje.

**Maimonas (Maimon).** — Devintosios demonų hierarchijos vadas, kapitonas tų, kurie yra gundytojai, klastūnai, spąstų spendėjai, kurie rangosi aplink kiekvieną asmenį, kad pasipriešintų gerajam angelui.

**Ranka (Main).** — Prietaringi žmonės teigia, kad kairiąja ranka padarytas kryžiaus ženklas neturi galios, nes dešinė ranka skirta pamaldiems darbams; todėl vaikai pratinami viską daryti dešine ranka, o kairiąją laikyti niekine. Visgi būtų privalumas galėti vienodai naudotis abiem rankomis. — Negrai niekada nededa kąsnio į burną kitaip nei dešine ranka, nes, pasak jų, kita ranka skirta darbui, todėl būtų nepadoru ją liesti veidą; pažeisti šį prietarą jiems yra šventvagystė. Malabaro gyventojai ne mažiau skrupulingi: pas juos liesti maistą kaire ranka yra nusikaltimas. Nuo seniausių laikų persai ir medai priesaiką duodavo dešine ranka; romėnai jai teikė tokią didelę pirmenybę prieš kairiąją, kad sėsdami prie stalo guldavosi ant kairiojo šono, jog dešinė būtų visiškai laisva; jie taip nepasitikėjo kairiąja ranka, kad norėdami pavaizduoti draugystę, vaizduodavo ją dviem susijungusiomis dešinėmis rankomis. — Aristotelis cituoja vėžį kaip būtybę, apdovanotą dešine žnyple, daug didesne už kairiąją. Žr. **GÉNIES**.

Štai meno burti iš rankos principai – mokslas, garsus tarp paslaptinių mokslų, adeptų vadinamas chiromantija ir chiroskopija, ir ypač praktikuojamas čigonių. — Ranka turi keletą dalių, kurias svarbu atskirti: delnas arba vidinę rankos pusę; kumštis arba išorinę pusę, kai ranka sugniaužta; pirštai, nagai, sąnariai, linijos ir kalvos. — Yra penki pirštai: nykštys, rodomasis, vidurinysis, bevardis ir mažasis pirštas. Yra penkiolika sąnarių: trys mažajame, trys bevardyje, trys viduriniame, trys rodomajame, du nykštyje ir vienas tarp plaštakos ir dilbio. — Yra keturios pagrindinės linijos. Gyvenimo linija, kuri yra svarbiausia, prasideda rankos viršuje, tarp nykščio ir rodomojo piršto, ir tęsiasi nykščio pagrindo apačioje iki sąnario, skiriančio plaštaką nuo dilbio, vidurio; sveikatos ir proto linija, kuri prasideda ten pat, kur ir gyvenimo linija, tarp nykščio ir rodomojo, dalija delną pusiau ir baigiasi delno pagrindo viduryje, tarp riešo sąnario ir mažojo piršto pradžios; likimo arba laimės linija, kuri prasideda ties rodomojo piršto pradžia ir baigiasi po delno pagrindu, šiaupus mažojo piršto šaknies; galiausiai sąnario linija, kuri yra mažiausiai svarbi, randama po ranka, perėjime iš dilbio į plaštaką; tai greičiau raukšlė nei linija. — Pastebima penktoji linija, kuri randama ne visose rankose; ji vadinama trikampio linija, nes prasidėjusi sąnario viduryje, po nykščio šaknimi, baigiasi po mažojo piršto

šaknimi. — Taip pat yra septyni gumburai arba kalvos, kurios vadinamos septynių planetų vardais. Mes jas netrukus įvardysime.

Chiromantijai visada naudojama kairė ranka, nes dešinė, būdama labiau nuvarginta, linijose kartais rodo netaisyklingumus, kurie nėra natūralūs. Taigi imama kairė ranka, kai ji pailsėjusi, šiek tiek vėsi ir be jokio susijaudinimo, kad būtų galima tiksliai pamatyti linijų spalvą ir jose esančių bruožų formą. Rankos forma jau gali suteikti idėją, jei ne apie būsimą asmenų likimą, tai bent apie jų būdą ir protą. Apskritai stora ranka rodo ribotą protą, nebent pirštai būtų ilgi ir šiek tiek ploni. Putli ranka su pirštais, kurie baigiasi smailėdami, kokios linkima moterims, nežada labai plataus proto. Pirštai, linkstantys į delno vidų, yra nedviprasmiškas lėto proto, kartais į apgavystę linkusio būdo ženklas. Pirštai, kurie atsilenkia virš delno, rodo priešingas savybes. Pirštai, tokie pat stori gale kaip ir prie šaknies, nežada nieko blogo. Pirštai, storesni ties viduriniu sąnariu nei prie šaknies, žada tik gera. — Mes rimtai pateikiame šias detales, nemanydami, kad būtina jas paneigti. — Platus delnas geriau nei per siauras. Kad ranka būtų graži, ji turi pločiu atitikti viduriniojo piršto ilgį.

Jei sąnario linija, kuri kartais būna dviguba, yra ryški ir spalvinga, ji pranašauja laimingą temperamentą. Jei ji tiesi, vienodai ryški per visą ilgį, ji žada turtus ir laimę. Jei sąnarys rodo keturias matomas, lygias ir tiesias linijas, galima tikėtis garbės, orumo, turtingo palikimo. Jei ji perkirsta trijų mažų statmenų linijų arba pažymėta keliais gerai matomais taškais, tai tikras ženklas, kad būsite išduotas. Linijos, kurios eina nuo sąnario ir nyksta palei ranką, pranašauja tremtį. Jei šios linijos nyksta delne, jos pranašauja ilgas keliones sausuma ir jūra. — Moteris, turinti kryžiaus figūrą ant sąnario linijos, yra skaisti, švelni, kupina garbės ir išminties; ji suteiks laimę savo vyriui.

Jei gyvenimo linija, dar vadinama širdies linija, yra ilga, ryški, lygi, gyvos spalvos, ji pranašauja gyvenimą be ligų ir gražią senatvę. Jei ši linija bespalvė, vingiuota, trumpa, mažai matoma, perskirta mažomis skersinėmis linijomis, ji pranašauja trumpą gyvenimą, prastą sveikatą. Jei ši linija siaura, bet ilga ir gerai nuspalvinta, ji žymi išmintį, išradingą protą. Jei ji plati ir blyški, tai kartais kvailumo ženklas. Jei ji gili ir nelygios spalvos, ji rodo klastą, plepumą, pavydą, pasipūtimą. Kai savo pradžioje, tarp nykščio ir rodomojo, gyvenimo linija skyla į dvi dalis, suformuodama šakutę, tai nepastovumo ženklas. — Jei ši linija per vidurį perkirsta dviejų mažų, gerai matomų skersinių linijų, tai artimos mirties ženklas. Jei gyvenimo linija apsupta mažų raukšlelių, kurios suteikia jai šakos su atžalomis formą, ir jei tos raukšlėlės kyla į delno viršų, tai turtų pranašystė. Jei šios raukšlėlės nukreiptos į delno apačią, jos pranašauja skurdą. Kaskart, kai gyvenimo linija nutraukta, lūžusi, tai reiškia ligas.

Sveikatos ir proto linija taip pat vadinama viduriniąja linija. Kai ji tiesi, gerai pažymėta, natūralios spalvos, ji suteikia sveikatą ir protą, sveiką nuovoką, gerą atmintį ir gyvą suvokimą.

Jei ji ilga, džiaugsitės tobula sveikata. Jei ji tokia trumpa, kad užima tik pusę delno, ji rodo bailumą, silpnumą, šykštumą. — Jei sveikatos linija vingiuota, ji suteikia polinkį į vagystę; priešingai, jei tiesi – tai tyros sąžinės ir teisingos širdies ženklas. Jei ši linija nutrūksta ties viduriu, suformuodama savotišką puslankį, tai pranašauja, kad būsite veikiami didelių pavojų su laukiniais žvėrimis.

Likimo arba laimės linija prasideda, kaip sakėme, po rodomojo piršto šaknimi ir baigiasi delno pagrinde, šia pusę mažojo piršto šaknies: ji beveik lygiagrečiai sveikatos linijai. Jei likimo linija lygi, tiesi, gana ilga ir gerai pažymėta, ji pranašauja puikų būdą, jėgą, kuklumą ir pastovumą gėryje. Jei vietoj to, kad prasidėtų po rodomojo piršto šaknimi, tarp rodomojo ir viduriniojo piršto, ji prasideda beveik delno viršuje, tai puikybės ženklas. Jei ji labai raudona savo viršutinėje dalyje, ji rodo pavydą. — Jei likimo linija apkrauta mažomis linijomis, formuojančiomis šakeles, kylančias į delno viršų, ji pranašauja orumą, laimę, galią ir turtus; bet jei ši linija visiškai plika, lygi, be šakelių, ji ruošia skurdą ir nelaimę. — Jei ant likimo linijos yra mažas kryželis, tai dosnios širdies, tiesos mylėtojo, gero, malonaus, visomis dorybėmis pasipuošusio žmogaus ženklas. — Jei laimės arba likimo linija, užuot prasidėjusi ten, kur sakėme, kyla tarp nykščio ir rodomojo, toje pačioje vietoje kaip sveikatos linija, taip, kad abi linijos kartu sudaro smailų kampą, reikia tikėtis didelių pavojų, sielvarto. Jei sveikatos linijos nebūtų delno viduryje, ir būtų tik gyvenimo linija ir likimo arba laimės linija, susijungusios savo pradžioje taip, kad sudarytų kampą, tai pranašauja, kad mūšyje neteksite galvos arba būsite mirtinai sužeistas kokiame nors reikale. — Jei likimo linija tiesi ir plona viršutinėje dalyje, ji suteikia talentą valdyti savo namus ir garbingai tvarkyti reikalus. Jei ši linija viduryje perkirsta mažomis skersinėmis linijomis, ji rodo dviveidiškumą. — Jei likimo linija blyški per visą ilgį, ji žada drovumą ir skaistybę.

Trikampio linijos trūksta daugelyje rankų, dėl to netampama nelaimingesniu. Jei trikampio linija tiesi, matoma (nes paprastai ji mažai matoma) ir siekia sveikatos liniją, ji žada didelius turtus. Jei ji tęsiasi iki viduriniojo piršto šaknies, ji suteikia laimingiausią sėkmę. Bet jei ji nyksta po mažojo piršto šaknimi, link delno apačios, ji atneša konkurenciją. Jei ji vingiuota, nelygi, kad ir kuria kryptimi eitų, ji pranašauja, kad neišbriste iš skurdo.

Iškilimas, esantis prie nykščio šaknies ir besitęsiantis iki gyvenimo linijos, vadinamas Veneros kalva. Kai šis gumburas švelnus, lygus, be raukšlių, tai laimingo temperamento požymis. Jei ši kalva papuošta maža linija, lygiagrečia gyvenimo linijai ir esančia šalia jos, tai turtų pranašystė. — Jei nykštys išilgai perkirstas mažomis linijomis, einančiomis nuo nago iki sąnario, šios linijos žada didelį palikimą. Bet jei nykštys perkirstas skersinėmis linijomis, kaip sąnarių raukšlės, tai ženklas, kad laukia ilgos ir pavojingos kelionės. Jei nykštys arba jo šaknis rodo taškus ar žvaigždes, tai reiškia linksmumą.



Iškilimas prie rodomojo piršto šaknies vadinamas Jupiterio kalva. Kai šis gumburas lygus ir maloniai nuspalvintas, tai laimingo būdo ir į dorybę linkusios širdies ženklas. Jei jis apkrautas švelniai pažymėtomis mažomis linijomis, gausite garbės ir svarbių pareigų.

Gumburas, iškylantis delne prie viduriniojo piršto šaknies, vadinamas Saturno kalva. Jei šis iškilimas lygus ir natūraliai nuspalvintas, jis žymi paprastumą ir meilę darbui; bet jei jis apkrautas mažomis raukšlėmis, tai nerimo ženklas, dvasios, linkusios liūdėti, požymis. — Jei sąnarys, skiriantis delną nuo viduriniojo piršto, rodo vingiuotas raukšles, jis žymi lėtą sprendimą, tingų protą, sunkų suvokimą. Moteris, kuri po viduriniu pirštu, tarp antrojo sąnario ir sąnario prie nago, turėtų mažo kryželio figūrą, nešiotų laimingą ženklą ateičiai.

Gumburas prie bevardžio piršto šaknies vadinamas Saulės kalva. Jei ši kalva apkrauta natūraliai pažymėtomis mažomis linijomis, ji pranašauja gyvą ir laimingą protą, iškalbą, talentus pareigoms, šiek tiek puikybės. Jei šių linijų tik dvi, jos suteikia mažiau iškalbos, bet daugiau kuklumo. Jei bevardžio piršto šaknis apkrauta viena ant kitos sukryžiuotomis linijomis, tas, kuris nešioja šį ženklą, bus nugalėtojas prieš savo priešus ir pranoks savo varžovus.

Iškilimas, iškylantis delne prie mažojo piršto šaknies, vadinamas Merkurijaus kalva. Jei šis iškilimas lygus, be raukšlių, turėsite laimingą temperamentą, pastovumą prote ir širdyje; vyrai – kuklumą, moterys – drovumą. Jei šis iškilimas perkirstas dviejų lengvų linijų, kryptančių link mažojo piršto, tai dosnumo ženklas.

Erdvė, esanti ant apatinio delno krašto po Merkurijaus kalva, nuo laimės linijos iki proto linijos galo, vadinama Mėnulio kalva. — Kai ši erdvė lygi, švelni, švari, ji rodo sielos ramybę ir natūraliai ramią dvasią. Kai ji stipriai nuspalvinta, tai liūdesio, niūrios ir paniurusios dvasios bei melancholiško temperamento ženklas. Jei ši erdvė apkrauta raukšlėmis, ji pranašauja keliones ir pavojus jūroje.

Erdvė, esanti ant apatinio delno krašto, šiaupus Mėnulio kalvos, nuo proto linijos galo iki sąnario linijos apatinio galo, vadinama Marso kalva. Kai ši erdvė lygi, švelni ir švari, tai tikros drąsos ir tos narsos, kurią visada lydi apdairumas, charakteris. Jei ji stipriai nuspalvinta, ji žymi įžūlumą, nutrūktgalviškumą. — Kai Marso kalva apkrauta stambiomis raukšlėmis, šios raukšlės yra tiek pat pavojų, daugiau ar mažiau didelių, priklausomai nuo raukšlių gylio ir ilgio; tai taip pat pranašauja galimą mirtį nuo plėšikų rankų, jei linijos melsvos; jos rodo lemtingą mirtį, jei yra labai raudonos, šlovingą mirtį mūšio lauke, jei yra tiesios. Kryžiai ant Marso kalvos žada titulus ir vadovavimą.

Nepamirškime nagų ženklų. — Maži balkšvi ženklai ant nagų pranašauja baimes; jei jie juodi, pranašauja išgąstį ir pavojus; jei raudoni, kas yra rečiau, nelaimes ir neteisybes; jei grynai balti, viltis ir laimę. — Kai šie ženklai yra nago šaknyje, to, ką jie pranašauja, išsipildymas yra toli. Jie su laiku artėja ir atsiduria nago viršūnėje, kai baimės ir viltys pasiteisina įvykiais.

Kad ranka būtų visiškai laiminga, ji neturi būti pernelyg putli, turi būti šiek tiek ilga, pirštai neturi būti pernelyg apvalūs, turi matytis sąnarių mazgai. Spalva turi būti gaivi ir švelni, nagai ilgesni nei platesni; gyvenimo linija gerai pažymėta, lygi, gaivi, nenutrūkstanti ir užgęstanti sąnario linijoje. Sveikatos linija užims tris ketvirtadalius delno pločio. Laimės linija bus apkrauta šakelėmis ir ryškiai nuspalvinta.

Visose knygose, kurios nagrinėja chiromantiją, matoma, kad šios srities mokytieji pripažino dvi būrimo ranka rūšis: fizinę chiromantiją, kuri paprasta rankos apžiūra atspėja asmenų charakterį ir likimą; ir astrologinę chiromantiją, kuri tiria planetų įtaką rankos linijoms ir tiki galinti nustatyti charakterį bei išpranašauti tai, kas turi įvykti, skaičiuodama šias įtakas. Mes labiau apsistojome ties fizinės chiromantijos principais, nes ji vienintelė vis dar naudojama. Ji taip pat yra aiškiausia ir seniausia. — Aristotelis chiromantiją laiko tikru mokslu; Augustas pats būrė iš rankos; bet Torkemada mano, kad negalima būti chiromantu neturint ir šiek tiek nekromantijos, ir kad tie, kurie teisingai atspėja remdamiesi šiuo mokslu, yra įkvėpti kokios nors piktosios dvasios.

„Saugokitės chiromantijoje, sako M. Salgues, apskritų linijų, kurios apimtų visą nykštį; kabalistai jas vadina Gigo žiedu, ir Adrien Sicler mus įspėja, kad tie, kurie jas turi, rizikuoja, jog vieną dieną lemtinga kilpa jiems užvers gerklę; norėdamas tai įrodyti, jis cituoja Jacquin Caumont, laivyno puskarininkį, kuris buvo pakartas už tai, kad nepakankamai saugojosi šios pražūtingos figūros. — Būtų dar blogiau, jei šis apskritimas būtų dvigubas išorėje ir viengubas viduje: tada nekyla abejonių, kad jūsų liūdna karjera baigsis ant rato. Tas pats Adrien Sicler Nime pažinojo garsų bedievjį, kuris buvo sulaužytas ratais 1559 m., ir kuris turėjo šį mirtiną ženklą ant pirmojo nario. Neįmanoma jums nubraižyti visų linijų, aprašytų ir nurodytų garsiausių chiromantų, kad atrastumėte likimą ir nustatytumėte kiekvieno individo horoskopą; bet naudinga žinoti, kad Izaokas Kim-Ker pateikė visuomenei septyniasdešimt rankų figūrų; mokytojas Melampus – dvylika; gilusis Compotus – aštuonias; Jean de Hagen – trisdešimt septynias; subtilusis Romphilius – šešias; eruditas Corvaeus – šimtą penkiasdešimt; Jean Cirus – dvidešimt; Patrice Tricassus – aštuoniasdešimt; Jean Belot – keturias; Traisnerus – keturiasdešimt, ir Perrucho – šešias; kas, gerai suskaičiavus, sudaro keturis šimtus dvidešimt tris rankas, ant kurių jūsų sumanumas gali pasireikšti. — Bet, sakote, patirtis ir faktai kalba chiromantijos naudai. Vienas graikas išpranašavo Aleksandriui Medičiui, Toskanos hercogui, apžiūrėjęs jo ranką, kad jis mirs smurtine mirtimi; ir jis iš tiesų buvo nužudytas savo pusbrolio Lorenzo Medičio. Tokie faktai nieko neįrodo; nes jei chiromantas atspėjo teisingai vieną ar du kartus, jis suklydo tūkstantį kartų. Kurį gi protingą žmogų įtikinsi, kad saulė rūpinasi reguliuoti jo rodomojo piršto judesius (kaip sako astrologinės chiromantijos meistrai)? kad Venera

rūpinasi jo nykščiu, o Merkurijus – mažuoju pirštu? Ką! Jupiteris yra nutolęs nuo jūsų per maždaug šimtą penkiasdešimt milijonų lygų mažiausiu atstumu; jis yra keturiolika šimtų kartų didesnis už mažą rutulį, kuriame gyvenate, ir savo orbitoje brėžia dvylikos metų ratus, o jūs norite, kad jis užsiimtų jūsų viduriniu pirštu!... — Daktaras Bruhier savo veikale „Vaizduotės kaprizai“ pasakoja, kad keturiasdešimties metų vyras, gyvo ir linksmo būdo, draugijoje sutiko moterį, kurią buvo pasikvietę horoskopams sudaryti. Jis ištiesia ranką, senė pažvelgia į ją dūsaudama: „Koks gaila, kad tokiame maloniam vyrui beliko gyventi tik mėnuo!“ Po kurio laiko jis sušyla medžioklėje, ją apima karštinė, vaizduotė užsidega, ir čigonės pranašystė išsipildo paraidžiui...”

**Šlovės ranka (Main de gloire).** — Tai, ką burtininkai vadina šlovės ranka, yra pakaruoklio ranka, paruošiama šitaip: ji įvyniojama į drobulės gabalą, gerai suspaudžiant, kad išbėgtų likęs kraujas; tada ji dedama į molinį indą su druska, salietra, zimatu ir ilgaisiais pipirais, viskas gerai sutrinta į miltelius. Ji paliekama šiame puode penkiolika dienų; po to ji veikiama kaitrios vidurvasario saulės, kol visiškai išdžiūsta; jei saulės nepakanka, ji dedama į krosnį, kūrenamą paparčiais ir verbena. — Vėliau pagaminama žvakės rūšis iš pakaruoklio taukų, gryo vaško ir Laplandijos sezamo; ir šlovės ranka naudojama kaip žvakidė šiai stebuklingai žvakei laikyti uždegtai. Visose vietose, kur einama su šiuo pražūtingu įrankiu, tie, kurie ten yra, lieka nejudrūs ir negali pajudėti, lyg būtų mirę. — Yra įvairių būdų naudotis šlovės ranka, kuriuos piktadariai gerai žino; bet nuo tada, kai pas mus nebekariama, tai turėtų būti retas dalykas. — Du magai, atvykę apsistoti į smulkę norėdami vogti, paprašė leisti praleisti naktį prie židinio; tai jiems buvo leista. Kai visi sumigo, tarnaitė, kuri nepasitikėjo dviejų keliautojų išvaizda, nuėjo pažiūrėti pro durų plyšį, ką jie veikia. Ji pamatė, kad jie išsitraukė iš maišo numirėlio ranką, kad patepė jos pirštus kažkokiu tepalu ir juos uždegė, išskyrus vieną, kurio niekaip negalėjo uždegti, kad ir kiek stengėsi; ir tai todėl, kaip ji suprato, kad namuose, be jos, niekas kitas nemiegojo; nes kiti pirštai buvo uždegti tam, kad panardintų į patį giliausią miegą tuos, kurie jau miegojo. Ji tuoj pat nuėjo pas savo šeimnininką jo pažadinti, bet negalėjo to padaryti, kaip ir kitų namiškių, kol neužgesino degančių pirštų, tuo tarpu kai du vagys pradėjo savo darbą gretimame kambaryje. Du magai, pamatę, kad yra atskleisti, pabėgo kuo greičiau, ir jų daugiau nerasta. — Vagys negali pasinaudoti šlovės ranka, kai durų slenkstis ištrinamas tepalu, pagamintu iš juodos katės tulžies, baltos vištos taukų ir pelėdos kraujo, kuris tepalas turi būti pagamintas per karščius (\*canicula\*).

**Nematoma ranka (Main invisible).** — Gasparas Šoteris (Gaspard Schotter) savo „Universaliąja magija“, 4 knygoje, 407 puslapyje, pasakoja faktą, kurio liudininkas jis buvo vaikystėje ir kurį girdėjo pasakojant vyresniems liudininkams: Du draugai išėjo iš miesto, ginkluoti ir nešini savo bagažu, eiti dirbti į kitą kraštą. Vienas iš jų, per daug išgėręs, užpuolė kitą, kuris atsisakė kautis su girtu žmogumi. Bet jis gavo smūgį į galvą; matydamas bėgantį kraują, jis atsikirto ir pervėre nelaimingą girtuoklį kiaurai. Tuoj pat atbėgo žmonės iš miesto, ir tarp susirinkusiųjų buvo paties mirusiojo žmona. Tą akimirką, kai ji teikė pagalbą savo vyrui, žudikas, kuris bėgo, pajuto, kad jį sugriebė nematoma ranka, ir buvo nutemptas pas magistratą, kuris liepė jį uždaryti į kalėjimą. Kas buvo ta nematoma ranka? Mirusiojo, kuris sugrįžo išsiblaivęs.

**Mainfrojus arba Manfredas (Mainfroi ou Manfred).** — Neapolio karalius, valdęs Dviejų Sicilijų karalystę nuo 1254 iki 1266 m., imperatoriaus Frydricho II nesantuokinis sūnus. Kai jis buvo ekskomunikuotas, sakoma, užsiėmė magija. Pikas della Mirandola pasakoja, kad Mainfrojus, kariaudamas su Karoliu Anžu, norėjo sužinoti iš velnio mūšio, kurį ruošėsi jam duoti, baigtį, ir kad demonas, norėdamas jį apgauti, atsakė jam tik dviprasmiškais žodžiais, nors vis dėlto išpranašavo jam mirtį; ir iš tiesų, nepaisant pagalbos, kurią jis gavo iš saracėnų, jis buvo nužudytas mūšyje kareivio. — Pastebima, kad Karolis Anžu parašė Mainfrojui prieš mūšį: „Šiandien aš tave pasiųsiu į pragarą, jei tu manęs nepasiųsi į rojų.“ — Manfredui priskiriama lotyniška knyga, pavadinta: „Filosofinis obuolys“, kurioje jis kalba apie alchemijos mokslą, kurį vadina tikra magijos seserimi.

**Užburtas namas (Maison ensorcelée).** — Nivozo mėnesio pabaigoje, 13-aisiais metais (1805), Paryžiuje, Dievo Motinos iš Nazareto gatvėje (rue Notre-Dame-de-Nazareth), sename vienuolių kordeljerių name, įvyko scena, kuri sukėlė šiek tiek triukšmo. Staiga buvo matyti oru skraidantys buteliai, nuo rūsio iki palėpės; keli žmonės buvo sužeisti, butelių duženos liko sukrautos sode, o smalsuolių minia negalėjo išsiaiškinti, iš kur kilo šis reiškinys. Buvo konsultuojamasi su fizikais ir chemikais, jie negalėjo net pasakyti, iš kokios manufaktūros kilo jiems parodyti buteliai. Liaudis įtikėjo, kad jie atkeliavo iš velnio manufaktūros, ir kad šis nuotykis tegalėjo būti burtininkų ar sugrįžėlių darbas; labiau išsilavinę žmonės, lygiai tokie pat patiklūs, nežinojo ką galvoti. Policija galiausiai išaiškino, kad šie sugrįžėliai tebuvo gretimo namo gyventojai, padedami savo draugo fiziko, kurie pasitelkę elektrą ir nematomą skylę sienoje, sugebėjo savo nuožiūra judinti tariamai užburto namo baldus. Jų tikslas buvo sutrukdyti savininkui jį parduoti; tuo pačiu jie keršijo asmeniui, kuriuo manė turį pagrindo skųstis. Žr. **ALESSANDRO, ATHÉNODORE, AYOLA, BOLACRE, CHAMBRES INFESTÉES, REVENANTS** ir kt.

**Ligonis (Malade).** — „Ivairūs yra sprendimai, daromi apie kai kuriuos, ar ligonis turi gyventi, ar mirti; bet aš paskelbsiu šį dabartinį neklystantį ženklą, kuriuo kiekvienas galės pasinaudoti ir priimti tvirtą sprendimą: paimkite dilgėlę ir įdėkite ją į ligonio šlapimą tuoj pat, kai ligonis jį padarys ir kol jis dar nesugedęs; palikite dilgėlę tame šlapime dvidešimt keturias valandas; ir po to, jei dilgėlė bus žalia, tai gyvybės ženklas.“ — Delankras pataria mums nepriimti gnostikų nuomonės, kurie sako, kad kiekviena liga turi savo demoną, ir vengti liaudies klaidos, kuri teigia, kad visi, kurie serga epilepsija, yra apsėsti. — Ligos dažnai sukeldavo didelių netvarkų. Tėvas Lebrunas pateikia pavyzdį moters, sergančios akių liga, kuri vertė ją matyti daugybę keistų ir bauginančių vaizdų; ji manė esanti užkerėta: sumanus okulistas ją operavo ir tuo pačiu išgydė jos akį bei vaizduotę. — Dauguma burtininkų, vilkolakių ir apsėstųjų tebuvo ligoniai.

**Malafaras (Malafar).** — Žr. **VALAFAR**.

**Malainga (Malaingha).** — Bendras pirmojo rango angelų pavadinimas pas Madagaskaro gyventojus. Šie angelai judina dangų, žvaigždes, planetas ir yra atsakingi už metų laikų valdymą: žmonės patikėti jų globai; jie budi jų dienomis, nukreipia pavojus, kurie jiems gresia, ir nuveja demonus.

**Kritimo liga (Mal caduc).** — Šiai ligai gydyti naudojamas žiedas, kurio receptas toks: Pasidarykite žiedą iš gryno sidabro, į kurio akutę įstatysite briedžio kanopos rago gabalėlį; tada pasirinkite pavasario pirmadienį, kai mėnulis bus palankiame aspekte arba konjunkcijoje su Jupiteriu ar Venera, ir palankią žvaigždyno valandą išraižysite žiedo viduje štai ką: + Dabi, + Habi, + Haber, Habi. Būkite tikri, kad nuolat nešiodami šį žiedą ant viduriniojo rankos piršto, apsisaugosite nuo kritimo ligos (epilepsijos). Jei tuo netikite, aš irgi ne.

**Maldonatas (Maldonat).** — Garsus jėzuitas, gimęs 1534 m. Kasas de la Reina (Casas de la Reina) Estremadūroje. Jis studijavo Salamankoje ir įstojo pas Romos jėzuitus 1562 m. Po dvejų metų Klermono kolegijoje, Paryžiuje, jis pradėjo filosofijos kursą, kuriame pasiekė didžiausią sėkmę, nors jam tebuvo trisdešimt metų. Sumanęs dirbti prie komentaro apie keturis evangelistus, jis tikėjo matęs, keletą naktų, vyrą, kuris ragino jį greičiau baigti šį darbą, ir kuris jį tikino, kad jis jį užbaigs, bet kad išgyvens tik kelias dienas po jo pabaigos; šis vyras tuo pačiu metu nurodė jam tam tikrą pilvo vietą, kuri buvo ta pati, kur Maldonatas pajuto stiprius skausmus, nuo kurių mirė 1583 m., praėjus nedaug laiko po savo veikalo užbaigimo.

**Male-bête (Piktoji būtybė).** — Pabaisa, kuri seniau, Tulūzos liaudies nuomone, bėgiojo gatvėmis naktį. Prietariai privertė tikėti, kad visi, kurie sutikdavo ar pamatydavo \*male-bête\*, kitą dieną mirdavo.

**Malbranšas (Malebranche (Nicolas)).** — Mokytojas oratorietis, gimęs Paryžiuje 1638 m., miręs 1715 m. Jo veikale „Tiesos paieška“ randama labai gerų dalykų apie raganavimą, kurį jis laiko vaizduotės liga. — Sakoma, kad jis nedrįso pūstis nosies, nes buvo įsitikinęs, jog jam ant nosies galo kabo avino kumpis.

**Kerai (Maléfices).** — Kerais vadinamos visos prietaringos praktikos, naudojamos siekiant pakenkti žmonėms, gyvūnams ar žemės vaisiams; kerais taip pat vadinamos ligos ir kiti nelaimingi atsitikimai, sukelti pragaro meno, ir kuriuos galima pašalinti tik antgamtinė galia. Yra septynios pagrindinės kerų rūšys, naudojamos burtininkų: 1° jie įdeda į širdį nusikalstamą aistrą; 2° įkvepia neapykantos ar pavydo jausmus vienam asmeniui prieš kitą; 3° uždeda ligatūras (surišimus); 4° sukelia ligas; 5° numarino žmones; 6° atima proto naudojimą; 7°

kenkia turtui ir nuskurdina savo priešus. Senovės žmonės nuo būsimų kerų apsisaugodavo spjaudami sau į užantį. — Vokietijoje, kai ragana padarydavo žmogų ar arklių impotentu ir apžavėtu, paimdavo kito mirusio žmogaus ar arklio žarnas, nutempdavo jas iki kokio nors būsto, neįeinant pro bendras duris, bet pro rūšio langelį ar po žeme, ir ten sudegindavo tas žarnas. Tada ragana, kuri užleido kerus, pajusdavo stiprų skausmą viduriuose ir eidavo tiesiai į namą, kur buvo deginamos žarnos, kad paimtų degančią anglių, kas nutraukdavo skausmą. Jei jai greitai neatidarydavo durų, namas prisipildydavo tamsos su baisiu griauštinu, ir esantys viduje būdavo priversti atidaryti, kad išsaugotų savo gyvybę. — Burtininkai, nuimdami burtą ar kerus, privalo juos perduoti kam nors reikšmingesniai už būtybę ar objektą, nuo kurio juos nuima: antraip kerai krinta ant jų pačių. Bet burtininkas negali nuimti kerų, jei yra teisingumo rankose; tam jis turi būti visiškai laisvas. Žr. **HOCQUE**. — Dažnai epidemijos buvo laikomos kerais. Burtininkai, sakoma, kartais padeda po avidės ar tvarto, kurį nori sugriauti, slenksčiu plaukų kuokštą, arba rupūžę, su trimis prakeiksmiais, kad numarintų džiova avis ir galvijus, kurie per tai pereina: blogis sustabdomas tik pašalinus kerus. Delankras sako, kad vienas Limožo kepėjas, norėdamas kepti baltą duoną pagal savo paprotį, jo tešla buvo taip užburta ir apžavėta raganos, kad jis iškepė juodą, beskonę ir smirdančią duoną. — Viena burtininkė ar ragana, norėdama laimėti vedusio jaunuolio širdį, padėjo po jo lova, gerai užkimštame puode, rupūžę užmerktomis akimis; jaunuolis paliko žmoną ir vaikus, kad prisirištų prie raganos; bet žmona rado kerus, liepė juos sudeginti, ir vyras grįžo pas ją. — Vargšas jaunuolis, nusiavęs klumpes, kad užliptų kopėčiomis, ragana įdėjo į jas kokių nuodų jam nepastebint, ir jaunuolis, lipdamas žemyn, išsisuko koją ir liko šlubas visą gyvenimą. — Viena užkerėta moteris tapo tokia stora, sako Delrio, kad tai buvo rutulys, kurio veido nebesimatė, kas vis dėlto buvo reikšminga. Be to, jos viduriuose girdėjosi tas pats triukšmas, kurį kelia vištos, gaidžiai, antys, avys, jaučiai, šunys, kiaulės ir arkliai, taip, kad ją buvo galima palaikyti vaikstančiu paukščių kiemu. — Viena ragana padarė mūrininką impotentu ir taip susuktu, kad jo galva buvo beveik tarp kojų. Jis apkaltino raganą dėl kero, kurį patyrė; ji buvo suimta, ir teisėjas jai pasakė, kad ji išsigelbės tik išgydžiusi mūrininką. Ji liepė dukrai atnešti mažą paketą iš savo namų, ir, pagardinusi velnią veidu į žemę, murmėdama kažkokius burtus, davė paketą mūrininkui, liepė jam išsimaudyti ir įdėti paketą į vonią, sakant: Eik velniop! Mūrininkas tai padarė ir pasveiko. Prieš dedant paketą į vonią, norėta sužinoti, kas jame yra; ten rasti trys maži gyvi driežai; ir kai mūrininkas buvo vonioje, jis pajuto po savimi lyg tris didelius karpius, kurių po akimirkos ieškojo, bet nieko nerado. — Burtininkai kartais įdeda velnią į riešutus ir duoda juos mažiems vaikams, kurie tampa apžavėti. Vienas iš mūsų demonografų (manau, tai Boguet) praneša, kad nežinau kokiame mieste burtininkas padėjo ant tilto parapeto užburtą obuolį vienam savo priešui, kuris buvo smaguris viskam, ką galėjo gauti neatvėręs piniginės. Laimei, burtininką pastebėjo patyrę žmonės, kurie apdairiai uždraudė bet kam drįsti paliesti obuolį ranka, gresiant praryti velnią. Vis dėlto reikėjo jį pašalinti, nebent būtų norėta pastatyti jam sargybą. Ilgai svarstyta nerandant jokio būdo atsikratyti; galiausiai atsirado čempionas, kuris, apsiginklavęs kartimi, prisiartino prie obuolio ir nustūmė jį į upę, kur jam įkritus buvo matyti išeinantys keli maži velniai žuvų pavidalu. Žiūrovai griebė akmenis ir mėtė į galvas tiems mažiems demonams, kurie daugiau nebepasirodė... — Boguet dar pasakoja, kad viena užkerėta mergina išvėmė mažus driežus, kurie išskrido per skylę, atsiradusią grindyse. Žr. **CHARMES, ENCHANTEMENTS, MAGICIENS, SORCIERS** ir kt.



**Velnio klastos (Malices du Démon).** — Šia tema randama labai naivių legendų. Bonoje (Bonn), sako Cezarijus Heisterbachietis, buvo kunigas, pasižymėjęs savo tyrumu, gerumu ir pamaldumu. Velnias mėgo krėsti jam mažus liokajų pokštus; kai jis skaitė savo brevijorių, piktoji dvasia prisiartindavo nematoma, uždėdavo nagą ant skaitinio ir neleisdavo jam baigti; kitą kartą užversdavo knygą arba ne laiku atversdavo puslapį. Jei būdavo naktis, užpūsdavo žvakę. Velnias tikėjosi suteikti sau džiaugsmo išvesdamas žmogų iš kantrybės; bet gerasis kunigas visa tai priimdavo taip gerai ir taip atkakliai priešinosi nekantrumui, kad įkyrioji dvasia buvo priversta ieškoti kitos aukos. — Kasianas (Cassien) kalba apie daugybę to paties plauko dvasių ar demonų, kurie mėgdavo klaidinti praeivius, nukreipti juos nuo kelio ir nurodyti klaidingus maršrutus, viskas tik dėl piktavališkos pramogos. — Vienas baladinas turėjo demoną familiarą, kuris su juo žaisdavo ir mėgdavo krėsti išdaigas. Ryte jis jį žadindavo nutraukdamas antklodes, kad ir koks šaltis būtų; o kai baladinas miegodavo per giliai, jo demonas išnešdavo jį iš lovos ir paguldydavo kambario viduryje. — Plinijus kalba apie keletą jaunuolių, kuriuos velnias nukirpo. Kol šie jaunuoliai miegojo, dvasios familiarai, apsirengę baltai, įeidavo į jų kambarius, atsisėdavo ant jų lovos, švariai nukirpę plaukus, ir išeidavo, išbarstę juos ant grindų.

**Piktasis (Malin).** — Tai vienas iš epitetų, noriai duodamų demonui, dažnai vadinamam pikta dvasia.

**Malbrankas (Mallebrancke).** — Teniso žaidimo žymėtojas, gyvenęs Šv. Genovaitės gatvėje, Paryžiuje, kurį 1618 m. gruodžio 11 d. aplankė sugrįžėlė. Tai buvo jo žmona, mirusi prieš penkerius metus. Ji davė jam gerų patarimų, kurie pataisė jo blogą gyvenimą, bet kalbėjo nepasirodydama. Apie tai parašyta brošiūra in-12, pavadinta: „Nauja ir įdomi istorija apie moters dvasią, kuri pasirodė Sen Marselio priemiestyje ir t. t.“; Paryžius, 1618.

**Malfas (Malphas).** — Didysis pragaro prezidentas, kuris pasirodo varno pavidalu. Kai pasirodo su žmogaus figūra, jo balso garsas yra kimus: jis stato tvirtoves ir neįveikiamus bokštus, griaua priešų pylimus, padeda rasti gerų darbininkų, duoda dvasias familiarus, priima aukas ir apgauna aukotojus: keturiasdešimt legionų paklūsta jo įsakymams.

**Mamona (Mammon).** — Godumo demonas: būtent jis, sako Miltonas, pirmasis išmokė žmones plėšyti žemės krūtinę, kad išplėštų lobius.

**Mamutas (Mammouth).** — Gyvūnas, kurio veislė išnykusi; jis yra garbinimo objektas tarp Sibiro tautų, kurios suteikia jam keturių ar penkių metrų ilgį; jo spalva pilkšva, galva labai ilga ir kaktą plati; iš abiejų pusių, virš akių, jam kyšo ragai, kuriuos jis judina ir kryžiuoja savo noru,

sako sibiriečiai; jie prideda, kad jis turi savybę žymiai išsitiesti eidamas ir susitraukti į mažesnį tūrį; jo letenos panašios į lokio letenas.

**Manas (Man).** — Sommona-Codom priešas. Siamo gyventojai jį vaizduoja kaip pabaisos rūšį, su galva, apaugusia gyvatėmis, labai plačiu veidu ir baisiai dideliais dantimis.

**Mankanas (Mancanas).** — Apsišaukėlis, kuris Marianų salose prisiskyrė sau galią įsakinėti stichijoms, grąžinti sveikatą ligoniams, keisti metų laikus ir parūpinti gausų derlių ar sėkmingą žvejybą.

**Šluotkotis (Manche à balai).** — Kai burtininkai ir demonai rengdavo sabatą, raganos ten vykdavo raitos ant šluotkočio.

**Mandragoros (Mandragores).** — Gana geraširdžiai demonai familiarai; jie pasirodo mažų vyrų be barzdos pavidalu, su palaidais plaukais. Vieną dieną, kai mandragora išdrįso pasirodyti burtininko, laikomo teisme, prašymu, teisėjas nepabūgo nuplėšti jam rankų ir įmesti jų į ugnį. Tai paaiškinama tuo, kad mandragoromis taip pat vadinamos mažos lėlės, kuriose apsigyvena velnias, ir su kuriomis burtininkai tariasi bėdos atveju. — „Mažajame Alberte“ skaitoma, kad keliaujant Flandrijoje ir einant pro Lilj, šio veikalo autorius buvo pakviestas vieno savo draugo palydėti jį pas senę, kuri buvo laikoma didžia burtininke, ir kurios apgavystę jis atskleidė. Ši senė nuvedė abu draugus į tamsų kabinetą, apšviestą tik lempos, kurios šviesoje ant stalo, užtiesto staltiese, matėsi mažos statulos arba mandragoros rūšis, sėdinti ant trikojo, ištiesusi kairę ranką ir laikanti ta ranka labai ploną šilkinį virvelę, kurios gale kabojo maža gerai nublizginta geležinė musė. Po apačia buvo padėta krištolo taurė, taip, kad musė kabojo virš tos taurės. Senės paslaptis buvo įsakyti mandragorai daužyti musę į taurę, kad paliudytų tai, ką norėta sužinoti. Taigi ji sakydavo, kreipdamasi į statulą: „Įsakau tau, mandragora, to vardu, kuriam privalai paklusti, kad jei ponas bus laimingas kelionėje, kurią ruošiasi atlikti, priversk musę tris kartus suduoti į taurę.“ Musė tuoj pat suduodavo tris prašytus smūgius, nors senė visiškai nelietė nei taurės, nei šilkinės virvelės, nei musės, nei statulos; kas stebino žiūrovus. Ir kad geriau apkvailintų žmones savo orakulų įvairove, senė uždavinėjo naujus klausimus mandragorai, ir draudė jai daužyti, jei toks ar kitoks dalykas turėjo ar neturėjo įvykti; tada musė likdavo nejudanti. — Štai kur slėpėsi visa senės gudrybė: geležinė musė, kuri kabojo taurėje, buvo labai lengva ir gerai įmagnetinta, o kai senė norėdavo, kad ji daužytų į taurę, ji užsidėdavo ant piršto žiedą, kuriame buvo įstatytas gana didelis magneto gabalas. Žinoma, kad magneto akmuo turi savybę traukti geležį: senės žiedas išjudindavo įmagnetintą musę ir priversdavo ją daužyti tiek kartų, kiek norėta, į taurę. Kai ji norėdavo, kad musė nedaužytų, ji nusiimdavo žiedą nuo piršto nepastebimai. Tie, kurie veikė išvien su ja, pasirūpindavo sužinoti pas ją atvestų žmonių reikalus, ir taip daugybė žmonių buvo apgauti. — Senovės germanai taip pat turėjo mandragorų, kurias vadino Alrūnomis: tai buvo medinės figūros, kurias jie

garbino, kaip pagonys savo dievus larus, ir kaip negrai savo fetišus. Šios figūros globodavo namus ir žmones, kurie jas laikydavo. Jas darydavo iš kietčiausių šaknų, ypač iš mandragoros: jas švariai aprengdavo, minkštai paguldydavo į mažas skryneles; kiekvieną savaitę jas plaudavo vynu ir vandeniu, ir per kiekvieną valgį patiekdavo joms valgyti ir gerti; antraip jos būtų rėkusios kaip vaikai, kenčiantys alkį ir troškulį, kas būtų užtraukę nelaimės; galiausiai, jas laikydavo uždarytas slaptoje vietoje, iš kurios išimdavo tik pasikonsultuoti. — Kai tik turėdavo laimę turėti namuose tokias figūras (aštuonių–devynių colių aukščio), manėsi esą laimingi, nebebijojo jokio pavojaus, tikėjosi iš jų visokių gėrybių, ypač sveikatos ir sunkiausių ligų išgydymo. Bet kas buvo dar nuostabiau, tai kad jos pranešdavo ateitį: tam jas purtydavo, ir tikėdavo pagauną jų atsakymus galvos linktelėjimuose, kuriuos joms suteikdavo judesys. Sakoma, kad šis senovės germanų prietaras vis dar gyvuoja tarp Žemutinės Vokietijos, Danijos ir Švedijos liaudies. — Senovės žmonės priskyrė dideles galias augalui, vadinamam mandragora. Nuostabiausios iš šių šaknų buvo tos, kurios galėjo būti palaistytos pakaruoklio šlapimu; bet nebuvo galima jos išrauti nemirus. Kad išvengtų šios nelaimės, kasdavo žemę aplinkui, pririšdavo virvę, kurios kitas galas buvo pririštas prie šuns kaklo; tada šuo, varomas, išraudavo šaknį bėgdamas, ir krisdavo negyvas nuo operacijos; bet laimingas mirtingasis, kuris tada paimdavo šią šaknį, neberizikavo jokių pavojumi ir turėjo neįkainojamą lobį prieš kerus. Žr. **BOUCHEY**, **BRIOCHÉ** ir kt.

**Manai (Mânes).** — Mirusiųjų dievai, kurie vadovavo kapams pas senovės žmones; bet dar dažniau manai yra mirusiųjų sielos. Manų vardas Italijoje buvo ypač priskiriamas geradariams ir padedantiems genijams. Šie dievai galėjo išeiti iš pragaro su Sumano, jų valdovo, leidimu. Ovidijus praneša, kad per smarkų marą buvo matyti manai, išeinantys iš kapų ir klaidžiojantys po miestą ir laukus, keldami baisius staigumus. Šie pasirodymai nesiliovė kartu su maru, pasak poeto, kol nebuvo įsteigtos feralijų šventės, įvestos Numos, ir kol šešėliams nebuvo grąžintas įprastas kultas, kuris kurį laiką buvo nutrauktas. — Kai manai buvo vadinami lemūrais arba remūrais, jie buvo laikomi supykusiais genijais, užsiėmusiais kenkimu. Leloyeris sako, kad manai buvo juodi ir baisūs demonai, kaip velniai ir pragaro šešėliai. Žr. **LÉMURES**.

**Manfredas (Manfred).** — Žr. **MAINFROI**.

**Mang-Taaras (Mang-Taar).** — Savotiškas jakutų pragaras, gyvenamas aštuonių piktuųjų dvasių genčių: šios dvasios turi vadą, kurio vardas Acharai Bioho, galingasis. Galvijai, kurių kailis visiškai baltas, jakutams yra šventi, kaip pašvęsti didžiajam Acharajui. Jakutai tiki, kad vos tik jų šamanai (kunigai-burtininkai) miršta, jie prisijungia prie šių dvasių.

**Manichėjai (Manichéens).** — Ezeiarcho Manio, gimusio Persijoje 240 m., sekėjai. Jie pripažino du lygiai galingus, lygiai amžinus principus: Dievą, gėrio autorių, ir velnią, blogio autorių.

**Manitu (Manitou).** — Tai vardas, kurį negrai duoda velniui. Žr. **MATCHI-MANITOU**.

**Manto.** — Tesalijos sibilė, kuriai buvo priskirta ši pranašystė, taikoma mūsų Viešpačiui Jėzui Kristui: „Tas, kuris didis, ateis, jis pereis kalnus ir dangaus vandenį; jis valdys neturte ir viešpataus tyloje; ir gims iš mergelės.“

**Manis (Many).** — Netikras pranašas ir garsus dailininkas tarp rytiečių, kuris Persijoje įkūrė sektą, kurios pagrindinės dogmos yra dviejų amžinų gėrio ir blogio principų egzistavimas, metempsichozė, susilaikymas nuo mėsos, bet kokio gyvūno žudymo draudimas.

**Maoridatas (Maoridath).** — Apsauga nuo kerų. Tai pavadinimas, kurį musulmonai duoda dviem paskutiniams Korano skyriams, kuriuos jie dažnai recituoja, kad apsisaugotų nuo burtų ir visų kitų blogų susitikimų.

**Marbasas arba Barbasas (Marbas ou Barbas).** — Didysis pragaro prezidentas; jis pasirodo įsiutusio liūto pavidalu; kai jis yra egzorcisto akivaizdoje, priima žmogaus pavidalą ir atsako apie paslėptus dalykus; siunčia ligas; suteikia mechaninių menų žinias; keičia žmogų įvairiomis metamorfozėmis; vadovauja trisdešimt šešiams legionams.

**Markas (Marc).** — Erezirachas Valentinas turėjo, be kitų mokinių, vieną, vardu Markas, kuris praktikavo savotišką magnetizmą, kuriuo teigė perduodęs pranašystės dovaną. Kai moteris, kuriai jis buvo pažadėjęs šią dovaną, jam sakydavo: — Bet aš nesu pranašė; jis atlikdavo virš jos invokacijas, kad ją nustebintų, ir sakydavo: — Atverk burną ir sakyk viską, kas ateis į galvą, tu pranašausi. Vargšė moteris rizikuodavo ir manėsi esanti pranašė. — Jis linko į kabalą; ir be abejonės jo sekėjai iš jo perėmė šią doktriną, kad dvidešimt keturios abėcėlės raidės yra dvidešimt keturi eonai arba dvasios, kurios viską valdo. Pridedama, kad jo prestižuose, nes jis užsiiminėjo ir magija, jam padėjo demonas Azazelis.

**Kavos tirščiai (Marc de café) (Menas burti iš).** — Pasirengimas Menui skaityti ateities dalykus kavos tirščiuose yra labai paprastas. Palikite kavinukę tirščius, kuriuos kava ten paliko; ar jie seni, ar švieži, jie duoda rezultatų, jei tik yra daugmaž sausi, kai norėsite juos naudoti. Užpilkite stiklinę vandens ant šių tirščių; pakaitinkite, kol jie ištirps. Turėkite baltą lėkštę, be dėmių, nuvalytą ir nusaustą. Pirmiausia išmaišykite tirščius šaukštu, supilkite į lėkštę, bet nedidelį kiekį ir taip, kad užpildytų lėkštę tik iki pusės. Lengvai pakratykite visomis kryptimis vieną

minutę; tada atsargiai išpilkite visą skystį į kitą indą. — Tokiu būdu lėkštėje lieka tik kavos tirščių dalelės, išsidėsčiusios tūkstančiais būdų ir sudarančios daugybę hieroglifinių piešinių. Jei šie piešiniai per daug susimaišę, tirščiai per tiršti, lėkštė į nieką nepanaši, pakartokite operaciją. Likimo paslaptis galima skaityti tik tada, kai lėkštės piešiniai yra aiškūs ir ryškūs, nors ir tankūs. — Kraštai paprastai būna tirštesni; dažnai būna ir susimaišusių dalių viduryje; bet dėl to nesijaudinama; galima burti, kai didžioji lėkštės dalis yra įskaitoma. — Yra sibilių, kurios teigia, kad reikia tarti tam tikrus paslaptinius žodžius pilant vandenį į kavinuką, maišant tirščius šaukštu prieš ugnį ir pilant juos į lėkštę: tai apgavystė. Žodžiai čia neturi galios. Jei jie pridunami, tai tik tam, kad suteiktų darbui šiek tiek iškilmingumo ir patenkintų žmones, kurie nori, kad viskas vyktų ceremoniškai. — Kavos tirščiai, supilti į lėkštę, palieka ten įvairias figūras. Reikia jas iššifruoti; nes ten yra kreivių, bangavimų, apskritimų, ovalų, kvadratų, trikampių ir t. t. — Jei apskritimų skaičius, daugiau ar mažiau tobulų, viršija kitų figūrų kiekį, šis ženklas pranašauja, kad asmuo gaus pinigų. Jei apskritimų mažai, konsultuojančio asmens finansuose yra sunkumų. — Kvadratinės figūros pranašauja nemalonumus proporcingai jų skaičiui. Ovalios figūros žada sėkmę reikaluose, kai jų yra daug arba jos aiškiai pažymėtos. — Didelės ar mažos linijos, kai jos iškilios ar daugybinės, pranašauja laimingą senatvę. Bangavimai arba vingiuojančios linijos pranašauja nesėkmes ir sėkmes, susimaišiusias tarpusavyje. — Kryžius lėkštės piešinių viduryje žada lengvą mirtį. Trys kryžiai pranašauja garbę. Jei lėkštėje yra daug kryžių, grįšite pas Dievą po aistrų siautulio. — Trikampis žada garbingas pareigas. Trys trikampiai nedideliu atstumu vienas nuo kito yra laimingas ženklas. Apskritai, ši figūra yra geras ženklas. Figūra, turinti H formą, pranašauja apsinuodijimą. Ilgas stačiakampis, gerai matomas, žada nesantaiką šeimoje. — Jei lėkštės piešinių viduryje pastebite aiškią liniją, tai kelias, pranašaujantis kelionę. Ji bus ilga, jei kelias tęsiasi; lengva, jei kelias švarus; sunki, jei kelias apkrautas taškais ar mažomis linijomis. — Apskritimas, kuriame yra keturi taškai, žada vaiką. Du tokie apskritimai žada du, ir t. t. — Jei lėkštėje pastebite namo figūrą šalia apskritimo, tikėkitės turėti tą namą. Jis bus mieste, jei kaimynystėje matote X. Jis bus kaime, jei šalia šio ženklo atskiriate medžio ar krūmo, ar kokio augalo formą. Šis namas jums bus duotas arba gausite jį paveldėję, jei jis lydimas trikampių. Jūs jame mirsite, jei jis viršuje turi kryžių. — Galbūt rasite karūnos formą, ji jums pranašauja sėkmę dvare. — Dažnai sutinkama vienos ar kelių mažų žuvelių figūra; jos pranašauja, kad būsite pakviestas į kokius nors pietus. Keturkojo gyvūno figūra žada vargus. Paukščio figūra pranašauja laimės smūgį. Jei paukštis atrodo pagautas tinkle, tai bylinėjimasis. Roplio figūra pranašauja išdavystę. Rožės figūra žada sveikatą; verkiančio gluosnio forma – melancholiją; krūmo figūra – vėlavimus. Rato forma yra nelaimingo atsitikimo ženklas. Langas arba keli kvadratai, sujungti taip, kad sudarytų lango rūšį, jus įspėja, kad būsite apvogtas. — Jei matote šuns galvą ar formą šalia žmogaus figūros, turite draugą. Jei matote žmogų, jojantį ant arklio ar bet kokio kito keturkojo, gerbiamas žmogus dėl jūsų deda dideles pastangas. Kai pastebite tris figūras vieną šalia kitos, laukite garbingų pareigų. Jei atskirtumėte kryžių vainiką, vyras iš jūsų giminaičių mirs tais metais. Trikampių ar kvadratų vainikas pranašauja giminatės mirtį taip pat einamaisiais metais. Puokštė, sudaryta iš keturių gėlių, ar didesnio skaičiaus, yra laimingiausias iš visų ženklų. Štai.

**Markosijas (Marchocias).** — Didysis pragaro markizas; jis pasirodo žiaurios vilkės pavidalu, su grifo sparnais ir gyvatės uodega. Jis spjaudo liepsnas. Kai priima žmogaus pavidalą, atrodo lyg

didelis kareivis; jis paklūsta egzorcistams, priklauso viešpatysčių ordinui ir vadovauja trisdešimčiai legionų.

**Markionitai (Marcionites).** — V a. eretikai, kurių vadovas buvo Markionas. Jie buvo dualistai ir sakė, kad Dievas sukūrė mūsų sielas, bet pavydus velnias tuoj pat sukūrė mūsų kūnus, kuriuose įkalino minėtas sielas.

**Antradienis (Mardi).** — Jei karpysite nagus savaitės dienomis, kurios turi R raidę, kaip antradienis, trečiadienis ir penktadienis, atsiras ateromų ant pirštų.

**Margaritomantija (Margaritomancie).** — Būrimas perlais. Vienas padedamas prie ugnies; uždengiamas apverstu indu; užkerimas tariant įtariamųjų vardus. Jei kas nors buvo pavogta tuo momentu, kai tariamas vagies vardas, perlas pašoka į viršų ir praduria indo dugną, kad išeitų; taip atpažįstamas kaltininkas.

**Margarita (Marguerite).** — Olandų princesė, gyvenusi XIII a. Šiurkščiai atsisakiusi išmaldos vargšai moteriai, turėjusiai kelis vaikus, ir priekaištavusi jai dėl vaisingumo, ši vargšė jai išpranašavo, kad ji pati turės tiek vaikų, kiek yra dienų metuose. Ji iš tiesų pagimdė tris šimtus šešiasdešimt penkis vaikus, kurie buvo parodyti ant dviejų didelių lėkščių Losduinene (Loosduynen) prie Hagos, kur šia istorija neabejojama, ir kur išsaugotos dvi lėkštės bei trijų šimtų šešiasdešimt penkių vaikų, mirusių tuoj po krikšto, kapas.

**Margarita (Marguerite).** — Italė, kuri turėjo dvasią familiarą. Lenglet-Dufresnoy pasakoja jos istoriją, remdamasis Kardano liudijimu: — „Milane buvo moteris, vardu Margarita, kuri visur skelbėsi turinti velnią arba dvasią familiarą, kuri ją sekiojo ir lydėjo visur, bet vis dėlto dingdavo dviem ar trimis mėnesiams per metus. Ji prekiaavo šia dvasia, nes dažnai buvo kviečiama į daugelį namų, ir vos jai liepus iššaukti savo dvasią, ji palenkėdavo galvą arba apsigaubdavo prijuoste, ir pradėdavo ją šaukti ir užkeikinti savo italų kalba; ji staiga jai pasirodydavo ir atsakydavo į jos šaukimą; šios dvasios balsas girdėjosi ne šalia jos, bet toli, lyg sklistų iš kokios skylės sienoje; ir jei kas nors norėdavo prisiartinti prie tos vietos, kur skambėjo šios dvasios balsas, nustebdavo, kad jo toje vietoje nebegirdi, bet girdi kokiame kitame namo kampe; kalbant apie balsą, jis nebuvo artikuliuotas ar suformuotas taip, kad jį būtų galima suprasti; bet jis buvo plonas ir silpnas, taip, kad jį galima buvo vadinti greičiau murmėjimu nei balso garsu; ir po to, kai ši dvasia taip pašvilpdavo ir pamurmėdavo, ši senė tarnaudavo kaip vertėja ir paaiškindavo kitiems, ką ji pasakė. Ji gyveno keliuose namuose, kur yra moterų, stebėjusių jos elgesį, kurios sako, kad ji kartais uždaro šią dvasią į drobulę, ir kad ji turi įprotį jai kęsti į burną taip, kad jos lūpos beveik visada yra išopėjusios. Ši nelaiminga moteris kelia tokį siaubą



visiems dėl šios dvasios, kad ji neranda nieko, kas norėtų ją apgyvendinti ar bendrauti su ja.“ Mums nereikia pridurti, kad tai buvo pilvakalbystės triukas.

**Mariačo de Moleres (Mariacho de Molères).** — Žymi ragana, kurią apkaltino jauna mergina, vardu Marija Aspiuletė (Marie Aspiculette), devyniolikos metų, kad ši ją nunešė į savaitę, nešdama ant kaklo po to, kai pasitrynė tirštu ir žalsvu vandeniu, kuriuo pasitėpė rankas, klubus ir kelius.

**Mariagranė (Marie) (Mariagrane (Marie)).** — Ragana, kuri sakė dažnai mačiusi velnią, ir kuri minima pas Delankrą.

**Santuoka (Mariage).** — Yra keletas būdų sužinoti, kada ir su kuo bus susituokta. P. Šopenas pasakoja, kad Rusijoje jaunos merginos, smalsaujančios sužinoti, ar jos ištekęs tais metais, sudaro ratą, kuriame kiekviena prieš save išbarsto žiupsnelį avižų grūdų. Tai padarius, moteris, atsistojusi viduryje ir laikanti suvyniotą gaidį, kelis kartus apsisuka aplink save užsimerkusi ir paleidžia gyvūną, kurį prieš tai pasirūpino numarinti badu; jis nepraleidžia progos lesti grūdų. Ta, kurios avižos buvo pradėtos lesti pirmosios, gali tikėtis artimos santuokos. Kuo godžiau gaidys lesa, tuo greičiau išpranašauta sąjunga turi įvykti. — Jei jaunai rusei natūralu trokšti santuokos, ne mažiau natūralu, kad ji trokšta sužinoti tą, kuris bus jos vyras. Štai kokia priemonė patenkina jos smalsumą. Ji vidurnaktį nueina į nuošalų kambarį, kur paruošti du veidrodžiai, pastatyti lygiagrečiai vienas prieš kitą ir apšviesti dviejų fakelių. Ji atsisdė ir tris kartus ištaria šiuos žodžius: \*Kto moy soujnoy, kto moy riainoy, tot pokajetsia mnie\*. „Tegu tas, kuris bus mano vyras, man pasirodo!“ Po to ji nukreipia žvilgsnį į vieną iš veidrodžių, ir atspindys jai parodo ilgą veidrodžių eilę; jos žvilgsnis turi sustoti ties tolimesne erdve, kur, kaip teigiama, įvyksta pasirodymas. Suprantama, kad kuo stebima vieta atrodo toliau, tuo lengviau jau užimtai vaizduotei susikurti iliuziją. Tuo pačiu būdu naudojamas norint sužinoti, ką veikia nesantys asmenys. — Tie, kurie trokšta sužinoti (vėlgi pas rusus), ar jauna mergina greitai ištekęs, padaro tilto formos groteles iš mažų susipynusių šakelių ir pakiša jai po pagalve, jai to nepastebint. Kitą dieną jos klausima, ką ji matė sapne; jei ji pasakojaėjusi per tiltą su jaunuoliu, tai neklystantis ženklas, kad ji tais pačiais metais su juo susituoks. Šis būrimas rusiškai vadinamas \*most mastite\*. — „Mažoji Alberto nuostabiose paslaptys“ skaitomas toks būdas sužinoti, su kuo bus susituokta. Reikia turėti sutrinto koralo ir magneto miltelių, juos sumaišyti su balto balandžio krauju; padaryti mažą tešlos kamuoliuką, kurį suvynioti į mėlynos taftos gabalėlį, pasikabinti ant kaklo; po pagalve pasidėti žalios mirtos šakelę, ir sapne pamatysi asmenį, kurį turi vesti. Merginos ar našlės tą patį rezultatą gauna pririšusios tuopos šakelę savo kojineis po pagalve, ir prieš miegą pasitrynusios smilkinius trupučiu kukučio kraujo. — Taip pat daugelyje provincijų tikima, kad sutuoktiniai, kurie valgo ar geria prieš santuokos ceremoniją, susilaukia nebylių vaikų.

**Marinji (Enguerrand de Marigny).** — Liudviko X, Prancūzijos karaliaus, ministras. Alix de Mons, Engerano žmona, ir dama de Canteleu, jos sesuo, buvo apkaltintos griebęsi burtų, kad apžavėtų karalių, mesirą Karolį, jo brolių, ir kitus baronus, ir dariusios kerus, kad padėtų pabėgti Engeranui, kuris buvo įkalintas. Abi damos buvo suimtos. Žakas Diulo (Jacques Dulot), magas, kuris, kaip manyta, padėjo joms savo kerais, buvo uždarytas į kalėjimą; jo žmona buvo sudeginta, o tarnas pakartas. Diulo, bijodamas panašios bausmės, nusižudė arba buvo nužudytas savo požemio kameroje. Valua (Valois) grafas, karaliaus dėdė, atkreipė jo dėmesį į tai, kad mago savižudybė yra didelis įrodymas prieš Marinji. Monarchui buvo parodytos vaškinės figūros; jis leidosi įtikinamas ir pareiškė, kad atitraukia ranką nuo Marinji ir atiduoda jį savo dėdei. Tuoj pat buvo surinkti keli teisėjai; svarstymas nebuvo ilgas: Marinji, nepaisant jo bajoro titulo, buvo nuteistas būti pakartas kaip burtininkas; nuosprendis buvo įvykdytas Šeštinių išvakarėse, ir jo kūnas buvo pakabintas Monfokono (Montfaucon) kartuvėse, kurias jis buvo liepęs atstatyti savo valdymo metu. Liaudis, kurią ministro įžūlumas buvo supykęs, parodė užuojautą jo nelaimei. Teisėjai nedrįso nuteisti jo žmonos ir sesers; pats karalius gailėjosi atidavęs Marinji jo priešams; ir savo testamente paliko didelę sumą jo šeimai, atsižvelgdamas, kaip sakė, į didelę nelaimę, kuri ją ištiko.

**Marionetės (Marionnettes).** — Seniau tikėta, kad marionetėse gyvena maži demonai. Žr. **BRIOCHÉ, BOUCHEY, MANDRAGORES** ir kt.

**Marisana (Marissane).** — Penkiolikos ar šešiolikos metų jaunuolis, vardu Kristovalis de la Garada (Christoval de la Garrade), buvo pagrobtas, be taukų ar tepalų, Marisano de Tartras, raganos, kuri jį nunešė taip toli ir taip aukštai per orą, kad jis negalėjo atpažinti sabato vietos; bet jis prisipažino, kad buvo gerai priluptas už tai, kad nenorėjo jame dalyvauti, ir jo parodymai buvo vienas iš įrodymų, dėl kurių ragana buvo sudeginta; visgi jis galėjo tik susapnuoti. Žr. **RALDE**.

**Marijus (Marius).** — Jis vedėsi su savimi skitų raganą, kuri jam pranašaudavo jo žygių sėkmę.

**Marotas (Marot).** — Mahometas cituoja dviejų angelų, Aroto ir Maroto, istoriją, kad pateisintų draudimą gerti vyną. „Dievas, sako jis, pavedė Arotui ir Marotui misiją žemėje. Jauna dama pakvietė juos pietų, ir jie rado vyną tokį gerą, kad nusigėrė. Tada jie pastebėjo, kad jų šeimninė graži, įsimylėjo ir prisipažino. Ši dama, kuri buvo išmintinga, atsakė, kad išklauskys juos tik tada, kai jie išmokys ją žodžių, kuriuos naudojo norėdami pakilti į dangų. Vos tik ji juos sužinojo, pakilo iki Dievo sosto, kuris ją pavertė, kaip atlygį už jos dorybę, į spindinčią žvaigždę (tai aušrinė žvaigždė), ir pasmerkė du girtus angelus likti iki teismo dienos pakabintus už kojų Babelio šulinyje, kurį musulmonai piligrimai vis dar lanko netoli Bagdado.“

**Velnio žymė (Marque du diable).** — Žinoma, kad raganos, kurios eina į savaitę, yra paženklintos velnio ir turi ypač vieną neįprastą vietą, kurią teisėjai kartais liepdavo badyti ilgais smeigtukais. Kai įtariamąsios neišleidžia jokio garso ir nerodo jokio kančios ženklo, jos laikomos raganomis ir nuteisiamos kaip tokios, nes tai akivaizdus įrodymas, kad jos buvo nuneštos į savaitę. Delankras pridėjo, kad visos tos, kurios perėjo per jo rankas, prisipažino visus šiuos dalykus, kai buvo mestos į ugnį. Bodinas teigia, kad velnias neženklina tų, kurios atsiduoda jam savo noru ir kurias jis laiko ištikimomis; bet Delankras paneigia šį teiginį sakydamas, kad visos didžiausios raganos, kurias jis matė, turėjo vieną ar daugiau žymių, ar akyje, ar kitur; šios žymės paprastai turi mažo pusmėnulio, arba nago, arba poros ragų, sudarančių šakutę, formą.

**Pragaro markizai (Marquis de l'enfer).** — Pragaro markizai, tokie kaip Feniksas (Phœnix), Kimertis (Cimeries), Andras, yra, kaip ir pas mus, šiek tiek aukštesni už grafus. Jie sėkmingai iššaukiami nuo trečios valandos po pietų iki sutemų.

**Martimas arba Batimas (Marthym ou Bathym).** — Hercogas pragare, didelis ir stiprus; jis atrodo kaip tvirtas vyras, o užpakalyje turi gyvatės uodegą. Jis joja ant liguistai balto žirgo. Jis žino žolelių ir brangakmenių savybes. Jis perkelia žmones iš vienos šalies į kitą neįtikėtinu greičiu. Trisdešimt legionų jam paklūsta.

**Martynas (Martin).** — Vieną dieną, kai šv. Martynas Turietis laikė mišias, velnias įėjo į bažnyčią tikėdamasis jį išblaškyti. — Ši naivi „Aukso legendos“ istorija, pavaizduota vienoje Bresto bažnyčioje, pasirodė Grosnetui (Grosnet) tokia graži, kad jis ją aprašė eilėmis. Velnias, pasak šio senojo poeto, buvo bažnyčios kampe, rašydamas ant pergamento moterų plepalus ir netinkamas kalbas, kurios buvo sakomos jam į ausis šventųjų apeigų metu. Kai jo lapas prisipildė, kadangi jis dar turėjo daug pastabų užsirašyti, įsidėjo pergamentą tarp dantų ir traukė iš visų jėgų, kad pailgintų; bet lapas plyšo, ir velnio galva atsitrenkė į koloną, buvusią už jo. Šv. Martynas, kuris tuo metu atsisuko *\*Dominus vobiscum\**, ėmė juoktis iš velnio grimasos ir taip prarado savo mišių nuopelnus, bent jau piktosios dvasios, kuri suskubo pabėgti, nuomone.

**Marten (Marija) (Martin (Marie)).** — Ragana iš La Nefvil-le-Rua (La Neufville-le-Roi) miestelio Pikardijoje, kuri buvo suimta už tai, kad kerais numarino gyvulius ir žmones. Magas, ėjęs pro šalį, ją atpažino; ir jo patarimu ragana buvo nuskusta. Ant jos rasta velnio žymė, turinti katės letenos įspaudą. Ji pasakė teisėjui, kad pripažįsta savo kaltę. Nuvesta į prebostą, ji prisipažino, kad yra ragana, kad mėtė burtus naudodama miltelius, pagamintus iš mirusiųjų kaulų; kad velnias Cerberis (Cerbère) su ja dažnai kalbėjosi. Ji įvardijo asmenis, kuriuos užkerėjo, ir arklius, kuriuos apžavėjo. Ji sakė, kad norėdama įtikti Cerberiui, ji nėjo į mišias dvi dienas prieš mesdama savo burtus, kad buvo Cerberio laikomame susirinkime (*\*chapitre\**), ir kad pirmą

kartą ją ten nuvedė Luiza Morel, jos teta. Antrajame tardyme ji pareiškė, kad paskutinį kartą, kai buvo sabate, tai buvo Varipone (Varipon), netoli Nuajono; kad Cerberis, apsirengęs trumpu juodu drabužiu, turintis juodą barzdą, su aukšta skrybėle, laikė savo susirinkimą prie minėto Varipono gyvatvorių, ir kad jis vadino burtininkus ir raganas vardais. Mondidjė (Montdidier) miesto taryba nuteisė ją pakarti 1586 m. birželio 2 d. Ji apskundė nuosprendį Paryžiaus parlamentui, kuris atmetė skundą. Jos egzekucija įvyko liepos 25 d. tais pačiais metais.

**Martinė (Martinet).** — Demonas familiaras, kuris lydėdavo magus ir drausdavo jiems ko nors imtis be jo leidimo, ar išeiti iš vietos be metro Martinė sutikimo. Kartais jis taip pat pasitarnaudavo keliautojams, nurodydamas trumpiausius kelius; kas buvo paslaugumas.

**Maskaradai (Mascarades).** — Galai tikėjo, kad Mitra vadovauja žvaigždynams; jie garbino jį kaip šilumos, vaisingumo ir geros bei blogos įtakos principą. Įšventintieji į jo misterijas buvo suskirstyti į kelias brolijas, kurių kiekviena turėjo žvaigždyną kaip simbolį; brolijos nariai švėsdavo savo šventes, rengdavo procesijas ir puotas, persirengę liūtais, aviniais, lokiais, šunimis ir t.t., tai yra, figūromis, kurios priskiriamos tiems žvaigždynams. Tai, be abejo, pasak Sen-Fua, mūsų maskaradų kilmė. — Turko, grįžusio iš Europos, klausė, ką jis ten matė įdomaus. „Venecijoje, – atsakė jis, – jie tampa bepročiais tam tikru metų laiku; bėgioja persirengę gatvėmis, ir ši ekstravagancija padidėja tiek, kad dvasininkai priversti ją stabdyti; mokyti egzorcistai sukviečia ligonius tam tikrą dieną (Pelenų trečiadienį), ir vos tik užbarsto jiems šiek tiek pelenų ant galvos, sveikas protas jiems sugrįžta, ir jie grįžta prie savo reikalų.“

**Masaliečiai arba Mesaliečiai (Massaliens ou Messaliens).** — Pirmųjų amžių iliuminatai (apšviestieji), kurie tikėjo, kad kiekvienas žmogus paveldi iš tėvų ir nešiojasi savyje demoną, kuris jo nepalieka. Jie kalbėdavo ilgas maldas jam sutramdyti; po to šokdavo ir atsiduodavo traukuliams bei šuoliams, sakydami, kad šokinėja ant velnio. — Kita masaliečių sekta X a. pripažino du dievus, gimusius iš pirmosios būtybės; jaunesnysis valdė dangų, vyresnysis pirmininkavo žemei; pastarąjį jie vadino Šėtonu ir manė, kad abu broliai nuolat kariauja, bet vieną dieną turi susitaikyti.

**Kramtymas (Mastication).** — Senovės žmonės tikėjo, kad mirusieji valgo savo kapuose. Nežinoma, ar jie girdėdavo juos kramtant; bet tikra, kad idėjai, išsaugojusiai mirusiems galimybę valgyti, reikia priskirti laidotuvių vaišių paprotį, kuris nuo neatmenamų laikų ir visose tautose buvo rengiamas ant velionio kapo. — Nuomonė, kad šmėklos maitinasi, vis dar paplitusi Levante. Jau seniai vokiečiai įsitikinę, kad mirusieji kramto kaip kiaulės savo kapuose, ir kad lengva išgirsti juos kriuksint, traiškančius tai, ką ryja. Pilypas Rerijus (Rherius), XVII a., ir Michaelis Rauftas, XVIII a. pradžioje, net išleido traktatus apie mirusiuosius, kurie kramto savo kapuose (\*De Masticatione mortuorum in tumulis\*). Jie sako, kad kai kuriose Vokietijos vietose, norint neleisti mirusiems kramtyti, jiems į karstą po smakru padeda žemės grumstą;

kitur jiems į burną įkiša mažą sidabrinę monetą, o kiti stipriai užriša gerklę nosine. — Toliau jie cituoja keletą mirusiųjų, kurie suėdė savo pačių kūną kape. Reikia stebėtis matant mokslininkus randant kažką stebuklingo tokiuose natūraliuose faktuose. Naktį po grafo Henriko de Salmo laidotuvių, Aukštutinio Seilio (Haute-Seille) abatijos bažnyčioje, kur jis buvo palaidotas, girdėjosi duslūs riksmi, kuriuos vokiečiai be abejonės būtų palaikę kramtančio asmens kriuksėjimu; ir kitą dieną, atidarius grafo kapą, jis rastas negyvas, bet apsvirtęs ir veidu į apačią, nors buvo palaidotas ant nugaros. Jis buvo palaidotas gyvas, kaip ir daugybė kitų. — Panašiai priežasčiai reikia priskirti Raufto pasakojamą istoriją apie moterį iš Bohemijos, kuri 1345 m. suvalgė savo kape pusę savo įkapių drobulės. Praėjusiame amžiuje skubotai palaidojus vargšą žmogų kapinėse, naktį kape išgirstas triukšmas: kitą dieną jį atidarė ir rado, kad jis nusigrauzė rankų mėsą. Šis žmogus, gėręs per daug degtinės, buvo palaidotas gyvas. — Viena panelė iš Augsburga, ištikta letargo, buvo palaikyta mirusia, ir jos kūnas padėtas į gilų rūšį, neužkasant žemėmis. Netrukus išgirstas triukšmas jos kape; bet į tai nekreipta dėmesio. Po dvejų ar trejų metų mirė kažkas iš šeimos: rūšys atidarytas, ir panelės kūnas rastas prie akmens, kuris uždarė įėjimą. Ji veltui bandė pajudinti tą akmenį, ir neturėjo dešinės rankos pirštų, kuriuos iš nevilties nusigrauzė. Žr. **VAMPIRES**.

**Mastifalis (Mastiphal).** — Tai vardas, duodamas demonų kunigaikščiui apokrifinėje knygoje, kurią cituoja Kedrenas, ir kurios pavadinimas: „Mažoji Pradžios knyga“.

**Mači-Manitu (Matchi-Manitou).** — Piktoji dvasia, kuriai Šiaurės Amerikos laukiniai priskiria visas juos išstinkančias blogybes. Šis blogasis genijus yra ne kas kita, kaip mėnulis. Daugelis šių laukinių įsivaizduoja, kad audras sukelia mėnulio dvasia. Jie meta į jūrą tai, ką turi brangiausia savo kanojose, tikėdamiesi šiomis aukomis nuraminti įpykusią dvasią.

**Matinjonas (Jacques Goyon de Matignon).** — Bajoras, tarnavęs Henrikui III ir Henrikui IV. Jo pavyduoliai, matyt norėdami jį apjuodinti, sakė, kad protas, sumanumas, apdairumas, drąsa nebuvo jam įgimti, bet kad jie jam atėjo iš pakto, kurį jis sudarė su velniu. Reikėjo, kad tas velnias būtų geras padaras, sako Sen-Fua, nes Matinjonas visomis progomis rodė švelnumo ir žmogiškumo kupino charakterio ženklus.

**Macu (Matzou).** — Kinų dievybė. Tai buvo, pasak kai kurių autorių, burtininkė.

**Moris (Maury (Jean-Siffrein)).** — Vienas gatvės prekeivis 1792 m., norėdamas labiau sužadinti Paryžiaus liaudies smalsumą, pardavinėdamas savo pamfletus šaukė: „Abato Morio mirtis!“ Abatas eina pro šalį, prisiartina, suduoda jam antausį ir sako: „Še, jei aš miręs, bent jau patikėsi sugrįžėliais.“

**Mechanika (Mécanique).** — Kaip ir visi sudėtingi mokslai, mechanika sukūrė stebinančių derinių, kurie seniau buvo priimti kaip stebuklai. Kas labiausiai stebino protus, tai automatas, dar vadinamas androidu. Mes kalbėjome apie Alberto Didžiojo androidą, kuris jo amžininkų akyse atrodė kaip magijos kūrinys. Johanas Miuleris (Jean Muller), XV a. mokslininkas, geriau žinomas Regiomontano vardu, pagamino, sakoma, automatą-erelį, kuris turėjo gebėjimą valdytis ore; jis pralenkė Vokansono (Vaucanson) automatą-antį, kuri turškėsi, plasnojo, gagėjo ir virškino. Aulas Gelijus praneša, kad Architas senovėje buvo sukonstravęs balandį, kuris pakildavo, pakildavo į tam tikrą aukštį ir grįždavo į savo vietą. Rodžeriui Bekonui (Roger Bacon) priskiriama galva, kuri išstardavo keletą žodžių. Vokansonas pagamino fleitininką, kuris atlikdavo keletą melodijų. Žakas Dro (Jacques Droz), jo amžininkas, praėjusiame amžiuje pagamino automatą, kuris piešė, ir kitą, kuris grojo klavesinu. Tuo pačiu metu abatas Mikalis sukonstravo dvi bronzines galvas, kurios, kaip ir Rodžerio Bekono androidas, tardavo žodžius. Bet kas padarė dar didesnį įspūdį, tai barono Kempeleno šachmatų žaidėjas. Tai buvo spyruoklių varomas automatas, kuris žaidė šachmatais prieš stipriausius žaidėjus ir kartais laimėdavo. Tiesa, nežinota, kad mechanizmą valdė žmogus, pasislėpęs spintoje, prie kurios automatas buvo prisišliejęs. Bet tai vis tiek buvo nuostabus darbas. — Seniau, kartoju, androiduose matyta tik slapto mokslo kūrinys. Šiandien, dėl nesuprantamo posūkio, atrodo, mažai vertinamos šios mechanikos genijaus pastangos. Leista pražūti visiems garsiesiems automatams, ir mūsų muziejai bei konservatorijos, užgriozdinti tiek daug niekniekių, neturi androidų.

**Mekasfinai (Mécasphins).** — Chaldėjų burtininkai, kurie savo prietaringoms operacijoms naudojo žoleles, ypatingus vaistus ir mirusiųjų kaulus.

**Nedorėlis (Méchant).** — Velnias dažnai vadinamas nedorėliu, bloguoju ir piktuuoju. Jis iš tiesų yra nedorybės principas ir tėvas.

**Mechtilda (Mechtilde, Sainte).** — Ji pasirodė maždaug šimtą metų po šv. Hildegardos. Ji buvo šv. Gertrūdos sesuo. Jos vizijos ir apreiškimai buvo išspausdinti 1513 m. Tai gana įdomus ir retas rinkinys, kuriame yra Ganytojo knyga ir Vienuolio Vetino vizijos, vėliau perspausdintos tėvo Mabijono (Mabillon) jo „Šv. Benedikto aktų“ ketvirtojoje knygoje, pirmoje dalyje. Ten taip pat randami šv. Elžbietos iš Šonau (Schonaw) apreiškimai, apimantys penkias knygas, taip pat ir šv. Mechtildos. Šv. Gertrūdos eina po to, ir seka brolio Roberto, dominikono, gyvenusio 1330 m., vizijos. Šv. Mechtilda mirė 1284 arba 1286 m. Šiame rinkinyje randama daug pragarų aprašymų.

**Medėja (Médée).** — Kolchidės burtininkė, kuri padarė Jasoną visų pabaisų nugalėtoju ir išgydė Herkulį nuo jo įniršio tam tikrais magiškais vaistais. Ji ne mažiau garsi savo didžiulėmis



magijos žiniomis nei savo vaikų nužudymu. Demonografai pastebi, kad ji galėjo būti didelė magė, nes raganavimo išmoko iš savo motinos Hekatės. — Svajotojai priskiria jai užkeikimų knygą, kuri iš tiesų nešioja jos vardą. Žr. **MÉLYE**.

**Medija (Médie).** — Sakoma, kad pas medus buvo randama stebuklingų akmenų, juodų ar žalių, kurie grąžindavo regėjimą akliesiems ir gydydavo podagrą, uždėti ant skaudamos vietos avies pieno komprese.

**Meermanas (Meerman).** — Jūros žmogus. Baltijos jūros pakrančių gyventojai tiki šių jūros žmonių arba vandenų dvasių egzistavimu, kurie turi žalią barzdą ir plaukus, krintančius ant pečių kaip vandens lelijų stiebai. Jie dainuoja vakarais tarp bangų, kviesdami žvejus. Bet vargas tam, kas leidžiasi jų suvedžiojamas; jų daina pranašauja audras.

**Megalanthropogenezė (Mégalanthropogénésie).** — Būdas turėti gražius ir protingus vaikus. Žinoma, koks yra vaizduotės poveikis protams, kurie leidžiasi jos nešami; šis poveikis ypač pastebimas nėščiose moteryse, nes dažnai vaikas, kurį jos nešioja įsčiose, yra pažymėtas kokiu nors objektu, kuriuo motinos vaizduotė buvo stipriai užimta nėštumo metu. — Kai Jokūbas norėjo turėti įvairiaspalvių avių, jis pateikė avims prieš akis margus daiktus, kurie jas paveikė pakankamai, kad būtų pasiektas norimas rezultatas. Poveikis, kurį galėjo padaryti avies vaizduotė, turi veikti dar užtikrinčiau nepalyginamai gyvesnę moters vaizduotę; todėl žmonių vaikuose matome daug didesnę įvairovę nei gyvūnų jaunikliuose. — Matyta moterų, pagimdžiusių juodus ir plaukuotus vaikus; ir ieškant šio poveikio priežasties, atrasta, kad nėštumo metu moters protas buvo užimtas kokio nors monstriško paveikslu. — Marmuro ir alebastro statulos kartais pavojingos. Viena jauna žmona grožėjosi maža balto marmuro Amūro statulėle. Šis Amūras buvo toks grakštus, kad ji liko sužavėta; ji keletą dienų išlaikė tuos pačius įspūdžius ir pagimdė vaiką, kupiną gracijos, tobulai panašų į marmurinį Amūrą, bet išblyškusį ir baltą kaip jis. Torkemada praneša, kad viena italė iš Florencijos apylinkių, paveikta Mozės atvaizdo, pagimdė sūnų, kuris turėjo ilgą baltą barzdą. Galima prisiminti ta pačia tema daugybę ne mažiau keistų anekdotų; galbūt kai kurie iš jų perdėti. Žr. **ACCOUCHEMENTS** (Gimdymai). — 1802 m. viena nėščia valstietė, pirmą kartą atvykusi į Paryžių, sesers, kurią turėjo sostinėje, buvo nuvesta į spektaklį. Aktorius, vaidinęs kvailio vaidmenį, ją taip stipriai paveikė, kad jos sūnus buvo idiotas, bukaprotis ir panašus į priverstinį personažą, kurį motina žiūrėjo su per dideliu dėmesiu. — Kadangi moterų vaizduotė tokia galinga jų vaisiui, būtent šia galia reikia pasinaudoti, sako megalanthropogenezės profesorai. Puoškite moterų kambarį gražiais paveikslais viso nėštumo metu, užimkite jų žvilgsnius tik gražiais angelais ir grakščiais siužetais; venkite vesti jas į pabaisų spektaklius ir t. t. Paryžiuje, kur tapybos salonai užima damas, vaikai yra daug gražesni nei kaimuose, kur retai matoma dalykų, galinčių suteikti grožio idėją. Pas kazokus, kur viskas grubu, visi vaikai bjaurūs kaip jų tėvai. — Norint gauti protingų vaikų, nebūtina, kad tėvai jų turėtų, bet kad jų trokštų, kad žavėtųsi tais, kurie jų turi, kad skaitytų geras knygas, kad motina įtikėtų proto, mokslo, genijaus teikiama privalumais;

kad dažnai kalbėtų apie šiuos dalykus, kad mažai užsiimtų niekais. Žr. **IMAGINATION**. — Prieš kelerius metus išleistas megalantropogenezės traktatas, kuris kiek pamirštas, 2 tomai in-8°.

**Mehdis.** — 1841 m. balandžio mėnesio laikraščiai pranešė apie naujo pranašo, vadinamo Mehdiu, pasirodymą Arabijoje. „Tie, kurie juo tiki (sakė šie laikraščiai), o jų yra daug, skaičiuoja naująją mahometonų erą nuo jo pasirodymo dienos. Jie sako, kad jis įžengs į Meką savo keturiasdešimtaisiais metais, kad iš ten eis į Jeruzalę ir valdys su galia ir didybe tol, kol Dedšailas, blogio demonas, sukils prieš jį ir jį nugalės. Tada Jėzus, krikščionių pranašas, ateis jam į pagalbą su septyniasdešimt tūkstančių angelų. Visa žemė pripažins Mehdi, ir po pagonių, žydų ir krikščionių atsivertimo į islamą, prasidės tūkstančio ir tūkstančio metų imperija. Šis pranašas nukaldino monetas, kuriose tituluojasi: Dviejų žemynų ir dviejų jūrų imamas.“ Tačiau apie Mehdi kalbėta tik akimirką, ir mes nežinome, kas jam nutiko.

**Melampas (Mélampus).** — „Traktato apie meną spręsti apie polinkius ir būsimą žmonių likimą iš apgamų arba grožio dėmelių tyrimo“ autorius. Žr. **SEINGS** (Apgamai).

**Melanchtonas (Mélanchton).** — Liuterio mokinys, miręs 1568 m.: jis tikėjo sugrįžėliais kaip ir jo mokytojas, ir netikėjo Bažnyčia; viename iš savo raštų jis praneša, kad jo teta, praradusi vyrą, kai buvo nėščia ir arti termino, vieną vakarą, sėdėdama prie ugnies, pamatė į kambarį įeinančius du asmenis, vieną turintį jos mirusio vyro išvaizdą, kitą – miesto pranciškono. Iš pradžių ji išsigando; bet vyras ją nuramino ir pasakė, kad turi jai pranešti kai ką svarbaus; tada jis davė ženklą pranciškonui akimirkai pereiti į gretimą kambarį, kol jis pareikš savo valią žmonai; tada jis paprašė jos užpirkti mišias ir paragino duoti ranką be baimės; taigi ji padavė ranką savo vyrui, ir atitraukė ją be skausmo, bet nudegintą, taip, kad ji liko juoda visą likusį jos gyvenimą; po to šmėkla pašaukė pranciškoną, ir abu dingo.

**Melancholija (Mélancolie).** — Senovės žmonės melancholiją vadino velnio pirtimi, kaip sako kai kurie demonomanai. Melancholiški asmenys buvo bent jau apžavėti, kai nebuvo demoniakai; ir dalykai, kurie išsklaidydavo melancholišką nuotaiką, kaip muzika veikė Sauliaus dvasią, buvo laikomi patikimomis priemonėmis palengvinti apsėstųjų dalią.

**Melchizedekas (Melchisédech).** — Kelios eretikų sektos, vadinamos melchizedekiečiais, puolė į keistas klaidas dėl šio patriarcho. Vieni tikėjo, kad jis nebuvo žmogus, bet didžioji Dievo galia ir viršesnis už Jėzų Kristų; kiti sakė, kad jis buvo Šventoji Dvasia. Buvo tokių, kurie teigė, kad jis buvo pats Jėzus Kristus. Viena iš šių sektų saugojosi ką nors paliesti, bijodama susitepti.

**Melchomas (Melchom).** — Demonas, nešiojantis piniginę; pragare jis yra viešųjų tarnautojų mokėtojas.

**Meluzina (Mélusine).** — Žanas d'Arasas, XIV amžiaus pabaigoje surinkęs visas pasakas, kurios buvo pasakojamos apie Meluziną, sudarė tai, ką vadina šios princesės kronika. — Meluzina buvo vyriausia iš trijų dukterų, kurias jos motina Presina, Albanijos karaliaus Elino žmona, pagimdė vienu gimdymu. Presina pareikalavo iš Elino, kad jis neitų į jos kambarį, kol ji neatsigaus po gimdymo. Noras pamatyti vaikus privertė jį sulaužyti pažadą. Presina, kuri buvo silfidė arba fėja, buvo priversta jį palikti; ką ji ir padarė, pasiėmusi su savimi tris dukteris, kurioms nuo aukšto kalno rodė Albanijos kraštą, kur jos būtų karaliavusios, jei ne lemtingas tėvo smalsumas. Trys seserys, norėdamos atkeršyti, uždarė tėvą Brundelua (Brundelois) kalne. — Presina vis dar mylėjo savo vyrą; ji nubaudė jas skirtingomis bausmėmis; Meluzinos bausmė buvo būti pusiau gyvate kiekvieną šeštadienį ir būti fėja iki teismo dienos, nebent ji rastų riterį, kuris norėtų būti jos vyru ir niekada nepamatytų jos gyvatės pavidalo. Raimondinas, Forezo grafo sūnus, sutikęs Meluziną miške, ją vedė; ši princesė pastatė Lizinjanų pilį. — Pirmasis jos vaikas buvo sūnus, vardu Uriamas (Vriam), viskuo gerai sudėtas, išskyrus tai, kad jo veidas buvo trumpas ir platus skersai; jis turėjo vieną raudoną, kitą mėlyną akį, ir ausis dideles kaip vėtyklės rankenos. Antrasis buvo Odonas, kuris buvo gražus ir gerai sudėtas; bet turėjo vieną ausį didesnę už kitą. Trečiasis buvo Gijonas (Guion), kuris buvo gražus vaikas; bet turėjo vieną akį aukščiau už kitą. Ketvirtasis buvo Antuanas: niekada nematyta gražesnio vaiko; bet gimdamas jis atsinešė liūto nagą ant skruosto. Penktasis buvo Renaldas (Regnault); jis buvo gražus vaikas, bet turėjo tik vieną akį, kuria matė taip gerai, kad matė už dvidešimt vienos lygos. Šeštasis buvo Žofrua (Geoffroi), kuris gimė su dideliu dantimi, kyšančiu iš burnos daugiau nei colį, dėl ko buvo pramintas Žofrua su Didžiuoju Dantimi. Septintasis buvo Fruamonas (Froimond), gana gražus, kuris turėjo ant nosies mažą plaukuotą dėmę kaip kurmio kailis. Aštuntasis buvo nuostabiai didelis, turėjo tris akis, iš kurių viena buvo kaktos viduryje. Uriamas ir Gijonas išvykę su kariuomene padėti Kipro karaliui prieš saracenus, ir juos sumušę, Uriamas vedė Erminą, Kipro karaliaus dukrą ir paveldėtoją, o Gijonas – gražiąją Floriją, Armėnijos karaliaus dukrą. Antuanas ir Renaldas išvykę padėti Liuksemburgo hercogui, Antuanas vedė Kristiną, šio princo dukrą, o Renaldas – Eglantiną, Bohemijos karaliaus dukrą ir paveldėtoją. Iš keturių kitų Meluzinos sūnų vienas tapo Bretanės karaliumi, kitas Lizinjano senjoru, trečiasis Partenė (Parthenay) grafu, o paskutinis tapo vienuoliu. — Raimondinas netesėjo pažado, kurį davė Meluzinai, niekada nematyti jos šeštadienį; jis kardu padarė skylę kambario, kuriame ji maudėsi, duryse; jis pamatė ją gyvatės pavidalu. Nuo to laiko Meluzina nebegalėjo pasilikti su juo ir išskrido pro langą tuo pačiu pavidalu: ji liks fėja iki teismo dienos; ir kai Lizinjanas keičia senjorą, arba kai turi mirti kas nors iš jos giminės, ji pasirodo prieš tris dienas ant pilies bokštų ir ten leidžia didelius klyksmus. — Pasak kai kurių demonomanų, Meluzina buvo jūros demonas; Paracelsas teigia, kad tai buvo kabalistinė nimfa; dauguma laiko ją galinga fėja. — Gražioji Lizinjanų pilis perėjo į karališkąją valdą. Hugas Rudasis (Hugues-le-Brun) paliko Pilypui Gražiajam didelį palikimą, Gi (Guy), jo brolis, įsiutęs, įmetė testamentą į ugnį. Karalius jį apkaltino sąmokslu ir konfiskavo Lizinjanų pilį. Ta proga Meluzinos šešėlis dejavo ant pilies platformos dvylika naktų iš eilės. — Kitur sakoma, kad ši Meluzina arba Merlina buvo labai valdinga dama ir įsakinėjo su tokiu autoritetu, kad kai ji siųsdavo laiškus ar patentus, užantspauduotus jos antspaudu, kuriame buvo išgraviruota sirena, reikėjo galvoti

tik apie aklą paklusnumą. Iš čia kilo pretekstas sakyti, kad ji buvo burtininkė ir kad kartais pasiversdavo sirena.

**Melija (Mélie).** — Fėjoms, kaip ir žmonėms, buvo būdinga priemonių ir galios nelygybė. Riterių romanuose ir stebuklingose pasakose matoma, kad dažnai geradarių fėjai trukdydavo pikta fėja, kurios galia buvo didesnė. — Garsioji fėja Urganda, kuri taip dosniai globojo Amadį, davė jaunajam Esplandianui, šio herojaus sūnui, užburtą kardą, kuris turėjo nutraukti visus kerus. Vieną dieną, kai Esplandianas ir krikščionių riteriai kovėsi Galatijoje, padedami fėjos Urgandos, jie pastebėjo fėją Meliją, savo nesutaikomą priešę, kuri bjauriausiu pavidalu sėdėjo ant uolos viršūnės, iš kur saugojo saracėnų ginklus. Esplandianas nubėgo pas ją, kad apvalytų žemę nuo šios furijos (nes, nors iš prigimties nemirtingos, fėjos nebuvo atsparios geram kardo smūgiui ir galėjo, kaip ir kiti, gauti mirtį, su sąlyga, kad ji būtų smurtinė). Melija išvengė smūgio su didžiausiu vikrumu pakeisdama vietą; ir pamačiusi save spaudžiamą, ji atrodė prasmegusi į urvą, kuris tuoj pat išspjovė liepsnas. — Urganda, atpažinusi Meliją iš riterių nupiešto portreto, norėjo ją pamatyti ir nuvedė Esplandianą bei kelis riterius į pievą, kurios gale jie rado Meliją, sėdinčią ant kulnų ir pasinėrusią į gilius svajones. Ši fėja turėjo magišką knygą, kurios Urganda jau seniai troško; Melija, pamačiusi Urgandą, sutaisė veidą, maloniai priėmė fėją ir pakvietė įeiti į savo grotą. — Bet vos tik ji įžengė, piktoji fėja puolė ant jos, parbloškė ant žemės ir smarkiai spaudė gerklę; riteriai, išgirdę jas besigrumiant, įėjo į grotą: kerų galia privertė juos kristi be sąmonės; tik Esplandianas, kurį kardas saugojo nuo visų magiškų spąstų, puolė ant Melijos ir ištraukė Urgandą iš jos rankų. Tą pačią akimirką Melija paėmė tą savo knygą, kuri vadinosi Medėja, ir suformavus užkeikimą, dangus aptemo ir iš juodo debesies išniro vežimas, traukiamas dviejų drakonų, spjaudančių ugnį. Staiga Melija, pagriebusi Urgandą, įsodino ją į vežimą ir dingo kartu su ja. Ji nusivežė ją į Tesifantę ir uždarė dideliame bokšte, iš kurio Esplandianas sugebėjo ją ištraukti po kurio laiko.

**Menandras (Ménandre).** — Simono Mago mokinys, pasinaudojęs savo mokytojo pamokomis ir mokęs tos pačios doktrinos kaip ir jis. Jis profesavo magiją. Simonas vadinosi didžiąja dorybe. Menandras sakė, kad jis pats buvo atsiųstas į žemę nematomų jėgų, kad atliktų žmonių išgelbėjimą. Taigi Menandras ir Simonas turi būti priskiriami prie netikrų mesijų, o ne prie eretikų. Vienas ir kitas mokė, kad aukščiausiasis intelektas, kurį jie vadino Ennoia, suteikė būtį daugybei genijų, kurie suformavo pasaulį ir žmonių rasę. Valentinas, atėjęs vėliau, ten rado savo eonus. Menandras teikė krikštą, kuris turėjo padaryti nemirtingu...

**Menasė ben Izraelis (Menasseh ben Israël).** — Mokytas portugalų žydas, gimęs apie 1601 m. Jis daug rašė apie Talmudą. Jo trijose knygose apie „Mirusiųjų prisikėlimą“ (\*De Resurrectione mortuorum\*) yra keletas stebuklingų faktų. Jo veikalas „Izraelio viltis“ (\*Spes Israelis\*) yra įdomus. Žydas renegatas iš Vilafloro Portugalijoje, Antuanas Montesinis, atvykęs į Amsterdamą apie 1649 m., paskelbė matęs Pietų Amerikoje daugybę senųjų izraelitų pėdsakų. Menasė ben Izraelis tada įsivaizdavo (ar klydo?), kad dešimt genčių, išvežtų Salmanasaro, nuvyko įsikurti tame krašte, ir kad tokia yra Amerikos gyventojų kilmė; jis išleido

savo *\*Spes Israelis\**, kad tai įrodytų. Trečiojoje savo knygos „Gyvybės kvapas“ (*\*Nischmath-Chajim\**) dalyje jis kalba apie dvasias ir demonus pagal savo laikų rabinų idėjas; o ketvirtojoje dalyje – apie metempsichozę, kuri daugeliui žydų yra tikėjimas. Jis buvo pradėjęs traktatą apie talmudistų mokslą ir kitą apie rabinų filosofiją, kurie nebuvo baigti.

**Menestrijė (Menestrier (Claude-François)).** — Jėzuitas, knygos, pavadintos „Enigminių vaizdinių filosofija“, kurioje kalbama apie mįsles, hieroglifus, orakulus, pranašystes, burtus, būrimus, loterijas, talismanus, sapnus, Nostradamio centurias ir burtų lazdele, autorius, in-12, Lionas, 1694.

**Vilkų vedliai (Meneurs de loups).** — Netoli Lizinjanų pilies, senosios Meluzinos buveinės, sutinkami seni piemenys, liesi ir bjaurūs kaip šmėklos; sakoma, kad jie veda vilkų bandas. Šis prietaras vis dar gajus kai kuriuose kraštuose, tarp jų Nivernė (Nivernais).

**Menipas (Menippe).** — Apolonijo Tianiečio bendražygis. Aplankytas lamijos arba demono sukubo, jis buvo išvaduotas Apolonijo.

**Melas (Mensonge).** — Velnias Evangelijoje vadinamas melo tėvu.

**Mefistofelis (Méphistophélès).** — Fausto demonas; jis atpažįstamas iš šalto pykčio, kartaus juoko, įžeidžiančio ašaras, iš žiauraus džiaugsmo, kurį jam sukelia kančių vaizdas. Tai jis pašaipa puola dorybes, girdo panieką talentus, verčia šmeižto rūdis būti šlovės spindesį. Jis nebuvo nežinomas Volterui, Parniui ir kai kuriems kitiems. Tai po Šėtono baisiausias pragaro vadas. Žr. **FAUSTAS**.

**Merkatas (Mercati (Miguel)).** — Žr. **FICINO**.

**Mersjė (Mercier).** — „Paryžiaus paveikslo“ (*\*Tableau de Paris\**), kuris sukėlė šiojį tokį triukšmą, ir „Filosofinių sapnų“ (*\*Songes philosophiques\**), kuriuose randami du ar trys sapnai apie vampyrus ir sugrįžėlius, autorius.

**Trečiadienis (Mercredi).** — Ši diena yra ta, kai burtininkai sabate vaidina savo misterijas ir gieda savo litanijas. Žr. **SABATO LITANIJOS**. — Persai trečiadienį laiko balta, tai yra laiminga diena, nes šviesa buvo sukurta tą dieną; tačiau jie išskiria paskutinį sefaro mėnesio, atitinkančio vasarį, trečiadienį, kurį vadina nelaimės trečiadieniu, ir kuris yra labiausiai bijoma iš jų juodųjų dienų.

**Merkurijus (Mercure).** — Senovės mitologijoje jam pavesta vesti mirusiųjų sielas į jų galutinę paskirtį.

**Strazdas (Merle).** — Paprastas paukštis, kurio savybė nuostabi. Jei pakabinsite jo dešinio sparno plunksnas raudonu siūlu namo, kuriame dar negyventa, viduryje, niekas negalės ten užmigti, kol jos ten kabos; jei padėsite jo širdį po miegančiojo galva ir jį paklausinėsite, jis garsiai pasakys, ką veikė dieną; jei įmesite jį į šulinio vandenį su kukučio krauju ir tuo mišiniu patrinsite kam nors smilkinius, tas susirgs ir jam grės mirtis. Šiomis paslaptimis naudojamosi esant palankiai ir tinkamai planetai, kaip Jupiteris ir Venera, o kai norima daryti bloga – Saturnas ir Marsas. — Velnias kartais pasirodydavo šio paukščio pavidalu. — Taip pat žinoma, kad yra baltų strazdų.

**Merlinas (Merlin).** — Merlinas gimė ne Anglijoje, kaip paprastai sakoma, bet Žemutinėje Bretanėje, Seino (Sein) saloje. Jis buvo demono ir druidės, Žemutinės Bretanės karaliaus dukters, sūnus. Kabalistai sako, kad Merlino tėvas buvo silfas. Ar tai buvo silfas, ar demonas, jis išmokė sūnų visų mokslų ir padarė jį gebantį daryti stebuklus. — Kai kuriuos privertė manyti, kad Merlinas buvo anglas, tai, jog jis buvo nuneštas į tą šalį praėjus kelioms dienoms po gimimo. Štai šios kelionės priežastis. — Vortigernas, Anglijos karalius, nusprendė pastatyti neįveikiamą bokštą, kuriame galėtų saugiai pasislėpti nuo piratų gaujų, kurios niokojo jo valdas. Kai buvo klojami pamatai, žemė naktį prarydavo visus dienos darbus. Šis reiškinys kartojosi tiek kartų, kad karalius sušaukė magus pasitarti; jie pareiškė, kad bokšto pamatus reikia sutvirtinti mažo vaiko, gimusio be tėvo, krauju. — Po daugelio paieškų šalyje ir už jos ribų, sužinota, kad Seino saloje druidei ką tik gimė mažas vaikas, kuris neturėjo žinomo tėvo: tai buvo Merlinas; jis atitiko magų reikalaujamas savybes; jį pagrobė ir atvedė prieš karalių Vortigerną. — Merlinui tebuvo šešiolika dienų; tačiau vos išgirdęs magų sprendimą, jis ėmė su jais ginčytis su tokia išmintimi, kuri pribloškė visą auditoriją. Tada jis pranešė, kad po bokšto, kurį norima statyti, pamatais yra didelis ežeras, o tame ežere du įsiutę drakonai. Buvo kasta; pasirodė du drakonai: vienas, kuris buvo raudonas, vaizdavo anglus; kitas, baltas, vaizdavo saksus; šios dvi tautos tuo metu kariavo, ir du drakonai buvo jų genijai globėjai. Karaliaus ir jo dvaro akivaizdoje jie pradėjo baisią kovą, apie kurią Merlinas ėmė pranašauti anglų ateitį. — Galima numanyti, kad po to, kas ką tik įvyko, nebebuvo kalbos apie mažo vaiko nužudymą; ruošiasi jį pargabenti į jo šalį, ir jis buvo pakviestas kartais aplankyti Angliją. Merlinas paprašė, kad juo nesirūpintų; jis sudavė į žemę, ir iš jos iškilo didelis paukštis, ant kurio jis užsėdė; po mažiau nei valandos jis buvo savo motinos, kuri laukė jo be nerimo, nes žinojo, kas vyksta, glėbyje. — Taigi Merlinas buvo mokomas mokslų ir stebuklų meno savo



tėvo ir motinos, kuri buvo pranašė, patarimais; manoma net, kad ji buvo fėja. Užaugęs jis susidraugavo su Ambrosijumi, kitu anglų karaliumi. Kad šio princo įžengimas į sostinę būtų iškilmingesnis, jis privertė atkelti iš Airijos į Angliją keletą uolų, kurios šokdamos lydėjo karališkąją procesiją ir sustojusios suformavo savotišką trofėjų monarcho šlovei. Šios uolos vis dar matomos už kelių lygų nuo Londono, ir tikinama, kad būna laikų, kai jos juda dėl Merlino stebuklo pasekmės; sakoma net, kad šiam karaliui, savo draugui, jis pastatė fėjų rūmus per trumpesnę laiką nei Šėtonas pastatė pragaro Pandemoniumą. — Po daugybės panašių dalykų, Merlinas, mėgaudamasis plačiausia reputacija ir visuotiniu susižavėjimu, galėjo stebinti pasaulį ir atsiduoti šlovės malonumams; jis pasirinko verčiau plėsti savo žinias ir išmintį. Jis pasitraukė į Bretanės mišką, užsidarė grotoje ir be paliovos atsidėjo paslaptinių mokslų studijoms; tėvas jį lankydavo kas septynias dienas, o motina dar dažniau; su jais jis padarė stebėtiną pažangą ir netrukus pranoko abu. — Herojinės riterystės istorijose skaitėme apie nesuskaičiuojamus Merlino nuotykius. Jis išvadavo Europą nuo daugelio tironų; globojo damas, ir dažnai klajojantys riteriai laimino laimingą Merlino pagalbą. Pavargęs keliauti po pasaulį, jis pasmerkė save praleisti septynerius metus Seino saloje. Ten jis sukūrė savo pranašystes, kurių keletas buvo išleistos. Žinoma, kad vienam iš klajojančių riterių, kurie kūrė Prancūzijos šlovę, jis davė užburtą kardą, su kuriuo šis buvo nenugalimas; kitas gavo bėgime nepavejamą žirgą. Išmintingasis kerėtojas karaliui Artūrai taip pat sukūrė magišką kambarį, į kurį galėjo įeiti tik drąsuoliai, permatomą karūną, kuri susidrumsdavo ant koketės galvos, ir kardą, kuris mėtė kibirkštis drąsių karių rankose. — Vieni sakė, kad jis mirė sulaukęs žilos senatvės; kiti, kad jį nusinešė velnias; bet šiandien Bretanėje labiausiai paplitusi nuomonė, kad Merlinas nemirė, kad jis sugebėjo apsisaugoti nuo bendros lemties ir kad jis visada pilnas gyvybės Finistero miške, vadinamame Broseliandu (Brocéliande), kur jis yra uždarytas ir nematomas gudobelių giraitės šešėlyje. Tikinama, kad mesiras Govenas (Gauvain) ir keletas Apskritojo Stalo riterių veltui visur ieškojo šio garsaus mago; tik Govenas jį girdėjo, bet negalėjo pamatyti Broseliando miške. Žr. **GARGANTUA**.

**Merovigas (Mérovée).** — Trečiasis frankų karalius, kurio gimimas turėtų būti apie 410 metus; jis įžengė į sostą 440 m. ir mirė 458 m. Kronikininkai taip pasakoja apie jo gimimą. „Chlodijo Ilgaplaukio (Clodion-le-Chevelu) žmona, vieną dieną vaikštinėdama pajūriu, buvo užklupta pabaisos, kuri išnirė iš bangų; ji susilaukė sūnaus, kuris buvo pavadintas Merovigu ir kuris pakeitė Chlodiją.“ Sauvalis (Sauval) mano, kad šią pasaką sugalvojo pats Merovigas, norėdamas sukelti pagarbą savo žmonių tarpe, priskirdamas sau tokią nepaprastą kilmę. Kronikininkai sakė, kad jo vardas \*Mer-Wech\* reiškia jūrų veršį (ruonį).

**Stebuklai (Merveilles).** — Plinijus tikina, kad Minorkos salos gyventojai paprašė imperatoriaus Augusto kariuomenės pagalbos prieš triušius, kurie vertė jų namus ir medžius. Šiandien vargu ar prašytume šunų pagalbos. — Senas kronikininkas pasakoja, kad Kambajoje (Cambaya), Indostane, buvo karalius, kuris maitinosi nuodais ir tapo toks tobulai nuodingas, kad savo kvėpavimu žudė tuos, kuriuos norėjo numarinti. — Pauzanijas rašo, kad praėjus keturiems šimtams metų po Maratono mūšio, toje vietoje, kur jis vyko, kiekvieną naktį girdėdavosi žirgų žvangimas ir ginkluotų žmonių, kurie kovėsi, triukšmas. Ir kas nuostabu, tai kad tie, kurie ten ateidavo tyčia, nieko negirdėdavo; girdėdavo tik tie, kuriuos atsitiktinumas atvedavo į tą

vietą. — Albertas Didysis tikina, kad Vokietijoje buvo du vaikai dvyniai, kurių vienas atidarydavo duris paliesdamas jas dešine ranka, o kitas uždarydavo paliesdamas kaire. — Paracelsas sako, kad matė daug išminčių, praleidusių dvidešimt metų nieko nevalgius... Jei norite suteikti sau šį pasitenkinimą, uždarykite žemės į stiklo rutulį, laikykite jį saulėje, kol ji suakmenės, uždėkite ją sau ant bambos ir atnaujinkite, kai ji taps per sausa, ir be jokio vargo apsieisite be valgio ir gėrimo, kaip pats Paracelsas tikina išbandęs šešis mėnesius. Žr. daugumą šio žodyno straipsnių.

**Mesmeris (Mesmer (Antoine)).** — Vokiečių gydytojas, išgarsėjęs gyvūnų magnetizmo doktrina, gimęs 1734 m., miręs 1815 m. — Jis paliko keletą veikalų, kuriuose teigia, kad dangaus kūnai, veikiami tos pačios jėgos, kuri sukelia jų tarpusavio trauką, daro įtaką gyviems kūnams, ir ypač nervų sistemai, per subtilų skystį, kuris prasiskverbia į visus kūnus ir užpildo visą visatą. Jis nuvyko įsikurti Vienoje ir bandė gydyti mineraliniu magnetizmu, dėdamas magnetus ant sergančių vietų. Radęs varžovą šiame mene, jis apsiribojo gyvūnų magnetizmu, tai yra tik rankų uždėjimu ant kūno, dėl ko įvairios medicinos akademijos, kurioms jis pristatė savo atradimus, laikė jį bepročiu ir vizionieriumi. — Jis atvyko į Paryžių: liaudis ir dvaras kurį laiką buvo apakinti šios naujos gydymo rūšies. Buvo paskirti daktarai ištirti gyvūnų magnetizmą, ir paskelbti raštai prieš Mesmerį, kuris buvo priverstas palikti Prancūziją, išsiveždamas 300 000 frankų sumą. Jis išvyko gyventi \*incognito\* į Angliją, vėliau į Vokietiją, kur mirė. Iš jo liko: 1° „Apie planetų įtaką“ (\*De planetarum influxu\*), Viena, 1766, in-12; 2° „Memorandumas apie gyvūnų magnetizmo atradimą“, Paryžius, 1779, in-12; „Istorinė faktų, susijusių su gyvūnų magnetizmu, santrauka iki 1781 m. balandžio“, Londonas, 1781, in-8°; 4° „Trumpa gyvūnų magnetizmo istorija“, Paryžius, 1783, in-8°; 5° „F.-A. Mesmero memorandumas apie jo atradimus“, Paryžius, VII metai (1799), in-8°.

**Mesa-Hala.** — Žr. **MACHA-HALLA.**

**Velnio mišios (Messe du Diable).** — Iš įvairių burtininkų prisipažinimų matyti, kad velnias taip pat verčia laikyti mišias sabate. Pjeras Opeti (Pierre Aupetit), kunigas apostatas iš Fosas (Fossas) kaimo Limuzene, buvo sudegintas už tai, kad ten šventė misterijas. — Vietoj šventųjų konsekracijos žodžių sabate sakoma: \*Belzebubai, Belzebubai, Belzebubai\*; velnias skraido drugelio pavidalu aplink tą, kuris laiko mišias, ir kuris valgo juodą ostiją, kurią reikia kramtyti, kad nurytum.

**Žydų Mesijas (Messie des Juifs).** — Kai Mesijas ateis į žemę (sako rabinai Talmude), kadangi šis kunigaikštis bus apsigaubęs visagale Dievo jėga, joks tironas negalės jam pasipriešinti. Jis pasieks didžių pergalių prieš visus, kurie valdys pasaulyje, ir ištrauks iš jų rankų visus izraelitus, dejuojančius po jų valdžia. Surinkęs juos, jis nuves triumfuodamas į Kanaano žemę, kur jie ras brangiausius drabužius, kurie pasigamins patys ir prisitaikys prie bet kokio dydžio ir ūgio; jie

ten taip pat turės visokių mėsų, kokių tik galima trokšti, kurias šalis išaugins virtas ir gerai paruoštas, tyrą ir vidutinio klimato orą, kuris išlaikys juos tvirtos sveikatos ir prailgins jų gyvenimą daugiau nei pirmųjų patriarchų. — Bet visa tai niekis, palyginus su puota, kurią jiems surengs Mesijas, kurioje, be kitų mėsų, bus patiektas jautis Behemotas, kuris tunka nuo pasaulio pradžios ir kasdien suėda visą žolę, kuri auga ant tūkstančio kalnų; žuvis Leviatanas, užimanti visą jūrą; ir garsusis paukštis, kuris vien išskleidęs sparnus užtemdo saulę. Pasakojama, kad vieną dieną šis paukštis, numetęs vieną savo kiaušinį, tas kiaušinis krisdamas nulaužė tris šimtus didelių kedrų, ir sudužęs užtvindė šešiasdešimt kaimų. — Prieš maunant šiuos gyvūnus ant iešmo, Mesijas privers juos kautis tarpusavyje, kad suteiktų savo tautai malonų ir naują malonumą: nes, be monstriško šių gyvūnų, kurie susidurs, dydžio, retai tenka matyti sausumos gyvūno, žuvies ir paukščio kovą. Bet taip pat reikia, kad visi šio Mesijo veiksmai būtų nepaprasti. Jis savo rūmuose, kaip savo didybės ženklą, laikys varną ir liūtą, kurie yra patys rečiausi. Varnas yra nepaprastos jėgos: varlę, didelę kaip šešiasdešimties namų kaimas, prarijo gyvatė, o Mesijo varnas suėdė vieną ir kitą taip lengvai, kaip lapę praryja kriaušę, kaip sako rabinas Bahba, numanomas fakto liudininkas. Liūtas ne mažiau stebinantis: vienas Romos imperatorius, apie jį išgirdęs ir palaikęs tai, kas apie jį sakoma, pasaka, įsakė rabinui Jozuei jam jį parodyti. Rabinas, negalėdamas nepaklusti tokiems įsakymams, ėmė melstis; ir Dievui davus leidimą parodyti tą žvėrį, jis nuėjo jo ieškoti į Elos mišką, kur jis laikėsi. Bet kai jis buvo už keturiolikos šimtų žingsnių nuo Romos, jis ėmė taip baisiai riaumoti, kad visos nėsčios moterys persileido, o miesto sienos nuvirto. Kai jis buvo už tūkstančio žingsnių, suriaumojo antrą kartą, nuo ko visiems piliečiams iškrito dantys; o imperatorius, nukritęs nuo sosto, paprašė Jozuės kuo greičiau parvesti liūtą atgal į mišką.

**Metamorfozės (Métamorphoses).** — Pagonių mitologija turėjo savo metamorfozes; mes taip pat turime mažiau grakščių burtininkų transformacijų. Bet mes turime ir fėjas. — Burtininkai, kuriuos sudegino Vernone 1566 m., rinkdavosi sename dvare kačių pavidalu. Keturi ar penki vyrai, šiek tiek drąsesni nei buvo įprasta tais laikais, nusprendė ten praleisti naktį, bet juos užpuolė tiek daug kačių, kad vienas iš jų buvo nužudytas, o kiti sunkiai sužeisti. Katės, savo ruožtu, nebuvo nepažeidžiamos: ir kitą dieną buvo matyti keletas jų, kurios, atgavusios savo vyrų ir moterų pavidalą, nešiojo kovos, kurią atlaikė, žymes. Žr. **LOUPS-GAROUS** (Vilkolakiai). — Šprangeris pasakoja, kad jaunuolis iš Kipro salos buvo paverstas asilu raganos, nes turėjo polinkį į neapdairumą. Jei raganos vis dar būtų galingos, daugelis šiandienos jaunuolių turėtų ilgas ausis. Kažkur rašoma, kad ragana pavertė varle smuklininką, kuris pylė vandenį į vyną. Žr. **FÉES, MÉLYE** ir kt.

**Metempsichozė (Métempsycose).** — Pagal šią doktriną mirtis tebuvo sielos perėjimas į kitą kūną. Tie, kurie tikėjo metempsichoze, sakė, kad sielos, išėjusios iš kūnų, Merkurijaus vedamos nusileisdavo į požeminę vietą, kur vienoje pusėje buvo Tartaras, kitoje Elizejaus laukai. Ten tos, kurios gyveno tyrą gyvenimą, buvo laimingos, o nedorėlių sielos buvo kankinamos furijų. Tačiau po tam tikro laiko vienos ir kitos palikdavo šią buveinę, kad apsigyventų naujuose kūnuose, net gyvūnų; ir, norėdamos visiškai pamiršti visą praeitį, jos gerdavo Letės upės vandens. Galima laikyti egiptiečius pirmaisiais šios senos metempsichozės nuomonės autoriais, kurią vėliau išplatino Pitagoras. — Manichėjai tiki metempsichoze taip,

kad sielos, pasak jų, pereina į tos pačios rūšies kūnus, kuriuos jos labiausiai mylėjo ankstesniame gyvenime arba su kuriais elgėsi blogiausiai. Tas, kuris užmušė žiurkę ar musę, bus priverstas, bausmei, leisti savo sielai pereiti į žiurkės ar musės kūną. Būseną, į kurią patenkama po mirties, taip pat bus priešinga tai, kurioje esama gyvenimo metu. Tas, kuris turtingas, bus vargšas, o tas, kuris vargšas, taps turtingas. Būtent šis paskutinis tikėjimas savo laiku padaugino manichėjų partiją. Žr. **GHILCUL** ir **TRANSMIGRATION**.

**Metoposkopija (Métoposcopie).** — Menas pažinti žmones iš kaktos raukšlių. Kardanas XVI a. išleido „Metoposkopijos traktatą“, kuriame supažindina visuomenę su daugybe įdomių atradimų. Kakta, sako jis, iš visų veido dalių yra pati svarbiausia ir charakteringiausia; sumanus fizionomistas vien iš kaktos apžiūros gali atspėti mažiausius žmogaus charakterio niuansus. Apskritai, labai aukšta kakta su ilgu veidu ir smailiu smakru rodo gebėjimų nebuvimą. Labai kaulėta kakta pranašauja užsispyrusį ir linkusį ginčytis būdą; jei ši kakta taip pat labai mėsinga, tai grubumo ženklas. Kvadratinė, plati kakta su atvira akimi be jūžulumo rodo drąsą su išmintimi. Kakta, suapvalinta ir išsikišusi viršuje, kuri vėliau leidžiasi statmenai ant akies, ir kuri atrodo platesnė nei aukštesnė, pranašauja nuovoką, atmintį, gyvumą, bet šaltą širdį. — Įstrižos raukšlės kaktoje, ypač jei jos lygiagrečios, pranašauja įtarų protą. Jei šios lygiagrečios raukšlės beveik tiesios, taisyklingos, nelabai gilios, jos žada nuovoką, išmintį, tiesų protą. Kakta, kuri būtų labai raukšlėta viršutinėje pusėje ir be raukšlių apatinėje, būtų kokio nors bukumo požymis. — Raukšlės išryškėja tik su amžiumi. Bet prieš pasirodydamos, jos egzistuoja kaktos sandaroje; darbas kartais jas pažymi pačiame ankstyviausiame amžiuje. Kaktoje yra septynios pagrindinės raukšlės arba linijos, kurios kerta ją nuo vieno smilkinio iki kito. Saturno planeta valdo pirmąją, tai yra aukščiausiąją; Jupiteris valdo antrąją; Marsas valdo trečiąją; Saulė ketvirtąją; Venera penktąją; Merkurijus šeštąją; Mėnulis septintąją, kuri yra paskutinė, žemiausia ir arčiausiai antakių. — Jei šios linijos mažos, vingiuotos, silpnos, jos pranašauja silpną žmogų, kurio gyvenimas bus trumpas. Jei jos pertrauktos, lūžusios, nelygios, jos atneša ligas, sielvartus, vargus; vienodai pažymėtos, grakščiai išdėstytos arba stipriai išreikštos, tai teisingo proto požymis ir ilgo bei laimingo gyvenimo garantija. Vis dėlto pastebėsime, kad pas žmogų, kuriam darbas ar nesėkmės išvagojo kaktą giliomis raukšlėmis, nebegalima daryti tų pačių išvadų iš šio ženklo: nes tada šioms linijoms esant priverstinėms, tai tėra pastovumo požymis. — Kai Saturno linija nepažymėta, galima tikėtis nelaimių, kurias užsitrauksite per neapdairumą. Jei ji lūžta kaktos viduryje, tai neramus gyvenimas. Stipriai išreikšta, tai laiminga atmintis, išmintinga kantrybė. — Kai Jupiterio raukšlė lūžusi, gresia padaryti kvailysčių. Jei ji nepažymėta, silpnas, nenuoseklus protas, kuris liks vidutinybėje. Jei ji ryški, galima tikėtis garbės ir turto. — Lūžusi Marso linija žada nelygų charakterį. Jei ji visai nepasirodo, tai švelnus, drovus ir kuklus žmogus. Stipriai išreikšta – jūžulumas, pyktis, ūmumas. — Kai Saulės linijos visai nėra, tai šykštumo ženklas. Lūžusi ir nelygi, ji rodo niūrų, nemalonų ir šykštų žmogų, bet turintį geresnių akimirklų. Stipriai išreikšta, ji pranašauja nuosaikumą, mandagumą, mokėjimą gyventi, polinkį į prabangą. — Stipriai išreikšta Veneros raukšlė yra žmogaus, linkusio į malonumus, ženklas. Lūžusi ir nelygi, ši raukšlė žada sugrįžimą į save. Jei ji visai neišreikšta, kompleksija šalta. — Gerai pažymėta Merkurijaus raukšlė suteikia vaizduotę, poetinį įkvėpimą, iškaltą. Lūžusi, ji suteikia tik pokalbio dvasią, bendravimo toną. Jei ji visai nepasirodo, charakteris nulinis. — Galiausiai Mėnulio raukšlė, kai ji labai ryški, rodo šaltą, melancholišką temperamentą. Nelygi ir lūžusi, ji žada linksmybės akimirkas, persipynusias su liūdesiu. Jei jos visai nėra, tai linksmumas ir gera nuotaika. — Žmogus, turintis kryžių ant

Merkurijaus raukšlės, pasišvęs literatūrai ir mokslams. Dvi lygiagrečios ir statmenos linijos kaitoje pranašauja, kad tuoksitės du kartus, tris kartus, jei šių linijų yra trys, keturis kartus, jei jų keturios, ir visada taip. — Figūra, turinti C formą, esanti kaktos viršuje ant Saturno linijos, pranašauja didelę atmintį. Šis ženklas buvo akivaizdus ant jauno koršikiečio kaktos, apie kurį kalba Muret, kuris galėjo per vieną dieną įsiminti ir be pastangų pakartoti aštuoniolika tūkstančių barbariškų žodžių, kurių nesuprato. C ant Marso linijos pranašauja kūno jėgą. Šis ženklas buvo pastebimas ant maršalo Sakso kaktos, kuris buvo toks tvirtas, kad laužydavo geležinius strypus taip lengvai, kaip paprastas valstietis laužo medžio šaką ar balto medžio lazda. C ant Veneros linijos žada blogus reikalus. C ant Merkurijaus linijos pranašauja blogai sudėtą protą, pakrikusį sprendimą. C tarp dviejų antakių, žemiau Mėnulio raukšlės, pranašauja ūmų būdą, kerštingą nuotaiką. Vyrai, nešiojantys šią figūrą, paprastai yra dvikovininkai, boksininkai. Sutuoktiniai, kurių kaktos apkrautos šiuo ženklu, mušasi namuose... — Tas, kuris tarp dviejų antakių, ant Mėnulio linijos, turės X figūrą, rizikuoja mirti garbės lauke dideliame mūšyje. — Tas, kuris nešioja kaktos viduryje, ant Saulės linijos, mažą kvadratinę figūrą arba trikampį, be vargo susikraus turtus. Jei šis ženklas dešinėje, jis žada paveldėjimą. Jei kairėje, pranašauja blogai įgytą turtą. — Dvi linijos, einančios nuo nosies ir užsilenkiančios į abi puses ant kaktos, virš akių, pranašauja bylas. Jei šių linijų yra keturios ir jos užsilenkia po dvi ant kaktos, galima baimintis, kad vieną dieną būsite karo belaisvis ir dejuosite nelaisvėje svetimoje žemėje... — Apvalios figūros ant Mėnulio linijos pranašauja akių ligas. — Jei dešinėje kaktos pusėje, ant Marso linijos, turite kokią figūrą, panašią į Y, turėsite reumatą. Jei ši figūra kaktos viduryje, bijokite podagros. Jei ji kairėje, visada ant Marso linijos, galite mirti nuo pakilusios podagros. — Skaičiaus 3 figūra ant Saturno linijos pranašauja smūgius lazda. Ant Jupiterio linijos – pelningą darbą. Ant Marso linijos – vadovavimą kariuomenės korpusui mūšyje, bet vadas bus paimtas į nelaisvę. Ant Saulės linijos šis ženklas pranašauja kokią nors nelaimingą atsitikimą, dėl kurio prarasite trečdalį turto. Ant Veneros raukšlės – nemalonės šeimoje. Ant Merkurijaus linijos ji daro advokatu. Galiausiai, ant Mėnulio linijos skaičiaus 3 figūra pranašauja tam, kuris ją nešioja, kad jis mirs nelaimingai, jei nesuvaldys aistros vagystei. — V figūra ant Marso linijos pranašauja, kad būsite kareivis ir mirsite kapralu. H figūra ant Saulės arba Saturno linijos yra ženklas, kad būsite persekiojamas dėl politinių nuomonių. P figūra yra ženklas, visur kur pasirodo, polinkio į smaguriavimą, kuris gali priversti padaryti didelių klaidų. — Baigsime šį mažą traktatą atskleisdami patį maloniausią ženklą: tai tas, kuris turi daugiau ar mažiau ryškų panašumą į raidę M. Kad ir kurioje kaktos vietoje, ant kurios kaktos raukšlės ši figūra pasirodytų, ji pranašauja laimę, talentus, ramią sąžinę, širdies ramybę, laimingą pasiturimą gyvenimą, visuotinę pagarbą ir laimingą mirtį. — Visų šių palaiminimų linkiu skaitytojui.

**Žmogžudystė (Meurtre).** — „Naktį po Flandrijos grafo Karolio Gerojo palaidojimo jo žudikai, pagal pagonių ir burtininkų paprotį, liepė atnešti duonos ir indą, pilną alaus. Jie susėdo aplink lavoną, padėjo gėrimą ir duoną ant įkapių kaip ant stalo, gerdami ir valgydami ant mirusiojo, tikėdamiesi, kad šiuo veiksmu sutrukdyt bet kam atkeršyti už įvykdytą žmogžudystę.“ 1127 metai.

**Mejeris (Meyer).** — Halės universiteto filosofijos profesorius, „Esė apie pasirodymus“ (\*Essai sur les apparitions\*), išverstos iš vokiečių kalbos F. Ch. de Baer, 1748, in-12, autorius. — Autorius pripažįsta, kad rašant apie šmėklas esama ant blogo pagrindo. Jis prisipažįsta niekada jų nematęs ir nelabai norįs matyti. Toliau jis pastebi, kad vaizduotė vaidina didelį vaidmenį pasirodymų nuotykiuose. „Tarkime, sako jis, žmogų, kurio atmintis pilna istorijų apie sugrįžėlius; nes žindyvės, senės ir pirmieji mokytojai nepamiršta mūsų jų išmokyti; kad tas žmogus naktį guli vienas savo kambaryje; jei jis išgirsta už durų matuotą, sunkų ir velkamą žingsnį, tai, kas eina, galbūt yra šuo, bet jis toli gražu apie tai negalvoja, ir jis išgirdo sugrįžėlį, kurį galbūt netgi matė sutrikimo akimirka.“ — Autorius baigia duodamas šį receptą nuo pasirodymų: 1° stengtis pagerinti savo vaizduotę ir vengti to, kas galėtų ją priversti klidėti; 2° neskaityti istorijų apie šmėklas, nes žmogus, kuris niekada jų neskaitė ir negirdėjo, retai turi pasirodymų. „Tegu šmėkla būna kas nori, priduria Mejeris, Dievas yra šeimininkas, ir jis mums visada bus labiau palankus nei priešingas.“

**Mikaelis (Eliakimas) (Michael (Eliacim)).** — Jeanas Desmarets, Saint-Sorlin senjoras, buvo išleidęs „Šventosios Dvasios įspėjimus karaliui“. Tačiau ryškiausias ir svarbiausias tokio pobūdžio įspėjimas yra tas, kurį kiek vėliau atnešė didysis pranašas Eliakimas Mikaelis. Jis mus įspėjo, sako Baillet, kad netrukus bus matoma šimto keturiasdešimt keturių tūkstančių šventosios kariuomenės vyrų armija, vadovaujama karaliaus, kurio leitenantai bus keturi angelų kunigaikščiai. Jis pridūrė, kad Liudvikas XIV su šia armija visiškai išnaikins visus eretikus ir visus mahometonus; bet kad visi jo stebuklingi kariai bus paaukoti.

**Mykolo kalnas (Šv.) (Michel (Mont Saint-)).** — Ant Šv. Mykolo kalno Bretanėje gyvuoja tikėjimas, kad demonai, išvaryti iš žmonių kūnų, yra prirakinti magiškame rate ant šio kalno viršūnės; tie, kurie įkelia koją į šį ratą, bėga visą naktį negalėdami sustoti: todėl naktį niekas nedrįsta kirsti Šv. Mykolo kalno.

**Mišelis (Michel).** — Salono (Salon) Provanse kalvis, turėjęs keistą nuotykį 1697 m. Buvo sakoma, kad šmėkla pasirodė vienam miesto miestiečiui ir įsakė jam eiti pasikalbėti su Liudviku XIV, kuris tuo metu buvo Versalyje. Ji jam rekomendavo paslaptį nuo visų kitų, išskyrus provincijos intendantą, gresiant mirties bausme. Šis išsigandęs miestietis papasakojo savo viziją žmonai ir už savo neapdairumą sumokėjo gyvybę. Po kurio laiko tas pats pasirodymas kreipėsi į kitą Salono gyventoją, šis turėjo neapdairumo pasidalinti tuo su savo tėvu; ir mirė kaip pirmasis. Visos apylinkės buvo išgąsdintos šių dviejų tragedijų. Tada šmėkla pasirodė Mišeliui, kuris tuoj pat nuvyko pas intendantą, kur iš pradžių buvo palaikytas bepročiu; bet vėliau jam buvo suteikti dokumentai pas markizą de Barbezieux, kuris padėjo jam prisistatyti karaliaus pirmajam ministrui. Ministras norėjo sužinoti motyvus, kurie skatino šį gerą žmogų kalbėti su princu slapta. Mišelis, kuriam šmėkla vėl pasirodė Versalyje, patikino, kad rizikuodamas gyvybe negali nieko atskleisti; ir kadangi vis dėlto buvo spaudžiamas kalbėti, jis pasakė ministrui, kad norėdamas jam įrodyti, jog kalba ne apie chimeras, jis gali paklausti Jo Didenybės, ar per paskutinę medžioklę Fontenblo jis pats nematė vaiduoklio? ar jo žirgas



nebuvo to sutrikdytas? ar jis nepasibaidė? ir ar Jo Didenybė, įsitikinęs, kad tai tebuvo iliuzija, nevengė apie tai kalbėti niekam? — Markizui ir ministrui informavus karalių apie šias detales, Liudvikas XIV panorėjo slapta pamatyti Mišelį tą pačią dieną; niekas niekada negalėjo sužinoti, kas vyko tame pokalbyje. Bet Mišelis, praleidęs tris dienas dvare, grįžo į savo provinciją, apdovanotas gera pinigų suma, kurią jam davė Liudvikas XIV su įsakymu laikyti griežčiausią paslaptį apie savo misijos objektą. — Priedama, kad karaliui vieną dieną medžiojant, Duraso hercogas, asmens sargybos kapitonas, pasakius, kad niekada nebūtų leidęs Mišeliui prisitartinti prie karaliaus asmens, jei nebūtų gavęs įsakymo, Liudvikas XIV atsakė: „Jis nėra beprotis, kaip jūs manote, ir štai kaip blogai sprendžiama.“ Bet šios paslapties atskleisti nepavyko.

**Mišelis de Sahurspas (Michel de Sahourspe).** — Saksonijos krašto burtininkas, kuris pareiškė, kad matė sabate didelį ir mažą velnią; kad didysis naudojosi mažuoju kaip adjutantu; ir kad didžiojo sabatų meistro užpakalis buvo veidas.

**Mykolas Škotas (Michel l'Écossais).** — XVI a. astrologas. Jis išpranašavo, kad mirs bažnyčioje; kas ir įvyko, sako Greindžeris. Jam vieną dieną būnant pamaldose, ant galvos nukrito akmuo ir jį užmušė.

**Midas.** — Kai Midas, vėliau tapęs Frygijos karaliumi, dar buvo vaikas, vieną dieną jam miegant lopšyje, skruzdėlės pripildė jo burną kviečių grūdų. Jo tėvai norėjo sužinoti, ką reiškia šis stebuklas; pasikonsultavus su žiniuoniais, šie atsakė, kad šis princas bus turtingiausias iš žmonių. Kas buvo parašyta tik po to, kai jis tokiu tapo.

**Midi (Vidurdienis).** — Žr. DÉMON DE MIDI.

**Migalena.** — Laburo (Labour) krašto burtininkas, suimtas šešiasdešimties metų amžiaus ir atvestas prieš teismą tuo pačiu metu kaip ir Bokalas (Bocal), kitas to paties krašto burtininkas. Migalena prisipažino buvęs sabate, aukojęs bjaurias aukas, šventęs misterijas dviejų šimtų burtininkų akivaizdoje. Spaudžiamas nuodėmklausio melstis Dievui, jis negalėjo sklandžiai sukalbėti maldos, pradėdavo Tėve Mūsų, Sveika Marija, jų nebaigdamas, lyg velnias, kuriam jis tarnavo, būtų jam trukdęs.

**Milanas (Milan).** — Paukštis (peslys), turintis nuostabių savybių. Albertas Didysis sako, kad jei paimsi jo galvą ir nešiosiesi ją ties skrandžiu, būsi visų mylimas. Jei pririši ją vištai prie kaklo, ji bėgs be perstojo, kol jos nepames; jei jo krauju ištrinsi gaidžio skiauterę, jis nebegiedos. Jo

inkstuose randamas akmuo, kurį įdėjus į mėsą, kurią turi valgyti du priešai, padaro juos gerais draugais ir priverčia gyventi santarvėje.

**Tūkstantininkai (Millénaires).** — Šis vardas duotas 1° tiems, kurie tikėjo, kad mūsų Viešpats pasaulio pabaigoje valdys tūkstantį metų žemėje; 2° kitiems, kurie manė, kad pasaulio pabaiga ateis tūkstantaisiais metais; 3° dar kitiems, kurie buvo įsivaizdavę, kad kas tūkstantį metų pasmerktiesiems laikinai nutraukiamos pragaro kančios.

**Milo.** — Vengrijos vampyras XVIII a. Jauna mergina, vardu Stanoska, vieną vakarą atsigulusi visiškai sveika, vidury nakties pabudo visa drebėdama, baisiai rėkdama ir sakydama, kad jaunasis Milo, miręs prieš devynias savaites, vos jos nepasmaugė. Ši mergina mirė po trijų dienų. Buvo pamanyta, kad Milo gali būti vampyras; jis buvo atkastas, pripažintas tokiu ir nukirsdintas po to, kai jam perverta širdis vinimi. Jo palaikai sudeginti ir išmesti į upę. Žr. **VAMPIRES.**

**Milonas (Milon).** — Graikų atletas, apdovanotas nepaprasta jėga. Galenas, Merkurialis ir kiti sako, kad jis taip tvirtai stovėdavo ant aliejuotos lentos, jog trys vyrai negalėdavo priversti jo pasitraukti. Atėnėjas pridėjo, kad olimpinėse žaidynėse jis ilgai nešiojo ant pečių ketverių metų jautį, kurį tą pačią dieną visą suvalgė; faktas toks pat tikras, kaip ir Gargantiua žygdarbis, kuris prarijo šešis piligrimus viename salotų kąsnyje.

**Mimeris (Mimer).** — Priešais Kulaną matoma kalva, apaugusi žaluma, kuri vadinama Odino kalva. Sakoma, kad ten palaidotas skandinavų dievas. Bet ten matomas tik valstybės patarėjo Šimelmano kapas, kuris buvo labai taikus žmogus, manau, visai nesirūpinęs kilti į Valhalą ir gerti midų su valkirijomis. Vis dėlto medžių apsuptis saugo vietą, kur buvo padėti aukščiausiojo dievo palaikai; ten su švelniu murmėjimu teka skaidraus vandens šaltinis. Apylinkių merginos, kurios žino savo mitologiją, sako, kad tai tikrasis išminties šaltinis, Mimerio šaltinis, dėl kurio Odinas paaukojo vieną savo akį. Gražiomis vasaros dienomis jos ateina ten atsigerti.

**Mimi.** — Žr. **ZOZO.**

**Mimika (Mimique).** — Menas pažinti žmones iš jų gestų, laikysenos ir t. t. Tai mažiausiai abejotina fizionomijos dalis. Veidas dažnai apgaulingas; bet asmens, kuris nemano esąs stebimas, gestai ir judesiai gali suteikti daugiau ar mažiau tobulą idėją apie jo charakterį. Nieko nėra reikšmingiau, sako Lavateris, už gestus, kurie lydi laikyseną ir eiseną. Natūralus ar

dirbtinis, greitas ar lėtas, aistringas ar šaltas, vienodas ar įvairus, rimtas ar žaismingas, laisvas ar priverstinis, atsipalaidavęs ar sustingęs, kilnus ar žemas, išdidus ar nuolankus, drąsus ar bailus, padorus ar juokingas, malonus, grakštus, įspūdingas, grasinantis, gestas skiriasi tūkstančiais būdų. Nuostabi harmonija, egzistuojanti tarp eisenos, balso ir gesto, retai kada paneigiama. Tačiau norint demaskuoti klastūną, reikėtų jį užklupti tą akimirką, kai jis, manydamas esąs vienas, vis dar yra savimi ir nespėjo priversti savo veido įgauti išraiškos, kurią moka jam suteikti. Atrasti veidmainystę yra sunkiausias ir kartu lengviausias dalykas: sunku, kol veidmainis mano esąs stebimas; lengva, kai tik jis pamiršta, kad jį stebi. — Vis dėlto kasdien matoma, kad rimtumas ir drovumas suteikia pačiai garbingiausiai fizionomijai nesąžiningumo regimybę. Dažnai tas, kuris pasakoja ar patiki paslaptį, nedrįsta žiūrėti jums į akis ne todėl, kad yra nenuoširdus, o todėl, kad yra drovus. — Niekada nesitikėkite švelnaus ir ramaus būdo iš žmogaus, kuris nuolat smarkiai blaškosi, ir apskritai nebijokite nei ūmumo, nei pertekliaus iš to, kurio laikysena visada išmintinga ir rami. Su žvalia eiseną vargu ar galima būti lėtam ir tingiam; o tas, kuris nerūpestingai velkasi skaičiuodamas žingsnius, nerodo tos veiklumo dvasios, kuri nebijo nei pavojų, nei kliūčių tikslui pasiekti. — Išsižiojusi ir nuvytusi burna, beskonė laikysena, kabančios rankos ir kairė ranka pasukta į išorę, be jokio nuspėjamo motyvo, pranašauja natūralų kvailumą, niekingumą, tuštumą, atbukusį smalsumą. — Išminčiaus eiseną skiriasi nuo idioto, ir idiotas sėdi kitaip nei protingas žmogus. Išminčiaus laikysena rodo meditaciją, susikaupimą ar poilsį. Kvailys sėdi ant kėdės nežinodamas kodėl; jis atrodo įsmeigęs žvilgsnį į kažką, bet jo žvilgsnis niekur nekliūva; jo sėdėseną izoliuota kaip ir jis pats. — Pretenzija suponuoja kvailumo pagrindą. Tikėkitės rasti abu bet kurioje neproporcingoje ir grubioje fizionomijoje, kuri dedasi iškilinga ir autoritetinga. Niekada protingas žmogus nesidės svarbiu ir nepriims vėjavaikio pozos. Jei jo sužadintas dėmesys priverčia jį pakelti galvą, jis vis dėlto nesukryžiuos rankų ant nugaros; ši laikysena rodo afektaciją, ypač su fizionomija, kuri nėra nemaloni, bet nėra mąstytojo. — Nežinomybės oras visumoje, veidas, kuris savo nejudrumu nieko nesako, nėra išminties ženklai. Žmogus, kuris, sumažintas iki savo niekio, vis dar džiaugsmingai sau ploja, kuris juokiasi kaip kvailys nežinodamas kodėl, niekada nesugebės suformuoti ar sekti protingos idėjos. — Baimė būti išblaškytam pastebima burnoje. Dėmesio metu ji nedrįsta kvėpuoti. — Žmogus, tuščias prasmės ir norintis pasirodyti, deda dešinę ranką į užantį, o kairę į kelnų kišenę su afektuota ir teatrališką laikysena. — Asmuo, kuris visada klausosi, nežada nieko labai išskirtinio. — Kas šypsosi be priežasties kreiva lūpa, kas dažnai laikosi izoliuotas be jokios krypties, be jokios apibrėžtos tendencijos; kas sveikinasis tiesiu kūnu, lenkdamas tik galvą į priekį, yra beprotis. — Jei moters eiseną yra grėsminga, ne tik nemaloni, bet ir nerangi, veržli, be orumo, puolanti į priekį ir į šoną su panieka, būkite budrūs. Nesileiskite apakinami nei grožio žavesio, nei jos proto grakštumo, nei netgi pasitikėjimo, kurį ji gali jums rodyti, patrauklumo; jos burna turės tuos pačius bruožus kaip ir jos eiseną, o jos veiksmai bus kieti ir klastingi kaip jos burna; ji bus mažai paveikta to, ką dėl jos darysite, ir keršys už menkiausią dalyką, kurį apleisite. Palyginkite jos eiseną su kaktos linijomis ir raukšlėmis, esančiomis aplink burną, nustebsite nuostabiu visų šių charakteringų linijų atitikimu. — Būkite kuo atsargesni riebaus ir choleriško temperamento žmogaus akivaizdoje, kuris atrodo visada kramtąs, nuolat varto akis aplink save, niekada nekalba ramiai, vis dėlto įgijo afektuoto mandagumo įprotį, bet viską traktuoja su tam tikra netvarka ir nešvara. Jo apvalioje, trumpoje, riestoje nosyje, jo išsižiojusioje burnoje, netaisyklinguose apatinės lūpos judesiuose, iššokusioje ir gumbuotoje kaktoje, jo eisenoje, kuri girdima iš tolo, atpažinsite paniekos ir kietumo, pusinių talentų su tobulo talento pretenzija, piktumo po nerangia gerumo išvaizda išraišką. — Bėkite nuo bet kokio žmogaus, kurio balsas visada įtemptas, visada pakeltas, visada aukštas ir skardus, nenustoją spręsti;

kurio akys, kol jis sprendžia, išsiplečia, iššoka iš akiduobių; kurio antakiai pasišiaušia, venos išsipučia, apatinė lūpa atsikiša į priekį, kurio rankos susigniaužia į kumščius; bet kuris staiga nusiramina, atgauna šalto mandagumo toną, sutraukia akis ir lūpas, jei jį pertraukia nenumatytas svarbaus asmens, kuris pasirodo esąs jūsų draugas, buvimas. — Žmogus, kurio veido bruožai ir spalva staiga pasikeičia, kuris rūpestingai stengiasi paslėpti šį staigų pasikeitimą ir moka tuoj pat atgauti ramią išvaizdą; tas, kuris moka įtempti ir atpalaiduoti savo burnos raumenis, laikyti juos tarsi už vadžių, ypač kai stebėtojo akis nukrypsta į jį: tas žmogus turi mažiau sąžiningumo nei apdairumo; jis labiau dvariškis nei išmintingas ir nuosaikis. — Prisiminkite žmones, kurie veikiau slysta nei eina, kurie traukiasi eidami į priekį, kurie sako grubius dalykus žemu balsu ir droviai, kurie drąsiai žiūri į jus, kai tik jų nebematote, ir niekada nedrįsta ramiai pažvelgti jums į veidą, kurie apie nieką nekalba gerai, nebent apie bloguosius, kurie viskam randa išimčių ir atrodo visada turintys paruoštą prieštaraivimą paprasčiausiam teiginiui; ir bėkite iš atmosferos, kuria šie žmonės kvėpuoja. — Tas, kuris pakelia galvą ir atlošia ją atgal (nesvarbu, ar ta galva didelė, ar ypatingai maža); tas, kuris grožisi savo mažomis pėdomis taip, kad priverstų jas pastebėti; tas, kuris, norėdamas parodyti dideles akis dar didesnėmis nei jos yra, tyčia suka jas į šoną, lyg norėdamas žiūrėti per petį; tas, kuris, ilgai išlaikęs išdidžią tylą, vėliau jums duoda trumpą, sausą ir kategorišką atsakymą, kurį palydi šalta šypsena; kuris, tą akimirką, kai pastebi atsakymą ant jūsų lūpų, suraukia antakius ir sumurma panosėje tonu, tinkančiu įsakyti tylą: tas žmogus turi bent jau tris nekenčiamas savybes su visais jų simptomais: užsispyrimą, puikybę, kietumą; labai tikėtina, kad jis dar prideda veidmainystę, klastą ir šykštumą. — Kūnas, palinkęs į priekį, rodo apdairų ir darbštų žmogų. Kūnas, atsilošęs atgal, rodo tuščią, vidutinišką ir išdidų žmogų. — Vienaakiai, raišieji ir ypač kupriai, sako Albertas Didysis, yra gudrūs, sąmojingi, šiek tiek piktdžiugiški ir gana blogi. — Išmintingas žmogus juokiasi retai ir mažai. Jis paprastai tenkinasi šypsena. Koks skirtumas tarp meilaus žmoniškumo juoko ir pragariško juoko, kuris džiaugiasi kito nelaime! Yra ašarų, kurios prasiskverbia į abu; yra kitų, kurios sukelia pasipiktinimą ir panieką. — Taip pat atkreipkite dėmesį į balsą (kaip italai daro savo pasuose ir signalementuose); atskirkite, ar jis aukštas, ar žemas, stiprus ar silpnas, skaidrus ar duslus, švelnus ar šiurkštus, tikslus ar klaidingas. Balso garsas, jo artikuliacija, silpnumas ir diapazonas, jo intonacijos aukštai ir žemai, liežuvio greitakalbė ir strigimas, visa tai yra be galo charakteringa. Drąsiausių gyvūnų riksmas yra paprastas, sako Aristotelis, ir jie jį išleidžia be pastebimų pastangų. Bailerių gyvūnų riksmas yra daug skardesnis. Palyginkite šiuo atžvilgiu liūtą, jautį, gaidį, giedantį savo triumfą, su elniu ir kiškiu; tai galima pritaikyti žmonėms. Storas ir stiprus balsas rodo tvirtą žmogų; silpnas balsas – bailų. Skaidrus ir skambus balsas kartais žymi melagį; nuolat drebantis balsas dažnai rodo įtarų būdą. Įžūlus ir begėdis turi aukštą balsą. Grubus balsas yra storžieviškumo ženklas. Švelnus ir pilnas balsas, malonus ausiai, pranašauja laimingą būdą. — Protingas žmogus rengiasi visai kitaip nei puošėiva; pamaldi moteris kitaip nei koketė. Švara ir aplaidumas, paprastumas ir prabanga, geras ir blogas skonis, pasipūtimas ir padorumas, kuklumas ir netikra gėda: štai tiek dalykų, kuriuos atskiriame vien iš aprangos. Drabužio spalva, kirpimas, pasiuvimas, derinimas, visa tai dar yra išraiškinga ir mus charakterizuoja. Išminčius yra paprastas ir vientisas savo išorėje; paprastumas jam natūralus. Greitai atpažįstamas žmogus, kuris pasipuošė norėdamas patikti, tas, kuris siekia tik spindėti, ir tas, kuris apsileidžia arba norėdamas įžeisti padorumą, arba norėdamas išsiskirti. — Būtų galima padaryti pastabų ir apie baldų pasirinkimą bei išdėstymą, sako Lavateris. Dažnai pagal šias smulkmenas galima spręsti apie savininko protą ir charakterį; bet nereikia visko pasakyti. Žr. **PHYSIOGNOMONIE**.

**Kasyklų demonai (Mineurs (Démons)).** — Yra piktųjų dvasių, kurios ožkų pavidalu eina kankinti kalnakasių; sakoma, kad jos dažnai pasirodo metalų kasyklose ir muša tuos, kurie kasa metalus. Tačiau šie demonai ne visi blogi, nes yra tokių, kurie, priešingai, padeda darbininkams. Olausas Magnusas sako, kad pastarieji leidžiasi matomi nykštukų pavidalu, pusės metro ūgio; kad jie padeda pjauti akmenis, kasti žemę; bet kad nepaisant to, jie visada turi polinkį į blogį, ir kad nelaimingi kalnakasiai dažnai tampa jų blogo elgesio aukomis. — Beje, buvo išskirtos šešios dvasių rūšys, kurios lankosi kasyklose ir yra daugiau ar mažiau piktos; kai kurie sako, kad matė tokių Vokietijos kasyklose, kurios neduodavo jokios ramybės darbininkams, taip, kad šie buvo priversti mesti darbą; ir tarp kitų pavyzdžių, kuriuos jie pateikia apie šios pragariškos veislės piktavališkumą, cituojama, kad kasyklų demonas nužudė dvylika amatininkų vienu metu; kas privertė apleisti sidabro kasyklą, kuri vis dėlto buvo labai produktyvi. Žr. **ANNEBERGU, MONTAGNARDS** ir kt.

**Mingrelija (Mingrélie).** — Krikščionybė šioje graikų schizmos šalyje labai sugedusi. Ten matomi kunigai, krikštijantys kilmingus vaikus vynu. Kai ligonis prašo dvasinės pagalbos, kunigas jam nekalba apie išpažintį; bet ieško knygoje jo ligos priežasties ir priskiria ją kurio nors iš jų atvaizdų pykčiui, kurį reikia numaldyti aukomis.

**Minosonas (Minoson).** — Demonas, kuris padeda laimėti visuose žaidimuose; jis priklauso nuo Haelio, vieno iš galingiausių pragaro vadų.

**Vidurnaktis (Minuit).** — Būtent šią valandą vyksta burtininkų sabatas, ir pasirodo šmėklos bei demonai. Tačiau velnias nemėgsta vien tik vidurnakčio valandos, nes jis gali rengti sabatą ir vidurdienį, kaip prisipažino kelios raganos, tokios kaip Žaneta d'Abadi ir Katerina de Nagil.

**Mirabelis (Mirabel (Honoré)).** — Nenaudėlis, kuris buvo nuteistas kalėti galerose iki gyvos galvos, po to, kai buvo kankinamas, 1729 m. vasario 18 d. nuosprendžiu. Jis buvo pažadėjęs vienam savo draugui, vardu Ogdjė (Auguier), padėti rasti lobių velnio pagalba. Po daugybės užkeikimų jis kasė sode netoli Marselio ir pasakė, kad ten yra maišas portugališkų monetų, kurį jam nurodė šmėkla. Kelį asmenų ir tarno, vardu Bernardas, akivaizdoje jis ištraukė paketą, suvyniotą į servetėlę; nunešęs jį namo, atrišo ir rado šiek tiek aukso, kurį davė Ogdjė, žadėdamas daugiau ir prašydamas paskolinti jam keturiasdešimt frankų; kas turi atrodyti gana keista. Draugas jam paskolino šią sumą, pasirašė vekselį, kuriuo pripažino esąs skolingas dvidešimt tūkstančių livrų, ir grąžino jam keturiasdešimt frankų. Vekselis buvo pasirašytas 1726 m. rugsėjo 27 d. Po kurio laiko Mirabelis pareikalavo apmokėti vekselį; kadangi buvo atsakyta, nes burtininkas buvo suteikęs tik vilčių, jis turėjo įžūlumo iškelti bylą; bet galiausiai jis pamatė save, kaip sakyta, nuteistą galeroms Eks (Aix) parlamento ponų.

**Mirabilis liber.** — Didžiausia šios knygos dalis priskiriama šv. Cezarijui. Tai pranašysčių, priskiriamų šventiesiems ir sibilėms, rinkinys. Kas gali nustebinti laisvamanius, tai kad 1522 m. leidime matomi paskelbti įvykiai, kurie taip tragiškai užbaigė praėjusį šimtmetį: bajorijos išvaymas ir panaikinimas, persekiojimai prieš dvasininkiją, vienuolynų panaikinimas, kunigų santuoka, bažnyčių plėšimas, smurtinė karaliaus ir karalienės mirtis ir t. t. Toliau ten skaitoma, kad erelis, atėjęs iš tolimų kraštų, atkurs tvarką Prancūzijoje.

**Stebuklai (Miracles).** — Vienas kerėtojas panaikino kuprą perbraukęs ranka; buvo šaukiama apie stebuklą!... Kupra buvo išpūsta pūslė. Tokie yra šarlatanų stebuklai. — Bet kadangi šarlatanai daro fokusus, kurie mėgdžioja antgamtinis faktus, tikrąja to žodžio prasme vadinamus stebuklais (o stebuklai yra tik tie, kurie ateina iš Dievo), absurdiška juos neigti. Mes gyvename apsupti stebuklų, kurie negali būti paaiškinti, nors yra pastovūs. — Čia mes galime kalbėti tik apie netikrus stebuklus, Šėtono darbą, arba apsišaukėlių apgavystę, kurie taip tarnauja blogio dvasios reikalui. Liūdna tai, kad apgavystės dažnai turi daugiau pasitikėjimo pas paklydusius žmones nei nepaprasti faktai, kurių tiesa nustatyta, kaip prietarai kartais turi gilesnes šaknis nei religiniai įsitikinimai. — Pasakojamas šis anekdotas, norint įrodyti, kad didžiausi absurdoi randa šalininkų. Du šarlatanai debiutavo mažame provincijos miestelyje; kadangi Kaliostras, Mesmeris ir kiti svarbūs asmenys ką tik buvo prisistatę Paryžiuje kaip daktarai, gydantys visas ligas, jie pamanė, kad reikia kažko dar įspūdingesnio, kad įtvirtintų savo gebėjimus. Taigi jie pasiskelbė turintys galią prikelti mirusiuosius; ir, kad tuo nebūtų abejojama, jie pareiškė, kad po trijų savaitių, dieną į dieną, jie pašauks į gyvenimą, kapinėse, kurias jiems nurodys, mirusiųjų, kurio kapą jiems parodys, net jei jis būtų palaidotas prieš dešimt metų. Jie paprašo vietos teisėjo, kad juos saugotų, jog būtų užtikrinta, kad jie nepabėgs, bet kad jiems būtų leista tuo tarpu pardavinėti vaistus ir naudotis savo talentais. Pasiūlymas atrodo toks gražus, kad nedvejojama kreiptis į juos. Visi apgula jų namus; visi randa pinigų sumokėti tokiems gydytojams. — Didžioji diena artėjo. Jaunesnysis iš dviejų šarlatanų, turėjęs mažiau įžūlumo, išreiškė savo baimes kitam ir tarė jam: „Nepaisant viso tavo sumanumo, manau, kad tu mus statai į pavojus būti užmėtytiems akmenimis; nes juk tu neturi talento prikelti mirusiųjų. — Tu nepažįsti žmonių, atkirto jam daktaras; aš ramus.“ Įvykis pateisino jo pasipūtimą. Pirmiausia jis gavo laišką iš vieno vietos bajoro; jis buvo tokio turinio: — „Pone, sužinojau, kad turite atlikti didelę operaciją, kuri mane verčia drebėti. Aš turėjau piktą žmoną, Dievas mane nuo jos išvadavo; ir aš būčiau nelaimingiausias iš žmonių, jei jūs ją prikeltumėte. Todėl aš jus maldauju nenaudoti savo paslapties mūsų mieste ir priimti mažą kompensaciją, kurią jums siunčiu ir t. t.“ — Po valandos šarlatanai pamatė pas save ateinant du jaunuolius, kurie jiems įteikė kitą gratifikaciją, su sąlyga, kad jie nenaudos savo talento seno giminaičio, kurį jie ką tik paveldėjo, prikėlimui. Paskui juos atėjo kiti, kurie taip pat atnešė savo pinigus dėl panašių baimių, pateikdami tą patį prašymą. Galiausiai pats vietos teisėjas atėjo pasakyti dviem šarlatanams, kad jis nė kiek neabejoja jų stebuklinga galia, kad jie davė įrodymų daugybe išgydymų; bet kad bandymas, kurį jie turėjo atlikti kitą dieną kapinėse, iš anksto sukėlė sąmyšį visame mieste, kad buvo bijoma pamatyti prisikeliantį numirėlį, kurio sugrįžimas galėtų sukelti revoliucijas turtuose, kad jis prašo jų išvykti, ir kad jis jiems duos pažymėjimą, liudijantį, kad jie realiai prikelia mirusiuosius. — Pažymėjimas buvo pasirašytas,



parafuotas, legalizuotas, sako pasaka; ir du kompanionai keliavo per provincijas, visur rodydami teisinį savo antgamtinio talento įrodymą...

**Veidrodis (Miroir).** — Kai Pranciškus I kariavo su Karoliu V, pasakojama, kad vienas magas pranešdavo paryžiečiams, kas vyksta Milane, užrašydamas naujienas iš to miesto ant veidrodžio ir atsukdamas jį į mėnulį, taip, kad paryžiečiai tame dangaus kūne skaitydavo tai, ką rodė veidrodis. Ši paslaptis prarasta, kaip ir daugelis kitų. Žr. **PYTHAGORE**. Dėl būrimo veidrodžiu žr. **CRISTALLOMANCIE**.

**Misraimas (Misraim).** — Chamo sūnus; žr. **MAGIE**.

**Mionsklintas (Møensklint).** — Baltijos jūros pakrančių gyventojai su pasididžiavimu jums rodo didelę uolų masę, visiškai baltą, stačią, su keliais smailiomis viršūnėmis ir vainikuotą krūmokšniais. Bet pažiūrėkite, tai, ką geologas vadina kalkakmeniu, nėra kalkakmenis; ir tai, kas kyla šio kalno viršūnėje medžių masyvo pavidalu, nėra medžių masyvas. Ten yra jauna, labai graži fėja, kuri valdo vandenį ir salą. Ši plika uola, tai jos balta suknelė, kuri krinta didelėmis klostėmis į bangas ir mirguliuoja saulės spinduliuose; ta smaili piramidė, kuri ją viršija, tai jos skeptras; o tos ažuolo šakos, tai jos karūna. Ji sėdi viršūnėje, kurią vadina \*Dronnings Stol\* (Karalienės sostas). Iš ten ji budi savo imperijoje, saugo žvejo valtį ir pirklio laivą. Dažnai naktį šioje pakrantėje girdimi harmoningi balsai, keisti balsai, kurie nepanašūs į tuos, kurie girdimi pasaulyje. Tai jaunos fėjos, kurios dainuoja ir šoka aplink savo karalienę, o karalienė yra ten, žiūri į jas ir joms šypsosi. O! liaudis yra didžiausias iš visų poetų. Ten, kur mokslas analizuoja ir diskutuoja, ji išradinėja, ji suteikia gyvybę negyvai gamtai, ji sudievina būtybes, kurias fizikas laiko grubia materija. Ji eina palei ežerą ir mato ten dvasias; ji eina kreidos uolos papėde ir mato ten karalienę, ir vadina ją \*Møensklint\* (Mergelės uola).

**Mogas (Mog).** — Iš šio vardo galbūt kilo žodis \*magus\*, magas. Armėnijoje vis dar randamas senovinis Mogų regionas. „Mogo vardas, sako M. Eugène Boré, yra zendų ir pehlvi žodis, perėjęs į chaldėjų kalbą tuo metu, kai Persijos religinis simbolis buvo priimtas Babilono tautos. Jis reiškė pontifikų klasę, be abejo, įšventintą į slaptas doktrinas, kurių piktnaudžiavimas ir apgavystės vėliau diskreditavo šį titulą. Taip vadinami kunigai buvo tie senieji Belo šventyklos tarnai, kuriuos aplankė ir su kuriais kalbėjosi Herodotas, ir kuriuos jis vadina chaldėjais, kaip ir pranašas Danielius. Jie dar turėjo išminčių arba filosofų, regėtojų ir astronomų vardą. Kai jie sumaišė aukštus mokslo ir išminties principus su stabmeldystės prietarais ir visomis astrologijos bei būrimo klaidomis, jie buvo pavadinti kerėtojų, sapnų aiškintojų, burtininkais, žodžiu, magais.“ Tačiau X a. Thomas Ardzérouni, cituojamas M. Boré, vis dar vadina kraštą, kuriame jie gyveno, Mogų šalimi. Ar mogolai kilo iš mogų?

**Mogolas (Mogol).** — Delankras sako, kad vienas mogulų imperatorius gydydavo tam tikras ligas vandeniu, kuriame nusiplaudavo kojas.

**Piktas vienuolis (Moine bourru).** — Žr. **BOURRU**.

**Vienuoliai (Moines).** — Visur skaitoma ši maža pasaka. Vienas vienuolis, kurį per ilgas susilaikymas vertė kentėti, vieną dieną savo celėje sugalvojo išsivirti kiaušinį virš savo lempos šviesos. Abatas, darydamas savo raundą, pamatė vienuolį užsiėmusį savo maža virtuve, ir jį subarė; dėl ko geras vienuolis teisindamasis pasakė, kad tai velnias jį gundė ir įkvėpė jam šią gudrybę. Tuoj pat pasirodė pats velnias, kuris slėpėsi po stalą, ir sušuko kreipdamasis į vienuolį: „Tu meluoji per savo barzdą; šis triukas ne mano išradimas, ir tai tu ką tik mane jo išmokei.“ — Cezarijus Heisterbachietis pateikia kitą mažą faktą. Vienuolis Hermanas, lygindamas griežtą savo ordino susilaikymą su gerais troškiniais, kurie valgomi pasaulyje, pamatė į savo celę įeinantį geros išvaizdos nepažįstamąjį, kuris pasiūlė jam dubenį žuvies. Jis priėmė šią dovaną; ir kai norėjo paruošti savo žuvį, po ranka rado tik arklio mėšlo dubenį. — Jis suprato, kad ką tik gavo pamoką, ir buvo blaivesnis.

**Mėnesiai (Mois).** — Kiekvieno mėnesio dievybės pas pagonis. — Junona vadovauja sausio mėnesiui; Neptūnas – vasariui; Marsas – mėnesiui, kuris nešioja jo vardą; Venera – balandžio mėnesiui; Febas – gegužės mėnesiui; Merkurijus – birželio mėnesiui; Jupiteris – liepai; Cerera – rugpjūčio mėnesiui; Vulkanas – rugsėjui; Paladė – spalio mėnesiui; Diana – lapkričiui; Vesta – gruodžiui. — Kiekvieno mėnesio angelai. — Sausis yra Gabrieliaus mėnuo; vasaris – Barchielio; kovas – Machidielio; balandis – Asmodelio; gegužė – Ambrielio; birželis – Murielio; liepa – Verchielio; rugpjūtis – Hamalielio; rugsėjis – Urielio; spalio – Barbielio; lapkritis – Adnachielio; gruodis – Hanaelio. — Kiekvieno mėnesio demonai. — Sausis yra Belialo mėnuo; vasaris – Leviatano; kovas – Šėtono; balandis – Astartės; gegužė – Liuciferio; birželis – Baalberito; liepa – Belzebubo; rugpjūtis – Astaroto; rugsėjis – Tamuzo; spalio – Baalo; lapkritis – Hekatės; gruodis – Molocho. — Kiekvieno mėnesio gyvūnai. — Avis pašvęsta sausio mėnesiui; arklys – vasario mėnesiui; ožka – kovo mėnesiui; ožys – balandžio mėnesiui; jautis – gegužės mėnesiui; šuo – birželio mėnesiui; elnias – liepos mėnesiui; šernas – rugpjūčio mėnesiui; asilas – rugsėjo mėnesiui; vilkas – spalio mėnesiui; elnė – lapkričio mėnesiui; liūtas – gruodžio mėnesiui. — Kiekvieno mėnesio paukščiai. — Povas pašvęstas sausio mėnesiui; gulbė – vasario mėnesiui; genys – kovo mėnesiui; balandis – balandžio mėnesiui; gaidys – gegužės mėnesiui; ibis – birželio mėnesiui; erelis – liepos mėnesiui; žvirblis – rugpjūčio mėnesiui; žąsis – rugsėjo mėnesiui; pelėda – spalio mėnesiui; varna – lapkričio mėnesiui; kregždė – gruodžio mėnesiui. — Kiekvieno mėnesio medžiai. — Tuopa yra sausio medis; guoba – vasario; lazdynas – kovo; mirta – balandžio; lauras – gegužės; lazdynas (kitas) – birželio; ąžuolas – liepos; obelis – rugpjūčio; buksmedis – rugsėjo; alyvmedis – spalio; palmė – lapkričio; pušis – gruodžio.

**Mozė (Moïse).** — Velnias, pasak vieny, apsišaukėlis, pasak kitų, norėdamas suklaidinti žydų tautą, 434 m. priėmė Mozės išvaizdą. Jis prisistatė Kandijos (Kretos) salos izraelitams, sakydamas, kad jis yra jų senasis išvaduotojas, prisikėlęs, kad antrą kartą nuvestų juos į pažadėtąją žemę. Izraelitai stačia galva puolė į spąstus; jie susirinko iš įvairių kraštų. Kai viskas buvo paruošta išvykimui iš salos, liaudies armija nuvyko prie jūros kranto, įsitikinusi, kad pereis ją sausomis kojomis. Velnias, juokdamasis į kumštį, atvedė kohortas iki kranto. Šių žmonių pasitikėjimas buvo toks didelis, kad jie nelaukė, kol jų vadovas duos ženklą jūrai persiskirti: jie masiškai metėsi į bangas, tikri, kad jūra pasitrauks jiems iš po kojų; deja, Mozės lazdos ten nebuvo; daugiau nei dvidešimt tūkstančių žydų, sakoma, nuskendo vidury dienos, ir netikras Mozė dingo.

**Mokisai (Mokissos).** — Genijai, garbinami Loango gyventojų, bet pavaldūs Aukščiausiam Dievui. Jie mano, kad šie genijai gali juos nubauti ir net atimti gyvybę, jei jie nėra ištikimi savo įsipareigojimams. Kai žmogus laimingas ir sveikas, jis yra savo mokiso malonėje. Jei jis serga ar patiria nesėkmių, jis priskiria šią nelaimę savo genijaus pykčiui. Šios tautos tą patį vardą duoda savo valdovui, kuriam priskiria dievišką ir antgamtinę galią, pavyzdžiui, galėjimą prišaukti liėtų ir akimirksniu išnaikinti tūkstančius žmonių ir t. t. — Mokisai yra medinės figūros, vaizduojančios arba grubiai padarytus žmones, arba keturkojus, arba paukščius. Jiems aukojami įžadai ir aukos, kad būtų numaldyti.

**Molochas (Moloch).** — Ašarų šalies kunigaikštis, pragaro tarybos narys. Amonitai jį garbino bronzinės statulos pavidalu, sėdinčios ant to paties metalo sosto, turinčios veršio galvą, papuoštą karališka karūna. Jo rankos buvo ištiestos priimti žmonių aukas: jam aukodavo vaikus. Miltone Molochas yra bjaurus ir baisus demonas, aplaistytas motinų ašaromis ir vaikų krauju.

**Mumijos (Mummies).** — Kunigaikštis Radzivila, savo „Kelionėje į Jeruzalę“, pasakoja keistą dalyką, kurio liudininkas jis buvo. Jis Egipte nusipirko dvi mumijas, vieną vyro, kitą moters, ir slapta jas uždarė į dėžes, kurias liepė įkelti į savo laivą, kai išplaukė iš Aleksandrijos grįžti į Europą. Tik jis ir du jo tarnai žinojo, kas buvo dėžėse, nes turkai tada sunkiai leisdavo išsivežti mumijas, manydami, kad krikščionys jas naudoja magiškoms operacijoms. — Kai jie buvo jūroje, kilo audra, kuri pasikartojė kelis kartus su tokiu smurtu, kad kapitonas prarado viltį išgelbėti laivą; visi laukė artimo ir neišvengiamo laivo sudužimo. Geras lenkų kunigas, lydėjęs kunigaikštį Radzivilą, kalbėjo maldas, tinkamas tokiai aplinkybei; kunigaikštis ir jo palyda atsiliepdavo. Tačiau kunigas buvo kankinamas, kaip jis sakė, dviejų šmėklų (vyro ir moters), juodų ir bjaurių, kurios jį vargino ir jam grasino. Iš pradžių manyta, kad baimė ir laivo sudužimo pavojus sutrikdė jo vaizduotę. Atėjus ramybei, jis atrodė ramus; bet stichijų sąmyšis netrukus vėl pasirodė; tada šios šmėklos jį kankino stipriau nei anksčiau, ir jis buvo išvaduotas tik tada, kai abi mumijos buvo išmestos į jūrą, kas tuo pačiu metu nutraukė audrą. — Pridursime, kad mūsų laikais Levanto jūreiviai išlaiko šią nuomonę, kad mumijos pritraukia audras, ir negalima jų pakrauti į laivą jiems nežinant.

**Pragaro monarchija (Monarchie infernale).** — Ji susideda, pasak Wierus, iš imperatoriaus, kuris yra Belzebubas; septynių karalių, kurie valdo keturiuose pasaulio kraštuose ir kurie yra Baalas, Pursanas, Biletas, Paimonas, Belialas, Asmodėjus, Zapanas; dvidešimt trijų hercogų, kurie yra Agares, Vasago, Gusoyne, Bathym, Eligor, Valefar, Zepar, Sytry, Bune, Berith, Astaroth, Vepar, Chax, Procel, Murmur, Focalor, Gomory, Amduscias, Aym, Orobas, Vapula, Hauros, Alocer; trylikos markizų, kurie yra Aamon, Loray, Naberus, Forneus, Ronove, Marchocias, Sabnac, Gamigyn, Arias, Andras, Androalphus, Cimeries, Phoenix; dešimties grafų, kurie yra Barbatos, Botis, Morax, Ipes, Furfur, Raym, Halphas, Vine, Decarabia, Zalcos; vienuolikos prezidentų, kurie yra Marbas, Buer, Glasialabolas, Forcas, Malphas, Gaap, Caym, Volac, Oze, Amy, Haagenti; ir keleto riterių, kurie yra Furcas, Bifrons ir kt. Jos pajėgas sudaro 6666 legionai, kiekvienas po 6666 demonus. Žr. **COUR**.

**Pasaulis (Monde).** — Viskas sutaria suteikiant pasauliui nelabai tolimą kilmę. Istorija, kaip ir Šventoji Biblija, vargiai leidžia mums duoti pasauliui daugiau nei šešis tūkstančius metų; ir niekas menuose, paminkluose, senųjų tautų civilizacijoje neprieštarauja šiai sukūrimo epochai. Kai kurie sofistai norėjo įtvirtinti kvailą pasaulio amžinumo sistemą; kiti teigė, kad pasaulis atsirado atsitiktinai; bet, nepriklausomai nuo tikėjimo, Dievo ranka pernelyg aiškiai matoma gamtos šedevruose, kad būtų galima tikėti, jog pasaulis pasidarė pats. — Tačiau papasakokime pagonių pasakotojų svajones. Sanjaotonas taip pristato pasaulio kilmę. Aukščiausiasis ir jo žmona gyveno šviesos prieglobstyje. Jie turėjo sūnų, gražų kaip dangus, kurio vardą jis nešiojo, ir dukterį, gražią kaip žemę, kurios vardą ji nešiojo. Aukščiausiasis mirė užmuštas laukinių žvėrių, ir jo vaikai jį sudievinė. — Dangus, savo tėvo imperijos šeimininkas, vedė žemę, savo seserį, ir susilaukė su ja kelių vaikų, tarp jų Ilo arba Saturno. Jis dar rūpinosi savo palikuonimis su keletu kitų moterų; bet Žemė parodė tiek pavydo, kad jie išsiskyrė. — Nepaisant to, Dangus kartais grįždavo pas ją, ir vėliau vėl ją palikdavo, arba siekė sunaikinti vaikus, kuriuos ji jam buvo pagimdžiusi. Kai Saturnas užaugo, jis stojo į motinos pusę ir gynė ją nuo tėvo, padedamas Hermio, savo sekretoriaus. Saturnas išvijo tėvą ir valdė jo vietoje. Vėliau jis pastatė miestą ir, nepasitikėdamas Sadidu, vienu iš savo sūnų, jį nužudė ir nukirto galvą savo dukrai, didžiai dievų nuostabai. Tuo tarpu Dangus, vis dar bėglys, pasiuntė tris savo dukteris pas Saturną, kad jį pražudytų; šis princas paėmė jas į nelaisvę ir vedė. Gavęs šią žinią, tėvas atsiuntė dar dvi, kurias Saturnas taip pat vedė. Po kurio laiko Saturnas, paspėjęs spąstus savo tėvui, jį iškastravo ir vėliau garbino kaip dievą. — Tokie yra dieviški Saturno žygdarbiai; toks buvo aukso amžius. Didžioji Astartė tada valdė šalyje su Saturno sutikimu; ji nešiojo ant galvos jaučio galvą kaip savo karališkumo ženklą ir t. t. — Pradžioje, sako Hesiodas, buvo Chaosas, paskui Žemė, Tartaras, Meilė, gražiausias iš dievų. Chaosas pagimdė Erebą ir Naktį, iš kurių sąjungos gimė Diena ir Šviesa. Žemė tada pagimdė žvaigždes, kalnus ir jūrą. Kaskart, kai gimdavo jo vaikai, Dangus juos uždarydavo Žemės įsčiose. Įpykusi Žemė nukalė dalį, kurį davė Saturnui. Šis smogė savo tėvui, ir iš kraujo, ištekęjusio iš žaizdos, gimė gigantai ir furijos. Saturnas su Rėja, savo žmona ir seserimi, susilaukė Vestos, Cereros, Junonos, Plutono, Neptūno ir Jupiterio. Pastarasis, išgelbėtas nuo savo tėvo, kuris rijo savo vaikus, dantų, buvo užaugintas urve, o vėliau privertė Saturną atyti savo dėdes, kuriuos šis laikė įkalinęs, bei brolius, kuriuos buvo prarijęs, išvijo jį iš dangaus ir su žaibu rankoje tapo dievų bei žmonių valdovu. — Egiptiečiai kildino žmogų ir gyvūnus iš Saulės sušildyto dumblo.

Finikiečiai sakė, kad pasirodžius Saulei, Mėnuliui ir žvaigždėms, Dumbblas, Oro ir Ugnies sūnus, pagimdė visus gyvūnus; kad pirmieji žmonės gyveno Finikijoje; kad jie buvo milžiniško dydžio ir davė savo vardus šalies kalnams; kad netrukus jie ėmė garbinti du akmenis, vieną pašvęstą Vėjui, kitą Ugniai, ir aukojo jiems aukas. Tačiau Saulė visada buvo pirmoji ir didžiausia iš jų dievų. — Visos senovės tautos savo kilmę nukeldavo į labai tolimą praeitį, ir kiekviena tauta manėsi esanti pirmoji žemėje. Kai kurios šiuolaikinės tautos turi tą pačią ambiciją: kinai sakosi esą senesni už tvaną; japonai tvirtina, kad dievai, iš kurių jie kilę, gyveno jų šalyje milijonus metų prieš Sin-Mu, jų monarchijos įkūrėjo, valdymą. — Origenas teigia, kad Dievas visada kūrė, paeiliui, begalinius pasaulius ir juos griovė savo išminties nustatytu laiku; būtent: elementarųjį pasaulį kas septynis tūkstančius metų; o dangaus pasaulį – kas keturiasdešimt devynis tūkstančius metų, surinkdamas pas save visas palaimintąsias dvasias ir palikdamas materiją ilsėtis tūkstantį metų, po to viską atnaujindamas. Elementarusis pasaulis turi trukti šešis tūkstančius metų, nes buvo sukurtas per šešias dienas, ir ilsėtis septintąjį tūkstantmetį dėl septintosios dienos poilsio; o kadangi penkiasdešimtieji metai hebrajams buvo didysis jubiliejus, penkiasdešimtas tūkstantmetis turi būti dangaus pasaulio poilsio tūkstantmetis. Biblijoje nekalbama apie angelų sukūrimą, nes jie liko nemirtingi po ankstesnių pasaulių žlugimo. — Parsai arba Gebrai teigia, kad norėdamas greičiau apgyvendinti naujai sukurtą pasaulį, Dievas leido levai, mūsų bendrai motinai, kasdien pagimdyti po du vaikus dvynius; jie priduria, kad tūkstantį metų mirtis nelietė žmonių ir leido jiems pasidauginti. Lapiai, kurie nėra labai stiprūs moksle, įsivaizduoja, kad pasaulis egzistuoja nuo amžinybės ir niekada neturės pabaigos. — Žmonės labiau didžiuojasi kilminga kilme ir garsiu gimimu nei kilnia širdimi ir asmeniniais nuopelnais. Aukso Kranto tautos Afrikoje tiki, kad pirmąjį žmogų sukūrė voras. Atėniečiai sakėsi kilę iš Atikos miško skruzdėlių. Tarp Kanados laukinių yra trys pagrindinės šeimos: viena teigia kilusi iš kiškio; kita sako kilusi iš labai gražios ir drąsios moters, kurios motina buvo karpis, kurio ikrą sušildė saulės spinduliai; trečioji šeima savo pirmuoju protėviu laiko lokį. Gotų karaliai taip pat buvo gimę iš lokio. Pegusiečiai kilę iš šuns. Švedai ir lapiai kilę iš dviejų brolių, kurių drąsa labai skyrėsi, jei tikėsime lapiais. Vieną dieną, kilus baisiai audrai, vienas iš dviejų brolių, buvusių kartu, taip išsigando, kad pasislėpė po lenta, kurią Dievas iš gailestingumo pavertė namu. Iš šio bailio kilo visi švedai. Kitas, drąsesnis, nepabūgo audros įniršio ir net nebandė slėptis: šis drąsuolis buvo lapių, kurie iki šiol gyvena be pastogės, tėvas.

**Monkiras ir Nekiras (Monkir et Nekir).** — Angelai, kurie, pagal musulmonų tikėjimą, apklausia mirusįjį, vos tik jis atsiduria kapo duobėje, ir pradeda savo tardymą šiuo klausimu: „Kas yra tavo viešpats? ir kas yra tavo pranašas?“ Jų pareigos taip pat apima atstumtųjų kankinimą. Šie angelai, kurie yra bjaurios išvaizdos ir turi balsą, baisų kaip griaustinis, nustatę, kad mirusysis pasmerktas pragarui, plaka jį botagu, kuris yra pusiau iš geležies, pusiau iš ugnies. Mahometonai šią idėją perėmė iš Talmudo.

**Ponas de Laforė (Monsieur de Laforêt).** — Tai vardas, kuriuo seniau vadino šmėklą, geriau žinomą Didžiojo Medžiotojo (*Grand Veneur*) titulu, Fontenblo miške. Žr. **VENEUR**. Jo įprasta buveinė buvo tame miške; bet kartais jis iš ten pasitraukdavo. Delankras praneša, kad vienas vaikas, gyvenęs Vokietijoje, buvo rastas apsirengęs vilko kailiu ir lakstantis kaip mažas vilkolakis; jis pasakė, kad tą kailį jam davė Ponas de Laforė; kad jo tėvas juo taip pat naudojosi. Tardomas šis vaikas prisipažino, kad jei Ponas de Laforė jam pasirodytų, jis galėtų jį nuvyti kryžiaus ženklais; kad tas jo klausdavo, ar jis nori jam priklausyti, kad už tai jam siūlė didelių turtų ir t. t.

**Monstrai (Monstres).** — Meris (Méry), garsus anatomas ir Invalidų ligoninės vyriausiasis chirurgas, 1720 m. matė ir skrodė mažą monstrą, gimusį šeštą mėnesį, be galvos, be rankų, be širdies, be plaučių, be skrandžio, be inkstų, be kepenų, be blužnies, be kasos, ir vis dėlto gimusį gyvą. Po šio nepaprasto kūrinio gimė gerai susiformavusi mergaitė, kuri buvo sujungta su mažuoju monstru bendra virkštele. Jo stebėjimai užfiksuoti „Mokslo akademijos memuaruose“. Kaip vyko kraujo apytaka šiame individe be širdies? Meris bandė tai paaiškinti disertacijoje. Kitais laikais viskas būtų suversta velniui. Žr. **IMAGINATION**. — Praėjusių amžių istorikų raštuose randama daug monstrų. Torkemada praneša, kad Aleksandras, kariaudamas Indijoje, matė daugiau nei šimtą trisdešimt tūkstančių žmonių vienoje vietoje, kurie turėjo šunų galvas ir lojo kaip jie: jis taip pat sako, kad tam tikri Milo kalno gyventojai turėjo aštuonis pirštus ant kojų, pasuktus atgal, kas darė šiuos žmones nepaprastai greitus bėgikus. — Senose kronikose rašoma, kad šiaurėje buvo žmonių, turinčių tik vieną akį kaktos viduryje; Albanijoje – žmonių, kurių plaukai pražildavo dar vaikystėje ir kurie matė geriau naktį nei dieną (pasaka, kilusi dėl albinosų); indų, turinčių šuns galvas; kitų be kaklo ir be galvos, turinčių akis ant pečių; ir, kas viršija bet kokią susižavėjimą, tauta, kurios kūnas buvo plaukuotas ir padengtas plunksnomis kaip paukščių, ir kurie maitinosi tik gėlių kvapu. — Vis dėlto šiomis pasakomis tikėta: nepamirškime tų, kurios užrašytos Žano Streiso (Jean Struys) kelionių žurnale, kuris sako savo akimis matęs Formozos salos gyventojus, turinčius uodegą užpakalyje kaip jaučiai; jis taip pat kalba apie agurko rūšį, kuri, sakoma, maitinasi aplinkiniais augalais. Šis autorius prideda, kad tas stebuklingas vaisius turi ėriuko formą, su aiškiai susiformavusiomis to gyvūno kojomis, galva ir uodega; todėl jis vietos kalba vadinamas *banaret* arba *bonarez*, kas reiškia ėriuką. Jo oda padengta baltais pūkais, švelniais kaip šilkas. Totoriai ir maskvėnai jį labai vertina, ir dauguma rūpestingai saugo savo namuose, kur šis autorius jų matė ne vieną. Jis auga ant maždaug trijų pėdų aukščio stiebo. Vieta, kuria jis laikosi, yra savotiška bamba, ant kurios jis sukasi ir lenkiasi link žolių, kurios jam tarnauja kaip maistas, išdžiūdamas ir nuvydamas, kai tik tų žolių pritrūksta. Vilkai jį mėgsta ir ryja su godumu, nes jis turi ėrienos skonį; ir autorius prideda, kad jam buvo patvirtinta, jog šis augalas iš tiesų turi kaulų, kraujo ir mėsos: iš to kilo pavadinimas *Zoaphité*, tai yra augalas-gyvūnas.

**Kalniečiai (Montagnards).** — Demonai, kurie gyvena kasyklose po kalnais ir kankina kalnakasius. Jie yra trijų pėdų ūgio, bjauraus veido, senos išvaizdos, dėvi marškinius ir odinę prijuostę, kaip darbininkai, kurių pavidalą dažnai priima. Sakoma, kad šie demonai nebuvo piktavaliai ir suprato juokus; bet įžeidimas jiems buvo skaudus, ir jie retai jį pakęsdavo nekeršiję. Vienas kalnakasys išdrįso įžeisti vieną iš šių demonų. Pasipiktinęs demonas užšoko ant kalnakasio ir nusuko jam sprandą. Nelaimėlis nemirė; bet jo kaklas liko persuktas ir veidas atsuktas atgal visą likusį gyvenimą. Buvo žmonių, kurie matė jį tokios būklės. Jie turėjo geras akis. Žr. **MINEURS** (Kasyklų demonai).

**Montalamberas (Montalembert (Adrien de)).** — Pranciškaus I kapelionas, knygos, pavadintos „Nuostabi istorija dvasios, kuri neseniai pasirodė Šv. Petro vienuolyne Lione“, autorius, Paryžius, 1528, in-4°; Ruanas, 1529; Paryžius, 1580, in-12.

**Montanas (Montan).** — Montanistų eretikų vadas II amžiuje. Tai buvo frygas eunuchas. Kadangi jį ištikdavo epilepsijos priepuoliai, jis pavertė juos ekstazėmis, kuriose bendravo su Dievu. Jis pripažino, kad Šventoji Dvasia atėjo; bet jis ją skyrė nuo Parakleto ir sakė: „Aš esu Parakletas.“ Montanistai prileisdavo moteris prie kunigystės.



**Montanė (Montanay).** — Burtininkas. Žr. **GALIGAI**.

**Montesuma (Montézuma).** — Žr. **PRÉSAGES** (Pranašiški ženklai).

**Morailis (Morail).** — Demonas, turintis galią padaryti nematomu, pagal Saliamono raktelius.

**Moraksas arba Forajus (Morax ou Forai).** — Kapitonas, grafas ir kelių pragaro gaujų prezidentas; jis pasirodo jaučio pavidalu. Kai priima žmogaus pavidalą, moko žmogų astronomijos ir visų laisvųjų menų. — Jis yra dvasių familiarų, kurios yra švelnios ir išmintingos, kunigaikštis. Jo įsakymams paklūsta trisdešimt šeši legionai.

**Moro (Moreau).** — XIX a. chiromantas, kuris, sakoma, išpranašavo Napoleonui jo nuopuolį ir nelaimes. Daugelis kitų buvo tokie pat burtininkai kaip jis. Jis praktikavo Paryžiuje, kur mirė 1825 m.

**Morel (Louise).** — Ragana, Marijos Marten teta. Žr. **MARTIN**.

**Morgana (Morgane).** — Karaliaus Artūro sesuo, Merlino mokinė, kurią jis išmokė magijos; ji garsėja riterių romanuose savo kerais ir pokštais, kuriuos iškrėtė savo brolienei Ženievrai (Guenièvre). — Bretanėje tai didi fėja, viena iš Seino salos pranašių, ir galingiausia iš devynių seserų druidžių.

**Morenas (Morin (Louis)).** — Panelės de Guise gydytojas, gimęs Le Mane 1615 m. ir miręs 1705 m. Jis prognozavo, kaip Lukas Gaurikas; sakoma, kad jis paskelbė Gustavo Adolfo ir jaunojo Sen-Mar'o (Cinq-Mars) likimą, ir kad nustatė, su nedideliais skirtumais, dieną ir valandą, kada mirė kardinolas Rišeljė ir konetablis Ledigjeras (Lesdiguières). Jam neteisingai priskiriamas sumanus vieno astrologo atsakymas, kuris, Liudviko XI paklaustas, ar žino savo paties mirties laiką, atsakė: „Taip, kunigaikšti, trys dienos prieš jūsiškę.“

**Morenas (Morin (Simon)).** — XVII a. fanatikas vizionierius, gimęs apie 1623 m., kuris norėjo atkurti iliuminatų sektą. Jis patraukė keletą prozelitų; bet po kelių įkalinimų Bastilijoje, jis buvo nuteistas sudeginti, po to, kai atliko viešą atgailą, apkaltintas sąmokslu prieš karalių; jis užlipo ant laužo 1663 m. kovo 14 d. Tai buvo agitatorius, kuris labai norėjo mažos revoliucijos.

**Mirtis (Mort).** — „Mirtis, tokia poetiška, nes liečia nemirtingus dalykus, tokia paslaptinga dėl savo tylos, turėjo turėti tūkstančius būdų pasireikšti liaudžiai. Kartais mirtis būdavo numatoma iš varpo, kuris suskambėdavo pats savaime, dūžių; kartais žmogus, kuris turėjo mirti, išgirdavo tris smūgius į savo kambario grindis. Šv. Benedikto vienuolė, pasiruošusi palikti žemę, rasdavo balto erškėčio vainiką ant savo celės slenksčio. Jei motina prarasdavo sūnų tolimoje šalyje, ji apie tai sužinodavo akimirksniu per savo sapnus. Tie, kurie neigia nuojautą, niekada nesužinos slaptų kelių, kuriais dvi mylinčios širdys bendrauja iš vieno pasaulio galo į kitą. Dažnai brangus mirusysis, išėjęs iš kapo, pasirodydavo savo draugui, rekomenduodavo kalbėti maldas, kad išpirktų jį iš liepsnų ir nuvestų į išrinktųjų laimę.“ — Iš visų šio pasaulio šmėklų mirtis yra pati baisiausia. Bado metais valstietis atsiduria tarp keturių mažų vaikų, kurie kelia rankas prie burnos, prašo duonos, ir kuriems jis neturi ko duoti... Beprotybė jį pagauna; jis griebia peilį; papjauna tris vyriausius; jauniausias, kurį jis taip pat ruošėsi kirsti, puolė jam po kojų ir šaukė: „Nežudyk manęs, aš nebealkanas.“ — Persų kariuomenėse, kai paprastas kareivis sunkiai susirgdavo, jį nunešdavo į kokį artimiausią mišką

su gabalėliu duonos, trupučiu vandens ir lazda, kad galėtų gintis nuo laukinių žvėrių, kol turės jėgų. Šie nelaimėliai paprastai būdavo suėdami. Jei kuris išsigelbėdavo ir grįždavo namo, visi bėgdavo nuo jo, lyg tai būtų buvęs demonas ar vaiduoklis; ir jam nebūdavo leidžiama bendrauti su niekuo, kol jis nebūdavo apvalytas. Buvo įsitikinę, kad jis turėjo turėti didelių ryšių su demonais, kadangi žvėrys jo nesuėdė, ir kad jis atgavo jėgas be jokios pagalbos. — Senovės žmonės teikė tokią svarbą laidotuvių apeigoms, kad sugalvojo dievus Manus, kad šie saugotų kapus. Daugumoje jų raštų randama ryškių pavyzdžių, įrodančių, kokia šventa tarp jų buvo ši paskutinė pareiga, kurią žmogus gali atlikti žmogui. Pauzanijas pasakoja, kad tam tikros Arkadijos tautos, nežmoniškai nužudžiusios keletą mažų berniukų, kurie jiems nieko blogo nedarė, ir nesuteikusios jiems jokio kito kapo, kaip tik akmenys, kuriais juos užmušė, ir jų moterims, praėjus kuriam laikui, susirgus liga, dėl kurios jos visos persileisdavo, kreipėsi į orakulus, kurie įsakė kuo greičiau palaidoti vaikus, taip žiauriai netekusius laidotuvių. — Egiptiečiai rodė didelę pagarbą mirusiems. Vienas iš jų karalių, netekęs paveldėtojų mirus vienturtei dukrai, nieko negailėjo, kad atiduotų jai paskutinę pagarbą, ir stengėsi įamžinti jos vardą turtingiausiu kapu, kokį tik galėjo įsivaizduoti. Vietoj mauzoliejaus jis pastatė jai rūmus; ir jaunosios princesės kūnas buvo palaidotas negendančiame medyje, kuris vaizdavo telyčią, padengtą aukso plokštelėmis ir apvilkta purpuru. Ši figūra klūpojo, tarp ragų laikydama gryno aukso saulę, nuostabios salės viduryje ir apsupta smilkalinių, kuriose nuolat degė kvapnūs smilkalai. — Egiptiečiai balzamuodavo kūnus ir brangiai juos saugojo; graikai ir romėnai juos degindavo. Šis paprotys deginti mirusiuosius yra labai senas. — Egiptiečiai, prieš atiduodami savo karaliams laidotuvių pagarbą, teisdavo juos liaudies akivaizdoje ir atimdavo laidotuves, jei jie elgėsi kaip tironai. — Kai mirdavo totorių karalius, jo balzamuotą kūną dėdavo į vežimą ir veždavo po visas jo provincijas. Kiekvienam valdytojui buvo leidžiama jį kaip nors įžeisti, kad atkeršytų už skriaudą, kurią iš jo patyrė. Pavyzdžiui, tie, kurie negalėjo gauti audiencijos, žalodavo ausis, kurios jiems buvo uždarytos; tie, kurie piktinosi jo ištvirkavimais, griebdavosi plaukų, kurie buvo pagrindinis jo grožis, ir apipildavo jį tūkstančiais patyčių, nuskutė jį, kad padarytų bjaurų ir juokingą; tie, kurie skundėsi jo pernelyg dideliu lepumu, draskė jam nosį, manydami, kad jis tapo moteriškas tik todėl, kad per daug mėgo kvėpalus. Tie, kurie peikė jo valdymą, daužė jam kaktą, iš kurios išėjo visi jo tironiški įsakymai; tie, kurie patyrė kokį smurtą, draskė jam rankas į gabalus. Po to, kai jį parveždavo į vietą, kur jis mirė, jį sudegindavo kartu su viena iš jo žmonių, taurininku, virėju, ginklanešiu, arklininku, keliais arkliais ir penkiasdešimčia vergų. — Kai mirdavo romėnas, jam užmerkdamo akis, kad jis nematytų aplinkinių sielvarto. Kai jis būdavo ant laužo, jas atmerkdamo, kad jis galėtų matyti dangaus grožį, kurio jam linkėta kaip buveinės. Paprastai padarydavo mirusiojo figūrą iš vaško, marmuro ar akmens; ir ši figūra lydėdavo laidotuvių procesiją, apsupta samdytų raudotojų. — Daugelyje Azijos ir Afrikos tautų, turtingo ir kilmingo žmogaus laidotuvėse, papjaunama ir kartu su juo palaidojama penki ar šeši jo vergai. Romėnai, sako Sen-Fua, taip pat žudydavo gyvuosius, kad pagerbtų mirusius; jie versdavo gladiatorius kautis priešais laužą, ir šias žudynes vadino laidotuvių žaidimais. — Egipte ir Meksikoje, sako tas pats autorius, laidotuvių procesijos priekyje visada vesdavo šunį. Europoje ant senovinių kunigaikščių ir riterių kapų paprastai matomi šunys prie jų kojų. — Partai, medai ir iberai išstatydavo kūnus, kaip ir persai, kad juos kuo greičiau suėstų laukiniai žvėrys, nerasdami nieko labiau nevertu žmogaus nei puvimas. Baktrai šiuo tikslu augino didelius šunis, kuriais nepaprastai rūpinosi. Jie taip pat didžiavosi maitindami juos riebiai, kaip kitos tautos statydamosi puikius kapus. Baktras labai vertino šunį, kuris suėdė jo tėvą. — Barkėjai didžiausią laidojimo garbę laikė būti suėstam grifų; todėl visi nusipelnę asmenys ir tie, kurie žuvo kovodami už tėvynę, tuoj pat būdavo išstatomi vietose, kur grifai galėjo jais pasimaitinti. Kalbant apie prastuomenę, ji buvo

uždaroma į kapus, nelaikant jos verta turėti kapu šventųjų paukščių pilvą. — Dauguma Azijos tautų būtų maniusios padarančios didelę bedievystę, jei leistų kūnams pūti; todėl, vos tik kas nors pas juos mirdavo, jie supjaustydavo jį gabalais ir valgydavo su dideliu pamaldumu kartu su giminėmis ir draugais. Tai buvo garbingas paskutinių pareigų atidavimas. Pitagoras mokė sielų metempsichožės; šie praktikavo kūnų metempsichožę, perkeldami mirusiųjų kūnus į gyvųjų. — Kitos tautos, tokios kaip senieji hibernai, bretonai ir kai kurios Azijos tautos, dar daugiau darydavo dėl senelių; jie juos papjaudavo, kai tik šie sulaukdavo septyniasdešimties metų, ir taip pat surengdavo puotą. Tai vis dar praktikuojama kai kuriose laukinėse gentyse. — Kinai skelbia apie laidotuves, kad žmonių susirinkimas būtų gausesnis. Prieš mirusįjį nešamos vėliavos ir ženklai, tada muzikantai, sekami šokėjų, apsirengusių labai keistais drabužiais, kurie šokinėja visą kelią darydami juokingus gestus. Po šios grupės eina žmonės, ginkluoti skydais ir kardais arba didelėmis gumbuotomis lazdomis. Už jų kiti neša šaunamuosius ginklus, iš kurių nuolat šaudo. Galiausiai kunigai rėkia iš visų jėgų, eina kartu su giminaičiais, kurie prie šių riksmų prideda šiurpius raudas; procesiją užbaigia liaudis. Ši pašėlusioji muzika ir šis burleskiškas lošėjų, šokėjų, kareivių, giedotojų ir raudotojų mišinys ceremonijai suteikia daug rimtumo. Mirusysis paguldomas į brangų karstą, ir su juo, be kitų daiktų, palaidojamos mažos baisios figūrėlės, kad eitų sargybą šalia jo ir gąsdintų demonus. Po to švenčiama laidotuvių puota, kurioje karts nuo karto velionis kviečiamas valgyti ir gerti su svečiais. — Kinai tiki, kad mirusieji grįžta į savo namus kartą per metus, paskutinę metų naktį. Visą tą naktį jie palieka duris atviras, kad jų mirusių giminaičių sielos galėtų įeiti; jie paruošia joms lovas ir kambaryje pastato dubenį pilną vandens, kad jos galėtų nusiplauti kojas. Jie laukia iki vidurnakčio. Tada, manydami, kad mirusieji atvyko, jie sako jiems komplimentus, uždega žvakes, degina kvapus ir prašo jų, darydami gilius nusilenkimus, nepamiršti savo vaikų ir išmelsti jiems iš dievų jėgos, sveikatos, turtų ir ilgo gyvenimo. — Siamo gyventojai degina kūnus ir aplink laužą deda daug popierių, kuriuose nupiešti sodai, namai, gyvūnai, vaisiai, žodžiu, viskas, kas gali būti naudinga ir malonu kitame gyvenime. Jie tiki, kad šie sudeginti popieriai realiai tampa tuo, ką vaizduoja. Jie taip pat tiki, kad kiekviena būtybė gamtoje, kokia ji bebūtų, drabužis, strėlė, kirvis, katilas ir t. t., turi sielą, ir kad ši siela seka į kitą pasaulį šeiminingą, kuriam daiktas priklausė šiame pasaulyje. Atrodytų, kad rimtai jiems buvo pasakytos šios burleskiškos eilės:

|                           |            |         |         |
|---------------------------|------------|---------|---------|
| Aš                        | pamačiau   | vežiko  | šešėlį, |
| Kuris,                    | laikydamas | šepečio | šešėlį, |
| Juo valė karietos šešėlį. |            |         |         |

— Kartuvės, kurios mums kelia tokį siaubą, kai kuriose tautose buvo laikomos tokiu garbės ženklu, kad dažnai jos buvo suteikiamos tik didžiūnams ir valdovams. Tibarenai, švedai, gotai kabindavo kūnus ant medžių ir palikdavo juos taip po truputį sudžiūti ir tapti vėjų žaislu. Kiti nešdavosi į namus šiuos sudžiūvusius kūnus ir kabindavo juos prie lubų kaip kabineto puošmenas. Grenlandiečiai, gyvendami šalčiausioje pasaulio šalyje, nesirūpina mirusiais kitaip, kaip tik išstatydami juos nuogus ore, kur jie tuoj pat sušąla ir sukietėja kaip akmenys; tada, bijodami, kad palikus juos laukų viduryje juos suės lokiai, giminaičiai uždaro juos į didelius krepšius, kuriuos pakabina ant medžių. — Trogloditai išstatydavo mirusiųjų kūnus ant aukštumos, užpakaliu į dalyvius; taip, sukeldami šia poza visos susirinkusios minios juoką, iš mirusiojo buvo tyčiojamosi, užuot verkus; kiekvienas mesdavo į jį akmenis, ir kai jis būdavo jais uždengtas, viršuje įsmeigdavo ožkos ragą ir pasitraukdavo. — Balearų salų gyventojai supjaustydavo kūną mažais gabalėliais ir manė be galo pagerbią velionį palaidodami jį įsotyje.

— Tam tikrose Indijos šalyse moteris susidegina ant savo vyro laužo. Kai ji atsisveikina su šeima, jai atnešami laiškai velioniui, audinių rietimai, kepurės, batai ir t. t. Kai dovanos nustoja plaukti, ji iki trijų kartų klausia susirinkusiųjų, ar niekas daugiau nieko neturi jai atnešti ir rekomenduoti, tada viską susiriša į ryšulį ir laužas uždegamas. — Tonkino karalystėje tarp turtingų žmonių įprasta pripildyti mirusiojo burną aukso ir sidabro monetomis jo poreikiams kitame pasaulyje. Vyrą aprenkia septyniais geriausiais jo drabužiais, o moterį devyniais. Galatai į mirusiojo ranką įdėdavo gero elgesio pažymėjimą. — Pas turkus samdomos raudotojos, kurios lydi procesiją, ir prie kapo nešami gaivieji gėrimai praeiviams pavaišinti, kurie kviečiami verkti ir leisti gaudžius klyksmus. — Galai kartu su mirusiojo kūnu degindavo jo ginklus, drabužius, gyvūnus ir net tuos vergus, kuriuos jis atrodė labiausiai mylėjęs. Kai Turnė (Tournay) buvo atrastas Chlodvigo tėvo Childeriko kapas, jame rasta aukso ir sidabro monetų, sagčių, segių, drabužių siūlų, kardo rankena, viskas iš aukso; auksinė jaučio galvos figūra, kuri, sakoma, buvo jo garbinamas stabas; kaulai, žąslai, pasaga ir keletas arklio pakinktų likučių, krištolo rutulys, kurį jis naudojo burtams, ietis, kovos kirvis, visas žmogaus skeletas, kita mažesnė galva, kuri atrodė buvusi jauno vyro, ir, matyt, ginklanešio, kurį nužudė pagal paprotį, kad lydėtų ir eitų tarnauti savo šeimnininkui anapus. Matyti, kad pasirūpinta kartu su juo palaidoti jo drabužius, ginklus, pinigus, arklį, tarną, rašymo lenteles, žodžiu, viską, ko manė jam galint prireikti kitame pasaulyje. Kartais su didžiais asmenimis laidodavo net jų gydytoją. Gražioji Austregilda mirdama išgavo iš savo vyro karaliaus Gontrano pažadą, kad jis lieps nužudyti ir palaidoti kartu su ja du gydytojus, kurie ją gydė ligos metu. „Tai, manau, vieninteliai, sako Sen-Fua, kurie buvo palaidoti karalių kapavietėje; bet neabejoju, kad daugelis kitų buvo nusipelnę tokios pat garbės.“ — Senovėje Prancūzijoje per bajorų laidotuves buvo laikomasi keisto papročio; paradinėje lovoje, kuri buvo nešama į laidotuves, paguldavo vyrą, ginkluotą nuo galvos iki kojų, kad jis vaizduotų velionį. Polinjako (Polignac) namų sąskaitose rasta: „Duota penki su Blezui, už tai, kad vaidino mirusį riterį Žano, Randoneto-Armando, Polinjako vikonto, sūnaus, laidotuvėse.“ — Kai kurios Amerikos tautos laidojo savo mirusiuosius sėdinčius ir apsuptus duonos, vandens, vaisių ir ginklų. — Panuke (Panuco), Meksikoje, gydytojai buvo laikomi mažomis dievybėmis, nes teikė sveikatą, kuri yra brangiausia iš visų gėrybių. Kai jie mirdavo, jų nelaidodavo kaip kitų, bet degindavo su viešomis linksmybėmis; vyrai ir moterys šoko susimaišę aplink laužą. Kai tik kaulai virsdavo pelenais, kiekvienas stengdavosi jų parsinešti namo ir vėliau gerdavo su vynu kaip apsaugą nuo visokių ligų. — Kai degindavo kokio nors Meksikos imperatoriaus kūną, pirmiausia ant jo laužo papjaudavo vergą, kuris jam gyvam esant rūpinosi uždegti lempas, kad jis jam atliktų tas pačias pareigas kitame pasaulyje. Tada paaukodavo du šimtus vergų, tiek vyrų, tiek moterų, ir tarp jų keletą neūžaugų bei juokdarių jo pramogai. Kitą dieną pelenus uždarydavo mažoje skliautuotoje grotoje, iš vidaus išdažytoje, ir viršuje pastatydavo princo figūrą, kuriai karts nuo karto aukodavo panašias aukas; nes ketvirtą dieną po to, kai jis buvo sudegintas, jam siųsdavo penkiolika vergų keturių metų laikų garbei, kad jis juos visada turėtų gražius; dvidešimtą dieną paaukodavo penkis, kad jis visą amžinybę turėtų dvidešimtmečio jėgą; šešiasdešimtąją paaukodavo dar tris, kad jis nejautų nė vieno iš trijų pagrindinių senatvės nepatogumų, kurie yra silpnumas, šaltis ir drėgmė; galiausiai metų pabaigoje jam paaukodavo dar devynis, kas yra skaičius, labiausiai tinkantis išreikšti amžinybę, kad palinkėtų jam malonumų amžinybės. — Kai indėnai mano, kad vienas iš jų vadų artėja prie paskutinio atodūso, susirenka tautos žiniuoniai. Vyriausiasis žynys ir gydytojas atneša ir konsultuoja kiekvienas savo dievybės figūrą, tai yra gerąją oro ir ugnies dvasią. Šios figūros yra medinės, meniškai išdrožinės ir vaizduoja arklį, elnią, bebrą, gulbę, žuvį ir t. t. Aplinkui pakabinti bebro dantys, lokio ir erelio nagai. Jų šeimnininkai įsitaiso su jomis atokiame trobelės kampe pasitarti; tarp jų paprastai

egzistuoja reputacijos, autoriteto, pasitikėjimo konkurencija: jei jie nesutaria dėl ligos pobūdžio, jie smarkiai daužo šiuos stabus vieną į kitą, kol iškrenta dantis ar nagas. Šis praradimas įrodo pralaimėjimą to stabo, kuris jį patyrė, ir todėl užtikrina formalų paklusnumą jo konkurento nurodymams. — Per Mečoakanos (Méchouacan) karaliaus laidotuves kūną nešė princas, kurį velionis buvo pasirinkęs savo įpėdiniu; diduomenė ir liaudis sekė paskui kūną su didelėmis raudomis. Procesija pajudėdavo tik vidurnaktį, deglių šviesoje. Atvykus į šventyklą, keturis kartus apeidavo aplink laužą, po to padėdavo kūną ir atvesdavo pareigūnus, skirtus jam tarnauti kitame pasaulyje; tarp jų septynias jaunas merginas: vieną saugoti jo brangenybes, kitą paduoti taure, trečią plauti rankas, ketvirtą paduoti servetėlę, penktą gaminti maistą, šeštą padengti stalą, septintą skalbti skalbinius. Uždegdavo laužą, ir visos šios nelaimingos aukos, vainikuotos gėlėmis, būdavo užmušamos dideliais vėzdų smūgiais ir metamos į liepsnas. — Pas Luizianos laukinius, po laidotuvių apeigų, koks nors žymus tautos žmogus, bet būtinai ne iš mirusiojo šeimos, sako jo laidotuvių kalbą. Kai jis baigia, dalyviai eina visiškai nuogi vienas po kito prisistatyti prieš oratorių, kuris kiekvienam suduoda stipria ranka tris smūgius dviejų pirštų pločio diržu, sakydamas: „Atsiminkite, kad norint būti geru kariu, koks buvo velionis, reikia mokėti kentėti.“ — Liuteronai protestantai neturi kapinių ir laidoja mirusiuosius bet kur: lauke, miške, sode. „Tarp mūsų, sako Simonas Paulius, vienas iš jų pamokslininkų, visiškai tas pats, ar būti palaidotam kapinėse, ar vietose, kur lupami asilai.“ „Deja! sakė vienas senis iš Pfalco, argi turėsiu, garbingai nugyvenęs, po mirties eiti gyventi tarp ropių, kad būčiau amžinas jų sargas?“ — Čerkesai plauna mirusiųjų kūnus, nebent velionis būtų miręs garbingai mūšyje gindamas šalį, tokiu atveju jis laidojamas su šarvais, neplauçant, manant, kad jis bus iškart priimtas į rojų. — Japonai rodo didžiausią liūdesį vienam iš saviškių sergant, ir didžiausią džiaugsmą jam mirus. Jie įsivaizduoja, kad ligos yra nematomi demonai; ir dažnai jie pateikia prašymus prieš jas šventyklose. Šie patys japonai kartais kerštą nuvaro taip toli, kad nepasitenkina pražudę savo priešą; bet dar ir nusižudo patys, kad galėtų eiti į apkaltinti prieš savo dievą ir paprašyti jo stoti į jų pusę ginče; pasakojama net, kad našlės, nepasitenkinusios tuo, kad kankino savo vyrą jam gyvam esant, nusiduria, kad turėtų malonumą jį siutinti ir po mirties. — Kai karibas miršta, jo bendražygiai ateina aplankyti kūno ir užduoda jam tūkstančius keistų klausimų, lydimų priekaištų, kad jis leidosi mirti, lyg nuo jo būtų priklausę gyventi ilgiau: „Tu galėjai taip gerai valgyti! tau netrūko nei manijokų, nei bulvių, nei ananasų; kodėl gi numirei? Tu buvai toks gerbiamas! kiekvienas tave vertino, kiekvienas tave gerbė, kodėl gi numirei?... Tavo giminės tave apipylė meilėmis; jie tau neleido nieko trūkti; pasakyk mums, kodėl numirei? Tu buvai toks reikalingas šaliai; tu pasižymėjai tiek daug mūšių, tu mus saugojai nuo priešų įžeidimų; kodėl gi numirei?“ — Po to jį pasodina į apvalią duobę; palieka jį ten dešimt dienų nepalaidotą; jo bendražygiai kiekvieną rytą atneša jam valgyti ir gerti; bet galiausiai, matydami, kad jis nenori grįžti į gyvenimą nei liesti tų valgių, jie sumeta juos jam ant galvos, ir užkasę duobę, užkuria didelę ugnį, aplink kurią šoka staugdami. — Turkai, laidodami mirusiuosius, palieka jiems kojas laisvas, kad jie galėtų atsiklaupiti, kai angelai ateis jų egzaminuoti; jie tiki, kad vos tik mirusysis atsiduria duobėje, jo siela grįžta į kūną ir du baisūs angelai pasirodo jam ir klausia: „Kas tavo dievas, tavo religija ir tavo pranašas?“ Jei jis gerai gyveno, atsako: „Mano dievas yra tikrasis Dievas, mano religija yra tikroji religija, ir mano pranašas yra Mahometas.“ Tada jam atvedama graži figūra, kuri yra ne kas kita, kaip jo geri darbai, kad jį linksmintų iki teismo dienos, kai jis įeis į rojų. Bet jei velionis kaltas, jis dreba iš baimės ir negali teisingai atsakyti. Juodieji angelai tuoj pat muša jį ugnies vėzdu ir taip smarkiai sugrūda į žemę, kad visas kraujas, kurį jis gavo iš savo žindyvės, išbėga per nosį. Tada ateina labai bjauri figūra (jo blogi darbai), kuri kankina jį iki teismo dienos, kai jis patenka į pragarą. Kad išvaduotų mirusįjį nuo šių juodųjų angelų, giminaičiai jam



be perstojo šaukia: „Nebijok ir atsakyk drąsiai.“ — Jie daro dar vieną gerųjų ir blogųjų atskyrimą, kuris ne mažiau absurdiškas. Jie sako, kad teismo dieną Mahometas ateis į Juozapato slėnį pažiūrėti, ar Jėzus Kristus gerai teis žmones; kad po teismo jis priims balto avino pavidalą, kad visi turkai pasislėps jo vilnoje, pasivertę mažais parazitais, kad tada jis nusipurtys, ir visi tie, kurie nukris, bus pasmerkti, o visi tie, kurie išsilaikys, bus išgelbėti, nes jis juos nusineš į rojų. — Musulmonų daktarai dar kitaip aiškina dalyką: paskutiniojo teismo metu Mahometas bus šalia Dievo, raitas ant Borako ir apsigaubęs apsiaustu, padarytu iš visų kupranugarių, kurie bus nunešę į Meką dovaną, kurią kiekvienas sultonas ten siunčia įžengdamas į sostą, kailių. Palaimintųjų musulmonų sielos pavirs blusomis, kurios įsikibs į pranašo apsiausto plaukus, ir Mahometas jas nuneš į savo rojų nepaprastu greičiu; tada beliks tik gerai laikytis, nes sielos, kurios iškris ar dėl skrydžio greičio, ar kitaip, nukris į jūrą, kur plaukios amžinai. — Tarp šiuolaikinių žydų, kai ligonis paliekamas gydytojų, pakviečiamas rabinas, lydimas bent dešimties asmenų. Žydas atitaiso blogį, kurį galėjo padaryti; tada pakeičia vardą, kad mirties angelas, kuris turi jį nubausti, jo nebeatpažintų; po to jis palaimina savo vaikus, jei jų turi, ir gauna tėvo palaiminimą, jei jo dar neprarado. Nuo to momento nebedrįstama palikti jo vieno, bijant, kad mirties angelas, kuris yra jo kambaryje, nepadarytų jam kokio smurto. Ši pikta dvasia, sako jie, su kardu rankoje, atrodo tokia baisi, kad ligonis visai išsigąsta. Nuo šio kardo, kurį jis visada laiko nuogą virš jo, laša trys lašai pražūtingo skysčio: pirmasis, kuris nukrenta, suteikia jam mirtį, antrasis padaro jį išblyškusį ir deformuotą, paskutinis jį supūdo ir padaro smirdantį bei užkrėstą. — Vos tik ligonis miršta, dalyviai išmeta pro langą visą vandenį, esantį namuose: jie laiko jį užnuodytu, nes mirties angelas, nužudęs ligonį, pamirkė jame savo kardą, kad nuplautų kraują. Visi kaimynai, bijodami to paties, daro tą patį. — Žydai pasakoja, kad šis mirties angelas seniau buvo daug blogesnis; bet kad didžiojo Dievo vardo galia rabinai vieną dieną jį surišo ir išdūrė jam kairę akį: dėl to, nebe taip gerai matydamas, jis nebegali padaryti tiek blogo. — Savo laidotuvių ceremonijose žydai yra įsitikinę, kad jei būtų praleistas bent vienas iš nurodytų stebėjimų ir maldų, siela negalėtų būti angelų nunešta į Dievo guolį amžinam poilsiui; bet kad, liūdnai priversta klaidžioti šen bei ten, ji būtų sutikta demonų būrių, kurie jai sukeltų tūkstančius kančių. Jie sako, kad prieš įeinant į rojų ar pragarą, siela paskutinį kartą grįžta į kūną ir priverčia jį atsistoti ant kojų; kad tada mirties angelas prisiartina su grandine, kurios pusė geležinė, o kita pusė ugninė, ir suduoda jam tris smūgius: pirmuoju jis išnarina visus kaulus ir priverčia juos netvarkingai kristi ant žemės; antruoju jis juos sutrupina ir išbarsto; o paskutiniu juo paverčia dulkėmis. Tada ateina gerieji angelai ir palaidoja pelenus. — Žydai tiki, kad tie, kurie nepalaidoti pažadėtojoje žemėje, negalės prisikelti; bet kad visa malonė, kurią Dievas jiems suteiks, bus atverti jiems mažus plyšius, per kuriuos jie matys palaimintųjų buveinę. — Tačiau rabinas Juda, norėdamas paguosti tikruosius izraelitus, tikina, kad teisiųjų, palaidotų toli nuo Kanaano šalies, sielos riedės giliais urvais, kurie joms bus padaryti po žeme, iki Alyvų kalno, iš kur jos eis į Rojų. — Bretanėje tikima, kad visi mirusieji atmerkia voką vidurnaktį; o Pluerdene (Plouerden), netoli Landerno (Landerneau), jei mirusiojo kairė akis neužsimerkia, vienam iš artimiausių giminaičių gresia netrukus mirti. Kitur sakoma, kad visi mirštant mato demonus, ir kad tik Švenčiausioji Mergelė buvo atleista nuo šios vizijos. — Armėnai trina mirusiuosius aliejumi, nes įsivaizduoja, kad jie turės grumtis kūnas į kūną su piktosiomis dvasia. Tarp Graikijos archipelazo krikščionių schizmatikų, jei mirusiojo kūnas nėra visiškai sustingęs, tai ženklas, kad į jį įėjo velnias, ir jį sukapoja į gabalus, kad užkirstų kelią išdaigoms. — Tonkino raštininkų sektos atstovai garbinimo kultu pagerbia tuos, kurie mirė iš bado; pirmosiomis kiekvienos savaitės dienomis jie jiems pateikia virtų ryžių, kuriuos išmaldavo mieste. Žr. **NÉCROMANCIE, VAMPIRES, REVENANTS** ir kt.



**Mortemaras (Mortemart).** — Šios garsios šeimos senjoras prarado žmoną, kurią brangino. Jam pasidavus nevilčiai, pasirodė velnias ir pasiūlė atgaivinti velionę, jei jis norėtų atsiduoti jam. Vyras, sakoma, sutiko; moteris atgijo. Bet vieną dieną, kai jos akivaizdoje buvo ištartas Jėzaus vardas, ji vėl krito negyva, ir tai buvo galutiniai.

**Most-Mastite.** — Žr. **MARIAGE**.

**Motelu.** — Demonas, minimas Denizės de Lakaj byloje.

**Musé (Mouche).** — Velnias kartais pasirodo musės ar drugelio pavidalu. Matyta jį išeinantį šiuo pavidalu iš vieno Laono demoniako burnos. Demonomanai Belzebubą vadina musių valdovu; Ceilono gyventojai velnią vadina Achoru, kas jų kalba reiškia musių dievą arba musių vaikytą; jie aukoja jam aukas, kad būtų išvaduoti nuo šių vabzdžių, kurie jų šalyje kartais sukelia užkrečiamas ligas; jie sako, kad jos miršta, vos tik paaukojama Achorui. — M. Emerikas Davidas (Éméric David), kalbėdamas apie Jupiterį, sako, kad musių sparnai, kurie kai kuriuose paminkluose sudaro (kaip teigiama) Jupiterio barzdą, yra duoklė generuojančiai ugniai, nes musės sukuria karščiai (*canicula*)... Žr. **GRANSON**, **MYIAGORUS** ir kt.

**Munis (Mouni).** — Dvasios, kurias pripažįsta indai, nors nė viena jų šventoji knyga jų nemini; jie joms priskiria savybes, kurias europiečiai suteikia kaukams. Šios dvasios neturi kūno, bet priima pavidalą, koks joms patinka; jos klaidžioja naktį, kad darytų bloga žmonėms, bando nuvilioti paklydusius keliautojus į prarajas, šulinius ar upes, pasiversdamos šviesa ir slėpdamos pavoju, į kurį juos traukia. Kad jas palenktų į savo pusę, indai jų garbei stato grubias milžiniškas statulas, kurioms eina melstis.

**Avis (Mouton).** — Velnias kelis kartus pasirodė avies pavidalu. Burtininkas Opeti, kuris buvo nuteistas sudeginti gyvas, prisipažino, kad jis jam pasirodė avies, labiau juodos nei baltos, pavidalu, ir kad jam pasakė, jog kaskart, kai debesyse pamatys avį, tai bus sabato signalas. — Kai kelionėje sutinkate avių, kurios eina link jūsų, tai ženklas, kad būsite gerai priimtas; jei jos bėga nuo jūsų, jos pranašauja liūdną priėmimą. Žr. **MORTS** (Mirusieji).

**Muzukas (Mouzouko).** — Vardas, kurį Monomotapo gyventojai duoda velniui, kurį vaizduoja kaip labai piktą.

**Mocartas (Mozart).** — Vieną dieną, kai Mocartas, garsus vokiečių kompozitorius, buvo pasinėręs į savo melancholiškas svajones, tapusias įprastomis dėl minties apie mirtį, kuria jis buvo save įtikinęs, išgirdo kariatą sustojant prie jo durų; jam pranešama apie nepažįstamąjį, kuris prašo su juo pasikalbėti. „Vienas didis asmuo pavedė man ateiti pas jus, tarė nepažįstamasis. — Kas tas žmogus? pertraukia Mocartas. — Jis nenori būti įvardytas. — Ko jis trokšta? — Jis prašo jūsų *Requiem* iškilmingoms pamaldoms.“ — Mocartas pasijuto paveiktas šios kalbos, tono, kuriuo ji buvo pasakyta, paslaptingos atmosferos, kuri atrodė gaubianti šį nuotykį; jo sielos būseną dar labiau sustiprino šiuos įspūdžius. Jis pažadėjo sukurti *Requiem*. „Įdėkite į šį kūrinį visą savo genijų; jūs dirbate žinovui. — Tuo geriau. — Kiek laiko prašote? — Keturias savaites. — Gerai, aš grįšiu po keturių savaitių. Kokią kainą nustatote savo darbui? — Šimtą dukatų.“ Nepažįstamasis suskaičiavo juos ant stalo ir dingo. — Mocartas lieka paniręs keletą akimirkų į gilius apmąstymus, tada staiga ima rašyti. Šis darbo įkarštis tęsėsi keletą dienų. Jis dirbo dieną ir naktį su užsidegimu, kuris atrodė didėjantis eigoje, bet jo kūnas

negalėjo atlaikyti šio nuovargio. Vieną dieną jis krito be sąmonės. Netrukus po to, žmonai bandant atitraukti jį nuo niūrių minčių, kurios jį apsėdo, Mocartas jai staiga tarė: „Tai tikra; aš sau sukursiu šį *Requiem*, jis pasitarnaus mano laidotuviams.“ Niekas negalėjo jo atitraukti nuo šios idėjos; jis toliau dirbo prie savo *Requiem*, kaip Rafaelis dirbo prie savo Atsimainymo paveikslo, taip pat paveiktas savo mirties idėjos. Mocartas jautė, kad jo jėgos kasdien senka, ir jo darbas judėjo lėtai. Praėjus keturioms savaitėms, kurių jis prašė, jis pamatė įeinantį nepažįstamąjį. „Man buvo neįmanoma, tarė Mocartas, tesėti žodį. — Nesijaudinkite, tarė svetimšalis; kiek laiko jums dar reikia? — Keturias savaites; kūrinys man sukėlė daugiau susidomėjimo nei maniau, ir aš jį išplėčiau labiau nei norėjau. — Tokiu atveju, tarė nepažįstamasis, teisinga padidinti honorarą. Štai dar penkiasdešimt dukatų. — Pone, atsakė Mocartas dar labiau nustebęs, kas gi jūs esate? — Tai neturi reikšmės dalykui. Aš grįšiu po keturių savaitių.“ Mocartas tuoj pat pasiuntė savo tarnaitę sekti šį nepaprastą žmogų, kad sužinotų, kur jis apsistos; bet tarnaitė sugrįžo pranešti, kad negalėjo rasti jo pėdsakų. — Mocartas įsikėlė į galvą, kad šis nepažįstamasis nebuvo paprasta būtybė, kad jis tikrai turėjo ryšių su kitu pasauliu, kad jis jam buvo atsiųstas pranešti apie artimą pabaigą. Jis tik su dar didesniu užsidegimu dirbo prie savo *Requiem*, kurį laikė patvariausiu savo talento paminklu. Darbo metu jis kelis kartus krito į nerimą keliančius alpimus. Galiausiai kūrinys buvo baigtas prieš keturias savaites. Nepažįstamasis grįžo sutartu laiku... Mocarto nebebuvo. — Saljeris (Salieri) mirdamas prisipažino, kad tai jis vaidino nepažįstamojo vaidmenį, ir apkaltino save dėl Mocarto, kuriam pavydėjo, mirties.

**Muhaziminai (Muhazimim).** — Vardas, kurį afrikiečiai duoda savo apsėstiesiems; jie daro ratus, įspaudžia ženklus ant šių muhaziminų kaktos, ir velnias, kuris juos apsėdęs, tuoj pat išsikrausto.

**Miuleris (Jonas) (Muller (Jean)).** — Astronomas ir astrologas, geriau žinomas Regiomontano vardu, gimęs 1436 m. Frankonijoje, miręs Romoje 1476 m. Atrodo, kad jis taip pat pranašavo, nes sakoma, kad jis paskelbė pasaulio pabaigą tuo pačiu metu kaip ir Štofleris. Šie du vyrai sukėlė tiek triukšmo, kad silpni protai patikėjo, jog pasaulis neabejotinai baigsis 1588 metais. Sakoma, kad jis pagamino du nuostabius automatus: 1° erelį, kuris skrido ir nuskrido pasitikti imperatoriaus jam įžengiant į Ratisboną; 2° geležinę musę, kuri apskrido aplink stalą žvimbdama kiekvienam svečiui į ausį, ir grįžo nutūpti jam ant rankos. Jo amžininkai šiuose dviejuose objektuose matė magijos kūrinius.

**Mulenas (Mullin).** — Žemesnio rango demonas, pirmasis Belzebubo kamerdineris. — Kai kuriuose burtininkų procesuose taip pat minimas tam tikras metras Žanas Mulenas, kuris yra didžiojo sabatų meistro leitenantas.

**Mumolis (Mummol).** — 578 m. Fredegunda prarado vieną iš savo sūnų, kuris mirė nuo dizenterijos. Ji apkaltino generolą Mumolį, kurio nekętė, kad jis jį pražudė kerais ir burtais. Jis neapdairiai buvo pasakęs keletui asmenų, kad žino žolę, kuri visiškai veiksminga nuo dizenterijos. To pakako, kad jis būtų įtartas esąs burtininkas. — Karalienė liepė suimti kelias Paryžiaus moteris, kurios prisipažino esančios raganos, nužudžiusios keletą asmenų, kad Mumolis turėjo žūti, ir kad princas buvo paaukotas Mumoliui išgelbėti. Iš šių raganų vienos buvo sudegintos, kitos nuskandintos; keletas mirė ant rato. Po šių egzekucijų Fredegunda išvyko į Kompjeną ir apkaltino Mumolį karaliui (Chilperikui). Šis kunigaikštis liepė jį atvesdinti, jam surišo rankas už nugaros; jo paklausė, kokį kerą jis panaudojo princui nužudyti; jis

nenorėjo nieko pripažinti iš to, ką paliudijo raganos, bet pripažino, kad dažnai užkalbėdavo tepalus ir gėrimus, kad pelnytų karaliaus ir karalienės malonę. Kai jį nuėmė nuo kankinimų, jis pašaukė seržantą ir liepė jam eiti pasakyti karaliui, kad nejautė jokio skausmo. Chilperikas, išgirdęs šį pranešimą, sušuko: „Jis tikrai turi būti burtininkas, kad nekentėtų nuo kankinimų!...“ Tuo pat jis liepė vėl paimti Mumolį; jis buvo vėl kankinamas; bet kai jau ruošiasi nukirsti jam galvą, karalienė dovanojo jam gyvybę, pasitenkindama jo turto konfiskavimu. Jis buvo užkeltas ant vežimo, kuris turėjo jį nuvežti į Bordo, kur jis gimė; jis ten nenuvyko, visas jo kraujas išbėgo kelyje, ir jis mirė nuo išsekimo. Buvo sudeginta viskas, kas priklausė jaunajam princui, tiek dėl liūdny prisiminimų, kurie su tuo siejosi, tiek siekiant sunaikinti viską, kas nešė su savimi burtų idėją.

**Velnio siena (Muraille du Diable).** — Tai garsioji siena, kuri seniau skyrė Angliją nuo Škotijos, ir kurios dar išlikę įvairių dalių, kurių laikas per daug nepakeitė. Cemento tvirtumas ir akmenų kietumas įtikino kaimyninių vietovių gyventojus, kad ji buvo pastatyta velnio ranka; ir prietaringiausieji labai rūpinasi surinkti net mažiausias nuolaužas, kurias įmaišo į savo namų pamatus, kad suteiktų jiems tokį pat tvirtumą. Ją pastatė Adrianas. — Škotų sodininkas, kasdamas žemę savo sode, rado didelį akmenį, ant kurio buvo užrašyta krašto rašmenimis, kad jis ten yra pilies ir sodo sienų saugumui, ir kad jis ten atneštas iš didžiosios sienos, kurios dalis seniau buvo; bet kad būtų taip pat pavojinga jį pajudinti, kaip naudinga palikti jį vietoje. — Namo senjoras, mažiau patiklus nei jo protėviai, norėjo jį pernešti į kitą vietą, kad parodytų kaip senovinį paminklą. Buvo imtasi jį ištraukti iš žemės mašinų pagalba, ir tai pavyko, kaip būtų pavykę su paprastu akmeniu. Jis liko ant duobės krašto, kol smalsumas privertė nusileisti sodininką, kelis tarnus, du bajoro sūnus, kurie linksminosi dar kasdami dugną. Lemtingas akmuo, kurį, matyt, buvo pamiršta pastatyti į tikslią pusiausvyrą, pasinaudojo tuo laiku, kad įkristų atgal į duobės dugną, ir sutraiškė visus, kurie ten buvo. — Tai tebuvo preliudija nelaimių, kurias turėjo sukelti šis akmuo. Jauna vyresniojo iš dviejų brolių žmona sužinojo, kas nutiko. Ji nubėgo į sodą, atvyko tuo metu, kai darbininkai skubėjo kelti akmenį, su šokia tokia viltimi rasti dar gyvybės likučių nelaimėliuose, kuriuos jis dengė. Jie jį buvo pusiau pakėlę, ir iš tiesų pastebėta, kad jie dar kvėpuoja, kai neatsargi žmona, praradusi bet kokią rūpestį savimi, taip staigiai metėsi ant savo vyro kūno, kad darbininkai, apstulbę nuo jos veiksmo, nelaimei paleido mašinas, kurios laikė akmenį, ir taip palaidojo jį kartu su kitais. — Šis atsitikimas labiau nei bet kada patvirtino škotų prietarų; nebuvo praleista proga priskirti tai kokiai nors galiai, nustatytai Škotijos sienos ir visų akmenų, kurie nuo jos atskirti, apsaugai.

**Murmuras.** — Didysis hercogas ir grafas pragaro imperijoje, muzikos demonas. Jis pasirodo kario, jojančio ant grifo, pavidalu, ir lydimas daugybės trimitų; jo galva apjuosta hercogo karūna, jis žygiuoja lydimas ragų garso. Jis priklauso angelų ir sostų ordinui.

**Muspelheimas.** — Skandinavai taip vadina švytintį, degantį pasaulį, negyvenamą svetimšaliams. Surturas Juodasis ten laiko savo imperiją; jo rankose spindi liepsnojančias kardas. Jis ateis pasaulio pabaigoje, nugalės visus dievus ir atiduos visą liepsnoms.

**Dangiška muzika (Musique céleste).** — Tarp daugelio stebinančių atradimų, kuriuos padarė Pitagoras, ypač žavimasi ta dangiška muzika, kurią tik jis vienas girdėjo. Jis rado septynis muzikos tonus atstume, kuris yra tarp planetų: nuo žemės iki mėnulio – tonas; nuo mėnulio iki Merkurijaus – pustonis; nuo Merkurijaus iki Veneros – pustonis; nuo Veneros iki Saulės – pusantro tono; nuo Saulės iki Marso – tonas; nuo Marso iki Jupiterio – pustonis; nuo Jupiterio

iki Saturno – pustonis; ir nuo Saturno iki zodiako – pusantro tono. Būtent prie šios dangaus kūnų muzikos pririšta visų dalių, sudarančių visatą, harmonija. Mes, sako Leonas Hebrajus (Léon l'Hébreu), negalime girdėti šios muzikos, nes esame per toli nuo jos, arba todėl, kad nuolatinis įprotis ją girdėti padaro taip, kad mes jos nepastebime, kaip tie, kurie gyvena prie jūros, nepastebi bangų ošimo, nes yra prie jo pripratę.

**Musuka (Musucca).** — Velnio vardas pas kai kurias Afrikos tautas. Jie jo labai bijo ir laiko žmonių giminės priešu; bet neteikia jam jokios pagarbos. Tai tas pats, kas Mouzouko.

**Mikalė (Mycale).** — Burtininkė, kuri savo kerų galia priversdavo nusileisti mėnuli. Ji buvo dviejų garsių lapitų, Brolejo ir Oriono, motina.

**Mijagoras (Myiagorus).** — Įsivaizduojamas genijus, kuriam buvo priskiriama galia vaikyti muses aukojimų metu. Arkadiečiai turėjo susirinkimo dienas, ir pradėdavo nuo šaukimosi šio dievo ir prašymo apsaugoti juos nuo musių. Elėjiečiai nuolat smilkydavo Mijagoro aukurusi, įsitikinę, kad kitaip musių spiečiai ateitų užkrėsti jų šalies vasaros pabaigoje ir atneštų marą. Žr. **ACHOR, BELZÉBUTH.**

**Mijoamas (Myoam).** — Genijus, šaukiamas bazilidiečių.

**Miomantija (Myomancie).** — Būrimas iš žiurkių ar pelių; blogi ženklai buvo traukiami arba iš jų cypimo, arba iš jų ėdrumo. Elijanas pasakoja, kad aštrus pelės cypimas buvo pakankamas Fabijui Maksimui, kad paskatintų jį atsisakyti diktatūros; ir, pasak Varono, Kasijus Flaminijus dėl panašaus ženklo paliko kavalerijos generolo pareigas. Plutarkas sako, kad buvo blogai pranašaujama apie paskutinę Marcelo kampaniją, nes žiurkės apgraužė keletą paausavimų Jupiterio šventykloje. — Vienas romėnas vieną dieną atėjo labai išsigandęs pasikonsultuoti su Katonu, nes žiurkės apgraužė vieną jo batą. Katonas jam atsakė, kad būtų buvęs visai kitoks stebuklas, jei batas būtų apgraužęs žiurkę.

**Mirikėjas (Myricaëus).** — Pravardė, duota Apolonui, kaip vadovaujančiam būrimui viršių šakelėmis, kuriam buvo duodamas pranašiškas epitetas. Tada jam į ranką įdėdavo šio augalo šakelę.

---

**Nabamas (Nabam).** — Demonas, kuris užkeikiamas šeštadienį. Žr. **CONJURATIONS.**

**Naberus (Naberus),** kitaip Cerberis, dar vadinamas Nebiros. — Niūriosios imperijos markizas, lauko maršalas ir armijų generalinis inspektorius. Jis pasirodo varno pavidalu; jo balsas kimus; jis suteikia iškalbą, malonumą ir moko laisvųjų menų. Jis padeda rasti šlovės ranką; nurodo metalų, augalų ir visų tyrumų bei netyrumų gyvūnų savybes; vienas iš nekromantų vadų, jis pranašauja ateitį. Jis vadovauja devyniolikai legionų.

**Nabuchodonosaras (Nabuchodonosor).** — Babilono karalius, kuris manė galįs reikalauti iš tautų kulto ir pagarbos, kurie priklauso tik Dievui, ir kuris septynerius metus buvo paverstas jaučiu. — Paradistai mano labai smagiai pajuokavę skelbdami, kad pas juos bus galima pamatyti Nabuchodonosaro nagą tarp kitų niekučių; bet Nabuchodonosaro nagas yra Danijos karaliaus įdomybių kabinete.

**Nachtmanetjė (Nachtmanaetje).** — Arba mažas nakties žmogus, vardas, kurį flamandai duoda inkubams.

**Nachtvrouwtjė (Nachtvrouwtje).** — Arba maža nakties moteris, vardas, kurį flamandai duoda sukubams.

**Nagatai (Nagates).** — Ceilono astrologai. Patiklūs keliautojai labai giria šių žinių, kurie, sako jie, dažnai pateikia pranašystes, kurias įvykiai patvirtina, žinias. Jie sprendžia apie vaikų likimą; jei jie pareiškia, kad pikta žvaigždė lėmė jų gimimą, tėvai, kuriuose prietarai užgniaužia prigimtį, atima jiems gyvybę, kuri turėtų būti nelaiminga. Tačiau jei vaikas, kuris išvysta dieną po priešingos planetos aspektu, yra pirmagimis, tėvas jį pasilieka, nepaisydamas pranašysčių; kas įrodo, kad astrologija tėra pretekstas, kuriuo tėvai, per daug apkrauti vaikais, naudojami, kad atsikratytų jų savo namuose. Šie nagatai taip pat giriasi pranašaujantys iš žvaigždžių stebėjimo, ar santuoka bus laiminga, ar liga mirtina, ir t. t.

**Naglefarė (Naglefare).** — Lemtingas laivas pas keltus; jis padarytas iš mirusių žmonių nagų; jis turi būti baigtas tik pasaulio pabaigoje, ir jo pasirodymas privers drebėti žmones ir dievus. Būtent šiuo laivu blogųjų genijų armija turi atvykti iš Rytų.

**Nagilė (Katerina) (Naguille (Catherine)).** — Maža ragana, vienuolikos metų amžiaus, kuri buvo apkaltintaėjusi į sabatą vidury dienos.

**Nagilė (Marija) (Naguille (Marie)).** — Jauna ragana, ankstesniosios sesuo. Suimta šešiolikos metų, ji prisipažino, kad motina ją vedė į sabatą. Kai jos turėdavo ten eiti kartu, velnias ateidavo atidaryti jų kambario lango ir lauždavo jų prie durų; jos motina paimdavo šiek tiek taukų iš puodo, pasitepdavo jais galvą, išskyrus veidą, paimdavo dukterį po pažastimi ir jos oru nuskrisdavo į sabatą. Grįžtant namo, velnias joms tarnavo kaip nešikas. Ji taip pat prisipažino, kad sabatas vyko Pagolyje (Pagole), prie mažo miškelio.

**Nahama.** — Tubalkaino sesuo. Talmude skaitoma, kad ji yra viena iš keturių velnių motinų. Ji pati tapo, pasak demonomanų, demonu sukubu.

**Nykštukai (Nains).** — Vieno Bavarijos karaliaus vestuvėse buvo matytas toks mažas nykštukas, kad jį uždarė į pyragą, ginkluotą ietimi ir kardu. Jis išlindo puotos viduryje, šoko ant stalo, ietį atstatęs, ir sukėlė visų susižavėjimą. Pasaka sako, kad pigmėjai tebuvo dviejų pėdų aukščio, ir kad jie visada kariavo su gervėmis. Graikai, kurie pripažino milžinus, kad sukurtų tobulą kontrastą, sugalvojo šiuos mažus žmones, kuriuos pavadino pigmėjais. Idėja jiems galėjo kilti iš tam tikrų Etiopijos tautų, vadinamų *Véchinies*, kurios buvo mažo ūgio; ir kadangi gervės kiekvieną žiemą traukdavosi į jų šalį, jie susirinkdavo, kad jas išgąsdintų ir neleistų joms apsistoti jų laukuose. Štai pigmėjų kova su gervėmis. — Svyftas priverčia savo Guliverį rasti pusės pėdos aukščio žmones Liliputijos saloje. Prieš jį Cyrano de Bergerac savo „Kelionėje į saulę“ buvo matęs mažų nykštukų, ne aukštesnių už nykštį. — Keltai manė, kad nykštukai buvo padarų rūšis, suformuota iš milžino Imo kūno, tai yra iš žemės dulkių. Iš pradžių jie buvo tik kirminai; bet dievų įsakymu jie gavo protą ir žmogaus pavidalą, vis dėlto visada gyvendami tarp žemės ir uolų. — „Ant Merimako upės krantų, dvidešimt mylių nuo Sent Luiso salos, Jungtinėse Valstijose, rasti akmeniniai kapai, sukonstruoti su savotišku menu ir išdėstyti simetriška tvarka, bet nė vienas iš jų nebuvo ilgesnis nei keturių pėdų. Žmonių skeletai

neviršija trijų pėdų ilgio. Tačiau dantys įrodo, kad tai buvo brandaus amžiaus individai. Kaukolės neproporcingos likusiai kūno daliai. Štai taigi pigmėjai rasti.“ Žr. **PYGMÉE**.

**Nairantija (Nairancie).** — Būrimo rūšis, naudojama tarp arabų, ir pagrįsta keliais saulės ir mėnulio reiškiniams.

**Nakaronkiras (Nakaronkir).** — Dvasia, kurią Mahometas siunčia nusikaltusiems musulmonams miegant, kad paskatintų juos atgailauti.

**Nambrotas (Nambroth).** — Demonas, kuris užkeikiamas antradienį. Žr. **CONJURATIONS**.

**Nan.** — Musės, gana dažnos Laplandijoje. Lapiai laiko jas dvasiomis ir nešiojasi su savimi odiniuose maišeliuose, tvirtai įsitikinę, kad tokiu būdu jie bus apsaugoti nuo visokių ligų.

**Napoleonas (Napoléon).** — Prancūzų imperatorius. Buvo teigiama, kad jis turėjo genijų familiarą, kaip Sokratas ir visi didieji vyrai, kurių veiksmai kėlė amžininkų susižavėjimą. Buvo sakoma, kad jį lankė mažas raudonas žmogus. — Taip pat Napoleone matytas vienas iš baisių Antikristo pirmtakų. Kas žino?

**Narakas (Narac).** — Indų pragaras; ten kankinama gyvatėmis.

**Nastranda (Nastrande).** — Skandinavų pragaro dalis. Ten bus didžiulis ir bjaurus pastatas; durys, atsuktos į šiaurę, bus pastatytos vien iš lavonų, gyvačių, kurių visos galvos, nukreiptos į vidų, vems nuodų srautus. Iš to susidarys nuodinga upė, kurios srauniose bangose plūduriuos kreivaprisiečiai, žudikai ir svetimautojai. Kitame regione pasmerktųjų padėtis bus dar blogesnė; nes ryjantis vilkas ten be perstojo draskys kūnus, kurie ten bus atsiųsti.

**Nodjė (Naudé (Gabriel)).** — Vienas iš iškilių savo meto mokslininkų, gimęs Paryžiuje 1600 m. Iš pradžių jis buvo kardinolo Mazarino bibliotekininkas, vėliau karalienės Kristinos, ir mirė Abvilyje 1653 m. Jis paliko „Instrukciją Prancūzijai apie Rožės Kryžiaus brolių istorijos tiesą“, 1623, in-4° ir in-8°, retą. Naudé ten įrodo, kad tariami Rožės Kryžiaus broliai yra apgavikai, kurie siekė rasti mulkių, girdamiesi moką meno gaminti auksą ir kitų ne mažiau stebuklingų paslapčių. Šis įdomus opusas paprastai jungiamas su kita brošiūra, pavadinta: „Įspėjimas apie Rožės Kryžiaus brolius“. Iš jo dar turime: „Apologiją didiesiems vyrams, neteisingai įtariamiems magija“, 1625, in-8°; šis veikalas turėjo kelis leidimus. — Jame jis gina senovės ir šių laikų išminčius, apkaltintus turėjus genijų familiarų, tokius kaip Sokratas, Aristotelis, Plotinas ir kt., arba įgijusius magijos būdu žinių, viršijančių paprastus žmones.

**Narozas (Pjeras de) (Naurouse (Pierre de)).** — Žr. **FIN DU MONDE**.

**Navijus (Akcijus) (Navius (Accius)).** — Šis Navijus, būdamas jaunas, sako Ciceronas, dėl skurdo buvo priverstas ganyti kiaules. Pametęs vieną, jis davė įžadą, kad jei ją ras, paaukos dievui gražiausią vynuogių kekę, kokia bus tais metais. Kai jis ją rado, atsigręžė į pietus, sustojo vynuogyno viduryje, padalijo horizontą į keturias dalis; ir trijose pirmosiose gavęs priešingus ženklus, rado nuostabaus dydžio vynuogių kekę. Būtent šio nuotyčio pasakojimas sukėlė Tarkvinijui smalsumą išbandyti jo būrimo talentą. Jis vieną dieną perpjovė akmenuką skustuvu, kad įrodytų, jog jis gerai buria.



**Neiloras (Džeimsas) (Naylor (James)).** — XVI a. apsišaukėlis, gimęs Jorko vyskupijoje, Anglijoje. Kurį laiką tarnavęs pulkininko Lamberto pulke butininku (maréchal-des-logis), jis pasitraukė pas kvakerius (drebėtojus) ir įgijo tokią reputaciją savo kalbomis, kad buvo laikomas šventu žmogumi. Norėdamas pasinaudoti gera nuomone, kurią apie jį turėjo, ir dėtis tam tikra prasme dievu, jis 1656 m. nusprendė vidury dienos įžengti į Bristolį, raitas ant žirgo, kurio vadžias laikė vyras ir moteris, sekamas keleto kitų, kurie visi giedojo: Šventas, šventas, šventas kareivijų dievas. Magistratai jį suėmė ir nusiuntė į parlamentą, kur išnagrinėjus jo bylą, jis buvo nuteistas 1657 m. sausio 25 d., kaip piktžodžiautojas ir liaudies suvedžiootojas, perversi liežuvį karšta geležimi ir paženklini kaktą raide B (blasphémateur - piktžodžiautojas), po to būti parvestam atgal į Bristolį, kur jis turėjo įžengti ant žirgo, atsukęs veidą į uodegą, kas ir buvo įvykdyta paraidžiui, nors šis vargšas beprotis būtų norėjęs pasirodyti ant asilo. Neiloras vėliau buvo uždarytas likusiam gyvenimui. Vėliau jis buvo paleistas, ir jis nenustojo pamokslauti savo sekto nariams iki pat mirties.

**Nazakas (Naxac).** — Kančių buveinė, kur Pegu gyventojai siunčia sielas po daugelio persikūnijimų.

**Nebirosas (Nebiros).** — Žr. **NABERUS**.

**Nekromantija (Nécromancie).** — Menas iššaukti mirusiuosius arba spėti ateities dalykus tiriant lavonus. Žr. **ANTHROPOMANCIE**. Sevilijoje, Toledė ir Salamankoje giliuose urvuose buvo viešos nekromantijos mokyklos, kurių įėjimą liepė užmūryti didžioji Izabelė. — Siekdamas užkirsti kelią manų iššaukimo prietarams ir viskam, kas gavo nekromantijos vardą, Mozė buvo davęs žydams išmintingų draudimų. Izaijas taip pat smerkia tuos, kurie klausia mirusiųjų to, kas domina gyvuosius, ir tuos, kurie miega ant kapų, kad sapnuotų. Būtent siekiant išvengti nekromantijos, paplitusios Rytuose, piktnaudžiavimo, izraelitų tautoje tas, kuris palietė mirusį, buvo laikomas nešvariu. — Šis būrimas buvo naudojamas graikų, ypač tesaliečių; jie apšlakstydavo šiltu krauju lavoną, ir teigė vėliau gauną iš jo tikrus atsakymus apie ateitį. Tie, kurie jį konsultavo, prieš tai turėjo atlikti išpirkimo apeigas, nurodytas mago, vadovaujančio šiai ceremonijai, ir ypač nuraminti aukomis velionio manus, kurie be šių paruošiamųjų veiksmų likdavo kurti visiems klausimams. — Sirai taip pat naudojosi šiuo būrimu, ir štai kaip jie tai darydavo: jie nužudydavo mažus vaikus nusukdami jiems sprandą, nukirsdavo galvą, kurią pasūdydavo ir balzamuodavo, tada išraižydavo ant aukso plokštelės piktosios dvasios, kuriai aukojo šią auką, vardą, padėdavo galvą ant viršaus, apsupdavo žvakėmis, garbino šį savotišką stabą ir gaudavo iš jo atsakymus. Žr. **MAGIE**. — Stabmeldžiai Izraelio ir Judo karaliai atsidavė nekromantijai. Saulius griebėsi jos, kai norėjo pasitarti su Samuelio šešėliu. Bažnyčia visada smerkė šias bjaurystes. Kai Konstantinas, tapęs krikščionimi, dar leido pagonims konsultuotis su savo augurais, su sąlyga, kad tai būtų daroma dienos šviesoje, jis netoleravo nei juodosios magijos, nei nekromantijos. Julianas atsidavė šiai šlykščiai praktikai. — Viduramžiais liko šioks toks nekromantijos pėdsakas karsto išbandyme.

**Nefesoliečiai (Neffesoliens).** — Mahometonų sekta, kurie teigia gimę iš Šventosios Dvasios, tai yra be vyro veikimo, dėl ko jie taip gerbiami, kad prie jų artinamasi tik su atsargumu. Teigiama, kad ligonis pasveiksta, jei tik gali paliesti vieną jų plauką; bet Delankras sako, kad šie šventi vyrai priešingai yra velnio vaikai, kurie stengiasi jam laimėti prozelitų.

**Negras (Nègre).** — Įrodyta, kad negrai nėra kitos rasės nei baltieji, kaip norėjo sakyti kai kurie svajotojai; kad jie taip pat nėra Kaino, kuris žuvo ttvane, palikuonys. Žmonės, variniai Azijoje, tapo juodi Afrikoje ir balti Šiaurėje; ir visi kilę iš vienos poros. Daugiau ar mažiau nekalto filosofų klaidos šiuo klausimu priimamos tik neišmanėlių. — Burtininkai kartais vadindavo velnią didžiuoju negru. Vienas jurisconsultas, kurio vardo ir šalies neišsaugota, norėdamas pamatyti velnią, leidosi nuvedamas mago į mažai lankomą kryžkelę, kur demonai turėjo paprotį rinktis. Jis pamatė didelį negrą ant aukšto sosto, apsuptą daugybės juodų kareivių, ginkluotų ietimis ir lazdomis. Didysis negras, kuris buvo velnias, paklausė mago, ką jis jam atvedė: — „Viešpatie, atsakė magas, tai ištikimas tarnas. — Jei nori man tarnauti ir mane garbinti, tarė velnias jurisconsultui, pasodinsiu tave savo dešinėje.“ Bet prozelitas, radęs pragaro dvarą liūdnesnį nei tikėjosi, padarė kryžiaus ženklą, ir demonai išnyko. — Negrai, kaip ir pridera, velnią vaizduoja balta.

**Nekiras (Nekir).** — Žr. **MONKIR**.

**Nembrotas (Nembroth).** — Viena iš dvasių, su kuriomis konsultuojasi magai. Antradienis jam pašvęstas; ir jis šaukiamas tą dieną: norint jį išsiųsti, reikia mesti į jį akmenį.

**Nemrodas (Nemrod).** — Asirijos karalius, kuris liepęs pastatyti Babelio bokštą, ir matydamas, sako arabų autoriai, kad šis bokštas, kad ir kokį aukštį jis jam būtų suteikęs, vis dar toli nuo dangaus pasiekimo, sugalvojo leisti nunešamas ten krepšyje keturių milžiniškų grifų; paukščiai iš tiesų nunešė jį ir jo krepšį, bet taip aukštai ir taip toli, kad nuo to laiko apie jį niekas nebegirdėjo.

**Lūgnė (Nénufar).** — Šaltas vandens augalas, apie kurį štai koks poveikis: Stogdengys dirbo vasarą ant namo, kurio viename lange šeimininkas laikė buteliuką lūgnės žiedų vandens, kad išsigrynintų saulėje. Kadangi jis buvo sušilęs ir ištroškęs, paėmė buteliuką ir atsigerė to vandens; jis grįžo namo su suledėjusiais pojūčiais. Po kelių dienų, nustebęs dėl savo atšalimo, jis pamanė esąs užkerėtas. Jis skundžiasi keru, kuris jam padarytas. Namo šeimininkas apžiūri savo buteliuką ir randa jį tuščią. Jis tuoj pat supranta, iš kur kilo negalavimas, paguodžia stogdengį duodamas jam gerti imbiero vyno ir visokių dalykų, tinkamų sušildyti. Jis galiausiai jį atstatė ir nutildė jo skundus.

**Nefelimai (Néphélim).** — Vardas, reiškiantis tiek milžinus, tiek plėšikus. Taip pat tai vardas, kurį Raštas duoda vaikams, gimusiems iš angelų bendravimo su žmonių dukterimis. Pasak Enocho knygos autoriaus, nefelimai buvo milžinų sūnūs ir eliudų tėvai.

**Nekvamas (Nequam).** — Tariamasis magų kunigaikštis, kuriam Mainco kronikos priskiria Mainco įkūrimą.

**Nergalas (Nergal).** — Antrojo rango demonas, tamsiosios imperijos policijos viršininkas, pirmasis Belzebubo šnipas, prižiūrimas didžiojo justiciarijaus Liuciferio. — Taip sako demonomanai. Vis dėlto Nergalas arba Nergelis buvo asirų stabas; atrodo, kad šiame stabe jie garbino ugnį.

**Neronas (Néron).** — Romos imperatorius, kurio nekenčiamas vardas tapo žiauriausiu įžeidimu blogiems valdovams. Jis nešiojosi su savimi mažą statulą arba mandragorą, kuri jam pranašavo

ateitį. Pranešama, kad įsakydamas magams palikti Italiją, jis įtraukė į magų sąvoką filosofus, nes, sakė jis, filosofija palanki magijos menui. Tačiau tikra, sako demonomanai, kad jis pats iššaukė savo motinos Agripinos manus.

**Netla (Netla).** — Žr. **ORTIE** (Dilgèlè).

**Netos.** — Piktavalių genijų Molukuose.

**Devyni (Neuf).** — Šis skaičius yra šventas įvairiose tautose. Kinai devynis kartus parpuola prieš savo imperatorių. Afrikoje matyta kunigaikščių, galingesnių už kitus, reikalaujančių iš karalių, savo vasalų, devynis kartus pabučiuoti dulkes prieš jiems kalbant. Pallas pastebi, kad mogulai taip pat laiko šį skaičių šventu, ir Europa nėra laisva nuo šios idėjos.

**Noihauzo baltoji moteris (Neuhaus (Femme blanche de)).** — Žr. **FEMMES BLANCHES**.

**Neurai arba Neuriečiai (Neures ou Neuriens).** — Europos Sarmatijos tautos, kurios teigė turinčios galią pasiversti vilkais kartą per metus, ir vėliau atgauti savo pirminę formą.

**New-Haven.** — Naujojo Heiveno fėjos laivas pasirodo, sakoma, jūrose prieš laivų sudužimus Naujajame Pasaulyje. Ši tradicija kyla iš vieno tų nuostabių ir nepaaiškinamų pasirodymų, kurie, manoma, sukeliama atmosferos refrakcijos, kaip fėjos Morganos rūmai, kurie spindi virš vandenų Mesinos įlankoje.

**Nidas (Nid).** — Aukštesnis magijos laipsnis, kurį islandai lygino su savo *seidur* arba juodąja magija. Ši magijos rūšis susidėjo iš prakeiksmų užkeikimo giedojimo prieš priešą.

**Niflheimas (Niflheim).** — Dvigubo pragaro pavadinimas pas skandinavus. Jie jį talpino devintajame pasaulyje; pasak jų, jo susiformavimas keliais žiemomis aplenkė žemės susiformavimą. Šio pragaro viduryje, sako Eda, yra šaltinis, vardu Hvergelmeras. Iš ten teka šios upės: Angoisė (Sielvartas), Ennemi de la Joie (Džiaugsmo Priešas), Séjour de la Mort (Mirties Buveinė), Perditi (Pražūtis), Gouffre (Bedugnė), Tempête (Audra), Tourbillon (Sūkurys), Rugissement (Riaumojimas), Hurlément (Staugimas), Vaste (Platusis); ta, kuri vadinasi Triukšmingoji, teka prie mirties buveinės grotų. Šis pragaras yra savotiška užėja, arba, jei norite, kalėjimas, kuriame laikomi bailūs ar taikūs žmonės, kurie negali apginti žemesniųjų dievų nenumatyto užpuolimo atveju. Bet gyventojai turi iš ten išeiti paskutinę dieną, kad būtų nuteisti arba išteisinti. Tai labai netobula skaistyklos idėja.

**Nigromantija (Nigromancie).** — Menas pažinti dalykus, paslėptus juodose, tamsiose vietose, kaip kasyklos, požeminiai suakmenėjimai ir t. t. Tie, kurie darydavo tokio pobūdžio atradimus, šaukdavosi demonų ir įsakydavo jiems atnešti paslėptus lobius. Naktis buvo ypač skirta šiems iššaukimams, ir taip pat tuo metu demonai vykdavo pavedimus, kuriais buvo įpareigoti.

**Ninon de Lenclos.** — Pasakojama, kad būdama viena priešais savo veidrodį, aštuoniolikos metų amžiaus, ji žavėjosi savimi su liūdesio išraiška. Balsas staiga atsako į jos mintį ir sako: „Argi ne tiesa, kad labai sunku būti tokiai gražiai ir pasenti?“ Ji staigiai atsisuka ir su nuostaba šalia savęs pamato seną mažą juodą nykštuką, kuris tęsia: „Jūs mane be abejonės atspėjate? jei norite man atsiduoti, aš išsaugosiu jūsų žavesį; aštuoniasdešimties metų būsite vis dar

graži.“ Ninon akimirką pagalvojo, sudarė sandėrį, kuris buvo gerai laikomas; ir likus kelioms akimirkoms iki mirties ji pamatė savo lovos kojūgalyje mažą juodą nykštuką, kuris jos laukė...

**Nirudis (Nirudy).** — Blogųjų demonų karalius pas indus. Jis vaizduojamas nešamas ant milžino pečių ir laikantis kardą rankoje.

**Nitoesai (Nitoès).** — Demonai arba genijai, su kuriais Molukų salų gyventojai tariasi svarbiais reikalais. Susirenkama; šaukiami demonai skambant mažam būgneliui, uždegami fakelai, ir dvasia pasirodo, arba greičiau vienas iš jos tarnų; jis kviečiamas gerti ir valgyti; ir, atsakymui nuskambėjus, susirinkimas suryja puotos likučius.

**Noals (Jeanne).** — Ragana, kuri buvo sudeginta Bordo parlamento nuosprendžiu 1619 m. kovo 20 d., už tai, kad „užkaiščiavo“ (*chevillé*) Las-Kudurl eiras (Las-Coudourleiras) malūną, Veženos (Végenne) parapijoje. Vieną dieną atnešusi grūdų malti į šį malūną su dviem kitomis moterimis, malūnininkas Žanas Destradas paprašė jų palaukti, kol bus sumalti grūdai, kuriuos jis jau turėjo kelias dienas; bet jos išėjo nepatenkintos, ir tuoj pat malūnas tapo „užkaiščiuotas“ (neveikiantis), taip, kad nei malūnininkas, nei jo žmona negalėjo rasti gedimo. Malūno savininkas, pakviestas, sugalvojo atvesti minėtą raganą, kuri, atsiklaupusi ant įrenginio, kuriuo malūnininkas buvo įpratęs stabdyti vandenį, padarė taip, kad po ketvirčio valandos malūnas vėl ėmė malti greičiau nei kada nors anksčiau.

**Nodjė (Nodier (Charles)).** — Šmaikštus „Trilbio arba Argailo (Argyll) kauko“ ir daugybės žavingų raštų, kuriuose fėjos ir kaukai poetiškai vaidina savo vaidmenį, autorius.

**Noelis (Noël (Jacques)).** — Tariamasis apsėstasis, kuris sukėlė šią tokį triukšmą 1667 m. Jis buvo Harkuro (Harcourt) kolegijos Paryžiuje filosofijos profesoriaus sūnėnas. Jis be paliovos įsivaizdavo matęs šmėklas. Jis buvo linkęs į epilepsinius traukulius, darė grimasas, kraipėsi, rėkė ir darė nepaprastus judesius. Jis buvo palaikytas demoniaku, ištirtas; jis teigė, kad jį užkerėjo, nes jis nenorėjo eiti į savaitę. Jis tikino matęs velnią kelis kartus įvairiais pavidalais. Galiausiai buvo išaiškinta, kad jis beprotis.

**Noh.** — Pirmojo žmogaus vardas pagal hotentotus. Jie teigia, kad jų pirmieji tėvai įėjo į šalį pro duris arba langą; kad jie buvo atsiųsti paties Dievo, ir kad perdavė savo vaikams meną ganyti gyvulius kartu su daugybe kitų žinių.

**Riešutas (Noix).** — „Didelė paslaptis glūdi riešutuose; nes jei juos sudeginsite, sutrinsite ir sumaišysite su vynu ir aliejumi, jie palaiko plaukus ir neleidžia jiems slinkti.“

**Nono.** — Piktieji genijai, kuriuos Filipinų salų indėnai apgyvendina nepaprastose vietose, apsuptose vandens; jie niekada neina pro tas vietas, kurios pripildo jų vaizduotę siaubo, nepaprašę jų leidimo. Kai jie suserga kokia negalia ar liga, neša šiems genijams kaip auką ryžių, vyno, kokosų, ir kiaulę, kurią vėliau duoda valgyti ligoniams.

**Nomos (Nomes).** — Fėjos arba parkos pas keltus. Jos skirstė žmonių amžius ir vadinosi Urda (praeitis), Verandi (dabartis) ir Skalda (ateitis).

**Nibas (Nybbas).** — Žemesniojo rango demonas, didysis pragaro dvaro juokdarys. Jis taip pat prižiūri regėjimus ir sapnus. Su juo elgiamasi gana nepagarbiai, laikant jį menku fokusuotoju ir apgaviku.

**Nimfos (Nymphes).** — Moteriškos lyties demonai. Jų vardas kilęs iš formų grožio, kuriuo jos pasirodo. Pas graikus nimfos buvo skirstomos į daugelį klasių: melijos sekė paskui asmenis, kuriuos norėjo globoti arba apgauti; jos bėgiojo nesuvokiamu greičiu. Nimfos genetilidės (Genetyllides) globojo gimimą, padėdavo vaikams lopšyje, atliko pribuvėjų pareigas ir netgi juos maitino. Taip Jupiterį maitino nimfa Melisa ir t. t. — Kad jos išties yra demonai, įrodo tai, jog graikai, norėdami pasakyti, kad asmuo yra apsėstas demonų, sakydavo, jog jis „pilnas nimfų“; be kita ko, kabalistai mano, kad šie demonai gyvena vandenyse, taip kaip salamandros gyvena ugnyje, silfai — ore, o gnomai arba pigmėjai — žemėje. Žr. *Undinės*.

**Nyno (Nynauld, J. de).** — Traktato „Apie likantropiją“, išleisto 1615 m., autorius.

**Niolis (Nyol).** — Broso (Brosse) vikontas, XVI a. pabaigoje persekiotas kaip burtininkas. Jis prisipažino, kad išgirdęs kalbas, jog burtininkai yra deginami, paliko savo namus ir ilgą laiką buvo dingęs. Kaimynai, jį sekę, rado jį kiaulidėje; jie jį ištardė dėl įvairių kerų, kuriais jis buvo kaltinamas; jis pripažino, kad kartą buvo nuvykęs į sabatą prie Motės (Motte) kryžiaus, kur matė velnią juodos ožkos pavidalu, kuriai atsidavė su pažadu, kad turės turtų ir bus laimingas pasaulyje, „ir davė jam kaip užstatą savo diržą, dalį savo plaukų, o po mirties — vieną iš savo nykščių. Po to velnias jį pažymėjo ant peties: jis jam įsakė sukelti ligas, marinti žmones ir gyvulius, bei naikinti vaisius milteliais, kuriuos jis barstytų Šetono vardu. Jis prisipažino, kad velnias juos visus vertė šokti sabate, kiekvienam laikant po žvakę; kad galiausiai velnias pasitraukdavo, ir jie taip pat, ir atsidurdavo savo namuose.“ — Dvidešimt aštuoni liudininkai akistatoje patvirtino, kad jis turėjo burtininko reputaciją ir kad jis numarino keturis žmones bei daugybę gyvulių.

**Nifas (Nypho, Augustin).** — Italų burtininkas, kuris, pasak Delankro, turėjo naminį barzdotą demoną, mokiusį jį visų dalykų.

**Nisrokas (Nysrock).** — Antrosios eilės demonas, Belzebubo virtuvės šefas, subtilios pagundos ir stalo malonumų viešpats.

---

**Oanas (Oannès) arba Oesas (Oès).** — Pabaisa, pusiau žmogus, pusiau žuvis senosiose Rytų mitologijose, atplaukusi iš Egipto jūros, išėjusi iš pirminio kiaušinio, iš kurio buvo kilusios visos kitos būtybės. Pasak Beroso, jis pasirodė netoli Babilono. Jis turėjo žmogaus galvą po žuvies galva. Prie uodegos buvo prijungtos žmogaus kojos, ir jis turėjo žmogaus balsą bei kalbą. Ši pabaisa gyveno tarp žmonių nevalgydama, suteikė jiems rašto ir mokslų žinias, mokė menų, aritmetikos, žemdirbystės; žodžiu, visko, kas galėjo prisidėti prie papročių švelninimo. Saulei leidžiantis, jis pasitraukdavo į jūrą ir naktį praleisdavo po vandeniu. Tai buvo žuvis, kokių retai pamatysi.

**Obas (Ob).** — Sirų demonas, kuris, atrodo, buvo pilbylis (ventrilokvistas). Jis savo orakulus skelbdavo per užpakalį — organą, kuris paprastai nėra skirtas kalbai, ir visada žemu bei kapų

balsu, tad tas, kuris jį konsultuodavo, dažnai visai nieko negirdėdavo, arba greičiau girdėdavo viską, ką norėdavo.

**Oberaitas (Obereit, Jacques-Hermann).** — Alchemikas ir mistikas, gimęs 1725 m. Arbone, Šveicarijoje, miręs 1798 m. Jo tėvas turėjo tą patį polinkį į alchemiją, kurią vadino menu tobulinti metalus Dievo malone. Sūnus norėjo pasinaudoti senojo tėvo paliktomis pamokomis: kadangi jo šeima buvo nusigyvenusi iki skurdo, jis be paliovos dirbo savo laboratorijoje; bet valdžia ją uždarė kaip pavojingą visuomenės saugumui. Visgi jam pavyko įrodyti, kad jo operacijos negali pakenkti; ir jis įsikūrė pas vieną Lavaterio brolių. Aštuoniolika metų Žakas, kuris buvo pamišęs, pažinojo, pasak jo, asmenį, vardu Teantė (Théantis), serafimišką piemenaitę; jis ją vedė pilyje, ant kalno, apsupto debesų. „Mūsų santuoka, — sakė jis, — nebuvo nei platoniška, nei epikūriška, tai buvo būseną, apie kurią pasaulis neturi jokio supratimo.“ Ji mirė po trisdešimt šešių dienų, ir našlys, prisiminęs, kad Marsė (Marsay), didis to meto mistikas, užtraukė padėkos giesmę mirus savo žmonai, visą naktį po savo žmonos mirties dainavo pilna gerkle. 1776 m. Augsburgėje jis išleido traktatą apie „Pirminį dvasių ir kūnų ryšį“ pagal Niutono principus. Jam taip pat priskiriami „Gamalielio, žydų filosofo, pasivaikščiojimai“, 1780 m.

**Oberonas (Obéron).** — Fėjų ir oro vaiduoklių karalius; jis vaidina svarbų vaidmenį anglų poezijoje; jis yra Titanijos (Titania) sutuoktinis. Jie gyvena Indijoje; naktį jie perkeliauja jūras ir atvyksta į mūsų klimato juostas šokti mėnesienoje; jie bijo dienos šviesos ir pabėga pasirodžius pirmajam saulės spinduliui arba slepiasi medžių pumpuruose, kol sugrįžta tamsa. Oberonas yra garsios Vylando (Wiéland) poemos tema.

**Obolas (Obole).** — Moneta, kurią romėnai ir graikai dėdavo mirusiems į burną, kad šie sumokėtų už perkėlimą Charono valtimi.

**Apgultieji (Obsédés).** — Dom Kalmetas (Dom Calmet) daro skirtumą tarp apsėstųjų (*possédés*) ir apgultųjų (*obsédés*). Apsėdimo atveju, sako jis, velnias kalba, mąsto, veikia už apsėstąjį. Apgulties atveju jis laikosi išorėje, jis apgula, kankina, vargina. Saulius buvo apsėstas, velnias jį darė niūrų; Sara, kuri ištekėjo už jaunojo Tobijo, tebuvo apgulta, velnias veikė tik aplink ją. Žr. *Apsėstieji*.

**Okultiniai mokslai (Occultes).** — Okultiniais mokslais vadinama magija, nekromantija, kabala, alchemija ir visi slaptieji mokslai.

**Ochozijas (Ochosias).** — Izraelio karalius, miręs 896 m. prieš Jėzų Kristų. Jis užsiėmė magija ir konsultavosi su Belzebubu, garbinamu Akrone. Jo galas buvo apgailėtinas.

**Okulomantija (Oculomancie).** — Būrimas, kurio tikslas buvo išaiškinti vagį, stebint, kaip jis suka akį po tam tikrų prietaringų ceremonijų.

**Odonas (Oddon).** — Senųjų laikų flamandų piratas, kuris atviroje jūroje plaukiojo naudodamasis magija, be valties ar laivo.

**Odinas (Odin).** — Skandinavų dievas. Du varnai visada tupi jam ant pečių ir kužda į ausį viską, ką naujo pamatė ar išgirdo. Odinas juos paleidžia kasdien; ir, apskrieję pasaulį, jie grįžta vakare valgio metu. Todėl šis dievas tiek daug žino ir yra vadinamas varnų dievu. — Amžių pabaigoje



jį suėdė vilkas. Jis visada turi du vilkus prie savo kojų; graži palyda! — Mokslininkai jums pasakys, kad vienas varnas yra minties (kokios minties!), o kitas — atminties simbolis. Du vilkai vaizdavo galią. — Yra žmonių, kurie žavėjosi šiuo mitu.

**Odontotiranas (Odontotyranus).** — Žr. *Gyvatė*.

**Uoslė (Odorat).** — Kardanas knygos „De Subtilitate“ 13-ame skyriuje sako, kad puiki uoslė yra proto ženklas, nes šilta ir sausa smegenų savybė tinka padaryti uoslę subtilesnę, ir kad tos pačios savybės daro vaizduotę gyvesnę ir vaisingesnę. Nėra nieko mažiau tikro už šį teiginį; nėra tautos, kuri turėtų tokią gerą nosį kaip Nikaragvos gyventojai, abakiai, irokėzai; ir žinoma, kad jie dėl to nėra protingesni. — Mamura, pasak Marcialio, pasikliaudavo tik savo nosimi, norėdamas sužinoti, ar jam pateiktas varis yra iš Korinto.

**Akis (Œil).** — Žr. *Akys*.

**Enomantija (Œnomancie).** — Būrimas iš vyno, kurio spalva stebima geriant, ir pastebimos menkiausios aplinkybės, norint iš to išgauti pranašystes. Persai buvo labai prisirišę prie šio būrimo.

**Enoteras (Œnothère).** — Milžinas Karolio Didžiojo armijoje, kuris vienu kardo mostu šienaudavo priešų batalionus kaip žolę pievoje.

**Eonistika (Œonistice).** — Būrimas iš paukščių skrydžio. Žr. *Augurai*.

**Oesas (Œès).** — Žr. *Oanas*.

**Kiaušiniai (Œufs).** — Suvalgius šviežius kiaušinius, reikia sutrupinti lukštus, vien dėl mandagumo; šio papročio laikosi gerai išauklėti žmonės, sako p. Salgas (Salgues); tačiau yra asmenų, kurie neturi įpročio taip elgtis. Kad ir kaip ten būtų, šis įstatymas siekia labai seną senovę. Iš vienos Plinijaus ištraukos matyti, kad romėnai tam teikė didelę reikšmę. Kiaušinis buvo laikomas gamtos simboliu, paslaptinga ir šventa substancija. Buvo tikima, kad magai juos naudojo savo užkeikimuose, kad juos ištuštindavo ir viduje išraižydavo magiškus ženklus, kurių galia galėjo padaryti daug blogio. Lukštai būdavo sutrupinami, siekiant sunaikinti kerus. Senovės žmonės kartais pasitenkindavo pradurdami jį peiu, o kitais atvejais — suduodami tris smūgius į viršų. — Kiaušiniai jiems tarnavo ir kaip auguras. Julija, Augusto duktė, būdama nėščia Tiberijumi, karštai troško sūnaus; norėdama sužinoti, ar jos norai išsipildys, ji paėmė kiaušinį, įsidėjo jį į užantį, šildė; kai būdavo priversta jį palikti, atiduodavo žindyvei, kad ši išlaikytų jo šilumą. Auguras buvo laimingas, sako Plinijus: iš kiaušinio išsiritęs gaidžiukas, ir ji pagimdė berniuką. — Druidai, sakoma, praktikavo šį keistą prietarą; jie labai gyrė visiems nežinomą kiaušinio rūšį, kurią vasarą suformuodavo daugybė susivijusių gyvačių, visos prisidėdamos savo seilėmis ir putomis, kurios veržėsi iš jų kūnų. Nuo gyvačių šnypštimo kiaušinis pakildavo į orą; reikėdavo jį pagauti tuomet, kol jis dar nepalietė žemės: tas, kuris jį pagaudavo, turėdavo bėgti; gyvatės vydavosi jį tol, kol jas sustabdydavo upė, perkirtusi joms kelią. Vėliau su tuo kiaušiniu jie darydavo stebuklus. — Šiandien vis dar esama daugybės prietarų apie kiaušinį. Tas, kuris kas rytą suvalgo po kiaušinį nieko neužgerdamas, sako, miršta metų pabaigoje. — Kiaušinių lukštų negalima deginti, pagal populiarią prietaringą tikėjimą, kad antrą kartą nebūtų sudegintas šventasis Laurynas, kuris buvo sudegintas su tokiais lukštais. —

Albertas Didysis savo paslapyse mus moko, kad kiaušinio lukštas, sutrintas su baltuoju vynu ir išgertas, skaldo akmenis tiek inkstuose, tiek šlapimo pūslėje. — Apie būrimą iš kiaušinio baltymų, žr. *Oomantija*.

**Ograi (Ogres).** — Išskyrus pavadinimą, šios pabaisos buvo žinomos senovės žmonėms. Polifemas „Odisėjoje“ yra ne kas kita kaip ogras; ogrų randama Sindbado Jūreivio kelionėse; ir dar viena „Tūkstančio ir vienos nakties“ ištrauka įrodo, kad ograi nėra svetimi rytiečiams. Pasakoje apie nubaustą vizirį jaunas paklydęs princas sutinka moterį, kuri nuveda jį į savo lūšną; jeidama ji sako: „Džiaukitės, mano sūnūs, aš jums atvedu gražiai nuaugusį ir labai riebų berniuką. — Mama, — atsako vaikai, — kur jis, kad mes jį suėstume? nes mes turime gerą apetitą.“ Tuomet princas supranta, kad moteris, kuri sakėsi esanti Indijos karaliaus duktė, yra ogrė, moteris tų laukinių demonų, kurie pasitraukia į apleistas vietas ir naudoja tūkstančius gudrybių, kad užkluptų ir suėstų praeivius; taip pat kaip sirenos, kurios, pasak kai kurių mitologų, tikrai buvo ogrės. — Tai yra maždaug tokia idėja, kokią mes susidarome apie šias siaubingas būtybes; ograi, mūsų nuomone, turėjo tris prigimtis: žmogiškąją, gyvuliškąją ir pragariškąją. Jie nieko taip nemėgo kaip šviežią mėsą; o maži vaikai buvo jų skaniausias maistas. Drakas (Drac), kurio taip bijoma pietuose, buvo ogras, turėjęs savo irštvą Ronos pakrantėse, kur maitinosi žmogiena. — Atrodo, kad ši antropofagija mūsų kraštuose yra sena, nes Salijų įstatymo 67 skyrius numato dviejų šimtų ekiu baudą bet kuriam burtininkui ar strigai, suvalgiusiam žmogų. Kai kurie ogrų egzistavimą kildina iš Likaono, arba bent jau iš tikėjimo, kad tam tikri burtininkai savo naktinėse orgijose pavirsdavo vilkais ir sabate valgydavo mažų vaikų, kuriuos galėdavo ten nusivesti, mėsą.

**Ojaru (Oiarou).** — Irokėzų kulto objektas. Tai pirmas niekniekis, kurį jie susapnuoja: pypkė, lokio kailis, peilis, augalas, gyvūnas ir t.t. Jie tiki, kad šio objekto galia gali daryti tai, kas jiems patinka, netgi persikelti į kitą vietą ar pakeisti pavidalą.

**Oigūrai (Oïgours).** — Žr. *Ograi*.

**Paukščiai (Oiseaux).** — Nodė (Naudé) pasakoja, kad arkivyskupas Laurentijus aiškino paukščių giesmes, kaip jis vieną dieną Romoje pademonstravo prieš keletą prelatų; nes jis išgirdo mažą žvirblį, kuris savo čiulbėjimu įspėjo kitus, kad prie Didžiųjų vartų ką tik apvirto grūdų vežimas, ir kad jie ten ras kuo pasipelnyti. — Kruaziko (Croisic) pakrantėje, Bretanėje, ant uolos jūros dugne, vietinės moterys eina išsipuošusios, palaidais plaukais, pasipuošusios gražia naujų gėlių puokšte; jos atsistoja ant uolos, akis pakėlusios į dangų, ir sentimentalia giesme prašo paukščių sugrąžinti joms vyrus ir mylimuosius. Žr. *Varna, Pelėda, Augurai* ir kt.

**Okisikai (Okkisik).** — Vardas, kuriuo huronai vadina genius arba dvasias, geranoriškas arba piktas, priskirtas kiekvienam žmogui.

**Oldenburgas (Oldenbourg).** — „Negaliu susilaikyti, — sako Baltazaras Bekeris „Užburto pasaulio“ IV tomo 17-ame skyriuje, — nepapasakojęs pasakėčios, kurios detales stengiausi surinkti kuo tiksliau; tai garsusis Oldenburgo ragas. Sakoma, kad grafas Otonas fon Oldenburgas, vieną dieną išvykęs į medžioklę ant Osemergo kalno, pajuto troškulį, kurio negalėjo numalšinti; jis ėmė nepadariai keiktis, sakydamas, kad jam nerūpi, kas gali nutikti, kad tik kas nors duotų jam atsigerti. Tuoj pat jam pasirodė velnias moters, kuri atrodė iškylanti iš žemės, pavidalu ir pasiūlė jam gerti iš labai prabangaus rago, pagaminto iš nežinomos

medžiagos, panašios į paausutą sidabrą. Grafas, kažką įtardamas, nenorėjo gerti ir išpylė tai, kas buvo rage, ant savo žirgo strėnų. Šio gėrimo jėga nuėmė visus plaukus tose vietose, kurias palietė. Grafas sudrebėjo; bet jis pasiliko ragą, kuris, sakoma, vis dar egzistuoja ir kurį daugelis gyrėsi matę. Jis vaizduojamas daugelyje užėigų: tai didelis lenktas ragas, panašus į medžioklės ragą, ir apkrautas keistais ornamentais.“

**Olivas (Olive, Robert).** — Burtininkas, sudegintas Falėze 1556 m. Jo teismo procese buvo nustatyta, kad velnias jį pernešdavo iš vienos vietos į kitą; kad tas velnias vadinosi Krizopolis (Chrysopole) ir kad būtent to Krizopolio kurstomas Robertas Olivas žudydavo mažus vaikus ir mesdavo juos į ugnį.

**Ololigmantija (Ololygmancie).** — Būrimas iš šunų staugimo. Mesenijos karo metu karalius Aristodemas sužinojo, kad šunys staugia kaip vilkai ir kad aplink aukurą išdygo varputis. Netekęs vilties dėl sėkmės, remdamasis šiuo ir kitais ženklais (žr. *Ophioneus*), nors jau buvo paaukojęs savo dukterį dievams permaldauti, jis nusižudė, pasitikėdamas žiniuoniais, kurie šiuose ženkluose įžvelgė lemtingas pranašystes.

**Olis (Olys).** — Talismanas, kurį Madagaskaro žyniai duoda žmonėms, kad apsaugotų juos nuo daugelio nelaimių, o ypač tam, kad sukaustytų velnio galią.

**Šešėlis (Ombre).** — Pagonių mitologijos sistemoje tai, kas buvo vadinama šešėliu, nepriklausė nei kūnui, nei sielai, bet tarpinei būsenai. Būtent šis šešėlis nusileisdavo į pragarą. Buvo tikima, kad gyvūnai mato mirusiųjų šešėlius. Net ir šiandien Škotijos kalnuose, kai gyvūnas staiga krūpteli be jokios akivaizdžios priežasties, žmonės priskiria šį judesį vaiduoklio pasirodymui. — Bretanėje namų durys uždaromos tik artėjant audrai. Ją pranašauja gyvatvorės (klaidžiojančios ugnelės), švilpimai. Išgirdę tą tolimą ūžesį, kuris eina prieš audrą, senoliai sušukdavo: „Uždarykime duris, klausykite krierienų (crierens), sūkurys seka paskui juos.“ Tie krierienai yra šešėliai, sudužusių laivų aukų kaulai, prašantys palaidojimo, neviltyje dėl to, kad nuo pat mirties yra blaškomi stichijų. — Dar sakoma, kad tas, kuris parduoda savo sielą velniui, nebeturi šešėlio saulėje; ši tradicija, labai paplitusi Vokietijoje, yra daugelio legendų pagrindas.

**Ombrielis (Ombriel).** — Senas ir niurzgantis genijus sunkiu sparnu, paniurusia išvaizda. Jis vaidina tam tikrą vaidmenį Poupo „Pagroboje garbanėlėje“.

**Omestas (Omestès).** — Bacho pravardė, laikomo ogrų arba vilkolakių, valgančių šviežią mėsą, vadu.

**Omomantija (Omomancie).** — Būrimas iš pečių pas rabinus. Arabai buria iš avies menčių, kurios, tam tikrų taškų, kuriais yra pažymėtos, pagalba atvaizduoja įvairias geomantijos figūras.

**Omfalomantija (Omphalomancie).** — Būrimas iš bambos. Pribuvėjos iš mazgų, esančių pirmagimio vaiko bambagyslėje, atspėdavo, kiek motina dar turės vaikų po šio.

**Omfalofizikai (Omphalophysiques).** — Bulgarijos fanatikai, aptinkami nuo vienuoliktojo iki keturioliktojo amžiaus, kurie dėl keistos iliuzijos tikėjo matantys Taboro šviesą savo bamboje.

**On (On).** — Magiškas žodis, kaip ir *tetragramatonas*, naudojamas užkeikimų formulėse.

**Undinės (Ondins) arba Nimfos (Nymphes).** — Elementinės dvasios, sudarytos iš subtiliausių vandens, kuriame gyvena, dalelių. Jūros ir upės, sako kabalistai, yra apgyvendintos, lygiai taip pat kaip ugnis, oras ir žemė. Senovės išminčiai šią tautos rūšį pavadino undinėmis arba nimfomis. Patinų ten maža, bet moterų yra daugybė; jų grožis nepaprastas, ir žmonių dukterys joms neprilygsta. Žr. *Kabalos*. — Vokietijoje liaudis vis dar tiki undinėmis (Ondines), vandens dvasromis, kurios turi gana prastą reputaciją. Iš savo drėgnų buveinių gelmių jos tyko žvejo, svajojančio ant bangų kranto, ir įtraukia jį į bedugnę, kur jis dingsta amžiams.

**Oneirokritika (Oneirocritique).** — Menas aiškinti sapnus. Žr. *Sapnai*.

**Nagai (Ongles).** — Madagaskaro gyventojai labai rūpinasi nusikirpti nagus vieną ar du kartus per savaitę; jie įsivaizduoja, kad velnias ten slepiasi, kai jie ilgi. Romėnams buvo bedievystė kirptis nagus kas devynias dienas. Kardanas savo traktate „De Varietate Rerum“ tikina, kad iš dėmių ant nagų numatė visus ypatingus įvykius, kurie jam nutiko. Žr. *Chiromantija*. — Žinoma, kad ant pirštų atsiranda atplaišos, kai nagai kerpami tomis dienomis, kurios [prancūzų kalboje] turi raidę R, pavyzdžiui, antradienį, trečiadienį ir penktadienį. — Galiausiai kai kurie žmonės Olandijoje tiki, kad galima apsisaugoti nuo dantų skausmo reguliariai kerpant nagus penktadienį. Žr. *Onichomantija*.

**Tepalai (Onguents).** — Yra keletas tepalų rūšių, kurios visos turi savo ypatingą savybę. — Žinoma, kad velnias juos gamina įvairiais būdais ir naudoja kenkti žmonių giminei. Migdymui gaminamas tepalas iš vaistinės šunvyšnės šaknies, durnaropės, šikšnosparnio kraujo, kukučio kraujo, kurpelės, suodžių, petražolių, opiumo ir maudos. Žr. *Riebalai*.

**Onomantija (Onomancie) arba Onomatomantija (Onomatomancie).** — Būrimas iš vardų. Ji buvo labai paplitusi tarp senovės žmonių. Pitagoriečiai tvirtino, kad žmonių dvasia, veiksmai ir sėkmė atitinka jų likimą, jų genijų ir jų vardą. Buvo pastebėta, kad Hipolitas buvo sudraskytas savo žirgų, kaip ir reiškė jo vardas. Taip pat buvo sakoma apie Agamemnoną, kad pagal jo vardą jis turėjo ilgai išbūti prie Trojos; o apie Priamą — kad jis turėjo būti išpirktas iš vergovės. Viena iš onomantijos taisyklių tarp pitagoriečių buvo ta, kad lyginis balsių skaičius asmens varde reiškė kokį nors trūkumą kairėje pusėje, o nelyginis skaičius — kokį nors trūkumą dešinėje pusėje. Jie taip pat turėjo taisyklę, kad iš dviejų asmenų laimingesnis tas, kurio vardo skaitinės raidės, sudėtos kartu, sudaro didesnę sumą. Taip, sakė jie, Achilas turėjo nugalėti Hektorą, nes skaitinės raidės, esančios Achilo varde, sudarė didesnę sumą nei Hektoro varde. Be abejonės, remdamiesi panašiu principu romėnai pasilinksminimų metu gerdavo į savo gražuolių sveikatą tiek taurių, kiek raidžių buvo jų varde. Galiausiai onomantijai galima priskirti visus ženklus, kuriuos buvo tikimasi išgauti iš vardų, nagrinėjant juos natūralia tvarka arba išskaidytus ir paverstus anagramomis; beprotybė, per dažnai atnaujinama šiais laikais. Žr. *Anagramos*. — Celijus Rodiginas (Cœlius Rhodiginus) aprašė vieną ypatingą onomantijos rūšį; Teodatas, gotų karalius, norėdamas sužinoti karo, kurį planavo prieš romėnus, baigtį, gavo patarimą iš vieno žydų žiniunio uždaryti tam tikrą skaičių kiaulių mažuose garduose, vienoms duoti gotiškus vardus su žymėmis joms atskirti, ir laikyti jas iki tam tikros dienos. Tai dienai atėjus, gardai buvo atidaryti, ir rastos negyvos tos kiaulės, kurios buvo pavadintos gotiškais vardais, o tai leido žydui išpranašauti, kad romėnai bus nugalėtojai.

**Onichomantija (Onychomancie).** — Būrimas iš nagų. Ji buvo atliekama ištrinant suodžiais jauno berniuko nagus, kuris juos atsukdavo į saulę, ir buvo įsivaizduojama ten matant figūras, kurios atskleidavo tai, ką norėta sužinoti. Taip pat buvo naudojamas aliejus ir vaškas.

**Oomantija (Oomancie) arba Ooskopija (Ooscopie).** — Būrimas iš kiaušinių. Senųjų laikų žiniuoniai kiaušinio išorinėje formoje ir vidinėse figūrose matė neįžvelgiamiausias ateities paslaptis. Suidas tvirtina, kad šį būrimą išrado Orfėjas. — Dabar buriama apžiūrint kiaušinių baltymus; ir šiuolaikinės sibilės (tarp jų panelė Lenorman (Lenormant)) išgarsino šį būrimą. Tam reikia paimti stiklinę vandens, virš jos pramušti šviežią kiaušinį ir leisti jam švelniai įkristi. Iš figūrų, kurias baltymas suformuoja vandenyje, matomi įvairūs ženklai. Kai kurie įmuša kiaušinį į verdantį vandenį; tuomet ženklai aiškinami kaip ir kavos tirščiai. Beje, šis būrimas nėra naujas; jis netgi nurodytas Grimuaruose. — „Kiaušinio operacija, — sako ši knyga, — skirta sužinoti, kas nutiks tam, kuris dalyvauja operacijoje. Paimamas juodos vištos kiaušinis, padėtas tą pačią dieną, jis pramušamas, išimamas gemalas; reikia turėti didelę, labai ploną ir šviesią stiklinę, pripildyti ją skaidraus vandens ir įdėti kiaušinio gemalą; ši stiklinė statoma vidurdienio saulėje vasarą, recituojant maldas ir užkeikimus, ir pirštu vanduo stiklinėje išmaišomas, kad gemalas suktųsi; tada leidžiama jam akimirka nusistovėti ir žiūrima neliečiant: ten matoma tai, kas bus susiję su tuo ar ta, kuriam atliekama operacija; reikia stengtis, kad tai būtų darbo diena, nes tada objektai ten pasirodo savo įprastuose užsiėmimuose. Žr. *Kiaušiniai*.

**Opalas (Opale).** — Šis akmuo pralinksmina širdį, saugo nuo visų nuodų ir oro užkrato, veja šalį liūdesį, užkerta kelią apalpinimams, širdies skausmams ir piktybiniais negalavimams.

**Opalskis (Opalski).** — Karštųjų versmių šaltiniai Kamčiatkoje. Gyventojai įsivaizduoja, kad tai kokio nors demono buveinė, ir rūpinasi atnešti jam nedidelių aukų, kad numalšintų jo pyktį; be to, sako jie, jis sukeltų prieš juos baisias audras.

**Ofiomantija (Ophiomancie).** — Būrimas iš gyvačių. Jis buvo labai paplitęs tarp senovės žmonių ir susidėjo iš pranašysčių, gaunamų stebint įvairius gyvačių judesius. Buvo taip tikima šiais orakulais, kad specialiai augintos gyvatės, norint tokiu būdu sužinoti ateitį. Žr. *Gyvatės*.

**Ofionėjas (Ophionée).** — Demonų arba piktyųjų genijų, kurie sukilo prieš Jupiterį, vadas, pasak Ferekido Siriečio.

**Ofionėjus (Ophioneus).** — Garsus Mesenijos žiniuonis, aklas nuo gimimo, kuris klausdavo tų, kurie ateidavo pas jį konsultuotis, kaip jie elgėsi iki tol, ir, remdamasis jų atsakymu, išpranašaudavo tai, kas jiems turėjo nutikti. Tai nebuvo taip jau kvaila. — Aristodemas, meseniečių karalius, pasikonsultavęs su Delfų orakulu dėl karo prieš lakedemoniečius sėkmės, gavo atsakymą, kad, kai dvi akys atsivers šviesai ir netrukus užsimerks, su meseniečiais bus baigta. Ofionėjus pasiskundė stipriais galvos skausmais, kurie truko keletą dienų, po kurių jo akys atsivėrė, kad netrukus vėl užsimerktų. Aristodemas, sužinojęs šią dvigubą naujieną, prarado viltį dėl sėkmės ir nusižudė, kad neišgyventų savo pralaimėjimo. Žr. *Ooligmantija*.

**Ofitai (Ophites).** — Antrojo amžiaus eretikai, kurie prietaringai garbino gyvatę. Jie mokė, kad gyvatė padarė didelę paslaugą žmonėms, supažindindama juos su gėriu ir blogiu; jie keikė Jėzų

Kristų, nes parašyta, kad jis atėjo į pasaulį sutraiškyti gyvatės galvos. Todėl Origenas nelaikė jų krikščionimis. Jų sekta buvo negausi.

**Oftalmijus (Ophthalmius).** — Pasakiškas akmuo, kuris, sakoma, padarydavo nematomu tą, kuris jį nešiojo.

**Oftalmoskopija (Ophthalmoscopie).** — Menas pažinti asmens charakterį ar temperamentą apžiūrint jo akis. Žr. *Fizionomija*.

**Optimizmas (Optimisme).** — Kalbama apie optimistų filosofų sektą, kuri kadaise egzistavo Arabijoje ir kuri naudojo visą savo protą, kad nerastų nieko blogo. Vienas šios sektos daktaras turėjo irzlį žmoną, kurią ilgai kentė, bet galiausiai jis ją pasmaugė kaip įmanydamas geriau, ir nusprendė, kad viskas yra gerai. Kalifas įsakė pasmeigti kaltininką ant kuolo, ir šis kentėjo nesiskųsdamas. Kai susirinkusieji stebėjosi jo ramybe: „O ką, — tarė jis jiems, — argi aš nesu gerai pasmeigtas?“ — Pasakojama ir tokia pasaka: velnias nešėsi tos pačios sektos filosofą, o šis leidosi nešamas ramiai. „Mes juk turime kažkur atvykti, — sakė jis, — ir viskas yra į gera.“

**Geriamasis auksas, Dirbtinis auksas ir t.t.** — Žr. *Alchemija*.

**Orakulai (Oracles).** — Orakulai senovėje buvo tai, kas tarp mūsų yra žiniuoniai. Vienintelis skirtumas tarp šių dviejų rūšių yra tas, kad žmonės, kurie skelbdavo orakulus, vadino save dievų aiškintojais, o burtininkai gali priklausyti tik nuo velnio. Pirmuosius gerbdavo, antruosius niekina. — Tėvas Kircheris (Kirker), siekdamas išsklaidyti prietaringų žmonių klaidingą nuomonę apie stebuklus, priskiriamus Delfų orakului, sugalvojo vamzdį, taip meniškai pritaikytą automato figūrai, kad, kai kas nors kalbėdavo, kitas tolimame kambaryje girdėdavo tai, kas buvo pasakyta, ir atsakydavo per tą patį vamzdį, kuris priversdavo automatą išsižioti ir judinti lūpas. Todėl jis manė, kad pagonybės žyniai, naudodamiesi šiais vamzdžiais, priversdavo kvailius patikėti, jog stabas atsako į jų klausimus. — Delfų orakulas yra pats garsiausias iš visų. Jis buvo įsikūręs Parnaso šlaite, išraižytame uolose iškirstų takų, apsuptame uolų, kurios kelis kartus atkartodavo vieno trimito garsą. Piemuo jį atrado pastebėjęs, kad jo ožkos apsvaigsta nuo garų, kylančių iš grotos, aplink kurią jos ganėsi. Žynė skelbdavo savo orakulus sėdėdama ant auksinio trikojo virš šios ertmės; iš jos kylantys garai panardindavo ją į savotišką baisų klijedėsį, kuris buvo laikomas dievišku entuziazmu. — Pitijos orakulai buvo ne kas kita, kaip demoniškas įkvėpimas, sako Lelajė (Leloyer), ir visiškai nekilo iš žmogaus balso. Vos tik ji pradėdavo savo pareigas, jos veidas pasikeisdavo, gerklė ištinso, „jos krūtinė kilnojosi ir be paliovos alsavo; ji nejautė nieko kito, tik įniršį; ji kraipė galvą, suko kaklą, kad kalbėtų kaip poetas Stacijus, purtė visą kūną ir taip pateikdavo savo atsakymus“. — Dodonės žyniai sakė, kad du balandžiai atskrido iš Egipto į jų mišką, kalbėdami žmonių kalba; ir kad jie įsakė ten pastatyti šventyklą Jupiteriui, kuris pažadėjo ten būti ir skelbti orakulus. Pausanijus pasakoja, kad nuostabios mergelės pasiversdavo balandžiais ir tokiu pavidalu skelbdavo garsiuosius Dodonės orakulus. Tame užburtame miške kalbėjo ažuolai (žr. *Medžiai*); ir ten buvo matoma statula, kuri atsakydavo visiems, kurie su ja konsultuodavosi, suduodama lazdele per varinius katilus, palikdama savo žyniams paaiškinti pranašiškus garsus, kuriuos ji skleisdavo. — Jautis Apis, į kurį buvo pasitraukusi didžiojo Ozyrio siela, egiptiečių buvo laikomas orakulu. Konsultuojantis su juo, reikėdavo užsidengti ausis rankomis ir laikyti jas užkimštas tol, kol išeinama iš šventyklos aptvaro; tada pirmi išgirsti žodžiai būdavo priimami kaip dievo atsakymas. — Orakulai paprastai turėdavo dviprasmišką prasmę, kuri išgelbėdavo dievo garbę



ir suteikdavo jiems tiesos įspūdį, bet tiesos, paslėptos melo viduryje, kurią nedaugelis žmonių turėjo proto įžvelgti. — Teagenas iš Taso laimėjo tūkstantį keturis šimtus vainikų įvairiose žaidynėse; todėl po jo mirties jam buvo pastatyta statula jo pergalėms atminti. Vienas jo priešas dažnai eidavo įžeidinėti šios statulos, kuri užgriuvo ant jo ir jį sutraikė. Jo vaikai, remdamiesi Drakono įstatymais, kurie leido kelti ieškinį net prieš negyvus daiktus, kai kalbama apie žmogžudystės nubaudimą, padavė Teageno statulą į teismą už jų tėvo nužudymą; ji buvo nuteista būti įmesta į jūrą. Tasiečiai netrukus po to buvo ištikti maro. Pasikonsultavus su orakulu, šis atsakė: „Atšaukite savo tremtinius.“ Todėl jie atšaukė keletą savo piliečių. Tačiau nelaimei nesiliaujant, jie vėl kreipėsi į orakulą, kuris jiems tada pasakė aiškiau: „Jūs sunaikinate didžiojo Teageno garbę.“ Statula buvo grąžinta į savo vietą; jai buvo aukojama kaip dievui; ir maras nurimo. — Pilypas, Makedonijos karalius, buvo įspėtas Apolono orakulo, kad jis žus nuo vežimo. Todėl jis nedelsdamas įsakė pašalinti visus vežimus ir ratus iš savo karalystės. Visgi jis negalėjo išvengti likimo, kurį orakulas taip gerai numatė: Pausanijas, kuris jį nužudė, ant kardo, kuriuo jį pervėrė, rankenos turėjo išgraviruotą vežimą. — Tas pats Pilypas, norėdamas sužinoti, ar galės nugalėti atėniečius, iš orakulo, su kuriuo konsultavosi, gavo atsakymą: „Su sidabrinėmis ietimis, kai kariausi, galėsi paguldyti žemės tautas.“ Ši priemonė jam pavyko nuostabiai, ir jis kartais sakydavo, kad yra tvirtovės šeimininkas, jei gali į ją įvesti mulą, pakrautą auksu. — Kartais orakulai sakydavo tiesą; kas juos vertė tai daryti? Tenka nustepti skaitant Porfiriją, kad Delfų orakulas vieną dieną atsakė žmonėms, kurie jo klausė, kas yra Dievas: „Dievas yra gyvybės šaltinis, visų dalykų principas, visų būtybių saugotojas. Viskas yra pilna Dievo; jis yra visur, niekas jo nepagimdė: jis be motinos; jis viską žino, ir nieko negalima jo išmokyti. Jis nepajudinamas savo ketinimuose, ir jo vardas neištariamas. Štai ką aš žinau apie Dievą, nebandyk sužinoti daugiau: tavo protas negalėtų to suprasti, kad ir koks išmintingas bebūtum. Nedorėlis ir neteisingasis negali pasislėpti prieš jį; sumanumas ir pasiteisinimas nieko negali nuslėpti nuo jo veriančio žvilgsnio.“ — Suido raštuose Serapio orakulas sako Tuliui, Egipto karaliui: „Dievas, žodis ir dvasia, kuri juos vienija, visi šie trys tėra vienas: tai Dievas, kurio jėga amžina. Mirtingasis, garbink ir drebėk, arba esi labiau vertas gailesčio nei gyvulys, neturintis proto.“ — Grafas de Gabalis, priskirdamas orakulus elementų dvasioms, priduria, kad prieš Jėzų Kristų šios dvasios mėgavosi aiškindamos žmonėms tai, ką žinojo apie Dievą, ir duodamos jiems išmintingų patarimų; bet kad jos pasitraukė, kai Dievas pats atėjo mokyti žmonių, ir kad nuo to laiko orakulai nutilo. — Galima apie pagonių orakulus galvoti ką norima, sako dom Kalmetas savo „Disertacijose apie apsireiškimus“: aš neturiu jokio intereso juos ginti, aš net nedvejodamas pripažinsiu, kad iš kunigų ir žynių, kurie skelbė šiuos orakulus, pusės buvo daug apgavysčių ir iliuzijų. Bet ar iš to seka, kad demonas niekada į tai nesikišo? Negalima paneigti, kad po krikščionybės įsigalėjimo orakulai nepastebimai tapo niekinami ir buvo priversti nutilti, ir kad kunigai, kurie užsiėmė paslėptų ir būsimų dalykų pranašavimu, dažnai buvo priversti pripažinti, jog krikščionių buvimas privertė juos tylėti. Žr. Baltusą.

**Audros (Orages).** — Žr. *Krierienai*, *Perkūnija* ir t.t.

**Vilko malda (Oraison du loup).** — Kai ji kalbama penkias dienas tekant saulei, galima nepaisyti alkaniausių vilkų ir išvaryti šunis pro duris. Štai ji, toji garsioji malda: — „Ateik, vilnoni žvėrie, tai nuolankumo avinėlis, aš tave saugau. Eik tiesiai, pilkas žvėrie, pas pilką grobuonį, eik ieškoti grobio, vilkai, vilkės ir vilkiukai, jūs neturite teisės ateiti prie šios mėsos, kuri yra čia. Eik šalin, o Šėtone (*Vade retro, o Satana*)!“ Žr. *Sargai*.

**Orajus arba Lorajus (Oray ou Loray).** — Didysis pragaro markizas, kuris pasirodo nuostabaus lankininko, nešančio lanką ir strėles, pavidalu; jis kursto kovas, pablogina lankininkų padarytas žaizdas, svaido mirtiniausias ietis. Trisdešimt legionų pripažįsta jį valdovu ir suverenu.

**Orkavelė (Orcavelle).** — Garsi burtininkė riterių romanuose. Ji atlikdavo nepaprastus kerus.

**Ordalija (Ordalie).** — Ordalija vadinama bandymų elementais serija. Jos susidėjo iš vaikščiojimo užrištomis akimis tarp įkaitintų noragų, ėjimo per liepsnojančius laužus, rankos kišimo į verdantį vandenį, įkaitinto geležies strypo laikymo rankoje, paslaptingo duonos gabalo nurijimo, panardinimo surištomis rankomis ir kojomis į didelį vandens kubilą, galiausiai gana ilgo rankų laikymo ištiestų priešais kryžių. Žr. *Kryžius, Vanduo, Ugnis* ir t.t.

**Ausis (Oreille).** — Sakoma, kad mūsų draugai kalba apie mus, kai mums spengia kairėje ausyje; o mūsų priešai — kai dešinėje.

**Oremas (Oresme, Guillaume).** — Keturioliktojo amžiaus astrologas, apie kurį mažai kas žinoma.

**Orijas (Orias).** — Astrologų ir žiniuonių demonas, didysis pragaro imperijos markizas; jis pasirodo įsiutusio liūto, sėdinčio ant arklio, turinčio gyvatės uodegą, bruožais. Kiekvienoje rankoje jis laiko po angį. Jis išmano astronomiją ir moko astrologijos. Jis savo valia keičia žmonių pavidalą, padeda jiems gauti titulus ir postus, ir vadovauja trisdešimčiai legionų.

**Gimtoji nuodėmė (Originel, Péché).** — Visų blogybių, kurios slegia žmoniją, šaltinis, kurio amžinosios pasekmės ištaisomos krikštu. Tie, kurie neigia gimtąją nuodėmę, visgi niekada negalėjo paaiškinti savo neigimo.

**Kilmė (Origines).** — Žr. *Pasaulis*.

**Ornitomantija (Ornithomancie).** — Būrimas, atliekamas iš paukščių kalbos, skrydžio, klyksmo ir giesmės. Žr. *Augurai*.

**Orobas (Orobas).** — Didysis tamsiosios imperijos princas. Jis matomas gražaus žirgo pavidalu. Kai pasirodo žmogaus pavidalu, jis kalba apie dieviškąją esmę. Konsultuojamas jis atsako apie praeitį, dabartį ir ateitį. Jis atskleidžia melą, suteikia titulus ir tarnybas, sutaiko priešus ir turi savo pavaldume dvidešimt legionų.

**Oromazis (Oromasis).** — Išgili salamandra, kurią kabalistai priskiria Nojaus palydovams arkoje.

**Orfėjas (Orphée).** — Euridikės, kurią jis prarado vestuvių dieną, kurios taip ilgai gedėjo ir kurios galiausiai nuėjo reikalauti iš pragaro, vyras. Plutonas jam ją grąžino su sąlyga, kad jis nežiūrės atgal, kol neišeis iš tamsiosios imperijos. Orfėjas negalėjo atsisipirti norui pamatyti savo žmoną; jis prarado ją antrą kartą: jis pasitraukė į dykumą, prisiekė daugiau nebemylėti ir apdainavo savo skausmą tokiu jaudinančiu tonu, kad sugraudino laukinius žvėris. Bakchantės buvo mažiau jautrios, nes tos furijos jį sudraskė į gabalus. — Senovės žmonės Orfėjuje matė sumanų muzikantą, kuriam niekas negalėjo atsisipirti. Viduramžių kompiliatoriai laikė jį įžymiu magu ir magijos kerams priskyrė stebuklus, kuriuos mitologija priskiria jo balso žavesiui.

Orfėjas, sako Lelojė, buvo didžiausias burtininkas ir didžiausias nekromantas, koks tik yra gyvenęs. Jo raštai prikimšti tik pagyrų velniams. Jis mokėjo juos iššaukti. Jis įsteigė Orfeotelestų ordiną, savotiškus burtininkus, tarp kurių Bachas senovėje užėmė tokią pačią vietą, kokią šiandien velnias užima sabato susirinkimuose. Bachas, kuris tebuvo persirengęs velnias, ten vadinosi Sabazijumi; iš čia sabatas gavo savo pavadinimą. — Po Orfėjo mirties jo galva skelbė orakulus Lesbo saloje. Ceces (Tzetzès) sako, kad Orfėjas Egipte išmoko pražūtingo magijos mokslo, kuris ten buvo labai vertinamas, ir ypač meno kerėti gyvates. Pausanijas jo nusileidimą į pragarą aiškina kelione į Tesprotidą, kur kerais būdavo iššaukiamos mirusiųjų sielos. Euridikės vyras, apgautas vaiduoklio, kuris jam buvo parodytas keletą akimirų, mirė iš sielvarto arba bent jau visam laikui atsisakė žmonių draugijos ir pasitraukė į Trakijos kalnus. Leklerkas tvirtina, kad Orfėjas buvo didis magas, kad jo himnai yra pragariški iššaukimai ir kad, jei tikėsime Apolodoru ir Lukianu, būtent jis Graikijoje išpopuliarino magiją, meną skaityti iš žvaigždžių ir mirusiųjų sielų iššaukimą.

**Orfeotelestai (Orphéotélestes).** — Žmonių ordinas, kurie rengdavo sabatą, įsteigtą Orfėjo, kaip ką tik buvo pasakyta.

**Dilgėlė (Ortie brûlante).** — Islandai, kurie šį augalą vadina *Netla*, tiki, kad jis turi ypatingą galią atbaidyti kerus. Pasak jų, reikia iš jų padaryti rykščių saujas ir plakti jomis burtininkus nuogai.

**Mirusiųjų kaulai (Os des morts).** — Mauritanijos gyventojai niekada nededa dviejų kūnų į tą patį kapą, bijodami, kad prisikėlimo dieną jie vienas iš kito nepavogtų kaulų.

**Otonas (Othon).** — Svetonijus sako, kad Galbos šmėkla be paliovos persekiojo Otoną, savo žudiką, tempdavo jį iš lovos, gąsdino ir kėlė tūkstančius kančių. Galbūt tai buvo sąžinės graužatis.

**Otis arba Botis (Otis ou Botis).** — Didysis pragaro prezidentas; jis pasirodo angies pavidalu; kai priima žmogaus pavidalą, turi didelius dantis, du ragus ant galvos ir kalaviją rankoje; jis įžūliai atsako apie dabartį, praeitį ir ateitį. Jis turi tiek pat draugų, kiek ir priešų. Jis vadovauja šešiasdešimčiai legionų.

**Oahišas (Ouahiche).** — Genijus arba demonas, kurio įkvėpti, kaip teigia, yra irokézų žyniai. Būtent jis jiems atskleidžia ateities dalykus.

**Uika (Ouikka).** — Piktasis genijus, kuris pas eskimus sukelia audras ir apverčia valtis.

**Ulon-Tojonas (Oulon-Toyon).** — Dvidešimt septynių piktųjų dvasių genčių, kurios, kaip mano jakutai, yra pasklidusios ore ir atkakliai siekia jiems pakenkti, vadas. Jis turi žmoną ir daug vaikų.

**Upyrai (Oupires).** — Žr. *Vampyrai*.

**Uranas ir Uran-Soangė (Ouran et Ouran-Soangue).** — (Velniškas žmogus). Magų rūšis Grombokanoro saloje, Rytų Indijoje. Jie garsėja tuo, kad gali tapti nematomais, kada jiems patinka, ir persikelti kur nori. Liaudis jų bijo ir mirtinai nekenčia; kai pavyksta kurį nors sugauti, jį nužudo be gailesčio.

**Lokys (Ours).** — Kai ostiakai užmuša lokį, jie nulupa jam kailį ir pakabina jį ant medžio šalia vieno iš savo stabų; po to jie atiduoda jam pagarbą, labai nuolankiai atsiprašo už tai, kad jį nužudė, ir aiškina jam, kad iš esmės jis neturėtų jų kaltinti, nes ne jie nukalė geležį, kuri jį pervėrė, ir kad plunksna, kuri pagreitino strėlės skrydį, priklauso svetimam paukščiui. — Kanadoje, kai medžiotojai nušauna lokį, vienas iš jų prisiartina, įdeda jam tarp dantų savo pypkės kandiklį, pučia į pypkės galvutę ir, taip pripildydamas dūmų jo snukį ir gerklę, meldžia šio gyvūno dvasią neįsižeisti dėl savo mirties; bet kadangi dvasia nieko neatsako, medžiotojas, norėdamas sužinoti, ar jo malda išklaudyta, nupjauna plėvelę, esančią po lokio liežuviu, ir saugo ją iki medžioklės pabaigos. Tada visame kaime užkuriamas didelis laužas, ir visas būrys ceremoningai sumeta tas plėveles į ugnį: jei jos spragsi ir susitraukia, kas natūraliai ir turi įvykti, tai tikras ženklas, kad lokių dvasios yra nuramintos; kitu atveju įsitikinama, kad jos yra supykusios ir kad medžioklė kitais metais nebus sėkminga, nebent bus pasirūpinta jas susigrąžinti dovanomis ir užkeikimais. — Velnias kartais priima šio gyvūno pavidalą. Vienas Sito (Cîteaux) vienuolyno choristas, lengvai užsnūdęs per aušrines pamaldas, staiga pabudo ir pamatė lokį, išeinantį iš choro. Šis regėjimas pradėjo jį gąsdinti, kai jis pamatė lokį vėl pasirodantį ir atidžiai stebintį visus novicijus, tarsi policijos pareigūną, atliekantį savo apžiūrą... Galiausiai pabaisa vėl išėjo sakydama: „Jie gerai prabudę; aš tuoj sugrįšiu pažiūrėti, ar jie nemiega...“ Naivus legendų pasakotojas priduria, kad tai buvo velnias, atsiųstas priversti brolius atlikti savo pareigą. — Seniau buvo tikima, kad tie, kurie suvalgydavo lokio smegenų, patirdavo svaigulį, kurio metu manydavo esantys pavirtę lokiais ir perimdavo jų elgesį. Žr. *Regėjimai*.

**Ovidijus (Ovide).** — Jam priskiriamas magijos veikalas pavadinimu „Senės knyga“, kurio mes nežinome.

**Oksionai (Oxyones).** — Išgalvotos Germanijos tautos, kurios, sakoma, turėjo žmogaus galvą, o likusią kūno dalį — žvėries.

**Ozė (Oze).** — Didysis pragaro prezidentas. Jis prisistato leopardo arba žmogaus pavidalu. Jis padaro savo adeptus įgudusius laisvuosiuose menuose. Jis atsako į klausimus apie dieviškus ir abstrakčius dalykus, keičia žmogaus pavidalą, padaro jį bepročiu tiek, kad priverčia patikėti, jog jis yra karalius arba imperatorius. Ozė nešioja karūną; bet jo karaliavimas trunka tik valandą per dieną.

---

**Pa (Pa, Olaus).** — Žr. *Harppe*.

**Sutartis (Pacte).** — Yra keletas būdų sudaryti sutartį su velniu. Žmonės, kurie pasiduoda prietaringiems tikėjimams, mano jį iššauksią skaitydami Grimuarą *evokacijų* vietoje, recituodami šiame Žodyne pateiktas užkeikimų formules, arba nuleisdami kraują juodai vištai dideliame kryžkelėje ir ją užkasdami su magiškais žodžiais. Kai velnias teikiasi pasirodyti, tuomet sudaromas sandoris, kuris pasirašomas savu krauju. Beje, sakoma, kad tamsos angelas yra sukalbamas, išskyrus įprastą sąlygą jam atsiduoti. — Grafas de Gabalis, kuris atima iš velnių jų senovinę galią, tvirtina, kad šios sutartys sudaromos su gnomais, kurie perka žmonių sielas už lobius, kuriuos dosniai dalina; tačiau tam juos pataria tamsiosios imperijos gyventojai. — Sutartis, sako Beržjė, yra aiškus arba nebylūs susitarimas, sudarytas su

demonu, tikintis per jo tarpininkavimą gauti dalykų, kurie viršija gamtos jėgas. — Taigi sutartis gali būti aiški ir formali, arba nebyli ir lygiavertė. Ji laikoma aiškia ir formalia: 1° kai asmuo pats aiškiai šaukiasi demono ir prašo jo pagalbos, nesvarbu, ar jis tikrai mato šią tamsos dvasią, ar tik tiki ją matęs; 2° kai jis šaukiasi jo per tarpininkavimą tų, kurie, jo manymu, palaiko ryšius ir bendrauja su juo; 3° kai jis daro ką nors, ko poveikio tikisi iš jo. — Sutartis yra tik nebyli arba lygiavertė, kai apsiribojama darymu kažko, iš ko tikimasi poveikio, kurio tas veiksmas negali sukelti nei natūraliai, nei antgamtiškai per Dievo veikimą, nes tuomet to poveikio galima tikėtis tik per demono įsikišimą. Tie, pavyzdžiui, kurie teigia gydantys ligas žodžiais, turi suprasti, kad žodžiai natūraliai neturi šios galios. Dievas taip pat nesuteikė jiems šio veiksmingumo. Taigi, jei jie sukeltų šį poveikį, tai galėtų būti tik per pragariškosios dvasios veikimą. — Iš to teologai daro išvadą, kad ne tik bet kokia magija, bet ir bet koks prietaras apima bent jau nebylią arba lygiavertę sutartį su demonu, kadangi jokia prietaringa praktika negali nieko sukurti, nebent jis įsikištų. Tai yra šv. Augustino, šv. Tomo ir visų tų, kurie nagrinėjo šią temą, nuomonė. — Štai vienos sutarties istorija. Šiame žodyne galima rasti ir daugiau kitų: — Vokiečių didiką, Mišelį Liudviką fon Bubenhoferį (Michel-Louis de Boubenhoren), gana jaunas išsiųstas į Lotaringijos hercogo dvarą, pralošė visus savo pinigus; apimtas nevilties, jis nusprendė parduoti save velniui, jei šis norės jį brangiai nupirkti. Jam atsidavus šiai minčiai, staiga prieš jį pasirodė jo amžiaus jaunuolis, elegantiškai apsirengęs, kuris davė jam kapšą pilną aukso ir pažadėjo sugrįžti kitą dieną. — Liudvikas nubėgo pas savo draugus, atsilošė tai, ką buvo praradęs, ir netgi laimėjo kitų pinigų. Paslaptį jaunuolis vėl pasirodė, paprašė jo, kaip atlygio už suteiktą paslaugą, trijų lašų jo kraujo, kuriuos surinko į gilės kevalą; tada, padavęs jaunam didikei plunksną, jis padiktavo jam keletą barbariškų žodžių, kuriuos Liudvikas užrašė ant dviejų skirtingų raštelio. Vienas liko pas nepažįstamąjį, kitas magiška jėga buvo įstumtas į Liudviko ranką, toje vietoje, kur jis buvo įsidūręs, kad išgautų tris lašus kraujo. Žaizda užgijo nepalikdama rando. — „Aš įsipareigoju, — tarė tuomet svetimšalis, — tarnauti tau septynerius metus, po kurių tu priklausysi man.“ — Jaunuolis sutiko, nors ir su tam tikru siaubu; nuo tos dienos demonas nuolat jam pasirodydavo įvairiais pavidalais ir padėdavo jam kiekviena proga. Jis pamažu užvaldė jo protą; jis įkvėpdavo jam naujų ir keistų idėjų, kurios jį viliojo; dažniausiai jis stūmė jį į blogus veiksmus. — Septynerių metų terminas greitai atėjo; jaunuolis, kuriam tuomet buvo dvidešimt penkeri metai, grįžo į tėvo namus. Demonas, kuriam jis buvo atsidavęs, jam patarė ir sugebėjo įtikinti nunuodyti savo tėvą ir motiną, padegti jų pilį ir po to nusižudyti pačiam. Jis bandė įvykdyti visus šiuos nusikaltimus: Dievas, kuris be abejonės vis dar jo gailėjosi, neleido jam pasisiekti; nuodai nepaveikė jo tėvų. Nerimastingas ir sutrikęs, Liudvikas pajuto sąžinės graužatį; jis atskleidė keliems ištikimiems tarnams būseną, kurioje atsidūrė, prašydamas jų pagalbos. Vos tik jis žengė šį žingsnį, demonas jį sugriebė, nors paskutinė valanda dar nebuvo atėjusi, pasuko jo kūną atgal ir bandė sulaužyti jam kaulus. Jo motina, kuri buvo eretikė kaip ir jis, buvo priversta griebtis egzorcizmų. Velnias, sakoma, pasirodė bjauraus ir plaukuoto laukinio pavidalu ir numetė ant žemės kitokią sutartį nei ta, kurią buvo išgavęs iš jaunuolio, norėdamas priversti patikėti, kad jis atsisako savo aukos. Bet niekas nepakliuvo į spąstus; ir galiausiai, 1603 m. spalio 20 d., demonas buvo priverstas grąžinti tikrąjį raštelį, kuriame buvo sutartis tarp jo ir Liudviko fon Bubenhoferio. Jaunuolis tada atsižadėjo demono, atsisakė erezijos, atliko visuotinę išpažintį, ir iš jo kairės rankos, beveik be skausmo ir nepalikdama rando, iškrito slapta sutartis, kuri nukrito po egzorcisto kojomis. — Molsheimo koplyčioje buvo matyti garsus įrašas, kuriame buvo aprašytas visas šio didiko nuotykis... Žr. *Faustas*.

**Duonos bandymas (Pain, Épreuve du).** — Tai buvo duona, pagaminta iš miežių miltų, pašventinta arba greičiau prakeikta kunigo prakeiksmiais. Anglosaksai ją duodavo valgyti neįrodytam kaltinamajam, įsitikinę, kad jei jis nekaltas, ši duona jam nepakenks; kad jei jis kaltas, jis negalės jos nuryti, arba kad jei nuris, uždus. Kunigas, atliekantis šią ceremoniją, specialiai sukurta malda prašydavo, kad nusikaltėlio žandikauliai sustingtų, kad jo gerklė susitrauktų, kad jis negalėtų nuryti, kad išspjautų duoną iš burnos. Tai buvo bažnyčios maldų išniekinimas. Vienintelis dalykas, kuris buvo tikras šiame bandyme, dažnai vadinamame *užkeiktos duonos bandymu*, yra tas, kad iš visų duonos rūšių stambiai maltų miežių duoną yra sunkiausia nuryti. Žr. *Korsnedas, Alfitomantija* ir kt.

**Šventinta duona (Pain bénit).** — Gengano (Guingamp) pusėje Bretanėje ir daugelyje kitų vietų, kai negalima rasti skenduolio kūno, uždegama maža žvakė ant duonos, kurią pašventino, ir ji paleidžiama pasroviui; lavonas randamas toje vietoje, kur duona sustoja, ir kas gali nustebinti smalsuolius, tai, kad šis stebuklas dažnai įvykdavo. Kaip tai paaiškinti? — Toks pat paprotys yra Šampanėje ir kitur.

**Pažo (Pajot, Marguerite).** — Burtininkė, kuriai 1576 m. Tonere (Tonnerre) buvo įvykdyta mirties bausmė už tai, kad lankėsi naktiniuose demonų ir burtininkų susirinkimuose. Ji gamino kerus ir marino žmones bei gyvulius. Be to, ji nužudė burtininką, kuris nenorėjo jai paskolinti medžio gabalo, su kuriuo jis darė kerus. Ypatinga pastaba, kurią buvo užfiksavę, yra ta, kad ji iš sabato visada grįždavo visiškai šalta.

**Palingenezė (Palingénésie).** — Šis žodis reiškia atgimimą. Diušenas (Duchêne) sako Krokuvoje matęs lenkų gydytoją, kuris buteliukuose laikė kelių augalų pelenus; kai norėdavo pamatyti rožę tuose buteliukuose, jis paimdavo tą, kuriame buvo rožių krūmo pelenai, ir palaikydavo virš uždegtos žvakės: po to, kai ji šiek tiek pajusdavo šilumą, buvo pradedama matyti judant pelenus; tada pasirodydavo tarsi mažas tamsus debesis, kuris, išsiskirstęs į kelias dalis, galiausiai atvaizduodavo rožę, tokią gražią, tokią šviežią ir tokią tobulą, kad būtumėte palaikę ją apčiuopiama ir kvepiančia, kaip ta, kuri ateina iš rožių krūmo. — Ši naujovė buvo nunešta toliau. Buvo tikinama, kad mirusieji gali natūraliai atgyti ir kad yra būdų juos tam tikru būdu prikelti. Ypač Van der Bekas (Van der Bect) pateikė šias nuomones kaip neginčijamas tiesas; ir sistemoje, kurią jis sukūrė, kad paaiškintų tokius keistus stebuklus, jis teigia, kad kraujyje yra sėklinių idėjų, tai yra kūnelių, kuriuose mažame pavidale yra visas gyvūnas. Kai kurie žmonės, sako jis, distiliavo šviežiai nuleistą žmogaus kraują ir jame pamatė, didžiai nustebus ir išsigandus stebėtojams, žmogaus šmėklą, kuri dejavo. Būtent dėl šių priežasčių, priduria jis, Dievas uždraudė žydams valgyti gyvūnų kraują, bijodamas, kad jų rūšių dvasios ar idėjos, esančios jame, nesukeltų pražūtingų padarinių. — Taigi, išsaugodami savo protėvių pelenus, mes galėsime iš jų išgauti vaiduoklius, kurie mums atvaizduos jų išvaizdą. Kokia paguoda, sako tėvas Lebrunas, apžiūrėti savo tėvą ir protėvius be demono pagalbos ir per labai leistingą nekromantiją! Koks pasitenkinimas mokslininkams tam tikru būdu prikelti romėnus, graikus, hebrajus ir visą senovę! Nieko nėra neįmanomo, užtenka turėti pelenus tų, kuriuos norima prišaukti. — Ši sistema, kaip ir visos svajonės, turėjo daug šalininkų. Buvo teigiama, kad pavertus žvirblį pelenais ir išgavus iš jų druską, vidutine šiluma buvo gautas norimas rezultatas. Sakoma, kad Anglijos karališkoji akademija išbandė šį eksperimentą su žmogumi. Nežinau, ar jai pavyko. Tačiau šis atradimas, kuris neturėjo užimti protų nė akimirkos, žlugo tik tada, kai daugybė nesėkmingų bandymų įrodė, kad tai tebuvo juokinga chimera. Žr.



*Pelenai*. — Bonè (Bonnet) filosofinė palingenezė yra praėjusiame amžiuje paskelbta ir pasmerkta sistema; ji labiau priklauso teologų kompetencijai nei mūsų.

**Palmoskopija (Palmoscopie)**. — Auguras, kuris taip pat vadinosi *Palmicum*, ir kuris buvo gaunamas iš aukos kūno dalių tvinkčiojimo, skaičiuojamo ranka.

**Paliu (Palud, Madeleine de Mendoz de la)**. — Marselio didiko duktė ir uršuliečių vienuolyno sesuo, kurią devyniolikos metų amžiaus užkerėjo Gofridis (Gaufridi). Žr. *Gofridis*. — Ši moteris, praėjus keturiasdešimčiai metų po Gofridžio teismo proceso, vėl panorusi užsiimti burtininkavimu, 1653 m. Provanso parlamento sprendimu buvo nuteista kalėti iki gyvos galvos.

**Pamilijus (Pamilius)**. — Pamilijus iš Ferų, žuvęs mūšyje, dešimt dienų išbuvo tarp mirusiųjų; vėliau jis buvo paimtas iš mūšio lauko, kad būtų nuneštas ant laužo; bet jis atgijo ir papasakojo stebinančių istorijų apie tai, ką matė, kol jo kūnas buvo be sąmonės.

**Panas (Pan)**. — Vienas iš aštuonių didžiųjų dievų, arba pirmosios klasės dievų pas egiptiečius. Jis buvo vaizduojamas su žmogaus bruožais viršutinėje kūno dalyje ir ožio pavidalu apatinėje dalyje. — Demonografijose tai demonų inkubų princas.

**Pandemoniumas (Pandæmonium)**. — Pragaro imperijos sostinė, pasak Miltono.

**Paneras (Panéros)**. — Plinijus mini brangakmenį šiuo vardu, kuris moteris darydavo vaisingas.

**Pandžangamas (Panjangam)**. — Braminų almanachas, kuriame pažymėtos laimingos ir nelaimingos dienos, bei laimingos ir nelaimingos dienos ir nakties valandos.

**Pantakliai (Pantacles)**. — Magiškų talismanų rūšis. Visas Raktų mokslas priklauso nuo pantaklių, kuriuose yra neištariami Dievo vardai, naudojimo. Pantakliai turi būti gaminami trečiadienį, pirmąjį mėnulio ketvirtį, trečią valandą ryto, vėdinamame, naujai išbalintame kambaryje, kur gyvenama vienam. Ten deginami kvapnūs augalai. Turimas mergelės pergamentas, ant kurio nubrėžiami trys apskritimai vienas kitame, trimis pagrindinėmis spalvomis: aukso, cinoberio ir žalia; plunksna ir spalvos turi būti egzorcizuotos. Tada užrašomi šventi vardai; po to viskas įdedama į šilkinę skarelę. Paimamas molinis puodas, kuriame uždegamos naujos anglys, vyriškas smilkalas ir alavijo mediena, viskas egzorcizuota ir išgryninta; tada, veidu atsisukus į rytus, pantakliai dar kartą smilkomi kvapniomis rūšimis ir padedami atgal į pašventintą šilkinę skarelę, kad prireikus būtų panaudoti.

**Pantarbė (Pantarbe)**. — Pasakiškas akmuo, kuriam kai kurie daktarai priskyrė savybę traukti auksą, kaip magnetas traukia geležį. Filostratas „Apolonijo gyvenime“ pasakoja apie jį stebuklus: „Jo spindesys toks ryškus, — sako jis, — kad jis sugrąžina dieną vidury nakties; bet kas dar labiau stebina, ši šviesa yra dvasia, kuri pasklinda žemėje ir nepastebimai pritraukia brangakmenius; kuo labiau ši galia plečiasi, tuo ji stipresnė; ir visi tie akmenys, iš kurių pantarbė pasidaro juosta, primena bičių spiečių, apsupusį savo karalių. Kad toks turtingas lobis netaptų per daug pigus, gamta ne tik paslėpė jį giliai žemėje, bet ir suteikė jam galimybę išsprūsti iš rankų tų, kurie norėtų jį paimti be atsargumo.“ Jis randamas toje Indijos dalyje, kur gimsta auksas. Pasak „Teageno ir Chariklėjos meilės“ autoriaus, jis apsaugo nuo ugnies tuos, kurie jį nešioja.

**Pauausiai (Paouaouci).** — Užkeikimai arba konjuracijos, kurių pagalba Virdžinijos čiabuviai teigia prišaukiantys debesis ir sukeltys lietų.

**Popiežius (Pape).** — Hugenotai sakė, kad popiežius yra antikristas. Taip kišenvagiai šaukia „laikykite vagį“, kad nukreiptų dėmesį. — Absurdiška pasaka apie popiežų Joaną, sugalvota Liuterio pirmtakų, dabar pripažįstama taip akivaizdžiai klaidinga, kad negali mūsų sulaikyti nė akimirkai.

**Drugelis (Papillon).** — Labiausiai paplitęs materialus sielos vaizdinys yra drugelis. Senovės menininkai Platonui suteikia galvą su drugelio sparnais, nes jis yra pirmasis graikų filosofas, rašęs apie sielos nemirtingumą.

**Paracelsas (Paracelse).** — Gimęs Ciuricho kantone 1493 m. Jis keliavo, matė beveik visos Europos gydytojus ir tarėsi su jais. Jis dėjosi medicinos reformatoriumi. Jis norėjo išplėsti skeptrą iš Hipokrato ir Galeno. Jis peikė jų principus ir metodą. Jam priskiriamas opiumo ir gyvsidabrio atradimas, kurių vartojimo jis mokė. — Paracelsas ypač yra herojus tų, kurie tiki filosofiniu akmeniu ir kurie garsiai priskiria jam privalumą jį turėjus, remdamiesi tuo jo paties autoritetu. Kartais jis buvo didelis šarlatanai. Kai būdavo girtas, sako Veternas (Wetternus), kuris gyveno su juo dvidešimt septynis mėnesius, jis grasindavo iššaukti milijoną velnių, kad parodytų, kokią valdžią ir galią jis jiems turi; bet jis nekalbėdavo tokių didelių ekstravagancijų, kai būdavo blaivus. Jis turėjo naminį demoną, uždarytą savo kardo rankenoje. Jis sakė, kad Dievas jam atskleidė aukso gaminimo paslaptį; ir gyrėsi galįs, arba filosofinio akmens pagalba, arba savo vaistų galia, išlaikyti žmonių gyvybę kelis šimtmečius. Nepaisant to, jis mirė keturiasdešimt aštuonerių metų, 1541 m., Zalcburge.

**Mergelės pergamentas (Parchemin vierge).** — Jis naudojamas magijoje keliais būdais. Mergelės pergamentu vadinamas tas, kuris pagamintas iš gyvūnų, niekada neturėjusių palikuonių, odos. Norint jį pagaminti, gyvūnas, kuris turi jį suteikti, nunešamas į slaptą vietą, kur niekas negyvena, paimama mergelės lazda arba šių metų ąglis, jis nudrožiamas peilio forma; tada gyvūnas nulupamas mediniu peiliu, ir oda pasūdoma druska, padedama saulėje penkiolikai dienų. Tada paimamas glazūruotas molinis puodas, aplink kurį užrašomi magiški ženklai. Į šį puodą įdedamas didelis gabalas negesintų kalkių su švęstu vandeniu ir minėta oda; ji ten paliekama devynias pilnas dienas. Galiausiai ji ištraukiama ir nendriniu peiliu nugrądoma, kad būtų pašalinti plaukai; ji paliekama džiūti aštuonias dienas pavėsyje, po to pašlaksčius; tada ji susukama į šilkinę skarelę su visais meno įrankiais. Tegul jokia moteris nemato šio pergamento, nes jis praras savo galią. Būtent ant šio pergamento vėliau rašomi pantakliai, talismanai, magiškos figūros, sutartys ir kiti dokumentai.

**Smilkalai/Kvepalai (Parfums).** — Sakoma, kad jei pasikvepinsite linų ir blusyčių sėklomis arba našlaičių ir salierų šaknimis, sužinosite ateities dalykus; ir kad norint išvartyti piktąsias dvasias ir kenksmingus vaikuoklius, reikia pasigaminti smilkalus iš kalamentų, bijūnų, mėtų ir ricinmedžio. Galima surinkti gyvates elnio gerklės galo kaulų kvapu, ir, priešingai, galima jas išvaikyti ir priversti bėgti, jei uždegamas to paties elnio ragas; arklio ar mulo dešinės kojos kanopa, uždegta name, išvaiko peles, o kairės kojos — muses. Jei pagaminsite smilkalus iš sepijos tulžies, čiobrelų, rožių ir alavijo medienos, ir užpilsite ant šių uždegtų smilkalų vandens ar kraujo, namas atrodys pilnas vandens ar kraujo; o jei užbersite ant viršaus suartos žemės, atrodys, kad žemė dreba.

**Paryžius (Paris).** — Viena pranašystė skelbė, kad Paryžius bus sunaikintas ugnies lietaus 1840 m. sausio 6 d. Bet katastrofa buvo atidėta iki 1900 metų penktojo mėnesio.

[Maldos.lt](http://Maldos.lt) vertimas.

**Parlamentai (Parlements).** — Dvasininkija niekada nereikalavo burtininkų mirties. Būtent parlamentai visada juos persekiojo su įkarščiu. XVII a. pabaigoje dvasininkija protestavo prieš kelių burtininkų, apkaltintų dalyvavus sabate su meistru Verdeletu, egzekuciją: Ruano parlamentas labai nuolankiai prašė karaliaus leisti nedelsiant sudeginti minėtas burtininkes. Galima būtų pacituoti tūkstantį panašių pavyzdžių.

**Magiški žodžiai (Paroles magiques).** — Galima užkerėti kauliukus ar kortas taip, kad lošiant nuolat laimėtumėte, laiminant juos ir tuo pačiu metu recituojant šiuos žodžius: *Contra nie ad incarte cja, à filii à Eniol, Lieber, Braya, Braguesca*. Nebūsime sukandžioti blusų, jei atsigulę pasakysite: *Och och*. Karpos nuo rankų nukris, jei pasveikinsite jas „labas vakaras“ ryte ir „labas rytas“ vakare. Velnias priverčiamas sprukti šiais žodžiais: *Per ipsam, et cum ipso, et in ipso*. Reikia sakyti: *Sista, pista, rista, xista*, kad nebeskaudėtų šlaunies. Reikia tris kartus ištarti: *Onasages*, kad išsigydytumėte dantų skausmą. Išvengiama pasiutusių šunų įkandimo pasekmių sakant: *Hax, pax, max*. Žr. *Sviestas, Kerai, Sabatas, Eleazaras, Anamsapta, Amuletai* ir kt.

**Parkos (Parques).** — Dievybės, kurios, senovės žmonių tikėjimu, prižiūrėjo gyvenimą ir mirtį; žmonių likimo valdovės, jos reguliavo jų lemtį. Gyvenimas buvo siūlas, kurį jos verpė; viena laikė verpstę, kita — ritę, trečioji savo didelėmis žirkklėmis nukirpdavo siūlą. Jos vadinamos Kloto (Clotho), Lachezė (Lachésis) ir Atropė (Atropos). Jos kildinamos iš nakties, be jokio dievo pagalbos; Orfėjas himne, kurį joms skiria, vadina jas Erebo dukterimis.

**Partenomantija (Parthénomancie).** — Juokingas būrimas, skirtas sužinoti apie skaistybės buvimą ar nebuvimą. Merginos kaklas būdavo matuojamas siūlu, ir kartojant bandymą tuo pačiu siūlu, iš kaklo pastorėjimo buvo daroma bloga pranašystė.

**Pazetas (Pasétès).** — Magas, kuris pirkdavo daiktus nesiderėdamas; bet pinigai, kuriuos jis duodavo, praturtindavo tik akis, nes jie visada sugrįždavo į jo kapšą. Žr. *Skraidantis pistolis*.

**Pasalorinčitai (Passalorynchites).** — Pirmųjų amžių eretikai, taip pavadinti iš dviejų graikiškų žodžių, reiškiančių „kuolas nosyje“. Jie tikėjo, kad melstis tinkamai galima tik įsidėjus du pirštus, kaip du kuolus, į abi šnerves.

**Patala (Patala).** — Indų pragaro pavadinimas.

**Patiniakas (Patiniac).** — Indėnų Filipinų salose ypatingas prietaras. Tai kerai, kurie, jų teigimu, prisiriša prie moters vaisius, ir kurių poveikis yra prailginti gimdymo skausmus ir netgi jam sutrukdyti. Norėdamas panaikinti kerus, vyras sandariai uždaro trobelės duris, aplinkui užkuria didelę ugnį, nusivelka tuos kelis drabužius, kuriais paprastai vilki, paima ietį ar kardą ir įnirtingai mojuoja prieš nematomas dvasias, kol jo žmona pagimdo.

**Patris (Patris, Pierre).** — Poetas, gimęs Kane (Caen) 1583 m. Jis buvo pirmasis Gastono de Franso (Gaston de France), Orleano hercogo, butininkas (maréchal-des-logis). Jo juokavimo

dvasia pelnė jam turtus ir pasitikėjimą pas prinčą. Jis mirė Paryžiuje 1671 m. Pasakojama, kad būdamas Egmono (Egmont) pilyje, kambaryje, kuriame ką tik pasirodė dvasia, jis atidarė to kambario duris, kurios vedė į ilgą galeriją, kurios gale stovėjo didelė medinė kėdė, tokia sunki, kad du vyrai vargiai galėjo ją pakelti. Jis pamatė, kaip ši materiali kėdė sujuda, palieka savo vietą ir atslenka pas jį, tarsi laikoma ore. Jis sušuko: „Pone velniau, neskaitant Dievo interesų, aš esu jūsų tarnas, bet prašau manęs daugiau negąsdinti...“ Kėdė sugrįžo į savo vietą taip pat, kaip atvyko. Šis regėjimas, sakoma, padarė stiprų įspūdį Patrio dvasiai ir nemažai prisidėjo prie to, kad jis grįžtų prie savo pareigų.

**Paulis (Paul, Arnold).** — Medroigos (Médroïga) valstietis, Vengrijos kaime, kurį apie 1728 m. sutraiškė nuvirtęs šieno vežimas. Praėjus trisdešimčiai dienų po jo mirties, keturi žmonės mirė staiga ir tokiu pačiu būdu, kaip miršta tie, kuriuos vargina vampyrai. Tuomet buvo prisiminta, kad Arnoldas dažnai pasakojo, jog Kasovos (Cassova) apylinkėse, Turkijos pasienyje, jį ilgą laiką kankino turkų vampyras; bet kad žinodamas, jog tie, kurie tampa vampyro aukomis, patys tampa vampyrais po mirties, jis rado būdą pasveikti valgydamas žemę nuo vampyro kapo ir įsitrindamas jo krauju. Buvo manoma, kad jei šis vaistas išgydė Arnoldą Paulį, jis nesutrukdė jam pačiam tapti vampyru; todėl jis buvo atkastas, kad tuo įsitikintų, ir, nors jis buvo palaidotas prieš keturiasdešimt dienų, jo kūnas rastas raudonas; buvo pastebėta, kad jo plaukai, nagai, barzda atsinaujino, o venos buvo pilnos skysto kraujo. Vietos antstolis, kuriam dalyvaujant vyko ekshumacija ir kuris buvo patyręs žmogus, įsakė įsmeigti į šio lavono širdį labai aštrų kuolą ir perverti jį kiaurai; kas ir buvo nedelsiant padaryta. Vampyro kūnas išleido klyksmą ir sujudėjo; po to jam buvo nukirsta galva, ir jis buvo sudegintas dideliame lauže. Vėliau tas pats buvo padaryta su keturiais mirusiaisiais, kuriuos Arnoldas Paulis nužudė, bijant, kad jie savo ruožtu netaptų vampyrais. Žr. *Vampyrai*.

**Polė (Paule).** — Tulūzos kordelierų vienuolyne buvo rūsysis, kuris tarnavo kaip katakombos ir kuriame mirusieji išsilaikydavo. Šiame rūsyje nuo XVI a. pabaigos buvo palaidota moteris, garsi tame krašte gražiosios Polės vardu. Buvo įprasta lankyti jos kapą jos mirties metinių dieną. Vienas jaunas kordelieras, šiek tiek įkaitusia galva, kartą susilažino nusileisti į šias katakombas be šviesos ir be liudininkų, ir įkalti vinį į Polės karstą. Jis iš tiesų nusileido; bet netyčia prie karsto prikaltė savo abito kraštą; norėdamas pabėgti, jis pamanė, kad jį sulaikė velionė, kas jam sukėlė tokį išgąstį, kad jis krito negyvas vietoje.

**Pausanijas (Pausanias).** — Kai kurie rašytojai teigė, kad lakedemoniečiai neturėjo burtininkų, nes, kai jie norėjo nuraminti Pausanijo, kurį leido mirti badu šventykloje ir kuris vėliau pasirodė tam tikriems asmenims, vėles, jie buvo priversti pasikviesti burtininkus iš Italijos, kad išvytų velionio šmėklą. Bet šis faktas nieko neįrodo, nebent tai, kad Lakedemono burtininkai nebuvo tokie sumanūs kaip Italijos.

**Paimonas (Paymon).** — Vienas iš pragaro karalių. Jei jis pasirodo egzorcistams, tai žmogaus, jojančio ant dromedaro, pavidalu, karūnuotas diadema, spindinčia brangakmeniais, su moters veidu. Dvidešimt legionų, dalis iš angelų ordino, dalis iš galybių ordino, jam paklūsta; jei Paimonas iššaukiamas kokia nors auka ar libacija, jis pasirodo lydimas dviejų didžiųjų princų Bebalio ir Abalamo.

**Peanitas (Péanite)** – mitinis akmuo, kurį senovės žmonės laikė apdovanotu galia palengvinti gimdymą.

**Oda (Peau)** – Norint išgydyti odos dėmes ir karpas, pakanka paliesti lavoną arba pasitrinti rankas mėnulio šviesoje. Žr. \*Karpas\*.

**Nuodėmė (Péchė)** – Kelias į pragarą.

**Gimtoji nuodėmė (Péchė originel)** – „Vaikas, – sakote jūs, – negali gimti atsakingas už tėvo klaidą. Ar esate tuo visiškai tikri? Žmonijos gelmėse pasireiškė visuotinis jausmas; visų tautų gyvenimas reikšmingiausiais faktais išreiškia baisaus ir paslaptingo dėsno egzistavimą – paveldimumo bei solidarumo nusikalstamume ir bausmėje dėsni tarp žmonių. Paklauskite tautų, kurios buvo arčiausiai pirmųjų tradicijų. Kinijoje sūnus baudžiamas už tėvą, šeima ir net visas miestas atsako už vieno nusikaltimą. Indijoje turi būti nubausti nusikaltėlio tėvai, mokytojas, draugas. Taip sprendė visi Rytai. Tas pats vis dar galioja tarp laukinių genčių. Iš čia ir tos liūdnos poetų giesmės, kurie, matydami Romą nusiaubtą pilietinių karų, instinktyviai nurodo priežastį, jog ji atperka Laomedono melagingas priesaikas, trojėnų melą, Romulo tėvažudystę – tai yra, protėvių įvykdytus nusikaltimus. Aleksandras miršta pačiame jėgų žydėjime; po jo kyla kruvini nesutarimai; begalė nelaimių užgriūva užkariautojo gimines; pagonių istorikai be dvejonų visas šias nelaimes priskiria dieviškajam kerštui, kuris baudė Aleksandro tėvo bedievybę ir melagingas priesaikas per jo šeimą. Tesėjas Euripido tragedijoje, sukrėstas pasikėsinimo, kuriuo kaltina savo sūnų, sušunka: „Kuris gi iš mūsų tėvų padarė nusikaltimą, vertą užtraukti man tokią gėdą?“ Sąmoningai praleidžiu daugybę kitų paminklų ir netgi susilaikau nuo Senojo Testamento knygų citavimo, kurios šiuo klausimu yra labai aiškios. Tačiau tarp šių liudijimų ir faktų akivaizdžiai įrašytas dėsnis; jis kraujo raidėmis įrašytas visų tautų analuose; tai nusikaltimo ir bausmės paveldimumo dėsnis. Gilus ir visuotinis jausmas jį skelbia. Šis tautų šauksmas negali būti nei melas, nei neteisybė.“

**Pegomantija (Pégomancie)** – būrimas iš šaltinių. Jis buvo atliekamas arba metant tam tikrą skaičių akmenų ir stebint jų judėjimą, arba panardinant stiklinius indus ir tiriant vandens pastangas į juos patekti bei išstumti orą. Garsiausia pegomantija yra būrimas kauliukais, praktikuotas Abano šaltinyje netoli Paduvos; kauliukai būdavo metami į vandenį, stebint, ar jie plūduriuos, ar nuskęs, ir kokius skaičius parodys; pagal tai žynys aiškindavo ateitį.

**Pakaruokliai (Pendus)** – Žinoma, kad sekasi visuose lošimuose, jei kišenėje turi pakaruoklio virvės. – Pakorus stambaus sudėjimo kareivį, keli jauni chirurgai paprašė leidimo atlikti jo kūno skrodimą. Jiems buvo leista, ir jie nuėjo dešimtą valandą vakaro paprašyti budelio atiduoti kūną. Pastarasis, kuris jau buvo atsigulęs, atsakė nenorįs keltis ir kad jie gali patys jį nusikabinti. Kol jie svarstė, sumaniausias iš jų tylėdamas atsiskyrė, nubėgo į priekį, nusirengė iki marškinių ir pasislėpė po apsiaustu prie kartuvių, laukdamas kitų. Kai šie atvyko, drąsiausias užlipo kopėčiomis ir pradėjo pjauti virvę, kad numestų kūną, bet staiga anas pasirodė ir tarė:

„Kas jūs tokie? Ir kodėl atėjote paimti mano kūno?..“ Išgirdę šiuos žodžius ir pamatę baltą šmėklą, saugančią kartuves, jaunuoliai pabėgo apimti siaubo; tas, kuris buvo ant kopėčių, nušoko žemyn neskaičiuodamas pakopų, manydamas, kad pakaruoklio dvasia jį jau laiko. „Ir tie vargšai chirurgai ilgai negalėjo atsigauti.“

**Peratoskopija (Pératoscopie)** – būrimas stebint reiškinius ir nepaprastus dalykus, pasirodančius ore.

**Kurapka (Perdrix)** – Sakoma, kad ligonis negali mirti, jei guli ant patalo iš kurapkos sparnų plunksnų.

**Peresas (Juan) (Pérez)** – Žr. \*Inkvizicija\*.

**Periklis (Périclès)** – Atėnų karvedys, kuris, abejodamas mūšio baigtimi, norėdamas padrąsinti saviškius, į Plutonui pašvęstą mišką pasiuntė aukšto ūgio vyrą, apsiavusį ilgais batais, palaidais plaukais, vilkintį purpuru ir sėdintį vežime, traukiamame keturių baltų žirgų. Jis pasirodė mūšio metu, pašaukė Periklį vardu ir įsakė jam kovoti, užtikrindamas, kad dievai dovanoja pergalę atėniečiams. Šį balsą išgirdo priešai, manydami, kad jis sklinda iš Plutono; jie taip išsigando, kad pabėgo net neišsitraukę kardų.

**Perės (Péris)** – persų moteriškos lyties dvasios (džinės), nepaprasto grožio; jos yra geraširdės, gyvena Džinistane, minta nuostabiais kvapais ir šiek tiek primena mūsų fejhas. Jų priešai yra divai. Žr. \*Divai\*.

**Peritas (Périthe)** – geltonas akmuo, kuris, sakoma, turėjo galią gydyti podagrą ir degindavo ranką, jei būdavo stipriai spaudžiamas.

**Perlimpinpinas (Perlimpinpin)** – Žr. \*Stebuklingi receptai\*.

**Persilis (Meistras) (Persil)** – Žr. \*Verdelet\*.



**Pertinakas (Pertinax)** – Pasakojama, kad trys ar keturios dienos prieš tai, kai imperatorių Pertinaką nužudė jo sargybos kareiviai, jis tvenkinyje pamatė kažkokią figūrą, kuri jam grasino laikydama kardą.

**Maras (Peste)** – Vengrijos karaliai gyrėsi gydantys geltą, Prancūzijos karaliai – skrofuliozę, o Burgundijos karaliai – išvaikantys marą.

**Bezdėjimas (Pet)** – Kas bezda valgydamas, tas mirdamas matys velnią. Populiarus posakis, skirtas mokyti vaikus padarumo kraštuose, kur valgoma daug kopūstų ir ropių.

**Pečimantija (Petchimancie)** – būrimas šepėčiais. Kai drabužio negalima išvalyti šepėčiu, tai ženklas, kad lis.

**Mažasis pasaulis (Petit monde)** – Taip vadinta slapta draugija, kuri praėjusiame amžiuje Anglijoje rengė sąmokslą Stiuartams sugrąžinti į sostą. Apie šią draugiją buvo pasakojama daug istorijų: pavyzdžiui, kad pats velnias, sėdėdamas didžiuliame krėse, pirmininkavo susirinkimams. Tai buvo masonai.

**Mažasis Piteris (Petit-Pierre)** – Vokietijos liaudies pasakos šį vardą suteikia demonui, kuris perka sielas ir su kuriuo sudaromos sutartys. Jis ateina prie mirties patalo nykštuko pavidalu pasiimti tų, kuriuos nusipirko.

**Petpajatonas (Petpayaton)** – Siamo gyventojai taip vadina ore pasklidusias piktašias dvasias. Ruošdami vaistus, jie prie indo prikabina keletą popieriaus lapelių su užrašytais paslaptingais žodžiais, kad Petpajatonai neatimtų vaisto galios.

**Petrobusiečiai (Pétrebusiens)** – Pjero de Briuji (Pierre de Bruys), eretiko iš Dofinè, gyvenusio pirmojo kryžiaus žygio laikais, mokiniai. Jie pripažino du kūrėjus: Dievą ir velnią. Jie teigė, kad maldos smuklėje yra tiek pat vertos, kiek ir bažnyčioje, o tvarte – tiek pat, kiek prie altoriaus: dėl to jie griovė šventuosius pastatus ir degino kryžius bei atvaizdus.

**Petimantija (Pettimancie)** – būrimas metant kauliukus. Žr. \*Astragalomantija\* ir \*Kubomantija\*.

**Tuopa (Peuplier)** – Senovės žmonės laikė tuopą medžiu, pašvęstu pragarui ir demonams.

**Baimė (Peur)** – Teigiama, kad norint apsisaugoti nuo baimės, reikia su savimi nešiotis smeigtuką, kuris buvo įsegtas į numirėlio įkapių drobulę. – Karininkas, apsistojęs nuomojamame kambaryje ir besiruošiantis grįžti į savo pulką, dar gulėjo lovoje auštant, kai įėjo stalius, nešdamas karstą žmogui, ką tik mirusiam gretimame kambaryje, manydamas atidaręs mirusiojo kambario duris. „Štai, – tarė jis, – geras apsiaustas žiemai.“ Karininkas neabejojo, kad atėjo jo apvogti. Jis tuoju pat išsoko iš lovos ir puolė tariamą vagį... Stalius, pamatęs kažką balto, numetė karstą ir pabėgo kiek kojos neša, šaukdamas, kad numirėlis jam ant kulnų... Sakoma, kad jis dėl to susirgo. – Paryžiuje, Šv. Viktoro gatvėje, pirkliui rengiant didelę vakarienę, tarnaitė dešimtą valandą vakaro turėjo nusileisti į rūšį. Ji buvo baili; vos nusileidusi, ji sugrįžo visiškai išsigandusi, šaukdama, kad tarp dviejų statinių yra šmėkla!.. Namuose kilo sąmyšis, drąsiausi tarnai nusileido į rūšį, šeimininkai nusekė iš paskos, ir buvo atpažinta, kad šmėkla buvo numirėlis, kuris nuslydo nuo Hôtel-Dieu (ligoninės) vežimo ir įkrito į rūšį pro rūšio langelį. – Apie bruožus, susijusius su baime, žr. \*Vaiduokliai\*, \*Apsireiškimai\*, \*Vaizduotė\*, \*Regėjimai\*, \*Fanijus\* ir kt.

**Farmacija (Pharmacie)** – būrimas, naudojamas magų ir kerėtojų, kurie buria tik naudodamiesi ryšiu su demonais, kuriuos tam tikslui iššaukia pasitelkdami smilkalus ant žarijų.

**Feniksas (Phénix)** – didysis pragaro markizas. Jis pasirodo fenikso pavidalu vaiko balsu; prieš pasirodydamas egzorcistui, jis skleidžia melodingus garsus; reikia užsikimšti ausis, kai jam įsakoma įgyti žmogaus pavidalą. Jis atsako į klausimus apie visus mokslus; yra geras poetas, atsako eilėmis į visus klausimus; po tūkstančio metų tikisi sugrįžti į septintąjį Sostų ordiną. Jam paklūsta dvidešimt legionų.

**Feniksas (paukštis)** – Yra, sako Herodotas, šventas paukštis, vadinamas feniksu. Niekada jo nemačiau, tik piešiniuose. Jis didelis kaip erelis; jo plunksnos auksinės ir sumišusios su raudonomis. Jis atskrenda į Egiptą kas penkis šimtus metų, nešdamas savo tėvo lavoną, įvyniotą į mirą, ir palaidoja jį Saulės šventykloje. – Solinas sako, kad feniksas gimsta Arabijoje; jo pagurklį juosia kuodeliai, kaklas spindi kaip auksas, kūnas purpurinis, uodega sumišusi su žydra ir rožine spalva; kad jis gyvena penkis šimtus keturiasdešimt metų; kad kai kurie istorikai jam suteikė net dvylika tūkstančių devynis šimtus penkiasdešimt ketverius gyvenimo metus. – Šventasis Klemensas Romietis praneša, jog tikima, kad feniksas gimsta Arabijoje, kad jis yra vienintelis savo rūšies atstovas, gyvena penkis šimtus metų; kad artėjant mirties valandai, jis

iš smilkalų, miros ir kitų aromatų pasidaro karstą, į kurį nustatytu laiku įlenda ir miršta; kad jo yrančiame kūne atsiranda kirmėlė, kuri minta mirusio gyvūno syvais ir apsidengia plunksnomis: vėliau, sustiprėjusi, ji paima tėvo karstą ir nuneša jį į Egiptą, ant Saulės aukuro Heliopolyje. – Be to, kad visi kalbantys apie šį paslaptingą paukštį jo nematė ir kalba tik iš nuogirdų, kas gali būti tikras, kad jis gyveno penkis šimtus metų? Kas gali užtikrinti, kad jis vienintelis savo rūšies? – Tėvas Martinis savo „Kinijos istorijoje“ praneša, kad imperatoriaus Xao-Hao IV valdymo pradžioje pasirodė saulės paukštis, kurio atvykimą kinai laiko laimingu ženklų karalystei. Jo forma, sako jis, leistų jį palaikyti ereliu, jei ne plunksnų grožis ir įvairovė. Jis prideda, kad jo retumas verčia tikėti, jog šis paukštis yra tas pats feniksas.

**Fenomenai (Phénomènes)** – Žr. \*Stebuklai\*, \*Stebuklingi reiškiniai\*, \*Regėjimai\*, \*Vaizduotė\*, \*Apsireiškimai\* ir kt.

**Filinionė (Philinnion)** – Štai istorija, kurią pasakoja Flegonas ir kuri, manoma, įvyko Hipatoje, Tesalijoje. Filinionė, vienintelė Demokrato ir Charito dukra, mirė būdama santuokinio amžiaus; jos tėvai, neguodžiami, kartu su mirusiu kūnu palaidojo papuošalus ir apdarus, kuriuos mergina labiausiai mėgo gyva būdama. Praėjus kuriam laikui po jos mirties, jaunas didikasis, vardu Machatas, atvyko apsistoti pas Demokrata, kuris buvo jo draugas. Vakare, jam būnant savo kambaryje, Filinionė jam pasirodo, pareiškia, kad jį myli; nežinodamas apie jos mirtį, jis slapta ją veda. Machatas, kaip meilės užstatą, duoda Filinionei auksinę taurę ir leidžia numauti geležinį žiedą, kurį mūvėjo ant piršto. Filinionė savo ruožtu dovanoja jam savo vėrinį ir auksinį žiedą, ir pasitraukia prieš aušrą. – Kitą dieną ji sugrįžo tą pačią valandą. Kol jie buvo kartu, Charito pasiuntė seną tarnaitę į Machato kambarį pažiūrėti, ar jam nieko netrūksta. Ši moteris netrukus grįžo pasimetusi pas šeimininkę ir pranešė, kad Filinionė yra su Machatu. Ją išvadino vizioniere; bet kadangi ji atkakliai tvirtino savo, rytui išaušus Charito nuėjo pas svečią ir paklausė, ar senė jos neapgavo. Machatas prisipažino, kad ji nemelavo, papasakojo atsitikimo aplinkybes ir parodė vėrinį bei auksinį žiedą, kuriuos motina atpažino kaip savo dukters. Šis vaizdas atgaivino skausmą dėl patirto praradimo, ji ėmė baisiai klykti ir maldavo Machatą pranešti, kai jos dukra sugrįš; ką jis ir padarė. – Tėvas ir motina ją pamatė ir puolė prie jos, norėdami apkabinti. Bet Filinionė, nuleidusi akis, tarė jiems liūdna veido išraiška: „Deja! Mano tėve, ir jūs, mano motina, jūs griauunate mano laimę, trukdydami man savo įkyriu buvimu pagyventi bent tris dienas. Jūsų smalsumas bus jums pražūtingas, nes aš grįžtu į mirties buveinę, ir jūs mane apraudosite taip pat, kaip tada, kai buvau pirmą kartą palaidota žemėje. Bet įspėju jus, kad atėjau čia ne be dievų valios.“ – Po šių žodžių ji krito negyva; ir jos kūnas buvo paguldytas ant lovos, kad visi namiškiečiai matytų. Buvo nueita apžiūrėti kapo, kur nerasta jos kūno, o tik geležinis žiedas ir taurė, kuriuos jai buvo davęs Machatas.

**Hermetinė filosofija (Philosophie hermétique)** – Žr. \*Išminties akmuo\*.

**Filotanas (Philotanus)** – žemesniojo rango demonas, pavaldus Belialiui.

**Filtras (Philtre)** – gėrimas arba vaistas, kurio tariamas poveikis yra sukelti meilę. Senovės žmonės, žinoję jo vartojimą, gamindami filtrus šaukdavosi požemio dievybių. Į juos įeidavo įvairūs gyvūnai, žolelės ar medžiagos, tokios kaip žuvis, vadinama remora, tam tikri varlių kaulai, akmuo astroitas ir ypač hipomanas. Delrio, kuris filtrus priskiria kerams, prideda, kad jiems gaminti taip pat buvo naudojamos nagų nuopjovos, metalai, ropliai, žuvų ir paukščių viduriai, ir kad kartais įmaišydavo bažnytinių papuošalų fragmentų. Filtrai, kaip ir nuodai, paaiškinami farmacija. – Hipomanas yra garsiausias iš visų filtrų; tai juodas ir apvalus mėsos gabalėlis, džiovintos figos dydžio, kurį kumeliukas kartais atsineša ant kaktos gimdamas. Pagal magijos paslapčių knygas, jis sukelia aistringą potraukį, kai, paverstas milteliais, išgeriamas su to asmens krauju, kurį norima priversti įsimylėti. Džambaptista Porta (Giambattista Porta) ilgai dėsto stebinančias hipomano savybes; gaila, kad jo niekada nepavyko rasti nei ant gimstančio kumeliuko kaktos, nei kur kitur. Žr. \*Hipomanas\*. – Filtrų yra daugybė, ir vieni už kitus juokingesni. Senovės žmonės juos žinojo ne mažiau nei mes, ir jiems priskirdavo smarkią aistrą, neproporcingą meilę, dviejų širdžių suartėjimą, kai likimas buvo pastatęs kliūtį arba kai tėvai nenorėjo jų sujungti. – Yra tam tikrų tonizuojančių priemonių, kurios uždega vidurius, sukelia beprotybę arba mirtį ir įkvepia karštį, kuris buvo palaikytas meile. Tokios yra ispaniškosios muselės (cantharides), nurytos gėrime. Vienas Liono gyventojas, norėdamas būti mylimas savo žmonos, kuri jį atstūmė, davė jai išgerti keturis šiuos sutrintus vabzdžius Ronos vyno taurėje; jis tikėjosi būti laimingas: kitą dieną tapo našliu. Šioms smurtinėms priemonėms buvo suteiktas filtrų pavadinimas.

**Flegetonas (Phlééton)** – pragaro upė, kuri plukdė liepsnų srautus ir iš visų pusių juosė piktyjų kalėjimą. Jai buvo priskiriamos kenksmingiausios savybės. Po gana ilgo tekėjimo priešinga kryptimi nei Kokitas, ji, kaip ir pastarasis, įtekėdavo į Acheroną.

**Frenologija arba Kraniologija (Phrénologie ou Crânologie)** – menas ar mokslas, suteikiantis priemonių spręsti apie žmones pagal kaukolės iškilumus. Mes nematome, kaip kai kurie teigė, kad kraniologija įtvirtintų materializmą, nei kad ji sustiprintų pražūtingus fatalizmo principus. Priešingai, esame įsitikinę, kad tariai įgimti polinkiai keičiami religinio auklėjimo, ypač kalbant apie papročius. Menuose sakoma, kad genijus yra įgimtas: tai tiesa tik iš dalies, nes nėra neapdoroto genijaus, kuris būtų sukūręs šedevrus. Didieji poetai ir didieji tapytojai visgi tapo didžiais tik per sunkų darbą. Genijus, pasak Bufono (Buffon), yra kantrybė; o Sokratas, gimęs ydingas, tapo doru žmogumi. – Prieš Galį (Gall) ir Spurzheimą senieji fiziologai buvo pateikę tik miglotas idėjas apie kraniologiją, arba kranioskopiją, arba frenologiją, kuri yra menas spręsti apie žmones moraliniu atžvilgiu pagal kaukolės sandarą ir jos iškilumus. Galis ir Spurzheimas sukūrė sistemą, kuri, jai pasirodžius, padalijo visuomenę į dvi stovyklas, kaip įprasta; vieni žavėjosi ir plojo; kiti abejojo ir priešinosi. Po truputį dviejų vokiečių kraniologinėse išvadose buvo pripažinta tiesų. Sistema tapo mokslu; teismo medicina į ją kreipėsi; šiandien yra frenologijos katedrų, ir galbūt šis mokslas, iš kurio pradžioje juoktasi,

taps baudžiamojo proceso pagalbininku. – Buvo teigiama, kad siela turi savo buveinę smegenyse. Visoje kūrinijos skalėje smegenų ir nervų masė didėja proporcingai gebėjimui įgyti aukštesnį išsilavinimą. Gradacija tęsiasi iki žmogaus, kuris tarp visų sukurtų būtybių, kūrinijos karalius, yra imlus aukščiausiam taurinimo laipsniui, ir kuriam Dievas davė tobuliausias ir proporcingai didžiausias smegenis. Žmoguje, kaip ir gyvūnuose, yra tam tikrų įgimtų polinkių. Istorija mums pateikia daugybę didžių žmonių, kurie nuo pat ankstyvos jaunystės turėjo ryškų polinkį į tam tikrą meną ar mokslą. Dauguma didžiųjų tapytojų ir iškilių poetų atsidavė vaizduojamiesiems menams dėl šio polinkio, kurį gamta suteikia savo favoritams, ir tapo garsūs kartais prieš tėvų valią. Šie polinkiai gali būti išvystyti ir išstbulinti auklėjimo; bet jis jų nesuteikia, nes pirmieji šių talentų požymiai pradeda ryškėti, kai vaikai dar nėra tinkami tikram auklėjimui. – Gyvūnų karalystėje visos rūšys turi joms būdingų polinkių: tigro žiaurumas, bebro darbštumas, dramblio sumanumas yra kiekviename šių rūšių individe, išskyrus keletą atsitiktinių variacijų. – Kaip žmonėse ir gyvūnuose yra įgimtų polinkių, taip smegenyse egzistuoja tiek pat organų, sutelktų ir išdėstytų vienas šalia kito; smegenys yra aukštesniųjų gyvybinių funkcijų variklis; organai smegenų paviršiuje pasireiškia iškilimais. Kuo didesni šie iškilimai, tuo labiau reikia tikėtis didelių polinkių. Šie organai, išreikšti smegenų paviršiuje, neišvengiamai sukelia iškilumus išoriniame kaukolės paviršiuje, kuri yra smegenų apvalkalas nuo pat jų pirmojo egzistavimo motinos įsčiose. Beje, ši tezė taikoma tik sveikoms smegenims apskritai, ligos gali sudaryti išimčių. – Tačiau nereikia, kaip darė Galis, to taikyti dorybėms ir ydoms, kurios neturėtų nuopelnų, jei jas suteiktų kaukolės gumbai. Tai reikštų pripažinti materialų fatalizmą. Jei tiesa, kad vagis turi vagystės iškilumą, tai jo blogas polinkis pamažu privertė tą iškilumą augti veikdamas smegenis. Bet priekinis iškilumas nėra tikras. Štai šios sistemos apžvalga: \*Dauginimosi instinktas\* pasireiškia dviem iškilimais už ausies, tiesiogiai virš kaklo. Šis organas labiau išsivystęs pas patinus nei pas pateles. – \*Meilė vaikams\* yra glaudžiausiame ryšyje su šiais organais. Todėl iškilumas, kuris ją suteikia, yra šalia to, kuris rodo dauginimosi instinktą. Ji pasireiškia dviem juntamais iškilimais pakaušyje, virš sprando, toje vietoje, kur baigiasi kaklo duobutė. Ji stipresnė pas moteris nei pas vyrus, ir lyginant gyvūnų kaukoles, ji ryškesnė beždžionės kaukolėje nei bet kurioje kitoje. – \*Draugystės ir ištikimybės\* organas yra netoli vaikų meilės organo; jis pasirodo abiejose pusėse kaip du apvalūs iškilimai, nukreipti link ausies. Jis randamas pas šunis, ypač pas pudelius ir taksus. – \*Kivirčių nuotaikos\* organas pasireiškia kiekvienoje pusėje pusrutulio formos iškilumu, už ausies ir virš jos. Jis gerai išreikštas pas dvikovininkus. – \*Žudymo\* organas pasireiškia kiekvienoje pusėje iškilumu, esančiu virš kivirčių nuotaikos organo, artėjant link smilkinio. Jis randamas pas plėšriuosius gyvūnus ir žudikus. – \*Gudrumo\* organą rodo kiekvienoje pusėje iškilimas, kuris kyla virš išorinės klausos landos, tarp smilkinio ir žudymo organo. Jis sutinkamas pas sukčius, veidmainius, paslaptinius žmones. Jis taip pat matomas pas išmintingus karvedžius, sumanius ministrus ir romanų ar komedijų autorius, kurie sumaniai rezga savo fikcijų intrigas. – \*Vagystės\* organas pasireiškia kiekvienoje pusėje iškilumu viršutinėje smilkinio dalyje, taip, kad sudaro trikampį su akies kampu ir ausies apačia. Jis pastebimas pas vagis ir kai kuriuos gyvūnus; jis labai ryškus šarkos kaukolėje. – \*Menų\* organas sudaro apvalų skliautą šalia kaktikaulio, žemiau vagystės organo; jis iškilius Rafaelio, Mikelandželo ir Rubenso kaukolėse. – \*Tonų ir muzikos\* organas pasireiškia iškilumu kiekviename kaktos kampe, žemiau menų organo. Šie du iškilimai randami papūgos, sniegenos, varno ir visų giedančių paukščių patinų kaukoles; jų nerandama nei pas paukščius ir gyvūnus, kuriems trūksta šio pojūčio, nei netgi pas žmones, kurie muziką girdi su pasibjaurėjimu. Šis organas yra juntamai didelis pas didžiuosius muzikus, tokius kaip Mocartas, Gliukas, Haidnas, Viotis, Bualdjė, Rosinis, Mejerberas ir kt. – \*Auklėjimo\* organas

pasireiškia iškilumu kaktos apačioje, ant nosies šaknies, tarp dviejų antakių. Gyvūnai, kurių kaukolė tiesi, nuo pakaušio iki akių, kaip opšraus, yra nepajėgūs jokiame auklėjimui; ir šis organas vis labiau vystosi pas lapę, kurtą, pudelį, dramblių ir orangutaną, kurių kaukolė labiausiai priartėja prie prastai organizuotų žmonių galvų. Aukščiausią vietą užima gerai sudėto žmogaus kaukolė. – \*Vietos pojūčio\* organas išoriškai pasireiškia dviem iškilimais virš nosies šaknies, prie vidinio antakių kaulo. Jis apskritai rodo gebėjimą suvokti atstumus, polinkį į visus mokslus ir menus, kur reikia stebėti, matuoti ir nustatyti erdvinius santykius: pavyzdžiui, pomėgį geografijai. Visi žymūs keliautojai turi šį organą, kaip įrodo Kuko, Kolumbo ir kitų biustai. Jis taip pat randamas pas klajojančius gyvūnus. Paukščiai keleiviai jį turi daugiau ar mažiau, priklausomai nuo to, kiek toli siekia jų migracijos. Jis labai juntamas gandro kaukolėje. Dėl šio organo išsidėstymo gandas suranda vietą, kurioje sustojo praėjusiais metais, ir, kaip kregždė, kasmet suka lizdą ant to paties kamino. – \*Spalvų pojūčio\* organas kiekvienoje pusėje sudaro iškilumą antakių lanko viduryje, tiesiogiai šalia vietos pojūčio. Kai jis labai išvystytas, sudaro ypatingą skliautą. Todėl tapytojų veidas visada linksmesnis, džiugesnis nei kitų žmonių, nes jų antakiai labiau išlenkti į viršų. Šis organas suteikia maniją gėlėms ir polinkį džiuginti akį spalvų įvairove, kurią jos siūlo. Jei jis susijęs su vietos pojūčio organu, suformuoja peizažistą. Atrodo, kad gyvūnai neturi šio pojūčio, ir jų jautrumas tam tikroms spalvoms kyla tik iš akių dirginimo. – \*Skaičių pojūčio\* organas taip pat yra virš akių duobės, šalia spalvų pojūčio, išoriniame akių kaulo kampe. Kai jis egzistuoja aukštu laipsniu, link smilkinių kyla patinimas, suteikiantis galvai kvadratinę išvaizdą. Šis organas stipriai išreikštas Niutono biuste ir apskritai matomas pas didžiuosius matematikus. Astronomų galvose jis paprastai susijęs su vietos pojūčio organu. – \*Atminties\* organo buveinė yra virš viršutinės ir užpakalinės akių duobės dalies. Jis spaudžia akis žemyn ir į priekį. Daugelis garsių komikų turi iššokusias akis dėl šio organo išsidėstymo. – \*Mąstymo\* pojūtis pasireiškia kaukolės pūpsėjimu maždaug per pusę colio po viršutiniu kaktos kraštu. Jis randamas Sokrato biuste ir pas daugelį mąstytojų. – \*Sumanumo\* organas pasireiškia pailgu pūpsėjimu kaktos viduryje. – \*Proto jėgos\* organas pasireiškia dviem pusapvaliais iškilimais, esančiais žemiau mąstymo pūpsėjimo ir atskirtais sumanumo organo. Jis randamas pas Lesažą, Bualo, Servantesą ir kt. – \*Geraširdiškumo\* organas pasireiškia pailgu pakilimu, einančiu nuo kaktos išlinkimo link viršugalvio, virš sumanumo organo. Jis randamas pas avį, stirną ir daugelį šunų veislių. – \*Tikro ar netikro pamaldumo\* organas pasireiškia patinimu virš geraširdiškumo organo. – \*Puikybės ir išdidumo\* organas pasireiškia ovaliu iškilimu pakaušio viršuje. – \*Ambicingumo ir tuštybės\* organas pasireiškia dviem iškilimais viršugalvyje, atskirtais išdidumo organo. – \*Atsargumo\* organas pasireiškia dviem iškilimais šalia ambicingumo iškilimų, ant užpakalinių kaukolės kampų. – Galiausiai, \*pastovumo ir tvirtumo\* organas pasireiškia iškilimu užpakalinėje galvos dalyje, žemiau išdidumo organo. – Ši daktaro Galio sistema turėjo daug šalininkų, bet priešų turėjo ne ką mažiau. Kai kurie lygino ją su tam tikrų fizionomistų svajonėmis, nors ji turi, bent jau iš pažiūros, ne tokį chimerišką pagrindą. Šimtą kartų matyta, kad didis žmogus ir paprastas žmogus panašūs veido bruožais, o genijaus kaukolė, sakoma, niekada nepanaši į idioto. Galbūt daktaras Galis norėjo per toli nuvesti savo doktriną; ir galima apsirikti, pateikiant nekintamas taisykles apie dalykus, kurie ne visada pastovūs. – Vienas mūsų dienų mokslininkas, prieštaraudamas daktaro Galio nuomonei, teigė, kad įgimti polinkiai neegzistuoja kaukolės iškilimuose, nes tada nuo pribuvėjų geros valios priklausytų deformuoti vaikus ir nuo gimimo suformuoti juos idiotais ar genijais; bet daktaras Galis laiko šį prieštaravimą juokingu, nes net jei įspaustum kaukolę, pavyzdžiui, toje vietoje, kur yra brangus organas, šis suspaustas organas pamažu pats atsistatytų, ir todėl, kad smegenys priešinasi bet kokiam išoriniam spaudimui dėl švelnių gijų elastingumo, ir kol jos nėra sutraiškytos ar visiškai sunaikintos, jos



atlieka pakankamą atstūmimą. – Tačiau Blumenbachas rašo, kad karaibai spaudžia savo vaikų kaukoles tam tikru prietaisu ir suteikia galvai formą, būdingą tai tautai. Gamtininkai taip pat proto savybes sieja ne su iškilimais, o su kaukolės sandara; ir daugelis teigia, kad antausis ar spaudimas ką tik gimusio Kornelio kaukolei būtų galėjęs padaryti jį silpnapročiu. Be to, matome žmonių, praradusių protą ar atmintį dėl smūgio į galvą. – Beje, daktaras Fodéré savo „Teismo medicinoje“ kalba apie vagis ir bepročius, ant kurių kaukolių nepastebėta nei vagystės, nei beprotybės iškilimų. Pridursime, kad Napoleono kaukolė turėjo labai blogus gumbus, kurie labai suintrigavo frenologus.

**Filakterijai (Phylactères)** – apsaugos priemonės. Žydai ant rankovių ir kepurų nešiojo pergamento juosteles, ant kurių buvo užrašytos įstatymo ištraukos; dėl to mūsų Viešpats jiems priekaištuoja Šventajame Matu, 23 skyriuje. Jų palikuonys laikosi tos pačios praktikos ir įtikinėja save, kad šios juostelės arba filakterijai yra amuletai, saugantys juos nuo bet kokio pavojaus, ir ypač saugantys nuo piktosios dvasios. – Krikščionys taip pat naudojo užrašytus ar išgravuotus žodžius kaip filakterijus ir apsaugos priemones. Bažnyčia visada smerkė šį piktnaudžiavimą. Žr. \*Amuletai\*.

**Filorodomantija (Phyllorhodomancie)** – būrimas rožių lapais. Graikai delnu pliaukštelėdavo per rožės lapą ir pagal garsą sprendavo apie savo norų sėkmę.

**Fizionomika (Physiognomonie)** – menas spręsti apie žmones pagal veido bruožus arba gebėjimas pažinti žmogaus vidų pagal jo išorę. – Šis mokslas turėjo daugiau priešų nei šalininkų, visgi jis atrodo juokingas tik tada, kai norima jį nuvesti per toli. Visi veidai, visos formos, visi sukurti padarai skiriasi tarpusavyje ne tik klasėmis, gentimis, rūšimis, bet ir savo individualumu. Kodėl ši formų įvairovė negalėtų būti charakterių įvairovės pasekmė, arba kodėl charakterių įvairovė negalėtų būti susijusi su šia formų įvairove? Kiekviena aistra, kiekvienas pojūtis, kiekviena savybė užima savo vietą kiekvienos sukurtos būtybės kūne; pyktis išpučia raumenis: taigi išpūsti raumenys yra pykčio ženklas?.. Akys, pilnos ugnies, žvilgsnis, greitas kaip žaibas, ir gyvas bei skvarbus protas šimtą kartų randami kartu. Atvira ir giedra akis tūkstantį kartų sutinkama su atvira ir dora širdimi. – Kodėl nebandyti pažinti žmonių pagal jų fizionomiją? Dangus kasdien vertinamas pagal jo fizionomiją. Prekybininkas vertina tai, ką perka, pagal išorę, pagal fizionomiją... – Tokie yra fizionomistų samprotavimai, įrodinėjantys jų mokslo patikimumą. Tiesa, priduria jie, kad kartais galima apsirikti; bet išimtis neturi kenkti taisyklėms. Aš mačiau, sako Lavateris, nusikaltėlį, nuteistą ratuoti už savo geradarijo nužudymą, ir šis monstras turėjo atvirą ir grakštų veidą kaip Gvido (Guido) angelas. Nebūtų neįmanoma rasti galeroje Regulų galvų, o pataisos namuose – vestalių fizionomijų. Tačiau sumanus fizionomistas atskirs bruožus, nors ir beveik nepastebimus, kurie skelbia ydą ir degradaciją. – Kad ir kaip ten būtų su fizionomika, štai jos principai, kartais protingi, kartais pritempti: skaitytojas pasiims, ką norės. – Moralinis grožis paprastai dera su fiziniu grožiu. (Sokratas ir šimtas tūkstančių kitų įrodo priešingai.) Daugelis asmenų laimi, kai pradedi juos pažinti, nors iš pirmo žvilgsnio jie tau nepatiko. Turi būti tarp jų ir tavęs kažkoks disonanso

taškas, nes iš pirmo žvilgsnio tai, kas turėjo jus suartinti, tavęs nepaveikė. Taip pat turi būti tarp jūsų kažkoks slaptas ryšys, nes kuo daugiau matotės, tuo labiau vienas kitam tinkate. Tačiau atkreipkite dėmesį į pirmąjį instinktyvų judesį, kurį jums sukelia nauja pažintis. – Kiekvienas žmogus, kurio veidas, burna, eisena, rašysena yra kreiva, savo mąstysenoje, charakteryje, elgesyje turės kažką įtartino, nenuoseklaus, šališko, sofistiško, melagingo, klastingo, kaprizingo, prieštaringo, apgavikiško, šaltą ir kietą silpnaprotystę. – Galva yra kilniausia žmogaus kūno dalis, proto ir intelektinių gebėjimų buveinė. (Daktaras Van Helmontas intelektinius gebėjimus talpino skrandžio srityje.) Galva, kuri proporcinga likusiam kūnui, kuri tokia atrodo iš pirmo žvilgsnio, kuri nei per didelė, nei per maža, skelbia tobulesnį proto pobūdį, nei drįstume tikėtis iš neproporcingos galvos. Per didelė, ji beveik visada rodo grubumą; per maža – silpnumo ženklas. Kad ir kokia proporcinga kūnui būtų galva, ji dar neturi būti nei per daug apvali, nei per daug pailga: kuo ji taisyklingesnė, tuo tobulesnė. Galima vadinti gerai organizuota tokią, kurios statmenas aukštis, matuojamas nuo pakaušio galo iki nosies galiuko, yra lygus jos horizontaliam pločiui. Per ilga galva rodo mažai nuovokos turintį žmogų, tuščiaagarbį, smalsų, pavydų ir patiklų. Į žemę palinkusi galva yra išmintingo žmogaus, pastovaus savo sumanymuose, ženklas. Galva, kuri sukiojasi į visas puses, skelbia pasipūtimą, vidutiniškumą, melą, iškrypusį, lengvabūdišką protą ir silpną sprendimą. – Veidą galima padalyti į tris dalis: pirmoji tęsiasi nuo kaktos iki antakių; antroji – nuo antakių iki nosies apačios; trečioji – nuo nosies apačios iki smakro kaulo galo. Kuo šie trys aukštai simetriškesni, tuo labiau galima pasikliauti proto tikslumu ir charakterio reguliarumu apskritai. Kai kalbama apie veidą, kurio organizacija yra nepaprastai stipri arba nepaprastai subtili, charakterį galima lengviau įvertinti iš profilio nei iš priekio. Neskaičiuojant to, kad profilis mažiau tinka apsimetinėjimui, jis siūlo linijas, kurios yra ryškiau išreikštos, tikslesnės, paprastesnės, grynesnės; todėl jų reikšmę lengva suvokti; tuo tarpu dažnai veido linijas iš priekio gana sunku išnarplioti. Gražus profilis visada suponuoja išskirtinio charakterio analogiją. Tačiau randama tūkstančiai profilių, kurie, nebūdami gražūs, gali leisti daryti prielaidą apie charakterio pranašumą. Mėsingas veidas rodo žmogų, kuris yra bailus, linksmas, patiklus ir pasipūtęs. Darbštus žmogus dažnai turi liesą veidą. Veidas, kuris prakaituoja nuo menkausio susijaudinimo, skelbia karštą temperamentą, tuščią ir grubų protą, polinkį į rajumą. – Plaukai siūlo daugybę nuorodų apie žmogaus temperamentą, jo energiją, jutimo būdą, taip pat apie jo dvasinius gebėjimus. Jie neleidžia nė menkausio apsimetinėjimo; jie atitinka mūsų fizinę konstituciją, kaip augalai ir vaisiai atitinka dirvą, kuri juos augina. Esu tikras, sako Lavateris, kad pagal plaukų elastingumą būtų galima spręsti apie charakterio elastingumą (labai dažnai paneigiama). Ilgi, lygūs, negrakštūs plaukai neskelbia nieko, tik vidutiniškumą. Aukštinės geltonos arba į rudumą linkstančios šviesios spalvos plaukai, kurie švelniai žvilga, lengvai ir maloniai banguoja, yra kilnūs plaukai (Šveicarijoje, Lavaterio tėvynėje). Juodi, lygūs, tankūs ir stori plaukai rodo mažai proto, bet kruopštumą ir meilę tvarkai. Šviesūs plaukai paprastai skelbia švelnų, sangvinišką-flegmatišką temperamentą. Raudoni plaukai, sakoma, charakterizuoja žmogų, kuris yra visiškai geras arba visiškai blogas. – Ploni plaukai žymi bailumą; šiurkštūs skelbia drąsą (Napoleonas turėjo labai plonus), šis būdingas ženklas yra vienas iš tų, kurie bendri žmogui ir gyvūnams. Tarp keturkojų elnias, kiškis ir avis, kurie yra tarp bailiausiųjų, ypač išsiskiria iš kitų savo kailio švelnumu; tuo tarpu liūto ir šerno kailio šiurkštumas atitinka drąsą, kuri sudaro jų charakterį. Taikant šias pastabas žmonių giminei, šiaurės gyventojai paprastai yra labai drąsūs, ir jie turi šiurkščius plaukus; rytiečiai yra daug balesni, ir jų plaukai švelnesni. Garbanoti plaukai žymi žmogų, kuriam sunku suvokti. Tie, kurie turi daug plaukų ant smilkinių ir kaktos, yra grubūs ir išdidūs. – Tanki ir gerai sutvarkyta barzda skelbia gero būdo ir protingo temperamento žmogų. Žmogus, kurio barzda reta ir prastai

išsidėsčiusi, turi daugiau moters prigimties ir polinkių nei vyro. – Jei barzdos spalva skiriasi nuo plaukų spalvos, tai nieko gero nežada. Taip pat ryškus kontrastas tarp plaukų spalvos ir antakių spalvos gali kelti tam tikrą nepasitikėjimą...

**Tęsk** atsakymą kai būsi pasiruošęs versti toliau.

Kakta, iš visų veido dalių, yra svarbiausia ir charakteringiausia. Kaktos, žiūrint iš profilio, gali būti suskirstytos į tris pagrindines klases. Jos yra arba atloštos atgal, arba statmenos, arba išsikišusios. Atloštos atgal kaktos apskritai rodo vaizduotę, protą ir subtilumą. – Visiškas statmenumas, nuo plaukų iki antakių, yra visiško proto trūkumo ženklas. Statmena forma, kuri viršuje nepastebimai išsilenkia, skelbia protą, gebantį daug mąstyti, ramų ir gilų mąstytoją. Išsikišusios kaktos priklauso silpniems ir ribotiems protams, kurie niekada nepasieks tam tikros brandos. Kuo kakta ilgesnė, tuo labiau protui trūksta energijos ir veržlumo. Kuo ji labiau suspausta, trumpa ir kompaktiška, tuo labiau charakteris yra susikaupęs, tvirtas ir solidus... – Kad kakta būtų laiminga, tobulai graži ir tokios išraiškos, kuri skelbtų tiek sprendimo turtingumą, tiek charakterio kilnumą, ji turi būti tiksliausioje proporcijoje su likusia veido dalimi. Neturinti jokių nelygumų ir nuolatinių raukšlių, ji vis dėlto turi būti joms imli; bet tada ji susiraukšlės tik rimto mąstymo akimirkomis, skausmo ar pasipiktinimo protrūkio metu. Ji turi trauktis atgal viršuje. Odos spalva turi būti šviesesnė nei kitų veido dalių. Jei akiduobės kaulas yra išsikišęs, tai ženklas ypatingo gabumo protiniam darbui, nepaprasto sumanumo dideliems sumanymams. Bet ir be šio išsikišusio kampo yra puikių galvų, kurios tuo tvirtesnės, kai kaktos apačia nusileidžia kaip statmena siena ant horizontaliai išsidėsčiusių antakių, ir nepastebimai apvalėja ir išsilenkia abiejose pusėse link smilkinių. – Trumpos, raukšlėtos, gumbuotos, netaisyklingos, vienoje pusėje įdubusios, iškirptos arba visada skirtingai besiraukšlėjančios kaktos nėra gera rekomendacija ir neturėtų kelti didelio pasitikėjimo. Kvadratinės kaktos, kurių šoninės ribos vis dar gana plačios ir kurių akiduobės kaulas tuo pačiu metu labai tvirtas, suponuoja didelį išminties ir drąsos fondą. Visi fizionomistai sutaria šiuo klausimu. Labai kaulėta ir daug odos turinti kakta skelbia irzlią ir kivirčytis linkusių prigimtį... – Aukšta kakta su ilgu ir į smakrą smailėjančiu veidu yra silpnumo ženklas. Pailgos kaktos su stipriai įtempta ir labai lygia oda, ant kurių net ir neįprasto džiaugsmo proga nematyti jokios švelniai gyvos raukšlės, visada yra šalto, įtaraus, kandaus, užsispyrusio, įkyraus, pretenzingo, pataikūniško ir kerštingo charakterio požymis. Kakta, kuri viršuje linksta į priekį ir įdumba link akies, suaugusiam žmogui yra beviltiškos silpnaprotystės požymis. – Žemiau kaktos prasideda jos gražioji siena – antakis, taikos vaivorykštė savo švelnume, įtemptas nesantaikos lankas, kai išreiškia pyktį. Švelniai išlenkti antakiai dera su kuklumu ir paprastumu. Išsidėstę tiesia linija ir horizontaliai, jie siejasi su vyrišku ir energingu charakteriu. Kai jų forma yra pusiau horizontali ir pusiau lenkta, proto jėga susijungia su nuoširdžiu gerumu. Šiurkštūs ir netvarkingi antakiai visada yra nesuvaldomo gyvumo ženklas; bet ta pati netvarka skelbia saikingą ugnį, jei plaukai ploni. Kai jie tankūs ir kompaktiški, plaukeliai guli lygiagrečiai ir tarsi ištempti pagal virvę, jie žada brandų ir solidų sprendimą, teisingą ir ramų protą. Susijungiantys antakiai arabų laikyti grožio bruožu, o senieji fizionomistai jiems priskirdavo klatingo charakterio idėją. Pirmoji iš šių dviejų nuomonių klaidinga, antroji perdėta, nes tokios rūšies antakiai dažnai randami pas pačius doriausius ir mieliausius žmones. Ploni antakiai yra neklystantis flegmos ir silpnumo

ženklas; energingam žmogui jie mažina charakterio jėgą ir gyvumą. Kampuoti ir nutrūkstantys antakiai žymi produktyvaus proto aktyvumą. – Kuo arčiau antakiai akių, tuo charakteris rimtesnis, gilesnis ir solidesnis. Didelis atstumas nuo vieno iki kito skelbia ramią ir tylią sielą. Antakių judėjimas yra be galo išraiškingas; jis daugiausia skirtas žymėti žemas aistras, puikybę, pyktį, panieką. Žmogus, raukantis antakius, yra niekinanti ir niekinga būtybė... – Būtent akyse, sako Bufonas, atsispindi mūsų slaptų jaudulių vaizdai, ir jose galima juos atpažinti; akis priklauso sielai labiau nei bet kuris kitas organas; atrodo, ji ją liečia ir dalyvauja visuose jos judesiuose; ji išreiškia pačias gyviausias aistras ir audringiausias emocijas, kaip ir subtiliausius jausmus; ji perteikia juos visa jėga, visu tyrumu, tokius, kokie jie gimsta; ji perduoda juos staigiais bruožais. – Mėlynos akys skelbia daugiau silpnumo nei rudos ar juodos. Nėra taip, kad nebūtų labai energingų žmonių su mėlynomis akimis, bet visumoje rudos akys yra įprastesnis vyriško proto požymis; lygiai kaip genijus, tiesiogine prasme, beveik visada asocijuojasi su geltonomis, į rudumą linkstančiomis akimis... – Pikti žmonės turi įvairių spalvų akis, retai mėlynas, dažniau rudas ar žalsvas. Pastarojo atspalvio akys tam tikra prasme yra skiriamasis gyvumo ir drąsos ženklas. Beveik niekada nematyti šviesiai mėlynų akių pas piktus asmenis... Akys, kurios sudaro pailgą, smailų ir link nosies nukreiptą kampą, priklauso asmenims, kurie yra arba labai nuovokūs, arba labai gudrūs. Kai viršutinis vokas brėžia pilną lanką, tai gero būdo ir didelio subtilumo ženklas, kartais ir bailaus charakterio. Kai vokas brėžiamas beveik horizontaliai virš akies ir kerta vyzdį skersai, jis dažnai skelbia labai sumanų, labai gudrų žmogų; bet dėl to nesakoma, kad ši akies forma sunaikina širdies tiesumą. – Labai didelės, labai šviesiai mėlynos ir iš profilio beveik permatomos akys visada skelbia lengvą, platų suvokimą, bet tuo pačiu metu nepaprastai jautrų, sunkiai valdomą, įtarų, pavydų, linkusį į išankstinį nusistatymą charakterį. – Mažos, juodos, žibiančios akys po juodais ir tankiais antakiais, kurios atrodo įdubusios, kai piktdžiugiškai šypsosi, skelbia gudrumą, galias įžvalgas, intrigų ir priekabių dvasią. Jei tokios akys nėra lydimos pašaipios burnos, jos žymi šaltą ir skvarbų protą, daug skonio, eleganciją, tikslumą, didesnę polinkį į šykštumą nei į dosnumą... – Didelės, atviros, skaidrios šviesios akys, kurių ugnis spindi greitu judrumu lygiagrečiuose, neplačiuose ir ryškiai nubrėžtuose vokuose, vienija šiuos bruožus: gyvą įžvalgumą, eleganciją ir skonį, piktą temperamentą, puikybę. Akys, kurios leidžia matyti visą vyzdį, o po vyzdžiu dar daugiau ar mažiau baltymo, yra nenatūralios įtampos būsenoje arba priklauso tik neramiems, aistringiems, pusiau pamišusiems žmonėms; niekada sveiko, brandaus, tikslaus sprendimo žmonėms, kurie verti pasitikėjimo. – Kai kurios akys yra labai atviros, labai spindinčios, su lėkštomis fizionomijomis; jos skelbia užsispyrimą, kvailumą, susijusį su pretenzijomis. – Įtarūs, karštakošiai, smurtingi žmonės dažnai turi įdubusias akis ir tolimą bei platų žvilgsnį. Beprotis, vėjavaikis dažnai turi iššokusias akis. Sukčius kalbėdamas nuleidžia vokus ir žiūri iš padilbų. Gudrūs ir klastingi žmonės turi įprotį laikyti vieną akį, o kartais ir abi, pusiau užmerktas. Tai silpnumo ženklas. Iš tiesų, labai retai matyti labai energingą žmogų, kuris būtų klastingas: mūsų nepasitikėjimas kitais kyla iš mažo pasitikėjimo savimi. – Senovės žmonės pagrįstai vadino nosį *\*honestamentum faciei\** (veido puošmena). Graži nosis niekada nesiderina su bjauriu veidu. Galima būti negražiam ir turėti gražias akis, bet taisyklinga nosis būtinai reikalauja laimingos kitų bruožų analogijos; todėl matome tūkstantį gražių akių prieš vieną tobulai gražią nosį; ir ten, kur ji randama, ji visada suponuoja išskirtinį charakterį: *\*Non cuiquam datum est habere nasum\** (Ne kiekvienam duota turėti nosį). – Štai, pasak fizionomistų, ko reikia tobulai gražiai nosies sandarai: jos ilgis turi būti lygus kaktos ilgiui; prie šaknies turi būti nedidelis įdubimas. Žiūrint iš priekio, nosies nugarėlė turi būti plati ir beveik lygiagreti abiejose pusėse, bet reikia, kad šis plotis būtų šiek tiek labiau pastebimas viduryje. Nosies galiukas arba obuolys neturi būti nei kietas, nei mėsingas. Iš priekio reikia, kad nosies

sparneliai matytųsi aiškiai, o šnervės maloniai trumpėtų apačioje. Profile nosies apačia turės tik trečdalį jos ilgio pločio. Viršuje ji arti jungsis su akiduobės lanku; o jos plotis akies pusėje turi būti bent pusė colio. – Nosis, kuri sujungia visus šiuos tobulumus, išreiškia viską, kas gali būti išreikšta. Tačiau daugybė didžiausių nuopelnų žmonių turi deformuotas nosis; bet reikia taip pat diferencijuoti nuopelnų rūšį, kuri juos išskiria. Maža, profilyje įlinkusi nosis netrukdo būti doram ir nuovokiam, bet nesuteikia genijaus. Nosys, kurios linksta ties šaknies viršumi, tinka valdingiems charakteriams, pašauktiems vadovauti, atlikti didelius darbus, tvirtiems savo projektuose ir aistringai jų siekiantiems. Statmenos nosys (tai yra tos, kurios artėja prie šios formos, nes visuose savo kūriniuose gamta bjaurisi visiškai tiesiomis linijomis) užima vidurį tarp įlinkusių ir lenktų nosių; jos suponuoja sielą, kuri moka veikti ir kentėti ramiai bei energingai. – Nosis, kurios nugarėlė plati, nesvarbu, ar ji tiesi, ar lenkta, visada skelbia aukštesnius gebėjimus. Bet ši forma labai reta. Maža šnervė yra tikras bailaus proto ženklas, nepajėgaus rizikuoti menkiausiu sumanymu. Kai nosies sparneliai gerai atsiskyrę, gerai judantys, jie žymi didelį jausmų subtilumą, kuris gali išsigimti į jausmingumą. Kur nerasite mažo nuolydžio, savotiško įdubimo perėjime nuo kaktos į nosį, nebent nosis būtų stipriai riesta, nesitikėkite atrasti nė menkausio didybės požymio. – Žmonės, kurių nosis labai linksta link burnos, niekada nėra nei tikrai geri, nei tikrai linksmi, nei didūs, nei kilnūs: jų mintys visada prisiriša prie žemiškų dalykų; jie santūrūs, šalti, nejautrūs, mažai bendraujantys, paprastai turi piktą protą; jie yra hipochondrikai arba melancholikai. – Totorių tautos paprastai turi plokščią ir įdubusią nosį; Afrikos negrai – buką; žydai dažniausiai – erelišką; anglai – kremzlinę ir retai smailią. Jei spręsimė iš paveikslų ir portretų, gražios nosys nėra dažnos tarp olandų. Priešingai, tarp italų šis bruožas yra skiriamasis. Galiausiai, jis yra visiškai būdingas garsiems Prancūzijos ir Belgijos vyrams. – Mėsingi skruostai rodo temperamento drėgnumą. Liesi ir susitraukę, jie skelbia skysčių sausumą. Sielvartas juos įdubina; grubumas ir kvailumas įspaudžia juose grubias vagas; išmintis, patirtis ir proto aštrumas juos išraižo lengvais ir švelniai banguotais pėdsakais. – Tam tikri įdubimai, daugiau ar mažiau trikampiai, kurie kartais pastebimi skruostuose, yra neklystantis pavydo ar pavyduliavimo ženklas. Iš prigimties grakštus skruostas, virpantis nuo švelnaus jaudulio, kuris pakelia jį link akių, yra jautrios širdies garantas. Jei besišypsančiame skruoste matyti susidarančios trys lygiagrečios ir apskritos linijos, tikėkitės šiame charakteryje beprotybės pagrindo. – Ausis, kaip ir kitos žmogaus kūno dalys, turi savo nustatytą reikšmę; ji neleidžia jokio maskavimosi; ji turi savo tinkamumą ir ypatingą analogiją su individu, kuriam priklauso. Kai ausies galiukas yra laisvas, tai geras ženklas intelektualiams gebėjimams. Plačios ir atlėpusios ausys skelbia įžulumą, tuštybę, sprendimo silpnumą. – Didelės ir storos ausys žymi paprastą, grubų, kvailą žmogų. Mažos ausys rodo bailumą. Per daug užlenktos ir apsuptos prastai nubrėžto volelio ausys nežada nieko gero, kalbant apie protą ir talentus. Vidutinė ausis, gražiai apvalaus kontūro, nei per stora, nei pernelyg plona, beveik nesutinkama niekur kitur, kaip tik pas protingus, nuovokius, išmintingus ir iškilius asmenis. – Burna yra proto ir širdies interpretatorė; ji sujungia ramybės būsenoje ir begalinėje judesių įvairovėje charakterių pasaulį. Ji iškalbinga net savo tylėjimu. Pastebimas tobulas ryšys tarp lūpų ir prigimties. Ar jos tvirtos, ar minkštos ir judrios, charakteris visada yra analogiško būdo. Storos lūpos, gerai išreikštos ir proporcingos, kurios abiejose pusėse pateikia vidurio liniją vienodai gražiai vingiuotą ir lengvai atkartojamą piešinyje, tokios lūpos nesuderinamos su niekšybe; jos taip pat priešinasi klastai ir piktumui. – Viršutinė lūpa charakterizuoja skonį. Puikybė ir pyktis ją išlenkia; gudrumas ją paaštrina; gerumas ją suapvalina; palaidumas ją susilpnina ir nuvytina. Apatinės lūpos paskirtis – būti jai atrama. Suspausta burna, kurios plyšys eina tiesia linija ir kurioje lūpų kraštas nesimato, yra tikras šaltakraujiškumo, darbštaus proto, tikslumo ir švaros, bet taip pat ir širdies sausumo

ženklas. Jei ji tuo pačiu metu kyla aukštyn abiejuose galuose, ji suponuoja afektacijos ir tuštybės pagrindą. Apkarpytos lūpos linksta į bailumą ir šykštumą. – Viršutinė lūpa, kuri šiek tiek išsikiša, yra skiriamasis gerumo ženklas; ne tai, kad būtų galima visiškai atsakyti šią savybę išsikišusiai apatinei lūpai; bet šiuo atveju reikia tikėtis greičiau šalto ir nuoširdaus geraširdiškumo nei gyvo švelnumo jausmo. Apatinė lūpa, kuri viduryje įdumba, priklauso tik linksmiems protams. Atidžiai stebėkite linksmą žmogų tuo momentu, kai jis ruošiasi pasakyti sąmojų, jo lūpos centras niekada nepamirš nusileisti ir šiek tiek įdubti. Gerai užčiaupta burna, jei tik ji nėra afektuota ir smaila, skelbia drąsą; ir progomis, kai reikia tai įrodyti, net tie asmenys, kurie turi įprotį laikyti burną pravirą, paprastai ją užčiaupia. Žiojinti burna yra besiskundžianti, užčiaupta burna kenčia kantriai. – Burna, sako Le Brunas (Le Brun) savo „Traktate apie aistras“, yra ta veido dalis, kuri labiausiai žymi širdies judesius. Kai jis skundžiasi, burna nusvyrą šonuose; kai jis patenkintas, burnos kampučiai kyla į viršų; kai jis jaučia pasibjaurėjimą, burna stumiasi į priekį ir kyla viduryje. – Kiekviena burna, kurios plotis du kartus didesnis už akies plotį, yra kvailio burna; turiu omenyje akies plotį, matuojamą nuo jos galo link nosies iki vidinio akiduobės galo, abu plotius matuojant toje pačioje plokštumoje. – Jei apatinė lūpa su dantimis horizontaliai viršija pusę burnos pločio žiūrint iš profilio, tikėkitės, priklausomai nuo kitų fizionomijos niuansų nurodymų, vieno iš šių keturių atskirų charakterių arba visų keturių kartu: kvailumo, grubumo, šykštumo, piktdžiugiškumo. Per didelės lūpos, nors ir proporcingos, visada skelbia mažai subtilų, nešvarų ar jausmingą žmogų, kartais net kvailą ar piktą. – Burna, tarsi be lūpų, kurios vidurio linija stipriai nubrėžta, kuri abiejuose galuose traukiasi į viršų, ir kurios viršutinė lūpa, žiūrint iš profilio nuo nosies, atrodo išlenkta; tokia burna beveik matoma tik pas gudrius šykštuolius, aktyvius, darbščius, šaltus, kietus, meilikaujančius ir mandagius, bet žlugdančius savo tinkluose. – Maža, siaura burna, po mažomis šnervėmis, ir elipsinė kakta visada yra baili, pernelyg drovi, vaikiškai tuščia ir sunkiai reiškianti mintis. Jei prie šios burnos prisideda didelės iššokusios, drumstos akys, pailgas kaulėtas smakras, ir ypač jei burna paprastai laikoma atvira, būkite dar labiau tikri dėl tokios galvos silpnaprotystės. – Maži ir trumpi dantys senųjų fizionomistų laikomi silpnos konstitucijos ženklu. Ilgi dantys yra bailumo požymis. Balti, švarūs ir gerai išdėstyti dantys, kurie, burnai atsivėrus, atrodo išsikišantys, bet neišlenda, ir kurie ne visada pasirodo visiškai atviri, suaugusiam žmogui skelbia švelnų ir mandagų protą, gerą ir dorą širdį. Ne tai, kad nebūtų galima turėti labai vertinamo charakterio su sugedusiais, bjauriais ar nelygiais dantimis; bet šis fizinis sutrikimas dažniausiai kyla iš ligos arba kokio nors moralinio netobulumo mišinio. – Tas, kurio dantys nelygūs, yra pavydus. Stori, platūs ir stiprūs dantys yra stipraus temperamento ženklas ir žada ilgą gyvenimą, jei tikėsime Aristoteliu. – Kad būtų gražios proporcijos, sako Herderis, smakras neturi būti nei smailas, nei įdubęs, bet lygus. Išsikišęs smakras visada skelbia kažką pozityvaus, tuo tarpu atsitraukusio smakro reikšmė visada negatyvi. Dažnai individo energijos arba neenergijos charakteris pasireiškia vien tik per smakrą. – Yra trys pagrindinės smakrų rūšys: atsitraukiantys smakrai, tie, kurie profilyje yra statmeni su apatine lūpa, ir tie, kurie išsikiša už apatinės lūpos, arba, kitais žodžiais tariant, smailūs smakrai. Atsitraukiantis smakras, kurį drąsiai galima vadinti moterišku smakru, nes jis randamas beveik pas visus kitos lyties asmenis, visada verčia įtarti kažkokią silpnąją pusę. Antrosios klasės smakrai įkvepia pasitikėjimą. Trečiosios klasės smakrai rodo aktyvų ir vikrą protą, su sąlyga, kad jie nesudarytų rankenos, nes ši perdėta forma paprastai veda į bailumą ir šykštumą. – Stiprus įpjovimas smakro viduryje atrodo rodantis nuovokų, ramų ir ryžtingą žmogų, nebent šį bruožą paneigtų kiti prieštaringi bruožai. Smailas smakras paprastai laikomas gudrumo ženklu. Tačiau ši forma randama pas doriausius žmones; gudrumas tada yra tik rafinuotas gerumas. – Šis tarpas tarp galvos ir krūtinės, kuris turi abiejų savybių, yra



reikšmingas, kaip ir viskas, kas susiję su žmogumi. Mes žinome tam tikras gūžio rūšis, kurios yra neklystantis kvailumo ženklas, tuo tarpu gerai proporcingas kaklas yra neginčijama rekomendacija charakterio solidumui. Ilgas kaklas ir aukštai iškelta galva kartais yra puikybės ir tuštybės ženklas. Protingai storas ir šiek tiek trumpas kaklas retai siejasi su pasipūtėlio ar kvailio galva. Tie, kurių kaklas plonas, švelnus ir pailgas, yra bailūs kaip elnias, Aristotelio nuomone; o tie, kurių kaklas storas ir trumpas, turi analogiją su įsiutintu jaučiu. Bet analogijos dažniausiai yra klaidingos, sako Lavateris, ir mestos ant popieriaus be stebėjimo dvasios diktavimo. – Tarp rankų formų yra tiek pat įvairovės ir nepanašumo, kiek tarp fizionomijų. Dviejų tobulai panašių veidų niekur nėra; lygiai taip pat nerasite pas du skirtingus asmenis dviejų rankų, kurios būtų panašios. – Kiekviena ranka savo natūralioje būsenoje, t. y. atmetus nepaprastus atsitikinėjimus, yra tobuloje analogijoje su kūnais, kurių dalį ji sudaro. Rankos kaulai, nervai, raumenys, kraujas ir oda yra tik kaulų, nervų, raumenų, kraujo ir odos tęsinys likusioje kūno dalyje. Tas pats kraujas cirkuliuoja širdyje, galvoje ir rankoje. – Taigi ranka prisideda savo dalimi, atskleidžiant individo charakterį; ji, kaip ir kiti kūno nariai, yra fizionomikos objektas, objektas tuo reikšmingesnis ir tuo labiau stebinantis, kad ranka negali apsimetinėti, ir kad jos judrumas ją išduoda kiekvieną akimirką. Jos ramiausia padėtis rodo mūsų prigimtinius polinkius; jos lankstymai – mūsų veiksmus ir aistras. Visuose savo judesiuose ji seka impulsą, kurį jai suteikia likusi kūno dalis. – Visi žino, kad platūs pečiai, kurie leidžiasi nepastebimai ir nekyla smailiai, yra sveikatos ir jėgos ženklas. Kreivi pečiai paprastai taip pat turi įtakos kūno sudėjimo švelnumui; bet atrodytų, kad jie palankūs proto aštrumui ir aktyvumui, meilei tikslumui ir tvarkai. – Plati ir kvadratinė krūtinė, nei per daug išgaubta, nei per daug įgaubta, visada suponuoja gerai sudėtus pečius ir teikia tuos pačius požymius. Plokščia ir tarsi įdubusi krūtinė rodo temperamento silpnumą. – Didelis ir išsikišęs pilvas daug labiau linksta į jausmingumą ir tingumą nei plokščias ir susitraukęs pilvas. Reikia tikėtis daugiau energijos ir aktyvumo, daugiau proto lankstumo ir aštrumo iš sauso temperamento, nei iš kūno, perkrauto antsvoriu. Tačiau pasitaiko žmonių su lieknu liemeniu, kurie yra nepaprastai lėti ir tingūs; bet tada jų nerūpestingumo charakteris vėl pasirodo apatinėje veido dalyje. – Aukštesnių nuopelnų žmonės paprastai turi liesas šlaunis... Plokščios pėdos retai asocijuojasi su genijumi... – Apie panašumus tarp žmogaus ir gyvūnų. – Nors tarp žmogaus ir gyvūnų nėra jokio panašumo tiesiogine prasme, pasak Aristotelio pastabos, vis dėlto gali atsirasti, kad tam tikri žmogaus veido bruožai mums primena kokio nors gyvūno idėją. – Porta nuėjo toliau, nes rado kiekvienoje žmogaus figūroje gyvūno ar paukščio figūrą, ir jis vertina žmones pagal gyvūno, kurio bruožus jie nešioja, prigimtį. Beždžionė, arklis ir dramblys yra gyvūnai, kurie labiausiai panašūs į žmonių giminę savo profilių ir veido kontūrais. Gražiausi panašumai yra arklio, liūto, šuns, dramblio ir erelio. – Tie, kurie panašūs į beždžionę, yra sumanūs, aktyvūs, vikrūs, gudrūs, pikti, šykštūs ir kartais blogi. Arklio panašumas suteikia drąsą ir sielos kilnumą. – Kakta, kaip dramblio, skelbia apdairumą ir energiją. Žmogus, kuris nosimi ir kakta būtų panašus į liūto profilį, tikrai nebūtų paprastas žmogus (liūto veidas neša energijos, ramybės ir jėgos antspaudą); bet labai reta, kad šis charakteris galėtų būti rastas pilnai žmogaus veide. Šuns panašumas skelbia ištikimybę, tiesumą ir didelį apetitą. Vilko, kuris taip mažai skiriasi, rodo smurtinę, kietą, bailų, nuožmų, aistringą, klatingą ir kraugerišką žmogų. Lapės rodo menkumą, silpnumą, gudrumą ir smurtą. – Linija, kuri dalija hienos snukį, neša negailestingo kietumo charakterį. Tigro panašumas skelbia edrų nuožmumą. Kokia klastos išraiška tigro akyse ir snukyje! Linija, kurią sudaro lūšies ir tigro burna, yra žiaurumo išraiška. Katė: veidmainystė, atidumas ir smaližiavimas. Katės yra tigrui mažame, prijaukinti naminiu auklėjimu. – Lokio panašumas rodo įniršį, galią draskyti, mizantropišką nuotaiką. Šerno arba kiaulės skelbia sunkią, edrią ir brutalią prigimtį. Barsukas yra niekingas, nepatikus

ir ėdrus. Jautis yra kantrus, užsispyręs, sunkus, grubaus apetito. Linija, kurią sudaro karvės ir jaučio burna, yra nerūpestingumo, bukumo ir užsispyrimo išraiška. Elnias ir stirna: baimingas drovumas, judrumas, atidumas, švelnus ir taikus nekaltumas... – Erelis panašumas skelbia pergalingą jėgą. Jo žibanti akis turi visą žaibo ugnį. Grifas turi daugiau lankstumo ir tuo pačiu metu kažką mažiau kilnaus. Pelėda yra silpnesnė, baimingesnė už grifą. Papūga: jėgos afektacija, aštrumas ir plepėjimas, ir t.t. Visos šios panašumų rūšys kinta iki begalybės; bet jas sunku rasti. – Tokie yra fizionomikos principai pagal Aristotelį, Albertą Didįjį, Portą ir kt.; bet daugiausia pagal Lavaterį, kuris daugiausiai rašė šia tema, ir kuris bent jau kartais įdėjo grūdą sveiko proto į savo bandymus. – Jis kalba išmintingai, kai nagrinėja kūno ir veido judesius, gestus ir judančias dalis, kurios žmogaus veide išreiškia tai, ką jis jaučia viduje ir tuo momentu, kai jaučia. Bet kiek jis taip pat kliedi, kai nori ryžtingai rasti genijų rankoje! Jis vertina moteris su didžiausiu neteisingumu. – Kol fizionomika mokys žmogų pažinti orumą tos būtybės, kurią Dievas jam davė, šis mokslas, nors didžiąja dalimi rizikingas, vis dėlto nusipelnys tam tikrų pagyrimų, nes turės naudingą ir pagirtiną tikslą. Bet kai ji sakys, kad asmuo, sudėtas taip ir taip, yra iš prigimties ydingas; kad reikia jo vengti ir juo nepasitikėti ir t.t.; kad nors šis asmuo pateikia viliojančią išorę ir kupiną gerumo bei nuoširdumo išraišką, visada reikia jo vengti, nes jo prigimtis baisi, kad jo veidas tai skelbia ir kad ženklas yra tikras, nekintamas, fizionomika bus bjaurus mokslas, kuris įtvirtina fatalizmą. – Buvo matyta žmonių, pakankamai apsvaigusių nuo šio mokslo, kad suteiktų sau trūkumus, kuriuos jų veidas būtinai nešiojo, ir taptų ydingi, tam tikra prasme, nes jų fizionomijos lemtis juos tam pasmerkė; panašūs į tuos, kurie atsisakydavo dorybės, nes jų žvaigždės lemtis trukdė jiems būti doriems. Žr. \*Mimika\*, \*Rašysena\* ir kt.

**Piačai (Piaches)** – stabmeldžių žyniai Kumanos pakrantėje Amerikoje. Norint būti priimtam į jų ordiną, reikia pereiti tam tikrą noviciatą, kuris susideda iš klaidžiojimo dvejus metus miškuose, kur jie įtikina žmones, kad gauna nurodymus iš tam tikrų dvasių, kurios įgauna žmogaus pavidalą, kad išmokytų juos pareigų ir jų religijos dogmų. Jie sako, kad saulė ir mėnulis yra vyras ir žmona. Per užtemimus moterys nuleidžia kraują ir drasko sau rankas, nes tiki, kad mėnulis susipyko su savo vyru. Piačai duoda X formos talismaną kaip apsaugą nuo vaiduoklių. Jie imasi pranašauti, ir atsirado ispanų, pakankamai patiklių, kad patiktų jų pranašystėmis. Jie sako, kad aidai yra mirusiųjų balsai.

**Pikaras (Matiurinas) (Picard)** – Luvjė vienuolyno direktorius, kuris buvo apkaltintas burtininkavimu ir tuo, kad vedė į sabatą Madleną Bavan (Madeleine Bavan), to vienuolyno vartininkę. – Kadangi jis buvo miręs, kai suėmė Madleną ir iškėlė jai bylą, kurioje jis buvo nuteistas kartu su ja, jo kūnas buvo atiduotas baudžiamųjų nuosprendžių vykdytojui, nutemptas ant pintų grotų gatvėmis ir viešosiomis vietomis, tada nuvežtas į Senojo turgaus aikštę; ten sudegintas, o pelenai išbarstyti vėjais, 1647 m.

**Pikatriksas (Picatrix)** – arabų gydytojas arba šarlatanai, gyvenęs Ispanijoje apie tryliktojo amžių. Jis anksti atsidavė astrologijai ir tapo toks gerbiamas šiame moksle, kad jo raštai tapo

garsūs tarp okultinių mokslų mėgėjų. Sakoma, kad Agripa (Agrippa), nuvykęs į Ispaniją, susipažino su jo darbais ir pasisėmė daug tuščių idėjų, ypač traktate, kurį Pikatriksas paliko apie Okultinę filosofiją.

**Pikas de la Mirandola (Džovanis) (Pic de la Mirandole)** – vienas garsiausių žmonių dėl savo žinių ankstyvumo ir platumo, gimęs 1463 m. vasario 24 d. Jis turėjo stebuklingą atmintį ir labai aštrų protą. Tačiau apsišaukėlis jį apgavo, parodydamas šešiasdešimt rankraščių, kuriuos tikino buvusius sudarytus pagal Ezdros įsakymą, ir kuriuose buvo tik juokingiausios kabalos svajonės. Užsispyrimas, su kuriuo jis ėmėsi juos skaityti, privertė jį prarasti laiką, brangesnį už pinigus, kuriuos už juos sumokėjo, ir pripildė jį chimeriškų idėjų, nuo kurių jis niekada visiškai neišsigydė. Jis mirė 1494 m. Iš jo darbų surinktos „Filosofinės kabalos ir teologijos išvados“, Roma, Silbert, in-fol., nepaprastai retos; tai vienintelis šios knygos nuopelnas. Nes, paties Tiraboskio (Tiraboschi) pripažinimu, ją vartant galima tik dūsauti, matant, kad toks puikus genijus, toks platus ir darbštus protas užsiėmė tokiais niekingais klausimais. Sakoma, kad jis turėjo familiarų demoną.

**Pičačai (Pichacha)** – bendras kaukų pavadinimas pas indus.

**Pikulas (Picollus)** – demonas, kurį garbino senieji Prūsijos gyventojai; jie jam aukojo mirusio žmogaus galvą ir degino taukus jo garbei. Šis demonas pasirodydavo paskutinėmis svarbių asmenų dienomis. Jei jo nenuramindavo, jis pasirodydavo antrą kartą; o kai jam suteikdavo vargo pasirodyti trečią kartą, jo nebegalima buvo suminkštinti niekaip kitaip, kaip tik praliejant žmogaus kraują. Kai Pikulas būdavo patenkintas, girdėdavosi jo juokas šventykloje; nes jis turėjo šventyklą.

**Šarka (Pie)** – blogą lemiantis paukštis. Bretanėje siuvėjai yra santuokų tarpininkai; šioje funkcijoje jie vadinasi \*basvanals\*; šie \*basvanals\*, kad jiems pasisektų piršlybose, mūvi vieną raudoną ir vieną mėlyną kojinę, ir grįžta namo, jei pamato šarką, kurią laiko pražūtingu ženklų. – Ponas Berbigjė (Berbiguier) sako, kad šarka vagilė, apie kurią sukurta melodrama, buvo \*farfadet\* (kaukas).

**Pėda (Pied)** – žymūs romėnai savo vestibulyje turėjo vergą, kuris įspėdavo lankytojus įžengti dešine koja. Laikyta blogu ženklų įžengti kaire koja pas dievus ir didžiūnus. – Kaire koja būdavo įžengiama, kai būdavo gedima arba sielvartaujama.

**Erelio akmuo (Pierre d'aigle)** – taip pavadintas, nes manyta, kad jis randamas erelių lizduose. Dioskoridas sako, kad šis akmuo padeda atskleisti vagis; Matiolis (Matthiolo) prideda, kad ereliai skrenda ieškoti šio akmens net į Indiją, kad lengviau išperėtų savo jaunikius. Tuo remiantis manyta, kad jis pagreitina gimdymą. Žr. prie jų pavadinimų kitus brangakmenius. Taip pat žr. \*Rugneris\* ir \*Sachratas\*.

**Velnio akmuo (Pierre du diable)** – Šeleneno (Schellenen) slėnyje, Šveicarijoje, yra gražaus granito uolų nuolaužų, kurios vadinamos velnio akmeniu: per kivičą tarp vietinių žmonių ir velnio, pastarasis jį atnešė ten, kad sugriautų statinį, kurį jis prieš kurį laiką malonėjo jiems pastatyti.

**Išminties akmuo (Pierre philosophale)** – Išminties akmuo laikomas chimera. Ši panieka, sako hermetiniai filosofai, yra teisingo Dievo teismo pasekmė, kuris neleidžia, kad tokia brangi paslaptis būtų žinoma nedorėliams ir neišmanėliams. Šis mokslas yra kabalos dalis ir perduodamas tik iš lūpų į lūpas. Alchemikai išminties akmeniui suteikia daugybę pavadinimų: tai didžiosios paslapties dukra, saulė yra jos tėvas; mėnulis yra jos motina, vėjas ją nešiojo savo pilve ir t.t. – Daugiau ar mažiau chimeriška paslaptis gaminti auksą buvo madinga tarp kinų gerokai anksčiau, nei Europoje apie tai atsirado pirmosios žinios. Savo knygose jie kalba magiškais terminais apie aukso sėklą ir projekcijos miltelius. Jie žada iš savo tiglių išgauti ne tik auksą, bet ir specifinį bei universalų vaistą, kuris suteikia jį vartojantiems tam tikrą nemirtingumą. – Zosimas, gyvenęs penktojo amžiaus pradžioje, yra vienas pirmųjų tarp mūsų, rašiusių apie meną gaminti auksą ir sidabrą, arba būdą pagaminti išminties akmenį. Šis akmuo yra milteliai arba skystis, sudarytas iš įvairių metalų lydinio palankioje konstelucijoje. – Gibonas (Gibbon) pastebi, kad senovės žmonės nežinojo alchemijos. Tačiau Plinijaus raštuose matome, kad imperatorius Kaligula ėmėsi gaminti auksą naudodamas arseno preparatą, ir kad atsisakė savo projekto, nes išlaidos viršijo pelną. – Šio mokslo šalininkai teigia, kad egiptiečiai žinojo visas jo paslaptis. – Šis brangus išminties akmuo, dar vadinamas universaliuoju eliksyru, saulės vandeniu, projekcijos milteliais, kurio tiek ieškota ir kurio be abejonės niekada nepavyko atrasti, suteiktą tam, kuris turėtų laimę jį turėti, nesuvokiamus turtus, visada žydinčią sveikatą, gyvenimą be jokių ligų ir netgi, daugelio kabalistų nuomone, nemirtingumą... Jis nerastų nieko, kas galėtų jam pasipriešinti, ir būtų žemėje šlovingiausias, galingiausias, turtingiausias ir laimingiausias iš mirtingųjų; jis savo noru viską paverstų auksu ir mėgautųsi visais malonumais. Imperatoriui Rudolfui niekas nerūpėjo labiau už šią bergždžią paiešką. Ispanijos karalius Pilypas II, sakoma, išleido dideles sumas, kad chemikai dirbtų prie metalų virsmų. Visi, kurie ėjo jų pėdomis, neturėjo didesnės sėkmės. – Kai kurie pateikia šį receptą kaip tikrą paslaptį hermetiniam darbui atlikti: Įdėkite į stipraus stiklo buteliuką, ant smėlio ugnies, aristėjo eliksyro, su gyvsidabrio balzamu ir tokiu pat svoriu gryniausio gyvybės aukso arba aukso precipitato, ir kalcinacija, kuri liks buteliuko dugne, pasidaugins šimtą tūkstančių kartų. – Jei nežinote, kaip gauti aristėjo eliksyro ir gyvsidabrio balzamo, galima maldauti kabalistinių dvasių, arba netgi, jei labiau patinka, barzdotojo demono, apie kurį kalbėsime. – Taip pat sakoma, kad šventasis Jonas Evangelistas mokė aukso gaminimo paslapties; ir iš tikrųjų, kai kuriose bažnyčiose anksčiau buvo giedamas himnas jo garbei, kuriame yra alegorija, kurią alchemikai pritaiko sau:

\*Inexhaustum fert thesaurum\*

\*Qui de virgis facit aurum,\*

\*Gemmas de lapidibus.\*

Kiti sako, kad didžiajam darbui atlikti reikia aukso, švino, geležies, stibio, vitriolio, sublimato, arseno, totorių (vyno akmens), gyvsidabrio, vandens, žemės ir oro, prie kurių pridedamas gaidžio kiaušinis, spjaudalai, šlapimas ir žmogaus išmatos. Todėl vienas filosofas pagrįstai pasakė, kad išminties akmuo yra salotos, ir kad joms reikia druskos, aliejaus ir acto. – Mes pateiksime išsamesnį vaizdą apie medžiagą ir adeptų samprotavimus, pateikdami skaitytojui keletą ištraukų iš 1725 m. Paryžiuje išleisto filosofinės ir hermetinės chemijos traktato. – „Pradžioje, – sako autorius, – išminčiai, gerai apsvartę, pripažino, kad auksas gimdo auksą ir sidabrą, ir kad jie gali daugintis savo rūšyse. – Senieji filosofai, dirbdami sausuoju būdu, pavertė dalį savo aukso lakiu, ir pavertė jį baltu kaip sniegas ir spindinčiu kaip krištolas sublimatu; kitą dalį jie pavertė fiksuota druska; ir iš lakiosios dalies sujungimo su fiksuota, jie pagamino savo eliksyrą. – Šiuolaikiniai filosofai ištraukė iš gyvsidabrio vidaus ugninę, mineralinę, augalinę ir dauginamąją dvasią, kurios drėgnoje įduboje paslėptas pirminis gyvsidabris arba universali kvintesencija. Šios dvasios pagalba jie pritraukė dvasinę sėklą, esančią aukse; ir šiuo keliu, kurį jie pavadino drėgnuoju keliu, buvo pagaminta jų siera ir jų gyvsidabris: tai filosofų gyvsidabris, kuris nėra kietas kaip metalas, nei skystas kaip gyvsidabris, bet tarpinis. – Jie ilgai laikė šią paslaptį paslėptą, nes tai yra darbo pradžia, vidurys ir pabaiga: mes ją atskleisime visų labui. – Taigi reikia, norint atlikti darbą: 1° išvalyti gyvsidabrį druska ir actu (salotos); 2° jį sublimuoti su vitrioliu ir salietra; 3° ištirpinti jį stipriame vandenyje (azoto rūgštyje); 4° vėl jį sublimuoti; 5° jį kalcinuoti ir fiksuoti; 6° dalį jo ištirpinti drėkstant rūsyje, kur jis pavirs skysčiu arba aliejumi (salotos); 7° distiliuoti šį skystį, kad atskirtumėte dvasinį vandenį, orą ir ugnį; 8° įdėti šio kalcinuoto ir fiksuoto gyvsidabrio kūno į dvasinį vandenį arba distiliuotą skystą gyvsidabrio dvasią; 9° pūdyti juos kartu iki juodumo; tada dvasios paviršiuje pakils bekvapė balta siera, kuri taip pat vadinama amoniako druska; 10° ištirpinti šią amoniako druską skystoje gyvsidabrio dvasioje, tada distiliuoti, kol viskas pavirs skysčiu, ir tada bus pagamintas išminčių actas; 11° tai užbaigus, reikės tris kartus perleisti auksą per stibį, ir po to paversti jį kalkėmis; 12° įdėti šias aukso kalkes į šį labai rūgštų actą, leisti jiems pūti; ir acto paviršiuje pakils lapuota žemė, rytietišku perlu spalvos; reikia vėl sublimuoti, kol ši žemė taps labai gryna: tada būsite atlikę pirmąją didžiojo darbo operaciją. – Antrajam darbui paimkite, Dievo vardu, vieną dalį šių aukso kalkių ir dvi dalis dvasinio vandens, prisotinto jo amoniako druska; įdėkite šį kilnų mišinį į kiaušinio formos krištolo indą; užantspauduokite viską Hermio antspaudu; palaikykite švelnią ir nuolatinę ugnį; ugninis vanduo pamažu ištirpdys aukso kalkes; susidarys skystis, kuris yra išminčių vanduo ir jų tikrasis chaosas, turintis elementines savybes: karštį, sausumą, šaltį ir drėgmę. Leiskite pūti šiai kompozicijai, kol ji taps juoda: šis juodumas, kuris vadinamas varno galva ir išminčių saturnu, leidžia menininkui suprasti, kad jis yra teisingame kelyje. – Bet norint pašalinti šį smirdantį juodumą, dar vadinamą juodąja žeme, reikia vėl virinti, kol inde liks tik balta kaip sniegas medžiaga. Šis darbo laipsnis vadinamas gulbe. Galiausiai reikia ugnimi fiksuoti šį baltą skystį, kuris kalcinuojasi ir pasidalija į dvi dalis,

viena balta sidabru, kita raudona auksui: tada būsite užbaigę darbus ir turėsite išminties akmenį. – Įvairiose operacijose galima išgauti įvairių produktų: pirmiausia žaliąjį liūtą, kuris yra tirštas skystis, dar vadinamas azotu, ir kuris ištraukia auksą, paslėptą netauriose medžiagose. Raudonąjį liūtą, kuris paverčia metalus auksu; tai ryškiai raudoni milteliai. Varno galvą, dar vadinamą Tesėjo laivo juodąja bure, juodas nuosėdas, kurios pirmauja prieš žaliąjį liūtą, ir kurių pasirodymas po keturiasdešimties dienų žada darbo sėkmę; jis naudojamas objektų, iš kurių norima išgauti auksą, skaidymui ir pūdymui. Baltus miltelius, kurie paverčia baltus metalus grynu sidabru. Raudonąjį eliksyrą, su kuriuo gaminamas auksas ir gydamos visos žaizdos. Baltąjį eliksyrą, su kuriuo gaminamas sidabras ir gaunamas itin ilgas gyvenimas; jis dar vadinamas baltąja filosofų dukra. Visos šios išminties akmens atmainos vegetuoja ir dauginasi...” – Likusi knygos dalis yra tuo pačiu tonu. Joje yra visos alchemijos paslaptys. Žr. \*Universalus balzamas\*, \*Gyvybės eliksyras\*, \*Geriamasis auksas\* ir kt. – Adeptai teigia, kad Dievas išmokė alchemijos Adomą, kuris šią paslaptį perdavė Henochui, nuo kurio ji laipsniškai perėjo Abraomui, Mozei, Jobui, kuris padaugino savo turtus septingubai naudodamasis išminties akmeniu, Paracelsui ir ypač Nikolai Flameliui. Jie su pagarba cituoja hermetinės filosofijos knygas, kurias priskiria Marijai, Mozės seseriai, Hermiui Trismegistui, Demokritui, Aristoteliui, šventajam Tomui Akviniečiui ir kt. Pandoros skrynia, Jasono aukso vilna, Sizifo akmuo, Pitagoro auksinė šlaunis, jų nuomone, yra tik didysis darbas. Jie randa visas savo paslaptis Pradžios knygoje, ypač Apokalipsėje, kurią paverčia poema alchemijos garbei; Odisėjoje, Ovidijaus Metamorfozėse. Drakonai, kurie budi, jaučiai, kurie pučia ugnį, yra hermetinių darbų emblemos. Gobino de Monliuzanas (Gobineau de Montluisant), bajoras iš Šatro, netgi pateikė ekstravagantišką keistų figūrų, puošiančių Paryžiaus Dievo Motinos katedros fasadą, paaiškinimą; jis ten matė visą išminties akmens istoriją. Amžinasis Tėvas, ištiesęs rankas ir laikantis po angelą kiekvienoje rankoje, pasak jo, pakankamai skelbia užbaigto darbo tobulumą. – Kiti tvirtina, kad didžiąją paslaptį galima turėti tik padedant magijai; jie vadina barzdotuoju demonu tą demoną, kuris apsiima jos išmokyti; sako, kad tai labai senas demonas. Šiai nuomonei pagrįsti keliose maginių užkeikimų knygose randama formulių, kurios iššaukia hermetinius demonus. Kedrenas, kuris tikėjo šiuo įsitikinimu, pasakoja, kad alchemikas padovanojo imperatoriui Anastasijui, kaip savo meno kūrinių, auksinį žąslą su brangakmeniais jo žirgui. Imperatorius priėmė dovaną ir įkalino alchemiką, kur jis mirė; po to žąslas pajuodo, ir buvo pripažinta, kad alchemikų auksas tėra velnio iliuzija. Daugybė anekdotų įrodo, kad tai tėra paprasta apgavystė. – Rozenkreiceris, keliaudamas per Sedaną, davė Henrikui I, Bujono princui, aukso gaminimo paslaptį, kurią sudarė raudonų miltelių grūdo, kurį jis jam davė, lydymas tiglyje su keliomis uncijomis švino oksido (glito). Princas atliko operaciją šarlatano akivaizdoje ir išgavo tris uncijas aukso iš trijų tų miltelių grūdų; jis buvo labiau sužavėtas nei nustebęs; ir adeptas, norėdamas galutinai jį suvedžioti, padovanojo jam visus savo transmutuojančius miltelius. – Jų buvo trys šimtai tūkstančių grūdų. Princas manė turįs tris šimtus tūkstančių uncijų aukso. Filosofas skubėjo išvykti; jis vyko į Veneciją į didįjį hermetinių filosofų susirinkimą; jam nieko nebuvo likę, bet jis prašė tik dvidešimties tūkstančių ekių; hercogas de Bujonas jam juos davė ir išleido su pagarbomis. – Kadangi atvykęs į Sedaną šarlatanas supirko visą švino oksidą, buvusį miesto vaistinėse, ir po to liepė jį perparduoti pripildytą keliomis uncijomis aukso, kai šis švino oksidas baigėsi, princas daugiau aukso nebegamino, nebematė rozenkreicerio ir liko be savo dvidešimties tūkstančių ekių. – Jeremijas Mederas, cituojamas Delrio, pasakoja visiškai panašų triuką, kurį kitas adeptas iškrėtė markizui Ernestui Badeniečiui. Visi valdovai anksčiau užsiėmė išminties akmeniu; garsioji Elžbieta jo ieškojo ilgą laiką. Žanas Gotjė (Jean Gauthier), Plumerolės baronas, gyrėsi mokantis gaminti auksą; Karolis IX, apgautas jo pažady, davė jam šimtą



dvidešimt tūkstančių livrų, ir adeptas ėmėsi darbo. Bet padirbėjęs aštuonias dienas, jis pabėgo su monarcho pinigais. Buvo pasiūsta vytis, jį pagavo, ir jis buvo pakartas: bloga pabaiga, net ir alchemikui. – 1616 m. karalienė Marija Mediči davė Gi de Krusemburgui (Guy de Crusembourg) dvidešimt tūkstančių ekiu, kad jis Bastilijoje dirbtų gamindamas auksą. Po trijų mėnesių jis pabėgo su dvidešimt tūkstančių ekiu ir Prancūzijoje daugiau nepasirodė. – Popiežius Leonas X buvo mažiau apkvailintas. Žmogus, kuris gyrėsi turįs išminties akmenį paslaptį, prašė Leono X atlygio. Menų globėjas paprašė jo ateiti kitą dieną; ir jis jam davė didelį maišą, sakydamas, kadangi jis moka gaminti auksą, jis jam siūlo tai, kur jį laikyti. – Anglijos karalius Henrikas VI buvo privestas prie tokio skurdo, kad, pasak Evelino (savo \*Numismata\*), jis bandė pripildyti savo iždą pasitelkęs alchemiją. Šio ypatingo projekto įrašas, kuriame yra iškilmingiausi ir rimčiausi patvirtinimai apie išminties akmenį egzistavimą ir galias, su paskatinimais tiems, kurie juo užsiims. Jis panaikina ir smerkia visus ankstesnius draudimus. Vos tik šis karališkasis patentas buvo paskelbtas, atsirado tiek daug žmonių, pasižadėjęsių gaminti auksą pagal karaliaus lūkesčius, kad kitais metais Henrikas VI paskelbė kitą ediktą, kuriame pranešė, jog artėja valanda, kai, pasitelkus išminties akmenį, jis sumokės valstybės skolas aukso ir sidabro monetomis. – Karolis II, Anglijos karalius, taip pat užsiėmė alchemija. Asmenys, kuriuos jis pasirinko didžiajam darbui atlikti, sudarė tokį pat keistą derinį, koks juokingas buvo jų patentas. Tai buvo bakalėjininkų, galanterininkų ir žuvies pirklių susibūrimas. Jų patentas buvo suteiktas \*authoritate parlamenti\*. – Alchemikai anksčiau buvo vadinami daugintojais; tai matyti iš Henriko IV, Anglijos karaliaus, statuto, kuris netikėjo alchemija. Šis statutas minimas Karolio II patente. Kadangi jis labai trumpas, jį pacituosime: – „Niekas ateityje nesugalvos dauginti aukso ir sidabro, ar naudoti dauginimo apgaule, gresiant būti traktuojamam ir nubaustam kaip nusikaltėliui.“ – Knygoje „Literatūros įdomybės“ (Curiosités de la littérature), išverstoje iš anglų kalbos Th. Bertino, rašoma, kad Didžiosios Britanijos princesė, susižavėjusi alchemija, sutiko žmogų, kuris teigė turįs galią paversti šviną aukso. Jis prašė tik medžiagų ir laiko, reikalingo virsmui atlikti. Jis buvo nuvežtas į savo globėjos užmiesčio dvarą, kur buvo pastatyta didžiulė laboratorija; ir kad jis nebūtų trukdomas, uždrausta kam nors ten įeiti. Jis sugalvojo padaryti duris, besisukančias ant ašies, ir gaudavo maistą nematydamas, nebūdamas matomas, kad niekas negalėtų jo blaškyti. – Dvejus metus jis nesiteikė kalbėti su niekuo, net su princese. Kai ji pagaliau buvo įvesta į jo laboratoriją, ji pamatė distiliavimo indus, katilus, ilgus vamzdžius, žaizdras, krosnis ir tris ar keturias uždegtas pragariškas ugnis; ji ne mažiau pagarbiai stebėjo aprūkusį alchemiko veidą, išblyškusį, sulysusį, nusilpusį nuo nemigos, kuris jai atskleidė, nesuprantamu žargonu, gautus rezultatus; ji matė arba manė matanti aukso krūvas, dar netobulas, išbarstytas laboratorijoje. – Tačiau alchemikas dažnai prašydavo naujo distiliavimo indo ir milžiniškų kiekių anglies. Princesė, nepaisant savo uolumo, matydama, kad išleido didelę dalį savo turto filosofo poreikiams tenkinti, pradėjo reguliuoti savo vaizduotės polėkį pagal išminties patarimus. Ji atskleidė savo mąstyseną fizikui: šis prisipažino, kad jį stebina jo pažangos lėtumas; bet jis padvigubins pastangas ir surizikuos atlikti operaciją, be kurios iki šiol manė galįs apsieiti. Globėja pasitraukė; auksinės vizijos atgavo savo pirminę galią. – Vieną dieną, kai ji pietavo, pasigirdo baisus klyksmas, sekamas sprogimo, panašaus į patrankos šūvį; ji su savo žmonėmis nubėgo pas chemiką. Rado dvi dideles retortes sudaužytas, didelę laboratorijos dalį liepsnose, ir fiziką apdegusį nuo kojų iki galvos. – Elisas Ešmolas (Elias Ashmole) rašo savo dienoraštyje 1653 m. gegužės 13 d.: „Mano tėvas Bakhausas (astrologas, įsivaikinęs jį kaip sūnų, metodas, praktikuotas šios rūšies žmonių), sirgdamas Fleet-street, netoli Šv. Dunstano bažnyčios, ir būdamas, apie vienuoliktą valandą vakaro, prie mirties slenksčio, atskleidė man išminties akmenį paslaptį ir paliko ją man akimirka prieš mirštant.“ Iš to sužinome, kad nelaimėlis,

žinojęs aukso gaminimo meną, vis dėlto gyveno iš išmaldos, ir kad Ešmolas tvirtai tikėjo turįs tokį receptą. – Vis dėlto Ešmolas pastatė įdomų paminklą savo amžiaus mokslingoms beprotybėms savo *\*Theatrum chemicum britannicum\**, in-4<sup>o</sup> tome, kuriame surinko anglų alchemikų traktatus. Šis rinkinys pateikia įvairius Rozenkreicerių sektos paslapčių pavyzdžius, ir Ešmolas pasakoja anekdotus, kurių stebuklingumas pranoksta visas arabų išradimų chimeras. Jis sako apie išminties akmenį, kad žino pakankamai, jog tylėtų, ir kad nežino pakankamai, jog apie jį kalbėtų. – Tačiau šiuolaikinė chemija nėra be vilties, kad nesakytume tikrumo, vieną dieną pamatyti patvirtintas auksines alchemikų svajones. Doktoras Girtaneris iš Getingeno neseniai išdrįso pranašauti, kad devynioliktajame amžiuje metalų transmutacija bus visuotinai žinoma; kad kiekvienas chemikas mokės gaminti auksą; kad virtuvės įrankiai bus iš aukso ir sidabro, kas labai prisidės prie gyvenimo pailginimo, kuriam šiandien kenkia vario, geležies ir švino oksidai, kuriuos mes nuryjame su maistu. – Tai ypač atneš galvanizmas.

**Sveikatos akmuo (Pierre de santé)** – Ženevoje ir Savojoje taip vadinama geležies piritu rūšis, labai kieta ir tinkama gražiam poliravimui. Šie pirantai šlifuojami briaunomis kaip krištolas, ir iš jų daromi žiedai, sagtys ir kiti papuošalai. Jo spalva panaši į poliruoto plieno spalvą. Jam suteikiamas sveikatos akmens pavadinimas dėl prietaro, kad jis pabąla, kai jį nešiojančio asmens sveikata ima blogėti.

**Pjetras d'Abanas (Pierre d'Apone)** – filosofas, astrologas ir gydytojas, gimęs Abano arba Apono kaime netoli Paduvos, 1250 m. Demonomanai sako, kad tai buvo sumaniausias savo laiko magas; jis įgijo septynių laisvųjų menų žinias, padedamas septynių familiarių dvasių, kurias laikė uždarytas buteliuose arba krištolo dėžutėse. Be to, jis turėjo gebėjimą susigrąžinti į savo piniginę visus išleistus pinigus. – Jis buvo persekiojamas kaip eretikas ir magas; ir jei būtų gyvenęs iki proceso pabaigos, labai tikėtina, kad būtų buvęs sudegintas gyvas, kaip buvo sudegintas jo atvaizdas po mirties. Jis mirė šešiasdešimt šešerių metų. – Šis žmogus, sakoma, jautė tokią antipatiją pienui, kad negalėjo pakęsti nei jo skonio, nei kvapo. Tomazas Garsonis (Thomazo Garsoni), tarp kitų stebuklingų pasakojimų apie Pjetrą d'Abaną, sako, kad, neturėdamas šulinio savo namuose, jis įsakė velniui atnešti į gatvę savo kaimyno šulinį, nes šis atsisakė duoti vandens jo tarnaitėi. Deja, šioms gražioms istorijoms, atrodo įrodyta, kad Pjetras d'Abanas buvo savotiškas laisvamaniškas, kuris netikėjo demonais. – Prietaringų knygų mėgėjai ieško jo *\*Geomantijos\**. Tačiau nepriskirkime jam mažos knygelės, kuri jam priskiriama ir kurios pavadinimas toks: *\*Henriko Kornelijaus Agripas magiškieji darbai, pagal Pjetrą d'Abaną\**, lotynų ir prancūzų kalbomis, su slaptomis paslaptimis, in-24, perspausdinta Lježe, 1788. – Šioje knygoje sakoma, kad Pjetras d'Abanas buvo Agripas mokinys. Pagrindinė dalis pavadinta: *\*Heptameron, arba Magiškieji elementai\**. Čia randami patikimi būdai iššaukti dvasias ir priversti pasirodyti velnią. Tam reikia nubrėžti tris apskritimus vieną kitame, kurių didžiausias būtų devynių pėdų perimetro, ir stovėti mažiausiame, kuriame užrašomi angelų vardai, vadovaujančių valandai, dienai, mėnesiui, sezonui ir t.t. Štai angelai, vadovaujantys valandoms; atkreipkite dėmesį, kad valandos čia nurodytos pragaro kalba: Yayn arba pirma valanda, angelas Michaelis; Ianor arba antra valanda, Anaelis; Nasnia arba trečia valanda, Rafaelis; Salla arba ketvirta valanda, Gabrielis; Sadedali arba penkta valanda, Kasielis; Thamus arba šešta valanda, Sachielis; Ourer arba septinta valanda, Samaelis; Thanir

arba aštunta valanda, Araelis; Néron arba devinta valanda, Kambielis; Jaya arba dešimta valanda, Urielis; Abaï arba vienuolikta valanda, Azaelis; Natalon arba dvylikta valanda, Sambaelis. – Pavasario, kabalistiškai vadinamo Talvi, angelai yra Spugliguel, Garacasa, Commissoros ir Amaliel; žemės vardas tada yra Amadaï, saulės vardas Abraïm, mėnulio Agusita. – Vasaros, vadinamos Gasmaran, angelai yra Tubiel, Gargatiel, Tariel ir Gaviel. Žemė tada vadinasi Festativi, saulė Athémaï ir mėnulis Armatas. – Rudens, kuris vadinsis Ardaraël, angelai yra Torquaret, Tarquam ir Guabarel. Žemė vadinasi Rahimara, saulė Abragini, mėnulis Matafignaïs. – Žiemos, vadinamos Fallas, angelai yra Altarib, Amabaël, Crarari. Žemė vadinasi Gérenia, saulė Commutaf ir mėnulis Affatérim. Apie mėnesių ir dienų angelus žr. \*Mėnesiai\* ir \*Dienos\*. – Įrašius vardus apskritime, įdėkite smilkalus į naują molinį indą ir sakykite: „Aš tave egzorcizuoju, smilkale, kad visa kenksminga šmėkla pasitrauktų nuo manęs.“ Turėkite gryno pergamento lapą, ant kurio užrašysite kryžius; tada pašaukite iš keturių pasaulio kampų angelus, valdančius orą, liepdami jiems nedelsiant jums padėti, ir sakykite: „Mes tave egzorcizuojame banguojančia ir skaidria jūra, keturiais dieviškaisiais gyvūnais, kurie eina ir ateina priešais dieviškosios Didenybės sostą; mes tave egzorcizuojame; ir jei tuojau pat nepasirodysi čia, priešais šį apskritimą, kad mums paklustum visuose dalykuose, mes tave prakeikiame ir atimame iš tavęs visas pareigas, gėrį ir džiaugsmą; mes tave pasmerkiame degti be jokio atokvėpio ugnies ir sieros ežere ir t.t.“ – Tai pasakius, pamatysite daugybę šmėklų, kurios pripildys orą riksmų. Nereikia išsigąsti, ir ypač reikia saugotis išeiti iš apskritimo. Pamatysite šmėklas, kurios atrodys grėsmingos ir ginkluotos strėlėmis; bet jos neturės galios pakenkti. Tada pūskite į keturias pasaulio šalis ir sakykite: „Kodėl delsiate? Pakluskite savo šeimininkui.“ – Tada pasirodys dvasia gražiu pavidalu, kuri tars: „Įsakykite ir prašykite, aš pasiruošęs paklusti jums visuose dalykuose.“ Paprašysite to, ko norite, ji jus patenkins; ir kai ji jums bus nebereikalinga, ją atleisite sakydami: „Eikite ramybėje namo ir būkite pasiruošę ateiti, kai jus pašauksiu.“ – Štai ką įdomiausio pateikia \*Magiškieji darbai\*. Ir skaitytojas, kuris tuo pasitikės, bent jau bus apmulkintas. Žr. \*Slaptos paslaptys\* ir kt.

**Pjeras Brabantas (Pierre-le-Brabançon)** – šarlatanas, gimęs Nyderlanduose. Ponas Salgas (Salgues) praneša apie jį tokį faktą: įsimylėjęs paryžietę, turtingą paveldėtoją, Brabantas tuojau pat pamėgdžiojo mirusio tėvo balsą ir privertė jį iš kapo gilumos skleisti ilgas dejones; jis skundėsi kančiomis, kurias kenčia skaistykloje, ir priekaištavo žmonai, kad ji atsisako atiduoti dukrą tokiam šauniam vyrui. Išsigandusi moteris nebedvejojo; Brabantas gavo merginos ranką, iššvaistė kraitį, pabėgo iš Paryžiaus ir nubėgo slėptis į Lioną. Ten buvo ką tik miręs stambus finansininkas, ir jo sūnus tapo didžiulio turto savininku. Brabantas nueina pas jį, užmezga pažintį ir nusiveda į uždarą ir tylią vietą; ten jis leidžia išgirsti gailų tėvo balsą, kuris priekaištuoja sau už šiame pasaulyje padarytus piktnaudžiavimus ir maldauja sūnų atpirkti juos maldomis ir išmaldomis; jis primygtinai ir patetiškai ragina duoti šešis tūkstančius frankų Brabantui belaisviams išpirkti. Sūnus dvejoja ir atideda reikalą rytdienai. Bet kitą dieną pasigirsta tas pats balsas, ir tėvas aiškiai pareiškia sūnui, kad jis pats bus pasmerktas, jei dar dels duoti šešis tūkstančius frankų šiam geram žmogui, kurį dangus jam atsiuntė. Jaunasis mokesčių rinkėjas nelaukė, kol jam tai bus pasakyta tris kartus; jis atskaičiavo šešis tūkstančius frankų pilvakalbiui, kuris nuėjo gerti ir juoktis jo sąskaita.

**Pjeras Artojas (Pierre Labourant)** – vardas, kurį burtininkai suteikė sabatuose besilankančiam velniui. Žana Garibo (Jeanne Garibaut), ragana, pareiškė, kad Pjeras Artojas nešioja geležinę grandinę, kurią nuolat graužia, kad jis gyvena liepsnojančiame kambaryje, kuriame yra katilai, kuruose verdami žmonės, kol kiti kepa ant didelių židinių ir t.t.

**Petras Garbingasis (Pierre-le-Vénérable)** – Kliuni abatas, miręs 1156 m. Jis paliko stebuklų knygą, kurioje yra keletas legendų, kur velnias nevaidina gražaus vaidmens.

**Anatemos akmenys (Pierres d'anathèmes)** – Netoli Patrų pamačiau akmenų krūvas lauko viduryje, sužinojau, kad tai yra tai, ką graikai vadina anatemos akmenimis, savotiški trofėjai, kuriuos jie stato savo engėjų barbariškumui. Pasmerkdami savo tironą pragaro genijams, jie jį keikia „jo protėviuose, jo sieloje ir jo vaikuose“; nes tokia yra jų prakeiksmų formulė; jie nueina į lauką, kurį nori pasmerkti anatemai, ir kiekvienas meta į tą patį žemės kampą pasmerkimo akmenį. Praeiviai vėliau nepamiršta pridėti savo indėlio, ir netrukus prakeiksmui pasmerktoje vietoje iškyla akmenų krūva, gana panaši į akmenų krūvas, kurias sutinkame mūsų didžiųjų kelių pakraščiuose; kas, beje, išvalo lauką.

**Balandžiai (Pigeons)** – Liaudyje paplitusi nuomonė, kad balandis neturi tulžies. Tačiau Aristotelis ir mūsų dienų anatomija įrodė, kad jis ją turi, nekalbant apie tai, kad šio paukščio išmatose yra degios druskos, kuri negali egzistuoti be tulžies. – Pasakojama, kad žmogaus kaukolė, paslėpta karvelidėje, pritraukia ten visus apylinkių balandžius.

**Pijas (Pij)** – vardas, kurį Siamo gyventojai suteikia vietoms, kur baudžiamos nusikaltėlių sielos; jos ten turi atgimti prieš sugrįždamos į šį pasaulį.

**Pilapiečiai (Pilapiens)** – tautos, gyvenančios pusiasalyje prie Ledjūrio krantų, kurios geria, valgo ir familiariai bendrauja su šešėliais. Seniau pas juos eidavo konsultuotis. Lelujė (Leloyer) praneša, kad kai svetimšalis norėdavo sužinoti naujienų iš savo šalies, jis kreipdavosi į pilapietį, kuris tuojau pat krisdavo į ekstazę ir šaukdavosi velnio, kuris jam atskleisdavo paslėptus dalykus.

**Piloto kalnas (Pilate (Mont))** – kalnas Šveicarijoje, kurio viršūnėje yra ežeras ar tvenkinys, garsus legendose. Sakoma, kad Pilotas ten nusiskandino, kad velniai ten dažnai rodosi, kad Pilotas, su teisėjo mantija, ten pasirodo kartą per metus, ir kad tas, kuris turi nelaimę pamatyti šį regėjimą, miršta tais pačiais metais. Be to, laikyta tikru dalyku, kad kai kas nors įmetama į šį ežerą, šis neapdairumas sukelia baisias audras, kurios padaro daug žalos kraštui, todėl, net

šešioliktame amžiuje, negalima buvo lipti į šį kalną, nei eiti žiūrėti šio ežero be specialaus Liucernos magistrato leidimo, ir buvo draudžiama, gresiant didelėmis bausmėmis, ten ką nors mesti. – Ta pati tradicija siejama su Piloto ežeru, esančiu netoli Vjenos Dofinė.

**Pilal-karai (Pillal-karras)** – Malabaro egzorcistai arba žyniai, į kurių užkeikimus kreipiasi perlų žvejai, norėdami apsisaugoti nuo ryklių atakų, kai neria į jūrą. Šie užkalbėtojai stovi ant kranto, nuolat murma maldas ir daro tūkstančius keistų grimasų.

**Pinė (Pinet)** – Pikas de la Mirandola kalba apie burtininką, vardu Pinė, kuris trisdešimt metų bendravo su demonu Fiorina.

**Pipi (Marija) (Pipi (Marie))** – ragana, kuri patarnauja kaip taurininkė sabate; ji pilsto gėrimus puotoje ne tik pragaro karaliui, bet ir jo karininkams bei mokiniams, kurie yra burtininkai ir magai.

**Pikuero (Badytojas) (Piqueur)** – Marsane, kaime Dofinė, netoli Montelimaro, kasnakt apie vienuoliktą valandą girdimas keistas triukšmas, kurį vietiniai žmonės vadina \*pikuero\* (badytoju): atrodo, iš tikrųjų, kad po žeme suduodami keli smūgiai. – Ponas Berbigjė savo trečiajame „Kaukų“ (Farfadets) tome praneša, kad 1821 m. \*piqueurs\* (badytojai), kurie badė moteris Paryžiaus gatvėse, buvo ne vagys ir ne piktadariai, o kaukai arba demonai. Aš buvau labiau apsišvietęs, sako jis, nei liaudis, kuri nežino, kad kaukai daro bloga tik savo malonumui.

**Piripiriai (Piripiris)** – talismanai, naudojami tam tikrų Peru indėnų. Jie sudaryti iš įvairių augalų; jie turi užtikrinti sėkmę medžioklėje, garantuoti derlių, sukelti lietų, išprovokuoti potvynius ir nugalėti priešų armijas.

**Pizonas (Pison)** – Po Germaniko mirties pasklido gandas, kad jis buvo nunuodytas Pizono kerų. Įtarimai buvo grindžiami šiais požymiais: Germaniko būste rasta mirusiųjų kaulų, kerų ir prakeiksmų ant sienų, Germaniko vardas, išgraviruotas ant švino plokštelių, krauju sutepti pelenai ir keletas kitų kerų, kuriais tikima, kad žmonės pasmerkami požemio dievams.

**Skrajojantis pistolis (Pistole volante)** – Nors profesionalūs burtininkai visada gyveno skurde, buvo teigiama, kad jie turėjo šimtą būdų išvengti nepritekliaus ir skurdo. Tarp kitų minimas Skrajojantis pistolis, kuris, užkerėtas tam tikrais burtais ir magiškais žodžiais, visada sugrįždavo

į jį panaudojusiojo kišenę, dideliam burtininkų, kurie pirkdavo, pelnui ir dideliam gerų žmonių, kurie taip parduodavo veltui, nuostoliui. Žr. \*Agripa\*, \*Faustas\*, \*Pasetas\* ir kt.

**Žalioji meleta (Pivert)** – Mūsų senoliai, sako Mažasis Albertas, tikina, kad žalioji meleta yra puikus vaistas nuo užrišto raiščio kerų (impotencijos), jei ji valgoma kepta nevalgius su šventinta druska.

**Planetos (Planètes)** – Dabar yra dvylika planetų: Saulė, Merkurijus, Venera, Žemė, Marsas, Vesta, Junona, Cerera, Paladė, Jupiteris, Saturnas ir Uranas. – Senovės žmonės žinojo tik septynias, įskaitant Mėnulį, kuris tėra Žemės palydovas; taigi nauji atradimai griauja visą teisminės astrologijos sistemą. Senosios planetos yra: Saulė, Mėnulis, Merkurijus, Venera, Marsas, Jupiteris ir Saturnas. – Kiekviena planeta valdo tam tikrą metų skaičių. Metai, kai pirmininkauja Merkurijus, yra geri prekybai ir t.t.; šios teisminės astrologijos dalies žinojimas vadinamas \*Alfridarija\*.

**Platonas (Platon)** – garsus graikų filosofas, gimęs 430 m. prieš Jėzų Kristų. Jam priskiriama nekromantijos knyga. Prieš dvidešimt penkerius metus buvo paskelbta jo pranašystė prieš masonus; mokslininkai ją paaiškino kaip Nostradamo pranašystes.

**Lėkštės (Plats)** – Būrimas lėkštėmis. Kvintas Kurcijus sako, kad Egipto žyniai sodindavo Jupiterį Amoną į auksinę valtį, nuo kurios kabojo sidabrinės lėkštės, pagal kurių judėjimą jie sprendavo apie dievo valią ir atsakydavo tiems, kurie jų klausdavo.

**Plogojovicas (Pjeras) (Plogojowits (Pierre))** – vampyras, praėjusiame amžiuje sėjęs siaubą Kisolovos kaime Vengrijoje, kur buvo palaidotas prieš dešimt savaičių. Jis pasirodydavo naktį kai kuriems kaimo gyventojams miegant ir taip stipriai spausdavo jiems gerklę, kad per dvidešimt keturias valandas jie mirdavo. Taip jis pražudė devynis asmenis, tiek senus, tiek jaunos, per aštuonias dienas. – Plogojovico našlė pareiškė, kad jos vyras buvo atėjęs prašyti savo batų; tai ją taip išgąsdino, kad ji paliko Kisolovos kaimą. – Šios aplinkybės paskatino kaimo gyventojus iškasti Plogojovico kūną iš žemės ir sudeginti, kad išsigelbėtų nuo jo persekiojimų. Jie rado, kad jo kūnas neskleidė jokio blogo kvapo; kad jis buvo sveikas ir tarsi gyvas, išskyrus nosį, kuri atrodė sudžiūvusi; kad jo plaukai ir barzda buvo užaugę, o vietoje nagų, kurie buvo nukritę, jam užaugo nauji; kad po pirma oda, kuri atrodė kaip negyva ir balkšva, augo nauja, sveika ir natūralios spalvos. Jie taip pat pastebėjo jo burnoje visiškai šviežią kraują, kurį vampyras neabejotinai iščiulpė iš žmonių, kuriuos pražudė. Buvo pasiūsta atnešti smailų kuolą, kurį jam įsmeigė į krūtinę, iš kurios ištryško daugybė šviežio ir raudono kraujo, taip pat per nosį ir per burną. Tada valstiečiai užkėlė kūną ant laužo, pavertė jį pelenais; ir jis daugiau nebečiulpė.



**Stebuklingi lietūs (Pluies merveilles)** – Liaudis rupūžių ir varlių lietu priskiria prie blogą lemiančių reiškinių; ir dar visai neseniai jie buvo priskiriami burtininkų kerams. Tačiau juos visai nesunku paaiškinti: varlės ir rupūžės deda savo ikrus dideliais kiekiais pelkėtuose vandenyse. Jei šie ikrai pakeliami su garais, kuriuos iškvepia žemė, ir ilgai lieka veikiami saulės spindulių, iš jų išsivirsta šie ropliai, kuriuos matome krentant su lietumi. – Ugnies lietūs yra ne kas kita, kaip labai greita žaibų ir griaustinio smūgių seka audringu oru. – Mokslininkai iškėlė mintį, kad akmenų lietūs mums atkeliauja iš mėnulio; ir ši nuomonė padidino milžinišką populiarių klaidų masę. Šie lietūs paprastai yra tik vulkaninės medžiagos, pemza, smėlis ir sudegusi žemė, kuriuos smarkūs vėjai nuneša labai toli: buvo matyta, kad Vezuvio pelenai nukrito net ant Afrikos krantų. Šių medžiagų kiekis, būdas, kuriuo jos pasklinda laukuose, dažnai taip toli nuo savo kilmės vietos, ir nelaimės, kurias jos kartais sukelia, privertė jas priskirti prie baisiausių lietu. – Tačiau iš visų stebuklingų lietu, kraujo lietus liaudies akyse visada buvo pats baisiausias; ir vis dėlto jis yra chimeriškas. Niekada nebuvo tikro kraujo lietaus. Visi tie, kurie atrodė raudoni ar panašūs į šią spalvą, buvo nudažyti žemių, mineralų dulkių ar kitų medžiagų, vėjų pakeltų į atmosferą, kur jos susimaišė su vandeniu, krentančiu iš debesų. Dar dažniau šį reiškinį, iš pažiūros tokį nepaprastą, sukeldavo didelis kiekis mažų drugelių, kurie paskleidžia raudonų syvų lašus tose vietose, pro kurias praskrenda.

**Plutonas (Pluton)** – pragaro karalius pagal pagonis, o pagal demonomanus – archivelnias, ugnies kunigaikštis, liepsnojančių šalių generalgubernatorius ir tamsiosios imperijos priverčiamųjų darbų vyriausiasis prižiūrėtojas.

**Plutas (Plutus)** – turtų dievas. Jis buvo priskiriamas prie požemio dievų, nes turtai išgaunami iš žemės gelmių. Aukojant jam aukas, ženklai, paprastai lemiantys nelaimę, kuriuos rodydavo aukų viduriai, visada turėjo būti aiškinami gerąja prasme.

**Pokilius (Pocel)** – pragaro karalius pas prūsus, jie taip pat vadina Pokulį oro dvasių ordų vadu, o Porketį (Porquet) tuo, kuris saugo miškus. Pastarasis yra senovės Panas. Žr. \*Pikulas\* ir \*Puselis\*.

**Puarjė (Margarita) (Poirier)** – trylikos metų mergaitė, kuri liudijo prieš Žaną Grenjė (Jean Grenier), jauną vilkolakį. Ji pareiškė, kad vieną dieną, kai ji ganė avis pievoje, Grenjė puolė ją vilko pavidalu ir būtų suėdęs, jei ji nebūtų apsigynusi lazda, kuria sudavė jam per nugarą. Ji prisipažino, kad jis jai sakė, jog gali pasiversti vilku kada panorėjęs, kad mėgsta gerti mažų berniukų ir mergaičių kraują ir valgyti jų mėsą; tačiau nevalgo rankų ir pečių.

**Polkanas (Polkan)** – slavų kentauras, kuriam buvo priskiriama nepaprasta jėga ir greitis. Senose rusų pasakose jis vaizduojamas žmogumi nuo galvos iki juosmens, ir arkliu arba šunimi nuo juosmens.

**Poliglosas (Polyglossos)** – vardas, kurį senovės žmonės suteikė pranašiskam ąžuolui Dodonės miške, kuris skelbė orakulus ta kalba, kuria kalbėjo atėjusieji pasikonsultuoti.

**Polikritas (Polycrite)** – Hiperezijos, Argo krašto, žynys.

**Politeizmas (Polythéisme)** – Kalkutos braminas pastaraisiais metais paskelbė indų sistemos, pripažįstančios tris šimtus penkiasdešimt milijonų dievų ir deivių, teologinę gynybą.

**Adomo obuolys (Pomme-d'Adam)** – Lengvas iškilumas vyrų gerklėje, vadinamas Adomo obuoliu, liaudies įsitikinimuose kildinamas iš sėklos, kuri ten įstrigo, kai mūsų pirmasis tėvas suvalgė uždraustąjį vaisių.

**Tiltas (Pont)** – Senovės skandinavai sakė, kad dievai pastatė tiltą, jungiantį dangų su žeme, ir kad jie jodinėjo juo žirgais. Kai Šėtonas sukilo prieš Dievą, jis pastatė garsų tiltą, einantį nuo bedugnės iki rojaus. Jis sugriautas. – Adomo tiltu vadinama smėlio seklumų grandinė, besitęsianti beveik tiesia linija tarp Manaro salos ir Ceilono salos. Pasak singalų, tai kelias, kuriuo Adomas, išvarytas iš rojaus, nuvyko į žemyną. Indai sako, kad įlanka užsivėrė, kad neleistų jam sugrįžti.

**Velnio tiltas (Pont-du-Diable)** – Šeleneno (Schellenen) slėnyje, Šveicarijoje, vaizduotė mano visur matanti antgamtinio veikėjo pėdsakus. Velnias šių kalniečių akyse nėra piktadarys priešas; jis netgi pasirodė esąs gana geras asmuo, kirsdamas uolas, tiesdamas tiltus per bedugnes ir t.t., ką tik jis vienas, pasak gyventojų, galėjo atlikti. – Negalima įsivaizduoti nieko drąsesnio už kelią, einantį per Šeleneno slėnį. Kurį laiką sekus kaprizingus šio baisaus kelio vingius, prieinama prie to Šėtono kūrinio, vadinamo Velnio tiltu. Ši įspūdinga konstrukcija yra mažiau stebuklinga nei vieta, kur ji stovi. Tiltas nutiestas tarp dviejų stačių ir aukštų kalnų, per šėlstantį srautą, kurio vandenys kaskadomis krenta ant sudužusių uolų ir pripildo orą savo trenksmu ir puta. – Pont-à-Mousson tiltas taip pat buvo velnio darbas, kaip ir Sen Klu (Saint-Cloud) tiltas, ir tiltas, kurį Briuselyje vadino Velnio tiltu, ir daugelis kitų. Sen Klu tilto architektas, neturėdamas kuo sumokėti mūrininkams, pardavė save velniui, kuris atliko darbą su sąlyga, kad jam bus atiduotas pirmas asmuo, perėjęs tiltą. Architektas, kuris buvo gudrus, privertė per jį pereiti katę, kurią velnias nusinešė gana blogos nuotaikos. Žr. \*Tehuptehuh\*.

**Popogunas (Popoguno)** – Virdžinijos gyventojų pragaras, kurio bausmė susideda iš kabėjimo tarp dangaus ir žemės.

**Popielius (Poppiel)** – Žr. \*Hatonas\*.

**Porom-Hungse (Porom-Houngse)** – fakirų rūšis pas indus; jie giriasi nusileidę iš dangaus ir gyvenantys tūkstančius metų niekada neimdami jokio maisto. Tiesa ta, kad niekada nematyti Porom-Hungse valgant ar geriant viešumoje.

**Porfirijas (Porphyre)** – graikų vizionierius ir miglotas trečiojo amžiaus filosofas, kurį kai kurie jo kūriniai privertė priskirti prie burtininkų.

**Poricijos (Porriciæ)** – aukos viduriai, kuriuos žyniai mesdavo į ugnį, apžiūrėję juos, kad ištrauktų gerus ar blogus ženklus.

**Porta (Džambaptista) (Porta (Jean-Baptiste))** – garsus fizikas, pastūmėjęs mokslą į priekį, gimęs Neapolyje apie 1550 m. Sakoma, kad būdamas penkiolikos metų jis parašė pirmąsias savo „Gamtinės magijos“ knygas, kurias gadina amžiaus, kuriame jis gyveno, prietarai. Jis tikėjo teismine astrologija, nepriklausoma dvasių galia ir t.t. – Geriausiu jo kūriniu laikoma „Dangaus fizionomika“, 1661, in-4°; joje jis pasisako prieš astrologijos chimeras: tačiau vis dėlto ir toliau priskiria didelę įtaką dangaus kūnams. Jam taip pat priklauso traktatas „Fizionomika“, kuriame jis lygina žmonių figūras su gyvūnų figūromis, kad išvestų sistemines išvadas. Žr. \*Fizionomika\*.

**Durys (Porte)** – Mandžiūrijos totoriai garbina durų sargo dvasią, savotišką naminę dievybę, kuri atbaido nelaimę nuo jų namų.

**Sapnų vartai (Portes des Songes)** – Pas Vergilijų vieni yra iš rago, kiti iš dramblio kaulo. Pro rago vartus praeina tikri sapnai, o pro dramblio kaulo vartus – tuščios iliuzijos ir apgaulingi sapnai.

**Apsėstieji (Possédés)** – Teji (Teilly) miestelyje, už trijų lygų nuo Amjeno, 1816 m. buvo reginys merginos, kuri norėjo pasirodyti apsėsta. Ji sakė, kad yra trijų demonų: Mimi, Zozo ir Krapulė (Crapoulet), valdžioje. Doras dvasininkas pranešė valdžiai, kuri nustatė, kad mergina serga. Ji buvo paguldyta į ligoninę, ir apie apsėdimą daugiau nebuvo kalbama. – Panašių apgavysčių praeityje randama daug, kurių mūsų tėvų gera valia nesugebėjo pakankamai greitai nuslopinti. Tačiau skandalų buvo daug mažiau, nei pasakojama, ir apsėdimai nebuvo tokie laisvi, kaip manoma. – Demoniakė pradėjo kelti triukšmą Henriko III laikais; karalius tuojau pat pasiuntė savo chirurgą Pigrė (Pigray) su dviem kitais gydytojais ištirti reikalo. Kai apsėstoji buvo atvesta pas šiuos daktarus, ją apklausė, ir ji prišnekėjo niekų. Kapucinų vienuolyno prioras uždavė jai klausimus lotyniškai, į kuriuos ji atsakė labai prastai; ir galiausiai tam tikruose popieriuose buvo rasta, kad ji jau prieš kelerius metus buvo viešai nuplakta už tai, kad norėjo pasirodyti demoniake; ji buvo nuteista kalėti iki gyvos galvos. – Henriko III laikais viena pikardietė sakėsi esanti apsėsta velnio, matyt, norėdama tapti grėsminga. Amjeno vyskupas, įtardamas apgavystę, liepė ją egzorcizuoti pasauliečiui, persirengusiam kunigu ir skaitančiam Cicerono laiškus. Demoniakė, kuri mokėjo savo vaidmenį mintinai, kankinosi, darė baisias grimasas, šokinėjo ir rėkė, lygiai taip pat, lyg velnias, kurį ji sakėsi turinti savyje, būtų buvęs priešais kunigą, skaitantį šventąją knygą. Taip ji buvo demaskuota. – Tikrieji apsėstieji arba demoniakai yra tie, kuriuos užvaldė velnias. Daugelis šiandien teigia, kad visi apsėdimai yra monomanijos, daugiau ar mažiau įniršusios, daugiau ar mažiau keistos beprotybės. Bet kaip paaiškinti tą faktą, kad Gelyje (Gheel), Belgijoje, kur gydomi kolonizuoti bepročiai, smurtaujančius bepročius išgydo juos egzorcizuodami? Mokslininkas daktaras Moro (Moreau), apsilankęs Gelyje 1842 m. ir paskelbęs apie tai, pripažino šį faktą, kurio negalima ginčyti. Ar velnias turi ką nors bendro su tam tikromis beprotybėmis? Ir ar mes gerai pažįstame visas paslaptis, tarp kurių gyvename? – Bet kuriuo atveju, daugelis apsėdimų, ir dauguma jų, buvo įtariamai šarlatanizmu. Mes tikime, kad dažnai įtarimas buvo pagrįstas. – Daug prirašyta apie demoniakus, kurie, pasak ekspertų, yra daugiau ar mažiau kankinami priklausomai nuo mėnulio fazės. – Istorikas Juozapas sako, kad ne demonai, o blogųjų sielos įeina į apsėstųjų kūnus ir juos kankina. – Matyta demoniakų, kuriems velniai nuplėšdavo kojų nagus nedarydami jiems žalos. Matyta vaikščiojančių keturiomis, besivelkančių ant nugaros, šliaužiančių ant pilvo, vaikščiojančių ant galvos. Buvo tokių, kurie jautė kutenimą paduose nežinodami kieno; kiti kalbėjo kalbomis, kurių niekada nebuvo mokęsi ir t.t. – 1556 m. Amsterdame rasta trisdešimt demoniškų vaikų, kurių paprasti egzorcizmai negalėjo išlaisvinti; paskelbta, kad jie tokios būklės tik dėl kerų ir burtų; jie vėmė geležies gabalais, stiklo šukėmis, plaukais, adatomis ir kitais panašiais dalykais. Pasakojama, kad Romoje, ligoninėje, septyniasdešimt merginų tapo beprotėmis arba demoniakėmis per vieną naktį; praėjo dveji metai, kol jas pavyko išgydyti. Tai gali būti atsitikę, sako Kardanas, arba dėl blogo oro toje vietoje, arba dėl blogo vandens, arba dėl apgavystės, arba dėl blogo elgesio pasekmių. – Anksčiau manyta atpažįstant, kad asmuo yra demoniakas, pagal kelis požymius: 1° konvulsijos; 2° veido patinimas; 3° nejautra ir raupsai; 4° nejudrumas; 5° pilvo klyksmai; 6° sustingęs žvilgsnis; 7° atsakymai prancūziškai į lotyniškus žodžius; 8° lanceto dūriai be kraujo praliejimo ir t.t. – Bet akrobatai ir grimasų meistrai daro konvulsijas, nebūdami dėl to apsėsti velnio. Veido, gerklės, liežuvio patinimas dažnai sukeliamas garų arba sulaikyto kvėpavimo. Nejautra gali būti kokios nors ligos pasekmė arba tik apsimestinė, jei nejautrus asmuo turi daug jėgos. Jaunas lakedemonietis leido lapei, kurią ką tik pavogė, graužti savo kepenis, nerodydamas nė menkiausio skausmo ženklo; vaikas leido deginti ranką aukojimo metu, kurį atliko Aleksandras, nedarydamas jokio judesio: bent jau taip sako istorikai. Tie, kurie leidosi plakami prie Dianos aukuro, nesuraukdavo antakių. – Nejudrumas yra valingas, tiek gestuose,

ties žvilgsniuose. Žmogus laisvas judėti arba nejudėti, jei tik turi šiek tiek tvirtumo nervuose. Klyksmai ir lojimas, kuriuos apsėstieji leisdavo išgirsti savo pilve, paaiškinami mūsų pilvakalbių. – Velnio buvimui taip pat buvo priskiriami adatos ar lanceto dūriai be kraujo praliejimo; bet melancholikų kraujas, kuris yra tirštas ir storas, dažnai negali ištekti per mažą angą, ir gydytojai sako, kad kai kurie žmonės, įdūrus lancetu, nekraujuoja. – Taip pat apsėstaisiais buvo laikomi silpno skrandžio žmonės, kurie, nevirškindami, atrydavo daiktus tokius, kokius buvo prariję. Bepročiai ir maniakai turėjo tokią pačią reputaciją. Manijos simptomai tokie baisūs, kad mūsų protėviai labai atleistini, jog jų priskyrė piktosioms dvasioms. – Išleistas traktatas apie demoniakus, pavadintas: \*Tyrimai apie tai, ką reikia suprasti po demoniakais, apie kuriuos kalbama Naujajame Testamente\*, autorius T. P. A. P. O. A. B. J. T. C. O. S., in-12, 1738.

**Flandrijos apsėstosios (Possédées de Flandre)** – Flandrijos apsėstųjų byla septynioliktame amžiuje sukėlė per daug triukšmo, kad galėtume apie ją nekalbėti. Jų istoriją dviejuose in-8° tomuose aprašė tėvai Domprijus (Domptius) ir Michaelis. – Šios apsėstosios buvo trys moterys, kurios buvo egzorcizuojamos Duė (Douai). Viena buvo Didimė (Didyme), kuri atsakinėjo eilėmis ir proza, sakė lotyniškus ir hebrajiškus žodžius ir kūrė ekspromptus. Tai buvo vienuolė, užsikrėtusi erezija ir apkaltinta blogu elgesiu. Antroji buvo mergina, vardu Simona Durlė (Simone Dourlet), kuri nesibodėjo būti laikoma ragana. Trečioji buvo Marija de Sen (Marie de Sains), kuri ėjo į savaitę ir pranašavo per Šėtono dvasią. To meto spauda išleido įdomų faktumą, pavadintą: \*Atgailaujančios raganos Dedimės išpažintys, kartu su dalykais, kuriuos ji paliudijo apie Šėtono sinagogą. Taip pat šios bendrininkės (kuri vėliau atkrito) prašymai panaikinti jos pirmąsias išpažintis: tikras pasakojimas apie viską, kas įvyko šioje byloje.\* Paryžius, 1623. – Šiame dokumente matyti, kad „Didimė nebuvo laikoma šventąja, o priešingai, įtariama dėl savo nemalonaus elgesio.“ Ji buvo pripažinta apsėstąja ir ragana; 1617 m. kovo 29 d. ant jos nugaros buvo rasta velnio padaryta žymė. Ji prisipažino buvusi sinagogoje (taip ji vadino savaitę), turėjusi santykių su velniu ir gavusi jo žymes. Ji apkaltino save dariusi kerus, gavusi iš velnio miltelių kenkimui ir naudojusi juos su tam tikra baisy žodžių formule. Ji sakė turinti familiarių demoną iš Belzebubo ordino. Ji dar sakė, kad ėmėsi atimti pamaldumą iš savo bendruomenės, kad ją pražudytų; kad dėl savęs ji labiau mylėjo velnią nei savo Dievą. Ji išsižadėjo Dievo, atiduodama kūną ir sielą demonui; tai ji patvirtino duodama velniui keturis smeigtukus; sutartis, kurią ji pasirašė savo krauju, paimtu iš venos su mažu lancetu, kurį parūpino velnias. Ji taip pat prisipažino dėl daugelio bjaurysčių ir sakė sabate girdėjusi kalbant apie tam tikrą didelį stebuklą, kuriuo Dievas sunaikins sinagogą; ir tada bus baigta su Belzebubu, kuris bus labiau nubaustas nei kiti. Ji kalbėjo apie dideles kovas, kurias jai kėlė velnias ir pragaro princesė, kad sutrukdytų jos išpažinčiai. Tada ji paneigė viską, ką buvo prisipažinusi, šaukdama, kad velnias ją pražudo. Ar tai buvo beprotybė? Bet kuriuo atveju ši beprotybė buvo baisi. – Marija de Sen savo ruožtu sakė, kad ji taip pat atsidadė velniui, kad dalyvavo sabate, kad ten garbino velnią su juoda žvake rankoje. Ji teigė, kad Antikristas atėjo, ir aiškino Apokalipsę. – Simona Durlė taip pat lankėsi sabate. Bet kadangi ji rodė atgailą, ją paleido į laisvę, nes ji buvo suimta kaip ragana. Jaunas vyras iš Valansjeno, vienas iš tų jaunuolių, kurių veislė nėra išnykusi, kuriems skandalas yra trauka, tada įsimylėjo Simoną Durlė ir norėjo ją vesti. Buvusi ragana sutiko. Tačiau Estero grafas (comte d'Estaires) įsakė grąžinti ją į kalėjimą, kur ji buvo laikoma ilgą laiką kartu su Marija de Sen. Didimė buvo sudeginta. Žr. \*Sabatas\*.

**Postelis (Gijomas) (Postel)** – šešioliktojo amžiaus vizionierius, gimęs Avranšo vyskupijoje. Jis buvo toks ankstyvas, kad keturiolikos metų tapo mokytoju. Jis tapo absurdiškas tik brandžiam amžiuje. Sakoma, kad pernelyg gilus rabinų raštų skaitymas ir vaizduotės gyvumas pastūmėjo jį į nukrypimus, kurie pasėjo nerimą jo gyvenime ir sukėlė jam skaudžių sielvartų. Jis tikėjo, kad yra pašauktas Dievo suvienyti visus žmones po vienu įstatymu, žodžiu arba kalaviju, tačiau norėdamas juos pajungti popiežiaus ir Prancūzijos karaliaus valdžiai, kuriam visuotinė monarchija priklausė teisėtai, kaip tiesioginiam Nojaus vyriausiojo sūnaus palikuoniui. – Tapęs kapelionu Venecijos ligoninėje, jis susidėjo su pamišusia moterimi, žinoma motinos Žanos vardu, kurios regėjimai galutinai susuko jam galvą. Postelis skelbėsi galįs mokyti ir atversti visą pasaulį. Pasklidus žiniai apie jo skleidžiamas svajones, jis buvo apskūstas kaip eretikas; bet buvo išteisintas kaip beprotis. Apkeliavęs Rytus ir išleidęs keletą veikalų, kuriuose kalba apie motinos Žanos regėjimus, jis grįžo prie geresnių jausmų, pasitraukė į Sen Marten de Šan (Saint-Martin-des-Champs) vienuolyną Paryžiuje ir ten mirė kaip krikščionis devyniasdešimt šešerių metų, 1581 m. rugsėjo 6 d. Jam nepagrįstai priskiriama knyga apie Tris apsišaukėlius. Žr. \*Žana\*.

**Sviesto puodyne (Pot à beurre)** – Sumanus egzorcistas buvo uždaręs keletą demonų į sviesto puodynę; po jo mirties, kadangi demonai puodyne kėlė triukšmą, paveldėtojai ją sudaužė, įsitikinę, kad ten ras kokį lobį; bet jie rado tik gana prastai apgyvendintą velnią. Jis išskrido su savo bendrais ir paliko puodynę tuščią.

**Sidabrinė utelė (Pou d'argent)** – Tai apdovanojimas, kurį velnias duoda burtininkams. Žr. \*Sabatas\*.

**Pudo (Poudot)** – batsiuovys iš Tulūzos, kurio namuose 1557 m. pasislėpė velnias. Nelabasis mėtė akmenis, kuriuos laikė uždarytus skrynioje; ši buvo rasta užrakinta raktu, ir ją išlaužė; bet, nors ją ištuštindavo, ji visada prisipildydavo. Ši aplinkybė sukėlė daug triukšmo mieste, ir teismo pirmininkas, ponas Latomis (Latomy), atvyko pažiūrėti šio stebuklo. Velnias numušė jo kepurę akmenis smūgiu tą akimirką, kai jis įėjo į kambarį, kuriame buvo ši skrynja; jis pabėgo išsigandęs, ir tik su vargu pavyko iškeldinti šią dvasią, kuri krėtė smagius fizinius pokštus.

**Viščiukai (Poulets)** – Žr. \*Augurai\*.

**Purangas (Pourang)** – pirmojo žmogaus vardas pas japonus, kuris išėjo iš moliūgo, sušildyto jaučio kvėpavimo, po to, kai jis sudaužė kiaušinį, iš kurio kilo pasaulis.



**Pu Ša (Pou sha)** – porceliano dievas pas kinus. Sakoma, kad darbininkai negalėjo atlikti imperatoriaus duoto piešinio, vienas jų, vardu Pu Ša, nevilties akimirką įšoko į liepsnojančią krosnį. Jis akimirksniu sudegė, o porcelianas įgavo formą, kurios troško kunigaikštis. Šis nelaimėlis už šią kainą įgijo garbę pirmininkauti, kaip dievas, porceliano darbams.

**Juoda višta (Poule noire)** – Aukojant juodą vištą vidurnaktį, sankryžoje, priverčiamas velnias ateiti sudaryti sutartį. Reikia ištarti užkeikimą, neatsigręžti, iškasti duobę žemėje, išlieti ten vištos kraują ir ją ten palaidoti. Tą pačią dieną, arba po devynių dienų, velnias ateina ir duoda pinigų, arba padovanoja aukojusiam kitą juodą vištą, kuri yra višta, dedanti auksinius kiaušinius. Mokslininkai mano, kad šios rūšies vištos, duotos velnio, yra tikri demonai. Žydas Samuelis Bernardas, Prancūzijos dvaro bankininkas, miręs devyniasdešimties metų 1739 m., ir kurio namas buvo matomas Pergalės aikštėje Paryžiuje, sakoma, turėjo juodą vištą, kurią nepaprastai prižiūrėjo; jis mirė praėjus kelioms dienoms po savo vištos, palikęs trisdešimt tris milijonus. – Juodos vištos prietaras vis dar labai paplitęs. Bretanėje sakoma, kad juoda višta parduodama velniui, kuris ją perka vidurnaktį ir sumoka kainą, kurios paprašoma. – Yra bloga ir kvaila maža knygelė, kurios pavadinimas toks: \*Juoda višta arba višta, dedanti auksinius kiaušinius, su talismanų ir magiškų žiedų mokslu, nekromantijos ir kabalos menu, skirtu iššaukti pragaro dvasias, silfus, undines, gnomus, įgyti slaptųjų mokslų žinių, atrasti lobius ir gauti galią įsakyti visoms būtybėms ir sužlugdyti visus kerus ir burtus ir t.t.\* Egipte, 740, 1 tomas in-18. – Tai tik kvailas ir nesuprantamas kratinyš. Žr. \*Slaptos paslaptys\* ir kt.

**Puparas (Poupart)** – Žr. \*Apsireiškimai\*.

**Pra-Ariaserija (Pra-Ariaseria)** – garsus personažas, gyvenęs Siamo karalystėje, Somona-Kodomo laikais. Siamo gyventojai jį laiko kolosu, kurio apimtis keturiasdešimt pusantros sieksnio, o skersmuo trys pusantros sieksnio, kas atrodo mažai suprantama. Tiesa ta, kad mes nežinome, kokia buvo jo forma.

**Preadamitai (Préadamites)** – 1655 m. Izaokas de la Pereiras (Isaac de la Perreyre) Olandijoje išspausdino knygą, kurioje norėjo įrodyti, kad prieš Adomą buvo žmonių. Nors jis rėmėsi tik egiptiečių ir chaldėjų pasakomis, šis paradoksas akimirką turėjo sekėjų, kaip ir visos absurdišybės. Demarė (Desmarais), profesoriavęs Groningene, jį paneigė, o vėliau pats autorius atsižadėjo savo žodžių.

**Presi (Précy)** – Žr. \*Ramboujė\*.

**Pranašystės (Prédiction)** – Pompėjui, Cezariui ir Krasui sumanūs astrologai buvo užtikrinę, kad jie mirs namuose, apipilti šlove, turtais ir metais, ir visi trys žuvo apgailėtinais. Karoliui V, Pranciškui I ir Henrikui VIII, visiems trimis amžininkams, grėsė smurtinė mirtis, o jų mirtis buvo tik natūrali. – Didysis valdovas Osmanas, norėdamas paskelbti karą Lenkijai 1621 m., nepaisant savo ministrų prieštaravimų, buvo užkalbintas santono (musulmonų vienuolio), kuris sultonui tarė: „Dievas man praėjusią naktį regėjime atskleidė, kad jei Tavo Didenybė eis toliau, jai gresia pavojus prarasti savo imperiją; tavo kardas šiais metais niekam negali padaryti žalos. – Pažiūrėkime, tarė Osmanas, ar pranašystė tikra;“ ir padavęs savo kardą janyčarui, liepė nukirsti galvą tam tariamam pranašui, kas buvo įvykdyta vietoje. – Tačiau Osmanui prastai sekėsi jo žygyje prieš Lenkiją, ir netrukus po to jis prarado gyvybę kartu su imperija. – Dar cituojamas šis faktas kaip išsipildžiusios pranašystės pavyzdys: – Senas kurjeris, vardu Langilis (Languille), senatvėje pasitraukė į Obanę (Aubagne) prie Marselio. Jis susipyko su parapijos zakristijonu, kuris kartu buvo ir duobkasys; šis ginčas sukėlė tokią stiprią neapykantą, kad Langilis pareiškė zakristijonui, jog jis niekada nemirs kitaip, kaip tik per jį; taigi vargšas zakristijonas, išsigandęs, vengė jo kaip baisaus priešo. – Netrukus po to Langilis mirė būdamas septyniasdešimt penkerių metų. Jis gyveno savotiškame aukštame kambaryje, į kurį lipama siaurais ir labai stačiais laiptais. Kai reikėjo jį laidoti, zakristijonas, labai džiaugsmingas, nuėjo jo paimti ir užsikėlė ant pečių karstą, kuriame buvo Langilio kūnas, tapęs gana sunkus. Bet nešdamas jį žemyn su triumfo išraiška, jis žengė klaidingą žingsnį, paslydo į priekį; karstas nukrito ant jo ir jį sutraiškė. Taip išsipildė Langilio grasinimas, be abejo, kitaip, nei jis buvo numatęs. – Būdas nuspėti ateitį. – Sudeginkite linų sėmenų, petražolių šaknų ir žibuoklių; atsistokite į tuos dūmus, ir nuspėsite ateities dalykus. Žr. \*Astrologija\* ir kt.

**Prelatis (Prélati)** – magijos šarlatanai. Žr. \*Recas\*.

**Lemiamas ženklas (Présage)** – Ši silpnybė, kuri verčia žiūrėti į paprasčiausius ir natūraliausius įvykius kaip į ateities požymius, yra viena iš didžiausių prietarų šakų. Reikia pastebėti, kad anksčiau ženklai buvo skiriami nuo augurų tuo, kad pastarieji buvo suprantami kaip ieškomi arba aiškinami pagal augurų meno taisykles ženklai, o atsitiktinai pasirodę ženklai buvo aiškinami kiekvieno asmens migločiau ir savavališkiau. – Mūsų dienomis laikoma labai blogu ženklų tris kartus suplėšyti rankogalius; rasti ant stalo kryžmai sudėtus peilius, pamatyti apverstas druskines ir t.t. Kai kelyje sutinkame ką nors, kas klausia, kur einame, turime grįžti atgal, bijodami, kad neatsitiktų nelaimė. – Jei nevalgęs asmuo papasakoja blogą sapną asmeniui, kuris pusryčiauja, sapnas bus lemtingas pirmajam. Jis bus lemtingas antrajam, jei jis nevalgęs, o pirmasis pusryčiauja. Jis bus lemtingas abiem, jei abu nevalgę. Jis bus be pasekmių, jei abu skrandžiai pilni. – Nelaimingas tas, kuris ryte sutinka kiškį, arba gyvatę, arba driežą, arba elnią, arba stirną, arba šerną! Laimingas tas, kuris sutinka vilką, cikadą, ožką, rupūžę! Žr. \*Voras\*, \*Medžioklė\*, \*Šarka\*, \*Pelėda\* ir kt., ir kt., ir kt. – Cecilija, Metelo žmona, konsultavosi su dievais dėl savo dukterėčios, kuri buvo vedybinio amžiaus, įkurdinimo. Ši jauna mergina, pavargusi stovėti priešais aukurą ir negavusi atsakymo, paprašė tetos paskolinti jai pusę savo kėdės. „Mielai, – tarė jai Cecilija, – aš tau užleidžiu net visą savo vietą.“

Jos gerumas įkvėpė jai šiuos žodžius, kurie vis dėlto, sako Valerijus Maksimas, buvo ženklas to, kas turėjo įvykti; nes Cecilija mirė netrukus po to, ir Metelas vedė jos dukterėčią. – Kai Paulius Emilijus kariavo su karaliumi Persėju, jam nutiko kai kas įsidėmėtino. Vieną dieną, grįžęs namo, jis, kaip įprasta, pabučiavo savo jauniausiąją dukrą, vardu Tercija, ir matydamas ją liūdnesnę nei paprastai, paklausė jos sielvarto priežasties. Ši maža mergaitė atsakė, kad Persėjas mirė (mažas šuniukas, kurį vaikas taip vadino, ką tik nugaišo). Paulius pagavo ženklą; ir iš tikrųjų, netrukus po to jis nugalėjo karalių Persėją ir triumfuodamas įžengė į Romą. – Šiek tiek prieš ispanų invaziją į Meksiką, Meksiko ežere buvo pagautas gervės formos paukštis, kurį atnešė imperatoriui Montezumai kaip stebuklingą dalyką. Šis paukštis, sako pasakojimas, ant galvos viršaus turėjo savotišką veidrodį, kuriame Montezuma pamatė žvaigždėtą dangų, kuo labai stebėjosi. Tada pakėlęs akis į dangų ir nebematydamas žvaigždžių, jis antrą kartą pažvelgė į veidrodį ir pamatė tautą, ateinančią iš Rytų, ginkluotą, kovojančią ir žudančią. Atėjus jo žiniams paaiškinti šio ženklo, paukštis dingo, palikdamas juos dideliame sumišime. „Tai buvo, mano nuomone, sako Delankras, jo blogasis demonas, atėjęs pranešti jam apie jo pabaigą, kuri netrukus ištiko.“ – Loango karalystėje Afrikoje laikoma pražūtingiausiu ženklu karaliui, jei kas nors pamato jį geriantį ir valgantį; todėl jis yra visiškai vienas ir be tarnų, kai valgo. Keliautojai, kalbėdami apie šį prietarą, pasakoja barbarišką vieno Loango karaliaus poelgį: Vienas jo sūnus, aštuonerių ar devynerių metų, neatsargiai įėjęs į salę, kur jis valgė, ir tą akimirką, kai jis gėrė, jis atsistojo nuo stalo, pašaukė vyriausiąjį žynį, kuris sugriebė šį vaiką, liepė jį papjauti ir jo krauju įtrynė tėvo rankas, kad nukreiptų nelaimes, kuriomis šis ženklas atrodė jam grasinąs. Kitas Loango karalius liepė užmušti šunį, kurį labai mylėjo, ir kuris, vieną dieną jį nusekęs, dalyvavo jo pietuose. – Laukiniai žvėrių staugimai, elnių ir beždžionių klyksmai yra grėsmingi ženklai Siamo gyventojams. Jei jie sutinka gyvatę, kuri jiems pastoja kelią, jiems tai pakankama priežastis grįžti atgal, įsitikinus, kad reikalas, dėl kurio jie išėjo, negali pasisukti. Kokio nors atsitiktinai nuversto baldo kritimas taip pat yra labai blogas ženklas. Jei griaustinis trenkia dėl natūralios ir įprastos priežasties, štai kas gali sugadinti geriausią reikalą. Daugelis prietarų ir ekstravagancijų nuveda dar toliau. Krintinėje ir keblioje aplinkybėje jie paims kaip savo elgesio taisyklę pirmuosius žodžius, kurie atsitiktinai išsprūs praeiviui, ir kuriuos jie interpretuos savaip. – Benino karalystėje, Afrikoje, laikoma labai palankiu ženklu, kad moteris pagimdo du vaikus dvynius: karalius nedelsiant informuojamas apie šią svarbią naujieną, ir koncertais bei puotomis švenčiamas toks laimingas įvykis. Tas pats ženklas laikomas labai grėsmingu Arebo kaime, nors jis yra toje pačioje Benino karalystėje.

**Numatančioji žinija (Prescience)** – tikras ir neklystantis ateities žinojimas. Ji priklauso tik Dievui. Prisiminkime čia Hėrvėjaus (Hervey) maksimą: „Mirtingasis, kas bebūtum, tyrinėk ir svarstyk kiek nori; niekas žemėje nežino, kokia pabaiga jo laukia.“

**Apsaugos priemonės (Préservatifs)** – Žr. \*Amuletai\*, \*Ragai\*, \*Filakterijai\*, \*Bandos\* ir kt.

**Nuojauta (Pressentiment)** – Svetonijus tikina, kad Kalpurnija buvo kankinama juodų nuojautų kelios valandos prieš Cezario mirtį. Bet kas yra nuojautos? Ar tai slapta ir vidinis balsas? Ar

tai dangaus įkvėpimas? Ar tai nematomos dvasios, budinčios virš mūsų likimų, buvimas? Senovės žmonės iš nuojaautos buvo padarę savotišką religiją, ir mūsų dienomis ja tikima. Ponas C. de R..., labai pasilinksminęs Operos baliuje, mirė nuo apopleksijos grįžęs namo. Ponia de V., jo sesuo, kuri jį paliko gana vėlai, visą naktį buvo kankinama baisių sapnų, kurie jai vaizdavo jos brolių dideliame pavojuje, šaukiantį jos pagalbos. Dažnai prabusdama krūpčiodama ir nuolatiniam nerimui, nors žinojo, kad jos brolis Operos baliuje, ji neturėjo nieko skubesnio, vos išaušus dienai, kaip pareikalauti savo karietos ir bėgti pas savo broliškos meilės objektą. Ji atvyko tuo momentu, kai durininkas buvo gavęs įsakymą nieko neįleisti ir sakyti, kad ponui C. de R... reikia poilsio. Ji grįžo namo paguosta ir juokdamasi iš savo baimės. Tik po pietų ji sužinojo, kad jos juodos nuojaautos jos neapgavo. Žr. \*Sapnai\*.

**Presina (Pressine)** – Žr. \*Melusina\*.

**Prestancijus (Prestantius)** – Žr. \*Ekstazės\*.

**Iliuzijos (Prestiges)** – „Mūsų dienomis buvo, sako Gasparas Peuceris (Gaspard Peucer) savo komentaruose apie Būrimą, mergelė žonglierė Bolonijoje, kuri dėl savo meno meistriškumo buvo labai pagarsėjusi visoje Italijoje; vis dėlto ji nesugebėjo su visu savo mokslu taip gerai pratęsti savo gyvenimo, kad galiausiai, užklupta ligos, nemirtų. Kažkoks kitas magas, kuris ją visada lydėjo, žinodamas pelną, kurį ji gaudavo iš savo meno gyva būdama, padedamas dvasių, pakišo jai po pažastimis kokią nors kerą ar nuodą, taip, kad atrodė, jog ji gyva, ir ji pradėjo vėl lankytis susibūrimuose grodama arfa, dainuodama, šokinėdama ir šokdama, kaip buvo įpratusi; taip, kad ji nesiskyrė nuo gyvo asmens niekuo, išskyrus savo spalvą, kuri buvo nepaprastai blyški. Po kelių dienų Bolonijoje atsirado kitas magas, kuris, įspėtas apie šios merginos meno meistriškumą, norėjo pamatyti ją vaidinant kaip kiti. Bet vos ją pamatęs, sušuko: „Ką darote čia, ponai? Toji, kurią matote prieš savo akis, daranti tokius gražius šuolius, yra ne kas kita, kaip negyva maita;“ ir tą akimirką ji krito negyva ant žemės. Taip iliuzija ir kerėtojas buvo atskleisti.“

**Pretekstas (Prétextat)** – Žr. \*Ekstazės\*. – Jauna moteris iš Lano miesto matė velnią senelio pavidalu, paskui gauruoto žvėries, katės, vabalo, vapsvos ir jaunos merginos pavidalu. Žr. \*Apsireiškimai\*, \*Užkerėjimai\*, \*Siciditas\*, \*Metamorfozės\*, \*Kerai\* ir kt.

**Juodieji kunigai (Prêtres noirs)** – Tokį vardą burtininkai suteikia sabate dalyvaujantiems kunigams.

**Prietaringos maldos (Prières superstitieuses)** – Mes skolinamės iš abato Tjero (Thiers) ir keletą kitų šiuos mažus kvailystės ar naivumo šedevrus. – Nuo dantų skausmo: Šventoji Apolonija, kuri sėdi ant akmens; šventoji Apolonija, ką jūs ten darote? – Aš atėjau čia dėl dantų skausmo. Jei tai kirmėlė, ji išnyks; jei tai podagra, ji praeis. – Prieš griaustinį. Šventoji Barbora, šventoji Fleur, tikrasis mūsų Viešpaties kryžius; visur, kur ši malda bus kalbama, niekada griaustinis netrenks. – Nuo visų žaizdų. Telaimina mane Dievas ir teišgydo, mane vargšą kūrinį, nuo visų rūšių žaizdų, kokios jos bebūtų, Dievo ir Mergelės Marijos, ir ponų šventųjų Kozmo ir Damijono garbei. Amen. – Nuo akių ligų. Ponas šventasis Jonas eidamas pro čia sutiko tris mergeles savo kelyje. Jis joms tarė: Mergelės, ką jūs čia darote? – Mes gydome nuo dėmės (akyje). – O! Gydykite, mergelės, gydykite šią akį. – Kraujavimui iš nosies sustabdyti. Jėzus Kristus gimė Betliejuje ir kentėjo Jeruzalėje. Jo kraujas susidrumstė; aš tai sakau ir tau įsakau, kraujau, kad tu sustotum Dievo galia, padedamas šventojo Fiakro ir visų šventųjų, visai taip, kaip Jordanas, kuriame šventasis Jonas Krikštytojas pakrikštijo mūsų Viešpatį, sustojo. Vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios. Žr. \*Vilko malda\*, \*Rišimai\*, \*Dievo užkarda\* ir kt.

**Stebuklas (Prodige)** – stebinantis įvykis, kurio priežasties nežinome ir kurį esame linkę laikyti antgamtiniu. Tai Beržjė (Bergier) apibrėžimas. Valumnijaus konsulato metu girdėtas kalbantis jautis; iš dangaus lijo mėsos gabalais, kuriuos didžiąja dalimi surijo paukščiai; likusi dalis keletą dienų išbuvo ant žemės neskleisdama blogo kvapo. Kitais laikais buvo pranešama apie tokius pat nepaprastus įvykius, kurie vis dėlto rado pasitikėjimą tarp žmonių: šešių mėnesių kūdikis sušuko „pergalė“ jaučių turguje. Picene lijo akmenimis. Galijoje vilkas prisiartinio prie sargybinio, ištraukė jam kardą iš makščių ir nusinešė. Sicilijoje ant dviejų skydų pasirodė kraujo prakaitas; o per antrąjį pūnų karą jautis pasakė Cbėjui Domicijui (Cneus Domitius): Roma, saugokis! Galenos mieste, Lepido konsulato metu, girdėtas kalbantis kalakutas, kuris tada nesivadino kalakutu; nes tai buvo patarška. Štai stebuklai. – Delankras kalba apie burtininką, kuris jo laikais nušoko nuo kalno viršūnės ant uolos, nutolusios per dvi lygas. Koks šuolis!.. – Žmogus, išgėręs pieno, Šenkijus (Schenkus) sako, kad išvėmė du mažus baltus aklius šuniukus. – 1682 m. rugpjūčio pabaigoje Šarantone buvo rodoma mergina, kuri vėmė vikšrais, sraigėmis, vorais ir daugybe kitų vabzdžių. Paryžiaus daktarai stebėjosi. Faktas atrodė neginčijamas. Tai vyko ne paslapčia, o prieš gausius susibūrimus šie keisti vėmimai vyko; jau iš visų pusių buvo rengiamos disertacijos šiam reiškiniiui paaiškinti, kai kriminalinis leitenantas ėmėsi kištis į reikalą. Jis apklausė užkerėtąją, pagąsdino ją plakimu ir kaklo grandine, ir ji prisipažino, kad prieš septynis ar aštuonis mėnesius ji pripratino save ryti vikšrus, vorus ir vabzdžius; kad ji seniai norėjo ryti rupūžes, bet negalėjo gauti pakankamai mažų. Prieš dvidešimt metų laikraščiuose buvo galima perskaityti panašų faktą. Moteris vėmė varlėmis ir rupūžėmis; mažai patiklus gydytojas, pakviestas patikrinti fakto, spaudė ligonę klausimais ir privertė ją prisipažinti, kad ji griebėsi šios klastos norėdama užsidirbti šiek tiek pinigų.

**Prometėjas (Prométhée)** – Atlasas ir Prometėjas, abu didieji astrologai, gyveno Juozapo laikais. Kai Jupiteris išlaisvino Prometėją nuo erelio ar grifo, kuris turėjo jam draskyti kepenis trisdešimt tūkstančių metų, dievas, prisiekęs jo niekada neatrįšti nuo Kaukazo, nenorėjo sulaužyti savo priesaikos ir įsakė jam nešioti ant piršto žiedą, kuriame būtų įsodinta to uolos nuolauža. Tai, pasak Plinijaus, užburtų žiedų kilmė.

**Liaudies spėjimai (Pronostics populaires)** – Kai ažuolai veda daug gilių, jie pranašauja ilgą ir atšiaurią žiemą. – Koks penktadienis, toks sekmadienis. Liaudis tiki, kad lietingas penktadienis negali būti sekamas giedro sekmadienio. Rasinas (Racine) pasakė priešingai:

\*Tikrai dėl ateities beprotis pasikliaus,\*

\*Tas, kuris juokiasi penktadienį, sekmadienį verks.\*

Jei kukutis gieda prieš vynuogėms išsprogstant, tai gausaus vyno ženklas:

\*Švento Pauliaus giedra diena\*

\*Mums žymi gerus metus.\*

\*Jei matyti tiršti rūkai,\*

\*Mirtingumas visur.\*

\*Jei pučia vėjas, turėsime karą,\*

\*Jei sninga ar lyja, brangymetis žemėje;\*

\*Jei daug vandens iškrenta šį mėnesį,\*

\*Tada mažai vyno augant matai.\*

Žvaigždės vidury dienos pranašauja gaisrus ir karus. Konstancijaus valdymo laikais buvo tamsos diena, per kurią matėsi žvaigždės; saulė tekėdama buvo tokia pat blyški kaip mėnulis: tai pranašavo badą ir marą.

\*Nuo švento Medardo dienos, birželį,\*

\*Artojas rūpinasi;\*

\*Nes senoliai sako, jei lyja,\*



\*Kad trisdešimt dienų tai trukti gali.\*

\*O jei oras gražus, būk visiškai tikras\*

\*Dėl gausių grūdų.\*

Vakariniai griaustiniai atneša audrą; rytiniai griaustiniai žada vėjus; tie, kurie girdimi apie vidurdienį, skelbia lietų. Akmenų lietūs pranašauja naštas ir mokesčių padidėjimą.

\*Kas rūpėjūtį miegos\*

\*Per pietus, gailėsis.\*

\*Trumpai tariant, visais laikais aš tau pranašauju,\*

\*Kad nereikia miegoti per pietus.\*

Trys saulės pranašauja triumviratą. Matytos trys saulės, sako Kardanas, po Julijaus Cezario mirties; tas pats įvyko šiek tiek prieš Pranciškaus I, Karolio V ir Henriko VIII valdymą. – Jei saulė šviečia prieš mišias Grabnyčių dieną, tai ženklas, kad žiema dar bus labai ilga. – Kas gula su šunimis, keliai su blusomis.

**Pranašai (Prophètes)** – Turkai pripažįsta daugiau nei šimtą keturiasdešimt tūkstančių; vieninteliai, kuriuos turime gerbti kaip tikrus pranašus, yra Šventojo Rašto pranašai. – Visos netikros religijos turėjo ir netikrų pranašų, kaip jos pačios.

**Pranašavimai (Prophéties)** – Žr. \*Pranašystės\*, \*Sibilės\*, \*Žyniai\* ir kt.

**Prozerpina (Proserpine)** – Plutono žmona pagal pagonis, ir pragaro imperijos karalienė. Pagal demonomanus, Prozerpina yra piktųjų dvasių erchiercogienė ir suvereni princesė. Jos vardas kilęs iš \*proserpere\*, šliaužti, vinguriuoti; aiškintojai joje mato pražūtingą gyvatę.

**Prostrofijos (Prostrophies)** – piktosios dvasios, kurias senovėje reikėjo karštai maldauti, kad išvengtum jų pykčio.

**Prufas arba Buzas (Prufas ou Busas)** – didysis pragaro kunigaikštis ir didysis hercogas. Jis karaliavo Babilonijoje, nors turėjo pelėdos galvą. Jis kursto nesantaiką, įžiebia karus, kivirčius ir priveda prie elgetystės; jis gausiai atsako į viską, ko jo klausama, jam pavaldūs dvidešimt šeši legionai.

**Psefas (Pséphos)** – būrimo rūšis, kurioje naudoti maži akmenukai, slepiami smėlyje.

**Psichomantija (Psychomancie)** – būrimas per dvasias, arba menas iššaukti mirusiuosius. Žr. \*Nekromantija\*.

**Psilai (Psyllés)** – Libijos tautos, kurių vien buvimas užkerėdavo subtiliausius baisiausių gyvačių nuodus. Jie taip pat pretendavo gydyti gyvačių įkandimus savo seilėmis arba paprastu prisilietimu. Herodotas teigia, kad senieji psilai žuvo beprotiškame kare, kurį pradėjo prieš pietų vėją, pasipiktinę, kad mato išdžiūvusius savo šaltinius.

**Psilotoksotai (Psylotoksotai)** – įsivaizduojama Luciano tauta. Jie jodinėjo ant blusų, didelių kaip drambliai.

**Publijus (Publius)** – Žr. \*Galva\*.

**Puselis (Pucel)** – didis ir galingas pragaro hercogas; jis pasirodo tamsaus angelo pavidalu; atsako apie okultinius mokslus; moko geometrijos ir laisvųjų menų; sukelia didelį triukšmą ir leidžia girdėti vandenų ūžesį vietose, kur jų nėra. Jis vadovauja keturiasdešimt aštuoniems legionams. Jis gali būti tas pats, kas Pokilius.

**Orleano mergelė (Pucelle d'Orléans)** – Žr. \*Žana d'Ark\*.

**Blusos (Puces)** – Abatas Tjeras (Thiers), tarp prietarų, kuriuos surinko, mini šį: kad galima apsisaugoti nuo blusų įkandimo sakant: \*Och, och\*.

**Blakės (Punaises)** – Jei jos geriamos su geru actu, jos priverčia išeiti iš kūno dėles, kurios buvo prarytos, nepastebėjus, geriant pelkės vandenį.

**Skaistykla (Purgatoire)** – Žydai pripažįsta savotišką skaistyklą, kuri trunka visus pirmuosius metus po mirusio asmens mirties. Siela per šiuos dvylika mėnesių turi laisvę ateiti aplankyti savo kūno ir pamatyti vietas bei asmenis, kuriems ji jautė kokį nors ypatingą prierašumą gyvenimo metu. Sabato diena jai yra poilsio diena. – Kalmukai tiki, kad Beridai (Berrids), kurie yra jų skaistyklos gyventojai, panašūs į degančius nuodėgulus ir kenčia ypač nuo alkio ir troškulio. Jei jie nori gerti, akimirksniu mato save apsuptus kardų, iečių, peilių; pamačius maistą, jų burna susitraukia kaip adatos skylutė, gerklė išlaiko tik siūlo skersmenį, o pilvas išsiplečia ir nusidriekia ant šlaunų kaip degtukų pakelis. Jų įprastas maistas susideda iš kibirkščių. – Tie, kurie sakė, kad skaistyklą nuo pragaro skiria tik didelis voratinklis, arba popierinės sienos, kurios sudaro jos aptvarą ir skliautą, kalbėjo dalykus, kurių gyvieji nežino. Skaistykla, kurią atmeta protestantai, vis dėlto pakankamai nurodyta pačioje Evangelijoje. Jėzus Kristus kalba (Šv. Mato, XII sk.) apie nuodėmes, kurios nėra atleidžiamos nei šiame amžiuje, nei būsimajame amžiuje. Koks yra tas būsimasis amžius, kuriame nuodėmės negali būti atleistos? Žr. Beržjė (Bergier) teologijos žodyne straipsnį \*Skaistykla\*. Žr. \*Pragaras\* šiame žodyne.

**Purikė (Purrikeh)** – išbandymas vandeniu ir ugnimi, naudojamas indų paslėptiems dalykams atrasti.

**Pursanas arba Kursonas (Pursan ou Curson)** – didysis pragaro karalius. Jis pasirodo žmogaus pavidalu su liūto galva; nešasi visada įsiutusį žaltį; joja ant lokio ir prieš jį nuolat eina trimito garsas; jis iš esmės pažįsta dabartį, praeitį, ateitį, atranda paslėptus dalykus, pavyzdžiui, lobius. Jei priima žmogaus pavidalą, jis yra orinis; jis yra gerųjų familiarių dvasių tėvas. Dvidešimt du legionai gauna jo įsakymus.

**Puteoritai (Putéorites)** – žydų sekta, kurios prietaras buvo teikti ypatingą pagarbą šuliniams ir šaltiniams.

**Pigmejai (Pygmées)** – pasakiška tauta, kuri, sakoma, egzistavo Trakijoje. Tai buvo žmonės, kurie tebuvo vienos uolekties ūgio; jų moterys gimdydavo būdamos trejų metų ir pasendavo aštuonerių. Jų miestai ir namai buvo statomi tik iš kiaušinių lukštų: kaime jie pasitraukdavo į urvus, kuriuos kasdavo po žeme. Jie kirto savo javus kirviais, lyg reiktų kirsti mišką. Šių mažų žmonių armija užpuolė Heraklį, kuris užmigo nugalėjęs milžiną Antėją, ir ėmėsi jį nugalėti tokių

pačių atsargumo priemonių, kokių imtųsi apgulčiai suformuoti. Du šios mažos armijos sparnai puola herojaus ranką; ir kol pagrindinės pajėgos atakuoja kairę, o lankininkai laiko jo kojas apgultas, karalienė su savo drąsiausiais pavaldiniais puola galvą. Heraklis pabunda ir, juokdamasis iš šio skruzdėlyno projekto, suvynioja juos visus į savo liūto kailį ir nuneša Euristėjui. – Pigmejai nuolat kariavo su gervėmis, kurios kasmet atskrisdavo iš Skitijos jų pulti. Jodami ant kurapkų, arba, pasak kitų, ant ožkų ir avinų, kurių dydis proporcingas jų dydžiui, jie apsiginkluodavo visais ginklais, kad eitų kovoti su savo priešais. – Netoli Morlė (Morlaix) pilies, Bretanėje, sakoma, egzistuoja maži žmonės, pėdos ūgio, gyvenantys po žeme, vaikstantys ir mušantys į dubenis. Jie išdėlioja savo auksą ir džioviną jį saulėje. Žmogus, kuris kukliai ištisia ranką, gauna dvi saujas šio metalo; tas, kuris ateina su maišu, ketindamas jį pripildyti, yra išvejamas ir sumušamas: saikingumo pamoka, kuri siekia tolimus laikus. Žr. \*Nykštukai\*, \*Gnomai\* ir kt.

**Piramidės (Pyramides)** – Arabai teigia, kad piramides pastatė milžinų tauta gerokai prieš tvaną. Kiekvienas jų po ranka atnešdavo dvidešimt penkių frankų (dydžio/vertės) akmenį.

**Piromantija (Pyromancie)** – būrimas ugnimi. Į ugnį mesdavo kelias saujas smulkintos dervos; ir jei ji greitai užsidegdavo, iš to sprendavo apie gerą ženklą. Arba degindavo auką ir pranašaudavo ateitį pagal liepsnos spalvą ir figūrą. Demonomanai laiko žynį Amfiaraą (Amphiaraüs) šio būrimo išradėju. – Atėnuose buvo Atėnės Poliados šventykla, kurioje buvo mergelės, užsiėmusios nuolat degančios lempos liepsnos judesių stebėjimu. Delrio praneša, kad jo laikais lietuviai praktikavo tam tikrą piromantijos rūšį, kurią sudarė ligonio pastatymas prieš didelę ugnį; ir jei kūno metamas šešėlis buvo tiesus ir tiesiogiai priešais ugnį, tai buvo pasveikimo ženklas; jei šešėlis buvo šone, tai buvo mirties ženklas.

**Piras (Pyrrhus)** – Jis privertė Lokrų gyventojus atiduoti jam į rankas Prozerpinos lobius. Jis pakrovė savo laivus šiuo šventvagišku grobiu ir išplaukė: bet jį užklupo tokia baisi audra, kad jis užplaukė ant seklumos gretimose šventyklai pakrantėje. Krante buvo rastas visas pagrobtas sidabras, ir jis buvo grąžintas į šventąją saugyklą.

**Pitagoras (Pythagore)** – skulptoriaus iš Samo sūnus. Jis keliavo, kad mokytųsi: Egipto žyniai įšventino jį į savo paslaptis, Chaldėjos magai perdavė jam savo mokslus; Kretos išminčiai – savo šviesą. Jis parnešė į Samą viską, ką labiausiai išsilavinusios tautos turėjo išminties ir naudingų žinių; bet radęs savo tėvynę po tirono Polikrato jungu, jis persikėlė į Krotoną, kur įkūrė filosofijos mokyklą garsaus atletu Milono namuose. Tai buvo maždaug Tarkvinijaus Išdidžiojo valdymo laikais. Jis mokė moralės, aritmetikos, geometrijos ir muzikos. Jis laikomas metempsichozės išradėju. – Atrodo, kad norėdamas išplėsti savo valdžią protams, jis nepaniekino pridėti kerų pagalbos prie privalumų, kuriuos jam suteikė jo žinios ir šviesa. Porfirijus ir Jamblichas priskiria jam stebuklus; jis priversdavo save išgirsti ir paklusti net žvėris.

Lokė darė didelę žalą Daunijos krašte; jis jai įsakė pasitraukti: ji dingo. Jis pasirodė su auksine šlaunimi olimpinėse žaidynėse; jį pasveikino Neso (Nessus) upė; jis sustabdė erelio skrydį; privertė mirti gyvatę; pasirodė tą pačią dieną ir tą pačią valandą Krotonėje ir Metaponte. – Vieną dieną Tarente jis pamatė jautį, kuris rupšnojo pupų lauką; jis jam į ausį pasakė keletą paslaptinių žodžių, kurie privertė jį visiems laikams nustoti būti pupas. Šį jautį vadino tik šventuoju jaučiu, ir senatvėje jis mito tik tuo, ką jam duodavo praeiviai. Galiausiai, Pitagoras su nuostabiu sumanumu pranašavo ateitį ir žemės drebėjimus; jis nuramindavo audras, išvaikydavo marą, išgydydavo ligas vienu žodžiu ar prisilietimu. Jis nukeliavo į pragarą, kur matė Hesiodo sielą, pririštą grandinėmis prie varinės kolonos, ir Homero sielą, pakabintą ant medžio tarp daugybės gyvačių, už visas įžeidžiančias dievybę fikcijas, kurių pilnos jų poemos. – Pitagoras sudomino moteris savo regėjimų sėkme, tikindamas, kad pragare matė daug vyrų, labai griežtai nubaustų už tai, kad blogai elgėsi su savo žmonėmis, ir kad tai mažiausiai tausojama kaltininkų rūšis kitame gyvenime. Moterys buvo patenkintos, vyrai išsigando; ir viskas buvo priimta. Buvo dar viena aplinkybė, kuri nuostabiai pavyko; tai, kad Pitagoras, grįžimo iš pragaro momentu, dar nešiodamas veide blyškumą ir siaubą, kurį turėjo jam sukelti tiek kankinimų vaizdas, puikiai žinojo viską, kas įvyko žemėje jam nesant.

**Pitonai (Pythons)** – Graikai taip vadino, nuo Pitono Apolono vardo, dvasias, kurios padėjo pranašauti ateities dalykus, ir asmenis, kurie buvo jų apsėsti. Vulgata dažnai naudoja šį terminą norėdama išreikšti žynius, magus, nekromantus. Ragana, kuri privertė pasirodyti prieš Saulių Samuelio šešėlį, vadinama Endoro pitonise. Taip pat sakoma Pitono dvasia vietoje žynio dvasios. Delfų žynės vadinosi Pitonisėmis arba Pitijomis. – Pitonas graikų mitologijoje yra gyvatė, gimusi iš žemės dumblo po tvano. Ją užmušė Apolonas, dėl to pramintas Pitonu.

---

**Rabatai (Rabbats)** – kaukai, kurie kelia triukšmą namuose ir trukdo žmonėms miegoti. Jie vadinami rabatais, nes ryši seilinelę (bavette) prie kaklaraiščio, kaip žmonės, kuriuos Olandijoje vadina ligonių guodėjais.

**Rabinai (Rabbins)** – žydų daktarai, kurie ilgą laiką buvo įtariamais esantys magai ir bendraujantys su demonais.

**Rabdomantija (Rabdomancie)** – būrimas lazdomis. Tai vienas seniausių prietarų. Ezechielis ir Ozėjas priekaištauja žydams, kad jie leidžiasi tuo apgaunami. Nulupdavo žievę nuo vienos pasirinktos lazdelės pusės per visą ilgį, mesdavo ją į orą; jei krisdama ji atsiskrudavo nuluptąją pusę, ir jei metant antrą kartą atsiskrudavo žieve dengta pusė, tai būdavo laikoma laimingu ženklu; jei priešingai, ji antrą kartą nukrisdavo lupta pusė, tai būdavo blogas ženklas. Šis

būrimas buvo žinomas persams, totoriams ir romėnams. – Burtų lazdelė, kuri sukėlė didelį triukšmą septynioliktojo amžiaus pabaigoje, siejasi su rabdomantija. Žr. \*Lazdelė\*. Bodenas (Bodin) sako, kad savotiška rabdomantija jo laikais buvo paplitusi Tulūzoje; sumurmėdavo keletą žodžių; liepdavo pabučiuoti dvi skeltos lazdos dalis, ir paimdavo dvi skiedras, kurias kabindavo ant kaklo keturdienei karštinei gydyti.

**Račaderiai (Rachaders)** – indų piktosios dvasios.

**Radklif (Ana) (Radcliffe)** – Anglė, kuri prieš keturiasdešimt metų išleido romanus, pilnus regėjimų, šmėklų ir siaubų, tokius kaip „Udolfo paslaptys“ ir kt.

**Ragalomantija (Raglomancie)** – būrimas, kuris buvo atliekamas su mažais dubenėliais, kauliukais, mažais kamuoliukais, dažytais lentelėmis, ir kurio nė vienas autorius negalėjo paaiškinti.

**Pasiutligė (Rage)** – Kad būtų išgydyta pasiutligė, prietaringi rašytojai duoda šį patarimą: Reikia suvalgyti obuolį arba duonos gabalėlį, į kurį įdėti šie žodžiai: \*Zioni, Kirioni, Ezzeza\* ir t.t.; arba reikia sudeginti pasiutusio šuns plaukus, išgerti pelenus su vynu, ir pasveikstama. Žr. \*Vaizduotė\*.

**Raginis (Raginis)** – fėjų rūšis pas kalmukus. Jos gyvena džiaugsmo buveinėje, iš kurios kartais ištrūksta, kad ateintų į pagalbą nelaimėliams. Bet jos ne visos geros; kaip ir pas mus.

**Rahuartas (Rahouart)** – demonas, kurio mes nepažįstame. „Moralitėje apie blogąjį turtuolį ir raupsuotąjį“, išspausdintoje Ruane, be datos, pas Durzelį, ir vaidintoje penkioliktojo amžiaus pabaigoje, Šėtonas turi kompanioną demoną Rahuartą. Būtent Rahuarto pintinėje jie nusineša blogojo turtuolio sielą, kai šis miršta.

**Recas (Žilis de Lavalis de) (Raiz)** – Prancūzijos maršalas, kuriam buvo įvykdyta mirties bausmė kaip pripažintam kaltu dėl raganavimo ir bjaurysčių penkioliktame amžiuje. Bergždžiai bandęs pagaminti auksą alchemijos paslaptimis, jis norėjo bendrauti su velniu. Du šarlatanai pasinaudojo jo patiklumu; vienas vadinosi gydytoju iš Puatu, kitas buvo italas. Tariamasis gydytojas pavogė jo pinigus ir dingo. Prelatis (Prélatis) buvo iš Florencijos; jis buvo pristatytas maršalui kaip magas ir sumanus chemikas. Prelatis nebuvo nei tas, nei anas; tai buvo gudrus



sukčius, susitaręs su Silė (Sillé), maršalo reikalų tvarkytoju. – Prelatis atliko iššaukimą; Silė, persirengęs velniu, pasirodė su baisiomis grimasomis. Maršalas norėjo pasikalbėti, bet Silė nedrįso kalbėti; Prelatis, norėdamas laimėti laiko, sugalvojo priversti Reco senjorą pasirašyti paktą, kuriuo jis pasižadėjo velniui atiduoti viską, ko šis paprašys, išskyrus savo sielą ir gyvybę. Šiame rašte, pasirašytame jo krauju, jis įsipareigojo smilkinti ir aukoti velnio garbei, ir paaukoti jam vaiko širdį, ranką, akis ir kraują. – Iššaukimui pasirinktą dieną maršalas nuvyko į nurodytą vietą, murmeldamas formules, bijodamas ir tikėdamasis pamatyti velnią. Prelatis vargo veltui: maršalas, nepaisant savo geros valios, nieko nepamatė. Atrodytų, iš to, ką sako Lobino (Lobineau), kad maršalas buvo išprotėjęs. Žilis de Recas atsidavė gėdingiausiams ištvirkavimams; ir dėl nesuvokiamo iškrypimo, jo baisių aistrų aukos jam turėjo žavesio tik tą akimirką, kai mirė. Šis baisus žmogus linksminosi konvulsiniais judesiais, kuriuos tiems nelaimėliams sukeldavo mirties artėjimas, kurią jis pats jiems suteikdavo savo ranka. Pagal surašytus protokolus ir jo paties prisipažinimą, vaikų, kuriuos jis nužudė Mašeku (Machecoul) ir Šantosė (Chantocé) pilyse, skaičius siekė daugiau nei šimtą, neskaiciuojant tų, kuriuos jis paaukojo Nante, Vane ir kitur. – Jo šlykšti beprotybė tuo labiau konstatuota, kad jis vieną dieną išėjo iš savo pilies vogti vaikų Nante, užuot pasukęs į Jeruzalę, kaip buvo paskelbęs. – Dėl viešo šauksmo hercogas Jonas V jį įkalino; Bažnyčios teisėjai ruošėsi jį teisti kaip eretiką ir burtininką. Bretanės parlamentas išleido įsakymą suimti jį kaip žmogžudį. Jis pasirodė prieš tribunolą, sudarytą iš pasauliečių ir dvasininkų; jis įžeidinėjo pastaruosius, norėjo atmesti jų jurisdikciją: „Geriau būčiau pakartas už kaklo, sakė jis jiems, nei jums atsakyčiau.“ – Tačiau baimė būti kankinamam privertė jį viską prisipažinti prieš Sen Brijė (Saint-Brieuc) vyskupą ir prezidentą Pjerą de l'Opitalį (Pierre de l'Hôpital). Prezidentas spaudė jį pasakyti, dėl kokio motyvo jis pražudė tiek nekaltųjų, ir po to sudegino jų kūnus; maršalas nekantraudamas jam tarė: „Deja! Monsiniore, jūs kankinatės, ir aš kartu; aš jums pasakiau pakankamai, kad nuteistumėte myriop dešimt tūkstančių vyrų.“ – Kitą dieną maršalas viešame posėdyje pakartojo savo prisipažinimus. Jis buvo nuteistas sudeginti gyvas 1440 m. spalio 25 d. Nuosprendis įvykdytas Madlenos pievoje, netoli Nanto.

**Raldė (Marija de la) (Ralde)** – ragana, kurią suėmė aštuoniolikos metų, septynioliktojo amžiaus pradžioje. Ji pradėjo amatą būdama dešimties, pirmą kartą nuvesta į sabatą raganos Marisanos. Po šios moters mirties velnias pats ją nusivedė į savo susirinkimą, kur ji prisipažino, kad jis laikėsi medžio kamieno pavidalu. Jis atrodė esąs sakykloje ir turėjo kažkokį labai tamsų žmogišką šešėlį. Tačiau ji matė jį paprasto žmogaus pavidalu, tai raudonu, tai juodu; jis dažnai prieidavo prie vaikų, laikydamas rankoje karštą geležį; bet ji nežino, ar jis juos žymėdavo. Ji niekada nebučiavo velnio; bet matė, kaip tai daroma: velnias atsukdavo savo veidą arba savo užpakalį, viskas jo nuožiūra ir kaip jam patiko. Ji pridūrė, kad taip mėgo sabatą, jog jai atrodė einanti į vestuves, „ne tiek dėl laisvės ir palaidumo, kurį ten turi, bet todėl, kad velnias laikė taip surišęs jų širdis ir valią, jog vargiai ten įleisdavo kokį kitą troškimą.“ Be to, raganos ten girdėdavo harmoningą muziką, ir velnias joms įteigdavo, kad pragaras tėra kvailystė, kad ugnis, kuri dega nuolat, tebuvo dirbtinė. Ji dar sakė, kad nemanė daranti bloga eidama į sabatą, ir kad jai netgi labai patiko ten laikomos mišios, kur velnias dėjos esąs tikrasis Dievas. Tačiau pakylėjimo metu ji matė juodą ostiją. Nėra žinių, kad ji būtų buvusi sudeginta, bet nežinoma, ką teismai su ja padarė.

**Rolis (Valteris) (Raleigh)** – garsus karalienės Elžbietos dvariškis. Jis giriasi matęs Pietų Amerikoje laukinius, tris kartus didesnius už paprastus žmones, ciklopus, kurie turėjo akis ant pečių, burną ant krūtinės ir plaukus nugaros viduryje.

**Ramboujė (Rambouillet)** – Markizas de Ramboujė ir markizas de Presi (Précy), abu dvidešimt penkerių–trisdešimties metų amžiaus, buvo intymūs draugai. Vieną dieną, kai jie kalbėjosi apie kito pasaulio reikalus, po daugelio kalbų, kurios pakankamai liudijo, kad jie nebuvo per daug įtikinti viskuo, kas apie tai sakoma, jie pasižadėjo vienas kitam, kad pirmasis, kuris mirs, ateis atnešti žinių savo bendražygiui. – Po trijų mėnesių markizas de Ramboujė išvyko į Flandriją, kur Liudvikas XIV tuo metu kariavo; markizas de Presi, sulaikytas didelio karščio, liko Paryžiuje. Po šešių savaičių Presi, apie šeštą valandą ryto, išgirdo atitraukiant jo lovos užuolaidas; ir atsisukęs pažiūrėti, kas tai, pamatė markizą de Ramboujė, su buivolo odos drabužiais ir batais. Jis išlipo iš lovos, norėdamas pulti jam ant kaklo ir parodyti džiaugsmą dėl jo sugrįžimo; bet Ramboujė, atsitraukęs keletą žingsnių, pasakė jam, kad jo glamonės nebelabai tinka, kad jis ateina tik įvykdyti žodžio, kurį jam buvo davęs; kad jis buvo nužudytas vakar; kad viskas, kas sakoma apie kitą pasaulį, yra labai tikra; kad jis turi galvoti apie kitokį gyvenimą, ir kad jis neturi laiko gaišti, nes pats bus nužudytas pirmame mūšyje, kuriame dalyvaus. – Nejmanoma apsaugoti nuostabas, kurią patyrė markizas de Presi dėl šios kalbos. Negalėdamas patikėti tuo, ką girdi, jis dėjo naujas pastangas apkabinti savo draugą, kurį manė norint jį apgauti; bet jis apkabino tik orą; ir Ramboujė, matydamas, kad jis netiki, parodė jam vietą, kur gavo smūgį, kuris buvo strėnose, iš kur vis dar atrodė tekantis kraujas. Po to šmėkla dingė, palikdama Presi baimėje, kurią lengviau suprasti nei aprašyti. Jis pašaukė savo kamerdinerį ir pažadino visus namus savo šauksmais. Subėgo keli žmonės, kuriems jis papasakojo, ką tik matė: visi priskyrė šį regėjimą karštinei, kuri galėjo paveikti jo vaizduotę; jo prašė atsigulti, aiškindami, kad jis turėjo susapnuoti tai, ką sakė. Markizas, apimtas nevilties matydamas, kad jį laiko vizionieriumi, pakartojo visas aplinkybes, kurias ką tik perskaitė; bet jis veltui tikino matęs ir girdėjęs savo draugą, visada liko ta pati nuomonė, kol atvyko paštas iš Flandrijos, per kurį sužinota apie markizo de Ramboujė mirtį. Šiai pirmai aplinkybei pasitvirtinus, ir tokiu būdu, kaip sakė Presi, tie, kuriems jis papasakojo nuotykį, pradėjo stebėtis; Ramboujė buvo nužudytas būtent tą dieną prieš tai, kaip jis sakė, nebuvo įmanoma, kad jis tai sužinotų natūraliai. – Vėliau Presi, norėjęs vykti per pilietinius karus į Sent Antuano mūšį, ten buvo nužudytas.

**Raojė (Žakas) (Raollet)** – vilkolakis iš Momiusono (Maumusson) parapijos, netoli Nanto, kuris buvo suimtas ir nuteistas mirti Anžė parlamento. Per tardymą jis paklausė bajoro, kuris dalyvavo, ar jis neprisimena šovęs iš savo arkebūzos į tris vilkus; šiam atsakius teigiamai, jis prisipažino, kad buvo vienas iš tų vilkų, ir kad, be kliūties, kurią turėjo tuo atveju, būtų suėdęs moterį, kuri buvo netoli tos vietos. Rikijus (Rickius) sako, kad kai Raojė buvo sugautas, jo plaukai krito ant pečių, akys buvo įdubusios, antakiai suraukti, nagai nepaprastai ilgi; kad jis taip smirdėjo, jog nebuvo galima prie jo prisiartinti. Kai jis pamatė esąs nuteistas Anžė teismo, jis pridėjo prie savo prisipažinimų, kad valgė kaustytus vežimus, vėjo malūnus, advokatus, prokurorus ir antstolius, sakydamas, kad ši mėsa buvo tokia kieta ir taip blogai pagardinta, kad jis negalėjo jos suvirškinti.

**Žiurkė (Rat)** – Plinijus sako, kad jo laikais baltos žiurkės sutikimas buvo geras ženklas. Lavinijaus skydai, sugrauzti žiurkių, pranašavo pražūtingą įvykį, ir Marsų karas, kilęs netrukus po to, suteikė naują kreditą šiam prietarui. – Prozerpinos šydas buvo nusagstytas išsiuvinėtomis žiurkėmis. – Basros ir Kambajaus tautos laikytų sąžinės reikalu pakenkti šiems gyvūnams. – Jūreiviai suteikia žiurkėms nepaprastą nuojautą: „Mes pasmerkti, sako jie, visiškai štiliui arba kokiam kitam nelaimingam atsitikimui; laive nėra nė vienos žiurkės!..“ Jie tiki, kad žiurkės palieka laivą, kuriam lemta žūti. Žr. \*Hatonas\*.

**Raumas (Raum)** – didysis tamsiosios imperijos grafas, kuris, būdamas iššauktas, pasirodo varno pavidalu: jis griaua miestus, suteikia titulus. Jis yra iš Sostų ordino ir vadovauja trisdešimčiai legionų.

**Žvilgsnis (Regard)** – Žr. \*Akys\*.

**Regensbergas (Regensberg)** – Žr. \*Familiarūs demonai\*.

**Regiomontanas (Regiomontanus)** – Žr. \*Miuleris\*.

**Remonas (Remmon)** – Žr. \*Rimonas\*.

**Remora (Rémore)** – žuvis, apie kurią prikurtas daug pasakų. – „Remoros, sako Sirano de Beržerakas (Cyrano de Bergerac), kuris buvo pokštininkas, gyvena link ašigalio krašto, pačioje Ledjūrio gelmėje; ir būtent šių žuvų šaltis, garuojantis per jų žvynus, tuose kraštuose užšaldo jūros vandenį, nors ir sūrų... Remora turi savyje tiek daug šalčio principų, kad praplaukdama po laivu, laivas pagauna šaltį taip, kad lieka visiškai sustingęs, negalėdamas pajudėti iš vietos. Remora skleidžia aplink save visus žiemos šiurpulus. Jos prakaitas sudaro slidų plikledį. Tai apsauga nuo nudegimo...“ – Niekas nėra keistesnio, sako tėvas Lebrunas, už tai, kas pasakojama apie remorą. Aristotelis, Elianas, Plinijus tikina, kad ji sustabdo vietoje laivą, plaukiantį pilnomis burėmis. Bet šis faktas yra absurdiškas ir niekada neįvyko; vis dėlto daugelis autorių jį palaikė ir nurodė, kaip šio stebuklo priežastį, okultinę savybę. Ši žuvis, dabar vadinama \*čiulpiku\*, yra dviejų ar trijų pėdų dydžio. Jos oda lipni ir klampi. Ji prisikabina ir prilimpa prie ryklių, jūrinių šunų; ji taip pat prisikabina prie negyvų kūnų; tad jei jų daug prilimpa prie laivo, jos gali trukdyti jam lengvai slysti vandeniui, bet ne sustabdyti.

**Remūrai (Remures)** – Žr. \*Lemūrai\* ir \*Manai\*.

**Lapès (Renards)** – Sintoistai, Japonijos sekta, nepripažįsta kitų velnių, kaip tik nedorėlių sielas, kurias jie apgyvendina lapių kūnuose, gyvūnų, kurie toje šalyje daro daug žalos.

**Reparè (Réparé)** – Žmogus, kuris vadinosi Reparè, ir kareivis, vardu Etjenas (Etienne), prieš mirdami, ir dėl specialios malonės, atliko kelionę į kitą pasaulį; bent jau taip parašyta legendoje, kuri yra maža moralinė pasaka. Jie pamatė urve keletą demonų, kurie krovė laužą, kad jame sudegintų velionį, kurio gyvenimas buvo netyras. Kiek toliau jie pastebėjo liepsnojantį namą, kur metė daugybę kaltųjų, kurie degė kaip sausas medis. Šalia šio namo buvo aukštomis sienomis uždara vieta, kur nuolat buvo veikama šalčio, vėjo, lietaus, sniego, kur kenčiantieji kentė nuolatinį alkį ir troškulį negalėdami nieko nuryti. Žmogui, vardu Reparè, ir kareiviui, vardu Etjenas, buvo pasakyta, kad ši liūdna buveinė yra skaistykla. Už kelių žingsnių juos sustabdė ugnis, kuri kilo iki pat horizonto; jie pamatė atvykstantį velnią, kuris ant pečių nešė karstą. Reparè paklausė, kam uždegta didžioji ugnis. Bet demonas, nešęs karstą, padėjo savo naštą ir įmetė ją į liepsnas netardamas nė žodžio. – Du keliautojai praėjo; apkeliavę įvairias kitas vietas, kur pastebėjo daugybę pragariškų scenų, jie atvyko prie tilto, kurį reikėjo pereiti. Šis tiltas buvo pastatytas virš juodos ir dumblinos upės, kurioje matėsi besimurkdantys baisios išvaizdos numirėliai. Jis vadinosi Išbandymų tiltu, tas, kuris jį pereidavo nesuklupęs, buvo teisus ir patekdavo į dangų, o nusidėjėlis įkrisdavo į upę. Nors šis tiltas buvo ne platesnis nei šeši coliai, Reparè jį perėjo sėkmingai; bet Etjeno koja paslydo kelio viduryje; tą koją tuojau pat sugriebė juodi vyrai, kurie traukė jį pas save. Vargšas kareivis manė esąs žuvęs; atskrido angelai, sugriebė Etjeną už rankų ir ginčijosi dėl jo su juodais vyrais. Po ilgų debatų angelai nunešė kareivį į kitą tilto pusę. „Tu suklupai, tarė jie jam, nes esi per daug pasaulietiškas; o mes atėjome tau į pagalbą, nes tu dalini išmaldas.“ Du keliautojai tada pamatė rojų, kurio namai buvo auksiniai, o laukai padengti kvepiančiomis gėlėmis; ir angelai išsiuntė juos atgal į žemę, rekomenduodami pasinaudoti tuo, ką matė.

**Mirusiojo valgis (Repas du mort)** – laidojimo ceremonija, praktikuota senovės hebrajų ir kitų tautų. Pradžioje tai buvo tiesiog paprotys surengti vaišes ant ką tik palaidotojo kapo. Vėliau ten palikdavo maisto, manydami, kad mirusieji ateina jo valgyti.

**Prisikėlimas (Résurrection)** – Parsai arba Gebrai mano, kad dorieji žmonės, pasimėgavę kito pasaulio malonumais tam tikrą skaičių amžių, sugrįž į savo kūnus ir grįž gyventi į tą pačią žemę, kurioje gyveno savo pirmojo gyvenimo metu; bet ši žemė, apvalyta ir pagražinta, bus jiems naujas rojus. – Ardros karalystės gyventojai, Vakarų Afrikos pakrantėje, įsivaizduoja, kad tie, kurie žuvo kare, išeina iš savo kapų po keleto dienų ir pradeda naują gyvenimą. Ši nuomonė yra politikos išradimas kareivių drąsai paskatinti. Amantai, šalies daktarai ir filosofai, tikėjo

visuotiniu prisikėlimu, vis dėlto jų protas nepakilo aukščiau nei šis gyvuliškas gyvenimas, kuriam, pasak jų, turėtume prisikelti, ir nesitikinti nei šlovės, nei bausmės. Jie nepaprastai rūpinosi padėti į saugią vietą savo nagų ir plaukų nuopjovas ir slėpti jas plyšiuose ar sienos skylėse. Jei atsitiktinai plaukai ir nagai nukrisdavo ant žemės laikui bėgant ir indas tai pastebėdavo, jis nepraleisdavo progos tuojau pat juos pakelti ir vėl paslėpti. – Ar žinote, sakydavo jie tiems, kurie klausinėjo apie šį keistumą, kad mes turime atgimti šiame pasaulyje ir kad sielos išeis iš kapų su viskuo, ką turėjo savo kūnuose? Todėl, kad neleistume saviškiams vargti ieškant savo nagų ir plaukų (nes tą dieną bus didelė spūstis ir didelis sąmyšis), mes juos dedame čia kartu, kad juos rastų lengviau. – Gargas (Gaguin), savo Moskovijos aprašyme, sako, kad Rusijos šiaurėje tautos miršta lapkričio 27 d. dėl didelio šalčio ir prisikelia balandžio 24 d.: kas yra, panašiai kaip švilpikams, labai patogus būdas praleisti žiemą. Žr. \*Gabienas\*, \*Pamilius iš Ferų\*, \*Tespesijus\*, \*Vampyras\* ir kt.

**Recas (Retz)** – Kardinolas de Recas, būdamas dar tik abatu, susitarė praleisti vakarą Sen Klu (Saint-Cloud), Paryžiaus arkivyskupo, savo dėdės, namuose, su ponija ir panele de Vandom (de Vendôme), ponija de Šuazi (de Choisi), vikontu de Tiurenu (de Turenne), Lizjė (Lisieux) vyskupu ir ponais de Brionu ir Vuatiūru (Voiture). Kompanija taip linksminosi, kad galėjo grįžti į Paryžių tik labai vėlai. Maža dienos aušra pradėjo rodytis (tai buvo pačiomis ilgiausiomis vasaros dienomis), kai jie buvo Bon-Om (Bons-Hommes) nuokalnės apačioje. Kaip tik apačioje karieta staiga sustojo. – „Kadangi buvau prie vieno durelių su panele de Vandom (sako kardinolas savo Memuaruose), paklausiau vežiko, kodėl jis sustojo? Jis man atsakė drebančiu balsu: „Ar norite, kad pervažiuočiau per visus velnius, kurie yra ten priešais mane?“ Iškišau galvą pro dureles; ir, kadangi mano regėjimas visada buvo labai prastas, aš nieko nemačiau. Ponija de Šuazi, kuri buvo prie kitų durelių su ponu de Tiurenu, pirmoji iš karios pamatė vežiko baimės priežastį; sakau iš karios, nes penki ar šeši liokajai, kurie buvo gale, šaukė: Jėzau, Marija! ir jau drebėjo iš baimės. Ponas de Tiurenas iššoko žemyn, išgirdęs ponios de Šuazi klyksmus. Aš pamaniau, kad tai vagys; tuojau pat iššokau iš karios, paėmiau liokajaus kardą ir nuėjau prisijungti prie pono de Tiureno, kurį radau įdėmiai žiūrintį į kažką, ko aš nemačiau. Paklausiau jo, į ką jis žiūri, ir jis man atsakė, stumtelėdamas mane ranka ir gana tyliai: „Aš jums pasakysiu; bet nereikia gąsdinti šių damų“, kurios, tiesą sakant, labiau kaukė nei rėkė. – Vuatiūras pradėjo \*oremus\*, ponija de Šuazi leido aštirus klyksmus; panelė de Vandom kalbėjo rožinį, ponija de Vandom norėjo išpažinti nuodėmes ponui de Lizjė, kuris jai sakė: – „Mano dukra, nebijokite, jūs esate Dievo rankose.“ Grafas de Brionas labai liūdnai užgiedojo Šventosios Mergelės litaniją. Visa tai vyko, kaip galima įsivaizduoti, tuo pačiu metu ir akimirksniu. Ponas de Tiurenas, kuris turėjo mažą kardą prie šono, taip pat jį išsitraukė, ir, šiek tiek pažiūrėjęs, kaip jau sakiau, atsisuko į mane su tokia išraiška, lyg būtų laimėjęs mūšį, ir tarė man šiuos žodžius: „Eime pažiūrėti tų žmonių! – Kokių žmonių?“ atkirtau aš; ir tiesą sakant, maniau, kad visi prarado protą. Jis man atsakė: „Iš tikrųjų, aš manau, kad tai galėtų būti velniai.“ – Kadangi mes jau buvome paėję penkis ar šešis žingsnius link Savoneri (Savonnerie) pusės, ir kadangi buvome, vadinasi, arčiau reginio, aš pradėjau šį tą žiūrėti, ir tai, kas man pasirodė, buvo ilga juodų šmėklų procesija, kuri man iš pradžių sukėlė daugiau emocijų, nei jų buvo sukėlus ponui de Tiureniui, bet kuri, pagalvojus, kad aš ilgai ieškojau dvasių, ir kad, matyt, rasiu jas šioje vietoje, privertė mane padaryti du ar tris šuolius link procesijos. Vargšai basieji augustinai, kuriuos vadina juodaisiais kapucinais, ir kurie buvo mūsų tariamieji velniai, pamatę ateinančius link jų du vyrus su kardais rankose, dar labiau išsigando. Vienas iš jų, atsiskyręs nuo grupės,

mums sušuko: „Ponai, mes esame vargšai vienuoliai, kurie niekam nedarome bloga, ir kurie atėjome šiek tiek atsigaivinti upėje dėl savo sveikatos.“ Mes grįžome į karietą, ponas de Tiurenas ir aš, su juoko pliūpsniais, kuriuos galima įsivaizduoti.“

**Sapnas (Rêve)** – Karališkosios loterijos klestėjimo laikais geros moterys tikėjo, kad kai miegama su kairės rankos mažyliu pirštu dešinėje rankoje, garantuotai sapne pamatysi daugybę ambų (dvejetų), ternų (trejetų) ir kvaternų (ketvertų). – Vienas žmogus sapnavo, kad valgo mėnulį. Šis sapnas jį sukrečia, jis keliai dar pusiau miegodamas, bėga prie lango; žiūrėdamas į dangų, mato tik pusę šio dangaus kūno... jis sušunka: „Mano Dieve! Jūs gerai padarėte mane pažadindami; nes su tuo apetitu, kurį turėjau, vargšą mėnulį aš būčiau suvalgęs visą.“ Žr. \*Sapnai\*.

**Rytinė karpazolė (Réveille-matin)** – Flamandai šį augalą vadina velnio pienu (\*Duivelsmelk\*).

**Apreiškimai (Révélation)** – Vienas Aleksandrijos pilietis apie vidurnaktį pamatė varines statulas judant ir garsiai šaukiant, kad Konstantinopolyje žudomas imperatorius Mauricijus ir jo vaikai: tai pasirodė tiesa; bet apreiškimas buvo paskelbtas tik po to, kai įvykis tapo žinomas. – Arkivyskupas Andželo-Kato (Angello-Catto) (Pilypas de Kominas (Philippe de Comines) tai liudija) sužinojo apie Karolio Drąsiojo mirtį, kurią pranešė karaliui Liudvikui XI tą pačią valandą, kai ji įvyko. – Netikri stebuklai visada yra tikrų stebuklų beždžioniavimas. Panašiai, daugybė tariamų apreiškimų rado būdą būti priimtiems, nes buvo tikrų apreiškimų. – Mes nekalbame apie apreiškimą, kuris yra vienas iš mūsų tikėjimo pagrindų.

**Vaiduokliai (Revenants)** – Pasakojama kaip užtikrintas dalykas, kad vaiduoklis visada būna šaltas, kai jį paliečia. Kardanas ir Alesandras Alesandris (Alessandro-Alessandri) yra liudininkai, kurie tai tvirtina; o Kajetanas pateikia priežastį, kurią sužinojo iš dvasios lūpų, kuri, paklausta apie tai raganos, atsakė, kad taip turi būti. Atsakymas tenkinantis. Jis bent jau mus moko, kad velnias kartais gelbėjasi per \*pont aux ânes\* (lengviausią išeitį). – Dom Kalmė (Dom Calmet) pasakoja, kad jauna mergina, vardu Katerina, iš Itanų krašto, Peru, mirė šešiolikos metų, kalta dėl keleto šventvagysčių. Jos kūnas, iškart po mirties, pasirodė toks dvokiantis, kad reikėjo jį išnešti iš namų. Tuo pačiu metu girdėjosi visi šunys kaukiant; arklys, iki tol labai ramus, pradėjo spardyti, blaškytis, trepsėti kojomis, traukyti savo saitus. Gulintis jaunuolis buvo patrauktas už rankos ir išmestas iš lovos; tarnaitė gavo spyri į petį, nematydama, kas jai jį sudavė; ji nešiojo žymes kelias savaites. Visa tai atsitiko prieš palaidojant Katerinos kūną. – Po jos laidotuvių daugelis vietos gyventojų matė daugybę plytų ir čerpių nuverstų su dideliu trenksmu namuose, kur ji mirė. Tarnaitė buvo tempiama už kojos, nematant nieko, kas ją liestų, ir tai matant jos šeimininkei ir dešimčiai ar dvylikai kitų moterų. Ta pati tarnaitė, kitą dieną įėjusi į kambarį, pastebėjo mirusiąją Kateriną, kuri stiebėsi ant pirštų galų, kad pasiektų molinį indą, padėtą ant karnizo; ji visa degė ir leido liepsnas per burną ir per visus kūno



sąnarius. Ji prisipažino jai, kad yra pasmerkta, ir paprašė tarnaitės numesti ant žemės ir užgesinti šventintą žvakę, kurią ji laikė rankoje, sakydama, kad ji didina jos skausmą. Mergina tuoju pat pabėgo; bet šmėkla paėmė indą, vijosi ją ir metė į ją su jėga. Šeimininkė, išgirdusi smūgį, atbėgo, pamatė tarnaitę visą drebančią, indą tūkstančiuose šukių, ir pati gavo plytos smūgį, kuris laimei nepadarė jai jokios žalos. Kitą dieną nukryžiuotojo atvaizdas, priklijuotas prie sienos, buvo staiga nuplėštas visų akivaizdoje ir sulaužytas į tris dalis. Ten buvo pripažinta, kad dvasia iš tikrųjų buvo pasmerkta: ją išvarė egzorcizmais... Bet ne visi vaiduokliai turi tokius simptomus. – Italas, grįždamas į Romą po to, kai palaidojo savo kelionės draugą, vakare sustojo užeigoje, kur nakvojo. Būdamas vienas ir gerai prabudęs, jam pasirodė, kad jo miręs draugas, visas išblyškęs ir sulysęs, jam pasirodė ir artinosi prie jo. Jis pakėlė galvą, kad į jį pažiūrėtų, ir drebėdamas paklausė, kas jis toks. Numirėlis nieko neatsako, nusirengia, atsigula į lovą ir prisispaudžia prie gyvojo, tarsi norėdamas sušilti. Kitas, nežinodamas į kurią pusę pasisukti, blaškosi ir stumia velionį. Šis, matydamas save taip atstumtą, kreivai pažiūri į savo buvusį kompanioną, atsikelia iš lovos, apsirengia, apsiauna batus ir išeina iš kambario, daugiau nebepasirodydamas. – Gyvasis papasakojo, kad lovoje palietęs vieną iš numirėlio kojų, rado ją šaltesnę už ledą. – Šis anekdotas gali būti tik pasaka. Štai kitas, kuris yra aiškesnis. Vienas Italijos užėigos šeimininkas, ką tik netekęs motinos, vakare užlipęs į velionės kambarį, išbėgo iš jo uždusęs, šaukdamas visiems, kurie pas jį buvo apsistoję, kad jo motina sugrįžo ir guli savo lovoje; kad jis ją matė, bet neturėjo drąsos su ja kalbėti. – Dvasininkas, kuris ten buvo, norėjo ten užlipti; visi namai prisijungė. Įėjo į kambarį, atitraukė lovos užuolaidas ir pamatė senos moters figūrą, juodą ir raukšlėtą, su naktine kepuraite, kuri darė juokingas grimasas. Paklausė namų šeimininko, ar tai tikrai jo motina? „Taip, sušuko jis, taip, tai ji; ah! mano vargšė motina!“ Tarnai ją taip pat atpažino. Tada kunigas šliūkštelėjo jai į veidą šventinto vandens. Dvasia, pajutusi drėgmę, šoko abatui į veidą. Visi pabėgo klykdami. Bet kepuraitė nukrito, ir buvo atpažinta, kad senė tebuvo beždžionė. Šis gyvūnas matė savo šeimininkę dedantis kepuraitę, jis ją pamėgdžiojo. – Knygos „Paryžius, Versalis ir provincijos aštuonioliktame amžiuje“ autorius pasakoja gana originalią vaiduoklio istoriją. Ponas Bodri (Bodry), turtingo Liono pirklio sūnus, buvo pasiūstas, būdamas dvidešimt dvejų metų, į Paryžių, su tėvų rekomendaciniais laiškais jų korespondentui, kuriam jis nebuvo asmeniškai žinomas. Aprūpintas gana didelia suma, kad galėtų maloniai pagyventi kurį laiką sostinėje, jis šiai kelionei pasiėmė vieną iš savo draugų, nepaprastai linksmą. Bet atvykus, poną Bodri užpuolė smarkus karščiavimas; jo draugas, kuris liko prie jo pirmąją dieną, nenorėjo jo palikti ir tuo labiau atsisakė jo raginimų pasilinksminti, nes, atlikęs šią kelionę tik iš paslaugumo jam, jis neturėjo jokių pažįstamų Paryžiuje. Ponas Bodri įkalbėjo jį prisistatyti jo vardu pas šeimos korespondentą ir įteikti jam rekomendacinius laiškus, paliekant išsiaiškinti painiavą, kuri kils iš šios apgavystės, kai jis pasveiks. – Toks keistas pasiūlymas negalėjo nepatikti jaunuoliui; jis buvo priimtas: pono Bodri vardu jis nuvyksta pas korespondentą, įteikia jam iš Liono atvežtus laiškus, labai gerai suvaidina savo vaidmenį ir yra puikiai priimamas. – Tačiau grįžęs į namus, jis randa savo draugą labiausiai nerimą keliančios būklės; ir, nepaisant visos pagalbos, kurią jam suteikia, turi nelaimę jį prarasti naktį. Nepaisant sumišimo, kurį jam sukėlė šis žiaurus įvykis, jis jautė, kad neįmanoma to nusišėpti nuo Bodri namų korespondento: bet kaip prisipažinti dėl blogo pokšto tokiomis liūdnomis aplinkybėmis? Neturint jokio būdo pasiteisinti, argi tai nebūtų savanoriškas atsistatymas įžeidžiantiems įtarimams, neturint jiems paneigti nieko, išskyrus savo sąžiningumą, kuriuo nebūtų tikima?.. Tačiau jis negalėjo atsisakyti pasilikti atiduoti paskutinę pagarbą savo draugui; ir buvo neįmanoma nepakviesti korespondento į šią gedulingą ceremoniją. – Šie įvairūs apmąstymai, maišydamiesi su skausmo jausmu, laikė jį didžiausioje sumišime; bet originali idėja staiga nutraukė jo

neapsisprendimą. Išblyškęs, išvargęs nuo nuovargio, prislėgtas liūdesio, jis pasirodo dešimtą valandą vakaro pas korespondentą, kurį randa šeimos apsuptyje, ir kuris, nustebintas šio vizito netinkamu laiku, bei jo veido pasikeitimo, klausia jo, kas jam yra, ar jam atsitiko kokia nelaimė... – „Deja! pone, didžiausia iš visų, atsako jaunuolis iškilmingu tonu; aš miriau šį rytą, ir ateinu prašyti jūsų dalyvauti mano laidotuvėse, kurios įvyks rytoj.“ Pasinaudodamas draugijos sąstingiu, jis pasprunka niekam nepadarius judesio jį sulaikyti; norima jam atsakyti, jis dinga: nusprendžiama, kad jaunuolis išprotėjo, ir korespondentas apsiima rytoj, su savo sūnumi, nunešti jam pagalbą, kurios reikalauja jo padėtis. Iš tikrųjų atvykę į jo būstą, jie pirmiausia sutrinka dėl laidotuvių pasiruošimo; jie klausia pono Bodri; jiems atsakoma, kad jis mirė vakar ir kad bus laidojamas šį rytą... Išgirdę šiuos žodžius, apimti didžiausio siaubo, jie neabejojo, kad tai buvo mirusiojo siela, kuri jiems pasirodė, ir grįžo perduoti savo išgąstį visai šeimai, kuri niekada nenorėjo atsisakyti šios minties.

Štai šio keisto ir apgailėtino įvykio aplinkybės (1841 m.): – Jaunas vyras iš apylinkių nuėjo gaudyti varlių ir kelias jas gyvas susidėjo į maišą. Grįždamas pastebėjo valstietį, kurisėjo mažais žingsneliais. Šis žmogelis vilkėjo striukę, kurios kišenė buvo atvėpusi. Žvejui pasirodė juokinga paimti vieną savo varlę ir įleisti į valstiečio striukės kišenę. Pastarasis, vardu Joachimas Žakmenas (Joachim Jacquemin), grįžo namo ir atsigulė, pasidėjęs striukę ant lovos. Vidury nakties jį pažadino svetimkūnis, kurį pajuto ant veido ir kuris blaškėsi, skleisdamas tylius neaiškius garsus. Tai buvo varlė, kuri paliko savo slėptuvę ir, be abejo, ieškodama išėjimo, atsidūrė ant miegančiojo veido ir pradėjo kurkti. Valstietis nedrįsta pajudėti, ir netrukus jo naktinė lankytoja dingsta. Bet vargšas žmogus, kurio protas buvo labai silpnas, neabejoja, kad turėjo reikalą su vaiduokliu. – Tuo tarpu vienas jo draugas, norėdamas jam iškrėsti pokštą, atėjo pranešti, kad vienas jo dėdė, gyvenantis Sanse (Sens), prieš kelias dienas mirė, ir paragino jį vykti į vietą priimti palikimo. Žakmenas pasisiūdiną gedulingus drabužius sau ir žmonai, ir leidžiasi į kelią į Jonos (Yonne) departamento centrą, esantį už aštuonių lygų nuo jo namų. Jis prisistato į velionio namus; pirmas asmuo, kurį pamato įėjęs, yra jo dėdė, ramiai sėdintis krėslė ir rodantis sūnėnui nuostabą jį matydamas. Žakmenas griebia žmonai už rankos ir pabėga, apimtas siaubo, kurio negali nusišluoti, ir nepateikęs nustebusiam dėdei jokio paaiškinimo. – Tačiau varlė nebuvo palikusi valstiečio būsto: ji rado prieglobstį grindų plyšyje ir ten dažnai kurkė, kas kėlė Žakmeniui baisias kančias, ypač po to, kai jis pamatė savo dėdę. Jis buvo įsitikinęs, kad tai buvo šio giminaičio šešėlis, kurį jis matė, ir kad klyksmai, kuriuos girdėjo, buvo skleidžiami jo, grįžtančio kasnakt jo gąsdinti. – Kad atkerėtų kerus, Žakmenas užsakė užkeikimus, kurie liko neveiksmingi; nes kurkimas nenustojo. Kiekvieną naktį nelaimėlis keldavosi, pasiimdavo savo antklodę, užsidėdavo ją ant galvos kaip gobtuvą ir giedodavo priešais skrynią, kurią buvo pavertęs altoriumi. Kurkimas vis tęsėsi! – Galiausiai, nebegalėdamas to pakelti, vargšas Žakmenas pranešė keliems asmenims apie savo ketinimą nusižudyti ir naiviai paprašė jų padėti; jis nusipirko geležinį antkaklį, užsidėjo jį ant kaklo, ir vienas draugas sutiko veržti varžtą, kad jį pasmaugtų, bet sustojo manydamas, kad skausmas privers Žakmeną atsisakyti savo sumanymo. Valstietis pasirinko kitą būdą ir paprašė kito asmens uždusinti jį tarp dviejų čiūžinių; šis asmuo apsimetė sutinkantis ir sustojo, kai pamatė, kad Žakmenas pakankamai prisikentėjo ir kad tai jam bus pamoka. Tačiau Žakmeno protas buvo per daug stipriai paveiktas, ir nelaimė buvo neišvengiama. Iš tiesų, vieną dieną buvo nustebta jo nematant; buvo atlikta paieška namuose, ir jis rastas pasikoręs savo palėpėje. Kitą dieną jo žmona, apimta nevilties dėl vyro netekties, įšoko į kūdrą, kur taip pat rado mirtį...

– Pasakojama, kad viename Puatu (Poitou) kaime gyveno ūkininkas, vardu Hervijas (Hervias). Šio žmogaus tarnas pamanė, kad jam būtų naudinga vesti namų dukrą, vardu Katerina, kuri buvo turtinga. Kadangi jis nieko neturėjo, ir, be to, jaunos merginos ranka buvo pažadėta pusbroliui, kurį ji mylėjo, tarnas sugalvojo klastą. Likus mėnesiui iki vestuvių, kai ūkininkas vieną naktį buvo giliai įmigęs, jis buvo staiga pažadintas keisto triukšmo savo kambaryje. Ranka pajudino jo lovos užuolaidas, ir jis pamatė kambario gilumoje šmėklą, apdengtą juodu audeklu ant ilgo balto rūbo. Šmėkla dešinėje rankoje laikė pusiau užgesusį deglį, o kairėje – šakes. Ji vilko grandines; ji turėjo šviečiančią arklio galvą. Hervijas išleido dejonę, jo kraujas sustingo, ir jis vargais negalais paklausė šmėklos, ko ji nori. „Tu mirsi po trijų dienų, – atsakė dvasia, – jei dar galvosi apie numatytą santuoką tarp tavo dukters ir jos jauno pusbrolio; tu turi ją ištekinti, savo namuose, už pirmo vyro, kurį pamatysi rytoj atsikėlęs... Tylėk; aš ateisiu kitą naktį sužinoti tavo atsakymo.“ – Tai pasakiusi šmėkla dingo. Hervijas praleido naktį be miego. Auštant kažkas įėjo paklausti jo nurodymų; tai buvo tarnas. Ūkininkas buvo priblokštas minties, kad reikia jam atiduoti savo dukrą; bet jis nieko neparodė, atsikėlė, nuėjo pas Kateriną ir galiausiai viską jai papasakojo. Katerina, nuliūdusi, nežinojo ką atsakyti. Tą dieną atvyko jos jaunas pusbrolis; ji jam papasakojo apie įvykį; bet jis nesutriko. Jis pasiūlė būsimam uošviui praleisti naktį jo kambaryje: Hervijas sutiko. Taigi jaunas pusbrolis apsimetė vakare išvykstantis į miestą, ir sutemus grįžo į ūkį. Jis liko ant kėdės šalia Hervijo lovos, ir abu kantriai laukė šmėklos. – Langas atsidarė apie vidurnaktį; kaip ir išvakarėse, pasirodė šmėkla su ta pačia apranga, ji pakartojo tą patį įsakymą. Hervijas drebėjo; jaunas pusbrolis, kuris nebijojo vaiduoklių, atsistojo ir tarė: „Pažiūrėkime, kas mums taip tiksliai grasina.“ Tuo pačiu metu jis šoko ant šmėklos, kuri norėjo bėgti, sugriebė ją ir, pajutęs savo glėbyje kietą kūną, sušuko: „Tai ne dvasia.“ Jis išmetė šmėklą pro langą, kuris buvo dvylikos pėdų aukštyje. Pasigirdo gailus klyksmas. „Vaiduoklis nebedrįs sugrįžti, – tarė jaunas pusbrolis, – eime pažiūrėti, ar jis sveikas.“ – Ūkininkas atgavo drąsą kiek galėdamas ir nusileido su būsimu žentu. Rasta, kad tariamas demonas buvo namų tarnas... Jam nebereikėjo teikti pagalbos; kritimas jį užmušė, ir jis mirė po kelių valandų; liūdnas likimas bet kuriuo atveju.

– Ardiviljė (Ardivilliers) pilyje, netoli Bretėjaus (Breteuil), Pikardijoje, Liudviko XV jaunystės laikais, dvasia kėlė baisų triukšmą; visą naktį matėsi liepsnos, dėl kurių pilis atrodė deganti, girdėjosi baisūs staugimai; bet tai vykdavo tik tam tikru metų laiku, apie Visus Šventuosius. Niekas nedrįso ten gyventi, išskyrus ūkininką, su kuriuo dvasia buvo apsipratusi. Jei koks nelaimingas praeivis ten nakvodavo, vieną naktį jis būdavo taip prilupamas, kad ilgai nešiodavo žymes. Aplinkiniai valstiečiai matydavo tūkstančius šmėklų, kurios didino siaubą. Tai kažkas pamatydavo ore dvylika dvasių virš pilies; jos visos buvo iš ugnies ir šoko valstietišką šokį; tai kitas pievoje rasdavo nežinia kiek prezidentų ir patarėjų raudonais drabužiais, sėdinčių ir nuteisiančių mirti krašto bajorą, kuriam galva buvo nukirsta jau prieš gerą šimtą metų. Daugelis kitų buvo matę, ar bent jau girdėję kalbant, apie Ardiviljė pilies stebuklus. – Šis farsas truko ketverius ar penkerius metus ir darė didelę žalą pilies šeimininkui, kuris buvo priverstas nuomoti savo žemę labai maža kaina. Galiausiai jis nusprendė nutraukti kaukų išdaigas, įtikintas daugelio aplinkybių, kad visa tai yra klasta. Jis nuvyksta į savo valdas apie Visus Šventuosius, nakvoja savo pilyje ir liepia savo kambaryje pasilikti dviem bajorams, savo draugams, tvirtai pasiryžusiems, išgirdus pirmą triukšmą ar pasirodymą, šauti į dvasias iš gerų pistoletų. Dvasios, kurios viską žino, matyt, sužinojo apie šiuos pasiruošimus: nė viena nepasirodė. Jos pasitenkino grandinių žvanginimu viršutiniame kambaryje, kuriam pasigirdus ūkininko žmona ir vaikai atėjo gelbėti savo senjoro, puldami jam po kojų, kad neleistų jam lipti į tą kambarį. „Ah! monsiniore, – šaukė jie jam, – kas yra žmogaus jėga prieš kito pasaulio

žmones? Visi tie, kurie prieš jus bandė tą patį žygį, grįžo išsuktais sąnariais.“ Jie pripasakojo tiek istoriją pilies šeimininkui, kad jo draugai nenorėjo, jog jis rizikuotų; bet jie patys abu užlipo į tą didelį ir erdvų kambarį, kur sklido triukšmas, pistoletas vienoje rankoje, žvakė kitoje. – Iš pradžių jie pamatė tik tirštus dūmus, kuriuos protarpiais sustiprindavo liepsnos. Po akimirkos jie išsisklaidė ir viduryje neryškiai pasirodė dvasia. Tai buvo didelis juodas velnias, kuris darė šuolius, ir kurį kitas liepsnų ir dūmų mišinys antrą kartą paslėpė nuo akių. Jis turėjo ragus, ilgą uodegą. Jo baisi išvaizda šiek tiek sumažino vieno iš dviejų čempionų drąsą: „Čia yra kažkas antgamtinio, – tarė jis savo draugui, – pasitraukime. – Ne, ne, – atsakė kitas, – tai tik parako dūmai... ir dvasia tik pusėtinai moka savo amatą, kad dar neužpūtė mūsų žvakių.“ – Tai taręs jis žengia pirmyn, vejasi šmėklą, paleidžia į ją pistoleto šūvį, neprašauna; bet užuot kritusi, šmėkla atsisuka ir įsmeigia į jį žvilgsnį. Tada jis pradeda savo ruožtu bijoti. Vis dėlto jis nusiramina, įsitikinęs, kad tai negali būti dvasia; ir matydamas, kad šmėkla vengia prie jo artintis, nusprendžia ją sugriebti, kad pamatyti, ar ji apčiuopiama, ar ištirps jo rankose. Dvasia, per daug spaudžiama, išeina iš kambario ir pabėga mažais laiptais. Bajoras leidžiasi paskui ją, nepameta iš akių, kerta kiemus ir sodus, ir daro tiek pat posūkių, kiek ir šmėkla, kol galiausiai vaiduoklis, pasiekęs daržinę, kurią randa atvirą, įšoka į vidų ir pradingsta prie sienos tą akimirką, kai bajoras manė jį sulaikysiąs. – Šis pašaukia žmones; ir toje vietoje, kur šmėkla buvo išnykusi, jis atranda liuką, kuris užsidarydavo sklėsčiu pro jį praėjus; jis nusileidžia, randa vaiduoklį ant gerų čiužinių, kurie neleido jam susižeisti, kai jis ten krisdavo galva žemyn. Jis jį iš ten ištraukia, ir po velnio kauke atpažįstamas suktas ūkininkas, kuris prisipažino dėl visų savo klastų ir atsipirko tuo, kad sumokėjo savo šeimininkui penkerių metų mokesčius pagal tą tarifą, kuriuo žemė buvo nuomojama prieš vaiduoklių pasirodymą. Šarvai, kurie padarė jį atsparų pistoletui, buvo buivolo oda, pritaikyta visam jo kūnui... – Gvinėjoje tikima, kad mirusiųjų sielos grįžta į žemę ir kad jos ima iš namų daiktus, kurių joms reikia; taigi, kai kas nors prarandama, kaltinami vaiduokliai; nuomonė labai palanki vagims. Žr. *Apsireiškimai, Šmėklos, Vaiduokliai, Atenagoras, Ramboujė, Sanča, Steinlinas* ir kt.

**Durdano dvasia (L'Esprit de Dourdans)**, istorija paimta iš pono Barė (Barré) rankraščio. Ponas Vidi, Durdano mokesčių rinkėjas, taip pasakoja apie dvasios istoriją, nutikusią 1700 m. Velykų metu. Dvasia pradėjo kelti triukšmą kambaryje, mažai nutolusiame nuo kitų, kur ponas Vidi guldavo savo sergančius tarnus; tarnaitė girdėjo šalia savęs atodūsius, panašius į kenčiančio asmens; tačiau ji nieko nematė. Ji susirgo; ją išsiuntė pas tėvą pakvėpuoti gimtuoju oru: ji ten išbuvo mėnesį. Sugrįžusi ji buvo paguldyta atskirai kitame kambaryje. Ji vėl skundėsi girdėjusi nepaprastą triukšmą, ir po dviejų ar trijų dienų, būdama malkinėje, pajuto, kad ją traukia už sijono. Tos pačios dienos popietę ją pasiuntė į pamaldas; kai ji išėjo iš bažnyčios, dvasia ją taip stipriai patraukė iš už nugaros, kad ji turėjo sustoti. Grįžtant namo, ji buvo taip stipriai traukiama, kad girdėjosi audinio braškėjimas, ir pastebėta, kad jos liemenės skvernaivagalas iš užpakulio buvo išlindę iš sijono; viena saktis netgi buvo nutrūkusi. Ponia Vidi drebėjo iš baimės. Tai buvo penktadienio vakaras. Naktį iš sekmadienio į pirmadienį, vos tik atsigulusi, tarnaitė išgirdo vaikstant savo kambaryje, ir po kurio laiko dvasia perbraukė jai per veidą šalta ranka, tarsi norėdama ją paglamonėti. Ji pasiėmė rožinį. Jai buvo sakyta, kad jei ji ir toliau ką nors girdės, tegul užkeikia dvasią Dievo vardu pasiaiškinti: ką ji padarė mintyse, baimė atėmė jai kalbos dovaną. Ji girdėjo murmėjimą prie ausies; bet nieko nebuvo artikuliuota. – Apie trečią valandą ryto dvasia sukėlė tokį didelį triukšmą, kad atrodė, jog namas griūva. Nueita pažiūrėti, kas tai: rasta tarnaitė visa suprakaitavusi, jai liepta apsirengti; jos šeimininkai pamatė dūmus, kurie ją sekė ir kurie po akimirkos išnyko. Jai pasakyta, kad reikia eiti išpažinties ir priimti komunią. Ji nuėjo ieškoti savo kojinių, kurios buvo lovos tarpe. Ji rado

savo batus ant lango, atgręžtus galais vienas į kitą, ir pastebėjo, kad vienas langas atidarytas. – Jai grįžus iš bažnyčios, jos paklausta, ką ji padarė. Ji pasakė, kad vos priėjusi prie šventojo stalo, pamatė savo motiną šalia savęs, nors ji buvo mirusi prieš vienuolika metų; kad po komunikos jos motina atsiklaupė priešais ją ir paėmė jai už rankų, sakydama: „Mano dukra, nebijok, aš esu tavo motina. Tavo brolis sudegė per nelaimingą atsitikimą netoli Etampo (Étampes). Aš nuėjau pas Garansjero (Garancières) kleboną paprašyti atgailos, manydama, kad dėl to esu kalta. Jis nenorėjo man jos duoti, sakydamas, kad aš nesu kalta; jis nusiuntė mane į Šartrą, pas penitenciarijų, kuris, matydamas, kad aš užsispyrusiai noriu atgailos, paskyrė man dvejus metus nešioti ašutinę; ko aš negalėjau įvykdyti dėl savo nėštumų ir ligų. Ar nenorėtum, mano dukra, atlikti už mane šią atgailą?“ Dukra jai tai pažadėjo. Tada motina įpareigojo ją pusryčiauti duona ir vandeniu keturis penktadienius ir šeštadienius, likusius iki artimiausių Šeštinių, užsakyti mišias Gomervilyje (Gomerville), sumokėti tam tikram Lanjė (Lanier), galanterininkui, dvidešimt šešis su, kuriuos ji jam buvo skolinga už siūlus, kuriuos jis jai pardavė; nueiti į namo, kuriame ji mirė, rūšį, kad ji ten ras dvidešimt septynių livrų sumą po trečiu laipteliu. Ji jai daug pamokslavo, sakydama ypač visada melstis Švenčiausiajai Mergelei. – Kitą dieną tarnaitė užsakė mišias, ir dvi dienas matė savo motiną šalia savęs. Jos šeimininkai kuo greičiau įvykdė tai, ką ji buvo apsiėmusi; tada ji nuvyko į Šartrą, kur užsakė trejas mišias, atliko išpažintį ir priėmė komuniją žemutinėje koplyčioje. Išeinant, jos motina jai vėl pasirodė, sakydama: „Mano dukra, ar tu nori padaryti viską, ką tau sakiau? – Taip, mama. – Na ką gi! Aš tai perleidžiu tau. Sudie, aš einu į amžinąją šlovę.“ Nuo to laiko mergina nieko nebematė ir nebegirdėjo. Ji nešiojo ašutinę dieną ir naktį dvejus metus, kaip motina jai rekomendavo daryti; – ir štai kaip baigėsi Durdano dvasios istorija.

**Rapsodomantija (Rhapsodomancie)** – būrimas, atliekamas atsitiktinai atverčiant poeto kūrinius ir imant vietą, ant kurios pataikyta, kaip pranašystę apie tai, ką norima sužinoti. Paprastai tam rinkdavosi Homerą ir Vergilijų. Kartais užrašydavo sentencijas arba atskiras poeto eiles; jas sumaišydavo urnoje; ištraukta sentencija ar eilutė buvo burtas. Dar mesdavo kauliukus ant lentelės, kur buvo užrašytos eilės, ir tos, ties kuriomis sustodavo kauliukai, buvo laikomos pranašyste. Tarp modernių, knygą atverdavo smeigtuku, ir aiškindavo eilutę, kurią smeigtukas pažymėdavo.

**Rombas (Rhombus)** – graikų magiškas instrumentas, vilkelio rūšis, kurį naudojo keruose. Jį apvyniodavo pintais dirželiais, kurių pagalba priversdavo suktis. Magai teigė, kad šio vilkelio sukimasis turėjo galią sukelti žmonėms aistras ir jausmus, kuriuos jie norėjo jiems įkvėpti; kai jį pasukdavo į vieną pusę, jei norėdavo ištaisyti poveikį, kurį jis sukėlė, ir suteikti priešingą, magas jį paimdavo ir priversdavo aprašyti apskritimą priešingą tam, kurį jis jau buvo apkeliavęs. Nelaimingi įsimylėjęliai jį sukdamo, skirdami Nemezidei prakeiksmus prieš savo meilės objektą, kurio buvo atstumti.

**Rotomagas (Rhotomago)** – garsus magas kinų šešėlių teatre. Ponas Berbigjė rimtai laiko jį tam tikru demonu, kuris būtų didysis burtininkų meistras.

**Ribaden (Žaneta) (Ribadin (Jeannette))** – aštuoniolikos metų jauna mergina, kurios istorija sukėlė triukšmą šešioliktame amžiuje. Ji buvo iš Žuen de Sern (Jouin de Cernes) parapijos, netoli Bordo. Vieną sekmadienį kaime skindama žoleles, ji buvo subarta kunigo Žano d'Etup (Jean d'Etoupe), kuris norėjo, kad ji paskelbtų savo kaltę visame susirinkime, ir nuvedė ją į parapiją, prieš tai davęs jai nurodymus. Susirinko didelis būrys; jauna mergina paskelbė



susirinkusiai liaudžiai, kad jai labai skaudėjo už tai, kad dirbo sekmadienį; ko reikėtų vengti, norint neužsitraukti tokių pačių bėdų iš Dievo pusės; paskui ji patyrė ekstazes, voliojosi ant žemės, atsikėlė ir pranašišku tonu paskelbė, kad Dievas nenori, jog moterys nešiotų rauktas rankoves, o vyrai – raudonas kepures. – Reikalas pasiekė Bordo arkivyskupo ausis, kuris liepė ją suimti kartu su jos bendrininkais, atpažino apgavystę ir privertė merginą prisipažinti, kad pinigai, kuriuos tikintieji jai duodavo už jos tariamus apreiškimus, buvo dalijami tarp trijų suvedžiotųjų, kurie ją prikalbino apsimesti šventąja. Bažnyčios teisėjas nuteisė ją atlikti viešą atgailą metropolinėje Šv. Andriejaus bažnyčioje, su deglu rankoje, ir ten prašyti Dievo atleidimo. Šis nuosprendis buvo įvykdytas; bet ji dar buvo nusiųsta į teismą, kur, pagal *Tournelle* (baudžiamojo teismo skyriaus) nuosprendį, ji buvo nuteista kaip nusikaltėlė dėl apgavystės, suvedžiojimo, bedievystės, piktnaudžiavimo ir viešo papiktinimo (1587). Jos bendrininkai buvo nuteisti kalėti iki gyvos galvos, kaip pripažinti kaltais dėl šios nelaimingos merginos suvedžiojimo. Tai rodo, kad pamaldžios apgavystės anksčiau nebuvo skatinamos, kaip sako melagiai, puolantys religiją.

**Ribencalas (Ribenzal)** – šmėkla, kurios buveinę Silezijos liaudis nurodo Rizembergo viršūnėje. Jų manymu, būtent jis staiga uždengia šį kalną debesimis ir sukelia audras. Tai tas pats, kas Rubecalis (Rubezahl). Žr. šį žodį.

**Rišeljė (Richelieu)** – Maršalas de Rišeljė, būdamas ambasadoriumi Vienoje, leidosi įšventinamas į kelių nekromantų draugiją, kurie pažadėjo jam parodyti Belzebubą, demonų kunigaikštį; jis pasidavė šiai chimerei. Įvyko naktinis susirinkimas, iššaukimai; todėl reikalas iškilo į viešumą. – Vieną dieną, kai maršalas sakė Liudvikui XV, kad Burbonai bijo velnio, karalius jam atsakė: – „Tai todėl, kad jie jo nematė kaip jūs.“

**Rikijus (Žakas) (Rickius)** – autorius gynybos apie išbandymus šaltu vandeniu, išleistos lotyniškai Kelne, 1597 m.

**Rimonas (Rimmon)** – žemesniojo rango demonas, mažai vertinamas ten apačioje, nors yra pragaro imperatoriaus pirmasis gydytojas. Jis buvo garbinamas Damaske Remono arba Remnono vardu, kuris, pasak vieno, yra Saturnas, o pasak kitų – Saulė. – Jam buvo priskiriama galia gydyti raupsus.

**Rivjer (Rošas le Bajif, sjezas de la) (Rivière (Roch le Baillif, sieur de la))** – gydytojas empirikas ir astrologas, gimęs Faleze šešioliktoje amžiuje. Jis tapo pirmuoju Henriko IV gydytoju, buvo apipiltas dvaro malonėmis ir mirė 1605 m. lapkričio 5 d. Sakoma, kad Henrikas turėjo silpnybę paprašyti jo sudaryti jo sūnaus, būsimo Liudviko XIII, horoskopą; jis ilgai gynėsi, bet galiausiai, priverstas karaliaus, kurio smalsumą sukurstė jo pasipriešinimas, jis jam išpranašavo, kad šis jaunas princas prisiriš prie jo nuomonių, ir kad vis dėlto jis pasiduos kitų nuomonėms; kad jis daug kentės nuo hugenotų; kad nuveiks didžių darbų ir gyvens žmogaus amžių. Henrikas IV buvo nuliūdintas šios pranašystės, kurios dalį būtų galėjęs atspėti ir pats. – La Rivjer savo laikais garsėjo kaip didelis gamtos filosofijos mėgėjas ir smalsus šio mokslo paslapčių tyrinėtojas. Iš jo liko: *Diskursas apie kometas, pasirodžiusios Vakaruose Šaulio ženkle, reikšmę, lapkričio 10 d.* Renas, 1577, in-4°, retas.

**Robertas (Robert)** – tai vardas, kurį mažoji demoniakė Marija Klozet (Marie Clauzette) davė sabatų šeimininkui.



**Robertas (Robert)** – Artua burtininkas, kuris 1331 m. buvo nuteistas tremčiai ir turto konfiskavimui. Jis buvo sumanęs užkerėti (envoûter) karalių, karalienę ir Normandijos hercogą. Jis buvo parodęs kunigui mažą vaškinę figūrėlę, paslaptinai suvyniotą į dėžutę. Ši figūrėlė vaizdavo Žaną, Normandijos hercogą, karaliaus sūnų.

**Robertas (Robert)** – Prancūzijos karalius. Šis monarchas vedė Bertą, savo pusseserę. Popiežius Grigalius V išnagrinėjo bylą susirinkime; pagal to meto discipliną santuoka buvo paskelbta kraujomaišiška, ir susirinkimas nutarė, kad sutuoktiniai privalo išsiskirti ir atlikti atgailą. Karalius Robertas, atsisakęs paklusti, buvo ekskomunikuotas, o jo karalystei paskelbtas interdictas. – Vieną dieną, kai jis nuėjo pasimelsti prie bažnyčios durų, jam buvo parodytas mažas monstras, kuris turėjo anties kaklą ir viršugalvį. „Matote, – jam pasakė, – jūsų nepaklusnumo pasekmes; karalienė Berta ką tik pagimdė šį vaiką.“ Karalius, tai pamatęs, atstūmė Bertą, ir ekskomunika buvo panaikinta. Dėl šio įvykio karalienė Berta, Roberto žmona, savo statulose buvo vaizduojama su žąsies pėda.

**Roderikas arba Rodrigas (Roderik ou Rodrigue)** – Roderikas, paskutinis gotų karalius Ispanijoje, pagarsėjo savo nusikaltimais ir ištvirtavimais aštuntojo amžiaus pradžioje; bet tam atėjo galas. Jis įsimylėjo grafo Julijono (Julien), vieno iš Ispanijos didžiūnų, dukrą; jis ją išniekino ir paskui išvijo iš dvaro. Grafas Julijonas, kuris tuo metu buvo pasiuntiniu pas Afrikos maurus, vos sužinojęs apie savo gėdą ir dukters nelaimę, nusprendė atkeršyti. Jis pasikvietė savo šeimą į Afriką, paprašė maurų paramos ir pažadėjo jiems atiduoti visą Ispaniją. Šis pasiūlymas buvo godžiai priimtas; armija išvyko vadovaujama princo Musos ir paties Julijono. Jie išsilaipino Ispanijoje ir užėmė keletą miestų, kol Roderikas sužinojo apie jų artėjimą. – Netoli Toledo buvo senas apleistas bokštas, kurį vadino Užburtuoju bokštu. Niekas nedrįso į jį įžengti, nes jis buvo uždarytas keliomis geležinėmis durimis. Bet buvo sakoma, kad jame slypi didžiuliai turtai. Roderikas, kuriam reikėjo pinigų armijai prieš maurus surinkti, nusprendė aplankyti šį bokštą, nepaisydamas visų savo patarėjų įspėjimų. Perėjęs keletą patalpų, jis liepė išlaužti dideles kaltinės geležies duris, kurias, sakoma, iš vidaus uždarė tūkstantis sklėsčių. Jis įėjo į galeriją, kur rado tik įvairiaspalvę vėliavą, ant kurios buvo parašyta: *Kai šis bokštas bus atidarytas, barbarai užims Ispaniją...* Abulkasimas-Tarista-Ben-Tarikas, arabų istorikas, pridėdą, kad, nepaisant savo išgąščio, Roderikas, liepęs pagaminti tam tikrus deglus, kurių rūšio oras negalėjo užgesinti, tęsė savo paiešką sekamas daugybės žmonių. Vos žengęs kelis žingsnius, jis atsidūrė gražioje salėje, papuoštoje skulptūromis, kurios viduryje matėsi bronzinė statula, vaizduojanti Laiką, ant trijų uolekčių aukščio pjedestalo: ji dešinėje rankoje laikė vėzdą, kuriuo laikas nuo laiko daužė žemę, kurios smūgiai, aidėdami rūsyje, kėlė baisų triukšmą. Roderikas, užuot išsigandęs, prisiartinio prie šmėklos, patikino ją, kad neatėjo daryti jokios netvarkos jos buveinėje, ir pažadėjo išeiti, kai tik pamatys stebuklus, kurie jį supo; tada statula nustojo daužyti žemę. Karalius, drąsindamas saviškius savo pavyzdžiu, tiksliai apžiūrėjo šią salę, prie kurios įėjimo matėsi apvalus rūsys, iš kurio veržėsi vandens čiurkšlė, keldama dulų murmėjimą. Ant Laiko statulos krūtinės buvo parašyta arabiškai: *Aš atlieku savo pareigą; o ant nugaros: Man į pagalbą!* Kairėje ant sienos buvo parašyti šie žodžiai: *Nelaimingas kunigaikšti, tavo bloga lemtis tave čia atvedė; o dešinėje šie: Tu būsi nuverstas svetimų tautų, ir tavo pavaldiniai, kaip ir tu, bus nubausti.* – Roderikas, patenkinęs savo smalsumą, pasuko atgal; ir vos tik jis atsukus nugarą, statula vėl pradėjo savo smūgius. Princas išėjo, liepė uždaryti duris ir išžygiavo pasitikti priešų. Mūšis įvyko sekmadienį, Siera Morenos papėdėje. Jis truko aštuonias dienas; ispanų armija buvo sutriuškinta, ir Roderikas dingo iš saviškių tarpo, taip ir nesužinojus, kas jam nutiko. – Manyta, kad jį nusinešė velnias, nes po

mūšio buvo neįmanoma rasti jo kūno, ir rasta tik jo žirgas, drabužiai ir karūna mažos upės pakrantėje. Kas dar labiau patvirtina šią nuomonę ispanų liaudies sąmonėje, tai, kad kitą dieną po mūšio trys atsiskyrėliai, gyvenę atgailoje už kelių lygų nuo Toledo, kartu patyrė šį regėjimą: Valandą prieš aušrą jie pamatė priešais save didelę šviesą ir kelis demonus, kurie vedėsi Roderiką tempdami jį už kojų; nepaisant jo veido pasikeitimo, jiems buvo lengva jį atpažinti iš jo klyksmų ir priekaištų, kuriuos jam darė demonai. Trys atsiskyrėliai išlaikė išgąščio tylą matydami šį reginį; staiga jie pamatė nusileidžiančią iš dangaus Roderiko motiną, lydimą garbingo senolio, kuris šaukė demonams sustoti. „Ko prašote, atsakė didžiausias būrio velnias? – Mes prašome malonės šiam nelaimėliui, atsakė motina. – Jis padarė per daug nusikaltimų, kad jį atimtume iš mūsų rankų, sušuko demonai; ir šventieji negali jo turėti savo draugijoje. Roderiko motina ir senolis, kuris ją lydėjo, vėl ėmė kalbėti, kai pasirodė grafo Julijono dukra ir tarė garsiu balsu: „Jis nenusipelno jokio gailesčio; jis mane pražudė; jis atnešė neviltį į mano šeimą ir nuniokojimą į karalystę. Aš ką tik miriau numesta nuo bokšto viršūnės; ir mano motina miršta sutraiškita po akmenų krūva. Tegul šis monstras būna įmestas į bedugnę, ir tegul prisimena blogybes, kurias padarė. – Tegul jam leidžiama pagyventi dar šiek tiek laiko, atsakė Roderiko motina, jis atliks atgailą.“ Tada ore pasigirdo griausmingas balsas, kuris ištare šiuos žodžius: „Roderiko dienos baigėsi: saikas perpildytas; teišsipildo amžinasis teisingumas!“ Ir tuojau pat tie, kurie buvo nusileidę iš aukštybių, ten pakilo; žemė prasivėrė, demonai prasmego su Roderiku tirštų dūmų viduryje; ir trys atsiskyrėliai toje vietoje, kur visa tai ką tik įvyko, rado tik sausą žemę ir išnykusią augmeniją. – Visą šį regėjimą praneša tik šiandien mažai žinomas istorikas, ir daugelis žmonių laikys jį tik regėjimu. Istorija apie Roderiką kalba tik su pasmerkimu, ir jo vardas liko nešvarus ateities kartoms.

**Rodrigesas (Ignacijus) (Rodriguez (Ignazio))** – Žr. *Inkvizicija*.

**Pragaro karaliai (Rois de l'enfer)** – Pragaro karalių yra septyni. Juos galima surišti nuo trečios valandos iki vidurdienio, ir nuo devintos valandos iki vakaro. Žr. *Pragaro monarchija*.

**Prancūzijos karaliai (Rois de France)** – Kai kuriose kronikose pranešama, kad pirmieji Prancūzijos karaliai turėjo uodegą kaip beždžionės; kad jie turėjo šerno šerių išilgai nugaros stuburo ir t.t. Taip pat žinoma, kad Prancūzijos karaliai gydė skrofuliozę.

**Rolanda iš Vernua (Rolande du Vernois)** – Bogė (Boguet) cituoja šią moterį kaip raganą. Šešioliktame amžiuje ji buvo pripažinta kalta tuo pačiu metu būdama apsėstoji, vagilė ir pilvakalbė; ir buvo pakarta bei sudeginta.

**Romulas (Romulus)** – tas, kuris įkūrė Romos miestą. Romulas buvo velnio vaikas pasak vienu, ir didelis magas pasak visų demonomanų. Marsas, tiesą sakant, kuris buvo jo tėvas, tebuvo demonas. Kai jis gerai įtvirtino savo imperiją, vieną dieną, kai darė savo armijos apžiūrą, jis buvo pakeltas viesulo minios akivaizdoje, ir Bodenas pastebi, kad velnias, kuriam jis buvo skolingas gyvybę, nusinešė jį į kitą karalystę.

**Ronvė (Ronwe)** – pragaro markizas ir grafas, kuris pasirodo monstro pavidalu; jis suteikia savo adeptams kalbų žinias ir visų žmonių palankumą. Devyniolika pragaro kohortų yra jam pavaldžios.

**Rozenkreiceriai (Rose-Croix)** – Rozenkreiceriai dabar yra aukšti pareigūnai juokinguose masonų laipsniuose. Anksčiau tai buvo kabalos paslapčių saugotojai. Nodé (Naudé) parašė apie Rozenkreicerius mažą įdomią knygą. Žr. *Nodé*.

**Jericho rožė (Rose de Jéricho)** – Žr. *Braunas*.

**Raudonplaukiai (Roux)** – Tarp šiuolaikinių žmonių yra gana paplitusi antipatija raudonplaukiams. Anksčiau raudonų barzdų kilmė buvo aiškinama taip: Kai Mozė užtiko izraelitus garbinant aukso veršį, jis liepė jį sutrinti į miltelius, sumaišė šiuos miltelius su vandeniu ir liepė gerti tautai. Auksas nusėdo ant tų, kurie garbino stabą, barzdų ir leido juos atpažinti; nes nuo to laiko jie visada turėjo auksinę barzdą.

**Rubecalis (Rubezahl)** – gnomų kunigaikštis, garsus tarp Sudetų kalnų gyventojų. Jis yra nepaprastai piktas, kaip ir visos jo rūšies būtybės, ir krečia tūkstančius pokštų kalniečiams. Apie jį prirašyta tomų; jis netgi yra keleto romanų herojus; Muzėjus (Musaeus) padarė jį vienu iš savo herojų. Ir vis dėlto dar nėra pakankamai išaiškinta tai, kas susiję su šiuo kaukų, kuris tikriausiai yra senovės slavų mitologijos personažas. Sakoma, kad jis vis dar pasirodo kokiam nors atokiame kampelyje; bet kasmet jis praranda savo garsą ir svarbą. Tai tas pats, kas Ribencalas.

**Rubinas (Rubis)** – Senovės žmonės jam priskiria savybę priešintis nuodams, apsaugoti nuo maro, išvyti liūdesį ir nukreipti blogas mintis. Jei jis pakeisdavo spalvą, tai pranašavo nelaimes, kurios turėjo įvykti; jis atgaudavo savo atspalvį, kai tik jos praeidavo.

**Pragaro gatvė (Rue d'Enfer)** – Žr. *Voveras*.

**Rudžjeris (Kosmas) (Ruggieri (Cosme))** – Florencijos burtininkas ir Kotrynos Mediči dvariškis, kuris 1574 m. buvo kankinamas, kaip įtariamas pasikėsinęs savo kerais į Karolio IX, kurį norėjo užkerėti (envoûter), gyvybę.

**Rugneris (Rugner)** – skandinavų milžinas, kurio milžiniška ietis buvo padaryta iš galąstuvo akmens. Dvikovoje Toras ją sulaužė savo kūjo smūgiu, dideliu kaip kupolas, ir privertė skeveldras nulėkti taip toli, kad iš ten atsirado visi galąstuvų akmenys, randami pasaulyje, ir kurie atrodo akivaizdžiai sulaužyti kokios nors jėgos.

**Runos (Runes)** – magiškos raidės arba ženklai, kuriuos Šiaurės tautos laikė turinčiais didelę galią užkerėjimuose. Buvo kenksmingų, kurias vadino karčiosiomis runomis; jas naudojo, kai norėjo pakenkti. Gelbstinčiosios runos nukreipdavo nelaimingus atsitikimus; pergalingosios runos suteikdavo pergalę tiems, kurie jomis naudojosi; vaistinės runos gydė ligas, jas raižydavo ant medžių lapų; galiausiai, buvo runų, skirtų išvengti laivų sudužimo, palengvinti moterims gimdymą, apsaugoti nuo apsinuodijimų. Šios runos skyrėsi ceremonijomis, kurių laikytasi jas rašant, medžiaga, ant kurios jas brėžė, vieta, kur jas eksponavo, būdu, kuriuo išdėstydavo linijas, ar ratu, ar vingiuojant, ar trikampiui ir t.t. Dar randama keletas šių ženklų, išraižytų ant Šiaurės jūrų uolų.

**Rimeris (Rymer)** – milžinas, dievų priešas pas skandinavus, kuris pasaulio pabaigoje turi būti laivo Naglefare pilotas.

**Sabaotas (Sabaoth)** – Archontikai, antrojo amžiaus sekta, laikė Sabaotą abejotinu angelu, kuris turėjo kažką bendro su šio pasaulio reikalais. Tie patys sakė, kad moteris yra Šetono kūrinys.

**Sabazijus (Sabasius)** – sabatos vadovas, pasak kai kurių demonografų. Anksčiau tai buvo vienas iš Bacho, didžiojo burtininkų meistro pagoniškoje senovėje, pravardžių. Tai yra gnomas pas kabalistus.

**Saba (Sabba)** – pranašautoja, priskiriama prie sibilų. Manoma, kad tai buvo Kumų sibilė.

**Sabatas (Sabbat)** – Tai demonų, burtininkų ir raganų susirinkimas jų naktinėse orgijose. Čia turime pateikti demonomanų nuomonę šia tema. Sabate, sako jie, užsiimama daryti arba planuoti blogį, kelti baimes ir išgąščius, ruošti kerus, atlikti bjaurias paslaptis. – Sabatas vyksta sankryžoje arba kokioje nors dykumoje ir laukinėje vietoje, prie ežero, tvenkinio, pelkės, nes ten daroma kruša ir gaminamos audros. Vieta, kuri tarnauja šiam susibūrimui, gauna tokį praeiksmą, kad ten negali augti nei žolė, nei kas kita. Strocis (Strozzi) sako matęs lauke prie Vičencos ratą aplink kaštoną, kurio žemė buvo sausa kaip Libijos smėlynai, nes burtininkai ten šoko ir rengė sabatą. Įprastos sabatos sušaukimo naktys yra iš trečiadienio į ketvirtadienį ir iš penktadienio į šeštadienį. Kartais sabatas vyksta vidury dienos, bet tai reta. Burtininkai ir raganos nešioja žymę, kurią jiems įspaudė velnias; ši žymė tam tikru vidiniu judesiu, kurį jiems sukelia, įspėja apie susibūrimo valandą. Skubiu atveju velnias parodo aviną debesyje (kurį aviną mato tik burtininkai), kad akimirksniu surinktų savo žmones. Įprastomis aplinkybėmis, atėjus išvykimo valandai, po to, kai burtininkai pamiegojo, arba bent jau užmerkė vieną akį, kas yra privaloma, jie vyksta į sabatą, jodami ant lazdy arba ant šluotkočių, išteptų vaiko taukais; arba žemesnieji velniai juos nuneša ožių, arklių, asilų ar kitų gyvūnų pavidalu. Ši kelionė visada vyksta oru. Kai raganos tepasi, kad užliptų ant šluotkočio, kuris turi jas nunešti į sabatą, jos kelis kartus kartoja šiuos žodžius: *Emen-hétan! emen-hétan!* kas reiškia, sako Delankras: Čia ir ten! čia ir ten! – Tačiau Prancūzijoje buvo raganų, kurios ėjo į sabatą be lazdos, be taukų, be jojamojo gyvulio, tik ištarusios keletą žodžių. Bet Italijos raganos visada turi ožį, kuris jų laukia, kad nuneštų. Jos turi paprotį, kaip ir mūsų, dažniausiai išeiti pro kaminą. Tie ar tos, kurie neatvyksta į susitikimą, moka baudą; velnias mėgsta drausmę. – Raganos dažnai vedasi į sabatą, įvairiems tikslams, vaikus, kuriuos pavagia. Jei ragana pažada pristatyti velniui kitame sabate kokio nors kaimyno elgetos sūnų ar dukrą, ir jei ji negali to padaryti, ji privalo pristatyti savo pačios sūnų arba kokį kitą tokios pat didelės vertės vaiką. Vaikai, kurie patinka velniui, priimami tarp jo pavaldinių tokiu būdu: Meistras Leonardas, didysis negras, sabatų pirmininkas, ir mažasis velnias, meistras Žanas Mulas (Jean Mullin), jo leitenantas, pirmiausia paskiria vaikui krikštą ir krikštamotę; tada priverčia jį išsižadėti Dievo, Mergelės ir šventųjų; ir po to, kai jis išsižada ant didžiosios knygos, Leonardas pažymi jį vienu iš savo ragų kairėje akyje. Jis nešioja šią žymę visą savo išbandymų laiką, po kurio, jei jis gerai pasirodė, velnias jam suteikia kitą ženklą, kuris turi mažo kiškio, arba rupūžės kojos, arba juodos katės figūrą. – Per jų noviciatą priimtiems vaikams pavedama ganyti rupūžes su balta lazda ežero pakrantėje visas sabatos dienas; kai jie gauna antrąją žymę, kuri jiems yra burtininko diplomas, jie priimami į šokius ir puotą. Burtininkai, įšventinti į sabatos paslaptis, turi paprotį sakyti: *Aš gėriau iš taburino, valgiau iš cimbolų, ir aš tapau profesu.* Ką Leluajė paaiškina taip: „Po taburinu suprantama išpūsta ožio oda, iš kurios jie traukia sultis ir sultinį gėrimui; o po cimbolais – katilą arba dubenį, kurį jie naudoja savo troškiniams virti.“ Maži vaikai, kurie nieko gero nežada, pasmerkiama būti supjaustyti. Ten yra raganų, kurios juos

supjausto ir išverda banketui. – Atvykus į savaitę, pirmas dalykas yra eiti atiduoti pagarbą meistrui Leonardui. Jis sėdi pragariškame soste, paprastai didelio ožio pavidalu, turėdamas tris ragus, iš kurių vidurinis skleidžia šviesą, kuri apšviečia susirinkimą; kartais kurto, arba jaučio, arba medžio kamieno be kojų su labai tamsiu žmogaus veidu, arba juodo paukščio, arba žmogaus, tai juodo, tai raudono, pavidalu. Bet jo mėgstamiausia figūra yra ožio. Tada jis paprastai ant galvos turi šviečiantį ragą; kiti du yra ant kaklo; jis dėvi juodą karūną, plaukai pasišiaušę, veidas blyškus ir drumstas, akys apvalios, didelės, plačiai atmerktos, liepsnojančios ir baisios, ožio barzda, rankos kaip žmogaus, tik pirštai visi lygūs, lenkti kaip plėšriojo paukščio nagai ir baigiasi smailiai, pėdos kaip žąsies, uodega ilga kaip asilo; jo balsas bausis ir be tono, laikosi didingos rimties, su melancholiško asmens išraiška, ir visada po uodega nešioja juodo žmogaus veidą, veidą, kurį visi burtininkai bučiuoja atvykę į savaitę. – Tada Leonardas duoda šiek tiek pinigų visiems savo adeptams; po to jis atsistoja puotai, kurioje ceremonijų meistras susodina visus, kiekvieną pagal jo rangą, bet visada velnią šalia burtininko. Kai kurios raganos sakė, kad staltiesė ten auksinė, ir kad ten patiekiami visokie geri valgiai, su skania duona ir vynu. Bet didesnė dalis šių moterų priešingai pareiškė, kad ten patiekiamos tik rupūžės, pakaruoklių mėsa, maži nekrikštyti vaikai ir tūkstančiai kitų baisybių, ir kad velnio duona pagaminta iš juodųjų sorų. Valgant dainuojami bjaurūs dalykai; ir pavalgis atsistojama nuo stalo, garbinamas didysis meistras; tada kiekvienas linksminasi. – Vieni šoka ratu, kiekvienas turėdamas po katę, pakabintą ant nugaros. Kiti atsiskaito už padarytas blogybes, ir tie, kurie jų nepadarė pakankamai, yra baudžiami. Raganos atsakinėja į joms tarnaujančių rupūžių kaltinimus; kai šios skundžiasi, kad jų šeimininkės nėra gerai maitinamos, šeimininkės patiria bausmę. Sabatos korektoriai yra maži demonai be rankų, kurie užkuria didelę ugnį, meta į ją kaltuosius ir ištraukia juos, kai reikia. – Čia pagerbiamos rupūžės, aprenktos raudonu ar juodu aksomu, su varpeliu ant kaklo ir kitu ant kojų. Jos duodamos raganoms, kurios gerai nusipelnė pragaro legionams. Ten burtininkė laiko velnio mišias tiems, kurie nori jas girdėti. Kitur vyksta labiausiai atstumiančios ir gėdingiausios bjaurystės. Tie ir tos, kurie eina bučiuoti meistro apatinio veido, laiko rankoje tamsią žvakę. Yra tokių, kurie sudaro kadrilius su rupūžėmis, aprenktomis aksomu ir apkrautomis varpeliais. Šios linksmybės trunka iki gaidžio giedojimo. Vos tik jis pasigirsta, viskas priversta dingti. Tada didysis negras duoda jiems leidimą, ir kiekvienas grįžta namo. – Pasakojama, kad angliadarys, įspėtas, jog jo žmona eina į savaitę, nusprendė ją sekti. Vieną naktį, kai ji apsimetė mieganti, ji atsikėlė, išsitemė tepalu ir dingo. Angliadarys, kuris ją gerai stebėjo, padarė tą patį ir buvo tuojau pat nuneštas per kaminą į grafo, garbingo to krašto žmogaus, rūšį, kur rado savo žmoną ir visą savaitę, susirinkusį slaptam posėdžiui. Ši, jį pastebėjusi, davė ženklą: tą pačią akimirką viskas išskrido, ir rūsyje liko tik angliadarys, kuris, matydamas save palaikytą vagimi, prisipažino, kas jam nutiko, ir ką jis matė tame rūsyje. – Valstietis, naktį atsidūręs vietoje, kur vyko savaitė, jam pasiūlė gerti. Jis išpylė skystį ant žemės ir pabėgo, nusinešdamas indą, kuris buvo iš nežinomos medžiagos ir spalvos. Jis buvo atiduotas Henrikui Senajam, Anglijos karaliui, jei tikėsime pasakojimu. Bet, nepaisant jo vertės ir retumo, indas be abejonės grįžo pas savo pirmąjį šeimininką. – Panašiai vokiečių mėsaininkas, eidamas naktį per mišką, išgirdo savaitės šokių triukšmą; jis turėjo drąsos prisiartinti, ir viskas dingo. Jis paėmė sidabrinę taures, kurias nunešė magistratui, kuris liepė suimti ir pakarti visus asmenis, kurių vardus taurės nešiojo. – Burtininkas nusivedė savo kaimyną į savaitę, pažadėjęs, kad jis bus laimingiausias žmogus pasaulyje. Jis jį nunešė labai toli, į vietą, kur buvo susirinkusi gausi kompanija, kurios viduryje buvo didelis ožys. Naujasis burtininko mokinytis pasišaukė Dievą į pagalbą. Tada kilo smarkus viesulas: viskas dingo; jis liko vienas ir trejus metus grįžinėjo į savo šalį. – „Savaitė vyksta, sako kabalistai, kai išminčiai surenka gnomus, kad priverstų juos vesti žmonių dukteris. Didysis Orfėjas buvo pirmasis, kuris

sušaukė šias požemines tautas. Pirmojo šaukimo metu Sabazijus, seniausias iš gnomų, sudarė sąjungą su moterimi. Nuo šio Sabazijaus gavo savo vardą šis susirinkimas, apie kurį prikurti tūkstančiai jėžulių pasakų. Demonomanai taip pat teigia, kad Orfėjas buvo sabatos įkūrėjas, ir kad pirmieji burtininkai, kurie taip rinkosi, vadinosi *orfeotelestais*. Tikrasis šių baisių orgijų šaltinis galėjo kilti iš bakchanalijų, kur Bachas buvo šaukiamas šaukiant: *Saboé!* – Luvjė apsėdimo byloje Madlena Bavan, to miesto vienuolyno vartininkė, prisipažino keistų dalykų apie sabatą. Ji prisipažino, kad būnant Ruane, pas siuvėją, magas ją prikalbino ir nuvedė į sabatą; kad ji ten buvo ištekinta už Dagono, pragaro velnio; kad Matiurinas Pikaras pakėlė ją į sabatos princesės rangą, kai ji pažadėjo užkerėti visą savo bendruomenę; kad ji gamino kerus naudodama pašventintas ostijas; kad per ligą, kurią ji patyrė, Pikaras privertė ją pasirašyti grimuarų paktą; kad ji matė gimdant keturias raganas sabate; kad ji padėjo papjauti ir suvalgyti jų vaikus; kad Didįjį Ketvirtadienį ten buvo laikoma Vakarienė, valgant mažą vaiką; kad naktį iš ketvirtadienio į penktadienį Pikaras ir Bulė perdūrė ostiją per vidurį, ir kad ostija leido kraują. Be to, ji prisipažino dalyvavusi Pikaro sielos iššaukime, kurį atliko Tomas Bulė (Thomas Boulé), daržinėje, kad patvirtintų Evrė (Evreux) vyskupijos kerus. – Ji pridūrė prie šių parodymų prieš Ruano parlamentą, kad Davidas, pirmasis vienuolyno direktorius, buvo magas; kad jis davė Pikarui dėžutę, pilną burtų, ir kad jis perdavė jam visas savo velniškas galias; kad vieną dieną, sode, atsisėdus po šilkmedžiu, baisi juoda ir smirdanti katė uždėjo jai letenas ant pečių ir prikišo snukį prie jos burnos; tai buvo demonas. – Ji be to sakė, kad darė procesiją; kad velnias, pusiau žmogus ir pusiau ožys, dalyvavo šiose pasibjaurėtinose ceremonijose, ir kad ant altoriaus buvo uždegtos žvakės, kurios visos buvo juodos. – Šių baisių paslaptis paprastai randama bjauriuose papročiuose. Limburge, praėjusiame amžiuje, dar buvo daug čigonų ir banditų, kurie rengė sabatą. Jų įšventinimai vyko nuošalioje sankryžoje, kur stūksojo lūšna, vadinama Ožių koplyčia. Tas, kurį priimdavo burtininku, buvo nugirdomas, tada sodinamas apsižergus ant medinio ožio, kurį judino ašies pagalba; jam sakydavo, kad jis keliauja oru. Jis tuo tikėjo tuo labiau, kad jį nukeldavo nuo jo gyvulio ir įmesdavo į orgiją, kuri jam buvo sabatas. Žr. *Spė, Blokula* ir kt. – Žinoma, sako Malbranšas (Malebranche), kad ši sabatos klaida neturi jokio pagrindo; kad tariamas burtininkų sabatas yra kliesės ir vaizduotės sutrikimo pasekmė, sukelta tam tikrų narkotikų, kuriais naudojasi nelaimėliai, norintys sukelti sau šį kliesę. – Tai, kas palaiko liaudies patiklumą, pridėdą Beržjė, yra pasakojimai keleto bailių, kurie, pasiklydę naktį miškuose, palaikė sabatą laužus, uždegtus medkirčių ir angliadarys, arba kurie, užmigę iš baimės, manė girdintys ir matantys sabatą, kurio vaizduotė buvo paveikti. – Senųjų Bažnyčios tėvų raštuose nėra jokios užuominos apie sabatą. Tikėtina, kad tai vaizduotės vaisius, kilęs tarp šiaurės barbarų; kad tai jie atnešė į mūsų kraštus, ir kad jis čia įsitvirtino viduryje neišmanymo, kuris sekė po jų įsiveržimo. Susirinkimų dekretai niekada neminėjo sabatos; akivaizdus įrodymas, kad visada buvo niekinama ši liaudies vaizduotė. – Karolis II, Lotaringijos hercogas, keliaudamas inkognito po savo valdas, vieną vakarą atvyko į ūkį, kuriame nusprendė praleisti naktį. Jis nustebo pamatęs, kad po jo vakarienės ruošama antra vakarienė, skanesnė už jo, ir patiekama su nuostabiu kruopštumu ir švara. Jis paklausė ūkininko, ar jis laukia svečių. „Ne, pone, atsakė valstietis, bet šiandien ketvirtadienis; ir kiekvieną savaitę, tą pačią valandą, demonai renkasi kaimyniniame miške su apylinkių burtininkais, kad ten švęstų savo sabatą. Pašokę velnio šokį, jie pasidalija į keturias grupes. Pirmoji ateina vakarieniauti čia; kitos vyksta į netoliese esančius ūkius. – Ir ar jie sumoka už tai, ką paima? paklausė Karolis. – Toli gražu nemoka, atsakė ūkininkas, jie dar išsineša tai, kas jiems patinka, ir jei jie neranda, kad būtų gerai priimti, mes patiriame vargą; bet ką norite, kad darytume prieš burtininkus ir demonus?“ Princas, nustebedamas, norėjo ištirti šią paslaptį; jis pasakė keletą žodžių į ausį vienam iš savo ginklanešių,



ir šis išjojo visu greičiu į Tulio (Toul) miestą, kuris buvo tik už trijų lygų. Apie antrą valandą ryto įėjo apie trisdešimt burtininkų ir demonų; vieni buvo panašūs į lokius, kiti turėjo ragus ir nagus. Vos jiems susėdus prie stalo, Karolio II ginklanešys pasirodė vėl, lydimas ginkluotų vyrų būrio; ir princas su palyda, įėjęs į vakarienės salę: – Velniai nevalgo, tarė jis; taigi jūs malonėsite leisti mano ginkluotiems vyrams sėstis prie stalo į jūsų vietą... Burtininkai norėjo prieštarauti, ir demonai ėmė grasinti. – Jūs nesate demonai, sušuko jiems Karolis: pragaro gyventojai veikia daugiau nei kalba, ir jei jūs būtumėte iš ten, mes jau visi būtume apžavėti jūsų kerų. – Matydamas, kad pragariška gauja neišnyksta, jis įsakė savo žmonėms suimti burtininkus ir jų globėjus; taip pat buvo suimti kiti sabatos nariai; ir ryte Karolis II pamatė esąs daugiau nei šimto dvidešimties asmenų šeimininkas. Juos išrengė, ir rado valstiečius, kurie, po šiais apdais, rinkdavosi naktį miške rengti bjaurių orgijų, o paskui plėšti turtingų ūkininkų. Lotaringijos hercogas (kuris dosniai sumokėjo už savo vakarienę prieš palikdamas ūkį) nubaudė šiuos tariamus burtininkus ir demonus kaip sukčius ir niekšus. Kaimynystė akimirkai buvo išlaisvinta nuo šių baimių; bet tikėjimas sabatu dėl to nesusilpnėjo Lotaringijoje. – Diuliukas (Duluc), savo *Laiškuose apie žemės ir žmogaus istoriją*, 4 tomas, 91 laiškas, dar praneša štai ką: – „Prieš maždaug dešimt metų, apie 1769 m., vokiečių Lotaringijoje ir Tryro elektorate susikūrė kaimo žmonių asociacija, kuri atsikratė visų religijos ir moralės principų. Jie įtikino save, kad pasislėpę nuo įstatymų, jie gali be skrupulų tenkinti visas savo aistras. Kad išvengtų teisingumo persekiojimo, jie savo kaimuose elgėsi su didžiausiu apdairumu: ten nebuvo matyti jokios netvarkos; bet jie rinkdavosi naktį didelėmis gaujomis, eidavo atvira jėga plėšti nuošalių būstų, darydavo bjaurius ekscesus ir naudodavo baisiausius grasinimus, kad priverstų tylėti savo brutalumo aukas. Vienam iš jų bendrininkų atsitiktinai pakliuvus už koki nors atskirą nusikaltimą, buvo atskleista šios bjaurios konfederacijos schema, ir suskaičiuojama šimtai piktadarių, kuriuos reikėjo nubausti mirtimi ant ešafoto.“

**Sabeizmas (Sabéisme)** – kultas, kuriame garbinami elementai ir dangaus kūnai, ir kuris, pasak kai kurių, yra teisminės astrologijos kilmė.

**Sabelikus (Jurgis) (Sabellicus)** – vokiečių apgavikas, kuris klajojo po Vokietiją septynioliktojo amžiaus pradžioje, vadindamasis nekromantų, astrologų, magų, chiromantų, piromantų ir t.t. vadovu. Taip jis uždirbo daug pinigų, ir buvo labai gerbiamas senų moterų ir mažų vaikų.

**Sabienas (Sabienus)** – Sicilijos kare tarp Cezario ir Pompėjaus, Sabienas, Cezario laivyno vadas, paimtas į nelaisvę, Pompėjaus įsakymu buvo nukirsdintas. Jis visą dieną išgulėjo ant jūros kranto; jo galva laikėsi prie kūno tik ant gyslos. Vakare jis paprašė pakviesti Pompėją ar ką nors iš jo žmonių, nes jis atėjo iš pragaro ir turėjo pranešti svarbių dalykų. Pompėjus pasiuntė kelis savo draugus, kuriems Sabienas pareiškė, kad Pompėjaus reikalas ir partija yra malonūs pragaro dievams, ir kad jam pasiseks pagal jo troškimus; kad jis gavo įsakymą jam tai pranešti, ir kad, kaip įrodymą to, ką sakė, jis tuojau pat mirs: kas ir įvyko. Bet nematyti, kad Pompėjaus partijai būtų pasisekę.

**Sabinai (Sabins)** – turkų astrologų pavadinimas.

**Smėlis (Sable)** – Madekasai (Madagaskaro gyventojai) niekada nepradedą karo nepasikonsultavę su savo augurais: jie turi mažą moliūgą, pilną smėlio, kuris randamas tik tam tikrose vietose; jie jį išbarsto ant lentos ir pažymi keletą figūrų. Jie teigia iš to sužinantys, ar nugalės savo priešus.

**Sabnakas arba Salmakas (Sabnac ou Salmac)** – didysis pragaro markizas, fortifikacijų demonas. Jis turi ginkluoto kareivio pavidalą su liūto galva. Jis joja ant bjauraus arklio. Jis paverčia žmones akmenimis ir stato bokštus su stebėtinu sumanumu. Jam pavaldūs penkiasdešimt legionų.

**Sakarai (Sacaras)** – šeštojo ordino angelai pas madekasus. Jie visi piktadariai.

**Sakilarai (Saccilaires)** – senovės šarlatanai, kurie naudojami magija, kad pasisavintų kitų pinigų.

**Aukojimai (Sacrifices)** – Žmogus, visur, kur prarado apreiškimo šviesą, susikūrė žiaurios dievus, trokštančius kraujo, geidžiančius skerdynių. Herodotas sako, kad skitai aukodavo penktadalį savo belaisvių Marsui Naikintojui. Anksčiau sibiriečiai varžėsi dėl garbės žūti po savo žynių peiliu. – Pas trakus buvo šventykla, kurioje aukodavo tik žmonių aukas; šios šventyklos žyniai nešiojo durklą, pakabintą ant kaklo, kad parodytų, jog jie visada pasiruošę žudyti. Bacho šventykloje Arkadijoje ir Minervos šventykloje Lakedemone buvo tikima pagerbiant šias dievybes negailestingai draskant rykštėmis jaunas merginas ant jų aukurų. Germanai ir kimbrai aukodavo žmones tik po to, kai priversdavo juos iškęsti žiauriausius kankinimus. Pegu buvo šventykla, kurioje uždarydavo gražiausias ir aukščiausios kilmės merginas; joms buvo patarnaujama su pagarba; jos mėgavosi garbingiausiais pasižymėjimais; bet kasmet viena iš jų buvo iškilmingai aukojama tautos stabui. Paprastai tai būdavo gražiausia, kuriai teko garbė būti pasirinktai; ir šio aukojimo diena buvo šventė visai tautai. Žynys nurengdavo auką, pasmaugdavo, rausdavosi jos krūtinėje, išplėsdavo širdį ir mesdavo ją stabui į nosį. – Meksikiečiai aukojo tūkstančius žmonių aukų blogio dievui. Beveik visos tautos, išskyrus Dievo tautą senojoje eroje ir krikščionis naujojoje, be skrupulų vykdė tokias barbarybes. – Burtininkai buvo kaltinami tuo, kad savo orgijose aukoja velniui rupūžes, juodas vištas ir mažus nekrikštytus vaikus.

**Sadialis arba Sadielis (Sadial ou Sadiel)** – angelas, kuris, pasak musulmonų, valdo trečiąją dangų ir yra atsakingas už žemės sutvirtinimą, kuri būtų nuolatiniam judėjime, jei jis nelaikytų ant jos kojos.

**Kraujavimas iš nosies (Saignement de nez)** – Kai iš nosies nuteka tik trys lašai kraujo, tai mirties ženklas kam nors iš šeimos.

**Sen (Marija de) (Sains)** – ragana ir apsėstoji. Žr. *Flandrijos apsėstosios*.

**Sainokavara (Saïnokavara)** – vieta Fakonės ežere, kur japonai tiki, kad vaikų sielos laikomos tarsi savotiškame limbe.

**Sent André (Saint-André)** – Šis daktaras, rašęs prieš prietarus, 1726 m. buvo pakviestas moters, kuri jam patikėjo, kad pagimdė triušiu. Daktaras iš pradžių parodė nuostabą, bet po kelių dienų ši moteris pareiškė jaučianti sąrėmius: ji neabejojo, kad dar turi atsivesti kokį triušį. Sent André atvyksta, ir, kad nieko nepraleistų, pats priima gimdymą. Ji iš tikrųjų pagimdo mažą dar gyvą triušį. Kaimynės ir daktaras šaukia stebuklas. Duodama pinigų triušių motinai; ji pamėgsta šį amatą ir neapdairiai ima gimdyti kas aštuonias dienas. Policija, nustebusi dėl tokio

vaisingo motinystės, mano turinti įsikišti į šį reikalą. Triušių dama uždaroma, ji tiksliai stebima, ir netrukus įsitikinama, kad ji tyčiojosi iš visuomenės ir manė radusi kvailį daktarę Sent Andrė.

**Sent Obenas (Saint-Aubin)** – kalvinistas, autorius „Liuduno velnių istorijos“, Urbėno Granjė (Urbain Grandier) byloje. Vienas tomas in-12, Amsterdamas, 1716. Ši knyga parašyta labai nesąžiningai.

**Sen Žermenas (grafas de) (Saint-Germain)** – garsus praėjusio amžiaus šarlatanas, kuris gyrėsi gaminantis auksą, didinantis deimantus ir atliekantis daug stebuklingų dalykų. Kadangi jo kilmė buvo nežinoma, jis vadinosi nemirtingu dėl išminties akmens galios: ir sklido gandas, kad jam du tūkstančiai metų. Jis mokėjo įvynioti savo auksą į savo keistų paslapčių audinį. Vieną dieną pasakodamas, kad Jeruzalėje gerai pažinojo Ponciją Pilotą, jis smulkiai aprašė šio romėnų gubernatoriaus namus ir išvardijo patiekalus, kurie buvo patiekti ant jo stalo vieną vakarą, kai jis pas jį vakarieniavo. Kardinolas de Rohanas, manydamas čia girdys tik svajones, kreipėsi į grafo de Sen Žermeną kamerdinerį, senuką baltais plaukais, dora išvaizda: – Mano drauge, tarė jis jam, man sunku patikėti tuo, ką sako jūsų šeimininkas. Kad jis būtų pilvakalbis, tebūnie; kad jis gamintų auksą, sutinku; bet kad jam būtų du tūkstančiai metų ir kad jis būtų matęs Ponciją Pilotą, tai jau per daug. Ar jūs ten buvote? – O! ne, monsiniore, nuoširdžiai atsakė kamerdineris, tai seniau nei aš. Tėra vos keturi šimtai metų, kai aš tarnauju ponui grafui.

**Sen Žilis (Saint-Gille)** – bakalėjininkas Sen Žermen an Lė (Saint-Germain-en-Laye), kuris buvo pristatytas kaip pilvakalbis Mokslų akademijai 1770 m. gruodžio 22 d. Jis turėjo talentą tarti labai aiškius žodžius, burna gerai užčiaupta ir lūpos gerai suspaustos, arba burna plačiai atvira; taip, kad žiūrovai ir klausytojai galėjo į ją žiūrėti. Jis nuostabiai keitė savo balso tembrą, kryptį ir toną, kuris atrodė sklindantis tai iš oro vidurio, tai nuo priešais esančio namo stogo, nuo šventyklos skliauto, nuo medžio viršūnės, tai iš žemės gelmių ir t.t.

**Sacharas (Sakhar)** – pragaro dvasia, kuri, pasak Talmudo, užgrobė Saliamono sostą. Paėmęs Sidoną ir nužudęs to miesto karalių, Saliamonas parsivedė jo dukterį Jeredą; kadangi ji nenstojo raudoti dėl tėvo mirties, jis įsakė velniui padaryti jai jo atvaizdą, kad ją paguostų. Bet ši statula, pastatyta princesės kambaryje, tapo jos ir jos moterų garbinimo objektu. Saliamonas, informuotas apie šią stabmeldystę savo vizirio Asafo, sudaužė statulą, nubaudė savo žmoną ir pasitraukė į dykumą, kur nusizėmino prieš Dievą; jo ašaros ir atgaila neišgelbėjo jo nuo bausmės, kurios nusipelnė jo klaida. Šis princas turėjo paprotį prieš eidamas į pirtį atiduoti savo žiedą, nuo kurio priklausė jo karūna, vienai iš savo žmonių, vardu Amina. Vieną dieną Sacharas atėjo pas ją karaliaus pavidalu, ir, gavęs žiedą iš jos rankų, pasitelkęs šį talismaną, užėmė sostą, ir įstatymuose padarė visus pakeitimus, kokius tik sugalvojo jo piktumas. Tuo pačiu metu Saliamonas, kurio veidas nebebuvo tas pats, neatpažįstamas savo pavaldinių akyse, buvo priverstas klaidžioti ir prašyti išmaldos. Galiausiai, po keturiasdešimties dienų, laiko tarpo, per kurį stabas buvo garbinamas jo rūmuose, velnias pabėgo ir įmetė žiedą į jūrą. Žuvis, kuri jį ką tik prarijo, buvo pagauta ir atiduota Saliamonui, kuris rado savo žiedą minėtos žuvies viduriuose. Atgavęs savo karalystę, šis princas sugriebė Sacharą, užkrovė jam ant kaklo akmenį ir įmetė į Tiberiados ežerą.

**Sachratas (Sakhrat)** – Yra kalnas, kurį musulmonai tiki juosiantį visą Žemės rutulį. Tai Kafo kalnas. Jo pamatas yra akmuo Sachratas, apie kurį Lokmanas sakė, kad kas turėtų bent grūdo

svorio dalį jo, darytų stebuklus. Šis akmuo padarytas iš vieno smaragdo, ir nuo jo atspindžio dangus mums atrodo žydras. Kai Dievas nori sukelti žemės drebėjimą, jis įsako šiam akmeniui pajudinti kurią nors iš savo šaknų. Žemė yra šio kalno viduryje, kaip pirštas žiedo viduryje; be šios atramos ji būtų nuolatiniame judėjime. Norint ten patekti, reikia pereiti labai didelę tamsią šalį; joks žmogus negali ten prasiskverbti, jei nėra vedamas kokios nors inteligencijos. Ten Divai arba piktosios dvasios buvo įkalinti, kai juos nugalėjo pirmieji žmonių giminės herojai, ir ten Perės arba Fėjos turi savo įprastą buveinę.

**Sakimunis (Sakimouni)** – dvasia arba dievas, apie kurį kalmukų legendos pasakoja, kad jis gyveno kiškio kūne; jis sutiko žmogų, kuris mirė iš bado, jis leidosi pagaunamas, kad patenkintų šio nelaimėlio apetitą. Žemės dvasia, patenkinta šiuo gražiu poelgiu, tuojau pat patalpino šio kiškio sielą į mėnulį, kur kalmukai teigia ją vis dar atrandantys.

**Salamandros (Salamandres)** – Pagal kabalistus, tai elementinės dvasios, sudarytos iš subtiliausių ugnies dalelių, kurioje jos gyvena. „Salamandros, liepsnojančios ugnies regiono gyventojai, tarnauja išminčiams, sako grafas de Gabalis, bet jie neieško jų draugijos; jų dukterys ir žmonos retai pasirodo. Iš visų elementų gyventojų salamandros gyvena ilgiausiai.“ – Istorikai sako, kad Romulas buvo Marso sūnus. Laisvamaniai prideda, tai pasaka; demonomanai sako: jis buvo inkubo sūnus. Mes, kurie pažįstame gamtą, tęsia tas pats autorius, žinome, kad šis tariamas Marsas buvo salamandra. Žr. *Kabala*. – Yra varliagyvis gyvūnas, roplių klasės ir driežų genties, vadinamas salamandra; jo oda juoda, nusėta geltonomis dėmėmis, be žvynų, ir beveik visada padengta klampia medžiaga, kuri nuolat iš jos sunkiasi. Salamandra forma panaši į driežą. Senovės žmonės tikėjo, kad šis gyvūnas gyvena ugnyje. „Salamandra gyvena žemėje, sako Beržerakas, kuris visada pokštauja, po degančio bitumo kalnais, kaip Etna, Vezuvis ir Raudonasis kyšulys. Ji prakaituoja verdančiu aliejumi ir spjauja stipriu vandeniu (azoto rūgštimi), kai įkaista arba kai kaunasi. Su šio gyvūno kūnu virtuvėje nebereikia ugnies. Pakabinas ant kablio virš židinio, jis verda ir kepa viską, kas padedama priešais židinį. Jo akys šviečia naktį kaip mažos saulės; ir, padėtos tamsiame kambaryje, jos veikia kaip amžina lempa...”

**Salgas (Žanas Batistas) (Salgues)** – knygos, pavadintos *Apie klaidas ir prietarus, paplitusius įvairiose visuomenės klasėse*, 3 tomų in-8°, 3-iasis leidimas, Paryžius, 1818, autorius. Vėliau pasirodė ketvirtasis leidimas.

**Druskinė (Salière)** – Druska pas senovės žmones buvo pašvęsta išminčiams; todėl per valgymus niekada nepamiršdavo druskinės; jei pamiršdavo ją patiekti, šis užmaršumas buvo laikomas blogu ženklu. – Ji taip pat buvo laikoma draugystės simboliu; draugai turėjo paprotį ją naudotis valgio pradžioje, ir jei kas nors jos išbarstydavo, tai buvo kokio nors būsimo susipykimo ženklas. – Šiandien tai vis dar labai blogas ženklas prietaringiems asmenims, kai druskinės apvirsta ant stalo. Žr. *Druska*.

**Salizatoriai (Salisateurs)** – viduramžių žyniai, kurie savo pranašystes grindė pirmojo kūno nario, kuris sujudėdavo, judesiu, ir iš to traukdavo gerus ar blogus ženklus.

**Seilės (Salive)** – Gamtininkas Plinijus mini kaip seną paprotį pirštu patepti šiek tiek seilių už ausies, kad būtų nuvyti rūpesčiai ir nerimas. – Bet tai ne visa seilių galia; jos užmuša aspidus, gyvates, angis ir kitus nuodingus roplius. Albertas Didysis sako, kad jos turi būti nevalgusio

žmogaus, ir kuris ilgą laiką negėrė. – Figjė (Figuier) tikina, kad užmušė keletą gyvačių mažu lazdelės smūgiu, sudrėkintos jo seilėmis. Ponas Salgas prideda, kad įmanoma užmušti angis trupučiu seilių, bet pravartu, kad lazdos smūgis, kuris jas lydi, būtų pakankamas. – Kas tikrai aišku, tai kad Redis (Redi) norėjo patikrinti Aristotelio, Galeno, Lukrecijaus ir kt. liudijimus. Jis pramogavo spjaudydamas, nevalgęs, ant daugybės angių, kurias Toskanos didysis hercogas liepė surinkti; bet didžiai senovės gėdai, angys nenumirė. Žr. *Spjaudalas*.

**Saliamonas (Salomon)** – Rytų filosofai, botanikai, žyniai ir astrologai laiko Saliamoną arba Solimaną savo globėju. Pasak jų, Dievas, davęs jam savo išmintį, tuo pačiu metu perdavė jam visas gamtines ir antgamtines žinias; ir tarp pastarųjų – patį didingiausią ir naudingiausią mokslą, mokslą iššaukti dvasias ir džinus ir jiems įsakyti. Saliamonas turėjo, sako jie, žiedą, pakrautą talismanu, kuris jam suteikė absoliučią galią šioms tarpinėms būtybėms tarp Dievo ir žmogaus. Šis žiedas vis dar egzistuoja; jis uždarytas Saliamono kape, ir kas jį turėtų, taptų pasaulio valdovu. Bet nežinoma, kur rasti šį kapą. Liko tik formulės, praktikos ir figūros, kuriomis galima įgyti, nors ir netobulai, mažą dalį tos galios, kurią Saliamonas turėjo dvasioms. Šios gražios paslaptys saugomos kvailose knygos, kurios priskiriamos šiam princui, ir ypač jo *Rakteliuose* (Clavicules), pavadintuose: *Tikrieji Saliamono Rakteliai*, in-18, Memfyje, pas egiptietį Alibeką. Ten randama maginių užkeikimų ir formulių. Agripa, sakoma, labai vertino šį kūrinį. Saliamonui taip pat priskiriamas *Išminties akmens traktatas*, *Idėjų šešėliai*, *Devynių žiedų knyga*, *Devynių žvakidžių knyga*, *Trijų dvasių figūrų knyga*, *Antspaudai, kurie išvaro demonus*, ir *Nekromantijos traktatas*, skirtas jo sūnui Roboamui. Žr. *Užkeikimai*, *Sacharas*, *Simorgė*, *Belialis*, *Asraelis*, *Asmodėjus*, *Notaro menas* ir kt.

**Salutadores (Sveikintojai)** – žmonės, kurie Ispanijoje imasi gydyti tam tikras ligas, ir kurie visi, sakoma, turi nuo gimimo tam tikrą žymę ant kūno pusės rato formos. Jie sakosi esą šventosios Kotrynos palikuonys, kuri neturėjo palikuonių. Žr. *Nedegantys žmonės*.

**Romos išgelbėjimas (Salvation de Rome)** – Žr. *Vergilijus*.

**Salveri (Euzebijus) (Salverte)** – autorius *Esė apie magiją, stebuklus ir t.t.*, 1 tomas in-12, Briuselis, 1821, perspausdinta Paryžiuje. Tai filosofinis traktatas blogąja šio žodžio prasme.

**Samaelis (Samael)** – demonų kunigaikštis, pasak rabinų. Tai jis, užsilipęs ant žalčio, suvedžiojo levą. Jis taip pat, pas daugelį žydų daktarų, yra mirties angelas, kurį jie vaizduoja tai su kardu, tai su lanku ir strėlėmis.

**Sambetė (Sambethe)** – Žr. *Sibilės*.

**Samuelis (Samuel)** – Nekromantė, Endoro pitonisė, leido karaliui Sauliui pamatyti pranašo Samuelio šešėlį, kuris išpranašavo jam jo nelaimes. Menase-ben-Izraelis (Menasseh-ben-Israel), savo antroje knygoje apie Mirusiųjų prisikėlimą, sako, kad pitonisė negalėjo priversti Samuelio sielos sugrįžti į kūną, ir kad šmėkla, kurią ji iššaukė, buvo demonas, apsirengęs pranašo pavidalu. Tačiau Samuelis pasakė karaliui: Kodėl drumsčiate mano ramybę, versdami mane pakilti į žemę? Vieni mano, kad tik pranašo siela galėjo ištarti šiuos žodžius; kiti teigia, kad žodžiai *pakilti į žemę* taikomi tik kūnui, kurį velnias galėjo pasiskolinti. Rabinas Mejer-Gabajus, kuris laikosi pirmųjų nuomonės, prideda, kad tik Samuelis galėjo pasakyti Sauliui,

raganos, kuri jį iškvietė, akivaizdoje: Rytoj tu ir tavo sūnūs ateisite pas mane. *Cras tu et filii tui mecum erunt*. Tai taip pat daugelio teologų nuomonė.

**Sanavai (Sanaves)** – Amuletai, kuriuos madekasės moterys nešioja ant kaklo ir riešų; tai kvapnaus medžio gabalėliai, įvynioti į audeklą; jie saugo nuo burtininkų kerų.

**Sanča (Sanche)** – Pjero d'Engelberto tarnas, kuris jį savo lėšomis pasiuntė į pagalbą Alfonsui, Aragono karaliui, tuo metu kariavusiam su Kastilija. Tarnas grįžo sveikas ir gyvas, kai karas baigėsi; bet netrukus susirgo ir mirė. Praėjus keturiems mėnesiams po jo mirties, Pjeras, gulėdamas savo kambaryje, pamatė įeinant mėnulio šviesoje pusnuogį vaiduoklį, kuris priėjo prie židinio, atidengė ugnį ir šildėsi. Pjeras paklausė jo, kas jis toks. – Aš esu, atsakė vaiduoklis lūžtančiu balsu, Sanča, jūsų tarnas. – Ak! Ką tu čia veiki? – Aš einu į Kastiliją, su keletu kitų, išpirkti blogio, kurį ten padarėme. Aš asmeniškai apiplėšiau bažnyčios papuošalus, ir už tai esu pasmerktas atlikti šią kelionę. Jūs galite man palengvinti savo gerais darbais; ir jūsų žmona, kuri man skolinga aštuonis su, įpareigos mane atiduodama juos vargšams mano vardu. – Pjeras paklausė jo naujienų apie keletą savo draugų, mirusių neseniai; Sanča jį patenkino šiuo klausimu. – O kur dabar yra karalius Alfonsas? paklausė Pjeras. Tada kitas vaiduoklis, kurio jis iš pradžių nepastebėjo, ir kurį pamatė lango nišoje, jam tarė: – Sanča negali jums nieko pasakyti apie Aragono karalių; jis per trumpai yra mūsų grupėje, kad žinotų apie jį naujienų; bet aš, kuris miriau prieš penkerius metus, galiu jums kai ką apie tai pasakyti. Alfonsas, po savo mirties, kurį laiką buvo su mumis; bet Kliuni benediktinų maldos jį ištraukė, ir aš nežinau, kur jis yra dabar. – Tada abu vaiduokliai išėjo. Pjeras pažadino žmoną ir paklausė, ar ji nieko neskolinga Sančai. – Aš jam dar skolinga aštuonis su, atsakė ji. Pjeras daugiau neabejojo, sukalbėjo maldas ir išdalijo išmaldą už velionio sielą.

**Jaučio kraujas (Sang de taureau)** – Senovės žmonės jį laikė nuodu; Plutarchas praneša, kad Temistoklis nusinuodijo šiuo krauju; Plinijus pasakoja, kad Eginos žyniai niekada nepamiršdavo jo nuryti prieš nusileisdami į grotą, kur jų laukė pranašiška dvasia. Kad ir kaip ten būtų, jaučio kraujas nenuodija, nebent jis būtų sugedęs; kasdien iš jo daromi vėdarai. Plinijus tikina, kad arklio kraujas taip pat užmuša žmogų; bet jis prieštariauja pats sau kitoje vietoje, kai sako, kad sarmatai maišydavo miltus su arklio krauju, kad pagamintų labai skanius papločius. – Galiausiai senovės žmonės, kurie laikė jaučio kraują nuodu kūnui, laikė jį vaistu sielai: nusikaltimai būdavo išperkami apsitaškant jaučio krauju. Aukodavo jautį, surinkdavo kraują į indą, kurio dugnas buvo pradurtas mažomis skylutėmis, nusikaltėlis stovėdavo apačioje, po ko jis pasitraukdavo apvalytas.

**Sansina (Sansine)** – ragana ir sabatos žynė. Ji labai gerbiama pragaro imperijos vadų. Tai pirmoji iš Šėtono žmonių. Ji dažnai matyta susirinkimuose, kurie vyko Labur (Labour) krašte.

**Santabarenas (Santabarenus)** – Bazilijus, Konstantinopolio imperatorius, praradęs sūnų Konstantiną, kurį nepaprastai mylėjo, norėjo jį pamatyti bet kokia kaina. Jis kreipėsi į vienuolį eretiką, vardu Santabarenas, kuris po kelių užkeikimų parodė jam šmėklą, panašią į jo sūnų.

**Safiai (Saphis)** – popieriaus gabalėliai, ant kurių užrašytos Korano ištraukos, ir kuriuos maurai parduoda negrams, kaip turinčius savybę padaryti nepažeidžiamą tą, kuris juos nešioja.



**Sapondomadas (Sapondomad)** – genijus, kurio globoje yra žemė, ir kuris, pasak Gebrų, linki gero tam, kuris ją dirba, ir siunčia praeiksmus tam, kuris ją apleidžia.

**Sarmenijus-Ksiapis (Sarmenius-Xiapis)** – akmuo, kuriam buvo priskiriama savybė užkirsti kelią persileidimams.

**Rėtis (Sas)** – būrimas rėčiu arba sietu. Žr. *Koskinomantija*.

**Sarė (Margarita) (Sare)** – įtarta raganavimu šešiolikos metų, ji mirė kalėjime Bordo, kur buvo uždaryta už tai, kad sudarė paktą su velniu. – Apie 1600 m.

**Šėtonas (Satan)** – pirmojo laipsnio demonas, demonų ir pragaro vadovas, pagal bendrą nuomonę; nesantaikos demonas, pagal demonomanus, revoliucinis princas Belzebubo imperijoje. Kai angelai sukilo prieš Dievą, Šėtonas, tada buvęs dalies šiaurės valdytoju danguje, stojo vadovauti maištininkams; jis buvo nugalėtas ir nutrenktas į bedugnę. Šėtono vardas hebrajų kalba reiškia priešas, priešininkas. Miltonas sako, kad Šėtonas savo ūgiu panašus į bokštą, ir, šiek tiek toliau, jis nustato jo aukštį keturiasdešimt tūkstančių pėdų. – Prieš dvidešimt metų buvo išleistas Šėtono laiškas masonams; jis galėjo būti kandresnis. Mūsų dienomis Paryžiuje matomas laikraštis pavadinimu Šėtonas, kaip ir Briuselyje yra pavadinimu Mefistofelis. Tai nėra labai dvasingi protai, kurie taip slepiasi po piktųjų dvasių priedanga.

**Satyrjai (Satyres)** – Satyrjai pas pagonis buvo laukų dievybės, vaizduojamos kaip maži gauruoti vyrai, su ožio ragais ir ausimis, uodega, šlaunimis ir kojomis to paties gyvūno. Gamtininkas Plinijus mano, kad satyrjai buvo beždžionių rūšis; ir jis tikina, kad viename Indijos kalne randama beždžionių, kurias iš tolo galima palaikyti žmonėmis: tokios beždžionės dažnai išgąsdindavo piemenis. Demonomanai sako, kad satyrjai niekada nebuvo niekas kita, kaip demonai, pasirodę šiuo laukiniu pavidalu; kabalistai juose mato tik gnomus. – Šventasis Jeronimas praneša, kad šventasis Antanas savo dykumoje sutiko satyrą, kuris jam pasiūlė datulių ir patikino, kad jis yra vienas iš tų miškų gyventojų, kuriuos pagonys garbino satyrų ir faunų vardais; jis pridūrė, kad atėjo pas jį kaip visos savo tautos atstovas, maldauti melsti už juos Išganytojo, kuris, kaip jie gerai žinojo, atėjo į šį pasaulį. Taigi satyrjai būtų tik laukiniai. – Maršalui de Bomanuarui (Beaumanoir), medžiojant Meno (Maine) miške 1599 m., jo žmonės atvedė vyrą, kurį rado miegantį krūmuose, ir kurio išvaizda buvo labai ypatinga: jis kaktos viršuje turėjo du ragus, padarytus ir išdėstytus kaip avino; jis buvo plikas ir turėjo smakro apačioje rusvą barzdą kuokštais, tokią, kokia piešiama satyrų. Jis jautė tokį didelį sielvartą matydamas save vedžiojamą iš mugės į mugę, kad mirė Paryžiuje po trijų mėnesių. Jis buvo palaidotas Šv. Kozmo kapinėse. – „Karaliaus Stepono laikais, sako Leluajė, pėjties metu, Anglijoje išėjo du jauni žalios spalvos vaikai, arba veikiau du satyrjai, patinas ir patelė, kurie, išmokę šalies kalbą, pasakė esą iš antipodų žemės, kur saulė nešvietė, ir matė tik blausioje šviesoje, kuriėjo prieš rytų saulę arba sekė vakarų. Be to, buvo krikščionys ir turėjo bažnyčių.“ – Galiausiai vienas rabinas įsivaizdavo, kad senovės satyrjai ir faunai iš tikrųjų buvo žmonės; bet kurių struktūra liko netobula, nes Dievas, kai juos kūrė, užkluptas sabato vakaro, nutraukė savo darbą.

**Sobadina iš Siubjetės (Saubadine de Subiette)** – Marijos de Nagij (Marie de Naguille) motina, ragana, kurią dukra apkaltino vedus ją į savaitę kelis kartus.

**Šoklys per krūmus (Saute-Buisson)** – Žr. *Verdelet*.

**Skėriai (Sauterelles)** – Kol Karolis Plikagalvis buvo apgulęs Anžė, skėriai, dideli kaip nykštys, turintys šešis sparnus, atskrido pulti prancūzų. Šie naujos rūšies priešai skrido tvarkingai, išsirikiavę mūšiui, ir leidosi vedami grakščios formos vedlių (*piqueurs*). Juos egzorcizavo, pagal to meto paprotį, ir viesulas, priverstas trauktis, nuskrido ir puolė į jūrą.

**Italijos gelbėtojai (Sauveurs d'Italie)** – Šarlatanai, kurie sakosi esą šventojo Pauliaus giminaičiai ir ant savo kūno nešioja įspaustą gyvatės figūrą, kurią pateikia kaip natūralią. Jie giriasi negalį būti sužeisti gyvačių nei skorpionų, ir galį juos liesti be pavojaus.

**Muilas (Savon)** – Kandijos saloje ir daugumoje Turkijos bei Graikijos salų vengiama siūlyti kam nors muilo. Bijoma tuo ištrinti draugystę.

**Savonarola (Jeronimas) (Savonarole)** – garsus Feraros dominikonas penkioliktame amžiuje. – Makiavelis sako, kad jis įtikino Florencijos liaudį, jog kalbasi su Dievu. Nardinis (Nardin), savo Florencijos istorijoje, II knygoje, sako, kad Savonarolos šalininkai buvo vadinami *Piagnoni*, verksniais, o jo priešai *Arrabiati*, įsiutėliais arba nedisciplinuotais. Mes čia neteisime šio nuopelnų žmogaus, kuris galėjo klysti.

**Šada-Šivaunai (Schada-Schivaoun)** – indų genijai, valdantys pasaulį. Jie turi žmonių; bet tai tik personifikuoti atributai. Pagrindinė vadinasi Humani: ji valdo dangų ir žvaigždžių sritį.

**Šadukiamas (Schadukiam)** – Džinistano provincija, kurią rytietiškai romanai sako esant apgyvendintą divų ir perių.

**Šamanai (Schamans)** – Sibiro burtininkai, kurie atlieka užkeikimus, kad surastų pasiklydusią karvę, išgydytų ligą, ir kurie šaukiasi dvasių sėkmingam sumanymui ar kelionei. Jų labai bijoma.

**Šercas (Ferdinandas) (Schertz)** – knygos *Magia posthuma*, Olomoucas, 1706, autorius. Žr. *Vampyrai*.

**Šumnai (Schoumnus)** – kalmukų labai bijomos piktosios fėjos; jos minta žmonių krauju ir mėsa, dažnai priima žavingų moterų pavidalą, bet grėsminga išvaizda, klastingas žvilgsnis atskleidžia jų pragarišką sielą. Iš jų burnos, kuri kartais pailgėja į dramblio straublį, paprastai kyšo keturios šerno iltys.

**Šroteris (Ulrichas) (Schroter)** – 1553 m. Vilisau (Willissaw), Liucernos kantone, profesionalus lošėjas, vardu Ulrichas Šroteris, matydamas, kad jam nesiseka žaidime, svaidėsi piktžodžiavimais, kurie nepadarė jo partijų geresnių. Jis prisiekė, kad jei nelaimės šanso, kuris turėjo pasikeisti, metu, jis mes savo durklą į nukryžiuotąjį, kuris buvo ant židinio. Ulricho grasinimai neišgąsdino to, kurio atvaizdą jis įžeidinėjo; Ulrichas vėl pralaimėjo. Įsiutęs jis atsistoja, meta savo durklą, kuris nepasiekė savo šventvagiško tikslo, ir tuojau pat, sako to meto kronikos, būrys demonų puola jį ir nusineša su tokiu baisiu triukšmu, kad visas miestas sudrebėjo.

**Sciamantija (Sciamancie)** – Būrimas, kurį sudaro mirusiųjų šešėlių iššaukimas, norint sužinoti ateities dalykus. Ji skyrėsi nuo nekromantijos ir psichomantijos tuo, kad pasirodydavo ne mirusiojo siela ar kūnas, o tik simuliakras (atvaizdas).

**Slaptieji mokslai (Sciences Secrètes)** – Šis vardas suteikiamas magijai, teurgijai, notaro menui, daugumai būrimų, grimuarų praktikoms ir kt.

**Scimasaras (Scimasar)** – viena iš dvylikos augurų rūšių, kurias Mykolas Skotas (Michel Scot) išskiria savo *Fizionomijos traktate*. Jis vadina tai *Scimasar Nova*. Kai matote, sako jis, žmogų ar paukštį už savęs, kuris jus pasiveja ir pralenkia, jei pralenkia iš dešinės, tai geras ženklas, ir blogas, jei pralenkia iš kairės.

**Sciopodai (Sciopodes)** – pasakiškos Etiopijos tautos, apie kurias kalba Plinijus, kurios, turėdamos tik vieną pėdą, naudojo ją kaip šešėlį nuo saulės, atsiguldamos ant žemės ir pakeldamos pėdą į orą.

**Skopelizmas (Scopélisme)** – kerų rūšis, atliekama naudojant kelis užkerėtus akmenis. Mesdavo vieną ar kelis užburtus akmenis į sodą ar lauką: asmuo, kuris juos rasdavo ar už jų užkliūdavo, gaudavo kerus, kurie kartais priversdavo mirti.

**Skorpionas (Scorpion)** – Persai tiki, kad tam tikrų stebuklingų akmenų pagalba galima atimti nuodus skorpionams, kurių pas juos randama labai daug. – Frėjus (Frey) tikina, kad Hampso mieste niekada nebuvo nei gyvačių, nei skorpionų dėl skorpiono figūros, išgraviruotos ant talismano šio miesto sienose.

**Skotopitai (Scotopites)** – Žr. *Cirkoncelionai*.

**Skotas (Scott)** – Žr. *Valteris Skotas*.

**Skoksas arba Chaksas (Scox ou Chax)** – pragaro hercogas ir didysis markizas. Jis turi užkimusį balsą, linkusį meluoti protą; pasirodo gandro pavidalu. Jis vagia pinigus iš namų, kurie jų turi, ir grąžina tik po tūkstančio dviejų šimtų metų, jei tik gauna tokį įsakymą. Jis vagia arklius. Jis vykdo visus jam duotus įsakymus, kai verčiamas veikti nedelsiant; ir nors žada paklusti egzorcistams, ne visada tai daro. Jis meluoja, jei nėra trikampyje; priešingai, jei jame uždarytas, sako tiesą kalbėdamas apie antgamtinius dalykus. Jis nurodo paslėptus lobius, kurie nėra saugomi piktųjų dvasių. Jis vadovauja trisdešimčiai legionų.

**Scilė (Scylla)** – nimfa, kurią įsimylėjo Glaukas. Negalėdamas priversti jos atsakyti į jausmus, jis kreipėsi į Kirkę, kuri įmetė kerų į šaltinį, kuriame Scilė buvo įpratusi maudytis. Vos tik ji į jį įbrido, pamatė save paverstą pabaisa, turinčia dvyliką nagų, šešis nasrus ir šešias galvas; iš juosmens jai kyšojo šunų gauja. Išsigandusi savęs pačios, Scilė išsoko į jūrą toje vietoje, kur yra sąsiauris, nešiojantis jos vardą.

**Sebhilas arba Sebhaelis (Sebhil ou Sebhael)** – dvasia, kuri, pasak musulmonų, laiko knygas, kuriose surašyti geri ir blogi žmonių darbai.

**Sekreten (Fransuaza) (Secretain (Françoise))** – ragana, sudeginta Sen Klode (Saint-Claude), Franš Kontė, valdant Bogė. Ji prisipažino, kad matė velnią tai šuns, tai katės, tai vištos pavidalu.

**Stebuklingi receptai (Secrets merveilleux)** – Pamirkykite bet kokią sėklą vyno nuosėdose, tada meskite ją paukščiams; tie, kurie jos paragaus, apsvaigs ir leisis pagaunami rankomis. – Valgykite nevalgę keturias rūtos šakeles, devynis kadagio grūdus, riešutą, džiovintą figą ir šiek tiek druskos, sugrūstus kartu, išlaikysite tobulą sveikatą, sako Mažasis Albertas. – Sutrinkite ir išgerkite su vynu akmenį, kuris randamas kai kurių žuvų galvoje, Avicena sako, kad pasveiksite nuo akmenligės. Mizaldas (Mizaldus) teigia, kad gudobelės grūdai, geriami su baltuoju vynu, gydo nuo smėlio inkstuose. Krūmų varlė, perpjauta ir uždėta ant inkstų, taip stipriai varo šlapimą, jei tikėsime Kardanu, kad vandenligės ligoniai dažnai išgydomi. Nupeškite, sudeginkite ir paverskite milteliais peslio galvą, nurykite vandenyje tiek, kiek galima paimti trimis pirštais, Mizaldas tikina, kad pasveiksite nuo podagros. Kardanas taip pat tikina, kad baltosios tuopos žievės nuoviras, uždėtas ant kenčiančių galūnių, gydo sėdimojo nervo uždegimą (išialgiją). – Vekeris (Wecker) pareiškia, kad dobilo nuoviras gydo angijų įkandimus. Tjero (Thiers) raštuose matyti, kad nešvarumai iš akių išvaromi spjaunant tris kartus. – Leluajė sako, kad norint apsisaugoti nuo užkerėjimų, reikia spjauti ant dešinės kojos bato, ir kad apsisaugoma nuo kerų tris kartus spjaunant ant plaukų, kuriuos išsirauname šukuodamiesi, prieš metant juos ant žemės. – Vienas senovės autorius sako, kad mergelė sustabdo krušą įsidėdama tris krušos gabalėlius į užantį. – Neleidžiama vyrui miegoti įdedant į lovą kregždės kiaušinį. – Įdėkite kiaušinį į vyną: jei jis tuojau pat nusileidžia į dugną, vynas skiestas; jei plūduriuoja, vynas grynas. – Sumaišykite širdažolę su kukučio patelės krauju ir įdėkite į lempą su aliejumi, visi esantys pamatys save kojomis į viršų ir galva žemyn. Jei tuo patepsite kam nors nosį, jis pabėgs ir bėgs kiek jėgos leidžia. – Šis yra Alberto Didžiojo: Pūdykite šalaviją buteliuke po mėšlu, iš jo susidarys kirmėlė, kurią sudeginsite. Metant jos pelenus į ugnį, ji sukels griaustinį. Tas pats Albertas Didysis prideda, kad jei tai įmaišysite į lempos aliejų, visa lempa atrodys pilna gyvačių. – Nuostabūs milteliai, kuriuos šarlatanai vadina *perlimpinpin* milteliais, ir kurie daro tiek stebuklą, gaminami iš nudirtos katės, rupūžės, driebio ir angies, kuriuos deda po geromis žarijomis, kol viskas pavirs milteliais. Galima būtų pacituoti daugybę panašių paslapčių, nes turime jų visų spalvų; bet tų, kurias ką tik perskaitėte, pakanka susidaryti bendrą vaizdą. Žr. *Kerai, Užkerėjimai, Burtininkavimai, Magiški žodžiai, Prietarai* ir kt.

**Segimas (Segim)** – septintoji pragaro dalis pas musulmonus. Ten metamos bedievių sielos, po juodu ir tamsiu medžiu, kur niekada nematyti jokios šviesos: kas nėra linksma.

**Seiduras (Seidur)** – juodoji magija pas islandus. Žr. *Nidas*.

**Apgamai (Seings)** – Būrimas apgama, Melampo adresuotas karaliui Ptolemėjui. – Apgamas ant vyro ar moters kaktos žada turtus. Apgamas prie moters antakių daro ją ir gerą, ir gražią; prie vyro antakių apgamas daro jį turtingą ir gražų. Apgamas antakiuose vyrui žada penkias žmonas, o moteriai penkis vyrus. Tas, kuris turi apgamą ant skruosto, taps turtingas. Apgamas ant liežuvio žada laimę santuokoje. Apgamas ant lūpų rodo smaližiavimą. Apgamas ant smakro skelbia lobius. Apgamas ant ausų suteikia gerą reputaciją. Apgamas ant kaklo žada didelį turtą. Tas, kuris turi apgamą už kaklo, gali būti nukirsdintas. Apgamas ant strėnų apibūdina vargšą elgetą. Apgamas ant pečių skelbia nelaisvę. Apgamas ant krūtinės neduoda didelių turtų. Tas, kuris turi apgamą ant širdies, kartais yra piktas. Tas, kuris turi apgamą ant pilvo, mėgsta gerą maistą. Tie, kurie turi apgamą ant rankų, turės daug vaikų. Žr. *Chiromantija*.

**Druska (Sel)** – Druska, sako Bogė (Boguet), yra suverenus priešnuodis prieš pragaro galią. Velnias taip nekenčia druskos, kad sabate nevalgoma nieko sūdyto. Italas, atsitiktinai atsidūręs šiame vertame karti susirinkime, taip įkyriai prašė druskos, kad velnias buvo priverstas liepti ją patiekti. Tada italas sušuko: Tebūnie palaimintas Dievas, kadangi jis siunčia man šią druską! ir viskas tą pačią akimirką dingo. – Kai druska išbarstoma ant stalo, blogą ženklą galima atkerėti paimant žiupsnelį išbarstytos druskos ir metant jį už savęs dešine ranka per kairį petį. – Škotai priskiria nepaprastą galią vandeniui, prisotintam druskos; Hebridų ir Orkadų salų gyventojai niekada nepamiršta padėti indo, pilno vandens ir druskos, ant mirusiųjų krūtinės, kad, pasak jų, išvaikytų pragaro dvasias. – Druska yra amžinybės ir išminties simbolis, nes ji negenda. Žr. *Druskinė*.

**Separas (Sépar)** – Žr. *Veparas*.

**Laidojimas (Sépulture)** – Keli filosofai, keliavę per Persiją, radę ant smėlio paliktą lavoną, jį palaidojo. Kitą naktį šmėkla pasirodė vienam iš šių filosofų ir pasakė jam, kad šis mirusysis buvo niekšas, įvykęs kraujomaišą, ir kad žemė atsisako jį priimti. Filosofai kitą dieną nuvyko į tą pačią vietą atkasti lavono, bet rado darbą atliktą, ir tęsė savo kelią daugiau tuo nesirūpindami. Žr. *Laidotuvės*.

**Pamokslai (Sermons)** – Velnias, kuris stengiasi mėgdžioti visus Bažnyčios papročius, liepia sabate sakyti pamokslus, kuriuose privalo dalyvauti visi burtininkai. Asmodėjus yra įprastas pamokslininkas; ir kelios raganos pranešė girdėjusios jį skelbiant bjaurystes.

**Serošas (Serosch)** – žemės genijus pas parsus. Tai jis saugo žmogų nuo velnio pinklių.

**Gyvatė (Serpent)** – Būtent šiuo baisiu pavidalu Šėtonas atliko savo pirmąjį gundymą. Žr. *Samaelis*. – Pensilvanijos juodoji gyvatė turi galią užkerėti arba apžavėti paukščius ir voveres: jei ji guli po medžiu ir įsmeigia žvilgsnį į paukštį ar voverę, esančią virš jos, ji priverčia juos nusileisti ir pulti tiesiai į ją į nasrus. Ši nuomonė bent jau labai paplitusi, nes ji turi stebuklingumo: jos šaltinį galima rasti baimėje, kurią juodoji gyvatė sukelia voverėi. Vienas iš šių gyvūnų, sutrikęs iš baimės, galėjo natūraliai nukristi nuo medžio, o liaudis, kuri kuria sau stebuklus kaskart, kai pasitaiko proga, greitai priskyrė kerams poveikį, kurį pati patiria kiekvieną akimirką. – Džuidos (Juida) ir Ardros karalystėse Afrikoje yra labai švelnių, labai familiariai besielgiančių gyvačių, kurios neturi jokių nuodų; jos nuolat kariauja su nuodingomis gyvatėmis: tai be abejonės kulto, kurį pradėta ir tęsiama joms teikti tuose kraštuose, kilmė. – Anglų pirklys, radęs vieną iš šių gyvačių savo sandėlyje, ją užmušė ir, nemanydamas padaręs bjaurų poelgį, išmetė priešais savo duris. Kelios moterys ėjo pro šalį, ėmė baisiai rėkti ir nubėgo paskleisti kantone žinią apie šią šventvagystę. Didelis įniršis apėmė protus; anglai buvo išžudyti; jų kontoros padegtos, ir jų prekės sudegė liepsnose. – Taip pat yra chemikų, kurie teigia, kad gyvatė, nerdamasi iš odos, atjaunėja, auga, įgauna naujų jėgų, ir kad ji miršta tik dėl nelaimingų atsitikimų, o niekada sava mirtimi. Negalima eksperimentais įrodyti šios nuomonės klaidingumo; nes jei kas augintų gyvatę, ir ji numirtų, jos rūšies nemirtingumo šalininkai saktų, kad ji mirė iš sielvarto neturėdama laisvės, arba kad maistas, kurį jai davė, netiko jos temperamentui. Žr. *Aleksandras iš Paflagonijos, Asilas* ir kt.

**Didžioji jūros gyvatė (Le grand Serpent de Mer)** – Prisimenamas triukšmas, kurį sukėlė 1837 m. didžiosios jūros gyvatės atradimas, pamatytos laivo *Le Havre* ties Azorais. Visi laikraščiai

apie tai rašė; ir po to, kai parodė nustebimą, spauda, apsisukusi, vėliau pristatė didžiąją jūros gyvatę kaip įsivaizduojamą būtybę. Ponas B. de Ksivrė (B. de Xivrey) šiuo klausimu *Journal des Débats* paskelbė įdomius tyrimus, kurių dalį pateikiame. – „Šiaurės jūros, sako jis, šiandien atrodo esančios įprasta didžiosios jūros gyvatės buveinė, ir jos egzistavimas Norvegijoje yra visuotinai žinomas faktas. Ši šalis dažnai matė savo pakrantėse išmestus šių gyvūnų lavonus, nekildama minčiai suteikti svarbos šių faktų konstatavimui. Prisiminimai apie tai geriau išliko, kai prisidėdavo koks kitas rimtesnis incidentas, pavyzdžiui, oro sugadinimas, kartais sukeltas šių kūnų puvimo. Pontopidas (Pontoppidan) pateikė pavyzdžių, bet niekada nebuvo pagalbota surašyti protokolo tokių faktų proga.“ – Tas, kuris buvo surašytas Stronzoje, pateikia tiksliausias žinias, kokias turime apie jūros gyvatės išvaizdą. Jame ypač matome tą pastebimą karčių požymį, kurį senesni stebėtojai ir norvegų pasakojimai sutartinai mini. Jį randame laiške, datuotame 1751 m. vasario 21 d. Bergene, kuriame kapitonas Loran de Feris (Laurent de Ferry) taip baigia savo sutiktos jūros gyvatės aprašymą: „Jos galva, kuri kilo virš aukščiausių bangų, buvo panaši į arklio; ji buvo pilkos spalvos su labai ruda burna, juodomis akimis ir ilgais karčiais, kurie plazdeno ant jos kaklo. Be šio roplio galvos, galėjome atskirti septynis ar aštuonis jo vingius, kurie buvo labai stori ir kartojo kas sieksnį vienas nuo kito. Papasakojęs šį nuotykį asmeniui, kuris pageidavo autentiško pasakojimo, aš jį surašiau ir įteikiau jam su dviejų jūreivių, liudininkų, Nikolo Peversono Koperio (Nicolas Peverson Kopper) ir Nikolo Nikolsono Anglveveno (Nicolas Nicolson Angleweven), parašais, kurie pasirengę priesaika patvirtinti aprašymą, kurį pateikiau.“ – Tikriausiai šiuos karčius Paulius Egedė (Paul Egède) lygina su ausimis arba sparnais savo aprašyme apie jūros gyvatę, kurią matė savo antrosios kelionės į Grenlandiją metu: „Liepos 6 d. pamatėme monstrą, kuris taip aukštai iškilo virš bangų, kad jo galva siekė didžiojo stiebo burę. Vietoje pelekų jis turėjo dideles kabančias ausis kaip sparnus; žvynai dengė visą jo kūną, kuris baigėsi kaip gyvatės. Kai jis nerdavo atgal į vandenį, mesdavosi atbulas, ir šiuo kūlversčiu pakeldavo uodegą per visą laivo ilgį.“ – „Olajas Magnas (Olaüs Magnus), Upsalos arkivyskupas šešioliktojo amžiaus viduryje, formaliai mini šiuos karčius aprašydamas dviejų šimtų pėdų ilgio ir dvidešimties apimties gyvatę, apie kurią kalba kaip liudininkas: „Ši gyvatė turi dviejų pėdų ilgio karčius; ji padengta žvynais, o jos akys spindi kaip dvi liepsnos; ji kartais puola laivą, iškeldama galvą kaip stiebą ir griebdama jūreivius nuo denio.“ – Tie patys bruožai, kurie pasikartoja kituose pasakojimuose, kurių surinkimas būtų per ilgas, randami skandinavų poetų aprašymuose. Su arklio galva, baltais karčiais ir juodais skruostais, jie priskiria jūros gyvatei šešių šimtų pėdų ilgį. Jie prideda, kad ji staiga išskyla kaip linijinio laivo stiebas ir leidžia švilpimą, kuris gąsdina kaip audros klyksmas. Čia mes aiškiai matome poetinio perdėjimo poveikį; bet neturime pakankamai duomenų, kad pažymėtume tikslų tašką, kur jis palieka realybę. – Lyginant šias žinias su tuo, ką mums gali pasiūlyti analogiško viduramžių ir senovės tradicijos, randu stebinančių panašumų Alberto Didžiojo paliktame didžiosios Indijos gyvatės aprašyme: „Avicena vieną tokią matė, sako jis, kurios kaklas per visą ilgį buvo apaugęs ilgais ir storais plaukais kaip arklio karčiai: *Et visus est unus ab Avicenna, in cujus collo secundum latitudinem colli, erant pili descendentes longi et grossi ad modum jubarum equi.*“ – Albertas prideda, kad šios gyvatės kiekviename žandikaulyje turi po tris ilgus ir išsikišusius dantis. – Ši paskutinė aplinkybė atrodo miglotas prisiminimas to, ką Ktesijas savo *Indika* ir po jo Elianas savo *Gyvūnų savybėse* pranešė apie Gango kirmėlę. Pagal dydį ši kirmėlė be abejo nusileidžia dydžiui, kurį gali pasiekti jūros gyvatė, nes šie graikų autoriai duoda jai septynių uolekčių ilgį ir tokią apimtį, kad dešimties metų vaikas vargiai galėtų ją apglėbti. Du dantys, kuriais, pasak jų, ji aprūpinta, po vieną kiekviename žandikaulyje, tarnauja jai sugriebti jaučius, arklius ar kupranugarius, kuriuos ji randa upės krante, kur juos nusitempia ir suėda. – Čia verta pastebėti, kad daugybė Herodoto



ir net Ktesijo bruožų, iš pradžių atmetų kaip juokingos pasakos, vėliau buvo tarsi iš naujo paimti mokslo, kuris dažnai juose atrado tikrus ir net mažai pakitusius faktus. Malte-Brunas kelis kartus žiūrėjo į Ktesiją šiuo požiūriu. – Mes natūraliai prieiname prie baisaus gyvūno, vadinamo *Odontotyrannus*, romaniškuose pasakojimuose apie stebuklus, kuriuos Aleksandras sutiko Indijoje. Visi viduramžių romanai apie šį užkariautoją, kilę iš graikiškų tekstų, vadinamų Pseudo-Kalistenu, vieningai kalba apie *Odontotyrannus*, apie kurį taip pat kalba keli Bizantijos autoriai. Visi jį vaizduoja kaip amfibinį gyvūną, gyvenantį Gange ir jo krantuose, tokio dydžio, kurio didumas pranoksta bet kokį tikėtinumą: „toks, sako Paladijus, kad gali praryti visą dramblį.“ Kad ir kokia juokinga būtų ši paskutinė aplinkybė, joje būtų galima įžvelgti hiperbolinę užuominą į tai, kaip didžiausios sausumos gyvatės ryja didelius keturkojus, pavyzdžiui, arklius ir jaučius; jos iš tiesų praryja juos nedalydamos, bet prieš tai sutraiškiosios, pailginusios į savotišką beformį ritinį galingais savo vingių suspaudimais ir baisiais sukrėtimais. – Tiesa, kad ponas Grêfė (Grœfe), mokytoje disertacijoje, įtrauktoje į Sankt Peterburgo imperatoriškosios mokslų akademijos memuarus, teigė, kad viduramžių tradicijų *Odontotyrannus* turėtų būti mamuto atsiminimas. Rusų mokslininkas šią keistą interpretaciją vargiai gali pagrįsti kuo nors kitu, kaip lotyniškais Aleksandro romano versijomis, kurių tekstą monsinjoras Mai (Mai) paskelbė 1818 m. Julijaus Valerijaus vardu. Sakoma, kad *Odontotyrannus* sutrypė kojomis (*conculcavit*) tam tikrą skaičių makedoniečių kareivių. Tas pats pasakojimas randamas tariamame Aleksandro laiške Aristoteliui ir mažame traktate *Apie monstrus ir nepaprastus žvėris*, neseniai išleistame. Tačiau graikų autoriuose, kuriuos ką tik nurodžiau, t. y. įvairiuose neišleistuose graikiškuose Pseudo-Kalistenos tekstuose, ir pas Paladijų, Kedreną, Gliką, Hamartolą, nepridedama jokios vaizdingos detalės prie milžiniško dydžio ir amfibinės prigimties išraiškos. – Dėl amfibinės savybės, kuri tikrai nepriklauso mamutui, ar ji gali būti taikoma didžiajai jūros gyvatei? Seras Everardas Houmas (Everard Home), siūlydamas priskirti prie ryklių tą, kuri buvo išmesta Stronzoje, tuo įrodė, kad laikė ją tikra žuvimi. Bet jei ją laikysime ropliu, tuo pačiu jai priskirsime amfibinę prigimtį su gebėjimu neribotą laiką išbūti vandenyje, ir tuo pačiu galėsime tam pačiam gyvūnui priskirti milžiniškų gyvačių pavyzdžius, matytus sausumoje ir retsykiais įrašytus į žmonių atmintį. – Jūros gyvatė, kurios aprašymą išsaugojo Olajas Magnas, to paties prelato liudijimu, buvo amfibinė gyvatė, kuri jo laikais gyveno uolose aplink Bergeną, rijo kaimynystės galvijus ir taip pat mito krabais. – Šimtmečiu vėliau Nikolas Gramijus (Nicolas Grammius), Evangelijos ministras Londene, Norvegijoje, minėjo didelę vandens gyvatę, kuri iš Mioso ir Banzo upių nuplaukė į jūrą 1656 m. sausio 6 d. „Ją matė judant kaip ilgą laivo stiebą, verčiant viską savo kelyje, net medžius ir lūšnas. Jos šnypštimas, ar greičiau staugimas, vertė drebėti visus, kurie jį girdėjo. Jos galva buvo didelė kaip statinė, o kūnas, proporcingai sudėtas, kilo virš bangų į didelį aukštį.“ – Senesniais laikais paminėsime: Rodo salos gyvatę, kurią keturioliktame amžiuje nugalėjo riteris Gozonas, kuris dėl šio žygdarbio, per lengvabūdiškai palaikyto pasaka, tapo Šv. Jono Jeruzaliečio ordino didžiuoju magistras. – Šeštame amžiuje tą, apie kurią Grigalius Turietis praneša buvus matytą Romoje per Tibro potvynį, ir kurią vaizduoja didelę kaip tvirtą siją: *in modum trabis validæ*. Žodis *draco*, kurį čia naudoja mūsų senasis istorikas, yra gerosios lotynų kalbos terminas, kur jis reiškia tiesiog didelę gyvatę. – Tikrojoje senovėje Svetonijus mus moko, kad Augustas komičiose, t. y. oficialiai paskelbė, apie septyniasdešimt penkių pėdų ilgio gyvatės atradimą Etrūrijoje. – Dionas Kasijus sako, kad valdant tam pačiam princui tame pačiame krašte buvo matyta aštuoniasdešimt penkių pėdų ilgio gyvatė, kuri padarė daug žalos ir buvo nutrenkta žaibo. – Garsiausia iš visų, apie kurias kalbėjo senovės autoriai, yra ta, su kuria teko kovoti romėnų armijai netoli Kartaginos, ant Bagrados ežero krantų, per antrąjį Regulo konsulatą, 498 m. nuo Romos įkūrimo, kas atitinka 256 m. prieš Jėzų Kristų. Ši gyvatė

buvo šimto dvidešimties pėdų ilgio ir darė didelę žalą romėnų armijai. Regulas buvo priverstas nukreipti prieš ją balistas ir katapultas, kol didžiulis akmuo, sviestas vienos iš šių mašinų, ją sutraiskė. Konsulas, norėdamas įrodyti romėnų tautai būtinybę, kurioje atsidūrė panaudoti savo armiją šiai nepaprastai ekspedicijai, nusiuntė į Romą monstro odą, ir ji buvo pakabinta šventykloje, kur išbuvo iki Numancijos karo. Tačiau kūno irimas sukėlė tokį dvoką, kad privertė armiją pasitraukti. Istorijoje galbūt nėra geriau paliudyto, detalesnio ir didesnio skaičiaus autorių papasakoto fakto. – Filostorgas kalba apie šešiasdešimt aštuonių pėdų ilgio gyvačių odas, kurias matė Romoje. – Diodoras praneša, kad keturiasdešimt penkių pėdų ilgio gyvatė buvo sugauta Nile ir gyva nusiųsta Ptolemėjui Filadelfui į Aleksandriją. Strabonas, kuris, remdamasis Agatarchidu, kalba apie kitas tokio pat dydžio gyvates, kitur cituoja Posidonijų, kuris matė Celesirijoje negyvą šimto dvidešimties pėdų ilgio gyvatę ir tokios apimties, kad du raiteliai, atskirti jos kūno, nematė vienas kito. – Ar minėsime tai, ką tas pats Strabonas praneša remdamasis Onesikritu, kad Indijos krašte, vadinamame Apozisaris (Aposisares), buvo laikomos dvi gyvatės, viena šimto dvidešimties pėdų, kita dviejų šimtų dešimties, ir kad labai norėta jas parodyti Aleksandriui! – Jei pridėtume gyvatę, kurią Maksimas Tyrietis teigia buvus parodytą Taksilio tam pačiam užkariautojui, ir kuri buvo penkių šimtų pėdų ilgio, Rytų tradicijose pasiektume beveik tokį patį mastą, kurį matėme skandinavų tradicijose, suteikiančiose šešis šimtus pėdų savo jūros gyvatei. – Bet iš šių sugretinimų galima spręsti, kad šio gyvūno egzistavimas, nors dažnai apipintas įtartinais bruožais, toli gražu nėra naujas; kad jis buvo stebėtas daugybe būdų ir nuo labai seniai. Tai nėra, kaip buvo sakoma, dar vienas pavojus jūreiviams; nes šis baisus monstras jau nurodytas Biblijoje Leviatano vardu, kurį Raštas taiko įvairiems didžiuliams žvėrimis, kaip pastebi Bošaras (Bochart). Pranašas Izaijas jį taiko taip: „Leviatanas, ta milžiniška gyvatė, Leviatanas, ta gyvatė su įvairiais vingiais ir kilpomis.“ – Šiame amžiuje jūros gyvatės buvimas buvo užfiksuotas 1808, 1815, 1817 m. ir šiais metais. Nėra tikėtina, kad ją sutiksime dažniau ateityje nei praeityje; bent jau visuomenės dėmesys, atkreiptas į šį reiškinį spaudos organų, paskatins viešinti to paties pobūdžio faktus, kurie dar gali pasitaikyti, ir kurie be to galbūt būtų likę nepastebėti. – Anglų autorius, kuris pirmasis paskelbė tuos, kuriuos buvo surinkęs, ir kuriam esame skolingi už visas mūsų citatas iš šiuolaikinių liudijimų, taip pat supažindina su priemone, kurią norvegų žvejai naudoja apsisaugoti nuo jūros gyvatės. Kai jie ją pastebi visai arti savęs, jie ypač vengia tuštumų, kurias ant vandens palieka jos vingių ir kilpų kaita. Jei saulė šviečia, jie irkluoja to dangaus kūno kryptimi, kuris akina gyvatę. Bet kai jie ją pastebi iš tolo, jie visada irkluoja iš visų jėgų, kad jos išvengtų. Jei negali tikėtis to pasiekti, jie plaukia tiesiai į jos galvą, prieš tai apšlakstę denį muskuso esencija. Pastebėta gyvūno antipatija šiam stipriam kvapui; todėl norvegų žvejai visada juo apsirūpina, kai plaukia į jūrą ramiais ir karštais vasaros mėnesiais. – Per susitikimą, įvykusį 1837 m., asmenys, buvę laive *Le Havre*, matė tik milžiniško roplio kūno bangavimą ir apytiksliai įvertino jo ilgį kelis kartus didesnį už laivo ilgį.

**Serugas (Sérug)** – piktoji dvasia. Žr. *Časenas*.

**Servijus Tulijus (Servius-Tullius)** – Leluajė ir kiti teigia, kad Servijus buvo demono sūnus. Kabalistai savo ruožtu tvirtina, kad jis buvo salamandros sūnus.

**Setiečiai arba Setitai (Sethiens ou Sethites)** – antrojo amžiaus eretikai, kurie ypač gerbė patriarchą Setą, Adomo sūnų. Jie sakė, kad du angelai sukūrė Kainą ir Abelį, ir skleidė daug kitų svajonių. Pagal šiuos eretikus, Jėzus Kristus buvo ne kas kitas, kaip Setas, atėjęs į pasaulį antrą kartą. Jie suklastojo knygas Seto ir kitų patriarchų vardu.

**Setas (Sethus)** – Imperatoriaus Manuelio palydoje buvo magas, vardu Setas, kuris privertė merginą jį įsimylėti persiko pagalba, kurį jai davė, kaip pasakoja Niketas.

**Lytis (Sexe)** – Taip pat teigiama, kad iš anksto pagal tam tikrus simptomus galima atpažinti negimusio vaiko lytį. Jei motina nėštumo metu yra linksma, ji turės berniuką; jei ji jaučia sunkumą dešinėje pusėje, ji turės berniuką. Jei ji jaučiasi sunki kairėje pusėje, ji turės mergaitę. Jei ji išblyškusi ir susimąsčiusi, ji turės mergaitę. – Albertas Didysis leidžia suprasti, kad berniukai gimsta šeimoje, kur valgoma kiškiena, o mergaitės – namuose, kur vertinami kiaulės vidaus organai. – Štai dar kai kas. Emse (Ems) yra du šaltiniai, *Bubenquelle* (Berniukų šaltinis) ir *Maedchenquelle* (Mergaičių šaltinis), kurie, pasak vietinių, turi stebuklingą galią: geriant iš vieno, garantuotai susilauksi berniukų, o geriant iš kito – mergaičių. Tikėkite tuo ir gerkite... Johanisbergo vyną!

**Šamavedamas (Shamavédam)** – viena iš keturių šventųjų indų knygų. Tai toji, kurioje yra augurų ir būrimų mokslas.

**Šelo (Shelo)** – Žr. *Sautkot*.

**Šupeltinai (Shoupeltins)** – Šetlando salų gyventojai taip vadino tritonus arba jūros žmones, kuriais senosios tradicijos ir liaudies prietarai apgyvendino Šiaurės jūras.

**Sibilės (Sibylles)** – Sibilės senovėje buvo entuziastingos moterys, palikusios didelę šlovę. Jų pranašystės buvo eiliuotos; išlikusios jų dalys didžiąja dalimi yra suklastotos, jei tikėtume šiek tiek sausais šiuolaikiniais kritikais. – Sibilų yra dešimt pagal Varoną; kiti priskaičiuoja iki dvylikos: 1° Persų sibilė. Ji vadinosi Sambetė; apokrifinėse sibilų eilėse ji vadinama Nojaus marčia. – 2° Libijos sibilė. Ji keliavo į Samą, Delfus, Klarą ir daugelį kitų šalių. Jai priskiriamos eilės prieš stabmeldystę, kuriose ji priekaištuoja žmonėms dėl jų kvailumo dėti savo išganymo viltis į akmeninį ar varinį dievą ir garbinti savo rankų darbus. – 3° Delfų sibilė. Ji buvo žynio Tiresijo duktė. Po Tėbų užėmimo ji buvo pašvęsta Delfų šventyklai Epigonų, karių, kurie pirmą kartą paėmė Tėbus, palikuonių. Pasak Diodoro, būtent ji pirmoji nešiojo Sibilės vardą. Savo eilėse ji šlovino dieviškąją didybę; ir mokslininkai teigia, kad Homeras pasinaudojo kai kuriomis jos mintimis. – 4° Eritrėjos sibilė. Ji išpranašavo Trojos karą tuo metu, kai graikai laipinosi į laivus šiai ekspedicijai. Ji taip pat numatė, kad Homeras apdainuos šį ilgą ir žiaurų karą. Jei tikėsime Euzebijumi ir šventuoju Augustinu, ji žinojo Mozės knygas, nes kalbėjo apie Jėzaus Kristaus atėjimą. Jai netgi priskiriamos eilės, kurių pirmosios raidės akrostichu išreiškia *Jėzus Kristus, Dievo Sūnus*. Kartais ji vaizduojama su mažu Jėzumi ir dviem angelais prie kojų. – 5° Kimerų sibilė kalbėjo apie Šventąją Mergelę dar aiškiau nei Eritrėjos, nes, pasak Suido, ji ją vadina jos tikruoju vardu. – 6° Samo sibilė išpranašavo, kad žydai nukryžiuos tikrąjį Dievą. – 7° Kumų sibilė, garsiausia iš visų, savo įprastą rezidenciją turėjo Kumuose, Italijoje. Ji buvo vadinama Deifobe; buvo Glauko duktė ir Apolono žynė. Ji skelbė savo orakulus urvo, turinčio šimtą durų, gilumoje, iš kur sklido tiek pat balsų, leidžiančių išgirsti pranašės atsakymus. Būtent ji pasiūlė Tarkvinijui Išdidžiajam sibilų eilių rinkinį, kuris buvo rūpestingai saugomas imperijos archyvuose, Kapitolijoje. Šiam pastatui sudegus Sulos laikais, Augustas liepė surinkti viską, ką galėjo rasti iš atskirų šių eilių fragmentų, ir sudėti į auksines skrynias prie Palatino Apolono statulos kojų, kur eidavo jų konsultuotis. Peti (Petit), savo traktate *De Sibylla*, teigia, kad niekada nebuvo daugiau nei viena sibilė, Kumų sibilė, kurios veiksmai ir kelionės buvo padalyti. Pasak jo, tai, kas davė pagrindą šiai daugybei, yra faktas, jog ši paslaptinė mergelė

pranašavo įvairiose šalyse. – 8° Hellesponto sibilė. Ji gimė Marpesoje, Troadėje; pranašavo Solono ir Kreso laikais. Jai taip pat priskiriamos pranašystės apie mūsų Išganytojo gimimą. – 9° Frygijos sibilė. Ji skelbė savo orakulus Ankyroje, Galatijoje. Ji išpranašavo apreiškimą ir Išganytojo gimimą. – 10° Tiburo sibilė arba Albunėja, kuri Tibure buvo garbinama kaip dievybė. Ji išpranašavo, kad Jėzus Kristus gims iš mergelės Betliejuje ir karaliaus pasauliui. – 11° Epyro sibilė. Ji taip pat išpranašavo Išganytojo gimimą. – 12° Egipto sibilė taip pat apdainavo Kančios paslaptis ir Judo išdavystę. – Šventasis Jeronimas mano, kad sibilės gavo iš dangaus dovaną skaityti ateitį kaip atlygį už savo skaistybę. Tačiau atrodo, kad aštuonios sibilų eilių knygos, kurias turime šiandien, iš tikrųjų yra abejotinos. Beržjė, savo mokytame *Teologijos žodyne*, laiko jas suklustotomis ir šiuo atveju priskiria jas antrojo amžiaus gnostikams.

**Siciditas (Sicidites)** – Lelujė pasakoja, kad šis magas, pasirėmęs ant imperatoriaus Manuelio Komnino langų kartu su dvariškiais, žiūrėjo į Konstantinopolio uostą. Atplaukė maža valtis, pakrauta molinių puodų. Siciditas pasiūlė aplinkiniams parodyti puodžių, daužantį savo puodus; ką jis tą pačią akimirką įvykdė, sukeldamas didelį dvariškių, kurie leipo juokais, pasilinksminimą; bet šis juokas virto užuojauta, kai jie pamatė tą vargšą žmogų, kuris rauduoja ir rovėsi barzdą, matydamas visus savo puodus sudaužytus. Ir kai jo paklausė, kodėl jis juos taip sudaužė, jis atsakė matęs gyvatę raudona ir spindinčia skiautere, apsvijusią aplink jo puodus, kuri žiūrėjo į juos išsižiojusi ir pakėlusį galvą, tarsi norėdama juos praryti, ir kad ji dingio tik po to, kai visi puodai buvo sudaužyti.

**Sideromantija (Sidéromancie)** – būrimas, kuris buvo atliekamas su įkaitinta geležimi, ant kurios meniškai išdėliodavo tam tikrą skaičių mažų blizgučių; juos degindavo, ir jie mesdavo atspindžius kaip žvaigždės.

**Sidragasumas (Sidragasum)** – demonas, turintis galią priversti šokti pasaulietiškas moteris.

**Švilpti vėjui (Siffler le vent)** – „Šis paprotys švilpti norint prisišaukti vėją yra vienas iš mūsų jūrinių prietarų, kuris, nepaisant savo absurdiškumo, ramiomis valandomis nejučia užvaldo stipriausius ir labiausiai netikinčius protus; lygiai taip pat būtų galima ginčytis su pačiu kaprizingu vėjeliu, kaip bandyti įtikinti anglų jūreivį, kad vėjas pučia kur nori ir kada nori, ir kad nėra prasmės jo šauktis. Nepaisant intelekto pažangos, kai burėms trūksta oro, jūreivis visada švilpaus.“

**Sigeanis (Sigéani)** – dvasia, kuri Avos karalystėje prižiūri elementų tvarką ir svaido žaibus bei griaustinį.

**Kryžiaus ženklas (Signe de croix)** – Žydas, keliavęs į Fondi, Neapolio karalystėje, buvo užkluptas nakties ir nerado kitos nakvynės, kaip tik stabų šventyklą, kurioje nusprendė, neturėdamas geresnio pasirinkimo, palaukti ryto. Jis įsitaisė kaip galėjo kampe, susisupo į apsiaustą ir ruošėsi miegoti. Bet tą akimirką, kai jau ketino užmerkti akis, jis pamatė kelis demonus krentančius nuo skliauto į šventyklą ir sustojančius ratu aplink aukurą. Pragaro karalius taip pat nusileido, atsisėdo į sostą ir įsakė visiems žemesniesiems velniams atsiskaityti už savo elgesį. Kiekvienas gyrėsi paslaugomis, kurias suteikė bendram labui; kiekvienas išdėstė savo gerus darbus. Žydas, kuris nevertino taip, kaip demonų kunigaikštis, ir kuriam jų geri darbai atrodė kiek blogi, taip išsigando demonų išvaizdos ir jų kalbų, kad suskubo kalbėti maldas ir atlikti ceremonijas, kurias sinagoga naudoja piktosioms dvasioms išvaryti. Bet veltui:

demonai nepastebėjo, kad yra stebimi žmogaus. Žydas, nebežinodamas ko griebtis, sumanė panaudoti kryžiaus ženklą. Jam buvo sakyta, kad šis ženklas baisus demonams; jis gavo to įrodymą, sako legenda, nes demonai nustojo kalbėti vos tik žydas pradėjo žegnotis. Apsižvalgęs aplinkui, pragaro karalius pastebėjo Izraelio vaiką. „Eik pažiūrėti, kas ten yra“, tarė jis vienam iš savo žmonių. Demonas pakluso; apžiūrėjęs keliautoją, grįžo pas savo šeimininką. „Tai pasmerkimo indas, – tarė jis, – bet jis ką tik pasinaudojo kryžiaus ženklu.“ „Išeikime, – atsakė velnias. – Mes greitai nebegalėsime būti ramūs savo šventyklose.“ Ištaręs šiuos žodžius, demonų kunigaikštis išskrido; visi jo žmonės dingo, o žydas tapo krikščionimi.

**Silenai (Silènes)** – Šiuo vardu vadindavo satyrus, kai jie pasendavo. Taip pat silenais kartais vadindavo familiarius genijus, tokius kaip tas, kurio draugija gyrėsi Sokratas.

**Simagoradas (Simagorad)** – Grimuaras. Žr. *Karolis VI*.

**Simonas Magas (Simon-le-Magicien)** – Šis Simonas, kuris žinomas tik dėl to, kad norėjo iš apaštalų nusipirkti dovaną daryti stebuklus, ir suteikė savo prakeiktą vardą Simonijai, vaidina didelį vaidmenį demonomanų knygoje. Štai keletas pasakojimų apie jo magiškus talentus; nes negalėdamas derėtis su šventaisiais, jis derėjosi su demonais. Prie savo durų jis turėjo didelį dogą, kuris sudraskydavo tuos, kurių šeimininkas nenorėjo įsileisti. Šventasis Petras, norėdamas pasikalbėti su Simonu, įsakė šiam šuniui nueiti ir pasakyti jam žmonių kalba, kad Petras, Dievo tarnas, jo klausia; šuo įvykdė šį pavedimą, sukeldamas didelę nuostabą tiems, kurie tuo metu buvo su Simonu. Bet Simonas, norėdamas jiems parodyti, kad moka ne ką mažiau nei šventasis Petras, savo ruožtu įsakė šuniui nueiti ir pasakyti jam, kad užėitų; ką šuo, sakoma, tuojau pat įvykdė. – Simonas Magas sakė, kad jei jam nukirstų galvą, jis prisikeltų po trijų dienų. Imperatorius liepė jį nukirsdinti; savo kerais jis sukeitė avino galvą su savąja ir pasirodė trečią dieną. Jis įsakydavo dalgiui pjauti pačiam, ir jis atlikdavo tiek darbo, kiek ir sumaniausias pjovėjas. – Imperatoriaus Nerono valdymo laikais Simonas Magas vieną dieną pasirodė ore, kaip paukštis, sėdėdamas ugnies vežime. Bet šventasis Petras, galingesnis už jį, privertė jį nukristi, ir jis susilaužė kojas. Šis nuotykis buvo aprašytas pavadinimu *Apaštalų kova*: šis raštas dažnai priskiriamas Abdijui iš Babilono. – Taigi Simonas Magas buvo tik apsišaukėlis. Jis turėjo mokinių, ir manoma, kad jis buvo pirmasis gnostikų vadovas. Jis priskyrė kūrimą Eonams arba dvasioms; jis tvirtino, kad tobuliausi iš dieviškųjų Eonų reziduoja jo asmenyje; kad kitas labai pasižymėjęs Eonas, nors ir moteriškos lyties, gyveno jo meilužėje Helenoje, apie kurią jis pasakojo stebuklingus dalykus; kad jis, Simonas, buvo Dievo atsiųstas į žemę sunaikinti dvasių, sukūrusių materialų pasaulį, imperijos, ir ypač išvaduoti Helenos iš jų valdžios. Šventasis Justinas sako, kad Simonas po mirties romėnų buvo garbinamas kaip dievas, ir kad jam buvo pastatyta statula.

**Simonas iš Fareso (Simon de Pharès)** – rinkinio istorijų apie keletą įžymių astrologų ir mokytų vyrų autorius, kurį dedikavo karaliui Karoliui VIII. Atrodo, kad ši knyga nebuvo išspausdinta.

**Simonidas (Simonide)** – Vieną dieną, kai jis vakarieniavo pas vieną iš savo draugų, atėjo jam pranešti, kad prie durų yra du jauni vyrai, norintys pasikalbėti su juo svarbiu reikalu. Jis tuojau pat išeina, nieko neranda; ir tą akimirką, kai nori grįžti į namą, šis sugriūva ir po savo griuvėsiais palaidoja svečius. Jis buvo dėkingas už savo išsigelbėjimą tokiam ypatingam atsitiktinumui, kad liaudis tai laikė Kastoro ir Polukso, kuriuos jis apdainavo vienoje iš savo poemų, palankumo ženklu.

**Simorgė (Simorgue)** – pasakiškas paukštis, kurį arabai vadina *Anka*, o rabinai *Jukhneh*, ir kurį persai sako gyvenant Kafo kalnuose. Jis toks didelis, kad savo pragyvenimui sunaudoja viską, kas auga ant kelių kalnų. Jis kalba, turi protą, žodžiu, tai fėja, turinti paukščio pavidalą. Vieną dieną paklausta apie savo amžių, Simorgė atsakė: „Šis pasaulis septynis kartus buvo pilnas kūrinių ir septynis kartus visiškai tuščias gyvūnų. Adomo ciklas, kuriame esame, turi trukti septynis tūkstančius metų, kurie sudaro didelį metų ciklą; aš jau mačiau dvylika šių ciklų, ir nežinau, kiek man jų liko pamatyti.“ Simorgė vaidina didelį vaidmenį Saliamono legendose.

**Beždžionės (Singes)** – Šie gyvūnai buvo garbinami Egipte. Pas romėnus, priešingai, išeinant iš namų sutikti beždžionę buvo blogas ženklas.

**Siratas (Sirath)** – Tai vardas, kurį musulmonai suteikia tiltui, kurį sielos pereina po mirties, ir po kuriuo yra amžina ugnis. Jis plonas kaip kardo ašmenys; teisieji turi jį pereiti žaibo greičiu, kad patektų į rojų.

**Sirčadas (Sirchade)** – demonas, turintis visą galią gyvūnams.

**Sistras (Sistre)** – augalas, kuris, pasak Aristotelio, buvo randamas Skamandre, panašus į avinžirnį, ir turėjo galią apsaugoti nuo šmėklų ir vaiduoklių baimės tuos, kurie jį laikė rankoje.

**Sitimas (Sittim)** – indų demonas, kuris gyvena miškuose žmogaus pavidalu.

**Skalda (Skalda)** – Žr. *Nornos*.

**Sokratas (Socrate)** – Senovės žmonės, kurie didžiąsias savybes laikė antžmogiškomis, nemanė, kad jos svetimos demonų esmei. Tiesa, demonai pas juos nebuvo suprantami vien blogąja prasme. Todėl jie sakė, kad Sokratas turėjo familiarų demoną; ir Proklas teigia, kad jis jam buvo skolingas visą savo išmintį. Galbūt žmonės rado savo sąskaitą šiame susitarime. Jie guodėsi būdami mažiau dori nei Sokratas, galvodami, kad neturi tokios atramos kaip jis.

**Saulė (Soleil)** – Žr. *Saulės šokis*.

**Lunatikai (Somnambules)** – Žmonės, turintys lanką vaizduotę, per daug karštą kraują, miegodami dažnai daro tai, ko drąsiau nedrįsta imtis būdami budrūs. Barklajus (Barclai) kalba apie profesorių, kuris naktį kartodavo pamokas, kurias buvo dėstęs dieną, ir kuris bamdavo taip garsiai, kad pažadindavo visus kaimynus. Džonstonas (Johnston) savo *Thaumatrographia Naturalis* praneša, kad jaunuolis kiekvieną naktį išeidavo iš savo lovos, vilkėdamas tik marškiniais; tada, užlipęs ant savo kambario lango, jis apsižergdavo sieną ir ragindavo ją kulnais, kad pagreitintų bėgimą, kurį manė atliekąs. Kitas nusileido į šulinį ir pabudo tik tada, kai jo koja palietė vandenį, kuris buvo labai šaltas. Kitas užlipo į bokštą, išėmė paukščių lizdą ir nusileido virve ant žemės nepabusdamas. – Vienas paryžietis, taip pat miegodamas, atsikėlė, pasiėmė savo kardą, perplaukė Seną, nužudė žmogų, kurį išvakarėse buvo sumanęs nužudyti; ir, įvykdęs savo nusikaltimą, jis perplaukė upę atgal, grįžo namo ir atsigulė į lovą nepabusdamas. – Somnambulizmą galima paaiškinti kaip dalinį gyvūninės gyvybės aktyvumą, sako filosofai. Aktyvus organas taip perduoda skatinimą gretimiems organams: ir šie taip pat pradeda, dėl savo ryšių su sužadintu vaizdiniu, tapti aktyvūs ir bendradarbiauti (tai labai aišku); dėl to veiksmo idėja tampa tokia gyva, kad net kūno instrumentai, reikalingi jo atlikimui, yra suaktyvinami nervų, kurie juos veikia (ar suprantate?);



lunatikas netgi pradeda veikti fiziškai ir įvykdo tikslą, kurį buvo užsibrėžęs, taip pat tiksliai, kaip būdamas budrus; vis dėlto su tuo skirtumu, kad jis neturi bendrojo jutimo, nes kiti gyvūninės gyvybės organai, kurie nedalyvavo veikloje, ilsisi, ir todėl jutimas nebuvo pažadintas. Štai. – Galis (Gall) pažinojo pamokslininką lunatiką, kuris labai dažnai, turėdamas paruošti pamokslą, keldavosi naktį miegodamas, užrašydavo savo tekstą arba padarydavo jo planą, apdorodavo ištisas dalis, išbraukdavo ar pataisydavo kai kurias vietas, žodžiu, elgėsi taip, lyg būtų budrus, ir kuris vis dėlto pabudęs neturėjo jokio supratimo apie tai, ką ką tik padarė. Jūsų valia abejoti. Lafontenas (La Fontaine), sakoma, sukūrė savo pasakėčią apie du balandžius miegodamas. Jūs neprivalote tuo tikėti. – Mes turėtume per daug ką pasakyti, jei norėtume kalbėti apie magnetinį somnambulizmą. Teigiama, kad magnetizuojamas asmuo giliai užmiega ir tuojau pat pradeda kalbėti, kad atskleistų slaptus dalykus, pranašautų ateitį ir skaitytų širdyse, dėl nepaaiškino stebuklo. Bet šio stebuklo nepatvirtina joks tikrai rimtas faktas.

**Sapnai (Songes)** – Smegenys yra minties, judesio ir jutimo buveinė. Jei smegenų netrikdo per didelis neapdorotų garų kiekis, jei darbas neatėmė visų jų jėgų, jos sukuria sapnus, sužadintus vaizdinių, kurie gyvai paveikė jas dieną, arba visiškai naujų įspūdžių, kuriuos smegenyse sukelia natūralūs ar atsitiktiniai nervų sutrikimai, arba temperamento prigimtis. Tai taip pat skaidru, kaip ir tai, kas buvo parašyta apie somnambulizmą. – Natūralūs sapnai kyla iš dienos emocijų ir temperamento. Sangviniško temperamento žmonės sapnuoja puotas, šokius, pramogas, malonumus, sodus ir gėles. Tulžingo (cholerinio) temperamento žmonės sapnuoja ginčus, kivičius, kovas, gaisrus, geltonas spalvas ir t.t. Melancholikai sapnuoja tamsą, sutemas, dūmus, naktinius pasivaikščiojimus, šmėklas ir liūdnius dalykus. Flegmatiško temperamento žmonės sapnuoja jūrą, upes, pirtis, plaukiojimą, laivų sudužimus, sunkius nešulius ir t.t. Mišrių temperamentų žmonės, pavyzdžiui, sangviniškai-melancholiški, sangviniškai-flegmatiški, tulžingai-melancholiški ir t.t., sapnuoja sapnus, kurie turi abiejų temperamentų bruožų; – taip sako Peuceris. – Senovės žmonės teikė didelę reikšmę sapnams; o Trofonijaus urvas garsėjo šia būrimo rūšimi. Pausanijas, remdamasis savo patirtimi, paliko mums apeigų, kurios ten buvo atliekamos, aprašymą. – „Išskotojas pirmiausia praleisdavo kelias dienas geros kloties šventykloje. Ten jis atlikdavo apsivalymus, laikydamasis taisyklės du kartus per dieną eiti praustis. Kai žyniai paskelbdavo jį apvalytą, jis aukodavo dievui aukas; ši ceremonija paprastai baigdavosi juodo avino paaukojimu. Tada smalsuolį du vaikai ištrindavo aliejumi ir nuveddavo prie upės ištakų, kur jam paduodavo taurę Letos vandens, kuris išvarydavo iš proto visas pasaulietines mintis, ir taurę Mnemosinės vandens, kuris paruošdavo atmintį išsaugoti tai, kas įvyks. Tada žyniai atidengdavo Trofonijaus statulą, prieš kurią reikėjo nusilenkti ir pasimelsti; galiausiai, apsirengęs lino tunika ir kaktą apsijuosęs raiščiais, jis eidavo pas orakulą. Jis buvo ant kalno, akmeninės aptvaros viduryje, kuri slėpė gilų urvą, į kurį buvo galima nusileisti tik per siaurą angą. Kai po daugelio pastangų ir kopėčių pagalba pavykdavo nusileisti nenusisukus sprando, reikėjo tokiu pačiu būdu pereiti į antrą urvą, mažą ir labai tamsų. Ten atsiguldavo ant žemės ir nepamiršdavo paimti į rankas tešlos, padarytos iš miltų, pieno ir medaus: kojas įkišdavo į angą, esančią urvo viduryje, ir tą pačią akimirką pasijusdavo greitai įtraukiamas į vidų; ten atsidurdavo gulintis ant neseniai paaukotų aukų kailių, išteptų tam tikrais tepalais, kurių galią žinojo tik žyniai; netrukus giliai užmigdavo: būtent tada patirdavo nuostabius regėjimus, ir ateities laikai atskleisdavo visas savo paslaptis.“ – Hipokratas sako, kad norint išvengti sapnų piktumo, kai sapnuojant matoma bėgančias žvaigždes, reikia bėgti ratu; kai matoma bėgantį mėnulį, reikia bėgti tiesiai; kai matoma bėgančią saulę, reikia bėgti tiek tiesiai, tiek ratu... – Sapnuojama ugnis ir liepsnos, kai turima geltonosios tulžies; sapnuojami dūmai ir tamsa, kai turima juodosios tulžies; sapnuojamas vanduo ir drėgmė, kai turima gleivių ir

skreplių, kaip sako Galenas. – Sapnuoti mirtį pranašauja vedybas, pasak Artemidoro; sapnuoti gėles – klestėjimą; sapnuoti lobius – vargus ir rūpesčius; sapnuoti, kad apankama – vaikų netektį... Šios paslaptys gali suteikti supratimą apie Artemidoro „Oneirokritiką“ arba sapnų aiškinimą. – Sapnuoti saldinius ir kremus, sako kitas mokslininkas, pranašauja liūdesį ir kartėlį; sapnuoti ašaras pranašauja džiaugsmą; sapnuoti salotas pranašauja ligą; sapnuoti auksą ir turtus pranašauja skurdą... Buvo žmonių, pakankamai prietaringų, kad sudarytų testamentą, nes sapne matė gydytoją; jie tikėjo, kad tai mirties ženklas. – Kai kurių pagrindinių sapnų aiškinimas pagal žinomas knygas. – *Erelis*. Jei sapne matomas skrendantis erelis – geras ženklas; mirties ženklas, jei jis tupia ant sapnuotojo galvos. *Asilas*. Jei matomas bėgantis asilas – nelaimės ženklas; jei matomas ramiai stovintis – apkalbos ir piktybės; jei girdimas bliaunant – nerimas ir nuovargis. *Vaivorykštė*. Matoma rytų pusėje – laimės ženklas vargšams; vakarų pusėje – ženklas turtingiesiems. *Pinigai*. Rasti pinigai – liūdesys ir nuostoliai; pamesti pinigai – geri reikalai. – *Maudynės*. Maudytis skaidriame vandenyje – gera sveikata; drumstame vandenyje – giminaičių ir draugų mirtis. *Žebenkštis*. Jei sapne matoma žebenkštis – ženklas, kad turėsite arba turite piktą žmoną. *Gerti*. Gerti vėsų vandenį – dideli turtai; gerti šiltą vandenį – liga; gerti drumstą vandenį – liūdesys. *Medis*. Būti nutapytam ant medžio reiškia ilgą gyvenimą. *Kraujinė dešra*. Daryti kraujinę dešrą – vargų ženklas; valgyti kraujinę dešrą – netikėtas vizitas. *Plėšikai*. Galite būti tikri, kad neteksite giminaičių arba dalies turto, jei sapnuojate, kad jus puola plėšikai. – *Servelatas*. Valgyti servelatą – gera sveikata. *Grybai* – ilgo gyvenimo ženklas. *Dainuoti*. Vyras, kuris dainuoja – viltis; moteris, kuri dainuoja – ašaros ir dejonės. *Anglys*. Užgesusios anglys – mirtis; degančios anglys – pinklės; valgyti anglis – nuostoliai ir nesėkmės. *Pelėda* – laidotuvės. *Plaukai*. Rauti plaukai – draugų netektis. *Varnas*, kuris skrenda – mirties pavojus. *Karūna*. Auksinė karūna ant galvos pranašauja garbę; sidabrinė karūna – gerą sveikatą; žalumynų karūna – titulus; mirusiųjų kaulų karūna pranašauja mirtį. *Juodosios gūlbės* – namų rūpesčiai. – *Dantys*. Dantų kritimas – mirties ženklas. *Kalakutas*. Matyti arba turėti kalakutų – giminaičių ar draugų beprotybė. – *Laidotuvės*. Jei kas sapnuoja, kad jį laidoja gyvą, jis gali tikėtis ilgo skurdo; eiti į kieno nors laidotuves – laiminga santuoka. *Žvaigždės*. Matyti žvaigždes krentant iš dangaus – kritimai, nemalonumai ir nesėkmės. – *Baltas vaiduoklis* – džiaugsmas ir garbė; *juodas vaiduoklis* – vargai ir liūdesys. *Moteris*. Matyti moterį – negalia; balta moteris – laimingas įvykis; juoda moteris – liga; kelios moterys – apkalbos. *Pupos*. Valgyti pupas – kivirčiai ir teismai. *Tinklai*. Matyti tinklus – lietaus ženklas. *Uždegta žvakė* – atlygis; *užgesinta žvakė* – įkalinimas. *Troškiniai* – moterų apkalbos. *Kartuvės*. Sapnuoti, kad esi pasmerktas būti pakartas – laiminga sėkmė. *Varlės* – neapdairumas ir plepalai. – *Karkvabalai* – įkyrumas. *Vyras*. Vyras baltais drabužiais – laimė; juodais drabužiais – nelaimė; nužudytas vyras – saugumas. – *Beprotytis*. Jei kas sapnuoja, kad tapo bepročiu, jis gaus malonių iš savo valdovo. – *Lošimas*. Laimėjimas lošiant – draugų praradimas. – *Pienas*. Gerti pieną – draugystė. *Balti triušiai* – sėkmė; *juodi triušiai* – nesėkmė; valgyti triušį – gera sveikata; užmušti triušį – apgavystė ir nuostolis. *Lašiniai*. Valgyti lašinius – pergalė. *Sraigė* – garbingos pareigos. *Balti skalbiniai* – vedybos; *nešvarūs skalbiniai* – mirtis. *Mėnulis*. Matyti mėnulį – vėlavimas reikaluose; blyškus mėnulis – vargai; tamsus mėnulis – kančios. – *Valgyti ant žemės* – pykčio priepuoliai. *Vaistai*. Vartoti vaistus – skurdas; duoti vaistų kam nors – pelnas. *Žmogžudystė*. Matyti žmogžudystę – saugumas. *Veidrodis* – išdavystė. *Ūsai*. Sapnuoti, kad turi didelius ūsus – turtų padidėjimas. – *Ropės* – tuščios viltys. *Debesys* – nesantaika. – *Balti kiaušiniai* – laimė; *sudaužyti kiaušiniai* – nelaimė. *Žąsys*. Kas sapne mato žąsis, gali tikėtis būti pagerbtas valdovų. *Kaulai* – neišvengiamos kliūtys ir vargai. – *Palmė, palmės šakos* – sėkmė ir garbė. *Povas*. Vyras, kuris mato povą, turės gražių vaikų. *Papūga* – neapdairumas, paslapties atskleidimas. – *Verpstė* –

skurdas. – *Žiurkės* – paslėpti priešai. *Rožės* – laimė ir malonumai. – *Šokti į vandenį* – persekiojimai. *Skorpionai, driežai, vikšrai, šimtakojai* ir t.t. – nelaimės ir išdavystės. *Duotas antausis* – taika ir sutarimas tarp vyro ir žmonos. *Siera* – apsinuodijimo ženklas. – *Audra* – įžeidimas ir didelis pavojus. *Balta galva* – džiaugsmas; *nuskusta galva* – apgavystė; *gauruota galva* – titulai; *nukirsta galva* – negalia; *galva su avinėlio kepure* – laimingas ženklas. *Balandžiai* – sutarimas tarp susituokusių; santuoka viengungiams. – *Vynuogių rinkimas* – sveikata ir turtai. *Žibuoklė* – sėkmė. *Smuikas*. Girdėti griežiant smuiku ir kitais muzikos instrumentais – santarvė ir geras supratimas tarp vyro ir žmonos ir t.t., ir t.t. Tokios yra kvailystės, kurias skleidžia sapnų aiškintojai; ir žinoma, kiek daug jie randa žmonių, kurie jais tiki! Pasaulyje pilna menkų protų, kurie, išgirdę, kad didieji žmonės buvo aukščiau prietarų, mano susilyginantys su jais, neigdami sielos nemirtingumą ir Dievo galią, bet vis tiek lieka absurdiškiausių prietarų vergais. Kasdien matomi neišmanėliai „laisvamaniai“, maži populiarūs sofistai, kurie pašaiptu tonu kalba apie Šventąjį Raštą, bet pirmąsias dienos valandas praleidžia ieškodami nereikšmingo sapno paaiškinimo, lygiai kaip vakaro akimirkas praleidžia klausinėdami kortų apie savo menkiausius projektus. – Yra sapnų, beje, kurie labai suglumino tuos, kurie nenori matyti nieko nepaaiškinamo. Negalime nutylėti garsiojo dviejų arkadiečių sapno. Jį pasakoja Valerijus Maksimas ir Ciceronas. – Du arkadiečiai, keliaudami kartu, atvyko į Megarą. Vienas nuėjo pas draugą, kurį turėjo tame mieste; kitas nuėjo nakvoti į užieigą. Pirmajam atsigulus, jis sapne pamatė savo draugą, kuris maldavo ateiti ištraukti jį iš užieigos šeimininko rankų, nes jo gyvybei gresia pavojus. Šis regėjimas pažadina jį krūpčiojant, jis skubiai apsirengia, išeina ir eina link užieigos, kur buvo jo draugas. – Beeidamas jis apmąsto savo poelgį, randa jį juokingą, smerkia savo lengvabūdiškumą veikti taip pasikliaujant sapnu; ir, po akimirkos neapsisprendimo, grįžta atgal ir vėl atsigula. Bet vos tik jis vėl užmerkia akis, jo draugas vėl pasirodo jo vaizduotėje, ne toks, kokį matė pirmą kartą, bet mirštantis, suteptas krauju, padengtas žaizdomis, ir sakantis jam šią kalbą: „Nedėkingas drauge, kadangi tu apleidai mane gyvą ir nepadėjai, neatsisakyk bent jau atkeršyti už mano mirtį. Aš žuvau nuo klastingo užieigos šeimininko smūgių; ir, norėdamas paslėpti savo nusikaltimo pėdsakus, jis paslėpė mano kūną, supjaustytą gabalais, vežime pilname mėšlo, kurį veža prie miesto vartų.“ – Šis, sukrėstas naujo regėjimo, baisėsni už pirmąjį, išgąsdintas draugo kalbos, vėl keliai, lekia prie miesto vartų ir ten randa nurodytą vežimą, kuriame atpažįsta liūdnas savo kelionės draugo liekanas. Jis tuojau pat suima žudiką ir atiduoda jį teisingumui. – Šį nuostabų nuotykį vis dėlto galima paaiškinti. Du draugai buvo labai artimi ir natūraliai nerimavo vienas dėl kito; užieiga galėjo turėti blogą reputaciją: taigi pirmasis sapnas neturi nieko nepaprasto. Antrasis yra pasekmė pirmojo sujaudintoje keliautojo vaizduotėje. Vežimo detalės yra stipresnės; gali būti, kad jos yra nuojautos, arba to meto anekdoto, arba atsitiktinio sutapimo rezultatas. Bet yra dalykų, kurie yra labiau nepaaiškinami ir kurių vis dėlto negalima ginčyti. – „Aleksandras ab Aleksandras pasakoja, savo *Genialium dierum* I knygos 41 skyriuje, kad vienas jo ištikimas tarnas, nuoširdus ir doras žmogus, gulėdamas savo lovoje ir giliai miegodamas, pradėjo taip garsiai dejuoti, dūsauti ir raudoti, kad pažadino visus namiškus. Jo šeimininkas, jį pažadinęs, paklausė jo riksmo priežasties. Tarnas atsakė: „Šios dejonės, kurias girdėjote, nėra tuščios, nes kai aš taip blaškiausi, man atrodė, kad mačiau savo motinos mirusį kūną nešamą pro mano akis, kad ją nešė laidoti.“ – Buvo atkreiptas dėmesys į valandą, dieną, sezoną, kada šis regėjimas įvyko, norint sužinoti, ar šis regėjimas pranašaus kokią nelaimę vaikinui; ir visi buvo labai nustebę sužinoję apie tos moters mirtį po kelių dienų; pasiteiravus dienos ir valandos, rasta, kad ji mirė tą pačią dieną ir tą pačią valandą, kai ji pasirodė mirusi savo sūnui. – Šventasis Augustinas, 12 knygoje, 47 skyriuje apie Pradžios knygą, pasakoja istoriją apie karštingės apimtą žmogų, kuri šiek tiek primena šį sapną. Keletui žmonių esant šio ligonio namuose, jie

pradėjo kalbėti apie moterį, kurią pažinojo, kuri buvo gyva ir gyveno gerai, be jokios blogio nuojaautos. Ligonis jiems tarė: „Kaip jūs kalbate apie šią moterį? Ji mirusi, aš mačiau ją nešamą laidoti.“ Ir po vienos ar dviejų dienų pranašystė pasitvirtino.“ Žr. *Kasijus, Himera, Amilkaras, Decijus* ir kt.

**Burtininkai (Sorciars)** – žmonės, kurie, padedami pragaro galių, gali atlikti antgaminius dalykus dėl tariamo pakto, sudaryto su velniu. – Apskritai tai buvo tik apsišaukėliai, šarlatanai, sukčiai, maniakai, bepročiai, hipochondrikai arba nenaudėliai, kurie, nebesitikėdami įgyti kokios nors svarbos savo pačių nuopelnais, tapdavo pastebimi dėl baimės, kurią keldavo. Visose tautose randama burtininkų. Jie vadinami magais, kai atlieka stebuklus, ir žyniais, kai atspėja paslėptus dalykus. – Paryžiuje, Karolio IX laikais, buvo trisdešimt tūkstančių burtininkų, kurie buvo išvyti iš miesto. Prancūzijoje, valdant karaliui Henrikui III, jų buvo priskaičiuojama daugiau nei šimtas tūkstančių. Kiekvienas miestas, kiekvienas miestelis, kiekvienas kaimas, kiekvienas vienkiemis turėjo savus. Jie buvo persekiojami valdant Henrikui IV ir Liudvikui XIII; šių nelaimėlių skaičius pradėjo mažėti tik valdant Liudvikui XIV. Anglija buvo ne mažiau užkrėsta. Karalius Jokūbas I, kuris juos labai griežtai medžiojo, parašė prieš juos storą knygą, neišaiškindamas klausimo. Vienas faktas yra pastovus: beveik visi burtininkai buvo banditai, kurie užsidėdavo velnišką kaukę, kad darytų blogį: dauguma jų kerų buvo nuodijimai, o jų sabatai – baisios orgijos. Šie burtininkai taip pat buvo eretinių gaujų likučiai, nuvesti nuo paklydimų prie paklydimų iki gyno demono garbinimo.

**Burtas (Sort)** – Burtu arba kerėjimu vadinami tam tikri žodžiai, ženklai, vaistai ir t.t., kuriais patiklūs protai įsivaizduoja, kad galima sukelti nepaprastus efektus, remiantis tariamu paktu, sudarytu su velniu; tai jie vadina burto metimu (*jeter un sort*). Liaudies prietarai ypač šią kenksmingą galią priskirdavo piemenims; ir ši nuomonė buvo, jei ne pagrįsta, tai bent jau pateisinama vienatve ir neveiklumu, kuriame gyvena šios rūšies žmonės. Žr. *Kerai, Užkerėjimai, Skopelizmas* ir kt. – Žmonės visais laikais konsultavosi su burtu, arba, jei norite, atsitiktinumu. Šis paprotys neturi nieko juokingo, kai kalbama apie dalybų nustatymą, abejotino pasirinkimo fiksavimą ir t.t. Bet senovės žmonės konsultavosi su burtu kaip su orakulu; ir kai kurie modernieji pasirodė tokie pat neprotingi. Visos mantijos (būrimai) pateikia tariamas priemones konsultuotis su burtu.

**Burtininkavimai (Sortilèges)** – Žr. *Burtas*.

**Sotré (Sotray)** – vardas, kurį Solognės (Sologne) ir Puatu (Poitou) gyventojai suteikia kaukui, kuris pina arklių karčius.

**Suadas (Souad)** – juodas lašas, nuodėmės užuomazga, glūdinti žmogaus širdyje, pasak musulmonų, ir nuo kurios Mahometas gyrėsi buvęs išlaisvintas angelo Gabrieliaus.

**Sugai-Tojonas (Sougai-Toyon)** – griaustinio dievas pas jakutus; jų priskiriamas prie piktyjų dvasių. Tai Oulon-Tojono (Oulon-Toyon), dvasių vado, keršto ministras.

**Suljė (Frederikas) (Soulié)** – Knygoje „Velnio memuarai“ autorius panaudojo labai gražų talentą, kad, deja, parašytų blogą moralinę prasmę knygą.

**Pelė (Souris)** – Pelės cyptelėjimas pas senovės žmones buvo toks blogas ženklas, kad nutraukdavo auspicijas. Žr. *Žiurkės*.

**Požeminiai (Demonai) (Souterrains)** – demonai, apie kuriuos kalba Pselas, kurie savo kvėpavimo vėju padaro žmonių veidus išpurtusius taip, kad jie tampa neatpažįstami. Žr. *Kasyklų (Mineurs)*, *Žemės (Terrestres)* ir kt.

**Sautkot (Džoana) (Southcote)** – pastarųjų laikų anglų vizionierė. Ji buvo paskelbusi, kad pagimdys naują mesiją; bet ji mirė neištesėjusi savo pažado; kas netrukdo jos patikliems mokiniams laukti jos prisikėlimo, po kurio seks taip trokšamas gimdymas. Šios tariamos pranašės sekėjai savo procesijose nešioja baltas kokardas ir geltonas stulas ant krūtinės. Geltona juosta, pasak jų, yra Dievo spalva; jų mesijas vadinsis Šelo (Shelo).

**Suvinji (Souvigny)** – Liaudies tradicija fėjoms priskiria Suvinji bažnyčios statybą. Nuostabaus slėnio viduryje, kurį drėkina maža upė, vadinama Kion (Queune), pienininkė pamatė išskylančią šią bažnyčią iš ryto rūko, su jos dantytomis smailėmis, išpuoštomis galerijomis ir ažūriniais portalais, toje vietoje, kur dar išvakarėse augo gražūs medžiai ir tekėjo šaltinis. Apstulbusi vargšė moteris pavirto akmeniu; vis dar rodoma jos galva, esanti vieno iš bokštų kampe. Suvinji bažnyčioje iš tikrųjų yra kažkas fėjiško. Vieną dieną, kai ten nuvyko atsidėti savo studijoms, ponas Achilas Aljė (Achille Allier) ten atrado įdomią gotikinio nerviūros atramą; tai buvo moteris, beveik graikiško formų subtilumo, kuri rangėsi ir žaidė su chimera; jam pasirodė, kad mato šios fantastinės šventyklos kūrėjo menininko intelektą, besigrumiantį su savo kaprizu.

**Sovas-Munusin (Sovas-Munusin)** – (nuodytojai ir kraujo čiulpikai), vampyrų rūšis pas kvodžus (Quojas); dvasios arba vaiduokliai, kurie mėgsta čiulpti žmonių ar gyvūnų kraują. Tai Afrikos brukolakai.

**Šmėklos (Spectres)** – tam tikra substancija be kūno, kuri juntamai pasirodo žmonėms, priešingai gamtos tvarkai, ir sukelia jiems baimę. Tikėjimas šmėklomis ir vaiduokliais, toks pat senas kaip žmonių bendruomenės, yra sielos nemirtingumo įrodymas ir tuo pačiu žmogaus proto, palikto pačiam sau, silpnumo paminklas. – Olajas Magnas tikina, kad Ledjūrio pakraščiuose yra tautų, vadinamų pilapiečiais, kurios geria, valgo ir familiariai bendrauja su šmėklomis. Elianas pasakoja, kad vynuogynų darbininkas, užmušęs kastuvo smūgiu labai ilgą angį, buvo visur sekiojamas savo aukos šmėklos!.. Svetonijus sako, kad Galbos šmėkla be paliovos persekiojo Otoną, jo žudiką, tempė jį iš lovos, gąsdino ir kėlė tūkstančius kančių. Žr. *Ap sireiškimais, Vaiduokliai, Flaksbinderis, Filinionė, Polikritas, Vaiduokliai, Vampyrai* ir kt.

**Spektriana (Spectriana)** – prastai sudarytas rinkinys istorijų ir stebinančių, nuostabių ir įsidėmėtinų nuotykių apie šmėklas, vaiduoklius, dvasias, vaiduoklius, velnius ir demonus; rankraštis rastas katakombose. Paryžius, 1817; 1 tomas in-18.

**Spekuliarai (Spéculaires)** – vardas, kurį senovė suteikė magams ar žyniams, kurie veidrodyje parodydavo asmenis ar daiktus, kuriuos norėta pažinti.

**Spė (Spée)** – Leibnicas pastebi, kad tėvas Spė, vokiečių jėzuitas, knygos pavadinimu: *Cautio criminalis circa processus contra sagas* autorius, pareiškė, kad lydėjo į egzekuciją daugybę

nusikaltėlių, pasmerktų kaip burtininkai; bet kad jis nerado nė vieno, apie kurį galėtų patikėti, kad jis tikrai buvo burtininkas, ar kad tikrai lankėsi sabate. Nereikia dėl to manyti, kad žmonės buvo neteisingai nubausti, nes jie darė bloga. Tik, be abejo, jiems taikė per griežtas bausmes.

**Sfinksas (Sphinx)** – pasakiškas monstras, kuriam senovės žmonės paprastai suteikdavo moters veidą su gulinčio liūto kūnu. Jis mindavo mįsles.

**Spinelas (Spinello)** – tapytojas, gimęs Arece (Arezzo), Toskanoje, keturioliktame amžiuje. Būdamas septyniiasdešimt septynerių metų, jis sumanė nutapyti blogųjų angelų nuopuolį. Jis pavaizdavo Liuciferį tokio bjauraus monstro pavidalu, kad pats buvo sukrėstas. Vieną naktį, sapne, jis manė matęs velnią tokį, koks jis buvo jo paveiksle, kuris jo paklausė grėsmingu balsu, kur jis jį matė, kad nupiešė tokį baisį? Spinelas, sutrikęs ir drebantįs, vos nemirė iš baimės, ir nuo to sapno visada buvo sutrikusio proto ir paklaikusio žvilgsnio.

**Spirinksas (Žanas) (Spirinx)** – penkioliktojo amžiaus belgų astrologas, kuris išpranašavo Karoliui Drąsiajam, kad jei jis žygiuos prieš šveicarus, jam baigsis blogai; į ką hercogas atsakė, kad jo kardo jėga nugalės žvaigždžių įtaką: ko jis, jo kardas ir visa jo galia negalėjo padaryti, nes po to sekė jo pralaimėjimas ir mirtis.

**Spodomantija arba Spodanomantija (Spodomancie ou Spodanomancie)** – būrimas aukų pelenais pas senovės žmones. Jo pėdsakų likę Vokietijoje. Piršto galu ant pelenų, esančių ore, užrašoma tai, ką norima sužinoti; paliekami taip raidėmis apkrauti pelenai nakties ore, ir kitą rytą apžiūrimi ženklai, kurie liko įskaitomi, ir iš jų traukiami orakulai. Kartais velnias ateina parašyti atsakymo. Žr. *Pelenai*.

**Spurina (Spurina)** – Svetonijus tikina, kad astrologas Spurina išpranašavo Cezariui, kad kovo idos jam bus lemtingos. Cezaris iš jo pasijuokė ir buvo nužudytas tą pačią dieną.

**Skeletas (Squelette)** – Chirurgas, tarnavęs carui Petru Didžiajam, turėjo skeletą, kurį kabindavo savo kambaryje prie lango. Šis skeletas judėdavo kaskart, kai pūsdavo vėjas. Vieną vakarą, chirurgui grojant liutnia prie lango, šios melodijos žavesys pritraukė keletą šaulių (strelitz), arba caro sargybinių, ėusių pro šalį. Jie prisitartino, kad geriau girdėtų; ir atidžiai žiūrėdami pamatė, kad skeletas juda. Tai juos taip išgąsdino, kad vieni pabėgo netekę amo, o kiti nubėgo į rūmus ir pranešė kai kuriems caro favoritams, kad matė numirėlio kaulus šokant pagal chirurgo muziką... Dalykas buvo patikrintas žmonių, pasiųstų specialiai ištirti faktą, po ko chirurgas buvo nuteistas mirti kaip burtininkas. Jam jau grėsė egzekucija, jei bajoras, kuris jį globojo ir buvo caro malonėje, nebūtų užtaręs jo ir paaiškinęs, kad šis chirurgas naudojosi tuo skeletu ir laikė jį savo namuose tik tam, kad mokytųsi savo meno, studijuodamas įvairias dalis, sudarančias žmogaus kūną. Tačiau, kad ir ką šis ponas sakė, chirurgas buvo priverstas palikti šalį, o skeletas buvo tempiamas gatvėmis ir viešai sudegintas.

**Stadijus (Stadius)** – chiromantas, kuris Henriko III laikais viešai praktikavo savo meną. Vieną dieną atvestas pas karalių, jis pasakė princui, kad visi pakaruokliai ant nykščio turi brūkšnį, panašų į žiedo žymę. Karalius norėjo tuo įsitikinti ir įsakė apžiūrėti ranką nelaimėlio, kuriam turėjo būti įvykdyta mirties bausmė; neradus jokios žymės, burtininkas buvo palaikytas apsišaukėliu ir uždarytas į kalėjimą.



**Stagiras (Stagirus)** – vienuolis eretikas, kuris dažnai būdavo apsėstas. Pranešama, kad velnias, kuris užimdavo jo kūną, pasirodydavo kiaulės, padengtos purvu ir labai smirdančios, pavidalu.

**Stanoska (Stanoska)** – jauna mergina iš Vengrijos, kurios istorija pasakojama taip. Velionis, vardu Milo (Millo), tapo vampyru; jis pasirodydavo naktimis ir čiulpdavo žmones. Vargšė Stanoska, kuri atsigulė geros sveikatos, pabudo vidury nakties šaukdama, kad Milo, miręs prieš devynias savaites, atėjo jos pasmaugti. Nuo tos akimirkos ji nyko ir mirė po trijų dienų. Šis vampyrizmas galėjo būti tik išgąsdintos vaizduotės padarinys? Žr. *Vampyrai*.

**Staufenbergeriai (Stauffenberger)** – vokiečių šeima, kuri tarp savo promočiučių skaičiuoja undinę arba vandenų dvasią, kuri tryliktame amžiuje susituokė su Staufenbergeriu.

**Steganografija arba Stenografija (Stéganographie ou Sténographie)** – menas rašyti šifru arba santrumpomis taip, kad tai galėtų būti atspėta tik tų, kurie turi raktą. Tritemijus parašė steganografijos traktatą, kurį Karolis de Buelis (Charles de Bouelles) palaikė magijos knyga, o autorių – nekromantu. Anksčiau magijai buvo priskiriami visi ženklai, kurių negalėta suprasti; ir daugelis žmonių dėl jo knygos priskyrė gerąjį abatą Tritemijų prie burtininkų.

**Steinlinas (Jonas) (Steinlin (Jean))** – 1625 m. rugsėjo 1 d. Jonas Steinlinas mirė Altheime, Konstanco vyskupijoje. Jis buvo miesto patarėjas. Praėjus kelioms dienoms po jo mirties, jis pasirodė naktį siuvėjui, vardu Simonas Bau (Simon Bauh), žmogaus, apsupto sieros liepsnų, pavidalu, vaikščiojančio pirmyn ir atgal namuose, bet nekalbančio. Bau, kuriam šis reginys kėlė nerimą, paklausė jo, ką galima padaryti jo labui; ir lapkričio 17 d., kai jis naktį ilsėjosi savo kambaryje, šiek tiek po vienuoliktos valandos vakaro, jis pamatė pro langą įeinančią šmėklą, kuri tarė užkimusiu balsu: „Nieko man nežadėkite, jei nesate pasiryžęs vykdyti savo pažadų. – Aš juos įvykdysiu, jei jie neviršija mano galimybių, atsakė siuvėjas. – Taigi aš noriu, atsakė dvasia, kad užsakytumėte mišias Mergelės koplyčioje Rotemburge; aš jas pažadėjau būdamas gyvas, ir neįvykdžiau; be to, užsakysite dvi mišias Altheime, vienas už mirusiuosius, kitas Švenčiausiajai Mergelei; ir kadangi aš ne visada tiksliai mokėjau savo tarnams, noriu, kad vargšams būtų išdalytas ketvirtis kviečių.“ – Siuvėjas pažadėjo viską įvykdyti. Dvasia ištiesė jam ranką, tarsi norėdama užsitikrinti jo žodį; bet Simonas, bijodamas, kad jam kas nors neatsitiktų, pakišo suolą, ant kurio sėdėjo, ir šmėkla, jį palietusi, įspaudė ranką su penkiais pirštais ir sąnariais, tarsi ugnis būtų perėjusi ir palikusi gilų įspaudą. Po to ji išnyko su tokiu dideliu triukšmu, kad jį girdėjo už trijų namų. Šis faktas aprašytas keliuose rinkiniuose.

**Sternomantija (Sternomancie)** – būrimas pilvu. Taip buvo sužinomi ateities dalykai, kai priversdavo demoną ar dvasią kalbėti apsėstojo kūne, su sąlyga, kad girdėtusi aiškiai. Tai paprastai buvo pilvakalbystė.

**Štofleris (Stoffler)** – vokiečių matematikas ir astrologas, klestėjęs penkioliktojo amžiaus pabaigoje. Jis paskelbė, kad 1524 m. vasario mėnesį įvyks visuotinis tvanas; Saturnas, Jupiteris, Marsas ir Žuvys turėjo būti konjunkcijoje. Ši naujiena sukėlė nerimą Europoje: visi staliai buvo pasamdyti statyti galiotus, valtis ir laivus; kiekvienas apsirūpino atsargomis, kai atėjo 1524 m. vasario mėnuo. Nenukrito nė lašas vandens; niekada nebuvo sausesnio mėnesio. Iš Štoflerio pasijuokė; bet dėl to žmonės netapo protingesni: ir toliau tikėjo šarlatanais, o Štofleris toliau pranašavo.

**Stoicheomantija (Stoichéomancie)** – būrimas, atliekamas atverčiant Homero ar Vergilijaus knygas ir imant orakulą iš pirmos pasirodžiusios eilutės. Tai rapsodomantijos atšaka.

**Stolas (Stolas)** – didysis pragaro kunigaikštis, pasirodantis pelėdos pavidalu; kai priima žmogaus pavidalą ir pasirodo priešais egzorcistą, jis moko astronomijos. Jis žino augalų savybes ir brangakmenių vertę. Dvidešimt šeši legionai pripažįsta jį generolu.

**Stolisomantija (Stolisomancie)** – būrimas pagal rengimosi būdą. Augustas įtikino save, kad karinis maištas jam buvo išpranašautas ryte dėl jo kamerdinerio kaltės, kuris jam apavė kairįjį batą ant dešinės kojos.

**Strazitas (Strasite)** – mitinis akmuo, kuriam buvo priskiriama savybė palengvinti virškinimą.

**Strigos (Stryges)** – Tai buvo senos moterys pas senovės žmones. Pas frankus, mūsų protėvius, tai buvo raganos arba šmėklos, kurios valgė gyvuosius. Salijų įstatyme netgi yra straipsnis prieš šiuos monstrus: „Jei striga suvalgė žmogų ir yra pripažinta kalta, ji sumokės aštuonių tūkstančių denarų baudą, kas sudaro du šimtus auksinių su.“ Atrodo, kad strigos buvo dažnos penktame amžiuje, nes kitas to paties įstatymo straipsnis nuteisia šimto aštuoniasdešimt septynių su su puse bauda tą, kuris pavadins laisvą moterį striga arba prostitute. Kadangi šios strigos baudžiamos bauda, paprastai manoma, kad šis pavadinimas turėjo būti taikomas ne neapčiuopiamoms šmėkloms, o išimtinai burtininkėms. – Buvo, pretekstu persekiojant strigas, ekscesų, kurie sukrėtė Karolį Didįjį. Kapituliarijuose, kuriuos jis surašė saksams, savo užkariautiems pavaldiniams, jis nuteisia mirties bausme tuos, kurie bus sudeginę vyrus ar moteris, apkaltintus esant strigomis. Tekste vartojami žodžiai *stryga vel masca*; ir manoma, kad šis paskutinis terminas reiškia, kaip *larva*, šmėklą, vaiduoklį, galbūt vilkolakį. – Galima pastebėti šioje kapituliarijų ištraukoje, kad saksų tarpe buvo priimta nuomonė, jog yra raganų ir šmėklų (šiuo atveju vampyrų), kurios valgo ar čiulpia gyvus žmones; kad jas degino; ir kad, norint ateityje apsisaugoti nuo jų ėdrumo, valgė jų strigų ar vampyrų mėsą. Kažkas panašaus matyta gydant vampyriзмą aštuonioliktame amžiuje. Kas dar įrodo, kad senovės strigos kartais buvo vampyrai, tai, kad pas rusus ir kai kuriuose šiuolaikinės Graikijos kraštuose, kur vampyriзмas darė savo žalą, vampyrams išsaugotas strigų pavadinimas. Žr. *Vampyrai*.

**Štufė (Fridrichas) (Stuffe)** – Valdant Rudolfui Habsburgiečiui, Vokietijoje buvo magas, kuris norėjo apsimesti princu Fridrichu Štufė. Padedamas velnių, jis taip patraukė kareivius, kad kariauna sekė juo vos davus ženklą, ir jis privertė save mylėti apžavėdamas jų akis. Jau nebebuvo abejojama, kad tai tikrasis Fridrichas, kai Rudolfas, pavargęs nuo plėšikavimų, kuriuos vykdė šis burtininkas, paskelbė jam karą. Burtininkas buvo užėmęs Kelno miestą; bet, priverstas bėgti į Velclarą (Welzlar), ten buvo apgultas, ir kadangi padėtis tapo kritinė, Rudolfas pareiškė, kad jam atiduotų apsišaukėlį surištomis rankomis ir kojomis, ir jis suteiks taiką. Pasiūlymas buvo priimtas: apsišaukėlis buvo atvestas pas Rudolfą, kuris nuteisė jį sudeginti kaip burtininką.

**Stiksas (Styx)** – garsus šaltinis pagonių pragare.

**Sukor-Benotas (Succor-Bénoth)** – Belzebubo eunuchų vadovas, pavydo demonas.

**Sukubai (Succubes)** – demonai, kurie priima moterų pavidalus. Kai kuriuose raštuose, sako rabinas Elijas, randama, kad šimtą trisdešimt metų Adomą lankė velnienės, kurios pagimdė demonus, dvasias, lamijas, šmėklas, lemūrus ir vaiduoklius. – Valdant Rogeriui, Sicilijos karaliui, jaunas vyras, maudydamasis mėnulio šviesoje su keliais kitais asmenimis, pamanė matęs kažką skęstant, nubėgo gelbėti, ir ištraukęs iš vandens moterį, ją įsimylėjo, vedė ir susilaukė vaiko. Vėliau ji dingo su savo vaiku, ir apie juos daugiau nieko nebuvo girdėti, kas privertė manyti, kad ši moteris buvo demonas sukubas. – Hektoras Boecijus (Hector Boece), savo Škotijos istorijoje, praneša, kad nepaprasto grožio jaunuolį persekiojo jauna demonė, kuri praeidavo pro jo uždarytas duris ir ateidavo siūlytis jį vesti. Jis pasiskundė savo vyskupui, kuris liepė jam pasninkauti, melstis ir eiti išpažinties, ir pragaro gražuolė nustojo jį lankyti. – Delankras sako, kad Egipte, doram kalviui dirbant naktį kalvėje, jam pasirodė velnias gražios moters pavidalu. Jis metė karštą geležį demonui į veidą, ir šis pabėgo. – Kabalistai demonuose sukubuose mato tik elementines dvasias. Žr. *Inkubai*.

**Prakaitas (Sueur)** – Sakoma, kad duonos gabalėlis, pakištas po prakaituojančio asmens pažastimi, tampa mirtinu nuodu; ir kad jei duosite jį suėsti šuniui, jis tuojau pat pasiops. Tai klaida. Žmogaus prakaitas žudo ne labiau nei jo seilės.

**Sumanas (Summanus)** – manų valdovas senovės mitologijoje.

**Apgavystė (Supercherie)** – Henrikas Etjenas (Henri Estienne) pasakoja, kad jo laikais kaimo klebonas naktį paleido vėžius, ant kurių nugarų buvo pritvirtinęs mažas žvakutes. Pamatęs šias klajojančias šviesas, visas kaimas išsigando ir subėgo pas pastorių. Jis leido suprasti, kad tai be abejo skaistyklos sielos, prašančios maldų. Bet nelaimei kitą dieną buvo rastas vienas iš vėžių, kurį buvo pamiršta surinkti, ir apgavystė buvo atskleista: bet ši maža Henriko Etjeno pasaka yra viena iš tų piktybių, kurių protestantai prikūrė daugybę.

**Prietai (Superstitions)** – Šventasis Tomas apibrėžia prietaisus: tai yda, priešinga religijai dėl pertekliaus, nukrypimas, kuris suteikia dievišką pagarbą tam, kam ji nepriklauso, arba būdu, kuris nėra leistinas. – Dalykas yra prietaisingas, 1° kai jį lydi aplinkybės, kurios, kaip žinoma, neturi jokios natūralios galios sukelti laukiamus efektus; 2° kai šie efektai negali būti protingai priskirti nei Dievui, nei gamtai; 3° kai jis nebuvo įsteigtas nei Dievo, nei Bažnyčios; 4° kai jis atliekamas remiantis paktu su velniu. Prietaisai apima tiek daug, kad šis apibrėžimas, kuris yra klebono Tjero, yra labai nepilnas. – Yra žmonių, kurie meta puodo kablį iš namų, kad būtų geras oras; kiti užkelia nuogą kardą ant laivo stiebo, kad nuramintų audrą; vieni nevalgo gyvūnų galvų, kad niekada neskaudėtų galva; kiti liečia dantimis pakaruoklio dantį arba mirusiojo kaulą, arba deda geležį tarp dantų, kol skamba varpai Didįjį Šeštadienį, kad išsigydytų dantų skausmą; yra tokių, kurie nešioja, nuo mėšlungio, žiedą, padarytą giedant Kančią; aniesideda ant kaklo du lazdyno riešutus, suaugusius kartu, nuo sąnarių išnirimo; tie deda mergelės suverptus siūlus arba vandenyje lydytą šviną ant vaiko, kankinamo kirmėlių. Matyti tokių, kurie nudengia sergančio asmens namo stogą, kai jis miršta negana lengvai, kai jo agonija per ilgą, ir kai trokštama jo mirties; kiti vaiko mutes, kai moteris gimdo, bijodami, kad ji pagimdys mergaitę. – Kai kurie žydai eidavo prie upės ir joje maudydavosi kalbėdami maldas; jie buvo įsitikinę, kad jei jų tėvo ar brolio siela yra skaistykloje, ši maudynė ją atgaivins. – Štai įvairios prietaisingos nuomonės. – Nelaimingas tas, kuris pirmiau apsiauna dešinę koją. – Padovanotas peilis perpjauja draugystę. – Negalima dėti peilių kryžmai, nei lipti ant sukryžiuotų šiaudų. Panašiai, sukryžiuotos šakutės yra blogas ženklas. – Didelė nelaimė taip

pat, jei sudaužomas veidrodis, išbarstoma druskinė, apverčiama duona, išjudinamas nuodėgulyš!.. – Kai kurie žmonės mirko šluotą vandenyje, kad prišauktų lietų. – Karvės mėšlo pelenai yra šventi pas indus. Jie juos tepasi, kiekvieną rytą, ant kaktos ir krūtinės: jie tiki, kad tai apvalo sielą. – Kai moteris gimdo, jums pasakys, kai kuriose provincijose, kad ji pagimdys be skausmo, jei užsidės savo vyro kelnes. – Kad lapės neateitų būti sodybos vištų, reikia apylinkėse pašlakstyti dešros sultiniu karnavalo dieną. – Kai dirbama adata ketvirtadieniais ir šeštadieniais po pietų, verčiama kentėti Jėzų Kristų ir verkti Šventąją Mergelę. – Marškiniai, siūti penktadienį, pritraukia utėles... – Siūlus, suverptus karnavalo dieną, suėda pelės. – Negalima valgyti kopūstų Šv. Stepono dieną, nes jis slėpėsi kopūstuose. – Vilkai negali padaryti jokios žalos avims ir kiaulėms, jei piemuose nešiojasi šventojo Bazilijaus vardą, užrašytą ant lapelio ir pririštą prie savo lazdos viršaus. – Madagaskare pastebimos, kaip tai buvo daroma Romoje, laimingos ir nelaimingos dienos. Madagaskaro moteris manytų padariusi neatleistiną nusikaltimą, jei, turėjusi nelaimę pagimdyti laiku, paskelbtu pražūtingu, būtų apleidusi savo vaiką suėsti laukiniams žvėrimis, arba palaidoti gyvą, arba bent jau uždusinti. – Galima gerti kaip kempinei, nebijant pasigerti, sukalbėjus šią eilutę:

*Jupiter his altâ sonuit clementer ab Ida.*

Prietarai yra daugelio klaidų motina. Tai ta žmogaus proto silpnybė, kuri mažiausiems dalykams suteikia antgamtinę svarbą. Ji gimdo baimes, sukrečia silpnas galvas, sėja dienas tuščiu nerimu. Prietarai atveda visur demonus, šmėklas, vaiduoklius; jos valdos yra dykumos, tyla ir tamsa; ji pasirodo žmonėms, apsupta visų įsivaizduojamų monstrų. Ji žada tiems, kurie ja seka, atskleisti jiems neperprantamas ateities paslaptis. Ji pagimdė fatalizmą, sektas, erezijas.

**Šeivamedis (Sureau)** – Kai gautas koks nors keras iš burtininko, kurio nepažįstate, pakabinkite jo drabužį ant kablo ir muškite per jį šeivamedžio lazda: visi smūgiai kris ant kalto burtininko nugaros, kuris bus priverstas atbėgti, visu greičiu, nuimti kerus.

**Surturas (Surtur)** – genijus, kuris, pasak keltų, turi sugrįžti, pasaulio pabaigoje, ugnies genijų priešakyje, lydimas liepsnojančių viesulų; jis prasiskverbs pro dangaus angą, sulaužys Bifrostos tiltą, ir, ginkluotas kardu, labiau spindinčiu už saulę, kovos su dievais, svaids ugnis į visą žemę ir sunaikins visą pasaulį. Jo priešininkas bus dievas Frėjus, kuris pralaimės. Žr. *Bifrostas*.

**Sustrugielis (Sustrugiel)** – demonas, kuris, pagal Saliamono raktelius, moko magijos meno ir duoda familiarias dvasias.

**Svedenborgas (Swedenborg)** – garsus švedų vizionierius. – „Prancūzijoje mes beveik nieko nežinome apie Svedenborgą (sako ponas Emilis Suvestras (Emile Souvestre)), tik tai, kad vieną dieną geru apetitu pietaudamas smuklėje Londone, jis išgirdo angelo balsą, kuris jam šaukė: – Nevalgyk tiek daug! ir kad nuo tos akimirkos jis patyrė ekstazes, kurios reguliariai nunešdavo jį į dangų kelis kartus per savaitę. Pagal kai kuriuos autorius, švedų iliuminatas buvo vienas iš iškiliausių naujųjų laikų mokslininkų, ir tas, kuris po Dekarto išjudino daugiausiai naujų idėjų. Būtent Svedenborgas veikale, pavadintame: *Opera philosophica et mineralia*, išleistame 1737 m., pirmasis numatė mokslą, kurį vėliau pavadino geologija. Antroji jo knygos dalis talpina pilną metalurgijos sistemą, iš kurios mokslų akademija pasiskolino viską, kas susiję su geležimi ir plienu savo *Menų ir amatų istorijoje*. Jis taip pat parašė keletą veikalų apie anatomiją (kas

yra dar vienas panašumo bruožas tarp jo ir Dekarto), ir atrodė netgi nurodantis, skyriuje apie smegenų patologiją, frenologinę sistemą, kuriai daktaras Galis vėliau buvo skolingas savo garsumą. Galiausiai jis išleido, pavadinimu: *Dædalus hyperboreus*, matematikos ir fizikos esė, kurios patraukė jo amžininkų dėmesį. Jis kalbėjo senosiomis kalbomis, keliomis šiuolaikinėmis kalbomis, rytų kalbomis, ir buvo laikomas didžiausiu savo amžiaus mechaniku. Būtent jis privertė atgabenti sausumą, Frederiksahlo apgulčiai, naudojantis savo išradimo mašinomis, sunkiąją artileriją, kurios nebuvo galima pervežti įprastomis priemonėmis. – Toli gražu nebūdami parašyti mistine kalba, kaip paprastai manoma, dauguma religinių Svedenborgo traktatų pasižymi metodu, tvarka ir santūrumu. Juos galima suskirstyti į keturias klases, kurių niekada nereikėjo painioti: pirmoji apima mokymo ir doktrinos knygas; antroji – įrodymus, paimtus iš Šventojo Rašto; trečioji – argumentus, pasiskolintus iš metafizikos ir religinės moralės; galiausiai, ketvirtoji – autoriaus ekstatiškus apreiškimus. Kūriniai, įtraukti į šią paskutinę kategoriją, yra vieninteliai, kurie turi apokaliptinę formą ir kurių ekstravagancija gali šokiruoti.“ – Svedenborgas vis dėlto, savo mistiškume, sukūrė religiją, kaip daro visi iliuminatai. Lygiai kaip jis aplenkė mokslininkus kai kuriuose matematiniuose atradimuose, jis buvo ir šiandienos filosofų pirmtakas. Jis pretendavo „suvienyti visas bendruomenes į vieną platų katalikiškumą, kuriame jos visos ras pasitenkinimą.“ Pagal jį, „viso gėrio principas yra pirminiame atsiskyrimo nuo savęs ir pasaulio. Ši būseną sudaro dabartinę ir būsimą laimę, tai *dangus*. Išskirtinė meilė sau ir pasauliui priešingai sudaro pasmerkimą, tai *pragaras*.“ – Jis skelbia naują Dvasios apreiškimą ir dedasi atgimusios krikščionybės Kristumi, kaip dabar daro kai kurie filosofijos profesoriai. Tuo pačiu metu Svedenborgas sakėsi bendraujantis su aukštesnėmis inteligencijomis ir su kai kurių savo mirusių draugų sielomis. Ar tie, kurie jį kopijuoja šiandien, turi tuos pačius privalumus?

**Sikomantija (Sycomancie)** – būrimas figmedžio lapais. Ant šių lapų užrašydavo klausimus ar teiginius, dėl kurių norėjo būti apšviesti: jei lapas sudžiūdavo po klausimo uždavimo žyniui smalsuolių, tai buvo blogas ženklas, ir laimingas ženklas, jei jis ilgai nesudžiūdavo.

**Sidonajus (Sydonay)** – Žr. *Asmodėjus*.

**Sula (Sylla)** – Kai jis ginkluotas įžengė į Italiją, ore, vidury dienos, buvo matyti du dideli juodi ožiai, kurie kovėsi, ir kurie, pakilę labai aukštai, nusileido iki kelių pėdų nuo žemės ir išnyko dūmuose. Sulos armija išsigando šio stebuklo, kai jai buvo paaiškinta, kad šie tariami ožiai tebuvo tiršti debesys, susidarę iš žemės garų. Šie debesys turėjo formą, kurią sugalvota rasti panašią į ožio, ir kurią buvo galima lygiai taip pat palyginti su bet kurio kito gyvūno forma. – Dar sakoma, kad Sula turėjo Apolono figūrėlę, su kuria kalbėjosi viešai, kad sužinotų ateities dalykus.

**Silfai (Sylphes)** – elementinės dvasios, sudarytos iš gryniausių oro atomų, kuriame jos gyvena. Oras pilnas nesuskaičiuojamos daugybės tautų, žmogaus pavidalo, šiek tiek išdidžių iš pažiūros, sako grafas de Gabalis, bet iš tikrųjų klusnių, didelių mokslų mėgėjų, subtilių, paslaugių išminčiams, kvailių ir neišmanėlių priešų. Jų žmonos ir dukterys yra vyriško grožio, tokios, kokiomis vaizduojamos amazonės. Šios tautos yra silfai. Apie jas randama daug pasakų. Žr. *Kabalos*.

**Silvestras II (Sylvestre II)** – Gerbertas, iškeltas į šventojo Petro sostą Silvestro vardu 999 m., buvo vienas didžiausių popiežių. Jo žinios jį taip išskėlė virš jo amžiaus, kad eretikai, negalėdami

paneigti jo didybės, priskyrė jo žinių platumą kokiam nors paktui su velniu. Jis savo pagrindine studija laikė matematiką: linijos ir trikampiai, su kuriais jį matė užsiėmusį, atrodė kaip savotiškas grimuaras ir prisidėjo prie to, kad jis būtų laikomas nekromantu. Ne tik liaudis pasidavė šiai absurdistinei idėjai. Vienas popiežių gyvenimų autorius rimtai pasakė, kad Silvestras, apsėstas troškimo būti popiežiumi, kreipėsi į velnią ir sutiko jam priklausyti po mirties, su sąlyga, kad šis jam padės gauti šį orumą. Kai šiuo bjauriu keliu, prideda tas pats autorius, jis pamatė save iškeltą į apaštališkąją sostą, jis paklausė velnio, kiek laiko jis džiaugsis savo orumu. Velnias jam atsakė šia dviprasmybe, verta žmonijos priešo: „Tu juo džiaugiesi tol, kol neįkelsi kojos į Jeruzalę.“ Pranašystė išsipildė. Šis popiežius, užėmęs apaštališkąją sostą ketverius metus, penktųjų savo valdymo metų pradžioje aukojo šventąsias paslaptis Šventojo Kryžiaus bazilikoje, vadinamoje Jeruzale, ir tuoju pat pajuto užpultas ligos, kurią atpažino esant mirtiną. Tada jis prisipažino susirinkusiems apie bendravimą, kurį turėjo su velniu, ir pranašystę, kuri jam buvo pasakyta, įspėdamas juos pasimokyti iš jo pavyzdžio ir nesileisti suvedžiojamiems šios piktosios dvasios klastų. Mums nereikia pastebėti, kad mes pateikiame melagingas pasakas. Tada jis paprašė, tęsia šio didžiojo popiežiaus šmeižikai, kad po mirties jo kūnas būtų supjaustytas į ketvirčius, uždėtas ant vežimo su dviem arkliais ir palaidotas toje vietoje, kurią arkliai nurodys patys sustodami. Jo paskutinė valia buvo tiksliai įvykdyta. Silvestras buvo palaidotas Laterano bazilikoje, nes būtent priešais šią bažnyčią arkliai sustojo... Martinas Polonas (Martinus Polonus) pasakojo, kad Silvestras II turėjo drakoną, kuris kasdien nužudydavo šešis tūkstančius žmonių... Kiti prideda, kad anksčiau jo kapas pranašavo popiežių mirtį kaulų barškėjimu viduje ir dideliu prakaitavimu bei akmens drėgnumu išorėje. Iš visų šių absurdiškų pasakų matyti, kad anksčiau, kaip ir mūsų dienomis, Bažnyčia ir jos šlovingiausi pontifikai buvo taikiny s kvailiausiems šmeižtams.

**Simandijus (Symandius)** – Egipto karalius, didžiojo darbo (alchemijos) savininkas, kuris, pasak hermetinių filosofų, buvo liepęs apjuosti savo paminklą masyvaus aukso ratu, kurio perimetras buvo trys šimtai šešiasdešimt penkios uolektys. Kiekviena uolektis buvo aukso kubas. Vienoje rūmų, kurie buvo šalia paminklo, peristilio pusėje buvo matyti Simandijus, aukojantis dievams auksą ir sidabrą, kurį jis gamino kasmet. Suma buvo pažymėta, ir ji siekė 131 200 000 000 minų.

**Simpatija (Sympathie)** – Astrologai, kurie viską sieja su žvaigždėmis, laiko simpatiją ir tobulą dviejų asmenų sutarimą efektu, kurį sukelia horoskopų panašumas. Tada visi, gimę tą pačią valandą, simpatizuotų vieni kitiems; ko nematyti. – Prietaringi žmonės laiko simpatiją stebuklu, kurio priežasties negalima apibrėžti. Fizionomistai priskiria šį abipusį suartėjimą abipusiam fizionomijų traukimui. Yra veidų, kurie traukia vieni kitus, sako Lavateris, lygiai kaip yra tokių, kurie atstumia. – Tačiau simpatija kartais tėra vaizduotės vaikas. Tam tikras asmuo jums patinka iš pirmo žvilgsnio, nes jis turi bruožų, apie kuriuos jūsų širdis svajojo. Nors fizionomistai nepatiria pailgiems veidams jungtis su apvaliais veidais, jei jie nori išvengti nelaimių, kurias sukelia pažeista simpatija, vis dėlto kasdien matome tokio pobūdžio sąjungas, taip pat mažai disharmoniškas, kaip ir labiausiai simpatinės sąjungos fizionomijos atžvilgiu. – Simpatistai filosofai sako, kad iš visų kūnų nuolat sklinda korpuskulos (dalelės), ir kad šios korpuskulos, veikdamos mūsų organus, smegenyse sukelia daugiau ar mažiau simpatinius, arba daugiau ar mažiau antipatinius įspūdžius. – Princo de Kondė (Condé) santuoka su Marija de Klev (Marie de Clèves) buvo švenčiama Luvre 1572 m. rugpjūčio 13 d. Marija de Klev, šešiolikos metų amžiaus, žavingiausios išvaizdos, pašokusi gana ilgai ir pasijutusi šiek tiek nepatogiai dėl baliaus karščio, nuėjo į drabužinę, kur viena iš karalienės motinos moterų,



pamačiusi jos marškinius visus šlapius, privertė ją pasiimti kitus. Po akimirkos Anžu hercogas (vėliau Henrikas III), kuris taip pat daug šoko, įėjo ten susitvarkyti plaukų ir nusišluostė veidą pirmu pasitaikiusiu baltiniu: tai buvo marškiniai, kuriuos ji ką tik nusivilko. – Grįžęs į balių, jis metė žvilgsnį į Mariją de Klev, žiūrėjo į ją su tokia nuostaba, lyg niekada nebūtų jos matęs; jo jaudulys, sutrikimas, susižavėjimas ir visos dėmesys, kurį jis pradėjo jai rodyti, buvo tuo labiau stebinantys, kad per šešis mėnesius, kai ji buvo dvare, jis atrodė gana abejingas tiems patiems kerams, kurie tą akimirką padarė jo sielai tokį gyvą įspūdį, trukusį taip ilgai. Nuo tos dienos jis tapo nejautrus viskam, kas nebuvo susiję su jo aistra. Jo išrinkimas į Lenkijos karūną, užuot jį pamaloninęs, jam atrodė tremtis; ir kai jis buvo toje karalystėje, nebuvimas, užuot sumažinęs jo meilę, atrodė jį didinantis; jis įsidurdavo pirštą kaskart, kai rašė šiai princesei, ir rašė jai tik savo krauju. Tą pačią dieną, kai sužinojo naujieną apie Karolio IX mirtį, jis išsiuntė jai kurjerį, kad užtikrintų, jog ji netrukus bus Prancūzijos karalienė; ir kai jis ten sugrįžo, jis jai patvirtino šį pažadą ir galvojo tik apie jo įvykdymą; bet netrukus po to ši princesė buvo užpulta smarkios ligos, kuri ją nusinešė. – Henriko III neviltis neišreiškiama; jis praleido kelias dienas ašarose ir dejonėse, ir viešumoje rodėsi tik su didžiausiu gedulu. – Buvo praėję daugiau nei keturi mėnesiai, kai princesė de Kondė mirė ir buvo palaidota Sen Žermen de Prė (Saint-Germain-des-Prés) abatijoje, kai Henrikas III, įeidamas į šią abatiją, kur Burbono kardinolas jį buvo pakvietęs į didelę vakarienę, pajuto tokius stiprius širdies smūgius, kad reikėjo perkelti šios princesės kūną kitur. Galiausiai jis nenustojo jos mylėti, kad ir kokių pastangų dėjo užgniaužti šią nelaimingą aistrą. Kai kurie čia matė kerus. – Pasakojama, kad Arakano (Azijoje, už Gango) karalius ir karalienė beprotiškai mylėjo vienas kitą; kad praėjo tik šeši mėnesiai, kai jie buvo susituokę, kai šis karalius mirė; kad jo kūnas buvo sudegintas, pelenai sudėti į urną, ir kad kaskart, kai karalienė eidavo verkti ant šios urnos, šie pelenai tapdavo drungni. – Yra kitokio pobūdžio simpatijų: pavyzdžiui, Aleksandras simpatizavo Bucefalui; Augustas brangino papūgas; Neronas – varnėnus; Vergilijus – drugelius; Komodas nuostabiai simpatizavo savo beždžionei; Heliogabalas – žvirbliui; Honorijus – vištai; ir t.t. Žr. *Antipatija*.

**Sirenos (Syrènes)** – Jūs galbūt netikite sirenomis labiau nei milžinais, nei drakonais. Tačiau šiandien įrodyta, kad buvo drakonų ir milžinų; ir labai įdomiame priede, kuris seka po šventojo Orano legendos (šeštasis amžius) pono Amadėjaus Pišo (Amédée Pichot) rinkinyje, pavadintame: *Valterio Skoto papūga*, autorius įrodo daugybę faktų ir paminklų, kad Bretanėje buvo sirenų. Jūreiviai sako girdėję sirenos švilpimą: šis žodis pas juos nurodo tą gamtos savybę, kuria suspaustas oras skleidžia garsą; ji egzistuoja danguje, žemėje, jūrose; ji sukuria sferų harmoniją, vėjų švilpimą, jūrų ošimą pakrantėje. Liaudis įsivaizduoja tą savybę, apie kurią kalbama, kaip tam tikrą dievybę, kuriai pritaiko moters, dainininkės, gyvenančios ore, žemėje ir jūrose, formą. Iš čia senovės sirenos; jie joms suteikdavo moters figūrą ir paukščio arba žuvies kūną. Zoroastras sielą vadino sirena; žodis, kuris hebrajų kalba reiškia dainininkė.

**Sirochitas (Syrrochite)** – brangakmenis, kurį, pasak Plinijaus, nekromantai naudojo sulaikyti iššauktus šešėlius.

**Sitris arba Bitru (Sytry ou Bitru)** – didysis pragaro kunigaikštis; jis pasirodo leopardo pavidalu, su grifo sparnais. Bet kai priima žmogaus pavidalą, yra labai gražus. Tai jis uždega aistras. Jis atskleidžia, kai jam įsakoma, moterų paslaptis, kurias noriai išjuokia. Jam paklūsta šešiasdešimt legionų.

**Tabakas (Tabac)** – Niko (Nicot), ambasadorius Lisabonoje, pirmasis supažindino Prancūziją su tabaku; kardinolas Santa Kročė (Sainte-Croix) jį įvedė Italijoje, o kapitonas Dreikas (Drake) – Anglijoje. Gamta niekada nėra sukūrusi augalų, kurių vartojimas būtų paplitęs taip greitai; tačiau jis turėjo ir savo priešininkų. Turkų imperatorius, Rusijos caras, Persijos karalius uždraudė jį savo pavaldiniams, gresiant nosies nupjovimu ar net mirtimi. Pradžioje buvo draudžiama jį uostyti bažnyčioje; taip pat dėl čiaudulio, kurį jis sukelia, jo nevartodavo rimtuose dvaro susirinkimuose. Anglijos karalius Jokūbas I parašė storą knygą, siekdamas supažindinti su jo pavojais. Paryžiaus medicinos fakultetas surengė tezių gynimą apie blogą šio augalo, vartojamo miltelių ar dūmų pavidalu, poveikį; tačiau daktaras, kuris pirmininkavo, visą posėdį nesiliovė uostęs tabako. – Sakoma, kad Sent Vinsento salos gyventojai tiki, jog tabakas buvo uždraustasis žemiškojo rojaus vaisius.

**Tylėjimas (Taciturnité)** – Velnias dažnai užleidžia burtą savo pavaldiniams, kuris vadinamas tylėjimo kerais. Burtininkai, kurie juo paženklinėti, negali atsakyti į klausimus, užduodamus jiems teismo proceso metu. Taip Bulė (Boullé) išlaikė tylą apie tai, ką norėta iš jo sužinoti, ir buvo manoma, kad jis gavo tylėjimo kerus.

**Takuinai (Tacouins)** – fėjų rūšis pas musulmonus; jų funkcijos kartais atitinka senovės parkų funkcijas. Jos paprastai padeda žmonėms prieš demonus ir atskleidžia jiems ateitį. Rytų romanai suteikia joms didelį grožį ir sparnus kaip angelams.

**Tajpjė (Noėlis) (Taillepied)** – mirė 1589 m. Jam esame skolingi už „Traktatą apie dvasių pasirodymą, būtent, atsiskyrusių sielų, šmėklų ir t.t.“, in-12, dažnai perspausdintą, kuriame jis pripažįsta daugybę pasakojimų apie vaiduoklius; Liuterio ir Karlštato gyvenimus, Paryžius, 1577, in-8°; Aristotelio filosofijos santrauką, 1583, in-8°; „Druidų, eubagų, saronidų, bardų būklės ir respublikos istoriją nuo tvano iki Jėzaus Kristaus“, 1585, in-8°, knygą, pilną pasakų ir keistų idėjų.

**Tajtru (Žana) (Tailletroux (Jeanne))** – Pjero Bonevo (Pierre Bonnevault) žmona, ragana, kuri 1599 m. karališkajame Monmorijono (Montmorillon) teisme Puatu buvo apkaltinta dalyvavusi sabate. Savo tardymo metu ji prisipažino, kad jos vyras privertė ją eiti į pragarišką susirinkimą, ji ten nuėjo ir lankėsi dvidešimt penkerius metus; kad pirmą kartą pamatė velnią juodo žmogaus pavidalu; kad jis jai pasakė susirinkimo akivaizdoje: „Šok! Šok!“, tada ji pradėjo šokti; kad velnias pareikalavo skiautės nuo jos suknelės ir vištos, ir t.t. Liudininkų parodymais ji buvo pripažinta kalta savo kerais pakenkusi ir numarinsusi žmones bei gyvulius, ir nuteista mirti kartu su savo vyru.

**Taingairiai (Taingairi)** – oro dvasios pas kalmukus. Jos suteikia gyvybę žvaigždėms, kurios laikomos mažais stiklo rutuliukais. Jos yra abiejų lyčių.

**Talapinai (Talapoins)** – magai, kurie atlieka žynių pareigas Lao karalystės gyventojams Azijoje, ir kurie yra labai galingi. – Langiečiai (Lao gyventojai) labai linkę į magiją ir kerus. Jie tiki, kad patikimiausias būdas tapti nenugalimiems yra ištrinti galvą tam tikru skysčiu, sudarytu iš vyno ir žmogaus tulžies. Jie taip pat drėkina juo savo dramblių smilkinius ir kaktas. Kad gautų šio vaisto, jie nusiperka iš talapinų leidimą žudyti. Tada jie paveda šią užduotį samdiniais, kurie verčiasi šiuo amatu. Šie atsistoja miško pakraštyje ir nužudo pirmą sutiktąjį, vyrą ar moterį, perpjauna jam pilvą ir išplėšia tulžį. Jei žudikas medžioklėje nieko nesutinka, jis privalo

nusižudyti pats arba nužudyti savo žmoną, arba savo vaiką, kad tas, kuris jam sumokėjo, gautų žmogaus tulžies už savo pinigus. Talapinai sumaniai naudojami baime, kurią kelia jų kera, kuriuos jie suteikia ir atima savo nuožiūra, priklausomai nuo jiems siūlomų sumų. – Marinis (Marini) pateikia daug kitų detalių, bet dauguma jų yra išgalvotos, nes autorius kartais norėjo gana pikta, po talapinų priedanga, daryti užuominas į krikščionių vienuolius.

**Talismanai (Talismans)** – Paprastas talismanas yra antspaudas, figūra, ženklas ar dangaus ženklų atvaizdas, padarytas, įspaustas, išgraviruotas ar iškaltas akmenyje darbininko, kurio protas yra sutelktas ir prisirišęs prie darbo, neblaškomas pašalinių minčių, planetos dieną ir valandą, laimingoje vietoje, gražiu ir giedru oru, ir kai dangus yra geroje padėtyje, kad pritrauktų įtakas. – Talismanas, turintis Saulės figūrą ar antspaudą, turi būti sudarytas iš gryno aukso, veikiant šiai žvaigždei, kuri valdo auksą. Mėnulio talismanas turi būti sudarytas iš gryno sidabro, tomis pačiomis aplinkybėmis. Marso talismanas turi būti sudarytas iš plono plieno. Jupiterio talismanas turi būti sudarytas iš gryniausio alavo. Veneros talismanas turi būti sudarytas iš poliruoto ir gerai išgryninto vario. Saturno talismanas turi būti sudarytas iš rafinuoto švino. Merkurijaus talismanas turi būti sudarytas iš fiksuoto gyvsidabrio. Kalbant apie akmenis, hiacintas ir erelio akmuo yra saulės prigimtys. Smaragdas yra mėnulio. Magnetas ir ametistas tinka Marsui. Berilas tinka Jupiteriui. Karneolis – Venerai. Chalcedonas ir jaspis – Saturnui. Topazas ir porfyras – Merkurijui. – Sakoma, kad talismanus sugalvojo egiptiečiai, ir jų rūšių yra begalė. Garsiausias iš visų talismanų yra garsusis Saliamono žiedas, ant kurio buvo išgraviruotas didysis Dievo vardas. Laimingam šio žiedo savininkui nieko nebuvo neįmanoma, jis valdė visus džinų (genius). – Apolonijas Tianietis Konstantinopolyje pastatė gandro figūrą, kuri magiška savybe nuvijo visus šios rūšies paukščius. Egipte talismaninė figūra vaizdavo gulinčią Venerą, kuri tarnavo krušai nukreipti. – Talismanai buvo daromi visais būdais; dažniausi yra kabalistiniai talismanai, kurie yra ir lengviausi, nes jiems pagaminti nereikia kreiptis į velnią: kas reikalauja tam tikrų apmąstymų. – Saulės talismanai, nešiojami su pasitikėjimu ir pagarba, suteikia valdovų malonę ir palankumą, garbę, turtus ir visuotinę pagarbą. – Mėnulio talismanai saugo nuo populiarių ligų: jie taip pat turėtų saugoti nuo prietarų. Jie saugo keliautojus nuo bet kokio pavojaus. – Marso talismanai turi savybę padaryti nepažeidžiamais tuos, kurie juos nešioja su pagarba. Jie suteikia jiems nepaprastą jėgą ir energiją. – Jupiterio talismanai išsklaido sielvartą, paniškas baimes ir suteikia laimę prekyboje bei visuose sumanymuose. – Veneros talismanai užgesina neapykantą ir suteikia polinkį muzikai. – Saturno talismanai leidžia pagimdyti be skausmo; kas buvo išbandyta su laiminga sėkme, sako specialūs rašytojai, kilmingų asmenų, kurie buvo linkę į sunkius gimdymus. Jie padaugina dalykus, su kuriais yra padedami. Jei raitelis nešioja vieną iš šių talismanų savo kairiajame bate, jo arklys negalės būti sužeistas. – Merkurijaus talismanai padaro iškalbingais ir diskretiškais tuos, kurie juos nešioja pagarbiai. Jie suteikia mokslą ir atmintį; jie gali išgydyti visų rūšių karštines; ir jei jie padedami po pagalve lovoje, jie sukelia tikrus sapnus, kuriuose matoma tai, ką norima sužinoti: malonumas, kurio nereikėtų niekinti. Žr. *Tali, Terafimai, Tomas Akvinietis, Krokodilai, Pantakliai* ir kt.

**Talisonai (Talissons)** – prūsų žyniai stabmeldystės amžiais. Jie sakydavo laidotuvių kalbą mirusiajam, tada, žiūrėdami į dangų, šaukdavo, kad mato mirusįjį skrendantį oru ant žirgo, apsirengusį tviskančiais šarvais, ir pereinantį į kitą pasaulį su didele palyda.

**Talmudas (Talmud)** – Žr. *Thalmud*.

**Tali (Talys)** – talismanai, naudojami santuokose pas indus. Kai kuriose kastose tai maža apvali aukso plokštelė, be įspaudo ar figūros; kitose tai tigro dantis; yra tokių, kurie yra materialūs ir beformiai auksakalystės dirbiniai.

**Magiškas būgnas (Tambour magique)** – Tai pagrindinis magijos instrumentas pas lapius. Šis būgnas paprastai padarytas iš išskobto pušies ar beržo kamieno. Oda, įtempta ant šio būgno, padengta simbolinėmis figūromis, kurias lapiai ten nupiešia raudonai. Žr. *Lapiai*.

**Tamus (Tamous)** – bendras kalmukų pragaras. Velniai su ožio galvomis ten kankina pasmerktuosius, kurie be paliovos pjaustomi gabalais, pjaunami pjūklais, traiškomi po girnų akmenimis, tada sugrąžinami į gyvenimą, kad patirtų tą pačią bausmę. Nešuliniai gyvuliai ten atperka savo klaidas po sunkiausiomis naštomis, plėšrūs gyvūnai drasko vieni kitus be paliovos ir t.t.

**Tanakvilė (Tanaquille)** – Tarkvinijaus Senojo žmona. Ji buvo įgudusi augurų moksle; Romoje buvo saugoma jos juosta, kuriai priskirtos didelės galios.

**Anchelm (Tanchelm arba Tanchelin)** – Nuo 1105 iki 1123 m. šis palaidas eretikas buvo taip garbinamas Antverpene ir kaimyniniuose kraštuose, kad jo išmatos buvo ieškomos kaip apsaugos priemonės, kerai ir filakterijai.

**Tanivoa (Taniwoa)** – Naujosios Zelandijos čiabuvių Neptūnas.

**Taneris (Tanner)** – Kardinolas Sfondratas pasakoja, kad tėvas Taneris, pamaldus ir mokytas jėzuitas, keliaudamas iš Prahos į Insbruką atgauti sveikatos gimtuoju oru, mirė kelyje kaime, kurio pavadinimas neminimas. Vietos teisingumui aprašant jo bagažą, ten rasta maža dėžutė, kuri dėl savo nepaprastos struktūros iš pradžių buvo palaikyta įtartina; nes ji buvo juoda ir sudaryta iš medžio bei stiklo. Bet buvo dar labiau nustebta, kai pirmasis, kuris pažvelgė pro stiklą iš viršaus, atsitraukė sakydamas, kad ten pamatė velnią. Visi, kurie žiūrėjo po jo, padarė tą patį. Iš tiesų jie toje dėžutėje matė didelio ūgio gyvą būtybę, juodą, baisią, ginkluotą ragais. Jaunuolis, kuris baigė filosofijos kursą, atkreipė susirinkusiųjų dėmesį, kad žvėris, uždarytas dėžutėje, būdamas be galo didesnis už pačią dėžutę, negali būti materiali būtybė, o greičiau dvasia, suspausta gyvūno pavidalu. Buvo nuspręsta, kad tas, kuris nešiojosi dėžutę su savimi, negalėjo būti niekas kitas, kaip burtininkas ir magas. Toks velniškas įvykis sukėlė didelį triukšmą. Teisėjas, pirmininkavęs aprašui, pasmerkė mirusįjį netekti bažnytinio laidojimo ir nurodė klebonui egzorciuoti dėžutę, kad iš jos išeitų demonas. Minia, žinodama, kad velionis buvo jėzuitas, nusprendė, jog kiekvienas jėzuitas bendrauja su velniu; taip sprendžia neišmanėlių masės. Kol buvo elgiamasi atitinkamai, Prūsijos filosofas, eidamas per tą kaimą, išgirdo kalbant apie jėzuitą burtininką ir velnią, uždarytą dėžutėje; jis iš to daug juokėsi, nuėjo pažiūrėti fenomeno ir atpažino, kad tai mikroskopas, kurio kaimiečiai nepažinojo; jis nuėmė lęšį, išleido iš jo elniavabalį, kuris pasivaikščiojo ant stalo, ir taip sugriovė visą stebuklą. – Tai nesutrukdė daugeliui žmonių vėliau, kalbant apie tėvą Tanerį, minėti tik iš pradžių susidarytą įspūdį ir užsispyrusiai tvirtinti, kad jie matė velnią ir kad jėzuitas yra burtininkas.

**Tapu Gapas (Tapou Gaap)** – didysis prezidentas ir didysis kunigaikštis pragare. Jis pasirodo vidurdienį, kai priima žmogaus pavidalą. Jis vadovauja keturiems pagrindiniams pragaro imperijos karaliams. Jis toks pat galingas kaip Biletas (Byleth). Anksčiau buvo nekromantų,

kurie jam aukojo libacijas ir deginamąsias aukas; jie jį iššaukdavo magiškais būdais, kuriuos sakėsi esant sudarytus labai išmintingo karaliaus Saliamono; kas yra netiesa, nes Chamas, Nojaus sūnus, pirmasis pradėjo šauktis piktųjų dvasių. Jis privertė Biletą jam tarnauti ir sukūrė meną savo vardu bei knygą, kurią vertina daugelis matematikų. Žinoma kita knyga, priskiriama pranašams Elėjui ir Elizejui, kuria Gapas užkeikiamas šventųjų Dievo vardu, esančių Saliamono rakteliuose, galia. Jei koks nors egzorcistas žino Bileto meną, Gapas negalės pakęsti minėto egzorcisto buvimo. Gapas kursto meilę, neapykantą. Jis turi valdžią demonams, pavaldiems Amaimono (Amaymon) galiai. Jis labai greitai perneša žmones į įvairius kraštus, kuriuos jie nori aplankyti. Jis vadovauja šešiasdešimčiai legionų.

**Tarantulas (Tarentule)** – Teigiama, kad vieno tarantulo įkandimo pakanka, kad priverstų šokti. Gaidys ir vapsva, įgelti šios rūšies voro, sakoma, šoko pagal smuiko garsus ir mušė taktang. Jei tikėsime tam tikrais gamtininkais, tarantulas ne tik priverčia šokti, bet ir pats šoka gana elegantiškai. Daktaras Sent Andrė liudija, kad gydė neapolietį kareivį, kuris kasmet šoko keturias ar penkias dienas iš eilės, nes jam įkando tarantulas. Šie stebuklai dar nėra gerai paaiškinti.

**Tami (Tami)** – užkeikimo formulės, naudojamos kalmukų. Užrašytos ant pergamento ir pakabintos ligoniui ant kaklo, jos laikomos turinčiomis galią grąžinti jam sveikatą.

**Taro kortos arba Tarotuotos kortos (Tarots ou Cartes tarotées)** – Tai vardas, suteikiamas egiptietiškomis, itališkomis ir vokiškomis kortoms; kaladę sudaro septyniasdešimt aštuonios kortos, kuriomis buriama plačiau nei mūsų įprastomis kortomis. – Šioje kaladėje yra dvidešimt du tikrieji taro. Itališkose kortose taro yra keturi elementai (senasis stilius): evangelija, mirtis, paskutinis teismas, kalėjimas, ugnis, Judas Iskarijotas ir t.t.; vokiškose kortose taro yra kvailys, magas, lokys, vilkas, lapė, vienas ragis ir t.t. Toliau yra penkiasdešimt šešios kortos, būtent: keturi karaliai, keturios damos, keturi raiteliai, keturi valetai, dešimt kortų nuo tūzo iki dešimkės lazdoms (arba kryžiams), dešimt kardams (arba pikams), dešimt taurėms (arba būgnams), dešimt monetoms (arba širdims). – Būtų per ilgai čia detalizuoti visų šių kortų aiškinimą. Jis labai panašus į paprastą kartomantiją. Tačiau ji suteikia be galo daugiau orakulų.

**Tartaras (Tartare)** – senovės žmonių pragaras. Jie jį talpino po žeme, kurią manė esant plokščią, tokiam gilyje, sako Homeras, kad jis taip pat nutolęs nuo žemės, kaip žemė nutolusi nuo dangaus. Vergilijus jį vaizduoja didžiulį, įtvirtintą trimis sienų žiedais ir apsuptą Flegetono; aukštas bokštas gina įėjimą. Vartai kieti kaip deimantas; visos mirtingųjų pastangos ir visa dievų galia negalėtų jų sudaužyti. Tizifonė nuolat budi sargyboje ir neleidžia niekam išeiti, o Radamantas atiduoda nusikaltėlius furijoms. Bendroji nuomonė buvo, kad tiems, kurie kartą buvo įmesti į Tartarą, nebebuvo sugrįžimo. Platonas yra kitos nuomonės: pasak jo, po to, kai jie ten praleidžia metus, banga juos iš ten ištraukia ir sugrąžina į mažiau skausmingą vietą.

**Tartinis (Tartini)** – Garsus muzikas Tartinis atsigula, galvą įkaitinęs muzikinių idėjų. Miegant jam pasirodo velnias, griežiantis sonatą smuiku. Jis jam sako: „Tartini, ar grieži kaip aš?“ Muzikas, sužavėtas šios nuostabios harmonijos, pabunda, bėga prie savo fortepijono ir sukuria savo gražiausią sonatą, „Velnio sonatą“.

**Tasas (Torkvatas) (Tasso)** – Jis tikėjo teismine astrologija. – „Aš paprasčiau trijų astrologų išnagrinėti mano gimimą, sako jis viename savo laiške; ir nežinodami, kas aš esu, jie vienu

balsu pavaizdavo mane kaip didį žmogų literatūroje, žadėdami man labai ilgą gyvenimą ir labai aukštą laimę; ir jie taip gerai atspėjo savybes ir trūkumus, kuriuos pats savyje žinau, tiek mano kūno sudėjime, tiek įpročiuose, kad pradėdau laikyti tikru dalyku, jog tapsiu didžiu žmogumi.“ Jis tai rašė 1576 m. Žinoma, kokia buvo jo aukšta laimė ir labai ilgas gyvenimas!

**Tacianas (Tatien)** – antrojo amžiaus eretikas, enkratitų vadovas, kuris priskyrė demonui vynuogių sodinimą ir santuokos įsteigimą.

**Kurmis (Taupe)** – Jis vaidino svarbų vaidmenį būrime senovėje. Plinijus sakė, kad jo viduriai buvo konsultuojami su didesniu pasitikėjimu nei bet kurio kito gyvūno. Liaudis vis dar priskiria kurmiui tam tikrų galių. Stebuklingiausios yra *kurminės rankos* galios, t. y. rankos, kuri spaudė gyvą kurmį, kol jis užduso. Paprastas šios dar šiltos rankos prisilietimas gydo dantų skausmą ir net dieglius. – Jei įvyniosite vieną kurmio koją į lauro lapą ir įdėsite į arklio burną, jis tuojau pat pabėgs apimtas baimės. Jei ją įdėsite į kokio nors paukščio lizdą, kiaušiniai taps nevaisingi. Be to, jei juodą arklį įtrinsite vandeniui, kuriame virė kurmis, jis taps baltas.

**Tavidai (Tavides)** – ženklai, kuriuos Maldyvių salų gyventojai laiko tinkamais apsaugoti juos nuo ligų. Jie juos naudoja ir kaip filtrus, ir teigia jų pagalba įkvepią meilę.

**Tė (Tée)** – globėjas genijus, kurį garbina kiekvienas Taičio šeima, ir kuris laikomas vienu iš protėvių ar mirusių giminaičių. Šioms dvasioms priskiriama galia sukelti ir gydyti ligas.

**Tehuptehuh (Téhuptehuh)** – genijus, kuriam Butano gyventojai priskiria geležinių grandinių tilto, esančio Butano kalnuose, statybą. Žr. *Velnio tiltas*.

**Telis (Tell)** – Viename laukinių Šveicarijos kalnų, prie Valdštetenų (Waldstætten) ežero, yra grotas, kurioje gyventojai tiki, kad ilsisi trys Šveicarijos gelbėtojai, kuriuos jie vadina trimis Teliais. Jie vis dar dėvi savo senovinius drabužius ir sugrįž antrą kartą gelbėti savo šalies, kai ateis laikas. – Įėjimą į jų grotą labai sunku rasti. Jaunas piemuo pasakojo keliautojui, kad vieną dieną jo tėvas, ieškodamas tarp uolų pasiklydusios ožkos, atsitiktinai nusileido į šią grotą ir pamatė ten miegančius tris vyrus, kuriuos žinojo esant trimis Teliais. Vienas iš jų, staiga atsikėlęs, kol jis į jį žiūrėjo, paklausė: koks dabar laikas pasaulyje? Ir išsigandęs piemuo jam atsakė, nežinodamas ką sako: vidurdienis. – Na ką gi! sušuko Telis, dar ne laikas mums pasirodyti; ir vėl užmigo. Vėliau, kai Šveicarija įsitraukė į gana pavojingus karus, senasis piemuo norėjo eiti pažadinti trijų Telių; bet niekada nebegalėjo rasti grotos.

**Telesas (Gabrielis) (Tellez)** – labiau žinomas Tirso de Molinos vardu, dramos „Velnias pamokslininkas“ autorius ispanišku stiliumi. Būdamas penkiasdešimties metų, šis dramos poetas atsisakė teatro ir tapo *Gailestingumo ordino* (de la Merci) vienuoliu. Mes darome šią pastabą, nes dėl kelių šiek tiek laisvų juokelių, išbarstytų jo pjesėse, filosofai kritikai jį išvadino palaidu vienuoliu, pamiršdami, kad jis nebuvo vienuolis, kai rašė scenai.

**Temperatūra (Température)** – Graikai turėjo žynius, vadinamus *Calazophylaces*, kurių funkcijos buvo stebėti krušas ir audras, kad jas nukreiptų paaukojant ėriuką ar viščiuką. Jei šių gyvūnų neturėdavo, arba jei iš jų neišgaudavo palankaus ženklo, jie įsipjaudavo pirštą peiliuku ar yla ir tikėjo taip nuraminantys dievus savo pačių kraujo praliejimu. Etiopai, sakoma, turi panašių šarlatanų, kurie susipjausto kūną peiliu ar skustuvu, kad gautų lietaus arba giedros. –



Mes turime almanachų, kurie pranašauja temperatūrą kiekvienai metų dienai; vis dėlto pasiimkite apsiaustą, kai Matjė Lansbergas (Matthieu Laensberg) pranašauja visišką saulę.

**Audros (Tempêtes)** – Baltijos pakrantėse tikima, kad yra burtininkų, kurie savo užkerėjimų galia pritraukia audrą, sukelia bangas ir apverčia žvejo valtį. Žr. *Erikas, Fiksnesai* ir kt.

**Tamplieriai (Templiers)** – Apie 1118 m. keletas pamaldžių riterių susibūrė Jeruzalėje Šventojo Kapo gynybai ir piligrimų apsaugai. Karalius Balduinas II jiems davė namą, pastatytą tose vietose, kurios, kaip manyta, buvo užimtose Saliamono šventyklos; iš čia jie gavo Tamplierių (Šventyklos riterių) vardą ir šventykla vadino bet kokius savo ordino namus. – Pradžioje jie gyveno tik iš išmaldos, ir juos vadino šventojo miesto vargšais. Tačiau jie teikė tiek daug paslaugų, kad karaliai ir didžiūnai suskubo jiems suteikti didžiulių turtų. Jie davė tris religinius įžadus. 1128 m., Trua susirinkime, šventasis Bernardas davė jiems regulą. 1146 m. popiežius Eugenijus III nustatė jų aprangą, ant kurios jie nešiojo kryžių. Šis ordinas greitai išplito, nuveikė labai didelių darbų ir taip praturtėjo, kad 1312 m., praėjus mažiau nei dviem šimtmečiams nuo egzistavimo pradžios, Europoje valdė devynys tūkstančius namų ar senjorijų. – Tokia didelė prabanga atnešė sugedimą tarp tamplierių. Jie galiausiai ėmė niekinti savo regulą; tapo nepriklausomi nuo galių, kurių atrama turėjo būti; vykdė plėšikavimus ir beveik visur rodėsi įžūlūs ir maištingi. – Juos tyliai kaltino, kad tarpusavyje sudarė slaptą draugiją, pilną paslapčių, kuri ketino užvaldyti Europą. Kalbėta, kad savo intymiaame rate jie išsižadėdavo krikščionių religijos ir praktikavo kultą, suteptą bjaurių prietarų. Magija, burtininkavimas, velnio garbinimas (buvo prisipažinimų, kad viename ordino kapituloje, vykusioje Monpeljė, ir naktį, kaip įprasta, buvo išstatyta galva [žr. Bofometo galva]; kad tuojau pat velnias pasirodė katės pavidalu; kad ši katė, kol ją garbino, kalbėjo ir maloniai atsakinėjo vieniems ir kitiems; kad vėliau atėjo keli demonai ir t.t.) jiems buvo prikišami. Pilypas Gražusis, kuris juose matė visuomenės ir Bažnyčios priešus, liepė ištirti jų elgesį. Remiantis dviejų nusikaltėlių, kalinamų kalėjimuose, iš kurių vienas buvo atskalūnas tamplierius, atskleidimais, Pilypas liepė suimti ir apklausti Paryžiuje keletą tamplierių; jie prisipažino apie bjaurystes, kuriomis kaltintas ordinas. Tai buvo 1307 metais. – Ši tyrimo pradžia sukėlė tam tikrą nerimą tarp tamplierių. Rugpjūčio mėnesį didysis magistras ir keli pagrindiniai riteriai pasiskundė popiežiui ir, pasikliaudami savo galia, įsitvirtinusia visur, drąsiai pareikalavo, kad jei jiems bus keliama byla, ji būtų daroma reguliariai. Jie tikėjosi nutildyti klyksmus tokiu griežtu tonu. Bet Pilypas Gražusis priėmė juos už žodžio; ir spalio 13 d. liepė suimti savo valdose visus tamplierius. 13 d. jis sušaukė Paryžiaus dvasininkiją, sušaukė liaudį ir įsakė viešai atsiskaityti už Šventyklos riteriams pateiktus kaltinimus. Negalima buvo elgtis lojaliau. – Tamplieriai buvo kaltinami: 1° kad išsižada Jėzaus Kristaus priėmimo į ordiną metu ir spjaudo ant kryžiaus; 2° kad tarpusavyje vykdė bjaurius nešvankumus; 3° kad savo generalinėse kapitulose garbina stabą paaukštuota galva, turintį keturias kojas; 4° kad praktikuoja magiją; 5° kad įsipareigoja neperprantamai paslapčiai baisiausiomis priesaikomis. Pirmus du straipsnius pripažino šimtas keturiasdešimt kaltinamųjų; tik trys viską neigė. – Popiežius Klemensas V iš pradžių priešinosi persekiojimams, pradėtiems prieš šiuos karinius vienuolius. Jis leido juos tęsti tik po to, kai pats Puatjė apklausė septyniasdešimt du riterius ir įsitikino jų prisipažinimais faktų tikrumu. Nuo tada buvo paskirti komisarai; tyrimai vyko visuose didžiuosiuose miestuose. Popiežiaus bulės buvo išsiųstos visiems valdovams, raginant juos daryti pas save tai, kas buvo daroma Prancūzijoje. Nors tamplieriai buvo susiję su viskuo, kas buvo didžiausia įvairiose valstybėse, visur kaltinimai, iškelti prieš juos, tapo tokie akivaizdūs, kad visur jie buvo apleisti. Žakas de Molė (Jacques de Molay), jų didysis magistras, kuris, beje, buvo labai neišsilavinęs, prisipažino Šinone (Chinon),

1308 m. rugpjūčio 20 d., dėl deklaruotų nusikaltimų, ir paneigė juos Paryžiuje, 1309 m. gruodžio 20 d. Bet paneigimas nieko neįrodo. Prisipažinimai buvo padaryti laisvai ir be kankinimų. Visoje Europoje tiesa buvo visų pripažinta. Bulė, paskelbta 1312 m. balandžio 3 d. Vjenos susirinkime Dofinė, paskelbė Tamplierių ordiną panaikintą ir uždraustą. Riteriai buvo išsklaidyti; pagrindiniai vadai nuteisti kalėti iki gyvos galvos, po to, kai atliks viešą išpažintį. – Buvo pastatytas ešafotas priešais Dievo Motinos katedrą. Čia Žakas de Molė ir kitas aukštas riteris turėjo atlikti viešą atgailą. Žakas de Molė vėl buvo prisipažinęs tiesą. Užuoat viešai prisipažinęs, ko laukta, vos atsidūręs ant ešafoto, jis antrą kartą atsižadėjo savo prisipažinimo, kitas riteris jį pamėgdžiojo; ir tada Pilypas Gražusis, pasipiktinęs, sušaukė savo tarybą, kuri pasmerkė šiuos du didžiuosius kaltininkus būti sudegintus. Jų egzekucija įvyko tą pačią dieną, 1314 m. kovo 18 d. Matyti, kad jų procesas truko septynerius metus. Jei aistra būtų įsimaišiusi, kaip tiek daug rašyta, jis būtų vykęs greičiau. – Nėra tiesa, kad Žakas de Molė iškviėtė karalių ir popiežių į teismą, kaip taip pat sakyta, norint sukelti teatrinį efektą. Jis ir jo nelaimingi bendražygiai apsiribojo veltui šaukdamiesi dangiškojo keršto prieš savo teisėjus. – Tokia yra tiesa apie tamplierius. Pridursime, kad nei Prancūzijos karalius, nei popiežius, nei kiti valdovai nepasipelnė iš jų grobio. – Simbolinėje masonerijoje liko Tamplierių ordinas, kuris pretenduoja kildintis iš pasmerktojo ordino. Tai kilmė, kuria leidžiama nesididžiuoti.

**Tenaras (Ténare)** – pragaro anga pas senovės žmones; ją saugojo Cerberis.

**Tamsa (Ténèbres)** – Demonai vadinami tamsos galiomis, nes jie nepakenčia šviesos. Taip pat suprantama, kodėl pragaras vadinamas tamsiąja buveine.

**Pagundos (Tentations)** – Žr. *Demonai, Paktai, Pasishventimas* ir kt.

**Tefromantija (Tephramancie)** – Būrimas, kuriam buvo naudojami pelenai ugnies, kuri aukojant sudegindavo aukas.

**Teratoskopija (Teratoscopie)** – būrimas, kuris traukia ženklus iš kokių nors šmėklų pasirodymo ore, pavyzdžiui, raitelių armijų ir kitų stebuklų, apie kuriuos kalba kronikininkai.

**Teragonas (Terragon)** – Pamflete prieš Henriką III, kuris pasirodė 1589 m. pavadinimu *Pabarimai Henrikui Valua dėl baisių dalykų, atsiųstų Paryžiaus vaiko*, buvo rašoma: – „Henrikai, kai suteikė laisvę visiems burtininkams ir kerėtojams bei kitiems būrėjams rengti laisvas mokyklas tavo Luvro kambariuose ir netgi tavo kabinete, kiekvienam iš jų po valandą per dieną, kad geriau tave pamokyty, tu žinai, kad jie tau davė familiarų dvasią, vardu Teragonas. Tu žinai, kad vos pamatęs Teragoną, pavadinai jį savo broliu, jį apkabindamas.“ Toliau apie šį familiarų demoną buvo pridėdama bjaurių dalykų. „Tu žinai, Henrikai, kad Teragonas tau davė žiedą, ir kad to žiedo akmenyje buvo pavaizduota tavo siela.“ – Šie keistumai kyla tik iš pamfletų. Tačiau Henrikas III buvo labai prietaringas ir užsiėmė magija. Žr. *Henrikas III*.

**Žemė (Terre)** – Feliksas Nogarė (Félix Nogaret) išnaudojo keistą kai kurių filosofų nuomonę mažame kūrinyje, pavadintame *Žemė yra gyvūnas*, in-16, Versalis, III metai. – Lione yra astronomas, kuris kelia kitą teoriją. Jis teigia, kad žemė yra kempinė, kuri kasdien pakyla ir nusileidžia virš arba žemiau saulės, taip sudarydama dienas ir naktis. Užtemimai pagal jo sistemą neįmanomi, nes dangaus kūnai yra nejudantys. Pamiršome pasakyti, kad, pasak jo,

žemė kvėpuoja kaip drambliai: ugnikalniai yra jos šnervės. – Tokiu tikėjimo išpažinimų laiku, sakė *Union catholique*, galbūt nebūtų ne vietoje, jei garsus šio gražaus atradimo autorius suformuluotų savo žemės-kempinės sistemą.

**Žemiškieji arba Požeminiai (demonai) (Terrestres ou Souterrains)** – Demonų rūšys, kurias chaldėjai laikė melagiais, nes jie buvo labiausiai nutolę nuo dieviškų dalykų pažinimo.

**Paniškos baimės (Terreurs paniques)** – Vienas raitelis susilažino, kad naktį nueis paspausti ranką pakaruokliui. Jo draugas nubėga ten prieš jį, kad tuo įsitikintų. Raitelis netrukus atvyksta, dreba, dvejoja; tada, padrąsinęs save, paima pakaruoklio ranką ir jį pasveikina. Kitas, apimtas nevilties pralaimėti lažybas, skelia jam didelį antausį, taip, kad anas, manydamas esąs trenktas pakaruoklio, griūva aukštiekninkas ir miršta vietoje. Žr. *Recas, Išgąstis* ir kt.

**Tervilai (Tervilles)** – Demonai, kurie gyvena Norvegijoje kartu su droliais (drôles). Jie yra pikti, klastingi, neatsargūs ir dedasi pranašais.

**Tespesionas (Tespesion)** – Kerėtojas, kuris, norėdamas parodyti, kad gali užkerėti medžius, įsakė guobai pasveikinti Apoloniją Tianietį; ką guoba padarė plonu balsu.

**Galva (Tête)** – Ponas Salgas cituoja Flegoną, kuris praneša, kad poetas, vardu Publijus, buvo suėstas vilko, kuris jam paliko tik galvą, ir ši galva, apimta kilnaus entuziazmo, ištare dvidešimt eilučių, kurios pranašavo Romos imperijos žlugimą; jis dar cituoja Aristotelį, kuris liudija, kad nužudžius Jupiterio žynį, jo galva, atskirta nuo kūno, įvardijo žudiką, kuris buvo suimtas, teisiamas ir nuteistas remiantis šiuo liudijimu. Žr. *Polikritas*.

**Bofometo galva (Tête de Bophomet)** – Ponas de Hameris (de Hammer) 1818 m. paskelbė įdomų atradimą slaptųjų draugijų istorijai. Jis Vienos imperatoriškojo muziejaus senienų kabinete rado keletą tų stabų, vadinamų Bofometo galvomis, kuriuos garbino tamplieriai. Šios galvos vaizduoja gnostikų dievybę, vadinamą *mêtê* arba išmintimi. Jose randamas nupjautas kryžius, arba egiptietiškas gyvybės ir mirties raktas, gyvatė, saulė, mėnulis, antspauda žvaigždė, prijuostė, septynšakė žvakidė ir kiti masonų hieroglifai. Ponas de Hameris įrodo, kad tamplieriai, aukščiausiuose savo ordino laipsniuose, išsižadėdavo krikščionybės ir atsidavė bjauriems prietarams. Tamplieriai ir masonai, pasak jo, siekia gnosticizmą, arba bent jau tam tikri papročiai buvo perduoti gnostikų tamplieriams, o šių – masonams. – Marselyje ilgą laiką buvo saugoma viena iš šių auksinių galvų, konfiskuota tamplierių slėptuvėje, kai vyko jų teismas.

**Numirėlio galva (Tête de mort)** – Vienas krikščionių karalius, norėdamas sužinoti savo mirties momentą ir būdą, pasikvietė nekromantą, kuris, atlaikęs velnio mišias, liepė nukirsti galvą dešimties metų vaikui, paruoštam šiam tikslui. Tada jis padėjo šią galvą ant juodos ostijos ir, po tam tikrų užkeikimų, įsakė jai atsakyti į princo klausimą. Bet galva ištare tik šiuos žodžius: *Dangus mane atkeršys!*.. Ir tuojau pat karalius pakvaišo, be paliovos šaukdamas: *Atimkite iš manęs šią galvą!* Netrukus po to jis mirė pamišęs.

**Švento Jono galva (Tête de saint Jean)** – Vienas žynys išgarsėjo septynioliktame amžiuje tuo būdu, kuriuo skelbė savo orakulus. Įeidavo į kambarį, apšviestą kelių deglių. Ant stalo matydavo atvaizdą, vaizduojantį švento Jono Krikštytojo galvą lėkštėje. Žynys imituodavo

keletą magiškų ceremonijų; tada užkeikdavo šią galvą atsakyti į tai, ką norima sužinoti, ir galva atsakydavo suprantamu balsu, kartais gana tiksliai. Štai šios paslapties raktas: stalas, buvęs kambario viduryje, buvo laikomas penkių kolonų, po vieną kiekviename kampe ir viena viduryje. Vidurinioji buvo medinis vamzdis; tariama švento Jono galva buvo iš kartono, nudažyto natūraliai, atvira burna, ir per skylę, padarytą lėkštėje ir stale, susisiekė su tuščiavidurės kolonos ertme. Kambaryje, esančiame apačioje, asmuo, kalbėdamas per ruporą į šią ertmę, leido save girdėti labai aiškiai; atrodė, kad atsakymai sklinda iš galvos burnos.

**Tetragramatonas (Tétragrammaton)** – paslaptingas žodis, naudojamas daugumoje užkeikimų, kuriais iššaukiamas velnias.

**Teusarpuljė (Teusarpoulier)** – genijus, kurio bijo bretonai Morlė (Morlaix) apylinkėse. Jis pasirodo šuns, karvės ar kito naminio gyvūno pavidalu.

**Teusas (Teuss)** – Finistere gerbiamas gerasis genijus; jis vilki baltai ir yra milžiniško ūgio, kuris auga, kai prie jo artiniesi. Jis matomas tik sankryžose, nuo vidurnakčio iki antros valandos; kai jums reikia jo pagalbos prieš piktąsias dvasias, jis jus išgelbsti po savo apsiaustu. Dažnai, kai jis jus laiko apgaubęs, girdite pravažiuojant su baisiu triukšmu velnio vežimą, kuris bėga į pamatę, tolsta leiskdamas baisius staugimus, rėždamas orą, jūros paviršių ilgu šviesos ruožu, prasmėdamas žemės gelmėse arba bangose.

**Teutatas (Teutatès)** – galų Plutonas. Jį garbino miškuose. Liaudis įžengdavo į šiuos paslaptinius miškus tik su siaubo jausmu, tvirtai įsitikinusi, kad pragaro gyventojai ten rodo, ir kad tik druido buvimas gali sutrukdyti jiems nubausti už jų buveinės išniekinimą. Kai galas nukrisdavo ant žemės kultui pašvęstoje aptvaroje, jis turėjo skubėti iš ten išeiti: bet neatsistodamas ir šliauždamas keliais, kad nuramintų antgamtinės būtybes, kurias manė supykdes.

**Talmudas (Thalmud)** – knyga, kurioje yra šiuolaikinių žydų doktrina, stebuklingi pasakojimai, moralė ir tradicijos. Praėjus maždaug šimtui dvidešimčiai metų po šventyklos sugriovimo, rabinas Juda Hakadošas (Juda-Haccadosch), kurį žydai vadino *mūsų šventuoju mokytoju*, labai turtingas žmogus ir labai gerbiamas imperatoriaus Antonino Pijaus, su skausmu matydamas, kad išsisklaidę žydai pradeda prarasti atmintį apie įstatymą, vadinamą žodiniu, arba tradicijos, kad atskirtų jį nuo rašytinio įstatymo, parašė knygą, kurioje surašė visų rabinų, klestėjusių iki jo laikų, nuomones, konstitucijas, tradicijas. Šis rinkinys sudaro *in-folio* tomą; jis specialiai vadinamas *Mišna* arba antruoju įstatymu. Šimtas rabinų prie jo pridėjo komentarus, kurių rinkinys vadinamas *Gemara*. Visuma apima dvylika *in-folio* tomų. – Žydai taip iškelia Talmudą virš Biblijos, kad sako, jog Dievas tris valandas per dieną studijuoja Bibliją, bet devynias studijuoja Talmudą.

**Tamuzas (Thamuz)** – antrojo laipsnio demonas, artilerijos išradėjas. Jo valdos yra liepsnos, grotelės, laužai. Kai kurie demonomanai jam priskiria apyrankių, kurias nešioja damos, išradimą.

**Teagenas (Théagènes)** – Žr. *Orakulai*.

**Teantė (Théantis)** – paslaptinga moteris. Žr. *Obereitas*.

**Dangaus tema (Thème céleste)** – Šis astrologijos terminas reiškia figūrą, kurią sudaro astrologai, kai traukia horoskopą. Ji vaizduoja dangaus būklę fiksuotame taške, t. y. vietoje, kur tuo metu yra žvaigždės ir planetos. Ją sudaro dvylika trikampių, uždarytų tarp dviejų kvadratų, ir jie vadinami dvylika saulės namų. Žr. *Astrologija*.

**Temura (Themura)** – vienas iš trijų rabinų kabalos skyrių. Jį sudaro: 1° raidžių perkėlimas ir keitimas; 2° raidžių keitimas, kurį daro tam tikromis lygiavertėmis kombinacijomis.

**Teoklimenas (Théoclimène)** – žynys, tiesiogine linija kilęs iš Melampo iš Pilo, ir kuris pranašavo Itakėje Odisėjui nesant.

**Teodatas (Théodat)** – Žr. *Onomantija*.

**Teodorikas (Théodoric)** – gotų karalius. Jo valdymo metu du garsiausi senatoriai, Simachas ir Boecijus, jo žentas, buvo apkaltinti valstybiniais nusikaltimais ir įkalinti; Boecijus buvo krikščionis. Jam buvo įvykdyta mirties bausmė 524 m., o jo uošvį ištiko tas pats likimas kitais metais. – Vieną dieną Teodoriko pareigūnams patiekus ant jo stalo didelę žuvį, jis pamanė lėkštėje matęs ką tik nukirstą Simacho galvą, kuri į jį žiūrėjo įniršusiu žvilgsniu; jis taip išsigando, kad jį nukrėtė šiurpulys: jis atsigulė į lovą ir mirė apimtas nevilties.

**Teomantija (Théomancie)** – žydų kabalos dalis, kuri studijuoja dieviškosios didenybės paslaptis ir ieško šventų vardų. Tas, kuris valdo šį mokslą, žino ateitį, įsakinėja gamtai, turi pilną valdžią angelams ir velniams, ir gali daryti stebuklus. Rabinai teigė, kad būtent šiuo būdu Mozė padarė tiek daug stebuklų; kad Jozuė galėjo sustabdyti saulę; kad Elisas prišaukė ugnį iš dangaus ir prikėlė mirusįjį; kad Danielis užčiaupė liūtų nasrus; kad trys vaikai nesudegė krosnyje ir t.t. – Tačiau, nors ir labai patyrę dieviškuose varduose, žydų rabinai nebedaro nieko iš tų dalykų, kurie buvo daromi pas jų tėvus.

**Terafimai (Théraphim)** – Pasak rabino Aben-Ezros, stabai, kuriuos hebrajai vadino terafimais, buvo variniai talismanai, saulės laikrodžių formos, kurie leisdavo sužinoti valandas, tinkamas būrimui. Kad juos pagamintų, nužudydavo pirmagimį namuose, nuplėsdavo jam galvą, kurią pasūdydavo druska, sumaišyta su aliejumi: tada ant auksinės plokštelės užrašydavo keleto piktyčių dvasių vardus; pakišdavo šią plokštelę po vaiko liežuviu; pritvirtindavo nukirstą galvą prie sienos, ir, uždegę priešais ją deglus, atiduodavo jai didelę pagarbą klūpėdami. Ši figūra atsakydavo į klausimus, kuriuos jai užduodavo; buvo klausoma jos patarimų; ir pagal jos nurodymus braižomos terafimo figūros. Pagal kitus rabinus terafimai buvo mandragoros.

**Tespesijus (Thespésius)** – Kilikijos pilietis, žinomas Plutarchui. Tai buvo blogas subjektas, kuris vertėsi visokiais sukčiavimais ir kasdien griovė savo turtą ir reputaciją. Orakulas jam išpranašavo, kad jo reikalai pagerės tik po jo mirties. To pasekoje jis nukrito nuo savo namo viršaus, nususko sprandą ir mirė. Po trijų dienų, kai ruošiasi jį laidoti, jis atgijo ir nuo tada tapo teisingiausiu, pamaldžiausiu ir doriausiu žmogumi Kilikijoje. Kai jo paklausė tokio pasikeitimo priežasties, jis sakė, kad jo kritimo metu jo siela pakilo iki žvaigždžių, kurių begaliniu didumu ir stebinančiu spindesiu jis žavėjosi; kad jis matė ore daugybę sielų, vienas uždarytas liepsnojančiuose viesuluose, kitas besisukančias į visas puses, vienas labai sutrikusias ir leidžiančias skausmingas dejones; kitas, ne tokias gausias, kylančias aukštyn su greičiu ir besidžiaugiančias su savo panašiomis. Jis pasakojo apie visas piktadarių kančias

kitame gyvenime; ir pridūrė, kad jam viena pažįstama siela pasakė, jog jis dar nėra miręs, bet kad, dievams leidus, jo siela atėjo atlikti šios mažos malonės kelionės, ir kad po to jis grįžo į savo kūną, stumiamas smarkaus pūtimo. Dėl jūsų, skaitytojai, patikėkite manimi, nelaukite mirties, kad gyventumėte gerai.

**Tesalietės (Thessaliennes)** – Tesalijoje buvo toks didelis burtininkų, ir ypač raganų, skaičius, kad raganos ir *tesalietės* vardai buvo sinonimai.

**Teurgija (Théurgie)** – menas pasiekti antgamtinės žinias ir daryti stebuklus padedant dvasioms ar genijams, kuriuos pagonyms vadino dievais, o Bažnyčios tėvai pavadino demonais. Šio įsivaizduojamo meno siekė ir jį praktikavo daugybė filosofų. Bet tie trečiojo ir ketvirtąjo amžiaus filosofai, kurie pasivadino eklektikais arba neoplatonikais, tokie kaip Porfirijus, Julijonas, Jamblichas, Maksimas, buvo ypač juo susižavėję. Jie įtikino save, kad per šaukimosi formules, per tam tikras praktikas, galima turėti familiarų bendravimą su dvasia, joms įsakyti, pažinti ir veikti jų pagalba dalykus, viršijančius gamtos jėgas. Tai buvo, iš esmės, ne kas kita kaip magija. Bet šie filosofai skyrė dvi jos rūšis, būtent: juodąją ir kenksmingąją magiją, kurią vadino goetiją, ir kurios efektus priskyrė blogiesiems demonams, ir geradaringąją magiją, kurią vadino teurgija, t. y. dieviška operacija, kuria šaukdavosi gerųjų dvasių. – Iš kur buvo žinoma, pridėda Beržjė, kad tokie žodžiai ar tokios praktikos turėjo galią pajungti šias tariamas dvasias ir padaryti jas klusnias? Teurgistai manė, kad pačios dvasios atskleidė šią paslaptį žmonėms. Kelios iš šių praktikų buvo nusikaltimai, pavyzdžiui, žmogaus kraujo aukos; ir nustatyta, kad teurgistai jas aukojo. Žr. *Magija, Notaro menas* ir kt.

**Tjeras (Žanas Batistas) (Thiers)** – mokytojas Sorbonos bakalauras, Paryžiaus universiteto profesorius, vėliau Vibrė (Vibraye) klebonas Mano (Mans) vyskupijoje, gimęs Šatre 1638 m., miręs Vibrė 1703 m., keleto įdomių veikalų autorius, tarp kurių vis dar ieškomas *Prietarų traktatas*, 4 tomai in-12. Jame jis pateikia daugybę mažų keistų faktų.

**Tomas (Šventasis) (Thomas (Saint))** – Demonomanų raštuose skaitoma, kad šventąjį Tomą Akvinietį studijose trikdė didelis arklių triukšmas, kurie kasdien praeidavo pro jo langus eidami gerti: kadangi jis buvo įgudęs gaminti talismanus, jis padarė mažą arklio figūrėlę, kurią užkasė gatvėje; ir nuo to laiko arklininkai buvo priversti ieškoti kito kelio, nes jokia jėga nebegalėjo priversti jokio arklio praeiti ta užburta gatve. Tai pasaka kaip ir bet kuri kita. Žr. *Albertas Didysis*.

**Tomas (Thomas)** – Keliuose pasakotojų raštuose skaitoma štai kas: „Vienuolis, vardu Tomas, po kivirčo su vienu Lukos vienuolyno vienuoliais, visas susijaudinęs pasitraukė į mišką, kur sutiko vyrą, kuris turėjo baisų veidą, grėsmingą žvilgsnį, juodą barzdą ir ilgą drabužį. Jis paklausė jo, kodėl jis eina vienas į šias nuošalias vietas. Vienuolis atsakė, kad pametė savo arklių ir kad jo ieško. Aš jums padėsiu, tarė nepažįstamasis. Jiems einant kartu ieškoti tariamo pasiklydusio arklio, jie atvyko prie upelio kranto, apsupto bedugnių. Nepažįstamasis pakvietė vienuolį, kuris jau nusiavė batus, užlipti jam ant pečių, sakydamas, kad jam, būnant didesniui, lengviau pereiti. Tomas sutiko, bet kai atsidūrė ant savo kompaniono nugaros, pastebėjo, kad šis turi deformuotas demono pėdas; jis pradėjo drebėti ir iš visos širdies pavesti save Dievui. Velnias tuojau pat ėmė murmėti ir pabėgo su baisiu triukšmu, nulaikdamas didelį ąžuolą, kurį išrovė iš žemės. O vienuolis liko gulėti ant bedugnės krašto ir dėkojo savo gerajam angelui, kad taip ištraukė jį iš Šėtono nagų.“



**Toras (Thor)** – griaustinio dievas pas senąsias germanų rases, kurios jį ginklavo kūju.

**Tu (Thou)** – 1598 m. prezidentui de Tu (de Thou) nutiko gana keistas nuotykis. Jis neilgai buvo apsistojęs Somiuro mieste. Vieną naktį, kai jis giliai miegojo, jį staiga pažadino milžiniškos masės svoris, kurį pajuto užguldamas kojas. Jis stipriai nupurtė šį svorį ir numetė jį į kambarį... Prezidentas dar nežinojo, ar jis gerai prabudęs, kai išgirdo vaikštant visai šalia savęs. Tada jis atitraukė savo lovos užuolaidas, ir kadangi langinės nebuvo uždarytos, ir švietė mėnulis, jis aiškiai pamatė didelę baltą figūrą, kuri vaikščiojo po apartamentus... Tuo pačiu metu jis pastebėjo išmėtytus drabužius ant kėdžių prie židinio. Jis įsivaizdavo, kad į jo kambarį įėjo vagys; ir matydamas baltą figūrą artėjant prie jo lovos, jis paklausė stipriu balsu: Kas jūs esate? – Aš esu dangaus karalienė, atsakė šmėkla iškilmingu tonu... Prezidentas, atpažinęs moters balsą, tuojau pat atsikėlė; ir pašaukęs savo tarnus, liepė jiems ją išvesti, ir atsigulė neprašęs paaiškinimo. Kitą dieną jis sužinojo, kad moteris, kuri jam atliko naktinį vizitą, buvo beprotė, kuri, nebūdama uždaryta, bėgiojo šen bei ten ir tarnavo žaislu liaudžiai. Ji buvo įėjusi į namą, kurį jau pažinojo, ieškodama prieglobsčio nakčiai. Niekas jos nepastebėjo, ir ji įsėlino į prezidento kambarį, kurio duris rado atviras. Ji nusirengė prie ugnies ir išdėliojo savo drabužius ant kėdžių. Ši beprotė mieste buvo žinoma dangaus karalienės vardu, kurį pati sau suteikė.

**Turifumija (Thurifumie)** – būrimas smilkalų dūmais.

**Timiasmatai (Thymiasmata)** – smilkalų kvepalai, kuriuos senovėje naudojo, kad išlaisvintų tuos, kurie buvo apsėsti kokios nors piktosios dvasios.

**Tirėjus (Pjeras) (Thyrée)** – jėzuitas, knygos apie demoniakus, užkrėstus namus ir naktines baimes autorius.

**Tibalangai (Tibalang)** – šmėklos, kurias Filipinų čiabuviai mano matą tam tikrų senų medžių viršūnėse, kuriuose jie įsitikinę, kad reziduoja jų protėvių sielos. Jie jas įsivaizduoja milžiniško ūgio; ilgais plaukais, mažomis pėdomis, labai plačiais sparnais ir dažytu kūnu.

**Tiberijus (Tibère)** – Šis Romos imperatorius matė tamsoje, pasak Kardano, kuris turėjo tą pačią savybę. Žr. *Trazulas*.

**Tichas Brahė (Ticho-Brahé)** – švedų astronomas. Jis tikėjo, kad jo diena bus nelaiminga, ir greitai grįždavo atgal, jei išeinant iš namų pirmas sutiktas asmuo būdavo senė, arba jei kiškis perbėgdavo jam kelią.

**Tigras (Didysis) (Tigre (Le grand))** – Žr. *Kiškis*.

**Spengimas (Tintement)** – Kai jaučiame karštį skruoste, sako Braunus (Brown), arba kai mums spengia ausyje, paprastai sakome, kad kažkas apie mus kalba. Šis ausies spengimas mūsų tėvų buvo laikomas labai blogu ženklu.

**Tiromantija (Tiromancie)** – būrimas sūriu. Ji buvo praktikuojama įvairiais būdais, kurių mes nežinome.

**Titanija (Titania)** – fėjų karalienė. Žr. *Oberonas*.

**Titas (Titus)** – „Sename žydų tradicijų rinkinyje pasakojama, kad Titas pretendavo nugalėjęs žydų Dievą Jeruzalėje. Tada pasigirdo baisus balsas, kuris tarė: Nelaimingasis, mažiausias iš mano kūrinių tave nugalės. Iš tiesų, uodas įlindo imperatoriui į nosį ir pasiekė jo smegenis. Ten septynerius metus jis mito imperatoriaus smegenimis, ir joks gydytojas negalėjo jo iškrapštyti. Titas mirė po baisių kančių. Atidarė jo galvą pažiūrėti, kas tai per liga, prieš kurią žlugo visos medicinos pastangos, ir rado uodą, bet labai nutukusį. Jis buvo tapęs balandžio dydžio. Jis turėjo geležines kojas ir varinę burną.“

**Toja (Toia)** – vardas, kuriuo Floridos gyventojai garbina velnią, t. y. blogio autorių.

**Kapai (Tombeaux)** – Pas daugelį senovės stabmeldžių tautų buvo paprotys eiti miegoti ant kapų, kad gautų sapnų iš mirusiųjų, tam tikra prasme juos iššauktų ir apklaustų. Žr. *Mirusieji*.

**Tondalas (Tondal)** – Kareivis, vardu Tondalas, po vizijos ar sapno pasakoja, kad buvo nuvestas angelo į pragarus. Jis matė ir jautė kančias, kurios ten patiriamos. Angelas jį nuvedė, sako jis, į didelę tamsią šalį, padengtą degančiomis anglimis. Šios šalies dangus buvo milžiniška degančio geležies plokštė, kuri buvo devynių pėdų storio. Pirmiausia jis pamatė kančią daugybės sielų, kurias dėjo į gerai uždarytus indus ir lydė. Po to jis atvyko prie kalno, apkrauto sniegu ir ledo luitais dešiniajame šlaite, padengto liepsnomis ir verdančia siera kairiajame šlaite. Sielos, kurios ten buvo, pereidavo pakaitomis iš karštų vonių į ledines vonias, ir išeidavo iš sniego, kad įeitų į katilą. To kalno demonai turėjo geležines šakes ir ugnyje įkaitintus trišakius, kuriais nešiodavo sielas iš vienos vietos į kitą. Tondalas tada pamatė daugybę nusidėjėlių, panirusių iki kaklo į dervos ir sieros ežerą. Šiek tiek toliau jis atsidūrė priešais baisų žvėrį, nepaprasto dydžio. Šis žvėris vadinosi Acheronu, jis vėmė liepsnas ir smirdėjo nepakenčiamai. Jo pilve girdėjosi vyrų ir moterų klyksmai ir staugimai. Angelas, kuris be abejo turėjo įsakymą duoti Tondalui pamoką, pasitraukė į šalį jam nepastebint, ir paliko jį vieną priešais žvėrį. Tuoju pat demonų gauja puolė jį, sugriebė ir įmetė į didžiojo žvėries nasrus, kuris jį prarijo kaip lęšį. Nejmanoma išreikšti, sako jis, visko, ką jis iškentėjo šio monstro pilve. Jis ten atsidūrė nepaprastai liūdnoje kompanijoje, sudarytoje iš žmonių, šunų, lokių, liūtų, gyvačių ir daugybės kitų nežinomų gyvūnų, kurie žiauriai kandžiojosi ir nepagailėjo praeivio. Jis patyrė šalčio baisumus, sudegusios sieros smarvę bei kitus nemalonumus. Angelas atėjo jo iš ten ištraukti ir tarė jam: Tu ką tik atpirkai savo mažas įprastines nuodėmes; bet tu anksčiau pavogei karvę iš valstiečio, savo kumo: štai ji, ta karvė. Tu ją nuvesi į kitą ežero pusę, kuris yra priešais mus. – Tondalas pamatė nesuvaldytą karvę už kelių žingsnių nuo savęs; jis atsidūrė ant dumblino tvenkinio kranto, kuris su trenksmu judino savo bangas. Jį buvo galima pereiti tik per tiltą, tokį siaurą, kad žmogus užimdavo visą plotį savo pėdomis. Deja! tarė verkdamas vargšas kareivis, kaip aš galėsiu pereiti su karve šį tiltą, kur nedrįsčiau rizikuoti vienas? – Reikia, atsakė angelas. Tondalas, po daugelio vargų, sugriebė karvę už ragų ir stengėsi ją vesti per tiltą. Bet jis buvo priverstas ją vilkti, nes kai karvė stovėjo, pasiruošusi žengti žingsnį, kareivis krito iš savo aukščio; o kai kareivis atsikeldavo, karvė savo ruožtu griūdavo. Su dideliais vargais žmogus ir karvė pasiekė tilto vidurį. – Tada Tondalas susidūrė nosis į nosį su kitu žmogumi, kurisėjo per tiltą kaip ir jis: jis buvo nešinas pėdais, kuriuos buvo pasmerktas nešti į kitą ežero krantą. Jis paprašė kareivio leisti jam praeiti; Tondalas jį maldavo netrukdyti jam baigti atgailos, kuri jam jau sukėlė tiek vargo. Bet niekas nenorėjo trauktis; po to, kai jie gana ilgai ginčijosi, jie abu pastebėjo, savo dideliame nustebime, kad perėjo visą tiltą nežengę nė žingsnio. Tada angelas nuvedė Tondalą į kitas ne mažiau baisias vietas, ir po to parvedė jį į lovą. Jis atsikėlė ir nuo to laiko elgėsi geriau.

**Griaustinis (Tonnerre)** – Griaustinis buvo garbinamas kaip dievas. Egiptiečiai jį laikė tolimo balso simboliu, nes iš visų garsų jis girdimas toliausiai. Kai griaudėja, singalai įsitikinę, kad dangus nori jiems skirti bausmę, ir kad piktųjų sielos yra įpareigosios nukreipti smūgius, kad juos kankintų ir baustų už jų nuodėmes. Bretanėje yra paprotys, kai griaudėja, įdėti geležies gabalą į perinčių vištų lizdą, kaip apsaugą nuo griaustinio. Žr. *Varpai, Šv. Jono Evangelija* ir kt.

**Tokis (Didysis) (Toqui)** – Araukanai, nepriklausomos Čilės gentys, šiuo vardu pripažįsta didžiąją dvasią, kuri valdo pasaulį. Jie jai priskiria žemesnius ministrus, atsakingus už smulkias administravimo detales, tokias kaip sezonai, vėjai, audros, lietus ir geras oras. Jie taip pat pripažįsta piktąjį genijų, kurį vadina Gekuba (Guécuba), kuris piktdžiugiškai mėgaujasi trikdydamas tvarką ir vargindamas didįjį Tokį.

**Torngarsukas (Torngarsuk)** – Grenlandai neatlieka nei maldų, nei aukojimų, ir nepraktikuoja jokių apeigų; vis dėlto jie tiki tam tikrų atgamtinių būtybių egzistavimu. Vyriausias ir galingiausias iš šių būtybių yra Torngarsukas, kuris, pasak jų, gyvena po žeme, ir kurį jie vaizduoja lokio pavidalu, tai žmogaus su viena ranka pavidalu, tai galiausiai žmogaus būtybės, didelės daugiausia kaip vienas rankos pirštas, pavidalu. Būtent pas šią dievybę angekokai (anguekkoks) privalo vykti prašyti patarimo, kai grenlandas suserga arba kai atsiduria kokiam nors kitame keblume. Be šio gerojo genijaus, kuris nematomas niekam, išskyrus angekoką, yra keletas kitų, kurie yra mažiau galingi; tai ugnies, vandens, oro ir t.t. genijai, kurie, tarpininkaujant angekokui, moko juos, ką jie turi daryti ar ko vengti, kad būtų laimingi. Kiekvienas angekokas be to turi savo familiarų dvasią, kurią iššaukia ir su kuria konsultuojasi kaip su orakulu.

**Torkvemada (Antanas de) (Torquemada)** – ispanų autorius knygos *Hexameron arba šešios dienos, kuriose yra keletas mokytų diskursų ir t.t.; su daugybe žymių ir dar negirdėtų istorijų*, išverstos į prancūzų kalbą Gabrielio Šapiuji (Gabriel Chappuys), turanžiečio. Lionas, 1582, in-8°; kūrinys pilnas stebuklingų dalykų ir šmėklų bei vaiduklių nuotykių.

**Toreblanka (Pranciškus) (Torreblanca)** – Kordobos jurisconsultas, įdomios knygos apie burtininkų nusikaltimus autorius.

**Kankinimas (Torture)** – Kai burtininkams buvo taikomas kankinimas, ir kančios nepriversdavo jų prisipažinti, sakydavo, kad velnias padaro juos nejautrius skausmui.

**Totemas (Totam)** – dvasia, kuri saugo kiekvieną Šiaurės Amerikos laukinį. Jie jį įsivaizduoja kokio nors žvėries pavidalu; ir dėl to niekada nežudo, nemedžioja ir nevalgo gyvūno, kurio figūrą, jų manymu, priėmė jų totemas.

**Tupanas (Toupan)** – piktoji dvasia, kuri valdo griaustinį pas Brazilijos čiabuvių.

**Jėgos triukas (Tour de force)** – Delrio pasakoja šią smagią istoriją: Dvi magų grupės susirinko Vokietijoje švęsti didžiojo princo vestuvių. Šių grupių vadovai buvo varžovai ir kiekvienas norėjo be dalijimosi mėgautis garbe linksminti dvarą. Tai buvo proga kovoti pasitelkus visus burtininkavimo išteklius. Ką padarė vienas iš dviejų magų? Jis prarijo savo kolegą, palaikė jį kurį laiką savo skrandyje ir tada atidavė jį pro ten, kur žinote. Ši išdaiga užtikrino jam pergalę.

Jo varžovas, sugėdintas ir sutrikęs, pasišalino su savo trupe ir nuėjo toliau išsimaudyti ir pasikvėpinti.

**Užburtas bokštas (Tour enchantée)** – Žr. *Roderikas*.

**Monpeljė bokštas (Tour de Montpellier)** – Monpeljė be abejo dar yra senas bokštas, kurį to miesto liaudis laiko tokiu pat senu kaip pasaulis; jo griūtis turi keliomis minutėmis aplenkti visatos žlugimą.

**Viglos bokštas (Tour de Wigla)** – prakeiktas bokštas Norvegijoje, kur pagonis karalius Vermundas liepė sudeginti Šventosios Etelredos krūtis su tikrojo kryžiaus medžiu, atvežtu į Kopenhagą Olajo III. Sakoma, kad nuo to laiko veltui bandyta padaryti koplyčią iš šio prakeikto bokšto; visi kryžiai, kurie ten buvo pastatyti vienas po kito, buvo sunaikinti dangaus ugnies.

**PURPLELIS (Tourterelle).** — Jei kas nešiosis šio paukščio širdį, įsuktą į vilko kailį, tai užgesins visus jausmus. Jei pakabinsite jo kojas ant medžio, medis niekada nebeves vaisių. Jei jo krauju, sumaišytu su vandeniu, kuriame virė kormis, įtrinsite plaukuotą vietą, visi juodi plaukai nukris...

**TRADICIJOS (Traditions).** — Mes skaitėme, ne taip seniai, kandžią disertaciją „Quarterly“ žurnale apie viduramžių ir naujųjų laikų liaudies tradicijas. Čia išsaugosime ryškiausius ištraukas. — Autorius teigia, jog liaudies tradicijų filosofija remiasi lemtimi ir gėrio bei blogio priešprieša. Šis pagrindas aptinkamas net banaliausioje pasakoje, kur įvedama antgamtinė jėga; o auklė, kuri pasakoja savo istoriją prie kaimiško židinio, valdo tą patį mokslą, kaip ir Graikijos hierofantai ar Persijos magai. Kadangi šiame žemutiniame pasaulyje griaunamasis pradas yra pats aktyviausias, prietaringuose tikėjimuose jis pasirodo begaline formų įvairove: vienos niūrios, kitos spindinčios; visur atrandame tas pačias Oromazdo ir Arimano personifikacijas bei manichėjų ereziją. — Miglotas neišsilavinusio kaimiečio patiklumas dera su senovės išminčių mitologiniu mokslu. Tautos, kurias skiria vandenynas, suartėja per savo pasakėčias; Graikijos hamadriadės ir Skandinavijos kaukai šoka brolišką ratelį su šmėklomis, kurias iššaukia modernus burtininkas; pastarasis savo filtrus, kaip Kanidija, gamina iš mandragoros, nuodingosios nuokanos, gyvačių liežuvių ir kitų ingredientų, aprašytų Vergilijaus ir Horacijaus. Pasigirdus modernių burtininkų balsui, kaip ir Tesalijos magų balsui, vis dar girdėti klykiant pelėdą, krankiant varną, šnypščiant gyvatę ir plazdenant juodus skarabėjų sparnus.

Vis dėlto, legendų Šėtonas niekada nėra apgaubtas puolusio angelo niūria didybe; tai velnias, Priešas, piktas iš esmės, nuo neatmenamų laikų. Jo įniršis dažnai bejėgis, nebent jis griebiasi klastos: jis kelia greičiau baimę nei pagarbų virpulį. Iš čia kyla ta nuolatinė keistų kaprizų ir groteskiškų piktadarysčių seka, kuri jį charakterizuoja; iš čia tas familiarumas, mažinantis jo vardo keliamą siaubą: tie patys elementai sudaro visas įvairias blogio prado kombinacijas, pagimdžiusias gausią kaukų, išėjusių iš pragaro, rasę. Jei juokas ne visada piktas ir klastingas, jis bent jau gana gerai išreiškia piktavališkumą ir klastą. Iš juoko ir piktavališkumo sąjungos gimė visi tie pašaipūnai, kuriuos mitologai priskyrė dievybių rangui. Toks yra graikų Momas ir skandinavų Lokis, vienas — Olimpo juokdarys, kitas — Valhalos puotų juokdarys.

Kaimyninėje Danijos karalystėje Pakai turi retą muzikantų talentą. Egzistuoja tam tikras šokis, vadinamas „Elfų karaliaus žiga“, gerai žinomas kaimo smuikininkams, tačiau nė vienas jų nedrįstų jo griežti. Jau pati melodija sukelia tokį patį poveikį kaip Oberono ragas: vos pasigirsta pirmoji nata, seniai ir jauni yra priversti šokinėti pagal taktą; namuose pradeda lūžti stalai, kėdės ir suolai, o neatsargus muzikantas gali nutraukti kerus tik sugrodamas tą patį šokį atbulai, nesumaišydamas nė vienos natos, arba leisdamas priartėti vienam iš nevalingų šokėjų, pakankamai vikriam, kad praeitų jam už nugaros ir per petį nupjautų visas smuiko stygas.

Šios klasės dvasių vardai yra labai reikšmingi: iš *Gob* (Senio), tapusio velnio vardu, normanai, atrodo, padarė Gobeliną. Gobelinu vadintas tas Evrė velnias, kurį šventasis Taurinas išvarė, tačiau kuris, parodęs ypatingą pagarbą šventajam egzorcistui, gavo leidimą negrįžti į pragarą ir toliau vaidintis mieste įvairiais pavidalais, su sąlyga, kad tenkinsis krėsdamas nekaltus pokštus geriems Ero krikščionims. Atrodo, kad Evrė Gobelinui prieš kelerius metus pabodo jo išdaigos, ir jis sulaužė savo įžadus, kad eitų kankinti Kano gyventojų. Vieną iš pastarųjų žiemų Vilhelmo Bastardo gerojo miesto buržua dažnai būdavo gąsdinami jo pasirodymų. Jis buvo apsitašęs baltais šarvais ir išaugdavo tiek, kad galėdavo žvelgti pro aukščiausių aukštų langus. Vienas senas generolas sutiko šį įkyrų velnią akligatvyje ir iškvietė jį į dvikovą, bet Gobelinas jam atsakė: „Ne iš tavęs aš gavau savo misiją, ne tau turiu už ją atsiskaityti.“ Generolui primygtinai reikalaujant, staiga iš žemės išdygo šeši tokio paties dydžio balti velniai, ir generolas nusprendė, jog protingiau trauktis prieš skaičių. Departamento laikraštis atidavė duoklę jo drąsai, tačiau generolui vis tiek prireikė daktaro Vastelio nuleisti kraują.

Ispanų *Duendé* atitinka normanų Gobeliną ir švedų *Tomtegobbe*. *Duende*, pasak Kobaruvių (Cobaruvių), yra *dueno de casa* (namų šeimininko) santrumpa. Šis ispanų velnias visais laikais buvo minimas dėl savo metamorfozių lengvumo. Velnias Ispanijoje, kaip ir visur kitur, dažnai priversdavo apie save kalbėti; paminėkime legendą apie demonišką kilmingos Haro šeimos kilmę. Don Diegas Lopesas, Biskajos senjoras, tykojo šerno, kai išgirdo nuostabaus moteriško balso akordus. Jis apsidairo ir pamato dainininkę, stovinčią ant uolos. Jis ją įsimylėjo ir pasiūlė tuoktis. „Aš priimu jūsų ranką, – atsakė ji, – gražusis riteri, nes mano kilmė yra kilminga; bet su viena sąlyga: prisiekite man, kad niekada mano akivaizdoje netarsite švento vardo.“ Riteris prisiekė, ir kai santuoka buvo įvykdyta, jis pastebėjo, kad jo sužadėtinė turi ožkos koją. Laimei, tai buvo vienintelis jos trūkumas. Niekas nėra tobulas; ir tyliu susitarimu ožkos koja greitai tapo tik elnės koja, kas buvo poetiškiau. Don Diegas dėl to jautė ne mažesnę prierašumą savo žmonai, kuri tapo dviejų vaikų – dukters ir sūnaus, vardu Inigesas Gera (Iniguez Guerra), motina. Tačiau vieną dieną, jiems sėdint prie stalo, Biskajos senjoras numetė kaulą savo šunims: mastifas ir spanielis susipešė; spanielis griebė mastifui už gerklės ir jį pasmaugė. „Šventoji Mergele Marija! – sušuko don Diegas, – kas kada nors matė tokį dalyką?“ Dama su elnės koja tučtuojau griebė savo vaikus už rankų. Diegas sulaukė berniuką, bet motina su dukterimi paspruko oru... Vėliau don Diegas Lopesas įsiveržė į maurų žemes: mūšyje jam nepasisėkė, jis pateko į nelaisvę; nugalėtojai surišo jam rankas ir išsivedė į Toledą. Inigesas Gera liūdėjo dėl tėvo nelaisvės. Tuomet kažkas jam tarė: „Kodėl nenuėjus šauktis fėjos, kuri tave pagimdė: tik ji viena gali tau nurodyti būdą išlaisvinti don Diegą.“ Inigesas sėdo ant žirgo; nuvyko į kalną: fėja buvo ant uolos; ji atpažino sūnų. „Ateik pas mane, – tarė ji, – žinau, kas tave atveda, ir žadu tau pagalbą bei apsaugą: palik ten savo žirgą, jis tau niekuo nepasitarnaus. Aš noriu jį pakeisti kitu, kuris per kelias valandas nuneš tave į Toledą; bet tu neuždėsi jam kamanių, nekaustysi jo, neduosi jam nei maisto, nei vandens.“ Fėja Elnės Koją pašaukė Pardalą;

toks buvo šio nepaprasto žirgo vardas: Inigesas užšoko ant jo strėnų ir netrukus pargabeno tėvą. Fėja Elnės Koja buvo toks tikras demonas, kad legendos pabaiga, minėdama kitus jos pasirodymus Biskajoje, mums sako, jog ji pasirodo su bruožais, būdingais velniui.

Pagal skandinavų mitologiją, pagrindinį Vokietijos ir Anglijos liaudies tikėjimų šaltinį, Odinas prisiima *Nickar* arba *Hnickar* vardą, kai veikia kaip griaujamasis pradas arba piktoji dvasia. Šiuo vardu ir kelpio, Škotijos arklio-velnio, pavidalu jis gyvena Skandinavijos ežeruose ir upėse, kur sukelia audras ir uraganus. Riugeno saloje yra tamsus ežeras, kurio vandenys drumsti, o krantai apaugę tankiais miškais. Būtent ten jis mėgsta kankinti žvejus, apversdamas jų valtis ir kartais jas užmesdamas net į aukščiausių eglių viršūnes. — Iš skandinavų *Nickar* kilo vandenų vyrai ir vandenų moterys, teutonų niksai (*nixes*). Nėra garsesnių už Elbės ir Galo nimfas. Prieš įsigalint krikščionybei, saksai, gyvenę šių dviejų upių kaimynystėje, garbino moteriškos lyties dievybę, kurios šventykla buvo Magdeburgo arba Megdeburcho (Mergelės miesto) mieste, ir kuri vėliau visada kėlė tam tikrą baimę kaip Elbės najadė. Ji pasirodydavo Magdeburge, kur turėjo paprotį eiti į turgų su krepšiu po pažastimi: ji buvo grakšti, tvarkinga, ir iš pirmo žvilgsnio ją būtų palaikęs gero miestiečio dukra; bet gudruoliai ją atpažindavo iš mažo jos prijuostės kamučio, kuris visada būdavo drėgnas, primindamas jos vandeninę kilmę. Pretorijus, gerbiamas XVII a. autorius, pasakoja, kad Elbės nimfa kartais atsisdė ant upės kranto, šukuodamasi plaukus sirenų pavyzdžiu. Tradicija, panaši į tą, kurią Valteris Skotas pavaizdavo „Lamermuro sužadėtinėje“, sklandė apie Elbės sireną; ją visą pateikia broliai Grimai savo „Germanų legendų rinkinyje“. Kad ir kokios gražios atrodytų undinės ar niksai, demoniškas pradas visada sudaro jų esmę; blogio dvasia tėra pridengta daugiau ar mažiau perregimu šydu, ir anksčiau ar vėliau šių paslaptingų gražuolių giminystė su Šėtonu tampa akivaizdi. Neišvengiama mirtis yra dalia to, kas leidžiasi jų suvedžiojamas.

Autoriai teigia, kad paskutinius potvynius Valė (Valais) sukėlė demonai, kurie, jei ir nėra nikarai ar niksai, tai bent jau yra amfibinės prigimtys. Netoli Banjė (Bagnes) slėnio yra lemingas kalnas, kur demonai rengia sabatą. 1818 metais du broliai elgetos iš Siono, įspėti apie šį neteisėtą susibūrimą, užkopė į kalną, norėdami patikrinti nusikaltėlių skaičių ir ketinimus. Vienas velnias, trupės oratorius, žengė į priekį. „Gerbiemieji broliai, – tarė jis, – mes čia esame tokia armija, kad, jei padalintume tarpusavyje lygiomis dalimis visus Alpių ledynus ir uolas, kiekvienam iš mūsų netektų nė svaro svorio.“ Nuo neatmenamų laikų, kai tirpsta ledynai, matomas velnias, plaukiantis pasroviui Rona, su nuogu kalaviju vienoje rankoje ir aukso rutuliu kitoje. Vieną dieną jis sustojo priešais Martinji miestą ir sušuko patarme: *Aïgou, haoussou!* (Upe, pakilk). Tučtuojau Rona pakluso, peržengdama savo krantus, ir sugriovė dalį miesto, kuris vis dar guli griuvėsiuose.

Būtent filosofuodamas apie liaudies mitologiją Paracelsas sukūrė savo garsiąsias nimfas arba undines. Šis didysis architektas, šis eruditų eruditas, kuris prie savo beprotybės jungė poetinę ir romantišką vaizduotę, manė esant tinkama ir naudinga duoti patarimų tiems, kurie tampa undinių sutuoktiniais. Jo apologo moralas gali būti naudingas ne vienam mirtingos moters vyrui. Nimfa ypač rekomenduoja diskretiškumą ir pastovumą, o jos įsakymai turi būti vykdomi paraidžiui, antraip gresia pražūtis amžiams. Esant menkiausiam pažeidimui, paslaptingoji žmona panyra atgal į vandenų bedugnę ir daugiau nebepasirodo.

Gerųjų ir blogųjų angelų tradicija vis dar juntama Edos fikcijose. Snoris Sturlasonas mus moko, kad šviesos elfai, iš kurių Benas Džonsonas (Ben Johnson) savo „Kaukėse“ padarė baltąsias



dvasias, gyvena *Alf-Heim*, dangaus rūmuose, tuo tarpu *swart elfs*, nakties elfai, gyvena žemės viduriuose. Pirmieji nebus pavaldūs mirties, nes Surturo liepsnos jų nesunaikins, ir jų paskutinė buveinė bus *Vid-Blain*, aukščiausias palaimintųjų dangus; tačiau *swart elfs* yra mirtingi ir pavaldūs visoms ligoms, kad ir kokie būtų jų atributai. Šiuolaikiniai islandai elfų tautą laiko sudarančia monarchiją, arba bent jau mano, kad ją valdo absoliutus vicekaralius, kuris kasmet vyksta į Norvegiją su pakų (pucks) deputacija, kad ten atnaujintų savo ištikimybės priesaiką suvereniam valdovui, reziduojančiam motininėje tėvynėje. Akivaizdu, kad islandai tiki, jog elfai, kaip ir jie patys, yra saloje persodinta kolonija.

Skandinavijos velniai nykštukai arba duergarai (*duergars*) yra tos pačios šeimos kaip ir nakties elfai. Norvegai kristalizuotų akmenų taisyklingą formą ir poliravimą priskiria mažųjų kalno gyventojų darbams, o aidas yra ne kas kita kaip jų balsas. Ši poetinė personifikacija Islandijoje pagimdė ypatingą metrą, vadinamą *galdralag*, arba velniškuoju lė, kuriame pirmosios strofos paskutinė eilutė užbaigia visas kitas, ir kai Islandijos sagoje poetas įveda dainuojančią dvasią ar šmėklą, tai visada su *galdralag*. Kitoje *galdralag* atmainoje pirmoji eilutė kartojama iš strofos į strofą. Šią metrinę sistemą randame kai kuriuose prietaringuose anglosaksų užkalbėjimuose. Šis ritmas turi monotonišką, bet iškilmingą skambesį, dėl kurio, net be mitologinės tradicijos pagalbos, jį naudojo poetai nuo Vergilijaus iki Poupo (Pope). Dantė naudoja *galdralag* užrašui ant pragaro vartų.

Buvo sakoma, kad tikrieji duergarų prototipai yra senosios Suomijos gyventojai. Mes pradedame abejoti šia kilme. Tikra tiesa, kad suomiai ilgą laiką gyrėsi savo intymiu bendravimu su velniu, kol ši prekyba nebuvo palaikyta kontrabanda. Jų nepaliauta bijoti kaip burtininkų; tačiau, nepaisant jų talento magijoje ir metalurgijoje, juos reikia skirti nuo tų nagingų meistrų, kurie nukalė Toro kūjį, Sivos auksines kasas ir Odino žiedą – visus garsius dalykus keistoje asų kosmogonijoje. Jei norėtume aiškinti šias paslaptis pagal rozenkreicerių hieroglifinę išmintį, sakytume, kad duergarai buvo metalinio elemento arba dujų, kurios yra jo nešėjos žemės viduriuose, apvaisinančios kasyklos gyslas ir įsiliejančios į mikrokosmo elektrinės bei magnetinės gyvybės apytaką, personifikacijos. Be to, tai pernelyg alegoriniai padarai, kad juos painiotume su klajojančiais suomių magais, išsibarsčiusiais po šiaurinių regionų paviršių. Jų pirmykštės senovės antspaudas mums atrodo tuo ryškesnis, kad juos atrandame senosiose teutonų tradicijose, pašventintose „Nibelungų“ ir „Didvyrių knygos“. O „Nibelungai“ ir „Didvyrių knyga“ mus pasiekia iš šalių, kur niekada klajojantis suomis nepasistatė savo palapinės.

Kasyklų kraštai labai ilgai gynė savo liaudies mitologiją nuo sveikos filosofijos ir religijos šviesos. Pavyzdžiui, galima paminėti Kornvalio grafystę; o Hanoverio Harcvaldas (*Harzwald*), senovinio Hercinijos miško likutis, vis dar yra užburta žemė. Kasyklų goblinai visada turėjo labai blogą reputaciją. Redžinaldo Skoto (Reginald Scott) cituojamas demonologas mus moko, kad „jie labai pavydi savo paslėptų lobių; kad jie labai pyksta ant tų, kurie juos atranda, ir stengiasi nužudyti ar sužeisti tuos, kurie ateina jų atimti, be to, atkakliai vaidenasi rūsiuose, kur padėtas sidabras. Vienas žmogus, vardu Petersas, iš Devonšyro grafystės, radęs paslaptį, kaip atspėti vietas, kur goblinai peri lobius, buvo sudegintas ir paverstas pelenais jiršusių demonų... Kalbant apie kalnakasius, jie negali būti pernelyg atsargūs su šiomis piktavalemis dvasiomis, kurios spendžia jiems visokius spąstus, kad juos sunaikintų: tai užtvindo jų darbus, tai uždusina juos mariais garais, kartais pasirodo jiems baisiais pavidalais. Toks buvo *Annaberge*, baisus gyvūnas, kuris buvo toks pražūtingas darbininkams, dirbusiems

turtingiausioje Vokietijos sidabro kasykloje, vadinamoje *Corona Rosacea*. *Annaberge* rodydavosi ožio su auksiniais ragais pavidalu ir veržliai puldavo kalnakasius, arba arklio, kuris pro šnerves pūsdavo liepsną ir marą, pavidalu.“ Šis baisusis *Annaberge* galėjo būti tiesiog dvasia, šiandien chemikams gerai žinoma vandenilio dujų arba *feu grisou* (kasyklų dujų) pavadinimu. Hamfrio Deivio (Humphrey Davy) saugos lempa būtų buvusi brangus talismanas Rožių Vainiko kalnakasiams; o Džeimsas Vatas (James Watt), paskolinęs jiems vieną iš savo garo mašinų, tikrai būtų juos gerai apgynęs nuo koboldų sukeltų potvynių.

Kaip ir visos senosios tautos, skandinavai noriai tikėjo globiančių demonų egzistavimu, ir islandai jautė jiems ypatingą dėkingumą už tai, kad jie sužlugdė juodus karaliaus Harolds-Gormsono kėslus. Šis Norvegijos karalius, sako Saga, norėdamas sužinoti salos, kurią ketino nubausti, vidaus padėtį, pavedė nagingam *troldman* arba magui nuvykti ten pavidalu, kokį jis norės pasirinkti. Kad geriau užsimaskuotų, *troldman* pasivertė banginiu ir nuplaukė iki salos; tačiau uolos ir kalnai buvo pilni *landwaiturs* arba palankių genijų, kurie gerai saugojo. Nebodamas jų, Haroldo šnipas plaukė link Vapnos įlankos ir bandė išsilaipinti; bet milžiniškas drakonas išvyniojo ilgus savo uodegos žiedus ant uolų ir, sekamas nesuskaičiuojamos gyvačių armijos, nusileido į sąsiaurį, apipildamas banginį nuodų liūtimi. Banginis negalėjo jiems pasipriešinti ir nuplaukė į vakarus link Ovės įlankos; bet ten jis rado milžinišką paukštį, kuris išskleidė savo sparnus kaip uždangą virš kranto, ir dvasių armija nusileido jam prie šonų tuo pačiu pavidalu. Tuomet *troldman* norėjo prasiskverbti per Mridafordą, pietuose. Jautis išėjo jo pasitikti ir puolė į bangas, lydimas bandos, kuri baisiai baubė aplink savo vadą. Šis naujas susidūrimas neatgrasė priešo, kuris pasuko link Urekarskindos; bet ten pasirodė milžinas, milžinas, kurio galva kilo virš aukščiausio kalno viršūnės, milžinas, ginkluotas geležine kuoka ir lydimas tokio paties dydžio milžinų būrio. — Ši tradicija reikšminga, nes ji mums parodo, kad skandinavai klasifikavo savo elementariąsias dvasias pagal kabalistinę Paracelso doktriną. Žemė siunčia savo genijus milžinų pavidalu: silfai pasirodo kaip paukščiai; jautis yra vandens tipas; drakonas kyla iš ugnies sferos.

Heklos kalnas tam tikra prasme yra Skaldų mitologijos dalis. Šiaurės žmonės buvo atversti netrukus po to, kai susipažino su jo baisumais, ir tapę krikščionimis, jie pavertė jį pragaro žiotimis. Hekla ypač negalėjo nebūti ugnies dvasių, kurias tradicija tikriausiai pažinojo Skandinavijoje ir Asgarde, prieglobsčiu. Didysis jų priešas buvouridas. Norvegų Vanagastus knygoje skaitome, kad Luridas, oro dvasia, „mago įsakymu keliauja į Laplandiją, į Suomiją, į Skrikfinlandiją ir net iki Ledjūrio. — Jo prigimtis yra visada būti opozicijoje ugniai ir nuolat kariauti su Heklos kalno dvasiomis. Šiame mirtiname kare abi pusės drasko viena kitą, daužydamos savo batalionus ore. Luridas stengiasi duoti mūšį virš vandenyno, kur priešingos armijos sužeistieji krinta be išsigelbėjimo; bet jei veiksmas vyksta virš kalno, pranašumą dažnai turi ugnies dvasios, ir girdėti didelės raudos Islandijoje, Rusijoje, Norvegijoje“, ir t. t.

Tarp žemesniųjų ugnies sferos demonų negalime pamiršti klaidžiojančios ugnelės (žaltvykslės), Anglijoje vulgariai vadinamos *Jack with the lantern*, Džeku su žibintu, ir kurią Miltonas taip pat vadina pelkių vienuoliu. Pagal Korvėjaus (Corweg) abatijos kroniką, šis vienuolis suvedžiojo kitą, brolių Sebastijoną, kuris, grįždamas po pamokslo per Šv. Jono šventę, leidosi vedamas lemtingo žibinto per laukus iki pat bedugnės krašto, kur žuvo. Tai buvo 1034 metais, ir mes negalime patikrinti fakto. — Vokiečių valstiečiai laiko šį ugnies velnią labai irzliu, ir vis dėlto jie kartais iš piktumo dainuoja jam posmelį, kuris jį įsiutina. — Neprašėję nė

trisdešimt metų, kai viena mergina iš Loršo kaimo neatsargiai sudainavo šį priedainį tuo metu, kai žaltvykslė šoko virš pelkėtos pievos: tučtuojau ji ėmė vytis dainininkę; ši pasileido bėgti kiek kojos neša ir jau manėsi išsigelbėjusi, pamačiusi savo namus, bet vos ji peržengė slenkstį, Džekas su žibintu peržengė jį taip pat ir taip smarkiai trenkė savo sparnais visiems esantiems, kad jie buvo apakinti. O vargšė mergina prarado regėjimą; ir ji dainuodavo tik ant savo durų suolelio, kai jai patikindavo, kad dangus giedras. — Nereikia būti labai stipriu chemiku, kad atspėtų šio elektrinio demono prigimtį; bet jį galima priskirti prie ugnies demonų, kurie išduoda paslėptus lobius melsvomis liepsnomis, kurias jie verčia kilti iš žemės, ir prie tų, kurie siaučia kapinėse audringu oru. Daug kartų aplink sieros šaltinius, kur dabitos kasmet vyksta stiprinti savo gležnų krūtinų, Pirėnų kalnietis mato sklandant tos pačios šeimos goblinus: naktį jie krato savo melsvas plunksnes ir netgi sukelia lengvus sprogius. Galiausiai, baisiausias iš šių demonų yra tas, kuris ištirpdo savo gyvą esmę fermentuotuose gėrimuose, kuris šiuo skystu pavidalu patenka į gėrojo venas ir ilgainiui ten uždega gaisrą, kuris jį suryja, suteikdamas gydytojams dar vieną pavyzdį to, ką jie moksliskai vadina spontanišku užsidegimu.

Vodeno arba Odino vardo kilmė atsiskleidžia per anglosaksų *Woodin* etimologinę šaknį, kuri reiškia nuožmų arba įniršusį. Todėl šiaurėje jis vadinamas nuožmiuoju medžiotoju, o Vokietijoje – *Groden's heer* arba *Woden's heer*. Vodenas Braunšveigo hercogystėje vis dar atrandamas medžiotojo Hakelbergo vardu – tai tas iškrypęs riteris, kuris atsisakė savo dalies rojaus džiaugsmuose, kad tik jam būtų leista medžioti visą gyvenimą šiame pasaulyje: velnias jam pažadėjo, kad jis medžios iki paskutinio teismo dienos. Jo kapas rodomas Uslaro (Usslar) miške: tai didžiulis neapdirbtas akmuo, vienas tų senų paminklų, vulgariai vadinamų druidų akmenimis; dar viena aplinkybė, kuri galėtų patvirtinti liaudies tradicijų sąjungą su senąja krašto religija. Pasak valstiečių, šį akmenį saugo pragaro šunys, kurie be paliovos tupi šalia. 1558 metais Hansas Kirchofas turėjo nelaimę atsitiktinai jį sutikti; nes reikia pasakyti, kad niekas jo neranda, tyčia eidamas į mišką su ketinimu jo ieškoti. Hansas pasakoja, kad, savo didžiai nuostabai, jis nematė šunų, nors prisipažįsta, kad plaukai jam pasišiaušė ant galvos, kai jis išvydo paslaptinę šio klatingojo medžiotojo mauzoliejų. — Tyla viešpatauja aplink akmenį Uslaro miške; bet nerami riterio Hakelbergo, arba demono, pasisavinusio šį vardą, dvasia šiandien yra visagalė *Oden-Wald*, arba Odino miško kaimynystėje, Rodenšteino dvaro griuvėsiuose. Jo pasirodymas yra karo pranašas. Būtent vidurnaktį jis išeina iš bokšto, saugomas savo armijos: trimitai gaudžia, būgnai muša; galima išskirti vado komandas savo fantastiniams kareiviams; ir, jei pučia vėjas, girdėti vėliavų plazdesys; bet kai turi būti sudaryta taika, Rodenšteinas grįžta į savo pilies griuvėsius, be garso arba lėtais žingsniais, skambant darniai muzikai. Rodenšteiną galima iššaukti, jei norima su juo pasikalbėti. Prieš kelerius metus girininkas ėjo pro bokštą vidurnaktį; jis grįžo iš orgijos ir turėjo daugiau nei įprastą drąsos dozė: *Rodenstein ziche heraus!* (Rodenšteinai, išeik!) sušuko jis; Rodenšteinas pasirodė su savo armija... Deja! toks buvo smūgio stiprumas ore, kad girininkas krito ant žemės, lyg vėjo gūsio parblokštas: jis atsikėlė apimtas siaubo ir nebedrįso kartoti: *Rodenstein ziche heraus*.

Skandinavų mitologija mirties galią suteikia Helai, kuri valdo devynis Niflheimo pasaulius. Šis vardas reiškia paslaptį, slėpinį, bedugnę. Pagal liaudies tikėjimą, senovės Kimbrijos valstiečiai mano, kad Hela platina marą ir barsto visas negandas iš savo baisių rankų, naktį keliaudama ant trikojo pragaro žirgo (*Helhest*). Hela ir karo vilkai ilgą laiką valdė Normandiją. Tačiau kai šiaurės vyrai, Hastingsai, tapo Rolono normanais, jie, atrodo, prarado prisiminimą apie savo senus prietarus taip pat greitai, kaip ir apie savo gimtąją kalbą. Iš Helos kilo Helekinas

(*Hellequin*) – vardas, kuriame lengva atpažinti *Hela-Kion*: Helos giminę, užmaskuotą romėniška rašyba. Būtent Helos sūnų Ričardas Bebaimis, Roberto Velnio sūnus, Normandijos kunigaikštis, sutiko medžiotantį miške. Romanas pasakoja, kad Helekinas buvo riteris, išleidęs visą savo turtą Karolio Martelios karuose prieš pagonis saracėnus. Karui pasibaigus, Helekinas ir jo sūnūs, nebeturėdami iš ko palaikyti savo rango, pasuko blogais keliais. Tapę tikrais plėšikais, jie nieko negailėjo; jų aukos šaukėsi dangaus keršto, ir jų šauksmai buvo išgirsti. Helekinas susirgo ir mirė; jo nuodėmės buvo pastačiusios jį į amžino pasmerkiro pavojų: laimei, jo nuopelnai, kaip tikėjimo čempiono prieš pagonis, jam padėjo. Jo gerasis angelas užtarė jį ir išgavo, kad bausmei už paskutinius nusikaltimus Helekino šeima po mirties klaidžios, dejuodama ir nelaiminga, tai viename miške, tai kitame, neturėdama kitų pramogų kaip šerno medžioklė, bet dažnai pati persekiojama pragaro gaujos.

— Ne tik Normandijoje seniau pasirodydavo paslaptinis medžiotojas. 1598 metais Henrikas IV medžiojo Fontenblo miške: staiga jis išgirdo gaujos amsėjimą ir rago garsą pusės mylios atstumu; beveik tuo pat metu tas pats triukšmas pasigirdo už kelių žingsnių nuo jo. Henrikas įsakė Suasono grafui eiti į žvalgybą; Suasono grafas pakluso drebedamas, negalėdamas nepripažinti, kad ore vyko kažkas antgamtiško: grįžęs pas savo valdovą, tarė: „Sire, aš nieko negalėjau pamatyti, bet girdžiu, kaip ir jūs, šunų balsus ir rago garsą.“ — „Tai tik iliuzija!“ tarė karalius. Bet tada niūri figūra pasirodė tarp medžių ir sušuko bearniečiui: „Jūs norite mane pamatyti, štai aš!“ Ši istorija yra reikšminga dėl kelių priežasčių: Matjė (Mathieu) ją pateikia savo „Prancūzijos istorijoje ir atmintinuose dalykuose, įvykusiųose per septynerius taikos metus valdant Henrikui IV“, kūrinyje, išleistame dar esant gyvam šiam monarchui, kuriam jis dedikuotas. Tėvas Matjė asmeniškai pažinojo Henriką IV, kuris jam pats suteikė keletą žinių apie savo gyvenimą. Buvo manoma, kad šis šmėkla buvo persirengęs žudikas, ir kad Ravajako durklą būtų aplenkęs Fontenblo nepažįstamasis, jei karalius būtų žengęs dar vieną žingsnį link vaiduoklio. Kad ir kokia būtų šios istorijos paslaptis, aišku, kad Henrikas IV jos visiškai nepaneigė. „Netrūksta žmonių, – sako Matjė, – kurie būtų noriai nustūmę šį nuotykį prie Merlino ir Urgandos pasakų, jei tiesa nebūtų buvusi patvirtinta tiek daug liudininkų, mačiusių ir girdėjusių. Kaimynystės piemenys teigia, kad tai demonas, kurį jie vadina Didžiuoju Medžiotoju, ir kuris medžioja šiame miške; bet manoma taip pat, kad tai galėjo būti Šv. Huberto medžioklė, stebuklas, vykstantis kitose provincijose.“ Demonas, dvasia, ar kas tik norite, jis tikrai buvo pastebėtas Henriko IV netoli miesto ir sankryžoje, kuri išsaugojo pavadinimą „Didžiojo Medžiotojo kryžius!“ Šalia šio anekdoto priminsime tik panašų pasirodymą, kuris buvo apėmęs siaubu karalių Karolį VI ir netgi atėmė jam protą.

Riterystės amžiais romantiškas nemirtingumas dažnai būdavo suteikiamas iškiliams vyrams per liaudies dėkingumą ar susižavėjimą. Tie, kurie matė savo vadą ar karalių jo šlovėje, po mūšio, kur jo drąsa jį išskyrė dar labiau nei karūna, negalėjo susitaikyti su mintimi matyti jį mirštant kaip paskutinį iš jo kareivių. Ištikimo tarno sapnas ir poeto fikcija, derėdami su laidotuvių pompa, su šeimos interesu, su liaudies patiklumu, viskas prisidėjo prie herojaus įtakos pratęsimo anapus kapo. — Po truputį jo pelenams rodoma pagarbą tapdavo pusdievio, kuris negalėjo būti pavaldus mirties, kultu. Achilas gavo iš graikų šią apoteozę: taip pat bretonai ilgą laiką laukė Arturo, užmigusio Avalone, pabudimo; ir, beveik mūsų laikais, portugalai puoselėjo viltį, kad karalius Sebastijonas sugrįš atsiimti savo uzurpuotos karalystės. Taip trys Šveicarijos konfederacijos įkūrėjai miega urve netoli Liucernos ežero. Piemenys juos vadina trimis Teliais ir sako, kad jie ten ilsisi, apsirengę savo senoviniais drabužiais; jei išmuštų Šveicarijos pavojaus valanda, juos pamatytų stovinčius, visada pasiruošusius vėl kovoti, kad

atkovotų jos laisvę. Frydrichas Barbarosa gavo tą patį pašlovinimą; kai jis mirė Apulijoje, paskutinis Švabijos dinastijos valdovas, Vokietija pasirodė tokia netikinti jo mirtimi, kad penki apsišaukėliai, paeiliui pasisavinę jo vardą, matė bėgančius prie savo vėliavos visus tuos, kurie plojo Rodolfo Habsburgo valdymui. Netikri Frydrichai buvo paeiliui demaskuoti ir nubausti; tačiau liaudis atkakliai tikėjo, kad Frydrichas gyvas, ir kartojo, kad jis apdairiai atsisakė imperatoriaus karūnos. Tai išminčius, sakytą; jis moka skaityti žvaigždėse: jis keliauja tolimose šalyse su savo astrologais ir ištikimais palydovais, kad išvengtų nelaimių, kurios jį būtų užgriuvusios, jei jis būtų likęs soste; kai laikai bus palankūs, mes pamatysime jį pasirodantį stipresnį ir grėsmingesnį nei bet kada. Šiai prielaidai paremti cituotos miglotos pranašystės, skelbusios, kad Frydrichas skirtas sujungti Rytus su Vakaraais; šios pranašystės teigia, kad turkai ir pagonyms bus jo nugalėti kruviname mūšyje netoli Kelno, ir kad jis eis atkovoti Šventosios Žemės. Iki likimo nustatytos dienos didysis imperatorius pasitraukė į Kifhoizerio (*Kyffhäuser*) pilį, Hercinijos miško viduryje; ten jis gyvena maždaug Montesinoso urvo gyventojų gyvenimą, tokį, kokį mums aprašė Servantesas. Jis miega savo soste; jo ruda barzda užaugo per marmurinį stalą, ant kurio remiasi jo dešinė ranka, arba, pagal kitą versiją, jo vešlūs plaukai apgaubė akmenį kaip akantas apgaubia kolonos kapitėlį.

— Danijoje randamas tos pačios fikcijos variantas, pritaikytas pagal vietovę, kur sakoma, kad Holgeris Danskė, iš kurio prancūzų romanai padarė Ožjė Daną (*Ogier le Danois*), miega po Kronborgo pilies kapų skliautais. Kažkas pažadėjo valstiečiui didelę sumą, jei jis išdrįs nusileisti į rūšį ir ten aplankyti užmigusių herojų. Valstietis susigundė; išgirdęs jo žingsnius, Ožjė, pusiau atsilošęs, paprašė jo rankos; valstietis padavė Ožjė geležinį strypą. Ožjė jį sugriebė ir paliko jame savo pirštų įspaudą. „Gera!“ pridūrė jis, manydamas spaudęs svetimšalio riešą ir išbandęs jo jėgą: „Gera, Danijoje dar yra vyrų.“ Tai pasakęs, Ožjė vėl nugrimzdo į miegą.

— Frydrichas Barbarosa mėgsta muziką ir noriai jos klausosi. Prieš kelerius metus keliaujantys muzikantai manė padarysią gerą darbą, surengdami serenadą senajam imperatoriui: taigi atsistoję ant jo kapo uolos, jie ėmė griežti medžioklės melodiją tuo metu, kai Tiledos bažnyčios laikrodys mušė vidurnaktį. Antrosios serenados metu pamatytos šviesos aplink uolą, mirgančios pro atžalyno lapus ir apšviečiančios milžiniškus ažuolų kamienus. Netrukus po to imperatoriaus duktė grakščiai prisiartino prie muzikantų; ji davė jiems ženklą sekti paskui ją, uola atsivėrė ir menininkai įėjo į urvą, tęsdami savo koncertą. Jie buvo puikiai priimti imperatoriškajame kambaryje, kur grojo iki ryto. Frydrichas jiems nusišypsojo kupinas švelnumo, o jo duktė kiekvienam įteikė žalią šakelę. Dovana buvo kiek per kaimiška šiuolaikiniams menininkams, kurie galbūt nebuvo girdėję, kad olimpinų žaidynių nugalėtojai negaudavo kito atlygio kaip laurų vainiką. Tačiau, nors ir manydami, kad pas velionį monarchą už gerą muziką mokama prastai, pagarba jo kapo didenybei neleido jiems atsisakyti. Jie išėjo nemurmėdami, ir kai vėl atsідūrė gryname ore, visi, išskyrus vieną, paniekinamai numetė šakeles, kurias jiems taip maloniai davė imperatoriaus duktė. Muzikantas, išsaugojęs savo šakelę, nešėsi ją namo tik kaip prisiminimą apie šį nuotykį; bet kai jis buvo netoli namų, jam pasirodė, kad šakelė rankoje tampa sunkesnė: jis pažiūri ir mato kiekvieną lapą spindint metaliniu blizgesiu... Kiekvienas lapas buvo pavirtęs auksiniu dukatu. Jo draugai, sužinoję apie jo sėkmę, nubėgo prie uolų, kur buvo numetę savo šakeles... Deja! buvo per vėlu; jie jų neberado ir grįžo susigėdę dėl savo paniekos imperatoriškam dosnumui.

— Normanų valstiečiai tiki, kad egzistuoja gėlė, vadinama *prakeikta žole*: tas, kuris ant jos užlipa, nesiliauja sukęsis tame pačiame rate, ir įsivaizduoja, kad tęsia savo kelią,



nepajudėdamas nė žingsnio toliau tos vietos, kur stebuklinga žolė jį prikaustė. Mes patys be abejonės užlipome ant šios žolės pradėdami šį straipsnį; nes manėme atsisveikinę su goblinais, ir štai mes vėl su jais. Imperatorius Frydrichas su savo šakelėmis auksiniais lapais, pasak kai kurių, tėra vieno iš tų viduramžių lobių sergėtojas demonas, kurių paieška tapo amatu tam tikriems to meto šarlatanams, iliustraus Škotijos romanisto Dusteršvivelio (*Dousterswivel*) prototipams. Šie adeptai ypač darė stebuklus kasyklų kraštuose, kur jie vis dar turi pasekėjų. Kiekvienas jų turėjo savo veikimo būdą: pirmiausia teurgas, kuris meldavosi ir pasninkaudavo tol, kol ateidavo įkvėpimas. — Šalia jo ėjo gamtos magas. Vienintelis talismanas, kuriuo jis ginklavo savo ranką, buvo lazdyno rykštė, kuri jam atskleisdavo, tam tikra magnetine trauka, tai gyvo vandens šaltinius, tai metalus, palaidotus po storais žemės sluoksniais...

„Skorpionai!“ – šaukdavo Kornelijaus Agripas mokinys; „visas mokslas glūdi šioje didžiojo filosofo knygoje: laimingas tas, kuris moka joje skaityti, kad išmokytų užkerėti veidrodį, kurio stebuklingas stiklas parodo tolimiausiuose klimato kraštuose esančius asmenis, kuriuos nuo jūsų skiria jūra ir dykumos. Ateikite, jūs, kurie drįstate į jį žvelgti: šis magiškas veidrodis tris dienas buvo užkastas po kartuvėmis, kur kaboją vagis; ir aš atvėriau kapus, kad parodyčiau jo kristalą mirusiojo veidui, kuris konvulsiskai krūptelėjo!“

Jei eidavote pasikonsultuoti su ispanų ar italų kabalistu, jis jus priimdavo pasipuošęs savo kostiumu, kuris dabar egzistuoja tik mūsų karnavalo maskaraduose: ypatinga juosta juosė jo strėnas; jūs nieko nesupratote apie jo telesmus ir pentaklius. Jis taip pat naudojosi konsteliuotais (žvaigždžių įtaką turinčiais) stabais, apie kurių stebuklingą veikimą atskleis šis pasakojimas.

Kabalistas žinojo, kad jei jam pavyktų gauti tam tikro metalo, kuris galbūt buvo platina, ir pasinaudoti palankiu planetų aspektu, kad padarytų iš jo žmogaus su sparnais figūrą, ši figūra jam atskleistų visus paslėptus lobius. Po ilgų paieškų jam pasiseka rasti talismaną, ir jis patiki jį darbininkui, kuris pamažu paverčia jį astraline forma, dirbdamas savo įrankiais tik tomis dienomis, kurias nurodo meistras, tam tikslui rūpestingai konsultuojantis su Alfonso lentelėmis. Ir štai atsitiko taip, kad darbininkas, paliktas vienas su beveik baigta statula, gavo gerą įkvėpimą atlikti paskutinį potėpį tą akimirką, kai visi žvaigždynai sutarė apdovanoti ją magiškomis savybėmis. Iš tiesų, vos tik ji gavo paskutinį plaktuko smūgį, atvaizdas nušoko nuo priekalo ant dirbtuvių grindų. Jokios pastangos negalėjo jo atplėšti; tačiau auksakalys, atspėjęs traukos įtakos prigimtį, pakasė po statula ir atrado indą, pilną aukso, kurį ten buvo paslėpęs koks nors buvęs namo savininkas. Lengva atspėti menininko laimę: „Štai aš tapau visų žemės lobių šeimininku, – sušuko jis, – bet skubėkime, kol kabalistas neatėjo pareikalauti savo statulos.“ Pasiryžęs pasisavinti talismaną, auksakalys jį pasiima ir įlipa į laivą, kuris kaip tik kėlė bures. Vėjas buvo palankus, ir netrukus jie atsidūrė atviroje jūroje. Staiga, laivui plaukiant virš bedugnės, kurioje dėl laivo sudužimo buvo prarastas koks nors turtingas lobis, talismanas pakluso savo nenugalimai įtakai ir pats nusimetė į bangas, didžiai auksakalio nevilčiai. — Tai ne vienintelė legenda, kuri savyje neša moralą. Žmogaus godumas joje vaizduojamas bėgantis paskui auksą ir prašantis jo tiek iš pragaro, tiek iš dangaus: jei jo noras išpildomas, tai už praeiksmo kainą, kuri sugadina malonumą; bet dažniau likimas jį kankina, kaip Tantalą, nuolatine apgaule. *Žr. Velnio kolona, Velnio siena, Velnio tiltas, Bokštas ir kt.*



**TRAJANAS (Trajan).** — Romos imperatorius, kurį, pasak Diono Kasijaus, jam esant Antiochijoje per tą baisų žemės drebėjimą, sugriovusį beveik visą miestą, išgelbėjo demonas. Pastarasis staiga pasirodė priešais jį, paėmė jį ant rankų, išnešė pro langą ir nunešė už miesto ribų.

**SELŲ TRANSMIGRACIJA (Transmigration des âmes).** — Keli senovės filosofai, tokie kaip Empedoklis, Pitagoras ir Platonas, įsivaizdavo, kad sielos po mirties pereina iš kūno, kurį ką tik paliko, į kitą kūną, kad ten būtų apvalytos prieš pasiekdamos palaimos būseną. Vieni manė, kad šis perėjimas vyksta tik iš žmogaus kūno į kitą tos pačios rūšies kūną. Kiti teigė, kad tam tikros sielos patenka į gyvūno arba augalo kūną. Šį persikėlimą graikai vadino metempsichoze ir metensomatoze. Tai vis dar yra vienas pagrindinių indų tikėjimo straipsnių šiandien. — Ši absurdiška dogma verčia jus žiūrėti į šio gyvenimo blogybes ne kaip į dorybei naudingą išbandymą, bet kaip į bausmę už nusikaltimus, padarytus kitame kūne; neturėdami jokio prisiminimo apie tuos nusikaltimus, jų tikėjimas negali padėti išvengti nė vieno iš jų. Tai jiems įkvepia siaubą parijų kantai, nes jie mano, kad tai žmonės, padarę baisius nusikaltimus ankstesniame gyvenime. Tai suteikia jiems daugiau gailestingumo gyvūnams, netgi kenksmingiems, nei žmonėms, ir nenugalimą priešišumą europiečiams, nes šie žudo gyvūnus. Galiausiai, daugybė transmigracijų verčia jus matyti dorybės atlygį tokiam tolimame nuotolyje, kad jie nebeturi drąsos jo nusipelnęti.

**TRAZILAS (Trasulle).** — Tiberijus, būdamas Rode, norėjo patenkinti savo smalsumą dėl teisminės astrologijos. Jis liepė vieną po kito atvesti visus tuos, kurie užsiėmė ateities spėjimu, į aukštą savo namo terasą ant jūros kranto. Vienas iš jo atleistinių, aukšto ūgio ir nepaprastos jėgos, atvedavo juos per skardžius. Jei Tiberijus suprasdavo, kad astrologas tėra apgavikas, atleistinis, gavęs sutartą ženklą, niekada nepamiršdavo numesti jo į jūrą. — Tuo metu Rode gyveno tam tikras Trazilas (Thrasyllus), žmogus, įgudęs astrologijoje ir apsukraus proto. Jis buvo atvestas kaip ir kiti į tą nuošalią vietą, patikino Tiberijų, kad šis bus imperatorius, ir išpranašavo jam daug būsimų dalykų. Tada Tiberijus jo paklausė, ar jis žino savo paties likimą ir ar yra sudaręs savo paties horoskopą. Trazilas, kuriam kilo šiokių tokių įtarimų nematant sugrįžtant nė vieno iš savo kolegų, ir kuris pajuto dvigubą baimę stebėdamas Tiberijaus veidą, žmogų, kuris jį atvedė ir nesitraukė nė žingsnio, aukštą vietą, kurioje jis buvo, ir bedugnę po savo kojomis, pažvelgė į dangų tarytum skaitydamas žvaigždėse; netrukus jis nustebė, išblyško ir išsigandęs sušuko, kad jam gresia staigi mirtis. Tiberijus, apimtas susižavėjimo, priskyrė astrologijai tai, kas tebuvo proto guvumas ir apsukrumas, nuramino Trazilą jį apkabindamas ir nuo to laiko laikė jį orakulu.

**KETURLAPIS DOBILAS (Trèfle à quatre feuilles).** — Žolė, kuri auga po kartuvėmis, laistoma pakaruoklių krauju; lošėjas, kuris ją nusiskina po vidurnakčio pirmąjį mėnulio dieną ir su pagarba nešiojasi su savimi, yra tikras, kad laimės visuose žaidimuose.

**TRYLIKA (Treize).** — Mūsų protėviai skaičių tryliką laikė lemtingu, pastebėję, kad iš trylikos asmenų, susirinkusių prie to paties stalo, vienas miršta tais pačiais metais; kas niekada neatsitinka, kai yra keturiolika.

**ŽEMĖS DREBĖJIMAI (Tremblements de terre).** — Andų kalnų indėnai tiki, kad drebant žemei Dievas palieka dangų, kad apžiūrėtų visus mirtinguosius. Įsitikinę tuo, vos pajutę menkiausią smūgį, jie visi išbėga iš savo lūšnų, laksto, šokinėja ir trypia kojomis šaukdami: „Štai mes! Štai mes!“ — Kai kurie musulmonų daktarai teigia, kad žemė ant ragų laiko didelis jautis; kai jis

nuleidžia galvą, sako jie, tai sukelia žemės drebėjimus. Totorių lamos tiki, kad Dievas, sukūręs žemę, padėjo ją ant milžiniškos geltonos varlės nugaros, ir kad kaskart, kai šis nepaprastas gyvūnas papurto galvą arba ištiesia kojas, jis sukrečia tą žemės dalį, kuri yra viršuje.

**LOBIAI (Trésors).** — Škotijoje tikima, kad po kalnais yra požeminių lobių, saugomų milžinų ir fėjų; Bretanėje manoma, kad juos saugo senis, senė, gyvatė, juodas šuo arba maži, pėdos aukščio demonai. Norint pasisavinti šiuos lobius, reikia, sukalbėjus keletą maldų, iškasti didelę duobę neištariant nė žodžio. Griaudžia griaustinis, blyksi žaibas, ugnies vežimai kyla į orą, girdisi grandinių žvangesys; netrukus randama statinė aukso. Jei pavyksta ją iškelti ant duobės krašto, vienas išsprūdęs žodis nugramzdina ją į bedugnę tūkstančio pėdų gylin. — Bretonai prideda, kad tuo metu, kai giedama Verbų sekmadienio evangelija, demonai yra priversti išdėlioti savo lobius, užmaskuodami juos akmenų, anglių, lapų pavidalais. Tas, kuris sugeba ant jų užmesti pašventintus daiktus, grąžina jiems pirminę formą ir juos pasisavina.

**SLAPTASIS TRIBUNOLAS (Tribunal secret).** — Apie Vestfalijos slaptąjį tribunolą, dar vadinamą Vemo teismu (*Cour Vehmique*), istorija mums išsaugojo tik mažai tenkinančių žinių, nes jį sudarę laisvieji teisėjai (*francs-juges*) baisia priesaika įsipareigodavo laikytis absoliutaus diskretiškumo, o šio tribunolo buvo taip bijoma, kad vos drįsta ištarti jo vardą. Apie jo kilmę sukurta ši absurdiška pasaka. Karolis Didysis, saksų nugalėtojas, esą pasiuntė ambasadorių pas popiežių Leoną III paklausti, ką daryti su šiais maištininkais, kurių jis negalėjo sutramdyti. Šventasis Tėvas, išklauses ambasados tikslą, atsistojo neatsakęs ir nuėjo į savo sodą, kur, pririnkęs erškėčių ir piktžolių, pakabino juos ant kartuvių, kurias ką tik buvo padaręs iš mažų pagaliukų. Ambasadorius grįžęs papasakojo Karoliui Didžiajam, ką matė; ir pastarasis įsteigė slaptąjį tribunolą Vestfalijoje, kad priverstų Šiaurės pagonis priimti krikščionybę ir kad nubaustų mirtimi netikinčiuosius. — Tai netiesa; nes savo įstatymuose prieš saksus Karolis Didysis visada leido tiems, kurie nenorėjo paklusti, išvykti iš šalies.

Jo įsteigtas slaptasis tribunolas vėliau nagrinėjo visus nusikaltimus ir netgi nusižengimus, dekalogo ir Bažnyčios įstatymų pažeidimus, religinę nepagarbą, gavėnios nesilaikymą, piktžodžiavimus ir t. t. Jo valdžia apėmė visus valstybės luomus: elektoriai, kunigaikščiai, net vyskupai buvo jam pavaldūs ir galėjo būti atleisti tik popiežiaus arba imperatoriaus. Tačiau šioje įstaigoje buvo ir gėrio, nes keli kunigaikščiai ją globojo. Vis dėlto vėliau šis tribunolas tapo kaltas dėl daugybės griežtumo ekscesų. Laisvieji teisėjai paprastai buvo nežinomi. Jie turėjo ypatingus papročius ir slaptus formalumus piktad-ariams teisti; ir neatsirado nė vieno, kurį baimė ar pinigai būtų privertę atskleisti paslaptį. Tribunolo nariai keliaudavo po provincijas, kad sužinotų apie nusikaltėlius, kurių vardus užsirašydavo; vėliau jie juos apkaltindavo prieš susirinkusius slaptuosius teisėjus; juos šaukdavo į teismą, nuteisdavo, įrašydavo į knygą, ir jauniausieji būdavo įpareigojami įvykdyti nuosprendį. Visi nariai veikė išvien, net jei niekada nebuvo vienas kito matę, jie turėjo būdą atpažinti vienas kitą, kuris mums vis dar yra paslaptis. Kai tribunolas paskelbdavo kaltinamąjį už įstatymo ribų, visi laisvieji teisėjai turėdavo įsakymą jį persekioti tol, kol ras, ir tas, kuris jį sutikdavo, privalėdavo jį nužudyti. Jei jis būdavo per silpnas, kad įveiktų pasmerktąjį, jo kolegos pagal priesaiką privalėdavo jam padėti.

Kartais kaltinamąjį šaukdavo pasirodyti keturiais šaukimais. Tačiau dažnai jį nuteisdavo nešaukę, neišklausę. Nėra buvęs žmogus būdavo legaliai pakiriamas arba nužudomas, nežinant nei motyvo, nei jo mirties kaltininkų. Nebuvo vietos, kuri negalėtų pasitarnauti slaptojo tribunolo posėdžiams, su sąlyga, kad ji būtų paslėpta ir apsaugota nuo bet kokio

netikėtumo. Nuosprendžiai visada būdavo skelbiami vidurnaktį. Tie, kuriems buvo pavesta įteikti šaukimą kaltinamajam, tamsoje tykodavo palankios akimirkos, kad prikaltų prie jo durų raginimą stoti prieš nematomųjų tribunolą. Šaukimuose pirmiausia būdavo didelėmis raidėmis parašytas kaltininko vardas, paskui nusikaltimų pobūdis; tada šie žodžiai: „Mes, slapieji Amžinojo keršytojai, negailestingi nusikaltimų teisėjai ir nekaltybės gynėjai, šaukiame tave per tris dienas stoti prieš Dievo tribunolą. Pasirodyk! pasirodyk!“

Pašauktasis asmuo vykdavo į sankryžą, kur susikirsdavo keturi keliai. Laisvasis teisėjas, su kauke ir apsigaubęs juodu apsiaustu, lėtai prisiartindavo tardamas nusikaltėlio, kurio ieškojo, vardą. Jis nusivesdavo jį tyloje ir užmesdavo jam ant veido storą šydą, kad neleistų atpažinti kelio, kuriuo ėjo. Jie nusileisdavo į urvą. Visi teisėjai būdavo su kaukėmis ir kalbėdavo tik ženklais iki teismo akimirkos. Tada suskambėdavo varpas; vieta nušvisdavo; kaltinamasis atsidurdavo viduryje rato teisėjų, apsirengusių juodai. Jam atidengdavo veidą ir pradėdavo teismą. — Tačiau retai kada šaukdavo tokiu būdu, nebent dėl lengvų nusižengimų. Dar rečiau pašauktasis asmuo pasirodydavo. Tas, kurį persekiojo laisvieji teisėjai, skubėdavo palikti Vestfaliją, pernelyg laimingas išvengęs nematomųjų durklų. Kai teisėjai, įpareigoti vykdyti tribunolo nuosprendžius, rasdavo savo auką, jie ją pakardavo gluosnio šaka ant pirmo pasitaikiusio medžio prie didžiojo kelio. Jei subadydavo durklais, jie pririšdavo lavoną prie medžio kamieno ir palikdavo jame durklą, kad būtų žinoma, jog jis nebuvo nužudytas (plėšikų), bet nubaustas laisvojo teisėjo. — Prieštarauti šio tribunolo nuosprendžiams nebuvo galima; reikėjo juos vykdyti nedelsiant su tobuliausiu paklusnumu. Visi teisėjai buvo prisiekę pranešti nusikaltimo atveju tėvą, motiną, brolių, seserį, draugą, giminaitį be išimties; ir paaukoti tai, kas jiems brangiausia, vos tik gaus įsakymą; tas, kuris neduodavo mirties savo pasmerktam broliui, tučtuojau gaudavo ją pats. Apie paklusnumą, kurio reikalavo slaptasis tribunolas iš savo narių, galima spręsti iš šio Braunšveigo hercogo Vilhelmo, buvusio tarp laisvųjų teisėjų, pasakymo: „Teks, – tarė jis vieną dieną liūdnei, – man liepti pakarti Slezvigo hercogą Adolfą, jei jis atvyks manęs aplankyti, nes kitaip mano kolegos pakars mane patį.“

Kartais pasitaikydavo, kad laisvasis teisėjas, sutikęs vieną iš savo draugų, pasmerktą slaptojo tribunolo, įspėdavo jį apie gresiantį pavojų sakydamas: „Kitur valgoma tokia pat gera duona kaip čia.“ Bet nuo to momento laisvieji teisėjai, jo kolegos, pagal savo priesaiką privalėdavo pakarti išdaviką septyniomis pėdomis aukščiau nei bet kurį kitą nusikaltėlį, nuteistą ta pačia bausme. — Šis tribunolas Vokietijoje gyvavo kelis šimtmečius. Jis tapo toks baisus, kad dauguma bajorų ir kunigaikščių buvo priversti tapti jo nariais. Penkioliktojo amžiaus pabaigoje jis staiga pakilo į tokį galingą laipsnį, kad visa Vokietija buvo išgąsdinta. Kai kurie istorikai tvirtina, kad tuo metu imperijoje buvo daugiau nei šimtas tūkstančių laisvųjų teisėjų. Pasakojama, kad Braunšveigo hercogas Frydrichas, pasmerktas laisvųjų teisėjų, nutolęs nuo savo palydos maždaug lanko šūvio atstumu, jo sargybos vadas, netekęs kantrybės, nuėjo jo pasitikti, rado jį nužudytą ir dar pamatė žudiką pabėgant. — Kelis kartus reformuotas imperatorių, slaptasis tribunolas buvo visiškai panaikintas imperatoriaus Maksimiliano I šešioliktojo amžiaus pradžioje. Tačiau Vokietijoje galbūt liko jo pėdsakų; ir Kocebu (Kotzebue) žudikas buvo narys slaptos draugijos, kurioje manyta atradus senojo Vestfalijos slaptojo tribunolo dvasią.

**TRITEMIJUS (Trithème), Jonas.** — Mokytas benediktinų ordino abatas, siekęs išstbulinti steganografiją, arba rašymo šifrais meną. Jo knygos buvo palaikytos magijos veikalais, ir Pfalco

elektorius Frydrichas II liepė viešai sudeginti jo bibliotekoje buvusius originalius rankraščius. Mirė 1516 m.

**TRYS (Trois).** — Senovės žmonės tris kartus spjaudavo sau į užantin, kad nuvytų kerus. Bretanėje garsas, pasigirdęs tris kartus, pranašauja nelaimę. Taip pat žinoma, kad trys deglai, uždegti tame pačiame kambaryje, yra blogas ženklas.

**TRUA-EŠELIS (Trois-Échelles).** — Karolio IX burtininkas, kurį karalius galiausiai liepė sudeginti už tai, kad prie burtų pridėjo nuodijimus ir žmogžudystes. Tardomas jis prisipažino, kad jo laikais užsiimančiųjų magija skaičius viršijo aštuoniolika tūkstančių. — Bodenas pasakoja tokį šio burtininko triuką: Anžu hercogo, vėliau tapusio Henriku III, akivaizdoje jis iš gana toli pritraukė auksinės grandinės grandis ir privertė jas atsirasti savo rankoje; po to grandinė pasirodė esanti sveika. Nodė kalba apie Trua-Ešelį savo „Didžiųjų asmenybių, įtartų magija, apologijos“ III skyriuje. Jis pripažįsta, kad tai buvo šarlatanai, fokusininkas ir nenaudėlis.

**TRUA-RIJĖ (Trois-Rieux).** — Žr. **MAKRODORAS (Macrodor).**

**TROLIAI (Trollen).** — Kaukai, kurie, pasak Lelajės (Leloyer), Šiaurėje samdosi tarnais, apsirengę moteriškais ar vyriškais drabužiais, ir atlieka pačius garbingiausius namų ruošos darbus. Tai tie patys, kaip ir troliai (*drolles*).

**MEDŽIO KAMIENAS (Tronc d'arbre).** — Velnias kartais pasirodo šiuo pavidalu sabate.

**TROFONIJUS (Trophonius).** — Žr. **SAPNAI (Songes).**

**KARNOETO PILIES DUOBĖ (Trou du château de Carnoet).** — Aš aplankiau, sako Kambris (Cambry) savo „Kelionėje po Finisterą“, masyvius senovinės Karnoeto pilies griuvėsius ant dešiniojo Laitos kranto (tai vardas, kurį Izolė ir Elė įgauna susijungusios); sienų fragmentai, apaugę dideliais medžiais, gervuogėmis, erškėčiais ir visokiais augalais, leidžia numanyti tik jų buvusių didybę; ją supo grioviai, pilni gyvo vandens, grynė bokštai; be abejonės, kaimynystei tai buvo siaubo objektas; tai matyti iš pasakų, kurios mums apie ją pasakojamos. Vienas iš senųjų jos savininkų, Mėlynbarzdžio tipas, skersdavo savo žmonas, vos šios pastodavo. Vieno šventojo sesuo tapo jo sutuoktine; įsitikinusi, kai pastebėjo savo būklę, kad jai teks liautis gyvenus, ji pabėgo; jos žiaurus vyras ją nusivijo, pavijo, nukirto galvą ir grįžo į savo pilį. Šventasis, jos brolis, sužinojęs apie šią barbarybę, ją prikėlė ir prisiartinio prie Karnoeto: jam atsisakė nuleisti pakeliamuosius tiltus. Po trečio nesėkmingo maldavimo jis paėmė saują dulkių, metė jas į orą; pilis sugriuvo kartu su kunigaikščiu, ji nugrimzdo į pragarus; skylė, pro kurią jis prasmego, tebeegzistuoja; niekada, sako geri žmonės, niekas nebandė į ją prasibrauti netapęs milžiniško drakono grobiu.

**ĮNIRŠUSI GAUJA (Troupe furieuse).** — Vokietijoje prietarai šį vardą suteikė tam tikriems paslaptiniams medžiotojams, kurie, manoma, apgyvendinę miškus. Žr. **PONAS IŠ MIŠKO (Monsieur de la Forêt), MEDŽIOTOJAS (Veneur)** ir kt.

**BANDOS (Troupeaux).** — *Bandų apsauga.* Prietaringi piemenys vadina *apsaugomis* tam tikras nesuprantamas maldas, lydimas formulių. Tai, kas bus toliau, leis mums suprasti. Viskas pažodžiui nurašyta iš grimuarų ir kitų blogų juodųjų paslapčių knygų. Manome, kad šių

procedūrų kvailumas pakankamai jas paneigia. Tamsybių rinkiniai pateikia šias apsaugas kaip galinčias išlaikyti bet kokios rūšies bandą gyvybingą ir duodančią gerą derlių.

— *Belgardo (Belle-Garde) pilis arkliams.* Paimkite druskos į lėkštę; tada, atsukę nugarą saulėtekiui, o gyvulius turėdami priešais save, vienplaukis tarkite tai, kas seka: — „Druska, kuri esi padaryta ir suformuota Belės (Belle) pilyje, aš tave užkeikiu Glorijos, Doriantės ir Galianos, jos sesers, vardu; druska, aš tave užkeikiu, kad tu man išlaikytum mano gyvus arklius ir kumeles, čia esančius, sveikus ir švarius, gerai geriančius, gerai ėdančius, didelius ir riebius; kad jie būtų mano valioje; druska iš druskos, aš tave užkeikiu šlovės galia ir šlovės dorybe, ir visa savo intencija visada dėl šlovės.“ — Tai ištare saulėtekio kampe, pereikite į kitą kampą, sekdami šio dangaus kūno eigą, ir ten ištarkite tą patį. Tą patį padarykite ir kituose kampuose; ir grįžę ten, kur pradėjote, vėl ištarkite tuos pačius žodžius. Visos ceremonijos metu stebėkite, kad gyvuliai visada būtų priešais jus, nes tie, kurie pereis skersai, taps pamišusiais žvėrimis. Tada tris kartus apeikite aplink savo arklius, berdami druskos žiupsnius ant gyvulių ir sakydami: „Druska, aš tave beriu ranka, kurią man davė Dievas; Grapinai, aš tave imu, tavęs aš laikiu, ir t. t.“

— Likusia druska nuleiskite kraują gyvuliui, kuriuo jojama, sakydami: „Kumelės žvėrie, aš tau nuleidžiu kraują ranka, kurią man davė Dievas; Grapinai, aš tave imu, tavęs aš laikiu.“ Kraują reikia nuleisti kietmedžio gabalu, pavyzdžiui, buksmedžio ar kriaušės medienos; kraują imamas iš bet kurios dalies, kad ir ką saktų kai kurie kaprizingi žmonės, priskiriantys ypatingas galias tam tikroms gyvulio dalims. Mes rekomenduojame tik tiek, kad leidžiant kraują gyvulys būtų atsukęs užpakalį į jus. Jei tai, pavyzdžiui, avis, laikykite jos galvą tarp savo kojų. Galiausiai, nuleidę kraują gyvuliui, padarykite *rago nuopjovą* nuo dešinės kojos, t. y. peiliu nupjaukite mažą rago gabalėlį nuo dešinės kojos; padalinkite jį į dvi dalis ir padarykite iš jų kryžių, įdėkite šį kryželį į naujos drobės skiautę, tada užberkite savo druska; tuomet paimkite vilnos, jei veikiate avis; kitu atveju paimkite ašutų, iš jų taip pat padarykite kryželį, kurį įdėkite į savo drobę ant druskos; ant šios vilnos ar ašutų uždėkite antrą druskos sluoksnį; padarykite dar vieną kryželį iš gryno velykinio vaško arba šventintos žvakės, tada užberkite likusią druską ant viršaus ir viską suriškite į kamuoliuką virvele; patrinkite šiuo kamuoliuku gyvulius jiems išeinant iš tvarto, jei tai arkliai; jei tai avys, jas patrinkite išeinant iš avidės ar aptvaro, tardami žodžius, kuriuos naudojote berdami druską; trinkite vieną, dvi, tris, septynias, devynias ar vienuolika dienų iš eilės. Tai priklauso nuo gyvulių jėgos ir stiprumo.

— Įsidėmėkite, kad berti druską turite tik ties paskutiniu žodžiu: kai operuojate su arkliais, tarkite greitai; kai kalbama apie avis, kuo ilgiau tęsite tardami, tuo geriau padarysite. — Visos apsaugos pradedamos penktadienio rytą per jaunatį; o skubiu atveju šių nurodymų nepaisoma. Reikia saugoti, kad jūsų kamuoliukai negautų drėgmės, nes gyvuliai pražūtų. Paprastai jie nešiojami kišenėje; bet, neapsikraudami šiuo nereikalingu rūpesčiu, darykite tai, ką daro patyrę praktikai: pasidėkite juos namuose kokioje nors sausoje vietoje ir nieko nebijokite. Mes aukščiau sakėme imti ragą tik nuo dešinės kojos kamuoliukui daryti; dauguma ima nuo visų keturių kojų ir atitinkamai padaro du kryželius, nes turi keturis gabalėlius. Tai perteklinis dalykas ir nieko daugiau neduoda. Jei visas keturių kampų ceremonijas atliksite tik viename saulėtekio kampe, banda bus mažiau išblaškyta. — Pastebėkite, kad blogas piemuo, kuris pyksta ant jį pakeitusiojo, gali jam sukelti daug vargo ir net pražudyti bandą; pirma, pasinaudodamas kamuoliuku, kurį supjausto gabalais ir išbarsto, ar ant stalo, ar kitur, arba pasinaudodamas kurmiu ar žebenkštimi, arba galiausiai pasinaudodamas varle ar žaliaja

rupūže, ar menkės uodega, kurią įdeda į skruzdėlyną, sakydamas: *Prakeikimas, pražūtis*. Jis palieka tai ten devynias dienas, po kurių išima su tais pačiais žodžiais, sutrina į miltelius ir išbarsto ten, kur turi ganytis banda. Jis taip pat naudoja tris akmenukus, paimtus iš skirtingų kapinių, ir tam tikrų žodžių, kurių nenorime atskleisti, pagalba sukelia viduriavimą, niežus ir numarinti tiek gyvulių, kiek tik nori.

— *Kita apsauga*. „Astarinai, Astarotai, kuris esi Baholas, aš tau atiduodu savo bandą tavo globai ir apsaugai; ir kaip atlygį tau duosiu baltą ar juodą gyvulį, tokį, koks man patiks. Aš tave užkeikiu, Astarinai, kad tu man juos saugotum visur šiuose soduose, sakydamas *hurlupapin*.“  
— Veiksite taip, kaip sakėme prie Belės pilies, ir bersite tardami tai, kas seka: „*Gupin lerant* pritrūko didžiojo, tai Kainas tave daro kate.“ (Jūs juos trinsite su tais pačiais žodžiais.)

— *Kita apsauga*. „Vilnoni žvėrie, aš meldžiu Dievą, kad kraujo nuleidimas, kurį atliksiu, prigytų ir pasitarnautų mano valiai. Aš tave užkeikiu, kad tu sulaužytum ir sudaužytum visus burtus ir kerus, kurie galėtų būti uždėti ant mano gyvos vilnonių žvėrių bandos kūno, kuri čia yra Dievo ir mano akivaizdoje, kuri yra mano globoje ir apsaugoje, ir t. t.“ Žiūrėkite aukščiau, ką sakėme apie operavimą Belės pilyje, ir bėrimui bei trynimui naudokite žodžius, kurie seka: „*Passe fluri, tirlipipi*.“

— *Apsauga nuo niežų, rauplių ir avių raupų*. „Tai buvo pirmadienio rytą, kai Pasaulio Išganytojas praėjo, šventoji Mergelė paskui jį, ponas šventasis Jonas, jo piemenėlis, jo draugas, kuris ieško savo dieviškosios bandos. — Mano banda bus sveika ir graži, kuri yra man pavaldi. Aš meldžiu poniją šventąją Ženevjevą, kad ji man čia galėtų pasitarnauti kaip draugė prieš šiuos piktus raupus. Dievo ištremti raupai, aš tau įsakau, kad tu išeitum iš čia, ir kad tu ištirtum ir pranyktum Dievo ir mano akivaizdoje, kaip tirpsta rasa prieš saulę, ir t. t. — O druska! aš tave užkeikiu didžiojo gyvojo Dievo vardu, kad tu man galėtum pasitarnauti tam, ko aš siekiu, kad tu galėtum apsaugoti ir išlaikyti mano bandą nuo rauplių, niežų, dusulio, stūmimo, *gobes* ir blogų vandenų.“ Prieš viską, šiai apsaugai (redaguotai, kaip ir kitos, kokio nors valstiečio), pasitelkite Belės pilį ir atlikite bėrimą bei trynimus, tardami kai kurias formules.

— *Apsauga nuo niežų*. „Kai mūsų Viešpats pakilo į dangų, savo šventą dorybę žemėje paliko. Pasle, Kole ir Ervė; viskas, ką Dievas pasakė, buvo gerai pasakyta. Rausvas, baltas ar juodas žvėrie, kokios spalvos bebūtum, jei ant tavęs yra kokių nors niežų ar rauplių, net jei jos būtų įdėtos ir padarytos devynias pėdas žemėje, tiesa yra ta, kad jos išeis ir numirs.“ Bėrimui ir trynimams naudosite šiuos žodžius, ir pasitelksite tai, ką sakėme apie Belės pilį: „Druska, aš tave beriu ranka, kurią man davė Dievas. *Volo et vono Baptista Sancta Aca laium est*.“

— *Apsauga, neleidžianti vilkams įeiti į teritoriją, kur yra avys*. Atsistokite saulėtekio kampe ir penkis kartus ištarkite tai, kas seka. Jei norite tarti tik vieną kartą, darykite tai penkis dienas iš eilės. — „Ateik, vilnoni žvėrie, aš tave saugau. Eik tiesiai, pilkas žvėrie, pilkas griebike; eik ieškoti savo grobio, vilkai ir vilkės, ir vilkiūkščiai; tau nevalia ateiti prie šios mėsos, kuri yra čia.“ Tai ištare kampe, kurį nurodėme, toliau darykite tą patį kituose kampuose; ir grįžę ten, kur pradėjote, pakartokite tai iš naujo. Dėl likusios dalies žiūrėkite Belės pilį, tada atlikite bėrimą su žodžiais, kurie seka: *Vanus vanes, attaquez sel soli*.



— *Apsauga arkliams*. „Druska, kuri esi padaryta ir suformuota iš jūros putos, aš tave užkeikiu, kad sukurtum mano laimę ir mano šeimininko pelną; aš tave užkeikiu *Crouay, Rou* ir *Rouvayet* vardu, ateik čia, aš tave imu savo tarnu (beriant druską). (Saugokitės sakyti *Rouvaye*.) Ką tu padarysi, aš rasiu gerai padaryta.“ — Ši apsauga yra stipri ir kartais varginanti, sako autorius. Kokios kvailystės! Žr. **VILKO MALDA (Oraison du Loup)**.

**TROUSAI (Trows)**. — Dvasios, kurios, Šetlando salų gyventojų nuomone, gyvena vidiniuose kalvų urvuose. Jie yra nagingi geležies ir visokių tauriųjų metalų meistrai. Žr. **KALNAKASIAI (Mineurs)**, **KALNIEČIAI (Montagnards)** ir kt.

**KIAULĖ (Truie)**. — Paryžiaus prebostystės pasauliečiai teisėjai, kurie buvo labai uolūs, 1466 m. liepė sudeginti Žilė-Sularą (Gillet-Soulart) ir jo kiaulę; vargšą šarlataną, kuris paprasčiausiai buvo išmokęs savo vargšę kiaulę atsistoti piestu ir laikyti verpstę. Ją vadino *verpiančia kiaule*, ir viena iškaba išsaugojo jos atminimą. Čia buvo įžvelgtas velnio darbas. Bet po tuo dar turėjo slypėti koks nors baisumas. — „Nieko nėra paprasčiau, – sako M. Viktoras Hugo („Paryžiaus katedroje“), – kaip raganavimo procesas, iškeltas gyvūnui. 1466 m. prebostystės sąskaitose randama įdomi Žilė-Sularo ir jo kiaulės, nubaustų už jų nedorybes Korbeilyje, proceso išlaidų detalizacija. Ten viskas surašyta: duobės kiaulei įdėti kaina, penki ryšuliai žabų, paimti Morsano uoste, trys pintos vyno ir duona, paskutinis paciento valgis, broliška pasidalintas budelio, net iki vienuolikos dienų kiaulės saugojimo ir maitinimo, po aštuonis Paryžiaus denierius už kiekvieną.“

**TULIJA (Tullie)**. — Šešioliktojo amžiaus viduryje netoli Apijaus kelio buvo atrastas kapas. Jame rastas jaunos merginos kūnas, plūduriuojantis nežinomame skystyje. Jos plaukai buvo šviesūs, surišti auksine sagtimi; ji buvo tokia gaivi, lyg būtų tik užmigusi. Prie šio kūno kojų buvo lempa, kuri degė ir kuri užgeso, vos tik į vidų pateko oras. Iš kai kurių užrašų nustatyta, kad šis lavonas ten buvo tūkstą penkis šimtus metų, ir spėliota, kad tai Cicerono dukters Tulijos kūnas. Jį pervežė į Romą ir eksponavo Kapitolijuje, kur visi bėgo miniomis jo pamatyti. Kadangi kvailla liaudis pradėjo teikti šiems palaikams pagarbą, deramą šventiesiems, jie buvo įmesti į Tiberį. Žr. **STEBUKLINGOS LEMPOS (Lampes merveilles)**.

**TURLUPINAI (Turlupins)**. — Ištvirkėlių sekta, kurie vaikščiojo visiškai nuogi ir kurie Prancūzijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose keturioliktame amžiuje atnaujino senųjų cinikų grubumą. Jie sakė, kad kuklumas ir dorovė yra sugedimo ženklai, ir kad visi tie, kurie jaučia gėdą, yra apsėsti velnio.

**TURPINAS (Turpin)**. — Žr. **KAROLIS DIDYSIS (Charlemagne)**. Šią viziją priskiria gerajam Turpinui. — „Aš, Turpinas, Reimso arkivyskupas, būdamas Vjene (Dofinė provincijoje), po to, kai sugiedojau mišias savo koplyčioje ir atšvenčiau šventus slėpinius, likęs vienas sukalbėti keleto psalmių, ir pradėjęs *Deus, in adjutorium meum intende*, išgirdau praeinant didelę piktųjų dvasių gaują, kuri žygiavo su dideliu triukšmu ir klyksmais. Tučtuojau iškišau galvą pro langą pažiūrėti, kas tai, ir pastebėjau daugybę demonų, bet tokią gausybę, kad nebuvo įmanoma jų suskaičiuoti; ir, kadangi jie visi žygiavo dideliais žingsniais, pastebėjau vieną mažesnę už kitus, kurio figūra vis dėlto kėlė siaubą. Jį sekė būrys, kuris ėjo jam iš paskos tam tikru atstumu. Aš jį užkeikiau kuo greičiau man pareikšti, kur jie eina. „Mes einame, – tarė jis, – pagrobti Karolio Didžiojo, kuris ką tik išėjo iš šio pasaulio, sielos. — Eikite, – atsakiau jam, – ir tuo pačiu įsakymu, kurį jau panaudojau, aš tave užkeikiu praeiti čia vėl, kad pranešum man,

ką būsite padarę.“ Taigi jis nuėjo ir nusekė paskui savo gaują. Vos jam išėjus, aš ėmiau kalbėti pirmąją psalmę; vos ją baigęs, išgirdau visus tuos demonus sugrįžtant: triukšmas privertė mane pažiūrėti pro tą patį langą, ir aš juos radau liūdnius, neramius ir nusiminusius. Tada aš paklausiau to, kuris man jau buvo kalbėjęs, kad man pareikštų, ką jie padarė ir kokia buvo jų sumanymo sėkmė. — Labai bloga, — atsakė jis man; — vos tik atvykome į savo susitikimo vietą, arkangelas Mykolas atėjo su jam pavaldžiu legionu pasipriešinti mūsų kėslams; ir kai mes norėjome pagrobti karaliaus sielą, pasirodė du vyrai be galvų, šventasis Jokūbas iš Galisijos ir šventasis Dionizas iš Prancūzijos. Jie įdėjo į svarstyklės visus šio kunigaikščio gerus darbus. Jie įskaičiavo visą medieną ir akmenis, panaudotus jo pastatytų bažnyčių statybai ir puošybai, ir apskritai viską, kas prisideda prie Dievo šlovės. Mes negalėjome surinkti pakankamai blogybių ir nuodėmių, kad nusvertume. Tą pačią akimirką, džiaugdamiesi matydami mus susigėdusius ir sumišusius, be to, kupini džiaugsmo, kad atėmė iš mūsų karaliaus sielą, jie mus taip smarkiai nuplakė, kad sukėlė mums liūdesį ir sielvartą, kuriame mus matote, tiek dėl praradimo, kurį ką tik patyrėme, tiek dėl skausmo, kurį gavome. — Taip aš, Turpinas, buvau užtikrintas, kad karaliaus, mano valdovo, siela buvo paimta palaimintųjų angelų rankų, dėl jo gerų darbų nuopelnų ir dėl šventųjų, kuriuos jis gerbė ir kuriems tarnavo per savo gyvenimą, apsaugos. Tučtuojau aš pasikviečiau savo klerikus; įsakiau skambinti visais miesto varpais, laikyti mišias, dalinti išmaldas vargšams, galiausiai melstis už kunigaikščio sielą. Tada netgi paliudijau visiems, kuriuos mačiau, kad esu tikras dėl imperatoriaus mirties. Po dešimties dienų gavau kurjerį, kuriuo man pranešė visas detales, ir jo kūnas buvo palaidotas bažnyčioje, kurią jis pats buvo pastatydinęs Achene.“ Žr. **VETINAS (Vetin)**. Deja, pasakai nenaudinga tai, kad arkivyskupas Turpinas, atrodo, mirė 794 m., o Karolis Didysis mirė 814 m.

**TIBILENAS (Tybilenus)**. — Blogosios dvasios vardas pas saksus.

**TIMPANAS (Tympanon)**. — Ožio oda, iš kurios burtininkai darosi maišus, kuriuose laiko savo nuovirą. Žr. **SABATAS (Sabbat)**.

**TYRĖ (Tyre)**. — Tam tikras instrumentas, kurį lapiai naudoja savo magiškiems veiksmams. Šeferis (Scheffer) mums pateikia jo aprašymą: Ši tyrė yra ne kas kita, kaip apvalus rutulys, riešuto ar mažo obuolio dydžio, padarytas iš švelniausių pūkų, visur nupoliruotas ir toks lengvas, kad atrodo tuščiaviduris. Jis yra spalvos, sumaišytos iš geltonos, žalios ir pilkos; geltona dominuoja. Tvirtinama, kad lapiai parduoda šią tyrę; kad ji yra tarsi gyva, kad ji juda; taigi tas, kuris ją nusipirko, gali ją pasiūsti kaip krus ant to, ko jam patinka. Tyrė lekia kaip viesulas. Jei ji savo kelyje sutinka ką nors gyvo, tas daiktas gauna blogį, kuris buvo paruoštas kitam.

[Maldos.lt](http://Maldos.lt) vertimas.

**UKOBACHAS (Ukobach)**. — Žemesniojo rango demonas. Jis visada pasirodo su liepsnojančiu kūnu; sakoma, kad jis yra gruzdinimų ir fejerverkų išradėjas. Belzebubas jam pavedė prižiūrėti aliejų pragaro katiluose.

**UFIRAS (Uphir)**. — Demonas chemikas, labai gerai išmanantis vaistažoles. Pragare jis atsakingas už Belzebubo ir jo dvaro didžiūnų sveikatą. Gydytojai pasirinko jį savo globėju, kai Eskulapas prarado pasitikėjimą.

**UPYRAI (Upiers).** — Žr. **VAMPYRAI (Vampires).**

**URDA (Urda).** — Žr. **NORNOS (Nornes).**

**ŠLAPIMAS (Urine).** — Šlapimas taip pat turi nuostabių savybių. Jis gydo galvos grybelį ir ausų opas, su sąlyga, kad yra paimtas sveiko žmogaus. Jis taip pat gydo gyvačių, aspidų ir kitų nuodingų roplių įkandimus. — Atrodo, kad raganos jį naudoja lietuviui iššaukti. Delrio pasakoja, kad Tryro vyskupijoje valstietis, sodinęs kopūstus savo sode su savo aštuonerių metų dukterimi, gyrė vaiką už jos miklumą atliekant savo mažą užduotį. „O! – atsakė vaikas, – aš moku ir daugiau. Pasitraukite šiek tiek, ir aš prišauksiu lietuvių ant tos sodo dalies, kurią nurodysite. – Daryk, – atsakė nustebęs valstietis, – aš pasitrauksiu.“ Tada mergaitė iškasa duobutę žemėje, pripila į ją savo šlapimo, sumaišo jį su žeme, ištaria keletą žodžių, ir lietus pasipila srautais ant sodo. — „Kas tave to išmokė?“ sušuko apstulbęs valstietis. — „Tai mano motina, kuri labai įgudusi šiame moksle.“ Išsigandęs valstietis įsodino dukterį ir žmoną į vežimą, nuvežė jas į miestą ir abi atidavė teisingumui.

**UROTOPEGNIJA (Urotopégnie).** — Prikalimas. Delankras (Delancre) sako, kad yra tokio pavadinimo knyga, kurioje rašoma, jog malūnai, statinės, krosnys ir t. t. gali būti „surišti“ (užkerėti) taip pat, kaip ir žmonės. Žr. **UŽRIŠIMAI (Ligatures).**

**UTERPENAS (Uterpen).** — Žr. **MERLINAS (Merlin).**

**UTESETURA (Utéseture).** — Magijos rūšis, praktikuojama islandų; jos naudojimą kildina iki Odino. Tie, kurie naktį atsiduria lauke, įsivaizduoja bendraujantys su dvasiomis, kurios paprastai jiems pataria daryti blogį.

## V

**VAKCINA (Vaccine).** — Kai Londone buvo įvesta inokuliacija (skiepai nuo raupų), vienas anglikonų dvasininkas iš sakyklos pavadinęs ją pragariška naujove, velnišku gundymu ir teigė, kad Jobo liga tebuvo raupai, kuriuos jam įskiepijo piktasis. — Anglų pastoriai taip pat traktavo vakciną. Prancūzų gydytojai rašė, kad vakcina suteiks paskiepymiesiems kažką iš jaučių giminės; kad moterys, pasidavusios šiai profilaktikai, rizikuoja tapti karvėmis kaip Io. Žr. daktarų Vomo (Vaume), Mulė (Moulet), Šapono (Chapon) ir kt. raštus.

**KARVĖ (Vache).** — Šis gyvūnas Indostane yra taip gerbiamas, kad viskas, kas išeina iš jo kūno, indams turi pašventinamąjį ir gydomąjį galią. Braminai duoda ryžių karvėms, paskui ieško sveikų grūdų jų išmatose ir duoda tuos grūdus nuryti ligoniams, įsitikinę, kad jie tinkami kūnui gydyti ir sielai apvalyti. Jie jaučia ypatingą pagarbą karvės mėšlo pelenams. — Valdovai savo dvare turi pareigūnų, kurie neturi kitos funkcijos, kaip tik rytą pateikti tiems, kurie ateina pasveikinti kunigaikščio, lėkštę šių pelenų, sumaišytų su trupučiu vandens. Dvariškis pamirko piršto galą į šį mišinį ir pasitapa (padaro patepimą) skirtingas kūno vietas, ką laiko naudinga sveikatai. Žr. **VAIKARANIS (Vaïgarani).** — Pas hebrajus aukodavo rausvą karvę, kad iš jos pelenų padarytų apšvalymo vandenį, skirtą apvalyti tiems, kurie susiteršę prisilietę prie mirusiojo. Be abejonės, iš čia pietuose kilo nuomonė, kad rausva karvė yra bloga.

**VADĖ (Vade).** — Legenda apie Vadę arba Veidą (Wade) ir jo sūnų Vėlandą, kalvį, yra garsioji skandinavų literatūroje. Štai ji tokia, kokią ją išdėstė ponai Depingas (Depping) ir Fransiskas

Mišelis (Francisque Michel), vadovaudamiesi Švedijos ir Islandijos paminklais, savo „Disertacijoje apie vieną viduramžių tradiciją“, išleistoje Paryžiuje 1833 m.: — „Danijos karalius Vilkinas, sutikęs miške, ant jūros kranto, gražią moterį, kuri buvo *haffru* arba jūros moteris, rūšis jūrinių būtybių, kurios sausumoje įgauna moters pavidalą, susijungė su ja, ir šios sąjungos vaisius buvo sūnus milžinas, kuris buvo pavadintas Vade. Vilkinas jam davė dvylika žemių Zelandijoje. Vadė savo ruožtu susilaukė sūnaus, vardu Velandas arba Vanlundas. Kai šis sulaukė devynerių metų amžiaus, tėvas jį nuvedė pas nagingą kalvį Hunalande (hunų žemėje), vardu Mimeris, kad jis išmokytų kalti, grūdinti ir formuoti geležį. — Palikęs jį trims žiemoms Hunalande, milžinas Vadė nuvyko su juo prie kalno, vadinamo Kalova, kurio viduje gyveno du nykštukai, garsėję tuo, kad moka geriau kalti geležį nei kiti nykštukai ir paprasti žmonės. Jie gaminosi kalavijus, šalmus ir šarvus; jie taip pat mokėjo apdirbti auksą ir sidabrą, ir daryti iš jų visokius papuošalus. — Nykštukai už markę aukso padarė Velandą nagingiausiu kalviu žemėje; vis dėlto pastarasis užmušė savo mokytojus, kurie norėjo pasinaudoti audra, kurioje žuvo Vadė, kad nužudytų savo mokinį. — Tuomet Velandas pasisavino įrankius, pakrovė arklį tiek aukso ir sidabro, kiek šis galėjo panešti, ir pasuko atgal į Daniją. Jis atvyko prie upės, vadinamos Visara arba Viser-Aa; sustojo ant kranto, nukirto medį, jį išskobė, sudėjo ten savo lobius ir maistą, ir įsirengė būstą, taip uždara, kad vanduo negalėjo į jį prasiskverbti. Įlindęs į vidų, jis leidosi plukdomas link jūros. — Vieną dieną Jutlandijos karalius, vardu Nidungas, žvejojo su savo dvaru, kai žvejai ištraukė iš tinklo didelį, keistai apdirbtą medžio kamieną. Norėdami sužinoti, kas jame gali būti, jie norėjo jį sukapoti į gabalus; bet staiga balsas, sklindantis iš kamieno, įsakė darbininkams liautis. Išgirdę šį balsą, visi susirinkusieji pabėgo, manydami, kad medyje pasislėpęs burtininkas. — Velandas išlindo; jis pasakė karaliui, kad nėra magas, ir kad, jei jam bus palikta gyvybė ir jo lobiai, jis atliks didelių paslaugų: karalius jam tai pažadėjo. Velandas paslėpė savo lobius žemėje ir stojo tarnauti Nidungui. Jo pareiga buvo rūpintis trimis peiliais, kurie būdavo dedami priešais karalių prie stalo. — Karalius, atradęs Velando nagingumą ginklų gamybos mene, sutiko, kad jis susirungtų su jo paprastu kalviu. Pastarasis pagamino šarvus, kuriuos laikė nepramušamais, bet kuriuos Velandas perskėlė pusiau vienu auksinio kalavijo, kurį buvo pagaminęs per kelias valandas, smūgiu. Nuo to laiko Velandas buvo didelėje karaliaus malonėje; bet būdamas blogai atlygintas už sunkią ir pavojingą užduotį, jis tegalvojo apie kerštą. Jis bandė nuuodyti karalių, kuris tai pastebėjo ir liepė nukirsti jam pakinklius (sausgysles). Įsiutęs dėl šio įžeidimo, Velandas apsimetė atgailaujantis, ir karalius sutiko palikti jam kalvę ir reikalingus įrankius gražiems šarvams ir brangiems papuošalams gaminti. — Tada kerštingasis amatininkas sugebėjo privilioti pas save du karaliaus sūnus; jis juos nužudė ir padovanojo jų tėvui dvi taures, padarytas iš jo vaikų kaukolių. Po to jis pasidarė sparnus, nuskridę ant aukščiausio bokšto ir šaukė iš visų jėgų, kad karalius ateitų ir su juo pasikalbėtų. Išgirdęs jo balsą, karalius išėjo. „Velandai, – tarė jis, – argi tu tapai paukščiu?“ — „Valdove, – atsakė kalvis, – dabar aš esu paukštis ir žmogus kartu; aš išvykstu, ir tu manęs nebematysi. Tačiau prieš išvykdamas noriu tau atskleisti keletą paslapčių. Tu liepei nukirsti man pakinklius, kad neleistum man išvykti; aš už tai atkeršijau: aš atėmiau iš tavęs tavo sūnus, kuriuos nužudžiau savo ranka: bet tu rasi jų kaulus induose, papuoštuose auksu ir sidabru, kuriais aš papuošiau tavo stalą.“ Taręs šiuos žodžius, Velandas dingo ore.“ — Šis pasakojimas yra pati pilniausia forma, kurią įgavo legenda apie Vadę ir jo sūnų skandinavų literatūros paminkluose. Edos giesmė, kuri mus supažindina su Velandu, skiriasi keliomis aplinkybėmis. Ten Velandas yra trečiasis karaliaus alfo, t. y. antgamtinės rūšies, sūnus. Šie trys princai buvo vedę tris valkirijas arba fėjas, kurias sutiko ežero pakrantėje, kur jos, pasidėjusios savo gulbės rūbą, pramogavo verpdamos linus. Po septynerių santuokos metų valkirijos dingo, ir du Velando broliai išvyko ieškoti savo žmonių; bet Velandas liko vienas savo trobelėje ir

atsidėjo metalų kalimui. Karalius Nidutas, išgirdęs kalbant apie gražius aukso dirbinius, kuriuos darė Vėlandas, sugavo kalvį jam miegant, ir, kadangi šis gąsdino karalienę, ji įsakė nukirsti jam pakinklius. Vėlandas, keršydamas, įvykdė įvairius veiksmus, kuriuos aprašėme. — Šią istoriją apie Veidą ir jo sūnų dažnai imitavo senieji vokiečių ir anglosaksų poetai. Prancūzų truverai ne kartą minėjo Vėlandą, jo nagingumą kalant šarvus. Jie mėgdavo sakyti, kad herojaus, kurį jie apdainuodavo, kalavijas buvo užgrūdintas Vėlendo.

**VAFTHRUDNIS (Vafthrudnis).** — Skandinavų genijus, garsėjęs savo giliu mokslu. Odinas nuvyko jo iškvieisti į dvikovą jo rūmuose ir nugalėjo jį savo žinių pranašumu.

**VAIKARANIS (Vaïgarani).** — Ugnies upė, kurią sielos turi pereiti prieš pasiekdamos pragarus, pagal indų doktriną. Jei ligonis mirties akimirką laiko rankoje karvės uodegą, jis be pavojaus pereis Vaikarano upę, nes karvė, kurios uodegą jis laikė, pasirodys jam ant upės kranto; jis paims jos uodegą ir šiuo būdu lengvai persikels.

**LAIVAS-VAIDUOKLIS (Vaisseau-fantôme).** — Žr. **OLANDAS SKRAJŪNAS (Vultigeur Hollandaïs).**

**VALAFARAS arba MALAFARAS (Valafar ou Malafar).** — Didis ir galingas pragaro imperijos hercogas. Jis pasirodo angelo pavidalu, kartais liūto pavidalu su žąsies galva ir kojomis bei kiškio uodega. Jis žino praeitį ir ateitį, suteikia žmonėms genialumo ir drąsos, ir vadovauja trisdešimt šešiams legionams.

**VALENSAS (Valens).** — Žr. **ALEKTRIOMANTIJA (Alectryomancie).**

**VALENTINAS (Valentin).** — Eretikų vadovas, kilęs iš Egipto, kuris dėstė savo doktriną netrukus po paskutiniojo apaštalo mirties. Jis pripažino amžiną šviesos buveinę, kurią vadino *pleroma* arba pilnatvė, kurioje gyveno Dievybė; ten jis apgyvendino Eonus arba nemirtingas inteligencijas, skaičiumi trisdešimt, vienus vyriškus, kitus moteriškus; jis suskirstė juos į tris eiles, darė prielaidą, kad jie gimė vieni iš kitų, davė jiems vardus ir sudarė jų genealogiją. Pirmasis buvo *Bythos*, gelmė, kurį jis taip pat vadino pirmuoju tėvu, *propator*; žmona jam davė *Ennoia*, mintį, kurią dar vadino tyla, *Sigé*. Jėzus Kristus ir Šventoji Dvasia buvo paskutiniai gimę iš šių Eonų. — Sunku suprasti, kad Valentinas turėjo daug mokinių, ir kad iš jo doktrinos kilo kelios sekotos. Bet paklydęs žmogaus protas taip pat turi savo stebuklą. Žr. **BAZILIDAS (Basile).**

**VALKIRIJOS (Valkiries).** — Skandinavų fėjos. Žr. **VADĖ (Vade).**

**VAMPYRAI (Vampires).** — Tai, kas labiausiai stebina vampyrų istorijoje, yra tai, kad jie pasidalijo su filosofais, tais kitais demonais, garbę stebinti aštuonioliktąjį amžių; kad jie gąsdino Lotaringiją, Prūsiją, Sileziją, Lenkiją, Moraviją, Austriją, Rusiją, Bohemiją ir visą Europos šiaurę, tuo metu, kai Anglijos ir Prancūzijos griovėjai vertė tikėjimus, dėdamiesi, jog puola tik liaudies paklydimus. Tiesa, kiekvienas amžius turėjo savo madas; kiekviena šalis, kaip pastebi Don Kalmė (Dom Calmet), turėjo savo išankstines nuostatas ir ligas; bet vampyrai nepasirodė visu savo spindesiu barbariškais amžiais ir tarp laukinių tautų; jie pasirodė Didero ir Volterų amžiuje, Europoje, kuri jau vadinosi civilizuota. — *Upyrų* arba *pyrų*, o bendriau *vampyrų* vardas Vakaruose, *broucolacas* (vrukolakų) Morėjoje, *katakhanès* Ceilone, buvo duotas žmonėms, mirusiems ir palaidotiems prieš kelerius metus ar bent jau prieš kelias

dienas, kurie sugrįždavo kūnu ir siela, kalbėdavo, vaikščiodavo, užplūsdavo kaimus, skriausdavo žmones ir gyvulius, ir ypač čiulpdavo savo artimųjų kraują, juos išsekindavo ir sukeldavo mirtį. Išsigelbėti nuo jų pavojingų apsilankymų ir jų antpuolių buvo galima tik juos ekshumuojant, persmeigiant kuolu, nukertant galvą, išplėšiant širdį arba sudeginant. — Tie, kurie mirdavo iščiulpti, savo ruožtu tapdavo vampyrais. — Prancūzijos ir Olandijos viešieji laikraščiai 1693 ir 1694 metais kalba apie vampyrus, kurie rodėsi Lenkijoje ir ypač Rusijoje. Šių dvejų metų „Mercure galant“ matome, kad tada tarp šių tautų buvo paplitusi nuomonė, jog vampyrai pasirodydavo nuo vidurdienio iki vidurnakčio; kad jie čiulpdavo gyvų žmonių ir gyvulių kraują su tokiu godumu, jog dažnai tas kraujas jiems veržėsi pro burną, pro nosį, pro ausis; kartais jų lavonai plaukiodavo kraujyje savo karstų dugne. — Buvo sakoma, kad šie vampyrai, turėdami nuolat didelį apetitą, ėsdavo ir audinius, kurie būdavo aplink juos; priduriama, kad, išėję iš savo kapų, jie naktį eidavo smarkiai apkabinti savo giminių ar draugų, kuriems čiulpdavo kraują, spausdami jiems gerklę, kad neleistų rėkti. Tie, kurie buvo čiulpiami, taip nusilpdavo, kad beveik tuoj pat mirdavo. Šie persekiojimai neapsiribodavo vienu asmeniu; jie išplisdavo iki paskutiniojo šeimoje ar kaime (nes vampyrizmas beveik nesireiškė miestuose), nebent jų eigą nutraukdavo nukirsdami galvą arba perdurdami širdį vampyru, kurio lavoną rasdavo minkštą, lankstų, bet gaivų, nors mirusį prieš labai ilgą laiką. Kadangi iš šių kūnų tekėjo didelis kiekis kraujo, kai kurie jį maišydavo su miltais duonai kepti: jie teigė, kad valgydami šią duoną apsisaugodavo nuo vampyro išpuolių.

— Štai keletas vampyrų istorijų. — Ponas de Vasimonas (M. de Vassimont), pasiūstas į Moraviją Lotaringijos hercogo Leopoldo I, tvirtino, sako Don Kalmė, kad tokios rūšies šmėklos dažnai ir seniai pasirodydavo pas moravus, ir kad tame krašte buvo gana įprasta matyti žmones, mirusius prieš kelias savaites, prisistatančius draugijose, sėdančius prie stalo nieko nesakant su savo pažįstamais, ir linktelint galva kuriam nors iš esančiųjų, kuris neišvengiamai mirdavo po kelių dienų. Vienas senas klebonas patvirtino šį faktą ponui de Vasimonui, ir netgi pacitavo jam keletą pavyzdžių, kurie, sakė jis, įvyko jo akyse. Krašto vyskupai ir kunigai konsultavosi su Roma šiais kebliais klausimais; bet Šventasis Sostas nedavė jokio atsakymo, nes visa tai laikė vaizduotės vaisiais. — Nuo tada imta atkasinėti kūnūs tų, kurie taip sugrįždavo, juos deginti arba sunaikinti koku kitu būdu; ir šiuo būdu išsigelbėta nuo šių vampyrų, kurie darėsi vis retesni.

— Tačiau šie pasirodymai davė pagrindą nedideliam kūriniui, parašytam Ferdinando de Šerco (Ferdinand de Schertz) ir išspausdintam Olmuce 1706 m., pavadinimu *Magia posthuma*. Autorius pasakoja, kad viename kaime moteris, mirusi aprūpinta sakramentais, buvo palaidota kapinėse įprastu būdu. Matyti, kad ji nebuvo ekskomunikuota, bet galbūt šventvagiška. Praėjus keturioms dienoms po jos mirties, kaimo gyventojai išgirdo didelį triukšmą ir pamatė šmėklą, kuri pasirodydavo tai šuns pavidalu, tai žmogaus pavidalu, ne vienam asmeniui, bet keliems. Ši šmėkla griebdavo už gerklės tiems, prie kurių pristodavo, spausdavo jiems skrandį, kol pradėdavo dusti, sutraiškydavo jiems beveik visą kūną ir privesdavo iki visiško nusilpimo; taip kad jie atrodydavo išblyškę, sulysę ir išsekę. Net gyvūnai nebuvo apsaugoti nuo jos piktumo; ji suriūdavo karves vieną su kita už uodegų, vargindavo arklius ir taip kankindavo visokius gyvulius, kad visur tebuvo girdėti baubimas ir skausmo klyksmai. Šios nelaimės truko kelis mėnesius: jų atsikratyta tik sudeginus moters vampyrės kūną.



— „Magia posthuma“ autorius pasakoja dar vieną, dar keistesnę anekdotą. Piemuo iš Blo (Blow) kaimo, netoli Kadam (Kaaden?) miesto Bohemijoje, pasirodė praėjus kuriam laikui po mirties su simptomais, kurie praneša apie vampyrizmą. Ši šmėkla šaukdavo vardu tam tikrus asmenis, kurie nepraleisdavo progos mirti per aštuonias dienas. Jis kankino savo buvusius kaimynus ir kėlė tiek siaubo, kad Blo valstiečiai atkasė jo kūną ir pribėdė jį prie žemės kuolu, kurį pervėrė jam per širdį. — Ši šmėkla, kuri kalbėjo, nors buvo mirusi, ir kuri bent jau neturėjo to daryti tokioje padėtyje, vis dėlto tyčiojosi iš tų, kurie vertė jį kęsti šį elgesį. „Jums labai tinka, – sakė jis jiems, atverdamas savo didelę vampyro burną, – duoti man šitaip lazda apsiginti nuo šunų!“ Į tai, ką jis galėjo pasakyti, nebuvo kreipiama dėmesio, ir jis buvo paliktas. Kitą naktį jis sulaužė savo kuolą, atsikėlė, išgąsdino daugybę žmonių ir uždusino daugiau nei buvo padaręs iki tol. Jį atidavė budeliui, kuris jį užkėlė ant vežimo, kad išvežtų už miesto ir ten sudegintų. Lavonas judino kojas ir rankas, vartė degančias akis ir kaukė kaip pamišėlis. — Kai jį vėl pervėrė kuolais, jis leido didelius klyksmus ir išskyrė labai ryškų kraują; bet kai jį gerai sudegino, jis daugiau nebepasirodė.

— Taip pat buvo elgiamasi septynioliktame amžiuje su šios rūšies sugrįžėliais; ir daugelyje vietų, kai juos traukdavo iš žemės, juos rasdavo lygiai taip pat gaivius ir ryškius, narius lankščius ir paslankius, be kirminų ir be puvimo, bet ne be labai didelės smarvės. — Autorius, kurį citavome aukščiau, tikina, kad jo laikais dažnai matydavo vampyrus Silezijos ir Moravijos kalnuose. Jie pasirodydavo vidury dienos, kaip ir vidury nakties; ir buvo matoma, kaip daiktai, kurie jiems priklausė, juda ir keičia vietą, niekam jų neliečiant. Vienintelis vaistas prieš šiuos pasirodymus buvo nukirsti galvą ir sudeginti vampyro kūną.

— Markizas d'Aržanas (d'Argens) pasakoja savo šimtas trisdešimt septintajame „Žydų laiške“ vampyro istoriją, kuri įvyko Kisilovos kaime, trys mylios nuo Gradišo. Labiausiai šioje istorijoje turi stebinti tai, kad d'Aržanas, tuo metu netikintis, neabejoja šiuo nuotykiu. — „Vengrijoje, – sako jis, – ką tik įvyko vampyrizmo scena, kurią tinkamai paliudijo du Belgrado tribunolo pareigūnai, atlikę apžiūrą vietoje, ir imperatoriaus kariuomenės karininkas Gradiše; pastarasis buvo tiesioginis procedūrų liudininkas. Rugsėjo pradžioje Kisilovos kaime mirė senis, šešiasdešimt dvejų metų amžiaus. Praėjus trims dienoms po palaidojimo, jis pasirodė savo sūnui naktį ir paprašė valgyti: šiam atnešus, šmėkla pavalgė, po ko dingo. Kitą dieną sūnus papasakojo kaimynams, kas jam nutiko, ir šmėkla tą dieną nepasirodė; bet trečią naktį jis vėl atėjo prašyti vakarienės. Nežinoma, ar sūnus jam davė, ar ne; bet kitą dieną jį rado negyvą lovoje. Tą pačią dieną penki ar šeši asmenys staiga susirgo kaime ir mirė vienas po kito per trumpą laiką. Vietos antstolis, informuotas apie tai, kas vyksta, pateikė apie tai ataskaitą Belgrado tribunolui, kuris pasiuntė į šį kaimą du savo agentus su budeliu ištirti reikalo. Imperatoriškasis karininkas iš Gradišo nuvyko ten, kad būtų liudininku fakto, apie kurį tiek daug buvo girdėjęs kalbant. — Buvo atidaryti kapai visų tų, kurie mirė per šešias savaites: kai priėjo prie senio kapo, rado jį atmerktomis akimis, ryškios spalvos, natūraliai kvėpuojantį, vis dėlto nejudrų ir mirusį; iš ko buvo nuspręsta, kad tai didis vampyras. Budelis įsmeigė jam kuolą į širdį: sukrovė laužą ir lavoną pavertė pelenais. Jokių vampyrizmo žymių nerasta nei sūnaus, nei kitų mirusiųjų kūnuose.“ — „Ačiū Dievui! – prideda markizas d'Aržanas, – mes esame visai ne lengvatikiai; pripažįstame, kad visa fizikos šviesa, kurią galime priartinti prie šio fakto, nieko neatskleidžia apie jo priežastis: vis dėlto negalime atsisakyti tikėti tikru faktu, paliudytą teisiškai ir sąžiningų žmonių.“

— Apie 1725 metus kareivis, kuris buvo garnizone pas valstietį Vengrijos pasienyje, pamatė įeinant, vakarienių metu, nepažįstamąjį, kuris atsisėdo prie stalo šalia namų šeimininko: pastarasis labai išsigando, kaip ir likusi kompanija. Kareivis nežinojo, ką apie tai galvoti, ir bijojo būti netaktiškas užduodamas klausimus, nes nežinojo, apie ką eina kalba. — Tačiau namų šeimininkui kitą dieną mirus, jis pasistengė sužinoti priežastį, sukėlusią šį įvykį ir įnešusią sumaištį į visus namus. Jam pasakė, kad nepažįstamasis, kurį jis matė įeinant ir sėdant prie stalo, didžiai išgąsdinant šeimą, buvo namų šeimininko tėvas; kad jis buvo miręs ir palaidotas prieš dešimt metų, ir kad taip atėjęs atsisėsti šalia sūnaus, jis jam atnešė mirtį. — Kareivis papasakojo šiuos dalykus savo pulkui. Apie tai buvo pranešta generaliniams karininkams, kurie pavedė grafui de Kabrerasui (Cabrerass), pėstininkų kapitonui, atlikti šio fakto tyrimą. — Kabrerasui nuvykus į vietą su kitais karininkais, chirurgu ir auditoriumi, jie išklausė visų namų žmonių parodymus, kurie patvirtino, kad sugrįžėlis buvo būsto šeimininko tėvas, ir kad viskas, ką kareivis pranešė, buvo tiksliai taip: tai taip pat patvirtino dauguma kaimo gyventojų. — Todėl buvo liepta iškasti šios šmėklos kūną: jo kraujas buvo skystas, o kūnas toks gaivus, kaip žmogaus, kuris ką tik mirė. Jam nukirto galvą; po to jį vėl padėjo į kapą. — Tada, po išsamių tyrimų, buvo ekshumuotas žmogus, miręs daugiau nei prieš trisdešimt metų, kuris tris kartus buvo grįžęs į savo namus valgio metu, ir kuris įsisiurbė į kaklą, pirmą kartą savo paties broliui, antrą – vienam iš savo sūnų, trečią – namų tarnui; visi trys mirė beveik vietoje. Kai šis senas vampyras buvo atkastas, jį rado kaip ir pirmąjį, su skystu krauju ir gaiviu kūnu. Jam įkalė didelę vinį į galvą ir tada vėl padėjo į kapą. — Grafas de Kabrerasas liepė sudeginti trečią vampyrą, kuris buvo palaidotas prieš šešiolika metų ir kuris iščiulpė kraują ir sukėlė mirtį dviem savo sūnums. — Tada pagaliau šalis nurimo. — Iš viso to, kas pasakyta, matyti, kad paprastai, kai ekshumuojami vampyrai, jų kūnai atrodo ryškūs, lankstūs, gerai išsilaikę. Tačiau, nepaisant visų šių vampyriškų požymių, prieš juos nebuvo imamasi veiksmų be teisinių formų. Šaukdavo ir išklausydavo liudininkus; nagrinėdavo skundžiančiųjų motyvus; atidžiai apžiūrėdavo lavonus: jei viskas rodė vampyrą, jį atiduodavo budeliui, kuris jį sudegindavo. Kartais atsitikdavo, kad šios šmėklos dar pasirodydavo tris ar keturias dienas po egzekucijos: nors jų kūnas buvo paverstas pelenais. — Gana dažnai atidėdavo tam tikrų įtartinų asmenų kūnų laidojimą šešioms ar septynioms savaitėms. Kai jie nepūdavo, ir jų nariai išlikdavo lankstūs, kraujas skystas, tada juos degindavo. — Buvo tvirtinama, kad šių velionių drabužiai judėdavo ir keisdavo vietą, niekam jų neliečiant. „Magia posthuma“ autorius pasakoja, kad Olmice septynioliktojo amžiaus pabaigoje buvo matomas vienas iš šių vampyrų, kuris, nebūdamas palaidotas, mėtė akmenis į kaimynus ir nepaprastai vargino gyventojus. — Don Kalmė, kaip ypatingą aplinkybę, praneša, kad kaimuose, kur siaučia vampyriškumas, einama į kapines, apžiūrimos duobės; randama tokių, kurios turi dvi, tris ar daugiau piršto storio skylių: tada kasama tose duobėse ir visada randamas lankstus ir ryškus kūnas. Jei nukertama šio lavono galva, iš jo venų ir arterijų išteka skystas, šviežias ir gausus kraujas. — Mokytas benediktinas tada klausia, ar šios skylės, kurios buvo pastebėtos žemėje, dengiančioje vampyrus, galėjo prisidėti prie tam tikros rūšies gyvybės, kvėpavimo, vegetacijos išlaikymo juose, ir padaryti labiau tikėtiną jų sugrįžimą tarp gyvųjų: jis pagrįstai mano, kad ši nuomonė (beje, pagrįsta faktais, kurie neturi nieko realaus) nėra nei tikėtina, nei verta dėmesio. — Tas pats rašytojas kitur cituoja apie Vengrijos vampyrus pono de l'Isle de Sen-Mišelio (M. de l'Isle de Saint-Michel) laišką, kuris ilgą laiką gyveno užkrėstuose kraštuose ir turėjo kažką apie tai žinoti. Štai kaip ponas de l'Isle aiškina tai: — „Žmogus suseraga apatija, praranda apetitą, liesėja akyse, ir po aštuonių ar dešimties dienų, kartais penkiolikos, miršta be karščiavimo ar kito ligos simptomo, išskyrus liesumą ir išdžiūvimą. Vengrijoje sakoma, kad tai vampyras, kuris prisikabina prie to asmens ir čiulpia jo kraują. — Iš tų, kurie serga šia juodąja melancholija,

dauguma, būdami sutrikusio proto, tiki matantys baltą šmėklą, kuri juos visur seka, kaip šešėlis seka kūną. — Kai buvome žiemos kvartieriuose pas valakus, du kuopos, kurios kornetas aš buvau, kavalieriai mirė nuo šios ligos; ir dar keli kiti, kurie ja sirgo, tikriausiai būtų mirę taip pat, jei mūsų kuopos kapralas nebūtų išgydęs vaizduočių, atlikdamas vaistą, kurį vietiniai žmonės tam naudoja. Nors ir gana keistas, aš jo niekur nesu skaitęs. Štai jis: Pasirenkamas jaunas berniukas; jis pasodinamas be balno ant visiškai juodo eržilo; jaunuolis ir arklys nuvedami į kapines: jie vedžiojami per visas duobes. Ta, per kurią gyvūnas atsisako eiti, nepaisant jam duodamų botago kirčių, laikoma slepiančia vampyrą. Ši duobė atidaroma, ir joje randamas lavonas toks gražus ir toks gaivus, lyg tai būtų ramiai miegantis žmogus. Kastuvo smūgiu nukertamas šio lavono kaklas: iš jo gausiai išteka paties gražiausio ir ryškiausio kraujo, bent jau manoma taip matant. Tai padarius, vampyras vėl įdedamas į savo duobę, ji užkasama, ir galima tikėtis, kad nuo tada liga liausis, ir kad visi tie, kurie ja sirgo, po truputį atgaus jėgas, kaip žmonės, kurie sveiksta po ilgos išsekimo ligos...” Graikai savo vampyrus vadina *broucolaques*; jie įsitikinę, kad dauguma ekskomunikuotųjų šmėklų yra vampyrai, kad jie negali pūti savo kapuose; kad jie pasirodo tiek dieną, tiek naktį, ir kad labai pavojinga juos sutikti. Leonas Alacijus (Leo Allatius), rašęs šešioliktoje amžiuje, pateikia apie tai daug detalių; jis tikina, kad Chijo saloje gyventojai atsako tik tada, kai juos pašaukia du kartus; nes jie įsitikinę, kad *broucolaques* gali juos pašaukti tik vieną kartą. Jie taip pat tiki, kad kai *broucolaque* pašaukia gyvą asmenį, jei tas asmuo atsako, šmėkla dingsta; bet tas, kuris atsakė, miršta po kelių dienų. Tą patį pasakoja apie Bohemijos ir Moravijos vampyrus. — Kad apsisaugotų nuo pražūtingos *broucolaques* įtakos, graikai atkasa šmėklos kūną ir jį sudegina, sukalbėję virš jo maldas; tada šis pelenais paverstas kūnas nebepasirodo.

Riko (Ricaud), keliavęs po Levantą septynioliktoje amžiuje, prideda, kad *broucolaques* baimė yra bendra tiek turkams, tiek graikams. Jis pasakoja faktą, kurį sužinojo iš Kandijos vienuolio (kalojero), kuris jam tai patvirtino priesaika. Žmogus, miręs ekskomunikuotas už kaltę, kurią padarė Morėjoje, buvo palaidotas be ceremonijų nuošalioje vietoje, o ne šventoje žemėje; gyventojus netrukus išgąsdino baisūs pasirodymai, kuriuos jie priskyrė šiam nelaimėliui. Po kelerių metų atidarė jo kapą: rado jo kūną išsipūtusį, bet sveiką ir geros būklės; jo venos buvo išbrinkusios nuo kraujo, kurį jis buvo iščiulpęs; jame atpažino *broucolaque*. Pasitarę, ką daryti, kalojerai buvo nuomonės sukapoti kūną, supjaustyti jį gabalais ir išvirti vyne, nes taip jie nuo senų senovės elgiasi su *broucolaques*. Tačiau giminės maldavimais išgavo, kad ši egzekucija būtų atidėta; jie skubiai pasiuntė į Konstantinopolį, kad gautų iš patriarcho išrišimą, kurio velioniui reikėjo. Tuo tarpu kūnas buvo padėtas bažnyčioje, kur kasdien buvo kalbamos maldos už jo ramybę. Vieną rytą, kai kalojeras atlikinėjo dieviškąją tarnybą, karste staiga pasigirdo tarsi sprogimas; jį atidarė ir rado kūną suirusį, koks turi būti mirusiojo, palaidoto prieš septynerius metus, kūnas. Buvo pastebėtas momentas, kai pasigirdo triukšmas; tai buvo tiksliai ta valanda, kai buvo pasirašytas patriarcho suteiktas išrišimas... — Graikai ir turkai įsivaizduoja, kad *broucolaques* lavonai naktį valgo, vaikšto, virškina tai, ką suvalgė, ir realiai maitinasi. (Žr. **MASTIKACIJA (Mastication)**.) Jie pasakoja, kad atkasus šiuos vampyrus, rasta tokių, kurie buvo ryškios spalvos, ir kurių venos buvo įtemptos nuo kraujo kiekio, kurį jie buvo iščiulpę; kad prapjovus jiems kūną, iš jo trykšta kraujo srovės, tokios pat šviežios kaip jauno sangviniško temperamento žmogaus. Ši liaudies nuomonė taip plačiai paplitusi, kad visi pasakoja detalias istorijas.

— Paprotys deginti vampyrų kūnus yra labai senas ir kitose šalyse. Viljamas iš Niuberio (William of Newburgh), gyvenęs dvyliktame amžiuje, pasakoja, kad jo laikais Anglijoje,

Bekingemo teritorijoje, matyta šmėkla, kuri pasirodydavo kūnu ir siela, ir ateidavo gąsdinti savo žmonos ir giminaičių. Nuo jos piktumo gintasi tik keliant didelį triukšmą jai artinantis; ji net pasirodė tam tikriems asmenims vidury dienos. Linkolno vyskupas dėl to sušaukė savo tarybą, kuri jam pasakė, kad panašūs dalykai dažnai atsitikdavo Anglijoje, ir kad vienintelis žinomas vaistas šiai blogybei buvo sudeginti šmėklos kūną. Vyskupas negalėjo pritarti šiam patarimui, kuris jam atrodė žiaurus. Jis parašė išrišimo raštą; jis buvo padėtas ant velionio kūno, kurį rado tokį patį gaivų kaip laidojimo dieną, ir nuo to laiko šmėkla nebepasirodė. Tas pats autorius prideda, kad tokio pobūdžio pasirodymai tada buvo labai dažni Anglijoje.

— Kalbant apie Levante paplitusią nuomonę, kad šmėklos maitinasi, ji jau kelis šimtmečius įsitvirtinusi ir kituose kraštuose. Jau seniai vokiečiai įsitikinę, kad mirusieji savo kapuose čiaumoja kaip kiaulės, ir kad lengva išgirsti juos kriuksint, kai jie traiško tai, ką ryja; Filipas Rėrijus (Rehrius) septynioliktame amžiuje ir Michaelis Rauftas (Michel Raufft) aštuonioliktojo pradžioje netgi išleido traktatus apie mirusiuosius, kurie valgo savo kapuose. Pakalbėję apie vokiečių įsitikinimą, kad yra mirusiųjų, kurie ryja įkapes ir visa, kas jiems pasiekama, net savo pačių kūną, šie rašytojai pastebi, kad kai kuriose Vokietijos vietose, norint neleisti mirusiesiems čiaumoti, į karstą jiems po smakru padedamas žemės grumstas; kitur jiems į burną įgrūdama maža sidabrinė moneta ir akmuo; o kiti jiems stipriai užriša gerklę nosine. Jie cituoja mirusiuosius, kurie patys save suėdė savo kapuose.

— Reikia stebėtis matant, kaip mokslininkai randa kažką stebuklingo tokiuose natūraliuose faktuose. Naktį po grafo Henriko fon Salmo laidotuvių Otseilio (*Haute-Seille*) abatijos bažnyčioje, kur jis buvo palaidotas, girdėjosi duslūs šauksmai, kuriuos vokiečiai be abejonės būtų palaikę čiaumojančio asmens kriuksėjimu; o kitą dieną, atidarius grafo kapą, jis rastas negyvas, bet apsivertęs ir veidu į apačią, nors buvo palaidotas ant nugaros. Jį buvo palaidoję gyvą. Panašiai priežasčiai reikia priskirti Raufto papasakotą istoriją apie moterį iš Bohemijos, kuri 1345 m. savo duobėje suvalgė pusę savo įkapių drobulės. Praėjusiame amžiuje, vieną vargšą skubiai palaidojus kapinėse, naktį jo kape išgirstas triukšmas; kitą dieną jį atidarė ir rado, kad jis nusigraužė rankų mėsą. Šis žmogus, per daug išgėręs degtinės, buvo palaidotas gyvas. — Viena panelė iš Augsburga pateko į tokią letargiją, kad ją palaikė mirusia; jos kūnas buvo padėtas į gilų rūšį, neužbertas žemėmis; netrukus kape išgirstas kažkoks triukšmas; bet į tai nekreipta dėmesio. Po dvejų ar trejų metų mirė kažkas iš tos pačios šeimos; atidarė rūšį ir rado panelės kūną prie akmens, uždengusio įėjimą; ji veltui bandė pajudinti tą akmenį, ir dešinėje rankoje nebeturėjo pirštų, kuriuos iš nevilties nusigraužė.

— Bet grįžkime prie *broucolaques* arba graikų vampyrų. — Turneforas (Tournefort) savo „Kelionės į Levantą“ I tome pasakoja, kaip jis matė atkasamą *broucolaque* Mikono saloje, kur jis buvo 1701 m. „Tai buvo valstietis, iš prigimties niurzgus ir kivirčius – aplinkybė, kurią reikia pastebėti tokiuose subjektuose; jis buvo nužudytas laukuose, nežinia nei kieno, nei kaip. Praėjus dviem dienoms po to, kai jį palaidojo miesto koplyčioje, pasklido gandas, kad naktį jį mato vaikstantį dideliais žingsniais, ir kad jis ateina į namus vartyti baldų, gesinti lempų, apkabinti žmones iš nugaros ir krėsti tūkstančius išdaigų. Iš pradžių iš to tik juoktasi; bet reikalas tapo rimtas, kai patys padoriausi žmonės ėmė skųstis. Patys papai (graikų kunigai) pripažino faktą, ir be abejonės jie turėjo savo priežasčių. — Tačiau šmėkla tęsė tą patį gyvenimą. Galiausiai miesto didžiūnų, kunigų ir vienuolių susirinkime buvo nuspręsta palaukti, pagal kažkokį seną ceremonialą, devynias dienas po laidotuvių. Dešimtą dieną koplyčioje, kur buvo kūnas, laikytos mišios, siekiant išvaryti demoną, kuris, kaip manyta, ten įsikūnijo. Po

mišių kūną atkasė ir ėmėsi išimti jam širdį; tai sukėlė viso susirinkimo plojimus. Kūnas taip smirdėjo, kad teko deginti smilkalus; bet dūmai, susimaišę su blogu kvapu, tik jį padidino ir pradėjo kaitinti šių vargšų žmonių smegenis: jų vaizduotė prisipildė vizijų. Sumanyta sakyti, kad iš šio kūno veržiasi tiršti dūmai. Mes nedrįsime tikinti, sako Turneforas, kad tai smilkalų dūmai. Koplyčioje ir aikštėje šaukė tik *Vroucolacas*. Triukšmas sklido gatvėmis tarsi baubimas, ir atrodė, kad šis vardas sukurtas viskam sudrebinti. — Keli asistentai tikino, kad kraujas vis dar visiškai ryškus, kiti prisiekiavo, kad jis dar visai šiltas; iš ko buvo daroma išvada, kad numirėlis labai klydo nebūdamas miręs, arba, geriau sakant, leidęsis atgaivinamas velnio. Tai būtent ir yra idėja, kurią turima apie *broucolaque* arba *vroucolaque*. Žmonės, kurie jį palaidojo, apsimetė, kad jie gerai pastebėjo, jog jis nebuvo sustingęs, kai jį nešė iš laukų į bažnyčią laidoti, ir kad, vadinasi, tai buvo tikras *broucolaque*; tai buvo priedainis. Galiausiai, buvo nuspręsta sudeginti numirėlio širdį, kuris po šios egzekucijos nebuvo klusnesnis nei anksčiau. Jį vis dar kaltino mušant žmones naktį, išlaužiant duris, plėšant drabužius ir tuštinant ąsočius bei butelius. Tai buvo labai ištroškęs numirėlis. Manau, pridėda Turneforas, kad jis pasigailėjo tik konsulo namų, kuriuose mes gyvenome. — Bet visų vaizduotė buvo apversta aukštyn kojomis; tai buvo tikra smegenų liga, tokia pat pavojinga kaip manija ir pasiutligė. Matėsi, kaip ištisos šeimos palieka savo namus, nešdamosi savo gultus į aikštę, kad ten praleistų naktį: protingiausi pasitraukė į kaimą. Piliečiai, šiek tiek uolūs dėl viešojo gėrio, tikino, kad buvo praleistas pats svarbiausias ceremonijos punktas. Nereikėjo, sakė jie, laikyti mišių, kol nebuvo išimta velionio širdis. Jie teigė, kad su šia atsargumo priemone nebūtų nepavykę užklupti velnio, ir be abejonės jis nebūtų drįsęs ten sugrįžti; o kadangi pradėta nuo mišių, jis turėjo laiko sugrįžti, prieš tai pabėgęs. — Vis dėlto tris dienas ir tris naktis visame mieste vyko procesijos; papus privertė pasninkauti; nuspręsta naktį statyti sargybą, ir buvo suimti keli valkatos, kurie tikrai turėjo dalį visoje šioje netvarkoje; bet juos per anksti paleido, ir po dviejų dienų, norėdami atsigriebti už pasninką, kurį laikė kalėjime, jie vėl pradėjo tuštinti vyno ąsočius tų, kurie naktį buvo palikę savo namus. Taigi vėl teko griebtis maldų. — Vieną rytą, kai buvo kalbamos tam tikros maldos, prismaigsčius daugybę nuogų kardų ant lavono kapo, kurį atkasdavo tris ar keturis kartus per dieną, pagal pirmo atėjusiojo kaprizą, vienas albanas, buvęs Mikone, sumanė daktaro tonu pasakyti, kad juokinga tokiais atvejais naudotis krikščionių kardais. „Argi nematote, vargšai žmonės, pridūrė jis, kad šių kardų garda, sudaranti kryžių su rankena, trukdo velniui išeiti iš šio kūno? Kodėl geriau nenaudojate turkų kardų?“ Patarimas niekuo nepadėjo; *broucolaque* nebuvo labiau sukalbamas, ir nebežinota, į kokį šventąjį kreiptis, kai vienbalsiai buvo nuspręsta sudeginti visą kūną; po to jie drąsiai metė iššūkį velniui ten įsikurti. — Taigi Šv. Jurgio salos gale buvo paruoštas laužas su derva, ir kūno liekanos buvo sudegintos 1701 m. sausio 1 d. Nuo tada apie *broucolaque* daugiau nebegirdėta. Tenkintasi sakant, kad velnias tą kartą buvo gerai pagautas, ir buvo kuriamos dainos, kad jį išjuoktų.“ — „Visame archipelage, pridėda Turneforas, yra tvirtai tikima, kad velnias atgaivina tik graikų apeigų graikų lavonus. Santorino salos gyventojai labai bijo šios rūšies šmėklų; Mikono gyventojai, kai jų vizijos išsisklaidė, vienodai bijojo turkų persekiojimų ir Tino vyskupo. Nė vienas kunigas nenorėjo būti Šv. Jurgio saloje, kai degino kūną, bijodami, kad vyskupas nepareikalautų pinigų sumos už tai, kad lavonas buvo atkastas ir sudegintas be jo leidimo. Dėl turkų, tai tikra, kad per pirmąjį apsilankymą jie nepamiršo priversti Mikono bendruomenę sumokėti už šio vargšo sugrįžėlio, kuris visais atžvilgiais buvo savo šalies pasibjaurėjimas ir siaubas, kraują.“

— Musulmonai turi kitokios rūšies vampyrus arba *broucolagues*, kuriuos vadina *gholes* arba gulais: jie yra moteriškos lyties. Cituojamos istorijos apie juos, siekiančios dešimtąjį amžių ir



net Harūno ar Rašido valdymą. Tačiau gulai valgo mėsą ir geria kraują labiau kaip vilkolakiai nei kaip vampyrai, nes jiems nereikia būti mirusiems, kad galėtų atsidėti savo laidotuvių puotoms. — Pasakojama, kad Bagdado priemiestyje penkioliktojo amžiaus pradžioje gyveno senas pirklys, kuris buvo susikrovęs didelį turtą ir kurio turto paveldėtojas tebuvo vienas sūnus, kurį jis švelniai mylėjo. Jis buvo nusprendęs jį apvesdinti su vieno iš savo kolegų, taip pat pirklio, dukterimi, su kuriuo buvo užmezgęs draugystę savo dažnų kelionių metu. — Ši jauna mergina buvo turtinga, bet negraži; ir Abdulas (toks jaunuolio vardas), kuriam parodė jos portretą, paprašė laiko apsispręsti dėl šios santuokos. — Vieną vakarą, kai jis vienas vaikščiojo mėnulio šviesoje Bagdado apylinkėse, išgirdo gaivų balsą, dainuojantį keletą Korano eilučių, pritariant gitarą. Jis perėjo giraitę, kuri slėpė dainininkę, ir atsidūrė prie namelio, kur balkone, apipintame vijokliais, pamatė gražią jauną moterį. — Jis nedrįso atkreipti į save dėmesio kitaip, kaip tik pagarbos ženklais; langui užsidarius, jis grįžo į tėvo namus, nežinodamas, ar bent buvo pastebėtas. — Kitą rytą, po saulėtekio maldos, jis grįžo į tas pačias vietas, atliko karštas paieškas ir ne be vargo sužinojo, kad ta, kuri jį sužavėjo, buvo išminčiaus duktė, kuris neturėjo aukso jai duoti, bet kuris ją išauklėjo visuose aukštuosiuose moksluose: šios naujienos galutinai jį uždegė. — Nuo tada tėvo suplanuota santuoka tapo neįmanoma. Jis nuėjo pas senolį ir jam tarė: „Mano tėve, jūs žinote, kad iki šiol mokėjau jums tik paklusti: šiandien atėjau maldauti suteikti man žmoną pagal mano pasirinkimą.“ Jis išdėstė savo pasibjaurėjimą jam siūloma moterimi ir savo meilę nepažįstamajai. — Senolis pateikė keletą prieštaravimų; bet, matydamas, kad sūnų traukia tai, ką musulmonai laiko nenugalima lemtimi, nebedarė kliūčių jo norui: jis nuėjo pas senąją išminčių ir paprašė jo dukters. Santuoka įvyko, sako pasaka.

— Po trijų mėnesių Abdulas, pabudęs vieną naktį, pastebėjo, kad jo jauna žmona paliko vestuvinį guolį. Iš pradžių jis manė, kad šį pasišalinimą sukėlė nenumatytas atsitikimas ar staigus negalavimas: vis dėlto nusprendė palaukti; bet Nadila (toks buvo jaunos moters vardas) grįžo tik valandą prieš aušrą. Abdulas, pastebėjęs, kad ji grįžta išsigandusi ir paslaptinga eisena, apsimetė miegą ir niekuo neparodė savo nerimo, tvirtai pasiryžęs išsiaiškinti šiek tiek vėliau. — Nadila jam nieko nesakė apie savo naktinį pasišalinimą; ir kitą naktį ji vėl išsmuko, manydama Abdulą miegant, ir išėjo pagal savo paprotį. — Abdulas suskubo apsirengti; jis sekė ją iš tolo ilgais vingiais. Galiausiai pamatė ją įeinant į kapines; jis taip pat įėjo. Nadila pasinėrė po dideliu kapu, apšviestu trijų lempų. — Kokia buvo Abdulo nuostaba, kai jis pamatė savo jauną ir gražią žmoną, kurią taip švelniai mylėjo, apsuptą kelių gulų, kurios ten rinkdavosi kiekvieną naktį savo šurpioms puotoms! — Jis buvo pastebėjęs, kad nuo santuokos pradžios jo žmona vakarais nieko nevalgė; bet iš šio pastebėjimo nebuvo padaręs jokių nemalonių išvadų. — Netrukus jis pamatė vieną iš tų gulų atnešant dar šviežią lavoną, aplink kurį visos kitos susirikiavo. Jam kilo mintis pasirodyti, išvaikyti tas bjaurias raganas; bet jis nebūtų buvęs stipresnis: nusprendė nuryti savo pasipiktinimą. — Lavonas buvo supjaustytas gabalais, ir gulos jį suvalgė dainuodamos pragariškas dainas. Paskui jos užkasė kaulus ir išsiskyrė pasibučiavusios. — Abdulas, nenorėdamas būti pastebėtas, suskubo grįžti į savo lovą, kur apsimetė miegą iki ryto. Visą dieną jis niekuo neparodė to, ką buvo matęs; bet atėjus nakčiai jis paragino savo jauną žmoną suvalgyti lengvą užkandį. Nadila atsiprašinėjo pagal savo paprotį; jis ilgai primygtinai reikalavo ir galiausiai sušuko su pykčiu: „Jums labiau patinka eiti vakarieniauti su gulomis!“ Nadila nieko neatsakė, išblyško, drebėjo iš įtūžio ir tyloje nuėjo gulti su savo vyru. — Vidury nakties, kai ji manė jį panirusį į gilų miegą, ji tarė jam niūriu balsu: „Imk, atpirk savo smalsumą.“ Tuo pačiu metu ji atsiklaupė jam ant krūtinės, griebė jam už gerklės, atidarė jam veną ir ruošėsi gerti jo kraują. Visa tai buvo



akimirkos darbas. — Jaunuolis, kuris nemiegojo, jėga išsivadavo iš furijos glėbio ir smogė jai durklu, kuris paliko ją mirstančią jam prie šono. Tučtuojau jis pašaukė pagalbą: buvo sutvarstyta žaizda, kurią jis turėjo kakle, ir kitą dieną jauna gula buvo palaidota. — Po trijų dienų, vidury nakties, ji pasirodė savo vyrui, puolė ant jo ir norėjo jį vėl pasmaugti. Abdulo durklas buvo bejėgis jo rankose; išsigelbėjimą jis rado tik greitame pabėgime. — Jis liepė atidaryti Nadilos kapą, kurią rado tarsi gyvą, ir kuri atrodė kvėpuojanti savo karste. Nueita į namus išminčiaus, kuris laikytas tos nelaimingosios tėvu. Jis prisipažino, kad jo duktė, prieš dvejus metus ištekėjusi už kalifo karininko, buvo nužudyta savo vyro; bet kad ji atgavo gyvybę savo kape, kad ji grįžo pas tėvą; žodžiu, kad tai buvo moteris vampyrė. Kūną ekshumavo; sudegino ant kvapiojo medžio laužo; pelenus išmetė į Tigrą, ir vargšas sutuoktinis buvo išlaisvintas. — Jaučiama, kad ši istorija tėra tikra pasaka; bet ji gali suteikti supratimą apie arabų tikėjimus. Kai kuriose rytietiškosiose pasakose matome rūsį vampyro, kuris gali išlaikyti savo bjaurią gyvybę tik retkarčiais prarydamas jauno vyro širdį. Galima būtų pacituoti daugybę panašių bruožų pasakose, išverstose iš arabų kalbos: šios pasakos įrodo, kad baisios vampyrizmo idėjos Arabijoje yra senos.

— 1733 m. buvo išleistas mažas kūrinys, pavadintas: *Philosophicæ et Christianæ cogitationes de Vampirii*, autorius Žanas Kristofas Herenbergas (Jean-Christophe Herenberg). Autorius, beje, kalba apie šmėklą, kuri pasirodė jam pačiam vidury dienos: tuo pačiu jis teigia, kad vampyrai nenužudo gyvųjų, ir kad viskas, kas apie juos pasakojama, turi būti priskirta tik ligonių vaizduotės sutrikimui. — Jis įrodo įvairiais eksperimentais, kad vaizduotė gali sukelti labai didelių sutrikimus kūne ir skysčiuose (humoruose). Jis primena, kad Slavonijoje žudikus sodindavo ant kuolo, ir kad kaltininkui perdurdavo širdį kuolu, įsmeigiamu į krūtinę. Jei tokia pati bausmė buvo taikoma vampyrams, tai todėl, kad jie laikomi kaltininkais mirties tų, kurių kraują, kaip sakoma, jie čiulpia. Kristofas Herenbergas pateikia keletą šios bausmės, vykdytos prieš vampyrus, pavyzdžių, vieną iš 1337 m., kitą 1347 m. ir t. t.; jis kalba apie nuomonę tų, kurie tiki, kad mirusieji čiaumoja savo kapuose, nuomonę, kurios senumą jis bando įrodyti citatomis iš Tertuliano jo knygos „Apie prisikėlimą“ pradžioje ir iš šventojo Augustino „Dievo miesto“ VIII knygos.

— Kalbant apie tuos lavonus, kurie, kaip sakoma, rasti pilni skysto kraujo, ir kurių barzda, plaukai ir nagai atsinaujino, su dideliu geranoriškumu galima atmesti tris ketvirtadalius šių stebuklų; ir dar reikia būti nuolaidžiam, kad pripažintum dalį jų. Visi mąstantys žmonės pakankamai žino, kaip patikli liaudis ir net kai kurie istorikai linkę išpūsti dalykus, kurie atrodo nepaprasti. Tačiau nėra neįmanoma paaiškinti to priežasties fiziškai. — Žinoma, kad yra tam tikrų dirvožemių, kurie tinkami išlaikyti kūnus visiškai šviežius: priežastys buvo taip dažnai aiškinamos, kad nėra būtina ties tuo apsistoti. Tulūzoje, vienoje bažnyčioje, vis dar rodomas rūsys, kur kūnai išlieka tokie tobulai sveiki, kad 1789 m. ten buvo tokių, kurie gulėjo beveik du šimtmečius ir atrodė gyvi. Jie buvo sustatyti stačiomis prie sienos, ir dėvėjo drabužius, su kuriais buvo palaidoti. — Įdomiausia tai, kad kūnai, padėti kitoje to paties rūsio pusėje, po dviejų ar trijų dienų tampa kirminų maistu. — Kalbant apie nagų, plaukų ir barzdos augimą, tai labai dažnai pastebima daugelyje lavonų. Kol kūnuose dar yra daug drėgmės, nėra nieko stebėtino, kad tam tikrą laiką matomas padidėjimas dalyse, kurios nereikalauja gyvybinių dvasų įtakos. — Dėl klyksmo, kurį vampyrai išleidžia, kai jiems į širdį smigiamas kuolas, nieko nėra natūralesnio. Oras, esantis lavone ir su jėga išstumiamas, būtinai sukelia šį garsą praeidamas pro gerklę: dažnai net mirę kūnai skleidžia garsus jų neliečiant.

— Štai dar vienas anekdotas, galintis paaiškinti kai kuriuos vampyrizmo bruožus, kurių mes vis dėlto nepretenduojame nei neigti, nei aiškinti be išlygų: skaitytojas padarys išvadas, kurios natūraliai išplaukia. Šis anekdotas buvo paskelbtas keliuose anglų laikraščiuose, ypač 1802 m. gegužės 22 d. „Sun“. — Tų pačių metų balandžio pradžioje asmuo, vardu Aleksandras Andersonas, keliaudamas iš Elgino į Glazgą, pajuto tam tikrą negalavimą, kuris privertė jį užėti į fermą, buvusią pakeliui, kad šiek tiek pailsėtų. Ar jis buvo girtas, ar bijojo tapti įkyrus, nuėjo atsigulti po stogine, kur užsiklojo šiaudais taip, kad nebūtų pastebėtas. Deja, jam užmigus, fermos žmonėms pasitaikė proga pridėti didelį kiekį šiaudų ten, kur šis žmogus buvo palaidotas. Tik po penkių savaičių jis buvo atrastas šioje keistoje padėtyje. Jo kūnas tebuvo baises ir išdžiūvęs skeletas; jo protas buvo taip smarkiai aptemęs, kad neberodė jokio supratimo ženklo: jis nebegalėjo valdyti kojų. Šiaudai, supę jo kūną, buvo paversti dulkėmis, o tie, kurie buvo šalia galvos, atrodė sukratę. — Kai jį ištraukė iš šios savotiškos kapavietės, jo pulsas buvo beveik užgesęs, nors plakimas buvo labai greitas, oda drėgna ir šalta, akys nejudrios, labai plačiai atmerktos, o žvilgsnis nustebęs. — Po to, kai jam davė nuryti šiek tiek vyno, jis pakankamai atgavo fizines ir protines galias, kad pasakytų vienam iš jį klausinėjančių asmenų, jog paskutinė aplinkybė, kurią jis prisiminė, buvo ta, kai pajuto ant kūno metamus šiaudus; bet atrodo, kad nuo to laiko jis neturėjo jokio supratimo apie savo padėtį. Buvo manoma, kad jis nuolat buvo kliesdiesio būsenoje, kurią sukėlė oro trūkumas ir šiaudų kvapas, per tas penkias savaites, kurias jis taip praleido, jei ne be kvėpavimo, tai bent sunkiai kvėpuodamas ir neimdamas maisto, išskyrus mažą medžiagos kiekį, kurį galėjo ištraukti iš jį supančių šiaudų ir kuriuos instinktyviai kramtė. — Šis žmogus galbūt vis dar gyvas. Jei jo prisikėlimas būtų įvykęs tarp tautų, užkrėstų vampyrizmo idėjomis, atsižvelgiant į jo dideles akis, paklaikusį veidą ir visas jo padėties aplinkybes, jį galbūt būtų sudeginę nespėjusį atsipeikėti; ir tai būtų buvę dar vienu vampyru. Žr. **PAULIUS (Paul)**, **HARPĖ (Harpe)**, **PLOGIOVICAS (Plogojowits)**, **POLIKRITAS (Polycrite)**, **KATAKHANĖS** ir kt.

**VANLUNDAS (Vanlund).** — Žr. **VADĖ (Vade)**.

**GARAI (Vapeurs).** — Knistenai (*Knistenaux*), Kanados laukinių gentis, tiki, kad garai, kurie kyla ir lieka pakibę virš pelkių, yra neseniai mirusių žmonių sielos. Pas mus garai, kai jie užsidega, laikomi klaidžiojančiomis dvasiomis (žaltvykslėmis).

**VAPULA (Vapula).** — Didis ir galingas pragaro hercogas, kuris pasirodo liūto su grifo sparnais pavidalu. Jis padaro žmogų labai nagingą mechanikoje ir filosofijoje, ir suteikia mokslininkams protą. Jam paklūsta trisdešimt šeši legionai.

**VOKANSONAS (Vaucanson).** — Žr. **MECHANIKA (Mécanique)**.

**VALDIEČIAI (Vaudois).** — Eretikai, Pjero Valdo (Pierre Valdo) pasekėjai, kurie, paklydę dėl netikro nuolankumo, atsiskyrė nuo Bažnyčios ir labai greitai nuėjo labai toli. Jie neigė skastyklą ir maldų už mirusiuosius veiksmingumą. Paskui atmetė mišias, nusiaubė bažnyčias ir vienuolynus, trikdė visuomenę fanatizmu susimaišę su albigiečiais, ir yra priskiriami prie tariamos reformacijos pirmtakų.

**VOVERAS (Vauvert).** — Šventasis Liudvikas, pasikvietęs kartūzus į Paryžių, davė jiems buveinę Sen Žako priemiestyje, Vovero pilies kaimynystėje, sename dvare, pastatytame karaliaus Roberto, bet jau seniai negyvenamame, nes jame vaidenosi demonai (kurie galbūt buvo pinigų

padirbinėtojai). Ten girdėjosi baisus kaukimas; ten matytos šmėklos, velkančios grandines, ir, be kita ko, žalias pabaisa su didele balta barzda, pusiau žmogus, pusiau gyvatė, ginkluotas didžiule kuoka, ir kuris atrodė visada pasiruošęs pulti naktį praeivius. Jis netgi važinėjo, sakoma, gatve, kurioje buvo pilis, liepsnojančiu vežimu, ir nusukdavo sprandus drąsuoliams, pasitaikiusiems jo kelyje. Liaudis jį vadino Vovero velniu. Kartūzai to neišsigando ir paprašė dvaro iš šventojo Liudviko; jis atidavė jį jiems su visais priklausiniais, ir sugrįžėliai bei Vovero velnias ten daugiau nebegrįžo. Tik gatvei liko Pragaro pavadinimas, kaip atminimas viso to triukšmo, kurį velniai ten kėlė.

**AUKSINIS VERŠIS (Veau d'or).** — Rabinas Saliamonas teigia, kad izraelitų auksinis veršis buvo gyvas ir turėjo sielą. Koranas sako, kad jis baubė. Keli rabinai mano, kad jį pagamino magai, įsimaišę tarp izraelitų jiems išeinant iš Egipto. Hūras atsisakė jį daryti; ir senose legendose matoma, kad hebrajai, įpykę dėl šio atsisakymo, taip smarkiai ant jo spjaudė, kad uždusino po šiuo keistu sviediniu.

**JŪRŲ VERŠIS (Veau marin) [Ruonis].** — Jei paimsite šios žuvies kraujo su trupučiu jos širdies ir įdėsite į vandenį, aplink pamatysite daugybę žuvų; o tas, kuris paims gabalėlį jos širdies ir pasidės po pažastimi, pranoks visus nuovokumu ir protu. Galiausiai nusikaltėlis, kuris ją turės, padarys savo teisėją švelnų ir palankų. Žr. **MEROVĖJAS (Mérovée).**

**VĖLANDAS KALVIS (Véland-le-Forgeron).** — Žr. **VADĖ (Vade).**

**VELEDA (Velléda).** — Druidė, gyvenusi Vespasiano laikais pas germanus, pagal Tacito pasakojimą, ir kuri, pusiau fėja, pusiau pranašė, iš bokšto viršūnės, kur gyveno, darė toli siekiančią įtaką, lygią ar didesnę už karalių valdžią. Garsiausi kariai nieko nesiimdavo be jos pritarimo ir paaukodavo jai dalį grobio.

**PENKTADIENIS (Vendredi).** — Ši diena, kaip ir trečiadienis, sabate raganų pašvęsta jų paslapčių vaizdavimui. — Prietaringų žmonių ji laikoma lemtinga, nors krikščionių religijos dvasia mus moko priešingai. Jie pamiršta visas nelaimes, kurios juos ištinka kitomis dienomis, kad įaudrintų vaizduotę dėl tų, kurias patiria penktadienį. Vis dėlto ši taip apšmeižta diena turėjo garsių šalininkų. Pranciškus I tikino, kad penktadienį jam viskas sekasi. Henrikas IV labiausiai mėgo šią dieną. Liaudis įsitikinusi, kad penktadienis yra bloga diena, nes tą dieną niekas nesiseka. Bet jei vienas žmogus patiria nuostolį, kitas gauna pelną; ir jei penktadienis nelaimingas vienam, jis laimingas kitam, kaip ir visos kitos dienos. — Šis prietaras labai įsišaknijęs Jungtinėse Valstijose. Niujorke prieš kelerius metus norėta jį įveikti; buvo užsakytas laivas, kuris pradėtas statyti penktadienį; pirmoji jo detalė padėta penktadienį; jis pavadintas Penktadieniu; į jūrą nuleistas penktadienį; išlydėtas penktadienį, su įgula, kurią buvo apšvietę (padrąsinę). Jis niekada negrįžo... Ir penktadienio baimė Niujorke stipresnė nei bet kada. — Marškiniai, pasiūti penktadienį, tam tikrose provincijose pritraukia utėles.

**MEDŽIOTOJAS (Veneur).** — Istorikas Matjė pasakoja, kad karalius Henrikas IV, medžiodamas Fontenblo miške, išgirdo pusės mylios atstumu nuo savęs šunų amsėjimą, klyksmus ir medžiotojų ragus; ir kad akimirksniu visas šis triukšmas, kuris atrodė labai tolimas, priartėjo per dvidešimt žingsnių nuo jo ausų, taip kad nustebęs karalius įsakė Suasono grafui pažiūrėti, kas tai. Grafas žengia pirmyn; krūmų tankmėje pasirodo juodas vyras ir dingsta šaukdamas baisiu balsu: „Ar mane girdite?..“ Valstiečiai ir apylinkių piemenys sakė, kad tai demonas, kurį

jie vadino Fontenblo miško Didžiuoju Medžiotuju, ir kuris dažnai medžioja šiame miške. Kiti teigė, kad tai Šv. Huberto medžioklė – paslaptina vyrų vaiduoklių ir šunų vaiduoklių medžioklė, kurią girdėdavo ir kitose vietose. Kai kurie, mažiau linkę į stebuklus, sakė, kad tai tebuvo bendrininkas, kuris nebaudžiamas medžiojo karaliaus žvėris po apsaugine demono kauke; bet štai be abejonės tikroji fakto tiesa: — Paryžiuje 1596 m. buvo du elgetos, kurie savo dykinėjime taip gerai išlavino gebėjimą pamėgdžioti medžioklės ragų garsą ir šunų balsus, kad už trisdešimties žingsnių buvo galima manyti girdint gaują ir varovus. Dar labiau apsigauti buvo galima vietose, kur uolos atspindi ir dauggubina menkiausius šūksnius. Yra didelė tikimybė, kad šiais dviem vyrais buvo pasinaudota Fontenblo miško nuotykiui, kuris buvo palaikytas tikru vaiduoklio pasirodymu.

**VENTRILOKVAI (Ventriloques).** — Žmonės, kurie kalba pilvu, ir kurie seniau buvo laikomi demonų apsėstaisiais arba magais. Žr. **CECILIA (Cécile)** ir kt.

**VĖJAI (Vents).** — Senovės žmonės Eolui suteikė pilną valdžią vėjams; šiuolaikinė mitologija imitavo šią pasaką, suteikdama panašią prerogatyvą tam tikriems burtininkams. Žr. **FLINAS (Flynes), ERIKAS (Eric)** ir kt. — Kongo karalystėje buvo mažas despotas, kuris iš vėjų gaudavo pelningesnės naudos. Kai norėdavo uždėti naują duoklę savo tautai, jis išeidavo į laukus audringu oru, su kepure ant ausies, ir priversdavo mokėti *vėjo mokestį* tuos savo pavaldinius, ant kurių žemių nukrisdavo kepurė. — Kemperyje, Bretanėje, moterys, kurių vyrai jūroje, eina šluoti artimiausios koplyčios ir mesti dulkes į orą, vildamosi, kad ši ceremonija parūpins palankų vėją jų sugrįžimui. — Tame pačiame krašte moteris neleidžia, kad jos vaiką perduotų per stalą; jei per šį perdavimą jį prapūstų blogas vėjas, jis negalėtų nuo to pasveikti visą gyvenimą.

**VEPARAS arba SEPARAS (Vépar ou Sépar).** — Galingas ir baisus tamsiosios imperijos hercogas. Jis pasirodo sirenos pavidalu, vedžioja prekybinius laivus ir kamuoja žmones nuodingomis žaizdomis, kurios išgydomos tik egzorcizmu. Jis vadovauja dvidešimt devyniems legionams.

**VERDUNAS (Verdun), Mišelis.** — Franš-Kontė burtininkas, sučiuptas 1521 m., kartu su Pjeru Burgo (Pierre Burgot) ir Storuoju Pjeru (Gros-Pierre). Vjerus (Wierus) papasakojo faktus, dėl kurių šie trys pamišėliai buvo nubausti. Visi trys prisipažino atsidavę velniui. Mišelis Verdunas nuvedė Burgo prie Šato-Šarlono (Château-Charlon), kur kiekvienas, laikydamas rankoje žalio vaško žvakę, kuri degė mėlyna liepsna, aukojo aukas ir šoko velnio garbei. Išsitepę taukais, jie matėsi pavirtę vilkais. Šioje būsenoje jie gyveno visiškai kaip vilkai, sakė jie. Burgo prisipažino, kad nužudė jauną berniuką savo vilko letenomis ir dantimis, ir kad būtų jį suėdęs, jei valstiečiai nebūtų jo nuviję. Mišelis Verdunas prisipažino nužudęs jauną merginą, kuri sode skynė žirnius, ir kad jis bei Burgo nužudė ir suėdė dar keturias jaunas merginas. Jie nurodė laiką, vietą ir vaikų, kuriuos pagrobė, amžių. Jis pridūrė, kad jie naudojo miltelius, kurie marindavo žmones. Šie trys vilkolakiai buvo pasmerkti sudeginti gyvi. Šio įvykio aplinkybės buvo nutapytos paveiksle, kuris buvo matomas vienoje Polinji (Poligny) bažnyčioje. Kiekvienas iš šių vilkolakių dešinėje letenoje laikė peilį.

**RYKŠTĖ (Verge).** — Kartais Mozės rykštės vardas neatsargiai suteikiamas burtininko lazdelei. Žr. **LAZDELĖ (Baguette).** — Be abejonės, skaitytojas taip pat girdėjo apie *griausmingąją rykštę*, su kuria burtininkai darė tiek stebuklų. Norint ją pasigaminti, reikia pirmąją mėnulio dieną

nusipirkti ožiuką, po trijų dienų papuošti jį verbenos girlianda, nunešti į sankryžą, papjauti nauju peiliu, sudeginti balto medžio lauže, išsaugant odą, tada eiti ieškoti laukinio lazdyno dvišakos rykštės, kuri niekada nevedė vaisių, tą dieną neliesti jos niekuo, tik akimis, ir nukirsti kitą rytą, tiksliai saulėtekio metu, tuo pačiu plieniniu ašmeniu, kuriuo buvo papjauta auka ir nuo kurio nenuvalytas kraujas. Ši rykštė turi būti devyniolikos su puse colio ilgio (senovinis Reino matas, atitinkantis maždaug pusę metro). Nukirtus, ją reikia nusinešti, apkaustyti abu dvišakio galus peilio ašmenimis; įmagnetinti; iš ožiuko odos padaryti ratą, prikalti jį prie žemės keturiomis vinimis, kurios buvo panaudotos mirusio vaiko karstui. Hematitu (kraujo akmeniu) odos viduryje nubrėžti trikampį; atsistoti trikampyje, tada atlikti užkeikimus, laikant rykštę rankoje ir pasirūpinus neturėti su savimi jokio kito metalo, tik aukso ir sidabro. Tada dvasios pasirodo ir įsakoma... Taip bent jau sako grimuarai.

**VANDENS STIKLINĖ (Verre d'eau).** — Ateitis vis dar spėjama vandens stiklinėje, ir ši divinacija ypač buvo madinga valdant Orleano hercogui (Regentystės metu). Štai kaip tai daroma: atsisukama į rytus, ištariama *Abraxa per nostrum*; po to pilname vandens inde pamatoma viskas, ko norima: šiai operacijai paprastai pasirenkami vaikai, kurie privalo turėti ilgus plaukus. — Šalia burrimo vandens stikline, taure (kuris buvo naudojamas Egipte Juozapo laikais ir vis dar praktikuojamas su įvairiomis ceremonijomis), grafinu, kaip tai darė Kaliostras, galima pastatyti kitus būrimus, kurių elementas yra skystas kūnas. Ponas Leonas de Labordas (Léon de Laborde) pateikia detales scenų, sukeltų Kaire vieno alžyriečio, laikomo burtininku, kuris imdavo jam atvestą vaiką, magnetizuodavo jį užkalbėjimais, nubrėždavo jam delne tam tikras figūras, uždėdavo ant to delno rašalo dėmę tardamas paslaptinius žodžius, tada liepdavo jam toje rašalo dėmėje matyti viską, kas galėjo sužadinti asistentų smalsumą. Ten pasirodydavo gyvieji ir mirusieji. Ten atėjo Šekspyras ir daugelis kitų. Taip buvo netgi atskleistas visai neseniai įvykdytos vagystės autorius. Jei tiesa, kaip tikina ponas Leonas de Labordas, kad šis pasakojimas yra rimtas, tai labai keista. Žr. **KALIOSTRAS (Cagliostro), OOMANTIJA (Oomancie), HIDROMANTIJA (Hydromancie)** ir kt.

**KARPOS (Verrues).** — Galima atsikratyti karpų, sako „Mažasis Albertas“, įvyniojus į skudurėlį tiek žirnių, kiek turima karpų, ir išmetus juos ant kelio, kad tas, kuris juos paims, pasiimtų karpas, o tas, kuris jas turi, būtų nuo jų išvaduotas. — Tačiau štai nuostabesnis vaistas tam pačiam tikslui: reikia nukirsti gyvam unguriui galvą, patrinti karpas ir apgamus ištekančiu krauju; tada užkasti ungurio galvą, ir kai ji supus, visos turimos karpas išnyks. — Fiziognomistai, net pats Lavateris, veido karpose mato reikšmę ir prognozę. — „Ant tikrai išmintingo, kilnaus ir ramaus charakterio žmogaus smakro, – sako Lavateris, – retai rasite vieną tų plačių ir rudų karpų, kurios taip dažnai matomos pas ryžtingai kvailus žmones; bet jei atsitiktinai tokią rastumėte pas protingą žmogų, greitai pastebėtumėte, kad šis žmogus turi dažnų užsimiršimų, visiško bukumo, neįtikėtino silpnumo akimirklų. — Malonūs ir labai protingi vyrai gali turėti ant kaktos arba tarp antakių karpų, kurios, nebūdamos nei labai rudos, nei labai didelės, neturi nieko šokiruojančio, nerodo nieko nemalonaus; bet jei rasite stiprią, tamsią, plaukuotą karpą ant viršutinės žmogaus lūpos, būkite tikri, kad jam trūks kokios nors labai esminės savybės, kad jis pasižymės bent jau koku nors esmini trūkumu.“ — Paprasti anglai, priešingai, teigia, kad turėti karpą ant veido yra laimingas ženklas. Jie teikia didelę reikšmę plaukų, kurie paprastai auga ant šios rūšies išaugų, išsaugojimui.

**KIRMINAI (Vers).** — Alberto Didžiojo „Nuostabių paslapčių“ knygoje matoma, kad sliekai, sutrinti ir uždėti ant nutrauktų ar nupjautų nervų, juos sujungia per trumpą laiką.

**ŽALIASIS GRAŽUOLIS (Vert-joli).** — Žr. VERDELETAS (Verdelet).

**VERBENA (Verveine).** — Šventa žolė, kurią naudojo Jupiterio aukurams šluoti. Kad išvartytų iš namų piktąsias dvasias, šlakstydavo lustraliniu vandeniu su verbena. Ypač druidai ją naudojo tik su daugybe prietarų; jie ją skindavo per Kanikulą (šunmečiu), auštant, prieš patekant saulei. Mūsų burtininkai sekė tuo pačiu papročiu, ir demonografi mano, kad norint iššaukti demonus, reikia būti vainikuotam verbena.

**VESPASIANAS (Vespasien).** — Pasakojama, kad būdamas Achajoje su Neronu, jis sapne pamatė nepažįstamąjį, kuris jam išpranašavo, kad jo sėkmė prasidės tik tada, kai Neronui bus ištrauktas dantis. Kai Vespasianas pabudo, pirmas žmogus, kurį jis sutiko, buvo chirurgas, kuris jam pranešė, kad ką tik ištraukė imperatoriui dantį. Netrukus šis tironas mirė; tačiau Vespasianas buvo karūnuotas tik po Galbos, Otono ir Vitelijaus.

**VESTA (Vesta).** — Ugnies deivė pas pagonis. Kabalistai ją laiko Nojaus žmona. Žr. ZOROASTRAS (Zoroastre).

**MIRUSIŲJŲ DRABUŽIAI (Vêtements des morts).** — Manase-ben-Israelis (Ménasseh-ben-Israel) sako, kad Dievas juos išsaugo. Jis tikina, kad Samuelis pasirodė Sauliui su savo pranašo drabužiais; kad jie nebuvo sugadinti, ir kad tai neturi stebinti, nes Dievas išsaugo drabužius taip pat gerai kaip ir kūnus, ir kad seniau visi, kurie turėjo lėšų, liepdavo save laidoti su šilko drabužiais, kad būtų gerai apsirengę prisikėlimo dieną.

**VETINAS (Vétin).** — Devinto amžiaus vienuolis, vardu Vetinas, susirgęs pamatė įeinančius į jo celę daugybę baisių demonų, nešančių įrankius, tinkamus kapui statyti. Paskui jis pastebėjo rimtus ir orius personažus, apsirengusius vienuoliškais drabužiais, kurie išvarė tuos demonus. Tada jis pamatė šviesos apsuptą angelą, kuris atėjo prie jo lovos kojūgalio, paėmė jį už rankos ir nuvedė maloniu keliu ant plačios upės kranto, kur dejavo daugybė kenčiančių sielų, atiduotų įvairioms kančioms, priklausomai nuo jų nusikaltimų kiekio ir sunkumo. Ten jis rado keletą savo pažįstamų asmenų, tarp jų vienuolį, kuris turėjo nuosavų pinigų ir kuris turėjo išpirkti savo kaltę švino karste iki teismo dienos. Jis pastebėjo vadus, kunigaikščius ir net imperatorių Karolį Didįjį, kurie valėsi ugnyje, bet turėjo būti išlaisvinti per tam tikrą laiką. Paskui jis aplankė palaimintųjų, esančių danguje, buveinę, kiekvieną savo vietoje pagal nuopelnus. — Kai Vetinas pabudo, jis išsamiai papasakojo visą šią viziją, kurią tuojau pat užrašė. Tuo pačiu jis išpranašavo, kad jam liko gyventi tik dvi dienos; jis pasivedė vienuolių maldoms ir mirė ramybėje trečios dienos rytą. Ši mirtis įvyko 824 m. spalio 31 d. Reichenau (Aigue-la-Riche), ir šio gero vienuolio vizija suteikė medžiagos tiems, kurie aprašė pragarus.

**VEU-PAČA (Veu-Pacha).** — Perujiečių pragaras.

**VIARAMAS (Viaram).** — Augurų rūšis, madinga viduramžiais. Sutikus kelyje žmogų ar paukštį, kuris ateidavo iš dešinės ir praeidavo kairėje, iš to sprendavo apie blogą ženklą; ir priešinga kryptimi – laimingą ženklą.

**VIDALIS DE LA PORTAS (Vidal de la Porte).** — Šešioliktojo amžiaus burtininkas, kurį Riomo teisėjai nuteisė pakarti, pasmaugti ir sudeginti už jo piktadarystes tiek prieš žmones, tiek prieš šunis, kates ir kitus gyvūnus.



**SENĖ (Vieille).** — Daugelis prietaringų žmonių vis dar tiki, kad tam tikrose šeimose pasirodo senė ir praneša apie kieno nors iš namiškių mirtį. Kardanas pasakoja, kad vienuose Parmos rūmuose, priklausančiuose kilmingai ir pasižymėjusiai šeimai, visada matydavo, kai kas nors turėdavo mirti, senos moters šmėklą, sėdinčią po židiniu. Žr. **BALTOSIOS MOTERYS (Femmes blanches)**, **MELUZINA (Mélusine)** ir kt.

**VILENAS (Villain), abatas.** — Knygos „Kritinė Nikolia Flamelio ir jo žmonos Pernėlės istorija“ (*Histoire critique de Nicolas Flamel et de Pernelle sa femme*), in-12, Paryžius, 1761, autorius; knyga gana ieškoma.

**VILARAS (Villars), abatas de.** — Literatas iš Tulūzos (tiksliau Limu), nužudytas 1673 m. kelyje į Lioną. Sakoma, kad jis priklausė slaptai Rozenkreicerių draugijai. Jis daug rašė apie kabalą, ir taip, kad nelabai galima suprasti, ar jis ja tikėjo, ar iš jos šaipėsi. Jo darbai: „Grafas de Gabalis, arba Pokalbiai apie slaptuosius mokslus“ (*Le Comte de Gabalis, ou Entretiens sur les sciences secrètes*), in-12, Londonas, 1742; „Genijai pagalbininkai“ (*Les Génies assistants*), in-12, tais pačiais metais, „Grafo de Gabalio“ tęsinys; „Nesutaikomas gnomams“ (*Le Gnome irréconciliable*), kitas to paties veikalo tęsinys; „Nauji pokalbiai apie slaptuosius mokslus“ (*Les Nouveaux Entretiens sur les sciences secrètes*), trečiasis „Grafo de Gabalio“ tęsinys. Mes dažnai citavome šiuos dabar paniekintus opusculus. Žr. **KABALA (Cabale)** ir kt.

**VILJERAS (Villiers), Floranas de (Florent de).** — Didis astrologas, kuris pasakė savo tėvui, kad nereikia jam statyti namo, nes jis mokės gyventi įvairiose vietose ir visada pas kitus. Iš tiesų, jis nuvyko į Božansi (Beaugency), iš ten į Orleaną, paskui į Paryžių, į Angliją, į Škotiją, į Airiją; studijavo mediciną Monpeljė; iš ten į Romą, į Veneciją, į Kairą, į Aleksandriją, ir grįžo pas hercogą Joną de Burboną. Karalius Liudvikas XI priėmė jį į savo tarnybą; jis sekė šį kunigaikštį į Savoją, kad studijuotų kalnų žoleles ir vaistinius akmenis. Jis išmoko juos šlifuoti ir graviruoti kaip talismanus; pasitraukė į Ženevą, paskui į Sen Morisą Šablė (Chablais), į Berną Šveicarijoje, ir atvyko gyventi į Lioną; ten pasistatė kabinetą, kuriame buvo du šimtai tomų retų knygų, kurį paskyrė visuomenei; vedė, turėjo vaikų, laikė atvirą astrologijos mokyklą, kur karalius Karolis VII atvyko klausytis jo sprendimų. Jį kaltino turint familiarią dvasia, nes jis greitai atsakydavo į visus klausimus.

**VINĖ (Vine).** — Didis karalius ir grafas pragaro dvare. Jis pasirodo įniršęs kaip liūtas; jo jojamas gyvulys – juodas arklys. Jis laiko rankoje gyvatę, stato namus, tvindina upes ir žino praeitį. Jam paklūsta devyniolika legionų.

**ANGYS (Vipères).** — Ispanijoje ir Italijoje be abejonės dar galima rasti tariamų šventojo Pauliaus giminaičių, kurie giriasi galintys užkerėti gyvates ir gydyti angies įkandimus. Žr. **SEILĖS (Salive)**.

**VERGILIJUS (Virgile).** — Mąstantys žmonės vis dar stebisi legenda apie stebuklingus Vergilijaus darbus – viduramžių tradicija, kurią visi senieji kronikininkai vienas už kitą labiau puošė, ir kuri mums pristato kaip didį magą tą, kuris tebuvo didis poetas. Ar tai dėl susižavėjimo, kurį jis kėlė? Ar dėl jo ketvirtosios eklogos, kurioje kalbama apie Jėzaus Kristaus gimimo pranašystę? Ar ne dėl Aristėjo nuotykio ir magiškų aprašymų šeštojoje „Eneidos“ knygoje? Mokslininkai taip manė. Tačiau Žervė iš Tilberio (Gervais de Tilbury), Vincentas iš Bovė (Vincent de Beauvais), poetas Adenė (Adenès), Aleksandras Nekamas (Alexander

Neckam), Gratianas diu Ponas (Gratian du Pont), Gotjė iš Mecu (Gauthier de Metz) ir šimtas kitų pasakoja apie jį nepaprastus nuotykius, kurie atrodo kaip puslapis, išplėstas iš stebinančių „Tūkstančio ir vienos nakties“ pasakojimų. — Mes manome radę šios antgamtinės legendos kilmę. Lygiai kaip daktaras Faustas, tas didis magas, buvo sumaišytas su spaustuvės išradėju; taip pat buvo galima sumaišyti Pipino Trumpojo amžininką Vergilijų, Zalcburgo vyskupą, su Augusto dvaro poetu. Tai, kas mums atrodo galint sustiprinti mūsų teiginį, yra tai, kad legendų kūrėjai iš gražaus, elegantiško Vergilijaus padaro mažą kuprotą žmogų; o vyskupas Vergilijus buvo luošas; jis turėjo daug proto: gimęs Airijoje, pasak vieno, Ardėnuose, pasak kitų, jis vien savo nuopelnais pasiekė aukštą vyskupo orumą. Būtent jis teigė, kad yra antipodai; ir kadangi jis užsiėmė astronomija ir fizikos mokslais, jis paliko burtininko reputaciją, giliai prisirišusią prie jo atminimo. Mokytas vyskupas turėjo tą patį vardą kaip ir didysis poetas; iš dviejų buvo galima padaryti vieną žmogų; laikas pasirūpino likusia dalimi. Dar viena priežastis to, ką sakome, yra ta, kad viena iš „Eneidos“ autoriaus legendų pavadinta: *Nuostabūs Vergilijaus, Ardėnų riterio sūnaus, darbai*; ši legenda pateikia daugiausia nepaprastų dalykų. — Mes čia surinksime šios keistos legendos, kuri mūsų tėvams prieš penkis šimtus metų buvo istorija, santrauką. Ji turėjo tiek tikinčiųjų dar septynioliktame amžiuje, kad Gabrielis Nodė (Gabriel Naudé) savo „Didžiųjų asmenybių, kaltinamų magija, apologijoje“ manė privalęs rimtai ją paneigti. Ji vis dar gyvybinga Neapolyje, kur liaudis nuoširdžiai pasakoja jos nuotrupas.

— Vergilijus, pagal istorines tradicijas, gimė Andese, mažame kaimelyje netoli Mantujos, 684 Romos metais, septyniasdešimt metų prieš Jėzų Kristų. Pagal vienuoliktojo ir dvyliktojo amžiaus autoritetus, negalima tiksliai nustatyti jo gimimo vietos. Tačiau beveik visi legendų kūrėjai sutaria sakydami, kad jis buvo sūnus narsaus riterio, taip pat nagingo mago kaip ir grėsmingo karo vyro. — Vergilijaus gimimą paskelbė žemės drebėjimas, kuris viską supurtė Romoje; ir kai kurie tai aiškina sakydami, kad riteris, kurio sūnus jis buvo, buvo ne kas kitas kaip demonas inkubas; tokie buvo kerėtojo Merlino tėvas ir Roberto Velnio tėvas. — Kadangi mažas vaikas nuo pat švelniausių metų pasirodė subtilus ir išradingas, tėvai jį išsiuntė į mokyklą, kur jis išmoko visų tada žinomų mokslų. Kai jis užaugo, vieną dieną, vaikščiodamas vienas nuošaliai, galvodamas apie savo motiną, tapusią našle (nes riteris, iš kurio jis gavo gyvybę, buvo dingęs, nežinant, kur jis nuėjo), jis įėjo į gilią grotą, iškastą seno uolos papėdėje. Nepaisant visiškos tamsos, jis ėjo iki pat galo. Jis išgirdo balsą, kuris jį šaukė; jis apsižvalgė aplinkui; ir tamsoje, kuri jį supo, nieko nematė. Bet balsas, pasigirdęs iš naujo, jam tarė: „Ar nematai priešais save to akmens, kuris užstoja siaurą angą?“ — Vergilijus paspyrė jį koja ir atsakė: „Manau, tikrai matau. — Patrauk jį, atsakė balsas, ir leisk man išeiti. — Bet kas tu esi, tu, kuris taip man kalbi? — Aš esu velnias, kurį galinga ranka čia uždarė iki paskutinio teismo, nebent nekaltas žmogus mane išlaisvintų. Jei mane iš čia ištrauksi, kaip tu gali, aš tave išmokysiu magijos; tu būsi visų žemės turtų šeimininkas, ir jokia būtybė nebus tokia galinga kaip tu. — Pirmiausia išmokyk mane magijos ir visų okultinių knygų paslapties, tarė mokinys; po to aš patrauksiu akmenį.“ — Velnias noriai įvykdė prašymą. Per mažiau nei valandą Vergilijus tapo mokyčiausiu žmogumi pasaulyje ir nagingiausiu magu. Kai jis sužinojo viską, ko norėjo, pastūmė akmenį koją; ir pro angą, kuri nebuvo platesnė nei dvi plaštakos, baltuose dūmuose išėjo labai storas vyras, kuris tą pačią akimirką atsistojo. — Jaunasis adeptas iš pradžių nesuprato, kaip toks didžiulis kūnas galėjo praeiti pro tokią siaurą angą. „Neįmanoma, – tarė jis, – kad tu būtum praėjęs pro šią skylę. — Tačiau tai tiesa, tarė velnias. — Tu tikrai pro ją nebelįstum atgal. — Aš pro ją praeičiau lengviausiai pasaulyje. — Lažinuosi, kad ne!“ — Velnias, užgautas, norėjo jį įtikinti. Jis įlindo atgal į mažą angą. Tučtuojau Vergilijus uždėjo akmenį; ir kalinys veltui meldė, mokinys nuėjo, palikdamas jį jo tamsiame kalėjime.

— Išeidamas iš urvo, Vergilijus pasijuto visai kitu žmogumi. Savo magišku menu jis sužinojo, kad imperatoriaus dvariškis atėmė iš jo motinos pilį, kad imperatorius atsisako liepti ją grąžinti, ir kad ji vargsta skurde. Jis tučtuojau nusiuntė jai keturis mulus, pakrautus auksu, ir, nebeturėdamas poreikio studijuoti, iškeliavo į Romą.

Daug mokinių, jo draugų, norėjo sekti paskui jį. Jis apkabino motiną, kurios nebuvo matęs dvylika metų. Jis apipylė turtais visus savo giminaičius, kurie padėjo nuskriaustai našlei; tai buvo, pagal paprotį, patys vargingiausi. — Kai atėjo laikas, kai imperatorius dalijo žemes piliečiams, Vergilijus stėjo prieš jį; pasveikinęs pareikalavo grąžinti dvarą, kuris buvo neteisėtai atimtas iš jo motinos. Imperatorius, išklausęs savo patarėjus, kurių vienas valdė našlės pilį, atsakė, kad negali patenkinti prašymo. Vergilijus pasitraukė prisiekęs atkeršyti. Artėjo pjūties metas; savo magiška galia jis įsakė pakelti ir pernešti pas save bei pas savo draugus viską, kas galėjo būti surinkta iš jam konfiskuotų žemių.

— Šis stebuklas sukėlė didelį triukšmą. Buvo žinoma Vergilijaus galia; jis matytas gyvenantis kaip kunigaikštis didžiulėje ir prabangoje pilyje, apsuptas tiek tarnų, kad iš jų būtų buvę galima sudaryti armiją. „Tai magas tą padarė“, — kalbėjo dvariškiai. — „Reikia eiti su juo kauti“, — tarė imperatorius. Ir, lydimas gerų karių, jis žygiavo tiesiai į Vergilijaus pilį, ketindamas ją sugriauti, o šeimnininką įmesti į rūsį kalėjimą. — Vos tik Vergilijus pastebėjo batalionus, ateinančius jo apgulti, jis pasišaukė į pagalbą savo meną. Pirmiausia jis apgaubė savo pilį tokiu tirštu ir smirdinčiu rūku, kad imperatorius ir jo žmonės nebegalėjo žengti toliau. Paskui, tam tikrų stebuklingų veidrodžių pagalba, jis taip apžavėjo kareivių akis, kad jie manėsi esą visiškai apsupti šėlstančio vandens ir tuoj būsią praryti. — Imperatorius šalia savęs turėjo labai nagingą nekromantą, kuris garsėjo kaip labiausiai išsilavinęs žmogus kerų moksle. Jį pakvietė. Jis pareiškė, kad sunaikins Vergilijaus apžavus ir užmigdys jį patį. Tačiau Vergilijus, kuris slėpėsi už kelių žingsnių rūke, išgirdo šiuos žodžius; ir tą pačią akimirką, nauju keru, kuris suveikė labai greitai, jis visus ištiko tokiu nejudrumu, kad imperatorius ir pats jo magas atrodė paversti statulomis. „Kaip tu mus iš čia ištrauksi?“ sumurmėjo valdovas, netekęs galios net suraukti antakių. „Tai gali tik Vergilijus“, — liūdnai atsakė nekromantas.

— Taigi buvo pasiūlyta taika. Tučtuojau filosofas pasirodė prieš imperatorių. Jis pareikalavo, kad jam būtų grąžintas tėvo palikimas; kad jo plotas būtų padvigubintas valdovo patarėjų sąskaita ir kad jis nuo šiol būtų priimtas į tarybą. Cezaris sutiko su viskuo. Kerai tučtuojau išsisklaidė; Vergilijus priėmė imperatorių savo pilyje ir vaišino jį su negirdėta prabanga. — Imperatorius, tapęs Vergilijaus draugu, paprašė jo, kadangi šis buvo toks mokytas ir valdė gamtą, padaryti jam kerus, kurių pagalba jis visada galėtų žinoti, ar kuri nors iš pavergtų tautų neketina maištauti. „Tuo būdu, — tarė jis, — aš užkardysiu visus karus ir valdysiu ramus.“ — Filosofas padarė didelę akmeninę statulą, kurią pavadino Roma ir kurią pastatė Kapitolijuje; tada jis paėmė pagrindinį kiekvienos nugalėtos tautos stabą iš šventyklos, kurioje romėnai priimdavo visus dievus; jis juos visus surinko ir išrikiavo aplink didžiąją statulą, kiekvienam į ranką įdėdamas trimitą. Nuo tada, vos tik kuri nors iš pavergtų tautų pagalvodavo apie maištą, ją vaizduojantis stabas sujudėdavo, atsisukdavo į Romos statulą ir baisiai pūsdavo savo trimitą. Imperatorius, taip įspėtas, siųsdavo kariuomenę, kuri visada atvykdavo laiku. Šis talismanas buvo pavadintas *Salvatio Romae* (Romos išgelbėjimu).

— Vergilijus pajuto didelę meilę Neapoliui; jis dažnai gyveno šiame besijuokiančiame mieste, kurį, pasak kai kurių legendų kūrėjų, jis netgi įkūrė ir pastatė. Vieną labai karštą vasarą mieste

paplito didelės musės ir, puldamos mėsinėse, apnuodijo mėsą. Filosofas, norėdamas sustabdyti šią nelaimę, ant vieno Neapolio vartų uždėjo didelę varinę musę, kuri per aštuonerius metus, kol ten išbuvo, neleido jokiai gyvai musei įskristi į miestą. — Senuosiuose pasakojimuose randama daug tokio pobūdžio talismanų. Šventajam Lupui jų nereikėjo, kad apsaugotų nuo musių invazijos viešąsias Trua (Troyes) mėsinės Šampanėje, kur iš tiesų oro srovių išdėstymas neleidžia joms prasiskverbti, nors jos myriadais matomos prie durų. Fusilis (Fusil) tikina, kad didžiojoje Toledo mėsinėje jo laikais per visus metus įskrisdavo tik viena vienintelė musė. Bodenas (Bodin) savo „Demonomanijoje“ pasakoja, kad Venecijos rūmuose nėra nė vienos musės; bet jei taip yra, priduria jis, tai todėl, kad po slenksčiu užkastas koks nors filakterijus; kaip antai prieš kelerius metus viename Egipto mieste, kur nebuvo matyti krokodilų, paaiškėjo, kad po mečetės slenksčiu buvo užkastas švininis krokodilas; jį išmė, ir gyventojai nuo tada buvo varginami krokodilų, kaip ir kitų miestų, esančių Nilo pakrantėse, gyventojai. Šiandien žinoma, kad krokodilai neina į miestus. Bet grįžkime prie mago.

— Vergilijus buvo užsiėmęs imperatoriui statydamas tokias nuostabias pirtis, kad kiekviena vonia gydė ligą, kurios vardu buvo pavadinta, kai baisesnė už muses neganda ėmė niokoti Romos miestą. Tai buvo didžiulis dėlių debesis, kuris naktį pasklisdavo po namus ir siurbdamas žudydavo daugybę piliečių. Buvo kreiptasi į magą. Jis padarė auksinę dėlę ir įmetė ją į gilų šulinį už miesto, kur ji pritraukė visus siurbiančius roplius. — Tuomet, norėdamas sukelti liaudies susižavėjimą, Vergilijus ant marmurinio stulpo Forumo viduryje uždegė lempą, kuri degė nuolat, liepsnai nereikalaudant jokio kuro. Ji skleidė tokią gražią šviesą, kad Roma visur buvo apšviesta. Už kelių žingsnių jis pastatė varinį lankininką, laikantį strėlę ir įtemptą lanką, su užrašu: *Jei kas mane palies, aš iššausiu savo strėlę*. Po trijų šimtų metų vienas beprotis sudavė lankininkui, šis iššovė strėlę į lempą ir ją užgesino.

— Kol jis vykdė šiuos didžius darbus, Vergilijus, turėjęs progos pamatyti imperatoriaus dukterį, kuri buvo jauna, graži ir klastinga, ją labai įsimylėjo, nors pats buvo bjaurus, kuprotas ir filosofas. Princesė, norėdama pasilinksminti, apsimetė esanti jautri jo jausmams ir paskyrė jam pasimatymą vakare bokšto, kuriame gyveno, papėdėje. Jis atėjo. Naudodamasi krepšiu, pririštu virvės gale, princesė buvo sutarusi su tarnaitės pagalba užkelti jį iki savo kambario. Jis įlipo į krepšį, ir jauna mergina traukė virvę; bet pamačiusi filosofą pusiaukelėje, ji užrišo mazgą prie savo lango ir paliko jį kaboti ore. — Gratianas diu Ponas (Gratian du Pont) savo „Moteriškosios ir vyriškosios lyties kontroversijose“ šią piktadarystę priskiria ne imperatoriaus dukteriai, bet vienai Romos kurtezanei; jis kreipiasi į ją šiomis eilėmis:

|                  |                   |             |                |                  |               |                    |
|------------------|-------------------|-------------|----------------|------------------|---------------|--------------------|
| <i>Ką</i>        | <i>sakysime</i>   |             | <i>apie</i>    |                  | <i>gerąjį</i> | <i>Vergilijų,</i>  |
| <i>Kurį</i>      | <i>pakabinau,</i> | <i>taip</i> | <i>tikra,</i>  | <i>kaip</i>      |               | <i>Evangeliją,</i> |
| <i>Krepšyje?</i> | <i>Argi</i>       |             | <i>šiam</i>    | <i>garbingam</i> |               | <i>vyrui</i>       |
| <i>Tu</i>        | <i>nepadarei</i>  |             | <i>labai</i>   | <i>didelės</i>   |               | <i>gėdos?</i>      |
| <i>Deja!</i>     | <i>padarei;</i>   | <i>ir</i>   | <i>tai</i>     | <i>buvo</i>      | <i>Romos</i>  | <i>vidury,</i>     |
| <i>Kur</i>       | <i>vargšas</i>    |             | <i>žmogus</i>  | <i>liko</i>      |               | <i>kaboti,</i>     |
| <i>Dėl</i>       | <i>tavo</i>       |             | <i>klastos</i> | <i>ir</i>        |               | <i>apgavystės,</i> |

*Tą dieną, kai vyko didelė procesija.*

— Iš tiesų, ryte visa liaudis,ėjusi ne į procesiją, bet į turgų, tyčiojosi iš poeto, kuris tik dienos pabaigoje rado gailėstiną sielą. Nusileidęs ant žemės, jis suskubo grįžti namo; ir ten, pirmiausia norėdamas atkeršyti liaudžiai, kuri jį išjuokė, vienu metu užgesino visas ugnis,

kurios degė Romoje. — Išsigandusi liaudis nubėgo pas imperatorių. Vergilijus buvo pakviestas. „Užgesusios ugnys neužsidegs tol, kol aš nebūsiu atkeršytas, — tarė jis. — Atkeršytas kam? — Jūsų dukteriai.“ Jis papasakojo savo nuotykį; ir pareikalavo, kad princesė arba kurtezanė viena marškiniais nueitų ant ešafoto, pastatyto didžiosios aikštės viduryje, ir kad ten, su deglu rankoje, ji dalintų ugnį visai liaudžiai. Ši bausmė, kurią teko patirti, truko tris dienas. Vergilijus, norėdamas šiek tiek paguosti, išvyko į Neapolį, kur atsidėjo studijoms. Tuomet jis ant vieno Neapolio vartų pastatė dvi akmenines statulas: vieną džiaugsmingą ir gražią, kitą liūdną ir bjaurią; jos turėjo tokią galią, kad kas įeidavo pro pirmosios pusę, tam sekdavosi visi reikalai; bet tie, kurie įeidavo pro kitos pusę, būdavo nelaimingi visą laiką, kol viešėdavo Neapolyje. — Jis įsirengė sodą, kuriame žydėjo visų visatos kraštų augalai ir medžiai. Ten buvo visi gyvūnai, galintys būti naudingi, ir visi giedantys paukščiai. Nuostabiuose baseinuose matėsi gražiausios pasaulio žuvys. Prie įėjimo į grotą, kurioje Vergilijus laikė savo milžiniškus lobius, visi stebėjosi dviem nežinomo metalo statulomis, kurios taip melodingai kalė priekalą, jog paukščiai sustodavo ore jų pasiklausyti. — Jis pagamino veidrodį, kuriame skaitė ateitį, ir varinę galvą, kuri kalbėjo ir jam ją pranešdavo. — Nenorėdamas jokių ribų savo reginiam, jis buvo aptvėręs savo sodus nejudamu oru, kuris atstojo sieną. Savo kelionėms jis iš vario sukonstravo tam tikrą skraidantį tiltą, ant kurio persikeldavo greitai kaip mintis visur, kur tik norėjo. Priduriama, kad būtent savo menu jis iškasė požeminį Pozilipo kelią, ir kad ten mirė. — Mes nekalbėjome apie Vergilijaus jausmus Egipto sultono dukteriai, nes apie juos praneša tik knygos, pavadintos „Nuostabūs Vergilijaus, Ardėnų riterio sūnaus, darbai“, autorius, o šis kronikininkas rašė tik šešiolikto amžiaus. Tačiau pacituokime Osmono (Osmone) anekdotą apie filosofo-mago-poeto mirtį. Savo „Pasaulio atvaizde“ Osmonas pasakoja, kad Vergilijus, ruošdamasis keliauti toli, pasikonsultavo su savo androidu, t. y. magiška galva, kurią buvo pasidaręs, ir ši jam pasakė, kad jei jis gerai saugos savo galvą, jo kelionė bus sėkminga. Vergilijus manė, kad jam reikia tik saugoti savo kūrinį; jis nė akimirksnio nepaliko savo androido. Bet jis buvo blogai supratęs; atidengęs kaktą vidury dienos, gavo saulės smūgį, nuo kurio mirė. Jo kūnas, kaip jis buvo pageidavęs, buvo pervežtas į Neapolį, kur jis visada ilsisi po nemirtingu lauru, kuris jį dengia.

— Neapoliečiai laiko Vergilijaus kapą savo paladiju; joks užkariautojas nedrįso iš jų jo atimti. Jie tiki stebuklais, kuriuos mes papasakojome, ir dar kitais. Neapolio liaudis jums tai pasakys. Tačiau, jos garbei, ji nepamiršta ir nuostabių Vergilijaus darbų: „Georgikų“ ir „Eneidos“.

**VERGILIJUS (Virgile).** — Zalcburgo vyskupas. Žr. **ANTIPODAI (Antipodes).**

**VIZIJOS (Visions).** — Yra įvairių vizijų rūšių, kurių dauguma turi savo buveinę sukrėstoje vaizduotėje. Aristotelis kalba apie beprotį, kuris visą dieną pasilikdavo teatre, nors ten nieko nebūdavo; ir ten jis plodavo rankomis ir juokdavosi iš visos širdies, lyg būtų matęs vaidinant linksmiausią komediją.

— Vienam jaunuoliui, nepaprasto nekaltumo ir tyro gyvenimo, mirus dvidešimt dvejų metų amžiaus, viena dora našlė sapne pamatė daugybę Dievo tarnų, puošiančių nuostabius rūmus. Ji paklausė, kam jie juos ruošia; jai atsakė, kad jaunuoliui, kuris mirė vakar. Paskui ji tuose rūmuose pamatė baltai vilkintį senolį, kuris įsakė dviem savo žmonėms ištraukti tą jaunuolį iš kapo ir atvesti į dangų. Praėjus trimis dienoms po jaunuolio mirties, jo tėvui, vardu Armėnas (Armène), pasitraukusiam į vienuolyną, sūnus pasirodė vienam iš vienuolių ir pasakė, kad

Dievas priėmė jį į palaimintųjų skaičių ir kad siunčia jį pasiimti tėvo. Armėnas mirė ketvirtą dieną.

— Štai kitokio pobūdžio bruožai. Torkvemada (Torquemada) pasakoja, kad vienas ispanų didikis, išėjęs vieną dieną medžioti į vieną iš savo valdų, labai nustebo, kai, manydamas esąs vienas, išgirdo save šaukiant vardu. Balsas jam nebuvo nežinomas; bet kadangi jis neatrodė skubantis, jį pašaukė antrą kartą, ir jis aiškiai atpažino neseniai mirusio tėvo balsą. Nepaisant baimės, jis nesiliovė ėjęs pirmyn. Kokia buvo jo nuostaba, pamačius didelį urvą, arba savotišką bedugnę, kurioje buvo ilgos kopėčios. Jo tėvo šmėkla pasirodė ant pirmųjų pakopų ir pasakė jam, kad Dievas leido jam pasirodyti, idant pamokytų jį, ką jis turi daryti dėl savo paties išganymo ir dėl išlaisvinimo to, kuris jam kalbėjo, taip pat ir dėl jo senelio, kuris buvo keliomis pakopomis žemiau; kad dieviškasis teisingumas juos baudžia ir sulaikys tol, kol bus grąžintas palikimas, kurį užgrobė jo protėviai; kad jis turi tai padaryti nedelsdamas, kitaip jo vieta jau pažymėta šioje kančios vietoje. — Vos tik ši kalba buvo pasakyta, šmėkla ir kopėčios dingo, o urvo anga užsivėrė. Tada baimė nugalėjo medžiotojo vaizduotę; jis grįžo namo, grąžino palikimą, paliko sūnui kitus savo turtus ir pasitraukė į vienuolyną, kur praleido likusį gyvenimą.

— Yra vizijų, kurios šiek tiek primena tai, ką škotai vadina *antruoju regėjimu*. Boaistuu (Boaistuu) pasakoja: „Viena moteris kerėtoja, gyvenusi Pavijoje Leoniceto valdymo laikais, turėjo tą pranašumą, kad Pavijoje negalėjo įvykti nieko blogo, ko ji nebūtų atskleidusi savo gudrybe, tad garsas apie stebuklus, kuriuos ji darė velnių menu, traukė pas ją visus Italijos didikus ir filosofus. Tuo metu buvo vienas filosofas, kurio niekaip negalėjo įkalbėti nueiti pas tą moterį, kol, nugalėtas kai kurių miesto magistratų prašymų, jis ten nuvyko. Atvykęs pas šį Šėtono organą, kad neliktų nebylus ir kad ištirtų ją iš esmės, jis paprašė jos pasakyti, kuri, jos nuomone, iš visų Vergilijaus eilių yra geriausia. Senė, negalvodama, tuojau pat jam atsakė: *Discite justitiam moniti et non temnere divos.* (Įspėti mokykitės teisingumo ir neniekinkite dievų.) — „Štai, – pridūrė ji, – verčiausia eilutė, kurią sukūrė Vergilijus: eik ir nebegrįžk manęs gundyti.“ Šis vargšas filosofas ir tie, kurie jį lydėjo, grįžo be jokio atsakymo ir niekada gyvenime nebuvo labiau nustebinti tokio mokyto atsakymo, turint omenyje, kad jie visi žinojo, jog ji savo gyvenime nebuvo išmokusi nei skaityti, nei rašyti...

— „Dar yra, sako tas pats autorius, keletas vizijų, kurios kyla suvalgius nuodų ar užnuodyto maisto, kaip Plinijus ir Edvardas moko apie tuos, kurie valgo meškos smegenis: jas suvalgius, manoma pavirtus meška. Tai atsitiko vienam ispanų bajorui mūsų laikais, kuriam davė jų suvalgyti, ir jis klaidžiojo kalnuose manydamas esąs pavirtęs meška.

— Kad čia sudėtume visas vizijų rūšis, belieka pakalbėti apie *dirbtines vizijas*, kurios, sutvarkytos ir sukonstruotos tam tikromis žmonių paslaptimis ir misterijomis, sukelia siaubą tiems, kurie jas stebi. Buvo tokių, kurie dėdavo žvakes į numirėlių galvas, kad gąsdintų liaudį, ir kitų, kurie pritaisydavo degančias vaško žvakes ant vėžlių ir sraigių kiautų, paskui naktį paleisdavo juos į kapines, kad paprastai žmonės, matydami šiuos gyvūnus judant iš tolo su liepsnomis, būtų paskatinti tikėti, jog tai mirusiųjų dvasios. — Dar yra tam tikrų velniškų vizijų, kurios mūsų laikais buvo daromos su žvakėmis, sudėtomis iš žmogaus taukų; ir kol jos degdavo naktį, vargšai žmonės likdavo taip užkerėti, kad jų turtą išvogdavo jiems matant, jiems nepajėgiant pajudėti iš savo lovų: tai buvo praktikuojama Italijoje mūsų laikais. Bet Dievas,



kuris nieko nepalieka nenubausto, leido, kad šie vagys būtų sugauti; ir, nuteisti, jie vėliau apgailėtinaiai baigė savo gyvenimus kartuvių kilpoje.“ Žr. **ŠLOVĖS RANKA (Main de gloire)**.

— Vokietijos liaudies tradicijos gausios vizijų; pacituosime keletą jų. — Vieną seną Saksonijos pilį lankė vaiduoklis, kuris krėtė nedorus pokštus, todėl dvaras jau kelerius metus buvo negyvenamas. Vienas drąsus jaunuolis nusprendė ten praleisti naktį; jis pasiėmė maisto, šviesos ir ginklų. Vidurnaktį, kai jis ruošėsi miegoti, išgirdo toli grandinių žvangesį. Ilgai klaidžiojusi koridoriais, būtybė, kėlusi šį triukšmą, sužvangino raktais, atidarė duris, ir jaunas drąsuolis pamatė pasirodant didelę, išblyškusią, sudžiūvusią šmėklą su labai ilga barzda ir nešančią kirpėjo reikmenis... Smalsuolis laikėsi tvirtai. Šmėkla tuo tarpu rūpestingai uždarė duris; tada prisiartinusi prie lovos, davė ženklą savo šeimininkui keltis, uždėjo jam peignuarą ant pečių ir pirštu parodė kėdę, ant kurios pakvietė atsisėsti. Vokietis šiek tiek drebėjo; jo išgąstis padidėjo, kai pamatė vaiduoklį traukiant iš savo dėklo senovinį kito amžiaus skutimosi dubenį ir didelį, kiek aprūdijusį skustuvą. Tačiau jis nusiramino ir leido daryti. Šmėkla, kuri veikė oriai, išmuilino jam smakrą, švariai nuskuto barzdą ir plaukus, tada nuėmė peignuarą. — Iki tol nieko labai naujo: buvo žinoma, kad dvasia taip skuta visus, kurie praleidžia naktį pilyje; bet pasakota ir tai, kad nuskutusi, ji juos mirtinai sumuša savo dideliu skeleto kumščiu. Nuskustas jaunuolis pakilo nuo kėdės; ir, kadangi jis išlaikė šiek tiek proto blaivumo, nusiramino pamatęs vaiduoklį atsisėdam į jo vietą ir rodant jam į reikmenis, kuriuos buvo padėjęs ant stalo. Visi tie, kurie buvo atėję prieš jį į šią pilį, taip smarkiai išsigąsdavo, kad be abejonės nualpdavo skutami; kas jiems užtraukdavo kumščio smūgius. Jaunuolis pastebėjo ilgą šmėklos barzdą ir iškart suprato, kad ši prašo tos pačios paslaugos, kurią ką tik suteikė. Jis drąsiai ją išmuilino ir narsiai nuskuto barzdą bei galvą. — Vos tik tai buvo padaryta, vaiduoklis, iki tol buvęs nebylus, prabilo kaip natūralus asmuo. Jis pavadino jaunuolį savo išvaduotoju; papasakojo, kad seniau, būdamas krašto siuzerenas, turėjo nesvetingą paprotį negailestingai skusti visus piligrimus, kurie atvykdavo nakvoti į jo pilį; kad už tai vienas senas vienuolis, grįždamas iš Šventosios Žemės, pasmerkė jį po mirties skusti visus savo svečius, kol atsiras toks drąsus, kuris nuskustų jį patį. „Jau trys šimtai metų, kaip mano atgaila tęsiasi“, — pridūrė šmėkla, ir po naujų padėkų pasišalino. — Nurimęs jaunuolis nusipirko pilį už mažą kainą, sako pasaka, ir ten leido laimingas dienas, didžiai gerų žmonių, kurie jį laikė nagingu kerėtoju, nuostabai.

— Štai dar kai kas. — Blendau, išvykdamas į Italiją, sustojo viename šiaurės Vokietijos mieste pas savo draugą Rebmaną, karališkojo dvaro valdytoją, kurį dažnai lankydavo. — „Mano brangus Blendau, — tarė jam Rebmanas, — šiuo metu laisvą turime tik *pilkąjį kambarį*; bet tu nenorėsi ten miegoti. — Kodėl gi? — Ar pamiršai damą pilies valdovę? — Et! aš apie tai nebegalvoju. Penkerius metus gyvenau sostinėje; dabar dvasios manęs nebegąsdina; leiskite man miegoti tame garsiajame kambaryje.“ Brigita nuvedė Blendau į pilkąjį kambarį. — Po akimirkos Rebmano žmona ir vaikai grįžo iš mugės; jis jiems nieko nesakė apie Blendau, norėdamas kitą dieną, per pusryčius, nustebinti juos šiuo maloniu vizitu. Pilkasis kambarys buvo antrame aukšte, vieno iš pilies sparnų gale. Brigita padėjo savo du žibintus ant stalo, po senu veidrodžiu, ir suskubo pasitraukti. Jaunasis keliautojas ėmė apžiūrinėti šį senovinį butą: ant didžiulės geležinės krosnies buvo data 1616; stiklinės durys mažais apvaliais stiklais, įrėmintais švine, vedė į ilgą tamsų koridorių, kuris vedė į kalėjimo bokštą; lova buvo papuošta dideliu baldakimu ir storo šilko užuolaidomis, siuvinėtomis auksu; baldai nebuvo keitę vietos daugiau nei šimtą metų. Tačiau dama pilies valdovė siekė daug senesnius laikus: Gertrūda, toks buvo jos vardas, gyva būdama davė skaistybės įžadą; jo neišlaikiusi, ji nusinuodijo iš

nevilties, devyniolikos metų, tame pačiame pilkajame kambaryje; ir, buvo sakoma, ji buvo pasmerkta tris šimtus metų kentėti skaistyklos kančias. Ši griežta atgaila baigsis tik 1850 metais; iki tol ji turi pasirodyti kiekvieną naktį pilkajame kambaryje. — Blendau šimtą kartų buvo girdėjęs pasakojimus apie šiuos pasirodymus: dama pilies valdovė, sakytą, pasirodydavo su durklu. Jis nebuvo toks ramus, kaip sakėsi; vis dėlto užšovė duris skląščiais, užpūtė žvakes ir užmigo. Po dviejų valandų vidurnakčio dūžis jį pažadina, jis mato kambarį apšviestą; jis pakyla apimtas siaubo, meta žvilgsnį į senąjį veidrodį ir pamato Gertrūdos šmėklą, apsirengusią įkapėmis, laikančią durklą dešinėje rankoje. Rozmarino ir blizgučių vainikas įpintas į jos plaukus. Veidrodyje, dviejų žvakių šviesoje, jis mato sustingusį Gertrūdos akių spindesį, jos lūpų blyškumą; ji kalba tyliau balsu. Išsigandęs jaunuolis nori išlipti iš lovos; siaubas jį suparalyžiuoja. — Tuo tarpu pilies valdovė artinasi prie jo pakėlusį durklą, baisiu žvilgsniu. Ji prigludžia jam durklą prie krūtinės, ir jos ranka laša nuodų lašus. Blendau iššoka iš lovos ir bėga prie lango šauktis pagalbos; bet šmėkla jį aplenkia; ji uždeda ranką ant lango, kita sugriebia Blendau, kuris ant nugaros pajunta ledinį mirties prisilietimą. Šviesos užgęsta; Blendau slepiasi savo lovoje, panyra po antklode, ir viskas nutyla. Didžiulis nuovargis galiausiai leidžia jam šiek tiek užmigti. — Jis pabunda auštant, visas išpiltas prakaito; jo paklodės buvo permirkusios... Jis nežinojo, ką galvoti apie savo siaubingą nuotykį: sudegusios žvakės, kai kurių baldų sujaukimas, viskas jam įrodė, kad jo vizija nebuvo sapnas; bet, nedrįsdamas apie tai kalbėti Rebmanui, jis vėl sėdo ant žirgo ir tuojau pat išvyko...

— Kai šis nuotykis 1810 m. buvo paskelbtas laikraštyje „Nuoširdusis“ (*Der Freimüthige?*), su prierašu, kuriame ponas Blendau liudijo garbės žodžiu ir savo gyvybės kaina šios istorijos teisingumą, ji sukėlė sensaciją ir užėmė visus pokalbių Berlyne. Vienas gydytojas tada paskelbė to paties pobūdžio nuotykį, kuris jam nutiko ne *pilkajame kambaryje*, bet *juodajame kambaryje*. — „Vieną dieną, – sako jis, – nuvykau į pulkininko leitenanto Silberšteino pilį, kurio duktė sunkiai sirgo; mane privertė pasilikti ją slaugyti, ir man paruošė kambarį, į kurį nuėjau anksti. Jis atrodė gana liūdnai: juodi dažai dengė senovines duris, lubas ir sienų apmušalus. Tarnas atėjo paklausti, ar nesijaučiu per daug vienišas šiame kambaryje, ir ar noriu, kad jis pasilikėtų su manimi. Aš pasijuokiau iš jo ir iš visų vaiduoklių istorijų, kurias jis man papasakojo apie šį juodąjį kambarį, turėjusį blogą reputaciją. Užmigau viską apžiūrėjęs ir gerai uždaręs. Buvau pirmajame miege, kai išgirdau tyliai tariant mano vardą. Pusiau atmerkiu akis: mano kambarys apšviestas nepaprastos šviesos; šalta ranka mane paliečia; ir šalia savęs matau figūrą, išblyškusią kaip mirtis, apsirengusią laidotuvių drobule, kuri tiesia į mane savo ledines rankas. Pirmajame siaubo judesyje aš sušukau ir atšokau atgal. Tą pačią akimirką išgirdau smarkų smūgį. Vaizdas dingo, ir aš vėl atsidūriau tamsoje. Laikrodis išmušė: buvo vidurnaktis... — Aš tuojau pat atsikėliau; uždegiau dvi žvakes, vėl apžiūrėjau; viskas buvo gerai uždaryta. Jau ketinau viską, kas įvyko, priskirti sapnui, kai, priėjęs prie savo lovos su šviesa, ant pagalvės pamačiau rudų plaukų sruogą. Ji negalėjo ten atsirasti per sapną ar iliuziją. Aš ją paėmiau ir išsaugojau. Bet tą akimirką, kai buvau apstulbęs dėl šios aplinkybės, išgirstu skubius žingsnius; beldžia į mano duris: „Kelkitės, šaukia man, panelė miršta.“ — Aš skubu į ligonės kambarį, randu ją be gyvybės: man sako, kad šiek tiek prieš vidurnaktį ji pabudo, ir stipriai įkvėpusi, atidavė paskutinį atodūšį. Motina, nepaguodžiama, norėjo bent jau, prieš palikdama negyvą jaunos merginos kūną, pasiimti jos plaukų sruogą. Įsivaizduokite mano išgąstį, kai pastebėjau, kad trūksta sruogos jos ilguose ruduose plaukuose, būtent tos, kurią buvau gavęs juodajame kambaryje... Kitą dieną aš susirgau pavojinga liga, kuri buvo ta pati, nuo kurios mirė jauna mergina...”

— Tuo metu, kai gydytojas viešai paskelbė šį nuotykį, vienam advokatui miegojus tame pačiame juodajame kambaryje ir mačiusiam maždaug tuos pačius dalykus, teisingumas apžiūrėjo vietas. Buvo atrasta slapta spyruoklė, kuri atidarydavo sienos apmušalą lemtingo kambario lovoje; ji susisieki su kambarėliu, kuriame gyveno kambarinė; būtent ši moteris dėl savo asmeninių intrigų vaidino vaiduoklio vaidmenį, kad viena valdytų užkrėstą kambarį. Daktaras ir advokatas paeiliui ją palaikė šmėkla. — Išaiškinus šią istoriją, laikraštis „Nuoširdusis“ paskelbė pilkojo kambario nuotykių paaiškinimą. Viskas buvo pilies savininko vaikų darbas, kuriems Brigita buvo papasakojusi apie Blendau atvykimą: jaunoji Šarlotė vaidino Gertrūdos vaidmenį; du jos broliai buvo atstūmę mažų durelių sklęstį, prakišę ranką pro išdaužtą stiklą. Kai visa tai buvo apvalyta nuo stebuklų, sakoma, kad juodojo kambario gydytojas sušuko: „Mes gyvename iškrypusiame ir bjauriame amžiuje; visa, kas sena, nyksta, ir vargšas sugrįžėlis net negali garbingai išsilaikyti...“

— Dar nepalikime vokiečių, o ypač vokiečių moterų, kurios neatsisako haliucinacijų. — Trys jaunos merginos iš Berlyno, susirinkusios vieną dieną, klausė vienos iš jų, Florentinos, iš kur kyla liūdesys, kurį jos pastebėjo. Ji prisipažino priežastį šiais žodžiais: „Turėjau seserį, vardu Serafina, kurią jūs pažinojote; ji įniko į astrologijos svajones ir būrimo mokslus, didžiam mano tėvo sielvartui. Mano motina mirė, ir tėvas manė, kad su amžiumi šis keistas polinkis praeis; bet Serafina tęsė savo studijas: ji sakėsi buvusi pagrobta, žaidusi su dvasiomis; ir aš nesu toli nuo tikėjimo tuo, nes aš ir kiti matėme ją sode, tuo tarpu kai ji buvo namuose... Vieną vakarą, kai ji nuėjo pasiimti savo papuošalų, kad eitų į vakarėlį, ji grįžo be šviesos; aš sušukau iš siaubo; jos veidas buvo visiškai pasikeitęs, įprastas blyškumas įgavo baisų mirties atspalvį; jos rožinės lūpos buvo pamėlusios. — „Mane ištiko staigus negalavimas“, pasakė ji mums pagaliau tyliai. Po mano pakartotinių reikalavimų, ji galiausiai man pasakė, kad mūsų motinos, mirusios prieš kurį laiką, dvasia jai pasirodė, kad ji girdėjo vaikštant už nugaros, kad jautėsi sulaikoma už suknelės, ir kad išsigandusi nualpo; kad atgavusi jėgas ir norėdama atidaryti spintą, abi durys pačios atsivėrė, jos šviesa užgeso, ji pamatė savo tikslų atvaizdą išeinantį iš veidrodžio, skleidžiantį didelę šviesą kambaryje, ir kad ji išgirdo balsą, sakantį jai: „Kodėl drebi matydama savo pačios esybę, artėjančią prie tavęs, kad praneštų tau apie tavo artimą mirtį ir atskleistų tavo namų likimą?“ kad šmėkla ją pamokė apie tai, kas turi įvykti; kad tą akimirką, kai ji klausinėjo apie mane, kambarys aptemo, ir visas antgamtiškumas dingo; bet ji pridūrė, kad negali man patikėti ateities, kurią ką tik sužinojo, ir kad tik mūsų tėvas ją sužinos. — Aš kai ką apie tai pasakiau tėvui tą patį vakarą; bet jis tuo nepatikėjo. Jis manė, kad visa tai, kas nutiko Serafinai, galėjo sukelti jaudrinta vaizduotė. Tačiau po trijų dienų mano seseriai susirgus, aš pastebėjau iš to afektuotumo, su kuriuo ji mus, mane ir tėvą, apkabino, kad išsiskyrimo akimirka netoli. „Ar laikrodinis greitis muš devynias? sakė ji vakare; galvokite apie mane! mes pasimatysime!“ Ji paspaudė mums ranką, ir kai išmušė valanda, ji krito ant lovos ir nebepasikėlė. — Mano tėvas norėjo, kad ši tariama vizija būtų laikoma paslaptyste. Aš pritariau jo nuomonei; bet spaudžiau jį atskleisti paslaptį, kurią man nutylėjo. Jis nenorėjo sutikti, ir aš pastebėjau, kad jo neramus žvilgsnis buvo nukreiptas į duris; jos staiga pačios atsivėrė...“ — Aš sudrebėjau iš siaubo ir paklausiau tėvo, ar jis nemato šviesos, skverbiančios į kambarį. Jis vėl tai suvertė vaizduotei; tačiau atrodė sukrėstas. Laikas neišdildė Serafinos atminimo, bet privertė mus pamiršti šį paskutinį pasirodymą. Vieną vakarą grįžau namo po gražaus pasivaikščiojimo, kai mano tėvo tarnai man pranešė apie jo pasiryžimą vykti gyventi į vieną iš savo dvarų. Vidurnaktį išvykome; jis atvyko į savo dvarą ramus ir giedras; bet netrukus jį ištiko negalavimas, kurį gydytojai palaikė labai rimtu; vieną vakarą jis man tarė: „Serafina du kartus pasakė tiesą, ji pasakys ją ir trečią kartą.“ Tada supratau, kad tėvas manė greitai mirsiąs. Iš

tiesų jis akivaizdžiai nyko ir buvo priversti gulėti lovoje. — Kitą vakarą jis man tarė silpnu balsu: „Patirtis mane išgydė nuo mano netikėjimo; kai išmuš devynios valandos, mano paskutinė akimirka, pagal Serafinos pranašystę, bus atėjusi. Nesitekėk, jei įmanoma; o jei kada nors rimtai galvotum tai daryti, nepamiršk perskaityti popieriaus, kurį tau duodu.“ Lemtingos valandos dūžis, kai mano tėvas, atsirėmęs man į petį, atidavė paskutinį atodūšį, atėmė man jausmus. — Jo laidotuvių diena taip pat buvo pažymėta ryškios šviesos, apie kurią jau kalbėjau. Jūs žinote, tėsė Florentina, kad grafas Ernestas siekia mano rankos; vos tik ši sąjunga buvo sutarta, aš nedvejodama, pagal tėvo įsakymą, perskaičiau užantspauduotą raštelį, kurį jis man buvo davęs. Štai jis: „Serafina tau tikriausiai jau sakė, kad kai ji norėjo paklausti vaiduoklio apie tavo likimą, jis staiga dingo. Nesuvokiama būtybė, kurią matė tavo sesuo, jai pareiškė, kad likus trims dienoms iki tos, kuri bus paskirta tavo vestuvėms, tu mirsi tą pačią valandą, kuri mums tokia leminga. Štai kodėl raginu tave nesitekėti.“ — Florentina nutilo ir tarė: „Jūs matote, mano brangios draugės, priežastį to pasikeitimo, dėl kurio jūs man kartais priekaištavote. Rytoj grafas grįžta iš kelionės; jis buvo nustatęs mūsų vestuvių laiką trečią dieną po savo sugrįžimo: taigi tai šiandien! ir aš atsisakau santuokos, kuri, tiesa, mane būtų žavėjusi, verčiau nei atsisakyti gyvenimo.“

— Dabar perrašysime savotišką legendą, kuri neseniai buvo paskelbta Prancūzijoje ir pakartota kelių laikraščių. — Prieš Liuteriui atvykstant skelbti savo pražūtingos reformos, vienuolynai matėsi ant visų Vokietijos kalvų šlaitų. Tai buvo dideli pastatai taikia išvaizda, su trapiu bokštu, kylančiu iš miškų vidurio, aplink kurį skraidė karveliai. Ten gyveno žmonės, kurie savo protą užėmė tik dangaus dalykais. — Olmiuce buvo vienas, kurį krašte minėjo dėl jo pamaldumo ir išsilavinimo. Tai buvo paprastas žmogus, kaip visi tie, kurie daug žino, nes mokslas panašus į jūrą: kuo toliau į ją brendi, tuo horizontas tampa platesnis, ir tuo labiau jautiesi mažas. Brolis Alfus (Alfus), suraukęs kaktą ir pražilęs plaukus ieškodamas nenaudingų įrodymų, pasišaukė į pagalbą mažų vaikų tikėjimą; tada, patikėjęs savo gyvenimą maldai, kaip gailestingumo inkarui, jis leido jam švelniai sūpuotis tyros meilės ir dangiškų vilčių bangavime. — Tačiau blogi gūsiai vis dar akimirkomis purtė šventąjį laivą. Akimirkomis intelekto pagundos sugrįždavo, ir protas išdidžiai klausinėdavo tikėjimą. Tada brolis Alfus tapdavo liūdnas; dideli debesys jam uždengdavo vidinę saulę; jo širdžiai buvo šalta. Klaidžiodamas laukuose, jis sėsdavosi ant uolų samanų, sustodavo po srautų puta, vaikščiojo tarp miško ošimo; bet jis veltui klausinėjo gamtą; į visus jo klausimus kalnai, bangos ir lapai jam atsakydavo tik vieną žodį: Dievas! — Brolis Alfus išėjo nugalėtoju iš daugelio šių krizių; kiekvieną kartą jis sutvirtėdavo savo tikėjime, nes pagunda yra sąžinės gimnastika: kai ji jos nesulaužo, ji ją sustiprina; bet jau kurį laiką aštresnis nerimas buvo užvaldęs brolių. Jis dažnai pastebėdavo, kad viskas, kas gražu, praranda savo žavesį dėl ilgo naudojimo, kad akis pavargsta nuo nuostabiausio peizažo, ausis nuo švelniausio balso, ir jis klausė savęs, kaip mes galėtume rasti, net danguje, amžino džiaugsmo peną. Kas nutiktų mūsų sielos judrumui begalinės didybės apsuptyje? Amžinybė! ... koks žodis būtybei, kuri nežino kito dėsnių, kaip tik įvairovės ir kaitos! O mano Dieve! jokių praeities ar ateities, jokių prisiminimų ar vilčių! Amžinybė! amžinybė!... O žodi, kuris priverti verkti žemėje, ką gi tu gali reikšti danguje? — Taip mąstė brolis Alfus, ir jo abejonės buvo didelės. Vieną rytą jis išėjo iš vienuolyno prieš brolių kėlimąsi ir nusileido į slėnį. Laukai, dar drėgni nuo rasos, skleidėsi pirmiesiems aušros spinduliams. Alfus lėtai ėjo šešėliuotais kalvos takeliais; paukščiai, kurie ką tik pabudo, bėgiojo gudobelėse, kratydami ant jo plikos galvos rasos lietu, ir keletas dar pusiau miegančių drugelių nerūpestingai skraidė saulėje, kad išsidžiovintų sparnus. Alfus sustojo pažiūrėti į kaimo vietovę, kuri driekėsi jam prieš akis; jis prisiminė, kokia ji jam atrodė graži pirmą kartą, kai ją pamatė, ir su koku

apsvaigimu jis galvojo ten baigti savo dienas. Tai todėl, kad jam, vargšam miestų vaikui, pripratusiam prie tamsių skersgatvių ir liūdnų citadelių sienų, šios gėlės, šie medžiai, šis oras buvo svaiginančios naujovės. O kokie saldūs metai buvo jo noviciato metai! kiek ilgų pasivaikščiojimų slėniuose! kiek žavingų atradimų! upeliai, dainuojantys tarp kardelių, laukymės, apgyvendintos lakštingalos, rausvi erškėčiai, miško žemuogynai, ak! kokia laimė jus rasti pirmą kartą! Koks džiaugsmas eiti nežinomais takais, kuriuos dengia šakos, kiekviename žingsnyje sutikti šaltinį, iš kurio dar negėrei, samaną, kurios dar nemynei! — Bet, deja! šie malonumai patys trunka neilgai; netrukus jūs apkeliavote visus miško kelius, išgirdote visus jo paukščius, nuskynėte visas jo gėles, ir tada, sudie kaimo grožybėms, jo harmonijoms: įprotis, kuris nusileidžia kaip šydas tarp jūsų ir kūrinių, padaro jus aklą ir kurčią. — Deja! brolis Alfus buvo pasiekęs tai, panašus į tuos žmones, kurie, piktnaudžiauvę labiausiai svaiginančiais gėrimais, nebejaučia jų galios, jis abejingai žiūrėjo į reginį, kuris anksčiau taip žavėjo jo akis. Kokios gi dangiškos grožybės galėtų amžinai užimti šią sielą, kurios Dievo darbai žemėje tegalėjo žavėti tik akimirką? Vis užduodamas sau šį klausimą, Alfus buvo įsigilinęs į slėnį. Nuleidęs galvą ant krūtinės ir nuleidęs rankas, jis ėjo vis tolyn nieko nematydamas, kirsdamas upelius, miškus, kalvas. Jau vienuolyno varpinė buvo dingusi; Olmiucas buvo pasislėpęs rūke su savo bažnyčiomis ir įtvirtinimais; patys kalnai horizonte besimatė tik kaip debesys; staiga vienuolis sustojo, jis buvo prie įėjimo į didelį mišką, kuris driekėsi kiek akys užmato, kaip žalumos vandenynas; tūkstančiai žavingų garsų dūzgė aplinkui, ir kvapnus vėjelis dūsavo lapuose. Panardinęs savo nustebusį žvilgsnį į minkštą miškų tamsą, Alfus įžengė dveiodamas, lyg būtų bijojęs padaryti ką nors uždrausto. Bet kuo toliau jis ėjo, tuo miškas darėsi didesnis; jis rado medžius, apkibusius žiedais, kurie skleidė nežinomą kvapą. Šis kvapas neturėjo nieko svaiginančio kaip žemės kvapai; sakytum, tai buvo savotiška moralinė emanacija, kuri balzamavo sielą: tai buvo kažkas stiprinančio ir žavingo kartu, kaip gero poelgio vaizdas, arba kaip atsidasusio žmogaus, kurį myli, artumas. Netrukus Alfus išgirdo harmoniją, kuri užpildė mišką; jis dar paėjo į priekį ir iš tolo pamatė laukymę, visą akinančią stebuklinga šviesa. Kas jį ypač nustebino, tai kad kvapas, melodija ir šviesa atrodė sudarą tik vieną ir tą patį dalyką: viskas jam buvo perduodama per vieną suvokimą, lyg jis būtų nustojęs turėti atskirus jautimus, ir lyg jam būtų likusi tik siela. Tuo tarpu jis buvo priėjęs prie laukymės ir atsisėdęs, kad geriau pasimėgautų šiais stebuklais, kai staiga pasigirdo balsas, bet toks balsas, kad nei irklų pliauškėjimas ežere, nei vėjelis, besijuokiantis gluosniuose, nei miegančio vaiko alsavimas nebūtų galėję duoti supratimo apie jo švelnumą. Tai, ką vanduo, žemė ir dangus turi užburiančių murmėjimų, ką kalbos ir žmonių muzika turi gundančio, atrodė susilydę šiame balse. Tai nebuvo daina, ir vis dėlto sakytum melodijos bangos; tai nebuvo kalba, ir vis dėlto balsas kalbėjo! Mokslas, poezija, išmintis, viskas buvo jame. Panašus į dangišką dvelksmą, jis pakėlė sielą ir vertė ją banguoti kažkokiam nežinomame regione. Klausantis jo, viską žinojai, viską jautei; ir kadangi minties pasaulis, kurį jis apėmė visą, savo paslaptimis yra begalinis, balsas, visada vientisas, vis dėlto buvo visada įvairus; būtų buvę galima jo klausytis šimtmečius, nerandant jo mažiau naujo. Kuo labiau Alfus jo klausėsi, tuo labiau jautė augantį vidinį džiaugsmą. Atrodė, kad jis kiekvieną akimirką atskleidžia kažkokias neišreiškiamas paslaptis; tai buvo kaip Alpių horizontas tą valandą, kai rūkai pakyla ir paeiliui atidengia ežerus, slėnius ir ledynus. — Bet pagaliau šviesa, kuri apšvietė mišką, aptemo, ilgas murmėjimas nuaidėjo po medžiais ir balsas nutilo. Alfus kurį laiką liko nejudėdamas, lyg būtų pabudęs iš užburto miego. Iš pradžių jis su stuporu apsidairė aplinkui, paskui norėjo atsistoti, kad tęstų savo kelią; bet jo kojos buvo nutirpusios, nariai praradę lankstumą. Jis sunkiai nuėjo taku, kuriuo buvo atėjęs, ir netrukus atsidūrė už miško. — Tada jis ieškojo kelio į vienuolyną; manydamas jį atpažinęs, paspartino žingsnį, nes artėjo naktis; bet jo nuostaba didėjo kuo



labiau jis ėjo į priekį; atrodė, kad viskas kaimo vietovėje pasikeitė nuo to laiko, kai jis išėjo iš vienuolyno. Ten, kur jis matė jaunus medelius, dabar stūksojo šimtamečiai ąžuolai; jis ieškojo ant upės mažo medinio tiltelio, apaugusio gervuogėmis, kurį buvo įpratęs pereiti: jo nebeliko, o jo vietoje kilo tvirta akmeninė arka. Einant pro tvenkinį, moterys, kurios džiaustė savo audinius ant žydinčių šėivamedžių, pertraukė darbą, kad jį pamatyti, ir sakė tarpusavyje: „Štai senolis, dėvintis Olmiuco vienuolių abitą; mes pažįstame visus brolius, ir vis dėlto niekada nesame mačiusios šito. — Šios moterys pamišusios“, — tarė sau Alfus ir ėjo toliau. Tačiau jis pradėjo nerimauti, kai tarp lapų pasirodė vienuolyno varpinė. Jis paspartino žingsnį, užlipo mažu takeliu, apėjo pievą ir puolė prie slenksčio. Bet, o nuostaba! durų nebebuvo įprastoje vietoje! Alfus pakėlė akis ir liko nejudėdamas iš stulpo. Olmiuco vienuolynas pakeitė išvaizdą; aptvaras buvo didesnis, pastatai gausesni, platanas, kurį jis pats buvo pasodinęs prie koplyčios prieš kelias dienas, dabar dengė šventą prieglobstį savo plačia lapija. Vienuolis, netekęs savitvardos, pasuko link naujo įėjimo ir švelniai paskambino: tai nebebuvo tas pats sidabrinis varpelis, kurio garsą jis pažinojo. Jaunas brolis sargas atėjo atidaryti. „Kas gi atsitiko? paklausė Alfus. Ar Antanas nebėra vienuolyno durininkas? — Aš nepažįstu jokio Antano“, atsakė brolis. Alfus iš siaubo susiėmė rankomis už kaktos. „Ar aš išprotėjau? tarė jis; argi čia ne Olmiuco vienuolynas, iš kurio aš išėjau šį rytą?“ Jaunas vienuolis pažiūrėjo į jį. „Jau penkeri metai, kaip aš esu durininkas, atsakė jis, ir aš jūsų nepažįstu.“ Alfus klaidžiojo paklaikusiomis akimis aplinkui; keli vienuoliai vaikščiojo kluatruose; jis juos pašaukė, bet niekas neatsiliepė į vardus, kuriuos jis tarė; jis bėgo prie jų pažiūrėti į jų veidus, jis nepažino nė vieno. „Ar čia įvyko koks didis Dievo stebuklas? sušuko jis; vardan dangaus, mano broliai, pažiūrėkite į mane. Ar nė vienas iš jūsų manęs anksčiau nematė? Ar nėra nieko, kas pažintų brolių Alfusą?“ Visi žiūrėjo į jį su nuostaba. „Alfus! pagaliau tarė seniausias, taip, kadaise Olmiuce buvo vienuolis tokiu vardu; aš girdėjau tai sakant savo vyresniųjų. Tai buvo mokyta ir svajingas žmogus, kuris mėgo vienatvę. Vieną dieną jis nusileido į slėnį, jį matė dingstant toli už miškų, paskui jo veltui laukta, niekada nesužinota, kas nutiko broliui Alfusui. Nuo to laiko praėjo visas šimtmetis.“ Išgirdęs šiuos žodžius, Alfus išleido didelį klyksmą, nes jis viską suprato. Jis krito ant kelių ant žemės ir karštai sudėjęs rankas: „O mano Dieve, tarė jis, tu norėjai man įrodyti, koks aš buvau beprotis, lygindamas žemės džiaugsmus su dangaus. Šimtmetis man prabėgo kaip viena diena klausantis tavo balso; dabar aš suprantu rojų ir jo amžinuosius džiaugsmus; būk palaimintas, o mano Dieve! ir atleisk savo nevertam tarnui.“ Taip pasakęs, brolis Alfus ištiesė rankas, pabučiavo žemę ir mirė. — Vienuolio Alfuso istorija yra dalis vieno iš Šuberto (Schubert), vieno populiariausių Vokietijos rašytojų, kūrinio. Ji yra knygoje „Apie seną ir naują“ (*Ansichten von der Nachtseite der Naturwissenschaft?*); jos pavadinimas yra „Rojaus paukštis“. Mes čia pateikėme gražų pono Emilio Suvestro (Émile Souvestre) vertimą, kuris gerokai pranoko originalą.

— Tai, kas seka, nėra taip rimta. Septynioliktojo amžiaus viduryje Briuselyje, savotiškame akligatvyje *Notre-Dame-du-Sommeil* (Miego Dievo Motinos) gatvėje, kurį vis dar vadina *Velnio kampu*, stovėjo nedidelis paprastos išvaizdos namas, kurio savininkas buvo gerbiamas architektas; jo istorija mums buvo išsaugota kaip didelė pamoka. — Šis architektas vadinosi Olivjė. Laimingais sandoriais jis buvo užsidirbęs kuklų turtą, kai apsiėmė pastatyti tiltą ir didįjį šliuzą, kertančius Senos upę ties įtekėjimu į Briuselį, tarp Halio ir Anderlechto vartų. Jis manė ten rasiąs tvirtą gruntą; bet jam teko patirti nenumatytų išlaidų, norint sutvirtinti pamatus pelkėtoje ir judrioje dirvoje. — Vis dėlto pirmasis akmuo buvo padėtas 1658 m. balandžio 28 d., ką liudija užrašas, kurį neseniai atlikti remonto darbai atidengė ir kuriame įrašyti J. J. Van Hekės, H. D. Briuinės ir J. Baseri, miesto pareigūnų, dalyvavusių šioje ceremonijoje, vardai.



Olivjė drąsiai tęsė savo darbus. Netrukus viskas, ką jis turėjo, buvo praryta; jis pripažino, kad smarkiai apsiriko; jo statinys buvo vos trečdaliu iškilęs, kai jis buvo priversti jį sustabdyti, nebeturėdamas net kuo sumokėti savo darbininkams.

— Ši mintis jį prislėgė; jis bus nešlovėję; miestas galės jį persekioti; tie, kuriuos jis samdė, laukė savo duonos: jis nuėjo belstis į savo draugų duris ir prašyti jų pagalbos keliems mėnesiams. Bet tie, kurie jam siūlė savo piniginę tada, kai gerai žinojo, jog jis jos nepriims, užvėrė ją su padoriais pasiteisinimais, ir jis grįžo nusivylęs draugyste. — Jis užsidarė vienas, kad apmąstyti, kokio kelio griebtis: jokia patenkinama priemonė neatėjo jam į galvą. Visi, kuriais jis tikėjo galįs pasikliauti, jį apleido. Tikrą prierašumą jis rado tik jaunoje našlėje, kurią turėjo vesti ir kuri suskubo pasiūlyti jam viską, ką turėjo. Bet šių išteklių nepakako; vargas netrukus vėl pasirodė. — Vieną vakarą jis grįžo į savo būstą apimtas nevilties, nežinodamas, ar neturėtų bėgti, kad išvengtų rytojaus gėdos. Prasidėjo naktis, ji atrodė niūri ir liūdna; vėjas kaukė, o lietus pliaupė srautais. Įžengusiam namo jam pranešė, kad jo laukia vyras. Jis nustebęs ir skubėdamas užlipo į viršų; savo kambaryje, prie ugnies, pamatė sėdintį nepažįstamąjį, apsirengusį žaliai. „Jūs esate bėdoje, — šiurkščiai tarė jam šis žmogus. — Kas jums tai sakė? — sušuko Olivjė. — Jūsų draugai. Jūs neturite pagrindo girti žmones. Jei niekas neateis jums į pagalbą, rytoj jūs žlugęs. — Aš tai žinau ir nedrįstu jūsų klausti motyvo, kuris jus atveda...“ Stojó tylą. Šviesa, kurią uždegė rangovo tarnaitė, metė blyškų spindesį; bet nepažįstamojo akys liepsnojo; jo veidas buvo grubus; šypsena, kurios kartėlį jis stengėsi nuslėpti, akimirksniu išplėtė jo plonas lūpas. Kurį laiką stebėjęs virpantį architektą: „Aš jums domiuosi“, — tarė jis. Olivjė krūptelėjo; jis norėjo paaimti ranką to, kurį jau vadino savo gelbėtoju; storas vyras jos išvengė ir staigiai atitraukė tą ranką, kurią dengė juoda pirštinė. — „Jokių demonstracijų, — tarė jis. — Aš skolinu už palūkanas. — Nesvarbu! mano kraujas, mano gyvenimas, viskas jūsų.“ Ryškesnis žaibas blykstelėjo iš svetimšalio akių. „Kokios sumos jums reikia? Aš manau, kad mes susitarsime, — tarė jis. — O! šiam momentui nedaug, — tarė architektas. — Bet jei norite išgelbėti mano garbę, reikia, kad užbaigčiau savo žmonę; ir šimtas tūkstančių florinų... — Jūs juos gausite, jei mano sąlygos jums tiks. — Aš jas pasirašau jų nežinodamas. Tai dangus jus siunčia. — Ne, ne dangus, — tarė žalias žmogus, suraukdamas antakius. — Bet jūs negalite įsipareigoti nežinodamas, ką darote. Aš atvykau iš toli, kad jus pamatymų. Aš vertinu jūsų talentus; reikia, kad jūs būtumėte mano. — Gyvenime ir mirtyje. — Gerai supraskime vienas kitą, — tarė nepažįstamasis. — Aš jums duodu dešimt metų. Pasibaigus šiam terminui, jūs seksite paskui mane; aš jus nusivesiu kur norėsiu; aš būsiu šeimininkas; jūs būsite mano.“

Rangovas, nustebęs, negalėdamas suvokti jausmo, kurį patyrė, ir bijodamas suprasti tai, ką pradėjo įtarti, su nerimu žiūrėjo į savo svečią. Jo širdis smarkiai plakė, kai jis pamatė svetimšalį traukiant iš savo portfelio šimtą tūkstančių florinų čekiais, mokėtiniais pareikalavus pirmųjų Briuselio namų. — „Pagalvokite, kad be manęs jūs būtumėte miręs, — tarė jis. — Taigi pasirašykite šį pasižadėjimą.“ Tuo pačiu metu jis padavė pergamento lapą, o dešinėje rankoje laikė auksinę plunksną. „Atleiskite man, — tarė pagaliau sutrikęs architektas, — ši scena mane glumina; bent jau leiskite žinoti, kam aš įsikolinu! — Koks jums skirtumas! — tarė žalias žmogus. — Aš palieku jus dešimčiai metų jūsų šalyje. Kartoju jums, aš jus vertinu, dar nenoriu pasivadinti. Bet rytoj jūs atgausite savo kreditą; jauna nuotaka jūsų laukia. Jūs dvejojate? Šimto tūkstančių florinų nepakanka? Štai pusė milijono.“ Olivjė, apimtas delyro, nebesitvardė matydamas tiek pinigų, kurie darė jį turtingą ir šlovingą. Jis sugriebė abi nepažįstamojo rankas, pabučiavo jas šiam nenusiėmus pirštinių, staigiai paėmė auksinę plunksną ir pasirašė pasižadėjimą po dešimties metų sekti paskui tą, kuris jį nupirko. Kai jis baigė, žalias žmogus

sulankstė pergamentą, įsidėjo jį į portfelį ir išėjo tardamas: „Sudie! po dešimties metų, tą pačią dieną, jūs būsite pasiruošęs? — Aš būsiu.“

Galima numanyti, kad po to, kas įvyko, Olivjė negalėjo užmigti. Naktį jis praleido mąstydamas priešais savo pusę milijono. Kitą dieną jis išmokėjo atlyginimus ir patenkino visus įsipareigojimus; paskelbė, kad norėjo tik išbandyti savo draugus; padvigubino darbininkų skaičių. Jį apipylė pagarbomis ir mandagybėmis. Jis nepamiršo savo jaunos našlės; turtai nepadarė jo nepastovaus; jis vedė tą, kuri buvo įrodžiusi, kad jį myli. Bet jis niekada niekam nepatikėjo savo sėkmės paslapties. — Iš pradžių jis, kiek galėdamas, vijo šalin niūrias mintis, kurios ateidavo jo neraminti. Jis susilaukė vaikų; jo įmonės klestėjo; sėkmė jam grąžino draugus, ir atrodė, kad jis Briuselyje gyvena džiaugsmingai. Tik stebėtasi matant jį visada išblyškusį ir susirūpinusį. Tarp Flandrijos vartų ir Krantinės vartų jis buvo pasistatęs nedidelį vasarnamį, kur bandė užsimiršti malonumų vakarėliuose. Į šį namą, kurį vadina Velnio namu, vis dar einama per *Vabzdžių dainos* (Chant-des-Grenouilles) gatvę. — Devynerius metus Olivjė taip gyveno. Bet kai jis pamatė artėjant akimirką, kai turės viską palikti ir sekti paskui nepažįstamąjį, jo širdis ėmė nerimauti. Žiaurios baimės jį užvaldė; jis liesėjo ir nebemiegojo. Veltui jo žmona, kurią jis mylėjo, bandė prasiskverbti į jo širdies gelmes, paslaptis, kurią jis ten laikė uždarytą, buvo neprieinama; vaikų glamonės jam kėlė skausmą; jį matydavo verkiant, ir jau du kartus jo žmona pastebėjo, kad jis niekada be drebėjimo neina per didžiojo šliuzo tiltą, kurį pats pastatė, kai kartais jų pasivaikščiojimai pasukdavo nuo Halio vartų link Anderlechto vartų.

— Pagaliau atėjo lemtinga diena, kai svetimšalis turėjo ateiti pareikalauti įvykdyti sudarytą sandėrį. Olivjė pakvietė vakarienės savo draugus, gimines, žmonos artimuosius. Ši dama, nežinodama kaip pakelti savo vyro dvasią, sugalvojo, nieko nesakiusi, į šią puotą pakviesti gerąjį senuką Žaną Van-Nufelį (Jean Van-Nuffel), Šventosios Gudulos kanauninką, jos nuodėmklausį, kuriuo Olivjė pasitikėjo, nors jau dešimt metų nebeatlikinėjo kataliko pareigų; tai lėmė keista aplinkybė: jis negalėjo įeiti į bažnyčią ten neuždusdamas ir nepasijutęs blogai. Garbingas kunigas, ilgai mąstęs apie architekto elgesį, padarė išvadas, kurių neatskleidė, bet kurios paskatino jį imtis atsargumo priemonės, kurios išmintį jis netrukus pripažino. — Jau valandą sėdėta prie stalo. Olivjė, kurio blyškumas buvo gąsdinantis, veltui stengėsi atgauti drąsą keliose taurėse puikaus vyno. Jis buvo išgėręs nepaprastai daug, bet jo mintys nesidrumstė. Jis išgirdo mušant devynias valandas. Tai buvo akimirka, kai nepažįstamasis jį paliko prieš dešimt metų. Konvulsišku judesiu ir savotiškoje agonijoje jis norėjo dar gerti, ir, radęs butelius tuščius, pasiuntė tarnaitę į rūšį, liepdamas atnešti geriausio vyno. Tarnaitė paėmė žvakę ir suskubo paklusti. Bet kai ji nusileido, pamatė ant paskutinio laiptelio sėdintį storą vyrą niūriu veidu, apsirengusį žaliu aksomu. Ji atšoko išsigandusi ir paklausė jo, ko jis ieško. „Eik pasakyti savo šeiminkui, kad aš jo laukiu, — atsakė jis, — jis gerai žinos, kas aš esu.“ Tarnaitė kuo greičiau užlipo viršun ir virpančiu balsu perdavė žinią. Architektas galutinai prarado savitvardą. Matydamas, kad nebėra kaip atidėlioti, jis pagaliau nusileido žmonos prašymams: papasakojo savo nuotykį ir pakilo apimtas nevilties. Jo žmona, vaikai, draugai drebėjo sukrėsti. „Dar nepraraskime vilties dėl Dievo gerumo, — tarė senasis kunigas. — Tegu eina pasakyti svetimšaliui, kad užliptų.“ Olivjė žmona buvo prie gerojo kanauninko kelių, o vaikai, supratę, kad praras tėvą, bučiavo jam rankas. Olivjė, kurį vilties spindulys jau rišo prie gyvenimo, šiek tiek atgijo. Tarnaitė sukaupė drąsą ir nuėjo šuktelėti nepažįstamajam, kad jo laukiama salėje. Jis tuoju pat pasirodė, žengdamas tvirtai ir oriai, rankoje laikydamas Olivjė pasirašytą pasižadėjimą. Neapibrėžiama šypsena išplėtė jo burną ir akis. — Kanauninkas

kreipėsi į jį: „Jūs galbūt nemanote manęs čia rasti, — tarė jis žaliajam žmogui. — Jūs žinote, kad aš turiu jums šiokią tokią galią...“ — Nepažįstamasis nuleido akis ir atrodė nesavame kailyje. Bet senasis kunigas, iškeldamas saiką, pilną sorų grūdų, tęsė: „Aš jūsų prašau tik vienos malonės; suteikite mums kelias akimirkas; prisiekite, kad paliksite Olivjė ramybėje tol, kol surinksite grūdas po grūdo visas soras, kurios yra šiame saike. — Sutinku, — atsakė žalias žmogus po tylos akimirkos. — Prisiekite man gyvuoju Dievu“, — tarė vikaras, pradėdamas pilti grūdus ant grindų. Nepažįstamasis juos rinko su gąsdinančiu miklumu. Jis sudrebėjo ir tarė dusliu balsu: „Prisiekiu.“ Tada Žanas Van-Nufelis davė ženklą, ir choro berniukas prisiartino laikydamas švęsto vandens indą; jis supylė tai, kas buvo likę saike, į švęstą vandenį; žalias žmogus, vos tik įkišęs ten pirštą, išleido klyksmą ir dingo.

— Taip architektas buvo išgelbėtas. Bet nuo to laiko Didžiojo Šliuzo tiltas, tarp Halio ir Anderlechto vartų, visada buvo vadinamas *Velnio tiltu*.

Dabar pateiksime keletą įdomių ir retų dokumentų.

**Baisus pasakojimas apie keistą demonų pasirodymą vieno Silezijos bajoro namuose 1609 m.,** paimta iš spaudinio Paryžiuje, 1609 m.

Vienas Silezijos bajoras pakvietė keletą draugų, ir atėjus puotos valandai, matydamas, kad liko apgautas svečių atsiprašymų, labai supyksta ir pradeda sakyti, kad, kadangi joks žmogus nenori pas jį būti, tegul visi velniai ten ateina! Tai pasakęs, jis išeina iš namų ir įeina į bažnyčią, kur klebonas sakė pamokslą; kurio jis atidžiai klausosi. — Jam ten esant, štai į namų kiemą įjoja raiti vyrai, aukšto ūgio ir visiškai juodi, kurie įsakė bajoro tarnams eiti pasakyti savo šeimininkui, kad svečiai atvyko. Vienas iš tarnų bėga į bažnyčią įspėti šeimininko, kuris, labai nustebęs, prašo patarimo klebono. Šis, baigdamas pamokslą, pataria išvesti visą šeimyną iš namų. — Vos pasakyta, tuoj padaryta; bet skubėdami išsikraustyti, žmonės namuose paliko mažą vaiką, miegantį lopšyje. Šie svečiai, arba, geriau sakant, šie velniai (tokia pasakotojo nuomonė), netrukus pradėjo stumdyti stalus, kaukti, žiūrėti pro langus lokių, vilkų, kačių, baisių vyrų pavidalais, laikydami rankose ar letenose taures pilnas vyno, žuvis, virtą ir keptą mėsą. — Kaimynams, bajorui, klebonui ir kitiems su baimę stebint tokį reginį, vargšas tėvas ėmė šaukti: „Deja! kur mano vargšas vaikas?“ Dar nebaigė tarti paskutinio žodžio, kai vienas iš tų juodų vyrų atnešė vaiką prie lango ir parodė visiems, buvusiems gatvėje. Bajoras paklausė vieno iš savo tarnų, kuriuo labiausiai pasitikėjo: „Mano drauge, ką man daryti? — Pone, atsakė tarnas, aš pavesiu savo gyvybę Dievui; po to įeisiu į namą, iš kur, su Jo pagalba, parnešiu jums vaiką. — Sėkmės, tarė šeimininkas, telydi tave Dievas, tepadeda ir tesustiprina!“ Tarnas, gavęs šeimininko, klebono ir kitų gerų žmonių palaiminimą, įėjo į namus, ir prisiartinęs prie kambario, kur buvo tie tamsūs svečiai, puola ant kelių, pasiveda Dievui ir atidaro duris. Štai velniai baisiais pavidalais, vieni sėdi, kiti stovi, vieni vaikšto, kiti šliaužioja grindimis, ir visi bėga į jį, šaukdami kartu: „Hui! hui! ką čia veiki?“ Tarnas, prakaituodamas iš baimės, bet vis dėlto Dievo sustiprintas, kreipiasi į piktąjį, kuris laikė vaiką, ir sako jam: „Na, atiduok man tą vaiką.“ Ne, atsako anas, jis mano; eik pasakyti savo šeimininkui, kad ateitų jo pasiimti. Tarnas primygtinai reikalauja ir sako: „Aš atlieku pareigą, kurią Dievas man įsakė, ir žinau, kad viskas, ką darau pagal ją, Jam yra malonu; todėl, dėl mano tarnybos, Jėzaus Kristaus vardu, aš jį išplėšiu ir paimu šį vaiką, kurį parnešu tėvui.“ — Tai sakydamas, jis sugriebia vaiką, tada suspaudžia jį glėbyje. Juodi svečiai atsako tik baisiais klyksmais ir šiais žodžiais: „Hui! hui! nenaudėli; hui! nevidone! palik, palik tą vaiką, kitaip mes tave sudraskysime į gabalus.“ Bet

jis, niekindamas šiuos grasinimus, išėjo sveikas ir gyvas, ir atidavė vaiką bajorui, jo tėvui; ir po kelių dienų visi tie vyrai išnyko, o bajoras, tapęs išmintingu ir geru krikščionimi, grįžo į savo namus...

**Didžioji ugnis, griaustinis ir dangaus žaibas, ištikęs Kemper-Korenteno (Quimper-Corentin) katedros bažnyčią, su vieša labai baisaus demono ugnyje ant minėtos bažnyčios vizija.** Pagal spaudinį Rene (Rennes), 1620.

„Šeštadienį, 1620 m. vasario pirmąją dieną, Kemper-Korenteno mieste įvyko didelė nelaimė ir katastrofa; graži ir aukšta piramidė (bokšto smailė), dengta švinu, buvusi ant didžiosios bažnyčios navos, buvo sudeginta žaibo ir dangaus ugnies, nuo viršaus iki pat minėtos navos, negalint niekaip tam padėti. Tą pačią dieną, apie pusę aštuntos, artėjant aštuntai ryto, trenkė baisus griaustinis ir žaibas. Tą akimirką buvo aiškiai matomas baisus demonas, didelės krušos bangos viduryje, griebiantis minėtą piramidę už viršaus ir žemiau kryžiaus; šis demonas buvo žalios spalvos, su ilga uodega. Jokia ugnis ar dūmai nepasirodė ant piramidės iki maždaug pirmos valandos po pietų, kai dūmai ėmė veržtis iš jos viršaus ir truko ketvirtį valandos: ir iš tos pačios vietos ugnis pradėjo rodytis po truputį, vis didėdama, kai leidosi iš viršaus į apačią: taip kad ji pasidarė tokia didelė ir baisi, jog baimintasi, kad visa bažnyčia sudegs, ir ne tik bažnyčia, bet visas miestas. — Minėtos bažnyčios lobiai buvo išnešti; procesijos ėjo aplinkui, ir galiausiai ant bažnyčios navos, priešais ugnį, buvo padėtos šventos relikvijos. Kapitulos ponai pradėjo užkeikinti šį piktą demoną, kurį kiekvienas matė ugnyje, tai mėlyną, žalią ar geltoną; jie metė į jį *Agnus Dei* ir beveik šimtą penkiasdešimt statinių vandens, keturiasdešimt ar penkiasdešimt vežimų mėšlo, ir vis dėlto ugnis tęsėsi. Kaip paskutinę priemonę, liepė įmesti keturių su puse kainos *ruginės duonos kepalą* (pain de seigle), tada paėmė *švęsto vandens su gero gyvenimo moters žindyvės pienu*, ir viską įmetė į ugnį; tučiuojau demonas buvo priverstas palikti liepsną; ir prieš išeidamas jis sukėlė tokį didelį sąmyšį, kad atrodė, jog visi sudegsime, ir kad jis nusineš bažnyčią ir viską su savimi; jis pasišalino tik pusę septynių vakaro, nepadaręs kitos žalos, ačiū Dievui, kaip tik visišką minėtos piramidės, kuri verta bent dvylikos tūkstančių ekiu, sugriovimą. — Piktajam pasišalinus, ugnis buvo įveikta, ir netrukus po to rasta minėta ruginė duona sveika, neapgadinta, išskyrus tai, kad pluta buvo šiek tiek juoda; ir apie pusę devynių ar pusę dešimties, kai visa ugnis buvo užgesinta, varpas suskambėjo sukviestas žmones padėkoti Dievui. — Kapitulos ponai su choristais ir muzikantais sugiedojo *Te Deum* ir *Stabat mater* Trejybės koplyčioje devintą valandą vakaro. Ačiū Dievui, niekas nemirė; bet neįmanoma pamatyti baisios ir šurpesnio dalyko, negu buvo ta ugnis.“

**Siaubingas susitikimas, pasirodęs netoli Luzinjano (Lusignan) pilies, Puatu, vietos garnizono kareiviams ir kai kuriems minėto miesto gyventojams, trečiadienio, 1620 m. liepos 22 d., naktį.** Paryžiuje, pas Nikolia Roberą (Nicolas Robert), Sen Žako gatvėje. 1620.

„Trečiadienio, liepos 22 d., naktį, tarp Luzinjano pilies ir Faro (Pare?), ant upės, pasirodė du ugnies vyrai, nepaprastai galingi, ginkluoti visais šarvais, kurių šarvai liepsnojo, su ugniniu kalaviju vienoje rankoje ir liepsnojančia ietimi kitoje, nuo kurios lašėjo kraujas. Jie susitiko ir kovėsi ilgą laiką, taip kad vienas iš dviejų buvo sužeistas, ir krisdamas išleido tokį baisų klyksmą, kad pažadino daugelį aukštutinio ir žemutinio miesto gyventojų ir nustebino garnizoną. — Po šios kovos pasirodė tarsi ugnies kelmas, kuris perėjo upę ir nuėjo į parką, sekamas daugybės ugnies pabaisų, panašių į beždžiones. Žmonės, kurie buvo nuėję rinkti malkų į mišką, sutiko šį stebuklą, nuo kurio manė mirsią, tarp jų vargšas Galošo miško

darbininkas, kuris taip išsigando, kad gavo karštinę, kuri jo nebepaleido. — Kai garnizono kareiviai ėjo ant miesto sienų, virš jų praskrido nesuskaičiuojama paukščių, vienų juodų, kitų baltų, gauja, visi rėkė baisiu balsu. Buvo deglių, kurie ėjo priešakyje, ir žmogaus figūra, kuri sekė paskui juos, ūbaudama kaip pelėda; jie buvo išgąsdinti tokios vizijos, ir labai laukė, kol išauš, kad papasakotų ją gyventojams. — Štai (prideda pasakotojas) istorija, kurią turėjau jums pristatyti, ir jūs man padėkosite ir būsite patenkinti tuo, ką jums duodu, kad įspėčiau jus apie tai, ką galite pamatyti, kai naktį einate į laukus.“

**Aprašymas ženklų, kuris buvo matytas danguje praėjusio gruodžio 5 dieną, Altorfo mieste, Viurtembergo krašte, Vokietijoje:** išspausdinta Paryžiuje, Sen Žako gatvėje, „Prie Dramblio“ (à l'Eléphant), priešais maturinus, 1578, su Karaliaus privilegija.

„Gvičardinis (Guicciardini) rašo savo „Italijos istorijoje“, kad atvykstant mažajam karaliui Karoliui VIII į Neapolį, be brolio Jeronimo Savonarolos pranašysčių, tiek skelbtų liaudžiai, tiek apreikštų pačiam karaliui, Apulijoje naktį pasirodė trys saulės dangaus viduryje, apsuptos debesų, su daugybe griauštinių ir žaibų; ir link Areco (Arezzo) ore buvo matyti didelės ginkluotų raitelių grupės, praeinančios ten su dideliu triukšmu ir būgnų bei trimitų garsais; ir daugelyje Italijos dalių daugybė paveikslų ir statulų prakaitavo, ir gimė įvairių žmonių ir gyvūnų monstrų, dėl ko šalis buvo išgąsdinta. Vėliau matytas karas, kilęs Neapolio karalystėje, kurią prancūzai užkariavo ir paskui prarado. — Altorfo mieste, Viurtembergo krašte, Vokietijoje, už mylios nuo Tiubingeno miesto, ir apylinkėse, 1577 m. gruodžio penktą dieną, apie septintą valandą ryto, buvo matyta, kad saulė, pradėjusi kilti, nepasirodė savo natūraliame ryškume ir spindesyje, bet rodė geltoną spalvą, kaip matoma pilnatis, ir panašėjo į didelės statinės dugną, ir spindėjo taip menkai, kad į ją buvo galima žiūrėti neapakinant akių. Netrukus po to aplinkui pasirodė tiek tamsos, lyg būtų sekęs užtemimas, ir saulė apsitraukė spalva, raudonesne už kraują, taip kad nežinota, ar tai saulė, ar ne. — Tuoju po to pamatytos dvi saulės, viena raudona, kita geltona, kurios susidūrė ir kovėsi: tai truko šiek tiek laiko, kol viena iš saulių išnyko, ir nebematyta nieko kito, tik geltona saulė. Netrukus pasirodė juodas debesis, rutulio formos, kuris patraukė tiesiai į saulę ir uždegė ją viduryje, taip kad tebuvo matyti didelis geltonas ratas aplinkui. Saulei taip uždegtai, pasirodė kitas juodas debesis, kuris kovojo su ja, ir vienas dengė kitą kelis kartus, kol saulė grįžo į minėtą pirmąją gelsvą spalvą. Kiek vėliau vėl pasirodė debesis, ilgas kaip ranka, ateinantis iš saulėlydžio pusės, kuris sustojo netoli minėtos saulės. — Iš šio debesies išėjo daugybė žmonių, apsirengusių juodai ir ginkluotų kaip karo vyrai, pėsčių ir raitų, žygiuojančių gretomis, kurie visiškai ramiai praėjo per tą saulę link Rytų, ir šią grupę iš paskos sekė didelis ir galingas vyras, kuris buvo daug aukštesnis už kitus. Po to, kai ši grupė praėjo, saulė šiek tiek aptemo, bet išlaikė savo natūralų ryškumą ir buvo padengta krauju, taip kad dangus ir žemė pasirodė visiškai raudoni, nes iš dangaus išėjo keletas kruvinų debesų ir grįžo viršumi, ir patraukė link Rytų, lygiai taip pat, kaip prieš tai buvo padariusi žandarmerija. — Daug juodų debesų pasirodė aplink saulę, kaip įprasta, kai kyla didelė audra, ir netrukus po to iš saulės išėjo kiti kruvini ir degantys debesis, arba geltoni kaip šafranas. Iš šių debesų kilo atspindžiai, panašūs į dideles aukštas ir plačias skrybėles, ir visa žemė pasirodė geltona ir kruvina, padengta didelėmis skrybėlėmis, kurios buvo įvairių spalvų: raudonos, mėlynos, žalios, ir dauguma juodų; vėliau pakilo rūkas ir tarsi kraujo lietus, nuo kurio ne tik dangus, bet ir žemė bei visi žmonių drabužiai pasirodė kruvini ir gelsvi. Tai truko tol, kol saulė atgavo savo natūralų ryškumą, kas įvyko tik dešimtą valandą ryto. — Lengva pamanyti, ką reiškia šis stebuklas; tai ne kas kita kaip grasinimai“, sako autorius. Mes, kadangi



Altorfo krašte nėra jokio liudijimo, kuris paremtų šį stebuklingą pasakojimą, matysime čia tik septynioliktojo amžiaus „pūtimo“ (reklaminio triuko/gando) pavyzdį.

**Nuostabus ženklas, pasirodęs procesijos pavidalu, įvykęs netoli Belako (Bellac) miesto, Limuzene.** Išspausdinta Paryžiuje 1621 m.

„Nėra nieko, kas būtų buvęs link Belako miesto Limuzene, kas nebūtų ėjęs per didelę ir labai plačią lygumą, visiškai negyvenamą. Taigi joje daugybė žmonių, vertų tikėjimo ir pasitikėjimo, netgi ponas Žakas Rondo (Jacques Rondeau), pirklys odininkas iš Monmorijono miesto, Isgro (Isgre) klebonas, Pjeras Ribono (Pierre Ribonneau), Maturinas Konjakas (Mathurin Cognac), medienos pirklys, gyvenantis Šanvinjė (Chanvigné) mieste, visi būdami toje pačioje kompanijoje, patikino mane matę tai, ką jums rašau: — 1° trys vyrai, apsirengę juodai, nepažįstami visiems stebėtojams, laikantys kiekvienas po kryžių rankoje; — 2° po jų ėjo grupė jaunų merginų, apsirengusių ilgas balto audinio mantijas, basomis kojomis ir blauzdomis, dėvinčių gėlių vainikus, nuo kurių iki pat kulnų kabojo didelės sidabrinio audinio juostos, laikančių kairėje rankoje keletą šakelių, o dešinėje fajanso vazą, iš kurios rūko dūmai; — 3° po jų ėjo dama, pasipuošusi gedulo drabužiais, apsirengusi ilga juoda suknele, kuri labai ilgai vilkosi žeme, kuri suknelė buvo nusėta širdimis, perversiomis strėlėmis, ašaromis ir balto satino liepsnomis, o jos plaukai palaidi ant drabužių; ji laikė rankoje tarsi kedro šakelę ir taip apsirengusi ėjo visiškai liūdna; — 4° paskui ėjo šeši maži vaikai, apdengti ilgomis žalio taftos suknelėmis, visomis nusėtomis raudono satino liepsnomis ir dideliais uždegtais deglais, o jų galvos apdengtos gėlių skrybėlėmis. — Tai dar niekis, nes po to ėjo minia žmonių, apsirengusių baltai ir juodai, kurie žygiavo po du, laikydami baltas lazdas rankoje. Grupės viduryje buvo tarsi deivė, prabangiai apsirengusi, dėvinti didelį gėlių vainiką ant galvos, atraitotomis rankovėmis, laikanti rankoje gražią kipariso šaką, pilną mažų kristalų, kurie kabojo iš visų pusių. Aplink ją buvo tarsi instrumentų muzikantai, kurie vis dėlto neskleidė jokios melodijos. Šios procesijos pabaigoje buvo aštuoni dideli vyrai, nuogi iki juosmens, kurių kūnas buvo stipriai plaukuotas, barzda iki pusės kūno, o likusi dalis padengta ožkų kailiais, laikantys rankose dideles kuokas; ir tarsi visi įniršę sekė grupę iš tolo. Šios procesijos eiga tęsėsi per visą salą, iki kitos kaimyninės salos, kur visi kartu išnyko, kai norėta prisiartinti, kad juos apžiūrėtų. — Meldžiu jūsų, kur linksta ši nuostabi vizija, jūs, kurie žinote, ko verti dalykai?...“ — Mes perrašome naivų rašytoją. Pridursime, kad maskaradas, kurį jis pasakoja, įvyko „Astrėjos“ romano laikais, ir kad tai buvo draugija, kuri linksminosi Don Kichoto herojų stiliumi.

**Dideli ir nuostabūs dalykai, įvykę Bezansono mieste per žemės drebėjimą;** išspausdinta Šato-Salense (Château-Salins), pas metrą Žaką Kolombjė (Jacques Colombiers); 1564.

„Trečiąją gruodžio dieną, apie devynias valandas ryto, esant švelniam orui ir gražiai saulei, ore pamatytas žmogaus pavidalas, maždaug devynių iečių aukščio, kuris tris kartus tarė: „Tautos, tautos, tautos, pasitaisykite, arba jūs esate savo dienų pabaigoje.“ Ir tai įvyko turgaus dieną, daugiau nei dešimties tūkstančių žmonių akivaizdoje, ir po šių žodžių minėta figūra nuėjo į debesį tarsi pasitraukdama tiesiai į dangų. Po valandos oras taip aptemo, kad dvidešimt mylių aplink miestą nebesimatė nei dangaus, nei žemės. Buvo daug žmonių, kurie mirė; vargšas pasaulis ėmė melsti Dievą ir rengti procesijas. Galiausiai, po trijų dienų, atėjo gražus oras kaip anksčiau ir žiauriausias vėjas, kokį tik galima pamatyti, kuris truko apie pusantros valandos, ir tokia vandens gausa, kad atrodė, jog jį pylė statinėmis, su nuostabiu žemės drebėjimu, taip kad miestas prasmego, apimdamas keturiolika mylių ilgio ir šešias pločio, ir teliko pilis, varpinė



ir trys namai pačiame viduryje. Jie matomi apskritame žemės plote, sėdintys kaip anksčiau; matoma keletas miesto sienų dalių, ir varpinėje bei pilyje, iš kaimo, vadinamo Gecais (Guetz?), pusės, matoma tarsi vėliavos ir standartai, kurie plevėsuoja; ir ten neįmanoma nueiti. Taip pat nežinoma, ką tai reiškia, ir nėra žmogaus, kuris į tai žiūrėdamas nepašaurptų, nes tai nuostabus ir baisus dalykas.“

**Disertacija apie vizijas ir pasirodymus, kurioje įrodoma, kad mirusieji gali sugrįžti, su keletu taisyklių, kaip atpažinti, ar tai laimingos, ar nelaimingos sielos, parašyta teologijos profesoriaus. Lionas, 1675.**

Nebūdamas labai lengvatikis, šios mažos knygelės autorius pripažįsta pasirodymus ir pripažįsta, kad vieni kyla iš demono, kiti iš Dievo. Bet daugelį jų jis priskiria vaizduotei. Jis pasakoja istoriją apie ligonį, kuris ilgą laiką savo kambaryje matė šmėklą, apsirengusią atsiskyrėliu su ilga barzda, dviem ragais ant galvos ir baisia figūra. Ši vizija, kuri gąsdino ligonį ir kurios nepavyko nuraminti, buvo, sako profesorius, tik sutrikusių smegenų padarinys. Jis tiki, kad mirusieji gali sugrįžti, dėl Samuelio pasirodymo; ir sako, kad skaistyklos sielos turi patrauklią išvaizdą ir pasirodydamos tenkinasi dejavimu ir malda, tuo tarpu piktosios dvasios visada leidžia įžvelgti kokią nors apgavystę ir piktavališkumą.

— Užbaikime vizijas šiuo faktu, kuris skaitomas įvairiuose anekdotų rinkiniuose: — Anglų kapitonas, nuskurdęs dėl jaunystės kvailysčių, nebeturėjo kito prieglobsčio kaip seno draugo namai. Pastarasis, priverstas vykti praleisti kelių mėnesių į kaimą, ir negalėdamas ten nusivežti kapitono, nes šis sirgo, patikėjo jį senos tarnaitės globai, kuriai pavesdavo saugoti namus, kai išvykdavo. Gera moteris vieną rytą atėjo labai anksti aplankyti savo ligonio, nes sapnavo, kad jis mirė naktį; nusiraminsi radusi jį tokios pačios būklės kaip vakar, ji paliko jį, kad eitų tvarkyti savo reikalų, ir pamiršo uždaryti duris paskui save. Kaminkrėčiai Londone turi paprotį įsėlinti į namus, kurie nėra gyvenami, kad pasisavintų suodžius, kuriais jie šiek tiek prekiauja. Du iš jų sužinojo apie namų šeimininko išvykimą ir tykojo momento įsigauti pas jį. Jie pamatė išeinant senę, įėjo, kai ji nutolo, rado kapitono kambarį atidarytą, ir nekreipdami į jį dėmesio abu įlipo į kaminą. Kapitonas tą akimirką sėdėjo lovoje. Diena buvo apsiniaukusi; dviejų tokių juodų būtybių vaizdas sukėlė jam nenusakomą išgąstį; jis krito atgal į patalus, nedrįsdamas nė pajudėti. — Po akimirkos atvyko daktaras; jis įėjo su savo įprastu orumu ir pašaukė kapitoną artindamasis prie lovos; ligonis atpažino balsą, pakėlė antklodes ir žiūrėjo paklaikusiomis akimis, neturėdamas jėgų kalbėti. Daktaras paėmė jam ranką ir paklausė, kaip jis jaučiasi. „Blogai, — atsakė jis; — aš žuvs; velniai ruošiasi mane nusinešti, jie mano kamine...“ Daktaras, kuris buvo laisvamanis (*esprit fort*), papurtė galvą, pačiupinėjo pulsą ir rimtai tarė: „Jūsų idėjos sukrešėjusios; jūs turite *lucidum caput* (šviesią galvą?), kapitone... — Liaukitės su savo galimatija, daktare: dabar ne laikas juokauti, čia yra du velniai... — Jūsų idėjos nerišlios, aš jums tai įrodysiu. Velnio čia nėra; jūsų išgąstis taigi...“ — Tą akimirką kaminkrėčiai, pripildę savo maišą, numetė jį į kamino apačią ir netrukus nusileido paskui. Jų pasirodymas padarė daktarą nebylų; kapitonas pasislėpė po antklode, ir, nuslinkęs į lovos kojūgalį, be garso palindo po apačia, melsdamas velnių pasitenkinti nusinešant jo draugą. Daktaras, sustingęs iš siaubo, bandė prisiminti maldas, kurias buvo išmokęs jaunystėje; atsisukęs į draugą prašyti pagalbos, jis išsigando nebematydamas jo lovoje. Tą akimirką jis pastebėjo vieną iš kaminkrėčių, kuris užsidėjo ant pečių suodžių maišą; jis neabejojo, kad kapitonas yra tame maiše. Drebedamas, kad nepripildytų kito, jis vienu šuoliu pasiekė kambario duris, o iš ten laiptų apačią. Išbėgęs į gatvę, jis ėmė rėkti iš visų jėgų: „Į pagalbą! velnias nusineša mano draugą!“ — Minia subėgo į

jo šauksmus; jis pirštu parodė namą; visi puolė prie durų, bet niekas nenorėjo įeiti pirmas... Daktaras, kiek padrąsintas skaičiaus, paragino pavyzdžiu kiekvieną atskirai – pavyzdžiu, kurio jis nebūtų davęs už visą Indijos auksą. Kaminkrėčiai, išgirdę triukšmą gatvėje, padėjo savo maišą ant laiptų ir, bijodami būti sugauti, užlipo kelis aukštus į viršų. Kapitonas, kuriam buvo nepatogu po lova, nebematydamas velnių, suskubo išeiti iš namo; baimė ir skubėjimas neleido jam pamatyti maišo, jis užkliuvo, užgriuvo ant jo, išsitepė suodžiais, atsikėlė ir greitai nusileido žemyn; minios išgąstis padidėjo jį pamatšius: ji atsitraukė ir atidarė jam kelią; daktaras atpažino savo draugą ir pasislėpė minioje, kad jo išvengtų. — Galiausiai vienas ministras (dvasininkas), kurį buvo nubėgę pakviesti užkeikti piktąją dvasią, perėjo namą, rado kaminkrėčius, privertė juos nusileisti ir parodė tariamus velnius susirinkusiai liaudžiai. Daktaras ir kapitonas pagaliau pasidavė akivaizdybei; bet daktaras, susigėdęs, kad savo kvaila baime paneigė drąsualio charakterį, kurį visada vaidino, norėjo prilupti tuos nenaudėlius, kurie, sakė jis, taip smarkiai išgąsdino jo draugą.

**VOCERATRICES (Vocéatrices).** — Kai Korsikoje miršta žmogus, ypač kai jis nužudomas, jo kūnas paguldomas ant stalo; ir jo šeimos moterys, arba joms nesant – draugės ar net svetimos moterys, žinomos dėl savo poetinio talento, improvizuoja prieš gausią auditoriją raudas eilėmis krašto tarme. Šios moterys vadinamos *voceratrici*, arba, pagal korsikietišką tarimą, *buceratrici*, o rauda vadinama *vocero*, *buceru*, *buceratu* rytinėje pakrantėje; *ballata* priešingoje pakrantėje. Žodis *vocero*, kaip ir jo vediniai *vocerar*, *voceratrice*, kilęs iš lotynų *vociferare*. Kartais kelios moterys improvizuoja paeiliui, ir dažnai pati mirusiojo žmona ar dukra dainuoja laidotuvių raudą.

**ŠYDAS (Voile).** — Pas šiuolaikinius žydus yra tradicija, kad šydas, kurį užsidedama ant veido, neleidžia vaiduokliui atpažinti to, kuris bijo. Bet jei Dievas nusprendžia, kad jis to nusipelnė savo nuodėmėmis, Jis numeta jam kaukę, kad šešėlis galėtų jį pamatyti ir įkąsti.

**Voisin (La)** — būrėja, kuri skaitė kortas, rodė viską, ką tik užsimanydavai, vandens pilname inde ir vertė velnią pasirodyti pagal jos valią. Jos namuose lankydavosi didžiulės minios žmonių.

Vienas jaunas sutuoktinis, pastebėjęs, kad jo žmona išeina iš namų vos tik jam išvykus, nusprendė išsiaiškinti, kas ją taip vilioja. Vieną dieną jis pasekė ją ir pamatė įeinančią į tamsią alėją; jis sėlinino iš paskos, išgirdo ją beldžiant į duris, kurios atsivėrė. Patenkintas, kad žino, kur gali ją užklupti, jis pažvelgė pro raktų skylutę ir išgirdo šiuos žodžius: „Eime, turite nusirengti; nesieltkite kaip vaikas, mano mieloji, paskubėkime...“ Žmona nusirenginėjo; vyras ėmė pašėlusiai belstis į duris. La Voisin atidarė, ir smalsuolis išvydo savo žmoną su burtų lazdele rankoje, pasiruošusią iššaukti velnią...

Kitą kartą pas ją atvyko labai turtinga dama, kad ši jai išmestų kortas. La Voisin, kuri prie raganos savybių turėjo ir vagilės talentų, įtikino damą, kad jai derėtų pamatyti velnią, kuris jai nepadarys jokios žalos; dama sutiko. Čigonė jai liepė nusivilkti drabužius ir nusiimti papuošalus. Dama pakluso ir netrukus liko viena ant senos šiaudų čiužinio, turėdama tik indą su vandeniu ir kortų malką. Ši dama buvo atvykusi su savo karieta; vežikas, labai ilgai pralaukęs savo šeimninę, galiausiai nusprendė užlipti į viršų, užlipo ir rado ją visiškoje neviltyje. La Voisin buvo dingusi su visais jos daiktais; ji buvo apiplėšta. Vežikas užmetė jai savo apsiaustą ant pečių ir parvežė namo.

La Voisin prisidėjo prie tiek daug nunuodijimų ir pasinaudodama savo amatu įvykdė tiek daug vagysčių, kad teisingumui ją suėmus, ji buvo nubauta mirtimi viešoje aikštėje.

**Velnio karieta (Voiture du Diable)** Septynioliktojo amžiaus pradžioje viename Paryžiaus priemiestyje kelias naktis buvo matoma juoda karieta, traukiama juodų arklių, vairuojama taip pat juodo vežiko, kuri pralėkdavo šuoliais nekeldama nė menkausio triukšmo. Atrodė, kad ji kiekvieną vakarą išvažiuodavo iš vieno neseniai mirusio didiko namų. Liaudis įsitikino, kad tai negalėjo būti niekas kitas, tik velnio karieta, išsivežanti kūną. Vėliau buvo išsiaiškinta, kad ši apgavystė buvo vieno niekšelio darbas, kuris norėjo pigiai įsigyti to bajoro namą. Jis apvyniojo karietos ratus ir arklių kojas pagalvėlėmis, kad suteiktų savo naktiniam pasivažinėjimui magiško reiškinio išvaizdą.

**BALSAS (Voix).** — Bogė (Boguet) tikina, jog apsėstąjį galima atpažinti iš jo balso savybių: jei jis duslus ir užkimęs, anot jo, nėra abejonės, kad reikia tučtuojau imtis egzorcizmų. — Valdant Tiberijui, apie mūsų Viešpaties mirties laiką, pilotas Tamas (Thamus), plaukdamas palei Egėjo jūros salas, vieną vakarą išgirdo, kaip ir visi kiti buvę jo laive, galingą balsą, kuris jį kelis kartus pašaukė vardu. Kai jis atsiliepė, balsas jam įsakė vienoje vietoje sušukti, jog didysis Panas mirė. Vos tik jis ištarė šiuos žodžius nurodytoje vietoje, iš visų pusių pasigirdo vaitojimai ir dejonės, tarytum daugybės asmenų, nuliūdintų šios naujienos. — Imperatorius Tiberijus sušaukė mokslininkus šioms žodžiams išaiškinti. Jie buvo pritaikyti Panui, Penelopės sūnui, gyvenusiam daugiau nei prieš tūkstantį metų iki tol; tačiau pagal labiausiai pripažintas versijas, didžiuoju Panu reikia laikyti demonų valdovą, kurio imperija buvo sugriauta Jėzaus Kristaus mirtimi. Mokslininkai dejonės garsus, kuriuos girdėjo pilotas Tamas, priskiria aidui, tačiau balso kilmės nepaiškina.

— Šį galingą balsą, pasak grafo de Gabalio, sukėlė oro tautos, pranešusios vandenų tautoms, kad mirė pirmasis ir vyriausias iš silfų. Kadangi iš to sektų, jog elementariosios būtybės buvo pagonių netikri dievai, jis patvirtina šią išvadą pridurdamas, kad demonai yra per daug nelaimingi ir silpni, kad kada nors būtų turėję galią priversti save garbinti; tačiau jie galėjo įtikinti elementų gyventojus pasirodyti žmonėms ir priversti jiems statyti šventyklas; ir dėl prigimtinio viešpatavimo, kurį kiekvienas iš jų turi elementui, kuriame gyvena, jie sudrumsdavo orą ir jūrą, judindavo žemę ir dalindavo dangaus ugnis pagal savo užgaidą, tad jiems nebuvo sunku būti palaikytiems dievybėmis.

— Grafas Arigas Bel Mizerė (Arigo bel Missere) mirė apie 1000 metus. Jis kovojo prieš maurus, įsiveržusius į Korsiką. Tradicija teigia, jog jam mirštant ore pasigirdo balsas, giedantis šiuos pranašiškus žodžius:

|          |                |             |              |              |            |                 |
|----------|----------------|-------------|--------------|--------------|------------|-----------------|
| <i>E</i> | <i>morto</i>   | <i>il</i>   | <i>conte</i> | <i>Arigo</i> | <i>bel</i> | <i>Missere,</i> |
| <i>E</i> | <i>corcica</i> | <i>sarà</i> | <i>di</i>    | <i>male</i>  | <i>in</i>  | <i>peggio.</i>  |

(Mirė grafas Arigas Bel Mizerė, ir Korsikai bus vis blogiau ir blogiau.)

— Klemensas Aleksandrietis pasakoja, jog Persijoje, magų krašto link, matėsi trys kalnai, stūksantys plačios lygumos viduryje, vienodu atstumu vienas nuo kito. Artėjant prie pirmojo, girdėjosi tarytum painūs daugybės besikaunančių asmenų balsai; prie antrojo triukšmas buvo didesnis; o prie trečiojo girdėjosi džiūgavimo garsai, tarsi didelės minios žmonių, kurie

linksmiasi. Tas pats autorius teigia sužinojęs iš senovės istorikų, jog Didžiojoje Britanijoje prie vieno kalno papėdės girdimi cimbolų garsai ir skambantys varpai, kurie skambina pagal taktą.

— Afrikoje, tam tikrose šeimose, esama ragany, kurios užkeri balsu ir liežuviu, pražudydamos javus, gyvulius ir žmones, apie kuriuos kalba, net jei kalba apie juos gerai. — Bretanėje tolimas jūros staugimas ir naktį girdimas vėjų švilpimas yra nuskendusiojo balsas, prašantis kapo.

**VOLAKAS (Volac).** — Didysis pragaro prezidentas; jis pasirodo vaiko pavidalu su angelo sparnais, sėdintis ant dvigalvio drakono; jis žino planetų buveines ir gyvačių slėptuves; jam paklūsta trisdešimt legionų.

**VOLE (Volet), Marija.** — Apie 1691 metus viena mergina iš Pujato (Pouillat) parapijos Bresėje, netoli Būro (Bourg), sakėsi esanti apsėsta. Ji leisdavo klyksmus, kurie buvo palaikyti hebrajų kalba. Relikvijų vaizdas, švėstas vanduo, kunigo pasirodymas vertė ją pulti į konvulsijas. Liono kanauninkas pasitarė su gydytoju, ką daryti. Gydytojas aplankė apsėstąją; jis teigė, jog ji skrandyje turi sugedusio raugo, o kraujo masės kakochiminės (blogosios) sultys ir stiprios rūgšties išsiskyrimas kitose jo dalyse buvo natūralus šios merginos ligos paaškinimas. Marija Volė buvo išsiųsta į mineralinius vandenis; grynas oras, draudimas jai kalbėti apie velnią ir pragarą bei, be abejonės, šiokios tokios ramybės sugrįžimas į jos sudrumstą sąžinę nuramino jos susijaudinimą; netrukus ji vėl galėjo dirbti įprastus darbus.

**VOLAS arba VUSTAS (Vols ou Voust).** — Iš *vultus* (veidas, atvaizdas). Taip seniau vadintas vaškinis atvaizdas, kurio pagalba siekta numarinti tuos, kurių nekenčiama; tai vadinosi *envoûter* (užkerėti lėlė). Svarbiausias užkerėjimo formalumas buvo nulipdyti iš vaško arba molio atvaizdą tų, kuriems linkima blogo; jei lėlė būdavo perduriama, tas, kurį ji vaizdavo, būdavo sužeidžiamas atitinkamoje kūno vietoje; jei ji būdavo džiovinama arba lydoma ugnyje, jis nykdavo ir netrukus mirdavo. — Engeranas de Marinji (Enguerrand de Marigny) buvo apkaltintas bandymu užkerėti Liudviką X. — Vienas iš kaltinimų Leonorai Galigai buvo tas, kad ji mažas vaškinės figūrėles laikė mažuose karsteliuose. Atliekant užkerėjimą, būdavo tariami žodžiai ir atliekamos įvairios ceremonijos. Šis burtas siekia gilią senovę. Platonas jį mini savo „Įstatymuose“: — „Nenaudinga, – sako jis, – bandyti įrodyti tam tikriems stiprių prietarų valdomiems protams, jog jie neturėtų nerimauti dėl mažų vaškinių figūrėlių, kurias kas nors būtų padėjęs prie jų durų, sankryžose ar ant jų protėvių kapo, ir raginti juos niekinti tai, nes jie turi miglotą tikėjimą šių malėficijų (piktų burtų) tikrumu. — Tas, kuris naudojami kerais, užkalbėjimais ir visais kitais tokio pobūdžio burtas, siekdamas pakenkti tokiais prestižais (iliuzijomis), jei jis yra būrėjas arba prityręs stebėti ženklus, lė numiršta! Jei jis, neturėdamas jokių šių menų žinių, yra pripažintas kalto naudojęs burtus, teismas nuspręs, ką jis turi iškentėti savo asmeniu ar turtu.“ — Įdomu tai, kad tas pats prietaras buvo aptiktas pas Naujojo pasaulio čiabuvių. Tėvas Šarlevua (Charlevoix) pasakoja, jog ilinojai darosi mažus baubus, vaizduojančius tuos, kurių dienas jie nori sutrumpinti, ir perveria jiems širdį. *Žr. Užkerėjimas lėle (Envoûtement).*

**VOLTA (Volta).** — Senovės Etrurijos tradicija sako, jog laukus nusiaubė pabaisa, vardu Volta. Porsena į ją trenkė žaibą. Lucijaus Pizonas, vienas iš narsiausių senovės autorių, tikina, jog prieš jį Numa buvo pasinaudojęs tuo pačiu būdu, ir kad Tulas Hostilijus, jį pamėgdžiojęs neturėdamas pakankamai žinių, buvo to žaibo nutrenktas.

**VOLTERAS (Voltaire).** — Abatas Fiardas, Tomasas ir ponias de Stal priskiria jį prie įsikūnijusių demonų.

**OLANDAS SKRAJŪNAS (Voltigeur hollandais).** — Visų tautų jūreiviai tiki olandų laivo egzistavimu, kurio įgula Dievo teisingumo pasmerkta už piratavimą ir baisius žiaurumus klajoti jūromis iki laiko pabaigos. Susitikimas su juo laikomas lemtingu ženklu. Vienas mūsų dienų rašytojas puikiai aprašė šį tikėjimą jūrinėje scenoje, kurią čia perrašome: — „Mano senis man dažnai pasakodavo, kai, būdamas visai mažas, jis mane sūpuodavo ant rankų, kad pripratintų prie supimo, ir jis prisiekdavo, jog tai gyna tiesa: būdamas vieną dieną, tiksliau naktį, Gerosios Vilties kyšulio vandenyse, vienas neprotingas mokinys išmetė per bortą gyvą katę, kurios nemėgo, ir tučtuojau, kaip tai būtina turėjo nutikti, baisus vėjo gūsis užgriuvo laivą, kuris, negalėdamas išskleisti nė pėdos drobės, buvo priverstas bėgti be burių prieš audrą bent dvylikos mazgų greičiu. Jie buvo tokioje padėtyje, kai apie vidurnaktį staiga pamatė, savo dideliame nustebime, svetimos konstrukcijos laivą, lekiantį tiesiai prieš vėją, kuris vis dėlto tada buvo didžiausio smarkumo. Kol jie apžiūrino šį keistą laivą, kurio burės kabojo skutais ir kurio viršvandeninė dalis buvo padengta storu kriauklių ir jūržolių sluoksniu, tarytum jis nebūtų buvęs valytas ilgas metus, nuo jo atsiskyrė valtis, kuri šioje audringoje jūroje atrodė greičiau skrendanti nei plaukianti; jai priplaukus, iš jos išlipo žmogus ilga barzda, išblyškusio veido ir nejudrių bei įdubusių akių kaip lavono; slysdamas bortu ir tada deniu nekeldamas nė menkausio triukšmo, tarytum tai būtų buvęs šešėlis, jis atsistojo prie bizanmasto papėdės ir verkdamas ragino jūreivius priimti laiškų ryšulį, kurį laikė savo kaulėtoje rankoje kaip skeletą; kapitonas davė jiems ženklą atsisakyti. Pamiršau jums pasakyti, – tęsė pasakotojas nuleisdamas balsą, kol jo klausytojai, apimti siaubo, spaudėsi vis labiau vienas prie kito, – jog vos tik baisusis vaiduoklis įkėlė koją į denį, visos šviesos staiga užgeso, net ir ta, kuri apšvietė kompasą, ir tą pačią akimirką, ne mažiau keista, laivas pradėjo plaukti atbulas nuostabių greičiu, prieš vėją ir bangas, kol tūkstančiai mažų liepsnelių žaidė virvėse ir metė keistą šviesą ant siaubo apimtų jūreivių veidų. „Visagaliau Dievo vardu įsakau tau palikti mano laivą!“ – sušuko pagaliau kapitonas kreipdamasis į šmėklą. Vos tik šie žodžiai buvo ištarti, pasigirdo ilgas ir aštrus klyksmas, tokio tūkstantis žmonių balsų nebūtų galėję sukelti, jis perrėkė audros triukšmą, baisus griaustinio trenksmas sudrebino laivą iki pat kilio...“ — Laivas turėjo laimės išsigelbėti, kas nutinka retai. Dar sakoma, jog tie, kurie gavo laiškus, kuriuos siuntė laivo, vadinamo Olandu skrajūnu, jūreiviai vaiduokliai savo giminėms ir draugams, pamatė, jog jie adresuoti asmenims, kurie nebeegzistuoja jau kelis šimtmečius.

**VRUKOLAKAI (Vroucolacas) arba BROUKOLAKAI.** — Žr. **VAMPYRAI (Vampires).**

**REGĖJIMAS (Vue).** — Esama raganų, kurios žudo savo žvilgsniu; tačiau Škotijoje daugybė moterų turi tai, kas vadinama *antruoju regėjimu*, t. y. dovaną numatyti ateitį ir ją paaiškinti bei per paslaptingą intuiciją žinoti, kas vyksta toli.

**IFROTAS (Yffrote).** — Gotijos ir Švedijos karalius, miręs ant jūros kranto, kur pasivaikščiojo, partrenktas karvės ragų; manoma, jog tai tikrai buvo ragana, pavirtusi ja, norėdama taip atkeršyti karaliui už kažkokią skriaudą, kurią iš jo patyrė.

**Z**

**ZABULONAS (Zabulon).** — Demonas, kuris buvo apsėdęs vieną pasaulietę seserį Liudene (Loudun). Žr. **GRANDJĖ (Grandier)**.

**ZAKUMAS (Zacoum).** — Mahometonų pragaro medis, kurio vaisiai yra velnių galvos.

**ZEBOŠAS (Zaeboš).** — Didysis pragaro grafas. Jis turi gražaus kareivio, sėdinčio ant krokodilo, pavidalą; jo galvą puošia hercogo karūna; jis yra švelnaus būdo.

**ZAGAMAS (Zagam).** — Didysis pragaro karalius ir prezidentas, turintis jautis su grifo sparnais išvaizdą. Jis paverčia vandenį vynu, kraują aliejumi, kvailį išmintingu žmogumi, šviną sidabru ir varį auksu. Jam paklūsta trisdešimt legionų.

**ZAHURIAI (Zahuris) arba ZAHORIAI.** — Prancūzai, buvę Ispanijoje, pasakoja labai keistus faktus apie zahurius – žmones, turinčius tokį skvarbų regėjimą, jog mato po žeme vandens gyslas, metalus, lobius ir negyvus kūnus. — Buvo bandoma šį reiškinį paaiškinti natūraliomis priemonėmis. Sakyta, jog šie žmonės atpažindavo vietas, kuriose yra šaltinių, iš kylančių garų, ir kad jie sekdamo aukso, sidabro ar vario kasyklų pėdsakais pagal žoles, kurios augo ant žemės virš jų. — Tačiau šios priežastys nepatenkino ispanų liaudies, ir ji toliau tikėjo, jog zahuriai buvo apdovanoti antžmogiškomis savybėmis, kad jie turėjo ryšių su demonais ir kad, jei norėtų, mokėtų nepriklausomai nuo materialių dalykų atrasti paslaptis ir mintis, kurios neturi nieko apčiuopiamo grubiams ir paprastiems mirtingiesiems. Beje, zahurių akys yra raudonos ir, norint būti zahuriu, reikia būti gimus Didįjį penktadienį.

**ZAIRAGIJA (Zairagie).** — Arabų naudojama divinacija (būrimas), kuri buvo atliekama naudojant kelis ratus arba lygiagrečius apskritimus, atitinkančius planetų dangus, sudėtus vienas su kitu ir pažymėtus raidėmis, kurios priverčiamos susitikti per judesį, suteikiamą jiems pagal tam tikras taisykles.

**ZAPANAS (Zapan).** — Pagal Vjerų, vienas iš pragaro karalių.

**ZARIATNATMIKAS (Zariatnatmîk).** — Nežinomas, bet labai galingas asmuo. Žr. *Rykštė*.

**ZAZARAGUANAS (Zazarraguan).** — Marianų salų pragaras, kur apgyvendinami tie, kurie miršta smurtine mirtimi, tuo tarpu mirę natūralia mirtimi eina mėgautis skaniais rojaus vaisiais.

**ZEDEKIJAS (Zédéchias).** — Nors Pipino Trumpojo laikais žmonės buvo patiklūs, jie atsisakydavo tikėti elementariųjų būtybių egzistavimu. Kabalistas Zedekijas pasiryžo tuo pasaulį įtikinti; todėl jis įsakė silfams pasirodyti visiems mirtingiesiems. Jei tikėtume abatu de Vilaru, jie tai padarė didingai. Ore matėsi šie nuostabūs kūriniai žmogaus pavidalu, tai išsirikiavę mūšiu, žygiuojantys tvarka, laikantys ginklus arba stovyklaujantys po puikiomis palapinėmis; tai skraidančiuose oro laivuose su nuostabia konstrukcija, kurių skrajojantis laivynas plaukė pagal zefyrų valią. Tačiau tas tamsus amžius negalėjo mąstyti apie šių keistų reginių prigimtį; liaudis iš pradžių patikėjo, jog tai burtininkai, užvaldę orą, kad sukeltų ten audras ir miestų krušą ant javų. — Mokslininkai ir teisininkai netrukus pritarė liaudies nuomonei; imperatoriai taip pat tuo patikėjo, ir ši juokinga chimera nuėjo taip toli, jog išmintingasis Karolis Didysis, o po jo Liudvikas Pamaldusis, skyrė sunkias bausmes šioms tariamoms oro tironams...



**ZEMEBUCHAS (Zeemebooch).** — Juodasis dievas, mirusiųjų imperijos dievas pas senovės germanus.

**ZEPARAS (Zepar).** — Didysis pragaro imperijos hercogas, kuris galėtų būti tas pats, kaip Veparas arba Separas. Vis dėlto Zeparo vardu jis turi kario pavidalą. Jis stumia žmones į gėdingas aistras. Jam paklūsta dvidešimt aštuoni legionai.

**ZINKALIAI (Zincalis).** — Taip Ispanijoje vadinami čigonai (bohemiškai).

**ZITONAS (Ziton).** — Per Vaclovo, imperatoriaus Karolio IV sūnaus, vestuves su Bavarijos princese Sofija, uošvis, žinojęs, kad žentas mėgsta juokingus reginius ir užkerėjimus, liepė atvežti iš Prahos pilną vežimą magų. Vaclovo magas, vardu Zitonas, pasirodo norėdamas su jais susirungti; turėdamas burną, praręžtą iš abiejų pusių iki pat ausų, jis ją atveria ir vienu ypu praryja Bavarijos hercogo juokdarį su visais jo drabužiais, išskyrus jo batus, kurie buvo purvini ir kuriuos jis išspjovė toli nuo savęs. Vėliau, negalėdamas suvirškinti tokios mėsos, jis nuėjo išsitištinti į didelį kubilą pilną vandens, grąžino savo žmogų per apačią ir pakvietė varžovus jį pamėgdžioti. — Mūsų senosios kronikos ir fėjų pasakos vis dar pateikia panašių bruožų. — Tas pats Zitonas per puotas kartais pakeisdavo svečių rankas į jautų kojas, kad jie negalėtų liesti patiekiamų valgių, taip jis pats turėdavo laiko pasiimti sau geriausią dalį. — Vieną dieną pamatęs žmones pro langus įdėmiai stebinčius reginį, kuris žadino jų smalsumą, jis jiems ant kaktos išaugino didelius elnio ragus, kad neleistų jiems pasitraukti nuo tų langų, kai jie to užsinorės.

**ZIZIS (Zizis).** — Taip šiuolaikiniai žydai vadina savo filakterijus.

**ZOAFITAS (Zoaphite).** — Žr. **PABAISOS (Monstres).**

**ZOROASTRAS (Zoroastre).** — Pirmasis ir seniausias iš magų. Sekstas Sinensis (Sextus Sinensis) pripažįsta du tokio vardo kerėtojus: vieną – Persijos karalių ir natūraliosios magijos autorių; kitą – baktrų karalių ir juodosios arba velniškosios magijos išradėją. Justinas sako, jog Zoroastras valdė Baktriją likus ilgam laikui iki Trojos karo; jog jis buvo pirmasis magas ir užkrėtė žmonių giminę magijos paklydimais. — Štai, sako Volteras, ką anglas Haidas (Hyde) praneša apie Zoroastrą pagal arabų istoriką: pranašui Zoroastrui atėjus į rojų skelbti savo religijos pas Persijos karalių Gustafą, karalius tarė pranašui: „Duok man ženklą.“ Tučtuojau pranašas prie rūmų durų išaugino tokį storą ir aukštą kedrą, jog jokia virvė negalėjo jo nei apimti, nei pasiekti jo viršūnės. Kedro viršuje jis įrengė gražų kambarį, į kurį joks žmogus negalėjo užlipti. Šio stebuklo sukrėstas, Gustafas patikėjo Zoroastru. — Keturi magai arba keturi išminčiai (tai tas pats), pavydūs ir piktis žmonės, pasiskolino iš karaliaus durininko jo kambario raktą pranašui nesant ir prikaišiojo tarp jo knygų šunų ir kačių kaulų, mirusiųjų nagų ir plaukų – visokių vaistų, kuriais magai naudojosi visais laikais. Paskui jie nuėjo apkaltinti pranašą, jog jis yra burtininkas ir nuodytojas. Karalius liepė durininkui atidaryti kambarį. Ten rado malėfijas, ir štai Zoroastras pasmerkta pakarti. — Kol Zoroastrą ruošėsi pakarti, gražiausias karaliaus žirgas susirgo; visos keturios jo kojos sulindo į kūną taip, jog jų nebebuvo matyti. Zoroastras tai sužinojo; jis pažadėjo pagydyti žirgą, su sąlyga, kad jo nepakars. Sutartis buvo sudaryta: jis ištraukė vieną koją iš pilvo ir tarė jam: „Sire, aš jums negrąžinsiu antros kojos, kol nepriimsite mano religijos. – Tebūnie,“ – tarė monarchas. Pranašas, ištraukęs antrą koją, užsimanė, kad karaliaus sūnūs taptų zoroastriečiais; ir likusios kojos atvertė visą dvarą. Vietoj pranašo pakorė

keturis piktus išminčius, ir visa Persija priėmė jo tikėjimą. — Bundaris, arabų istorikas, pasakoja, jog Zoroastras buvo žydas ir buvęs Jeremijo tarnas; jog jis melavo savo šeiminkui; kad Jeremijas, norėdamas jį nubausti, apkrėtė jį raupais; kad tarnas, norėdamas nusiplauti gėdą, išvyko skelbti naujos religijos į Persiją ir privertė garbinti saulę. — Prancūzų keliautojas, parašęs Zoroastro gyvenimą, pastebėjęs, jog jo vaikystė negalėjo nebūti stebuklinga, sako, jog jis nusijuokė vos gimęs, bent jau taip teigia Plinijus ir Solinas. Tuo metu buvo daugybė labai galingų magų; jie žinojo, jog vieną dieną Zoroastras žinos daugiau už juos ir nugalės jų magiją. Magų kunigaikštis liepė atvesti vaiką ir norėjo jį perkirsti pusiau; bet jo ranka tučtuojau nudžiūvo. Jį įmetė į ugnį, kuri jam pavirto rožių vandens vonia. Norėjo jį sutrypti po laukinių jautų kojomis, bet galingiausias jautis jį apgynė. Jį įmetė tarp vilkų; tie vilkai tučtuojau nuėjo ieškoti dviejų avių, kurios jam davė žįsti visą naktį. Galiausiai jis buvo grąžintas motinai, Dogdo, arba Dodo, arba Dodu. Berozas teigia, jog Zoroastras yra ne kas kitas, kaip Chamas, Nojaus sūnus. — Kabalistai apie Zoroastrą turi visai kitokią nuomonę: bet jei demonomanai jį painioja su Chamu, kabalistai jį painioja su Jafetu. Taigi vieni ir kiti sutaria jį laikydami Nojaus sūnumi. „Zoroastras, kitaip vadinamas Jafetas, – sako grafas de Gabalis, – buvo Vestos, Nojaus žmonos, sūnus. Jis gyveno tūkstantį du šimtus metų, išmintingiausias pasaulio monarchas; po to jis buvo pagrobtas. — Ši Vesta, mirusi, tapo Romos globojančiu genijumi; ir šventoji ugnis, kurią mergelės taip rūpestingai saugojo ant aukuro, degė jos garbei. Be Zoroastro, jai gimė dukra, pasižymėjusi retu grožiu ir didžia išmintimi – dieviškoji Egerija, iš kurios Numa Pompilijus gavo visus savo įstatymus. Būtent ji paragino Numą pastatyti šventyklą Vestos, savo motinos, garbei. Slaptos senosios kabalos knygos mus moko, jog ji buvo pradėta per tą laiką, kurį Nojus praleido ant bangų, prisiglaudęs kabalistinėje arkoje.“

**ZUDBADEYERIS (Zoubdadeyer).** — 408 metais Persijos karalius Kabadas sužinojo, pasak Teofano, jog jo valstybių pasienyje stovi sena pilis, vadinama Zudbadeyeriu, pilna turtų, kuriuos saugo demonai. Jis nusprendė ją užvaldyti, bet žydų magai, kuriuos jis pasamdė pragaro gaujoms išvaikyti, nepasiekė sėkmės. Tik krikščionių vyskupas sugebėjo išsklaidyti užburtos pilies iliuzijas.

**ZUREGAS (Zoureg).** — Paslaptinga gyvatė, pėdos ilgumo, kurią arabai sako gyvenant dykumoje, kur ji apdovanota galia, leidžiančia jai keliaujant be jokių kliūčių kirsti sunkiausias užtvaras: uolą, sieną, medį, žmogų. Žmogus, kurį kerta pro šalį einantis zuregas, miršta vietoje. Šią mažą gyvatę galima užmušti tik nukertant jai galvą kol ji miega.

**ZOZO (Zozo).** — Demonas, kuris kartu su Mimi ir Krapulė (Crapoulet) 1816 metais buvo apsėdęs jauną merginą Teiji (Teilly) miestelyje Pikardijoje. Žr. *Apsėstieji*.

**CUNDELIS (Zundel).** — Čigonų (bohemiškių) kapitonas. Žr. *Bohemiškiai*.

## PRIEDAS

### Keletas pragiškų legendų

**Didis burtininkas.** — Sirano de Beržerako (Cyrano de Bergerac) „Įdomiuose laiškuose“ apie magiją randama ši labai pikantiška ištrauka:

— „Man nutiko toks keistas nuotykis, kad noriu jums jį papasakoti. Žinokite, kad vakar, nuvargęs nuo dėmesio, kurį buvau sutelkęs skaitydamas stebuklų knygą, išėjau pasivaikščioti, kad išsklaidyčiau juokingus vaizdinius, kurių buvo pilna mano galva. Pasinėjau į mažą tamsų miškelį, kurėjau apie ketvirtį valandos. Tuomet pamatėšluotkotį, kuris atsidūrė tarp mano kojų, ir ant kurio aš apsižergiau; tuojau pat pasijutau skrendęs per oro tuštumą. Nežinau, kokį kelią nukeliavau ant šio gyvulio; bet atsidūriau stovintis ant kojų vidury dykumos, kur neradau jokio takelio. Vis dėlto nusprendžiau brautis pirmyn ir ištirti vietovę. Tačiau veltui stūmiausi prieš orą, mano pastangos visur atsimušė į negalimumą žengti toliau. — Galiausiai, visiškai išsekęs, parkritau ant kelių; ir kas mane nustebino, tai kad akimirksniu iš vidurdienio perėjau į vidurnaktį. Mačiau žvaigždes danguje švytint melsva tviskančia ugnimi; mėnulis buvo pilnas, bet daug blyškesnis nei įprastai; jis užtemo tris kartus, ir tris kartus peržengė savo ratą; vėjai buvo paralyžiuoti, šaltiniai nebylūs; visi gyvūnai judėjo tik tiek, kiek jiems reikėjo drebėti; baisios tylos siaubas viešpatavo visur, ir visur gamta atrodė laukianti kokio nors didelio įvykio.

— Aš maišiau savo išgąstį su tuo, kuriuo atrodė nerimastingas horizonto veidas, kai mėnulio šviesoje pamačiau iš urvo išeinantį didelį ir garbingą senolį, apsirengusį baltai, tamsaus gymio, vešliais ir pakeltais antakiais, baisia akimi, barzda, permesta per pečius. Ant galvos jis turėjo verbenos skrybėlę, o ant nugaros – pintą gegužinės paparties juostą. Ties širdimi prie jo drabužio buvo prisegtas pusgyvis šikšnosparnis, o ant kaklo – vėrinys, apkrautas septyniais skirtingais brangakmeniais, kurių kiekvienas nešiojo jį valdančios planetos ženklą.

— Taip paslaptinai apsirengęs, kairėje rankoje nešdamas trikampį indą, pilną rasos, o dešinėje – šeimamedžio lazdelę su syvais, kurios vienas galas buvo apkaustytas visų metalų lydiniu, jis pabučiavo savo grotos papėdę, nusiavė, sumurmėjo keletą tamsių žodžių ir atbulomis prisiartinio prie storo ąžuolo, už keturių žingsnių nuo kurio iškasė tris ratus vieną kitame. Gamta, pakludama nekromanto įsakymams, pati virpėdama priėmė figūras, kurias jis norėjo ten nubrėžti. Jis ten išraižė vardus dvasių, kurios valdė amžių, metus, sezoną, mėnesį, dieną ir valandą. Tai padaręs, jis padėjo savo indą ratų viduryje, atidengė jį, įsidėjo lazdelės galą tarp dantų, atsigulė veidu į rytus ir užmigo.

— Vidury jo miego aš pamačiau į indą įkrentant penkis paparčio grūdus. Jis juos paėmė, kai pabudo, du įsidėjo į ausis, vieną į burną; kitą panardino atgal į vandenį, o penktąjį išmetė už ratų ribų. Vos tik šis paliko jo ranką, aš pamačiau jį apsuptą daugiau nei milijono blogo lemiančių gyvūnų. Jis palietė lazdele pelėdą, lapę ir kurmį, kurie įėjo į ratus, leisdami baisų klyksmą. Jis perpjavo jiems skrandžius variniu peiliu, išėmė širdį, kurią suvyniojo į tris lauro lapus ir prarijo; tada atliko ilgus smilkymus. Jis pamirkė gyno pergamento pirštinę dubenyje,

pilname rasos ir kraujo, užsimovė šią pirštinę ant dešinės rankos, ir po keturių ar penkių baisių staugimų užsimerkė ir pradėjo evokacijas (iššaukimus).

— Jis beveik nejudino lūpų; vis dėlto aš girdėjau jo gerklėje garsą, panašų į daugelio susimaišiusių balsų. Jis buvo pakeltas nuo žemės pusės pėdos aukštyje, ir kartkartėmis jis įdėmiai įsmeigdavo žvilgsnį į kairės rankos rodomojo piršto nagą; jo veidas buvo paraudęs ir jis labai kankinosi. — Po kelių baisių konvulsijų jis dejuodamas krito ant kelių; bet vos tik ištarė tris žodžius iš tam tikros maldos, tapęs stipresnis už žmogų, jis nesvyruodamas atlaikė smarkius baisaus vėjo, pūtusio prieš jį, gūsius. Šis vėjas atrodė besistengiantis išstumti jį iš trijų ratų; trys ratai vėliau sukosi aplink jį. Po šio stebuklo sekė kruša, raudona kaip kraujas, ir ši kruša užleido vietą ugnies srautui, lydimam griaustinio trenksmų.

— Ryški šviesa pagaliau išsklaidė šiuos liūdnius meteorus. Pačiame viduryje pasirodė jaunuolis, dešine koja stovintis ant erelio, kaire ant lūšies, kuris davė magui tris buteliukus kažkokio skysčio. Magas jam pristatė tris arklius, vieną paimtą už galvos priekio, kitus du už smilkinių; jam buvo suduota per petį maža lazdele, kurią laikė šmėkla; ir tada viskas dingo.

— Tada sugrįžo diena; aš ruošiausi vėl leistis į kelią, kad pasiekčiau savo kaimą, bet burtininkas, mane pastebėjęs, prisiartinio prie tos vietos, kur buvau. Nors jis atrodė einantis lėtais žingsniais, jis atsirado prie manęs greičiau, nei aš spėjau pamatyti jį pajudant. Jis uždėjo ant mano rankos ranką tokią šaltą, kad manoji ilgą laiką liko nutirpusi. Jis neatvėrė nei akių, nei burnos; ir šioje gilioje tyloje jis vedė mane per griuvėsius, po senos negyvenamos pilies liekanomis, kur amžiai tūkstantį metų dirbo, kad kambarius nuleistų į rūsius. Vos tik įėjome:

— Girkis, — tarė jis man, atsisukęs į mane, — kad veidas į veidą regėjai burtininką Agripą, kurio siela per metempsichozę yra ta pati, kuri seniau gaivino mokytoją Zoroastrą, baktrų kunigaikštį. — Jau beveik šimtmetį, kai aš dingau iš tarp žmonių, aš čia išsilaikau, geriamo aukso pagalba, tokios sveikatos, kurios jokia liga nepertraukė. Kas dvidešimt metų aš išgeriu dozę šio universalaus vaisto, kuris mane atjaunina ir grąžina mano kūnui tai, ką jis prarado iš savo jėgų. Jei apžiūrėjai tris buteliukus, kuriuos man įteikė Salamandrų karalius, pirmasis yra pilnas jo, antrajame yra projekcijos milteliai, o trečiajame — talko aliejus. — Beje, tu man esi įpareigotas, nes iš visų mirtingųjų aš pasirinkau tave, kad dalyvautum misterijose, kurias aš švenčiu tik kartą per dvidešimt metų.

— Būtent mano kerais, kai man patinka, siunčiami nevaisingumai ir gausa. Aš sukeliu karus, įžiebdamas juos tarp genijų, kurie valdo karalius. Aš išmokau piemenis vilko maldos. Aš išmokau būrėjus, kaip sukti rėtį. Aš priverčiu bėgioti žaltvyksles. Aš skatinu fejās šokti mėnulio šviesoje. Aš stumiu lošėjus ieškoti keturlapio dobilo po kartuvėmis. Vidurnaktį aš siunčiu

dvasias iš kapinių reikalauti iš jų įpėdinių išpildyti įžadus, kuriuos jie davė mirčiai. Aš priverčiu vagis deginti žvakes iš pakaruoklio taukų, kad užmigdytų šeimininkus, kol jie vykdo vagystę. Aš duodu skraidantį pistolį, kuris atšoka atgal į kišenę, kai jį panaudoji. Aš dovanoju liokajams tuos žiedus, kurie leidžia nueiti ir grįžti iš Orleano į Paryžių per vieną dieną. Aš priverčiu kaukus viską apversti namuose, jie išvarto butelius, stiklines, lėkštes, nors niekas nesudūžta ir nieko nematyti. Aš parodau senėms, kaip gydyti karštinę žodžiais. Aš pažadinu kaimiečius Šv. Jono išvakarėse, kad jie skintų jo žolę nevalgę ir nekalbėdami. Aš išmokau burtininkus tapti vilkolakiais. Aš nusuku sprandą tiems, kurie, skaitydami grimuarą, patys to nežinodami, mane iškviečia ir man nieko neduoda. Aš ramiai pasitraukiu nuo tų, kurie man duoda seną batą, plauką ar šiaudą. Aš išmokau nekromantus atsikratyti savo priešų, padarant vaškinį atvaizdą ir badant jį arba metant į ugnį, kad originalas pajustų tai, ką jie verčia kentėti kopiją. Aš parodau piemenims, kaip užmegzti mazgą (padaryti impotentais). Aš priverčiu burtininkus jausti smūgius, su sąlyga, kad jie mušami šėivamedžio lazda. Galiausiai, aš esu Vovero (Vauvert) velnias, Amžinasis Žydas ir Fontenblo miško Didysis Medžiotojas...”

— Po šių žodžių magas dingo, objektų spalvos nutolo...; aš atsidūriau savo lovoje, vis dar drebėdamas iš baimės. Supratau, kad visa ši ilga vizija tebuvo sapnas; kad aš buvau užmigęs skaitydamas savo juodųjų stebuklų knygą, ir kad sapnas man parodė visą tai, ką tik perskaitėte.“

**Henriko Liūto legenda.** — Mes ją skolinamės iš Muzėjaus (Musäus), kurio liaudies pasakos turtingos tiek daug nuostabių tradicijų. — Tuo metu, kai Frydricho Barbarosos kryžiaus žygis užėmė krikščioniškąjį pasaulį, visoje Vokietijoje kilo didelis triukšmas dėl nuostabaus nuotyčio, nutikusio Braunšveigo hercogui Henrikui. — Jis buvo išplaukęs į Šventąją Žemę. Audra jį nubloškė į Afrikos pakrantę. Vienintelis išsigelbėjęs iš laivo sudužimo, jis rado prieglobstį liūto urve. Gyvūnas, gulėdamas ant žemės, parodė jam tiek švelnumo, kad jis išdrįso prisitarti; jis suprato, kad šią svetingą baisiojo žvėries nuotaiką sukėlė didžiulis skausmas, kurį jis jautė kairėje užpakalinėje kojoje; ten buvo įsmigęs didelis dyglys, ir skausmas jį taip kankino, kad jis negalėjo atsistoti ir buvo visiškai praradęs apetitą. Susipažinus ir užsimezgas abipusiam pasitikėjimui, hercogas atliko chirurgo pareigas žvėrių karaliui; jis ištraukė dyglį ir sutvarstė pėdą. Liūtas pasveiko ir, dėkingas už paslaugą, kurią jam suteikė svečias, gausiai maitino jį savo medžioklės laimikiu ir apipylė visomis glamonėmis, kurias šuo paprastai rodo savo šeimininkui. — Tai buvo puiku. Tačiau hercogas netruko pavargti nuo liūto maisto, kuris, su visu savo geranoriškumu, nepatiekdavo jam žvėrienos taip gerai paruoštos, kaip tai darė jo virėjas. Jis karštai troško grįžti į savo rezidenciją, tėvynės ilgesys kankino jį dieną ir naktį; bet jis nematė jokios vilties kada nors pasiekti savo valdas.

— Tuomet gundytojas prisitartino prie hercogo, kurį slėgė liūdesys. Jis buvo įgavęs mažo juodo žmogaus pavidalą; Henrikas iš pradžių pamanė matęs orangutaną, bet tai buvo pats Šėtonas, kuris jį aplankė. „Hercoge Henrikai, — tarė jis jam, — ko dejuoji? Jei nori manimi pasitikėti, aš užbaigsiu tavo kančias; aš parvesiu tave pas tavo žmoną; dar šiandien tu vakarieniesi

Braunšveige, kur šį vakarą ruošama didelė puota; nes hercogienė, kuri mano tave mirusiu, atiduoda savo ranką naujam vyrui.“ — Ši žinia buvo kaip perkūnas hercogui; įtūžis žaibavo jo akyse; jo širdis buvo apimta nevilties. Jis galėjo pagalvoti, kad po trejų metų, kai buvo paskelbta apie jo laivo sudužimą, hercogienei buvo visai leistina manyti esančiai našle. Jis apsistojo tik ties mintimi, kad yra įžeistas. „Jei dangus mane apleidžia, — pamanė jis, — aš pasitarsiu su pragaru.“ Jis buvo vienoje iš tų situacijų, kuriomis velnias moka pasinaudoti. Negaišdamas laiko svarstymams, jis užsidėjo pentinus, prisijusė kardą ir sušuko: „Į kelią, drauge. — Tučtuojau, — atsakė demonas, — bet susitarkime dėl transporto išlaidų. — Prašyk ko nori, — tarė hercogas, — aš tau tai duosiu, garbės žodis. — Na! reikia, kad tavo siela priklausytų man kitame pasaulyje. — Tebūnie, — atsakė hercogas, užvaldytas pykčio;“ ir jis palietė mažojo juodo žmogaus ranką. — Sandoris buvo sudarytas tarp suinteresuotų šalių. Šėtonas įgavo grifo pavidalą, sugriebė vienu nagu hercogą Henriką, kitu ištikimąjį liūtą, ir pernešė juos nuo Libijos krantų į Braunšveigo miestą, kur padėjo juos Turgaus aikštėje tą akimirką, kai sargyba ką tik sušuko vidurnaktį. Tada jis dingo. — Hercogo rūmai ir visas miestas buvo apšviesti; visose gatvėse knibždėte knibždėjo gyventojų, kurie atsidadė triukšmingam linksnumui ir bėgo į pilį pamatyti sužadėtinės bei būti deglių šokio, turėjusio užbaigti dienos šventes, žiūrovais. — Oro keliautojas, nejautęs nė mažiausio nuovargio, prasiskverbė pro minią po rūmų vartais ir, lydimas savo ištikimojo liūto, sužvangino savo auksiniais pentiniais ant laiptų, įėjo į puotos salę, išsitraukė kardą ir sušuko: „Pas mane tie, kurie ištikimi hercogui Henrikui! mirtis ir prakeikimas išdavikams!“ — Tuo pačiu metu liūtas suriaumojo, purtydamas karčius ir vizgindamas uodegą. Atrodė, kad girdisi griaustinio trenksmas. Trimitai ir trombonai nutilo; bet senoviniai skliautai aidėjo nuo ginklų žvangesio, ir pilies sienos drebėjo. — Sužadėtinis auksinėmis garbanomis ir marga jo dvariškių gauja krito nuo Henriko kardo. Tie, kurie išvengė kalavijo, buvo sudraskyti liūto. Po to, kai vargšas sužadėtinis, jo riteriai ir tarnai krito į dulkes, ir kai hercogas pasirodė esąs namų šeimininkas taip pat energingai, kaip kadaise Odisėjas su Penelopės jaunikiais, jis atsisėdo prie stalo šalia savo žmonos. Ji vos pradėjo atsigauti po mirtino išgąščio, kurį jai sukėlė šios skerdynės. Valgydamas su dideliu apetitu patiekalus, kuriuos jos virėjas buvo paruošęs kitiems svečiams, ir vaišindamas savo kompanioną ragu, kurie taip pat, atrodo, jam patiko, Henrikas vis dirstelėdavo į žmoną, kurią matė plūstančią ašaromis. Šias ašaras buvo galima aiškinti dvejopai; bet, kaip žmogus, mokantis gyventi, hercogas suteikė joms palankiausią interpretaciją; jis tarė damai meiliu tonu keletą priekaištų dėl jos skubotumo sudaryti naujus ryšius, ir vėl grįžo prie savo senų įpročių. — Henrikas Liūtas, taip pramintas dėl šio nuotyčio, dingo 1195 m., nusineštas mažojo juodo žmogaus.

**Senoji Berklio ragana.** — Škotų baladė. — „Apie vienuoliktąjį amžių viename Anglijos mieste moteriai, atsidavusiai magijai, vieną dieną pietaujant, varna, kurią ji visada turėjo šalia savęs, sukrankė kažką aiškiau nei įprastai. Ji išblyško, giliai atsiduso ir sušuko: „Šiandien sužinosiu apie dideles nelaimes.“ — Vos ji baigė šiuos žodžius, jai atėjo pranešti, kad jos vyriausias sūnus ir visa to sūnaus šeima mirė staigia mirtimi. Sielvarto perversa, ji sušaukė kitus savo vaikus, tarp kurių buvo vienuolis ir vienuolė, ir raudodama jiems tarė: „Iki šios dienos aš atsidaviau magijos menams; turiu vilties tik jūsų maldose: žinau, kad demonai netrukus mane apsės, kad nubastų už mano nusikaltimus; aš prašau jūsų, kaip jūsų motina, palengvinti kančias, kurias jau kenčiu; be jūsų mano pražūtis atrodo užtikrinta, nes aš tuoj mirsiu. Uždarykite mano kūną, įvyntą į elnio kailį, akmeniniame karste, padengtame švinu, kurį surišite trimis grandinės



eilėmis; jei per tris naktis aš išliksiu rami, jūs mane palaidosite ketvirtąją; nors bijau, kad žemė nenorės priimti mano kūno: penkiasdešimt naktų giedokite psalmes už mane, ir tegu penkiasdešimt dienų būna laikomos mišios.“ — Jos vaikai įvykdė jos įsakymus, bet be sėkmės. Pirmąsias dvi naktis, kol klerikai giedojo psalmes, demonai nuplėšė rūsio duris, lyg jos būtų buvusios iš šiaudų, ir nunešė dvi grandines, juosusias karstą: trečiąją naktį, gaidžiams giedant, visas vienuolynas atrodė sudrebintas demonų, apsupusių pastatą. Vienas iš jų, pats baisiausias ir milžiniško ūgio, pareikalavo karsto. Jis pašaukė mirusiąją vardu ir įsakė jai išeiti. „Aš negaliu, atsakė lavonas, aš esu surišta. — Tu būsi atišta, tarė jai Šėtonas;“ ir tuoju pat jis sutraukė kaip virvelę trečiąją geležinę grandinę, kuri buvo likusi aplink karstą, spyriu numetė dangtį, ir paėmęs mirusiąją už rankos, nutempė ją visų esančiųjų akivaizdoje. Ten buvo juodas arklys, išdidžiai žvangiantis, padengtas geležiniais kabliais; nelaimingąją užkėlė jam ant nugaros, ir jis dingo; tolumoje tebuvo girdėti paskutiniai raganos klyksmai.“

**Savižudžio vizija.** — Tai yra fantastinis pasakojimas, paimtas iš pono Čarlzo Dikenso (Charles Dickens) „Nikolo Niklbio“. — Baronas fon Kėldvethutas (von Koëldwethout) iš Grogzvigo (Grogzwig) Vokietijoje buvo apimtas nevilties: žmona jam ką tik pagimdė trylikimą vaiką, ir su kiekvienu naujagimiu ji darėsi vis labiau bambanti. Žmonos giminė kišosi; jis ką tik sužinojo, kad jo skrynios tuščios. Baronas nebemedžiojo, nebesijuokė: „Nežinau ką daryti, tarė jis; noriu nusižudyti.“ — Tai buvo puiki mintis! — Baronas paėmė iš spintos seną medžioklinį peilį ir, perbraukęs juo per savo batą, dėjosį glaudžias jį prie gerklės. — „Hem! tarė jis, staiga sustodamas, galbūt jis nepakankamai aštrus.“ — Baronas jį vėl pagaland; ir jis darė antrą bandymą, kai jį pertraukė triukšmingi jaunųjų baronų ir baronesių riksmas; nes jų kambarys buvo kaimyniniame bokšte, kurio langai buvo su geležinėmis grotomis, kad jie neiškristų į griovį. „O celibato malonumai! sušuko baronas atsidusęs, jei būčiau buvęs viengungis, būčiau galėjęs nusižudyti penkiasdešimt kartų netrukdomas. Ei! padėkite butelį vyno ir didžiausią mano pypkę į mažą skliautuotą kambarį už ginklų salės.“ — Tarnas, vardu Hansas (tekste Jean/Jonas), įvykdė barono įsakymą maždaug per pusvalandį, ir Grogzvigo valdovas, informuotas, kad viskas paruošta, nuėjo į skliautuotą kambarį, kurio tamsūs apmušalai tviskėjo nuo židinyje sukrautų malkų šviesos. Butelis ir pypkė buvo paruošti, ir, apskritai imant, kambarys atrodė patogiai. — „Palik lempą, tarė baronas. — Ar jums dar ko nors reikia, mano valdove? paklausė tarnas. — Eik šalin.“ — Hansas pakluso, ir baronas uždarė duris. — „Surūkysiu paskutinę pypkę, tarė jis, ir viskas bus baigta.“ — Pasidėjęs į šalį medžioklinį peilį, kol jo prireiks, ir įsipylęs didelę taurę vyno, Grogzvigo valdovas išsitiesė savo krėsele, ištiesė kojas ant židinio grotelių ir pradėjo rūkyti. — Baronas tikrai būtų buvęs romantiškas, jei romantizmas būtų buvęs išrastas tuo metu; bet jis buvo dvigubai linkęs į svajingumą dėl savo vokiškos tautybės ir rūkymo. Nieko nėra palankesnio haliucinacijoms už pypkę. Įtraukimo ir išpūtimo judesio monotonija įmeta protą ir jausmus į savotišką snaudulį. Narkotiniai tabako garai sudirgina ir jaudrina vaizduotę. Atrodo, kad iš pypkės židinio veržiasi daugybė oro būtybių, kurios plaukia ir sukasi su dūmais, ieško viena kitos ir kimba viena į kitą žydrame debesyje, ir šokdamos kyla į dangų. — Baronas galvojo apie daugybę dalykų, apie savo dabartinius vargus, apie savo celibato dienas ir apie obuolio žalumos bajorus, seniai išsibarsčiusius po šalį, nežinant, kas jiems nutiko, išskyrus du, kurie turėjo nelaimę būti nukirsdinti, ir keturis kitus, kurie nusigėrė negyvai. Jo protas klaidžiojo tarp meškų ir šernų, kai, ištuštinęs taurę iki dugno, jis pakėlė akis ir jam pasirodė, kad jis ne vienas. — Per miglotą atmosferą, kuria jis apsigaubė, baronas įžiūrėjo bjaurią ir susiraukšlėjusią būtybę, su

įdubusiomis ir kruvinomis akimis, lavonišku ir neproporcingai ilgu veidu, kurį temdė padrikos juodų plaukų garbanos. Šis fantastiškas personažas sėdėjo kitoje ugnies pusėje, ir kuo ilgiau baronas į jį žiūrėjo, tuo labiau liko įsitikinęs jo buvimo realumu. Šmėkla vilkėjo savotišką melsvos spalvos tuniką, kuri baronui pasirodė papuošta sukryžiuotais kaulais. Vietoj antblauzdžių jos kojos buvo įspraustos į karsto lentas, o ant kairiojo peties buvo užmesta trumpa ir dulkėta mantija, kuri atrodė padaryta iš įkapių gabalo. Ji nekreipė jokio dėmesio į baroną, bet įdėmiai žiūrėjo į ugnį. — „Ei! sušuko baronas trypdamas koja, kad atkreiptų nepažįstamojo dėmesį. — Ei! pakartojo anas, pakeldamas akis į baroną, bet nejudėdamas. — Kas tai? tarė baronas, neišsigandęs to duslaus balso ir tų niūrių akių; turiu jums užduoti klausimą. Kaip jūs čia patekote? — Pro duris. — Kas jūs esate? — Žmogus. — Netikiu. — Kaip norite.“ — Įsibrovėlis kurį laiką žiūrėjo į drąsųjį Grogzvigo baroną ir familiariai jam tarė: „Matau, jūsų neapgausi. Aš nesu žmogus. — Kas gi jūs tada? — Genijus. — Nepanašus, paniekinamai atšovė baronas. — Aš esu nevilties ir savižudybės genijus, tarė šmėkla; dabar mane pažįstate.“ — Tai tarusi, šmėkla atsisuko į baroną, tarytum ruoštųsi veikti; ir kas buvo įdomiausia, tai matyti ją pasidedant į šalį mantiją, išsitraukiant geležimi kaustytą kuolą, kuris pervėrė jai kūno vidurį, staigiai jį ištraukiant ir padedant ant stalo taip ramiai, lyg tai būtų buvusi kelioninė lazda. — „Dabar, tarė genijus, mesdamas žvilgsnį į medžioklinį peilį, ar jūs pasiruošęs? — Dar ne; turiu baigti savo pypkę. — Paskubėkite. — Jūs atrodote skubantis. — O taip, aš skubu; šiais vargo ir nuobodulio laikais turiu daug darbo Anglijoje ir Prancūzijoje, kur einu iš čia, ir visas mano laikas užimtas. — Ar geriate? paklausė baronas, paliesdamas butelį pypkės galvute. — Devynis kartus iš dešimties ir gausiai, sausai atšovė genijus. — Niekada su saiku? — Niekada, atsakė genijus šiurpulį keldamas; tai gimdo linksnumą.“ — Baronas dar apžiūrėjo savo naująjį svečią, kurį laikė nepaprastai keistu lankytoju, ir pagaliau paklausė, ar jis imasi aktyvaus vaidmens visuose paprastuose tokio pobūdžio susitarimuose, koks dabar buvo svarstomas. „Ne, išsisukinėdamas atsakė genijus; bet aš visada dalyvauju. — Kad pamatytumėte, ar reikalas gerai einasi? spėju. — Būtent, atsakė genijus, žaisdamas su savo kuolu, kurio geležį apžiūrinėjo. Nepraraskite nė minutės, prašau, nes mane kviečia jaunuolis, kenčiantis nuo per didelio laisvalaikio ir pinigų. — Nusižudyti dėl to, kad turi per daug pinigų! sušuko baronas, pasiduodamas stipriam norui juoktis. Cha! cha! cha! štai kas gera!“ — Tai buvo pirmas kartas, kai baronas juokėsi per ilgą laiką. „Sakykite gi, tarė genijus maldaujančiu tonu ir su nerimu, nepradėkite vėl, prašau. — Kodėl? — Jūsų juokas man kelia skausmą; dūsaukite kiek norite, man nuo to bus gera.“ — Baronas mechaniškai atsiduso, ir genijus, atgavęs drąsą, ištiesė jam medžioklinį peilį su labiausiai gundančiu mandagumu. — „Ak! tai nėra bloga mintis, tarė baronas, jausdamas šaltą plieno ašmenį, nusižudyti dėl to, kad turi per daug pinigų! — Et! irzliai tarė šmėkla, argi geresnė mintis nusižudyti dėl to, kad jų neturi?“ — Nežinau, ar genijus netyčia išsidavė tardamas šiuos žodžius, ar manė barono pasiryžimą esant pakankamai tvirtą, kad nereikėtų kreipti dėmesio į tai, ką jis sako; žinau tik tiek, kad Grogzvigo valdovas staiga sustojo, plačiai atmerkė akis ir atrodė žvelgiantis į reikalą visiškai naujoje šviesoje. „Bet, iš tiesų, tarė jis, niekas dar nėra beviltiška. — Jūsų skrynios tuščios, sušuko genijus. — Galima jas pripildyti. — Jūsų žmona bamba. — Ją nutildysime. — Jūs turite trylika vaikų. — Jie negali visi nueiti blogais keliais.“ — Genijus akivaizdžiai irzo dėl barono išsakomų nuomonių; bet apsimetė, kad juokiasi iš to, ir paprašė pranešti, kada jis baigs juokauti. „Bet aš nejuokauju, priešingai, atšovė baronas. — Na! aš tuo džiaugiuosi, tarė genijus, nes, prisipažįstu atvirai, bet koks juokavimas man mirtinas. Eime, palikite šį vargų pasaulį. — Aš dvejoju, tarė baronas, žaisdamas medžiokliniu peiliu; šis pasaulis nedaug vertas, bet... — Paskubėkite, sušuko genijus grieždamas dantimis. — Palikite mane, tarė baronas; aš nustosiu matyti viską juodai, aš žiūrėsiu į dalykus linksmai, aš kvėpuosiu grynu oru, aš eisiu

medžioti lokių, ir jei man kas prieštarau, aš pasiūsiu žmones velniop.“ — Po šių žodžių baronas atsilošė savo krėsle ir pratrūko tokiu nevaldomu juoku, kad kambarys suskambo. — Genijus atsitraukė du žingsnius, pažiūrėjo į baroną su siaubo išraiška, pasiėmė savo kaustytą kuolą, smarkiai susismeigė jį sau per kūną, išleido išgąščio klyksmą ir dingo. — Grogzviso valdovas, kaip malkų kirtėjas iš pasakėčios, daugiau nebematė mirties genijaus. Derindamas savo veiksmus su žodžiais, jis gyveno dar ilgai be didelių turtų, bet laimingas, palikdamas gausią šeimą, savo akyse išmokytą lokių medžioklės. — Geri žmonės, jei panašūs motyvai jus kada nors padarys hipochondrikais ir melancholikais, patariu jums išnagrinėti abi klausimo puses, pridėdant prie gerosios didinamąjį stiklą.

**Pilkoji sakykla (La Chaire grise).** — Esno (Esnes) pilis, sako ponas Anri Bertu (Henri Berthoud), kuriam esame skolingi už šį pasakojimą, yra viena iš tų senų feodalinių buveinių, kurios taip dažnai sutinkamos Flandrijoje. Priešingai nei dauguma kitų tvirtovių, ji pastatyta slėnio dugne, kurį iš visų pusių dominuoja aukštos; ir jos milžiniškos balto akmens sienos, toli gražu nepajuodusios nuo laiko, akinamai išsiskiria tamsioje didžiulio miško žalumoje. Nežinoma tiksliai epocha, kada buvo pastatyta Esno pilis, ir jos architektūra, pilna keistumų ir ypatingo charakterio, nesuteikia jokios šviesos šiuo klausimu. — Šiauriniame pilies gale, ir dėl išimties, kurią sunku paaiškinti, kyla mažas bokštelis, pastatytas iš smiltainio (grès); jo elegantiškos ir lengvos formos sudaro keistą kontrastą su likusia dvaro dalimi. Jo smailiosios arkos, su trigubomis kolonėlėmis, yra sujungtos tarpusavyje juokingos išraiškos galva, o ant sienų puikaus darbo figūrėlės sudėjusios rankas maldos poza. Akis, įskaudinta vienodo visų aplinkinių objektų baltumo, su žavesiu ilsisi ant šio žavaus mažo statinio, kuris savo forma primena tai, kas karinėje architektūroje vadinama \*kregždės lizdu\*, bet kuris niekaip negali pasitarnauti dvaro gynybai. Krašto gyventojai šį objektą vadina \*caiere grise\* (pilkoji sakykla/kėde); be abejonės dėl smiltainio, iš kurio ji pastatyta, spalvos.

— Flamanai pernelyg mėgsta stebuklus, kad nepaaiškintų Pilkosios sakyklos kilmės velnio įsikišimu; ir štai kokia tradicija apie tai paplitusi. — Kai šventasis Vastas (Saint Vaast), Flandrijos apaštalas, atvyko skelbti krikščionybės į šį barbarų kraštą, jo stebuklai, daug labiau nei jo pamokslai, atvertė laukinius nervijus. Šėtonas kaukė iš skausmo, matydamas tuos, kuriuos dar neseniai laikė tikru grobiu, bėgančius pasitikti šventojo vyskupo ir priimančius iš jo krikštą bei tikėjimą. Jis nusprendė, norėdamas išlaikyti savo svyruojančią galią, priešpastatyti stebuklą stebuklui; tam jis privertė kristi ugnį iš dangaus ant Esno pilies, iš kurios netrukus neliko akmens ant akmens.

— Esno baronas, šio dvaro savininkas, buvo naujai atsivertęs; jis nubėgo pulti po šventojo Vasto kojomis, maldaudamas jį atstatyti jo pilį stebuklu. Šventasis atsakė naujam krikščioniui tėvišku pabarimu ir pamokslavo jam apie susitaikymą su dieviškosios valios sprendimais. — Kai Esno baronas grįžo liūdnas ir nusivylęs, jam pasirodė velnias. Jis pasisiūlė per vieną naktį atstatyti sudegusią pilį, jei baronas atsižadės savo naujosios religijos. Baronas priėmė pasiūlymą, ir kitą dieną, didžiai viso krašto nuostabai, Esno pilis, atstatyta nauju būdu,

pasirodė vietoje rūkstančių griuvėsių ir nuolaužų, kurios išvakarėse dengė žemę. — Toks didelis stebuklas labai sukrėtė liudininkus to atsisakymo, kurį pareiškė šventasis Vastas padaryti panašų. Apaštalas, norėdamas panaikinti šį blogą įspūdį, nuvyko į Esno pilį; ir, kadangi jam buvo atsisakyta leisti įeiti, jis atsiremiė į įtvirtinimus, kad kalbėtų miniai, subėgusiai iš visų pusių. Kol šventasis sakė pamokslą šiems svyruojantiems krikščionims, deginantis saulės spindulys krito ant plikos senolio galvos: staiga nusileido angelai ir pastatė aplink jį Pilkąją Sakykłą. Prieš šį stebuklą, kurio liudininkais, sako tradicija, buvo daugiau nei keturi tūkstančiai žmonių, piktžodžiavimai virto maldomis; ir visi tie, kurie dar nebuvo priėmę krikšto, tuoju pat jį priėmė iš šventojo Vasto rankų. Esno baronas pats negalėjo atsisipirti šiam Dievo galios įrodymui; ir velnias, susigėdęs ir išvytas, grįžo į pragarus.

**Raganų medžioklė.** — Senasis Džonas Podžersas (John Podgers) gyveno Vindzore, valdant Jokūbui I. Vindzoras tada buvo originalus miestas; Džonas taip pat buvo smalsus personažas. Vindzoras ir jis tiko vienas kitam ir beveik nesiskyrė. — Storas ir trumpas, apdovanotas didžiuliu apetitu – toks buvo Džonas. Valgytojas ir miegalius, jis dalijo savo laiką į dvi dalis: užmigdavo, kai tik pavalgydavo, ir valgydavo, kai tik pabusedavo. Kad ir kaip ten būtų, miestas reiškė pagarbą jo apdairumui. Tai nebuvo visai labai gyvas žmogus; bet tai buvo solidus žmogus, kuris, kaip sakoma, laikė rezerve daugiau proto, nei jo rodė. Šią nuomonę stiprino jo įprotis oriai linguoti galvą, kai jo klausdavo nuomonės, ir niekada nepasisakyti taip aiškiai, kad tai galėtų jam pakenkti. — Taigi Džonas Podžersas atrodė laimingiausias iš žmonių. Bet, deja! nepaisant jo apatijos, nuolatinis nerimas trikdė jo ramybę. Tais laikais daugybė senų moterų, liaudyje žinomų raganų vardu, kėlė Vindzore daugybę netvarkų ir kankino gerus žmones žiauriomis piktadariystėmis. Karalius, kuris joms jautė mažai simpatijos, pasivargino surašyti ediktą, kuriame nurodė įvairių išradimų būdų, kaip paversti jų burtus jų pačių gėda. Dėl šio edikto beveik nepraeidavo diena, kad kuri nors ragana nebūtų pakarta, nuskandinta ar sudeginta kurioje nors trijų karalysčių vietoje. Dauguma tuo metu leidžiamų knygų nagrinėjo šią temą ir skleidė apie raganas bei jų aukas gąsdinančius gandus. — Mažas Vindzoro miestas neišvengė užkrato. Gyventojai atšventė karaliaus Jokūbo šventę sudegindami raganą, ir nusiuntė į dvarą keletą jos likučių su pagarbiu adresu, išreiškiančiu jų ištikimybės jausmus. Karalius teikėsi atsakyti Vindzoro miestiečiams. Jis jiems nubrėžė taisykles, kaip atskleisti raganas; ir tarp galingų kerų, kuriuos jis jiems rekomendavo prieš jas, jis ypač nurodė arklių pasagas dėl jų kabalistinės formos. Dėl to daugelis manė, kad apsaugos savo sūnus nuo bet kokių burtų, atiduodami juos mokiniams pas kalvius – profesija, kuri tapo labai gerbiama. — Šios sumaišties viduryje pastebėta, kad Džonas Podžersas lingavo galvą daugiau nei anksčiau. Jis pirko visas knygas, kurios buvo leidžiamos prieš raganavimą. Jis iš pagrindų išsinagrinėjo kerų ir egzorcizmų mokslą. Jis sapnavo tik senas moteris, naktį jojančias ant šluotkočio; šie vaizdiniai jį visiškai užvaldė; ir kadangi jis nebuvo apsunkintas savo idėjų gausa, ši karaliavo jo galvoje be konkurenčių. Nuo tada jis ėmėsi statyti gatvėse tai, ką galima būtų pavadinti \*spąstais raganoms\*, ir stebėti jų poveikį. Spąstai, kuriuos jis naudojo, susidėjo iš šiaudų stiebelių, sudėtų kryžiumi kelio viduryje, arba iš mažų kokio nors Biblijos viršelio skiautelių, ant kurių jis užberdavo žiupsnelį druskos. Jis tikino, kad šie egzorcizmai turi suverenią galią. Jei atsitikdavo, kad sena moteris suklupdavo eidama per šiuos objektus, Džonas Podžersas staiga sulaikydavo kaltininkę ir šaukdavosi pagalbos. Taip atskleista ragana būdavo nutempiama ir įmetama į vandenį. — Atkakli medžioklė, kurią jis be paliovos vykdė prieš tokias piktadares būtybes, ir sumarus būdas, kuriuo jis jas „sutvarkydavo“, pelnė jam

nepaprastą reputaciją. Tik vienas asmuo netikėjo jo galia: tai buvo jo paties sūnėnas, dvidešimties metų vėjavaikis, kuris gailėjosi dėdės, nors ir skaitydavo jam šėtoniškos literatūros knygas. Kaimynai vakarais rinkdavosi po mažą Džono namo prieangiu ir atidžiai klausydavosi baisių istorijų, kurias Vilis Marksas (Will Marks) skaitė garsiai.

— Vieną vasaros vakarą Vilis Marksas, sėdėdamas klausytojų grupės viduryje, o visi jo bruožai išreiškė komišką rimtumą, skaitė su daugybe savo paties pagražinimų teisingą istoriją apie džentelmeną iš Nortamptonšyro, tapusį burtininkų ir velnio auka. Džonas Podžersas buvo atsisėdęs priešais skaitovą, visa jo laikysena skelbė siaubą, kurio jis buvo persmelktas; kiti asistentai, ištiesę kaklus, išsižioję, klausėsi drebėdami ir trokšdami drebėti dar labiau. Protarpiais metras Vilis darydavo pauzę. Jis apvesdavo susirinkimą žvilgsniu, kurio klastingą pašaipą stengėsi nusišlepti. — Tuo tarpu saulė nusileido; staiga Vilis nutilo, ir jo klausytojai pakėlė galvas išgirdę arklio risčią: raitelis sustojo priešais prieangį ir paklausė, kur gyvena Džonas Podžersas. — „Čia pat“, — sušuko tuzinas balsų. Raitelis, nulipęs nuo arklio, susirūpinęs prisiartinio prie Džono. „Iš kur atvyksti? — staiga paklausė Džonas. — Iš Kingstono, pone. — O koks reikalas tave čia atveda? — Svarbus reikalas; raganavimo reikalas.“ — Išgirdę žodį \*raganavimas\*, visi pažvelgė į pasiuntinį su siaubu. Tik Vilis liko ramus. — Pasiuntinys pakartojo savo atsakymą dar iškilmingesniu tonu; tada papasakojo, kaip jau kelias naktis Kingstono gyventojus žadina baisūs klyksmai, kuriuos leidžia raganos aplink miesto kartuves; kaip keliautojai jas aiškiai matė; kaip trys senos moterys iš apylinkių buvo stipriai įtariamoms... Čia asistentai pašiurpo. Džonas Podžersas palingavo galvą tokiu būdu, kuris pasirodė ypatingai reikšmingas. — Pasiuntinys tęsė: buvo sušaukta taryba, sakė jis; magistratai buvo nuomonės, kad norint nustatyti tų būtybių tapatybę, kažkas turi budėti prie kartuvių. Bet neatsirado nė vieno savanorio; ir jį pasiuntė pas Džoną Podžersą, kaip pas garsų asmenį, kuris nepaiso burtų ir malėfijų. — Džonas priėmė šį pranešimą oriai. Jis trumpai atsakė, kad būtų laimingas galėdamas pasitarnauti Kingstono gyventojams; bet kad jo polinkis užmigti daro jį tam netinkamą. „Tačiau, pridūrė jis, čia yra žmogus, kuris visą gyvenimą gamina pasagas ir kuris, vadinasi, neturi ko bijoti raganų galios. Aš neabejoju, žinodamas jo drąsos reputaciją, kad jis su malonumu mane pakeis.“ — Užkalbintas kalvis padėkojo Džonui Podžersui už glostančią nuomonę, kurią jis turėjo apie jo narsą. „Bet kas liečia aptariamą reikalą, — tarė jis, — esu priverstas nusišalinti. Aš nepriklausau sau; mintis žinoti mane įsitraukusį į nuotykių pražudytų mano žmoną.“ Visi vedę žmonės pritarė, pareikšdami, kad irgi yra skolingi savo šeimoms. Vilis, kuris buvo nevedęs ir kuris buvo leidęs sau ne kartą pasijuokti iš tikėjimo raganomis, tada patraukė visų žvilgsnius; kiekvienas šnibždėjo: „Kodėl nesikreipti į Vilį?“ Jaunuolis suskubo pasakyti, kad jis pasiruošęs, ir kad po penkių minučių bus balne, jei niekas neginčys jam garbės pasiaukoti dėl Kingstono miesto. Ir nelaukdamas atsakymo, nubėgo ruošti savo arklio. Džonas Podžersas, tapęs susimąstęs, nusekė paskui sūnėną, norėdamas pabandyti keletą įkalbinėjimų, kurie liko bergždi. Jį patį šis reikalas baugino; jis šimtą kartų buvo stojęs prieš raganas saulės šviesoje, bet niekada naktį; o juk būtent tamsoje jos atlikdavo savo baisiausius kerus. Kartuvių aplinkybė taip pat nebuvo skirta nuraminti. Galiausiai veteranas nenorėjo rizikuoti reputacija, įgyta per tiek pavojų. Bet jis parodė sūnėnui daugiau dėmesio, nei kada nors buvo rodęs; jis davė jam patarimų, kuriuos jam diktavo sena patirtis; Vilis tą akimirką jo akyse išaugo visa ta drąsa, kurios jis pats savyje nejautė. — Po kelių minučių Vilis vėl pasirodė apsisiautęs plačiu apsiaustu ir ginkluotas ilga rapyra. — „Dabar, drauge, — tarė jis kreipdamasis į pasiuntinį, — rodyk kelią. Sudie, mano ponai; sudie, dėde. Aš perduosiu jūsų

linkėjimus Kingstono raganoms.“ Vilis ir jo palydovas nutolo didelia savo arklių risčia. — Kingstono miestiečiai dar buvo panirę į savo pirmąjį miegą, kai Vilis ir jo vedlys atvyko prie miesto vartų ir pasuko link namo, kur pagrindiniai magistratai laikė tarybą. Kai jie pamatė įeinant vietoj Džono, kurio laukė, gerai sudėtą jaunuolį, bet kurio išvaizda neturėjo nieko įspūdingo, jų nusivylimas buvo didžiulis. Vis dėlto jie jį priėmė, nes nebuvo geresnio. Instrukcijos, kurias jam davė, buvo tokios: pasislėpti prie kartuvių, prie kurių buvo pririštas nežinomo piktadario kūnas, kurį vyriausybės agentai, turėdami slaptus įsakymus, buvo nubaudę mirtimi užvakar; staiga pasirodyti tarp raganų ir pulti jas dideliais kardo smūgiais. Apdairūs magistratai buvo apskaičiavę, kad mėlynės ir randai leis kitą dieną atpažinti tas miesto senes, kurios naktį bėgiojo į sabatą. Vilis labai gyrė šį išradimą. Jis pasinaudojo patarimais ir rekomendacijomis; bet dar labiau pasinaudojo gera vakariene, kuri jam buvo pasiūlyta. Jis laukė prie gero stalo pusės dvyliktos; tada nerūpestingu žingsniu nusekė paskui magistratus į vietą, kur turėjo atsistoti į paslaptį.

— Buvo tamsi ir grėsminga naktis; dideli juodi debesys kabo ore ir užstojo silpną žvaigždžių šviesą. Protarpiais griaustinio dundėjimas maišėsi su veržlaus vėjo švilpimu. Vilis, išėjęs paskutinis, nežinia kaip atsidūrė mažos grupės priekyje. Susisupę į apsiaustus ir įtempę ausis, garbingi miestiečiai spaudėsi aplink drąsų jaunuolį. Jie lipo jam ant kulnų ir atrodė ieškantys prieglobsčio už jo nugaros. Galiausiai jie sustojo. Priešais juos driekėsi skurdi ir apleista dykynė; ore tam tikru atstumu ryškėjo juoda linija. Tai buvo kartuvės. Vilis gavo paskutines instrukcijas; po to jo palydovai skubiai atsisveikino su juo. Jam net kilo pagunda manyti, kad jie bėga kiek kojos neša; bet žinia, kad iliuzijos yra nakties dukros. — Jis ryžtingai pasuko link laidotuvių objekto ir su pasitenkinimu pastebėjo, kad mašinos rankos nebuvo apkrautos jokiais žmogaus palaikais, ir kad jokia gyva būtybė nebuvo papėdėje. Kur dingo pasmerktojo kūnas? Vilis nesivargino aiškintis šios paslapties. Nesigirdėjo jokio kito garso, tik geležinių grandinių girgždesys, kai vėjo gūsis jas siūbavo tuštumoje. Jaunuolis ištyrė vietovės išsidėstymą; ir įsitikinęs, kad niekas nėra pasislėpęs apylinkėse, jis įsikūrė pačioje kartuvių papėdėje, pasirinkdamas tą pusę, kuri buvo atsukta į miestą, pirma todėl, kad taip apsisaugojo nuo vėjo, antra todėl, kad iš ten galėjo lengviau pastebėti lankytojus, kurių laukė ir kurie be abejonės ateis iš tos krypties. Jis laukė taip, kūną apsisupęs apsiaustu, dešinę ranką laikydamas laisvą ir paruoštą griebti kardą. Vilis Marksas buvo drąsus vaikas; tačiau, kai nakties drėgmė atvėsino jo kraują, po to, kai jis dvi ilgas valandas išbuvo nejudėdamas šioje smurtinių mirčių teatro vietoje, jis pradėjo mintyse perkratyti viską, kas buvo pasakojama apie raganas ir jų naktines keliones. Šie niūrūs vaizdiniai, kurių jis nebegalėjo nuvyti, pamažu jį sutrikdė. Jo akys nėrė į tamsą, norėdamos ištirti jos gelmes; jo ausis gaudė visus garsus, kuriuos vėjas atnešdavo iš įvairių horizonto taškų. Jis būtų norėjęs vaikščioti, kad pažadintų kraujo apytaką; neaiški baimė laikė jį prikaustytą prie to stulpo, laikančio kartuves, ir kurį jis buvo pasidaręs savo tvirtove. Netrukus audra pratrūko visu smarkumu; ir lietaus gūsiai, smarkiai plakami vėjo, pridėjo savo tamsą prie ir taip tirštų nakties šešėlių. Staiga Vilis Marksas išgirdo prislopintą balsą, kuris sušnabždėjo jam į ausį: „Didis Dieve! jis nukrito ant žemės; ir štai jis stovi, lyg būtų gyvas.“ — Jaunuolis tučtuojau, atskleidęs apsiaustą ir išsitraukęs kardą, sugriebė už suknelės moterį, kuri beveik nualpusi krito jam po kojomis. Kita moteris, apsirengusi juodai kaip ir ta, kurią jis sulaukė, stovėjo nejudėdama priešais jį ir žiūrėjo į jį paklaikusi. — „Kas jūs esate? sušuko Vilis, šiek tiek atsigavęs po nuostabos, kurią sukėlė šis netikėtas pasirodymas, ką atėjote čia daryti? — Kas jūs pats esate? paklausė ta iš dviejų



moterų, kuri buvo likusi stovėti; kaip jūs drumsčiate savo buvimu šią laidotuvių vietą? ką padarėte su kūnu? — Su kūnu? sumikčiojo Vilis, nerimdamas dėl to, kokią pakraipą įgavo šis pokalbis. — Taip, kur dingo kūnas, kuris apkrovė šias kartuves? pakartojo moteris tvirtesniu balsu. Jūs nedėvite policijos agentų livrėjos ir nesate vienas iš mūsų. Kodėl jūs esate čia? — Kodėl aš esu čia, atsakė jaunuolis, gana greitai atsigavęs po baimės akimirkos, man beveik gėda sakyti. Pakanka jums žinoti, kad aš nesu nei šnipas, nei piktavališkas žmogus. Jei neklystu, tai jus girdėjo dejuojant ir raudant čia praėjusią naktį. — Tai tikrai mes. Ši nelaimingoji čia verčia vyro, o aš verčiu brolio. Kraujo įstatymas, kuris ištiko tą, kurį praradome, nepadaro mūsų skausmo nusikaltimu. — Koks nors maišto reikalas, pamanė Vilis, koks nors išpuolis prieš karaliaus pavaldinius. Bailiai magistratai!“ — Tada jis pasistengė įžiūrėti dviejų moterų bruožus; ir nepaisant tamsos jam pavyko. Ta, su kuria jis kalbėjo, rodė jau tam tikrą amžių; bet kita jam pasirodė jauna. Abi dėvėjo gedulo drabužius; jų plaukai, permirkę lietaus, plaikstėsi palaidi ant pečių; jų išvaizda buvo prislėgta. Jis pasijuto sujaudintas užuojautos. — „Klausykite, vėl prabilo jis po tylos akimirkos, aš esu tik Vindzoro miestietis. Buvau atėjęs čia ginti šių kartuvių nuo dvasių ir raganų; kvailystės, dėl kurių dabar gėdijuosi. Bet jei galiu jums būti kuo nors naudingas, kalbėkite ir pasikliaukite mano diskretiškumu bei atsidavimu. — Šios kartuvės, vėl paklausė vyresnioji iš dviejų moterų, bandydama atgaivinti savo draugę, kaip jos nebeneša... palaikų? — Aš nežinau. Viskas, ką žinau, tai kad, kai atėjau prieš dvi valandas, jos buvo tokios, kokias matote. Iš jūsų klausimų atrodo, kad kūnas buvo nuimtas šią pačią naktį, prieš mano atvykimą ir miesto miestiečiams nežinant. Tai iš tiesų keista. Pagalvokite. Ar neturite draugų, kurie galėjo įvykdyti šį sumanymą?“ — Dvi moterys pradėjo kalbėtis pusbalsiu. Vilis girdėjo jas dejuojant ir kūkčiojant. — „Jei tai būtų čigonės? paklausė savęs jis. Tos rasės žmonės padeda vieni kitiems. Bet kūnas nuimtas nuo kartuvių! ką pasakys Kingstono magistratai?“ — Jaunesnioji iš dviejų moterų tada prisiartinė: „Jūs pasiūlėte mums savo pagalbą, tarė ji švelniu ir skundžiančiu balsu. — Ir aš jums ją siūlau iš naujo, atsakė Vilis ryžtingai. — Jūs pasiruošę mus lydėti? — Visur, kur jums patiks mane vesti. Velniop raganas ir sąmokslus, ir kvailius, kurie pastatė mane sargybon!“ — „Na tai! sekite paskui mus, drąsus jaunuoli.“ — Vilis, apsisupęs savo apsiaustu, tuojau pat nusekė dviejų moterų pėdomis. — Nuėjęs apie mylią tamsoje, jis atsidūrė, vedamas savo dviejų vadovių, priešais tarpekį, virš kurio keli dideli medžiai tiesė savo šakas. Ten slėpėsi vyras su trimis balnotais arkliais. Jis keletą akimirkų tarėsi su dviem moterimis, pasiūlė savo arklį Viliui, kuris nesisipriešino jį priimti, ir žiūrėjo, kaip jo kompanionės išjoja šuoliais su savo naujuoju palydovu. Tada šis vyras pasišalino priešinga kryptimi. — Vilis ir dvi damos sustojo tik netoli Putnio (Putney), priešais didelį atskirą namą. Jie paliko savo arklius tarnui, kuris atrodė pastatytas ten jų laukti, ir, eidami siauru koridoriumi, įėjo į mažą kambarį, kur Vilis akimirkai buvo paliktas vienas. Jis apmąstė savo padėtį, įsitraukęs į nuotykį, kurio bent jau pradžia buvo labai keista. Jis pagalvojo, kad geriau tarnauti gynėju dviem nelaimingoms moterims, nei drebėti prie kartuvių. Kol jis kūrė tūkstančius spėlionių apie savo tylias globotines, pasijuto šiek tiek sutrikęs pamatęs įeinant vyrą, kurio veidą dengė juoda kaukė. Jis atsistojo sargybon, atidžiai apžiūrinėdamas personažą, kuris atrodė turįs nuo keturiasdešimties iki penkiasdešimties metų, ir kurio išorė skelbė neeilinę jėgą. Jo drabužiai buvo turtingi, elegantiški, bet sutepti purvo ir lietaus. Iš pentinų buvo matyti, kad jis taip pat ką tik keliavo raitas. Būtent jis nutraukė tylą. — „Jūs jaunas ir verslus, — tarė jis Džono Podžerso sūnėnui, — ir be abejonės norėtumėte susikrauti turtus. — Aš apie tai dar negalvojau, atsakė Vilis. Bet ką norite tuo pasakyti? — Kad proga praturtėti jums prisistato. — Na! aš jos neatstumsiu. Bet reikia žinoti, apie ką eina kalba.“ — Jaunuolis pradėjo manyti, kad susidėjo su kontrabandininkais. — „Pirmiausia sužinokite, — tęsė kaukėtasis vyras, — kad buvote čia atviliotas, baiminantis, jog

per anksti nenuieitumėte papasakoti savo istorijos tiems, kurie jus pastatė sargybon. — Ak! kaip nustebins šį ryt garbingi Kingstono miestiečiai! Atsargumas puikus. Bet sužinokite ir jūs, kad jums jo nereikėjo, ir kad aš moku tylėti, kai reikia. — Tai tobula. Dabar klausykite. Jūs neklydote spėdamas, kad kūnas buvo nuimtas nuo kartuvių prieš jūsų atvykimą. Jis yra šiame name. — Šiame name? pakartojo Vilis, pradėdamas nerimauti. — Taip, atsakė pašnekovas; ir reikia jį pervežti toliau. Tas, kuris buvo apsiėmęs tai padaryti, nesilaiko mums duoto pažado. Ar esate vyras, galintis jį pakeisti? — Nuotykis įgavo rimtą pobūdį. Bet trauktis buvo sunku. Tačiau Vilis negalėjo susilaikyti neapžvelgęs aplinkos nepatikliu žvilgsniu. — „Jūs esate mano valioje, ramiai tarė jam kaukėtasis vyras, kuris atrodė skaitęs jo mintis iš akių. Taigi rinkitės: arba pervežti minimą kūną, priemonėmis, kurias aš jums nurodysiu, iki pat Šv. Dunstano bažnyčios Londone (ir už šią paslaugą bus gausiai atlyginta), arba... Bet jūs sužinosite, kai reikės, alternatyvą. — Leiskite man, paklausė Vilis, kurio visos mintys vėl susijaukė, leiskite man pirmiausia užduoti jums mažą klausimą. — Jokio. Jūs norėtumėte sužinoti, kas buvo tas, kurio palaikai jums bus patikėti: tai jūsų neliečia. Nesistenkite sužinoti; kartoju jums, neieškokite to. Tai žmogus, žuvęs ant kartuvių, kaip visi tie, kuriuos įstatymas ar politika pasmerkia. Tegu to jums pakanka. — Tokio reikalo paslaptis pakankamai parodo jo pavojų. Koks bus atlygis? — Du tūkstančiai gvinėjų. Didelio pavojaus nėra, ypač jums, kuriame negalima įtarti nelaimingos bylos šalininko. Tačiau jo yra. — O jei atsisakysiu, tarė Vilis, pakeldamas galvą ir įsmeigdamas savo skvarbias akis į akis, kurios jį stebėjo pro kaukę, kokia bus alternatyva? — Pirmiausia pagalvokite, prieš atsisakydamas.“ — Tai buvo rizikingų įmonių laikai. Riboti policijos ištekliai tada palankiai veikė nuotykių dvasią. Vilis buvo girdėjęs apie sąmokslus, apie kruvinus maištus; jis už nieką pasaulyje nebūtų norėjęs sąmoningai tapti nusikaltimo prieš didenybę bendrininku. Bet čia jis buvo priversti pripažinti sau, kad nieko nežino. — „Du tūkstančiai gvinėjų, pamanė jis, su šia suma aš vesiu Aliksę. Eime, eime, buvo parašyta, kad aš turėsiu šio pakaruoklio draugiją.“ — Kai jis pranešė kaukėtam kavalieriui savo sprendimą, šis jam pranešė, kad uždara karieta jau paruošta; kad jo išvykimo laikas bus apskaičiuotas taip, jog jis atvyktų prie Londono tilto vakare ir pervažiuotų Sitį (miestą) vidury nakties. Pastatyti žmonės turėjo priimti karstą ir nedelsiant nuleisti jį po bažnyčios grindimis. Jei kelyje jam būtų užduoti kokie klausimai, jis smalsuoliams atsakytų, kad kūnas yra žmogaus, kuris nuskendo Temzėje. Žodžiu, Vilis Marksas gavo tokius išsamius ir tikslus nurodymus, kad sėkmė jam atrodė užtikrinta. — Tuo metu kitas kavalierius, taip pat su kauke, atėjo pridėti savo rekomendacijų prie pirmojo; o jaunesnioji iš dviejų damų, ta, kurios ašaros buvo padariusios tam tikrą įspūdį Viliui Marksui, galutinai jį įtikino savo maldomis. Taigi jis galvojo tik apie būdus užsidirbti atlygį, kuris jam buvo pasiūlytas. — Kitą dieną, valandą, kai tamsa leidosi ant Londono miesto, karieta lėtai judėjo per Sičio gatves. Vilis, rūpestingai užsimaskavęs, laikė arklio vadeles irėjo ramiu žingsniu. Niekas, jį matydamas, nebūtų įtaręs žmogaus, pasiekusio kritiškiausią pavojingos įmonės momentą. — Buvo aštunta valanda vakaro. Po valandos gatvės ištuštėdavo, ir jose nebebuvo galima rizikuoti be didelio pavojaus. Buvo kalbama tik apie žmogžudystes ir ginkluotus apiplėšimus. Jau buvo uždarytos krautuvės ant tilto. Vilis be nelaimingų atsitikimų įveikė pavojingą perėją; ir sunkiai tęsė savo žygį, stabdomas tai vyno įkaušusio triukšmadario, kuris ketino jėga įlipti į jo karietą, tai smalsių miestiečių, kurie norėjo žinoti, kokią prekę jis veža taip vėlai, tai Sičio sargybinių, kurių tyrimus teko atremti tikėtinomis istorijomis. Per tūkstančius kliūčių jis laimingai pasiekė Flitstrytą (\*Fleet-street\*) ir pagaliau įžiūrėjo tamsią pastatą, kuris buvo jo kelionės tikslas, masę. — Visos atsargumo priemonės, apie kurias jam buvo pranešta, buvo imtasi. Vos jis privažiavo savo karietą prie aukštų sienų papėdės, keturi vyrai staiga pasirodė jam iš šonų, išėmė karstą, kurį nunešė į bažnyčią. Penktasis įlipo į karietą ir, metęs Viliui mažą ryšulėlį, kuriame buvo jo

apsiaustas ir kepurė, nupliekė arklį, skubiai nuvažiavo ir pasinėrė į tamsias miesto gatves. Visa tai buvo padaryta skubotai ir nepratarius nė žodžio. Vilis, paliktas sau, nusekė paskui kūną ir įėjo į bažnyčią, kurios durys tuojau pat buvo uždarytos. Pastatas buvo apšviestas tik dviejų deglių, kuriuos laikė du kaukėti ir ilgais apsiaustais apsigobę vyrai. Kiekvienas iš šių vyrų prilaikė moterį, kurių bruožus slėpė juodas šydas. Asistentai laikėsi gilios tylos. Vilis prisiartinio ir pamatė, kad viena iš ilgų navos plokščių buvo iš anksto pakelta. Lavoną nuleido į šį savotišką laidojimo rūšį. Visų galvos buvo atidengtos paskutiniam ir iškilmingam atsisveikinimui. Po to plokštė buvo vėl uždaryta. Tada vienas iš paslaptinių personažų, laikusių deglius, įspraudė į Vilio Markso ranką sunkų kapšą: „Imk, tarė jam balsas, kurį jaunuolis manė jau girdėjęs išvakarėse; pasišalink ir niekada nekalbėk apie tai, kas įvyko. — Telydi jus nuliūdusios našlės palaiminimai, kilnus jaunuoli, tarė balsas, kurio harmoningą skambesį Vilis Marksas atpažino. Tesaugo jus šventoji Mergelė ir šventieji angelai!“ — Vilis Marksas padarė nevalingą judesį, norėdamas grąžinti kapšą. Bet du kavalieriai užgesino savo deglius ir įspėjo jį, kad reikia nedelsiant išsiskirti. Tuo pačiu metu jis išgirdo jų žingsnių garsą ant bažnyčios grindų; jis pats tamsoje pasuko link durų, pro kurias buvo įėjęs ir kurios vis dar buvo praviros. Po kelių akimirkų jis atsidūrė vienas gatvėje. Tie, kuriuos jis ką tik matė, buvo išnykę tamsoje. — „Dėl mano globėjo, tada tarė Džono Podžerso sūnėnas, raganos kažkam tinka: aš vesiu Alikšę.“ — Tuo tarpu garbingi Kingstono magistratai nusprendė, kad būtina budėti visą naktį. Daug kartų jie manė girdintys vėjo atnešamus grėsmingus klyksmus. Kai lietus barbeno į langines ir audra pildė orą savo kaukmu, priversdama girgždėti kaimyninių krautuvų iškabas, jie krūpčiojo iš baimės ir, spausdamiesi vienas prie kito, artinosi prie ugnies. Teisybės dėlei reikia pasakyti, kad jie dažnai gėrė už sveikatą drąsaus jaunuolio, kuris budėjo sargyboje kartuvių papėdėje gerojo miesto labui. Naktis taip ir praėjo; bet kitą rytą veltui laukta Vilio Markso. Netrukus sužinota, kad kūnas, kabojęs kartuvėse, dingo, taip pat kaip ir sargybinis. Visas miestas sujudo. Padauginta paieškų; išsiuntinėta pasiuntinių įvairiomis kryptimis: viskas buvo veltui. Atrodė, kad nelaimingasis Vilis Marksas buvo nuneštas oru. Galite įsivaizduoti, kokioms prielaidoms atsidavė Kingstono miestiečiai, kai pamatė dieną ir kitą naktį praeinant be jokių žinių apie jį! jie buvo taip persiėmę mintimi, kad jis tapo raganų auka, tiek daug žmonių tvirtino, kad apie jį daugiau nieko nebus girdėti, jog kilo visuotinis nusivylimas, kai jis vėl pasirodė. — Tačiau tai buvo jis, besijuokiančiu veidu, laisva eisena, su kepure ant ausies. Magistratai išpūtė akis iš nuostabos; Džonas Podžersas, kurį buvo pasiųsta skubiai pakviesti, dar nebuvo atsigavęs po nustebimo. Vilis, apkabinęs dėdę, pamatė save užverstą tiek klausimų, kad norėdamas į juos atsakyti, būti geriau girdimas ir matomas nekantrios minios, užlipo ant stalo. — Bet jei jo netikėtas sugrįžimas nuvylė stebuklų mėgėjus, jiems buvo su kaupu atlyginta istorija, kurią jis jiems papasakojo – istorija, kuri buvo tikrai stebinanti ir perpinta šuoliais bei pantomima; nes Vilis, norėdamas geriau pavaizduoti savo klausytojams šėtonišką raganų šokį, neatsisakė jiems surengti vaidinimo su jam paduotu šluotkočiu. Tada jis papasakojo, kaip jos nusinešė lavoną variniame katilė; kaip dėl jų kerų jis pats prarado sąmonę; kaip galiausiai atsidūrė po gyvatvore už dešimties mylių nuo Kingstono. Ši istorija, papasakota su retu užtikrintumu, sukėlė visuotinį susižavėjimą. Garsas apie ją pasklido iki Londono. Hopkinsas, savo laikų žmogus, atradęs daugiausia raganų, norėjo apklausti Vilį Markšą; ir, paprašęs paaiškinti tam tikras šiek tiek neaiškias detales, paskelbė, kad tai pati nepaprastiausia ir labiausiai verta tikėjimo istorija. Ji buvo išleista pavadinimu „Stebinanti ir tikra istorija“, „Trijų Biblijų“ ženkle, ant Londono tilto, in-4°, su katilo piešiniu pagal originalą. — Pridursime, kad Vilis pasirūpino aprašyti raganas, kurias teigė matęs, tokiais bruožais, kurių buvo neįmanoma sutikti. Taip jis išgelbėjo nuo virvės ar ugnies ne tik tris senas moteris, kurios buvo įtariamoms, bet ir visas tas, kurias privertė praeiti pro jį, kad jis pabandytų atpažinti kaltininkes. — Nepastovus dalykas ta šlovė ir populiarumas!

Džonas Podžersas buvo pamirštas, kalbėta tik apie jo sūnėną. Pats Džonas jautėsi pranoktas. Bet, būdamas pernelyg didis, kad pavydėtų, jis pajuto Viliui savotišką pagarbą ir atrodė nusiteikęs jį tinkamai aprūpinti kraitį. — Ir dabar, ar mums reikia aprašyti Aliksės džiaugsmą, vėl pamačius savo sužadėtinį, kurį manė praradus? Nuotykis, kurio herojumi jis buvo, padarė jį jai dar brangesnį. Vilis stengėsi ją nuraminti dėl pasekmių, kurių ji jam baiminosi. Bet jam niekada nepavyko visiškai išsklaidyti jos tikėjimo raganomis. — Dėka dėdės dosnumo, jis ją vedė; ir pinigai, kuriuos jis uždirbo savo drąsa, ir kuriais naudojosi protingai, palaikė jo namuose laimingą pasiturimą gyvenimą. Kalbant apie paslaptingas scenas, kuriose jis atliko vaidmenį, šydas, kuris jas slėpė, nebuvo pakeltas; ir jam pačiam apdairumas draudė atlikti kokius nors tyrimus.

**Ožių (Boucs) koplyčia.** — Tai, kas seka, paaiškina kai ką iš raganavimo ir ypač sabatu paslapčių. Už šį įdomų pasakojimą esame skolingi ponui Andre Van Haseltui (André Van Hasselt), kuris jį paskelbė Briuselyje, „L'Emancipation“. — Mes esame 1773 metuose. Karštą rugpjūčio dieną lėtai einame senuoju keliu iš Mastrichto į Acheną; šiuo nerūpestingu ir tingiu keliu, kuris vingiuoja ilgais lankstais per Mersen (Meerssen) ir Hutem (Houthem) kaimus, paliečia Falkenburgo (Fauquemont) miestelį, tada per Heką (Heeck), Klimeną (Climmen) ir Gunrotą (Gunroot) suka link Heleno (Heelen), iš kur traukia link Acheno (Aix-la-Chapelle), kirtęs Kerkradę (Kerkrade) ir Riteriką (Ricterick). Ką tik išėjome iš Falkenburgo; štai kairėje smailus Heko varpinės bokštas su kryžiumi. Praėję Klimeną, palikime didįjį kelią ir nusileiskime į šį slėnį, kuriuo slysta Geleno (Geleen) upė, žavinga sekti. Jei skaitytojas nepavargęs, jis įeis į atžalyną ir ten ras mažo dvaro griuvėsius prie kryžiaus, pastatyto tako, vedančio iš Hunsbruko (Hoensbroek) į Vasratą (Vaesraedt), pakraštyje. — Šie griuvėsiai, kuriuos nelengva atrasti po gervuogėmis ir samanomis, jas dengiančiomis, yra Šoirenhafo (Scheurenhof) pilies griuvėsiai, dvaro, kuriame 1773 m. gyveno senosios šeimos likučiai, dabar sumažėję iki dviejų asmenų: senojo riterio de Šoirenhafo ir jo dukters. — Retai kaimo gyventojai matydavo senąjį riterį; jis gyveno giliausiame atsiskyrimo. Jo dukteriai Matildai buvo aštuoniolika metų, ir ji buvo minima šiame krašte, garsėjančiame savo jaunų merginų grožiu ir gaivumu, kaip pati gaiviausia ir gražiausia. Ji taip pat buvo gerumo angelas. Reikėjo pamatyti, su koku rūpesčiu, su koku meiliu pamaldumu ji stengėsi sušvelninti paskutines savo seno tėvo dienas. — Ir visos šios meilės nebuvo per daug, kad suteiktų senoliui ramybę; nes senatvės skausmai ir negalios ne vieni temdė Šoirenhafo riterio gyvenimą. Kitas motyvas, ir motyvas rimtesnis, neduodavo jam ramybės. — Tuo metu, kai vyksta įvykis, kurį ketiname papasakoti, ši Limburgo dalis buvo keistai sujaudinta, ne karo, bet kai ko blogesnio – plėšikų gaujos, kurios atminimas paliko pėdsakų visame krašte. Ši gauja savo žygių teatrą išplėtė visame didžiuliame kvadrato tarp Acheno, Mastrichto, Rurmondo ir Vasenbergo. Ji dažnai netgi išsiverždavo į Lježo Kampiną. Jai priklausė visi kaimai, visi kaimeliai, visi miesteliai, esantys keturiuose šios teritorijos kampuose, ir ji ten viešpatavo per terorą ir išgastį. Tie, kurie ją sudarė, šių miestelių, kaimelių, kaimų gyventojai, atpažindavo vienas kitą iš slaptažodžio ir mažos kortelės, pažymėtos hieroglifiniu ženklu. Dieną jie dirbdavo laukuose arba gerdavo smuklėse (nes pinigų jiems niekada netrūko). Naktį jie susirinkdavo pagal švilpuko signalą, kuris pasigirdavo iš tankmės gilumos arba nuaidėdavo viržynės vienvėje. Tada išgastis pasklisdavo visur. Ūkiai drebėjo. Bažnyčios buvo neramios. Pilys virpėjo iš nerimo. Visur su baime ir tyliai buvo sakoma: — „Vargas! Štai Ožiai (Boucs) ateina!“ — Ir banditai eidavo plėšdami ūkius, niokodami pilis, plėšdami bažnyčias, dažnai gaisro šviesoje, visada su ginklais rankose ir kauke ant veido. —

Ryte visi būdavo dingę. Kiekvienas grįždavo prie savo dienos darbo, tuo tarpu jų uždegtas gaisras baigdavo gesti, o jų vagysčių ir plėšimų aukos sielvartavo ant savo turtų griuvėsių. — Didelis ekspedicijų, kurios daugėjo visur ir dažnai tą pačią naktį, skaičius sukėlė tarp liaudies keistą tikėjimą. Buvo sakoma, kad banditai turi galią akimirksniu persikelti iš vieno provincijos taško į kitą, ir kad paktas, sudarytas su pragaru, jų paslaugoms suteikia demoną, kuris ožio pavidalu neša juos ant nugaros oru. Iš čia kilo Ožių (Boucs) vardas, kuris jiems buvo duotas. — Šios gaujos kilmę reikia priskirti keletui pavienių sėkmingai įvykdytų plėšimų. Tačiau vėliau, kai didžiulis Ožių skaičius išaugo tiek, kad ėmė kelti rimtą baimę Jungtinių Provincijų respublikai, buvo įtariama tokių plačių atšakų ir tokių keistų planų, kad istorikas turi abejoti kai kurių teisėjų, nagrinėjusių sučiuptus plėšikus, įsitikinimų tiesa. Buvo nueita iki to, kad sakyta, jog Frydrichas Didysis, norėdamas turėti laisvas rankas Vokietijoje ir užimti Jungtines Provincijas, pats per slaptus agentus palaikė šį baisų gaisrą. Netgi pridurta, kad adeptų iniciacija vyko pagal priemonę, kurią išrado d'Alembertas. — Štai kaip vykdavo šios iniciacijos. — Kokioje nors koplyčioje, pasimetusioje miško ar viržynės glūdumoje, užsidedavo maža lempa tamsią ir audringą naktį. Adeptą jo du krikštaitėliai atvedavo į šį mišką ar viržynę, ir koplyčia atsiverdavo. Jis tris kartus apeidavo ją keturiomis; tada įeidavo atbulas, gausiai pasivaišinęs stipriu gėrimu. Du plėšikai, apsitaisę kabalistiniais drabužiais, priimdavo jo priesaiką ir sudarydavo su juo pragarišką paktą. Tada jį užkeldavo ant medinio ožio, pastatyto ant ašies. Recipientui atsisėdus, imdavo sukti ožį. Jis sukosi, sukosi visą laiką, nesustodamas. Nelaimėlis, kurio smegenis jau buvo paveikęs gėrimas, darėsi vis labiau girtas. Jis šokinėjo ant savo gyvulio, prakaitas žliaugė jam per smilkinius, jis manė skrendąs oru raitas ant demono. Kai jį taip ilgai sukdamo, nukeldavo išvargusį, nebegalintį, neapsakomame svaigulyje. Jis buvo Ožys, jis buvo padegėjas, jis buvo vagis, jis buvo banditas, jis buvo žudikas. Jis priklausė visiems nusikaltimams. Jis tapo siaubo objektu, bjauria būtybe. Aukso troškulys padarė visa tai. — Tačiau jei Ožiai taip skleidė siaubą, teisingumas neliko neveiklus. Pirmieji persekiojimai prasidėjo Rolduko (Rolduc) krašte. Ir, pradėjus šiuos persekiojimus, eita sparčiai. Falkenburgo senjorija, Monforo (Montfort) amanija, visa Julicho (Juliers) teritorija pasidengė ratais, kartuvėmis, laužais; Helenas pastatė dvi kartuves. Šesbergo (Schaesberg), Nunsbruko (Noensbroek), Ubako (Ubach), Nuto (Nuth) senjorijos, beveik kiekvienas kaimas pasistatė bent po vienas. Ir kuo daugiau laužė ratais, kuo daugiau korė, kuo daugiau ketvirčiavo, kuo daugiau degino, tuo labiau Ožiai darėsi grėsmingi savo skaičiumi ir jėgumu. Atrodė, kad prasidėjo kova tarp nusikaltimo ir įstatymo, ir kad vienas varžėsi su kitu, tarsi būtų sprendžiama, kuriam iš dviejų liks pergalė. — Tai truko visus dvidešimt metų. Tas, kuris norėtų, kaip mes turėjome drąsos padaryti, ištirti baisius įvairių teismų, kurie Limburge turėjo nagrinėti Ožių bylas, registrus, būtų priblokštas milžiniško skaičiaus nelaimingųjų, kaltų ar ne (nes teisingumas kartais klysdavo), kurie žuvo pagal įstatymą per šį laikotarpį. Vienaime Falkenburgo tribunolo sąraše mes suskaičiavome šimtą keturis pakartus ir ketvirčiuotus per dvejus metus, nuo 1772 iki 1774. — Šoirenhafo dvaras buvo būtent šių plėšikavimų židinio viduryje. — Senas kapelionas įėjo į salę. — „Ar atnešate mums blogų naujienų, mano tėve? gyvai paklausė jo senjoras. — Sunku tikėtis gerų, atsakė kunigas. Praėjusią naktį gaisras kilo po Bingelrato (Bingelraedt) stogais. — Taigi audra kaupiasi vis labiau: šią naktį Bingelratas, prieš tris dienas Šinveldas (Schinveltdt), prieš šešias dienas Noienhagenas (Neuenhagen).“ — Ir tardamas šiuos žodžius senolis liūdnai nuleido akis į žemę. — Diena buvo visiškai pasibaigusi, ir tamsa užliejo dangų iš visų pusių. Jauna mergina, stovėjusi prie lango, staiga plačiai atmerkė akis ir išleido baisų klyksmą: — „Ugnis! ugnis!“ — Senolis pašoko nuo kėdės. — „Ugnis, sakai? Ir kurioje pusėje? — Hegenų (Hegen) pusėje, atsakė Matilda su giliu širdies suspaudimu. — Tai niekis,“ tarė senolis šaltai. — Šie skaudūs žodžiai privertė nuriedėti ašarą per kiekvieną



jaunos merginos skruostą. Ji duso nuo šio niūraus vaizdo ir nuo minties, kad ten galbūt brangi galva tuoj kris po negailestingais Ožių kirviais. — Maža Hegenų pilis, esanti į rytus nuo Šoirenhafo, buvo gyvenama šeimos, kurią paveldimas pyktis vertė gyventi paveldimoje neapykantoje su Šoirenhafų šeima. Kaimynystė, laikas, tūkstančiai ryšių, kuriuos būtinai turi sukurti nuolatinis dviejų namų, esančių, galima sakyti, šalia vienas kito, kontaktas, niekas iš to negalėjo įveikti šios neapykantos. Priešingai, ji darėsi karštesnė metai iš metų. Tačiau, jei šis aršus susiskaldymas buvo įsiterpęs tarp šių dviejų pilių, buvo slaptas ir paslėptas ryšys, kuris jas jungė. Matilda buvo mylima Valterio fon Hegenų (Walter de Hegen). Senasis Šoirenhafo pilies valdovas, tiesa, mažai galvojo apie žento titulo suteikimą Valteriui, kaip ir Hegenų dvaro šeimininkas visomis jėgomis atmetė mintį, kad jo sūnus vieną dieną galėtų suteikti Matildai žmonos titulą. Nepaisant dviejų tėvų neapykantos, nei sūnus, nei duktė neprarado šios vilties. Ir būtent baimė dėl pavojaus Valteriui privertė ašaras tekėti iš Šoirenhafo paveldėtojos akių tą akimirką, kai gaisras įsiplieskė priešais ją dvaro pusėje. — „Jūs tikriausiai ėmėtės priemonių? paklausė kapelionas atsisukęs į Šoirenhafo senjorą. — Mano sienos dar pakankamai tvirtos, kad galėtume atremti pirmąjį puolimą,“ atsakė šis. — Vos tik riteris baigė šiuos žodžius, namų tarnas Jobas visas persigandęs įėjo į salę. — „Na! Jobai, ką reiškia šis blyškumas? tarė dvaro šeimininkas. — Mesire, kaimo vyrai nori su jumis kalbėti. — Ir kas jiems vadovauja? — Hunsbruko antstolis. — Tegu įeina.“ — Kai Hunsbruko gyventojai atsidūrė priešais Šoirenhafo pilies valdovą, antstolis prabilo: — „Kilnysis senjoras, mes ateiname pasiūlyti jums savo paslaugų šią pavojaus akimirką. Jūs visada buvote mums gailestingas ir geras. Teisinga, kad būtume jums dėkingi.“ — Senolio veidas nušvito nuo šių žodžių; jis greitai apžvelgė narsuolius, atbėgusius jam į pagalbą, vadindamas kiekvieną vardu kaip senus pažįstamus. Bet jo akys su nuostaba sustojo ties figūra, pusiau pasislėpusia viename iš tamsiausių salės kampų. Tai buvo stiprus jaunuolis, kurio kaktą buvo įrudinusi saulė, kurio rankos būtų išrovusios medį iš žemės ir kurio akys išdavė kartu klastą ir drąsą. — „Ei! Martinai, sušuko Šoirenhafo senjoras, kaip čia yra, kad aš tave sutinku čia tarp savo draugų? — Šoirenhafo pilies valdove, atsakė anas nerodydamas nė mažiausios nuostabos, aš visada buvau tik jūsų medžioklės žvėrių priešas, nes esu nuomonės, kad Dievas nedavė šeimininko tam, kas gyvena vandenyje, ore ir miškuose, ir kad jis sukūrė tarnui taip pat kaip ir ponui miško kiškį, dangaus paukštį ir upės žuvį. Jūs, mesire, manote kitaip, ir ne kartą man tai parodėte savo teisingumu, tačiau niekada su manimi nesielgėte nežmoniškai, kaip jūsų įstatymai jums leido daryti. Taigi, aš jums už tai esu dėkingas, ir mano ranka yra jūsų.“ — Senolis sulaukė jaudulį, kuris virpino jo širdį; ir atsisukęs į kitus: — „Mano draugai, aš turiu tik du norus: pirmasis, tai mano dukters išgelbėjimas; antrasis, kad dangus man vieną dieną leistų atlyginti už jūsų ištikimybę. Jūsų paslaugų aš negaliu priimti, nes jūs turite savo namus, savo žmonas, savo vaikus. Jei sužinotų jus esant čia, sudegintų jūsų namus, nusiaubtų jūsų laukus, sugriautų jūsų turtą, jus paverstų elgetomis. Tu, Martinai, pasilik čia. Tu neturi ko prarasti. Aš tave skiriu, nuo šios akimirkos, savo vyriausiuoju eigu. Tu gerai atliksi šią pareigą, nes niekas geriau už tave nežino mano miškų takelių. Jūs, mano draugai, grįžkite į savo būstus.“ — Tardamas šiuos žodžius, jis ištiesė ranką antstoliui ir visiems jo palydovams, kurie pasitraukė tik su apgailestavimu. — Vos tik jie pasiekė tako, vedančio į Hunsbruką, apačią, išgirdo raitelį praslenkant pro šalį, bet negalėjo jo pakankamai įžiūrėti, kad atpažintų, dėl nakties tamsos. — „Kas eina? sušuko antstolis. — Draugas! atsakė balsas, kurio jie taip pat neatpažino.“ — Raitelis jau buvo užkopęs į aukštumą, ir jo žirgo garsas nutilo Šoirenhafo pusėje. — Po kelių minučių kardo rankena smarkiai pabeldė į dvaro duris. — „Kas taip beldžia? paklausė Martinas, ginkluotas savo šeimininko medžiokliniu šautuvu. — Draugas, kuris nori kalbėti su Šoirenhafo senjoru, atsakė balsas, kurį Hunsbruko gyventojai jau buvo klausinėję.“ — Dury



atsidarė, ir raitelis jėjo. Martinas, laikydamas savo šautuvo vamzdį nukreiptą į nepažįstamąjį, tarė jam: — „Prieikite po šiuo žibintu ir sakykite, ko norite. — Aš tau sakiau, kalbėti su tavo šeimininku. — Kas jūs esate? — Tavo šeimininkas sužinos.“ — Martinas nuleido ginklą. Jis atpažino nepažįstamojo veidą. — „Ak! tai jūs, mesire? sumurmėjo jis su nuostaba. Sekite paskui mane.“ — Jie nuėjo link salės, kur buvo Šoirenhafo senjoras, jo duktė ir kapelionas, žiūrėdami į mažėjantį gaisrą ir vis silpnėjančią liepsną. — „Palaukite čia, kol aš apie jus pranešiu,“ tarė Martinas savo palydovui. — Su tais žodžiais jis atidarė salės duris ir garsiai tarė: — „Mesiras Valteris fon Hegenas! — Valteris! sušuko Matilda su neapsakomu jauduliu. — Hegenas!“ sušuko senasis pilies valdovas neapsakomu tonu. — Jaunuolis tvirtu žingsniu priėjo prie senolio. — „Mesire, tarė jis jam, aš dabar nebesu jūsų priešo sūnus. Gaisras išvijo mane iš mano namų ir padarė našlaičiu žemėje; mano tėvas miręs; mano motina mirusi; visa mano šeima žuvusi. Aš nebeturiu stogo, ir ateinu prašyti vietos po jūsiškiu. — Jaunuoli, svetingumas yra senas mano namų paprotys; tebūnie jis tavo; aš tau siūlau prieglobstį, kuris rytoj galbūt nebepriklausys ir mums patiems. — Mesire, jei mano širdis stipri, mano kardas taip pat stiprus,“ atsakė jaunuolis tvirtai. — Jau ketinta pakviesti Valterį sėstis prie stalo pasidalinti vakariene, kai Martinas vėl pasirodė ir prisiartinio prie pilies valdovo, mesdamas į Hegeną nepasitikėjimo žvilgsnį. — „Ko nori, Martinai? paklausė senolis. — Turiu jums kai ką patikėti, mesire. — Kalbėk garsiai. Šis vyras yra mano svečias: jis gali žinoti viską, kas mus liečia. — Tai štai, tęsė Martinas. Mano angelas sargas, be abejonės, įkvėpė mane išeiti į lauką ir pasiklaudyti, kas vyksta aplink namą; ir aš pastebėjau prie mūsų durų Žaną Šleivį (Jean-le-Bancal), smuikininką; jis lankosi tik smuklėse, ir kiekvienoje kaimo šventėje esi tikras rasiąs jo smuiką. Jis mane atpažino; kadangi mes susitikdavome dažniau kabaretuose nei bažnyčiose, jis manęs paklausė, ar norėčiau jam padėti šnipinėti pilį ir paruošti priemones, kad Šoirenhafas netikėtai patektų į Ožių rankas. — Jie manęs nepaims kaip žiurkės spąstuose! sušuko senolis. Pyktis man grąžino jėgas, kurias amžius buvo atėmęs. Jie pajus, kiek sveria mano ranka, ar mano kalavijas smailus ir ar mano karabinai taikliai muša. Ar tas žmogus išėjo? — Ne, mesire! Aš apsimėčiau pritariąs jo planams ir pagavau jį kaip lapę spąstuose. — Tegu jį pakaria tą pačią akimirką ant aukščiausio mano namų bokšto! — Ar nemanote, mesire, kad būtų protingiau apsiriboti jo uždarymu viename iš mūsų požemių, kad nesukeltume įtarimo jo bendrininkams? Mes visada turėsime laiko priversti jį pašokti tarp dangaus ir žemės... — Tu teisus, tarė Šoirenhafo senjoras. Mūsų padėtyje apdairumas galbūt geriau nei drąsa. Taigi, štai priemonė, kuri man atrodo geriausia. Martinas apsimes pritariąs šnipo planams. Jis išeis su juo iš pilies ir slapta nuves jį į Kalvarijos mišką, sakydamas, kad ginkluotų žmonių būrys šią naktį turi ateiti mums į pagalbą. Visi mūsų ginkluoti ir raiti žmonės tyloje padarys lankstą per mišką ir grįš į dvarą praeidami pro tą vietą, kur Martinas bus pasislėpęs su savo kompanionu, kad priverstų banditus patikėti, jog ši pagalba mums tikrai atvyko.“ — Ši gudrybė buvo tuoju pat įvykdyta ir pavyko. Prieš mušant vidurnakčiui, tarp banditų pasklido grėsmingas gandas. — „Į Šoirenhafą atvyko kareivių būrys. — Didelis raitelių būrys, pakartojo Žanas Šleivys, visi ginkluoti iki dantų ir pasiruošę mums duoti rudo.“ — „Kiek jų suskaičiavai? paklausė kapitonas. — Didelį skaičių, atsakė smuikininkas. Tamsa neleido man jų pakankamai įžiūrėti. Bet mačiau žibant jų ginklus silpnoje mėnulio šviesoje ir girdėjau jų arklius žvangiant kaip po ilgos kelionės.“ — Šleivio pasakojimas ir patikinimai, kuriuos jis be paliovos kartojo, sustiprino banditų įsitikinimą, kad Šoirenhafas ką tik gavo garnizoną, pajėgų ilgai gynybai. — Kapitonas buvo vienintelis, kuris abejojo smuikininko žodžiais. — „Žanai, tarė jis jam, tu matei, tu girdėjai, tik pamiršai suskaičiuoti, kiek jų buvo. Tavo girtos akys bus, be abejonės, padvigubinusios, patrigubinusios, padšimteriopūsios skaičių. Bet kuriuo atveju mes imsime kitos priemonės. Keturi vyrai nuvyks į Šoirenhafą pareikalauti pasiduoti. Penkiasdešimt vyrų,

tu, Pjerai Velnau (Pierre-le-Diable), su tavo kuopa, palydėsite juos, kad apsaugotumėte nuo bet kokio puolimo. Jūs sustosite Kalvarijos miške ir lauksite mano pasiuntinių sugrįžimo.“ — Vadui pasirinkus keturis pasiuntinius ir davus jiems instrukcijas, Pjeras Velnias surinko savo žmones, ir būrys patraukė link pilies. — Atvykę prie dvaro pakeliamojo tilto, jie davė švilpuko signalą, kad praneštų apie save. Martinas pro vieną iš šaudymo angų iškišo šautuvo vamzdį. — „Ar šauti?“ paklausė jis savo šeimnininko. — Ir nelaukdamas atsakymo nuspaudė gaiduką. Kulka sušvilpė pro ausį vienam iš Ožių pasiuntinių. — „Išdavystė!“ sušuko visi keturi balsai kartu. — „Atgal, Martinai!“ sušuko pilies valdovas, atstumdamas eigulį. — Paskui kreipdamasis į pasiuntinius: — „Tai tik klaida, bičiuliai, tarė jis jiems. Jums tuoj atidarys duris, ir duodu bajoro žodį! Jūs išeisite sveiki ir gyvi iš mano namų.“ — Tuoju pat pakeliamasis tiltas nusileido; durys atsidarė. — Ožių pasiuntiniai įėjo. — „Ko norite? paklausė pilies valdovas. — Dviejų dalykų, atsakė vienas iš jų. — Pirmojo? — Kad atiduotumėte mums visus ginklus, kurie yra jūsų rankose, atsakė banditas. — Antrojo? — Kad atiduotumėte mums visus pinigus, kurie saugomi šioje pilyje. — Eikite pasakyti tiems, kurie jus siuntė, kad ateitų pasiimti ginklų ir pinigų, jei gali,“ atsakė Šoirenhafo senjoras. — Durys vėl atsivėrė, ir pasiuntiniai išėjo. Pakeliamajam tiltui pakilus už jų, Martinas vėl atsistojo prie šaudymo angos, į kurią įdėjo savo iš naujo užtaisytą šautuvą. — „Ar reikia šauti, šeimnininke? — Tai ne kiškiai, Martinai. Šie žmonės yra po mano bajoriška apsauga.“ — Brakonierius tik nenoromis pakluso šiam įsakymui ir atitraukė šautuvą, kurio gaidukas jau buvo bešaukiantis kulką. — Dabar pilies valdovo padėtis buvo visiškai aiški. Pavojus buvo neatidėliotinas. Taigi užsiimta visko paruošimu energingai gynybai. Tarnai buvo apginkluoti gerais šautuvais ir spragilais ir pastatyti prie durų, nes dvaro sienos dėl savo aukščio buvo saugios nuo banditų puolimo. Visa tai padarius, atidaryti rūšiai ir požemis, kuris, vesdamas iš pilies į Geleno upelio krantą, siūlė saugų atsitraukimą, jei dvaras būtų užimtas. — Galėjo praeiti dvi valandos, kai Šoirenhafo prieigos buvo apsuptos daugybės banditų. Girdėjosi tik ginklų žvangesys, švilpukai, kurie klausinėjo ir atsakinėjo iš visų pusių, balsai, kurie kalbėjosi, ir įsakymai, kurie bėgo iš eilės į eilę. Pagrindinė gaujos dalis buvo pasiekusi pakeliamąjį tiltą. — „Pirmyn!“ sušuko tuoju pat kapitonas. — Ir banditai pajudėjo. — Bet tą pačią akimirką baisus trenksmas pasigirdo iš visų pilies šaudymo angų, kuri iki tol buvo likusi gilioje tyloje. — „Gerai taikyta, Martinai,“ tarė pilies valdovas, matydamas svyruojantį užpuolikų vadą, kuriam kulka pataikė į krūtinę. — Banditas apsisuko aplink save ir iškėlė kardą į orą. Paskui krito tarp saviškių, murmeldamas kимиu balsu: — „Pirmyn!“ — Plėšikai akimirką sudvejojo ir nedrįso žengti toliau. — Antras trenksmas nušvietė šaudymo angas, ir šeši vyrai krito į dulkes šalia savo kapitono lavono. — Tada sumišimas padvigubėjo. Bet beveik tuoju pat įsiutusi minioje pasigirdo keršto šauksmas: — „Valio! valio!“ Ir jie metėsi pirmyn su neįtikėtinu įniršiu. Tai buvo tanki ir susiglaudusi masė, į kurią smigo visos kulkos, lėkiančios iš pilies kaip švino kruša. Dalis Ožių, nusileidę į griovį, virvėmis užlipo ant pakeliamojo tilto ir pjovė grandines, kurios jį laikė. Po akimirkos tiltas su trenksmu nusileido. Durys braškėjo ant vyrių, kapojamos geležies ašmenų. Kiekvienas smūgis dundėjo po įėjimo skliautu ir maišė savo duslų garsą su šaunamųjų ginklų triukšmu ir piktžodžiavimais, kurie griaudėjo minioje kaip audra. Durys krito išverstos, ir minia staugdama puolė po tamsiu skliautu. Staiga nugriaudėjo baisus sprogimas ir sudrebino dvaro sienas iki pat pamatų. Tai truko tik akimirką, tik sekundę. Paskui viskas vėl nugrimzdo į tirštą tamsą, ir tebuvo galima girdėti tik sužeistųjų ir mirstančiųjų klyksmus ir dejonės. Bendra klyksmas netrukus užgožė šias dejonės ir riksmus: Pergalė! pergalė! — Ir banditai metėsi pro pralaužą, mindžiodami keturiasdešimt saviškių lavonų, kuriuos minos, įrengtos po vartais, sprogimas buvo sutraiškęs. Ožiai įsiveržė į pilies kiemą. Bet nebebuvo nė vieno šūvio, kuris jiems atsakytų, nė vieno žmogaus, kuris stotų prieš juos. — „Neikite per greitai, draugai, sušuko Pjeras Velnias, kuris

perėmė vadovavimą gaujai. Būkime atsargūs visų pirma!“ Nes jis bijojo, kad kita mina, įrengta po žeme, kuria jie ėjo, nepadarytų naujų skerdynių tarp saviškių. — „Nieko nebijokite! pirmyn, jei nesate bailiai! atsakė tuojau pat balsas, kurį būtų mėtę atpažinę kaip Valterio fon Hegeną. — Į ataką! atsakė Pjeras Velnias.“ Ir banditai išsirikiavo dideliu ratu aplink jaunuolį, kuris su kardu rankoje stovėjo ant būsto slenksčio, bandydamas ginti įėjimą. — Tada prasidėjo baisi kova. Stiprios Valterio rankos mojavą baisiu kardu, kuris atrodė besidauginantis ir sudarantis geležinį ratą aplink jį. Tačiau ratas, kuris jį gaubė, vis traukėsi ir spaudė jį vis labiau. Atėjo akimirka, kai banditai įveikė šį vieną žmogų ir išleido džiaugsmo staugimą: „Jis paimtas!“ — Jį parbloškė ant žemės. Dešimt kirvių, dešimt kardų buvo pakelti virš jo, dešimt šautuvų vamzdžių nukreipti į jo krūtinę. — „Sustokite, sušuko kapitonas, atstumdamas plėšikus. Šis žmogus negali mirti kaip drąsuolis, tarė Pjeras. — Tegu jį pakaria ant pakeliamojo tilto sijos! tarė Žanas Šleivys. — Tegu jį įmeta į Geleną, tęsė kitas. — Aš žinau geriau, atsakė Pjeras Velnias. Tegu atveda jo arklių, ir tegu man atneša vieną iš virvių, kurios buvo panaudotos pakelti tiltui.“ — Tada kalinį užmetė skersai arklio, prie kurio jį ėmė stipriai pririšti, prieš tai surišę jam rankas ir kojas. Paskui virvėmis ėmė mušti vargšą gyvulį; ir kai jį ilgai mušė: „Dabar paleiskite jį!“ sušuko kapitonas. — Arklys buvo paleistas, ir jis pasileido kaip žaibas, per krūmus, per tankumynus, bėgdamas tarytum uragano nešamas. Arkliui ir raiteliui dingus, pradėta krėsti pilį; išlaužė visas duris, išplėšė visus baldus, patikrino visas slėptuves. — „Tai nesuvokiama, tarė sau banditai, kai viską iškrėtę nieko nerado, nei žmonių, nei pinigų. — Kaip jie galėjo pabėgti iš čia? paklausė vadas. — Aš mačiau rytiniame bokštelyje virvines kopėčias, pririštas prie sienos ir nusileidžiančias į griovį, tarė vienas gaujos narys. — Vadinas, jie pabėgo per ten, atsakė Pjeras. — Link Amstenrato (Amstenraedt), pridūrė Žanas Šleivys. — Mes juos pavysime, tęsė Pjeras Velnias.“ Ir visi banditai patraukė keliu į Amstenratą. — Davęs signalą sprogimui, kuris išsprogdino įėjimo vartus, Šoirenhafo senjoras ir jo žmonės pasitraukė per požemį, kuris vedė į Geleno upelio krantą. Valteris atsisakė juos sekti, kad apsaugotų jų atsitraukimą. Virvinės kopėčios buvo pririštos prie rytinio bokštelio, kad sudarytų įspūdį, jog bėgliai paspruko į tą pusę. Šoirenhafo senjoras ir visi jo namai ėjo tamsiu požemiu, apšviesti aklosios žibinto šviesos, kurią Martinas nešė priešakyje. Pasiekęs išėjimą tankiame atžalyne, Martinas užgesino žibintą, ir visi pamatė blyškias žvaigždes danguje. — Iš tolo girdėjosi Ožių triukšmas, kuris tolo ir geso naktį link Amstenrato kaimo, priešinga kryptimi nei ta, kuria ėjo bėgliai. — Bet vos tik pilies valdovas iškėlė koją iš požemio, jis atšoko apimtas išgąščio, o Matilda sušuko. Krūmuose pasigirdo didelis triukšmas, tarytum raitelio, kurio arklys, išgąsdintas griaustinio trenksmo, būtų pasibaidęs. Šis triukšmas darėsi vis aiškesnis. Tai buvo lūžtančios šakos, glamžomi lapai, prislopinti žvangimai. Tą pačią akimirką kažkas sunkaus nukrito prie jaunos merginos kojų. — „Valteris fon Hegenas!“ tarė Matilda. Tai iš tiesų buvo jis; kūnas pusiau sudraskytas virvių, rišusių jį prie arklio, bet sveikas ir gyvas. Džiaugsmo ašara nuriedėjo Šoirenhafo paveldėtojos skruostais, ir visi ėmėsi atrišti mazgus, veržusius Valterį. — „Kaip tai atsitiko? paklausė senolis, vos atsigavęs iš nuostabos. — Aš jums tai papasakosiu vėliau, atsakė jaunuolis. Pirmiausia galvokime apie tai, kaip atsidurti saugioje vietoje. Aš pažįstu netoli čia Hulebruko (Hullebroeck) malūnininką. Mes ten rasime arklių. Patrauksime link Giulto (Geulth), kur pereisime Masą.“ Ir nesuteikdamas laiko atsikvėpti, jis vedė būrį. — Jie paliko kairėje Heko kaimą ir leidosi siaura raguva link Šventojo Petro varpinės. Vos tik į ją įžengė, Martinas, kuris ėjo būrio priekyje kaip žvalgas, staiga sustojo ir tyliai tarė: „Stokite.“ — Visi sustojo, nes visi žinojo, koks išvystytas šiame brakonierių tas laukinio žvėries instinktas, kuris užuodžia pavojų, supranta vėjo kalbą, išgirsta iš atžalyno lapų čežėjimo, ar tai draugas, ar priešas jį sukėlė. — Įsitikinęs, iš kurios pusės sklinda garsas, kuris jį sudomino, eigulys užsikabino šautuvą per petį ir pasiruošė kopti raguvos šlaitu. Nepajudindamas akmenuko,

nesuglamžydamas augalo, nenulauždamas krūmo šakelės, jis katės lengvumu pasiekė šlaito viršūnę ir apsidairė aplinkui, klausydamasis visomis ausimis. Jis tuoju pat atpažino, koks tai buvo garsas, nes netoliese pastebėjo tą grėsmingą mažą lempą, kuri užsidegdavo tik tamsių naktų glūdumoje, kad apšviestų Ožių iniciaciją. Siaubo klyksmas būtų išsprūdęs iš bėglių lūpų, jei jis jiems būtų pasakęs: — Mes esame netoli Ožių koplyčios. Bet jis pasilenkė prie raguvos krašto ir davė jiems ženklą eiti atsargiai: „Eikite vilko žingsniu, tarė jiems tyliai; mes čia esame vietoje, pilnoje pavojaus.“ — Visas būrys nusileido raguva giliausioje tyloje. Jie paliko kairėje Ostės (Ooste) stogus ir po pusvalandžio ėjimo įžengė į Falkenburgą. — „Ačiū dangui! mes išgelbėti!“ sušuko Šoirenhafo senjoras. — Tuo tarpu Martinas prasiskverbė per krūmus ir aukštas žoles iki pat koplyčios įėjimo. Ten jis pamatė vykstant iniciacijos misterijas. Priešais altorių stovėjo tas garsusis žydas Abraomas Natanas, kuris suvaidino tokį baisų vaidmenį gaujos istorijoje. Jis buvo apsirengęs savotišku auksu siuvinėtu arnotu ir priiminėjo priesaiką iš vargšo karvių piemens, kurį ką tik nukėlė nuo medinio ožio. „Tu išsižadi Dievo? klausė jo žydas. — Taip, atsakė valstietis girtu balsu. — Ir Mergelės bei šventųjų? — Taip, Mergelės ir šventųjų. — Tu sutinki atiduoti savo sielą demonui, kad jis tau mainais suteiktų žemės gėrybes, auksą, turtus ir galią persikelti savo valia visur, kur norėsi? — Taip. — Na gi! aš priimu pragaro vardu tavo sielą už šią kainą, tarė Natanas. Ir dabar tu esi vienas iš mūsų. Štai kortelė, kuri leis tave atpažinti broliams. Paskui, padavęs jam kortelę, pažymėtą hieroglifiniu ženklu, žydas apkabino jį broliška ir pakartojo: Iki šio vakaro. — To nebus, tarė sau Martinas.“ Ir, prakišęs šautuvo vamzdį tarp krūmo, už kurio slėpėsi, šakų, jis nusitaikė į Nataną, kuris lenkėsi prie savo kompaniono ir davė jam iniciacijos bučinį. Tą pačią akimirką gaidukas nusileido; kulka sutrupino naujojo adepto galvą ir įsmigo į žydo dešinės rankos mėsą. Baisus klyksmas nuaidėjo koplyčioje: „Išdavystė! išdavystė!“ — Naujasis Ožys nusirito ant altoriaus laiptų, akimirką pasiraivė ir atidavė paskutinį atodūšį. Žydas pakėlė kruviną ranką ir tarė dviem likusiems kompanionams, rodydamas į negyvėlį: „Broliai, atkeršykite už mane ir atkeršykite už šį žmogų.“ — Du krikštaitėviai paėmė savo karabirus ir išėjo iš koplyčios, nukreipdami ginklus į tą vietą, kur pastebėjo brakonieriaus ugnį. Jų dvi kulkos išlėkė kartu. — „Blogai taikyta! mano kūmai,“ sušuko Martinas, kuris buvo pertaisęs savo dvivamzdį šautuvą ir laikė du šūvius paruoštus priešininkams. — Jis paleido pirmąjį, ir vienas iš vyrų krito. Jis paleido antrąjį, ir kitas taip pat krito. Liko tik žydas. Bet Natanas pabėgo per miško tankmę ir dingo paskutinėse nakties tamsybėse. — Martinas su aušra grįžo į Falkenburgą. Jis informavo antstolį apie tai, kas įvyko. Teisingumas su stipria palyda nuvyko į iniciacijos koplyčią ir ten rado tik du lavonus, kuriuos budelis gėdingai užkasė po gėdingomis kartuvėmis. — Natanas buvo sugautas po penkiolikos dienų ir pakartas 1772 m. rugsėjo 24 d. Heke, Graedo viržynėje. — Nepaisant teisėjų griežtumo, nepaisant daugybės plakatų, paskelbtų kilnių ir galingų Jungtinių Provincijų senjorų, ir priemonių, kurių ėmėsi Lježo kunigaikščiai vyskupai, Ožiai negalėjo būti visiškai išnaikinti. Kai kurie amžnininkai rašytojai šios gaujos pradžių nukelia į 1736 metus. Ją pavyko sutramdyti tik 1779 m. Ji turėjo daug vadų, tarp kurių ypač figūruoja garsusis chirurgas iš K., iš Rolduko krašto, žydas Abraomas Natanas, Hermanas L. ir Antuanas B., pravarde \*Mox\*. Ji netgi turėjo kapelioną, kuris pamokslavo visus nusikaltimus; jis vadinosi Leopoldu L. Koplyčios, kuriose paprastai vykdavo iniciacijos, buvo Šventosios Rozos (Sainte-Rose) netoli Sittardo (Sittard), Šventojo Leonardo netoli Rolduko, ir dar viena, esanti Urmono (Urmon) apylinkėse prie Maso. Visų šių vietų iki šiol bijo kaimyniniai kaimiečiai, kurie Ožių istorijoje randa kuo sočiai užpildyti savo ilgus žiemos vakarus. — Matilda de Šoirenhaf ir Valteris fon Hegenas baigė kaip visi romanų herojai: jie susituokė ir susilaukė gausių palikuonių.

— Tie iš mūsų skaitytojų, kurie nori išsamesnių detalių apie Ožių gaujos istoriją, gali pasikonsultuoti su maža to meto knygele, išleista 1779 m. Maastrichte, be vietos ir datos, kuri turi šį įdomų pavadinimą: \*Oorsprong, Oorzaeke, bewys\*, etc. Naktinių vagių ir plėšikų bedieviškos ir susimokusios gaujos už Maso esančiuose kraštuose ir gretimose srityse kilmė, priežastis, įrodymas ir atskleidimas, su tikslu nubaustųjų ir bėglių nurodymu, autorius S.-P.-J. Steinada.

**Kleudde (Kleudde).** — Kleudde, kad ir koks barbariškas, koks kakofoniškas jums atrodytų šis vardas, yra kaukas, ir nacionalinis kaukas, kaukas, gyvenantis Flandrijos ir Brabanto rūkuose, žodžiu, belgiškas kaukas! — Jei turite šiek tiek ugnies vaizduotėje, be abejonės vien išgirdę žodį kaukas, jūs jau formuojate visą fantastišką, idealų, antgamtinį dvarą, sudarytą iš gnomų klastingomis akimis, silfų žydrais sparnais, auksiniais plaukais, salamandrų ugninėmis pėdomis. — Poetai, jaunos merginos, vaikai, Kleudde, su savo niūriu apvalkalu, su savo vardu, tokiu pat baisiu kaip jo esybė, Kleudde vienu žodžiu turi užmušti jūsų sapnų pastatą. Kleudde yra piktavališkas kaukas, turintis bazilisko žvilgsnį ir vampyro burną, žaltvykslės miklumą ir grifo bjaurumą; Kleudde myli šaltas ir miglotas naktis, apleistas ir sausas pievas, dirvonuojančius laukus, baltuojančius mirusiųjų kaulais, žaibo trenktus medžius, kukmedį ir kiparisą; jam patinka samanomis apaugę griuvėsiai; jis bėga nuo šventų vietų, kur ilsisi krikščionys, kryžiaus vaizdas jį akina ir kankina; jis geria tik žalią vandenį, dvokiantį išdžiūvusio tvenkinio dugne: duona niekada neliečia jo lūpų; Kleudde vengia minios; dienos šviesa degina jam akis; jis pasirodo tik tomis valandomis, kai pelėda dejuoja apleistame bokšte; požeminis urvas yra jo buveinė; jo kojos niekada nesuteršė žmogaus būsto slenksčio; paslaptis ir siaubas gaubia jo prakeiktą egzistenciją: neapibrėžtos kaip oro atomai, jo formos išsprūsta iš pirštų ir neatsargiajam, kuris bandytų jas apkabinti, ant rankų palieka tik juodą ir skausmingą liniją kaip nudegimą. Jo juokas panašus į pasmerktųjų; jo klyksmas, kimus ir neapibrėžiamas, priverčia krūpčioti iki pat vidurių; Kleudde gyslomis teka demono kraujas. Vargas tam, kas vakare kelyje sutinka Kleudde, juodąjį kauką! — Tam tikruose Brabanto kaimuose vien Kleudde vardas daro valstiečių protams tokią baisią įtaką, kad būtų neįmanoma priversti juos išeiti iš namų vėlyvą nakties valandą ir nusiųsti į lauką, mišką ar pievą, kur liaudies tikėjimas apgyvendina šį kauką. Vaikai jo labai bijo; jiems grasinama Kleudde pasirodymu, kai jie elgiasi blogai. Jaunų merginų baimė šiai vilkolakio rūšiai yra ne mažiau įsišaknijusi; ne viena vakare atbėga uždususi į tėvų namus drebėdama pasakoti, kad tamsoje matė Kleudde, kratantį savo grandines. — Pasak kaimiečių, šis kaukas yra tikras Protėjas, įgaunantis pačias įvairiausias, keisčiausias formas; tai jis medis, iš pradžių labai mažas, paskui pamažu ištįstantis iki milžiniško aukščio; tada staiga pajudėjęs pakyla nuo žemės ir dingsta debesyse; vienintelis blogis, kurį Kleudde realiai padaro šiuo pavidalu, tai išrauna ir nuverčia kitus medžius, kuriuos sutinka savo kelyje. Tai jis apsivelka juodo šuns kailiu, vaikšto ant užpakalinių kojų, krato grandinę, kurią nešioja ant kaklo, ir netikėtai užšoka ant pečių tam, kurį pamato naktį nuošaliame takelyje, suspaudžia, parbloškia ant žemės ir pabėga. Dažnai Kleudde yra liesas ir išsekęs arklys; tada jis tampa arklidžių berniukų baidykle. Žinoma, kad dideliuose ūkiuose yra paprotys naktį išleisti arklius ganytis į pievas; tarnai su kaimišku nuoširdumu pasakoja, kad jiems kartais atsitinka, jog manydami lipą ant vienos iš savo kumelių, jie apsižergia Kleudde, kuris tuojuo pat pasileidžia bėgti iš visų jėgų, kol, atvykęs prie tvenkinio ar upelio, pasistoja piestu ir įmeta ten savo raitelį; paskui, kol auka kapstosi vandenyje, jis akimirka atsigula ant pilvo, išleidžia juoko pliūpsnį ir dingsta tuo momentu, kai raitelis išlipa iš savo vonios. — Priklausomai nuo aplinkybių, Kleudde pasiverčia



kate, rupūže, šikšnosparniu ar bet koku kitu gyvūnu. Valstiečiai teigia galį atpažinti jo artėjimą iš dviejų mažų melsvų liepsnelių, kurios mirga ir juda šokčiodamos, bet visada tiesia linija; šios mažos liepsnelės yra jo dviejų akių vyzdžiai; vienintelis būdas tada išvengti Kleudde, tai bėgti zigzagais, kaip darytų tas, kurį vejasi gyvatė. — Prieš tris mėnesius aš atsitiktinai apsistoju viename ūkyje Ternate (Ternath), Briuselio apylinkėse. Buvo vakaras, aš atsidūriau kompanijoje su visu ūkio personalu, susirinkusiu aplink platų žiemos židinį. Būti šių gerų ir paprastų valstiečių draugijoje man buvo naujovė, tuo labiau pikantiška, kad ketinau pasinaudoti vakaru ir surinkti šiek tiek žinių apie Kleudde. Nukreipiau pokalbį į šią temą, apie kaukus, apie \*kabotermannekens\* ir kitus bildukus, kurių pavadinimai man iškrito iš galvos. — „Pone, ar žinote Kleudde kilmę? paklausė manęs senas tarnas. — Ne, atsakiau jam, sužavėtas jo klausimo. — Baisu klausytis, tęsė senolis. Štai kaip tai pasakojama mūsų krašte. Prieš gerą šimtą metų, miško, kuris riboja šiaurinę kaimo dalį, gale buvo matyti mažas ir skurdus namelis, gyvenamas moters, tokios paliepusios, tokios bjaurios, kad ne kartą galvota ją sučiupti, kad sudegintų kaip raganą; nes visi sakė, kad ji turi ryšių su velniu ir kad jos lūšna tarnauja kaip susitikimo vieta sabatui. Vieną vakarą, kai audra, kokios nebuvo girdėti nuo neatmenamų laikų, drebino visus būstus, dangaus ugnis krito ant įtartinos lūšnos ir sudegino ją kartu su sena moterimi, kurios pajuodusį kūną kitą dieną rado gulintį pelenuose. Tris dienas niekas nedrįso prisiartinti prie gaisravietės; bet pagaliau, kadangi miško savininkas norėjo panaudoti šią savo žemės dalį, jis pasiėmė su savimi keletą drąsiausių savo tarnų, ginkluotų ilgais kabliais, kad ištrauktų raganą iš griuvėsių. Ūkio bernai drebėdami ėmėsi darbo; vos jie palietė raganą savo kabliais, išgirdo didelį triukšmą ir gavo į visus narius smarkų smūgį; jie pamatė mažą juodą žmogų išeinantį iš senės kūno, staiga išaugantį ir pasprunkantį iš griuvėsių, šaukiantį: \*Kleudde, Kleudde, Kleudde!\* Visi tarnai prarado sąmonę, ir kai atsipeikėjo, gaisro vietoje nebematė nieko kito, tik tvenkinį, pilną dvokiančio vandens, kurio kvapas vertė vemti. — Pasmerkta raganos siela perėjo į šio juodo žmogaus kūną, arba, geriau sakant, į šio velnio kūną, kuris nuo to laiko, nebeturėdamas jokios ramybės, klaidžioja po laukus ir lygumas, ieškodamas pakenkti viskam, ką sutinka...“

**Glubdubdribas (Glubbubdrib).** — Jei Sirano de Beržerako fragmentas apie Agripą pateikia supratimą, koks buvo apie burtininkus Prancūzijoje Liudviko XIII laikais, tai ištrauka, kurią Sviftas (Swift) jiems paskyrė kitame amžiuje, nusipelno ne mažiau būti pateikta skaitytojui. Ji randama trečiosios Guliverio kelionės VII ir VIII skyriuose. — „Glubdubdribas, jei tiksliai išverčiu žodį, reiškia burtininkų arba magų salą. Ji yra tris kartus didesnė už Vaito salą; ji labai derlinga. Ši sala yra valdoma genties vado, visa gentis sudaryta iš burtininkų, kurie tuokiasi tik tarpusavyje, ir kurių kunigaikštis visada yra vyriausias genties narys. — Šis kunigaikštis arba gubernatorius turi puikius rūmus ir parką apie tris tūkstančius akrų, aptvertą tašytų akmenų siena, dvidešimties pėdų aukščio. Šiame parke yra kitų mažų aptvarų gyvuliams, javams ir sodams. — Gubernatorių ir jo šeimą aptarnauja gana nepaprastos rūšies tarnai. Dėl turimų nekromantijos žinių jis turi galią iššaukti mirusiuosius ir priversti juos jam tarnauti dvidešimt keturias valandas, niekada ilgiau; ir jis negali iššaukti tos pačios dvasios anksčiau nei po trijų mėnesių pertraukos, nebent tai būtų dėl kokios nors didelės progos. — Kai mes išsilaipinome saloje, buvo apie vienuolika valandų ryto. Vienas iš mano dviejų kompanionų nuėjo pas gubernatorių ir pasakė jam, kad svetimšalis nori turėti garbės pasveikinti jo didenybę. Šis komplimentas buvo gerai priimtas. Mes visi trys įėjome į rūmų kiemą ir praėjome tarp eilės sargybinių, ginkluotų ir apsirengusių labai senoviškai, ir kurių veido išraiška turėjo kažką, kas



man kėlė neapsakomą siaubą. Mes perėjome apartamentus ir sutikome daugybę tokios pat rūšies tarnų, kol pasiekėme gubernatoriaus kambarį. — Po to, kai padarėme tris gilius nusilenkimus, jis mus pasodino ant mažų taburečių savo sosto papėdėje. Jis man uždavė įvairių klausimų apie mano keliones; ir norėdamas parodyti, kad nori su manimi elgtis be ceremonijų, jis davė ženklą pirštu visiems savo žmonėms pasišalinti; ir akimirksniu, kas mane labai nustebino, jie dingo kaip sapno vizijos. — Man buvo sunku nusiraminti. Bet gubernatoriui pasakius, kad neturiu ko bijoti, ir matydamas savo du kompanionus visiškai ramius, nes jie buvo pripratę prie šio reginio, aš pradėjau įgauti drąsos ir papasakojau jo didenybei įvairius savo kelionių nuotykius, ne be šio tokio dvejojimo ir ne be dažno žvilgčiojimo sau už nugaros į vietą, kur mačiau vaiduoklius dingstant. — Turėjau garbės pietauti su gubernatoriumi, kuris liepė mus aptarnauti naujai šmėklų trupei. Pastebėjau, kad mano išgąstis buvo mažesnis per šį antrąjį pasirodymą. Mes buvome prie stalo iki saulėlydžio; aš paprašiau jo didenybės leisti man nenakvoti jo rūmuose, kaip jis malonėjo mane kviesti; ir aš bei du mano draugai nuėjome ieškoti lovos kaimyniniame mieste, mažosios salos sostinėje. — Kitą rytą mes grįžome pareikšti pagarbos gubernatoriui, kaip jis mums buvo malonėjęs rekomenduoti; ir mes tokiu būdu praleidome apie dešimt dienų šioje saloje, būdami didžiąją dienos dalį pas gubernatorių, o naktį savo užiegoje. Aš pasiekiau tokį familiarumą su dvasia, kad jų visiškai nebebijojau, arba bent jau, jei dar šiek tiek baimės liko, ji užleido vietą mano smalsumui. — Jo didenybė man vieną dieną pasakė įvardinti tokius mirusiųsius, kokie man patiks, kad jis man juos atveds ir privers atsakyti į visus klausimus, kuriuos norėsiu jiems užduoti, su sąlyga, kad aš jų klausinėsiu tik apie tai, kas vyko jų laikais, ir kad galėsiu būti visiškai tikras, jog jie man sakys tiesą; nes melas yra nenaudingas talentas kitame pasaulyje. — Aš su labai nuolankiomis padėkomis priėmiau jo didenybės pasiūlymą. — Mes buvome kambaryje, iš kurio atsivėrė labai gražus vaizdas į parką; ir kadangi mano pirmas noras buvo pamatyti pompastines ir didingas scenas, aš paprašiau pamatyti Aleksandrą Didįjį jo armijos priešakyje, tokį, koks jis buvo Arbely mėšyje. Tuoju pat, gubernatoriui davus ženklą, graikų kunigaikštis pasirodė didžiulėje pievoje po langu, kuriame mes buvome. — Aleksandras buvo pakviestas užlipti į kambarį. Man buvo sunku suprasti jo graikų kalbą, nes pats nebuvau labai įgudęs šioje kalboje. Jis mane patikino savo garbe, kad nebuvo nunuodytas, bet kad mirė nuo karštinės, kurią sukėlė gėrimo perteklius. — Paskui aš pamačiau Hanibalą, persikeliantį per Alpes; ir jis man pasakė, kad savo stovykloje neturėjo nė lašo acto. — Aš pamačiau Cezarį ir Pompėjų jų kariuomenių priešakyje, pasiruošusius pulti. Pamačiau pirmąjį jo didžiąjame triumfe. Panorau pamatyti Romos senatą didelėje salėje, su šiuolaikine įstatymų leidžiamąja asamblėja, išrikiuota kitoje pusėje. Senatas man atrodė herojų ir pusdievių susirinkimas; kita asamblėja man atrodė kaip krūva prekyautojų, kišenvagių, plėšikų ir pagyrūnų. — Aš nuvarginčiau skaitytoją, jei vardinčiau didelį skaičių garsių asmenybių, kurios buvo iššauktos, kad patenkintų mano nepasotinamą troškimą pamatyti visus senovės periodus, pastatytus man prieš akis. Aš juos pradžiuginau daugiausia stebėdamas naikintojus, tironus, uzurpatorius ir pavergtų tautų išvaduotojus. Bet man būtų neįmanoma išreikšti pasitenkinimo, kurį patyriau, taip, kad priversčiau jį pajusti tuos, kurie skaitys šiuos puslapius. Norėdamas pamatyti senovės žmones, labiausiai pagarsėjusius protu ir mokslu, aš panorau jiems paskirti vieną dieną. Paprašiau, kad būtų parodyti Homeras ir Aristotelis jų komentatorių priešakyje; bet pastarųjų buvo tiek daug, kad keletas šimtų buvo priversti laukti priekambariuose ir rūmų kiemuose. Iš pirmo žvilgsnio aš atpažinau šiuos du didžius vyrus ir atskiria juos ne tik iš minios, bet ir vieną nuo kito. Homeras buvo didesnis ir atrodė geriau nei Aristotelis. Jis laikėsi labai tiesiai savo amžiui, ir jo akys buvo pačios gyviausios, skvarbiausios, kokias aš kada nors buvau matęs. Aristotelis labai kūprinosi ir naudojosi lazda. Jo veidas buvo liesas, plaukai reti

ir lygūs, balsas duslus. Aš greitai pastebėjau, kad jie abu buvo visiškai svetimi likusiai kompanijai ir anksčiau nebuvo apie ją girdėję. — Viena šmėkla, kurios neįvardinsiu, man pakuždėjo į ausį, kad šie komentatoriai požeminiame pasaulyje visada laikosi kuo toliau nuo savo autorių, nes gėdijasi taip neoriai reprezentavę palikuonims šių didžiųjų rašytojų mintis. — Aš paprašiau gubernatoriaus iššaukti Dekartą ir Gasendį (Gassendi), ir paraginau juos paaiškinti savo sistemas Aristoteliui. Šis didis filosofas pripažino savo klaidas fizikoje, kurios kilo iš to, kad jis samprotavo remdamasis spėlionėmis, kaip visi žmonės turi daryti; ir jis mums leido pastebėti, kad Gasendis ir Dekarto sukūriai savo ruožtu buvo atmesti. Jis išpranašavo tą patį likimą traukai, kurią mūsų dienų mokslininkai gina su tokiu užsidegimu. Jis sakė, kad bet kokia nauja sistema apie gamtos dalykus tėra nauja mada ir turi keistis kiekviename amžiuje, ir kad tie, kurie pretendavo jas paremti matematiniais įrodymais, taip pat turės trumpalaikį populiarumą ir vėliau nugrims į užmarštį. — Aš praleidau penkias dienas kalbėdamasis su kitais senovės mokslininkais. Mačiau daugumą Romos imperatorių. Gubernatorius malonėjo iššaukti Heliogabalo virėjus, kad paruoštų mums pietus; bet jie negalėjo mums parodyti viso savo meistriškumo, nes trūko medžiagų. Agesilajo ilotas mums pagamino spartietiško juodojo viralo patiekalą, ir mes negalėjome nuryti antro šaukšto šio valgio... — Mano atradimai apie šiuolaikinę istoriją buvo žeminantys. Aš pripažinau, kad istorikai pavertė karius bepročius ir bailius didžiais karvedžiais, pamišėlius ir mažus genijus — didžiais politikais, pataikūnus ir dvariškius — doriais žmonėmis, ateistus — žmonėmis pilnais religijos, bjaurius ištvirkėlius — skaisčiais žmonėmis, ir profesionalius skundikus — tikrais ir nuoširdžiais žmonėmis. — Vienas armijos generolas man prisipažino, kad kartą laimėjo pergalę dėl savo bailumo ir neapdairumo; o vienas admiras man pasakė, kad sumušė priešo laivyną prieš savo valią, kai turėjo noro leisti sumušti savąjį. — Kadangi kiekvienas iš iššauktų personažų pasirodė toks, koks buvo pasaulyje, aš su skausmu pamačiau, kiek žmonių giminė išsigimė...”

**Ortonas (Orthon) kaukas.** — Ši legenda ir trys trumpos istorijos, kurios seka po jos, yra paimtos iš „Prancūzijos legendų ir liaudies tradicijų“, kurias neseniai išleido ponas grafas Amodis de Boforas (Amodie de Beaufort). — Keliautojas, kuris šiandien keliauja po Prancūziją, vargu ar gali susidaryti supratimą apie tą įvairią fizionomiją, kurią ji turėjo viduramžiais. Valdžios centralizacija šiaip ne taip sujungė heterogeninius elementus, iš kurių ji susidėjo; vienodas atspalvis sklinda iš Paryžiaus ir stengiasi vis labiau absorbuoti ryškius provincijų individualumus. Ekonomistui tai galbūt laimingas rezultatas, pagirtina pažanga; bet, be abejo, menininkas apgailestauja dėl šio monotoniško niveliavimo; ir jis su meile grįžta į tą praeities laikų Prancūziją, tokią pilną karštų ir spalvingų aistrų, naivių tikėjimų, kur kiekviena provincija buvo centras, aplink kurį kartais susiburti didžiausi interesai. Svarbu grįžti prie šių idėjų skaitant pasakojimą, kuris seka. — Ortezas (Orthez), kuris dabar tėra mažas miestas be svarbos, viduramžiais buvo spindinčio dvaro buveinė, Fuos (Foix) grafų rezidencija. Keturioliktas amžius matė jo šlovės apogėjų: Gastonas III tada buvo jo siuzerenas. Pramintas Febu, ar dėl savo grožio, ar dėl saulės, kurią patalpino savo herbe, Gastonas neliko žemiau šios šlovingos emblemos. Ginklų šlovė, turtų šlovė ir politinis sumanumas, toks būtinas norint išsilaikyti aukštoje pozicijoje, viskas prisidėjo prie to, kad jis būtų pastatytas šių didžiųjų karūnos vasalų, feodalinių didybių, kurios turėjo nusilenkti po galinga Rišeljė ir Mazarino ranka, priešakyje. Ne kartą visos Prancūzijos interesai susikoncentravo aplink jį šiame mažame dvare. Kol kaimyninių valstybių ambasadoriai atvykdavo varžytis dėl jo paramos, mokslininkai, trubadūrai ir žonglieriai bėgo ten siekti šios beveik karališkos rankos malonių ir paskatinių.

Veltui būtume ieškoję kitur, net Prancūzijos karaliaus dvare, tobulesnio tos riterystės, kuri spindėjo tokiu ryškiu blizgesiu tada, kai jau ruošėsi užgesti, modelio. — *\*Gai-savoir\** (linksmojo mokslo/poezijos) dainos, kilnūs medžioklės malonumai pas Gastoną rado mėgėją, tiek apsišvietusį, tiek didingą. Medžioklė tada buvo aistra, rimtas reikalas, reikalavęs gilių studijų. Kuo galingesnis ir turtingesnis buvo senjoras, tuo daugiau prabangos jis ten rodė. Gastonas joje pasižymėjo, ir jis paliko išsamiausią to meto traktatą apie ją. — „Jo ekipažai šiam malonumui, sako jo gyvenimo istorikas, prabanga pranoko turtingiausių kunigaikščių ekipažus; jo arklidėse buvo maitinama ne mažiau kaip du šimtai arklių, kurių dauguma skirti šiam naudojimui, ir jis turėjo nuo dvylikos iki šešiolikos šimtų šunų. Jo kurtai buvo lengviausi ir gražiausi krikščioniškajame pasaulyje, o jo šunys elniams, danieliams, šiaurės elniams, didiesiems Pirėnų lokiams, vilkams ir šernams – patys stipriausi ir drąsiausi. Visi sakalininkystės paukščiai taip pat buvo auginami su dideliu rūpesčiu pas Foix grafą. Niekas nebuvo kilnesnio pamatyti kaip Ortezo pilies valdovo kompanija, išvykstanti į medžioklę su paukščiais: riteriai ant gražių ristūnų, galantiškai lydintys damas, sėdinčias ant elegantiškų jojamųjų arklių ir laikančias ant kumščio po gražų paukštį, kurį jos retkarčiais paglostydavo savo balta ranka. Ir tada ginklanešiai bei pažai su Fuos ir Bearno spalvomis, apsirengę žaliai vasarą ir pilkais kailiais žiemą; ir aptarnaujantys žmonės, tokie gausūs ir taip gerai apsirengę, kurie nešė visus įrankius ir tinklus, pačius išradingiausius, kokius tik įmanoma įsivaizduoti. Gastonas taip mylėjo visas šias medžioklės pramogas, kad padarė iš to ypatingą studiją, ir jam patiko mokyti taisyklių vyrus, kuriuos tam skyrė.“ — Tačiau šie kilnūs malonumai neprivertė jo pamiršti su nuostabia išmintimi tvarkyti savo valstybių administravimą. Tai galbūt vienintelis pavyzdys to meto aukšto ir galingo senjoro, kuris visko nepaaukojo karo aistrai. Todėl jo reputacija buvo didžiulė, ir Bearno gyventojai jį laimino. Toks personažas turėjo būti apsuptas tos stebuklingos aureolės, kurios niekada netrūksta viduramžių herojams. Jis buvo per daug mylimas trubadūrų ir žonglierių, kad jo šlovė nebūtų švenčiama su mitiniu kokios nors nuostabios legendos perdėjimu. Fruasaras (Froissart), patiklus ir naivus kronikininkas, išsaugojo mums brangiausią dokumentą. — 1388 m. jis aplankė spindintį Ortezo dvarą. Smalsus ir klausinėjantis, jis aistringai domėjosi narsių riterių, kuriuos ten sutiko, pasakojimais. Ten vienas ginklanešys jam pranešė, kad ponas grafas žinojo viską, kas vyksta, anksčiau už bet ką kitą, ir kad šis mokslas jam turėjo ateiti koku nors nekromantijos keliu: paskui, kronikininkui primygtinai reikalaujant detalių, ginklanešys nusivedė jį į šalį, į Ortezo pilies koplyčios kampą, ir pradėjo taip: „Gali būti apie dvidešimt metų, kai šiame krašte valdė baronas, kuris vadinosi Raimondu. Jis buvo Koaraso (Coarasse) senjoras: tai miestas už septynių mylių nuo Ortezo. Tuo metu, apie kurį kalbu, Koaraso senjoras turėjo bylą Avinjone prieš popiežių, prieš vieną kleriką iš Katalonijos, dėl Koaraso bažnyčios dešimtinų. Šios dešimtinės buvo vertos gerų šimto florinų pajamų per metus, ir klerikas sakė, kad turi į jas teisę. Or, kadangi jis buvo gerai remiamas dvasininkijoje, jis parodė ir įrodė savo teisę, ir popiežius Urbonas V, sėdėdamas visuotinėje konsistorijoje, pasmerkė riterį mokėti. Kai klerikas gavo popiežiaus bules, jis didelėmis kelionėmis jojo link Bearno, kad atvyktų perimti savo dešimtinės. Bet popiežiaus sprendimas buvo labai supykęs Koaraso senją; jis priėjo prie kleriko ir tarė jam: „Na štai, metrai Pjerai ar metrai Martinai (pagal jo vardą), manote, kad dėl jūsų laiškų aš turiu prarasti savo paveldėjimą? Nebūkite toks drąsus liesti tai, kas man priklauso; nes, jei tai padarysite, paliksite čia savo gyvybę. Eikite kitur gauti beneficijos, nes neturėsite nieko iš mano paveldėjimo; ir kartą visiems laikams, aš jums tai draudžiu.“ Riteris buvo žiaurus, klerikas išsigando ir nedrįso tęsti. Taigi jis nusprendė grįžti į Avinjoną. Bet prieš išvykdamas jis norėjo protestuoti prieš šį smurtą. Jis atėjo pas Koaraso senją ir kalbėjo jam taip: „Sire, tai jūsų jėga, o ne teisė atima iš manęs mano bažnyčios turtus, jūs darote didelę

skriaudą sąžinei: aš nesu toks galingas kaip jūs čia, bet žinokite, kad aš atsiųsiu jums tokį čempioną, kurio bijosite labiau nei manęs.“ Raimondas visiškai nepaisė jo grasinimų. „Eik, tarė jam, daryk ką gali, aš tavęs nebijau nei mirusio, nei gyvo. Tavo žodžiai neprivers manęs atsakyti nieko iš mano paveldėjimo.“ Klerikas išvyko: ar jis grįžo į Kataloniją, ar į Avinjoną? to nežinau; vis dėlto jis nepamiršo savo grasinimų. Po trijų mėnesių, kai riteris mažiausiai apie tai galvojo, pas jį atvyko nematomi pasiuntiniai. Jie pradėjo trankyti ir versti viską, kas buvo pilyje, taip, kad atrodė, jog jie ją sugriau; pono kambario durys nuo to visos drebėjo, ir dama, kuri gulėsi, mirė iš baimės. Kalbant apie riterį, jis gerai girdėjo visą tą triukšmą, bet nesakė nė žodžio, nes nenorėjo parodyti širdies, linkusios į silpnumą; be to, jis buvo pakankamai drąsus, kad lauktų visokių nuotykių pabaigos. — Šis triukšmas truko visą naktį. Ryte pilies tarnai susirinko ir atėjo pas baroną, kuris dar gulėjo. „Monsinajorai, tarė jie jam, argi nieko negirdėjote šią naktį kaip mes?“ Koaraso senjoras apsimetė nustebusiu. „O ką jūs girdėjote?“ atsakė jis jiems. Tada tarnai jam papasakojo, kaip buvo suversta pilis ir sudaužyti visi virtuvės indai. Riteris ėmė juoktis, sakydamas, kad jie tai susapnavo, ir kad tai tebuvo vėjas. „Mano Dieve! tarė dama pusbalsiu, aš tai gerai girdėjau.“ Kitą naktį tas pats sąmyšis pasikartojo, bet šį kartą dar smarkesnis, durys ir langai drebėjo nuo smūgių, kėdės šoko kambaryje. Riteris nebeiškentė, jis atsisėdo lovoje. „Na štai, sušuko jis, kas taip tranko į mano kambarį šią valandą? — Tai aš, buvo jam atsakyta, tai aš. — Kas tave siunčia? atsakė senjoras. — Katalonijos klerikas, kuriam tu darai didelę skriaudą, nes atimi iš jo beneficijos teises. Todėl nepaliksiu tavęs ramybėje, kol nesugrąžinsi jam teisingumo ir kol jis bus patenkintas. — Ei! kaip tave vadina, tave, tokį gerą pasiuntinį? — Mane vadina Ortonu. — Na, Ortonai, kleriko tarnyba tau nieko neverta, ji sukels tau per daug vargo. Palik jį, prašau, kad tarnautum man, aš būsiu tau dėkingas.“ Šis pasiūlymas sugundė Ortoną, riterio drąsa jam patiko: „Ar nori to? tarė jis jam. — Taip, ir su sąlyga, kad niekam čia nedarysi blogo, aš prisirišiu prie tavęs, ir mes gerai sutarsime. — Būk ramus, aš neturiu kitos galios kaip tik neleisti tau miegoti, tau ir kitiems. — Na, tai palik tą piktą kleriką ir ateik tarnauti man.“ Tuomet Ortonas taip susižavėjo Koaraso senjoru, kad dažnai lankydavo jį naktį, ir kai rasdavo jį miegantį, pakeldavo jo pagalvę ir smarkiai trankydavo į duris ir langus. Riteris veltui sakydavo: „Ortonai, leisk man miegoti, prašau. — Aš to nedarysiu, atsakydavo anas, kol nepapasakosiu tau naujienų.“ Tuo tarpu Koaraso senjoro žmona jautė tokią baimę, kad plaukai jai šiaušėsi ant galvos, ir ji slėpėsi giliai po antklode. Kartą pabudęs, pilies valdovas klausdavo pasiuntinio, kokių naujienų jis turi jam pasakyti ir iš kokios šalies jis atvyksta. — Šis atsakydavo: „Aš atvykstu iš Anglijos, arba iš Vokietijos, arba iš Vengrijos; išvykau iš ten vakar, ir tokie ir tokie dalykai ten įvyko.“ Taip Koaraso senjoras puikiai žinojo viską, kas vyko pasaulyje. — Tai truko apie penkerius metus; bet kadangi Foix grafas stebėjosi, kad Koaraso senjoras visada taip gerai informuotas, riteris, po daugelio primygtinių reikalavimų, papasakojo jam apie savo šaunuojį pasiuntinį. „Sire de Koarasai, tarė grafas, aš norėčiau tokį turėti; jis jums nieko nekainuoja, ir jūs tikrai žinote viską, kas vyksta pasaulyje. Ar malonėtumėte, mesire, man pranešti Ortono naujienas? — Monsinajorai, atsakė riteris, taip ir padarysiu dėl jūsų meilės.“ Taigi kaskart, kai Ortonas atnešdavo naujienų, Raimondas apie tai rašydavo Foix grafui. Vieną dieną šis jo paklausė, ar jis niekada nematė savo pasiuntinio. „Garbės žodis, monsijnorai, aš niekada apie tai nepagalvojau. — Na, jūsų vietoje aš būčiau nepraleidęs progos; aš būčiau paprašęs jo pasirodyti man. Prašau pasistengti, ir pasakykite man, kokios formos ir kokio pavidalo jis yra. Jūs man sakėte, kad jis kalba gaskoniškai kaip jūs ir aš. — Tai tiesa, atsakė senjoras, ir kadangi jūs man tai patariate, aš pasistengsiu jį pamatyti.“ Po kelių dienų atvyksta Ortonas, kuris, pagal savo paprotį, pradeda purtyti Koaraso senjoro pagalvę, kuris kietai miegojo: dėl jo žmonos, ji buvo prie to pripratusi ir nebebijojo. „Kas čia? tarė riteris pabudamas. — Tai aš, Ortonas! —

Ir iš kur atvyksti? — Atvykstu iš Prahos Bohemijoje; Romos imperatorius mirė. — Ir kada jis mirė? — Užvakar. — Kiek kelio nuo čia iki Prahos? — Yra šešiasdešimt dienų kelio. — Ir tu jau grįžai? — Taip, tikrai; aš einu greičiau už vėją. — Tuomet turi sparnus? — Ne, visai ne. — Ir kaip gi tu gali eiti taip greitai? — Jums nėra reikalo to žinoti. — Tiesa, bet aš noriai pamatyčiau tave, kad žinočiau, kokios formos esi. — Koks jums skirtumas, jei aš jums atnešu tikras naujienas? — Tai, Ortonai, kad aš tave labiau mylėčiau, jei būčiau tave matęs. — Kadangi turite šį norą, pirmas dalykas, kurį pamatysite rytoj ryte išeidamas iš savo kambario, būsiu aš. — Pakanka. Dabar eik, aš duodu tau laisvą šią naktį.“ Kitą rytą štai senjoras keliiasi. Dama taip išsigando, kad apsimetė serganti, sakydama, kad tą dieną nesikels. Ir kadangi jos vyras primygtinai reikalavo: „Tikrai, sakė ji, aš pamatyčiau Ortoną; o aš nenoriu nei jo matyti, nei jo sutikti, jei Dievui patiks. — Na, tarė riteris, aš noriu jį pamatyti, aš.“ Ir tuojau pat jis ryžtingai iššoko iš lovos ir atsisėdo ant krašto; jis manė atsidursiąs veidas į veidą su Ortonu, bet nieko nematė. Jis nubėgo atidaryti langų, kad matytų aiškiau, bet nepamatė nieko, kas leistų jam pasakyti: „Štai Ortonas.“ Diena praeina, ateina naktis. Vos jis atsigula, štai Ortonas, kuris pradeda kalbėtis su juo kaip įprasta. „Eik, tarė jam riteris, tu esi tik apgavikas; tu turėjai man vakar pasirodyti ir nieko nepadarei. — Bet taip, aš pasirodžiau. — Bet ne. — Kaip? argi nieko nematėte, kai iššokote iš lovos?“ Koaraso senjoras akimirka pagalvojo. „Garbės žodis, tarė jis, kai galvojau apie tave, pamačiau ant grindų du ilgus šiaudus, kurie sukosi ir žaidė kartu. — Tai buvau aš, tarė dvasia, aš buvau įgavęs šią formą. — To man nepakanka, įgauk formą, kurioje galėčiau aiškiai tave atpažinti. — Jūs darysite tiek, atsakė Ortonas, kad mane prarasite ir kad aš pavargsiu nuo jūsų, nes esate per daug reiklus. — Tu nepavargsi nuo manęs, nes jei pamatysiu tave bent vieną kartą, to man užteks. — Na, jūs mane pamatysite rytoj. Gerai įsidėmėkite pirmą dalyką, kurį pastebėsite išeidamas iš savo kambario, tai būsiu aš. — Gerai, tarė senjoras, eik tad šalin, nes noriu miegoti.“ Kitą dieną trečią valandą (\*heure de tierce\* – apie 9 ryto), Koaraso senjoras keliiasi ir ruošiasi kaip dera jo rangui. Jis išeina iš savo kambario ir ateina į galeriją, kuri turėjo vaizdą į pilies kiemo vidurį. Jis apsidairo aplinkui, ir pirmas dalykas, kuris krenta jam į akis, yra milžiniška kiaulė, didžiausia, kokia tik buvo matyta; ji buvo tokia liesa, kad rodė tik kaulus ir odą; jos snukis buvo aštrus ir alkanas. Koaraso senjoras nemaloniai pamatė šį bjaurų gyvūną, jis pašaukė savo žmones. „Nagi, greitai, tarė jis jiems, išleiskite šunis, noriu, kad ši kiaulė būtų sudraskyta.“ Tarnai pakluso ir užsiundė šunis ant kiaulės. Ji išleido didelį klyksmą, metė ilgą žvilgsnį į Koaraso senjorą ir išnyko kaip dūmai, nežinant, kas jai nutiko. Kai senjoras visai susimąstęs grįžo į savo kambarį, jis prisiminė Ortoną. „Vargas! tarė jis, manau, kad mačiau savo pasiuntinį; kaip gailiuosi užsiundęs ant jo savo šunis! Bus didelis atsitiktinumas, jei jį dar pamatysiu, nes jis man sakė, kad vos tik aš jį supykdysiu, jis nebegrįš.“ Tai buvo tiesa: Ortonas nebegrįžo, ir Koaraso senjoras mirė kitais metais. — Sakoma, kad šaunusis pasiuntinys perėjo į Foix grafo tarnybą, nes čia ar kitur nieko nedaroma, ko jis nebūtų labai gerai informuotas, net kai juo labiausiai nepasitikima. Ir tai yra tvirtas beveik visų Bearno gyventojų įsitikinimas.“ — Taip kalbėjo ginklanešys, ir Fruasaras nepamiršo gerai įsiminti tokios nuostabios pasakos.

**Atsiskyrėlio šuolis (Le Saut de l'Ermite).** — Už kelių mylių nuo Luvua (Louvois), netoli poetiško kaimelio, vadinamo Vil-an-Selv (Ville-en-Selve), dar prieš keletą metų egzistavo tamsi duobė, kuri anksčiau buvo karjeras, ir kuri nešiojo keistą \*Atsiskyrėlio šuolio\* pavadinimą. Apylinkių gyventojai pasakoja keistus ir nuostabius dalykus apie šią bedugnę. Tiesa, kad jos padėtis turėjo ypatingai tikti fantastiškiems legendų pasakotojų pasakojimams. Atsiskyrėlio šuolis yra



viduryje šimtamečio miško, toli nuo bet kokios gyvenamos vietos; tankūs brūzgynai saugo jėgimą, ir gilios ertmės, išsibarsčiusios visur aplinkui, daro priėjimą pavojingą tiems, kurių liaudies gandai neatbaido. Teroro neramumų metu plėšikų gauja pasirinko šią bedugnę savo slėptuve, kas ne mažai prisidėjo prie jos blogos reputacijos padidinimo. Todėl, kai baigiasi sunkūs dienos darbai, lemtingoji praraja visada pateikia vakaronei keletą tų paslaptinių pasakojimų, kurie priverčia susispausti aplink pusiau užgesusį židinį išsigandusių Vil-an-Selv merginų ratelį; tai baisūs jaunos princesės, pagrobtos iš tėvo važiuojant per mišką, nuotykių, kurios pėdsakų niekada nepavyko rasti; tai šiurpūs žmogaus pavidalo monstrų nusikaltimai, kurie atnešė nusiaubimą ir mirtį net į patį kaimą. Kartais kaimo pasakotojas įmaišo linksmy vaizdų į šiuos niūrius paveikslus; taip jis mėgsta pasakoti, kaip didingo grožio moteris vieną dieną pakilo iš Atsiskyrėlio šuolio dugno ir nuramino audrą, kuri jau buvo sugriovusi pusę Vil-an-Selv. Bet tarp šių pasakojimų Atsiskyrėlio šuolio kilmė yra tas, kurį jis atkuria su didžiausia meile. Štai jis visu savo paprastumu. — Devintojo amžiaus pabaigoje Žermeno (Germaine) miškuose gyveno garbingas atsiskyrėlis, kurio vardas buvo Fulgundas (Fulgunde). Šis šventas žmogus leido gyvenimą meldamas Dievą ir lankydamas kaimyninius kaimelius; dešimties mylių spinduliu jis buvo žinomas ir visų mylimas. Turtingiesiems jis rekomendavo vargšus; ligoniams atnešdavo kokios nors pagalbos; visiems suteikdavo paguodos. Gerasis atsiskyrėlis nieko neprašė sau, ir vis dėlto viena įkyri mintis jį užimdavo; jis turėjo norą, norą tokį pat šventą, koks jis buvo karštas: jis norėjo pastatyti koplyčią Mergelės garbei, tai buvo vienintelis jo gyvenimo įžadas; jis maišėsi į visus jo sapnus, į visus jo darbus, į visas jo maldas. — Vieną vakarą, kai Fulgundas užmigo, sūpuojamas šios saldžios minties, jam pasirodė jaunuolis; jis vilkėjo baltą drabužį ir turėjo tą spindintį ir švytintį veidą, kuris priklauso tik angelams. „Gerasis atsiskyrėli, tarė jis jam, Dievo Sūnus išgirdo jūsų maldas; tai, ko trokštate, įvyks taip, kaip norite. Paimkite šį jo šventosios Motinos atvaizdą; per jį darysite stebuklus. Tik prisiminkite Dievo Sūnaus žodžius: \*Budėkite ir melskitės\*.“ Fulgundas, pabudęs po šios vizijos, rado tik mažą Mergelės atvaizdą prie savo galvūgalio. Jis jį paėmė, padėjo matomiausioje savo oratorijos vietoje, tada puolė ant kelių. Su koku jausmingumu jis dėkojo šventajai Mergelei! koks jis buvo laimingas ir dėkingas! Staiga jo protą pervėrė mintis: „Aš nubausiu Šėtoną, pamanė jis; tai jis pastatys Mergelės koplyčią.“ Tučtuojau Fulgundas paėmė paslaptinį atvaizdą ir įsakė Šėtonui pasirodyti. — Tą pačią akimirką žemė atsivėrė, ir velnias pasirodė. Nors jis atrodė ne visai nuolankus ir paklusnus, jis labiau panėšėjo į nedrausmingą tarną nei į puolusį angelą; vis dėlto, atidžiai jį stebint, buvo galima pastebėti jame kažką keisto ir kartu baisaus. „Na štai, metre Šėtone, tarė jam atsiskyrėlis, geroji Mergelė leido man pastatyti jai koplyčią, aš pagalvojau apie tave, kad ją pastatytum.“ Galima įsivaizduoti, kokią baisią grimasą padarė monstras gavęs šį įsakymą. Jam, Šėtonui, statyti koplyčią savo teisėjo Motinai, išeiti iš savo ramybės, kad matytų savo puikybę pažemintą iki vergo darbo; tai buvo per daug. Jis bandė bėgti, Mergelės atvaizdas jį sulaikė kaip deginanti grandinė. — Jau seniai atsiskyrėlis buvo išsirinkęs vietą, kur norėjo, kad būtų iškelta jo koplyčia; tai buvo besijuokianti kalva, viršūnėje vainikuota tankių medžių kuokšto, ir kuri dominavo kaimyninius kaimus. — Atvykęs ten su Šėtonu, Fulgundas įsakė jam iškasti pamatus. Kai šis darbas buvo baigtas, atsiskyrėlis nuvyko į slėnį, kurio akmenuota žemė jam atrodė tinkama tiekti medžiagas, kurių jam reikėjo. Jis buvo pasiėmęs su savimi šventąjį atvaizdą; jam tereikėjo pasukti jį į žemę, ir tuojau slėnis prasivėrė, ir akmenys iš jo iškilo su dideliu triukšmu. Pasakojama, kad demonas užtruko tik tris dienas juos užnešti ant kalvos ir aptašyti. Tiesa, kad atsiskyrėlis neleido jam nė akimirkos atsipūsti; kaskart, kai Šėtonas norėdavo pailsėti, Fulgundas atsukdavo į jį stebuklingąjį atvaizdą, ir demonas tuojau pat vėl imdavosi darbo darydamas baisias grimasas. Buvo stebuklas matyti, su koku miklumu jis valdė akmenį ir suteikė jam elegantišką ir



gyvybingą formą; po jo nagais jis išsipjaustydavo į rožes, išsiuvinėtas kaip ploni nėriniai, šaudavo į viršų kaip oro bokšteliai, kaip ilgos kolonėlės, panašios į vargonų vamzdžius, jis išsiskaptuodavo į bareljefus, į visokiausias figūreles. Su kiekvienu nauju akmeniu, kuris praturtindavo jo brangią koplyčią, Fulgundas šypsojosi iš laimės ir džiaugsmo; jis būtų beveik mažiau nekęs Šetono, jei tai būtų buvę įmanoma. — Tačiau artėjo ketvirtosios dienos naktis, ir atsiskyrėlis nebuvo nė akimirkos ilsėjęsis. Nepaisant jo norų, miegas merkė jam vokus; veltui jis dvigubino pastangas, jis nebegalėjo stebėti velnio su tokiu pat atidumu; pasakykime tai žmogiškojo silpnumo gėdai, Fulgundas užmigo. — Tai pamačius, baisi šypsena sutraukė Šetono veidą. Šeimininko miegas grąžino jam laisvę; jis galėjo ja pasinaudoti tik kerštui. Tai nebebuvo tas paklusnus vergas, kuris pakluso menkiausiam ženklui, tai buvo atitrūkęs blogio angelas, prie savo nesuvaldomos puikybės jungiantis įsiūtį, kad buvo pavergtas. Tuo metu jis buvo ant varpinės kraigo, kurios ažūrinę smailę baigė ploninti; jis švelniai nuslydo išoriniu šlaitu, kaip vaikas, kuris leidžiasi žalia kalvos atkalne; praeidamas jis metė pašaipų žvilgsnį ir įžeidimą kiekvienai šventojo statulėlei, kurią buvo iškalęs; sakoma net, kad jis išdrįso perbraukti savo uodega per šių šventų atvaizdų veidus. Pasiekęs varpinės apačią, jis išleido baisų juoką ir spyriu nuvertė nuostabiąją koplyčią. Griūties trenksmas pažadino vargšą atsiskyrėlį. Kad suprastumėte jo sielvartą, įsivaizduokite skausmą žmogaus, kuris mato uoste sudužusį laivą, kurį buvo pakrovęs savo turtu. Fulgundas buvo priblokštas. Tą pačią akimirką pasirodė Mergelės pasiuntinis; jis atrodė liūdnas ir nuliūdęs. „Vargšas atsiskyrėli, tarė jis jam, tu buvai nugalėtas Šetono; tu esi jo vergas. Tu nemokėjai budėti ir melstis iki galo.“ Beveik tuoju pat baisi velnio figūra pakeitė angelo figūrą šalia Fulgundo. „Eik, eik, sakė jis jam; tu iškasei bedugnę, tu į ją įkrisi.“ Ir tai sakydamas, jis pastūmė jį į slėnį, kuris tarnavo kaip karjeras, ir numetė jį ten.“ Vargšas atsiskyrėlis nemirė nuo kritimo: gerasis angelas jį palaikė ant savo sparnų; jis netgi taip karštai užtarė jį pas Mergelę, kad po dvejų metų atgailos Fulgundas buvo grąžintas į savo brangų atsiskyrėlio būstą. Mergelės gailestingumas neapsiribojo atleidimu; ji privertė Šetoną vėl tapti vergu, ir šį kartą atsiskyrėlis sugebėjo būti toks budrus, kad iki nakties koplyčia buvo pastatyta, o velnias nugramzdintas atgal į pragarą.

**Rūpesčio perėja (Le Pas de Souci).** — Kylant vaizdingais Tarno krantais, atvykstama į tokį laukinį baseiną, kad sakytum jį esant suverstą antgamtinės ir piktavalės rankos. Įsivaizduokite savotišką cirką, beveik visiškai uždarytą neprieinamų uolų; joks kultūros pėdsakas, jokia augmenija nešvelnina akims jų atšiauraus nuogumo; gebenė ir krūmas neauga net jų plyšiuose. Tik keletas žalsvų kerpių, reti ir skurdūs krūmai šliaužia šių apleistų masių papėdėje; ir vis dėlto yra kažkas turtingo ir energingo šiose aštriose ir plikose viršūnėse, šiose uolose, tai plačiomis ir sunkiomis plokštumomis, tai iškarpytose smulkiomis dantukais, lyg menininko fantazijos. Saulė priverčia sprogti karštus atspalvius, kuriais jos nuspalvintos. Čia degančio ir rausvo tono adatos iškyla šviesoje tamsiame ir žiojinčiame gilių ertmių fone; ten didžiulis akmuo, nukirstas kaip siena, siūlo pilkus griuvėsio atspalvius; toliau, ir pro plačias angas, kitos uolos, išdėstytos perspektyvoje, pereina nuo tamsiai mėlynos iki skaidriausios mėlynos. Visi šie šešėlio ir šviesos žaismas per šias keistas formas pagyvina šią tokią atšiaurią gamtą ir gali suteikti tapytojo paletai pikantiškiausių kontrastų. — Aptvaras, kurį sudaro šios stačios masės, puikiai dera su jų laukine išvaizda; viskas ten rodo baisų kataklizmą: uolos ten suverstos keisčiausia netvarka, ir keliautojas vos gali prasiskinti kelią per jų nuolaužas. Kadaise dvi milžiniškos piramidės kilo šioje vietoje į nuostabų aukštį: viena vadinosi Adatos uola (\*Roc

d'Aiguille\*), ir jos vardas nurodo jos formą; ji vienintelė liko stovėti. Kita vadinasi Lurdo uola (\*Roc de Lourdes\*); iš šios liko tik pagrindas, ji sugriuvo į slėnį. Būtent per šio parblokšto milžino nuolaužas Tarnas turėjo prasiskinti kelią; stabdomas kiekviename žingsnyje tūkstančio kliūčių, tai suspaustas tarp dviejų sluoksnių jis veržiasi su triukšmu iš jų galo, tai silpnas ir nepastebimas jis išsikasė be garso siaurą kanalą. Tai nebe viena upė, bet daugybė šaltinių, kurių murmėjimas vienintelis drumsčia slėnio tylą. — Apleistas baseinas, kurį ką tik aprašėme, iš kaimyninių kalnų gyventojų gavo \*Rūpesčio perėjos\* (Pas de Souci) vardą. Naivi ir vaizdinga viduramžių vaizduotė nepraleido progos pasireikšti vietoje, kuri taip gerai tiko legendai; taigi, kad ir kokia būtų priežastis, kurią mokslas galėtų priskirti kataklizmui, kurio teatru buvo šis slėnis, štai ta, kurią jam priskyrė pamaldus senovės laikų patiklumas. — Netoli nuo Rūpesčio perėjos yra kaimas, kurio vaizdinga padėtis puikiai dera su jį supančia vietoje; tik peizažas įvairesnis nei Rūpesčio baseine ir gausus žavingų kontrastų. Čia ta pati laukinė ir didinga gamta; ten, ant Juntos (Junte/Jonte) krantų, žaluma, išmarginta gėlių, skaidrūs ir murmanti vandenys: paskui, užpakalyje, tuopų uždanga. Virš samanotų uolų kyla Šventosios Enimijos (Sainte-Énimie) kaimas ir smailus jo mažos bažnyčios bokštas. Civilizacija ten dar nepraėjo; duok Dieve, kad ji pamirštų kaimiškus jo gyventojus! — Šiame kaime aštuntame amžiuje gyveno šventas žmogus, vardu Gijomas (Guillaume). Vieną dieną jį pamatė atvykstantį, vienišą ir rimtą, su balta lazda rankoje, apsirengusį paprastu buros drabužiu. Iš kur jis atvyko? Buvo nežinoma. Ar turėjo kitą vardą? Niekas niekada negalėjo to sužinoti. Bet, tikrai, jis buvo pratęs dėvėti kitokius drabužius nei tie, kurie jį dengė; jo kilnioje ir išdidžioje išvaizdoje, kurią jis stengėsi padaryti nuolankią ir kuklią, buvo skaitomas įprotis vadovauti. Jis pasirinko savo būstą gilioje uolos ertmėje, ir jo gyvenimas netrukus buvo gerbiamas kaip didelio tobulumo modelis. Šventosios Enimijos kaimas netruko pajusti laimingus šventojo kaimynystės padarinius; jis nuostabiai nusimanė apie vaistažoles, ir jo aukšta išmintis vertė konsultuotis su juo sunkiausiuose reikaluose. Jis netrukus buvo garbinamas kaip kaimo angelas, ir kiekvieną dieną koks nors naujas geradarystės aktas, koks nors negirdėtas stebuklas, kurį pasakodavo vakaronei, didino jo reputaciją. — Šventosios Enimijos kaimas tada buvo centras, kurį pasirinko kaimyninės populiacijos pardavimams ir turgums. Šie susibūrimai gana panašėjo į mūsų muges. Tomis dienomis vienintelė brasta per Juntą, kuri vedė į Šventąją Enimiją, būdavo užkimšta, ir tada kruvinos muštynės, piktžodžiavimai ir keiksmas kildavo kiekvieną akimirką. Vieną iš tų dienų, kai gerasis Gijomas ėjo visai šalia šios Šėtono mėgstamos vietos, jis buvo labai nustebintas išgirdęs, kaip mažai gerbiamas Dievo vardas. Du valstiečiai, raiti kiekvienas ant mulo, smarkiai užsipovalė vienas kitą, ir nuo grasinimų jie netrukus ketino pereiti prie smūgių. Šventas žmogus buvo priverstas įsikišti, ir kadangi negalėjo numalšinti jų pykčio, jis atsiklaupė, melddamas Dievą juos apšviesti. „Po velnių! (Mort Dieu!) tarė vienas iš valstiečių, mesire atsiskyrėli, geriau būtų melsti dangų pastatyti mums čia tiltą. — Mano sūnau, tarė šventasis, Dievas yra visagalis; bet nereikia jo gundyti.“ Paskui atkakliais prašymais jis nuramino kivirčą. Bet nuo to laiko jis leisdavo turgaus dienas verkdamas ir pasninkaudamas, aukodamas save kaip išpirką už visas nuodėmes, kurios buvo daromos toje lemtingoje Juntos perėjoje. — Dievas laikė savo tarną per didelėje pagarboje, kad neatsižvelgtų į jo maldas ir karštus įžadus. Vieną vakarą Gijomas meldėsi; jam pasirodė angelas. Jis vilkėjo baltą tuniką; jo kaktą juosė dangiška aureolė, jo veidas spinduliavo švelnumą ir gerumą. „Dievas išgirdo tavo maldą, tarė jis šventajam; jis buvo jos sujaudintas. Bet, Gijomai, kas yra tikėjimas, kuris neveikia! Taigi į darbą; Dievas tau padės.“ Nieko daugiau nereikėjo, kad uždegtų šventojo uolumą. Jis tuojau pat nuvyksta į bažnyčią, ir po didingos iškalbingo paprastumo homilijos jis nusiveda Šventosios Enimijos gyventojus ant Juntos krantų statyti tilto. Dievo pagalba buvo matoma. Per kelias dienas tiltas iškilo kaip burtų lazdele mostelėjus. Gyventojai laimino

Gijomą, kuris nusižeminęs visas pagyras nukreipė Dievui. — Bet ši nuostabi sėkmė netiko ponui Šetonui, kuris matė, kad taip iš jo atimamos visos sielos, kurios pasimerdavo Juntos perėjoje. Jis išdrįso kreiptis į Dievą skųstis tuo, kurį laikė savo priešu, Gijomu; jis pakartojo jam tą pačią kalbą, kurią jam buvo sakęs anksčiau dėl šventojo žmogaus Jobo. „Ne veltui Gijomas bijo tavo dešinės, tarė jis jam; argi nepalaiminai jo rankų darbo?“ Viešpats jam atsakė: „Eik, sugriauk Gijomo tiltą; aš tau jį atiduodu iki paskutinio akmens.“ Šėtonas negaišo laiko, jis nuvyko ant Juntos krantų ir vienu pūstelėjimu nuvertė tiltą. Jo sugriovimas buvo toks visiškas, kad buvo neįmanoma, jog medžiagos, kurios buvo panaudotos jam statyti, būtų panaudotos antrą kartą. Gijomas nenusiminė nė akimirkai; jis nukreipė karštą maldą į dangų, ir darbininkai ėmėsi darbo. Bet tą akimirką, kai tiltas turėjo būti baigtas, šventasis gerai įtarė, kad Šėtonas atnaujins savo pragariškus manevrus: todėl jis praleido naktį maldose ir oracijose savo atsiskyrėlio būste. Bergždžios pastangos! ryte tiltas buvo nuverstas. Šį kartą išgąstis pasiekė viršūnę krašte, ir Gijomas negalėjo surinkti darbininkų pradėti statybą iš naujo. „Kam, sakė jie, varginti savo rankas? Šėtonas stipresnis už mus.“ Atsiskyrėlis panaudojo paskutinę priemonę; jis nuvyko į bažnyčią ir pasakė gražią homiliją apie piktosios dvasios klastas, apie pasitikėjimą Dievu ir apie atkaklumo būtinybę; gyventojai leidosi paliečiami, ir trečias tiltas netrukus pakeitė du pirmuosius. — Šį kartą šventasis norėjo apginti savo kūrinį. Vos tik sutemo, jis nuvyko ant Juntos krantų, pasislėpė už uolos, iš kur galėjo matyti, kas vyks, ir laukė dvigubindamas oracijas. — Buvo vos vidurnaktis, kai jis pamatė iškylančią didelę figūrą už kelių žingsnių nuo tilto. Šis įtartinos išvaizdos personažas apsižvalgė į visas puses, išleido laukinį juoko pliūpsnį ir pajudėjo link tilto. Buvo neįmanoma neatpažinti Šėtono iš tos įžūlios pasmerktojo išvaizdos. Be to, nepaisant gilios tamsos, Gijomas pastebėjo tamsybių dvasios skeltą kanopą. Jis nedvejojo nė akimirkos ir ėjo tiesiai į jį. Šėtonas, apsvaigintas daugybės kryžiaus ženklų, kuriais buvo atakuojamas, matė išsigelbėjimą tik pabėgime; bet ši pergalė šventajam nepasirodė pakankamai lemiama: jis norėjo parblokti Šėtoną ir priversti jį atsisakyti savo pragariško sumanymo. Taigi jis ėmė jį vyti nesileisdamas įbauginti nei kliūčių, nei gilios nakties tamsos. Jį bėgime vedė karštas tikėjimas ir tam tikras spinduliavimas, kuris sklido nuo prakeiktojo angelo kaktos. Šios lenktynės truko ilgai. Galbūt žmogiškos nakties laiko jam nepakako. — Kad ir kaip ten būtų, jie atvyko, Dievo žmogus ir Šėtonas, į vietas, kur Tarnas driekėsi plačiu ir giliu baseinu Lurdo ir Adatos uolų papėdėje. Pasiekęs vandens kraštą, Šėtonas atsisuka; matydamas save spaudžiamą iš arti savo priešininko, jis nedvejoja ir šoka į Tarną, nei daugiau, nei mažiau, lyg vanduo būtų buvęs jo natūralus elementas. Vos jis ten panyra, vanduo pakyla dideliais kunkuliais ir išeina iš savo vagos. Bet Šėtonas jau pasiekė kitą krantą; jis jau uždėjo ranką ant Lurdo uolos pagrindo. Viskas baigta, jis paspruks. — Gijomas nepraranda drąsos, jis krenta ant kelių ir meldžia dangų. — Tą pačią akimirką pasigirsta baisus traškėjimas. Lurdo uola, sukrėsta iki pat pamatų, akimirką susvyruoja ant savo pagrindo ir, griūdama su trenksmu, uždengia savo nuolaužomis Tarno vagą ir visą slėnį. Šėtonas buvo pagautas. Tačiau Adatos uola, kuri liko stovėti, akimirką išsigando, kad jos brolis nebus pakankamai stiprus sulaikyti pragaro dvasios. „Broli, sušuko ji, ar reikia, kad aš nusileisčiau? — O ne, atsakė anas, aš jį gerai laikau.“ Ši pergalė išsaugojo ne tik Gijomo tiltą, bet ir šventosios Enimijos kaimą nuo Šėtono malėfijų. Tik, kadangi pastarasis pasiskundė Dievui, baseinas, kuriame tekėjo Tarnas, buvo paliktas jam nuosavybėn. Dažnai naktį girdėti, kaip jis leidžia graudžias dejonas po uolomis, kurios jį laiko įkalintą. — Gijomas mirė ilgai po to šventumo kvape, palikdamas kraštą visiškai nuramintą. Jei jam būtų duota vėl pasirodyti šiame pasaulyje, galbūt jis rastų, kad Lurdas paleido savo grobį.

**Šventasis Gijomas iš Dykumos (Saint Guillem du Désert).** — Už kelių mylių nuo Monpeljė, tarp Aniano (Aniane) ir Lodevo (Lodève), randamas besijuokiantis slėnis, kuris sudaro savotišką oazę viduryje atšiauraus ir laukinio krašto. Aukšti kalnai, apaugę aromatiniais augalais, supa jį iš visų pusių ir slepia nuo keliautojo akių. Vynuogynai ir alyvmedžiai auga lygumoje ir daro peizažą turtingą ir įvairų. Vieninteliame prieinamame gale teka Hero (Hérault), kuris, suspaustas tarp dviejų uolų, veržiasi su trenksmu iš gana didelio aukščio. Jo vandenys savo greitoje tėkmėje priverčia trykšti melsvą putą, kuri gauna iš saulės skaidrių ir auksinių dulkių spindesį; žemiau, tapę ramūs ir skaidrūs, jie atspindi dangaus žydrinę ir tamsesnius uolų atspalvius. Tiltas, permestas nuo vieno kranto į kitą ant dviejų milžiniškų kalkakmenio masių, stačiai nukirstų, jungia dykumą su derlinga Aniano lyguma; jis vadinamas Sen Žan de Foso (Saint-Jean de Fos) tiltu. Vieta, kurią aprašome, seniau vadinosi Želone (Gellone); šiandien ji vadinasi Gilem diu Dezer (Guillem du Désert). — Šio slėnio pradžioje, ir tarytum tam, kad sudarytų kontrastą su kultūra, kuri visur liudija žmogaus ranką, kyla senovinė, pusiau sugriuvusi abatija, o virš šios abatijos – feodalinė pilis, kurios likę dar mažiau pėdsakų. Vienuolyno įkūrėjas buvo kunigaikštis Gijomas. Nežinoma, kas pastatė pilį; mums ji atrodo maždaug to paties laikotarpio kaip abatija. — Štai dvi legendos, kurias tradicija išsaugojo iki mūsų apie vietas, kurias ką tik aprašėme. — Gijomas, Tulūzos kunigaikštis ir Karolio Didžiojo giminaitis, viduramžių poetų apdainuotas \*Markizo Trumpanosio\* (Marquis-au-Court-Nez) vardu, nuramino Akvitaniją ir apgynė ją nuo Ispanijos saracėnų. Po tokių šlovingų darbų jis būtų galėjęs ramiai mėgautis poilsio žavesiu; bet jo dvasia buvo per daug aktyvi, kad tenkintųsi minkštu dykinėjimu; jis norėjo prie užkariautojo šlovės pridėti pamaldaus abatijos įkūrėjo šlovę. Želonės vienvietė jam pasirodė palanki jo sumanymui, ir jis nusprendė ten įsikurti. — Devintame amžiuje Želonė buvo sausa dykuma, apaugusi buksmedžiais, ąžuolais ir eglėmis; gervuogės ten visur skleidė vešlią augmeniją, ir ji turėjo gyventojų tik milžiną žmogaus pavidalu, kurio žmogžudystės ir plėšikavimai skleidė toli siaubą. Viduramžių poema jį aprašo taip: „Per šalį siautėja baisus pažiūrėti milžinas, vienodai žiaurus moterims ir vaikams: kai jis juos užklumpa, pasmaugia; kai badas jį spaudžia, jis juos suėda... Jis klaidžioja per uolas ir kalnus, ir visas kraštas dreba iš baimės. Pagonis yra keturiolikos pėdų ūgio: jo galva monstriška; jo akys didelės ir atviros. Jis jau nužudė per dieną keturis vyrus, kurie neturėjo laiko išpažinti nuodėmių, ir vieną abatą su septyniais jo vienuoliais. Jis ginkluotas kuoka, taip gerai apkaustyta geležimi, kad žmogus, kad ir kokia būtų jo jėga, jos nepakeltų nenutraukęs gyslų.“ Kunigaikštis Gijomas, kuris, nors ir tapęs vienuoliu, nebuvo pamiršęs, kad yra Akvitanijos gubernatorius, per du heroldus liepė milžinui atvykti ir pareikšti jam duoklę (omažą) už jo pilį. Milžinas atsakė bravūromis. Kunigaikštis, pagautas savo drąsos, tada pasiūlė jam dvikovą; bet nusikaltėlis jam atsakė, kad laukia jo savo pilyje ir kad nežengs nė žingsnio link jo. — Kunigaikštis pamatė spąstus ir nesileido pagaunamas: negalėdamas panaudoti jėgos, jis griebėsi klastos. — Vieną dieną, kai jis slankiojo aplink Verdusą (Verdus) (toks buvo milžino pilies pavadinimas), pamatė ateinant link savęs jauną merginą, kuri nešėsi indą po pažastimi ir ėjo semti vandens iš upės. „Kam jūs priklausote? tarė jai kunigaikštis. — Gražusis riteri, atsakė jauna mergina, aš tarnauju monsinjorui milžinui.“ Staigi mintis perskrodė Gijomo protą. „Tebūnie prakeiktas milžinas, sušuko jis, nes jo troškulys jį pražudys!...“ Ir kreipdamasis į tarnaitę: „Jūs susikeisite drabužiais su manimi, ir tai darydama, padarysite man paslaugą, už kurią būsite gausiai apdovanota. — Bet, gražusis riteri, mano šeimininkas mane užmuš. — Jis bus miręs anksčiau, nei galės tai pabandyti.“ Jauna mergina nedrįso prieštarauti; ji pasitraukė už uolos luitą. Gijomas jai padavė vieną po kitos savo šarvų dalis, ir mainais gavo jos grubius drabužius, kuriais apsirengė. Tai padaręs, jis palaukė, kol ateis naktis; tada pasiėmė indą po pažastimi ir, prisidengęs savo maskuote, įsikverbė į pilį. — Bet tą akimirką jo planas vos

nežlugo dėl aplinkybės, kurios jis negalėjo numatyti. Prakeikta šarka jį atpažino, ir tuojau pat ėmė rėkti: „Saugokis, Gilemai! Saugokis Gilemo!...“ Milžinas, kuris neįtarė, kad pavojus taip arti, nubėgo prie vieno iš langų stebėti pilies išorės. Tą pačią akimirką Gijomas sugriebė pabaisą už kojų ir nustūmė ant uolų, kur jis užsimušė. — Kalbant apie šarką, šventasis taip pat norėjo ją nubausti. Jis paskelbė jai anatemą, kurią išplėtė visoms krašto šarkoms. Vietiniai senoliai tikina, kad nuo tada jos ten niekada negali gyventi ilgiau nei tris dienas. — Išsilaisvinęs nuo savo priešo, Gijomas pastatė savo vienuolyną, ir Verduso pilis tapo viena iš jo priklausinių. Tačiau blogio dvasia nebuvo visiškai dingusi kartu su milžinu. Gijomas, kuris dažnai eidavo lankyti savo draugo šventojo Benedikto Aniano vienuolyne, norėjo pastatyti tiltą per Hero įprastoje savo persikėlimo vietoje; bet ten vėl rado piktavališką genijų, kuris bandė tam pasipriešinti. Velnias budėjo tamsoje ir naktį sugriaudavo tai, ką Dievo žmogus dideliu vargu pastatydavo dieną. Šis nenusiminė: tikėjosi atkaklumu priversti Šėtoną pasiduoti. Nieko panašaus: atėjus nakčiai, pasigirdavo švilpimai, ir staiga didelis triukšmas pranešdavo, kad dienos darbas dingio prarajoje. Gijomas pavargo nuo šios begalinės kovos, jis pasikvietė velnią pasitarimui ir sudarė su juo paktą. Jis išgavo, kad gali statyti savo tiltą su sąlyga, jog pirmasis keleivis priklausys jam (velniui). Šventasis, gudresnis už Šėtoną, pranešė apie sandorį visiems savo draugams, kad juos apsaugotų; tada paleido katę, kuri pirmoji perėjo tiltą, ir kuria Šėtonas buvo priverstas pasitenkinti. — Nuo to laiko tame krašte katės priklauso velniui, o tiltas – šventajam Gilemui.

**Atidėjimo (šaukimo) baladė.** — „Revue de Paris“ 1831 m. paskelbė savotiškos baladės analizę. Mes čia pateikiame šio patetiško kūrinio santrauką. — Soliza (Solisa), infantė, viena savo oratorijoje, liejo ašaras ir sakė sau su neviltimi, kad jai nebus santuokos. Karalius, jos tėvas, užklupo ją tą akimirką, ir, bandydamas ją paguosti, sužinojo iš jos, kad grafas Alarkosas (Alarcos) ją mylėjo, paskui pamiršo, kad vestų kitą prieš trejus metus. Karalius pasikviečia grafą ir pareikalauja, kad šis laikytųsi žodžio, kurį seniau davė jo dukteriai. — „Aš neneigsiu tiesos, atsako Alarkosas; aš bijojau, kad Jūsų Didenybė niekada nenorės sutikti suteikti man savo dukters rankos. Aš susijungiau su kita moterimi. — Jūs ja atsikratysite, tarė karalius. — Pasigailėkite, sire, tos, kuri nekalla; nepasmerkite manęs baisiai žmogžudystei.“ Karalius nepalenkiamas; reikia, kad grafienė mirtų tą pačią naktį, arba kad grafiui būtų nukirsta galva rytoj. Alarkosas grįžta į savo namus, „liūdnas dėl savo žmonos ir dėl savo trijų vaikų.“ — Jis pamato grafienę tarpduryje. (Jaunas pažas buvo nubėgęs į priekį įspėti ją apie vyro sugrįžimą.) „Būkite sveikas atvykęs, mano viešpatie, tarė ji; deja! jūs nuleidžiate galvą! Pasakykite man, kodėl verkiate? — Jūs tai sužinosite, bet dar ne laikas, atsakė jis; mes pavakarieniausime, ir aš jums viską pasakysiu vėliau.“ — Pateikiama vakarienė; grafienė atsisėdė šalia Alarkoso, išblyškusi ir liūdna; bet ji nei valgo, nei geria. Jos vaikai tylėjo šalia tėvo. Staiga jis palenkia galvą ant stalo ir rankomis paslepia savo ašarotą veidą. „Man reikia miego,“ tarė jis. Jis gerai žinojo, kad jam tą naktį nebus miego. Abu sutuoktiniai įeina į kambarį ir pasilieka vieni su savo jauniausiu vaiku, dar žindomu krūtimi. Grafas užšauna duris skląščiais, ko jis neturėjo įpročio daryti. „Nelaiminga moteris! sušunka jis, ir aš, labiausiai gailėtinas iš vyrų! — Nekalbėkite taip, mano kilnūs valdovai; ji negali būti nelaiminga, ta, kuri yra Alarkoso žmona. — Tačiau pernelyg nelaiminga, nes žodyje, kurį ką tik ištarėte, glūdi visa jūsų nelaimė. Žinokite, kad prieš jus pažindamas aš buvau prisiekęs infantei, jog niekada neturėsiu kitos žmonos kaip ji; karalius, mūsų valdovas, viską žino; šiandien infantė reikalauja mano rankos; ir, lemtingas žodis ištarti, kad jus nubaustų už tai, jog buvote pasirinkta vietoj infantės, karalius įsako, kad



jūs mirtumėte šią naktį. — Argi tai, atsakė išsigandusi grafienė, yra atlygis už mano nuolankų švelnumą? Ak! nežudykite manęs, kilnus grafi, aš bučiuoju jūsų kelius; išsiųskite mane atgal į mano tėvo namus, kur buvau tokia laiminga, kur gyvensiu vieniša, kur auginsiu savo tris vaikus. — To negalima... mano priesaika buvo baisi... Jūs turite mirti prieš aušrą. — Ak! gerai matyti, kad aš viena žemėje; mano tėvas yra neįgalus senolis..., mano motina karste, ir išdidusis don Garsija miręs..., jis, mano narsus brolis, kurį tas bailus karalius pražudė. Taip, aš esu viena ir be paramos Ispanijoje... Mirties aš nebijau, bet man skaudu palikti savo sūnus... Leiskite man bent jau prisiglausti juos prie širdies, apkabinti juos paskutinį kartą prieš mirštant. — Apkabinkite tą, kuris yra čia, savo lopšyje, kitų jūs nebepamatysite. — Norėčiau bent jau laiko sukalbėti „Sveika, Marija“. — Sakykite greitai. — Ji atsiklaupė. „O Viešpatie Dieve, — tarė ji, — šią siaubo akimirką pamirškite mano nuodėmes; prisiminkite tik savo gailestingumą.“ — Kai pasimeldė, ji atsistojo ramesnė. „Alarkosai, — tarė ji, — būkite geras mūsų meilės įkaitams ir melskitės už mano sielos ramybę... O dabar duokite man mūsų vaiką prie krūtinės, kad jis galėtų numalšinti troškulį paskutinį kartą, kol mirties šaltis nesustingdė motinos pieno. — Kodėl žadinti vargšą vaiką? Matote, kad jis miega. Ruoškitės; laikas spaudžia; aušra pradeda brėkšti. — Na gerai! klausyk manęs, grafi Alarkosai, aš tau atleidžiu. Bet aš negaliu atleisti tam karaliui, tokiam žiauriam, nei jo dukteriai, tokiai išdidžiai. Tegu Dievas juos nubaudžia už krikščionės nužudymą. Aš šaukiu juos savo mirštančiu balsu stoti prieš Amžinojo sostą per trisdešimt dienų.“ — Alarkosas, barbaras ir garbėtroška, pasmaugė vargšę grafienę savo nosine. Jis ją uždengė lovos paklodėmis; paskui, pasišaukęs ginklanešius, papasakojo jiems melagingą istoriją, kad juos apgautų, ir nuėjo vesti infantės. — Tačiau dangiškasis kerštas išsipildė net labiau nei grafienės prakeiksmas; nes dar mėnesiui nepasibaigus, trys kaltos sielos – karalius, infantė ir grafas – stėjo prieš Dievą.

**KANTIJUS SILEZIETIS (Kantius-le-Silésien).** — Jono Kantijaus istorija, papasakota daktarui Morui vieno Silezijos gydytojo, yra vienas ryškiausių pavyzdžių to tikėjimo sugrįžėliais, kuris karaliavo protuose. — Sakoma, kad Kantijus, išėjęs iš kapo, pasirodė mieste, kuriame gimė; bet kas tikra, tai kad daugybė gandy, susijusių su šiuo faktu, sukėlė smarkų nerimą ir gilų siaubą tarp jo bendrapiliečių ir visoje Silezijoje. — Jonas Kantijus buvo vienas iš Pešto miesto tarėjų; jo sąžiningumo reputacija ir teisingas sprendimas pelnė jam didelę pagarbą. Vieną dieną meras pasiuntė jį pakviesti, kad padėtų išspręsti bylą, kilusią tarp vežėjų ir pirklio iš Panonijos. Reikalą sutvarkius, meras pakvietė Kantijų, ir kvietimas buvo priimtas. O vaišės buvo puikios, ir ši aplinkybė nebuvo menkos svarbos Kantijui, kuris mokėjo kaip žinovas mėgautis stalo malonumais; tad jis buvo labai geros nuotaikos. Tačiau jo linksmumas tą vakarą atrodė labiau pašėlęs nei tikras; vienu mauku išgerdamas didelę taurę seno Reino vyno, jis ištare šiuos žodžius: „Pasinerkime į šio pasaulio džiaugsmus, nes nelaimė gali ištikti bet kurią akimirką.“ Kas buvo menkos moralės. — Kantijus buvo priverstas palikti draugiją anksti, kad pasirūpintų pasiruošimu kelionei. Grįžęs namo, jis nuėjo į arklidę, apžiūrėjo savo arklį, kuris, jam pasirodė, pametęs vienos užpakalinės kojos pasagą; jis norėjo paimti jam koją, kad apžiūrėtų kanopą, ir gavo smarkų spyrį į skrandį. Jis tuoju pat sušuko: „Man galas.“ — Jį nunešė į lovą; netrukus jo padėtis tapo beviltiška. Agonijos metu jis buvo apimtas didelės dvasinės kančios; dažnai kartojo: „Mano nuodėmės tokios, kad Visagalis man jų niekada neatleis!“ Šis prisipažinimas buvo toks keistai prieštaraujantis nuomonei, kurią apie jį turėta, kad susirinkusieji nežinojo, kaip tai paaiškinti. Pradėta įtarti, kad jis pasidavė tamsos kunigaikščiui; ir šis staigus įtarimas rėmėsi kai kuriais faktais, apie kuriuos dar nebuvo pagaltota, tarp jų šiais: kad jis įgijo savo didžiulius turtus nesuvokiamu greičiu, ir kad savo namuose laikė nepaprasto dydžio juodą katę. — Kantijaus mirties valandą pažymėjo audra,



kuri liovėsi tik po jo laidotuvių. Vos tik lavonas buvo padėtas į duobę, stichijos nurimo, lyg žemė būtų buvusi išvaduota iš kokio nors demono buvimo. — Netrukus pasklido gandas, kad velionio apartamentuose vaikšto šmėkla. Kvartalo naktinis sargas sakėsi girdėjęs keistą sąmyšį Kantijaus namuose; jam atrodė, kad ant parketo čia ir ten mėtomi veidrodžiai ir baldai, lydimi aštraus ir šėtoniško juoko pliūpsnių. Geležinės grotos, kurios kiekvieną vakarą būdavo užsklęstos sklėsčiais, kitą dieną būdavo atviros, nors niekas pro ten nebuvo praėjęs. — Ši antgamtinė netvarka išplito net į velionio tarėjo arklides; kiekvieną rytą arkliai būdavo padengti putomis, lyg būtų atlikę ekskursiją į tolimus kraštus; ir vis dėlto, girdint nepaprastą trynimą, kuriuo jie visą naktį drebino žemę, buvo galima būti tikram, kad jie nepaliko arklidės. Šunys nenustojo loti ir kaukė pačiu graudžiausiu būdu. — Pešto gyventojai negalėjo sumerkti akių naktį. Viena sena tarnaitė, kuri labai atidžiai stebėjo viską, kas vyksta, prisiekė girdėjusi kažką lipant laiptais aukštyn ir žemyn raitomis, ir jojant per kambarius šuoliais. Kantijaus namo pirkėjas, išsigandęs viso šio triukšmo, vieną dieną vaikščiojo miesto apylinkėse; jis aiškiai pamatė ant sniegu padengtos žemės pėdsakus, kurie nepriklausė jokiai žmogiškai būtybei, jokiam žemiškam gyvūnui. Nerimas tapo nenusakomas, kai buvo gautas tikrumas, patikimų asmenų liudijimu, kad Kantijus jodinėja ne tik savo buvusio namo kieme, bet ir miesto gatvėmis, slėniuose ir ant aplinkinių kalvų, lėkdamas žaibo greičiu, lyg koks pragaro medžiotojas būtų jį vijęsis. — Vienas žydas tvirtino, kad Kantijus su juo susigrūmė ir privertė jį kentėti negirdėtą kankinimą. Vežikas pareiškė, kad artėdamas prie Pešto sutiko Kantijų, kuris jam į veidą išvėmė ilgas mėlynas ir raudonas liepsnas. — Bet štai kas labiau stebina: Kiekvieną vakarą, kai pastorius atsiguldavo į lovą, Kantijus ateidavo ir vartydavo jį paklodėse pirmyn ir atgal, kol judesio vienodumas ir nuovargis priversdavo jį pasiduoti miegui. Jis įsėlindavo pas jį nykštuko pavidalu pro pertvaros plyšius. — Dar atsitiko taip, kad vaiko lūpos buvo taip sulipusios, jog jų nebuvo galima atskirti: tai buvo Kantijaus darbas. Tam tikromis vakaro valandomis deglių šviesa staiga tapdavo balta ir liūdna; tai buvo neklystantis Kantijaus apsilankymo ženklas. — Indai, kuriuose išvakarėse buvo pieno, kitą dieną rasti tušti arba pilni kraujo. Šaltinių vanduo tapo nesveikas ir sugedęs; seniai buvo pasmaugti savo lovose, nepavykus išaiškinti šių pasikartojančių nusikaltimų kaltininkų. Argi visi šie netaisyklingi įvykiai, ir dar daugelis kitų, kuriuos būtų per ilgai vardinti, neturėjo būti priskirti Kantijui? — Tegu mums užteks kaip paskutinio bruožo pasakyti, kad liūdnoje mėnulio šviesoje seno bokšto stoglangyje pasirodydavo galva žibančiomis akimis, kuri staiga įgaudavo šluotkočio arba šikšnosparnio formą. Ši galva buvo Kantijaus ir negalėjo būti kieno nors kito. — Galiausiai Pešto gyventojų baimė ir neviltis pasiekė aukščiausią tašką. Keliautojai vengė miesto, prekyba žlugo: piliečiai pagaliau ėmė ieškoti vaisto šiai padėčiai; bendruomenės taryboje buvo nuspręsta pradėti nuo įsitikinimo, ar tarėjas tikrai miręs. — Todėl drąsiausi gyventojai patraukė į kapines, kur atsargiai atidarė keletą duobių. Jie ne be nuostabos pastebėjo, kad Kantijaus kaimynai, palaidoti prieš jį ar po jo, visi buvo pavirtę dulkėmis, tuo tarpu jo oda buvo įsitempusi ir rausva. Jam įdėjo lazda į ranką, jis ją stipriai suspaudė, atmerkė akis ir tuojuo pat jas užmerkė. Jam atidarė kojos veną, ir kraujas gausiai pasipylė. Ir vis dėlto buvo praėję šeši mėnesiai, kai jis buvo palaidotas. Meras dėl jo atliko tyrimą, panašų į tą, kuris vyko dėl vieno Breslau (Vroclavo) batsiuvio. — Tribunolas nuteisė Joną Kantijų, Pešto tarėją, būti sudegintam kaip vampyrui. Tačiau egzekucija susidūrė su stebinančia kliūtimi. Nepavyko ištraukti kūno iš duobės, toks jis buvo sunkus. Galiausiai Pešto piliečiai, gerai įkvėpti, surado ir atvedė arklį, kurio spyris užmušė Kantijų; šis arklys dideliu vargu sugebėjo ištraukti iš žemės savo buvusio šeimininko palaikus. Bet kai atėjo laikas sunaikinti šiuos palaikus, iškilo kitas sunkumas. Kūną padėjo ant uždegto laužo, ir jis nesudegė. Tada teko jį supjaustyti gabalais, kuriuos iš dalies pavertė pelenais; ir nuo tada tarėjas Jonas Kantijus nustojo rodytis savo gimtajame mieste.

**Aiguillette mazgo rišėjas (Le noueur d'aiguillette).** — Didelis gedulas buvo Kulumjė (Coulommiers), Muro (Moureau) namuose, 1582 metų, malonės metų, birželio 15 dieną. Žmogelis buvo susituokęs išvakarėse, kupinas džiaugsmo, ir žadėjo sau laimingą santuokinį gyvenimą su Fara Flerijo (Fare Fleuriot), savo nuotaka. Jis buvo gyvas, protingas vyras, atkaklus tiek savo meilėje, tiek neapykantoje; ir jis neslėpdamas džiaugėsi savo sėkme prieš varžovus. Fara, kuri pasirinko jį, atrodė dalijanti jo laimę ir nesijaudino labiau nei jos vyras dėl nerimo, kurį svečiuose sukėlė paniekinto varžovo grasinimai. Fara Flerijo, naginga gipiūro meistrė, negalėjo dvejoti rinkdamasi tarp Žano Muro, pasiturimo ginklininko, ir to baisaus konkurento, vardu Abelis de la Riu (Abel de la Rue), praminto Laužiku (*le Casseur*) dėl savo blogo elgesio; žmogaus, nusiritusio iki batsiuvio amato, ir kurį kaltino ryšiais su velniu dėl jo ištvirtinimų. Būtent ši paslaptinga aplinkybė ir gąsdino ginklininko draugus. — „Jūs nukonkuravote Abelį, — sakė jie jam; — jis jums iškrės kokį nors savo piktą pokštą. — Mūsų karaliaus Henriko Trečiojo teisingumo žmonės mokės mus apginti nuo Laužiko, — atsakė Žanas Muro. — O kas žino, — tarė viena sena teta, — ar jis jums neužleis kerų? — Kantrybės;“ toks buvo jaunikio atsakymas. Tačiau Fara vis dėlto buvo mažiau rami. Vis dėlto vestuvės praėjo linksmai. — Taigi, kitą dieną, kaip sakėme, namuose buvo didelis gedulas ir pilna liūdesio. Du sutuoktiniai, tokie laimingi išvakarėse, atrodė paklaikę iš sumišimo. Nedrąsiai buvo pranešama apie tai, kas nutiko; rezultatas atrodė skausmingas; užburtas vyras ir žmona jautė vienas kitam tokį patį atitolimą, kokį prierašumą buvo rodę praėjusią dieną. Ši naujiena per kelias akimirkas pasklido mažame miestelyje. Antrą dieną atitolimas virto antipatija, kuri trečią dieną jau turėjo visus pasibjaurėjimo požymius. Tačiau jaunieji nekalbėjo apie prašymą skirtis; jie tik skelbė, kad koks nors velniškas priešas ar kokia prakeikta ragana jiems *užrišo aiguillette* (mazgą; padarė impotentais). — Žinoma, kad šis malėficija (piktas burtas), sukėlęs tiek triukšmo šešioliktame ir septynioliktame amžiuose, padarydavo sutuoktinius atstumiančius vienas kitam ir, prislėgdamas juos tiek fiziškai, tiek morališkai, priversdavo juos bėgti vienas nuo kito su savotišku siaubu. — Visame Kulumjė buvo kalbama tik apie Žanui Muro užrištą mazgą. Abelis de la Riu, batsiuvis, iš to juokėsi taip piktdžiugiškai, kad buvo pagrįstai įtartas šiuo nusikaltimu; jis buvo gana visuotinai nekenčiamas. Viešas triukšmas įgavo tokį pagrindą, kad užburti jaunieji pasijuto turį teisę pateikti skundą. — Mesiras Nikolia Kvatr-Solis (Nicolas Quatre-Sols) buvo civilinis ir kriminalinis leitenantas Kulumjė baliuje (teismo apygardoje). Jis liepė atvesdinti Abelį pas save. Nenaudėlis, kuris buvo hipochondrikas ir niūrus, prisipažino, kad siekė Faros Flerijo, bet neigė, kad būtų ką nors padaręs prieš ją ir jos vyrą. Kadangi jis, deja, buvo apsunkintas ta bloga reputacija, kurią tada kūrė tiems nenaudėliams, ieškojusiems burtininkavime tariamos galios ir tariamų, visada nepasiekiamų turtų, jį uždare į kalėjimą, kviečiant apmąstyti; o kitą dieną, jam atkakliai nieko neprisipažįstant, jam buvo pritaikytas kankinimas. Jis pareiškė, kad prisipažins. — „Pasirūpinkite, — tarė Nikolia Kvatr-Solis, — kad jūsų išpažintis būtų pilna ir verta mūsų atlaidumo. Todėl išdėstysite mums nuo pradžių visus savo reikalus su Šetonu.“ Jis liepė duoti batsiuviui stiklinę vandens, pagardinto trupučiu acto, kad atgaivintų jo dvasias; ir įsitaisė savo krėse pozoje žmogaus, klausančio nuostabios istorijos. — Abelis de la Riu, matydamas, kad jo teisėjas pasiruošęs, sutelkė dvasias ir pasiruošė kalbėti. Pirmiausia jis pasivedė teisingumo gailestingumui ir užuojautai, šaukdamasis malonės ir tikindamas savo atgaila; paskui tarė tai, kas seka: „Aš turėčiau būti mažiau nelaimingas nei esu ir dirbti ką kitą nei mano vargas amatas. Būdamas mažas vaikas, motinos buvau atiduotas į Kordelių vienuolyną Mo (Meaux) mieste. Ten brolis Kaje (Caillet), kuris buvo novicijų mokytojas, mane nubaudė, ir aš taip baisiai ant jo supykau, kad nebesvajojau apie nieką kitą, tik apie galimybę atkeršyti. Būnant man šioje blogoje valioje, staiga prieš mane pasirodė liesas ir juodas pudelis. Man pasirodė, kad jis man kalba, kas mane

labai sutrikdė; kad jis man žada padėti visuose dalykuose ir nedaryti man jokio blogio, jei aš norėsiu jam atsiduoti... — Tas pudelis, — pertraukė teisėjas, — tikrai buvo demonas. — Tai įmanoma, mesire. Man pasirodė, kad jis vedasi mane į vienuolyno kambarį, vadinamą biblioteka. Ten jis dingo ir aš jo daugiau niekada nebemačiau. — Ir kokį kerštą turėjote prieš brolių Kajė? — Jokio, mesire, nes negalėjau. — Ką tada darėte bibliotekoje? — Paėmiau knygą; nes mane išmokė skaityti. Bet pamatęs, kad tai mišiolas, užverčiau; išėjau ir keletą savaičių buvau liūdnas ir susimąstęs. Vieną dieną paėmiau kitą knygą, tai buvo grimuaras. Atverčiau ją atsitiktinai; ir vos perskaitęs kelias eilutes, kurių nesupratau, pamačiau pasirodant priešais save ilgą ir ploną vyrą, vidutinio ūgio, išblyškusio veido, baisios išvaizdos, purvinu kūnu ir dvokiančiu kvapu.

— Ar jis trenkė siera? — Taip, mesire. Jis vilkėjo ilgą juodą itališko stiliaus apdarą, atvirą priekyje. Ant pilvo ir abiejų kelių jis turėjo tarsi žmogaus veidus, tokios pat spalvos kaip ir visa kita. Aš pažiūrėjau į jo pėdas, kurios buvo karvės kanopos.

Visa auditorija pašiurpo.

— Tas išblyškęs žmogus, — tęsė kaltinamasis, — paklausė manęs, ko aš iš jo noriu ir kas man patarė jį pašaukti. Aš jam atsakiau su baime, kad aš jo nešaukiau ir kad atverčiau grimuarą nenumatydamas pasekmių. Tada tas išblyškęs žmogus, kuris buvo velnias, mane pagriebė ir nunešė ant Mo (Meaux) teismo rūmų stogo, sakydamas man nieko nebijoti. Aš paklausiau jo vardo, ir jis man atsakė: „Mano vardas metras Rigu (Maître Rigoux).“ Tuomet aš jam pareiškiau norą pabėgti iš vienuolyno; po to jis mane nunešė atgal į tą vietą, iš kurios buvo paėmęs. Bent jau aš ten atsidūriau tarsi nubudęs iš savotiško apsvaigimo. Grimuaras gulėjo prie mano kojų. Priešais save išvydau tėvą Pjerą Bersoną, teologijos daktarą, ir brolių Kajė, kurie mane subarė už tai, kad skaičiau grimuarą, ir pagrasino rykštėmis, jei dar kartą paliesiu tą knygą. Visi vienuoliai nusileido į koplyčią ir sugiedojo *Salve* mano intencija. Kitą dieną, kai leidau į apačią eiti į bažnyčią, metras Rigu man vėl pasirodė. Jis paskyrė man pasimatymą po medžiu netoli Vokurtua (Vaulxcourtois), tarp Mo ir Kulumjė. Ten aš buvau suvedžiotas. Nieko nesakęs pasiėmiau drabužius, kuriuos turėjau stodamas į vienuolyną, ir slapta išėjau pro mažas arklidės dureles. Rigu manęs laukė miestiečio pavidalu; jis mane nuvedė pas metrą Pjerą, Vokurtua piemenį, kuris mane gerai priėmė; ir aš ėjau ganyti bandų kartu su juo. Po dviejų mėnesių šis piemu, kuris buvo burtininkas, pažadėjo mane pristatyti į *susirinkimą* (sabatą), nes jam pačiam reikėjo ten vykti, kadangi jis nebeturėjo miltelių piktems burtams. Susirinkimas turėjo įvykti po trijų dienų. Tai buvo 1575 metų adventas. Metras Pjeras išsiuntė savo žmoną nakvoti kitur, o mane paguldė į lovą septintą valandą vakaro. Bet aš beveik nemiegojau. Pastebėjau, kad jis prie ugnies pastatė labai ilgą šluotą iš prožirnių be koto. Vienuoliktą valandą vakaro jis sukėlė didelį triukšmą ir pasakė man, kad reikia vykti. Jis paėmė taukų, pasitėpė jais pažastis ir užsodino mane ant šluotos, liepdamas nepalikti šio „žirgo“. Tada pasirodė metras Rigu; jis išnešė mano šeimininką pro kaminą; aš laikiausi jam už juosmens; ir man pasirodė, kad mes išskrendame. Naktis buvo labai tamsi, bet priekyje mūsų švietė žibintas. Taip keliaudamas oru, maniau matęs Rebė (Rebais) abatiją. Mes nusileidome žolėtoje vietoje, kur buvo susirinkę daug žmonių.

— Kurie šventė sabatą? — pertraukė teisėjas.

— Taip, mesire. Aš ten atpažinau keletą gyvų asmenų ir keletą mirusių, ypač vieną raganą, kuri buvo pakarta Lanji (Lagny). Vietos šeimininkas, kuris buvo velnias, per vieno senio burną įsakė nuvalyti aikštelę. Metras Rigu tuojau pat įgavo didelio juodo ožio pavidalą, ėmė murmėti ir suktis; ir tuojau pat susirinkusieji pradėjo šokius, kurie vyko atbulai, veidais į išorę ir nugaromis atsisukus į ožį.

— Tai atitinka sabato papročius, kaip įrodyta daugybe parodymų. Bet ar nebuvo dainuojama? ir kokios buvo tos dainos?

— Nebuvo dainuojama, mesire. Po šokių, kurie truko dvi valandas, buvo atiduota pagarba ožiui. Kiekvienas asmuo iš susirinkusiųjų darė tą patį. Aš savo ruožtu prisiartinau prie ožio; jis manęs paklausė, ko aš iš jo noriu; aš jam atsakiau, kad noriu mokėti užleisti kerus ant savo priešų. Velnias man nurodė metrą Pjerą, kaip galintį geriau nei kas kitas išmokyti mane šio mokslo. Taigi aš jį išmokau.

— Ir jūs tuo pasinaudojote prieš daugelį, ypač prieš besiskundžiančius sutuoktinius? Ar turėjote kitų santykių su velniu?

— Ne, mesire, nebent vienu atveju. Aš norėjau grįžti į doros kelią. Vieną dieną, kaiėjau į piligriminę kelionę į Sen Lu (Saint-Loup), netoli Proveno, sutikau velnią, kuris bandė mane nuskandinti. Aš nuo jo pabėgau.“

Visi susirinkusieji klausėsi ištempę ausis, išskyrus vieną dvidešimties metų jaunuolį, civilinio ir kriminalinio leitenanto sūnėną. Jis atliko raštininko mokinio pareigas.

— Dėde, – tarė jis pasilenkęs prie metro Nikolia Kvatr-Solio ausies, – ar nemanote, kad pacientas tėra piktas nenaudėlis, kurio smegenys serga, kuris galbūt sapnuoja blogus sapnus?

Kol dėdė pusbalsiu barė sūnėną, Abelis de la Riu pakėlė galvą: „Dėl viso blogio, kurį padariau, – tarė jis, – aš atgailauju ir gailiuosi; ir šaukiuosi malonės ir gailestingumo iš Dievo, karaliaus, monsinjoro ir teisingumo.“

— Gerai, – tarė Nikolia Kvatr-Solis, – tegu jį nuveda atgal į kalėjimą.

Tos pačios dienos vakarą Žano Muro kerai buvo panaikinti. Antipatija, kuri buvo kilusi tarp jo ir jo jaunos žmonos, išnyko. Taigi pagrindinis nusikaltimo įkaltis išnyko. Vis dėlto, po kelių dienų, liepos 6-ąją, remiantis fiskalinio prokuroro išvadomis, La Riu buvo nuteistas sudeginti gyvas. Jis apskundė nuosprendį Paryžiaus parlamentui, ir 1582 m. liepos 20 d. Paryžiaus parlamentas, greitas spręsti tokio pobūdžio bylas, priėmė nutartį, kurioje sakoma, kad Abelis de la Riu, apeliantas, užleidus kerus ant daugelio žmonių, bendradarbiavus su velniu, kelis kartus su juo bendravus, dalyvavus naktiniuose ir neteisėtuose susirinkimuose, už šių nusikaltimų atitaisymą teismas nuteisia apeliantą pakarti ir pasmaugti ant kartuvių, kurios bus pastatytos Kulumjė turgavietėje, ir grąžina Abelį de la Riu antstoliui, įpareigotam įvykdyti minėtą nuosprendį ir sudeginti burtininko kūną po jo mirties. — Šis nuosprendis, kuris šiek tiek sušvelnino pirmojo teisėjo bausmę, buvo įvykdytas pagal jo turinį Kulumjė turgavietėje, Mo miesto budelio, 1582 m. liepos 23 d.

— „Beje, – sako vienas protingas autorius, – šie burtininkai, kuriuos degindavo, beveik visada nusipelnėdavo bausmės dėl kokios nors bjaurios ir šlykščios pusės.“

**Ronkerolio pilis (Le château de Ronquerolles).** — Knygoje „Velnio memuarai“, kurios mes negalime, nepaisant autoriaus talento, rekomenduoti skaityti, ponas Frederikas Suljė (Frédéric Soulié) pradeda scena ir detalėmis, kurios reikalauja savo vietos šioje knygoje. Manome privalą jas iš dalies perrašyti.

— „18... metų sausio 1-ąją baronas Fransua-Armanas de Luici (François-Armand de Luizzi) sėdėjo prie židinio savo Ronkerolio pilyje. Nors nesu matęs šios pilies daugiau nei dvidešimt metų, puikiai ją prisimenu. Priešingai nei įprasta feodalinėms pilims, ji buvo įsikūrusi slėnio dugne; ji tada susidėjo iš keturių bokštų, sujungtų keturiais pastatų korpusais; bokštai ir pastatai buvo su smailiais šiferio stogais, kas reta Pirėnuose. — Taigi, kai šią pilį matydavai nuo ją supančių kalvų viršūnių, ji atrodė labiau kaip šešioliktojo ar septynioliktojo amžiaus būstas, o ne 1327 metų tvirtovė, kada ji buvo pastatyta. — Šiandien, kai žinome, kad iš visų patvarių medžiagų geležis yra ta, kuri laiko trumpiausiai, aš tikrai nesakysiu, kad Ronkerolis atrodė pastatytas iš geležies, taip amžių veikimas jį buvo pasigailėjęs; bet ką privalau patvirtinti, tai kad šio didžiulio pastato išsilaikymo būklė buvo tikrai labai įspūdinga. Būtum pasakęs, kad tai koks nors turtingo gotikos mėgėjo kaprizas vakar iškėlė šias nepažeistas sienas, kurių nė vienas akmuo nebuvo aptrupėjęs, nubraižė šias gėlėtas arabeskas, kurių nė viena linija nebuvo nutrūkusi, kurių nė viena detalė nebuvo sužalota. Tačiau niekas neprisiminė matęs ką nors dirbant prie šios pilies priežiūros ar remonto. Vis dėlto ji patyrė keletą pakeitimų nuo jos pastatymo dienos, ir keisčiausias yra tas, kurį pastebėdavai artėdamas prie Ronkerolio iš pietų pusės. Nė vienas iš šešių langų, kurie buvo toje fasado pusėje, nebuvo panašus į kitus. Pirmasis kairėje buvo smailiaarkis langas su akmeniniu kryžiumi aštriomis briaunomis, kuris dalijo jį į keturias dalis, papuoštas įtvirtintais vitražais. Sekantis buvo panašus į pirmąjį, išskyrus vitražus, kurie buvo pakeisti baltu stiklu su švininiais rombais, įstatytu į judančius geležinius rėmus. Trečiasis buvo praradęs savo smailiąją arką ir akmeninį kryžių. Arka atrodė užmūryta plytomis, o storas stalių darbas, kuriame judėjo tai, ką mes vėliau pavadino pakeliamaisiais langais (*à guillotine*), užėmė vitražo su geležiniais rėmais vietą. Ketvirtasis, papuoštas dviem langais, vienu apatiniu, kitu išoriniu, abu su rankenomis ir mažais stiklais, buvo be to saugomas raudonai dažytos langinės. Penktasis turėjo tik langą dideliais stiklais, plius žaliai dažytas žaliuzes. Galiausiai, šeštasis buvo papuoštas didžiuliu vientisu stiklu, už kurio matėsi ryškiausiomis spalvomis dažyta užuolaida. Šis paskutinis langas be to buvo uždarytas paminkštinėmis langinėmis. Lygi siena tęsėsi po šių langų, kurių paskutinis pasirodė Ronkerolio gyventojų akims kitą dieną po barono Hugo-Fransua de Luici, barono Armano-Fransua de Luici tėvo, mirties, ir 18... metų sausio 1-osios rytą, niekam negalint pasakyti, kas jį iškirto ir sutvarkė taip, koks jis buvo.

— Kas yra keisčiausia, tai kad tradicija pasakojo, jog visi kiti langai atsivėrė tokiu pačiu būdu ir tokiomis pačiomis aplinkybėmis, t. y. nematant atliekant jokių darbų, ir visada kitą dieną po kiekvieno paeiliui einančio pilies savininko mirties. Tikras faktas yra tas, kad kiekvienas iš šių langų priklausė miegamajam kambariui, kuris buvo uždarytas, kad daugiau niekada nebeatsidarytų, nuo tos akimirkos, kai tas, kuris turėjo jame gyventi visą savo gyvenimą, nustojo egzistuoti. — Tikėtina, jei Ronkerolis būtų buvęs nuolat gyvenamas jo savininkų, visa ši keista paslaptis būtų smarkiai jaudinusi gyventojus; bet daugiau nei du šimtmečius kiekvienas naujas Luici įpėdinis pasirodydavo šioje pilyje tik dvidešimt keturioms valandoms,

ir palikdavo ją, kad niekada daugiau nebegrįžtų. Taip buvo su baronu Hugu-Fransua de Luici; ir jo sūnus Fransua-Armanas de Luici, atvykęs 18... m. sausio 1 d., pranešė apie savo išvykimą kitą dieną. — Durininkas sužinojo apie savo šeimnininko atvykimą tik pamatęs jį įeinant į pilį; ir šio drąsaus žmogaus nustebimas virto siaubu, kai, norėdamas paruošti apartamentus atvykėliui, jis pamatė šį einant link koridoriaus, kuriame buvo paslaptieji kambariai, apie kuriuos kalbėjome, ir raktą, kurį išsitraukė iš kišenės, atidarant duris, kurių durininkas dar nepažinojo, ir kurios prasivėrė į vidinį koridorių taip pat, kaip langas atsivėrė į fasadą. Ta pati įvairovė buvo pastebima duryse kaip ir languose. Kiekvienos buvo skirtingo stiliaus, o paskutinės buvo iš palisandro medžio, inkrustuoto variu. Sieną tęsėsi po durų koridoriuje, kaip tęsėsi išorėje po langų fasade. Tarp šių dviejų plikų ir nepralaidžių sienų tikriausiai buvo kitų kambarių. Bet skirti be abejonės būsimiems Luici įpėdiniams, jie liko, kaip ir ateitis, kuriai jie priklausė, neprieinami ir uždaryti. Tie, kuriuos galėtume pavadinti praeities kambariais, buvo taip pat uždaryti ir nežinomi, bet jie vis dėlto išlaikė angas, pro kurias į juos buvo galima patekti; naujasis kambarys, dabarties kambarys, jei norite, vienintelis buvo atviras; ir per visą sausio 1-osios dieną visi, kas norėjo, laisvai į jį ėjo.

— Šis koridorius, kuris, tiesą sakant, mums atrodo šiek tiek dvelkiantis alegorija, Armanui de Luici atrodė dvelkiantis tik drėgme ir šalčiu; ir jis įsakė užkurti didelę ugnį balto marmuro židinyje savo naujajame kambaryje. Jis ten liko visą dieną tvarkyti Ronkerolio nuosavybės sąskaitų; kas lietė pilį, jos nebuvo ilgos. Ronkerolis nieko nenešė ir nieko nekainavo. Bet Armanas de Luici apylinkėse turėjo keletą ūkių, kurių nuomos sutartys buvo pasibaigusios ir kurias jis norėjo atnaujinti... — Visa diena praėjo diskutuojant ir nustatant naujų sutarčių pagrindus, ir tik atėjus vakarui Armanas de Luici liko vienas. Jis sėdėjo prie židinio, stalas, ant kurio degė viena žvakė, buvo šalia. Kol jis buvo paniręs į apmąstymus, laikrodžio paeiliui išmūšė vidurnaktį, pusę pirmos, vieną valandą. Luici atsistojo ir pradėjo neramiai vaikščioti. Armanas buvo aukšto ūgio vyras; natūrali jo kūno laikysena rodė jėgą, o įprasta jo bruožų išraiška skelbė ryžtą. Tačiau jis drebėjo, ir jo jaudulys didėjo rodyklei artėjant prie dviejų valandų. Kartais jis sustodavo pasiklausyti, ar nesigirdi koks išorinis triukšmas; bet niekas netrikdė iškilmingos tylos, kurioje jis buvo. Galiausiai Armanas išgirdo tą mažą trakstelėjimą, sukliamą laikrodžio mechanizmo, kuris eina prieš valandos mušimą. Staigus ir gilus blyškumas pasklido jo veide; jis akimirka liko nejudėdamas ir užsimerkė kaip žmogus, kuris tuoj nualps. Tą akimirka tyloje nuskambėjo pirmasis dviejų valandų dūžis. Šis garsas, atrodė, pažadino Armaną iš jo silpnumo; ir dar prieš suskambant antram dūžiui, jis sugriebė mažą sidabrinį varpelį, padėtą ant stalo, ir smarkiai jį papurtė, tardamas vienintelį žodį: „Ateik.“

— Kiekvienas gali turėti sidabrinį varpelį, kiekvienas gali jį papurtyti lygiai antrą valandą ryto ir sakydamas šį žodį: Ateik! bet labai tikėtina, kad niekam neatsitiks tai, kas atsitiko Armanui de Luici. Varpelis, kurį jis papurtė, išleido tik silpną garsą ir suskambo tik vieną kartą, liūdnai ir be aido. Kai jis ištarė žodį *ateik!*, Armanas įdėjo visas pastangas žmogaus, kuris šaukia norėdamas būti išgirstas iš tolo, ir vis dėlto jo balsas, stumiamas su jėga iš krūtinės, negalėjo pasiekti to ryžtingo ir įsakančio tono, kurį jis norėjo jam suteikti; atrodė, kad tai buvo nedrąsus maldavimas, kuris išsprūdo jam iš lūpų, ir jis pats stebėjosi šiuo keistu rezultatu, kai pamatė toje vietoje, kurią ką tik paliko, būtybę, kuri galėjo būti vyras, nes turėjo užtikrintą išvaizdą; kuri galėjo būti moteris, nes turėjo švelnų veidą ir narius, ir kuri tikrai buvo velnias, nes jis niekur neįėjo, o tiesiog pasirodė. Jo kostiumas susidėjo iš chalato plokščiomis rankovėmis, kuris nieko nesakė apie jį deiviniojo lytį. — Armanas de Luici tylėdamas stebėjo šį keistą personažą, kol šis patogiai įsitaisė Voltero kėrsele, kuris buvo prie ugnies. Velnias, nes tai buvo



jis pats, nerūpestingai atsilošė atgal ir nukreipė į ugnį savo baltos ir plonos rankos rodomąjį pirštą ir nykštį; šie du pirštai pailgėjo neribotai kaip žnyplės ir paėmė angliuką iš ugnies. Velnias, nes tai buvo velnias asmeniškai, prisidėgė cigarą, kurį paėmė nuo stalo. Vos įtraukęs dūmą, jis numetė cigarą su pasibjaurėjimu ir tarė Armanui de Luici: „Ar neturite kontrabandinio tabako?“ Armanas neatsakė. — „Tokių atvejų, priimkite mano,“ tęsė velnias. — Ir jis ištraukė iš chalato kišenės mažą išskirtinio skonio cigarų dėklą. Jis paėmė dvi cigaretes, vieną prisidėgė nuo angliuko, kurį vis dar laikė, ir padavė Luici. Šis atstūmė gestu, ir velnias jam tarė labai natūraliu tonu: „Ak! jūs vaidinate išdidų, mano brangusis, tuo blogiau.“ — Tada jis ėmė rūkyti, nespjaudydamas, kūnu atsilošęs atgal ir laikas nuo laiko švilpaudamas kontradanso melodiją, kuriai pritarė mažų galvos judesiu, visiškai įžūliu... — Armanas vis dar stovėjo nejudėdamas priešais šį keistą velnią. Galiausiai jis nutraukė tylą; ir apsiginklavęs tuo virpančiu ir trūkčiojančiu balsu, kuris sudaro šiuolaikinės dramos melodizingumą, tarė: — „Pragaro sūnau, aš tave pašaukiau...

— Pirmiausia, mano brangusis, tarė velnias pertraukdamas jį, aš nežinau, kodėl jūs mane tujinate. Tai labai prasto skonio. Tai įprotis, kurį tarpusavyje priėmė tie, kuriuos jūs vadinate menininkais. Netikras draugystės vaizdavimas, kuris netrukdo jiems pavydėti, nekęsti ir niekinti vienas kitą. Tai kalbos forma, kurią jūsų romanistai ir dramaturgai priskyrė aistrų, pasiekusių aukščiausią laipsnį, išraiškai, ir kurios gerai išauklėti žmonės niekada nenaudoja. Jūs, kuris nesate nei literatas, nei menininkas, būsiu labai dėkingas, jei kalbėsite su manimi kaip su pirmu pasitaikiusiu; tai bus daug padariau. Taip pat pastebėsiu, kad vadindamas mane pragaro sūnumi, jūs sakote vieną iš tų kvailysčių, kurios cirkuliuoja visose žinomose kalbose. Aš esu ne labiau pragaro sūnus, nei jūs esate savo kambario sūnus, nes jame gyvenate. — Vis dėlto tu esi tas, kurį aš pašaukiau,“ atsakė Armanas, vaizduodamas didelę dramatinę galią.

— Velnias pažiūrėjo į Armaną skersai ir atsakė su nepavykusi pranašumu: — „Jūs esate akiplėša. Ar manote kalbantis su savo arkliniu (*groom*)? — Aš kalbu su tuo, kuris yra mano vergas, sušuko Luici, padėdamas ranką ant varpelio, buvusio priešais jį.

— Kaip jums patinka, pone barone, atsakė velnias. Bet, garbės žodis, jūs esate tikras mūsų laikų jaunuolis, juokingas ir stuobrys. Kadangi esate toks tikras, kad priversite paklusti, galėtumėte man kalbėti mandagiai, tai jums mažai kainuotų. Be to, tokios manijos tinka prasčiokams išsišokėliams, kurie, vartydamiesi savo karietos dugne, įsivaizduoja, kad atrodo prie to pripratę. Jūs esate iš senos šeimos, turite gana gražų vardą, atrodote labai gerai, ir galėtumėte apsieiti be juokingumų, kad būtumėte pastebėtas. — Velnias moralizuoja! tai keista...“ — Šis dialogas vyko tarp šio antgamtinio personažo ir Armano de Luici, nė vienam nepakeitus vietos. Iki šiol Luici kalbėjo labiau tam, kad neatrodytų sutrikęs, nei tam, kad pasakytų, ką norėjo. Jis po truputį atsigavo nuo savo sumišimo ir nuostabos, kurią jam sukėlė pašnekovo veidas ir manijos, ir nusprendė pereiti prie kitos pokalbio temos, be abejonės jam svarbesnės. Taigi jis paėmė antrą krėslą, atsisėdo kitoje židinio pusėje ir apžiūrėjo velnią iš arčiau. Jis baigė apžiūrą tyloje, ir, įsitikinęs, kad proto kova jam nepavyks su šia nepaaiškinama būtybe, paėmė savo sidabrinį varpelį ir dar kartą jį suskambino. — Šiam įsakymui, nes tai buvo įsakymas, velnias atsistojo ir stovėjo priešais Armaną de Luici pozoje tarno, laukiančio savo šeimininko įsakymų. Šis judesys, trukęs tik dešimtąją sekundės dalį, visiškai pakeitė velnio fizionomiją ir kostiumą. Fantastiška būtybė dingo, ir Armanas jos vietoje pamatė stuobrį su livrėja, jaučio rankomis baltose medvilninėse pirštinėse, avinuotu veidu virš raudonos

liemenės, plokščiomis pėdomis dideliuose batuose ir be blauzdų getruose. „Štai, pone (m'sieur),“ tarė naujai pasirodžiusysis.

— „Kas tu esi? sušuko Armanas, įžeistas šios įžūlios ir grubios žemos kilmės išvaizdos, visuotinio prancūzų tarno bruožo. — Aš nesu velnio tarnas, aš nedarau daugiau nei man sakoma, bet darau tai, kas man sakoma. — O ką čia atėjai daryti? — Laukiu pono įsakymų. — Ar nežinai, kodėl tave pašaukiau? — Ne, pone. — Tu meluoji? — Taip, pone. — Kuo tu vardu? — Kaip ponas norės. — Ar neturi krikšto vardo?“ Velnias nepajudėjo; bet visa pilis ėmė juoktis nuo vėtrungės iki rūšio. Armanas išsigando, ir kad to neparodytų, supyko. Tai priemonė tokia pat žinoma, kaip dainavimas. „Galų gale, atsakyk, ar neturi vardo? — Turiu jų tiek, kiek jums patiks. Aš tarnavau visais įmanomais vardais...

— Tai tu esi mano tarnas? — Teko tokiu būti. Bandžiau ateiti pas jus kitu titulu; jūs kalbėjote su manimi kaip su liokajumi. Negalėdamas priversti jūsų būti mandagiu, aš pasidaviau būti įžūliu, ir štai aš toks, kokio jūs be abejonės norite. Ar ponas neturi nieko man įsakyti? — Taip, tikrai. Bet turiu ir patarimo tavęs paklausti. — Ponas leis man pasakyti, kad konsultuotis su savo tarnu reiškia daryti XVII amžiaus komediją. — Kur tai išmokai? — Didžiųjų laikraščių feljetonuose. — Tai tu juos skaitei? Na! ką apie juos manai? — Kodėl norite, kad galvočiau ką nors apie žmones, kurie negalvoja?“ — Luici vėl sustojo, pastebėjęs, kad su šiuo nauju personažu tikslo pasiekia ne daugiau nei su ankstesniuoju. Jis griebė varpelį; bet prieš jį papurtydamas, tarė velniui: „Nors tu esi ta pati dvasia po kita forma, man nepatinka tartis su tavimi tema, apie kurią turime kalbėti, kol tu išlaikysi šią išvaizdą. Ar gali ją pakeisti? — Aš esu pono paslaugoms. — Ar gali atgauti formą, kurią turėjai prieš tai? — Su viena sąlyga: kad duosite man vieną iš monetų, kurios yra šiame kapše.“ — Armanas pažiūrėjo ant stalo ir pamatė kapšą, kurio dar nebuvo pastebėjęs. Jis jį atidarė ir ištraukė monetą. Ji buvo iš neįkainojamo metalo ir turėjo užrašą:

#### VIENAS BARONO FRANSUA-ARMANO DE LUICI GYVENIMO MĖNUO.

Armanas iškart suprato šio savotiško mokėjimo paslaptį ir įdėjo monetą atgal į kapšą, kuris jam pasirodė labai sunkus, kas privertė jį nusišypsoti. „Aš nemoku už kaprizą taip brangiai. — Jūs tapote šykštus? — Kaip tai? — Todėl, kad išmetėte daug šios monetos, kad gautumėte mažiau nei prašote. — Aš to neprisimenu. — Jei man būtų leista suskaičiuoti jūsų sąskaitą, pamatytumėte, kad nėra nė vieno jūsų gyvenimo mėnesio, kurį būtumėte atidavęs už ką nors protingo. — Gali būti; bet bent jau aš gyvenau. — Tai priklauso nuo prasmės, kurią teikiate žodžiui gyventi. — Tai jų yra kelios? — Dvi labai skirtingos. Gyventi, daugeliui žmonių, reiškia atiduoti savo Gyvenimą visiems reikalavimams, kurie juos supa. Tas, kuris taip gyvena, vadinamas, kol jaunas, *geru vaiku*; kai subręsta, vadinamas *drąsiu (šauniu) žmogumi*, ir vadinamas *geru žmogumi*, kai pasensta. Šie trys vardai turi bendrą sinonimą: tai žodis *kvailys* (dupe). — Ir tu manai, kad aš gyvenau kaip kvailys? — Manau, kad ponas galvoja taip pat kaip aš, nes jis atvyko į šią pilį tik tam, kad pakeistų gyvenimo būdą ir pasirinktų kitą. — O aną, ar gali man jį apibrėžti? — Kadangi tai yra sandorio, kurį ketiname sudaryti, tema... — Kartu!... Ne, atsakė Armanas pertraukdamas velnią; aš nenoriu derėtis su tavimi; tai man būtų per daug bjauru. Tavo išvaizda man visiškai nepatinka. — Tai vis dėlto buvo šansas jūsų naudai: mažai suteikiama tiems, kurie labai nepatinka. Karalius, kuris derasi su jam patinkančiu ambasadoriumi, visada jam padaro kokią nors pavojingą nuolaidą... Kad nebūtum apgautas, reikia daryti reikalus tik su nemaloniais žmonėmis. Šiuo atveju pasibjaurėjimas tarnauja kaip

protas. — Ir jis man pasitarnaus, kad tave išvyčiau,“ tarė Armanas skambindamas stebuklingu varpeliu, kuris jam pajungė velnią.

— Kaip buvo dingusi androgininė būtybė, pasirodžiusi iš pradžių, taip dingo ne velnias, bet šis antrasis velnio su livrėja pavidalas, ir Armanas jo vietoje pamatė gana gražų jaunuolį. Šis buvo iš tos rūšies vyrų, kurie keičia pavadinimą kas ketvirtį amžiaus, ir kuriuos mūsų laikais vadina *madistais* (fashionables). Įsitempęs kaip lankas tarp savo petnešų ir baltų kelnų kilpų, jis buvo užkėlęs kojas su lakuotais batais ir pentiniais ant židinio atbrailos ir sėdėjo atsilošęs ant nugaros Armano krėsle. Beje, kruopščiai mautuotas pirštinėmis, su atraitotu rankogaliu ant frako su blizgančiomis sagomis atvarto, su lornetu akyje ir lazdele augsine galvute rankoje, jis atrodė visiškai kaip draugas, atėjęs aplankyti barono Armano de Luici. — Ši iliuzija nuėjo taip toli, kad Armanas pažiūrėjo į jį kaip į pažįstamą. „Man atrodo, kad esu jus kažkur sutikęs? — Niekada! Aš ten neinu. — Aš jus mačiau miške raitą. — Niekada! Aš statau žirgus lenktynėse. — Tai buvo karietoje? — Niekada! Aš važnyčioju. — Ak! po velnių! aš tikras, lošiau su jumis pas poniją... — Niekada! aš lažinuosi. — Jūs visada su ja šokote valsą. — Niekada! Aš šoku galopą. — Jūs jai nemeilijate? — Niekada! Aš ten einu; aš nemeiliju.“ — Luici pajuto norą suduoti šiam ponui keletą kirčių botagu, kad nuimtų jam šiek tiek kvailumo. Tačiau atėjus į pagalbą apmąstymams, jis pradėjo suprasti, kad jei leis sau diskutuoti su velniu, pagal visas formas, kurias šiam patiks prisiimti, jis niekada nepasieks šio pokalbio tikslo. Taigi Armanas nusprendė baigti su šiuo lygiai taip pat, kaip ir su kitu, ir sušuko dar kartą skambindamas varpeliu: — „Šėtone, klausyk manęs ir paklusk.“ — Šis žodis buvo vos ištartas, kai antgamtinė būtybė, kurią Armanas buvo pašaukęs, pasirodė savo baisioje didybėje. — Tai tikrai buvo tas puolęs angelas, apie kurį svajojo poezija. Grožio tipas, nuvytęs nuo skausmo, pakeistas neapykantos, degradavęs nuo ištvirkimo, jis vis dar saugojo, kol jo veidas liko nejudrus, miegantį savo dangiškosios kilmės pėdsaką; bet vos tik jis prabildavo, jo bruožų veikla rodė egzistenciją, per kurią perėjo visos blogos aistros. Tačiau iš visų atstumiančių išraiškų, kurios matėsi jo veide, gilaus pasibjaurėjimo išraiška dominavo virš kitų. Užuoat laukęs, kol Armanas jį apklaus, jis prabilo pirmas. „Štai aš, kad įvykdyčiau sandėrį, kurį sudariau su tavo šeima, ir pagal kurį privalau duoti kiekvienam iš Luici, Ronkerolio baronų, tai, ko jis manęs paprašys; spėju, tu žinai šio sandėrio sąlygas? — Taip, atsakė Armanas; mainais už šią dovaną kiekvienas iš mūsų priklauso tau, nebent galėtų įrodyti, kad buvo laimingas dešimt savo gyvenimo metų. — Ir kiekvienas tavo protėvių, tęsė Šetonas, prašė manęs to, ką laikė laime, kad išvengtų manęs savo mirties valandą. — Ir visi apsiriko, tiesa? — Visi. Jie manęs prašė pinigų, šlovės, mokslo, valdžios, ir valdžia, mokslas, šlovė, pinigai juos visus padarė nelaimingus. — Tai sandoris, visiškai naudingas tau, ir kurį aš turėčiau atsisakyti sudaryti? — Tu gali. — Argi nėra jokio dalyko, kurio paprašius būtų galima tapti laimingam? — Yra vienas. — Ne tau man jį atskleisti, aš jį žinau; bet argi negali man pasakyti, ar aš jį žinau? — Tu jį žinai; jis maišėsi į visus tavo gyvenimo veiksmus, kartais tavyje, dažniausiai pas kitus, ir aš galiu tave patikinti, kad nereikia mano pagalbos, jog dauguma žmonių jį turėtų. — Ar tai moralinė savybė? ar tai materialus dalykas? — Tu manęs klausai per daug. Ar pasirinkai? Kalbėk greitai: aš skubu baigti. — Tu nebuvai toks skubantis prieš akimirką. — Tai todėl, kad prieš akimirką aš buvau viena iš tų tūkstančių formų, kurios mane paslepia nuo manęs paties ir padaro dabartį pakenčiamą. Kai įkalinu savo esybę ydingo ar niekingo žmogaus bruožuose, aš atsiduriu amžiaus, kurį vedu, lygyje, ir nekenčiu dėl apgailėtino vaidmens, iki kurio esu nusiritęs. Tuštybė tenkinasi dideliais žodžiais, bet puikybė nori didelių dalykų, ir tu žinai, kad ji buvo mano nuopuolio priežastis; bet niekada ji nebuvo veikiamą tokio sunkus išbandymo. Kovojęs su Dievu, vedęs tiek daug didžiųjų protų, sukėlęs tokias stiprias aistras, sukėlęs tokias dideles katastrofas, aš gėdijuosi būti

nusiritęs iki žemų intrigų ir kvailų dabartinės epochos pretenzijų, ir slepiu nuo savęs paties tai, kas buvau, kad pamirščiau, kiek galiu, tai, kuo tapau. Todėl ši forma, kurią tu mane privertei priimti, man yra bjauri ir nepakenčiama. Tad skubėk ir sakyk, ko nori. — Aš dar nežinau, ir tikėjausi tavęs, kad padėtum man pasirinkti. — Aš tau sakiau, kad tai neįmanoma. — Tačiau tu gali padaryti man tai, ką padarei mano protėviams; tu gali man nuogam parodyti kitų žmonių aistras, jų viltis, jų džiaugsmus, jų skausmus, jų egzistencijos paslaptį, kad aš galėčiau iš šio pamokymo išgauti šviesą, kuri mane vestų. — Aš galiu visa tai padaryti, bet tu turi žinoti, kad tavo protėviai įsipareigojo priklausyti man prieš man pradėdant pasakojimą. Žiūrėk šį aktą; aš palikau tuščią vietą daikto, kurio manęs paprašysi, pavadinimui: pasirašyk jį; ir tada, išklausęs mane, tu pats įrašysi tai, kuo trokšti būti arba ką trokšti turėti.“ — Armanas pasirašė ir tarė: „Dabar aš tave klausau. Kalbėk. — Ne taip. Iškilmingumas, kurį man pačiam primestų ši pirminė forma, nuvargintų tavo lengvabūdišką dėmesį. Klausyk: įsimaišęs į žmogaus gyvenimą, aš jame dalyvauju labiau nei žmonės mano. Aš tau papasakosiu savo istoriją, arba, geriau sakant, aš tau papasakosiu jų istoriją. — Man bus smalsu ją sužinoti. — Saugok šį jausmą; nes nuo tos akimirkos, kai būsi manęs paprašęs paslapties, reikės ją išklausti iki galo. Tačiau galėsi atsakyti ją girdėti, duodamas man vieną iš monetų iš šio kapšo. — Sutinku, jei tik tai nėra sąlyga man pasilikti fiksuotoje gyvenamojoje vietoje. — Eik kur nori, aš visada būsiu susitikime visur, kur mane pašauksi. Bet pagalvok, kad tik čia tu gali mane pamatyti mano tikruoju pavidalu. Tu mane pašauksi šiuo varpeliu bet kurią valandą, bet kurioje vietoje, bet kurioje aikštėje...“ — Išmušė trys valandos, ir velnias dingo. Armanas de Luici liko vienas. Kapšas, kuriame buvo jo dienos, gulėjo ant stalo. Jam kilo noras jį atidaryti, kad suskaiciuotų, bet jam nepavyko, ir jis atsigulė, rūpestingai pasidėjęs jį po pagalve...“ — Kartojame, gaila, kad velnio pasakojamos istorijos paprastai yra tokio pobūdžio, jog negali būti skaitomos krikščionio skaitytojo; nes šiuose rėmuose autorius, kurio didelio talento negalima paneigti, būtų galėjęs parašyti labai gerą knygą.

**Kairo magas (Le magicien du Caire).** — Mes skolinamės iš pono Leono de Laborde (Léon de Laborde) įdomų fragmentą, kurį jis paskelbė 1833 m. rugpjūtį „Revue des Deux Mondes“, ir kurį galima rasti jo „Geografiniuose Pradžios knygos komentaruose“. Apie tai jau užsiminėme prie žodžio **STIKLINĖ (Verre)**.

— „Orientas, tas senovinis kraštas, tas senasis visų menų ir visų mokslų lopšys, taip pat visais laikais buvo okultinio žinojimo ir galingų paslapčių, kurios stebina tautų vaizduotę, valda. — Aš buvau įsikūręs Kaire jau keletą mėnesių (1827 m.), kai vieną rytą lordas Prudo (Prudhoe) mane įspėjo, kad vienas alžyrietis, pagal amatą burtininkas, turi atvykti pas jį parodyti magijos triuko, apie kurį kalbėta kaip apie nepaprastą. Nors tada mažai pasitikėjau rytietiška magija, priėmiau kvietimą; be to, tai buvo proga atsidurti labai malonioje draugijoje. Lordas Prudo mane priėmė su jam įprastu gerumu ir ta linksma nuotaika, kurią jis sugebėjo išlaikyti tarp savo tokių įvairių žinių ir uolių tyrinėjimų sunkiausiais pereinamuose kraštuose. — Įėjo aukštas ir gražus vyras, dėvintis žalią turbaną ir tos pačios spalvos benį (apsiaustą): tai buvo alžyrietis. Jis paliko savo batus ant kilimo krašto, nuėjo atsistoti ant divano ir pasveikino mus visus paeiliui Egipte įprasta formule. Jis turėjo švelnų ir malonų veidą, gyvą, skvarbų, sakyčiau, net slegiantį žvilgsnį, kurį, atrodė, vengė fiksuoti, kreipdamas akis į dešinę ir į kairę, o ne į asmenį, su kuriuo kalbėjo; šiaip jau jis neturėjo nieko iš tų keistų manierų, kurios išduoda antgamtinius talentus ir mago amatą. Apsirengęs kaip raštininkas ar įstatymo žmonės, jis labai paprastai kalbėjo apie visus dalykus ir net apie savo mokslą, be patoso ir paslapties, ypač apie savo eksperimentus, kuriuos jis taip atlikdavo viešai ir kurie jo akyse atrodė veikiausiai žaidimas

šalia kitų jo paslapčių, kurias jis tik nurodydavo pokalbyje. Jam atnešė pytpkę ir kavos, ir kol jis kalbėjo, buvo atvesti du vaikai, su kuriais jis turėjo operuoti.

— Tuomet prasidėjo reginys. Visa draugija sustojo ratu aplink alžyrietį, kuris pasisodino vieną iš vaikų šalia savęs, paėmė jam ranką ir atrodė įdėmiai jį stebintis. Šis vaikas, europiečio sūnus, buvo vienuolikos metų ir laisvai kalbėjo arabiškai. Achmedas, matydamas jo nerimą tuo metu, kai traukė iš savo rašalinės nendrinę plunksną, jam tarė: „Nebijok, vaike, aš tik parašysiu tau kelis žodžius į delną, tu į juos žiūrėsi, ir viskas.“ — Vaikas atsigavo nuo baimės, ir alžyrietis jam delne nubrėžė kvadratą, keistai primaišytą raidžių ir skaičių, viduryje įpylė tiršto rašalo ir liepė ieškoti savo veido atspindžio. Vaikas atsakė, kad jį mato. Magas paprašė rešo (šildyklės), kuri buvo atnešta nedelsiant; tada jis išvyniojo tris mažus popieriaus tuteles, kuriose buvo įvairių ingredientų, ir apskaičiuotomis proporcijomis sumetė juos į ugnį. Jis vėl paragino vaiką ieškoti rašale savo akių atspindžio, žiūrėti labai atidžiai ir įspėti jį, kai tik pamatys pasirodant turkų kareivį, šluojantį aikštę. Vaikas nuleido galvą; kvepalai spragsėjo tarp anglių; o magas, iš pradžių tyliai balsu, paskui jį labiau pakeldamas, tarė ilgą virtinę žodžių, iš kurių vos vienas kitas aiškiai pasiekė mūsų ausis. — Tyla buvo gili; vaikas buvo įsmeigęs akis į savo delną; dūmai kilo plačiais tumalais, skleisdami stiprų ir aromatingą kvapą. Achmedas, bejausmis, atrodė norįs savo balsu, kuris iš švelnaus darėsi trūkčiojantis, paskatinti per ilgai užtrukusį pasirodymą, kai staiga, atlošęs galvą atgal, klykdamas ir graudžiai verkdamas, vaikas mums pasakė per jį dusinančias raudas, kad jis nebenori žiūrėti, kad matė baisų veidą; jis atrodė apimtas siaubo. Alžyrietis tuo nė kiek nenustebo, jis paprastai tarė: „Šis vaikas išsigando, palikite jį; verčiant jį galima būtų per stipriai paveikti vaizduotę.“

— Atvedė mažą arabą, tarnavusį namuose, kuris niekada nebuvo matęs ir sutikęs mago; mažai išsigandęs to, kas ką tik įvyko, jis linksmai pasidavė pasiruošimams ir netrukus įsmeigė žvilgsnį į savo delno įdubą, į savo veido atspindį, kuris matėsi, net iš šono, virpantis rašale. — Kvepalai vėl ėmė kilti tirštais dūmais, o formulės, tariamos monotoniška giesme, protarpiais stiprėjančia ir silpnėjančia, atrodė turinčios palaikyti jo dėmesį: „Štai jis! — sušuko jis; ir mes pastebėjome staigų jaudulį, su kuriuo jis nukreipė žvilgsnį į magiškų ženklų centrą. — Kaip jis apsirengęs? — Jis vilki raudoną liemenę, siuvinėtą sidabru, turbaną ir pistoletus už diržo. — Ką jis daro? — Jis šluoja aikštę priešais didelę, turtingą ir gražią palapinę; ji dryžuota raudonai ir žaliai, su aukso rutuliais viršuje. — Žiūrėk, kas ateina dabar? — Tai sultonas, lydimas visų savo žmonių. O! kaip gražu!... Ir vaikas žiūrėjo į dešinę ir į kairę, kaip į optikos stiklus, kurių erdvę bandoma išplėsti. — Koks jo arklys? — Baltas, su plunksnomis ant galvos. — O sultonas? — Jis turi juodą barzdą, žalią benišą.“ Tuomet alžyrietis mums tarė: „Dabar, ponai, įvardinkite asmenį, kurį norite iššaukti; tik pasirūpinkite gerai ištarti vardus, kad negalėtų įvykti klaidos.“ Mes visi susižvalgėme, ir, kaip visada tokią akimirką, niekas nerado vardo savo atmintyje. — „Šekspyras, — pagaliau tarė majoras Feliksas (Felix), lordo Prudo kelionės draugas. — Įsakykite kareiviui atvesti Šekspyrą, — tarė alžyrietis. — Atvesk Šekspyrą! — sušuko vaikas valdingu balsu. — Štai jis!“ — pridūrė jis po laiko, reikalingo išklausyti keletą nesuprantamų burtininko formulų. Mūsų nuostabą būtų sunku aprašyti, kaip ir mūsų dėmesio, skirto vaiko atsakymams, įtampią. — „Kaip jis atrodo? — Jis dėvi juodą benišą, jis visas apsirengęs juodai, turi barzdą. — Ar tai jis? — paklausė mūsų magas labai natūraliu tonu, — beje, galite pasiteirauti apie jo šalį, jo amžių. — Na! kur jis gimė? — paklausiau aš. — Šalyje, kuri visa apsupta vandens.“ Šis atsakymas mus dar labiau nustebino. — „Pakvieskite Kradoką (Cradock), — pridūrė lordas Prudo su nekantrumu žmogaus, kuris bijo per lengvai pasitikėti apgavyste. Kavasas jį atvedė. — Kaip jis apsirengęs? — Jis vilki raudoną drabužį, ant galvos

didelis juodas *tarbušas* (tarbousch), ir kokie keisti batai! niekada nemačiau tokių: jie juodi ir siekia jam virš kojų (blauzdų).“

Visi šie atsakymai, kurių tiesą atradome po natūraliu išsireiškimų keblumu, kurio būtų buvę neįmanoma suvaidinti, buvo tuo nuostabesni, kad akivaizdžiai rodė, jog vaikas savo akyse turėjo jam visiškai naujus dalykus. Taip, Šekspyras turėjo mažą to meto juodą apsiaustą, vadinamą benišu, ir visą juodos spalvos kostiumą, kas galėjo būti priskirta tik europiečiui, nes Rytuose juoda nenešiojama, o pridėjus barzdą, kurios europiečiai nenešioja su frankų kostiumu, tai vaikui buvo naujiena. Jo gimimo vieta, paaiškinta kaip šalis, visa apsupta vandens, jau pati savaime stebina. Kalbant apie pono Kradoko, kuris tuo metu buvo diplomatinėje misijoje pas pašą, pasirodymą, tai dar keisčiau, nes didelis juodas *tarbušas*, kuris yra karinė trikampė skrybėlė, ir tie juodi batai, kurie dėvimi ant kelnų, buvo dalykai, kurių vaikas prisipažino niekada anksčiau nematęs; ir vis dėlto jie jam pasirodė. — Mes dar iššaukėme keletą asmenų, ir kiekvienas atsakymas, savo netaisyklingumu, mums visada palikdavo gilų įspūdį. Galiausiai magas mus įspėjo, kad vaikas pavargo, jis pakėlė jam galvą, uždėdamas nykščius ant akių ir tardamas paslaptinius žodžius; tada jį paliko. Vaikas buvo tarsi girtas: jo akys neturėjo fiksuotos krypties, kaktą išpylė prakaitas, visa jo esybė atrodė smarkiai paveikta. Tačiau jis pamažu atsigavo, tapo linksmas, patenkintas tuo, ką matė; jam patiko tai pasakoti, priminti visas aplinkybes, ir jis pridėdavo detalių kaip įvykiui, kuris realiai būtų vykęs jo akyse.

— Mano nuostaba pranoko lūkesčius; bet prie to prisidėjo dar didesnis būgštavimas: aš bijojau mistifikacijos ir nusprendžiau pats ištirti, kas šiuose pasirodymuose, iš pažiūros tokiuose realiuose ir tikrai taip lengvai gaunamuose, priklausė šarlatano amatui, ir kas galėjo kilti iš kokios nors magnetinės įtakos. Pasitraukiau į kambario gilumą ir pasišaukiau Beljė (Bellier), savo dragomaną. Pasakiau jam pasivesti į šalį Achmedą ir paklausti, ar už pinigų sumą, kurią jis nustatys, jis norėtų man atskleisti savo paslaptį; su sąlyga, žinoma, kad aš įsipareigosiu ją laikyti paslapyje jam gyvam esant. — Pasibaigus reginiui, Achmedas, rūkydamas, pradėjo kalbėtis su kai kuriais žiūrovais, vis dar nustebusiais dėl jo talento; paskui išėjo. Vos likęs vienas su Beljė, pasiteiravau apie atsakymą, kurį jis gavo. Achmedas jam pasakė, kad sutinka išmokyti mane savo paslapties. Kitą dieną atvykome į didžiąją El-Ahzaro mečetę, netoli kurios gyveno alžyrietis Achmedas. Magas mus priėmė mandagiai ir su malonių linksmumu; šalia jo žaidė vaikas: tai buvo jo sūnus. Po kelių akimirkų mažas keistos išvaizdos juodaodis atnešė mums pypkes. — Užsimezgė pokalbis. Achmedas mums pranešė, kad savo mokslą gavo iš dviejų garsių savo šalies šeichų, ir pridūrė, kad jis mums parodė tik labai mažai to, ką gali padaryti. — „Aš galiu, — tarė jis, — užmigdyti ką nors vietoje, priversti jį kristi, voliotis, įsiusti, ir viduryje jo priepuolių priversti atsakyti į mano klausimus ir atskleisti man visas paslaptis. Taip pat, kai noriu, pasodinu asmenį ant atskiros taburetės ir, sukdamasis aplink su ypatingais gestais, aš jį tuojau pat užmigdau; bet jis lieka atmerktomis akimis, kalba ir gestikuliuoja kaip būdraudamas.

— Mes susitarėme dėl sąlygų; jis paprašė keturiasdešimties Ispanijos piastrų ir priesaikos ant Korano niekam neatskleisti šios paslapties. Suma buvo sumažinta iki trisdešimties piastrų; ir, davus (arba tiksliau sugiedojus) priesaiką, jis liepė užlipti savo mažajam berniukui ir paruošė, mums rūkant, visus ingredientus, reikalingus jo operacijai. Atpjovęs iš didelio ritinio mažą popieriaus gabalėlį, jis ant jo nubraižė ženklus, kuriuos reikia nupiešti delne, ir raides, kurios su jais susijusios; tada, po akimirkos dvejojimo, jis man jį atidavė. — Aš užrašiau maldą, kurią



čia pateikiu, jam diktuoju: „*Anzilou-Aiouha el-Djenni-Aiouha-el-Djennoun-Anzilou-Betakki-Matalahoutou-hou-Aleikoum-Taricki, Anzilou, Taricki.*“ — Trys kvepalai (smilkalai) yra: „*Takeh-Mabachi. — Ambar-Indi. — Kousombra-Djaou.*“ — Alžyrietas operavo su savo vaiku mano akivaizdoje. Šis mažas berniukas turėjo tokį įprotį, kad pasirodymai sekė vienas po kito be sunkumų. Jis mums papasakojo labai nepaprastų dalykų, kuriuose buvo pastebimas originalumas, pašalinantis bet kokią apgavystės baimę. — Kitą dieną aš operavau Achmedo akivaizdoje su didele sėkme ir su visu tuo jauduliu, kurį gali suteikti keista galia, kurią jis man ką tik perdavė. Aleksandrijoje atlikau naujus bandymus, manydamas, kad tokiu atstumu nebegalėsiu abejoti dėl susitarimo nebuvimo tarp mago ir vaikų, kuriuos naudoju, ir, kad būčiau dar tikresnis, ėjau jų ieškoti į atokiausius kvartalus arba keliuose, tuo momentu, kai jie atvykdavo iš kaimo. Gavau stebinančių apreiškimų, kurie visi turėjo originalumo pobūdį, dar labiau nepaprastą, nei būtų buvusi abstrakti tiesa. Kartą, be kita ko, aš iššaukiau lordą Prudo, kuris buvo Kaire, ir vaikas, apibūdindamas jo kostiumą, ėmė sakyti: „Žiūrėk, labai juokinga, jis turi sidabrinį kardą.“ Iš tiesų, lordas Prudo buvo galbūt vienintelis Egipte, kuris nešiojo kardą su šio metalo makštimi.

— Grįžęs į Kairą, sužinojau, kad jau kalbama apie mano mokslą, ir vieną rytą, mano didžiai nuostabai, pono Msaros (Msarra), Prancūzijos konsulato dragomano, tarnai atėjo pas mane prašyti surasti apsiaustą, kuris buvo pavogtas iš vieno iš jų. Aš pradėjau šią operaciją su tam tikra baimė. Buvau taip pat neramus dėl vaiko atsakymų, kaip ir arabai, kurie laukė savo turto atgavimo. Nelaimėi, kavosas nenorėjo pasirodyti, nepaisant daugybės kvepalų, kuriuos mečiau į ugnį, ir karštų mano invocacijų palankiausiems genijams aspiracijų; pagaliau jis atvyko, ir po būtinų preliminarinių veiksmų mes iššaukėme vagį. Jis pasirodė. — Reikėjo matyti ištiestas galvas, atvėrusias burnas, sustingusias mano žiūrovų akis, laukiančias orakulo atsakymo, kuris iš tiesų mums pateikė aprašymą jo veido, jo turbano, jo barzdos: „Tai Ibrahim, taip, tai jis, tikrai!“ sušuko iš visų pusių, ir aš pamačiau, kad man beliko tik uždėti nykščius ant savo paciento akių; nes jie visi mane paliko, kad bėgtų paskui Ibrahimą. Linkiu, kad jis būtų buvęs kaltas; nes miglotai girdėjau kalbant apie keletą lazdos smūgių, kuriuos jis gavo ta proga.

Šiame klaidų ir iliuzijų labirinte, kurio keistus paveikslus mes ką tik surinkome, nereikia išleisti iš akių šio didžio fakto, — kad visa, kas yra melaginga ir monstriška, buvo žmogaus proto paklydimų vaisius; kad šie paklydimai tegalėjo būti sukurti klaidingos filosofijos iliuzijų, kuri toliau skleidė savo klaidas po įvairiomis kaukėmis. Tačiau yra šviesa, kuri spindi visų šių tamsybių viduryje, nors daugelis užmerkia akis, kad jos nematytų:

— *Lux in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt.*  
(Šviesa spindi tamsoje, ir tamsa jos neapėmė).

— Ši tikroji šviesa niekada nėra pilna niekur kitur, kaip tik Katalikų Bažnyčioje, tiesos ir laisvės centre, — kurioje tegul Dievas mus išlaiko!

**PABAIGA.**